muy grã sieruo de dios: ⁊ de grã m
o cõtra nr̃o señor. ¶ Plaze me cr
obrezilla pregũtar alos q̃ no sabẽ
ẽ: y enforrã las casas de marmole
tãdes rẽtas de sus villas: ⁊ a este
udo q̃ le fallecio. Los otros beu
tal: ⁊ aq̃l beuiẽdo cõ la mano sant
ra. Ay dios q̃ haran los ricos q̃ t
s patrimonios ⁊ los palacios de
los paños muy nobles: ⁊ muy pre
de muchas maneras: quãdo aq̃l
fue en celda vestido d las quales v
ya de suso vos dixe q̃ le parecia q̃
llecieva ninguna cosa: ⁊ porq̃ fue
no el parayso. E aq̃llos yran al inf
ã grãdes riquezas: ⁊ no hazẽ de
to a dios. E sant Pablo yaze en
muy pobremente enterrado: ⁊ de

¶ Reuerendi patris fratris Thome de Uio Caietani: artium ⁊ sacre Theologie professoris. Ordinis Predicatorum in Romana curia Procuratoris. in Predicabilia Porphyrij: ⁊ Aristotelis Predicamēta: ac Posteriorum analeticorum libros. Et super tractatum de ente ⁊ essentia Diui Thome Aquinatis Cōmētaria subtilissima. Et tractatus eiusdez de Analogia castigatissima nouissime recognita cunctisq; erroribus expurgata.

¶ Obseruãdissimo ac Reuerẽdissimo in christo patri ⁊ dño: dño Oliuerio diuina miseratio ne epo Hostiensi sacrosancte Romane ecclesie Cardinali Neapolitano: ac ordinis predicatorũ Protectori: dño suo colẽdissimo ⁊ benefactori precipuo. Frater Thomas de Vio Caietanus: artium ⁊ sacre theologie professor: ac ordinis eiusdem in Romana curia Procurator: humillime se cõmendans: Longeuam vitam ac felicitatem Dicit.

OMnium fere peritissimorum virorũ: qui de varijs lr̃arum studijs optime merẽtes preclarũ aliquid: ⁊ memoratu dignum: tam bonis artibus institutũ: q̃ȝ cura multa: diuturnis vigilijs: maturoq̃ȝ examine elaboratum: excudere potuerunt: vsus est: aut pro ineunda gratia illi potissimum offerre: a cuius beneficentia: cumulatissimã laborum suorũ mercedem: viteq̃ȝ degẽde leuamen sperãt sibi retributum iri: aut certe pro referẽda gratia (q̃ꝺ quãto honestius securiusq̃ȝ fit: tanto tepidius fieri consueuit) ei potius dedicãdi: a quo ꝑius acceperint atq̃ȝ sese debere cognouerint. Neutra profecto ex parte hec tã peruagata consuetudo mihi persuasit: vt libellũ hunc ad tuã Dñ[illegible]nationẽ destinarem. Nã vnam benignitas amoris tui longe ante preueniẽtia abstulit: alterã tenuitas operis officijq̃ȝ mei: nullã secum spẽm gerentis grate retributionis digne sibi vendicare nõ põt. Quãq̃ȝ etiaȝ si multi precij foret: multitudine tamẽ beneficioꝝ erga me tuorum sic obrueret̃: vt penitus elãgscere ⁊ ne minimo quidẽ: r̃ndere posse videret̃. Quãdo enim me dicã parem gratiã referre: sed vel numerare queã: optata federa pristine consuetudinis: que maiorib⁹ meis tecum: atq̃ȝ cum vniuersa familia tua fuit: ⁊ semp inconuulsa permãsit: patrocinia: ac fauores: quos mihi ipsi contulisti: ad lr̃arum gymnasia peregre proficiscenti: honorẽ: ⁊ dignitatẽ: quibus me inde reuocans: efferre ac decorare voluisti: tot deinceps quotidiane familiaritatis: q̃ me tibi astringere dignatus es: faciles congressus: iucũdissime dilectionis dulcia: scitaq̃ȝ colloquia: ⁊ mature sapientie sana consilia: in agendis rebus maxime necessaria: Et quũ hec omnia ita sint: tametsi pcissime memorata: benigna tamẽ natura tua: ⁊ ad beneficia ꝓpensa: talẽ se mihi exhibet: vt nõ modo omnĩ me obligatione exonerasse: verum etiã sic omnia prestitisse videri velit: vt q̃si iam reddidisse illa videat̃. Itaq̃ȝ q̃tuȝ video: per te q̃dem non est mora: quominus: q permulta tribueris: adhuc mihi petẽti: dissimulatis preteritis plura largiaris. Hec Cõmẽtaria in partes q̃sdaȝ dialectices Aristotelis: penes me aliq̃ȝdiu recondita: veritus sum diutius retinere: ne Euãgelico exactori talenti cõmissi lucrum reposcẽti: sortem dũtaxat referrẽ pãniculo obuolutã: ac proinde iratus oĩa que tribuerat iuberet auferri. Verebar econtra negociationis mee tã exile lucrum ꝓferre. At vicit me deniq̃ȝ timor reuersuri patrisfamilias ac deducturi exactius rõnes cũ negociatorib⁹ seruis suis de dispẽsato peculio. Ac ꝓinde quũ statuissem in lucẽ edẽre: ad Dominationẽ tuã a me dimigrantẽ libellũ direxi: vt tue prestãtie magnitudine suppleat̃ tenuitati sue: atq̃ȝ eius obscuritas splẽdore tue amplissime dignitatis illustret̃: Sicq̃ȝ in publicũ vsum e manibus tuis alacrius emissus tuo nomine cõmendationeq̃ȝ ꝓtectus sese alacrius effundat. Quẽ q̃uis facturũ te ob solã benignitatẽ ⁊ singularẽ tuã erga me beniuolentiã non dubitẽ: eo tamẽ (vt spero) propensius cumulatiusq̃ȝ cõmẽdabis: q̃ꝺ Diui Thome Aquinatis (cui maternum genus prosapia tua clarissima profudit) operib⁹ summopere delectaris. Sunt enim he Cõmentatiũcule mee: suorum pene oraculorũ glosemata: ⁊ minuscula quedã pro tardiusculis ingenijs adiecta additamenta. Nã quum ille dum parce profunde q̃ȝ locutus vbiq̃ȝ sit: nõ solum a paucis interdum intellectus nõ est: verũ a quibusdã quoq̃ȝ inflatioribus magis q̃ȝ eruditioribus temere culpatus. Ob pietatẽ igit̃ ad patrẽ ⁊ preceptorẽ meum atq̃ȝ singularem patronũ tuũ impugnatoribus suis censui resistẽdum. Ob charitatẽ autẽ ad condiscipulos meos ⁊ illius studiosos subobscura dicta sua (pro illorum captu) qua potui luce curaui reserãda. Ille ne ergo nĩacus: ⁊ ĩpudens interpres fuit? Minime gentium. Fuit nempe ꝯsummatus atq̃ȝ accuratissimus. Ad altiora nãq̃ȝ petẽti nõ fuit plus opere conferẽdum in hec studia q̃ȝ quantũ satis fuisset ad diuina secuȝ contẽdentib⁹. Sectamur ⁊ nos gressu quo valemus celeri. Sed dum in via quam nobis fecit hos cespitare: illos labi: nonnullos deniq̃ȝ nobiscum ambulantes hesitare videmus: adiuuãdi: erigẽdi: atq̃ȝ confirmandi officiũ: q̃ꝺ nobis Christi charitas suasit: exercemus. In nouo igitur scribẽdi gñe nouũ stilum in exponendis auctoribus vsurpaui. Nã propositũ q̃dem Aristotelis: per singula capita propono: moxq̃ȝ exactissimi interpretis eiusdẽ Diui Thome (inter latinos expositores sine controuersia precipui) mentẽ: ac sensum cõnecto. Vbi autem in alterutrius dicta aut aberrare aut subsistere quosdã animaduerti: ingerẽs quid ego sentirem: enixus sum pro virib⁹ veritatis studiosissimos q̃sq̃ȝ reuocare pariter: ⁊ ad illius inuestigationẽ expedire. Et meo quidem instituto (Deo auxiliãte) feci satis. an sũt amicoꝝ de me opiniõi pro sua expectatiõe respõderĩ: ⁊ nostre etatis adolescẽtib⁹ aliquãtũ ꝓfuerĩ: ipsoꝝ sit arbitrium. Illud vero mihi firmiter ꝑsuadeo: nõ min⁹ fortasse emulorũ dẽtes in me absentẽ exercẽdos: q̃ȝ laudãtiũ linguas eorũ qui se nostra opa multum arbitrabunt̃ adeptos. Quicũq̃ȝ autẽ meis laborib⁹ ac vigilijs grati esse velint. (Erunt aũt) vt confido (plurimi) ad tuam largissimã beneficẽtiã oĩa conuertãt: laudes: ⁊ gratiarum actiones. Tua nãq̃ȝ ope hoc quãtulũcũq̃ȝ bonũ in cõmunẽ vtilitatẽ prestiti: tuo nomini laborũ meorũ fructus: sibi iure vẽdicantes: nõ modo libẽs: sed etiam: let⁹: ⁊ supplex: vt accepteret̃: obtuli. Tue Dñationi: imo vero dulcissime desideratissimeq̃ȝ dilectioni: totũ me: ꝓindeq̃ȝ mea omnia: me debere profiteor: ⁊ iampridez dedidi. Suscipe obsecro eo animo: quo leuissima queq̃ȝ officia benignissime estimare cõsueuisti: has interim primas meorũ studiorum lucubratiũculas. Quas etsi pro ingenita bonitate tua: q̃ bñficiũ: q̃ꝺ alijs ꝯfert: tibi collatũ putas: loco pusilli muneris habebis: Ego tñ: q̃ Dijs ⁊ Principibus (vt Aristoteles ait) primitie offerẽde sũt: hos precoces exculte arboris mee fructus: veneratiõis studio duxi meo Principi offerẽdos: aliquãto digniora prestantie tue posthac quibus iam incumbo (si Deus ceptis aspirabit) oblaturus.

Viue diu ⁊ vale perpetuo Felix.

¶ Cōmētaria fratris Thome de Uio Caietani ordinis Predicatorum ac Sacre theologie pfessoris. In Isagogen Porphyrij ad Predicamenta Aristotelis.

Xpeditis cum diuino auxilio his que demōstratiue doctrine necīa visa sunt. Anteq̄ȝ ad altiora cepta me trāsferā peragēda: rapere tantuȝ tpis decreui: vt Porphyrij ac Aristotelis logicalia pncipia exponē possim: nō quin ab illustriorib⁹ viris lōgo añ tpe gloriose exposita sint. Sed qm̄ Thomistarū: ⁊ pcipue nostre religiōis fratrū profectui me totū dedi. Nullamq̄ȝ vnq̄ȝ viderim aut audieriȝ lecturā esse que cōuer his grata videat: fret⁹ diui Thome suffragijs tanto ausus sum me discrimini eredē: non ea aūt mihi cupido inest: vt alioꝝ dicta etiā mala arguere: aut illustriū expositorū dicta oia cōpilare vel necessaria respuere: aut surripe arrogāter velim: sed antiquorū qñq̄ȝ diuiq̄ȝ Thome inde sesse vestigia sectatur⁹: coṁuni noibus ꝓposita: vbi aliqd singulare occurrerit ipsis aggredior opus. Sm̄ ꝓprij facultatē igenij q̄ ꝓficua icipientib⁹ peripathetic[i]s videbunt diligent expositurus: vnū ⁊ abstinē'm ab oib⁹ qōnib⁹ censui: q̄ metaphysicales aut physicales difficultates qb⁹ nouitioꝝ itellect⁹ succumberēt.

¶ Isagoge Porphyrij ad p̄dicamēta Arist.

Um sit necīū Chrisaori ⁊ ad eaȝ que est apud Aristotelē predicamentorū doctrinā nosse quid sit genus: quid dr̄ia: quid spēs: quid ꝓpriū: ⁊ quid accn̄s: ⁊ ad diffinitionum assignationeȝ: ⁊ oīno ad ea que in diuisione vel in demonstratiōe sunt vtilia: istarum rerū speculatione cōpendiosam tibi traditionē faciēs: tētabo breuiter velut itroductiōis mō ea que ab antiqs dicta sunt aggredi altiorib⁹ qōnib⁹ abstinēs: simpliciores vō mediocrit̄ ꝯiectās.

Uoniam Liber iste non tam pars Logice q̄ȝ via ad Cathegorias Aristotelis est: vt ei⁹ titulus testat. Isagoges enim idem sonat ꝙ introductio: ideo dilata tam diuisione q̄ȝ itentione logice: vsq̄ȝ ad pncipium p̄dicamentorū vbi facili⁹ dicēda pcipi poterūt: ad textū me statim confero: pmittēs: ꝙ Porphyrius a Chrisaorio (vt aiūt) Romano patritij ordinis reqsitus: vt qm̄ p̄dicamēta Aristotelis obscura sibi erāt instrueē ipsum vellet: q̄tenus valeret p̄dictam Aristotelis doctrinaȝ assequi p̄ns opusculū edidit. ¶ Qd̄ diuidit̄ p̄ in ꝓhemiuȝ: ⁊ tractatū incipiētē ibi (Uidet̄ aūt neq̄ȝ gen⁹ ⁊c̄.) Prohemiū autē secat̄ in duas ptes. In q̄rum p̄ma reddit auditorē beniuolū: necessitatē vtilitatēq̄ȝ dicēdoꝝ ostēdens. In 2ª autē icipiēte ibi (Mox de gn̄ib⁹ ⁊c̄.) Reddit eū docilem simul ⁊ attētum: ordinē ⁊ fines dicēdoꝝ isinuans. ꝓponit ergo p̄ necessitatē dicendoꝝ. inculcās simul intētionem opis ⁊ ei⁹ causas ⁊ modū ꝓcedēdi. Intentionē qdeȝ dixit. ⁊ p̄ quo ad exeq̄nda. dicens se aggressurum ea q̄ ab antiqs de gn̄e: spēcte: dr̄ia: ꝓprio: ⁊ accidēte: dcā sut. 2° q̄ ad repellēda dicēs abstinēdū fore ab altiorib⁹ qōnibus. ¶ Causas autē suscepti laboris quatuor assignat: iuxta numerū eorum ad quorū notitiam habēdaȝ oportē precognoscē supradicta dicit. Est ergo p̄ma cā: eo ꝙ necessarium est nosse quid sit genus qd spēs ⁊c̄. ad pcipiendaȝ doctrinam traditā in libro predicamētorum Aristotel. ¶ 2ª aūt: eo ꝙ nosse ista est necīuȝ ad diffōnū assignatōeȝ. ¶ Tertia quia hoc est necessarium ad artem diuisiuam. ¶ 4ª. q2 hoc est necessarium ad arteȝ demonstratiuā ⁊c̄. Necessaria siquidē est horū notitia ad p̄dicamenta: qm̄ p̄dicamētum itegrat̄ ex gn̄e spē ⁊ differētia tanq̄ȝ ptib⁹: ⁊ habet aliqua propria ⁊ aliqua accidētia cōmunia ⁊c̄. ¶ Ad diffinitiuā vō artē qm̄ diffō constat ex gn̄e ⁊ dr̄ia vt partib⁹. Spēs vō est q̄ diffinit̄. Propria autē magnā partē ꝯferunt ad cognoscēdas diffōnes: ⁊ sepe loco differētiarū ponunt̄. Accidētia autē euitāri debēt: incognita aūt nō nisi casu cauētur. ¶ Ad diuisiuā aūt artē: qm̄ diuisio est vel gn̄is in spēs p̄orias: vel subiecti in accidētia ꝓpria. vel in acc̄ntia cōmunia: vel econuerso accidētis in subiecta ⁊c̄. ¶ Ad demōstratiuā artē: qm̄ demonstrationis mediū est diffō q̄ ex gn̄e ⁊ dr̄ia constat. Minor aūt extremitas spēs est. Maior vō ꝓpriū qd̄ de spē cōcludit̄. Accn̄s autē ꝓcul a demonstratōib⁹ ispicere opȝ. Modū vō ꝓcedēdi aperit cum se compēdiose: ⁊ itroductorio modo tractaturuȝ ꝓmittit: ⁊ simpliciores qōnes mediocriter cōiectaturum ⁊c̄. vt ⁊ breuitate icipiētium fastidiū ꝯpellat: ⁊ claritate eorū rudes itellect⁹ illustret: ⁊ facilitate tum qōnū tum mediorum eorūdē mētes promoueat paulatī ad difficilia ⁊ ardua capescenda.

Circa illud verbū (necīum) ad eā que est in p̄dicamētis Aristotelis doctrinam: dubiū cōmune est. an iste liber sit necīus simplr̄ ad p̄dicamēta Arist. an sit necīus ad bn̄ esse tm̄. ¶ Si. n. dicat̄ ꝙ est necīus simplr̄ diminut⁹ appebit hic Aristoteles: ⁊ superflu⁹ in topicis dum de his ibi determinauit que determiata in p̄n° erant. ¶ Si aūt dicat̄ ꝙ est necīus ad bn̄ esse: tunc sequetur ꝙ aliqs posset scire p̄dicamēta absq̄ȝ hui⁹ operis doctriā: qd̄ ipossibile videt̄: q2 nō pōt fieri vt dcā Aristo. ibi itelligantur nisi sciatur qd genus ⁊ quid spēs ⁊ qd dr̄ia ⁊c̄.

p̄ topi. cap. 4.

¶ Ad hoc duplr̄ rn̄det̄. p̄mo sm̄ Albertuȝ q̄ iruitus duo iueniri in doctriā p̄dicamentorum. s. ꝙ p̄dicabilia ordinant̄ ibideȝ. ⁊ ꝙ adunant̄ he res ad sua gn̄a: gn̄aq̄ȝ diuidunt̄ in suas spēs ⁊c̄. dixit ꝙ rōne p̄mi necīum ineuitabiliter est p̄ns opus ad p̄dicamēta: qm̄ hic rōnes p̄dicabiliū ibi ordinādoruȝ exp̄munt̄: ordiare autē nescit q rōnes ordiabiliū ignorat. rōne vō scd̄i vtilem esse p̄ntē doctrinā p̄dicamentj asseruit ⁊c̄. ¶ Auerrois auteȝ in p̄n° sue expōnis putat hūc librum nō esse aliq̄ pacto necīuȝ: lȝ vtilē: ⁊ mouet̄ ex eo ꝙ id qd̄ p diffōnes horū p̄dicabiliū hētur aut ptinet ad mām necīaȝ: ⁊ sic ptinet ad arteȝ demōstratiuā: aut ad mām ꝯtigentē seu ꝓbabilē: ⁊ sic ptinet ad dialecticā: ⁊ h̄ mihi magis placet. ¶ Et ad obiectionē i opp̄m dr̄ cū Auerroi ꝙ h̄ liber inq̄ȝtū tradit qd nois gn̄is spēi ⁊c̄. est necīus: sed nō erat opus spālē edē tractatuȝ pp qd nois: qm̄ exponēdo p̄dicamēta notum sit qd nois termiorū: inq̄ȝtū aūt ꝯtinet qd sit gen⁹ ⁊c̄. vtilis est, ⁊ sic̄ ad rōnē. ¶ Pro Alberto dr̄ ꝙ sufficit nosse qd nois ordinabiliū ad discēti talē ordinē: lȝ hoc nō sufficiat statuēti illū ordinē. Siqs aūt Albertum sustinere vult facile dicē pōt ꝙ alia rōne tradunt̄ illa hic: ⁊ alia in topicis: ⁊ ꝙ sic Aristoteles non tradidit artem diuisiuā nec diffinitiuā: ita nec hec spāli tractatu dixit. Nec h̄ icōuenit: quoniam non est opus eum cuncta cōplexū esse.

cap. j.

p̄ topi. cap. 4.

¶ Mox de generib⁹ ꝛ specieb⁹ illud qdez siue subsistāt: siue in solis nudis purisq̧ intellectibus posita sint: siue subsistētia corporalia an incorpalia: ꝛ vtrū sepata a sensibilib⁹ an in sensibilib⁹ posita: ꝛ circa ea ɔstātia dicere recusabo. Altissimū.n. negociū ē h⁹. ꝛ maioris egēs inq̄sitōis. Illud vo queadmodū de his ac de ppositis pbabilr antiqui tractauerūt: ꝛ horū maxie pipathetici: tibi nūc tētabo monstrare.

¶ Reddit auditorē attētū ꝛ docilē: attētum qdē dum ondit in spāli q nō vult iuoluē ei⁹ itellēm arduis qbusdam q̄stōnib⁹ q in pn̄ tractāde occurrerēt. Docilē vo dū pipa via ordinate pcedēdū a gn̄e ꝛ specie ichoando. pponit. ¶ Q̄ones aūt q̄s omittēdas cēset: qm̄ de eis vsum sūt: qd meta^{ce} est negocij: qd altissimum est: tres sunt. ¶ Prima est an. s. gn̄a ꝛ spēs subsistāt in rerū nā: an potius sint in solis nudis purisq̧ intellectib⁹. (solis) dr̄ excludēdo res ex̄ aiaz. (nudis) vo excludēdo accn̄tiū idumēta. (puris) aūt remouēdo māe pbātasmatūq̧ admixtiōem. nec est s̄mo de q̄cūq̧ itellectu. s; de itellectu in actu q est idē cū intellecto in actu (vt dr̄ in. 3. de aia.) ¶ 2ª qō est de qditate eorundē. an. s. sint corpalia an incorporalia. ¶ 3ª qā aūt est de ipsis vlibus in comparatiōe ad singularia: an sint in sensibilib⁹ posita. an a sensibilib⁹ separata: ꝛ pcedūt he qōnes s̄m disputatiōes que erāt int̄ peripatheticos ꝛ platonicos. Platoni eni ascribit q nās rerū ponebat vniuersales subsistere extra aiam: ꝛ vlia mathematica: ꝛ ɔr̄ter corpalia: ꝛ sepata esse a sensibilib⁹ ꝛ particularibus que videm⁹. Quibus oib⁹ peripathetici obuiarūt rōnibus efficacibus: que silētio inuoluēde nunc sunt.

T.c.15. — p3. pmo meta^{ce}. t.c.4. ꝛ 5. itē 7° meta^{ce}. t.c.53.

¶ De genere ꝛ specie. Cap. j.

Videtur autē neq̧ genus neq̧ species simpliciter dici. Genus enim dicit ꝛ aliquorū quodāmō se habētiū ad vnum aliquod ꝛ ad se inuicē collectio: s̄m quā significatiōnē romanorum dicitur genus ab vnius. s. habitudine. Dico autē Romuli ꝛ multitudīs habentiū aliquo mō adiuicē eā que ab illo est cognationē s̄m diuisionē ab alijs gn̄ib⁹ dictaz.

Tractatus hic incipiēs diuidit in duas ptes pncipales. p̄ nāq̧ determinat de singulis p̄dicabilibus. 2ª in 5º cap̄ de oib⁹ simul cōparatiue. pma ps diuiditur in q̄tuor capl'a. In q̄rum primo de gn̄e ꝛ specie: qm̄ correlatiua sunt simul determiat. ¶ Diuidit aūt pn̄s capl'm in decē ptes pncipales que in suis locis patebunt. In pma ḡ pte pposita multiplicitate hoꝝ nominū. s. gn̄is ꝛ spēi in illis vbis (videt̄ aūt neq̧ gen⁹ neq̧ spēs simpl'r). i. vno mō dici. Declarat qd significat h̄ nomē gen⁹: ꝛ qm̄ plures significatiōes hz. Quatuor fac. p̄ ponit vnā ei⁹ significationē dicēs. p̄ significatio gn̄is est collectio multoꝝ quodāmō se habētium ad vnū aliqd ꝛ ad se inuicē. Ubi aduerte q gen⁹ iuxta hāc significationē non significat quācūq̧ collectionē. sed eam in q̄ inueniunt iste due cōnexiōes. s. q illa multa quodāmō se habeāt adinuicē: ꝛ q illa met multa q̄dāmodo se habeant ad vnum aliqd. q̄dāmodo autē se adiuicē habere: nihil aliud sonat q̄z q inter se habeant cōnectētes habitudies qb⁹ ab alijs differāt: vt oēs q sunt de vna familia inter se cōiuncti sunt: dū ibi sunt fratres sorores nepotes ꝛc. Et sil'r ɔciues se mutuo respiciunt dum alij rectores: alij cōsules: alij milites: alij artifices ꝛc. sunt. Ad vnū vo aliud hēre se q̄dāmodo nihil aliud iportat q̄z illa multa originē hre ab illo. vt omnes eiusdē familie ex vno p̄ patre: ꝛ gēs ɔciues ex vna patria oriūt. Talis ergo aggregatio genus vocat vsu valde freq̄nti: dum de cognationibus hominum loquimur (vt in exemplo textus apparet.)

¶ Dicitur autē aliter rursus genus qd est vniuscuiusq̧ gn̄onis principiū: vel ab eo qui genuit: vel ab eo loco in quo quis genit⁹ est. Sic enim Orestem quidem dicimus a Tātalo genus habere. Hyllū aūt ab Hercule: ꝛ rursus Pindarum Thebanum esse genere. Platonē vo atheniensem. Etenī patria pncipiū est vniuscuiusq̧ gn̄onis queadmodū ꝛ pater.

¶ Hic 2º ponit 2ª generis significationē dicens: q genus quandoq̧ vocat id qd est pn̄m vniuscuiuscunq̧ gn̄onis. ¶ Ubi notādū est q genus significare pn̄m vniuscuiusq̧ gn̄onis pōt intelligi dupl'r. Uno mō q generis nomine appellet id a quo aliq trahunt originē (puta q gen⁹ romanorū dicat romulus a quo romani initium sumunt.) Et hoc nō videt mihi formal'r dcm̄: qm̄ non ɔsueuimus dicē Romulū esse romanoꝝ gen⁹: neq̧ Tātalū gen⁹ orestis. In textu aūt dr̄ q hec significatio est freq̄ntissima in vsu. Alio ḡ mō intelligi pōt vt ipsum initiū originis qd cunq̧ sit illud: siue semen: siue vis aliq: siue qdcūq̧ aliud in patre siue patria manēs: gen⁹ vocet: ꝛ sic gen⁹ vsitata voce significat pn̄m generationis: vt pz in exēplis. ex intentione dicētiū romanos trahē gen⁹ a Romulo: ꝛ athenienses ab athenis: itēdim⁹ enim p hec dicere q romani a romulo initiū hnt sue gn̄ationis: ꝛ sil'r q atheniēses ex athenis initiū originis sumpserūt. Ondūt aūt hāc esse itētionē Porphyrij s̄m duo. p̄m est: q̄a dixit. gen⁹ dr̄ qd est vniuscuiusq̧ gn̄onis pn̄m vel ab eo q genuit: vel ab eo loco in q̄ qs genit⁹ est: ꝛ nō dixit. vt ille q genuit vel locus a q̄ qs genit⁹ est ꝛc. 2m est. q exēpla ponēdo semp tam patrē q̄z patriā in obliq̄ ponit: ꝛ nunq̧ in recto vocat prem aut patriā gen⁹. Nec obstat q asserat patriā esse vniuscuiusq̧ gn̄onis pn̄m: qm̄ h̄ dixit vt ab ipsa genus trahi sicut a patre doceret ꝛ nō q ipsa sit genus nisi causalit aut materialiter: quia. s. ab ea vel in ea genus habetur.

¶ Hec autē videtur promptissima esse significatio generis: Romani enim sunt qui ex genere descendunt romuli. ꝛ Cecropide q ex genere descēdunt cecropis ꝛ eorū pximi. Et quidem prius appellatum est genus vniuscuiusq̧ gn̄onis principiū: dehinc etiam multitudo eorū qui sunt ab vno principio: vt a romulo: nāq̧ diuidentes ꝛ ab alijs separantes dicebamus oēm illā collectionē eē romanorū gen⁹.

¶ Hic 3º comparat predictas duas significationes adinuicē quo ad vsum ꝛ ordinē. s̄m vsum qdem dicens: hāc 2ª esse in vsu prōptissimam: ꝛ conseq̄nter illam esse minus ɔsuetā: ꝛ declarat hoc exēplo claro ꝛc. Scdm ordinē vo dicēs: significanonē 2º loco positā porē esse ꝛ cām pme significatiōis. Uñ por est ꝛ ordie nāe ꝛ ordie appellatiōis. prius enim est exordium cognatōis: deinde cognatio ipsa: ꝛ pmo appellatū fuit gen⁹ initiū illud: deinde separando descēdentes ab vno a filijs alteri⁹: dicta est collectio vna genus romanorum: alia albanorum ꝛc.

¶ Aliter

¶ Aliter autē ⁊ rursus dī genus cui supponit spēs: ad hoꝝ fortasse similitudinē dictum est. Etenī pncipiū quoddā est hmōi genus earū que sub ipo sunt spērum. Videt etiā multitudinē continere oium q̄ sub eo sunt specierū.

¶ Hic 4° ponit 3ᵐ gnīs significanonē. Ubi tria ordinate dicit. ¶ Pmo sigñonē ipsam. dicēs φ sigñat id cui supponit spēs in recta. s. linea pntali tanq̄ iferi⁹ suo supiori: vt aiali supponit hō. ¶ Scdo dicit hāc sigñonē ex assimilatiōe ad pmas supradictas fortasse deriuatā. Addidit autē fortasse: qm̄ eoꝝ q noia iposuerunt mētes certa cognitiōe nescim⁹. ¶ 3° explanat q̄uo hec significatio pcedē⁹ sit silis: ⁊ p 2ᵃ: qm̄ genus 2° mō sumptū sigñat pnᵐ gñonis: id aūt cui supponit spēs: pnᵐ qōdā est suaꝝ spērū: q̄uo aūt pnᵐ sit in cap̄ 2° dicet. Deīde pme: qm̄ genus p mō sumptū sigñat multitudinē descēdentiū ab vno: id aūt cui supponit spēs: multitudinē ꝯtinet sub se spēꝝ: q̄ sibi inuicē cognate sunt: ⁊ ab vno oiunt pn°: vt exēplis facile est manifestare. ¶ Occurrit aūt hīc dubitatiuncula: q̄r vī Porphyri⁹ diminut⁹: qm̄ significatōes gnīs explorās nō omnes dixit: hñt enim grāmatici genus in alia significatiōe: dū vnū int noiuz ⁊ v̄boꝝ acciña gen⁹ vocāt. ¶ Ad h̄ dī fm Albertū φ nō est intentionis pñtis distinguere gnīs vocabuluz in oēs suas significationes: sed in eas tm̄ que hñt affinitatē cū ea gnīs significatiōe qua logici vtunt: he aūt sunt quas Porphyrius posuit: nō ille qb⁹ grāmatici vtunt: ⁊ iō diminut⁹ nō est Porphyrius.

¶ Triplr igit cū genus dicat: de tertio apud phos sermo est: qō etiā scribentes assignauerunt dicentes genus esse qō de plurib⁹ differētibus specie in eo qō qd sit predicatur: vt aial.

¶ Hec est 2ᵃ ps hui⁹ capli in q̄ postq̄ declaratum iā est qd nōis ipsi⁹ gnīs: itēdit declarare qd rei eiusdē eo mō q̄ talia entia rōnis hñt qd rei. Declaratū est. n. qd significat: sed mō declarabit qd ē id qō significat. Et tria fac. p electa 3ᵃ gnīs significatōe: qm̄ d̄ illa pbi fmonē faciūt: gnīs sic sumpti diffōnem a pbis dataz ponit dicēs genus esse qō de plurib⁹ differētibus spē in eo qō qd sit predicatur. ¶ Ubi tribus conditiōibus dcfinitū esse genus notato. Prima est. φ predicet de pluribus. Scōa. φ illa plura differant specie inter se. Tertia. φ p̄dicetur de eis in qd vt aial genus esse dicimus: quia predicatur de pluribus homine. s. ⁊ leone: qui differunt specie inter se: ⁊ predicat de eis in quid. Quereñti enim quid est homo recte respōdetur animal. ⁊ similiter querenti quid est leo.

¶ Eorum enim que predicantur: alia quidem de vno dicunt solo: sicut indiuidua sunt sicut Socrates: ⁊ hic ⁊ hec ⁊ hoc: alia de pluribus quemadmodum genera ⁊ species: ⁊ differentia ⁊ propria ⁊ accidentia cōmuniter: sed non proprie alicui. Est autē genus vt animal: species vero vt homo: differentia vt ratiōale: proprium vt risibile: accidens vt albū sedere. Ab his ergo que de vno solo predicatur differunt genera: eo φ de pluribus assignata predicantur. Ab his autem que de pluribus predicantur differt genus. A speciebus quidē primū: quoniā species ⁊ si de pluribus p̄dicant: non tamē de differentibus specie: sed numero: homo enim cū sit species de Socrate ⁊ de Platone p̄dicat: que nō specie a se inuicē differūt: sed numero solū. Animal v̄o cum sit gen⁹ de homine equo ⁊ boue predicat que differunt a se inuicē specie: non numero solum. A pprio v̄o differt genus: qm̄ pprium de vna sola specie cuius est pprium p̄dicatur. ⁊ de his q̄ sub vna specie sunt indiuiduis: quēadmoduz risibile de homine solo: ⁊ de particularibus hominibus. genus aūt non de vna solū specie p̄dicatur sed de pluribus differentibus specie. A dr̄ia ⁊ ab his que cōmuniter sunt accidētia differt genus: qm̄ ⁊ si de plurib⁹ p̄dicet: nō tñ in eo qō quid sit dicimus p̄dicari: sed potius in quale. Interrogantibus enī qualis est hō: dicimus rōnalis. ⁊ qualis est coruus: dicim⁹ φ niger est. Est aūt rōnale dr̄ia. nigrū v̄o accidens. quādo aūt quid est hō iterrogat. aial respondemus. est aūt genus hois aial. Quare de pluribus predicari diuidit gen⁹ ab his que de vno solo dicunt. sicut indiuidua: de differētibus v̄o specie separat gen⁹ ab his que sicut spēs predicant vel sicut indiuidua in eo qō qd sit p̄dicari diuidit a differentijs ⁊ cōiter accidētibus que nō in eo qō quid p̄dicantur: sꝫ magis in eo quod quale: vel quomodo se habet.

¶ Hic scdo diffōnem dataz declarat adeo manifeste vt nō sit opus explanatiōe sed directione tm̄ ostendente φ artificiose declarat. pmo diuidendo pmā partē diffōnis. s. qō predicat seu predicabile: in duo membra ⁊ subdiuidendo: deinde genus in alterū mēbrum diuisionis ⁊ subdiuisionis semp ducit: ostēdendo q̄uo a compari mēbro differat: qō artis non modice fuit. Colligitur autez talis diuisio ex textu:

Eoꝝ que p̄dicant:
- aliā de plib⁹.
  - dr̄ntib⁹ spē:
    - i eo qō qd
    - i eo qō q̄le.
  - dr̄ntib⁹ nūo solū
- aliā de vno solo

Et fm singula mēbra ex vno latere diuisiōis singulas pticulas i diffōne posuit vt i textu clare declaratur ⁊ adunat. ¶ Illud tm̄ preterēūdū nō ē φ p̄dicari in qd ꝯtigit 2ʳ. Uno° cōplete. i. ita φ p̄dicatū actualr dicat totā qdītem ei⁹ de q̄ p̄dicat. ⁊ h̄ mō nō loqmur h̄ de p̄dicatiōe qditatiua. sola. n. diffō illo mō p̄dicat in qd. Alio° ꝯtigit p̄dicari in qd incōplete. i. ita φ p̄dicatū dicat qdē qdītem ei⁹ de q̄ p̄dicat: ⁊ p modū subē: non p modū q̄litatꝭ (vt de dr̄ia dicet) sꝫ nō explicet totā illi⁹ qditatē. ⁊ isto° gen⁹ dr̄ p̄dicari i qd de speb⁹: qm̄ sigñat eēntiā vniuscuiusq̄ sue spēi p modū substātie: nō tm̄ cōplete: aial enī nō pfecte significat qd est hō. lꝫ significet qd est hō. pfecte aūt sigñat quid est homo. animal bipes: si hec sit hominis diffō.

¶ Nihil igitur neq̄ superfluuz neq̄ minus cōtinet generis dicta descriptio.

¶ Hic tertio ex dictis cōcludēdo ꝓbat ꝙ supradicta diffinitio fuerit bona: cū ratiōe. descriptio nihil superfluū aut diminuti hn̄s est bona: qm̄ altero illoꝝ modorū viciū accidit in diffiniēdo: vl̄ s. cū nō necīa admittunt̄: vel cū necessaria dimittunt̄. supradicta aūt diffō est hm̄: quoniā nō ↄtinet nisi necīas ↄditiones qbus ab alijs differt genus: ꝛ nullam ꝑtermittit (vt patet ex dictis) igitur ꝛc̄.

Circa supradicta occurrit dubiū an cum diffinit̄ genus sumat̄ gen⁹ pro ipsa gn̄is intētione: an pro re subiecta: an pro vtraqꝫ. Hinc enim ꝛ inde rōnes sunt. Qꝫ enim diffiniat̄ genus pro re substrata: ex eo videt̄ qa id diffinit̄ cui ↄuenit diffō: sed rei substrate conuenit ista diffō: ꝛ non intētioni neqꝫ aggregato ex vtraqꝫ. ꝓbatur. qm̄ id qd̄ ꝑdicat̄ de spēbus in qd: nō est intētio gn̄is. secunda. n. intētio nō ꝑdicatur in quid de rebus. nec ē aggregatum ex re ꝛ intētione: quocunqꝫ modo aggreget̄: semp. n. falsa esset ꝑdicatio in qd talis aggregati de spēbus: ex eo ꝙ altera pars illius ꝑtinet ad quiditatē alicuius spēi. sed res ipsa substrata gn̄is intētioni est q̄ ꝑdicatur de spēbus. animal enim qd̄ gn̄is intētioni subijcitur: ꝑdicatur de homine ꝛ boue in quid: ꝛ nō animal genus: neqꝫ genus. ¶ Qꝫ aūt intētio ipsa diffiniatur: ex eo hēri pōt: ꝙ logica diffinitio ad intētiones directe tēdit: ꝛ non ad res. ¶ Qꝫ vo totum aggregatum diffiniat̄ ex eo suadetur. quia logica est de scd̄is intētionibus adiunctis p̄mis (ſm Auicēnam) ꝛ non de p̄mis absolute neqꝫ de secundis absolute. ¶ Ad euidētiam huius dubitationis (qm̄ ianua ē disputatio hec ad logicales diffōnes ꝛ tractatus) tria facienda sunt. Prio declarabimus terminos oppositos in q̄ōne. Scd̄o q̄ōni r̄ndebit̄. Tertio satisfiet argumētis in oppo^m. ¶ Intētio idē sonat ꝙ attētio. ꝛ diuidit̄ in p̄mā ꝛ scd̄am. Cuius diuisiōis rō sumit̄ ex eo ꝙ rei que intelligit̄: dupliciter aliqua conueniunt. Quedam ↄueniunt ei ēt si nunqꝫ intellectui p̄sentaret̄. vt: homini conuenit esse risibilē: ꝛ album ꝛ hm̄ōi: ꝛ q̄dam cōueniūt illi rei: nō nisi ex hoc ꝙ intellectui p̄sentat̄: vel ex hoc ꝙ circa illā intellect⁹ negociat̄: vt homini ↄuenit ꝙ sit subiectū vel ꝑdicatū in aliq̄ ꝑpōne ꝛ hm̄: hec. n. ꝛ silia nō inueniunt̄ in hoie in rerū nā existēte. sed tm̄ in eo vt in itellectu est. Ex his itaqꝫ sic pro nūc ctedītis. Sciēdum est ꝙ p̄ma intētio vocat̄ illa intellectus attētio: qua inspicit in rebus sibi oblatis ea q̄ ↄueniūt illis in rerū nā. Scd̄a autē intētio dicit̄ illa itell's attētio: qua in rebus sibi oblatis intuet̄ ea q̄ conueniunt illis ex itell's adinuētione. Uerū qꝛ occultiora ex notioribus noiam⁹: ꝛ id qd̄ scd̄a intētione concipit̄ debilissime entitatꝫ est. extēsum est intētōis vocabulū ad id cui attēdit̄. ꝛ vocat̄ scd̄a itētio id qd̄ intellectus concipit scd̄a attētione: qd̄ nihil aliud est q̄ꝫ qd̄dam ens ratiōis. Ens aūt rōnis cuꝫ sufficient̄ diuidat̄. ſm doctrinā sancti Thome in. q. 21. de veritate. i negationē ꝛ relationē: hm̄ōi entia q̄ scd̄as dicim⁹ intētōes: int̄ relationes rōnis annumerāda fore supponat̄. Intentionis q̄ scd̄e nomie lꝫ possumus intelligē duo. s. attētionē scd̄am intellectua: q̄ est scd̄a intētio formalit̄. ꝛ id qd̄ illa attētione ↄcipit̄ (qd̄ est scd̄a intētio obiectiue) cōmunis tm̄ d̄ius itelligit id qd̄ ↄcipit̄. i. relationē rōnis factā ꝑ intell'm in rebus vt in eo sunt. Noia autē scd̄e intētiōis vocamus ea q̄ mediante scd̄a attētione intell's: istas relationes significant: vt subm: ꝑdicatum: syllogismus ꝛ huiusmodi. Nomina vo prime intētionis reliqua sunt que mediante p̄ma intellectus attētione ad sua referuntur significata: vt homo bos leo: significant siquidē vt primo perihermenias dicit̄: nomina significata sua medijs conceptibus anime. ¶ Aduertēdum quoqꝫ est: ꝙ qꝛ hm̄ōi intētiones scd̄e. seu relationes fundant̄ in rebus vt intellectis: ꝛ denoiant eas. sicut (ly subm) denomiat hominē ꝛ ly ꝑdicatum. denominat aīal. cuꝫ dicim⁹ homo est animal. in hm̄ōi nominibus scd̄arū intētionuꝫ duo considerant̄. s. intētio q̄ relatio est: ꝛ res subta intētioni q̄ denominat̄ ab illa relatione. Sed hec duo non vniformit̄ importantur a talibus nominibus. sed relatio ipsa significat̄: res vo substrata copulat̄. sicut album significat puram albedinē (vt in ꝑdicamētis dicit̄) copulat autē subꝫ qd̄ denominat̄ ab albedine album. Uñ qꝛ genus nomē scd̄e intētionis est. in eo pōt considerari id qd̄ significat: ꝛ illud est relatio gn̄citatis: quā intētionē gn̄is vocant. Et id qd̄ copulat̄ gn̄is nomine: ꝛ illud est res substrata: que a generitate genus denominat̄: quā rē subtam intētioni vocant. Et sic pateant sufficietenus nouitijs termini in q̄ōne sumpti. ¶ Ad euidētiam autē q̄ſite vitatis incedē opꝫ a noticia illius termini (ꝑdicatur.) qd̄ in diffōne gn̄is ponit̄. Predicari. n. cum sit terminus scd̄e intētionis duo in se claudit. s. intētionē ꝛ reꝫ subiectam. ꝛ vt decetero ꝑlixitas ꝛ obscuritas vitet̄: dicemus ꝙ oē nomē secūde intētionis sumit̄ dupliciter. ¶ Uno modo formalit̄ ꝛ hoc est cum sumit̄ pro illa intētiōe. ¶ Alio modo fundamētalit̄: ꝛ hoc est cuꝫ pro re substrata sumitur. Predicari igit̄ dupliciter sumit̄. s. formal'r: ꝛ sic nihil aliud est q̄ꝫ relatio q̄dam adinuenta ab intellectu int̄ extrema complexionis v̄balis. Et fundamētal'r: ꝛ sic nihil aliud est q̄ꝫ cōnexio ipsoꝝ extremorū orōnis. Imaginādum. n. est: ꝙ intellectus vidēs sortē hēre albedinē: p̄ma sua attētione format hanc ꝑpositionē mētalem. sor. est albus: in qua ꝑpositione tot terminos ponit: quot videt extra animam res. tria siquidē ibi videt: scilꝫ sortē: albedinē: ꝛ inhesionē albedinis in sorte: ꝛ trib⁹ terminis ꝑpōnē format dicēs: sortes est albus: ly est nāqꝫ significat cōpōnē (vt in p̄mo perihermenias dicit̄.) Hac igitur ꝑpōne formata: intellectus scd̄o attēdit suo iaꝫ operi: ꝛ sortē subiecti: albū ꝑdicati: ꝛ (est) ꝑdicationis relatione donat̄: fundamētal'r ergo ꝑdicari: est coniunctio rei ꝑdicate cum re subta: formalit̄ autēꝫ est relatio fundata supra ipsa v̄bali copula. ¶ His ergo ꝑlibatis r̄ndet̄ q̄ſtioni tribus cōclusiōibus. ¶ Prima est. genus nō diffinit̄ hic pro re substrata: ꝓbatur. qm̄ aut ꝑdicari in qd de plurib⁹ ꝛc̄. sumit̄ formal'r: aut fundamētalit̄: si formal'r: cum cōstet ꝙ relatio rōnis nō cadit in diffōne rei extra aīaꝫ: sequit̄ ꝙ genus nō diffiniat̄ pro re substrata. Si mal'r: cū etiā cōstet ꝙ cōnexio rei q̄ denominat genus cū spēbus: nō sit de rōne illi⁹ rei: qm̄ de ratione animalis nō est esse in suis spēbus. qꝛ animal abstrahit ab esse in hoie ꝛ equo: ꝛ oībus spēbus: sequit̄ idē qd̄ p⁹us. ꝛ sic quocūqꝫ mō sumat̄. ly ꝑdicat̄: non saluat̄ ꝙ genus pro re substrata diffiniat̄. ¶ Scd̄a ↄclō est: genus nō diffinit̄ pro aggregato ex re ꝛ intētione. ꝓbatur. tum qm̄ totū aggregatū nō est diffinibile: complexorum enim nō est diffō (vt dicit̄ 7° metaphysice.) sed oꝫ id qd̄ diffinit̄ esse vnū in vna aliqua nā. Tum quoniam non facile esset fingere: quomodo sumitur (ly predicat̄) in tali diffinitione. ¶ Tertia conclusio est genus diffinitur pro ipsa intētione scd̄a. ꝓbat̄ hec conclusio: p̄mo auctoritate sci Thome hoc expresse dicētis in tractatu de ente ꝛ essentia. cap. 4. vbi ꝛ hoc declarauim⁹. ¶ Scd̄o rōne adducta: quia. s. diffinitio logica id respicit qd̄ directe est logice ↄsideratiōis. hoc est autē ipsa intētio scd̄a. ergo ꝛc̄. ¶ Tertio qm̄ nisi ad hoc veniat̄: qbuscūqꝫ verbis oppositū palliari videat̄: impoſ'e est saluare ꝙ diffinitū sit vere vnū: siue enim dicat̄ ꝙ diffinit̄ res sub itētione siue intentio in concreto. ad hoc opꝫ venire ꝙ ipsa intentio sit id qd̄ diffinit̄: si error vitari oꝫ. Sicut si qs dicerer niuē diffiniri inquantum est alba aut albedinē in niue ꝛ hm̄. ¶ Ad p̄mā aūt rōnē in oppositū dr̄: ꝙ qꝛ diffinitio oꝫ ↄuenire diffinito nō qualitercunqꝫ: sed q̄ditatiue.

In de veritate. q. 21. ar. 1.

Cap. p.

in ca. de suba.

Ca. 3.

T. c. 13.

Cap. 4.

de ente et essentia cap. 4.

Maior illa: istud diffinitur cui conuenit diffo: modificanda est cum hac conditione, cui quiditatiue conuenit diffo. Sed tunc falsa est minor: quia diffo generis rei substrate non conuenit quiditatiue sed denominatiue: ipsi autem intentioni generis: quia conuenit quiditatiue: cum ipsa intentio diffinitur: et hec sit quarta probatio tertie conclusionis: et potissima. Et ut quod dicimus clare percipi possit: presupponere oportet: quod (ut sanctus Thomas loco allegato dicit) predicari in diffone generis positum: sumitur formaliter: pro ipsa intentione predicationis: ita quod relatio predicationis in quid de pluribus etc. cadit in diffone relationis quam significat genus. ¶ Hoc autem presupposito sciendum est: quod diffo alicuius accidentis: aliter conuenit ipsi accidenti: et aliter conuenit eius subiecto. Ipsi siquidem accidenti conuenit quiditatiue: ut ei quod formaliter est tale. Subiecto vero eius denominatiue: ut quod subiectiue vel denominatiue est tale. verbi gratia. si diffinitur album: et dicatur quod est disgregatiuum visus: talis diffinitio conueniet albedini quiditatiue: et ut ei quod formaliter est disgregatiuum visus. eadem vero diffo conueniet niui denominatiue: et ut ei quod substernitur illi: ita diffo generis conuenit intentioni generis quiditatiue: rei autem substrate denominatiue: ita quod illa propositio. genus predicatur de pluribus etc. est quiditatiua. ista autem. animal predicatur de pluribus etc. est denominatiua. ¶ Rursus sciendum est quod sicut accidentia cui formaliter conuenit aliquid: habet in se duo. Primum est quod ipsum potest vocari tale ut quo: formaliter tamen: et sic dicimus quod albedo disgregat visum. Secundum est quod ipsum est id (quo) subiectum dicitur tale: et sic dicimus quod albedo est id qua nix disgregat visum. Ita intentio generis habet in se hec duo: et namque dicimus quod genus est quod predicatur: intelligentes per hoc genus esse quod formaliter predicatur: et dicimus quod genus est quo res substrata predicatur etc. Sicut enim nix disgregat: quia est alba: ita animal predicatur de pluribus differentibus etc. quia est genus etc. ¶ Postremo curandum est ut in hac et similibus dubitationibus homo sit valde attentus: ne fallatur ex identitate vocabulorum. que obscuritatem in re hac parit: oportet siquidem perspicaciter aduertere: quod predicari quandoque sumitur fundamentaliter pro inesse. quandoque autem formaliter pro illa relatione: et quod licet primum sit alterius fundamentum sit. maxima tamen inter ea diuersitas est: et consequenter cum in ista et similibus diffinitionibus: formaliter sumatur (ut dictum est) non exigitur ut id cui quiditatiue conuenit illa diffo: quod predicetur. i. insit illis de quibus predicari dicitur: sed requiritur et sufficit quod predicetur. i. referatur ad illa. Ei autem cui diffinitio conuenit denominatiue: exigitur quod predicari fundamentaliter sumptum (id est: inesse conuenit) unde animal est id quod predicatur: id est: inest homini et equo. Intentio autem generis est id quod predicatur in quid. i. tali predicationis relatione refertur ad ipsas species etc. Et sic patet responsio ad primam rationem in oppositum. cuius quia tota vis ex predicatione fundamentaliter sumpta pendebat et diffinitio de predicatione formaliter loquitur: ideo merito ruit. ¶ Ad ultimam vero rationem qua probabatur: quod diffiniatur totum aggregatum: dicitur quod procedit ex malo intellectu auctoritatis. Auicenne: non enim intendit Auicenna quod logica ita sit de secundis intentionibus ad adiunctis primis: ita quod ex equo consideret utrasque: aut quod de aliquo ex utrisque aggregato sit: sed quod sit de secundis intentionibus non absolute ut entia sunt (quoniam hoc metaphysice speculationis est) sed adiunctis primis. i. ut fundantur in primis: et denominant eas: ita ut per earum applicationem rerum: que primis attentionibus offeruntur: cognitio habeatur: ex diffinitione enim generis nunc habita: non innotuit absolute (quid res illa que genus est) sit: sed quid sit ut denominat rem prime intentionis: didicimus enim ex data diffinitione que res prime intentionis generis denominationem habeat: et que non. et que exigantur ad hoc ut res aliqua talem denominationem sortiantur. Volumus autem hec pauca in hac questione dicta sufficere omnibus diffinitionibus secundarum intentionum: et ideo sunt diligenter notanda et applicanda ceteris.

Circa eandem generis diffinitionem esset dubitandum ex eo quod diminuta videtur: quia aliquid est quod predicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid: et tamen non est genus. Tum quia ens predicatur taliter. Tum quia anima sensitiua predicatur de pluribus differentibus specie: puta anima bouis et leonis in eo quod quid (ut patet:) et tamen non est genus. ¶ Sed quoniam prima instantia metaphysicali eget discussione: omittenda hic est. Veritas tamen est quod ens non predicatur in quid. ¶ Secunda autem instantia inferius in hoc capitulo quando speciei diffinitio examinabitur excludetur: quoniam par est de genere et specie difficultas quo ad hoc.

Circa diuisionem in textu factam est dubium an recte diuidatur predicatum in id quod de uno solo et id quod de pluribus predicatur: quia indiuiduum de nullo predicatur. Sed quoniam hoc indiuidui discussionem exigit inferius in hoc capitulo (cum indiuidui diffinitio examinabitur) patet solutio.

¶ **Species autem dicitur quidem et de uniuscuiusque forma secundum quam dictum est priami quidem species digna est imperio. Dicitur autem species et ea que est sub assignato genere: secundum quam solemus dicere hominem quidem speciem animalis: cum sit genus animal: album autem coloris speciem. triangulum vero figure speciem.**

¶ Hec est tertia pars huius capituli in qua declarat quid significat hoc nomen species. ponens duas eius significationes. prima est forma a qua formosi dicuntur qui corporum commensuratione a natura donati sunt. hi namque speciosi quoque a sua dicuntur specie: et secundum hanc significationem species priami imperio digna dicta est. ¶ Secunda autem significatio est id quod ponitur sub assignato genere. secundum quam dicimus hominem esse animalis speciem: eo quod ponitur directe sub animali. ¶ Aduertenda sunt hoc in loco quatuor. ¶ Primum est quod Porphyrius (secundum Albertum) contempsit significationes omnes speciei ponere. utuntur siquidem grammatici specie primitiua et deriuatiua. Motus autem est eadem qua supra ratione. illam enim significationem posuit ex qua deriuata creditur significatio qua philosophi utuntur. ea autem (ut Auicenna dicit) est prima significatio in textu posita. Ex eo enim quod species formositatem significat deriuatum est: ut species nuncupetur id quod pulchritudo generis est. genus enim secundum se informe et imperfectum et potentiale est et appetit specificum esse tanquam formale perficiens et diuine pulchritudinis imitationem. ¶ Secundum est quod (ly assignato) potest dupliciter accipi. Uno modo assignato. i. prediffinito a nobis genere. i. genere 3° modo sumpto. et hic sensus licet prauus non obstet littere: sequenti tamen: ubi hoc repetitur: consonus non est. Alio modo assignato. i. determinato non vago et hic est verus sensus. species. n. quelibet necio ponitur sub genere determinato. et impossibile est quod ponatur vage sub genere: quoniam actu includit in se genus quod vage fieri non potest. secus autem esset si includeret ipsum in potentia. ¶ 3m est quod ly sub (secundum Albertum) notat duplicem ordinem. s. naturalis positionis et participationis: quoniam species naturaliter est inferior genere: et genus naturaliter est superior specie. Et similiter species generis et potestatem participat: Coartatur enim genus: et sue amplitudinis pars per differentiam ad speciem trahitur. ¶ Quartum est quod simul Porphyrius quid nominis et quid rei ipsius speciei assignauit in predictis verbis: et de quid nominis non est dubium: de quid rei vero patet: tum ex dubitatione statim mota: in cuius responsione expresse dicit hanc fuisse speciei rationem. Constat

aũt ꝙ q̄ꝺ locũ non hr̄et si q̄d nõis nr̄i assignatio fuisset. Tum ex eo ꝙ subdẽs ꝺeinde alias spẽi ꝺiffõnes notã copulationis apponit ꝺicẽs. assignãt ergo ⁊ sic spẽm ⁊c. insinuãs ex ly: ⁊ iam precessisse aliam ꝺiffinitionem.

¶ Qꝛ si etiam genus assignãtes speciei meminimus ꝺicentes: quod ꝺe pluribus ⁊ ꝺifferẽtibus specie in eo quod quid sit predicatur: ⁊ speciem ꝺicimus id quod sub genere est.

¶ Hec est q̄rta ps hui⁹ capl'i iam inchoata in parte p̄ceꝺẽte in q̄ntũ in ea anticipatũ est. q̄d sit spẽs: intendit ergo pars ista ꝺeclarare quid sit id q̄ꝺ significat spẽs: ⁊ q̄m h̄ inchoatũ est (vt ꝺixim⁹.) Ideo a ꝺubitatiõe incipiens: q̄tuoꝛ facit. p̄mo ꝺubitat circa ꝺiffõnẽ aꝺductam tali modo. In ꝺiffinitione generis posita est spẽs cum ꝺictuz est genus est q̄ꝺ p̄dicat̄ ꝺe pluribus ꝺifferẽtibus specie: ⁊ modo in ꝺiffinitione speciei ponitur genus cum ꝺicitur. species est que sub assignato genere ponitur: ergo circularis ꝺiffinitio cõmissa est: que ab arte aliena est.

¶ Nosse oportet q̄m genus ⁊ alicuius est genus: ⁊ spẽs alicuius est species: iꝺcirco necesse est ⁊ in vtroꝛũq3 rationibus vtrisq3 vti.

¶ Hic sc̄ꝺo soluit ꝺubiũ motum ꝺicens: ꝙ qꝛ genus ⁊ species sunt coꝛrelatiua: genus enim spẽi est genus: ⁊ spẽs generis est spẽs: iꝺeo nõ fuit inconueniẽs: seꝺ necessariũ vnum poni in ꝺiffinitione alterius ⁊ econuerso. ¶ Notanꝺum est hic ꝙ genus ⁊ spẽs ꝺupliciter accipiuntur. Uno modo formaliter. Alio modo funꝺamẽtaliter: vel sub aliis verbis: pro his que significãt: aut pro his q̄ ꝺenominãt: vel sub aliis verbis: pro intẽtionibus aut p̄ rebus subiectis: hec enim oĩa equiualent. Si sumant̄ funꝺamentaliter sic nõ sunt coꝛrelatiua. animal enim ⁊ homo nõ sunt coꝛrelatiua: seꝺ sunt sub e: ⁊ sil'r coloꝛ ⁊ albeꝺo ⁊c. nec hoc modo accepit genus ⁊ spẽm Poꝛphyri⁹. alio modo sumũtur formal'r ⁊ sic sunt coꝛrelatiua: sicut pater ⁊ fili⁹: ꝺomin⁹ ⁊ seru⁹ ⁊c. genus eniz ⁊ spẽs formal'r sumpta entia rõnis relatiua sunt ⁊ aꝺinuicẽ referunt̄ (vt hic ꝺr̄) ⁊ sic ꝺe gñe ⁊ specie loquitur Poꝛphyrius.

Circa hanc r̄nsionẽ occurrit ꝺubiuz. An verum sit ꝙ vnum coꝛrelatiuoꝛũ ꝺebeat poni in ꝺiffõne alteri⁹. Uiꝺet̄ enim ꝙ nõ: qꝛ cum ꝺiffõ ꝺet̄ causa inotescẽꝺi (vt in .6. topicoꝛũ ꝺicit̄) aut vnũ coꝛrelatiuũ est notius altero: aut nõ: si sic: ergo iꝺez erit noti⁹ ⁊ ignotius: respectu eiusꝺẽ: quoniã mutua est eoꝛum ꝺiffõ: si nõ: ergo talis ꝺiffõ non facit innotescere ꝺiffinitũ: omnia nãq3 notitia ex notioꝛib⁹ p̄ceꝺit. ¶ Preterea si vnum coꝛrelatiuũ ꝺiffinit̄ reliquũ: sequet̄ ꝙ iꝺem poneret̄ in ꝺiffõne suip͛sius: q̄ꝺ est magnum peccatũ in arte ꝺiffinitiua: tenet cõsequẽtia: ex ꝺoctrina Aristotelis (in sc̄ꝺo topicoꝛuz) vbi ꝺicit̄: ꝙ loco nomĩs positi in ꝺiffõne alicui⁹ licet ponere ei⁹ rõnẽ. Si eni loco coꝛrelatiui ꝺiffinientis alterũ ponat̄ ꝺiffõ ei⁹: cum in ꝺiffõne isti⁹ coꝛrelatiui ꝺiffinienꝺ (s̄m hanc ꝺoctrinam) ꝺebeat poni alterum coꝛrelatiuum q̄ꝺ ꝺiffinit̄: sequet̄ necessario ꝙ iꝺem seipsum ꝺiffiniet. verbi gratia. si genus ⁊ spẽs mutuose ꝺiffiniunt̄: ⁊ ꝺiffõ speciei est illa. spẽs est que ponit̄ sub assignato genere: loco ly gñe: ponetur gñis ꝺiffõ: ⁊ ꝺicet̄: spẽs est que ponitur sub assignato p̄ꝺicabili ꝺ͛ plurib⁹ ꝺifferẽtib⁹ specie in eo q̄ꝺ quiꝺ. vbi apparet spẽm in spẽi ꝺiffõne caꝺere. ¶ In oppositum est Poꝛphyrii auctoꝛitas. Hec q̄stio quoniã metaphysicalis est: succincte tractabitur ne incipientiũ mẽtes ignoꝛantiã praue ꝺispõnis eꝺocte veritate obicẽ ponant. Multiplex in q̄ne hac est opinio. ¶ Quiꝺam ꝺicunt ꝙ coꝛrelatiua non se mutuo ꝺiffiniunt ꝺiffõne q̄ꝺ rei: seꝺ q̄ꝺ nominis. ¶ Quiꝺaz vͦo ꝙ nec q̄ꝺ rei nec q̄ꝺ nominis. ¶ Quiꝺã vͦo ꝙ ⁊ quiꝺ nõis ⁊ q̄ꝺ rei. Primaꝛũ opinionum rationes sunt ille q̄s aꝺduximus. Ultime vͦo opinionis rõ est: q̄m vnũq̄ꝺq3 s̄m moꝺum sui esse q̄ꝺitatiui ꝺiffinienꝺum est. Relatiuũ autez esse q̄ꝺitatiuũ hoc ipsum q̄ꝺ est alterius. i. sui coꝛrelatiui est (vt in p̄ꝺicamẽtis ꝺicit̄) ergo ꝺiffiniẽꝺum non est sine suo coꝛrelatiuo. Maioꝛ est euiꝺens: sciẽtibus ꝙ nõ est querẽꝺa vniformiter omniũ rerũ ꝺiffinitio: sicut nec essentia: substantiarũ enim completarũ ꝺiffõ absq3 aꝺꝺito fit: qꝛ earum essentia absoluta omnino est. formarũ vͦo tam substãtialiũ q̄3 acciꝺentalium ꝺiffõ aliquiꝺ aꝺꝺitum recipit subiectũ. s. qꝛ absoluta a subiecto entia nõ sunt. Et simil'r relatiuoꝛũ ꝺiffõ aꝺꝺitum terminũ recipere ꝺꝫ: qꝛ ens absolutũ a termĩo nõ est. Et hec ratio est ꝺemõstratiua ⁊ eos tm̄ non conuincit: qui nõ capiunt ipsam. ¶ Seꝺ ꝺiligenter notãꝺũ est s̄m Albertum ꝙ aliuꝺ est ꝺiffiniri per reliquũ: ⁊ aliuꝺ est ꝺiffiniri aꝺ reliquum: ly nãq3 per causalitatem quãꝺam ꝺenotat. q̄m neutrum coꝛrelatiuoꝝ formaliter sumptũ h3 respectu alterius: ⁊ iꝺeo vnũ coꝛrelatiuũ non ꝺebet ꝺiffiniri per reliquũ. ly vͦo aꝺ causalitatem aliquã nõ ꝺenotat. nec etiã formal'r loquenꝺo ꝺepenꝺẽtiã: seꝺ tm̄ habituꝺinem ⁊ respectũ sonat aꝺ aliq̄ꝺ vt terminuz: ⁊ hoc moꝺo itelligit̄ ꝙ vnum relatiuoꝛum ponit̄ in ꝺiffõne alterius: ita ꝙ relatiuũ nõ ꝺiffinit̄ per reliquum: seꝺ aꝺ reliquũ. essentia eniz p̄pria relatiui vt sic in ipso aꝺ: consistit (vt in p̄ꝺicamentis ꝺicet̄) ⁊ iꝺeo vt ꝺiximus s̄m moꝺum sui substãtialis esse ꝺiffinienꝺum est. Et hoc absq3 ꝺubio creꝺẽꝺũ est ab his: qui sunt ꝺebilioꝛis ingenii: ⁊ est sentẽtia conformis Aristoteli ⁊ exp̄ssa a Poꝛphyrio Boetio Auicenna Alpharabio. Alberto ⁊ s. Thoma. ¶ Nec mihi obiicias ꝙ ꝺe relatiuis nõ ꝺe relatiõe rationes p̄ceꝺunt. relatiua aũt non sunt in gñe. relatiões autẽ per p̄p̄riũ genus ⁊ ꝺifferentiã ꝺiffinienꝺe sunt: puerilia sunt hec: ꝺe reb⁹ ipsis absolute s̄mo noster est: nõ ꝺe eis vt significant̄ in abstracto vel in cõcreto (vt patet ex vi rõnis aꝺꝺucte) nec est possibile ꝺiffinire relatiõnẽ per p̄p̄rium genus ⁊ ꝺifferẽtiam absq3 termino: sicut nec acciꝺẽs absq3 subiecto: ⁊ hec suppõnẽ nunc opꝫ. ¶ Aꝺ p̄mã rõnẽ i oppositũ ꝺr̄ ꝺupl'r. p̄ cũ Auicẽna. ⁊ Alpharabio: ꝙ vnũ est notius altero: ⁊ ꝙ nõ icõuenit vnũ coꝛrelatiuũ esse notius ⁊ ignoti⁹ altero: ꝺiuersimoꝺe vtẽꝺo ipsis. Unũ. n. relatiuũ ꝺiffinit̄ aꝺ reliquũ vt terminũ: termin⁹ aũt vt sic notioꝛ est eo q̄ꝺ aꝺ ip̄m terminat̄: vt sic: q̄m iterminatũ vt sic ignotũ est: ⁊ sic vtrũq3 coꝛrelatiuoꝛũ est noti⁹ altero vt termin⁹: ignoti⁹ vt terminat̄. ⁊ qꝛ ꝺiffinit̄ vt tẽꝺit aꝺ aliuꝺ: ꝺiffinit̄ vt terminat: iõ nõ est icõueniẽs vnuz aꝺ aliuꝺ mutuo ꝺiffiniri. ¶ Si aꝺꝺuceret̄ aꝺ ꝯfirmationẽ ꝙ relatiua sunt simul nã ⁊ intellectu. ꝺicat̄ ꝯceꝺẽꝺo ꝙ simul cognoscunt̄: vnũ tm̄ accipit̄ vt noti⁹ altero: aliuꝺ est. n. simul cognosci: ⁊ aliuꝺ est magi͛ cognosci. ¶ Sc̄ꝺo mõ ꝺr̄: ꝙ vnũ relatiuoꝝ neq3 assumit̄ in ꝺiffõne vt p̄us notũ: nec vt magis notũ: seꝺ vt necio cõnotũ: ⁊ ꝙ stat ꝺiffõnẽ ꝺari cã inotescẽꝺi: ⁊ notificare rẽ etiã si nõ q̄libet pars ꝺiffõnis sit notioꝛ ꝺiffinito. Diffõ. n. (vt ꝺictũ est) s̄m ꝺiffinibiliũ nãs p̄poꝛtiõabil'r regrenꝺa est. Cum eni cõstet ꝙ ꝺiffõ exigit ꝺuas ꝯꝺitões. s. ꝙ sit ex notioꝛib⁹: ⁊ ꝙ sit ex p̄us notis: q̄m oĩs ꝺisciplina ex p̄existẽte fit cognitiõe. ⁊ sc̄ꝺa cõꝺitio non exigat aꝺ omnes p̄tes ꝺiffinitiõis: vniuersal'r loquẽꝺo: vt apparet ex verbis Auicẽne: q̄n ꝺic̄ ꝙ ꝺicẽtes ꝙ vnũ relatiuum ꝺiffinit̄ per reliquũ: nõ aꝺuertũt ꝙ aliq̄ꝺ est cognosci cũ reliq̄: ⁊ aliuꝺ ẽ cognosci p̄ reliquũ. Et ex sancto Thoma exp̄sse ꝺicente ꝙ relatiua sũt simul nã ⁊ itellectu: ꝯñs est ꝙ nec p̄ꝰꝯꝺitio vl'r regrat̄ aꝺ oẽs p̄ticulas ꝺiffõnis p̄p̄ eãꝺẽ cãz. Uñ ꝺr̄ s̄m hanc r̄nsionez ꝙ ꝺiffõ illa facit noticiam ꝺiffiniti. Tamẽ qꝛ alie particule ꝺiffõnis sunt notioꝛes. Tum qꝛ

ꝯnotitia

Cap. 2.

Cap. 5.

in p̄ꝺicto relõnis.

Ubi. s.

cõnotitia correlatiui ad hoc cooperat̃. Nec est mirabile si singulare genus entiũ singularẽ sibi modũ diffinitio/nis ꝛ notitie vendicat. ¶ Ad scḋam rõnem dicit̃ negan/do ꝯñtiam: eius enim deductio procedit ex malo intelle/ctu doctrine Aristo. cũ eniz dicit̃ ꝙ loco nominis diffi/nientis lz ponere eius rõnem: intelligitur quo ad ea que intrinsece cadũt i illius nois rõne: ꝛ nõ que cadũt vt ad/ditũ. Correlatiuũ aũt ꝯstat ꝙ in diffõne alteri⁹ cadit vt additũ: ꝛ iõ nõ sequit̃ ꝙ idem diffiniat seipsũ. ¶ Et vt oẽs possint istã glosaz pcipere pono exẽplũ: si diffiniatur hõ ꝛ dicat̃: hõ est aĩal rõnale: loco ly aĩal: põt poni tota sua rõ: qꝛ nihil hꝫ i sua rõne vt additũ. ꝛ dicet̃ hõ ẽ sub̃a aĩata sensibilis: vbi prius dicebat̃ aĩal. loco ṽo ly rõnale nõ põt poni tota sua rõ: qm̃ sua ratio aliqd includit vt intrinsecũ: ꝛ aliqd vt additũ. Quo ad ea que includit intrinsece: puta potẽs vti ratione licite poni p̃t ratio loco nois. Quo ad id ṽo qḋ icludit vt additũ: puta aĩal poni non p̃t ratio loco nois: qꝛ sequeret̃ nugatio i diffõne: in rõne nãqꝫ differẽtie claudit̃ genus vt additum: ꝛ ideo si loco dr̃ie liceret ponere totã eius rõnem: genus bis poneret̃ in diffõne. semel ratione sui: ꝛ semel ratione differẽtie. ꝛ sic pꝫ tam glosa ꝗꝫ eius ratio memorie cõmendanda.

¶ Assignant ergo ꝛ sic speciem. Species est que sub genere ponitur. Et de qua genus in eo quod quid sit predicatur.

¶ Hic tertio ponit scḋaz spẽi descriptionẽ dicẽs. Species est que ponitur sub genere: ꝛ de qua genus in eo qḋ qd sit p̃dicat̃. ¶ Ubi notãdũ est: ꝙ qꝛ spẽs dupl̃r respicit genus. s. ꝛ vt iferius in recta linea p̃dicamẽtali suũ superi⁹ ꝛ vt subiicibile suũ quiditatiuũ p̃dicabile: iõ ista descriptio vtrãqꝫ habitudinẽ cõplectitur. primaz qdem cũ dr̃: species est que ponit̃ sub genere. scḋaz ṽo cũ subditur: ꝛ d̃ qua genus in eo qḋ quid sit predicat̃. Et qm̃ pria cõnexio est cũ secũde: ideo enim de specie genus predicatur i quid: qꝛ spẽs ei subiecta est in linea recta: ppea sic ordinata est descriptio: vt p̊ declaret̃ prima habitudo: ꝛ deinde 2ª. Nec mireris si in ista diffõne includit̃ p̃ma: sicut pars in toto (qm̃ ex diuersis peripatheticorum dictis) adunat Porphyrius descriptiones istas: queadmodum contingit illos perfectius vel minus perfecte dscripsisse.

Circa hãc diffõnẽ dubitat̃: qꝛ videt̃ illa diffõ diminuta: qm̃ ꝯuenit alteri a diffinito ꝯuenit enim indiuiduo: sortes. n. ponit̃ directe sub gñe qḋ est aĩal: ꝛ de sorte p̃dicat̃ aĩal i eo qḋ qd. Quererẽ. n. qd est sortes ꝯuenienter rñdebit̃ aĩal. ¶ Si dicat̃ ꝙ diffõ itelligit̃ nõ d̃ q̃cũqꝫ positiõe sub gñe: sꝫ directa ꝛ imediata. mõ lꝫ indiuiduũ ponat̃ sub gñe directe: nõ tñ ponit̃ imediate: qm̃ inter iduiduũ ꝛ gen⁹ mediat spẽs. ¶ Contra. qꝛ hec rñsio nõ suffiĉienter saluat ꝙ diffinitio sit cõpleta. hꝫ eni instantia i ꝓmptu d̃ iduiduo gñis. tale. n. ponit̃ directe ꝛ imediate sub genere: ꝛ tñ nõ est spẽs. Indiuiduũ aũt generis dicimus h̄ aĩal: h̄ corpus: hec sub̃a ꝛ hꝫ ꝛc̃. hoc aĩal nãqꝫ continet̃ sub aĩali absqꝫ aliqua media specie: quoniaz nõ est maior ratio ꝙ vna spẽs mediet ꝗꝫ alia.

Ad hoc dubiũ dr̃ cũ Alberto ꝛ satis subtilit̃: ꝙ qñ dr̃: spẽs est que ponit̃ sub genere: ly sub. nõ denotat tñ ordinẽ positionis ꝛ participationis: sꝫ ẽt denotat p̃n^m totius positionis esse genus: aliter. n. indiuiduũ ꝛ aliter spẽs ponit̃ sub gñe. p̃n^m positionis spẽi sub gñe est ipsũ gen⁹: qm̃ id qḋ addit spẽs supra gen⁹ dr̃ia s. que ꝯstituit ꝛ ponit spẽm sub genere ex ipso genere oritur. Dr̃ie. n. sunt velut quedaz ꝓprietates eius: vñ ꝛ qualitates ei⁹ dicũtur. P̃rinũ aũtẽ positionis indiuidui sub genere non ex ipsa generis essentia: sed materia subiecta accidentibus est: ad quam Plato descendere prohibebat. Negandũ est ergo ꝙ indiuiduum generis ponatur sub genere eo modo quo species: ꝛ intelligenda est diffinitio de positione directa que tota a genere oritur.

¶ Amplius autẽ sic quoqꝫ: species est que de pluribus differentibus numero tantum in eo quod quid sit predicatur.

¶ Hic q̃rto ponit tertiã spẽi d̃scriptionẽ dicens: ꝙ spẽs ẽ que de pluribus differẽtibus nũo in eo qḋ qd sit predicatur. ¶ Aduerte hic ꝙ qꝛ spẽs multipl̃r accipi põt: iõ multipl̃r diffinit̃. p̃rio diffinita est s̃ꝫ ꝙ generi subest in linea p̃dicamẽtali. secũdo ꝓut generi subest in p̃põne: ꝛ nũc tertio diffinit̃ s̃m ꝙ predicabile ẽ ab alijs distinctũ. ¶ Huius aũt diffõnis termini omnes clari sũt ex dictis nisi vnus. s. differẽtibus nũo. Dr̃ia numero dicunt̃ quecũqꝫ cõueniũt in ꝯditionib⁹ specificis ꝛ distinguũtur mãlibus cõditionibus ꝛ ꝓprietatibus: vt sortes ꝛ plato cõueniũt in his que sunt cõmunia toti spẽi humane: vterqꝫ enim est hõ ꝛ admiratiuus ꝛ risibilis ꝛc̃. Distinguunt̃ aũt ex ꝯditionibus mãlibus: qꝛ sortes hꝫ has carnes: ꝛ hec ossã. Plato ṽo hꝫ hec altera ossa ꝛ has alias carnes. Uocant̃ aũt h⁹ dr̃ia nũo: qꝛ numerus causat̃ ex diuisione cõtinui: cui⁹ diuisio mãlis est nõ formalis: vt pꝫ qñ diuidit̃ lignũ. Ponunt̃ aũt singule p̃ticule ad dr̃iaz alioꝝ predicabiliũ. naz ly predicat̃ d̃ plibus. ponitur ad dr̃iam indiuidui qḋ dr̃ d̃ vno solo. ly autẽ differentibus nũo. ponit̃ ad dr̃iã gñis qḋ p̃dicat̃ d̃ plib⁹ differẽtibus spẽ. ly ṽo (in quid) ad differẽtiã ceteroꝝ que in quale predicantur.

Circa diffõnem occurrit dubiũ: qꝛ ois diffinitio d̃bet cõuenire diffinitõ inquãtũ hmõi. Diffinitio eni hois cõuenit homini inquãtũ hõ: ꝛ diffinitio circuli conuenit circulo inquãtũ circulus: ꝛ sic d̃ alijs. Ista sũt diffinitio non cõuenit speciei inquãtũ species: ergo ꝛc̃. Declaratur minor: qꝛ species vt spẽs genus respicit. respectu autez generis nõ est vl̃e neqꝫ p̃dicabile: sed inferi⁹ subiicibile. Diffõ ṽo ista explanat spẽz vt respicit iduidua: ergo ꝛc̃. Nec põt dici ꝙ species vt spẽs respicit ꝛ genus ꝛ indiuidua: qm̃ relatiuũ semel tm̃ refertur. (Licet possit plures terminos ex eadem causa seu via respicere) sicut filius eadem filiatione refertur ad patrem ꝛ matrem pp eandem gñationem. species autem diuersis vijs respicit genus ꝛ indiuidua: ꝛ expresse a Porphyrio dicit̃ ꝙ eius correlatiuum est genus: ergo ꝛc̃.

Ad hoc dubium dr̃: ꝙ qꝛ s̃m oẽs fere antiquos (Alberto teste) spẽs inquãtum respicit genus non habet ꝙ sit vniuersale ꝛ predicabile: ꝛ spẽs inquantum spẽs respicit genus. Consequẽs est ꝙ ista diffõ non conueniat speciei in eo ꝙ species: sed cõuenit speciei s̃m quãdam eius ꝓprietatẽ que sequitur ad eẽ spẽm. cũ eniz spẽs vt sic sit sub genere: ita ꝙ suppositio eius tota ex genere oritur necessario ex hoc emanat ꝙ spẽs aliqua sub se respiciat quoꝝ suppositio aliũde oriat̃. hoc autẽ est respicere indiuidua vt p̃dicabile in qd ꝛc̃. Uñ p̃sens diffinitio d̃scriptio est spẽi s̃m quãdaz eius ꝓprietatem: ꝛ non est eius qditatiua diffinitio. Põt tñ concedi ꝙ conueniat speciei in eo ꝙ spẽs non quiditatiue seu vt diffinitio. sed cõcomitatiue seu vt ꝓprietas. ¶ Nec turbetur q̃spiam si d̃ specie inquantum spẽs est loquimur in hac diffinitione cum tamẽ de specie specialissima loqui deberemus. qm̃ hec claritatis causa fecim⁹. Eadẽ enim difficultas emergit circa spẽm ꝛ circa specialissimam: qm̃ neutrum eorum ad indiuidua dr̃: vt pꝫ ex eoꝝ rõnibus: ꝛ euidenter doctrina sit de specie loquendo. ¶ Remanet tamen hic difficultas vna propter sui difficultatem omittẽda: quo vl̃e diuiditur in qnqꝫ vl̃ia d̃ quibus tractamus: si species ex eo ꝙ species non habet ꝙ sit vniuersale ꝛc̃.

Circa eãdẽ diffõnẽ occurrit dubiũ aliud: q2 ẽt ista vĩ diminuta: ⁊ cõuenire alteri a diffinito. Aĩa eni humana vel eqna: ⁊ silr pũctũ p̃dicat̃ de plib⁹ differẽtibus nũo: in eo ꝙ qd: ⁊ tñ nihil hoꝝ est spẽs: cũ nihil hoꝝ sub gñe aliq̃ directe ponat̃. Assũptũ p3: q2 aĩa hũana p̃dicat̃ in qd de aĩa sortis ⁊ ƌ aĩa platonis q̃ nũo differũt q̃rẽtib⁹.n.qd est aĩa sortis. rñdet̃ recte est aĩa rõnalis: ⁊ silr querẽtib⁹ qd est hoc pũctũ: recte rñdetur est pũctũ: sicut querẽtibus quid est sortes: respondetur homo ⁊c̃.

Ad hoc dĩ ꝙ speciei noĩe duplr vti possumus: sc3 proprie pro eo qƌ est vere spẽs: ⁊ cõiter p̃ oĩ p̃dicato specifico. Si de specie ꝓprie loqmur: sic spẽs tñ est id qƌ sub gñe in recta linea p̃dicamẽtali ponit̃ mõ superius declarato. Si aũt spẽi vocabulũ extẽdere volumus sic spẽs dicet̃ oẽ qƌ de pluribus dĩ per modũ spẽi. Vñ sermo Porphyrij duplr itelligi pt. Si.n. accipiam⁹ ipsum loqui ƌ spẽ ꝓprie: tũc diffõ glosanda est sic: spẽs ẽ q̃ predicat̃ in qd de plurib⁹ differẽtib⁹ nũo: nõ quocũq3 s3 nũo nature cõplete: ⁊ sic fugant̃ oẽs dubitatiões: qm̃ hec aĩa ⁊ illa ⁊ silr hoc pũctũ ⁊ illud ⁊ silia nõ differunt nũo nature cõplete: qm̃ nõ sunt entia cõpletu in specie: s3 p̃n̊ entiũ cõpletoꝝ. ¶ Et si ist̃ ctur: ergo b3 istã expositionẽ Porphyrius nõ sufficiẽter declarauit oĩa p̃dicabilia vniuoca: qm̃ dereliquit hec oĩa q̃ p̃dicant̃ in qd de entibus icõplet̃. ¶ Dĩ ꝙ q2 ista p̃dicabilia extra rectã lineã p̃dicamẽtalẽ existẽtia: q̃ nullũ nomẽ hoꝝ gnq3 p̃dicabiliu3 ꝓprie subĩtrãt imitãtur ista gnq3 de qb⁹ determinatur sicut in ꝓposito videm⁹ punctũ p̃dicari de hoc ⁊ illo pũcto p mo᷑ spẽi: q2 p̃dicat̃ de eis vt differẽtibus nũo ⁊ in qd: ⁊ iõ sat fuit ƌterminasse de his ad quoꝝ silitudinẽ cetera p̃dicant̃. Si võ accipiamus Porphyriũ locutũ eẽ de spẽ extẽso vocabulo ad oẽ p̃dicatu specificu3: sic diffõ nulla eget glosa: ⁊ ꝯcedẽdũ eẽt ꝙ illa diffõ cõuenit etia3 illis: que ꝓpe nõ sunt spẽs: quare b3 hoc nõ dat̃ illa diffõ de specie ꝓprie sũpta. Mihi magis placet p̃ia via: qm̃ subtilior ⁊ dignior tãto viro ⁊ toti peripatheticis est. Et p hec p3 rñsio ad silẽ3 q̃õnẽ3 motã de genere. pariformiter eni distingui põt de genere ꝓprie ⁊ cõiter ⁊ cetera facile applicari põt. Cõclude ergo ꝙ hõ p̃dicata q̃ entiu3 cõpletoꝝ p̃ncipia sunt: vt forme materie: motus priuationes ⁊c̃. nec speciei nec gñis appellatiõe digna sunt: nec eis cõuenit diffõ eoꝝ: sed p̃dicata generica vel specifica. i. ad modu3 generis ⁊ speciei nuncupentur.

Circa eandẽ diffõnẽ adhuc aliud est dubiũ: q2 nõ vĩ cõuenire omni speciei. multe siqdẽ sunt spẽs q̃ non p̃dicãtur o e pluribus: q2 non habẽt plura idiuidua: nec simul nec successiue: nec actu nec aptitudine: vt p3 ƌ oĩbus spẽbus corpoꝝ celestiũ ⁊ intelligẽtiarũ. non eni3 possunt eẽ plurea soles nec plurea lune b3 veritatẽ: ⁊ silr non possunt esse plures intelligentie vnius speciei.

Ad hoc dubiũ pro quãto logici negocij est presupponẽdo ea que dicta sunt arguendo esse vera: qm̃ (vt alibi probabit̃) ita se h3 vitas. Dĩ ꝙ oĩs spẽs predicabilis est de pluribus: nõ iõ q2 actu vel aptitudine sua habeat plura indiuidua: sed ideo q2 res illa que denominatur spẽs b̃m conditiões quas sortitur ex hoc qƌ obiicitur intellectui nostro. vñ ⁊ habet̃ ꝙ spẽs denominetur abstrahit ab vno ⁊ plurib⁹ indiuiduis: ⁊ indifferẽter respicit vnũ ⁊ plura: eo ꝙ representat̃ nobis ad modu3 istarũ rerũ: quas intelligim⁹ per abstractionẽ a conditionibus indiuidualibus. Denominari nãq3 spẽm nõ ꝯuenit rei b̃m se sumpte: neq3 b̃m esse qƌ h3 in singularibus: sed b̃m esse qƌ h3 in intellectu. Ita ꝙ proximũ fundamẽtũ talis denoiationis non est res absolute nec i singularibus: sed res sic obiecta itellectui nostro. Et q2 hoc ꝯuenit omni nature: siue celesti siue angelice: ideo nihil prohibet eas species denoiari: ⁊ predicabiles ƌ plurib⁹ ⁊ vlẽs: quẽadmodu3 nihil prohibet eas intellectui nostro offerri. Non ergo exigitur ad spẽm ꝙ actu vel aptitudine physica natura illa sit in pluribus. i. ꝙ possint eẽ plura idiuidua illius spẽi in rerum nã simul vel successiue: sed sufficit ꝙ vt in intellectu est plura respiciat: de q̃bus vt sic predicabilis itelligitur (in qd) aptitudine logica: que nihil aliud est q̃3 indifferẽtia nature in esse cognito ad vnu3 ⁊ plura: ⁊ est aptitudo hec negatiue exponẽda: ita ꝙ sensus est: spẽs est predicabilis de pluribus. i. spẽs vt sic non magis de vno q̃3 de pluribus: habet vt dici possit. vt de subiecto inferiori: ⁊ quia equaliter abstrahit ab vno ⁊ ĩfinitis in esse obiectiuo respectu intellect⁹ nostri: cui res sic obijciuntur vt diximus.

¶ **Sed hec qde3 assignatio specialissime est: ⁊ que solum spẽs est: alie võ nõ spãlissimaru3.**

¶ Hec est 5ᵃ ps huius capĩi: in qua simul declarant̃. s. oĩa inter adductas diffõnes spẽi: ⁊ qd sit gñalissimũ: qd spãlissimũ: qd ue subalternũ. Facit aũt ob h̃ sex. p̃ ponit oĩa iter diffõnes dicẽs: ꝙ hec vltia descriptio ꝯuenit tñ spẽi spãlissime. alie võ p̃ores diffõnes ꝯueniunt ⁊ spãlissimis spẽbus ⁊ nõ spãlissimis. Appellat̃ aũt vt subdit spẽs specialissima ĩfima spẽs in tota linea p̃dicamentali sub qua nihil est nisi indiuidua: vt homo sub quo sortes ⁊ plato sunt. Non spãlissime võ spẽs dicuntur oẽs species superiores que ⁊ genera sunt: vt animal: corpus animatũ ⁊c̃.

Circa hãc ptẽ occurrit du᷑: q2 nõ videt̃ verũ ꝙ vltima spẽi diffõ cõueniat soli spẽi spãlissime: qm̃ cõuenit spẽi subalterne: siue generi: puta aĩali. aĩal enim predicatur de plibus dĩntibus nũo in eo ꝙ qd qm̃ p̃dicatur de differẽtibus specie. Quecũq3 aũt dĩnt spẽ. dĩnt criã numero. Si dicat̃ (cũ Aui.) ꝙ intelligit̃ de dĩntibus nũo solo. Adhuc hĩ ꝓpositum: q2 aĩal p̃dicatur de sorte ⁊ plõne qui dĩnt solo nũo: ⁊ tñ aĩal non est spẽs spãlissima. ergo glosa nulla est. ¶ Ad h̃ dĩ duplr. p̃ cũ Aui. cuius glosam credo ob scriptoꝝ vitium male legi: legitur siquide3 solo. ⁊ d3 legi solu3. Sed diligenter aduertendũ hic est: ꝙ ly solu3. põt cadere supra illud pticipiu3 dĩntibus: ⁊ sic in ide3 redit: ac si diceret̃ nũo solo. est enim sensus ꝙ spẽs est que p̃dicat̃ de his que dĩnt tñ numeralr. ⁊ hic sensus nõ est ad ꝓpo᷑: qm̃ vt ꝓbatũ est: stãte h̃ sensu ista diffõ ꝯuenit gñi. Põt quoq3 cadere (ly solũ) supra illud v̊bu3 p̃dicat̃: ⁊ sic est sensus ꝙ spẽs est que solũ predicatur de plibus dĩntibus nũo i eo qƌ qd. ⁊ b3 hũc sensum clare p3 ꝙ illa diffõ nulli cõuenit nisi spẽi spãlissime. genus eni oẽ: ⁊ si de dĩntibus nũo p̃dicet̃: non tñ p̃dicat̃ solu3 de illis: s3 ẽt p̃dicat̃ de dĩntibus spẽ. Et hoc mõ intelligẽda est diffõ illa cũ glosa Aui. ¶ 2ᵒ dĩ cũ alberto: ꝙ illa diffõ intelligẽda est de p̃dicatione per seipsum: ⁊ nõ de p̃dicatione p aliud. spẽs aũt per seipsa3 p̃dicatur ƌ indiuiduis: qm̃ p seipsam pticipatur ab eis. genus võ sicut mediãte spẽ pticipat̃ ab indiuiduis: ita p spẽm ⁊ nõ per seipsum p̃dicat̃ de eis. Et iõ diffõ hec que de p̃dicatione per seipsu3 intelligendã est: generi seu speciei subalterne non cõuenit. Vtraq3 respõsio gratiose suscipienda est ⁊c̃.

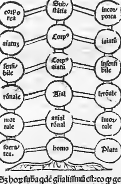
¶ **Planũ aũt erit qƌ dĩ hoc mõ in vno quoq3 p̃dicamẽto sunt q̃dã gñalissima: ⁊ rursus alia spãlissima: ⁊ iter gñalissima ⁊ spãlissima sunt alia media. Est aũt gñalissimũ qde3 supra qƌ nõ est aliud supueniẽs genus. Spãlissimũ ãt post qƌ nõ est alia inferior spẽs. Inter gñalissimum aũt ⁊ spãlissimu3 genera ⁊ species sunt eadem: ad aliud quidem ⁊ ad aliud sumpta.**

Sup de ente ⁊ eẽn᷑ cap̃ 5. q. 9.

¶ Hic 2ᵒ

¶ Hic 2° qm̄ spālissimi meminerat: vt planā reddat ⁊ aptā diuersitatē iter hec: sternit ordinē pñtalē: ⁊ iter tres ordines oia distribuit. s. gñalissimoꝝ spālissimoꝝ ⁊ itermedioꝝ. gñalissimūqȝ i supmo collocat. spālissimū i imo. intermedia v̄o i medio sita binomia eē dicit: vocariqȝ ⁊ genera ⁊ spēs: respectu tñ diuersoꝝ. supta. n. vt respiciunt iferius gña. vt v̄o supi⁹ spēs nūcupanẗ. ¶ Attēde q̄ cuȝ in lr̄a dī in vnoquoqȝ p̄di⁹ sūt q̄dā gñalissima collectiue accipiendū est: ita q̄ dicaẗ in oib⁹ pñtis. q̄dam sunt que gñalissima vocanẗ: nō q̄ in singulis p̄dicamētis pl'a sint gñalissima: nec q̄ in aliquo coꝝ vnū gñalissimum deerit sed q̄ in singulis p̄dicamētis singula sunt gñalissima.

¶ Sit aūt manifestū in vnoquoqȝ pñto qđ dr̄: suba est qdē ⁊ ipsa gen⁹. sub suba āt est corp⁹: sub corpe aiatū corpus: sub quo aial: sub aiali v̄o rōnale aial: sub quo hō: sub hoie v̄o socrates plato ⁊ qui sunt particulares homines.

¶ Sȝ hoꝝ suba qdē gñalissimū est: eo q̄ genus sit solū: hō v̄o spālissimuȝ: eo q̄ solū spēs sit. Corpus v̄o spēs est sube: gen⁹ v̄o corporis aiati: ⁊ aiatuȝ corpus spēs qdem est corporis: gen⁹ v̄o aialis. aial v̄o spēs qdē est corporis aiati: genus v̄o aialis rōnalis: sed rōnale aial spēs qdē est: aialis genus aūt hoīs. hō vero spēs est rōnalis aialis: non aūt gen⁹ particulariū hoīum: sȝ solum spēs: ⁊ oē qđ ante indiuidua primū est spēs erit soluȝ ⁊ non genus.

¶ Hic 3° exēplariter in vna p̄dicamētali coordinatiōe declarat ordīes ppositos ⁊ s̄mo ei⁹ est valde clarus. Duo tñ hic notāda sunt. ¶ Primū ē q̄ hic Porphyri⁹ posuit gñalissimū primi p̄dicamēti eē subam: qđ Auer. iterpretaẗ dictū. exēpli grā: qm̄ putat q̄ sȝ v̄itatē suba nō sit genus gñalissimū: eo q̄ intelligētias in p̄di⁹ reponi nō credit. Et in h̄ qdē loco dicit q̄ gñalissimū hui⁹ p̄di⁹ est corpus. In cōmē. v̄o. 49. sup 2° celi remouet corp⁹ celeste a p̄dicamēto: ⁊ ɔñter gñalissimū apđ eū nō ē corp⁹: sȝ corpus gñabile. Uez qm̄ sȝ v̄itatē itelligētie oēs citra p̄mā in p̄di⁹ sūt: ⁊ oīa corpa celestia i h̄ audiēdus nō ē: sȝ gñalissimū p̄mi p̄di⁹ subam eē fatēdū est cum Porphyrio.

co⁹.3.fi.

2.ce.cō. 49.fi.

¶ Scđm aūt nōndū est q̄ Porphyrius stoicos in hoc sequēs aial rōnale genus hois ⁊ dei posuit intelligens dei noie (vt arbitror post Albertū) aialia q̄dā aerea q̄ Apuleius Platonicus describit: dicēs ea eē corpa aerea mente rōnalia: tpe eterna: aio passiua ⁊c. h̄mōi aūt aialia ponere peripathetici figmētū putāt. ⁊ iō s̄m pñtem doctrinam aīal rōnale genus nō est: sed exēpli grā suscipiatur.

¶ Quēadmodū igiẗ suba que cū sup̄ma sit eo q̄ nihil supra eā sit gen⁹ est gñalissimū: sic ⁊ hō cum sit spēs postq̄ȝ nō ē alia iferior spēs neqȝ aliud coꝝ que pñt diuidi: sȝ solū idiuidua: idiuiduū est. Socrates ⁊ Plato: spēs erit sola ⁊ vltima spēs: ⁊ vt dictū est spālissima. Que v̄o sunt in medio: coꝝ qdē que supra ipsa sūt spēs erunt: coꝝ que post ipsa: genera sunt.

¶ Hic ad id vñ occasionē sūpsit s̄mo ille ad declanduz. s. distōnē iter spēm spālissimaȝ q̄ solū spēs est ⁊ subalternā regrediẗ ɔcludēdo ex ꝓportionali silitudine iter spālissimū ⁊ gñalissimū inēta qđ supradictoꝝ appellatione dignū sit: ⁊ ait q̄ sic̄ suba in sūmo sita gñalissimi noie vocatur: eo q̄ nullū supra se gen⁹ hēat: sic hō i imo posit⁹ spālissime spēi denoīatione hȝ: eo q̄ sub se nullā hȝ spēȝ nullāqȝ inferiua qđ possit ampli⁹ distigui: sȝ sūt tm̄ sub hoie idiuidua: vt sor. ⁊ p'lo q̄ oino diuisionē eā q̄ supi⁹ i iferiora secaẗ nō patiunẗ. Infimū ḡ est spēs spālissima. sicut p̄m̄ est gen⁹ gñalissimū. Que v̄o i medio sūt ⁊ spēi ⁊ gñis appellationē hñt: gña qdē inferiorū: spēs aūt superiorum.

¶ Quare hec qdē duas hñt hitudiēs: illā que est ad supiora: s̄z quā spēs dicūtur eē ipsoꝝ: ⁊ eā que est ad posteriora: s̄z quā gña ipsoꝝ esse dicūtur. Extrema v̄o hñt vnā hitudinē. Naȝ ⁊ gñalissimū ad ea q̄ posteriora sūt hȝ hitudinē: cū gen⁹ sit oiuȝ id qđ est sup̄mū: eā v̄o que est ad supiora nō hȝ cū sit sup̄mū ⁊ p̄ncipiū primū. Spālissimū aūt vnā hȝ hitudinē eā que ē ad superiora. quoꝝ est spēs: eam v̄o que ē ad posteriora non hȝ: sed indiuiduoruȝ spēs dr̄: spēs qdem velut indiuiduoꝝ ea cōtinēs. spēs v̄o superioꝝ velut ea que ab illis continetur.

¶ Hic 5° hitudiēs ꝓpas cuiuscȝ triū ordinū dictoꝝ cōcludēdo nūat ⁊ distiguit: dicēs media duab⁹ fulta eē hitudinib⁹ altera ad supiora q̄ spēi noie designaẗ. altera v̄o ad iferiora quā gñis denoiatio iportat. dicunẗ eniȝ oīa media spēs ⁊ gña. extremos āt ordīes singl'as hre dic̄ hitudies dinter tñ: qm̄ gña^m ad iferiora tm̄ respem̄ hȝ q̄ gñis noie denotaẗ. spālissimū v̄o ad supiora tm̄ hitudine gauder q̄ spēi vocabulo sigẗ. Uez qm̄ dubitatiōi loc⁹ relinqẗ: quō s. spēs spālissima ad iferiora hitudine carere dicaẗ: cū ex dictis ɔster ipsaȝ respicere idiuidua iferiora: de qb⁹ p̄dicaẗ i eo qđ qd. iō sollicite Porphyri⁹ addidit q̄ hitudo quā spēs spālissima hȝ ad idiuidua: ñ ē diuisa ab hitudīe iportata p spēi nom̄: qm̄ spēs ⁊ dr̄ ⁊ gñis ⁊ ididuoꝝ spēs sȝ diuersimode: qm̄ illi⁹ ē vt ɔtinēs. hoꝝ v̄o est vt ɔtēto-

rū: ꝛ ppea qꝛ ſmo nr̄ diuerſitatem hītudinū inqrit: merito in ſpē ſpāliſſima vnā tm̄ hitudinē īduxit. intermedijs vō duas.

Circa hāc ptē occurrit dubiū nō diſſimulādū: qꝛ Porphyrius male vr̄ declarare quō ſpēs ſpāliſſima vnā tm̄ hꝫ hitudinē. declaratio. n. ſua: vt pꝫ ex dicta cōſiſtit i hoc q̄ hitudo ſpēi ad idiuidua nō ē diuerſa ab hitudine ſpēi ad ſpēm: qꝛ vnā tm̄ hꝫ hitudinē. Aut. n. loqr̄ de diuerſitate hitudinū ſm̄ vocē: aut ſm̄ rē. ſi ſm̄ vocē vitatē q̄dē dixit affirmās eādē eē hitudinē ſpēi ad individua ꝛ ipſi⁹ ſpēi. qm̄ nō diuͦ pdicte hitudies vocalr̄: qꝛ eadē vox. ſ. ly ſpēs vtrāqꝫ ſigt ſꝫ ridiculoſa ſolūo dubōnis logicalis eſt h. Si aūt loqtur de diuerſitate hitudinū ſm̄ rē falſum dixit q̄ nō ſit diuerſa hitudo iportata noīe ſpēi ab hitudine ipſi⁹ ſpēi ad idiuidua. Clare. n. liquet ex dicēs q̄ hitudo p quā ſpēs ſigt gn̄is ē correlatiua. hitudo aūt ad idiuidua ad gen⁹ nō terminat ſꝫ idiuidua ꝛ ꝯñter diuerſa ē ab illa q̄ ad gen⁹ teriat: nō recte ḡ vr̄ ſoluiſſe dubōnē: quā tm̄ facile ſoluer̄ potuiſſet dō q̄ lꝫ ſpēs ſpāliſſima hēat duas hitudines: nō tm̄ hꝫ has duas de qb⁹ eſt ſmo. ſ. iportatas noīe ſpēi ꝛ noīe gn̄is. vtrāqꝫ eni hor̄ itermedia tm̄ hn̄t. extrēa vō ſingulis ꝯtēta ſūt. ❡ Ad h dubiū dr̄: q̄ Porphyrius lꝫ potuiſſet mō dicto dubōnē ſoluē. iteri⁹ tm̄ ſpeculat⁹ mai⁹ aliquid ſua ſolōne iſinuauit. Cōſiderādū ē nāqꝫ q̄ hitudo gn̄is ꝛ hitudo ſpēi nō ita coeūt in vnū ſubalternū q̄ vna ex alia oriat̄: ſꝫ velut ext̄nea q̄dā iter ſe adunant̄ in vnī⁹ denoiatione. Ex hoc eni q̄ aliqd gen⁹ denoiat̄ nō orit̄ q̄ ſpēs ſit alr̄ gn̄aliſſimū cū gen⁹ ſit ſpēs quoqꝫ eēt. ꝛ ſilr̄ ex hoc q̄ aliqd ſpēs appellat̄ gn̄is denoiatio in eo nō ꝓuenit: alr̄ ſpāliſſimū cū ſpēs ſit gen⁹ q̄qꝫ eēt. hitudo āt ſpēi ꝛ hitudo ad idiuidua lꝫ iter ſe diſcrepēt: ita tm̄ coeūt in vnī⁹ denoiatiōnē vt altera ex altera oriat̄. Ex h nāqꝫ q̄ aliqd ē ſub gn̄e poſitū pōne ſupi⁹ dcl'ata. ſ. que tota originat̄ a gn̄e nectio in illo pullulat hitudo ad individua: qm̄ ipoſſe eſt aliqd ita gn̄is pticipare nām ꝛ individuis carere ſaltem in eſſe obītuo apud nr̄am cognitionē ſup quā h̄ itētiōes fūdāt̄.

Quia ḡ vt (ēt ſupi⁹ diximus) relo ſpēi ad idiuidua ꝓprietas q̄da emanās ex ſpēi relatione eſt: ꝛ ꝯñter nō oino ext̄nea eſt ab ea: idō Porphyrius dixit q̄ hitudo ſpēi ad inferiora idiuidua nō eſt diuerſa ab ipſius ſpēi hitudine: nō qn̄ diuerſa ſꝫ rē ſit: ſꝫ qꝛ nō ita diuerſa eſt q̄ ext̄nea ſit ab illa. pullulat eni ab ea: ppͤ qd̄ ꝛ idē nomen ſortita eſt. Ex his pꝫ qd dōm ſit ad obtā: qꝛ neqꝫ de diuerſitate vocali neqꝫ de q̄cūqꝫ diuerſitate reali: ſꝫ de diuerſitate extraneitatis loq̄bat̄ quā iter gn̄is ꝛ ſpēi hitudinē inuenerat ꝛc.

Leo. ca°.

❡ Determināt ḡ gn̄aliſſimū ita q̄ cū gen⁹ ſit nō eſt ſpēs. Et rurſus ſupra qd̄ nō eſt aliud ſupraueniēs gen⁹. Spāliſſimū vō qd̄ cū ſit ſpēs nō ē gen⁹: ꝛ qd̄ cū ſit ſpēs nūqꝫ diuidit̄ i ſpēs: ꝛ qd̄ de plib⁹ dñtib⁹ numero i eo qd̄ qd ſit pdicat̄. Ea vō q̄ ſt i medio extremor̄ ſubaltna vocāt̄ gn̄a ꝛ ſpēs: ꝛ vnūqd̄qꝫ eor̄ ſpēs eē pōt ꝛ gen⁹ ad aliud qdē ꝛ ad aliud ſūpta. Ea vō que ſunt añ ſpāliſſima vſqꝫ ad gn̄aliſſimū aſcendētia ꝛ gn̄a dicūt̄ ꝛ ſpēs ꝛ ſubaltna gn̄a: vt agamēnō atrides: ꝛ pelopides tātalides ꝛ vltimū iouis.

❡ hic ꝯ̄ ex dictis ꝯcludit deſcriptionē cuiuſcūqꝫ ordis: ꝛ ponit duas gn̄aliſſimi dſcriptōes: ꝛ tres ſpāliſſimi ꝛ vnā ſubalterni. In diffōnib⁹ aūt gn̄aliſſimi ꝛ ſpāliſſimi attēdēdū ē: q̄ qꝛ vtrūqꝫ eor̄ ſuplatiuū ē qd̄ ꝛ poſitiue ꝛ negatiue exponit̄. idō diuerſa tangunt in dſcriptionib⁹ iſtis: vt a pͦ exordiamur cū dr̄ gn̄aliſſimū eſt: qd̄ cū ſit genus non pōt eē ſpēs. In pͣ pticula tangit̄ hitudo quā ponit. In 2ª aūt hitudo q̄ caret. Altera vō deſcriptio negatiue expoſitū ipm̄ dterminat. Spāliſſimi q̄qꝫ tā pͣ deſcriptio q̄ 2ª ſilis pͣ deſcriptiōi gn̄is ē: diñt aūt inter ſe: qꝛ in pͣ hitudo negat̄ gn̄is. In 2ª q̄dā gn̄is ꝓprietas. ſ. diuiſio in plres ſpēs. 3ª vō ad idiuidua ipſaꝫ trahit. Subaltni āt dſcriptio p pōnē vtriuſqꝫ hitudis daſ. qm̄ neutri⁹ negatio illi ieſt. Subdit poſtremo clar̄ exēm q̄ inoteſcat tā ordo q̄ ordinator̄ rō. ſic eni in vna familia iouis aliqs ē pr̄ tm̄ vt pm⁹ parēs iuppiter: ꝛ aliqs eſt fili⁹ tm̄: vt vltim⁹ heres agamēnon. ꝛ aliqs eſt fili⁹ ꝛ pr̄: vt itermedij genitores atre⁹ pelops ꝛ tātalus. Sic in vna coordinatiōe pdicamētali ſūmū ē gen⁹ tm̄: infimū eſt ſpēs tm̄. media vō ſunt gn̄a ꝛ ſpēs ꝛc.

❡ Sꝫ in familijs qdē plerūqꝫ reducūt̄ ad vnū pncipiū. v. g. ad iouē: i gn̄ib⁹ aūt ꝛ ſpēbus nō ſic ſe hꝫ. neqꝫ. n. vnū cōe gen⁹ oīuꝫ eſt ens: nec oīa eiuſdē gn̄is ſūt: ſꝫ vnū ſupmū gen⁹ quēadmodū dicit Ariſt. ſꝫ ſunt poſita quēadmoduꝫ dictū eſt i pñtis pria decēꝫ gn̄a quaſi decē pria pricipia: vel ſi oīa qs entia vocet. equoce inqt nūcupabit nō vniuoce. ſi. n. eēt cōe oīuꝫ gen⁹ ens. vniuoce etiā diceret̄. cū vō ſint decēꝫ pncipia prīma cōe ens oīum ſm̄ nomen eſt ſolū non etiam ſm̄ diffōnis rōnem: que ſm̄ nomē eſt. Decem quidem generaliſſima ſunt.

❡ hec eſt ꝯ̄ps h⁹ capli in q̄ agit̄ de nūo generū ꝛ ſpērū ꝛ indiuiduor̄: vn̄ duo facit: qm̄ p nūer̄ gn̄aliſſimor̄ determiat du ab⁹ ꝯnib⁹. qr̄ pͣ eſt: nō eſt vnū gen⁹ gn̄aliſſimuꝫ in quo ſint oīa gn̄a. ❡ 2ª eſt gn̄a gn̄aliſſima ſunt decem. ❡ pͣm ꝯnē ex diſſilitudine ad exēm datū in familijs ꝓbat (ex Ari. auctē) ꝛ rōne. ❡ Ex diſſilitudine qdēꝫ: qm̄ lꝫ ſit ſilis dcā coordinatio pdicamētalis vni familie quo ad ordinē ſuccedētiū in ea: nō tm̄ ſilis eſt quo ad reductionem plūū familiarū ad vnū pͣm prēꝫ. plres eni familie ex ioue deriuate diuerſis vtꝫ eūdē prēꝫ hn̄t in q̄ oēs ꝯueniūt. plres ſūt ordines pdicamētales nō driuant̄ ex vno capite qd̄ ſit gen⁹ ꝛ pñm dictū de oīb⁹. ꝛ idō nō reducunt̄ ad vnū genus oīuꝫ ꝛc. ❡ Ex auctē vō Ari. qm̄ dicit oīa nō eē eiuſdēꝫ gn̄is ſm̄ vnū ſupremū genus. ❡ Rōne aūt tali ſi eēt vnū genus oīum illud maxie eēt ens: ſꝫ ens nō eſt gen⁹. ergo. ꝓbatio deſtructionis ꝯñtis. Si ens eēt cōe oīuꝫ genus eēt vniuocū: ſꝫ ens nō ē vniuocū: qm̄ Ari. dicit: q̄ ſi qs oīa entia vocet equoce nūcupabit. Et qm̄ vniuocū ē cōe ſm̄ vocē ꝛ rōnē que eſt ſm̄ illud nomen: ens autē eſt cōe ſm̄ nomē ſolū ꝛ nō ſm̄ rōnē. probat̄: qm̄ pͣ pñª in predicādo ſunt decē pdiª: ꝛ ſi ens eēt cōe ſm̄ nomē ꝛ rōneꝫ illa nō eēnt pͣ: ſꝫ ens eēt pͣm pñm in predicando. ❡ 2ª auteꝫ ꝯclō Ari. auctoritate ꝓbat̄. ꝛ ꝯcludit̄ ꝛc. ❡ Aduerte q̄ cum dr̄ pͣ pñª eſſe decē: ꝛ non vnū q̄ non eſt ſermo de quibuſcūqꝫ pncipijs ſꝫ formalibus q̄ ſunt notiōes toti⁹. pñª enim dr̄ multiplr̄: ꝛ de pncipijs extrinſecis. ſ. efficiente ꝛ finali ꝛ de his non eſt ſermo nūc: qm̄ vnū eſt oīum agens etiā ad qd̄ oīa tendunt deus glorioſus: ꝛ de pncipijs intrinſecis mālī. ſ. ꝛ formali: ꝛ de mālī q̄dē etiā nūc ſermo non eſt. Formale aūt ſecat̄ in pñm qd̄ eſt forma ptis. ꝛ de hoc quoqꝫ nō eſt ſmo: ꝛ qd̄ forma ꝛ notificatio toti⁹ eſt. ꝛ de tali loquimur nūc cū dr̄ q̄ decē ſunt pͣ pñª: oīa ſiqdē predicata notificantia totum eſſe rei reducunt̄ ad decem pma pdicata ceteris ſuperiora ex quibus cetera oriuntur tanq̄ a primis eſſētis poteſtate omnia continentibus ꝛc.

Circa hanc ptem dubium eſt an ens ſit vniuocū: ꝛ an ſit ſm̄ nomē ſolū cōe: an ſit ambiguū ſeu analogū ꝛc. Sed qm̄ hec logicales trāſcendūt metas ſi ſubtiliter

illiter tractanda sunt utantur usq; ad metaphysicam ⁊c.

¶ Spālissima vo in numero qdē quodā sunt: nō tn̄ indefinito. Indiuidua aūt que sūt post spālissima īfinita sunt. q̄propter usq; ad spālissima a gn̄alissimis descēdētē iubet plato quiescere. Descēdere āt per media diuidētes specificis differētys. infinita vo inquit relinquēda sunt. neq; enīz eoꝝ posse fieri disciplinam.

¶ Hic 2ᵒ nūeꝝ spēꝝ ⁊ indiuiduoꝝ sit assignat di. spēs eē in q̄dā certo gdē nūo: sꝫ nobis icerto. sic magnꝰ exercitꝰ nō nūatꝰ dterminatū hꝫ hoīum nūerū: lꝫ videt̄i icertꝰ sit nūs illoꝝ. Indiuidua āt ⁊ īfinita sūt i seipsis ⁊ nob pp ptinuā successionē eoꝝ i poᵃ. actu enī lꝫ semp finita sint: nūq̄z tn̄ tot fcā sūt aut fiēt qn adhuc alia pducēda supsint. ⁊ iō ifinita dn̄r i poᵃ: pp qd̄ Plato iubebat duo descēsus. s. gētē i spālissimis: ⁊ qbꝰ medijs descēdēdū erat. volebat. n. q a gn̄alissimis dscēdere icipiēs usq; ad spālissima veniat: sꝫ ibi qescat: qm̄ ifra spālissima idiuidua ifinita sūt. Infinita aūt ab arte relinquēda sūt: eo q de eis disciplina scripi nō pōt. obstāte eoꝝ ifinitate ⁊ mutabilitate ⁊c. Media aūt qbꝰ descēdēdū erat q̄si semitis qbusdā. dr̄ias dicebat eē specificas qbꝰ gn̄a in spēs trahunt. hꝫ aūt dr̄ias spēs spālissime carēt: qm̄ (vt dictū est) nō pn̄t āplius diuidi specificis dr̄ijs: sed athome sūt: pticipant tn̄ ab indiuiduis p dr̄ias mālesa: que qm̄ ifinite sunt semire certe eē nō pn̄t: per quas a spālissimis ad indiuidua veniatur ⁊c.

¶ Descēdētibꝰ igit ad spālissima necesse est diuidentez p multitudinē ire. Ascēdētibus vo ad gn̄alissima necesse est colligere multitudinē. Collectiuū enī multoꝝ in vnā nām spēs ē: ⁊ magis id qd̄ est genus. pticularia vo ⁊ singularia ecōtrario i multitudinē semp diuidūt qd̄ vnū est. Participatiōe enī spēi plures homines sunt vnꝰ hō. in pticularibus āt vnꝰ hō ⁊ cōis plures. diuisiuū enī est semp qd̄ singlare est. collectiuū āt ⁊ adunatiuū qd̄ cōe est.

¶ Hec est 7ᵃ ps huiꝰ capl'i: in q̄ modus ascēdēdi ⁊ ēt dscēdēdi i pītali ordie dclarat duabꝰ ōnibꝰ. ¶ pᵃ est: descēsus fit diuidēdo vnū i multa. ¶ 2ᵃ est: ascensus fit colligendo mlta i vnū. Declat vtraq; ex pprietatibꝰ termioꝝ vtriusq; vie: qm̄ terminꝰ ascēsus ab idiuiduis est spēs ⁊ a spēbus est genꝰ. spēs aūt collectiua ⁊ adunatiua ē mltoꝝ in vnū: ⁊ silr genꝰ: imo genꝰ magis ē collectiuū ⁊ adunatiuū q̄z spēs: terminꝰ vo descēsus a gn̄e i spēs sūt pticularia. i. ptes subiue ⁊ a spē in idiuidua sūt ipsa singulia. pticularia āt ⁊ singulia vnū supiꝰ diuidūt ⁊ ptiunt i mlta. Exēplū āt q supiꝰ qd̄ ascēsuz terminat sit collectiū ē: qꝛ oēs pticulares hoies q valdē mlti sūt: inq̄ztū pticipāt spēi humane nāz mō retinēt suā plalitatē: sꝫ adunant ⁊ sūt vnus hō sꝫ spēm. Exēplū vo q iferiora q̄ descēsum terminant diuisiua ⁊ mltiplicatiua sint. est: qꝛ hō vnꝰ sꝫ spēz ⁊ cōis p cōditiōes mātes multiplicat in pticulares hoies ⁊c.

Circa illud dcm̄: genꝰ est magis collectiū i vnā nāz q̄z spēs. dubitat: qꝛ oppᵐ dicere dbuisset. illud enī est magis in vnā nām vnitiuū qd̄ in se est magis vnū ⁊ cuiꝰ ñ āc vnitate retēta minorē distōnē res illiꝰ nāe inter se cōpatiunt. Sicut illd̄ ē magis calefactiuū qd̄ in se est magis calīm: ⁊ s q̄res calefacte minꝰ cōpatiunt frigoris ceteris paribꝰ ⁊c. Spēs āt i se ē magis vna q̄z genꝰ: qm̄ spēs dicit nāz oīno idiuisibilē formalr. vn̄ ⁊ athoma dr̄ genua vo nāz foralr diuisibilē iportat: ⁊ silr res sꝫ spēz adunate minorē distōnē cōpatiunt. nō enīz pn̄t distingui nisi nūalr: que vo in gn̄e tn̄ pueniūt formalr distigui necē ē. magis g colleᵘᵐ est spēs i vnā nāz q̄z genus. ¶ Ad h̄ breuiter dī: q eē magis collectiū multoꝝ pt itelligi 2ʳ. Vnoᵒ intēsiue: ⁊ sic spēs est magis collecᵗⁱᵘᵃ: qꝛ magis vnit adunata: vt rō adducta pbat. Alioᵒ extēsiue ⁊ sic genꝰ ē magis collectiuū: qꝛ mlto pla sub sua adunatōe cadūt q̄z sb spēi ambitu. Vn̄ spēs ⁊ genꝰ se hn̄t sic duo duces. q̄rū alter hꝫ exercitū puū: sꝫ valde vnanimē. alter exercitū magnū: sꝫ diuersaꝝ factionū. ille enī magis colligit intensiue: hic extensiue. Porphyrius aūt loquebat hic de extēsiua collectione: ⁊ iō dixit genus eē magis collectiuum.

Circa illud dbū. pticipatione spēi plures hoies sunt vnus hō. Notᵐ est q Porphyrius nō absolute dixit plures hoies sunt vnus hō: sed cū illa cōditione. s. pticipatione spēi. ista autē cōditio est cōditio diminuens ly vnus hō: qm̄ cum absolute dī: vnus hō: intellr de vnitate numerali que est maxima vnitas. cū aūt adiungitur sibi ly participatione speciei iam distrahit quodāmodo piacens predicatū: ⁊ de hoie vno sm̄ spēm. qui non ē hō vnus: accipi opꝫ: ⁊ ideo nō valet plures hoies sunt vnꝰ hō participatione speciei. ergo sunt vnus hō. sicut nec valet bos ⁊ leo sunt idē genere: ergo sunt idē ⁊c. Idez enīz est dicere. pticipatione spēi plures hoies sunt vnus hō. ⁊ dicere: plēs hoies sunt vnū in hoie denoīato spēs: ex q̄ clare pꝫ nō sequi. g̃ sunt vnus hō vel sunt vnū. Modus aūt quo plures hoies vnitatē in hoie spē hn̄t: logicū excedit negociū. ⁊ iō sat sit pro nūc scire q ideo vlr loquendo iferiora que plura sūt iter se in supiori adunāt: ⁊ participatione illiꝰ vnū dicunt: qꝛ vt sunt ⁊ pueniunt in illo supiori dr̄iaꝝ qbꝰ illud supius diuidit: ⁊ ex qbꝰ eoꝝ pluralitas orit exptes sūt. plalitate aūt sublata necē est remanere vnū id qd̄ restat. sicut i pposito soꝛ. ⁊ pla. iō sunt vnū in hoie: qꝛ nō distinguunt nisi p pprietates indiuiduales: ⁊ vt sunt in hoie carēt pprietatibꝰ indiuidualibꝰ: qbus hō descēdit ad soꝛ. ⁊ pla. ablatis aūt p intellm a forte ⁊ plōne eoꝝ pprietatibꝰ: nō hn̄t p qd̄ distinguant: ac p h̄ id qd̄ remanet. puta nā hūana: nō distinctuz est: qm̄ in eo distinctiua nō sūt actu. ⁊ silr hō ⁊ leo pticipatiōe aialis vnū aial sūt: qm̄ vt sunt in aiali dr̄ias pprias: qbꝰ distiguunt pueniūt: qm̄ aial nō icludit actu rōnale aut rugibile: amotis aūt p intellm ab hoie ⁊ leone rōnabili ⁊ rugibili nō hn̄t p qd distiguant: ⁊ pn̄ter remanēt vnū. ⁊ qꝛ remanēt aial: iō dicunt eē vnū aial inquātū aial sunt.

¶ Assignato aūt gn̄e ⁊ spē qd sit vtrūq;: ⁊ gn̄e qdē vno: spēbꝰ vo pluribꝰ. semp enīz diuisio gn̄is i spēs plures est: genus qdē semp de speciebꝰ pdicat: ⁊ oīa supiora de inferioribꝰ. spēs aūt neq; de pximo sibi gn̄e: neq; de superioribus: neq; enīz puertitur. Opꝫ enī equa de eqs pdicari: vt hinibile de equo: aut maiora d minoribus: vt aial de homine. minora vo d maioribus minime. neq; enim animal dicis esse hoiem: queadmoduz dicis hominez animal.

¶ Hec est 8ᵃ pars huius capl'i: i q̄ ordinat predicatio exercenda in ipsa pdicamētali coordinatione tribus regulis quarū prime sic ponūt ⁊ sunt ille. genus de speciebus ⁊ vlr oē supius de inferioribus pdicat. Altera est: species de genere ⁊ vlr inferius de supiori nō pdicat ⁊c. Ad ponēdas aūt has regulas ex pdictis cōtinuationē dicēdorum assumit: cōmemorans q ex diffinitione iam gn̄is ⁊ spēi habita ⁊ nūo spērū semp numerū geneꝝ excedente: qm̄ genus vnū nū pn̄t diuidi in spēs pauciores duabus:

Sc̃a est ꝙ ponit̃ p̄ regl'a.s.ꝙ gen⁹ p̄dicat̃ de speb⁹ ꝛc̃.pz āt sequela ex diffōne ipsius gnis.in q̄ dcm̃ est: ꝙ p̄dicat̃ de plib⁹ differētib⁹ spē. ¶ 2ª aūt regl'a stabilit̃ a Porphyrio ex q̄dā fūdamētali ꝑpōne dicēte: ꝙ oz eq̄ de eqs aut maiora de minorib⁹ p̄dicare. minora vō d̄ maiorib⁹ minime. spēm. n. cōstat eē minorē gn̄e: ꝛ vl'r oē iferi⁹ est minus suo supiori: ꝛ loq̄t d̄ maioritate: minoritate: ꝛ q̄litate ambitus eoꝝ que ꝯtinent̃ sub eis: s̄m quā dcm̃ fuit ꝙ genus magis ē collectiuū q̄z spēs: ita ꝙ illud est mai⁹ q̄d ꝯtinet oīa q̄ obtinet alteꝝ: ꝛ vltra illa aliq̄ alia: sic aīal ē maius hoīe: illō vō min⁹ q̄d nō ꝯtinet q̄cq̄d alteꝝ ambit vt hō respectu aīalis. illud aūt est eq̄le q̄d adequat alteꝝ ꝛ adeq̄t̃ ab illo s̄z cōtenta sub eis: ita ꝙ de quocūq̄z d̄r vnū d̄r ꝛ reliquū: ꝛ ecōuerso: vt homo est resibile ꝛc̃.

Circa hāc ptē occurrit dubiū de qua predicatiōe itelligendo sit Porphyrij hec ꝑpō: opz eq̄ d̄ eqs vel maiora d̄ minorib⁹ p̄dicare: qm̃ vl'r nō est vera. Clarū est eni ꝙ illa ē aliq̄ p̄dicatio: aīal ē hō: ꝛ tn̄ ibi min⁹ de maiore p̄dicat̃. Ad h̄ d̄r ꝙ p̄dicatio est duplex: directa ꝛ idirecta. Predicatio directa est qn̄ p̄dicatū se h̄z vt forma subi: qm̃ p̄dicata tenent̃ formal'r. subta vō mal'r. Predicatio āt idirecta ē qn̄ subm̄ ē poti⁹ forma p̄dicati q̄z eꝝ. Tūc eni ordo rect⁹ p̄dicatiōis nō saluat̃: vt si diceret̃ albū ē hō. Et q: supi⁹ se h̄z vt forma iferioris ꝛ iferi⁹ vt mā q̄dāz supioris ē. iō d̄r ꝙ illa ꝑpō itelligēda ē de p̄dicatiōe directa. medij eni talē p̄dicatiōnē opz vl' p̄dicm̄ esse superi⁹: vt cū d̄r. hō est aīal: vl' eq̄le vt dicēdo hō est resibilis ꝛc̃. ¶ Sed hec r̄nsio dubiōnē nō fugat: qm̃ admittendo d̄scriptionez p̄dicatiōis directe clarū est ꝙ multe directe fiūt p̄dicationes in qb⁹ minus de maiori p̄dicat̃ (vt pz d̄ nomasus est symmus: nūerus est par: ꝛ h̄⁹) sub̄z eni in oīb⁹ h̄⁹ enūtiationib⁹ ~~minoris~~ est ambit⁹ q̄z p̄dicatm̄: ꝛ p̄dicatū forma ē subi: cū ei⁹ accn̄talis q̄dā forma sit. Nec pōt fugiēdo dici ꝙ Porphyri⁹ intēdit loq̄ de p̄dicatione q̄ cōmittit̃ iter termios eiusdē p̄dīti tm̄. s. gen⁹ spēm d̄r̄iaz ꝛ indiuiduū. Et p: q: s̄z doctrinā p̄ntis opis nō inuenit̃ p̄dicatio eq̄lis de eq̄li in vno p̄dīto: qm̃ ipse nullaz ponet d̄r̄iaz ꝯuertibilē cū spē sp̄alissima. ¶ 2º q: hic expresse dicit p̄dicationē eq̄lis de eq̄li eē p̄dicationē ꝑprij de eo cuius est ꝑprium: vt hinnibilis de equo. ¶ Dōm est g̊ ꝙ illa ꝑpō intell'r d̄ p̄dicatione ꝑ se: ꝛ nō de q̄cūq̄z p̄dicatione. p̄dicationez per se voco ea que in p̊ post'ꝛ distincta est in modos pseitatis ꝛc̃. Scōm eni oēm p̄dicationem per se: opz aūt equa d̄ eqs aut maiora de mīorib⁹ p̄dicari. Minora nāq̄z per accidēs p̄dicant̃ de maioribus. accidit. n. naso ꝙ sit symmus ꝛ nūo ꝙ sit par: l̄z nō accidat numero ꝙ sit par vel ipar: ꝛ naso ꝙ sit symmus vl' aqlin⁹ ꝛc̃. ꝛ iō ille q̄uis directe: per accidēs tn̄ p̄dicationes sunt. ꝛ ideo nō est mirū si p̄ns ꝑpositio in eis locum nō h̄z ꝛc̃.

Cō.9.

¶ De qb⁹ āt spēs predicat̃ de his necio ꝛ spēi gen⁹ p̄dicat̃: ꝛ gn̄is gen⁹: vsq̄z ad gn̄alissima. Si eni verū est dicere socratē hoiez: hoiem āt aīal: aīal vō subāz: verū est socratē ꝛ aīal dicere atq̄z subāz. Semp eni supiora de inferioribus p̄dicant̃. Et spēs q̄dē de indiuiduis predicat̃: gn̄a āt ꝛ de spē ꝛ de idiuiduo: gn̄alissimū aūt ꝛ d̄ gn̄e ꝛ de gn̄ib⁹: si plura sunt media ꝛ subalterna: ꝛ d̄ spē: ꝛ de indiuiduis. D̄r eni gn̄alissimū q̄dē de oīb⁹ sub se positis gn̄ib⁹ ꝛ de speb⁹ ꝛ indiuiduis. Genus aūt ꝙ an sp̄alissimuz est de oībus specialissimis ꝛ de indiuiduis: solum aūt spēs de omnibus idiuiduis.

¶ Hic 2º ponit̃ 3ª regula q̄ talis est: de qbuscūq̄z spēs p̄dicat̃ de his necio ꝛ spēi genus p̄dicabit̃: ꝛ gnis gen⁹: vsq̄z ad gn̄alissimū: ꝛ satis clare d̄cl'at̃: atq̄z sūmarie colligit̃ d̄ qb⁹ q̄dlibet q̄d in p̄dīto est p̄dicat̃: nec opus est expōne.

¶ Indiuiduū āt p̄dicat̃ de vno solo pticulari. Indiuiduū. n. d̄r socrates. ꝛ hoc albuz: ꝛ hoc veniēs: ꝛ sophronici fili⁹: si solus sit ei socrates fili⁹. Indiuidua āt dicūt̃ h̄mōi: qm̃ ex ꝑprietatibus ꝯsistit vnūq̄dq̄z eoꝝ: quoꝝ collectio nūq̄z in alio quolibet eadē erit. Socratis eniz ꝑprietas nūq̄z in aliquo quolibz erit pticulariū: he vō que sunt hoīes ꝑprietates. dico aūt ei⁹ qui est cōis erunt eedem in pluribus: magis aūt in oīb⁹ particularibus in eo ꝙ hoīes sunt.

¶ Hec 9ª pars hui⁹ capli: quel̄z text⁹ seriē supioris poni⁹ sit termin⁹ q̄z alia ps separata: q: est nouū ingredit̃ mām separata sit ab illis. Agit̃ ergo in hac pte de idiuiduo (ꝛ quo ad q̄d sit) ꝛ q̄t modis sit: ꝛ q̄re dicat̃ idiuiduū. Quid eni sit idiuiduū psuadet̃ cū d̄r ꝙ idiuiduū d̄ vno solo p̄dicat̃. Tripl'r aūt idiuiduū significari tradit. s. termino discreto vt socrates: ꝛ termio cōi cū ꝑnoīe demōstratiuo: vt hoc albū. ꝛ circūlocutione vt filius sophronici si vnicus est ꝛc̃. Quare āt idiuidua vocent̃ h̄⁹ entia subdit dicēs. hoc iō eē: q: ex ꝑprietatib⁹ cōstāt: q̄ diuidi nō possūt ita ꝙ i hoc ꝛ in illo iueniri possint. sicut ꝑpetates spēi inueniunt̃ i plib⁹. he carnes nāq̄z ꝛ hec ossa ꝛ hi nerui cū hac cōplexiōe nō nisi in hoc vno sunt. Carnes aūt ꝛ ossa ꝛ nerui q̄ ptinent ad spēm in plibus partita singularib⁹ inueniunt̃: ita ꝙ sicut plures hoīes (vt supius dictū est) sunt vnus hō: inquātū cōueniūt i spē hūanaita ꝯueniūt in hoc q̄d est h̄re easdē carnes s̄z spēm: ꝛ sil'r eadē ossa s̄z spēm: ꝛ reliqua que ad spēi nāz ptinēt. oīa enim h̄⁹ eadē sunt s̄m spēm in oībus pticularibus hoībus. s̄m aūtē indiuiduales ꝑprietates multa est inter ea diuersitas ꝛc̃.

Circa illam indiuidui descriptionē (idiuiduū est q̄d d̄ vno solo predicat̃) dubiū occurrit: q: Aristot. (in p̊ peribermenias) dicit. singulare est q̄d nō predicat̃ de multis. multū āt refert dicere nō de multis ꝛ de vno. Ex hoc eni q̄d d̄r indiuiduū nō predicari de multis non seq̄t̃. ergo de vno solo: q: stat ꝙ de nullo predicetur. Ex eo vō q̄d dicit̃ de vno solo recte seq̄t̃ ergo nō d̄ mltis. descriptio ergo Porphyrij: q: restringit dictū Aristotelis: sub dubio cadit: qm̃ aliq̄ idiuidua sunt q̄ de nullo p̄dicātur. s. indiuidua p̄dicamēti substātie: vt sortes ꝛ plato. a p̄ma nāq̄z substātia (vt in p̄dicamētis d̄r) nulla est p̄dicatio. nō est ergo descriptū ipsuz idiuiduū. ¶ Ad hoc dubiū dicit Auerrois in hoc loco ꝙ assignatio idiuidui data a Porphyrio nō est vā indiuidui assignatio: q: nō conuenit oī indiuiduo: s̄z idiuiduis accidētiū tm̄ q̄ p̄dicant̃ de subiectis suis denoīatiue. vt cū d̄r sor. est hoc albū ꝛc̃. indiuidua eniz substantie: neq̄z denoīatiue: neq̄z quidditatiue de aliquo predicant̃: vt Aristoteles in p̄dicamentis dicit: ꝛ ꝑpea inq̄t Auerrois: ꝙ vera assignatio indiuidui est illa. Indiuiduum est quod non dicitur de multis ꝛc̃. ¶ Sed qm̄ Porphyriuz cōmunis schola sustinet ꝛ merito. ideo al'r dicenduz est: vtriusq̄z dictum sustinendo. s. ꝙ predicatio est duplex. quedam est artificialis: quedaz vō naturalis. predicationē artificialem voco ab arte nū effectiue: qm̄ omnis p̄dicatio artis opus est. Sed final'r q: s. artis fini directe seruit. Naturalē aūt predicationē voco que artis fini nō est directe proficua: ex nā tn̄ rei significate verissima existens naturā imitat̃ que ad vnum determinata est. Cum igit̃ finis logicalis artis sit (instrumēta

Cap.5

in p̄dīto sube. caº.3.fi.

Ubi.s̄.

menta edere qbus īcognita inotescāt) p̄dicatio artificia-lis illa erit: q̄ aliqd ignotū notū fit. hec autē est q̄ duo q̄-litercūq3 distincta aduuat: vt hō est aial vel risibilis 7c. p̄dicatio āt nālis erit illa qua nihil notificat̄ ignotū. hec aūt est in qua oino idē de seipso p̄dicat̄: vt hō est hō. nul-lam eni qōnē dubitabilē terminat enūciatio dicens. a. est a. b. est. b. 7c. verissima tū est adeo q̄ Boeti⁹ dicit ea nul-laz esse veriorez. De artificiali igit̄ predicatione loquēs Aristoteles dixit: q̄ a p̄ᵃ substāna nulla est p̄dicatio: 7 q̄ nō dī de multis idiuiduū. 7 Auerrois dixit q̄ Porphy-rij assignatio nō est vera. De naturali aūt predicatiōe lo-quebat̄ Porphyrius dicens: indiuiduū de vno solo p̄di-cari: qm̄ p̄dicatur de seipso dicēdo. sortes est sortes 7c.

Circa eandē descriptionē dubitatur: an conueniat in-diuiduo vago: an idiuiduo signato tm̄. Dī aūt indiuiduū vagū aliqs hō: aliqs bos 7 hō. Indiuiduū vo signatū hic hō: hic bos 7c. sortes 7c. Est autē rō dubitā-di: q2 cōiter dici vī q̄ idiuiduū vagū de vno solo p̄dicat̄: 7 tn̄ exercitiū p̄dicationis cōuincit q̄ d̄ plurib⁹ p̄dicatur sor. n. est aliqs hō. 7 silr̄ plato est aliqs hō: 7 sic de alijs. ¶ Ad hoc dubiū dī: q̄ ista d̄scriptio ɔuēit ēt idiuiso va-go: 7 ɔñtet q̄ idiuiduū de vno solo p̄dicat̄ s3 rē: l3 s3 vo-cez p̄dicet̄ de pluribus. vñ q2 cuz dī: aliqs homo est sor. 7 pla. nulla res cōis sorti 7 plōni p̄dicat̄: nisi nā humana iportata per ly hō. 7 ly aliqs hō. iportat nām nō absolu-te: s3 p̄ticularicatā: iō sola illa vox. aliqs hō. est cōia vtri-q3: sicut si plures hoies vocent̄ sorti noie: qd̄ iportat nāz humanā determinatā ad hoc: sola vox cōis est vtriq3 sor-ti. ¶ S3 huic rñsioni: cui cōiter ab oib⁹ assentiri vī: ob-stat. s. Tho. doctrina q̄ p̄ipatheticis plm̄ ɔsentanea ē. hī siqdem ab ipso in. q. disputatis d̄ potētia dei. q. 9. arᵒ. 2ᵒ. q̄ idiuiduū vagum p̄dicat̄ de p̄lib⁹ nō solū s̄m vocem sed s̄m rōnē significatā. Fundat̄ aūt doctrina sua super hoc: q2 in sor. tria p̄nt cōsiderari que in eo suntnā. s. hūa-na: 7 modus quo illa nā est in sor. qui modus nihil aliō est q3 particulariter existere. est enim in sorte nā humana nō vlr̄ sed p̄ticulr̄. Et p̄nᵐ quo illa nā determinat̄ ad sor-tem: puta mā signata. Hoꝝ aūt triū nā ipsa cōis est 7 pre-dicabilis de multis: modus quoq3 nāe cois est oib⁹ indi-uiduis illius nāe sicut 7 nā ipsa: sic in quolibet hoie est nā humana: ita est ēt in quolibet hoie nā humana p̄ticu-lariter. nullus enī3 hō est qui non sit hō: 7 qui non sit hō p̄ticularis: nisi s̄m Platonicos ponētes hoiez vlēm 7c. P̄nᵐ aūt quo nā ad hoc determinat̄: p̄priū ē ita hoie q̄ nulli alteri ɔuenit. Quēadmodū ergo: q2 spēs nāz ab-solute sigñat de p̄libus p̄dicat̄: ita idiuiduū vagū: q2 mo-duz nāe nō determinatū ad hoc: seu nāz sub mō non de-terminataz ad hoc iportat. de p̄libus p̄dicabile est. Indi-uiduū vo signatū: q2 h̄ singulare significat: de multis nul-lo pacto dici pōt. Nō ḡ equoce dī indiuiduū vagum de p̄libus: sed s3 nomē 7 rōnem. ¶ Et l3 ↄ̄ doctrinaz hanc obijci possit pro nūc: tn̄ tripl̄r istari pōt logical̄r. ¶ Pri-mo: q2 s̄m h̄ Porphyrius diminutus essz determinās de p̄dicabilib⁹: 7 tacēs de indiuiduo vago. ¶ 2ᵒ q2 superi⁹ posita est diuisio p̄dicabilium: 7 nō appet sub quo illoꝝ mēbroꝝ claudat̄ indiuiduū vagum: q2 non p̄dicat in qd (eēt enim spēs) nec in q̄le ḡ 7c. ¶ 3ᵒ: q2 p̄ceptū Plōnis q̄ quiescenduz iussit in sp̄alissimis: nō eēt iplenduz: qm̄ de-scendere adhuc pōt diuisio: indiuiduū vaguz mediuz est iter spēm 7 p̄ticularia. ¶ Ad primū hoꝝ dī q̄ arguēdus nō est qui ea que nō ɔmisit nō seruauit. Porphyrius āt nūq̄ pollicitus est se de oibus p̄dicabilib⁹ tractatuꝝ: sed tm̄ de illis quos ab ipso enumeratis in p̄heᵒ (vt ibi p3) 7 iō nō est mirū si de indiuiduo vago nō tractauit: sicut nec de diffōne tractauit quam cōstat sp̄ale esse predicabile. ¶ Ad 2ᵐ dī q̄ indiuiduz vaguz p̄dicat̄ in quale 7 nō in qd. per ly q̄le: vo itelligit̄ ois modus aliꝰ a qd. s. q̄ztū quotū 7c. p̄priuz aūt iterrogatiuū de idiuiduo vago vī eē h̄ qd̄ dico cuiusmodi. Qd̄ sic p̄suadet̄. de. a. puta sor-te pōt triplex qō formari. p̄ᵒ de qditate eius: 7 sic q̄rimus p ly qd est. 7 rñdet̄ hō. termiata hac qōne p hāc rñsionē cōe peripatheticis 7 platonicis: restat inqrēdū cuiusmo-di hō est: vlis an p̄ticularis: p se an p̄ticipatiōe. multū. n. refert qd hoꝝ rñdeat̄. Platonici. n. de aliq̄ re exñte i re-rū nā quā dixerūt esse hoiez. querētib⁹ cuiusmodi hō est: rñdēt p se 7 vlis. de aliq̄ vo puta sorte rñdēt q̄ nō est hō p se: s3 est hō aliqs. i. p̄ticularis 7c. Peripathetici aūt q̄-rētib⁹ cuiusmodi hō sit: vl' cuiusmodi bos sit: sp rñdent q̄ est aliqs hō 7 aliqs bos: qm̄ nās reꝝ p se nō credunt subsistētes. terminata āt scd̄a qōne p indiuiduz vagum qaerimus qa. 7 rñdet̄ hic. qd̄ iportat idiuiduz signatū. predicat̄ ergo idiuiduū vaguz in cuiusmodi: 7 ɔñter nō in qd sed in quale. ¶ Ad 3ᵐ dī preceptū Platonis iplen-duz esse. s3 sane itellectū. loqtur enim de descensu per di-uisionē formalē: 7 nō de quacūq3 diuisione. post sp̄alissi-maz aūt spēm nullaz dicimus eē diuisionē formalez: nec etiā dicimus proprie loquēdo indiuiduū vaguz esse me-diū iter spēm 7 singulari: qm̄ mediū coordinatiōis p̄nta-lia res ipsa: cui⁹ est esse: toz eē nō modus rei. vt p3 de gñi-bus 7 speb⁹ 7 singularibus. Indiuiduū aūt vagū vt di-stinctū a spē 7 singlibus moduz tm̄ rei dicit: 7 iō mediuz nullū dī esse iter spēm 7 singularia: l3 quo ad aliqd me-diū rōnez hic videat̄. Dōm est ergo q̄ diffō indiuidui hic assignata indiuiduo signato tm̄ cōuenit: in cuius signum Porphyrius signata tm̄ idiuidua in textu expressit 7c.

¶ Cōtinetur igitur indiuiduū qdem sub spe-cie: spēs aūt sub gñe. totuz enim qddaz est ge-nus. Indiuiduū aūt pars. spēs vo 7 totum 7 pars est alterius: sed alijs partibus totum: s3 pars qdem alterius: totuz vo nō est. De gñe qdem 7 specie: 7 qd sit generalissimum: 7 qd specialissimuz: 7 que genera eadem 7 species sunt: 7 que indiuidua: 7 quot modis genus 7 species dicitur: sufficienter dictum est.

¶ Hec est ioᵃ pars huius capli: in qua comparantur ordi-nata in predicamētali linea s̄m totalitatem 7 p̄tialitatē: 7 dī q̄ genus est tm̄ totum. idiuiduz est tātū ps. spēs āt est totum 7 pars: qm̄ genus cōtinet sub se spēm: 7 nō cō-tinetur sub ea. idiuiduū vo cōtinet̄ sub spē: 7 non ɔtinet eā sub se. spēs aūt 7 cōtinet̄ sub gñe: 7 ideo pars eius est: 7 cōtinet sub se indiuidua: 7 ideo totum in illis est 7c.

Circa hāc p̄tē notādū est q̄ totuz dī dupl̄r. s. totū vl'e 7 totum diffinibile. 7 silr̄ pars dī dupl̄r. s. pars subiua 7 ps diffinitiua. Totū vl'e vocatur supius respe-ctu iferioꝝ q̄ ptes eius subiue dicuntur. Totū aūt diffini-bile vocat̄ id qd̄ diffinitur respectu p̄tiuz sue diffōnis: q̄ partes diffinitiue dicūtur. Differt āt tm̄ altero istoꝝ mo-doꝝ dicere aliqd totuz: aut partē. vt id qd̄ totuz vno mō est: pars sit eiusdē altero mō: 7 econuerso. Supius enim respectu inferioris est totū vl'e: q2 ɔtinet in potestate sua illud 7 alia: 7 p̄dicat̄ de eis: 7 est pars diffinitiua eiusdez q2 cōtinetur actu 7 itrinsece in diffōne illius: 7 ɔñter in-ferius respectu sup̄ioris totū est diffinibile 7 ps est subti-ua. Qñ ergo in textu sit sermo de totalitate 7 partialita-te: 7 dī. genus totū tm̄ est 7c. intellige q̄ de toto vli 7 par-te subiectiua locutio est. Posset quoq3 negari simpl̄r q̄ genus sit pars: formaliter loquēdo. vt patet ex dictis in capitulo tertio de ente 7 essentia. Sed q2 hoc altioris ne-gocij est: vide ibi: cōsiderando q̄ genus vt sic est totū vl'e:

Poᵃ dei q. 9. ar. 2. ad p̄ᵐ

Sup de ente 7 essentia capᵒ. 3ᵒ.

⁊ vñ hȝ ꝙ sit toᵐ: ⁊ vñ ꝙ sit ꝑa diffõnia. Ult' Porphyri⁹ epilogū facͣ eoꝝ q̄ de gñe ⁊ spē dcā sᵗ. Oñdit' aūt ex epilogo ꝙ vnicū tm̄ caplm̄ de genere ⁊ specie simul fec̄ ⁊c̄.

Capitulum secundum.

Differētia vo cōit ⁊ ꝓprie ⁊ magis ꝓp̄e dr̄. Cōit qdē differre alteꝝ ab altero dr̄: qm̄ alteritate q̄dā differt quocūq; mō vel a seipō vel ab alio. Differt eni socrates a platone alteritate q̄dā: ⁊ ipse a se sene vel iā puero vel iam viro: vel iā faciente aliquid vel quiescēte: ⁊ semper in aliquo mō hn̄di se alteritatib⁹. Proprie aūt differre alterū ab altero dicit': qn̄ iseparabili accidente ab altero differt. Insepabile vo accidēs est: vt nasi curuitas: cecitas oculoꝝ: ⁊ cicatrix cū ex vulnere occaluerit. Magis aūt ꝓprie alterum differre ab altero dicit': cū specifica differentia differt: quēadmodū homo ab equo specifica differētia differt rationali qualitate.

Hic incipit 2ᵐ capl'm hui⁹ opis: in q̄ tractat' de dr̄ia: ⁊ diuidit' in tres ptes ꝑncipales. In ꝑᵃ declarat' gd nois ipsius dr̄ie. In 2ᵃ diuidit'. In 3ᵃ diffinit'. Assignans g̃ gd significet dr̄ie nomē: dic̄ ꝙ in triplici significatiōe inuenit'. Quādoq; enim significat disparitatē que in reb⁹ fit a cōiter accidētib⁹: ⁊ dr̄ dr̄ia cōiter. Quādoq; aūt eaȝ que in rebus fit a ꝓprijs accidentibus: ⁊ dr̄ dr̄ia ꝓprie. Quādoq; aūt eā que in rebus fit ab essentialib⁹ ⁊ ꝓprijs cōstitutiuis. ⁊ tūc dicit' dr̄ia magis proprie.

Circa hāc ptēȝ notāda sunt quatuor. Primo ꝙ ordo ꝑposterus a Porphyrio seruat⁹ est: dum differētiā postposuit spēi. tn̄ dr̄ia ꝑor est specie: sicut ꝑnᵐ prius est ꝑncipiato: sed qr ideo pmutat⁹ est: vt generis notitia compleret': qm̄ genus ⁊ spēs sunt correlatiua: legitima excusatione id factū esse non est dubium. vnde stati post eoꝝ notitiā ante reliqua de differētia sermonē ichoauit. Scd̄o notādū est ꝙ distinctio dr̄ie in supradictas tres significatōes nō est sic̄ distinctio generis aut spēi in suas significatiōes. Cū n. diuisum fuit gen⁹: aut spēs: fuit diuisio equoce vocis in suas significatiōes sic̄ si diuideret' canis in piscem marinum: ⁊ celeste sidus: ⁊ aial latrabile. Cū aūt diuidit' dr̄ia in sua significata: est diuisio vocis alīquo mō analoge in sua ꝑrialia significata. Fuit aūt necessaria talis diuisio in h̄ loco. lȝ equiuocū nō esset dr̄ie nomē: qr dr̄ia nō ẜm totū ambitū suum: est vnū de qnq; vlib⁹: sed tertio tm̄mō sumpta. Tertio notādum est ꝙ dr̄iam vocari cōiter ꝓprie ⁊ magis ꝓp̄e: ex duob⁹ ortuȝ est. s. ex cognitiōe nostra: ⁊ ex rebus ipsis: ex cognitione qdē nostra vocata est dr̄ia cōiter illa: q̄ fit ex rebus: ꝑ q̄s cōiter hoīes apph̄edūt distinctionē ⁊ dissimilitudinē inter entia mundi hui⁹. Res aūt cōiter cadētes sub apprehēsiōe hoīum: qr sunt sensibilia accn̄a: sed que nō differt hoc ab illo: nisi alteritate q̄daȝ. ideo dr̄ia cōiter dr̄. q̄ res differunt abinuicē alteritate q̄dā. Dr̄ia vo ꝓprie dicta est q̄ discernim⁹ aliq̄ occurrētia: ꝓꝑetates eoꝝ inspiciēdo: velut quosdā eoꝝ caracteres. vt pȝ cum luscū aliqueȝ aut a nā vel casu signatū aliquē ab alijs differētem dicem⁹: ⁊ qm̄ h⁹ differētie ẜm accn̄a insepabilia fiunt. ideo Porphyrius dixit: ꝙ differētia ꝓprie dicit' qn̄ alterū ab altero differt accidēte insepabili. Magis ꝓprie aūt differentia dicta est que sapiētib⁹ innotuit: ꝙ nihil ea magis intime differre facit que cōstituit. hec autē qr per essentia lia principia mō quecūq; sed ꝓpria fit. iō Porphyrius dixit: ꝙ differētia magis ꝓprie dicit': qn̄ alteꝝ ab altero differt specifica dr̄ia. Ex reb⁹ vo noruȝ hec diuersitas rōbur maximū hȝ: qm̄ dr̄ia cōiter dr̄ que cāt' ex rebus q̄ nō sunt ꝓprie huic vel illi: sed multis cōiter accidūt ⁊ aduenunt ⁊ recedūt. Dr̄ia vo ꝓprie dicit': qr causat' ex his rebus q̄ ꝓprietates sunt aliquaꝝ rerū vt ridere ⁊ rugire: vel partiū eaꝝ: vt cecitas ⁊ surditas ⁊c̄. Magis ꝓp̄e autē iō dr̄: qr ex his q̄ maxie ꝓprie reb⁹ sunt causat': ex cōstitutiuis. s. essentiaꝝ suaꝝ. Quo autē mēbra distinctionis huius non coincidant in expositiōe sequentis littere declarabitur: quoniam tūc facilior erit intellectus.

Uniuersaliter ergo ois dr̄ia alteratum facit cuilibet aduenien s: sȝ ea que est cōiter: ⁊ proprie alteratū solū facit: illa autē que est magis proprie aliud. Differētiaꝝ igit' alie qdē alteratum faciunt. alie vo aliud. Ille qdē que faciūt aliō specifice vocant': ille vo que alteratū simpliciter dicunt'. Aiali enim rōnalis dr̄ia adueniens aliud facit: ⁊ spēm aialis facit. Illa vo q̄ est mouendi: alteratū facit solū a quiescēte. q̄re hec qdā aliō: illa vo alteratū solū facit. Secūduȝ igitur aliud facientes: diuisiones fiunt a generibus in species: ⁊ diffinitiones assignātur (que diffōnes. s. sunt ex genere ⁊ huiusmodi differentijs) ẜm aūt eas: que solum alteratum faciunt: alteratio sola cōsistit: ⁊ in aliquo modo se habendi permutationes.

Hec ēst scd̄a ps hui⁹ capl'i: in qua dr̄iam diuidere intendēs eria facit. Prio ꝑmā dr̄ie diuisionem affert introducēs eā ex ꝑdictaꝝ significationū cōueniētia: ⁊ discōueniētia: vñ dicit cōe esse oi dr̄ie facere alteritatem: sed inter dr̄iaȝ cōiter: ⁊ ꝓp̄e ex vna pte: ⁊ dr̄iaȝ magis ꝓprie ex altera pte: tāta est distātia: ꝙ ille alteratū tm̄ faciunt id q̄d ꝑ eas differre dr̄ ista aūt aliud facit id qd̄ per ipsam differt ⁊c̄. Et huic statim dr̄ie ꝑmā diuisionē extrahens: ait differentiarū alie alteratum faciunt: alie aliud: ⁊ subdit tria in qb⁹ inter se ꝑdicte diuisionis mēbra discrepant.

Primū est ꝙ faciētes alterū dr̄ie vocant' simpl'r: facientes vo aliud: dr̄ie specifice dicunt'. Scd̄m est ꝙ facientes aliud: diuidunt genera: nō aūt facientes alterum.

Tertiuȝ est ꝙ faciētes aliud sunt ille ex qbus cū genere fit diffō faciētes aūt alterū diffōnes nō ingrediuntur: sed pmutationes ⁊ alterationes ẜm eas fiūt: alteratiōes qdē sicut aq̄ frigida postmodū ꝑ calefactiōeȝ differt a se ⁊ ab altera frigida: ⁊ ecōuerso. pmutationes vo: sicut cū aliquis mutat' ẜm differentias positiōis: vt qui sedebat stat: vel de vno loco transit ad aliuȝ: vel ẜm quascūq; al's predicamentales denominationes variatur.

Circa hāc ptē due terminoꝝ cōbinationes declarande occurrūt. s. ly alterū seu alteratum ⁊ aliud. Ly facere alterū ⁊ facere aliud. Aliud cū sit relatiuū diuersitatis sube nihil aliud sonat in proposito nisi diuersitatē subalē seu qdditatiuā. Alterum vo qr relatiuū diuersitatis accidentis apud ph̄os est: quod multifariā sumi pōt: dupl'r in ꝓposito accipi pōt. Primo vt sonat diuersitatē in cōi: que ob sui abstractionē ab imperfectiori nomen sumat: ⁊ alteritas dicat'. Scd̄o vt sonat diuersitatem accidentalē que ꝓprio nomine alteritas vocetur. Facere alteruȝ: ⁊ similiter facere aliud dupl'r intelligi in ꝓposito pōt. Uno mō formal'r sicut albedo facit album formal'r.

Cap. i.

formalr. Alio mõ virtualr: sicut albedo facit disgrega-
tioné visus: qr ad ipsaz sequtur nalr talis proprietas &c.
Duplex ḡ sensus verbox Porphyrij esse põt. Prim⁹ est
q loq̃tur de alteritate. i. diuersitate in cõi: & de facere al-
terũ & aliud formalr: & tũc est sñia valde clara: q ois dif
ferẽtia facit alteritaté. i. diuersitaté aliquã: alr dĩa non
esset: sed dĩe cõiter & proprie faciũt tñ alteritaté. i. diuer-
sitaté aliquã: nõ tñ talé que mereat aliõ nomẽ spãle: qm̃
vere non nisi alteritaté faciunt. Differẽtia vero magis p-
prie aliud facit. i. diuersitaté nõ qualẽcũqz sz potissimaz:
quã (ly aliud) significat: ita q ly aliud iportat duo. s. di-
uersitaté subalez: & rõne ly diuersitaté dicit facere alteri-
tatem: rõne ly subalé dicit facere nõ solũ alterũ sz aliud.
& iuxta hũc sensum clarũ est q dĩa magis ppria facit &
alterũ & aliud formalr. ¶ Alter aũt sensus est q loq̃tur
de alteritate. i. diuersitate accñtali: & de facere alterũ &
aliud formalr vel virtualr. Et iuxta hũc sensum clarũ
q sñia est: q oia dĩa alteritaté. i. diuersitaté accñtalẽ fa-
cit: lz dissilr: qr dĩe cõiter & pprie faciũt eaz formaliter:
magis propria aũt facit eã virtualiter vt dicetur. Sz dif
ferẽtie cõiter & pprie alteritaté. i. diuisitaté accñtalẽ tñ fa
ciũt: dĩa aũt magis pprie dic aliud: qr facit formalr di-
uersitatem subalem: q̃ distinguit specifice specié a se cõ
stitutã ab alia: & facit alterũ: qr facit virtualr diuersitaté
accidẽtalem: qm̃ ex differẽtijs essentialibus spẽcum flu-
unt passiones & pprietates fm quas fit diuersitas acci-
dẽtalis. ¶ Aduerte aũt hic diligẽter q multũ refert di-
cere. facit aliud: & dicere infert aliud: sicut nõ parua dĩa
est inter facere & inferre. Inferre siquidé diuersitaté sub
stantialé põt effectus eius: facere aũt illã nõ põt: & ideo
differẽtia pprie lz qñqz inferat dĩam magis propriã: &
9ñter iferat aliud. i. diuersitaté subalem: qr que differũt
in passionibus pprijs: differũt ẽt specificis differẽtijs: si
cut dĩa fm rudibile & risibile infert dĩam fm irrõnale
& rõnale: nõ tñ pp hoc sequtur: q dĩa pprie faciat aliud:
qm̃ ifert aliud a posteriori vt ei⁹ effectus: & nõ facit: & cõ-
uerso vero dĩa magis pprie & facit & infert alteritatez. i.
diuersitaté accñtalé: qr causat illã & cõcludit eandẽ.

Circa supradicta aduertẽdũ ẽ q qr dĩa sicut põt ac-
cipi duplr. s. formalr & mãliter: ita põt diuidi
duplr: & 9ñter harũ diuisionũ duplex sensus esse potest.
¶ Primus ẽ q dĩa diuidat mãliter. i. in res q̃ denoian-
tur dĩe: ita q iste diuisiones sint rex diuisiones: & altera
res dĩa cõiter: altera pprie: altera magis pprie: & silr al
tera res dĩa faciẽs alterũ tñ: & altera res dĩa faciẽs ali
ud: & iste sensus oino est erroneus: qm̃ vnamet res rela-
ta ad diuersa: denoiatur oibus istis denoiationibus. ver
bi gra. 9gregatiuũ visus est dĩa cõiter respectu ligni la-
pidis & similiũ: qbus nigredo inest vt accidẽs separabi-
le: & est dĩa pprie respectu corui & carbonis: qb⁹ nigre-
do inest vt accñs inseparabile: & est dĩa magis proprie
respectu ipsius nigredinis: quã in specie 9stituit: & facit
aliud inter nigredinẽ & albedinẽ: & facit alterũ tñ lignũ
a lapide: nõ ergo est diuisio reruz. ¶ Scd̃s sensus est: q
dĩa sumat formalr: & diuidat in itẽtiones: ita q fit diui
sio itẽtionũ dĩaliũ: & hic est sensus verus & dignus peri-
pathericis: qm̃ sermoné formalé explanat. Distinguunt
enĩ intẽtiones dĩe: vel fm modos qbus vnũ ab alio dif
ferre 9tigit & sic qr tales modi sunt tres: qm̃ res aut diffe
runt p eẽntialia: aut p pprietates: aut p accñtalia: & vna
met res huic est eẽntialis: illi est pprietas: alij vero accñs:
iõ dĩa distincta est in tres itẽtiones. s. cõiter: proprie &
magis proprie: vel fm suos effectus. & sic qr tales sunt
duo: qm̃ aut ẽ alteritas: aut alietas: & silr qr vnamet res
in hoc facit alietaté: & in illo alteritaté: ideo data est secũ
da diuisio differẽnarũ. vel fm 9nexioné cũ his quoruz
dĩe dicunt: & sic qr 9nexio vel est solubilis vel insolubi-
lis: dabit 3ª diuisio bimẽbris quoqz: & diuident dĩe inse
parabiles & in iseparabiles. In oibus enim his diuisioni-
bus rex diuisio nunqz fit sz intẽtionũ: diuersimode tñ: qm̃
pⁿ fundat supra diuersũ modũ quo res denoiata dĩa in
est alicui. 2ª supra diuersum effectũ in diuersis. 3ª supra di
uersaz 9nexioné cũ diuersis: & qm̃ loquẽdũ ẽ formalr (si
peripathetici eẽ volum⁹) iõ simplr asserendũ est q dĩa p-
prie nõ est dĩa magis pprie neqz cõiter neqz ecõuerso: &
silr faciẽs aliud nõ est faciẽs alterũ tñ neqz ecõuerso: &
silr separabilis non est inseparabilis neqz ecõuerso: lz vna
res oib⁹ istis denoiationib⁹ subiaceat. ¶ Põt aũt 9 hãc
determinationẽ obijci. qr impoẽ est vnũ & idem differ-
re ab vno vel plurib⁹ cõiter proprie & magis pprie: per
eandẽ rẽ: qm̃ impoẽ est q eadẽ res alicui vni sit eẽntia-
lis: & pprietas: & accñs. Videt ergo q diuisio pma dĩe
nõ sit tñ intẽtionuz sed rex: & silr põt argui de 2ª & 3ª: qm̃
impoẽ est vnũ & idẽ ab eadẽ re habere alietaté & alteri-
taté tñ: & eẽ separabile & inseparabile ab illa &c. ¶ Et cõ-
firmat: qr qua rõne dĩ q ista ẽ diuisio intẽtionũ: ppterea
qr vna res põt oẽs istas suscipe denoiationes in ordine
ad plura: eadẽ rõne dici dz: q est ẽt diuisio rerũ: ppterea
qr in ordine ad vnũ: non põt res vna suscipere oẽs istas
denoiationes. sed opz esse plures res substratas denoia
tionib⁹ talib⁹: que enĩ maior rõ ibi q̃z hic est: &c. ¶ Hu
ic obiectioni satisfit dicẽdo: q qr dĩa diuidit absolute &
non in ordine ad vnũ vel plura: & absolute loquẽdo dĩa
mẽbra harũ diuisionũ adunãtur in vna re: & nõ in vna in
tentiõe: ideo nulla earũ est diuisio rex. ¶ Ad 9firmatio
nez vero dicit q nõ est par rõ vtriusqz ptis: qm̃ cũ hic sint
duo. s. res differẽs: puta hõ differens a leone: & res q̃ dif
fert: que dĩa denoiatur: puta rõnale vel risibile vel albe
do &c. qñ dĩa absolute diuidit nõ est respicienda rei diffe
rẽtia vnitas vel pluralitas: qm̃ hec dĩa a longe respiciun
tur: sed attẽdendũ est potius rei que dĩa noiatur: quot
modis actũ differẽdi habeat: quot effectus: q̃uo conne-
xa &c. Vñ diuisiones iste (vt dictũ est) nõ supra vnitatez
vel pluralitaté rei differẽtia fundant vt obiectio suppo
nit: sz supra diuersos modos differẽdi & effect⁹ & 9nexio
nes. & qm̃ oĩuz hox diuersitas (absolute loquendo) ab
vna fluit re: q̃ dĩa denoiat: iõ rex diuisio nõ ẽ: q̃uis si non
absolute sz in ordine ad hoc: puta vnuz qd: dĩam secare
voluerimus: diuisioné rex nectio oporteat fieri &c.

Circa pmã dĩam assignatã in textu inter mẽbra hu-
ius scd̃e diuisionis: notandũ est q dĩa faciens
aliud: ideo differẽtia specifica vocat: qr spẽm 9stituit: &
specifice distinguit eã ab alijs. Dĩa vero faciens alterũ: &
nõ ideo simplr dĩa dicit: qr faciat differre simplr: qm̃ hoc
est falsuz: qr non facit differre nisi fm qd: sed iõ dĩa sim-
pliciter dr: qr nõ facit simpliciter & 9plete differre. Intel
ligendũ enĩ est: q cũ in textu dr: q faciens alterũ simplr
dĩa dicitur: nõ est sensus: q differẽtia faciẽs alterũ habe
at pro noie totũ hoc. s. dĩa simplr: sed est sensus: q habe
at pro noie hoc. s. dĩa: absqz aliq̃ alia pfectiua additiõe
(ly eniz simplr) idẽ sonat qđ absqz additione aliq̃. Dĩa
ergo faciens aliud in hoc discrepare dicit a faciẽte alte-
rum: qr faciẽs aliud spãle nomẽ hz: & vocat dĩa specifi
ca: faciẽs vero alterũ cõe nomen retinet absqz additione.
¶ Sed accidit hic nõ imerito dubitatio: qm̃ qñ sũt duo
cõtenta sub aliquo cõi: & vnũ eox sortitur nomen illius
cõis absqz additione: & alterũ cũ additiõe: id qđ sortitur
illud sine additione sapit nobilius rõnem illius nois: vt
pz de suba & accidẽte respectu entis: suba eniz: ideo ens
absqz additione dr: accidẽs vero nõ nisi cuz additione dr
ens fm qd: qr suba pfectius est ens q̃z accñs. In pposito
aũt clarũ est q dĩa faciens alterũ non hz perfectius dĩe

rõne: q̃ differẽtia faciẽs aliud: nõ est e conuerso: q2 pfectius differre facit dr̃ia faciẽs aliud q̃ faciens alterũ: nõ ergo recte dixisse videt Porphyrius asserendo differentiã facientẽ alterũ dici differentiam simpl'r ₇c.

Ad euidentiã huius est sciẽdũ: q suscipere aliquõ nomẽ sine additione aliq̃ dicitur: nõ ex vna tm̃ cã: sed pluribus. Quãq3 n. hoc dicit ex pfectione: q2 s. illius nõis rõ perfecte seruat in illo ₇ nõ in alijs: sicut fortes dr̃ hõ absq3 additiõe: fortes võ pict⁹ nõ dr̃ hõ: sed hõ pictus: ₇ hoc mõ suba dr̃ ens sine additione: accñs võ cũ additione fm qd. Sed ex hac radice nõ pullulant in dr̃ia faciẽte alterũ: dr̃ie nomẽ simpl'r. i. sine additione: vt rõ adducta pbauit. Quãq3 aũt hoc dicitur ex impfectiõe: q2 s. illud pretũ adeo modicã pfectionem addit respectu alteri⁹ mẽbri: vt non mereat habere spale nomẽ: sed cõe retineat: q̃si nihil adderet: sicut bruta absq3 additione dicere psueuimus aialia: homini aũt iniuriã fieri extimamus si aial simpl'r vocaret. Et ex hac pdit radice q dr̃ia faciẽs alterũ a Porphyrio dr̃ia simpliciter vocaretur: quasi nihil amplius dignitatis haberet: q̃3 qd differre faciat: dr̃ia võ faciẽs aliud dr̃ia specifica vocata est: qm̃ pfectius differre nõ inuenit q̃3 specifice: ₇ propterea nomẽ sibi singulare vendicauit.

¶ A supioribus rursus inchoãti dõm est dr̃iarũ alias qdẽ esse sepabiles: alias võ insepabiles. Moueri enĩ3 ₇ qescere: ₇ sanũ esse ₇ egrũ: ₇ q̃cunq3 his pxima sunt: sepabilia sunt. At vo aqlũ esse vel symmũ: vel rõnale vel irrõnale isepabilia sunt. Insepabiliũ aũt alie qdẽ sũt per se: alie võ per accñs: na3 rõnale per se inest homini: ₇ mortale: ₇ discipline eẽ susceptibile. At võ aqlũ eẽ vel symmũ p accidẽs ₇ nõ per se. Ille igitur que p se sunt: in rõne substãtie accipiũtur: ₇ faciũt aliud. Ille que fm accidens: nec in substãtie rõne accipiũtur: nec faciunt aliud: s3 alteratũ. Et ille quidẽ que per se sunt nõ suscipiũt magis ₇ minus: ille võ que per accidẽs: ₇ si inseparabiles sint intẽsionẽ accipiũt ₇ remissionẽ. Nã neq3 genus magis ₇ minus pdicatur de eo cuius est genus: neq3 generis differẽtie fm quas diuiditur: ipse. n. sunt q̃ vniuscuiusq3 rõnem cõplent: esse autẽ vniuscuiusq3 vnũ ₇ idẽ est: nec itẽsionẽ nec remissionẽ suscipiẽs est: aqlũ aũt vel symmũ vl' coloratũ aliquo mõ intẽditur ₇ remittitur.

¶ Hic scõo dr̃iarũ scõam diuisionẽ affert cum subdiuisione ₇ triplici dr̃ia inter mẽbra subdiuisionis. ¶ Diuisio est: dr̃iar3 alie sunt separabiles: alie inseparabiles. Subdiuisio est dr̃iarũ isepabiliũ: alie sunt p se: alie per accñs. Triũ aũt dr̃iarũ inter mẽbra subdiuisionis huius p⁹ est q dr̃ie p se accipiunt in rõne sube. i. ingrediunt diffõnẽ subalem rei: dr̃ie võ p accñs manent extra. Scõa est q dr̃ie per se faciũt aliud: dr̃ie võ per accidẽs faciunt alterũ. Tertia est q dr̃ie p se: non suscipiũt magis ₇ minus: dr̃ie per accñs suscipiunt magis ₇ minus seu intẽsionẽ ₇ remissionẽ qd idẽ est. Probat aũt hãc tertiã disputatẽ quo ad vtrãq3 partẽ. ₇ p quo ad pmã innuens duas rõnes ad hoc. p⁹ est q2 genus nõ predicatur magis ₇ min⁹ de eo cuius est genus: ₇ sil'r dr̃ie generis diuisiue nõ de-

bent magis ₇ minus pdicari de eis: quor3 sunt dr̃ie: ₇ tã similitudo cũ sequela ex eo q vtrũq3 ẽ pdicatũ subale. 2⁹ ẽ: q2 id qd cõplet rei rõnẽ itẽsionẽ ₇ remissionẽ nõ recipit. pbat: q2 tale cõplet esse qdditatiuũ rei: qd oĩno vnũ est: nõ suscipiẽs intẽsionẽ nec remissionẽ: dr̃ie aũt per se: sunt que vniuscuiusq3 rationem complent: ergo ₇c.

Circa subdiuisionẽ notãdu3 est: q dr̃ia põt dici per se ₇ sil'r per accñs duplici respectu. Põt qdẽ dici per se vt respicit genus qd diuidit: ₇ vt respicit spẽ3 quã pstituit. Et si qdẽ3 dicat iõ per se q2 respicit per se spẽm: opz accipe ly p se stricti⁹ (vt Albertus dicit) q̃3 accipiat in libro p posterior3: qm̃ ibi vocat respicere spẽm p se tã pdicatũ qdditatiuũ q̃3 propriũ. hic võ differentia q̃ fundatur supra pprio per accñs dr̃: accipit ergo hic p se vt idẽ est qd essential'r: ₇ p accidẽs vt sonat id qd extra eẽntiã rei est: ita q sensus est: dr̃iarum inseparabiliũ quedã sunt eẽntiales his quor3 sunt differẽtie. q̃dã võ sunt extra essentias eor3 que differre faciũt. Si aũt dr̃ia iõ dicatur per se: q2 genus p se respicit: altior sensus est. ₇ ly per se alio mõ accipe op3. Dr̃ia enim iuxta hũc sensum: non ideo dicit p se: q2 per se pdicet de genere: aut q2 eẽntialis sit generi: sed q2 per se diuidit ipsum genus ₇c. gen⁹ eni: puta aial põt diuidi differẽtia per accñs: vt si diuidatur aial per nauigatiuũ ₇ volatiuũ: aut per masculinũ ₇ femininũ ₇ h⁹ que sunt aialiũ accñtia. Et põt diuidi differẽtijs p se: vt si diuidat aial in rõnale ₇ irrõnale que sunt aiatiũ non pprietates nec accñtia sed pncipia formalia: nec paruũ refert q̃libu a genus differẽtijs diuidat per se an per accñs: absq3 differẽtijs enĩ3 p se nec diffõnes: nec sciẽtie rer3 haberi põnt: ₇ multi errores eueniũt. q2 nõ discernitur qñ aliqd diuidit: an per se dr̃ie sint sumpte: an p accñs ₇c. Quid aũt exigat ad hoc q dr̃ie sint p se dr̃ie alicuius gñis: altioris est negocij: in 4o⁹ nãq3 meta⁰ tractãda potius est res hec. Sat sit in hoc loco nosse q differẽtie p se: de qbus Porphyrius loqtur: vtrãq3 pseitatẽ habere debẽt: ₇ respectu. s. gñis ₇ spẽi. Veru3 ne nouitij turbent: attẽdẽdum est q l3 perseitas dr̃iacũ ₇ genus ₇ spẽm respiciat: insepabilitas tm̃ solã spẽm attingit: vnde sensus subdiuisiõis ẽ dr̃iacũ inseparabiliũ ab his q̃ differre faciũt: alie sunt per se: alie sunt per accidens.

Circa tertiã differentiam assignatã in textu: inter differẽtias p se ₇ per accñs: duo notãda sunt. Primum est sensus illius. Sensus aũt orationis: q2 ex terminis depẽdet a terminis inchoãdũ est. Suscipe magis et minus nihil aliud sonat pro nũc q̃3 rem illã q̃ dicit suscipere magis ₇ minus: magis ₇ min⁹ pticipari: vel ab eodem in diuersis tpibus: vel a diuersis simul: vel successiue: sicut calor suscipit magis ₇ minus: q2 eadẽ aq̃ mõ est minus calida: mõ magis: ₇ ista aq̃ est magis calida q̃3 illa ₇c. Differẽtia per se (vt superius dictũ fuit) põt accipi dupl'r. Uno mõ pro re que est differẽtia: ₇ sic cũ talis res sit ẽt differẽtia per accidẽs: de ea verificabit ₇ q suscipit magis ₇ minus: ₇ pñter in hoc loco nõ est sermo de differẽtia pro re absolute. Alio mõ accipit pro re vt induit intẽtionẽ dr̃ie per se: ₇ sic de ea est hic sermo: ₇ de ipsa verificat sermone formali q nõ suscipit magis ₇ min⁹. Ad hoc enim q differẽtia per se nõ suscipiat magis ₇ min⁹: non exigitur q res illa careat intẽsione ₇ remissione: sed requiritur ₇ sufficit q res illa inquãtũ est differẽtia per se: nõ suscipiat magis ₇ minus. Et qm̃ res illa nõ denominatur p se dr̃ia (nisi in ordine ad spẽm quã pstituit: ₇ genus qd diuidit) pñs est: q iõ dr̃ia p se non suscipit magis ₇ minus: q2 actũ differẽtie. s. pstituere spẽ3: ₇ diuidere genus nõ exercet cũ magis ₇ minus: ita q mõ magis mõ minus pstituat aut diuidat aut distinguat ab alijs ₇c. Cuius fundamentũ est: q2 res denoiata differẽtia per se: ei respectu

t. cõ. 9.

In B. 6.

et respectu cuius dicitur p se dria: non inest fm magis & minus: cuius signu est: qr no pdicat dria de gne aut specie cu magis & minus. Dria vo p accidens io dicit suscipere magis & minus: qr cu magis & minus coicatur his quor est dria per accides. Nec equali forte accidisse credas driē per se no suscipere magis & minus: & driē p accidens suscipere: qm dria per se vedicat sibi hoc necessario: & vlr necesse est siquide vt dicet costitutiuum spei vt sic carere latitudine: dria vo p accns non vedicat sibi necessario suscipe magis & minus: sed pmissiue & pticulariter. Ex eo enim q aliqd est differetia per accides no prohibetur suscipe magis & minus: & in multis hoc seruat: puta in differetijs fm calidu & frigidu: albu & nigru: symum aquilinu &c. non aut in oibus vt pz in differetijs fm numeralis accidetia: duo. s. & tria &c. pz ergo ex dictis sensus driē hui⁹: & psistit in hoc q dria per se vt sic: caret necessario magis & minus. dria aut per accidens: vt sic: no prohibet suscipe magis & minus. ❡ Scdm aut notadum est ro 2a in textu ad h adducta: opz siquide & hic advertere q eius termini formalr intellecti pspicuaz illam reddut. psistit nanqz in hoc: q qr esse qdditatiuu rei vt sic psistit in indiuisibili qm spes rex (vt dr in 8o meta.) sunt sicut numeri qbus no pot adeo paruz auferri aut addi: qn varief spes: qr sic inqz ee qdditatiuu consistit in indiuisibili: opz q careat magis & minus: qm magis & minus latitudine & diuisibilitate supponunt in re suscipiete illa: si aut sic est: opz vlterius q differetia psitutiua & copletiua ipsius ee qdditatiui psistat in indiuisibili: aliter psitutiuu eentiale haberet latitudine & psitutu no: qd est impole. ex pprio ergo effectu ipsi⁹ p se driē: declarauit subtilr Porphyri⁹: q ipsa no suscipit magis & minus. hec autez qm medlocriter conlectantes tangimus alibi diffusius discutienda relinquamus &c.

t.cõ.10.

❡ Cu igitur tres spes drie cosiderentur: & cuz he quidez sint sepabiles: ille vo insepabiles. Et rursus inseparabiliu: he qdez sint p se: ille vo per accidens. Rursus earuz que p se sunt driarum: alie qdem sunt fm quas diuidimus genera in spes: alie vo fm quas ea que diuisa sunt specificantur. vt cu per se driē oes huiusmodi sint animati & inaiati: sensibilis & isensibilis: ronalis & irronalis: mortalis & imortalis. Ea qdem que animati & sensibilis dria costitutiua est aialis substatie: est enim aial substantia animata sensibilis. ea vo que e mortalis & imortalis differetia: & ronalis & irrationalis diuisiue sunt aialis differetie: per eas. n. genera in spes diuidimus. Sed he quidez q diuisiue sunt differetie generu: copletiue sunt sperum: diuidit eni aial ronali & irronali differentia: & rursus mortali & imortali dria: sed ea que est ronalis dria & mortalis constitutiue sunt hois: ronalis vo & immortalis dei. Ille vo que sunt irronalis & mortalis irronabiliu aialium. sic e t supzema substantia cu diuisa sit aiati & inaiati dria sensibili & isensibili: animata & sensibilis cogregate ad substatia aial pfecerunt. Qm ergo eede alio modo accepte sunt psitutiue: aliquo mo aut diuisiue: oes specifice dicunt: & his maxime opus e ad diuisioes generu & diffones speru: sz no his q fm accns isepabiles: nec magis his q sunt sepabiles.

❡ Hic tertio vt copleat diuisione imediate ate ceptam: reassumit ea cu subdiuisione: & subdiuidit alteru mebru subdiuisionis. s. drias p se: declarat que mebra vltime subdiuisionis: tota ergo diuisio est. Driaru alie sepabiles alie insepabiles. Insepabiliu alie p se alie per accns. Per se alie diuisiue generuz: alie costitutiue sperum: que p gnis diuisione accepte sunt: declaratio huius vltime diuisionis ante oculos ponit pdicametale arbore supra pictaz vt inspiciant differetie que in vtroqz posite sunt latere. hac aut arbore presentata. pma declaratione aggredif. ante qua aduertedum est: q mebra huius subdiuisiois. s. driar per se: alie sunt diuisiue: alie psitutiue: dupl'r sumi pnt. Uno mo absolute: & sic ista subdiuisio nec est diuisio reru: nec differetiaru pprie loquedo: sed pot⁹ actuum ipsius driē: vna enim et res & vnica dns: vt dicet ipse Porphyri⁹: e diuisius & psitutiua: qr hz vtruqz actuz respectu diuersor. Alio mo pnt sumi i ordine ad aliquod vnu subalternu: & sic e diuisio driaru & reru: eo mo q alia res est dria inferior a supiori: qm alie sunt drie diuisiue aialis: & alie sunt drie constitutiue eiusdez. ille enim sunt inferiores aiali. iste vo sunt eo supiores: vt pz i arbore. Quia sic g dupl'r intelligi pot distietio iter huius subdiuisionis mebra: Porphyrius p declarat quo sint alie differetie diuisiue a psitutiuis: sumedo eas in ordine ad aliqd subalternu. & in obiecta arbore odit q respectu aialis alie sunt differetie psitutiue & alie diuisiue: qm costitutiue aialis sunt: animatu & sensibile: diuisiue vo ronale & mortale. Scdo declarat quo sint alie differetie diuisiue a psitutiuis: absolute loquedo de eis: & odit in eade arbore q no sunt alie drie costitutiue a diuisiuis: sz eedem sunt diuisiue supioris gnis & psitutiue inferior sperūz. Declarat aut hoc: primo in illis differentijs quas diuisiuas tm aialis dixerat: ostededo q ille et psitutiue sunt: non aialis: sed sperum eius: deinde i illis qs psitutiuas tm aialis dixerat: ostedēdo eas esse supreme sube diuisiuas: costitutiuas vo sperum subalternar eius. Et sic copleta declaratione. tertio declarat mebra huius diuisionis a noie eor dices: q iste sunt differetie ille q specifice vocanf: de qbus supius meminimus. 4o declarat eorūz vtilitate dices: q talibus differetijs opus est: cu diuidere genera: & cu diffinire volumus spes: & pptera ceteris relictis: de istis tractadu e &c. Nota hic q lz ista vltima subdiuisio absolute no sit diuisio reru sicut nec alie diuisiones suprapositeri: ista tamen sola peculiari quada sorte obtinuit: vt ab alijs explanata sit: q sit diuisio differetie fm diuersos actus: & no fm diuersas res. Hoc autez non io accidisse putandu est: qr latuerint tot ingenia alie supradicte diuisiones: sed qr cetere diuisiones: & si no rerum: saltem differentiarum diuisiones erant. alia eni differentia est que separabilis est: & alia que inseparabilis & sic de alijs: quoniam alio & alio modo differre faciut: vt dictum est superius: hec vo subdiuisio neqz etiaz differentiarum diuisio est: quoniam vnica res vnica intentione driē duo simul operatur: diuisionez. s. generis & costitutionem spei: ostenditur aute vnica intetio driē: & ex eo q differentia eodem mo facit differre speciez & gen⁹: qm eque distinguit vtruqz specifice. s. ronale enim no solum hoiem ab asino differre facit specifice: sed etiam animal in hoie specifice distinguit ab animali in asino (vt i 10o meta. habet) & ex eo q non qualicunqz simulate illos duos actus in se vnit: sed tali & tanta vt vnus alteri⁹

t.9.24.

ratio sit: et alter sine altero fieri nequeat.

¶ Quas etiã determinãtes dicũt. Differentia est qua abundat spẽs a genere: homo eniz ab animali plures habet rõnale et mortale: animal enim ipsum nihil horum est.

¶ Hec est tertia pars huius capli: in qua dñe que vnũ est quinq3 pdicabiliũ .i. dñe p se: quique diffões assignant iuxta numerũ suarũ proprietatũ seu opationũ. que suis locis patebunt. Ponit autẽ primo diffõnez primã: et deinde dubitationẽ quandã mouet. Determinãt ergo diffinẽdo dñiam peripathetici pmo sic: dñia est qua spẽs abundat a genere. ¶ Ubi nota q ly qua nõ solũ denotat illõ plus qd hz spẽs: et quo caret genus esse dñiam: sed et denotat dñiam eẽ cãm: quare spẽs plus hẽat in se q3 gen⁹. Unũ sensus diffinitionis est: dñia est qua et vt cã abũdãte et vt re abundãte vel redũdante spẽs abundat a genere. vtroq3 eni mõ spẽs abundant a gñe per dñiam et nõ altero tñ: qm spẽs nihil includit quo careat gen⁹ nisi dñiaz: et proxima cã q spẽs plus icludat q3 genus: est ipsa differentia q ex nã sua hz q extra genus sit et spẽm ingrediatur. Abundare aũt lz distingui possit in abũdare in potẽtia et in actu: et genus abũdãtia potẽtiali a qlibet specie abũdet: spẽs aũt abũdantia actuali a gñe abũdet. qr tñ abũdare in potẽtia nõ est abundare: sicut nec dives i potentia: est dives: iõ absq3 distõne dictũ est q spẽs abũdat a genere: qr actualiter plus hz in se q3 genus in se actualiter habeat: spẽs enim hz in se actu dñiam: quam genus actu non habet: vt patet in exemplis textus etc.

¶ Nam vnde habet spẽs dñias: nec enim oppositas habet: nãq3 in codẽ simul non habet oppositas sed quẽadmodũ probãt potestate qdẽ habet oẽs differẽtias sub se: actu vo nullam: ac sic nec ex his que non sunt aliquid fit: nec in eodem simul habebit opposita.

¶ Hic dubitat, qr dixerat dñiam hẽri a specie: et pptera abũdare a gñe: dubitatio nõ exprimit in textu integre: s3 in rñsione insinuat. Et qr soluere nescit q nescit nodum (vt dĩ in 3° meta⁽ᶜ⁾) iõ proponẽda est ista dubitatio. Queritur si spẽs abũdat a gñe differentia: vñ hz spẽs dñias: aut a gñe: aut a nullo: nã ante dñias nihil est nisi genus: non a genere: qm cũ nihil det qd non hz: sequeret q genus haberet oẽs suas dñias qbus dividit: cum nõ sit maior rõ de vna q3 de altera: et cũ tales dñe sint opposite: seque q idez simul hẽbit opposita: qd vĩ impole: lz enim vnũ et idẽ successiue hẽre opposita videam⁹ (dũ aliqd prius frigidũ fit calidũ) simul tñ hẽre opposita impole oino censer. Si autẽ spẽs hẽre dicãtur dñias a nullo: sequer q ex nihilo fiet aliqd: hoc aũt est ɔ oẽs phos dicẽtes: q ex nihilo nihil fit. Hui⁹ dubitationis pmã partẽ Porphyrius ponit: et statiz subdit solutionẽ q̃õnis: dicẽs. S3 quẽadmodũ pbant etc. et ɔsistit rñsio in hoc: q spẽs hñt differẽtias a gñe hñte dñias in se non actu sed ptãte: et hoc sufficit: qm sic euitamus vtrũq3 incõueniẽs: in q̃õne adductum: qr nec dicimus dñias venire ex nihilo: sed oriri ex gñe: nec dicimus in codẽ eẽ opposita: qm opposita eẽ in potẽtia i codẽ: nõ est opposita eẽ in eodẽ: sicut nec hominem esse calidũ in potẽtia est hoiem esse calidum.

T. cõ. 1. p phys. t. cõ. 33.

Circa ea que hic dicũtur triplex dubiũ est: q̃uo. s. genus nõ habeat dñias actu: et q̃uo habeat potestate: et qua potestate illas hẽat. ¶ Rõ prime dubitationis est: qr videmus q gen⁹ actu simul hz dñias oppositas: aial enim genus: actualr et simul est rõnale et irrõnale: qm actualr est simul ɔiunctũ homini et bruto. Nec põt subterfugi dicẽdo q nõ est idẽ aial qd est rõnale et irrationale: qm Porphyrius in textu non solũ reputat inconueniens: idẽ numero habere actu duo opposita simul sed et idẽ genus vt pz. Constat aũt q aial vnum et idem genus exñs actualr et simul est rõnale et irrõnale. ¶ Ad hoc breuiter dĩ q habere duo opposita simul in actu: cõtingit dupl'r. s. per modũ cõiunctionis: et p modũ iclusionis. Per modũ ɔiũctionis opposita haberi dico: qñ opposita ɔiungunt alicui sicut accñtia subiecto: vel forme materie: vel quouis alio mõ quecũq3 extra nãm alicui⁹ et illud per modũ informationis determinãt: et hoc mõ opposita nõ posse esse in codẽ actu et simul intelligẽdũ ẽ in codẽ numero tñ: qm impole est vt vnũ et idẽ numero sit simul calidũ et frigidũ etc. Idẽ aũt specie aut genere possibile est hoc mõ suscipere simul ɔ̃ria: vt rõ adducta probat. Per modũ aũt inclusiõis tũc haberi dico opposita: qñ opposita includũtur in rõne illius: et h mõ impole est idẽ siue nũo siue specie siue gñe: icludere actu simul duo opposita: qm vnũ destruit reliquũ et nõ se cõpatiunt in vna natura: et iuxta hũc sensuz est dictũ a Porphyrio: q genus nõ hz actu dñias eius divisiuas: qm eas nõ includit in sua rõne. Spẽs aũt actu eas ɔtinet: qr singularum diffõnes singule ingrediunt. et per hec pz rñsio ad obiectum: qm primũ sensum ipugnat quẽ nõ approbamus. ¶ Scdm aũt et tertiũ dubiũ qm metaphysicali egẽt speculatione: indiscussa relinqũtur: satq3 sit scire nũc: q gen⁹ ideo ptãte dicit cõtinere dñias: qr dñe ex eo nascũtur: nõ ita q in eo prius latitãtes prodeãt: sed sic vt inchoate in ipsa forma generica indistincte. ad pprias actualitates distincte et pfecte sortiẽdas ex eo originẽ trahant: pp qd genus pncipiũ suarum speciẽrũ (dictum est) sicq3 potestas hec generis ad actũ reducit: vt differẽtiarũ omniuz et singularũ que potestate in genere continentur: comes individuus actualiter et simul ipsum genus efficiat.

8. cap

¶ Diffiniunt aũt et hoc modo. Differentia est que de pluribus differẽtib⁹ specie in eo q quale sit predicatur: risibile enim et mortale de homine predicatur in eo q quale est hõ dicitur. sed non in eo qd quid est. qd est hõ interrogantis nobis cõueniens est dicere aial: quale aũt inquisiti: qm rõnale et mortale cõueniẽter assignabimus. ¶ Rebus eniz ex mã et forma cõstantibus: vel ad similitudinem pportionẽq3 materie et forme cõstitutionẽ habẽtibus: quẽadmodũ statua ex mã est eris: forma aũt figura: sic et hõ cõis et spãlis: ex materia quidez similiter proportionabiliter consistit ex gñe. ex forma aũt dña: totũ aũt hoc. s. animal rõnale mortale homo est quẽadmodũ illic statua.

¶ Declarata iam dña inquãtuz a gñe in spẽm derivatur: p pmã diffõnẽ. Scdam ponit diffõnem in qua declaf dña inquantũ pdicabile est distinctũ ab aliis q̃tuor. Unũ diffinisse ait peripathericos dñiam ẽt sic. Dña est qd pdicaf de pluribus differẽtibus specie in eo q q̃le: et statim declarat vltimã particulã. s. i eo q quale dupl'r. p ex notis interrogationũ: qm querẽtibus qd est hõ: rñdemus generis nomẽ: puta aial: ac p hoc aial pdicatur in qd: querẽtibus aũt deinde q̃le aial est. rñdemus dñie noie: puta rõnale. et sic dña pdicatur in quale: qr rñdef interrogãtibus q̃le. 2° declarat h rõne tali: qñ aliqd ɔstituit ex duobus: mã. s. et forma: vel se hñtib⁹ sicut mã et forma: id qd se hz vt forma: pdicatur in quale: spẽs cõstituitur ex genere et

nete ꝛ dĩis:ita ꝙ genus se hz vt mã: ꝛ dr̃ia vt forma.er/go dr̃ia p̃dicat̃ in quale ꝛc̃. Minorẽ declarat exẽplo ĩ ar/tificialibus nobis notioribus: quẽadmodũ enim statua Cesaris est qd cõpositũ ex ere ꝛ figura Cesaris ita ꝙ es est mã statue. figura ṽo Cesaris ẽ forma: ꝛ statua ẽ totũ cõpositũ ex ere ꝛ figura: sic hõ (nõ hic vel ille: sed cõis) q̃ denoiatur spẽs: est quid cõpositũ ex animali tanq̃ mã: ꝛ rõnali tanq̃ forma. Maior aũt non declarat̃ in textu: nec alie p̃ticule diffõnis assignate: oportet ergo hec om/nia ordinate facere: incipiẽdo a p̃oribus particulis.

Occurrit aũt primo antiquũ dubiũ circa illã par/ticulã. plurib⁹ differẽtib⁹ spẽ. Q̃ñ dr̃ia vltima ſm veritatẽ ↄuertibilis est cũ specie sp̃alissima: ꝛ ↄ̃siter nõ p̃dicat̃ de pluribus differẽtibus specie: sed de vna sola spẽ: ꝛ sic ista diffinitio nõ ↄuenit oĩ contento sub diffinito. ¶ Hanc dubitationẽ lz multipliciter diuersi se/ soluere credãt vt diffuse Albertus recitat. Due tñ solu/tiones mihi digne vise sunt vt in mediũ adducant̃. ¶ P⁹ ẽ ꝙ qꝛ differẽtie vltime sunt nobis ignote: eas dr̃ias dif/finierunt p̃ipathetici quas habemus: ꝛ q̃bus vtimur in diffõnibus: tales aũt sunt (vt in 2° posteriorũ dicit̃) que in plus se habẽt q̃z spẽs. Nõ ergo ideo diffiniẽdo dr̃iaz: dicit̃ ꝙ predicatur de plurib⁹ differẽtib⁹ spe: qꝛ ois dr̃ia sit talis: sed qꝛ ois dr̃ia nobis nota p̃dicatur de pluribus differẽtib⁹ specie. Nec obstat si de nouo cognosceret̃ ali/qua dr̃ia vltima: q̃ñ qd̃ in p̃libus inuenit̃ logica p̃babi/litate sunt intuiti: hec r̃nsio: lz ab Alberto ridiculosa iu/dicetur: p̃pterea qꝛ nõ saluat diffõnem ↄuenire oĩ ↄ̃tẽto sub diffinito: ꝛ qꝛ oppositũ istius diffõnis cõuincitur cõ/uenire alicui ↄ̃tẽto sub diffinito. i. dr̃ie vltime. qꝛ non de p̃libus sz de vna tñ specie p̃dicat̃. Ego tñ a risu abstinẽ/dum cẽseo: eo ꝙ. s. Tho. in 2° posteriorꝝ: asserit ideo Ari/stotelem dixisse dr̃ias oẽs esse in plus q̃z diffinitũ: qꝛ p̃o/prijs differẽtijs caremus. Et ipsemet Albert⁹ ibi asserit dici posse ꝙ Aristoteles loq̃tur de differẽtijs noiatis q̃ sunt cões q̃ñ p̃prias nõ habem⁹. Vñ iuxta h̃ rõnes ei⁹ facile soluunt̃: dicẽdo: ꝙ diffinitũ nõ est hic dr̃ia absolu/te: sz dr̃ia noiata ꝛ sic ↄuenit oĩ: ꝛ nulli ↄ̃uenit oppo^m ꝛc̃.

t.cō.17.

Lec.13.

¶ Altera r̃nsio est ꝙ hic nõ diffinit̃ q̃cũq̃z dr̃ia: sz ea tñ q̃ est vere dr̃ia: vere aũt differẽtia nõ est dr̃ia vltima con/uertibilis cũ specie sed superiores: ꝛ ideo optime dictũ est ꝙ dr̃ia p̃dicatur de pluribus differẽtib⁹ specie. Q̃z aũt vltima dr̃ia ꝛ ↄuertibilis nõ sit vere dr̃ia: declaratur sic. Dr̃ia vltima hz tria in se. s. ꝙ diuidat genus: ꝛ ꝙ cõstitu/at aliqd̃ sub gñe: ꝛ ꝙ ad vnicã ꝛ indiuidualẽ nãm deter/minet: p̃mi duo actus ↄueniũt dr̃ie inquantũ dr̃ia est: ita ꝙ dr̃ia hz ꝙ sit differẽtia ex p̃mis duobus: qꝛ diuisio se/paratio est. Ex hoc ipso aũt ꝙ aliqd separat differre fa/cit separata: ꝛ ↄ̃bit ꝛ coartat id qd̃ diuidit̃ ad partẽ quã separãdo ↄ̃stituit ꝛc̃. Tertius ṽo actus dr̃ie nãm nõ in/greditur: alr̃ oporteret ꝙ oĩa differẽtia hunc haberet: sicut ois dr̃ia hz p̃mos duos actus. s. diuidere ꝛ ↄ̃stituere: sed accidit alicui dr̃ie ille tertius act⁹ ex eo ꝙ res aliq̃ de/nominata dr̃ia ex p̃pria nã hz ꝙ nõ inueniatur nisi ĩ vna nã: ꝛ idiuisibilis sit formalr̃ ꝛc̃. Sic ergo qꝛ vltima ꝛ cõ/uertibilis dr̃ia vere dr̃ia nõ est: sub diffinita dr̃ia h̃ in lo/co nõ cõp̃hẽditur: ꝛ ↄ̃ñr vlr̃ verificatur ꝙ differẽtia q̃ vere dr̃ia est: p̃dicatur de pluribus spẽbus. Hec est r̃nsio Alberti ab Auicẽna Alpharabio ꝛ Auerro. supta (ſz ipsum) ꝛ Aristoteli attributa. Appellat quoq̃z vere dif/ferẽtiã: dr̃iam simplicis ṽtutis dr̃ie: eo ꝙ h̃beat simpli/cem dr̃ie efficaciã. s. diuidere ꝛ cõstituere: dr̃iam aũt nõ vere: dr̃iam nõ simplicis ṽtutis termini diffinitiui: eo ꝙ vltima ꝛ cõuertibilis differẽtia contineat in se oẽs supe/riores sicut tetragonũ trigonũ ꝛc̃. ¶ Hec solutio q̃ñ ex limpido fonte emanat ꝛ ad q̃onis p̃posite veritatẽ dis/cutienda aliqualiter est. Põt siq̃dẽ dupl̃r intelligi. ¶ Primo ſm ꝙ sonat: vt. s. dr̃ia hic nõ diffiniat̃ simpl̃r ſm totũ suum ambitũ: sed diffiniat̃ tñ dr̃ia non vltima: qꝛ talis tñ vere dr̃ia est: ꝛ simpl̃r virtutẽ dr̃ie hz. Et hic sensus lz p̃ma facie ab eis intẽtus videatur: quo mõ vel volũtarius vel cõtra rõnem nõ sit: nõ video: ↄ̃ rõnez qui/dem: qꝛ cũ dr̃ia vltima habeat oẽs actus vere dr̃ie. s. di/uidere ꝛ cõstituere. quare diffinitio vere dr̃ie sibi ↄueni/re non dz? Nec sufficit dicere: ꝙ h̃ ideo accidit: qꝛ vltra actus vere dr̃ie: hz ꝙ determinet ad athomam naturaz. Hoc enĩz tertiũ non est ↄ̃ditio diminuẽs rõnez dr̃ie: dato ꝙ esset extranea cõditio: ꝛ ↄ̃siter diffinitio vere dr̃ie sibi repugnare nõ dz: sicut ois diffinitio non repugnat sorti nec homini albo: lz repugnet homini picto. Q̃z aũt ẽ ille tertius act⁹ nõ sit ↄ̃ditio diminuẽs ex eo certũ est: qꝛ cõ/patitur simul secũ oẽs actus vere dr̃ie expleri. Volũtari/us aũt nõ min⁹ q̃z p̃ma r̃nsio: que despicit̃: si fugiẽdo di/cat̃: p̃o vere dr̃ia nõ absolute diffinit̃: sed cũ p̃cisione cu/iuscũq̃z posterioris actus aduenientis: ita ꝙ diffinitũ est dr̃ia p̃cise: ꝛ p̃pterea nõ clauditur hic sub diffinito dr̃ia vltima: que lz sit vere dr̃ia: nõ tñ est precise dr̃ia: sz addit aliqd vltra. s. determinationẽ ad athomã nãm. Hec eniz glosa qua rõne magis q̃z p̃ma respõsio fulciri possit: libẽ/ter audirem (p̃sertim qꝛ lz cõsueuerint p̃hi de rebus ab/stracte ꝛ precise discutere: que debeant̃ illis ex rõnibus formalibus: non tñ in diffõne positiue ponere consueue/runt: id qd̃ nõ rei rõnem: sed precisionez seq̃tur) predica/ri aũt de pluribus spẽbus: sequitur non dr̃ie rõnem: qꝛ sic inueniret̃ vbicũq̃z inuenit̃ dr̃ie rõ: sed dr̃ie precisionez: qꝛ si res p̃cise dr̃ie rõnẽ hz: de pluribus spẽbus p̃dicatur ſm istã viã. ¶ Alio mõ põt intelligi p̃dicta solũ: vt diffi/nitum sit dr̃ia absolute ꝛ formaliter sumpta: inquantuz dr̃ia est: ꝛ ꝙ ly p̃dicari de pluribus differẽtib⁹ specie: nõ sumat̃ positiue: sed nõ repugnãter: ꝛ sit sermo formalis cuius sensus sit: dr̃ia est qd̃ predicat̃. i. est vl̃e cui inquan/tum dr̃ia est: nõ repugnat p̃dicari de plurib⁹ differẽtib⁹ spẽ ꝛc̃. Et hic sensus ẽ valde subtilis ꝛ p̃fundus: q̃ñ for/maliter dr̃ie rõnẽ rimatur: dr̃ia enim (vt ex dictis pz) ex eo ꝙ diuisiua ꝛ cõstitutiua ẽ: hz ꝙ sit dr̃ia: ex his aũt nõ vendicat sibi dr̃ia: ꝙ p̃dicetur d̃ plurib⁹ spẽb⁹: q̃ñ opor/teret (vt dictũ est) ꝙ omne: cui ↄueniũt isti duo actus: ex q̃bus dr̃ie ratio integrat̃: p̃dicaret̃ de pluribus spẽbus: qd̃ manifeste apparet falsum in vltima dr̃ia: que ↄuerti/bilis est cũ athoma specie. Sed ex his nõ repugnat diffe/rentie: qd̃ predicetur de pluribus spẽb⁹: q̃ñ si ex his re/pugnaret: nullũ cui hi actus insunt: p̃dicaretur de pluri/bus spẽbus: qd̃ manifeste apparet esse falsum in differẽ/tijs subalternoꝝ. Juxta hunc aũt sensum opz soluere ob/iectionem factã: vtendo illa regula (q̃ñ aliquid nõ repu/gnanter ↄuenit superiori absolute: ꝛ repugnat inferiori ex p̃pria rõne vel ex quacũq̃z alia additione: illud tale simpl̃r nõ põt enuntiari de inferiori: sed cuz specificatiõe superioris) verbi gr̃a: quãtitati nõ repugnãter cõuenit diuidi in infinitũ: qd̃ tñ non põt absolute verificari de oĩ quãto: vt pz in quãtitatibus p̃hicis: sed verificat̃ de oĩ/bus quãtis cũ ista specificatione: in eo qd̃ quãtũ: quanti/tas enim humana nõ est indiuisibilis in infinituz: qꝛ si in medio secaret̃ stati desineret eẽ humana: sz quãtitas hu/mana inquãtũ quãtitas est diuisibilis in ĩfinitũ. Ex hac itaq̃z regula tradita a. s. Tho. in p̃hicis soluit̃ p̃ns que/stio: dicẽdo cũ Auicẽna ꝛ ceteris supradictis: ꝙ dr̃ie vl/time non conuenit ista diffinitio absolute: nec opz ꝙ sibi conueniat absolute: q̃ñ differẽtia vltima taliter ↄ̃trahit dr̃ie rõnem: ꝙ ex illo addito repugnat sibi: ꝙ non repu/gnat differẽtie rationi: ꝛ hoc est dicere: q̃ñ differentia vl/tima nõ hz simplicẽ virtutẽ dr̃ie: ꝛ ꝙ nõ est differẽtia ve

p̃ phys. Lec.9.7 t.cō.36.

re.i.pure:sed ꝯuenit differẽtie vltime ista diffinitio cum specificatione ďr̃e:ista enim est vera. Differentia vltima (inquãtũ differẽtia est) est p̄dicabilis de pluribus differẽtibꝰ specie quocũqꝫ mõ p̄exposito:lꝫ ista sit falsa: ďr̃ia vltima est p̄dicabilis de pluribus differẽtibꝰ sp̄e:quocũqꝫ mõ exponat᷑. Et qm̄ hic sensus ďr̃ie nãꝫ formaliter explanat:negatiue tñ:magis dignus tot peripatheticis cẽseatur:si placet. Eo p̄sertim ꝙ hic modus exponẽdi conformis est Aristotelice doctrine i 6° ⁊ 7° physicoꝝ. Tres ergo sustẽtabiles expõnes collige nouitie. p̄ma est ꝙ differentia noiata hic diffinit᷑. Scd̃a est ꝙ ďr̃ia p̄cise seu pure. Tertia est ꝙ differẽtia formaliter seu vt sic:ƀm p̄mas duas expõnes lꝫ p̄dicabile de pluribus differẽtibus specie:positiue intelligitur:iuxta tertiã v̄o negatiue: seu nõ repugnãter. p̄ma facilior ⁊ intẽtioni diffiniẽtiũ forte cõformior. scd̃a supradictoꝝ viroꝝ illustriũ verbis magis cõsona. tertia ipsi rei natur̃e magis propinq̃ videt᷑.

Circa alterã v̄o particulam (.s. in eo ꝙ quale) notanda sunt tria. Primũ est:ꝙ cũ predicari in quale. dupliciter ꝯtingat. s. accñtaliter:sicut albũ dicitur de homine ⁊ cigno:⁊ essential'r sicut rõnale dicit᷑ de homine ďr̃ia nõ p̄dicatur in quale accñtal'r sed eẽntial'r: qm̄ res denoiata ďr̃ia per se:de qua loquimur:est eẽntialis:⁊ intrinseca ipsi sp̄ei:⁊ non est extra ipsam sp̄em aliquo pacto:nec. s. ƀm rẽ:nec ƀm intellectũ:quẽadmodũ sunt illa que p̄dicant᷑ in quale accidẽtaliter. Non est aũt explicata particula hec in diffõne differentie:quoniã hoc tanq̃ per se notum relinquebat. Auicẽna aute integrã diffinitionem adunauit dicẽs:ďr̃iam esse vniuersale predicatum essential'r de pluribus differentibus specie in eo ꝙ quale. ¶ Scd̃m est ꝙ differẽtia ideo p̄dicatur in quale essentialiter:q₂ est qualitas essentialis generis ⁊ speciei. (lꝫ diuersimode) qualitas enim idem sonat ꝙ formalis determinatio. determinat᷑ aũt non solũ subiecti potẽtia ƀm esse accidẽtale:per formas accñtales:⁊ materie potentia ƀm esse substãtiale:per formas substantiales: sed ⁊ generis potẽtia ƀm esse q̇dditatiuũ:per differẽtias:sic enim es est in potẽtia vt fiat talis vel talis figure:⁊ postmodũ figuratũ per oparationem artis Cesaris similitudinem:iam determinatũ est per illaꝫ figurã:ac per hoc fit Cesaris statua:ita genus puta animal ƀm se indeterminatum est:⁊ esse põt rõnale ⁊ irrationale:sed cũ animali coniungitur rationale:nam posse eius determinat᷑ ad hominem. Generis ergo q̃litas est ďr̃ia:q₂ determinat eius potentiã:⁊ quale sit significat. Sp̄ei aũt qualitas nõ predicta rõne est:qm̄ nõ est in potentia ad differẽtiaꝫ:sed q₂ cõstituẽdo sp̄em ipsam vt formale eius p̄n^m determinat: forma eniꝫ (vt declarauimus ⁊ in textu dr̃) q̃litas vocatur ⁊ eius rõnem hꝫ inquãtũ formaliter determinat. Essentialis quoqꝫ q̃litas generis ⁊ sp̄ei:differẽtia difformiter est. qm̄ sp̄ei ideo essentialis est q₂ eius est determinatiua. vt formale p̄ncipiũ ⁊ intrinsecũ determinat cõpositum:generis aũt ideo essentialis:q₂ ipsuꝫ nõ specificatũ supponit. sed ita qualificat vt ad esse specificũ trahat:accidẽtales siquidẽ qualitates rei aduenientes ipsaꝫ in specie cõpletã preexigunt:nec reponũt rẽ subiectam in propria sp̄e. differẽtia v̄o genus ipsum determinãdo diuersificat sic:vt in propria sp̄e reponat eius substantiã: aial enim rõnali determinatũ in specie hois ẽ: adeo vt specie differat ab aiali in leone per irrõnale posito ⁊c̃. ¶ Tertium est ꝙ Porphyrius hãc particulã declarãdo notanter sub disiũctione dixit:rebus eniꝫ ex materia ⁊ forma: vel ad similitudinẽ ꝓportionẽqꝫ materie ⁊ forme: constitutionẽ hñtibus ⁊c̃. Uidebat nãqꝫ ꝙ genus nec differentie nec sp̄ei m̃a est:⁊ similiter ꝙ differentia nec gñis nec sp̄ei forma est:qm̄ tam m̃a q̃ꝫ forma pars est rei:ꝑs autẽ de toto cuius est pars nõ p̄dicatur in recto:non enim dicimus ꝙ homo est anima:tam v̄o genus q̃ꝫ differẽtia de specie p̄dicatur:⁊ ƀꝫ veritatẽ genus ⁊ differẽtia vna res sunt:qd̃ a partibus alienũ est. Diligenter itaqꝫ intuitus est:ꝙ genus materie simile proportional'r est:⁊ differentia forme:⁊ sp̄es toti cõposito:qm̄ sicut m̃a subiectũ determinabile est:⁊ forma eius informitatẽ amouendo determinat:⁊ ex eis resultat cõpositum:sic genus substratũ qd dicit eẽntialiter formabile:⁊ ďr̃ia adueniẽs ipsuꝫ determinat:sicqꝫ sp̄es vtrũqꝫ complectens cõstituitur:⁊ sic pꝫ tota diffinitio cũ eiꝰ declaratione. Maior eni que a Porphyrio declarata nõ fuit ex dictis iã clara ẽ. Nec fallaris putans Porphyriũ voluisse dicere:ꝙ forma p̄dicatur in quale:nõ hoc enim intẽdebat:sed ꝙ sicut forma est q̃litas materie:q₂ determinat eã formal'r:ita predicatũ qd̃ se hꝫ vt forma:p̄dicatur in quale q₂ actuꝫ forme participat. s. formaliter d̃terminare. ¶ Illud postremo p̄termittẽdum non est:ꝙ ďr̃ia vt predicabile ab aliis distinctũ:nec genus:nec inferiora aliqua per rectã lineã respicit. sed sp̄es. de gñe enim non predicatur nisi ꝑ modum accidẽtis:vel proprij. De indiuiduis v̄o suis:puta hoc rõnali:⁊ illo rationali ꝑ modũ ꝑ sp̄ei dicitur. De specie autem vt differentia predicatur: ⁊ propterea hic vbi differẽtia vt vnum speciale predicabile diffinitũ est: in ordine ad species diffinitionem sumpsit:⁊ vt ex dictis facile declarari potest. singule particule ad differentiam aliciuus predicabilium posite sunt ⁊c̃.

De ƀ vide in de ẽte ⁊ essen. c. 4.

¶ Describunt autem huiusmodi differẽtiam ⁊ hoc modo. Differẽtia est quod est aptũ natum diuidere ea que sub eodem genere sunt: rationale enim ⁊ irrationale hoiem ⁊ equuꝫ: que sub eodem genere sunt diuidunt.

¶ Hic ponitur tertia descriptio ďr̃ie qua diffinit᷑ ƀm p̄mũ suũ effectũ (diuidere. s.) ⁊ dicit᷑:ꝙ ďr̃ia est qd̃ aptũ natuꝫ est diuidere ea q̃ sub eodeꝫ gñe sunt. i. sp̄es: quas supius dictũ est eẽ ea que sub gñe ponũtur. ¶ Ubi notãdum est p̄mo:ꝙ ďr̃ia dicit᷑ esse id qd̃ est aptũ natuꝫ diuidere:⁊ nõ simpl'r dicit᷑:ďr̃ia est que diuidit:vt insinuetur ꝙ hic actꝰ. s. diuidere:nõ q̃litercũqꝫ ꝯuenit ipsi ďr̃ie:sed ex rõne sibi propria:ita ꝙ ďr̃ia inquãtũ ďr̃ia est:adeo sibi appropriauit diuidere:vt ab ipsa inseꝑabile sit: ⁊ alteri cõicari nõ possit vt ex p̄cedẽtibus pꝫ. Quia igitur nõ ex aduẽtitio accidẽte aut alterius adminiculo:sꝫ ex propria nã apta est ďr̃ia vt diuidat sub gñe illius sp̄es:ideo diffiniẽdo dictum est:ꝙ est aptũ natũ diuidere. ¶ Scd̃o notandũ est ꝙ ďr̃ia diuidit non solũ sp̄es sub genere:sed ẽt ipsum genus (diuersimode tñ) diuisio enim aliqd respicit vt terminum a quo:⁊ hoc est illud vnũ:qd̃ diuidẽdo scindit᷑:⁊ aliquid vt terminũ ad queꝫ:⁊ hoc sunt partes illius diuisi ad q̃s diuisio terminatur:incipiẽs ab vno:q₂ vnitas p̄ncipiuꝫ multitudinis nãliter est:vt in materiali diuisione ligni apparet:ďr̃ia ergo genus diuidit vt terminũ a quo diuidẽdo inchoat sp̄erum separationeꝫ:ad quas diuisio vltimo terminatur. ¶ Sed si sic est:ingrẽdum est:cur in diffõne ista ďr̃ie a p̄ipatheticis p̄termissuꝫ sit:ꝙ ďr̃ia sit diuisiua gñis:⁊ explanatum tñ est:ꝙ sit diuisiua sp̄erum: vtrũqꝫ enim complectendũ erat:⁊ p̄mũ magis qm̄ rõ secundi est. ¶ Ad hoc quidẽ etsi facile dici posset:ꝙ q₂ in posteriori includit᷑ prius:explicite ponẽdo posterius. i. diuisionẽ sp̄ecum:iplicite ꝑsuasum ẽ p̄us. i. diuisio gñis. Ego aũt ipsam diffõnem:⁊ peripatheticos a q̇bus emanauit intuitus:altiori id factũ ꝯsilio arbitror. Ad cuiꝰ manifestationẽ scire opꝫ ꝙ oẽ qd̃ diuidit᷑ cũ in partes diuidatur:totũ aliqd̃ est:genus aũt sicut duplicẽ totalitateꝫ

habet

habet: ita dupliciter diuidi pōt: est siquidē totū essentia/le: et est totū potestatiuū: inquantū totum essentiale est: nō diuidit per differētias in spēs: qm̄ partes eēntie eius non sunt spēs. Sed diuiditur per resolutionē in partes sue rōnis: genus .s. superius et differētiā eius ↄstitutiuā sibi etc. Inquantū vero est totū potestatiuū p differentias in species diuiditur: qm̄ partes potētiales eius: ipse sunt spēs: que non nisi potestate in gn̄e sunt. Et q genus fm̄ q totū essentiale est nō diuiditur p dr̄ias. ideo eēntia ge/neris est tota in oibus speciebus: et tota in singulis: non enim pars eēntie animalis trahit ad hominē per rōnale: et pars ad brutū per irrōnale: sed tota ad vtrūq. Quia vero genus fm̄ q totū potestatiuū est: diuiditur per dr̄ias: et qd diuiditur post diuisionē non vnū remanet sed par/tes: ideo potestas gn̄is non seruatur tota in qlibet spē. sed pars ptātis eius ad vnā spēm: et altera pars ad aliā deuenit p dr̄ias: aīal enim cū potestate sua se extēdat ad rōnales et irrationales qditates et proprietates etc. con/tractum ad hoiem: ambitū sue potestatis amittit: p hoc q potestas sua ad vnā partē eius coartata est: et non nisi rōnali quiditate et proprietate et opatione gaudere pōt: et silr ↄtractū ad boue: bouine qditatis artat terminis: merito aūt spēs ipse partes potestatiue gn̄is appellant: nō ideo q ptās generis cōponatur ex spēbus: sicut totū integrale ex suis partibus: qm̄ potestas gn̄is in eo: ipsa sua eēntia fm̄ rē est: que ex spēbus nō cōponitur. Sz vel ideo: q partes sunt ptātis eius ex parte obiecti: q .s. qlibet spēs est pars eorū ad que potestas gn̄is terminatur: potestas enim generis ad oēs sub se extēditur spēs. omnium aūt spērum: qlibet est pars. Vel ideo et subtilius: q nulla spēs pōt perficere totū id qd in generis natura radicaliter innatū est: qm̄ nulla res adequat gn̄is potē/tiam: ita q sicut ptes potestatiue aīe dicuntur vires sen/sitiue et vegetatiue: q ex ea oriūtur: et nulla earū pficere pōt oia ad q radicaliter vis anime se extendit: ita qdita/tes specifice: q ex gn̄e nascūtur velut ex formali inchoa/tione earū: vt alibi declarandū est: et nulla spēs pōt se ex/tendere ad oia: ad que natura generis radicaliter se ex/tēdit: partes potestatiue gn̄is dicūtur. Et qūis nō sit si/militudo simplr̄ inter ista: q ab aīa vna numero effluūt potētie effectiue: et nō sic oritur spēs a gn̄e: est tn̄ similitu/do ꝓportionalis: q sicut ab aīa vna numero effluūt effe/ctiue potētie: ita a natura gn̄is vna fm̄ genus effluūt for/maliter qditates specifice: quarū qlibet partem potesta/tis illius pficiēdo suscipit: aīalitas enim (vt dictū est) ad oīū innācum sensitiuarū pfectiones ꝓprietates et opera/tiones: illimitata: et formale initiū oium earū fm̄ se est: in boue aūt posita velut ad ptem sue ptātis artata: ad boui/na tm̄ se extēdit: et silr̄ est in alijs etc. Quī igit (vt ad qsi/tum redeamus) dr̄ia nō est diuisiua gn̄is inquātū est to/tū eēntiale: sz est diuisiua eius inquantū est totū ptātiuū: et talr̄ diuidere ipsū nihil aliud est q ea q sub ipso sunt di/uidere: qm̄ talia ptes sue ptātis sunt: et nihil aliud ē diui/dere aliqd totū q eius ptes separe: nō peripatetici: diffi/niēdo dr̄iam vt diuisiuā: nō dixerūt q dr̄ia diuidit genus: et ea q sub gn̄e sunt: q putasses q dr̄ia ipsā gn̄is eēntiā scinderet: et spēs eius separet: sz dixerūt q dr̄ia diuidit ea q sub eodem gn̄e sunt: vt intelligeres q dr̄ia partes po/testatis gn̄is secat: et ↄsir̄ q ipsū genus fz q totū potesta/tiuū ē diuidat. vn̄ nō simplr̄ dixerūt: dr̄ia est q diuidit ea q sunt sub gn̄e: sed apposuerūt ly eodē: dicētes sub eodē gn̄e sunt: adiectio enī illa ~~(est)~~ denotat q dr̄ia non diuidit spēs diuersorū generū: rōnale enim non diuidit hoiem ab albedine: sz a bruto: et denotat: q dr̄ia diuidēdo spēs: ge/nus ipsū in sua vnitate relinqt. et idē pseuerare pmittit. Notāter aūt dico in vnitate sua: qm̄ vt supra tactū ē: dif/ferentiā ipsam gn̄is essentiā diuersificat fm̄ vnitatē et di/stinctionē specificā: ad quā trahit gn̄is nām: sed gn̄is p/priam vnitatē q generica est: nō violat etc. Et sic pz solu/tio qōnis: et quō intelligēdū sit cōe dictū q genus diuidi/tur per dr̄ias nō fm̄ eēntiam sed fm̄ potestatē: q .s. non diuidit in partes sue eēntie: aliter tota eēntia gn̄is nō es/set in qlibet specie: sz diuidit in partes ptātiuas: que spe/cies sunt: et iō nō tota potestas eius: id est potestas eius: non fm̄ totū suū posse: est in singulis speciebus etc.

Assignant etiā hoc mō. Differentia est qua differūt a se singula: nāq fm̄ genus non diffe/runt. Sumus enim animalia nos et irrationa/bilia: sed additum rationale disiunxit nos ab illis. rōnales sumus et nos et dij: sed mortale appositum nobis disiunxit nos ab illis.

Hic ponitur quarta diffō dr̄ie qua describitur fm̄ effe/ctum eius propriū ex suo noīe: quē ponit in singulis per differētias diuisis .i. differre. Ubi notādū est quid so/nat ly differre (vt habet ex p̊ meta[c]) omne cuicūq comparatum: est idē vel diuersum non autē idē vel differēs .i. diuersitas: sonat alietatē inter quecunq distincta: dif/ferētia aūt non importat alietatē inter qcunq distincta: sed īter illa tm̄: que ita sunt distincta: vt tn̄ in aliquo vno conueniāt: et ideo differre non dicūtur proprie loquēdo nisi illa que vnū diuersimode ferūt: talia autē sunt q sub vno gn̄e sunt: et ideo res diuersorū generū vt lignū: et albedo non differūt sz diuerse sunt: et lz in frequēti vsu dif/ferētie nomē nō ita ꝓprie assumamus sz extēdamus ad oēm alietatē: in hoc tn̄ loco proprie sumit. Un̄ Porphy/rius volēs declarare q dr̄ia est id quo singula differunt: incepit a conueniētia singulorum: dicēs q conuenim⁹ fm̄ gn̄ia naturā cū brutis: sed differimus ab eis ꝓpter dr̄ias additas .s. rōnale et irrationale: et silr̄ conuenimus cū dijs fm̄ subalternum genus .s. animal rationale: sz dif/ferimus p mortale et īmortale: intellige autē per deos: animalia illa platonica. Dicit ergo q differentia est qua differunt a se inuicem singula: q singula ↄtēta sub gene/re naturā generis diuersimode ferunt ratione differētia/rum: nō enim ex genere est. puta animali q natura sensi/tiua sit diuersimode in homine et equo: sz hoc ex differē/tijs est: rōnali .s. et irrōnali: que generis nām fm̄ propri/as modificātes: differētes constituunt species etc.

Interius autē perscrutantes et speculātes dr̄iam dicunt nō qdlibet eorū que sub eodem sunt genere diuidentiū esse differētiā: sed qd ad esse conducit: et qd est pars eius qd est esse rei. Neq .n. qd aptū natū est nauigare erit ho/minis differentia: etsi propriū sit hois. Dici/mus enim aīaliū hec qdem apta nata sunt ad nauigādū: illa vero minime: diuidētes ab illis. sed natū esse et aptū ad nauigādū nō erit cōple/tiuū substātie: nec eius pars: sz aptitudo que/dam. Idcirco non est talis quales sunt dr̄ie q specifice dicūtur. Erunt ergo specifice differē/tie quecunq alteram faciunt speciem: et que/cunq in eo q quale est accipiuntur. Et de dif/ferentijs quidem ista sufficiant.

Hic ponit qnta diffō dr̄ie tali ordine. p° proponit eius subtilitas: q ab interius pscrutātibus: et modificātibus supradictas diffōnes data dicit: deinde ipsa diffō recita/

T. c. 11.
T. c. 12.

tur: differentia inquit est qđ ꝯducit ad esse ⁊ eius qđ est esse rei. pars est: ꝓfūditatēq; eius declarat: exēplo ab opposito quo supradicte diffōnes diminute insinuantur: ⁊ hec pfecta cōprobatur. Ultimo ꝯcludit que specifice differentie sint. ¶ Ubi quoniā textus clarꝰ est: non nisi tria notanda occurrūt. ¶ Primū est: cōparatio istius diffōnis ad alias: qm̄ aliud superficies verboꝝ Porphyrij ostēdit ⁊ aliud intētio eorūdē supprimit. Ex verbis quidem insinuat ꝙ ꝑcedētes diffōnes ⁊ spāliter tertia: fuerint diminute: ⁊ ꝙ ꝯueniāt ēt his que nō sunt specifice differentie: hoc enim insinuāt illa verba: non qđlibet diuidētium eoꝝ que sub gn̄e sunt differētiā esse: ⁊ exemplaris declaratio quā postmodum subdit: quasi illa diffinitio dixerit: omne diuidēs ea que sub eodē gn̄e sunt dr̄iam esse: ledū/ tur ⁊ pari rōne: prima ⁊ quarta: qm̄ nec qđlibet quo species abundat a gn̄e: nec qđlibet quo vna spēs differt ab alia: dr̄ia est specifica. ꝓprietas enim ⁊ diuidit genus (vt in textu declaratꝰ) de aptitudine ad nauigādū: ⁊ est qua spēs abūdat a gn̄e: ⁊ per quam vna spēs differt ab alia. Intētio autē Porphyrij alio tēdit: diffōnes siquidē has labefactare non intēdit: qm̄ ipsemet dixerat has esse descriptiones dr̄iarum specificarū: non a qbuscunq; sꝫ peripatheticis assignatas. Nec latebat ipsum ꝙ sicut in secūda diffōne subintelligebatur ly essentialiter: ita in oībus his diffōnibus subintelligebatur (ly primo.) quo subintellecto cōstat ꝙ differētijs specificis tm̄ cōueniunt diffinitiones iste. differētia enim magis proprie ⁊ ꝑ se est: qua primo species abūdat a genere: ⁊ qua ꝑmo diuiduntur ea que sub eodem genere sunt: ⁊ qua primo differunt inter se singule spēs. Sed intēdit magnificare ⁊ ꝑponere hāc qntā diffōnem oībus alijs: qꝛ cū diffinitio ad hoc inuēta sit: vt id quod diffinitū implicite importat: explicite significet: ⁊ cetere differētie diffōnes nō explicite attigerint vsq; ad differētie naturam: qm̄ aliquo subintellecto egebant. ista autē immergat se vsq; ad ipsius differentie intima: explicite. iō hec diffinitio alijs merito anteponitur: ⁊ ab interius perscrutātibus ⁊ speculātibus data est. ¶ Secūdum est (ly conducit ad esse) appropriato quippe vocabulo differētie naturam declarauit: qui enim aliquid cōducit aliquo: non presupponit illud conductum esse illuc: sed ipse est qui aliūde illud ducit illuc vsq;: proprietates aūt ꝑerum: puta nauigatiuū ⁊ volatiuum: que sunt ꝓprietates hoīs ⁊ auis: ⁊ si genus ipsum scilicet animal diuidant: ⁊ partitum exigant. non tamen conducunt ipsum ad hominem ⁊ auem: sed conductum presupponūt: quoniam fluunt a naturis specificis iā cōstitutis. Dr̄ie vero per se: puta rationale ⁊ irrōnale: genus ipsum scilicet animal ad species conductum non supponunt: neq; supponere possunt: sed cōducūt ipsum ad esse earum: ita ꝙ absq; differētijs cōducētibus impossibile ē genus trahi ad specificū esse. ꝯducit aūt differētia ipsum genus: nō ad esse tale vel tātum: quod est esse ꝭm quid: sed ad esse simplr̄: id est ad esse quiditatiuū: qm̄ (vt pluries dictū est) genus non accidentaliter subit esse specificum sed essentialiter. ¶ Tertiū notādū est (ly ⁊ eius qđ est esse rei pars est) potest siquidē nomine esse rei: intelligi vel ipsum esse eēntiale spēi vel ratio eius. Si per esse rei intelligatur esse eēntiale rei. nūc non est accipiēdū ꝙ differētia sit pars illius esse ꝭm rem: qm̄ formale significatum differētie: puta rationale: est totum esse speciei ꝭm rem. si esset namq; pars non predicaretur de specie nisi in obliquo ⁊c. sed accipiēdum est ꝙ differētia sit pars ꝭm rationem: id est partialiter explicās ipsum esse essentiale rei: significat namq; differētia totum esse speciei sed partialiter (vt alibi declarauimus.) Si vero per esse rei intelligatur, cum Alberto ratio rei simpliciter verificatur: ꝙ differētia est pars esse rei: id est diffinitionis rei. Diffinitio enim ipsa cōponitur ex genere ⁊ differētia. Appellari autē noīe incōgrue potuit: esse rei ipsa diffinitio: qm̄ diffinitio nihil aliud ē q̄ȝ oratio explicatiua illius. Quo modo aūt hec intelligēda sint: ⁊ q̄ȝ profundior sententia in hac diffinitione lateat diffuse in cōmentarijs de esse ⁊ essentia prosecuti sumus. Tāgit igitur diffinitio ista naturam differentie intuitiue: quia eam conducere genus ad esse quidditatiuum dicit: non extrinsece: sed ita ꝙ est pars ipsius esse rei ⁊c.

Supponēte ⁊ es/

secūdū Petri capi.4.

Cap.iij.

Proprium vero quadrifariam diuidunt. Nam ⁊ id quod soli alicui speciei accidit: ⁊ si non omni proprium est: vt homini esse medicū vel geometram. Et qđ omni accidit ⁊ non soli: quēadmodum homini esse bipedem. Et quod soli: ⁊ omni: ⁊ aliquādo: vt hominum senectute canescere. Et qđ soli: ⁊ omni: ⁊ semꝑ: quēadmodū homini eē risibile. nam etsi nō rideat: tm̄ risibilis dicitur: nō ꝙ iā rideat: sed ꝙ aptꝰ natus sit ad ridendū. hoc aūt ei semper naturale est: ⁊ equo hinnibile. Hec autē noīantur vere propria. qm̄ cōuertūtur. quicqd enim est equꝰ hinibile est: ⁊ quicqd est hinibile est equus.

In hoc tertio capitulo de proprio determinat: qđ quartū locum inter predicabilia iure retinet: eo ꝙ ex principijs spēi gn̄e scilicet ⁊ differentia post constitutā spēm imediate emanat: determinat autē de eo diuisiue tm̄. nescio vero cur non diffinitiue cum eius diffinitio a peripatheticis nō sit omissa: vt patet (in ꝑmo topicorum.) Diuisio autē consistit in separatione triū conditionum simul reqsitarum ad id qđ est proprie ꝓprium. Exigit siquidē ꝙ ꝯueniat omni soli ⁊ semꝑ: omni indiuiduo illius spēi cuius dicitur propriū: ⁊ soli illi spēi ⁊ semper. ex harū enim separata pticipatione triplr̄ aliqd proprium fit. ¶ Primū qđ ꝯuenit soli spēi sed nō omni eius indiuiduo: vt habere actualiter artē medicine. hoc enim soli homini cōuenit: sed non oēs homines habent hoc: vt pꝫ. ¶ Secūdum est qđ cōuenit omni indiuiduo spēi: sed nō soli: vt habere duos pedes. hoc enim ⁊ alijs cōuenit animalibus. ¶ Tertiū est qđ conuenit soli spēi ⁊ omni eius indiuiduo: sed nō semꝑ: vt canos habere. hoc enī in senectute cōiter accidit. hec aūt tria cū eo qđ proprie proprium est: quadrifariam propriū faciunt: vt in textu dicitur. ¶ Hoc in loco notādum est: ꝙ vt ex primo topicorum colligitur: propriū nō ꝭm totū suū ambitū quartum est ꝑdicabile: sed quarto tm̄modo sumptū. Probatur aūt hoc primo ex diffōne proprij ibi assignata: q̄ est ista: propriū est qđ nō indicat quid est eē: soli aūt inest: ⁊ cōuersim de re ꝑdicatur. Ubi tres particulas posuit: ꝑmam ad dr̄iam diffinitionis ⁊ generis: ⁊ cōsequēter differētie que indicāt eēntiam rei. Scđam ad dr̄iam accidēris ⁊ proprij scđo modo: q̄ non soli insunt. Tertiam vero ad differētiam ꝓprij ꝑmo ⁊ tertio modo: quoꝝ neutrū ꝯuertibiliter ꝑdicatur de eo cuius est propriū. Constat aūt ꝙ ibi diffinitur propriū vt predicabile distinctum ab alijs: ergo. Secūdo patet ex refutatione istoꝝ trium modorū proprij. ibi namq; Aristoteles dicit ꝙ propriū simpliciter: id est absq; additione aliqua: non est nisi quod diffinitū nunc est. illud vero qđ non soli inest: ⁊ quod etiā quandoq; soli inest: propriū non est simpliciter: sed est proprium quādo vel ad aliud. i. sed est propriū cum aliqua tēporis

Cap.4.

Cap.4.

vel respectus

vel respectus additione. Nec est dubiū qn sub istis ꝟbis cōprehēderit tria prima membra diuisionis Porphyrij. ꝓprium enim tertio mō est ꝓprium qñ.i. ſm tps. ꝓpriū autē tā primo ꝙ̄ secūdo mō est ꝓprium ad aliud: qr nō ē proprium illius absolute sed respectu eorū qui illo carēt. Ubi grā. eē bipedem est ꝓprium homini respectu q̄drupedum: ⁊ eē medicum: respectu eoꝝ qui non sunt medici ⁊c̄. vnde est coincidentia ꝓprij ſm tres ꝑmo s modos: cū accñte: inquit ibidē Arist. ꝙ accñs nihil prohibet denominari proprium qñ vel ad aliud: vt cū aliquis solus sedet sedere illi vt proprium respectu non sedentia est. Est igit̄ ꝓpriū simplr̄ id qđ quartū ꝑdicabile est: ꝓpriē lo qn do. reliqui aūt ꝓprij modi reductiue huc accedūt. sicut ⁊ dr̄ie per accñs: cum differentia per se aliquo modo coordinētur: simpliciter tamen reperiūtur ⁊c̄. Cap. iiij.

Accñs est qđ adest ⁊ abest preter subiecti corruptionē. Diuidit̄ autem in duo in sepabile ⁊ in isepabile. Separabile enim accñs est dormire. nigruꝫ ꝟo eē insepabiliter coruo ⁊ ethiopi accidit. pt aūt subintelligi ⁊ coruus albus: ⁊ ethiops nitens candore: ꝑter subiecti corruptionē.

In hoc quarto capitulo intendit Porphyrius tractare de accñte: quod vltimum remansit: eo ꝙ extraneū ⁊ aduentitium est determinat aūt diffiniēdo primo ipsum: deinde diuidendo: ⁊ tertio iterū duas alias diffōnes ponēdo. ¶ Sed qm̄ Auicēna Porphyriuꝫ reprehēdit. ꝙ ad diffōnē processerit accñtis: non predistincta equiuocatione eius ideo primo declarandum est qđ nomis ipsius accidētia. Accidens. n. duplr̄ sumit̄. Uno° vt diuidit̄ contra subām: in diuisione qua distinguit̄ ens in substantiam ⁊ accñs: ⁊ sic accidēs est nomē prime impositionis: ⁊ signāt nāa nouē predicamētoꝝ. s. q̄ntitatē: q̄litatem relationē ⁊c̄. Alio mō vt distinguit̄ contra gen° spēm differentiam: ⁊ proprium in diuisione qua predicabile diuidit̄ in quatuor vel quinqꝫ predicabilia: ⁊ sic accidens est nomen secūde ipositionis: ⁊ non significat naturam aliquaꝫ. sicut nec genus nec species ⁊c̄. sed significat quandam relationem rationis. sicut ⁊ cetera predicabilia antedicta. ¶ Uocatur autē complexo vocabulo relatio ista: predicatū accidentale. hoc igit̄ in loco non sumit̄ accidens ſm primam significationē: qm̄ sequeret̄ ꝙ nulla nā in predicamentis accidentium esset genus aut spēs ⁊c̄. quod est manifeste falsum. pꝫ sequela: qr secūda diffō accidentis dicet: ꝙ accidens neqꝫ est genus neqꝫ spēs neqꝫ differentia neqꝫ proprium: sed accipitur iuxta secūdā significationem: qm̄ de secundis intentionibus adiūcti a primis sermo hic habet̄: ⁊ non de rerum naturis. Unde ⁊ in primo topico ꝓ Aristo. dicit̄: ꝙ oīa ista predicabilia in quolibet suo predicamēto. res enim non solum predicamenti substantie hꝫ aliquod predicatū vt genus: ⁊ aliquod vt proprium: ⁊ vt accidens ⁊c̄. sed etiā res in predicamento quantitatis ⁊ qualitatis ⁊ ceteroꝝ hec oīa hꝫ. Et hinc est ꝙ accidens de quo modo tractamus: nullam nām significat: sed sub eo oīa predicamēta comprehēdit quoniā sic res predicamentoꝝ accidentium: puta qualitatis ⁊ vbi ⁊c̄. accidentale predicatum denominatur respectu substātie puta hois: cuꝫ dr̄ homo est pallidus vel est in foro ⁊c̄. ita econuerso respectu predicamenti substātie denominatur predicatū accidentale respectu rei existentis in predicamento accidentium: vt pꝫ cū dicitur ꝙ triangulus est ligneus. ſm veritateꝫ ergo a sancto Thoma quoqꝫ approbata in q̄ōne vltima de spū albus ex eaturis: accidens quintuꝫ predicabile significat hoc quod dico predicatum accidētale. accidētale autē vt distinguitur contra predicatum eēntiale: non solum intrinsece vt genus: spēs: differentiam ⁊ diffōnem: sed extrinsece vt ꝓprium. est enim proprium predicatum eēntiale: qr a principus ⁊ eēntialibus sbiecti fluit. Nec putet quispiā hanc accidentis significationeꝫ nouam aut ꝯ̄riam antiquis eē propterea qr cōiter ab eis dicitur: ꝙ accidens quintum predicabile importat accidens indiuidui: proprium ꝟo accidens speciei. Bene nanqꝫ eos dixisse fateor: tum quia accidentia indiuidui accidētalia predicata sunt speciei: que subiectum in omni problemate est. tum qr ab accidētibus indiuidui ortum habuit distinctio inter hoc predicabile: ⁊ alia: qm̄ manifestum valde est: ea neqꝫ vt genus neqꝫ vt spēm neqꝫ vt dr̄iam neqꝫ vt proprium: de his quibus possint inesse ⁊ non inesse ꝑdicari: sed vt accidētales denominationes. Posset igitur ex dictis excusari porphirius a distinctione nō ꝑmissa: eo ꝙ in logica scribēs: logicaliter intelligēdos terminos tāqꝫ ꝑ se notum dimisit.

Postq̄ꝫ igitur declarauim° quid importet accidētis nomen: ad diffinitionū declarationē ꝓcedendum est. ¶ Prima diffinitio est ista accidens est qđ adest ⁊ abest preter subiecti corruptionē. Ubi ꝑ̄ dclarādi sunt termini: deinde dubia soluenda. ¶ Adesse ⁊ abesse possunt accipi duplr̄. vno modo pro esse: quod est actus essendi. i. pro adesse reali ⁊ abesse reali. sicut aque adest caliditas ſm realem inexistentiam: quando est calida: ⁊ abest quando non est calida: ⁊ sic non sumitur hic. nꝫ qr intentio non dꝫ diffiniri per esse reale. tum qr impossibile est omni predicato accidentali conuenire talem inexistentiam: cum multa sint predicata accidentalia que sūt entia rationis. Alio modo pōt accipi pro eo quod significat veritatem propositionis: id est pro affirmatiōe ⁊ negatione: ita ꝙ adesse importet compositionē que fit per affirmationē: ⁊ abesse diuisionem que fit per negationeꝫ ⁊ sit sensus: accidens est quod adest ⁊ abest. i. quod affirmatur ⁊ negat̄ ⁊c̄. ⁊ sic sumit̄ in hoc loco adesse ⁊ abesse. vt ex textu ⁊ dicendis in eius expositione: ⁊ glosa Auerrois euidenter habetur glosat nāqꝫ Auerrois sic. accñs est quod adest: idest existimatur adesse ⁊ abest: idest existimatur abesse. idem autem est dicere: existimari adesse ⁊ abesse: ⁊ dicere ꝙ affirmatur ⁊ negatur: quoniaꝫ affirmatio non nisi in existimatione intellectus est: ⁊ econuerso existimatio nō nisi in affirmatiōe vel negatione existit. ¶ Ly et. nota est copulationis: non simul sed successiue: non ordine aliquo sed indifferēter: ita ꝙ denotat indifferenter affirmari ⁊ negari accidens de subiecto: ⁊ non ꝙ simul affirmetur ⁊ neget̄: qr hoc implicat. ¶ Ly preter subiecti corruptionem: dupliciter accipi potest. s. pro corruptione ſm rem. ⁊ de tali non est hic sermo. alio modo pro corruptione ſm intellectū eius. i. pro defectu rōnis ipi° subiecti: ⁊ sic sumit̄ hic: ita q̄dem est dicere preter subiecti corruptionem: ⁊ dicere absqꝫ hoc ꝙ subiecti ratio seu diffinitio deficiat: vel vtēdo verbis Auerr. absqꝫ hoc ꝙ existimet̄ subiectum corrumpi. ¶ Et aduerte hic diligēter: ꝙ ly preter subiecti corruptioneꝫ: potest dupliciter construi. s. cum ly subiecto quod subintelligitur: ⁊ esset sensus: accidens est quod adest ⁊ abest subiecto: ꝑter subiecti corruptionem. i. manenti. ⁊ hoc modo non ē construenda dcā diffinitio: quoniam sup̄flue addita esset illa particula: preter subiecti corruptionem. in omni eni vera affirmatione ⁊ negatione de aliquo subiecto subintelligitur illius subiecti rationem manere: aliter non de ipso subiecto: sed de alio affirmatio aut negatio verificaretur. Alio ergo modo potest construi cum ly adest ⁊ abest: tanqꝫ copule verbalis modificatio: vt sit sensus: accidens est quod de subiecto affirmat̄ ⁊ negatur nō quo-

Cap. 4.

q. de spiritualib° crea

Cap. 6.

cũq3 modo: sed tali modo. s. non destruendo eius rõnem: ⁊ hic sensus est in ꝓposito. Et ponit illa particula ⁊ ad drĩam alioꝝ ꝑdicabilium: quoꝝ negationes subiectoꝝ suoꝝ rões destruunt: ⁊ ad includendũ oĩa ꝑdicata accñtalia: oĩbus siquidem eis ꝯuenit indifferẽter de subiecto affirmari ⁊ negari: absq3 subiecti destructiõe: nõ tñ oĩbus indifferenter affirmari ⁊ negari de subiecto: vt p3 de accidẽtib⁹ inseꝑabilibus: que cõstat non sine additione aliq̃ a subiectis negari posse. Posita est igitur ꝑticula illa. s. ꝑter subiecti corruptionem: vt intelligeres q̃ nõ in h̃ cõsistit nã ꝑdicati accñtalis. s. q̃ subiecto adsit ⁊ absit simpl'r sed in hoc q̃ subiecto adest ⁊ abest cũ ista modificatione scilicet absq3 eius destructione. Est g° sensus totius diffõnis: accidens. i. accidentale predicatum est: quod adest ⁊ abest. i. indifferenter affirmatur ⁊ negatur: ꝑter subiecti corruptionẽ. i. absq3 h̃ q̃ destruat subiecti rõnem: qd̃ sub alijs ṽbis breuius dici põt: q̃ accñs est cuius nec affirmatio nec negatio subiecti rõnẽ tollit. Et qm̃ sermo diffinitiu⁹ soluit oẽs difficultates accñtes in re: ex eo magnificabit' iste intellectus diffõnis: q̃ ẜm ip̃m oĩa soluantur dubia: que ẽt aliqui arabũ: vt albertus dicit: soluere nescientes. hãc Porphyrij diffõnez reprehenderunt.

Primum dubium est illud qd̃ Porphyrius in textu post diuisionẽ tangit: diuidit siquidẽ accñs diffinitũ: in accñs seꝑabile ⁊ inseꝑabile: ⁊ statim dubiũ tãgit dicẽs. põt aũt subintelligi ⁊ coru⁹ alb⁹: ⁊ intẽdit talem soluere obiectionẽ: nullũ mẽbrũ alicuius diuisiõis d3 repugnare diffõni rei diuise: sed huius diuisionis alterum mẽbrũ. s. inseꝑabile: repugnat diffõni accñtis diuisi: q2 in diffõne eius dr̃: q̃ ṗt adesse ⁊ abeẽ. si eñ est inseꝑabile abesse nõ põt: ⁊ si abesse põt inseꝑabile non est: g° vel diffinitio vel diuisio mala est ⁊c̃. ¶ Huic inquaz obiectioni rñdet Porphyrius non aliter q̃3 dicẽdo: q̃ põt subintelligi coruus albus ⁊ ethiops candore nitens: ꝑter subiecti corruptionẽ: ac si dixisset: q̃ l3 accñs aliqd̃ sit inseꝑabile ẜm rem: põt tñ abesse ẜm intellectũ. Et insinuauit p h̃ formalẽ responsionẽ. s. q̃ difformiter accipit' eẽ in diffõne ⁊ in diuisione: cũ enim diuidit' accñs in seꝑabile ⁊ inseꝑabile: est sermo de seꝑabilitate ⁊ inseꝑabilitate ẜm rẽ: vel q2 oĩno sit inseꝑabile: vel q2 valde difficile sit seꝑabile: vtroq3 enim mõ inseparabile dr̃. sicut ⁊ inuisibile dr̃ vel qd̃ oĩno non põt videri: vel qd̃ difficile videri possit. Cũ ṽo in diffõne accñtis dicit' adest ⁊ abest: intelligit' de eẽ ⁊ abeẽ ẜm intell'm: ⁊ ideo l3 coruus non possit ẜm rem fieri de nigro albus: põt subintelligi alb⁹: q2 rõni diffinitiue corui nõ repugnat albi denoĩatio. Et sic p3 q̃ glosa supra posita ex textu sumpta est: ⁊ q̃ ex illo sensu difficultas hec soluta est. Et forte ꝑp inaduertẽtiã illi⁹ sensus reprehẽsus ẽ ab arabib⁹ Porphyrius: dicẽtibus eũ in equiuocationẽ lapsum: dũ de inseꝑabilitate accñtis disputãs: ad seꝑabilitatẽ ẜm intellectũ cõfugit: qm̃ equiuoce dicit' eẽ: de esse ẜm rez: ⁊ esse ẜm intell'm. procedit enim hec obiectio ex malo intellectu diffõnis accñtis: q2 creditũ est q̃ ibi esset sermo de adesse ⁊ abesse ẜm rem. soluitur ergo ꝑmũ dubium ex diffõne mõ supradicto exposita ⁊c̃. ¶ Sed aduerte hic duo. Primum est q̃ nullum inconueniẽs est accepisse difformiter esse in diffõne ⁊ in diuisione: quin potius necessariũ est sic fecisse: qm̃ si vniformiter eẽ acceptũ fuisset: vel diffõ: vel diuisio mala fuisset. Si enim inseꝑabile est ẜm rem abesse non põt ẜm rem: ⁊ si abesse nõ põt ẜm intellectũ inseꝑabile erit ẜm intellectum. difformiter aũt accipiendo oĩa cõsona inueniunt': vt ex dictis patet. ¶ Secũdum notandũ ꝑp importunitates arguẽtium ẽ: q̃ subiectũ intelligi sine albedine aut nigredine: vel quocũq3 alio predicato põt intelligi dupl'r. Uno mõ ẜm ꝑmã opationẽ intellectus. Alio mõ ẜm scd̃am opationẽ intellectus: intelligi subiectũ sine tali ꝑdicato ꝑ ꝑmã opatiõnẽ intellectus: nihil aliud est q̃3 ip̃sum subiectum intelligi: ꝑdicato nõ intellecto: sicut color pomi vr̃ nõ viso eius odore ⁊ sic nõ accipit' hic cum dr̃ q̃ coruus põt intelligi absq3 nigredine. sic nãq3 subiectũ põt intelligi nõ solũ sine accñte: sed ẽt sine ꝓprie ꝓprio: vt p3 qñ diffinit' hõ: sufficit enim tũc intelligere genus ⁊ drĩam eius: ⁊ non op3 intelligere proprium. Intelligi aũt subiectũ sine tali ꝑdicato per scd̃am opationẽ intellectus: est formari ꝓpõnez negatiuã illius ꝑdicati de illo subiecto. Ubi g° ſ a. dicendo coruus non est niger: ⁊ hoc mõ accipit' hic: cũ dr̃ q̃ subiectũ põt intelligi sine accñte inseparabili: ⁊ cũ eius opposito q2. s. põt formari enuntiatio negatiua vera in qua accñs inseꝑabile negat' a subiecto: vt dicẽdo coru⁹ nõ est niger ⁊ põt formari affirmatiua vera: in qua oppositũ accidẽtis inseꝑabilis ꝑdicat' de subiecto: vt dicendo coruus est albus: aut coruus non ẽ niger. ¶ Nec inuadat te dubiũ q̃uo iste ꝓpositiones sint vere: ⁊ tñ in rerum natura nullus inuenit' coruus albus aut nõ niger. Si memor eris eoꝝ que diximus glosando diffõnem accidentis: ex dictis siquidẽ habet': q̃ dupl'r contingit dicere aliquã ꝓpositionẽ eẽ verã. s. simpl'r: vel sic. i. cum alia additione: ⁊ constat q̃ ista non est simpl'r vera: coruus non est niger: q2 ab eo q̃ res est vl' nõ ẽ oratio dr̃ ṽa vl' falsa simpl'r. Est tamen vera sic. i. preter subiecti corruptionẽ. i. non ꝓbibetur esse vera ex subiecti corruptione. non enim ideo ẽ falsa ista: coruus non est niger: q2 negatio nigredinis inferat negationẽ nature coruine: sed aliunde: puta q2 cuilibet coruo coniuncta est ẜm rem nigredo. vñ non intendunt peripathetici dicere: coruum vere intelligi nigrum ⁊ non nigrum simpl'r: sed cum ista clausula preter subiecti corruptionẽ: ac p hoc vt dictũ est valde subtiliter naturam accidentis diffinierunt: tradendo accidẽs eẽ id qd̃ vere affirmatur ⁊ negatur de aliquo preter illius corruptionẽ. i. accidens est cuius nec affirmatiua compositio nec negatiua diuisio. si ponatur vera: cũ subiecti destructione exercetur: qd̃ nulli alij predicabili conuenit: vt p3 inducẽdo: propter qd̃ signãter Porphyri⁹ nõ dixit posse subintelligi coruum album simpliciter: sed addidit: preter subiecti corruptionem: intellectione siquidez complexa ⁊ vera: de qua loquebatur: nõ intelligitur coru⁹ alb⁹ absolute: qm̃ albus nõ est: sed sic id est absq3 hoc q̃ sequatur subiecti negatio: seu absq3 repugnãtia intellectuum.

Secundum aũt dubiũ principale est hoc: mors ⁊ combustio siue denominatiua ab his sumpta sunt accidentia: ⁊ tamen non adsunt preter subiecti corruptionem: ergo diffinitio mala. Soluitur namq3 hoc dubium ex intellectu diffinitionis accidentis supradicto duabus vijs: ex quid nominis. s. accidentia: ⁊ ex illa particula: preter subiecti corruptionem. ¶ Ex quid nominis accidentis quidem: quoniam huiusmodi denominatiua non sunt predicata accidentalia respectu eoꝝ que morti vel combustioni subiacent: sed sunt predicata opposita subiectis vt declarabitur. ¶ Ex illa vero particula scilicet preter subiecti corruptionem: q2 hic non est sermo de quocunq3 subiecto: sed de subiecto predicationis. nec de quacunq3 eius corruptiõe: sed ea qua ratio eius nõ põt stare cũ predicato: ista autem denominatiua a morte ⁊ combustione ⁊ huiusmodi deriuata talia sunt: q̃ subiecta illa puta hominez vel bouem: de quibus in propositionibus ꝑdicantur: destruunt: ita q̃ diffinitio eoꝝ non est compossibilis diffinitioni talium subiectoꝝ: nec econuerso: ⁊ cõsequenter predicata hec non sunt accidentalia sed remota. ¶ Ad cuius euidentiam ẽ sciendum: q̃ ꝓpositionũ triplex est materia. s. necessaria: cõtingens ⁊ remota. in materia necessaria sunt oẽs ꝓpo

fitiones: in quibus genus spēs differentia diffinitio ꝛ ꝓprium predicātur de suis subietis. In mā autē cōtingenti sunt ille: in quibus accn̄s predicatur de eo cuius est accidens. In mā ꝟo remota sunt in quibus repugnātia alicui enunciant de illo. Ad videndū aūt que sint predicata necessaria: ꝛ q̄ cōtingentia: ꝛ q̄ remota n̄ oꝫ vagari: sꝫ sufficit rōnes: terminoꝝ intueri: ex ipsoꝝ enim rōnibus consurgit cōnexio ꝛ modus ꝯnexiōis: ꝛ repugnātia inter se: ad hoc ꝙ adunētur in vno. Cōstat autem ex rationibus mortui ꝛ hōis: vel cuiusqꝫ alterius rei viue: qꝺ impoſſe ē coꝝ rōnes in vnum tertium simul conuenire: qm̄ si aliqd hō est: corpus aīatum est: ꝛ si corpus aīatum est: iā mortuum non est: ꝛ ecōuerso. si aliqd mortuum est: corpꝰ aīatum nō est: ꝛ si corpus aīatuꝫ non est: hō non est: ꝛ silis rō est de cōbusto ꝛ domo. vt pꝫ: ꝛ ꝑnr denoīatiua a morte: ꝛ hꝰ sumpta non sunt accn̄talia ꝑdicata sed repugnantia. ¶ Et si ꝯ hoc instet) qꝛ lex ꝓpōnuꝫ in mā remota hec est ꝙ affirmatiua semꝑ est falsa ꝛ negatiua vera: in hꝰ autē ꝛ affirmatiua ꝛ negatiua est vera. sunt enim ambe iste vere: hō est mortuus: ꝛ hō non est mortuus. Respondēduꝫ est: ꝙ illa regula intelligit̄ seruata idētitate subiecti: non ſm vocem sed ſm rem: cuius oppositum in ꝑposito accidit: qm̄ ly mortuus: in affirmatiua propositione non denominat hoiem: sed rōne amplifiꝰvis quam hꝫ: qꝛ est pricipium preteriti tpis verificat̄ de eo qui fuit hō: ꝛ in negatiua verificat̄ de eo qui est hō. ampliat enim ad eos qui sunt vel fuerunt hoīes. (Et si vlterius inquiratur) eo mō quo vere sunt hꝰ affirmationes quid predicant: accn̄tale predicatū an ꝓprium: Dicendū est: ꝙ qꝛ predicationes hꝰ in sensu ꝟo sunt per se pertinētes ad quartū ꝛ secūdū modū ꝑseitatis reductiue. ideo predicent propriū ꝛ n̄ accidens. ꝙ aūt hꝰ ꝓpōnes in sensu vero sint ꝑ se: pꝫ ex ipo sensu: cū enim dī hō est mortuus: subiectuꝫ pro quo verificatur est ħ: qꝺ. dico. olim hō: seu hō preteritus: est mortuus. Constat aūt ꝙ fuisse hoīem ratio est ꝙ mortuꝰ sit: qm̄ ex preteritione vite causat̄ mors. (Nec obstat) ꝙ subiectum talis propositionis: est totum disiunctum. s. qꝺ ē vel fuit hō: de quo nō predicatur ꝑ se mortuū eē ħ inquā: nō obstat: qm̄ nō simplr̄ diximus eam eē ꝑ se: sed diximꝰ eam in sensu vero. i. comparando predicatum ad illam ꝑtem subiecti: ratione cuius verificatur propositio. sunt ergo denominatiua a morte ꝛ combustione ꝛ huiusmodi sumpta respectu eorum que viuentia sunt ꝛc. non predicata accidentalia sed repugnantia absolute loquendo. Nec diminutus fuit propterea Porphyrius nō ponens sextum predicabile. s. repugnans. tum qꝛ predicabilia q̄ vera affirmatione enuntiari possunt tradebat: tum quia oppositorum eadem est disciplina: repugnātia autem alicui situ opposita vel generi vel differentie vel speciei vel proprio eius: ꝛ propterea sat fuit de illis dedisse cognitionem: presertim qꝛ priuatio per habitum: ꝛ malum ꝑ boni rationem cognoscitur naturaliter. Et sic patet solutaꝫ dubitationem hanc esse ex ipsa accidentis expositione. ¶ Ne me putes tu Thomista. immemoreꝫ doctrine sancti Thome in secundo ꝯtra Gentiles. cap. 81. dixisse: ꝙ in ista diffinitione ly subiecti: sumitur non pro quocunqꝫ subiecto sꝫ subō propositiōis. Noui enim ꝙ ipse ibidem glosat ꝙ accidēs est quod adest ꝛ abest preter corruptionē subiecti. i. ꝯpositi ex materia ꝛ forma: ꝛ quod subdit per subiectum non posse intelligi materiaꝫ primam que principium subiecti compositi est. ¶ Sed mens eius cōtraria nostris dictis nō est: qꝛ nō intendit ibi glosare hāc diffinitionem ad litteram: sed quoniam arguendo diffinitio hec applicata est: ad realem vnionem forme in suo susceptiuo: propter proportionalem similitudinem que est inter predicationem predicati accidentalis de subiecto: ꝛ vnionem forme accidentalis cum subiecto: ideo respondendo: acceptata applicatione istꝰ diffinitionis ad formam accidētalem: glosat modo supradicto: ꝛ causam assignat vt pꝫ ibi. Vn̄ glosa sua optima ē applicata hac diffinitione ad discernendas formas que accidentaliter vniuntur: ꝛ nostra immo sua que diffinitioneꝫ ipsaꝫ simpliciter respicit vera nihilominus est ꝛc.

23 gē. cap. 81.

¶ Diffinit̄ ēt sic quoqꝫ. Accn̄s est qꝺ cōtingit eidem inesse ꝛ non inesse. Et quod neqꝫ genꝰ neqꝫ spēs: neqꝫ differētia: neqꝫ propriū: semper autem est in subiecto subsistens.

¶ Hic ponuntur due relique diffōnes accidentia: circa q̄rum primam. ¶ Notandum est de ly inesse: potest duplr̄ accipi: sicut in predicta diffinitione distinctuꝫ est. si accipiat̄ in esse pro affirmatione: ꝛ non inesse pro negatione: hec diffinitio i hoc differt a prima: ꝙ hec magis explicite accidētis naturam declarat: qꝛ potentiam logicam explicat in ly contingit: quam diffinitio precedēs nō explicauit. Si autem ly in esse: sumatur ſm rem: tunc ista diffinitio differt a prima: qꝛ illa ꝯuenit accidenti tam separabili q̄ꝫ inseparabili. ista autem separabili tātum: ꝛ ħ placet Auer. Mihi autem magis placet primum: quoniaꝫ ista diffinitio est sumpta ex primo topicoꝝ de verbo ad verbū: vbi expresse Aristoteles diffinit vniuersalr̄ accidens: prout est predicabile ab aliꝫ distinctum: sub quo claudi etiam accidēs inseparabile nō est dubiū. ¶ Et cōfirmatur: qꝛ ibi Arist. duabus accidentis diffinitionibus datis. s. hac ꝛ sequente: hāc laudat. ¶ Circa vltimā ꝟo diffinitionem nihil notandum occurit: nisi ꝙ vltima particula. s. semper aūt est in subiecto subsistens: non soluꝫ ea ratione addita est: quia diffinitio per puram negationeꝫ dari non debet: sed ēt ad differētiā predicatoꝝ repugnātium: que in subiecto nunq̄ꝫ subsistunt: sed semper ꝓcul a subiectis quibus repugnant sunt: intelligendumqꝫ est accidens semꝑ in subiecto non inhesionis vīr sed predicationis oportere subsistere: quoniam sicut accidens ſm rem non nisi subiecto inhesionis sustentatum inuenitur ita predicatum accidentale vt sic: sustentante eget subiecto: aliter accn̄tale non eēt: sicut adiectiuꝫ: si substātiuo non egeret adiectiuum non esset ꝛc.

Cap. 4.

Cap. v.

Omnibus igitur determinatis que ꝓposita sunt. dico autē genere: specie differentia: proprio ꝛ accidente: dicēdum est que eis propria sunt ꝛ communia. Cōmune quidem omnibus est de pluribus predicari. Sed genus quidem de omnibus spēbus ꝛ de indiuiduis ꝛ differentia similiter predicatur. Species quidem de his que sub ipsa sunt indiuiduis. At vero proprium de specie cuius est propriuꝫ: ꝛ de his que sub specie sunt indiuiduis. Accidens autem ꝛ de speciebus ꝛ de indiuiduis. nāqꝫ aīal ꝛ de eqs ꝛ bobus ꝛ de canibus predicatur que sūt species: ꝛ de hoc equo ꝛ hoc boue que sunt indiuidua. Irrationale vero de equis ꝛ bobus ꝛ de his que sunt particulares ꝑdicatur. Spēs aūt vt homo: de inferiorībꝰ ꝛ de his q̄ sūt particulares predicatur. Propriuꝫ aūt: qꝺ est risibile: de homine ꝛ de his qui sunt particu-

lares predicatur. Nigrum aũt de specie cor/
uoꝝ: ⁊ de his q̄ sunt pticulares: qḋ est accñs i/
separabile: ⁊ mouere de hoīe ⁊ de equo: qḋ est
accidens separabile: sed principaliter quidem
de indiuiduis. scḋario ṽo ⁊ de his q̄ cōtinent
indiuidua. Cōe est autē generi ⁊ dr̄ie continē/
tia spēꝝ: continet enim ⁊ dr̄ia spēs ⁊ si nō oēs
quot gn̄a. rōale eni etsi nō cōtinet irrōnabilia
vt genus quēadmodū aīal: sed cōtinet hoīem
⁊ deum: que sunt spēs. ⁊ quecūq̧ predicant̄ de
gn̄e vt genus ⁊ de his que sub ipso sunt spēbꝫ
predicant̄. quecūq̧ de differēntia predicant̄ vt
dr̄ia: ⁊ de his que sub ipsa sunt spēbus predi/
cabuntur. Nam cū genus sit aīal nō solū de eo
predicant̄ vt gn̄a substantia ⁊ aīatuꝫ: sed ēt de
his que sub aīali sunt spēbus omnibus pre/
dicant̄ vsq̧ ad indiuidua. Cūq̧ sit dr̄ia rōnale:
p̄dicatur de ea vt dr̄ia id qḋ rōnale vti. ⁊ nō so
lum de eo qḋ est rōnale: sed ēt de his que sub
rōnali sunt spēbus predicabit̄ rōe vti. Cōe āt
est ⁊ ~~perpetuo~~ gn̄e vel dr̄ia simul perimi q̄ sūt
sub ipsis quēadmodū si non sit aīal nō ē equꝰ
neq̧ hō: at si nō sit rōnale nullum erit animal
quod vtat̄ rōne. Proprium autē generis est
de pluribus predicari q̄ꝫ differentia ⁊ spēs ⁊
proprium ⁊ accñs. aīal enim de hoīe ⁊ equo ⁊
aue ⁊ serpēte predicat̄. quadrupes vero de so
lis quatuor pedes habentibus: hō vero de so
lis idiuiduis: ⁊ hinnibile de equis ⁊ de his q̄
sunt pticulares: ⁊ accidēs sīlr̄ de paucioribus.
Oportet aũt differentias accipere quibus di/
uiditur genus: non eas que complent substā/
tiam generis. Amplius genus continet dr̄iā
potestate. animalis enim hoc quideꝫ rationa/
le est: illud vero irrationale. Amplius genera
quidem priora sunt his q̄ sub se sūt posite dif/
ferentijs: propter hoc quideꝫ q̄ simul eas au
ferunt: non autem simul auferuntur. sublato
enim animali aufertur rationale ⁊ irrationa/
le. Differentie vero non auferunt genus: naꝫ
si oēs interimant̄: tn̄ suba animata sensibilis
subintelligi pōt: que est animal. Amplius qui
dem genus in eo qḋ quid est. differētia vero in
eo q̄ quale est predicat̄: quemadmodū dictū
est. Amplius genus vnum quidē est ṡm vnā
quāq̧ speciem: vt est hominis id quod est aīal
differentie vero plurime: vt rōnale: mortale:
mentis ⁊ discipline perceptibile: quibus ab
alijs differt. ⁊ genus quidem cōsimile est ma/
terie. forme vero differentia. Cum autem sint
⁊ alia communia ⁊ propria generis ⁊ differen

tie nunc ista sufficiant. Genus autem ⁊ species
commune quidem habent de pluribus predi
cari: quemadmodum dictum est. Sumat̄ au/
tem species vt species: nō aũt vt genus: si fue/
rit idem species ⁊ genus. Commōne autem
his est ⁊ priora his esse de quibus predican/
tur: ⁊ totū quoddā eē vtrūq̧. Differunt aũt eo
q̄ genus quidē spēs continet. spēs vero con/
tinetur ⁊ non cōtinet gn̄a: in pluribus enim ē
genus q̄ꝫ species. Genera quidem preiacere
oportet: ⁊ informata differētijs specificis per
ficere species. vnde ⁊ priora sūt naturaliter ge
nera: ⁊ simul interimentia. sed qua simul non
interimantur: ⁊ spēs quidem cuꝫ sit est genꝰ.
genus vero cum sit non omnino erit species.
Et genera quidem vniuoce de speciebus pre/
dicantur: species vero de generibus mini/
me. Amplius genera quidem abundant eaꝝ
que sub ipsis specierum sunt cōtinentia. spēs
vero de generibus abundāt proprijs differē/
tijs. Amplius nec species fiet vnq̄ꝫ generalis
simum: nec genus fiet vnq̄ꝫ specialissimum.
Generis autem ⁊ proprij commune quidem
est sequi species. Namq̧ si homo est: animal
est: ⁊ si homo est: risibile est. Et equaliter dici/
tur predicari genꝰ de speciebus: ⁊ proprium
de his que participāt illo. equaliter enim ⁊ ho
mo ⁊ bos animal est: ⁊ cicero ⁊ cato sunt risibi
les. Commune autem est his vniuoce predi/
cari: genus de proprijs speciebus: ⁊ propriū
de his quorum est proprium. Differt au/
tem genus ⁊ proprium: quoniam genus pꝰus
est. posterius vero propriū: oportet enim esse
prius animal dehinc diuidi differentijs ⁊ pro
prijs. Et genus quidem de pluribus specie/
bus predicatur: propriū vero de vna sola spe/
cie cuius est proprium: ⁊ proprium quideꝫ cō
uersim de eo cuius est proprium predicatur.
Genus vero de nullo conuersim predicatur:
nam nec si animal est: homo est: nec si animal
est: risibile est. si vero risibile est: hō est: ⁊ econ
uerso. Amplius omni speciei inest proprium
cuius est proprium ⁊ soli ⁊ semper. genus ve
ro omni quidem speciei inest cuius fuerit ge/
nus: ⁊ semper: non autem soli. Amplius aũt
species quidē interempte nō simul interimūt
genera quorum sunt species: propria vero in
terempta interimūt ea quoꝝ sunt ꝓpria: ⁊ his
interemptis ipsa simul interimunt̄. Gn̄is ṽo
⁊ accidētis cōe est de pluribus: quemadmo/
dū dictuꝫ est: predicari: siue separabiliū sit ac/

cidens: siue inseparabilium. etenim moueri de pluribus: et nigrum de coruis et de omnibus ethiopibus et aliquibus inanimatis predicantur. Differt autem genus ab accidente: quoniam genus ante species est: accidentia vero speciebus posteriora sunt. nam etsi inseparabile accidens sumatur: tamen prius est illud cui accidit quam accidens: et genera quidem que participant equaliter participant: accidentia vero non equaliter. Intensionem vero et remissionem suscipit accidentium participatio: genera vero minime. Et accidentia quidem in indiuiduis principaliter consistunt genera vero et species naturaliter priora sunt indiuiduis substantijs. Et genera quidem in eo quod quid sit predicantur de his que sub ipsis sunt. accidentia vero in eo quod quale aliquid sit: vel quomodo se habet vnumquodque. qualis est enim ethiops interrogatus: dicis niger: et quomodo Socrates se habet: dicis quoniam sedet vel ambulat. Genus ergo quomodo ab alijs quatuor differat dictum est. Contingit autem etiam vnumquodque aliorum differre ab alijs quatuor: vt cum quinque quidem sint: vnumquodque autem ab alijs differat: quater quinque viginti fiant omnes differentie: sed semper posterioribus enumeratis: et secundis quidem vna differentia superatis: propterea quia iam sumpta est: tertijs vero duabus: quartis vero tribus: quintis vero quatuor: decem sunt omnes: quatuor tres due vna. Genus etenim differt a differentia et a specie et proprio et accidente. quatuor ergo sunt omnes differentie. Differentia quo differt a genere dictum est: quando quo differt genus ab ea dicebatur. relinquitur ergo quo differat differentia a specie et proprio accidenti dicere: et sunt tres. Rursus species quo quidem differt a differentia dictum est quando quo differret a specie differentia dicebatur. Quo autem differat species a genere dictum est: quando quo differat genus a specie dicebatur. Reliquum est igitur vt quo differat species a proprio et accidenti dicatur: et sunt due. Quo autem differt proprium ab accidenti relinquitur. Nam quo a genere et specie differat predictum est in illorum ad ipsum differentijs. Quatuor igitur sumptis generis differentijs ad alia: tribus vero differentie: duabus speciei: vna autem proprij ad accidens: decem erunt omnes: quarum quatuor que erant generis ad reliquas superius demonstrauimus. Commune igitur est differentie et speciei equaliter participari. Homine enim equaliter participant particulares homines: et rationali differentia. Commune vero est semper adesse his que eorum participant: semper enim Sor. rationalis est: et semper Sor. homo est. Proprium autem est differentie quidem in eo quod quale sit predicari: speciei vero in eo quod quid est. Nam si homo velut qualitas accipiatur non erit tamen simpliciter qualitas: sed secundum id quod generi aduenientes differentie eam constituerunt. Amplius differentia quidem sepe in pluribus speciebus consideratur quemadmodum quadrupes in pluribus animalibus specie differentibus: species vero in solis his que sub vna specie sunt indiuiduis. Amplius differentia quidem prima est ab ea specie que est secundum ipsam: simul enim ablatum rationale interimit hominem: homo vero interemptus non aufert rationale: cum sit deus. Amplius differentia quidem componitur cum alia differentia. rationale enim et mortale compositum est in substantia hominis. species vero speciei non componitur vt gignat alteram speciem: quidam enim equa cuidam asino permiscetur ad muli generationem. equa autem simpliciter asino nunquam conueniens est perficere mulum. Differentia vero et proprium commune quidem habent equaliter participari ab his que eorum participant. equaliter enim et rationalia rationalia sunt: et risibilia sunt risibilia. et semper et omni adesse commune vtrique est. si enim curret quis bipes est non substantia perit: sed ad id ad quod natum est semper: nam et risibile ad id quod natum est semper sed non in eo quod semper rideat. Proprium autem differentie est: quod hec quidem de pluribus speciebus dicitur sepe: vt rationale de homine et de deo: proprium vero de vna sola specie cuius est proprium: et differentia illis est consequens quorum est differentia: sed non conuertitur. propria vero conuersim predicantur de his quorum sunt propria. Differentie autem et accidenti commune quidem est de pluribus dici. commune vero ad ea que sunt inseparabilia accidentia semper et omnibus adesse bipes enim semper adest omnibus coruis: et nigrum similiter. Differunt autem quod differentia quidem continet et non continetur: continet enim rationalitas hominem accidentia vero quodammodo continent: eo quod in pluribus sunt. quodammodo continentur: eo quod non vnius accidentis susceptibilia sunt subiecta: sed plurimorum. Et differentia quidem intensibilis et irremissibilis est: accidentia vero minus et magis recipiunt et impermixte sunt quidem contrarie differentie: mixta vero contraria accidentia. huiusmodi quidem communiones et proprietates differentie et ceterorum sunt species vero quo quidem differat a genere et differentia dictum est in eo quod dicebamus quo genus differat a ceteris: et quo differentia differt a ceteris. Speciei vero et proprij commune est quidem de se inuicem predicari. Nam homo risibile est: et risibile homo est. risibile vero quoniam secundum id quod natum est dicitur. sepe iam

dictū est. Equalr enim sunt spēs his que eorū participant: ⁊ ꝓpria quoꝝ sunt ꝓpria. Differt aūt spēs a ꝓprio: qm̄ spēs qdez pōt ⁊ aliis eē genus: ꝓprium vo aliaꝝ speꝝ eē impole est: ⁊ species qdem ante subsistit q̄ ꝓpriū: ꝓpriū vo post fit in specie: opz eni ante hoiem eē: vt sit risibile. Amplius spēs quidē sp actu adest subiecto proprium vo aliquādo actu potestate vo semp: hō enī semp actu est Socrates: nō vero semp ridet: q̄uis sit nā semper risibilis. Amplius quorū termini differentes sunt ⁊ ipsa sunt differentia: est autē speciei terminus eē semp sub gñe: ⁊ de pluribus differentibus numero in eo quid sit predicari ⁊ cetera hmōi: ꝓprii vero est soli ⁊ semp ⁊ oi adesse. Spēi vero ⁊ accidentis cōe quidem est de pluribus predicari. rare vo alie sunt cōitates: ꝓpterea qm̄ q̄ plurimum distāt a se accidens ⁊ id cui accidit.

Propria vero vtriusq̄ sunt speciei quidē i eo qd̄ quid est predicari de his quoꝝ est spēs: accidentis autem in eo qd̄ quale quiddā est: vel q̄uo se hñs. ⁊ proprium est vnamquāq̄ subaꝫ vna quidem spē participare: pluribꝰ autēz accidentibus ⁊ separabilibus ⁊ inseparabilibꝰ.

Et species quidē ante subintelligi pōt q̄ accidentia: vel si sint separabilia: opz enim ante eē subiectū. vt illi aliquid accidat: accidētia vero posterioris generis sunt: ⁊ aduētitie nāe ⁊ speciei quidem ꝑticipatio equaliter est: accidētis vero vel si inseparabile sit nō eq̄lr. ethiops. n. cū alio ethiope habebit colorem vel intensuz vel remissum ₛm nigredinē. Restat igitur de ꝓprio ⁊ accn̄te dicere: quo enim ꝓpriuz a spē ⁊ dr̄ia ⁊ gñe differt dictū est. Cōe aūt proprii ⁊ accidentis. inseparabilis est: q̄ preter ea nunquā cōsistāt. ea i quibus cōsiderant̄ quēadmodū enim preter risibile nō subsistit hō: ita nec ꝑter nigredinē subsistit ethiops: ⁊ quēadmodū semper ⁊ oi adest ꝓprium: sic ⁊ inseparabile accn̄s. Differt autem: qm̄ proprium vni soli speciei adest: quemadmodū risibile hoi: inseparabile vero accn̄s: vt nigrum nō solū ethiopi: sed etiam coruo adest ⁊ carboni ⁊ ebeno ⁊ quibusdā aliis: q̄ proprium conuersim de eo cuius est propriū predicatur ⁊ qualiter: inseparabile vo accn̄s cōuersim non predicatur.

Et proprii quidē equalis est participatio: accidentiū vo hec quidem magis illa vo minus. Sūt quidē ⁊ alie cōitates vel ꝓprietates eorū que dicta sunt: sed sufficiant qdē hec ad descriptionem eoꝝ q̄ dicta sūt cōitatisq̄ traditionē.

Cōmentaria fratris Thome de Vio Caietani sacre theologie ac ordinis predicatoꝝ ꝓfessoris: in cathegorias Aristotelis.

Consuetum inqt Auerrois (in phemio physicorū) est: vt expositores i ꝑncipio libroꝝ octo ꝑlibēt. s. intētionē: vtilitatē: ordinē: diuisionē: ꝓportionē: viā doctrine: nomē libri: ⁊ nomē auctoris: ⁊ iō morē hūc seruare intēdētes h̄ in loco: vbi ꝑn̄ doctrine peripathetice ē. Ab opis hui⁹ intētiōe exordiamur: qm̄ aūt difficile admodū est finē ꝓpriū tractatus huius clare inspicē: ex toti⁹ logice fine tētandū ē inuenire illū. Logica cū nihil aliud sit q̄ ars actuuz rōnis directiua ordinat̄ ad ipm rōnis op⁹ vt ꝓpriū finē ita q̄ logici negocii intētio ꝑmaria est: reddere opationes rōnis rectas faciliter ⁊ ꝓmpte: sicut finis effect⁹ artis cuiusq̄ est. rectitudinē in opatiōib⁹ suis ponē: facilr ⁊ ꝓmpte. Opationes aūt rōnis cū tres sint. s. simplex appchēsio: ꝯpōt ⁊ diuisio: ⁊ discursus. Tres quoq̄ eē ptes logice necesse est: vt vnaq̄q̄ opatio recte exerceri possit. Ad regulādū aūt discursum inuēta est ars tradita in libro ꝑoꝝ: ⁊ ꝯñtibus vsq̄ ad finē logice. Ad cōpōnē vo ⁊ diuisionē ars tradita in libro ꝑihermenias inuēta est. Ad dirigendā āt ꝑmā opationē: q̄ indiuisibiliū ītelligētia dr̄: ꝑdicamētorū liber nūc exponēdus: inuēt⁹ asserit̄: sufficienter tñ id ꝑ h̄ opus fieri neq̄q̄ affirmat̄. Quia vo in ꝑma opatiōe intellectus nec falsitas nec veritas inueniri pōt: qm̄ intellect⁹ tūc nō affirmat aut negat. Et opatio rōnis iō regula eget q̄ a ꝓpria ꝑfectione q̄ veritas est: deficere pōt: nō facile ē intelligere: q̄uo opatio ꝑma intellectus regulat̄ a logica. Singularis ē difficultas est: q̄uo ab arte hic tradita dirigat̄. Sciēdū igit̄ ē: q̄ ꝑma opatio intellectus etsi ad incōplexū terminet̄: qd̄ vt sic nec veꝝ nec falsum est: multipl̄r tñ contingit admisceri sibi veꝝ vel falsum: ac ꝑ h̄ dupl̄r de ea loq possum⁹. Vno° ꝑ se. i. in sua puritate. Alio° per accn̄s. i. vt ei admiscet̄ aliqd alteꝝ: puta cōpō vel applicatio. Si loquamur de ꝑma opatione intellect⁹ ꝑ se: sic ex pte sui regula nō eget dante ei rectitudinez: qua ad obiectum absq̄ errore pertingat: qm̄ intellectus ₛm primam opationem aut totū aut nihil attingit: qm̄ ad incōplexū vt sic: qd̄ indiuisibile sonat tendit: simplicia āt vt in nono metaphysice dicitur. aut non attingunt̄: aut ₛm totum attinguntur: ⁊ ꝯñr cū omnis error in componendo vel diuidendo vel discurrendo ⁊c̄. contingat: ꝑma opatio intellect⁹ ꝑ se expers est erroris. ¶ Eget tñ regula ex parte obiecti: dante ipsi intellectui facilitatē ⁊ ꝓmptitudinē ad attingendum suū obiectum: ⁊ hoc fit per librū istū. Erat siquidem ens incomplexum. quod est obiectum ꝑme operationis: confuse dispersum ⁊ obscuruz in vniuerso: ita vt si simplex. puta albedo ꝑsentata eēt: q̄ qd est ei⁹ intueri difficillimum foret: qm̄ cōfusione quadaz albedinis nā cū figuris: cū quantitate: cum suba: cum relatione mixta ē: mō sūt distinctis reꝝ ordinib⁹ ⁊ adunatis: cuiusq̄ ordinis rebus: ad decē incōplexa insignita: suis ꝓprietatibus velut qbusdā figuris facile ac ꝓmpte circa qd̄ cūq̄ incōplexum: audemus intellectus aciē figere. Tollit̄ siqdem ex adunatione omnium incomplexoꝝ ad decem capita vagatio intellect⁹ ad incōplexoꝝ notitiā hñdaz: ita q̄ sicut discursus argumētatiōis finib⁹ cōcludit̄: ⁊ sic intell's cū discurrēdo aliqd q̄rit. certis modis discorrēdi assūptis: secur⁹ incedit: ita cū simpliciter aliqd̄ apphēdere volumus: decē hec incōplexa circūspicimus: ⁊ nō opz nos vagari ꝑ res dispsas in toto vniuerso: cū infinitate q̄

sdnos

in ꝑn̄

T. c. vl. tuni.

ad nos: et cōsistit in certitudine. Tollitur quoqz ex distinctiōe et ordinatione horum decē incōplexorū cōfusio q̄ limpide inspici ab itellectu ꝓhibebāt. Tollitur vltimo ex assignatione ꝓprietatū cōrūdē obscuritas: q̄ occultata manebant: dū q̄ ea ꝑferrēt signa non haberēt. Certe igitur et faciliter ac ꝓmpte: simplicia apprehensibilia fiunt a nobis ꝑ predicamētorū doctrinā. ¶ Si aūt loquamur de ꝑma opatiōe intellect⁹ ꝑ accñs: sic regula egēt: et ei⁹ regula est ars diffinitiua: sicut regula discursus est ars syllogistica. Ars aūt diffinitiua adhuc ab antiquis vel tradita non est: vel ad nos nō ꝑuenit. esset aūt illius artis determinare qd sit diffō: et ex qb⁹ ꝯstat: et qualibus: et de passionib⁹ eius: et ꝑtibus subiectiuis: sicut de demrātiōe tractat in libro posterior. In hac quoqz arte determinādum eēt qd genus et qd spēs et c. qm̄ diffōnis nā sine his intelligi non pōt: et ante librū topicorū hec ars locū hz: qm̄ regulatiua est intellect⁹ ad notitiā incōplexi: dialectica ꝟo regulat ad notitiam cōplexorū ꝓblematū et c. Et q̄uis hec ars nō hēat ꝑñs tñ liber eius inchoatio quedā est: quoniā cū tripliciter errare ꝯtingat diffiniēdo. s. in applicatione ꝑtiū diffōnis ad diffinitū: et in cōiunctione ꝑtium diffōnis inter se. et in applicatione totius diffōnis ad diffinitū. ꝑmus error ex hoc libro q̄uo vitandus sit habetur inchoatiue: qm̄ hic docemur cui ꝑma pars cuiusqz diffinitiōis recte aut nō recte applicetur: dū per ꝓprietates cuiusqz gn̄alissimi discernimus oia cōtēta sub vno gn̄e: a cōtētis sub alio gn̄e. Est ergo ꝑn̄tis opis itētio adunare ad decē gn̄a oia entia dispersa et infinita: ordinareqz distinguereqz ac sigillata suis ꝓprietatib⁹ clarificare: et sic ꝑmā opationē intellectus et per se et per accñs sumptā dirigere queat. Sed dirigere primā opationē purā est finis ꝓprius et adeptus. Dirigere aūt eam admixtam est finis cōis et arti diffinitiue: et hic tm̄mō inchoatus consumādus in arte diffinitiua. Et qm̄ res incōplexe nō adunanē et distinguunē cū conditionibus q̄s hn̄t in rerū nā: sed vt sic accepte per intellectū. i. vt stāt sub simplici apprehensiōe intellectus: id est vt obiecte simplici apprehensioni intellectus. Et res sic accepte nihil aliud sunt q̄z res dicte verbis interioribus. vel (quod idē est) q̄z res ꝯcepte ꝯceptib⁹ simplicib⁹: et rea hō nihil aliud sint q̄z res significate vocibus incōplexis: qm̄ voces sunt signa cōceptuū et conceptus rerū: ideo dicitur etiā ab illustribus viris: ꝙ intētio huius libri est tractare de vocibus icōplexis vt significatiue sunt rerum incōplexarū: idem enim est tractare de rebus vt cōceptis simplici apprehensione: et de vocibus vt significant illas sic conceptas: qm̄ quicquid attribuitur vni attribuitur reliq̄ seruata tñ proportione: q: rei sic cōcepte et significate attribuitur vt rei: voci ꝟo vt signo: hō enim reponitur in ꝑdicamento sube vt res ibi posita: ly ꝟo hō: vt signū illius rei: que est hō. ¶ Quamuis aūt sic intellecta intētio ista sustinēda sit. Meniores tñ esse oz eius qd optime ab Aui. in ꝑncipio sue logice dr. s. ꝙ considerare de vocibus nō est logici negocij ex intentione: sed necessitas ad hoc cōpulit: qm̄ res sic conceptas non nisi verbis exprimim⁹: docemus: adunamus: et ordinam⁹. Si enim absqz ꝟbis exterioribus hec omnia explere possemus: solo sermone interiori cōtēti: aut aliis signis hec fierent: de vocib⁹ tractādū nō eēt. Et ꝓpterea si queratur ꝺ vocib⁹ an de rebus principaliter hic tractetur. Respondēdū est ꝙ de rebus non absolute: sed incōplexe cōceptis: et cōsequēti necessitate significatis. Cum aūt audis res sic conceptas adunari et reponi in ꝑdicamētis: non arbitreris ꝙ aggregatū ex re et sic concipi: sit id qd adūatur et reponitur et c. sed itelligas ꝙ res habens se cū sic concipi: vt cōditionē sine qua non est id qd repōitur colligitur et significatur: sicut cū audis: ignis approximatus cōburit: nō itelligis ꝙ aggregatū ex igne et approximatiōe cōburat: s ꝙ ignis non cōburit: nisi sit approximat⁹. Est eniz incomplexe cōcipi cōditio rei ad supradicta: sicut approximatio est cōditio ignis ad cōburēdū. Et sic pz intētio operis: et ꝙ cōueniētius ponitur subiectum huius libri (si subiectū aliquod sibi assignādum est) ens proponibile prime operationi intellus q̄z ens ordinabile sm̄ sub et supra: hoc enim ad secundam spectat operationem: ad quam hic liber non primo ordinatur. ¶ Vtilitas autem ex eo perueniēs valde magna est: nō enim soli logice prodest doctrina hec vt ps eius: sed alie sciētie siue doctrine absqz hac expleri nō possunt. quoniam demonstrationum principia sunt diffinitiones: quas absqz hac cognitione perficere est impossibile. Unde in tertio physicorum Aristoteles querens: quod quid est motus ad predicamēta recurrit et in secundo de aia querens: qd qd est anime idem facit: nisi enim esset doctrina predicamentorum: cum queritur alicuius: quod quid ē: oportēt vagando per totum vniuersū discurrere: quod illius genus primum sit: nunc autem (vt dictum est) limites positi sunt: infra quos omnia distincte cōtinentur insignita proprietatibus suis: vt statim collatis proprietatibus eius cuius queritur: quod quid est: cum proprietatibus cuiusqz decem generum: reponere et applicare sciamus singula singulis. Sumit quoqz ꝑihermenias doctrina: et syllogistica hinc vtilitatem non paruam: quoniam hinc habetur essentialis ordo terminorum incomplexorum: ex quibus fiunt propositiones: et procedunt demonstratiōes et c. ¶ Ordo huius operis inter alia logicalia est: ꝙ sibi debetur primus locus simpliciter: ita ꝙ nō solum ꝑcedit artē enūtiatiuā et syllogisticā: sed etiā diffinitiuā: qm̄ id qd est per se: prius ē eo qd est per accidens. Dictum est aūt ꝙ ꝑsēs opus ordinatur ad ꝑfectionē ꝑme operationis per se sumpte: ars aūt diffinitiua ordinatur ad perfectionē ei⁹ admixte. Et quia (vt ex dictis pz) diffinire genus. speciē et c. diffinitiue artis opus est: ideo liber iste naturaliter ꝑcedit librū Porphyrii: ꝓpter quod consulto ꝑnceps philosophorū logicā ab hoc opere inchoauit. Diuisio presentis operis in tres tractatus fit: in antepredicamenta: predicamenta: et postpredicamenta: quorum rō cum ad textus expositionē peruentū fuerit dicetur. ¶ Proportio huius libri ad ipsam logicam est ꝓportio partis ad totum: ad alios vero libros logice est proportio ianue ad intrinseca domus. ¶ Via doctrine non ē demonstratiua: sed poti⁹ diffinitiua et inductiua: vt et modus docendi rei quam docemus consonet. ¶ Nomen libri est: cathegorie. i. ꝑdicamēta. i. coordinatiōes decē generū: vel ipsa decem gn̄a que capita sunt coordinationū: de his enim tractat liber hic. ¶ Nomen autē auctoris ē Aristoteles peripatheticorum pater: q nō solum auctor sed inuētor huius mirabilis doctrine fuit: vt Themistio et Auerroi placet: licet Jamblicus (vt testatur Boetius) Archite tarentino hunc deferat honorem et c.

Equiuoca dicuntur quorū solū nomen cōmune est: sm̄ nomē ꝟo sube rō diuersa: vt animal hō et qd pingitur: horum enim solum nomen cōe est: sm̄ nomen ꝟo substātie ratio diuersa. Si quis enī assignet quid sit vtrunqz eorū quo sint animalia propriā assignabit vtriusqz rationem.

Dicendum esset hic: quare inceperit librum istū ab istis diffinitionibus et diuisionib⁹ et regulis sequentibus antepredicamenta: et qs inter hec ordo sit. Sed quoniam ratio ordinis absqz ordinatorum notitia non percipitur: et nouitija loquimur: ideo differemus hec vsqz ad finē hu⁹ prim e partis: interim autē singula exponere sufficiat. Et quoniā a tanto philosopho

T. c. 3.
T. c. 2.

diffōnes iste date sunt: singula notāda sūt ꝟba: antiquos expositores imitādo. ¶ Equocȝ ğ diuersis respectibꝰ: ꝛ noia: ꝛ res significare dr̄. Dicit̃.n. nomē aliqđ equocū: q̄ꝛ significat plura ꝑm diuersas rōnes: vt ly canis: significat celestē: marinū atqȝ terrestrē canē. Ipse ꝟo res significate dicūtur equoce: nō q̄ꝛ significātia ꝫ q̄ꝛ significāt̃ vnico vocabulo diuersis rōnibus: vt sidus illud: ꝛ piscis: ꝛ aial latrabile equoca appellant̃. Vñ ipsum nomē appellari ꝯsueuit equocū equocans: res ꝟo equoca equocata ꝛ q̄ꝛ Arist. res est adunaturus: vt stāt sub incōplexis cōceptibus: vt dictū est: ideo a rebus incepit: intēdēs ꝑ equoca: equiuocs equiuocata: vñ ꝛ coactus est in nūo plurali equiuoca diffinire: eo q̄ res vna equiuocationis capax nō est sine altera: opꝫ.n. ad minus duas res significari vno noīe: vt equocatio eē possꝫ. Signāter quoqȝ dixit dicūtur: ꝛ nō dixit: sunt. q̄ꝛ rebus nō cōuenit equiuocari vt sūt in reꝝ nāa: sed vt sūt in vocibꝰ nr̄is. Equiuocari enīꝫ ꝑsupponit vocari: qđ rebꝰ ex nobis accidit. Ly nomen: nō accipit̃ hic ꝓut est vna ps orōnis distincta ꝯ̄ verbuꝫ: pticipiū ꝛc̄. qm̄ ēt in verbis ꝛ pticipijs ꝛc̄. equocatio inuenit̃: sed sumit̃ nomē ꝓ voce significatiua ad placitū: q̄ dicit̃ nomē: q̄si notamē.i. mentis nota. Verbū.n. ꝛ vlterius hꝰ vox: inq̄ꝫtum absolute significat reꝫ aliquā nomē dī ab Aristo. (in p̄ pihermenias.) Ly solū. non excludit oīa alia in noīe: sed rōne eiꝰ tm̄: de q̄ subdit q̄ est diuersa nihil siquidē obstat equocia: si eis ꝛ nomen cōe: ꝛ multa alia cōia sint: dūmō rōnem noia cōem nō hēant. Ly ratio: ꝫ multipliciter sumi possit: hic sumit̃ non ꝓ diffōne: q̄m res ḡnalissime: equiuoca dici nō possent: eo q̄ diffōne carent: sed sumit̃ ꝓ cōceptu significato ꝑ nomē: q in hn̄tibꝰ diffinitionem est diffinitio ipsa: in non habentibus vero diffōnem rō quaꝫ significat nomē vocat̃: ꝛ nihil aliud est q̄ꝫ id qđ directe significat̃ ꝑ nomē. Ly substātie: sumit̃ ꝓ quiditate: ita q̄ idem est dicere rō subē: ꝛ rō quiditatis. Ly ꝑm illud nomē: determinat ly rō subē. q̄m nō de quacunqȝ rōne subē ipsoꝝ equiuocoꝝ sermo est: sed de ea rōne subē: que significat̃ in eis per illud nomen cōmune in quo equiuocant̃: ꝛ quoniam illa est que respondet ad interrogationē factā per quid ē queris illaꝝ reꝝ: vt significatur noīe illo cōi. verbi gratia. quid est animal latrabile: inquantū canis: quid est piscis ille inquantū canis ꝛc̄. ideo talis ratio dicta est ratio substantie: id est quiditatis illorum equiuocorum non absolute: sed ꝑm illud nomē. Responsio nanqȝ ad quid: quiditatis ratio recte dicitur. Ly diuersa: non coartatur ad diuersitatem simpliciter: sed cōmuniter accipitur: vt comprehēdit sub se diuersitatem simpliciter vel ꝑm quid: totaliter vel partialiter: ita q̄ equiuoca dicunt̃ ꝛ illa quoꝝ rō ꝫ illud nomen cōe est penitꝰ diuersa: ꝛ illa quoꝝ rō ꝑm illud nomē cōe est aliq̄ modo diuersa. Et propter hoc caue ne dixeris hic eē diffinita tantum pure equiuoca: que alio vocabulo dicūt̃ equiuoca a casu: sed dicito equiuoca in cōi: vt cōprehendunt analoga que equoca a ꝯsilio sunt: ꝛ pure equiuoca diffiniri: ꝛ q̄ pure equocis conuenit habere rationē substantie diuersam penitus: analogis ꝟo diuersam aliquo modo. Suadetur aūt hanc esse mentem Aristotelis: tum ex exemplo subiūcto q̄m homo verus ꝛ homo pictus: modo pure equoce dicunt̃ aial. Sed equocatione a consilio seu analogice: vt pꝫ ex rationibꝰ coꝝ ꝑm illud nomē: q̄m nō sunt penitꝰ diuerse: ꝫ aliquo mō eedē. Quereti.n. qđ ē hō: ꝫ q̄ aial: r̄ndet̃ q̄ ē suba aiata sensibil'. Quereti āt qđ ē hō pictꝰ ꝫ q̄ aial. r̄ndet̃ q̄ est imago: subē aiate sensibilis: vbi expresse apparet rōnes nō esse penitus: ꝫ aliquo mō diuersas. Tū ex intētione opis: q̄m ad q̄ꝫcunqȝ ordinet̃ cōiter asseritur q̄ intēdit diffinire hic res vt adunant̃ sub vocibus transcēdentibus: quas cōstat non pure equiuocas: sed analogas esse. ¶ Quot aūt modis cōtingat variari analogiā ꝛ q̄uo: nūc q̄m summarie loquimur: silentio pertransibimus: spālem de hoc tractatuꝫ si deo placuerit cito cōfecturi. Est igit̃ sensus totius diffinitionis q̄ equiuoca equocata dicunt̃ illa entia: que significant̃ vno quidē noīe: sed ꝑm illud vnū nomen non hn̄t vnū conceptum: sed diuersos simplr̄: vel ꝑm qđ ꝛc̄.

¶ **Vniuoca dicuntur quoꝝ nomē cōmune est ꝛ ꝑm nomen eadē ratio substantie. vt animal homo atqȝ bos: communi enim nomine vtraqȝ animalia nuncupantur: ꝛ est substantie ratio eadem. Si quis enī assignet vtriusqȝ rationem quid vtrunqȝ sit quo sint animalia eandē assignabit rationem.**

¶ Tota ista diffinitio intelligēda est sicut p̄cedēs: excepta vltima pticula. Est siquidē duplex vniuocū.s. vniuocās vniuocatū: ꝛ de vniuocatis est modo sermo. ꝛ in nūo plurali ꝛc̄. sicut superius exposuimus. vltima aūt particula (.s. ly eadē) nō dicit idētitatē simplr̄ vel ꝑm qđ: sed idētitatē simplr̄: ita q̄ ꝫ ad equiuocationē sufficiat qualiscūqȝ diuersitas rōnis ꝫ illud nomē: ad vniuocationē tm̄ nō sufficit q̄liscūqȝ idētitas rōnis ꝫ illđ nomē: ꝫ exigit̃ q̄ rō vniuocatoꝝ q̄ attēdit̃ penes illud nomē in q̄ vniuocant̃: sit totalr̄ eadē: ꝛ nihil plus aut minus includat vnū q̄ꝫ reliquū in rōne illius noīs. Fundamētalis ꝟo rō huius est: q̄ꝛ malū cōtingit dīfariā: ex particularibus defectibꝰ: bonum autē vno mō ex cā integra: vt Aristoteles ꝛ Dionysius docent. Ad pulchritudinē siquidē hoīs reqritur q̄ oīa mēbra consonēt: ad turpitudinē ꝟo sufficit vnius mēbri: puta oculoꝝ deformitas. equiuocatio aūt ex pte mali se tenet: q̄m diuersitatem sequitur: q̄ in allostogia maloꝝ ē: ꝛ ideo siue sit diuersitas simplr̄ siue aliquo mō: equiuocatio fit. Vniuocatio ꝟo q̄m vnitatem sequit̃: que i bonorū coordinatione est nō cōsurgit nisi oi diuersitate ablata totaliter eadē sit rō vniuocatoꝝ ꝑm vniuocū nomen vt animal nomē cōe ꝛ vniuocū est homini ꝛ boui: q̄m tā homo q̄ꝫ bos aial vocatur: ꝛ rō coꝝ inq̄ꝫtuꝫ aialis nomē habēt: eadē totalr̄ est. Quereti enim qđ ē hō ꝑm q̄ ē aial r̄ndet̃: suba aiata sensibilis. Quereti quoqȝ qđ ē bos ꝑm q̄ est aial: r̄ndet̃ suba aiata sensibil'. Vbi appꝫ oino eādē redditā rōnē ꝑm vniuocū nomē. ¶ Aduerte hic ne ibuaris ignorantia praue dispōnis: q̄ glosa ista (que vñ venerit nescio).s. vniuoca dr̄: quoꝝ rō ē eadē ꝛ eq̄lr̄ pticipata: destruit textū: q̄m vere vniuoca sub equocis ponit: ꝛ a logica veritate aliena est: q̄m ad vniuocationē ꝑm veritatē ꝛ Albertū hic ꝛ.s. Tho. 4° meta. lec. p̄ª. sufficit omnimoda indistictio vniuocatoꝝ in cōceptu nois vniuoci: ꝛ in h̄ oēs antiq quos vidi ꝯsentiūt: nec puto aliūde ortā glosam hāc q̄ꝫ ex icōprehēsione vnitatis analogice. Dicito ḡ tu analoga sub equocis cōprehendi: ꝛ his chimeris mērē ne impleas. ¶ Aduertēdū quoqȝ diligēter ē: q̄ stātibus oibus supradictis adhuc diffō illa hꝫ duplicē habitudinē q̄ intelligi pōt eē inter vniuocata: ꝛ ly subē: positū i diffōne eoꝝ. Pōt.n. itelligi p̄º: vt ly subē denotet subaꝫ.i. q̄ditatē ipsoꝝ vniuocatoꝝ: its q̄ ad vniuocationē reqratur q̄ rō sigñata ꝑ illud nomē cōe: sit rō.i. cōceptꝰ nō eoꝝ q̄ sūt ex̄ q̄ditates vniuocatoꝝ: ꝫ sit rō subē.i. q̄ditatis eorū: ꝛ sic ly rō ꝯditionat̃ hic ꝛ idē. Ex pte siq̄dē nois: q̄ꝛ dꝫ eē sigñata directe: ꝛ ꝑ pillđ nomē cōe: ꝛ pp h̄ apponit̃ ly ꝑm nomē. Ex pte ꝟo reꝝ: q̄ꝛ dꝫ eē itriseca seu eēntialis illis: ꝛ pp h̄ appōit̃ ly subē. Aliº pōt itelligi vt ly subē nō denotet q̄ditatē reꝝ vniuocataꝝ in se: ꝫ q̄ditatem eaꝝ vt hn̄t id qđ pillđ cōe nomē sigñat̃: siue illud sit subale siue accn̄tale illis vniuocatis: ꝛ sic nō solū ly rō: ꝫ h̄ totū qđ dicto: rō subē: cōditiōat̃ p ly ꝫ nomē: ꝛ ad vniuocationē sufficit q̄ aliq̄ duo ꝯueniāt in aliquo noīe. Et q̄ vt idūt illđ nomen:

nomen: habeant eundē oīno ɔceptū siue ille ɔceptus sit eēntialis illis: siue accidētalis: iste scd̄s sensus extēdit diffinitionē hanc ad oēm vniuocationē: ita ꝙ ẜm eum boui ⁊ leoni: aīal est vniuocum ⁊ coloratū: ⁊ magnum ⁊ pulchꝛū: ⁊ videri ⁊ audiri: ⁊ breuiter cōprehēditur sub ista diffōne vniuocatio eēntialis ⁊ accidētalis per se ⁊ ꝑ accidens: itrinseca ⁊ extrinseca. P̄mus ṽo sensus diffōnē hāc extra eēntialr̄ vniuoca nō trahit: qualia sunt gn̄a differētie spēs. Scd̄s rursus sensus dignus Aristotelis intētione videt: q2 vl̄r cōprehēdit vniuoca. Sed mihi appet ꝙ p̄mus sensus sit ẜm intētionē eius: qm̄ infra: in predicamēto substātie: dicet accidētia non p̄dicari ẜm nomen ⁊ rōnem de substātia: qd̄ nihil aliud est q̄ dicē ꝙ nō predicant vniuoce ꝑ locum a diffōne ad diffinitum: ⁊ rursus ponet ꝓprietatē substantiaꝝ scd̄aꝝ ⁊ dr̄iaꝝ eaꝝ: vniuoce p̄dicari de p̄mis: qd̄ falsū cēt. si vniuocatione sic amplo vocabulo vteret: ⁊ p̄sertim: q2 ibi remittit se ad hāc diffinitionē. Accedit ad hec ꝙ vniuoca cōi vocabulo nō consueuimus dicē nisi eēntialr̄ vniuoca: qd̄ ex hoc vno ꝑcipi pōt: q2 disputātes vtrum p̄ntia habeant aliqd̄ cōe vniuocum: absq3 distinctione itelligimus de vniuocatione eēntiali: qm̄ de accidētali nullus dubitat: q̄si vniuoca accidētaliter nō sint vniuoca nisi ẜm qd̄. Unde dōm est ꝙ p̄mus sensus est intentus ab Aristotele: nec tn̄ erat opus aliter diffinire vniuoca accidentalr̄: q2 ex ista diffinitione facillime sumitur omnium vniuocoꝝ ratio. diffinitis eni vniuocis simpliciter: facile est determinare quid sint quodā modo seu ẜm quid vniuoca ⁊c̄.

¶ Denoīatiua ṽo dicunt quecunq3 ab aliquo solo dr̄ia casu ẜm nomē h̄nt appellationē: vt a grāmatica grāmaticus: ⁊ a fortitudine fortis.

¶ Tria sunt in denoīatione. s. forma denominans: res denoiata: ⁊ ip̄m denoīatiuum: forma a qua res denoīat est vt albedo a qua res illa dr̄: ⁊ grāmatica a qua hō grāmaticus dr̄: ⁊ h9 res denoīata est subm̄ qd̄ ab illa forma dr̄ tale: vt hō lignū ⁊c̄. Denoiatiuū aūt est illud met ens qd̄ est forma denoīans: vt significatū noie descendēte a noie ꝓprio forme denoīantis: vt albū fortis grāmaticus. Dimissis ḡ denoiantibus ⁊ denoīatis denoiatiua diffiniuit pluralr̄ qdē: nō q2 denoiatio in vno nō saluet: s3 ad multitudinē eoꝝ designādā: ab vna forma denoiante oriētē: vt a iustitia iustus iusti iustū ⁊c̄. (Dicunt ṽo) addidit eadem qua supius rōne: q2. s. entia denoiatiua nō sunt: s3 dicunt. Tribus aūt ɔditionib9 diffiniuit denoiatiua. Prīa est: ꝙ h̄nt appellationē ẜm nomē ab aliquo. Scd̄a est ꝙ differant casu ab illo. Tertia est ꝙ solo p̄dicto casu differant ab illo. P̄ma nihil aliud sonat nisi ꝙ denoīatiuū3 debet deriuari ab illa forma denoiante: ẜm nomē: nō ita ꝙ nomē denoiatiuum oporteat formari ẜm vocē a noie forme denoiantis cum h̄ plerūq3 falsum sit: qm̄ iustitia a iustus venit ẜm eius formationē: ⁊ nō ecōuerso: ⁊ grāmatici negociū est tractare de h9 nominū deriuationib9: puta ꝙ a genitiuo huius nois iustus: addito tia: format iustitia ⁊ h9: sed ita ꝙ op3 nomē denoiatiuū3 deriuari a noie forme denoiantis ẜm nām: sicut enim prius nālr̄ res est ẜm se q̄3 ẜm ꝙ alteri adiacet: q2 adiacere alteri nō pōt qd̄ in se nō est: ita prius nālr̄ est nomē forme denoiantis: puta albedo: qd̄ significat ipsam albedinē ẜm se: q̄3 nomen denoīatiuū3: puta albū qd̄ significat albedinē: vt in subiecto positam: ⁊ sicut a causa nālr̄ deriuat suus ꝓprius effectus: ita a noie forme denominantis: qd̄ significat cām: nālr̄ venit denominatiuū qd̄ importat eius effectum. albedo enim causa formalis est eius qd̄ est esse albu3. albedo enim non causat ab albo: sed albu3 aliqd ideo ⁊ est ⁊ dicit: q2 albedinē habet: ꝓpter qd̄ denoiatiuū3 merito dr̄. non enim aliunde habet a nomine ꝙ substratam rem nominet talē: nisi q2 ab ipso denoiante: cuius effect9 ꝓprius est: illud cē tale nascit ẜm nature ordinē. ¶ Scd̄a ṽo ɔditio. s. ꝙ differāt casu: isinuat ꝙ denoīatiua debent differre a noie forme denominātis casu in fine vocis. i. in trāsfiguratione seu flexione vocis: vt ly albū differt a ly albedo: ⁊ ly grāmaticus a grāmatica ⁊c̄. ¶ Tertia autē ɔditio. s. ꝙ nō aliter differāt: s3 casu solo: ōndit ꝙ non debet denoiatiuū differre a noie forme denoiantis in significatione. hoc. n. eēt differre nō solo casu: s3 significatione etiā: ⁊ ɔn̄ter diffōne ⁊ essentia idē significat albu3 ⁊ albedo: qm̄ (vt infra dicet) Aristoteles albū puram qualitatem significāt. differētia aūt in modo significādi inuēta inter denoiatiuum ⁊ denominās: nō excludit per ly solo casu: qm̄ talis dr̄ia comes est dr̄ie ẜm casum. regula autem gn̄alis est: ꝙ dictio exclusiua nō excludit a ɔcomitātib9. dicēdo enim solus sortes currit: non excludit hoc risibile a cursu. Nec ociose has adunauit ɔditiones Aristoteles s3 singulas ad dr̄iam aliquoꝝ posuit. defectu enim p̄me: studiosus non dr̄ denoiatiuū3 virtutis: l3 ẜm rem a vtute veniat. Defectu ṽo scd̄e ly grāmatica: cum de aliq̄ muliere dicit ꝙ est grāmatica denoiatiuum nō est a grāmatica veniens vt Boetio placet l3 denominatiuū ɔcedi posset: vt per accidēs nō inueniri dr̄iam casus. Aristotelem ṽo docuisse id qd̄ per se denoiatiuis ɔuenit. defectu aūt tertie ṽtuosus nō est denoiatiuum ṽtutis. Et itelligēda sunt hec de denoiatiuis ꝓꝓe ⁊ stricte. i. formalr̄ ⁊ simplr̄ sumptis: qbus Aristoteles hec sufficē putauit: l3 posteriores nō ignobiles addēdu3 putauerint: ꝙ illud a quo denoīatiua h̄nt appellationē ẜm nomen: sit aliud a re denoiata: quoꝝ sniam ꝓpterea libēter sequor: q2 cōia vsus p̄dicationē denominatiua3 ɔtra idēticam distinguē videt: ⁊ q2 Aristoteles ipse in 7° meta. textu cōmēti. 8. ex natura p̄dicationis denoīatiue mām distinctam ɔcludit eēntialiter ab oībus predicamētoꝝ naturis: vt expresse ibi a. s. Tho. dr̄. Ne aūt fateamur Aristotelē diminutum in hac diffinitione esse: vel dicamus ꝙ quasi per se notam hanc particulā subintelligēda3 reliquit: ꝓpterea ꝙ ly denoīatiua: sonat quasi nois datiua: non rōnis. denoiatiua eni3 nomē solum dant denoiato: nō rōnem: qm̄ predicant tm̄ ẜm nomē: ⁊ nō ẜm rōnem de eis: vel glosemus: ly habēt appellationē nō solu3 passiue: s3 etiam actiue. i. ꝙ appellentur ab aliquo ⁊c̄. ⁊ appellēt aliud. s. denoiatu3. appellare aūt cum idē sit ꝙ nomē dare: op3 ꝙ appellans si pure appellans est: ꝙ nomē tm̄ det ei qd̄ tali noie appellat: ⁊ ɔn̄ter op3 ꝙ sit aliud ab eo. Quod enim dat nomen ⁊ rōnem alicui intimum est illi (vt inferius quādo hi termini declarabunt patebit:) Uel ẜm Albertu3 habēt appellationem. i. ad aliud applicationē. Uerum ne fallaris cū audis denoiatiuum a forma denominante oriri: ⁊ credas ꝓpter forme vocabulū ꝙ res denominās debeat esse forma ei9 qd̄ denominat. Scito ꝙ forme nomine in hac mā intelligim9 omne id quo aliqd dicit tale: siue illud sit ẜm rem accidēs: siue substātia: siue mā: siue forma. non enim est minus denominatiua p̄dicatio ista. s. triangulus est ligneus: vel vas est terreū q̄3 ista: homo est albus: venit siquidem a ligno ligneū ⁊ a terra terreū: sicut ab albedine albū. ¶ Aduerte quoq3 hic ꝙ l3 denoīatiuum infra latitudinem vniuocoꝝ ⁊ equiuocoꝝ nominum mālr̄ claudatur: q2 differt tn̄ ab eis ẜm rōnem formalē: ideo distincta sunt denoiatiua ɔtra equiuoca ⁊ vniuoca: album. n. inq̄3tum ab albedine venit: differēs solo casu: denominatiuum est: inq̄3tum in pariete ⁊ ligno est ẜm vnam rōnem vniuocum est: l3 accidentale: ⁊ sil̄r ridens inq̄3tum a risu venit ⁊c̄. denominatiuū est. inq̄3tum ṽo ẜm diuersas rationes de hoīe ⁊ agro florente dicit equiuocum ⁊c̄.

in p̄nto sube.

T. 3. 8.

¶ Eorum que dicunt̄ alia qdē ẜm cōplexionē dicunt̄ alia ṽo sine cōplexione: ⁊ ea q̄ ẜ3 cōplexionē dicunt̄: sunt hō currit: hō vincit: ea ṽo que sine cōplexione dicunt̄ sunt: vt hō: bos: currit: vincit.

¶ Diffinitionib⁹ tribus p̄ponēdis iā3 cōpletis: diuisiones inchoat. Quarū p̄ma est eorū que dicunt̄ .i. entium que intellectu ⁊ voce dicunt̄: quedam dicunt̄ sine cōplexione: ⁊ quedā cum cōplexione. Ubi nota q̄ dici cū cōplexione ꝯtingit dupl'r. Uno mō cu3 ṽbo: vt homo currit: homo est albus. Alio mō sine ṽbo: vt homo albus: ⁊ l3 dici cū complexione p̄ncipal'r sonet cōplexionē ṽbalem: q2 verbu3 ipsam cōpositionē importat: extēdēdum tñ est cōplexionis nomē in hoc loco ad cōplexionem ēt noialem absq3 verbo: qm̄ vt expositorea testant̄: hec diuisio separat ea que per se sunt in predicamentia ab his que non nisi per partes sunt in eis: talia aūt sunt ⁊ complexa verbal'r ⁊ sine ṽbo. nihil .n. horū vnicū locum h3 ẜm se totū in p̄nto: homo .n. albus in duob⁹ locat̄ generib⁹: ⁊ aīal rōnale duo loca in p̄nto substātie h3: gn̄is .s. ⁊ dr̄ie: si vt cōplexū sumat̄: si aūt circūlocutiue ad designādum inoiatum gen⁹: tunc vocalis tm̄ cōplexio est nō ꝯceptualis: ⁊ ideo iter dicta sine complexione numerat̄. cōplexio enim ista ⁊ incōplexio: ẜm ꝯceptus qb⁹ ante dicunt̄ res q̄3 vocib⁹ ꝯsiderāda est. Dictu3 eni est iam q̄ entia vt incōplexe ꝯcepta p̄dicamēta ingrediunt̄. Est g̃ sensus diuisionis: q̄ entiū que itellectu ⁊ voce dicunt̄: quedā dicunt̄ sine cōplexione ꝯceptuū ⁊ ꝯsiter vocum nisi adsit impedimētū: quedā ṽo cum cōplexione cōceptuum ⁊ ꝯsir vocū nisi per accidēs simplici vocabulo cū dēdo: siue verbal'r siue sine ṽbo hec fiat cōplexio ⁊c̄.

¶ Eorum que sunt alia de subiecto quoda3 dicunt̄: in subiecto ṽo nullo sunt: vt hō de subiecto qdem dr̄ aliquo hoīe: in subiecto aūt nullo est. Alia aūt in subiecto qdem sunt de subiecto aūt nullo dicunt̄. In subiecto autē esse dico q̄ cū sit in aliquo nō est sicut quedā pars: ⁊ impossibile est sine eo esse in quo est: vt quedā grammatica in subiecto qdem est in aīa: de subiecto ṽo nullo dr̄: ⁊ qdda3 albū in subiecto est corpore: oīs enim color in corpe est. Alia ṽo de subiecto quoda3 dicunt̄: ⁊ in subiecto sunt: vt sciētia: in subiecto qdem est in anima: de subiecto ṽo dicitur vt de grāmatica. Alia ṽo neq3 in subiecto sunt: neq3 de subiecto dicunt̄: vt aliquis homo vel aliqs equus. nihil enim horū neq3 in subiecto est neq3 de subiecto dr̄. Simpliciter autem que sunt indiuidua ⁊ numero singularia de nullo subiecto dicuntur. in subiecto autem nihil prohibet ea esse: quedam eni3 grāmatica in subiecto est.

¶ Secunda diuisio ponit̄ hic: in qua notādum est q̄ quatuor res sunt: due reales: ⁊ due rōnis: secātes accidētalitatis vniuersitatē eorū que in p̄dicamētis sunt .s. substantialitas: vl'itas: ⁊ particularitas: omne .n. qd̄ est in predicamēto: aut est sb̄a: aut est accidēs: ⁊ iterū aut est vl'e: aut p̄ticulare: hec aūt q̄tuor singulis cōicata incedūt p̄prietatibus insepabilib⁹: substānalitate3 seq̄tur nō eē in subiecto: accidētalitatē eē in subiecto: vl'itatē dici de subiecto: p̄ticularitatē nō dici de subiecto. Nec p̄tereas: qm̄ ꝯsideres aptū cuiq3 eē comitē: ⁊ sui ordinis: res .n. reales: esse aut non eē in subiecto: res ṽo rōnis dici aut non dici de subiecto associate sunt. Quāuis aūt q̄tuor supradicta disperata sint, p̄p̄ijsq3 gaudeāt socijs: nec vnq3 eas deserāt: nec deserant ab eis: adunant̄ tñ adinuicē: nō qd̄libet cū quolibet: sed vtrūq3 illorū realium cū vtroq3 istorū rōnis: ita q̄ ex tali ꝯiunctione quatuor ꝯstituunt̄: in que vnica diuisione oīa ꝯtēta in p̄dicamētis distinguunt̄: ꝯiungitur p̄mo substātialitas cum vl'itate: ⁊ ꝯstituit̄ substantia vl'is deinde cum p̄ticularitate: ⁊ ꝯstituit̄ sub̄a p̄ticularis. Cōiungit̄ 2° accidētalitas cū vl'itate: ⁊ ꝯstituit̄ accidēs vl'e: deinde cum particularitate: ⁊ constituitur accidens particulare: sicq3 oīa ꝯtēta in oībus generib⁹ hēmus: omne siqdē qd̄ in gn̄e est: aut est substantia vl'is: aut p̄ticularis: aut accidens vl'e: aut p̄ticulare. Et qm̄ ꝯiunctio istorū (vt dictū est) nō separ a comitib⁹ eorū: op3 qd̄libet eorū ꝯstitutorū hēre duos comites: ⁊ vt exēplariter dicat̄: sub̄a vl'is comitat̄ a nō in subiecto: ⁊ a dici de subiecto. rōne .n. substātialitatis nō est in subto. rōne ṽo vl'itatis dī de subiecto: ⁊ h̄ est p̄mum mēbrū diuisionis in textu facte. Subā aūt p̄ticularis comitat̄ a nō esse in subiecto rōne subalitatis: ⁊ a nō dici de subiecto rōne p̄ticularitatis: ⁊ h̄ est q̄rtum mēbrū diuisionis. Accidēs ṽo vl'e comitat̄ ab eē in subiecto rōne accidētalis: ⁊ a dici de subiecto rōne vl'itatis. ⁊ h̄ est tertium mēbrū diuisionis. Accidēs tādē particulare comitat̄ ab eē in subiecto rōne accidētalitatis: ⁊ a nō dici de subiecto rōne p̄ticularitatis. ⁊ hoc est 2ᵐ mēbrum diuisionis. Clara igit̄ ex dictis iam reddit̄ diuisio Aristotelis. Dixit siqdē: eorū que sunt: ⁊ nō dixit eorū que dicunt̄: q2 diuisio hec rerū est: nō vocum (l3 nō tota realis sit.) Quatuor ṽo mēbra diuisionis fecit: ⁊ diffiniuit singula binis p̄prietatib⁹: p̄pter ea que dicta sunt. Unū sensus diuisionis est: eorū que sunt alia sunt substantie vl'es vt homo aīal ⁊c̄. alia substantie p̄ticulares vt hic homo: hic bos ⁊c̄. alia accidētia vl'ia vt albedo: figura: alia accidētia p̄ticularia: vt hec albedo hic triangulus ⁊c̄. l3 alio ordine in textū numerent̄. ¶ Ad euidētia aūt terminorū in p̄prietatib⁹ assumptorū sciēdū est: q̄ subiecti nomen equoce sumit̄: quādo ꝯiungit̄ cum eē vel non eē: ⁊ quando ꝯiungit̄ cū dici aut nō dici. cum .n. dī: est vel non est in subiecto: intelligit̄ de subiecto inhesionis: cu3 aūt audis: dicit̄ vel non dī de subiecto: itellige de subiecto .i. inferioritatis: ita q̄ illud eē vocat̄ in subiecto qd̄ inheret: sicut albedo inheret parieti: ⁊ vl'iter omne accidēs: ⁊ p oppositu3: non eē in subiecto qd̄ nulli inheret vt homo: ⁊ vl'r omnis sub̄a: illud aūt vocat̄ dici de subiecto: qd̄ habet sub se aliqd̄ inferius de quo p̄dicet̄: vt aīal homo albedo quantitas ⁊c̄. ⁊ vl'r omne vl'e siue sit substātia siue accidēs. Et p oppositū non dici de subiecto q̄ nullū habet sub se inferius vt hic homo: ⁊ hec albedo: ⁊ vl'r omne indiuiduum tam substātie q̄3 accidētis. ¶ Et qm̄ Aristoteles sollicitus fuit circa illum terminū esse in subiecto: ipsumq3 diffiniuit statim post 2ᵐ diuisionis mēbrū: enucleāda est diffinitio illa: qm̄ valde vtilis est: ait ipse: in subiecto eē dico q̄ cum sit in aliquo: nō sicut pars quedā: impo'le est eē sine eo in quo est. Ubi qm̄ vt ex 4° physicoru3 habet̄. octo sunt modi eēndi in: qui his versib⁹ notant̄. Insunt ps totum: spēs genus. M. quoq3 forma. Rex in regno: res in fine locoq3 locatum: tres particulas apposuit: qb⁹ hic modus ab alijs separet̄. p̄ma siqdem particula .s. cu3 sit in aliquo potest dupl'r intelligi. Uno mō vt intelligat̄ de eē in aliquo realiter distincto: ⁊ sic ponit̄ ad dr̄iam duorū modorū eēndi in .s. speciei in gn̄e ⁊ generis in specie. Alio modo pōt itelligi in cōi de esse in aliquo: quouis mō hoc ꝯtingat: ⁊ sic accipiēdum est loco generis in diffinitione hac. Secunda ṽo particula nō sicut pars extēdenda est iuxta 2ᵐ sensum p̄me particule ad oēm partē .s. integralem

lem ẽentialem subiectiuam ꝛ diffinitiuã: ꝛ intelligẽdum est ꝙ trahat secum oppositũ modũ quo .s. totũ est in parte: ꝛ sic ponitur ad dr̃iam quatuor modoꝝ eẽndi in .s. partis in toto: ꝛ totius ꝛ in parte: ꝛ generis in specie: ꝛ spẽi in gñe: qꝛ hi duo modi ad primos reducunt̃: vt ex 2° ca. Porphyrij patet. Si aũt sequi volumus pmam expositionez pme particule: sufficit ꝙ hec scd̃a particula excludat duos modos .s. partis in toto ꝛ totius in parte. Tertia aũt particula .s. ꝛ ipossibile est esse sine illo in quo est: dupl̃r intelligi põt. Uno mõ sic. impoſ̃e est eẽ sine illo in quo est .i. impoſ̃e est eẽ non exñte illo in quo est: ꝛ hic sensus nõ intẽdit̃ ex istis ṽbis. qm̃ iuxta hũc sensuz totũ vniuersum eẽt in subo: qm̃ est in aliquo .s. in p̃ ente: non sicut ps: ꝛ ipoſ̃e est eẽ: pmo ente nõ exñte: ꝙ aũt totũ vniuersum sit in deo saltẽ sic in fine: a nullo negat̃: ꝛ ꝯñr modus quo res est in fine nõ distigueret̃ a mõ quo res est in sbo. Alio mõ põt itelligi sic: ꝛ ipoſ̃e est eẽ sine eo in quo est .i. impoſ̃e est existẽ sepatuz ab eo in quo est. ꝛ hic sensus est hic intẽt⁹: ꝛ ponit̃ ista pticula ad dr̃iam triũ modoꝝ eẽndi in .s. effect⁹ in efficiẽte: rei in fine: ꝛ locati i loco. hec .n. oia lz in aliq̃ sint ꝛ nõ sicut ps: pñt tñ esse sepata ab eis in qb⁹ sũt vt pz. ¶ Sz occurrit dubiũ tũc nõ dissimulãdũ: ꝛ est tale: aut hic diffinit̃ eẽ in subo ꝓut est cõe ad esse in subo forme subalis .i. in mã: ꝛ ad eẽ in subo forme accidẽtalis .i. in cõposito: aut nõ diffinit̃ eẽ in subo: ita cõit̃ sum ptũ: sz ꝓpe: vt .s. ꝯuenit tñ forme accñtali. Si dicat̃ ꝙ diffinit̃ eẽ in subo pmo mõ: seqtur p̃ ꝙ accidẽralitati Aristoteles nõ iunxerit ꝓpriũ comitẽ: sz cõem sibi ꝛ forme substãtiali. ceteris autẽ ꝓprios comites dederit: qδ arti non ꝯsonat: seqtur 2° ꝙ sub 2° ꝛ 3° mẽbro diuisionis claudant̃ nõ solum accñtia: sz forme subales: qm̃ sunt in subo ꝛ dicunt̃ de subiecto: si sunt vl̃es: ꝛ sunt in subo ꝛ non dicunt̃ de subo si sunt pticulares. hoc aũt oium expositoꝝ aures offendit: qm̃ vnaniter dicũt accidẽtia sola in illis claudi mẽbris. Si aũt dicat̃ ꝙ hic diffinit̃ eẽ in subiecto: quẽadmodũ accñs est in subo: oñdẽduz restat: quõ diffinitio ista fuerit assignata sufficiẽter: qm̃ nõ appet per quã particulã modus ille excludat̃: imo tota diffõ ꝯuenit forme subali: puta forme lapidis: qm̃ est in aliquo .s. in mã: ꝛ nũ sicut ps eius: qm̃ forma nõ est ps mãe: ꝛ ipoſ̃e est ꝙ sit separata a mã. Nec recurras ad potẽtiam diuinã: qm̃ loq̃mur de poſ̃i ꝛ impoſ̃i s̃m cursuz nãlẽ reꝝ: tamẽ cũ dr̃ ꝙ accidẽs nõ põt eẽ sine subo: q̃z cũ dr̃ ꝙ forma nõ põt eẽ sine mã. ¶ Ad h̃ dubiũ dr̃: ꝙ hic diffinit̃ eẽ in subiecto vt est ꝓpetas accidẽtis: ꝛ ꝙ ex qlibet illaꝝ trium pticularium diffõnis põt sumi dr̃ia iter eẽ in subo ꝛ eẽ forme subalis in mã: pmo põt sumi ex ly aliq̃. Dicit nanq̃z Auerrois ꝙ Aristoteles in h̃ libro ꝯtẽt⁹ est sermone famoso: s̃m quẽ subz sensibile aliqd eẽ discernit̃. mã aũt pma nequaq̃z. cũ et sapiẽtes de illa dicãt: ꝙ nõ est qdnec̃z qle: nec̃z q̃tuz: ꝛ ideo dicẽs cũ sit in aliq̃ .i. in subo sensibili: exclusit modũz quo forma subalis inest (qm̃ vt dr̃ in libro de gñone) gñatio ad formã sbalem est mutatio nullo sensibili remanẽte. accidens aũt sbm hz sensibile. ¶ Scd̃o põt sumi ex ly: nõ sicut ps: ꝛ dupl̃r hic sumi põt: qm̃ forma sbalis etsi nõ sit in mã sicut ps in toto: est tñ in mã exñte: sicut ps in toto: qm̃ est de eẽntia eius. accñs aũt nec̃z est ps subiecti nec̃z ps sbti exñtis: deinde qm̃ forma sbalis est et in ipsa mã sicut ps: nõ qdẽ in toto sz in pte. accñs autẽ est in sbto nec̃z vt ps in toto nec̃z vt ps in pte: qm̃ ex accidẽte ꝛ sbto nõ resultat vnũ totuz: sicut ex mã ꝛ forma. ¶ Tertio põt sumi (ex ly ipoſ̃e est esse sine eo in quo est (qm̃ forme sbali vt sic: nõ repugnat eẽ sine mã: aliter oi forme sbali repugnaret et separi a mã: qδ in aia humana falsum ostẽdit̃: lz aliũde ei repugnet: puta qꝛ est mãlis: ꝛ ꝯñter ista ꝓpositio est falsa formal̃r loquẽdo formam sbalem impoſ̃e est esse sine mã. accidenti aũt vt sic repugnat esse sine sbto: ꝛ ideo formal̃r ꝛ simpl̃r veꝝ est: accidẽs nõ posse esse sine subiecto. Et qm̃ sermonẽ Aristo. ꝯstat eẽ formalẽ: hẽm⁹ dr̃iam inter eẽ in subiecto: ꝛ eẽ in materia formal̃r loquẽdo. Et sic patet tota diffinitio eius qδ est esse in subiecto. Qδ si nouitius ꝯcludat. ergo hic modus essendi in quo accidens est in subiecto extraneus est ab illis octo supra positis. Dicito ꝙ extraneus non est: sed pars subiectiua quinti modi est: in quo largo vocabulo mã extenditur ad substratum forme substantiali ꝛ accidentali ꝛc̃.

¶ Qñ alteꝝ de altero p̃dicatur vt de subiecto: quecũq̃z de eo qδ p̃dicat̃ dicunt̃ oia etiam de subiecto dicunt̃: vt hõ p̃dicat̃ de quodã hoie: aial ṽo de hoie: ergo ꝛ quodam homine aial predicabit̃. qdam .n. hõ ꝛ hõ est ꝛ animal.

¶ Post diuisiones regulas duas s̃bdit: quaꝝ pma est hec. Quãdo aliqua duo sic se habent: ꝙ alteꝝ eoꝝ p̃dicat̃ de reliquo: vt de subiecto .i. sicut supius de iferiori: quecũq̃z dicunt̃ de illo p̃dicato supiori. dicunt̃ etiã de eius iferiori subiecto: vt sortes ꝛ homo: qꝛ ita se habẽt ꝙ homo dr̃ de sorte vt de inferiori subiecto: opz ꝙ aial qδ dicit̃ de hoie dicat̃ etiam de sorte: dicim⁹ enim de sorte ꝛ ꝙ est homo ꝛ ꝙ est aial. ¶ Notãdum est hic ꝙ Aristoteles notãter apposuit in hac regula ly: vt de subiecto: qm̃ absq̃z illa particula regula ista est locus sophisticus fundans fallaciã accidẽtis: cuz ista ṽo pticula ordinẽ docet p̃dicamẽtalẽ. scd̃a tñ p̃dicatione existẽte essentiali: ita ꝙ ad intellectuz istius regule: opz ꝯcurrere duas p̃dicationes eẽntiales: lz Aristoteles pmam tñ explicet: necium siqdẽ est ꝙ primo p̃dicatum sit supius subiecto: ꝛ ꝙ illud tertiuz qδ de anteriori p̃dicato dicit̃ eẽntialiter de illo dicat̃: siue vt genus: siue vt differẽtia. Potest tñ extẽdi regula ista etiã ad predicationes non eẽntiales: sz nõ est p̃sentis intẽtionis: qm̃ hic non intẽdimus nisi de eẽntiali habitudine eoruz que in p̃dicamẽto sunt. sufficiat ergo hic litteralẽ glosaz hẽre: ꝙ .s. cum dicit̃ quecũq̃z de eo qδ p̃dicatur dicunt̃ intelligit̃ eẽntialiter. ꝛ hoc siqdem itellectu seruato oẽs sophistice obiectiones .s. sortes est homo: homo est species: ergo sortes est spẽs: ꝛ sil̃r homo est animal: animal est genus: ꝛ si que sunt alie: facile soluunt̃: aduertendo ꝙ scd̃a predicatio non est essentialis nec̃z per se ꝛc̃.

¶ Diuersoꝝ generum ꝛ nõ subalternatim positoꝝ diuerse sunt specie differentie: vt aialis ꝛ scientie: animalis qdem differẽtie sunt vt gressibile ꝛ volatile ꝛ bipes. scientie ṽo nulla haꝝ est: nec̃z enim sciẽtia a sciẽtia differt in eo ꝙ est bipes. Subalternoꝝ ṽo generum nihil ꝓhibet easdem esse differẽtias: supiora eniz de inferioribus p̃dicant̃: quare quecũq̃z fuerint predicati differentie erunt eedem ꝛ subiecti.

¶ Hec est scd̃a regula: in qua aduertẽduz est pmo: ꝙ text⁹ cõiter legit̃ corrupte: legit̃ siqdem: spẽs ꝛ differẽtie: ꝛ deber legi: specie dr̃e: vt pz ex cõmentis Boetij ꝛ Auerrois ꝛ subiunctis in textu: in qbus non spẽi memoria habet̃: sed tñ differentiaꝝ: ita ꝙ regula est ista. diuersoꝝ generuz ꝛ nõ subalternatim positoꝝ: diuerse sunt specie dr̃e: ꝛ vocant̃ differẽtie diuerse specie: que sunt diuerse formal̃r: ꝛ dictuz est ꝓpter differẽtias diuersas material̃r: sicut sunt differẽtie idiuiduales oium predicamẽtoꝝ. Subalternatim aũt posita gña q̃uis non ꝓprie dicant̃: nisi illa quoꝝ vnũ est sub altero: sequẽtia tñ cogunt: vt intelligamus: ꝛ ea quoꝝ vnum est sub altero: ꝛ ea que sunt sub vno gñe:

li. c. 2°

pō gñō. L. 9. 23.

cap 4°.

ita q sensus est diuersoꝝ generum: quoꝝ vnū nō ponit sub
altero neqꝫ ambo sub vno tertio gñe diuerse sunt ſm spe
ciem dr̃e. Cogimur aūt ad hūc sensum: qm̄ Aristoteles
loqtur de differētijs per se qdē sed in cōi: siue ↄstitutiue si
ue diuisiue sint: qḋ pꝫ ex eo q declarādo hāc regulā: sub-
didit exēplū in differētijs diuisiuis aialis: ⁊ scie que sunt
gñia: neqꝫ subinuicē posita: neqꝫ sub vno tertio: ⁊ deide as
signās rōnem q̄re in regula apposuit ly: ⁊ nō subalterna
tim positoꝝ: dicit ħ ideo factū: qꝛ nihil ꝓhibet subalter-
noꝝ generꝫ esse easdē dr̃ias: qꝛ supiora de inferiorib⁹ pre-
dicant: ⁊ ↄ̄ñter quecūqꝫ sunt ꝑdicati dr̃e sunt ēt subiecti
dr̃e: vbi expsse apparet q ad dr̃as ↄstitutiuas generꝫ se
ↄtulit. tales. n. que sunt que qꝛ de supiorib⁹ gñibus predi
cant: opꝫ iuxta pcedētem regulā: q de eoꝝ iferiorib⁹ pre-
dicent: ⁊ sic eedē dr̃e que sunt ↄstitutiue ꝑdicati supioris
intrant ēt ↄstitutionē subiecti iferioris. Vbi grā. dr̃e ↄsti-
tutiue aialis puta corporeū ⁊ sensibile sunt ēt dr̃e itrinse-
ce ↄstituētes hoiem: qm̄ oēs dr̃e supioꝝ: sunt ēt dr̃e infe-
rioꝝ: lꝫ non ecōuerso. Quia igit Aristoteles regulā de-
clarādo mō de diuisiuis: mō de ↄstitutiuis differētijs ser-
monē facit: opꝫ dicē q de differētijs per se in cōi locutus
fuerit cū dixit: q diuersoꝝ generꝫ ⁊ nō subalternatim po-
sitoꝝ diuerse sunt specie dr̃e: ⁊ q non per subalternatim
posita: itelligat ea gñia que neqꝫ subinuicē neqꝫ sub tertio
posita sunt. Si. n. subinuicē posita sunt hñt nec̄io q̄sdam
dr̃as diuisiuas easdē: qm̄ que diuidūt inferius diuidunt
superius: ⁊ possunt habere quasdam ↄstitutiuas easdē
quando. s. neutrum eoꝝ est gñalissimum: tunc enim dr̃a
supioris ↄstitutiua est ēt inferioris. Si vō ambo sint sub
vno tertio: neqꝫ ↄstitutiuas neqꝫ diuisiuas nec̄io hñt eas-
dem: qm̄ possunt eē imediate sub gñalissimo vt ↄtinuū
⁊ discretū respectu quātitatis: ꝑsit tm̄ hēre q̄sdam ↄstituti
uas easdē: qn̄. s. sunt sub vno subalterno: vt aial ⁊ planta
sub corpe aiato: tunc. n. dr̃e illius supioris eedē cōicant
vtriqꝫ iferioꝝ: ꝑpterea Aristoteles negatiuo mō loquen
di vsus est dicēs: subalternoꝝ vō nihil ꝓhibet easdē esse
dr̃as. ↄtingētiam enim quādam quā declarauimus insi
nuare voluit. Et sic finit ꝑma pars huius operis. ¶ Ubi
vt ꝓmissa seruemus reddenda est ratio premissoꝝ.

Quoniam intēdit vt dcm̄ est adunare ordinateqꝫ distinguē oia entia: hec aūt nō adunan
tur ⁊ ordinant absolute: sed vt incōplexe cōcepta: ⁊ ↄ̄sit
significata p voces: qꝛ voces sunt ꝓpria ↄceptuū signa:
ideo quatuor premittēda erant: aliqua. s. declarātia ↄdi-
tiones entium vt significant p voces: ⁊ hec sunt tres dif-
finitiones ⁊ ꝑma distinctio: ⁊ aliqua declarantia qḋ sint
entia adunantia: vt cadūt sub hac arte: ⁊ hec sunt ea que
in scd̃a diuisione dicunt. Et aliqua declarātia habitudi-
nem īter se eoꝝ que sub vno gñe adunant ⁊ hoc fit in pri-
ma regula ⁊ in parte vltima scd̃e regule: ⁊ aliqua decla-
rantia distātiā eoꝝ que adunant in vno gñe ab his que
adunant in altero: ⁊ hoc fit in vltima regula. Quinque
aūt ↄditiones entium vt significant per ↄditiones expli-
cauit. s. equiuocationē: vniuocationē: denoiationem: incō-
plexionē: ⁊ cōplexionē: qm̄ ex hoꝝ notitia maxime vtili-
tates doctrine huic ꝓueniunt. Ex notitia nāqꝫ hoꝝ scim⁹
primo qūo acies intellect⁹ ſm ꝑmam operationem figi de-
beat: quādo he voces offerunt: scimus nāqꝫ q equiuocū
non est simplr̄ inspiciēdum: qꝛ nō habet vnum ↄceptum.
vniuocū vō sic. Denominatiuū vō (lꝫ extraneū qḋ) adu-
nare in sui significatiōe appareat: sicut denoiās tm̄ a quo
venit videdū eē: qm̄ nō differt ab eo nisi casu: ⁊ separatū
hēmus obiectū ꝑme operationis duz incōplexū a cōplexo
discernit. Et ex ħ dicimus 2°. qḋ adunādum vel querēdū
in vno: ⁊ qḋ in plurib⁹ gñibus aut locis sit: equoca enim
⁊ cōplexa in plurib⁹ gñib⁹ vel locis nec̄io posita. vniuo-
ca aūt ⁊ incōplexa in vno tm̄ nouimus: denoiatiua vō de
noiās sequi. Et ex ħ scim⁹ tertio q̄ꝫ diuersimode res sub
ↄceptib⁹ ⁊ vocib⁹ ēt incōplexis adunant. s. cōplexe ⁊ in-
complexe: ⁊ ħ tripl'r. s. equoce vniuoce: vel denoiatiue: ⁊
q̄lis sit adunatio faciēda in hac arte. s. q non ad equocat
nec denoiatiua nec cōplexa sed incōplexa vniuoca. Et ex
hoc scimus 4° q oia gñia adunari pñt ad vnū nō vniuo-
cū sed equocū: puta ens: ⁊ q oia ↄtēta sub vno gñe adu-
nant ad caput illius gñis vt ad vniuocū: ⁊ q vnū ꝑntuz
vnit alteri per denoiationē: ⁊ q incōplexa tm̄ adunanda
sunt refutatis cōplexis: ⁊ breuiter multa alia scimus ex
his: puta qūo. s. aliqua p se: aliq̄ reductiue sunt in gñe: ⁊
qūo diuersimode reducunt equoca: ⁊ denoiatiua: ⁊ com
plexa: ⁊ qūo multiplex est ꝑdicatio. His autē ꝓpositis ⁊
merito: qꝛ voces sunt signa reꝝ ⁊ priores quo ad nos q̄ꝫ
rea ↄcepte: ↄ̄ñs erat diffinire res de qb⁹ sermo hñdus est
nō simplr̄: sed vt cadūt sub hac arte: hꝫ aūt sunt res non
absolute sumpte: sꝫ indute q̄sdam intētiones. i. s̄ba vlis:
s̄ba pticularis: accidēs vl'e: ⁊ accidēs pticulare: ⁊ ħ subtil
liter fecit diffiniēs non ſm ↄditiones reales pure nec ſm
intētionales pure sꝫ mixte (vt supius declaratū fuit.) Si
ordinē vō queres: supradictoꝝ iter se: aduertas q incō-
plexū purū ꝑcedit incōplexū mixtū cōplexo: ⁊ iō post il
la tria pure incōplexa: fuit posita distinctio cōplexi ab in
cōplexo: equoca aūt ꝑponuntur: qꝛ ꝑmi termini. s. ens ⁊
vnū ⁊c̄. equoci sunt. vniuoca quoqꝫ ante denoiatiua sūt:
qꝛ denoiatiua ab equocis ⁊ vniuocis declinādo veniūt.
Ordo aūt ⁊ seruitium regulaꝝ vltimo positaꝝ satis cla-
re patēt: qm̄ ꝑma regula singula in seipsis ordinat ꝑdica
mēta. scd̃a aūt cōparādo vnū alteri ⁊c̄. Utilitates quoqꝫ
ex his emanantes satis ex se in promptu sunt ⁊c̄.

in ħ

Eorum qdem que ſm nullam cōple
xionem dicunt singulum aut substā
tiam significat: aut quātitatē aut q̄li-
tatem: aut ad aliqd: aut vbi: aut quā
do: aut situm: aut habere: aut facere: aut pati.
Est aūt substantia: vt singulariter dicat vt ho
mo equus quātitas vt bicubitū tricubitū: qua
litas vt albū: ad aliqd vt duplum. vbi vō vt in
loco quādo aūt vt heri: situꝫ vō vt sedet iacet:
habere vt calciatus armatus: facere vt secare
vrere. pati vt secari vri. Singula igit eoꝝ que
dicta sunt ipsa qdem ſm se in nulla affirmatio
ne dicuntur. Hoꝝ autem ad se inuicē affirma
tio fit cōplexione. Uidetur autem ois affirma
tio vera vel falsa esse. Eoꝝ autem que ſm nul-
lam cōplexionem dicuntur singula neqꝫ vera
neqꝫ falsa sunt: vt homo albuꝫ ⁊c̄.

Hic incipit tradē doctrinā ipsoꝝ ꝑntoꝝ tali or
dine. Primo enumerat oia ꝑnta diuidēdo se
cūdum mēbrū ꝑme diuisionis anpposite. s. id
qḋ sine ↄplōne dr̄. i. icōplexū. ⁊ dicit decē eē
que sine ↄplōne dñr. s. subam q̄ꝫtitatē ⁊c̄. ⁊
exēplariter declarat singula: vt clare pꝫ i textu. Scd̃o de
clarat quādā ꝓpetatē cōem oib⁹ istis. s. q ipsa ſm se. i. so
litarie sumpta in nulla affirmatione dicuntur. i. q dicēs
qḋcūqꝫ istoꝝ sigillatim nō affirmat neqꝫ negat sed affir-
matio fit ↄiungēdo vnū cuꝫ altero ↄiunctione vbali. Et
subdit ꝑsuasionē hui⁹ ꝓpetatis talē: omnis affirmatio vi
det vera: vel falsa esse: singula incomplexa non sunt vera
aut falsa. ergo singula incomplexa nō dicunt ſm affirma
tionem

tionē (ꝓbare maiorē: qꝛ metaphysici negocij opus est: ꝛ hic accipit) ideo dixit videt oīs affirmatio vera vel fal/sa: non dixit est: indubie tn̄ tenēda est. minor aūt partes est ex̄ pl'ariter. Tertio ad singula predicamēta descēdit: quattuor eoꝝ diffuse tractans: sex ꝟo vltima sufficienter tetigisse sat esse putans. inchoat aūt a substātia: qm̄ pmū genus ꝛ temporis ꝛ dignitatis ordine est ꝛc.

Substantia aūt que ꝓprie ꝛ pncipalr ꝛ maxime dicitur: q̄ neqȝ de subiecto dicit: neqȝ in subiecto est: vt aliqs homo: vel aliquis equus.

¶ Duo pncipalr docet circa pdicamentum sube. p ea que in ipso ptinent. 2° ꝓpetates eoꝝ. pars pma diuidit in 4or. In pma docet qd sit pma ꝛ qd scda substātia. In scda cō/parat pmas substātias oib' alijs ibi (Manifestū est āt.) In tertia comparat scdas subas iter se: ꝛ pmas iter se ibi (Scdaꝝ ꝟo subaꝝ.) In q̄rta reddit rōnē eius qd in pma parte dixerat de scdis substātijs ibi (Merito igit post pn cipales subas.) Anteqȝ aūt textū exponamus prelibandum est q Aristoteles mēbra diuisionis sube ponēdo diuisionē insinuauit sube in pmam ꝛ scdam: ꝛ ideo vidēdū est qd diuidit ꝛ q̄lia sit ista diuisio. ¶ Substātia pōt accipi tripl'r. Uno mō vt est pmum genus gnalissimū distin/ctū supius ɔtra alia nouē gna: ꝛ sic nō sumit cū diuidit in pmā ꝛ scdam: qm̄ suba que denoiat genus gnalissimum est suba scda: quā ɔstat non posse diuidi in pmā ꝛ scdam. Scdo mō sumit suba vt est pma ps entiū que sunt i vni/uerso: vt distinguit ɔtra accidēs: ꝛ sic nō sumit suba cum diuidit ɔtra accidēs: si diuisio sufficiēs eē dꝫ: qm̄ multa sunt sube isto mō que nec pme nec scde sube sunt: vt pꝫ de pti' sube ꝛ differētijs. Tertio mō sumit suba pro re di/recte existēte in linea recta pnti substātie: nō vt gnis aut spēi aut indiuidui rōnē hꝫ: sed absolute: vt. s. hec oia pue nit: ꝛ res est p se cōpleta ꝛ finita ꝛc. ꝛ hoc mō suba sufficiē ter diuidit in pmā ꝛ scdam: nō diuisione gnis in spēs: sed diuisione rei in modos ei': ꝛ est diuisio analoga: ꝛ pōt in telligi subam diuidi hic p modos reales: ꝛ p modos intē tionales sꝫ diuersimode: si. n. ista diuisio detur p modos reales: sic nō est p diuersos modos sꝫ vnū tm̄: per iclusio nē illius modi: ꝛ nō inclusionē eiusdē: ꝛ ille modus est particulariter subsistē: ita q sensus diuisionis est: res oīre/cte suba aut est substātia pma: aut scda. i. aut est pticulari ter subsistēs: ita q includat in sui rōne pticulariter subsi/stere: aut nō includit particulariter subsistē: in hoc. n. dif fert suba pma a scda: qꝛ suba pma puta sortes est nō solū sba talis: puta hō: sꝫ aliqs subsistēs nō in alio. 2a ꝟo suba puta hō etsi nūq̄ inueniat nisi cū pticulari subsistētia: in rōne tn̄ sua talē modū eēndi non icludit: vt pꝫ ex eius diffōne. Si aūt diuisio illa detur p modos itētionales: nō p vnū sed vere duos modos diuisio facta est. sunt autē isti modi vl'r ꝛ pticulariter ɔcipi: ita q sensus diuisionis est suba aut pma aut scda. i. aut pticulariter ɔcepta sumitur aut vl'r: ꝛ qm̄ diuersitas istoꝝ modoꝝ sequr affirmationē ꝛ negationē illius modi realis: ideo diuisio vtroqȝ mō intellecta veritatē hꝫ: nō vniformiter tn̄: qm̄ ex eo q diuisio ista hic tradit ꝛ scda suba logicū qd sonat: vnū ꝛ in meta'torēs diuisa suba nūqȝ noiat diuisio ista logicalis est: ac p hoc p modos itētionales itelligēda: ꝛ ɔn̄r 2° mō intellecta simpl'r ꝟitatē hꝫ: pmo ꝟo mō non hꝫ ꝟitatē simpl'r: qm̄ metaphysicalis est diuisio hꝫ: ꝛ neutrū eius mē/brū ɔstituit subam scdam: sꝫ alteꝝ est suba p' vocata: alterū suba que est qd erat eē: hꝫ tn̄ ꝟitatē quodāmō: si. s. negatio ill' modi realis. i. pticulariter subsistē accipiat: vt stat sub illo mō itētionali. s. vl'r ɔcipi. sic. n. logicā igredit ɔsiderationē ꝛ scdam facit subam: neuter q̄ sensus a logica rōne alienus est: ꝛ ɔn̄r vterqȝ suscipiēdus est. oīs q̄ suba directe in pnto exn̄s: aut est pma. i. particulariter subsistēs: aut est scda. i. nō est in se pticulariter subsistēs: mō expositio: vel aut est pma. i. pticulariter ɔcepta aut secunda. i. vl'r ɔcepta. modo ad textum veniamus.

Duo in hac p' pticula agunt. p diffinit suba pma sic: suba que ꝓpe pncipalr ꝛ maxime dr que neqȝ de subiecto dr neqȝ in subo est: vt aliqs homo ꝛc. ¶ Ubi notāda sunt tria. ¶ Primo q diffinitū est totū hoc: suba que ꝓpe pncipalr ꝛ maxime: his. n. oibus circulocutus fuit Aristoteles subaꝫ pmā: vn̄ scriptoꝝ vitio in multis codicib' insertū fuit: ly est. adeo vt iā pene oēs legant sic: suba aūt est que ꝓpe ꝛc. ꝛ male legūt vt ēt ex Alberto colligi/tur. Diffinitio aūt est id qd seqr. s. neqȝ de subiecto dr ꝛc. ¶ Scdo declarādi sunt termini: dixit (ꝓpe) qm̄ suba su/mit dupl'r. Uno mō pro eēntia cuiuscȝ rei. dicim'. n. q coꝝlor est de suba albedinis: ꝛ sic supius in diffōne equocoꝝ ꝛ vniuocoꝝ sube vocabulo vsus est. Alio mō sumit suba pro re p se stāte ꝛ alia sustētante: ꝛ sic suba est vnū spāle gen' distinctū supius ɔtra alia gna: ꝛ hoc mō sumit hic: ꝛ qꝛ pmo mō suba sumit cōiter: qm̄ extēdit ad oē genus: ideo 2° mō suba accipit ꝓprie: ꝛ ꝓpterea Aristoteles lo/quens hoc mō de suba addidit ly ꝓpe. Dixit (pncipalr.) qm̄ substare accidētib' cōe est oib' substantijs. pncipalr aūt substare ꝓpriū est pme sube: scde nāqȝ sube ideo scde dicunt: qꝛ scdario rōne. s. pmaꝝ substant. hō. n. ideo sub/stat grāmatice qꝛ sortes vel plato illi substat. Dixit (ma/xime) ad insinuādū ꝛ q nihil substat magis illa: ꝛ q il/la substat magis oib' alijs: qm̄ substat oib' quibuscūqȝ substāt scde substātie: ꝛ vltra hoc subiacent ēt ipsis scdis substātijs cuiuscȝ ordinis: generici. s. ꝛ specifici. Termini ꝟo diffōnis declarati sunt supius in scda diuisione. sicut enim suba p' duo dicit: ita duo dixit diffiniēdo: dixit. n. ly nō est in subiecto: qꝛ est suba. ly ꝟo nō dr de subiecto: qꝛ est p'. ꝛ sic pꝫ tota diffō. Nec te moueat si p puras nega/tiones dari videat: qm̄ subintelligit ibi (id qd est seu res que est.) id eni o pꝫ hic subitelligi q diuisū fuit supius in scda diuisione qn̄ dcm̄ est: eoꝝ que sūt alia de subiecto dicunt ꝛc. Notāter autem dico id qd est. i. ens nō qualiter/cūqȝ sumptū: sꝫ vt cuacuat per rectas lineas oiū generꝫ. hec enim ꝓpe sunt que sunt. alia aūt hoꝝ sūt drē vel partes vel pn̄a ꝛc. Qm̄ nisi hoc subaudiat: diffinitio ista non ɔuerteret cū p' substātia: ɔueniet nāqȝ partib' eius ꝛ indiuiduis drāꝝ: hec. n. man' neqȝ est in subiecto neqȝ dr de subiecto: ꝛ sil'r hec aīa ꝛ hoc rōnale: subintellecta aūt di/cta pticula: ɔuertit diffinitio cū diffinito: qm̄ ois subs p' est id qd est neqȝ de subto dcm̄ neqȝ in subiecto exn̄s: ꝛ oē id qd est neqȝ de subo dcm̄ neqȝ in subto exn̄s est suba p'. ptea. n. ꝛ drē ꝛ hꝫ non sunt que sunt: sꝫ alioꝝ poti' aliqd sunt. Nec mireris si accn̄s vocet hic id qd est: ꝛ ps sube non: qm̄ hic dignitates reꝝ pēsam': ex mō qditatū eaꝝ: qꝛ tractam' de eis vt aduniant ad gna ꝛ ordinant in eis: qd ex qditatib' hn̄t entia. Cōstat āt q lꝫ accn̄tia ipfectiora entia sint: qꝫ ptes sube: ꝑmanēt tn̄ quo ad hoc: q ptes hn̄tes qditatē nō sunt: sꝫ ipsa hn̄t suas ꝓpas qditates ex qb' sortiunt hāc dignitatē q gna directe igrediant: ex q̄ factū est vt logicus attēdēs dignitatib' pntalib': rectaꝫ substātiam ꝛ rectū accn̄s: ea que sunt tm̄mō dixerit.

Tertio vidēdum est qd sit diffinitū in hac diffōne: ꝛ qm̄ B hꝫ multū difficultatis in quo ɔsistat difficultas ppt rōnes difficultatē ingerētes hincinde p/mittēdū est. ¶ Dubiū est hic an diffiniat aliqd cōe: an aliqd singulare. Qꝫ enim cōe aliqd diffinitū sit Platonis a Porphyrio iducta auctoritas ondit dicēs: singularia relinquēda ab arte eē: neqȝ eoꝝ posse fieri disciplinam. Qꝫ aūt singulare describat ex eo ondit q al'r diffinicio diffi/

nito repugnat. ꝯtrariant enim sibi inuicē hec duo .s. cōe seu vle: nō dr̄ de subiecto. Si .n. vle est: de subiecto dicit: etsi de subiecto nō dr̄ singulare esse opꝫ. ¶ Ad euidētiā hui⁹ difficultatis aduertēdū est: ꝙ lꝫ hic nō diffiniat aliqua intētio scd̄a nec aggregatum ex re ꝛ intētione: qm̄ p̄ma sb̄a nihil hoꝝ signat: sed rea nae quā p̄mam sb̄am vocamus: tn̄ diffinitio ista itelligēda est q̄si ad modū diffōnis intētionis scd̄e iuxta doctrinā traditā in cap̄ de gn̄e. diffiniet̄ siquidem res p̄me itētionis cōis pluribus: ꝛ ꝯtr dicta de subiecto: qꝛ diffō tn̄ ista ei nō ꝯuenit vt qd̄: sꝫ potius vt q̄: ideo diffinit̄ per nō dici de subo: sicut gen⁹ diffinit̄ p̄ predicari de specie: ꝛ tn̄ ip̄m non est qd̄ p̄dicat̄ de specie: sed quo res denoīata genus dr̄ de specie. Declarant̄ singula hoꝝ: ꝛ p̄ ꝙ res diffinita sit cōis: qm̄ ꝙ sit p̄me intētionis declaratū est ex qd nōis sb̄e p̄me. declarat̄ ḡ duplr̄. p̄ sic: qd̄ diffinibile vel certitudinaliter scibile est vle: qm̄ de singularib⁹ nō est certitudo itellectualis sꝫ sensus: sꝫ res diffinita hic est diffinibilis seu scibilis: qm̄ per artē istā scit̄. ergo. Scd̄o sic: id cui⁹ diffō predicat̄ de plurib⁹ vniuoce est vle: sed diffō tota rei hic diffinite p̄dicat̄ de pluribus vniuoce. ḡ res hic diffinita est vl̄is. minor euidēter clara est: qm̄ totū hoc .s. id qd̄ est neqꝫ in sb̄to exn̄s: neqꝫ de sb̄to dictum p̄dicat̄ de sorte ꝛ platone: ꝛ ceteris p̄mis substātijs. Est ḡ tam res diffinita qꝫ diffō cōis plurib⁹: ac p̄ hoc vtriqꝫ ꝯuenit de subiecto dici. ¶ Quid āt sit ista res cōis que diffinit̄ a. S. Tho. in p̄ͣ pte. q. 29. a p̄ ad p̄mū exprimitur: ꝛ dr̄ ꝙ est id qd̄ ptinet ad cōem rōnē singularitatū indiuiduoꝝ sb̄e. i. est modus quo subsistūt idiuidua substātiaꝝ: vel sb̄a h̄ns talē modū qui vocat̄ incōicabilr̄ existere. sortes .n. existit ita incōicabilr̄: ꝙ nō pōt cōicari alteri: sicut accidēs subiecto: neqꝫ sicut vle p̄ticulari: neqꝫ sicut pars toti: ꝛ ꝓpterea tres particulas in diffōne p̄me substātie posuit: duas explicite: ꝛ alteram quā declarauimus īplicite. Modus aūt iste cōis est oib⁹ idiuiduis substātie: ꝛ ideo diffinibilis: ꝛ qd̄ sequitur ad illuꝫ cōe est oib⁹ dictis idiuiduis: ꝛ ideo nō est mirū si p̄ñs diffinitio pluribus ꝯueniat. Et per hec pꝫ ꝙ p̄ñs diffinitio non cōuenit rei diffinite vt qd̄: qm̄ res illa que est incōicabiliter existere: non hꝫ hoc .s. ꝙ nō dicat̄ de subiecto: qm̄ plurib⁹ cōis est: vt exp̄sse ponit. S. Tho. ibi in q̄one 30ͣ. ab vltimo ad scd̄m: ꝛ euidēter pꝫ: qꝛ sorti ꝛ platoni cōe est incōicabilr̄ existē: lꝫ non sit cōe eis idiuiduationis p̄ñm. Quod v̄o relinquitur est .s. ꝙ p̄ñs diffinitio ꝯueniat diffinito: vt quo: ex eo sat sit pro nunc nosse ꝙ ideo sortes est qd̄ est: ꝛ neqꝫ est in subiecto: neqꝫ dr̄ de subiecto: qꝛ est substātia p̄ma. i. qꝛ est substātia incōicabilr̄ existēs. Et ex his pꝫ qd ad rōnē in oppositum dōm sit: ꝙ .s. q̄uis nō dici de sb̄to repugnet cōi: vt qd̄ ꝛ ꝯuerso: nō tn̄ repugnat rei que denoīat̄ cōis vt quo. i. vt modus est alteri⁹: ꝯstat .n. ip̄am incōicabilitatē existēdi cōeꝫ denoīari: ꝛ tn̄ ex ea oriri in oib⁹ in qb⁹ est ꝙ nullū eoꝝ cōe sit. Hec aūt qꝫ ꝯformia. S. Tho. sint nemo audet cēsere nisi memor ꝙ hypostasis idem sonat ꝙ sb̄a p̄ma: diligēter scrutat⁹ fuerit doctrinam eius in locis adductis. ꝛ in q̄onis 9ͤ de potētia dei. articulo p̄mo. Nec ei qd̄ dictum est .s. subam p̄mam. i. rem nature diffinitam esse: obstat diffinitionē per intētionem scd̄am datam eē: quoniam logicalis hec descriptio est ꝛc̄.

p̄ͣ parte q. 29. ar. p̄ ad p̄m

p̄ͣ parte q. 30. articulo 4. ad 2m.

poͣ dei. q. 9. ar. p̄.

¶ Secunde substantie dicuntur species: in quibus speciebus ille que principaliter substātie dicunt̄ insunt. Hec quidem ꝛ harum speciēꝝ genera: vt aliqs homo in specie quidem est in hoīe genus v̄o speciei aīal est. Scd̄e v̄o substantie dicuntur: vt est homo atqꝫ animal.

¶ Hic 2ͦ declarat qd sint scd̄e sb̄e: dicēs ꝙ secūde sb̄e sunt spēs in qbus sunt p̄me sb̄e: ꝛ gn̄a illaꝝ speciēꝝ. Ubi notandum ꝙ cum dr̄ illas spēs eē substātias: in qb⁹ sunt p̄me sb̄e: intelligit̄ de eē in: sicut inferius est in suo supiori essentiali: quēadmoduꝫ .s. pars subiectiua est in suo toto vl̄i in quo ꝯtinet̄: tales siqdē spēs ꝛ eaꝝ supiora dicunt̄ substantie: qꝛ dicunt nās sb̄aꝝ. scd̄e v̄o respectu primaꝝ quaꝝ naturas dicūt: vt ista spēs homo: ꝛ eius genus aīal dicūt naturam sortis ꝛ platonis: que sunt prime substantie.

Sed statim occurrit dubiū quō verificari possit ꝙ hō ꝛ aīal sint scd̄e sb̄e: ꝛ idiuidua .s. Socrates ꝛ Plato sint p̄me. cū .n. prius sit (vt in postpredicamētis dr̄) a quo nō ꝯuertit̄ ꝯñā: ꝛ a specie ꝛ gn̄e non ꝯuertat̄ ꝯñā ad idiuidua: sequit ꝙ gn̄a ꝛ spēs sint p̄ores sb̄e qꝫ idiuidua: declarat̄ minor in ꝓposito: ista ꝯñ̄a est formalis. sortes est sb̄a. ergo hō est sb̄a: siue accipiat̄ sb̄a a per se eēndo siue a substādo: sꝫ ecōuerso non valet nisi forte gr̄a mãe vel ex suppōne aliqua. nō .n. valet: hō substat albedini seu est albus. ḡ sortes: vt pꝫ: nō ergo spēs ꝛ gn̄a rōnabilr̄ appellate sunt scd̄e sb̄e. ¶ Ad euidētiam hui⁹ declarādi sunt amplius termini q̄onis .s. sb̄a p̄ma ꝛ scd̄a. Sub e nomē cum quōdam substās ꝛ sustētans alia sonet: ꝛ qd̄ vere alioꝝ est sustētatiuū ip̄m alterius sustētatione nō egeat. (aliogn illud alteꝝ vere sustinēs p̄ncipalr̄ eēt) a duab⁹ ꝓprietatib⁹ sumptū videt̄ .s. ab actu substādi alijs: ꝛ negatione p̄oria sustētantis: ꝛ s̄m accessum ad has ꝓpetates vel recessum ab eis: aliqd dr̄ magis vel minus sb̄a: ꝛ qꝛ vtrūqꝫ hoꝝ indiuiduū sb̄e maxime sapit: ꝛ spēs elongant̄ aliqualr̄ ab eis: ideo idiuidua p̄me sb̄e: spēs v̄o scd̄e sb̄e merito dicūtur. Pꝫ aūt hoc qd̄ dicim⁹. p̄ quātum ad negationē .s. p̄oria sustētantis. indiuiduū .n. sb̄e caret duplici sb̄to .s. sb̄ti inhesionis: per oppositū ad accidēs ꝙ oꝫ alicui inherere: si iueniri oꝫ in reꝝ nā: ꝛ subiecto p̄dicationis: qd̄ noīe reali pōt vocari sb̄m inexistētie: p̄ oppositūꝫ ad vlis que non iueniunt̄ nisi inexistētia suoꝝ p̄ticulariū: spēs auteꝫ sb̄e: puta hō: etsi careat p̄mo subiecto: hꝫ tn̄ 2m. non .n. existit id qd̄ sig̃t ly homo: nisi sustētatum in aliquo hoīe. Et ꝓpter hoc metaphysicus ꝯsiderans sb̄aꝫ hac ꝓpetate pfectam spēm non eē substātiam dicit in 7ͦ eius. Pꝫ deinde quo ad actū substādi alijs: qm̄ indiuiduꝫ subijcit̄ oibus qb⁹ subijcit̄ spēs tam accidētibus qꝫ supiorib⁹: ꝛ vltra hoc ipsi spēi: ꝓpter quod maxime sub a dicta est vt in textu dicet̄. ¶ Primum ꝛ 2m in ꝓposito duplr̄ sumi pñt: Uno mō iuxta illū modū prioris quo pri⁹ est a quo non ꝯuertit̄ in eēndo ꝯñ̄a: ꝛ sic non sumit̄ hic. qm̄ (vt dicet̄) nec spēs nec indiuiduū est hoc mō p̄m aut 2m: sꝫ sunt simul. ꝯuertit̄ .n. ꝯñ̄a iter ea in ꝓposito. Alio mō iuxta illū modū prioris: quo p̄us dicit̄ qd̄ est cā vel ratio alteri⁹. ꝛ nō ecōuerso: ꝛ hoc mō sumit̄ hic. Indiuiduū .n. dr̄ p̄ma sb̄a: ꝛ spēs scd̄a: qꝛ indiuiduū est rō ipsi spēi: ꝛ ꝙ subsistet accidētib⁹: ꝛ ꝙ absqꝫ sustētaculo existat in reꝝ nā: ideo enim hō est grāmaticus. qꝛ aliqs hō est grāmatic⁹. ꝛ silr̄ ideo hō est: qꝛ aliqs homo est: hō eni per seip̄m nō est nisi apd̄ Platonicos. ¶ Ad rōnem aūt in oppositū dr̄ duplr̄. primo ꝙ qꝛ sermo Aristotelis itelligit̄ de p̄ ꝛ 2ͦ nō s̄m ꝯñ̄aꝫ: sꝫ s̄m causalitateꝫ vt dcm̄ est: ꝛ argm̄ loquit de priore s̄m ꝯñ̄am: ideo nihil ꝯcludit sed in equoco laborat. ꝛ hoc dr̄ cōparando spēs indiuiduis signatis. Dicit̄ 2ͦ ꝙ qꝛ singula idiuidua signata ab arte relicta sunt. ꝓpter eoꝝ varietatem: ꝛ opꝫ ea ad quādā vnitatē vl̄em reducē: vt de his stabilis possit fieri disciplina: ꝯñ̄a est ꝙ oia indiuidua signata vt sub hac cadūt arte vnius rōnē habeant: ꝛ sic de eis tractet̄: tale aūt vnum est indiuiduū vagum: qd̄ oiuꝫ signatoꝝ vim obtinet: ꝛ sic non fit cōparatio hic iter speꝫ ꝛ hoc indiuiduū: qd eoꝝ sit prius substātia: puta iter hominē ꝛ sortē. sed inter spēm ꝛ indiuiduū vagum. puta inter hoīem ꝛ aliquē hoīem: ꝯstat aūt ex textu p̄ñtis capl̄i.

i postpredicamentis cap̄ de p̄ori.

ꝙ s̄m

q̃ ſm reale exiſtiam quã nunc ꝯſideramus: iſte ꝯñe conuertunt: hõ eſt ſb̃a. ḡ aliqs hõ eſt ſb̃a. ⁊ ecõuerſo: ⁊ ſil'r hõ eſt albus. ḡ aliqs hõ eſt alb⁹ ⁊ ecõuerſo: ⁊ ſic q̃ iuxta hũc modũ prioris: ſpẽs ⁊ idiuiduuz ſil' ſunt ſubſtãtia: argᵐ ẽt ſtãdo in h̃ mõ nõ intẽto: nõ ꝯcludit ꝓpoſituz: q̃ equocat de idiuiduo. q̃ ṽo vt deñi eſt iuxta aliuz modũ ꝑoria hic intẽtũ indiuiduũ tã vagũ q̃z ſignatũ eſt pri⁹ ſubſtãtia: iõ ſimpl'r dõm eſt idiuiduum eẽ ꝑmã ſbam: ⁊ ſpẽm ſcðam. Põt aũt: ⁊ in idẽ redit: ẽ'r oici deſcẽdendo ad idiuidua ſignata: q̃ lz ſpẽs puta homo ſit prior: hoc ⁊ illo hoie: non tñ hoc vel illo. i. lz ſit prior ſingulis: non tamen oibus: q̃ non inuenitur homo preter omnes homines ⁊c̃.

Manifeſtũ eſt aũt ex his que dicta ſunt: q̃ñ coꝝ que de ſubiecto dicunt. neceſſe eſt ⁊ nomẽ ⁊ rõnez de ſubiecto ꝑdicari. vt homo de ſubiecto aliquo hoie predicat. Ratio quoqz hoiſ de ſubiecto aliquo hoie ꝑdicabit. q̃dam enim homo ⁊ hõ eſt: ⁊ aial rõnale mortale. quare ⁊ nomẽ ⁊ ratio predicabit de ſubiecto. Eoꝝ ṽo que in ſubiecto ſunt in plurib⁹ q̃dem: neqz nomen de ſubiecto: neqz ratio ꝑdicabit. In aliq̃bus aũt nomẽ q̃dem nihil ꝓhibet ꝑdicari aliq̃ñ de ſubiecto. rõnem ṽo impoſſibile eſt ꝑdicari: vt albũ cuz in ſubiecto ſit: vt in corpe ꝑdicat de ſubiecto. dicit enim corpus album. ratio ṽo albi nunq̃z de corpore predicabitur.

Hec eſt 2ᵃ ꝑticula huius ꝯmeptis. in qua intẽdẽs cõparare ꝑmas ſubſtãtias alijs: duo facit. ꝑ cõparat eas ceteris ſ'z habitudinẽ quã h'z ad alia. vt de ipſa ꝑ⁹ ſubſtãtia ꝑdicant. 2º cõparat eas ceteris ꝑ habitudinẽ quam h'z ad alia: vt ſuſtẽtans ad ſuſtẽtata. ibi (Alia ḡ oia ⁊c̃.) Ad claritatẽ eoꝝ que hic dicent recolẽdũ eſt: q̃ in antep̃ntis diuiſa ⁊ enumerata ſunt oia que ſunt in oibus p̃ntia in illa diuiſione. (Eoꝝ que ſunt ⁊c̃.) Et oñſum eſt q̃ ſunt 4ᵒʳ. ſ. ſubſtãtia v'lis ⁊ ꝑticularis. accñs v'le ⁊ ꝑticulare: vñ Ariſtoteles volẽs cõparare ſbam ꝑticularẽ alijs: quã habitudinẽ reliq̃ tria mẽbra hẽant ad eã tradit. Uez q̃ accñs v'le ⁊ ꝑticulare eãdẽ habitudinẽ ſeruãt: quo ad ꝑdicationem ⁊ ſuſtẽtationẽ reſpectu ꝑme ſubſtãtie: vt patebit: q̃ vtrũqz eoꝝ eſt in ſubõ: ideo ea in vnũ nũc adunauit membrũ cõi vocabulo vocãs: ea que ſunt in ſubiecto: ⁊ q̃ ml'tuz refert quo ad ꝑdicationẽ an accñtia ſigñent i abſtracto: an in ꝯcreto: ideo nouã inuẽs diuiſionẽ coꝝ que ſunt in ſubiecto: in duo ea mẽbra ſecuit: abſtracta. ſ. ⁊ ꝯcreta. Oñdit ḡ hic habitudo ꝑme ſubſtãtie ad tria. Prio. ſ. ad ſubſtantias v'les ſeu ſcðas. que vocant ea que dicunt de ſubiecto. ⁊ dĩ q̃ ea que tm̃ dicunt de ſubõ. i. 2ᵉ ſubſtantie ꝑ̃ntur de ꝑmis ſm nomẽ ⁊ ſm rõnẽ. Scðo ad accñtia in abſtracto. ⁊ dĩ q̃ eoꝝ que ſunt in ſubiecto. i. accñtiũ: tam v'lium q̃z ꝑticulariuz ꝑlima. i. abſtracta: neqz ſm nomen: neqz ſm rõnẽ ꝑ̃ntur de ꝑ⁹ ſubſtãtia. Tertio ad accñtia in ꝯcreto: ⁊ ẽt dĩ q̃ in aliq̃b⁹ eoꝝ que ſunt in ſbto. i. in ꝯcretis accñtium: nomẽ nihil ꝓhibet ⁊c̃. i. accñtia in cõcreto ꝑdicant de ꝑma ſubſtãtia ſm nomẽ: ⁊ nõ ſm rõnẽ. Ubi ꝑ declarãdi ſunt termini: deinde deſcẽdendum ad ſingula.

Predicari de aliq̃ cum nihil aliud iportet q̃z ineſſe ſeu ꝯuenire illi de quo ꝑdicat: rõñs eſt q̃ ꝑdicari de aliq̃ ſm nomẽ: nihil aliud ſit q̃z nomen ꝑdicati ꝯuenire ſubiecto: ita q̃ nomẽ ꝑdicati ſit etiã nomẽ ſubiecti: nec refert an tale nomẽ ſit ſubiecti ſm ſubam: aut ſm q̃litatẽ: vel quodcũqz aliud ẽx̃neum. ſufficit. n. q̃ nomẽ illud eius aliq̃ mõ nota ſit eẽntial'r. vel denoiatiue itrinſece vel extrinſece: ⁊ ſimil'r ſequitur q̃ ꝑdicari ſm rõnem nihil aliud ſit q̃z rõnem ꝑdicati ꝯuenire ſubiecto: ita q̃ rõ ꝑdicati ſit ẽt ratio ſubiecti. nec refert an rõ ꝑdicati ſit tota ratio ſubiecti: an ſit ꝑs rõnis. dũmõ ſit pars itrinſeca: qð dico ꝓpt̃ ea que cadũt in rõne vt addita: ſicut ſubm eſt pars rõnis accidẽtis: ⁊ corp⁹ aie. His ꝑlibatis clara eſt ſniã triuz dictoꝝ. 2ᵉ ſiq̃dẽ ſubſtãtie dicunt de ꝑmis ſm nomẽ ⁊ rõnẽ: q̃ nomẽ eaꝝ eſt nomẽ ꝑmaꝝ: ⁊ ratio eaꝝ eſt ratio ꝑmaꝝ. hõ. n. dĩ de aliquo hoie ſm nomẽ: q̃ aliqs hõ vocat hõ. ⁊ ſm rõnem: q̃re diffinitio hoĩs: puta aial rõnale. eſt diffinitio aliculus hoĩs. Dicit aũt Ariſto. hoc eẽ manifeſtũ ex dictis. q̃ hui⁹ manifeſtatio ſequtur ex dictis in illa regula antep̃dicamẽtali (q̃ñ alteꝝ de altero ꝑdicat.) ſi. n. ſcðe ſubſtantie ſũt ea que de ſubiecto. i. ꝑ² ſubſtãtia dicunt. ſ. tanq̃z de inferiori. hoc. n. iportat dici de ſbto: ⁊ rõ cuiuſqz ſubẽ dĩ de ea: ſequtur q̃ rõ ſcðe ſubſtãtie dicatur ẽt de ꝑ². Accñtia ṽo in abſtracto: nec ſm nomẽ: nec ſm rõnẽ de ꝑmis ſubſtãtijs dicunt. q̃ nullo mõ de eis ꝑ̃ntur: nõ. n. ſortes dĩ albedo: aut q̃ztitas: nec rõ albedinis: aut q̃ztitatis eſt ratio ſortis. Accidẽtia aũt in ꝯcreto ſm nomẽ q̃dem dicunt de ꝑmis: q̃ noĩa coꝝ ꝯueniũt illis. ſortes. n. vocat Phs filius Socratis: q̃ðdam q̃ztum ⁊c̃. Rõ aũt de h̃ reddita ab Ariſtotele in textu dicẽre: albũ cum in ſbto ſit vt in corpe ꝑdicat de ſubiecto. dĩ. n. corp⁹ albũ. nõ eſt ſic itelligẽda. ac ſi velit dicẽ: ideo albuz ꝑdicat de ſubiecto ſm nomen. q̃ eſt in ſubiecto. iſta. n. rõ ſi valeret ꝯcluderet q̃ ẽt accidens in abſtracto ꝑdicat de ſubiecto ſm nomen. q̃ eſt in ſubiecto. albedo. n. nõ niſi in ſbto corpe eſt: ſed itelligẽda eſt ſic. q̃ cum albũ ſit in ſbto nõ ſolum ſm rem. ſed ẽt ſm modũ ſignĩdi. i. ſignificet per modũ exñtis in ſubiecto qð eſt corpus: nec̃e eſt album de corpe ꝑdicari ſm nomẽ. Et ꝓpter h̃ tetigit dĩam iter accñs ꝯcretum ⁊ abſtractũ. ex q̃s dicit hec que nũc tractat dĩa in ꝑdicando. de ꝑ² ſubſtãtia ſm nomẽ. ideo nãqz abſtractuz non ꝑdicat de ꝑma ſubſtãtia: q̃ ſigt̃ nõ per modũ adiacẽtis: ſ'z per modũ ꝑ ſe ſtãtis: ⁊ ꝯñter denoiantis ſbm. Scðz rõnẽ ṽo impoĩe eſt accñtia in ꝯcreto ꝑdicari de ꝑma ſb̃a: q̃ñ rõ eoꝝ non põt eẽ diffinitio: aut pars itrinſeca diffõnis ꝑme ſbe: albi enĩ diffinitio nec eſt diffinitio alicui⁹ corpis: nec ꝑs diffõnis eius vt de ſe pz. Nec eſt opus hic dubitare q̃ño albũ non ꝑdicet ſm rõnẽ: ſi diligẽter notata eſt expoſitio terminorum: ex illa. n. apparet ſophiſma equocationis cõmitti: ſi ex eo q̃ aliqð corpus non ſolũ eſt album: ſ'z etiam diſgregatiuum viſua. concludat ergo album ꝑdicatur ſm rationem: equoce eniz accipitur ꝑdicari ſm rationem: vt ⁊ inferius amplius explanabitur ⁊c̃.

Alia ṽo oĩa aut de ſubiectis dicunt ꝑncipalibus ſubſtãtijs: aut in ſubiectis eiſdez ſunt. H̃ aũt manifeſtuz eſt ex his que per ſingula ꝓponent: vt aial de hoĩe predicat: ergo de aliquo hoie predicat. nam ſi de nullo aliquoꝝ hoĩuz neqz oĩno de hoĩe. Rurſus color in corpe eſt. ergo ⁊ in aliquo corpe: nã ſi non in aliquo ſingulorum nec oĩno in corpore. Quare alia oĩa aut de ſubiectis ꝑncipalibus ſubſtantijs dicunt: aut in ſubiectis eiſdẽ ſunt. Non ergo exñtibus primis ſubſtãtijs impoſſibile eſt eẽ aliq̃d aliorum. oĩa enim alia: aut de ſubſtantijs eiſdẽ dicuntur: aut in ſubſtantijs eiſdem ſunt.

Hic 2º cõparat ꝑmas ſbas oib⁹ alijs ſm habitudinẽ ſuſtẽtantis ad ſuſtẽtata: ⁊ duo docet. ꝑ q̃ ꝑme ſbe ſuſtẽtant oĩa alia. 2º q̃ ſine ipſis nihil eẽ põt. Primũ ꝓponit ꝯclu

p° regl'a

dendo ex dictis quandam vlem de pdicato assumpto .s. ꝙ oia alia aut de subiectis pncipalibꝰ substātijs dicunt: aut in eis sunt: ꝛ declarat eã iductiue. ꝛ pͦ in illis que dicunt de subiecto .i. in scdis substātijs dicēs: ꝙ aial dr de hoie. ergo de aliquo hoie: ꝛ pbat ꝯñam: qr si de nullo hoie dr. ergo nec de hoie: deinde in his que sunt in subiecto dicēs. ꝙ color est in corpe. ergo in aliquo corpe. ꝛ pbat silr sequelam: qr si in nullo corpe est. ergo nec in corpe: ꝛ sic habet primum. ¶ Scdm vo .s. ꝙ sine pmis substantiis impossibile est aliqd eē: deducēdo ex pͦ docet subdēs: nō ergo existētibꝰ pmis substātijs impossibile aliqd alioꝝ eē: ꝛ pbat sequelam: qr iam dcm est: ꝙ oia alia sustētant in pmis: aut qr dicunt de eis: aut qr sunt in eis: ꝯstat autē ꝙ remoto eo qd sustinet necē est reliqua ruere. ¶ Notādum est pͦ. ꝙ Aristoteles volēs pbare oia alia: aut dici de pmis substantijs: aut eē in illis: quo ad scdas sbas tetigit gña: ꝛ qͦad accña tetigit accña i abstracto: vtrūqꝫ āt eadē rōne fecit: qr ꝛ gña remotiora sunt a pmis substantijs qꝫ spēs: ꝛ accidētia in abstracto qꝫ in ꝯcreto: ꝛ ꝯñter si illa que remotiora sunt nō pñt eē sine pmis substātijs: a fortiori nec spēs nec concreta pximiora esse poterūt sine eis. ¶ Dubitabit 2° hic cōiter: quō valeat pcessus Aristotelis. Tum qr Porphyrius dixit (ꝙ destructis singulis aialibꝰ remanet adhuc aialis ratio) ꝛ silis rō est de hoie ꝙ destructis oibus hominibꝰ adhuc remanet diffinitio hois: remanētibꝰ autē diffinitionibꝰ hois ꝛ aialis: ꝯstat ꝙ aial pōt predicari de hoie. ꝛ sic pemptis oibus hoibus aial de hoie dicet: ꝛ tñ de nullo hoie qd ꝯtra pñtem est textum. Tum qm ab inferiori ad suum supius negatiue nō valet argumētū: non enim valet: homo nō currit. ergo aial non currit: ꝛ tamē Aristoteles pcedit hic ab iferioribus: a singularibus .s. ad supiora: vt patet. ergo ꝛc̃. ¶ Ad hoc dubiū breuiter dr: ꝙ aliqd dici de alio ꝯtingit dupl'r. Uno modo absolute: ꝛ ad hoc sufficit habitudo ꝛ cōnexio terminoꝝ: ꝛ hoc modo aial dr de hoie: ꝛ tñ de nullo: sicut nulla rosa existēte: substātia dicit de rosa: ꝛ tñ de nulla rosa: ꝛ hoc cōcludit auctas Porphyrij: nec oppositum sentit Aristoteles. Alio modo sm realē existētiam. Uoco aūt pdicari aliqd de aliquo sm realem existētiam: quando pdicatum inest subiecto in rerū natura existēti. ꝛ hoc modo loqtur hic Aristoteles de pdicatione: qd pꝫ ex hoc qd concludit ꝙ destructis pmis substātijs impossibile est aliqd remanere. constat enim ꝙ hoc intelligit sm realem existētiam: ꝛ non sm eē intellectuale. dixit enim hoc correlariū impatiens doctrine preceptoris sui Platonis: qui eas qͣs nos scdas substātias dicimus. non sustētari in istis idiuiduis dixit. sed per se esse separatas ab istis sm eē reale. Scdm existētiam aūt realē loquēdo: ꝯstat ꝙ si aial non inuenit in hoc vel in illo hoie ꝙ nec in hoie inuenit: qm nun inuenit in rerum nã: nisi hic vel ille. ¶ Ad aliam obiectionem dicit ꝙ Aristoteles nō arguit per locum ab inferiori ad superius: sed per locum a partibus sufficiēter enumeratis. vt patet ex illa negatiua. nam si de nullo hoie: locus aūt a partibus sufficiēter enumeratis in pdicatis sm realem existētiam: tenet etiā negatiue: vt pꝫ dicendo nec hic nec hic nec ille ꝛc̃. currit. ergo homo non currit: secus autem est in pdicatis intentionalibus ꝛc̃.

¶ Scdaꝝ vo sbaꝝ magis sba est species qꝫ genus. propinquor enim est prime substantie. Si qs enim assignet pmam sbam qd est euidentius ꝛ ꝯuenientius assignabit spēm pferēs qꝫ genus: vt quēdā hoiem manifestius assignabit. hoiem qꝫ animal assignando. Illud enim ppriū est magis alicuiꝰ hois: hoc autē cōius.

Et cum aliquam arborem reddideris manifestius assignabis cum arborem reddideris: qꝫ plātam. Amplius principales sbe: eo ꝙ alijs oibus subiecte sunt: ꝛ alia oia: aut de his pdicant: aut in eis sunt: ideo maxime dicunt substantie. Sicut aūt principales sbe ad alia oia se hñt: sic ꝛ spēs ad genus se hñt. subiacet enim spēs generi. genera enim de spēbus pdicant: spēs aūt de generibus non ꝯuertunt: quare ꝛ ex his species magis genere substantia est.

¶ Hec est tertia pticula huius pme partis: in qua cōparare intēdens scdas sbas inter se: ꝛ pmas iter se: tria facit. Primo nāqꝫ cōparat spēs generibus dicēs spēm eē magis sbam gñe. ꝛ pbat duplici rōne. Quaꝝ pma est: substātia ppinquior pme sbe est magis substantia: spēs est ppinquior pme sbe qꝫ genus. ergo spēs est magis substantia: maiorē non aliter pbat: qr ex se euidens est. sicut enim ppinqus maxime calido est calidius: ita ppinqus maxime sbe est magis substātia. Minorē vo pbat sic: qd euidētius ꝛ ꝯuenietius notificat qd est pma substantia: est illi ppinquius. species est hꝫ respectu gñis. ergo. Maiorē huius psyllogismi pbat sic: qd est ppriū magis pme substātie est illi ppinqua. cōia enim egent aliquo appropriante: vt ppinqua sint huic magis qꝫ illi: qd euidētius ꝛ ꝯuenietius ipsaꝫ manifestat est magis ppriū vniuscuiusqꝫ .n. cognitio ex pprijs eiꝰ pēdet. ergo qd euidētius ꝛ ꝯuenietius manifestat qd est pͣ sba est illi ppinquius. ¶ Scda vo rō ad hꝫ posita ibi (Amplius pncipales) est talis: sicut se hñt pme sbe ad oia alia .s. spēs gña ꝛ accidētia: ita se hꝫ spēs ad genꝰ: sꝫ pͤ sbe. qr subiacēt oibꝰ. iō maxime sbe dicunt. ergo spēs qr subiacet gñi. ꝛ nō econuerso. genus .n. pdicat de specie ꝛ non ecōuerso (vt Porphyrius docuit) seqt' ꝙ sit magis sba qꝫ genus ꝛc̃.

¶ Ipsarum vo specierū quecunqꝫ non sunt genera: nihil magis alterum altero substantia est: nihil enim familiarius assignabis de aliquo homine hominem assignando: qꝫ de aliquo equo equum.

¶ Hic scdo cōparat spēs specialissimas inter se: docens ꝙ nulla earum est magis substātia qꝫ alia. ꝛ pbat hoc: reassumēdo medium pme rōnis nunc dicte .s. substātia ppinquior pme est magis substātia: nulla species que non est genus .i. specialissima est ppinquior prime substantie. ergo ꝛ declaratur minor: qr nihil familiarius .i. magis pprie indicat quid est aliquis homo: homo: qꝫ quid sit aliquis equus: equus: ꝛ sic de alijs ꝛc̃.

¶ Similiter autem ꝛ principalium substantiarum nihil magis alterū altero substantia est. nihil enim magis aliqs homo substantia est qꝫ aliquis bos.

¶ Hic tertio comparat pmas substātias iter se: docēs sitr ꝙ nulla caꝝ est magis sba qꝫ alia: ꝯtētus supioribus dictis. solam exēpli manifestationem addens ꝛc̃.

¶ Merito aūt post principales substantias sola species ꝛ genera dicunt esse secūde substantie. Eoꝝ enim que predicant principales substantias sola hec indicant: aliquem enim hominem siqs assignauerit qd sit: si speciē protulerit conuenientius assignabit: qꝫ si genus: ꝛ

manifestius

manifestius faciet assignando hoiem q̄ȝ aial. Alioꝝ vͦo quicquid assignauerit quilibet assignabit extranee: velut album aut currit: aut q̄cūqȝ talium reddens: ergo merito he sole secū de substātie dicunt̄. Amplius ꝑncipales substantie: eo ꝙ alijs oibus subiaceant: idcirco ꝓprie substantie dicuntur. Sicut aūt prime substantie ad oīa alia sese hn̄t: ita principaliū substantiarum genera ⁊ species ad oīa reliqua se se hn̄t. De his enim omnia reliqua predicantur: aliquem enim hoiem dicis grāmaticum esse. ergo ⁊ animal ⁊ hominem grāmaticum dicis: similiter autem ⁊ in alijs.

¶ Hec est 4ª ⁊ vltima pars huius pᵗᶜ in qua intendens reddere rōnem eius qđ in ꝑnͦ huius capl̄i dixerat .s. ꝙ 2ᵉ sbe sunt species ⁊ gn̄a in quibus sunt pᵗᶜ: duas rōnes ad hoc adducit. Quaꝝ pͣ talis est: ea sola sunt 2ᵉ sbe: que indicāt quid sunt pᵗᶜ: sed sola gn̄a ⁊ species indicant quid sunt pᵗᶜ sbe (lȝ diuersimode) qꝛ species familiarius indicat q̄ȝ genus: vt dcm̄ est. ergo sola gn̄a ⁊ species sunt 2ᵉ sbe: maior ex se euidens relinqtur: qꝛ solum id qđ pertinet ad nām pᵗᶜ sbe est sba: cetera enim accn̄tia sunt. Minor vͦo declaratur in singulis predicamentis: quo ad ipsam exponentem affirmatiuam .s. ꝙ species ⁊ gn̄a bȝ indicant qd primarum sbarum: qm̄ interrogationi: quid sit aliqs hō: cōuenienter assignat̄ rn̄sio ꝓferens: tam spēm q̄ȝ genus: manifestius tn̄ dicens hoiem q̄ȝ aial: ⁊ quo ad alteram exponentem negatiuam .s. oīa alia a speciebus ⁊ gn̄ibus non indicant quid ꝑmaꝝ sbaꝝ: qm̄ assignationes ⁊ rn̄siones extranee a qōne qd: nō indicant quid: claruȝ est autē ꝙ querenti quid est aliqs hō extranea rn̄sio est dicēs: ꝙ est albus. aut currēs. hec .n. qualitates ⁊ dispōnes foris ostendunt ⁊ nō indicant eius sbam. ¶ Scđa aūt rō posita ibi (Amplius ꝑncipales sbe) talis est. sic se hn̄t pᵗᶜ sbe ad oīa alia: ita se hn̄t species ⁊ gn̄a sbaꝝ ad reliqua oīa. Sed pᵗᶜ sbe ex eo ꝙ oibus alijs subiacent: ꝓprie dicunt̄ sbe. ergo gn̄a ⁊ species dicende sunt 2ᵉ sbe: ex eo ꝙ oibus reliquis subiacent: qđ declarat̄: qꝛ oīa reliqua de secundis substātijs predicant̄: qđ declarat̄: qꝛ accn̄tia que reliqua sunt sicut predicant̄ de ꝑmis substātijs: ita de secūdis. Si enim aliqs hō est grāmaticus: sequr ergo. hō est grāmaticus. ergo aial est grāmaticū ⁊c̄. ¶ Notāduȝ est ꝙ qꝛ Aristoteles adhuc nō distinxit dr̄ias sbaꝝ ab ipsis substātijs: ⁊ dr̄ie ipse ſm veritateȝ nō sunt alie res a rebus quaꝝ sunt dr̄ie: ⁊ etiā eo mō quo distinguunt̄ ab eis. ad idē gen⁹ reducunt̄ in quo reponunt̄ res q̄ꝝ sunt dr̄ie: nō p ly oīa alia gn̄ibus ⁊ spēbus ꝑmaꝝ sbaꝝ: nō intellexit nisi accn̄tia: q̄ ꝯdistincta sunt supius ꝯ sbas: ⁊ vere alia sunt ab eis: ⁊ ad idem genus nō reducunt̄. Et pp hoc soluit̄ obiectio ꝯ pͣᵐ rōnem qm̄ oīa alia a gn̄ibus ⁊ speciebus extranee assignent ꝑmas sbas: cum dr̄ie sbaꝝ intrent qditates eaꝝ: iā enim patet ꝙ dr̄ie nō continentur sub ly oīa alia ⁊c̄.

¶ Cōmune est aūt oi substantie in subiecto nō esse. principalis enim substātia: neqȝ de subiecto dr̄: neqȝ in subiecto est. Secūde vͦo substātie sic ēt ꝯstāt: qꝛ nulla est in subiecto: etenī hō de subiecto aliquo hoīe dr̄: in subiecto autem nullo est: neqȝ enim in aliquo hoīe homo est. Siliter aīal de subiecto qdem dr̄ aliquo hoīe: nō est aūt animal in aliquo hoīe. Amplius eorum que sunt in subiecto nomen qdem de subiecto aliquando nihil prohibet predicari: rationem vͦo impossibile est predicari. Secūdarum vͦo substātiarum de subiectis rāo ꝓdicabitur ⁊ nomen: rōnem enim hoīs ⁊ animalis de aliquo homine predicabis: ergo non erit horum substantia que sunt in subiecto.

¶ Hec est 2ª pars ꝑncipalis huis capl̄i in qua intendens tradere ꝓprietates sbe: iuxta nūm ꝓprietatum: sex facturus est. Circa pͣᵐ aūt tria facit. p eam ponit dicēs. ꝙ commune est oi sbe in subiecto nō eē: ⁊ ꝓbat dupl̄r. Primo inductiue qm̄ neqȝ pᵗᶜ sbe sunt in subiecto: vt pȝ ex diffinitione eius assignata: qua dem̄ est: ꝙ neqȝ dr̄ de subiecto: neqȝ est in subiecto: neqȝ 2ᵉ sbe sunt in subiecto: siue spēs sint: vt hō: siue gn̄a vt aial: hec enim ⁊ si de subiecto dicant̄: aliq̄ hoie: in nullo tn̄ subiecto sunt: si enim eēnt in subiecto. subiectum illud eēt aliqs hō: nūc aūt ista nō sunt in aliquo hoie: vt in subiecto sunt accn̄tia: manifeste eniȝ liquet. ꝙ neqȝ hō: neqȝ aial est accn̄s alicuius hois. Deinde ꝓbat ratione speciali quo ad secūdas subas sic: ea que sunt in subiecto predicari possunt de ꝑmis substantijs ſm nomē ⁊ nō ſm rōnem. vt pȝ ex dictis. 2ᵉ sbe predicant̄ de ꝑmis ſm nomen ⁊ ſm rōnem. ergo 2ᵉ sbe non sunt de nūo eoꝝ que sunt in subiecto oīa clara sunt ex textu ⁊ supradictis vbi declaratū est qd importet eē in subiecto: eius. n. negatio conuenire nunc dicitur omni substantie ⁊c̄.

In. s eo dē cap.

¶ Non est aūt ꝓpriuȝ substāne hoc. nāqȝ dr̄ia eoꝝ que in subiecto nō sunt: bipes enim ⁊ gressibile de subiecto qdem hoīe dicitur: in subiecto aūt nullo est: nō eniȝ in hoīe est bipes neqȝ gressibile. Ratio quoqȝ differentie de illo dicitur de quo ipsa differentia predicatur: vt gressibile de hoīe dicit̄: ⁊ ratio gressibilis de hoīe predicabitur. est eniȝ homo gressibilis.

¶ Hic 2ͦ declarat quare cōe dixerit nō ꝓpriuȝ sbe in subiecto nō eē: ⁊ dicit ꝙ hoc .s. nō eē in subiecto nō est ꝓpriū .s. 4ͦ mō: ꝙ ꝯueniat semp oi ⁊ soli sbe. qm̄ ꝯuenit etiāȝ differentijs sbarum in subiecto nō eē. ⁊ ꝓbat hoc vtēs medio rōnis nūc dicte sic: ea que sunt in subiecto dicunt̄ de sba: ſm nomen qn̄qȝ. sed nunq̄ȝ ſm rōnem dr̄ie subaꝝ dicuntur de substantijs ſm nomen ⁊ ſm rōnem. ergo dr̄ie substantiaꝝ nō sunt de nūo eoꝝ que sunt in subiecto. Declarat̄ minor exemplariter: accipiēdo gressibile p dr̄ia ꝯstitutiua aialis ad hoiem. gressibilis nāqȝ vocat̄ hō: ⁊ ei⁹ rō hois rōnē ꝯficit. Nec obstat si dr̄ia diffinitionē nō hȝ: sicut nec gn̄i gn̄alissimo: hoc obstat. qm̄ rō cōius qd sonat q̄ȝ diffōlȝ (qꝛ in hn̄tibus diffōnem ratio est diffinitio) q̄re synōymis vtamur: iportat siqdē rō formaleȝ ⁊ distinctū ꝯceptū rei quecūqȝ sit illa siue diffinibilis: siue non.

¶ Nō vos vͦo ꝯturbent substantiaꝝ partes q̄ ita sunt in toto corpe q̄si in subiecto: vt ne forte cogantur ꝯfiteri non eas esse substātias: nō enim in subiecto eē dicunt̄: que tanq̄ȝ partes sunt in aliquo: non enim dicebantur eē ea que sunt in subiecto: vt quasi partes essent.

¶ Hic 3ͦ excludit quādam instantiam que contra assignatam omni sube cōem ꝓprietatem fieri posset: ⁊ est talis: partes subarum. puta caput manus ⁊c̄. sunt in subiecto. ꝓbatur. qm̄ sunt in toto .s. in pᵗᶜ substantia que subiectuȝ est: ⁊ sustentat eas. ergo si ꝯuenit omni substātie in subie

eto nõ esse: sequitur q̃ partes sbarum nõ sint sbe quod est manifeste falsum: sba. n. nõ nisi ex substantijs ꝯstare põt. Hanc obiectionem soluit ex diffinitione in antepredicamẽtis assignata illius termini (eẽ in subiecto) ⁊ dicit illa que sunt in aliq̃ vt in subiecto nõ sunt in illo vt partes eiꝰ. qm̃ eum diffiniebat (eẽ in subiecto) dicebat q̃ in subiecto eẽ est esse in aliquo: nõ sicut partem. ex ipsa ergo vocabulorum rõne: soluitur instantia: qm̃ aliud est eẽ in aliquo sicut partes ⁊ aliud esse in aliquo vt in subiecto: hic enim modus essendi interexcludit illum. ⁊ econuerso ⁊c̃.

Diuisio ne 2ª.

¶ Inest aũt substãtijs ⁊ differentijs ex his oĩa vniuoce predicari: omnia enim que ab his p̃dicata sunt: aut de indiuiduis predicant̃: aut de speciebus: a prima naq̃ꝫ substãtia nulla est predicatio: de nullo enim subiecto dr̃. Secundarum vero substantiarum species q̃dez de indiuiduo predicat̃. Genꝰ aũt ⁊ de specie ⁊ de indiuiduo: similiter aũt ⁊ drĩe ⁊ de speciebus ⁊ de indiuiduis predicant̃. Rationem etiam suscipiunt prime substantie specierũ ⁊ generũ: ⁊ species generis: quecũq̃ꝫ enim de predicato dicuntur eadez ⁊ de subiecto dicũtur. Similiter aũt ⁊ differentiarũ rationem suscipiũt species ⁊ indiuidua: Uniuoca aũt sunt quorũ ⁊ nomen cõmune ⁊ ratio eadez est: quare oĩa que a substantijs ⁊ differentijs sunt vniuoce dicuntur.

¶ Hic ponitur 2ª ꝓprietas sbe. non oĩs. sed 2ᵉ non solius. sed etiam drĩarũ eius. ⁊ dr̃ q̃ inest substantijs ⁊ earũ differentijs. q̃ oĩa. s. predicata inuenta in eis vniuoce p̃dicentur. ¶ Ubi aduertendũ est q̃ ista ꝓprietas. s. vniuoce predicari (lz vt videbit̃ nõ inueniat̃ nisi in s̃cdĩa substantijs ⁊ earum differẽtijs) ab Aristotele tñ nõ est hic attributa substantijs s̃cdĩs ⁊ differẽtijs: sed attributa est substantijs in cõi ⁊ differentijs hoc mõ q̃ oĩa que inueniunt̃ in earum latitudine p̃dicata: opꝫ esse p̃dicata vniuoca: vñ subiectum istius ꝓprietatis: ꝓprie loq̃ndo: est hoc qđ dico: oẽ p̃dicatũ sbe. seu in sba inuẽtum. erit aũt hoc manifestius cuꝫ ad seriẽ textus veniemus. ex ipsa. n. clare hic sensus habet̃. Aduertẽduꝫ quoq̃ꝫ est. q̃ Aristoteles ponit ꝓprietatem p̃dicati sbe: p̃dicari vniuoce. nõ de hoc vl' illo: sed simpl'r. vel q̃ꝛ sola p̃dicata sbe vniuoce dicunt̃ de eo qđ est simpl'r. ⁊ pᵐ subiectũ oĩum. i. pª sba. Uel q̃ꝛ sola predicatio vniuoca ꝯuenit p̃dicato sbe: qm̃ dicunt̃ tñ de indiuiduis ⁊ sp̃ebus sbe. de q̃bus (vt pꝫ in textu) vniuoce dicunt̃: p̃dicatis siqdem acciñtium. ⁊ si ꝯueniat p̃dicatio vniuoca: nõ tñ sola: sed etiaꝫ denoiatiua. album enim dr̃ de hoie nõ ꝫm rõnem vt decl̃m est. ¶ His p̃libatis scito: q̃ Aristoteles declaraturus ꝓpositũ sic ꝓcedit. Primo declarat que sint ea que sunt p̃dicata sbe: ⁊ h̃ vt insinuet pro q̃bus distribuit: ly oĩa q̃ñ absolute ꝓposuit dicens q̃ inest substãtijs ⁊ differẽtijs ex his oĩa vniuoce p̃dicari. Deinde adducet rõnem ad ꝓpositũ ꝓbãdum ibi. (Secũdarum vero sbarum.) Et qm̃ p̃dicatũ relatiue dr̃ ad subiectum: declarat que sint p̃dicata sbe ex subiectis dicẽs. q̃ oĩa que a substãtijs ⁊ differentijs p̃dicata efficiunt̃: aut dicunt̃ de indiuiduis: aut de sp̃ebus. ⁊ ꝓbat hoc: q̃ꝛ si eẽt aliqđ aliud p̃dicatũ sbe: illud esset ipsa sba pª: hec eniꝫ est que neq̃ꝫ de indiuiduis neq̃ꝫ de sp̃ebus dr̃: sed a pª sba nulla est p̃dicatio: qm̃ de nullo dr̃ subiecto. ergo solũ ea que de indiuiduis ⁊ sp̃ebus p̃dicant̃: p̃dicata sbe sunt hec aũt sunt 2ᵉ sbe ⁊ drĩe earum. vnde si ꝓbatum fuerit q̃ oẽs 2ᵉ sbe ⁊ earum drĩe: predicant̃ vniuoce: erit sufficienter declaratum intẽtum. ¶ Sꝫ ante q̃ꝫ vltra ꝓcedat̃ tria notanda sunt. Primo notãdum q̃ Aristoteles dixit oẽ p̃dicatũ sbe dici: aut de sp̃ebus vt genus ⁊ drĩa: aut saltem de indiuiduis in nũo plurali vt species (nõ q̃ꝛ opinatus fuerit oẽm sp̃em oportere hr̃e plura indiuidua in esse nali: qm̃ hoc pꝫ eẽ falsum de celestibus sp̃ebus. Sꝫ qm̃ opus est oi sp̃ei nõ repugnare p̃dicari de pluribus: saltẽ ꝫm eẽ qđ habet in intellectu) neceẽ est. n. vt vl̃is rõnẽ habeat: ⁊ ꝯr q̃ multa sub se ꝯtineat. ¶ Sc̃do notandum est q̃ signãter Aristoteles ꝓbans q̃ a pª sba nulla sit p̃dicatio nõ dixit. q̃ꝛ nõ dr̃ de subiecto: sed dixit q̃ꝛ de nullo dr̃ subiecto: vt p ly nullo excluderet ⁊ subiectũ iferius: ⁊ subiectũ inhesionis: p̃dicatio naq̃ꝫ ex nã ipsarũ reruꝫ nõ soluꝫ ꝯsurgit ex habitudine supioris ad inferius: sꝫ etiaꝫ accñtis ad subiectum: ⁊ ꝓpterea ad ꝓbãduꝫ q̃ aliqđ nullo mõ p̃dicet̃: nõ sufficit dicere q̃ caret inferiori: sed etiaꝫ opꝫ addẽ q̃ caret subiecto cui insit. Accñs enim indiuiduale: puta hoc album p̃dicat̃ de Socrate: ⁊ tñ nõ dr̃ de subiecto inferiori: a pª aũt sba. qm̃ oi subiecto caret: nulla oĩno est p̃dicatio. ¶ Tertio notãduꝫ est q̃ a pª sba nullã fieri p̃dicationẽ põt intelligi dupl'r. Uno mõ ꝫm se: seu ex se: ⁊ sic est verum. Alio mõ ex intellectu: ⁊ sic est falsum: dico aũt p̃dicari ex se: aut ex intellectu: nõ q̃ opiner aliqđ predicari absq̃ꝫ intellectu: qm̃ p̃dicatio ipsa opus est intellectus: ⁊ ꝯsequenter absq̃ꝫ ipso fieri nequit: sed q̃ꝛ aliqđ est qđ ex solo intellectu cõponente habet q̃ p̃dicet̃: ⁊ hoc dixi predicari ex intellectu: ⁊ aliqđ est qđ ex nã sua habet q̃ p̃dicati rõnẽ induere debeat in intellectu cõponẽte ⁊c̃. Que aũt sint ista: ⁊ que illa ex nã p̃dicationis sumendum est. Predicatio affirmatiua vera ꝺ qua est ꝫmo: exigit tria. s. aliquam distinctionẽ ⁊ aliquaꝫ idẽtitatem extremorũ: ⁊ alterum extremuꝫ respicere: alterum vt formale mãle: distinctionem siqdez exigi fateri cogit ipsa pluralitas p̃dicati ⁊ subiecti: idẽtitatẽ vero ipsa cõpositio p̃dicati cũ subiecto per copulã verbalẽ denotata: habitudinẽ aũt forme ad mãm regula illa suadet: que dicit q̃ p̃dicata tenentur formaliter: sba aũt mãliter. Hec aũt etsi quodãmodo in oĩbus inueniant̃ veris ⁊ affirmatiuis enũtiationibus (dissil'r tñ.) In q̃busdam eniꝫ inueniunt̃ ex ipsis extremorum signis etiaꝫ si intellectus ꝓpositionẽ nõ formaret: vt pꝫ et in istis. hõ est albus: sortes est homo ⁊c̃. manifeste enim patet q̃ ⁊ distinctio ⁊ idẽtitas quedã est inter extrema ista extra ꝓpositiones: ⁊ q̃ alterum eorũ vt alterius forma est: tam eniꝫ accñs q̃ꝫ superius forme rõnẽ habet. In q̃busdam aũt nõ inueniunt̃ hec ex meritis terminorũ: sed tñtũmodo ex ipsa intellectus ꝓpositione: vt pꝫ in ista. sortes est sortes. extrema enim hic nullaꝫ extra ꝓpositionem diuersitatẽ hñt: sed intellectus vsus vno ⁊ eodẽ termino bis extremuꝫ vtrũq̃ꝫ ꝯfecit: ⁊ sil'r sortes non habet in se: vnde sortis formale: aut cuiusq̃ꝫ alterius sit: sed habet potius vnde oĩum mã ⁊ subiectũ sit. Unde ille terminus. est. a quo ꝫm se põt fieri p̃dicatio: qui ex se habet habitudinem ad aliũ: vt formale ad mãle. Ab illo vero ex intellectu põt sumi p̃dicatio: qui ex se nõ habet q̃ alium respiciat vt forma mãm. Nec est opus alias ꝯditiones repetere: qm̃ implicite in hac ꝯtinent̃: opꝫ naq̃ꝫ si aliqđ ex se est alterius formale eẽ aliq̃ mõ distinctũ: qm̃ rõnes forme ⁊ mãe valde opposite sunt: vt. Cõmentator dicit in libro de aĩa. ⁊ eẽ aliq̃ mõ idem: alioq̃n nõ eẽt illius formale. Quia ergo pª sba ex se nõ hꝫ q̃ alterius formale sit ⁊c̃. lꝫ ex intellectu hec quodãmodo participet: ideo absolute Aristoteles dixit q̃ ab ea nulla est p̃dicatio. Nec oportuit cum distinctione loq̃: qm̃ illud est de vnaquaq̃ꝫ re verum iudiciuꝫ absolute: qđ ex ꝓprijs ipsius rei certitudinez sumit. ¶ Ad seriez ergo textus redeũdo. qm̃ ꝓduxe/

p̃ de sit Tex.

rat narrationem suaꝫ vsqꝫ ad hoc: ꝙ oē p̄dicatum sbe est 2ª sba vel dīa sbe: ostēdit nūc ōñter: ꝙ tam 2ª sbe q̄ȝ earum dīe predicanť vniuoce: tali rōne: oīa que predicanť ꝭm nomen ꝛ ꝭm rōnem: de indiuiduis sbe ꝛc̄. predicanť vniuoce: 2ª sbe ꝛ earum dīe predicanť ꝭm nomen ꝛ rōnem. ergo ꝛc̄. huius aūt rōnis p̄ ponit minorem explicite continentem vtrasqꝫ scđas sbas. spēs. s. gña: ꝛ etiam dīas. ꝛ primo ꝙ predicenť ꝭm nomē vt aperte pꝫ: deinde ꝙ predicentur ꝭm rōnem: ꝛ totum de se liquet. Ultimo ponit nō maiorem sed eius pbaonē: que est diffinitio vniuocorum dicens. Uniuoca aūt sunt ꝛc̄. ꝛ est manifesta pbatio a diffinitione ad diffinitū. Ubi clara luce apparet ꝙ simpl'r vniuoca Aristoteles vocat vniuoca essential'r: ꝛ ꝙ idem est apđ eūȝ p̄dicari noīe ꝛ rōne: ꝛ p̄dicari vniuoce. Aliter p̄dicari vniuoce etiā de p̄mis substātijs conueniret etiam accn̄tibus. ꝛ dōm fuisset ab Ari. ꝙ hoc nō est p̄dicatoꝝ sbe pprinꝫ: sed conuenit etiā alijs: p̄sertiꝫ qꝛ supi° dixerat ꝙ accn̄tia noīe ꝛ nō rōne de substantijs p̄dicanť.

Ueruꝫ qm̄ hic Aristoteles reperēs diffinitionē vniuocoꝝ nō repetit totā: sed dimisit ly sbe: sup qua p̄ticula superius fundauimus sensuꝫ intētuꝫ. mō ad amplitudinē ꝛ claritatē doctrine: altiūde ꝛ cōius ꝛ breuius idē manifestatur: ex Alberti documētis: p̄dicari rōne vel ꝭm rōnē: pōt accipi dupl'r. Uno mō mālıter. Alio mō formal'r. p̄dicari ꝭm rōnē mālıter loq̄ndo: est illđ qđ sigtur p rōneꝫ predicari: p̄dicari ꝟo ꝭm rōnē: formal'r loquendo: est illud qđ sigtur p rōneꝫ p̄dicari: per modū rōnis. i. eo mō quo rō p̄dicať de eo cuius est rō siue total'r siue partial'r. Unde p̄ mō albuꝫ predicať de sorte ꝛ Platone ꝭm nomē ꝛ rōnem: qm̄ nō sola vox albi dī de eis: sed etiam disgregatiuū visus. Scđo aūt mō albū nō dī de hoīe ꝭm rōnē: qm̄ disgregatiuū visus nō dī de hoīe vt eius rō: aut pars rōnis. Et qm̄ sermones tanti p̄hi formal'r sunt sumēdi. iō simpl'r loquendo illud tm̄ predicať rōne: cuius ratio est subiecti rō. Et cōnter cum in diffinitione vniuocoꝝ dī ꝙ sunt illa quoꝝ nomē est cōe ꝛ rō eadem intelligēdum est formal'r rō in quātum rō seu p modum rōnis: ꝛ sic cōtinet etiam vniuoca eēntialiter tm̄: ꝛ in idē redit cuꝫ sup̄dictis sed hoc erat addendum ad plenitudinem doctrine.

Omnis aūt substātia videť hoc aliqđ significare: ꝛ in primis qdem substantijs indubitabile ꝛ veruꝫ est: qm̄ hoc aliquid significát. Indiuiduū enim est quo vnum numero significatur: in secūdis ꝟo substātijs videť qdem similiter sub appellationis figura hoc aliquid significare: qn̄ qs dixerit vel hoīem vel aīal: nō tm̄ veruꝫ est: sed magis quale aliqđ significat: neqꝫ vnum enim est numero qđ subiectuꝫ est: queadmoduꝫ prima substantia sed de plibus homo dicitur ꝛ aīal. non aūt simpliciter quale quid significat: queadmodum album nihil enim album aliud significat q̄ȝ qualitatē. Genus autem ꝛ species circa substantiam qualitatem determinant: qualem enim quādā substantiam significant. plus autem in genere q̄ȝ in specie determinatio fit: dicens eniꝫ animal plus complectitur q̄ȝ hominem.

Hic ponit 3ª pprietas sbe: circa quaꝫ sic p̄cedit p̄ narrat qđ p̄ª facie videať dōm. dicens. ꝙ dī oīa sba sigre h̄ aliqđ ꝛ declarat cām huiꝰ apparētie inducēdo vtrāqꝫ sbam. s. p̄ªm ꝛ 2ªm. ꝛ ait ꝙ in p̄mis substātijs hoc adeo apparet. qđ est indubitabile ꝛ verum. vt indubitabile referať ad claram apparentiam. ꝛ verum ad exītiam: dubitatio. n. consurgit ex aliqua occultatione ꝛ veritas ab eo qđ res est vt infra diceť: ꝛ subdit cām indubitabilitatis huius ꝛ veritatis: qꝛ. s. qđ sigtur noīe p̄ª sbe: est indiuiduū ꝛ vnū nūo: vt sic formetur ratio. oē significans indiuiduū ꝛ vnū nūo sigt hoc aliquid. p̄ª sba sigt indiuiduum ꝛ vnū nūo. ergo p̄ª sba sigt hoc aliquid. In scđis ꝟo substantijs cā apparentie huius pprietatis est appellationis figura. i. similitudo cum noīe p̄ª sbe: que silitudo consistit in hoc: ꝙ sicut nomen p̄ª sbe solitarie prolatum suū significatuꝫ per se existens ꝛ ab alijs separatum indicat: ita qn̄ absolute dicitur homo: aut aīal proprium significatum per se existens ꝛ ab alijs separatum insinuare dr: ꝛ magis ostēdit coopatio scđaꝝ subaꝝ loco primaꝝ: cum volentes de substantialibus hoīum singularium loqui: attribuimus ea hoī tanq̄ȝ cuidam rei seorsum ab his: vt diffinitionum ꝛ demonstrationum exercitiū ostēdere dr. Deinde cum subdit (Nō tm̄ verum est) declarat supradicte apparentie inuente in secundis substantijs nō subesse veritatem rei ꝛ dicit nō esse verum scđas subas sigre hoc aliquid: lꝫ videatur sic: sed sigt quale aliqđ: ꝛ probat vtrūqꝫ. ꝛ p̄ partem negatiuam. s. ꝙ 2ª suba nō sigt hoc aliquid: vtēdo eodem medio negatiue: ꝛ bene (qm̄ si affirmatio est cā affirmationis negatio erit causa negationis) ꝛ dicit neqꝫ eniꝫ vnum est qđ subiectum est. s. significationi 2ª sube. i. significatum per illam: queadmodum p̄ª suba Addidit auteꝫ hanc particulam: qm̄ significatum per 2ªm subam cōtingit esse nedum vnum: sed vnū etiam indiuisibile formaliter: vt patet de spē specialissima: significans aūt hoc aliqđ: oportet ꝙ significet vnum nūo: ꝛ hoc circumloquitur ly queadmodum p̄ª suba: vt formeť sic ratio: oē significans hoc sigt vnum nūo. 2ª suba non sigt vnum nūo. ergo ꝛc̄. Scđo probat partem affirmatiuam: ꝙ. s. significet quale aliquid subdens: sed de pluribus hō dicitur ꝛ aīal: vt formetur sic ratio: suba significans id qđ dī de pluribus sigt quale aliquid. 2ª suba est h̄. ergo ꝛc̄. Deinde cum subdit (Non aūt simpliciter) declarat quo sensu dixerit substantiam scđam significare quale quid: quale enim dicitur dupliciter: vno modo simpl'r. ꝛ sic est speciale predicamentum qđ ideo simpliciter quale dī: qꝛ ꝭm eēntiaꝫ qualitas est. ꝛ iuxta hunc sensum nō est dictum ꝙ 2ª suba significet quale quid: qꝛ non sigt quale quid: queadmodum album significat quale simpliciter: quoniaꝫ album nihil aliud significat q̄ȝ qualitatem. i. qm̄ significatum albi nihil aliud est ꝭm essentiaꝫ q̄ȝ qualitas: que est passio substantie. genus aūt ꝛ species. i. 2ª substantie: circa substantiam qualitatem determinant. quoniaꝫ sigt nō quale absolute: sed qualem quādam substantiam. Et hic est scđs modus quo dicitur quale. s. ꝭm quid seu cum additione. 2ª ergo substantie nō significant quale simpliciter. sed quale substantie. Et quoniam dixerat indistincte ꝙ genera ꝛ species. qualitatem circa substantiam determinant. ꝛ hoc nō cōuenit eis vniformiter: ideo subdit declarando hanc difformitatem. ꝙ in gñe sit plus extensiue determinatio q̄ȝ in specie: qm̄ plura cōplectitur q̄ȝ hō. hec est series littere superficietenus tacte. Ad interiorem aūt sensum p̄cedendo: opꝫ terminos declarare. Hoc aliquid cōpositum cum sit ex ly hoc. importat quoddaꝫ demonstrabile. tale aūt opꝫ eē aliqđ particulare. vt̄a. n. nō pōt sensu: aut digito: aut quouis mō monstrari. Et ly aliquid. importat subam: sicut enim aliquātū notat qūantitatem. ꝛ aliquale qualitatem: ita aliquid subam. Unde hoc aliquid nihil aliđ est q̄ȝ suba particularis seu demōstrabilis: ꝛ qm̄ omne nomen prime substantie significat substantiam aliquā particularē. vt sortē Platoneꝫ hunc

p̄ posterio. tex. cō. 30.

lapidem hunc ignem ⁊c. ideo indubie verum est. oĩ ꝑme sibi ꝯuenit significare hoc aliquid. ¶ Sed occurrit hic dubitatiũcula: circa rõnẽ ad hoc adductã in textu: qr s. indiuiduũ ⁊ vnuz nũo est qđ sigtur. qm̃ id qđ sigr ly hoc album: seu ly hec albedo: aut hec linea: est indiuiduũ ⁊ vnum nũo: ⁊ tñ nõ est hoc aliqd: ⁊ sic maior rõnis forma te supius ruere vr. Ad hoc dr ꝙ qr semꝑ subintelligit in sermonibus mã subiecta: de qua est sermo: ⁊ supflua censetur eius replicatio: ideo nũc cuz de sba sermo sit: subintelligit sba: ⁊ est sensus ꝙ id qđ sigtur noie ꝑ' sbe: est sba indiuidua: ⁊ vna nũo: ⁊ ꝑpterea est hoc aliqd. Addidit aũt post ly indiuiduũ (ly vnum nũo) aut qr differunt rõne: qm̃ indiuiduũ dr ex ꝑuatione diuisibilitatis in inferiora: vnuz aũt nũo per positionem vnitatis mãlis. Aut qr indiuiduũ cõenomen est etiam speciei specialissime: que athoma. i. indiuisibilis dr: ⁊ per ly vnum nũo ꝯbitur ad particulare. species enim athoma vt hõ: vnum nũo non est: sed fortes est ⁊ indiuiduum ⁊ vnuz nũo. ¶ Quale aliquid: seu: qđ idem est. quale quid: multipliciter exponit. Ab Auic. siqdem: ⁊ Alberto. cõpositum dr ex quali de quo dixit Porphyrius ꝙ dĩa ꝑdicatur in quale: ⁊ quid: de quo etiam idem dixit ꝙ taz genus qz spẽs ꝑdicatur in quid: ita ꝙ 2ᵉ sbe signt quale quid: qr importãt qditatem importatam per genus: ⁊ qualitatẽ importatã per dĩaz verbi grã. hõ sigt quale quid: qr sigt aial rõnale. aial enĩz est quid: ⁊ rõnale est quale: ⁊ silr est in alijs secũdis substantijs. ¶ Et si istet ꝯ qr ſm hoc genus gñalissimuz sbe: nõ est 2ᵃ sba: qm̃ nõ sigt quale quid: sed qd tm̃: qm̃ genus gñalissimum nullã dĩaz includit. Rñder ꝙ gñalissimuz: ⁊ si nõ dicat quale in actu: dicit tñ quale in potentia. Uñ ꝑprie loquendo deberet dici de ipso ꝙ sigt quid qualificabile. ¶ Et si aliter instet ꝙ ſm hãc doctrinaz: sigre qle quid nõ erit ꝑprium scdarum sbaruz: sed cõe etiam alijs. Tum qr hoc ꝯuenit oĩbus spẽbus ceteroꝝ ꝑntoꝝ. oẽs enim species cõponuntur ex gñe ⁊ dĩa: ⁊ ꝯsiter ex quid ⁊ quali tali modo sumptis. albedo enim signdo colorez disgregatiuum: sigbit quid: rõne coloris: ⁊ quale rõne disgregatiui. Tum qr ꝑ' sba etiaz sigbit quale qd: qm̃ actu ⁊ intellectu includit in se gñis quid: ⁊ dĩe quale fortes. n. sigt aial rõnale hoc: ⁊ sic sigre hoc aliquid: ⁊ quale quid non opponunt. Respondet ⁊ ad ꝑ'ᵃᵐ instantiam dicit: ꝙ qr in alijs predicamentis nõ inuenit quid ſm rem. sz tñ ſm modum: ideo simplr loquendo: sola 2ᵃ sba sigt quale quid. ¶ Sed ista responsio recedit a fundamentis ꝑprijs. ſm enim hanc responsionem: quale qd nõ est compositum ex quid: de quo dcm̃ est: ꝙ genus dr in quid: sed ex quid ſm rem. i. sba. Et preterea si ea rõne quale quid non sigtur ab alioꝝ ꝑntoꝝ speciebus: qr in eis nõ inuenitur quid simplr. pari rõne: nec specis predicamenti sbe sigbunt quale quid: qm̃ in ꝑnto sbe nõ inuenit quale simpliciter: sed ſm modum tm̃. Ad hoꝝ ꝑ'ᵐ dr ꝙ rñsio super ꝑpria fundamenta edificata est: qm̃ quid ſm moduz: deriuatur ad quid ſm rem: vnde oĩa que predicant in quid inqz̃tum hm̃ participant modum sbe: ⁊ ꝑpterea dicẽdo ꝙ quale quid cõpositum est a qd ſm ꝙ genus predicat in quid: nõ exclusuz est quin sit cõpositum a qd ſm rez imo implicite hoc dcm̃: qm̃ qđ sumit a secũdario: sumit etiaz a principali. Quale qd ergo est cõposituz ex quid: ⁊ ſm modum ⁊ ſm rem: ex quali aũt ſm modũ tm̃. Ad id aũt qđ ꝯ hoc obijcit scđo loco dr ꝙ in textu expsse declarat: ꝙ hic nõ sumit quale simplr: ⁊ ideo nõ est equa rõ de qd ⁊ quali: qr quid simplr relictum est: qdale aũt declaratum est nõ sumi simplr: dixit enim Aristo. ꝙ 2ᵃ sba nõ sigt quale quẽadmodũ album qđ sigt id qđ nihil aliđ est qz qualitas. ¶ Ad 2ᵃᵐ ꝯo instantiam ꝑncipalem: dr ꝙ ꝑprium est secũdarum sbarum sigre quale qd pure: ꝑ' aũt sbe significant quale quid ꝯiunctum cum ꝯditionibus indiuidualibus: ⁊ sic saluat oppositio inter quale quid ⁊ hoc aliquid. Hanc expõnem ⁊ si ob reuerentiam taliũ viroꝝ defenderim: non tñ sequor: qr nec mẽtem nec textũ Aristotelis penetrare vr: vt ex sequenti expõne posita a sancto Tho. in 7° ⁊ 10° methaᶜᵉ. ⁊ quo ad aliquid clarius expressa in tractatu de nã gñis (sibi attributo) patebit.

¶ Sciendum est igit ꝙ cum inter Platonez ⁊ Aristotelem fuerit dissensio de subsistẽtia specieꝝ. Platone vltra has quas cernimus particulares sbas ponẽte quasdaz alias sbas per se subsistentes: quas nos species vocamꝰ dicebat siqdez inueniri vltra fortez ⁊ Platonẽ ⁊ ceteros hoies hoĩem separatuz per se subsistẽtem: ⁊ silr de equis ⁊ leonibus ⁊c. Aristotele ꝯo asserẽte: ꝙ vltra hos hoies non inuenit hõ: ⁊ vltra hos eqs nõ inuenit equus ⁊c. ex hac diuersitate opinionũ de rebꝰ: orta vr diuersitas opinionum de nominum sigtione. nisi forte a posteriori ꝓcessus factus fuerit: ex eo nãqz ꝙ apud Platonẽ: hõ est res vna nũo per se subsistens in rerum nã: seqtur ꝙ hõ significet hoc aliquid: sigre enim hoc aliqd (vt in textu dr.) est significare aliqđ indiuiduum vnuz nũo: nec refert an illud sit mãle sicut fortes: an imãle sicut hõ platonicus. Ex eo aũt ꝙ apud Aristotelem hõ nõ est aliqd in rerum nã: preter istos hoies: seqtur ꝙ hõ nõ significet hoc aliquid: vnde huiꝰ rõnem assignando dixit: neqz enim vnum est qđ subiectuz est. Et quoniã radix ista metaphysicalis potius est: artifex scientiarum Aristoteles ex ꝑprijs dialecticam cõficiens cãm deceptionis (figuram appellationis) dixit: ex eo ꝙ separatiz ꝓlatũ ly hõ seu ly aial: sbam quãdam ⁊ vnam nũo sigre: sicut cum dr ly fortes appet: ⁊ apud Platonicos locum habet hec apparẽtia: ꝙ etiaz hõ significet hoc aliqd. Cum enim noĩa sunt signa intellectuum (vt in ꝑ'° perihermenias dr) sicut occasio errandi Platoni fuit separatio ꝯceptuuz: credidit enim ea eẽ separata ſm rem. que ſm ꝯceptus abstrahũt ab alijs: ita occasio quoqz errandi fuisse vr: silitudo appellatiõis (vt Aristo. etiaz in ꝑ' posterioꝝ inuit.) loqmur nãqz de hoie tanqz de vno quodaz diffiniẽdo demõstrando ꝙ sicut dicimus ꝙ currit ꝙ moꝛit ⁊c. Cõtra Platonẽ est ſmo iste. dicens ꝙ 2ᵃ sba nõ sigt hoc aliquid: ⁊ silr sermo affirmatiuus dicens: sed significat quale quid.

cap°

¶ Ad cuius euidẽtiam recolẽduz est: ꝙ hic loquimur de sba 2ᵃ formalr ⁊ nõ mãliter: tractare nãqz de 2ᵃ sba mãliter non est tractare de 2ᵃ sba: sed de qđ qd erat esse: qđ est fundamẽtum ꝓximuz 2ᵉ sbe: hoc aũt est metaphysici: tractare ꝯo de sba 2ᵃ formaliter. ꝑprie tractare de ipsa: qm̃ vnũqđqz tũc ꝑprie cognoscit cum formalr docet: 2ᵃ aũt sba formalr (vt supius dcm̃ fuit) subam indutã intẽtionẽ 2ᵃᵐ: puta vniuersalitatem importat. Unde ⁊ supius Aristoteles posuit ꝑprietatem 2ᵉ sbe dici de subiecto: qđ cõstat esse de gñe scđarum intentionuz: ⁊ qr logici est tradere intentiones scđas. ideo hoc in loco de suba 2ᵃ formalr loquitur Aristoteles. ¶ Hoc aũt stante: sciẽdũ vlterius est ꝙ cum suba fiat 2ᵃ per operationem intellectus. qua abstrahit ab hoc ⁊ ab illo: ⁊ accipiẽdo quãdam vnitatẽ rõnis qua est vna in multis ⁊ de multis a qbus abstracta est. ⁊ oẽ illud qđ fit per actum intellectus circa subaz sit accñs. qm̃ accidit ei ⁊ ipsam denoiat: ⁊ quale cõmune vocabuluz sit ad oẽ accñs. vt pz ex diffinitione accñtis. qua dr ꝙ predicat in quale. ꝯsequens est ꝙ suba cũ sit 2ᵃ transit in accñtis ⁊ qlitatis fere nãm. nõ amittẽdo nãm ꝑpriã subalitatis. sed induendo accidentis seu qualitatis actum accipit enim vt dcm̃ est rõnem vniformis. ⁊ sic quale aliquid fit: ⁊ ꝑpterea dicitur ꝙ significat qle quid: qr qualitatem: id est vniformitatem qua est vna in mltis ⁊ de multis. circa subam quãdam: id est substãtias par-

ticulares determinat. ⁊ huic sensui ꝓpͤtissime ↄsentium
oia sequentia ⁊ añcedentia. Et vt sigillatim videat rõ in
textu ꝓbans ꝙ sba 2ª significet quale qd: exp̄sse ħ sonat.
ait enim. qm̄ de pluribus hõ dr̄ ⁊ aial. vbi clara luce vi-
des. ex dici de multis: ꝓbasse in sba qualitatem. Sensus
deinde exclusus. iuxta hac expositionẽ. maxime excludẽ
dus erat: ex eo n̄aqꝫ ꝙ Aristoteles sig̃tum secūdaꝝ sbaꝝ
nõ hoc aliqd sed aliquid quale. i. vniforme per actuz ale
dixerat. Et nõ esse hoc aliqd acc̃ñtis ꝓprium esse videat
qm̄ sba aliquid per se subsistens so nat. poterat apparen
ter inferri. ergo 2ᵉ sbe apõ te sig̃nt qualitatez. ⁊ ↄñter nõ
sunt reponende in p̄nto sbe. ⁊ ideo elegāter excludit hoc
dicens. ꝙ nõ sig̃nt qualitatem simpl'r. quẽadmodum al-
bum. sed determinant qualitatem circa sbam. albũ eniz
sig̃t albedinem. que est ita qualitas. ꝙ nõ est sba. nec sbe
intrinseca. ⁊ sic nihil aliud est q̃ꝫ qualitas. 2ᵉ aũt sbe sig̃nt
qualitatem. i. vniformitatem sbalem ipsarum primaruz
sbaruz. que principaliter ⁊ ꝓprie sbe sunt. ⁊ ideo nõ sig̃nt
qualitatem simpl'r. i. qõcũqꝫ extraneũ a p̄' sba: sed ipsaꝝ
primarum sbarum essentialem qualitatem determinant.
ac si diceret ꝙ nõ esse hoc aliquid ꝓprium nõ est accñtia.
sed cõmune accñti. ⁊ predicatis cõibus. que sunt 2ᵉ sbe: ⁊
lꝫ habeatu hoc cõmune sbe 2ᵉ cum accñtibus: differunt
tñ ab eis in hoc: ꝙ 2ᵉ sbe sig̃nt ipsas essentias sbaruz com
muniter: accidentia aũt sig̃nt nãm extraneam a sba. Ul-
tima quoqꝫ verba. s. plus aũt in g̃ñe q̃ꝫ in specie determi
natio fit: huic soli expositioni ↄsona videntur: ex eo enim
ꝙ tam genus q̃ꝫ species qualitatem. i. vniformitatẽ cir-
ca primas sbas determinant recte subiũctum est: ꝙ plus
fit ista determinatio vniformitatis in g̃ñe q̃ꝫ in specie: qm̄
genus plura complectitur. ¶ Antecedentibus aũt mul
tum ↄsentanea ꝓbatur expositio ista: ex eo ꝙ sic p̄marie
Aristotelis intentioni satisfit: dum sic totaliter elidit po-
sitio Platonica: ⁊ adeo vilificant spẽs ⁊ g̃ña sbe q̃ nunc
vt scõas sbas tractamus: vt fere inter accñtia ãnumeran
da videantur: que Plato adeo magnificasse visus est.

Sed est hic vnum dubiũ: qꝛ iuxta hãc expõnez 2ᵉ sba non sig̃t quale quid: qꝛ nõ sig̃t il-
lam qualitatem: tam enim hõ q̃ꝫ aial sig̃t rãtũ mũ rez nãe
⁊ non sig̃t aggregatum ex sbe ⁊ illa qualitate. i. vnifor-
mitate. ¶ Ad ħ dicit dupliciter s̄m duplicem qualita-
tem in istis inuentam in hoie: siquidem aut aiali abstra-
cto per opus intellectus: põt ↄsiderari duplex vniformi
tas. Una que est res 2ᵉ intentionis que fit per actum in-
tellectus quam suprascripta lecturi p̄ aspicient. Altera
que est res prime intentionis ⁊ est fundamentum illius
dicte: ⁊ hec nihil aliud est q̃ꝫ essentialis indiuiduoꝝ vni-
formitas. i. nã ipsa in qua essentialiter indiuidua ↄformã
tur: essentialem aũt vniformitatez dico nãm ipsam hois
vel aialis nõ absolute. sed vt assistentem habet intentio-
nem intellectus (vt ↄditionem sine qua nõ) sic enim vni-
formis in multis inuenitur: ⁊ ꝓpter exactionez huius cõ
ditionis vniformitas ipsa essentialis q̃litas dr̄: qꝛ. s. ab
opere intellectus quodãmodo fit: qm̄ sine ↄditione illa
que per opus intellectus fit actu nõ inuenitur. si ergo rõ
in oppositũ loquitur de qualitate illa accidentali: dr̄ ꝙ
cadit sub significatione 2ᵉ sbe: non vt res sig̃ta: aut eius
pars: sed vt conditio rei significate: nõ soluz sine qua nõ:
sed etiam per quam sba est 2ª: homo enim ⁊ si non signi-
ficet nisi humanam essentiam: nõ tñ significat illam: nisi
vl'r ↄceptam: ⁊ per hoc habet ꝙ 2ª sba sit: ⁊ sub logica cõ
sideratione cadat: vt dictum est. sic aũt significare illam
qualitatem accñtalem. s. vt ↄditionem: sufficit ad verifi-
candum ꝙ sba 2ª significet quale: ⁊ ideo argumentuz ni
hil obstat. Si aũt volumus loq̃ de qualitate essentiali:
sic negatur ꝙ sit 2ᵉ intentio: sed est res nature: ⁊ cadit sub
significatione scõaꝝ sbaꝝ: vt res significata: ⁊ hoc opus
est: vt ante oculos supradicta legẽtis ꝓponat: sic ⁊ p̄': vt
ipsi⁹ p̄' substrata: ⁊ ↄsideret semp vt illã p̄ᵐᵃ assistẽtem hꝫ
aliter ꝓposito logico nõ subesset: vtraqꝫ siqdez haꝝ rñsiũ
nũ bona ⁊ nec̃ia est. ⁊ p̄' tractarum illi: de nã g̃ñis ↄsona. 2ª
ꝟo verbis. S. Tho. in 7º ⁊ 10º metaᶜᵉ innitur ⁊c̃.

¶ **Inest aũt substãtys etiam nihil illis esse cõ
trarium. Prime enim substantie nihil erit cõ
trariũ alicui nãqꝫ homini nihil est ↄ̃riũ. At
ꝟo nec homini nec aiali aliqd est ↄ̃riũ. Nõ
est aũt hoc substantie ꝓprium: sꝫ ⁊ etiam mul-
torum alioꝝ: vt quantitati: bicubito enim ni-
hil est ↄ̃riũ: at ꝟo nec decem: nec alicui ta-
lium. At si quis forte multa paucis dicat esse
contrariuz vel magnum paruo: determinato
rum ꝟo nullum nulli est contrarium.**

¶ Hic ponitur 4ª ꝓprietas sbe ↄueniens oi sbe: sed nõ so-
li. s. carere ↄ̃rio: vbi duo facit p̄ ipsam ꝓprietatem ponit
dicens: ꝙ inest ⁊ substantys nihil esse illis ↄ̃rium: ⁊ indu
ctiue declarat in p̄mis ⁊ scõis substãtys: vt pꝫ. Scõo ost̃
dit hoc nõ esse ita ꝓprium sbe: ꝙ ↄueniat sibi soli: qm̄ cõ-
uenit etiam quantitati: vbi duo facit. qꝛ p̄ ostñdit ꝙ quan
titati etiam ↄuenit nõ hr̃e ↄ̃riuz per hoc ꝙ nec speciebus
quantitatis ↄtinue: puta bicubito ⁊ tricubito: nec specie
bus quantitatis discrete: puta decez: dero ⁊ alijs ⁊ hꝫ ali
quid ↄ̃riatur. Scõo ostdit hoc nõ esse certum vl'r de quã
titate: ꝙ. s. oẽ quãtũ careat ↄ̃rio: qm̄ aliqs forte dicet quo
ad quantitatem discretaz: ꝙ multa ↄ̃riant paucã: ⁊ quo
ad quantitatez ↄtinuaz: ꝙ magno ↄ̃riat paruũ: sed qcqd
sit de hoc: pronũc nõ est cure: sufficit. n. p̄nti intentioni: ꝙ
alicui q̃ztitati hoc ↄueniat. Et propterea hoc certificans
Aristoteles subdit: determinataꝝ q̃ztitatũ: ad certam sui
g̃ñis spẽm: nullam alteri esse ↄ̃riam. Ubi insinuat dupli-
citer sumi q̃ztitatem: que dam enim important quãtitatẽ
certã: vt bicubitũ tricubitũ decẽ cẽtũ mille ⁊c̃. Quedaꝫ
aũt important q̃ztitatem incertam seu indeterminatam:
vt magnum paruum multũ ⁊ paucũ: a dicentibus enim
aliquid hoꝝ intelligit qdem aliqsaz quãtitatez eẽ: sꝫ nõ
determinatur quanta sit ⁊c̃. certas ergo ⁊ determinatas
quantitates constat non habere ↄ̃rium: inquit Aristo.
quicquid de in determinatis dici contingat.

Hoc in loco sunt due dubitationes. p̄ª est an sba habeat ↄ̃rium. 2ª an magno sit ↄ̃riũ
paruum: sed qm̄ hec in sequenti cap̄ ab ipso tractabitur
Aristotele. Et p̄ª logici negocij limites exit: sepeqꝫ tracta
tur in physicis ⁊ metaᶜᵉ. vtraqꝫ omittenda est. nouitium
tñ terminos instruẽdum vt decet censeo: sbe noie hoc in
loco nõ ois res que accñs nõ est intelligit. Sed p̄ª tñ: ⁊ 2ª
sba: qõ ex eo pꝫ: ꝙ Aristoteles ꝓbans vl'em inductiue
harum tm̄ meminit: ⁊ nullam aliam supius sbam posuit.
Unde huic ꝓposito nõ obstat si forme sbales: aut differẽ
tie sint ↄ̃rie: lꝫ nihil hoꝝ sit sba. Rursus tam p̄ª q̃ꝫ 2ª potest
dupliciter sumi. Uno modo s̄m seipsam. Alio modo s̄m
sua accidentia: si ↄsideretur sba vt vestita est accñtia suaꝝ
puta calorem vel frigus ⁊c̃. ⁊ sic non sumitur hic: sic. n.
vna sba est ↄ̃ria alteri rõne suarum qualitatuz: ⁊ s̄m hoc
in 2º de g̃ñone dicitur: ꝙ ignis est cõtrarius aque. Sba
aũt in sua nuditate ↄsiderata ab intellectu (lꝫ nunq̃ꝫ nu-
da inueniatur in rerum natura) omni caret ↄ̃rio: ⁊ sic su-
mitur hic. Contrarietas aũt a qua ↄ̃riũ nomẽ deriuat: du
pliciter sumi põt. Uno modo cõiter: ⁊ sic diffinitur in 10º
metaᶜᵉ. q̃ꝫ est pfecta dr̄ia: ⁊ sic nõ sumit hic: qm̄ hec inue-
nitur in oi g̃ñere vt ibidem dr̄. ⁊ in p̄ physicoꝝ. Alio mũ su

T. c. 49
T. c. 4.
p̄ phy.
t. cõ. 52.

mitur ꝓprie: ⁊ sic nihil aliud est q̄ maxima distantia sub vno gñe: eoꝝ que nata sunt ab eodem susceptibili se con tinue expellẽ: qualis est inter calm̄ ⁊ frigiduz: albuz ⁊ ni grum: ⁊ de hac est hic s̄mo: cum dr̄ sube nihil eē ꝯ̃riũ: due eni; sube: etsi in codez gñe maxime distãtea sint: puta hõ ⁊ impfectissimuz ꝯchilium: in gñe aialis: nõ tñ circa vnũ aliqđ nata sunt suscipi. qm̄ in nullo suscipi pñt. cõe est. n. oim̄ sube in subto nõ esse: ⁊ ꝯ̃ter oẽs alie ꝯditiones de sunt. Uocaui aũt ꝯ̃ria ꝑ mõ cõiter: ⁊ 2° ꝓprie. qm̄ noibus est vtendum vt plures. Si qs. n. recte ꝯsideret ꝯ̃rietatem esse terminũ metaphysicalez. ꝑ mõ ꝓpriissime ꝯ̃rietas ap parebit: vñ ⁊ mihi magis placet illã vocare ꝯ̃rietatẽ me taphysicã: hãc ꝟo physicã: rõnabilr̄ tñ loquẽtiũ vsus ob tinuit: vt physica ꝯ̃rietas vocaret̄ simplr̄ ꝯ̃rietas ⁊ nõ alia q: ipsuz ꝯ̃rij nomẽ ab ipso ꝯ aliõ ꝓcessu sũptũ videt̄ ⁊c̃.

¶ Uidet̄ aũt substantia nõ sucipe magis ⁊ mi nus. Dico aũt hoc: nõ ꝙ substantia nõ sit ma gis ⁊ minus a substantia: h̄ enim dictum est: q: est: sed qm̄ vnaqueq; substãtia hoc ipm qđ est nõ dicit̄ magis ⁊ minus: vt hec substantia homo nõ est magis: aut minus hõ: nec ipse a seipso: nec alter ab altero. nõ est enim alter al tero magis hõ: sicut est albuz altero magis al bum: ⁊ bonum alterum altero magis. Sed ⁊ ipsum a se magis ⁊ minus dr̄. vt corpus cum sit album: magis album dr̄ esse q̄ prius: ⁊ cũ calidum sit: magis ⁊ minus calidum dr̄. Sub stantia ꝟo nõ dr̄: neq; enim hõ magis nũc hõ q̄ prius: nec alioꝝ quicq̄ que substantie sunt quapp nõ recipit substantia magis ⁊ minus.

¶ Hic ponit̄ 5ª ꝓprietas sube ꝯueniens quoq; oi sube: sed non soli. s. nõ suscipere magis ⁊ minus. ⁊ tria facit ꝓposi ta ipsa ꝓprietate. q: ꝑ excludit sensum falsuz. 2° declarat sensum intẽtum ibi. Sed qm̄ vnaqueq;. 3° ipsum inten tum sensum veritatez habere manifestat ibi. vt si est hec sba. Aduertẽdum est eniz ꝙ q: suscipe magis ⁊ minus: nihil aliđ est: vt logice loquamur: q̄ pdicari cũ ly magis ⁊ ly minus: cum di sbam nõ suscipe magis ⁊ minus: põt habere duplicem sensum. Unus est ꝙ ly sba nõ p̄dicetur cum magis ⁊ minus: ⁊ hũc sensuz statim excludit Aristo teles: qm̄ superius dcm̄ est oppositum: qñ declaratũ fuit ꝙ species est magis sba q̄ genus: ⁊ qm̄ dictum fuit ꝙ ꝑª sba est maxime sba: vnde dicit: dico aũt h. s. sbam nõ susci pere magis ⁊ minꝰ: nõ ꝙ sba vna puta species nõ sit ma gis ⁊ minus sba a sba. i. q̄ altera sba: puta gñe qđ est ma gis sba: ⁊ ꝑª sba qua est minus sba. Scđus aũt sensus est ꝙ id qđ dicitur: seu quodãmodo denoiat̄ sba: vt hõ bos leo: non dr̄ cum magis ⁊ minus. ⁊ hic est sensus intẽtus. vnde subdit. s; qm̄ vnaqueq; sba vt puta hõ bos: h̄ ipm qđ est. i. s̄m id qđ suo ꝓprio noĩe signt. (id eniz est id qđ est vnũqđq;: qđ eius ꝓprio noie denotat̄.) nõ dr̄ magis ⁊ mi nus declarando. deinde hoc insinuat 2° inueniri ⁊ cogno sci susceptionem magis ⁊ minus: nec est poĩe inueniri 3° modo. ¶ Primus ḡ modus est qñ idem nũc minus nũc magis tale est. ¶ Scđs est: qñ alterum est magis aut mi nus tale altero. opz enim magis ⁊ minus: vel in vno tm̄ respectu. s. suipsiꝰ: vel in multis inueniri etsi in vno: cuz hoc nõ possit esse in eodem tpe: q: implicat: est ꝑmus mo dus: si in pluribꝰ est scđs. Quod ḡ neutro istoꝝ modoꝝ magis ⁊ minus habet: nõ suscipere magis ⁊ minus com probatur: vt formet̄ rõ sic. oẽ suscipiens magis ⁊ minus aut ipsum a seipsa aut in altero respectu alterius dr̄ ma gis ⁊ minus: nulla sba est h;. ḡ nulla sba suscipit̄ magis ⁊ minus: cuius rõnis maiorem Aristoteles ꝑ ponit insi tendo eam declarationi minoris dicens: vt si hec sba pu ta sortes: sit hõ: nõ est ip se sortes a seipso mũc minus nũc magis hõ: nõ enim est minus hõ sortes puer q̄ iuuenis: l; sit minor hõ: nec alter ab altero. nõ enim sortes est ma gis hõ platone: vbi p; ⁊ maior: ⁊ aliqlr̄ minor. deinde in ductiue ⁊ exẽplo ab opposito. declarat minorẽ s; vtrãq; partem: ⁊ ꝑ 2ᵐ dicens: nõ eniz est alter altero magis hõ: sicut albuz est altero albo magis albũ. Deinde declarat ꝑᵐ partez inchoãs ab exẽplo ab opposito dicẽs. S; ipm album magis ⁊ minus albũ a seipso: corpus eniz ꝑus al buz nõ est magis albũ: sba nõ sic ⁊c̃. ¶ Cõtra hãc ꝓprie tatẽ tres instãtie sunt. ꝑª de elemẽtis: qm̄ Auer. (in 3° celi) dicit ea suscipe magis ⁊ minus. ¶ Scđa de aĩa intellecti ua: qm̄. S. Tho. (in 2° sniaꝝ.) ⁊ in ꝑª pte dicit nõ eẽ eq̃lis perfectionis s̄m sbam in oibus hoibꝰ. ¶ Tertia de gñi bus sbe: qm̄. S. Tho. i ꝑª pte. q. 93. ar. 3°. ad 3ᵐ. vr̄ illa ex cipere ab hac ꝓprietate: ⁊ expsse dicit ꝙ intelligit̄ de spẽ bus. ¶ Sed qm̄ discutẽ hec altioris negocij est: sufficiat nunc attentos reddidisse: ⁊ instructos ꝙ Auer. s̄m illaz positionẽ sustinẽdus nõ est: expsse siqdez Aristoteli ꝯ̃di cit ꝯcludẽti: ꝙ neq; hõ neq; qcq̄d aliđ dr̄ sba: suscipit ma gis ⁊ minus. idẽ iudiciuz de vna ⁊ oibꝰ faciẽdo. ¶ Ani mam ꝟo intellectiuaz pfectiorẽ in vno q̄ in alio eẽ huic nõ obstat ꝓposito. Tuz q: vt dicet̄ h̄ nõ sufficit ad susci pere magis ⁊ minus. Tuz q: sbe noĩe nõ intelligit̄ hic ni si sba ꝑª vel 2ª vt iam dcm̄ i est. aĩa aũt nec est sba ꝑª nec 2ª s; ꝑnᵐ vtriusq;. ¶ De gñibus aũt sic dĩm est: ꝙ suscipe ma gis ⁊ minus: realr̄ loquẽdo: põt intelligi duplr̄. Uno mõ p eo ꝙ est eẽ pfectius ⁊ impfectius. ⁊ hoc mõ oẽ genus cuiusq; p̄dicamẽti suscipit magis ⁊ minus: qm̄ spẽs reꝝ sunt sicnũi: ita ꝙ opz vnã esse pfectiorẽ: ⁊ alteraz minus perfectam: nõ ideo solũ q: dr̄ia ꝯstitutiua vnius est pfe ctior dr̄ia ꝯstitutiua alterius. s; q: ẽtnã ipsiꝰ gñis pfectio ri mõ seruat̄ in nobiliori specie q̄ in minus nobili. pp qđ Auer. in 12° metaphy. dixit ꝙ genus p̄dicat̄ ꝑꝑus ⁊ po sterius s̄m eẽ: ⁊ iuxta hũc sensuz dixit. S. Tho. ꝙ nõ in telligit̄ sbaz nõ suscipere magis ⁊ minus: vt p; ibi. Alio mõ põt intelligi ꝓ eo qđ est intendi ⁊ remitti: ita ꝙ rem aliquam suscipe magis ⁊ minꝰ: nihil aliud sit q̄ intẽdi. i. suuz ꝓpriuz esse pfici seu augeri: ⁊ remitti. i. diminui seu minus: pfectionis acquirere. ⁊ hoc l; duplr̄ ꝯtingat esse ⁊ cognosci. s. in vno ⁊ eodem successiue: vel in mltis. (vt dixit Aristoteles) ita sibi vtrũq; modũ vendicat ꝙ l; de facto alter tm̄ modus inueniret̄ in reꝝ nã: de possibili tñ debet habere vtrũq;: ita ꝙ ad hoc ꝙ aliqua res suscipiat hoc mõ magis ⁊ minus: exigit̄ ⁊ ꝙ in plibus inuentũt in vno pfectius ⁊ in altero minus pfectum esse possit. Et ꝙ in vno ⁊ codẽ successiue pfectius fieri possit. Aliter nõ posset intensionis ⁊ remissionis motus s̄m illud saluari. Et hoc mõ suscipe magis ⁊ minus nõ inuenit̄ in sba neq; in quantitate vt hic dr̄: ⁊ qm̄ hoc nõ inuenit̄ nisi q: spẽs magis participat̄ ab eodem in vno tpe q̄ in alio: vel ab vno indiuiduo magis q̄ ab alio: ideo. S. Tho. ibi subdi dit: ꝙ cum dr̄ sbam nõ suscipere magis ⁊ minus intelligi tur ꝙ species sbe nõ tunc magis ⁊ post minus participa tur ab eodem aut ab vno magis q̄ ab alio. Ut sic ex ꝑ di co magis ⁊ minus ꝑ mõ in sba affirmauerit: ex subiun ctis ꝟo magis ⁊ minus 2° mõ in ea negauerit. Et q: ꝑ mõ large sumit̄ suscipere magis ⁊ minus: ⁊ 2° mõ ꝓpriendeo qñ simplr̄ ꝓfertur sicut hoc in loco accidit. 2° mõ intelli gendum est. Et ex hoc etiam p; animã intellectiuã nõ su scipere magis ⁊ minꝰ: l; vna sit alia pfectior. Suscipiẽda aũt hec sunt si reales reꝝ ꝓprietates inueri voluerimꝰ q̄uis infra logice limites: que ꝑus diximꝰ amplectẽda sint ⁊c̃.

L. 67. l. p. q. ar. 7. sen. q. 2. 3. i. q. a. ad.

Lõ.

¶ Maxime vero substantie ꝓprium esse videt̃: ꝙ cum vnuꝫ ⁊ ideꝫ numero sit ↄ̃trarioꝝ suscepnbilem esse. ⁊ in alijs quidem nõ habebit quisq̃ꝫ qđ pferat: quecũqꝫ nõ sunt substanne: ꝙ cum sint vnuꝫ numero susceptibile ↄ̃rioꝝ sit: velut color qđ est vnum ⁊ idem numero nõ erit album ⁊ nigrum: neqꝫ eadeꝫ actio ⁊ vna numero erit praua ⁊ studiosa. Similiter aũt ⁊ ĩ alijs que substantie nõ sunt. substantia enim cũ vnũ ⁊ idem numero sit capax contrarioꝝ est: vt hõ cum vnus ⁊ idem numero sit aliqñ quideꝫ niger: aliquando aũt fit albus: ⁊ calidus ⁊ frigidus fit: ⁊ prauus ⁊ studiosus. In nullis auteꝫ alijs aliquid tale videtur nisi quis forsitan instet: dicens orationem ⁊ visum eiusmodi esse: eadem enim oratio: ⁊ idem visus verum vel falsum esse videtur: veluti si vera sit oratio: sedere quẽdaꝫ: surgente eo falsa erit. Similiter autem de visu: siquis enim vere putat sedere aliquem: surgente eo falsum videtur ei eundẽ habente de eo visum. Sed ⁊ siquis hoc suscipiat tñmodo differt: nam ea que in substãtijs sunt: ipa mutata susceptibilia sunt ↄ̃rioꝝ frigidum enim de calido factum mutatum est: alteratum enim factum est ⁊ nigrum ex albo: ⁊ studiosum ex prauo. Similiter auteꝫ ⁊ in alijs vnũquodqꝫ mutationem suscipiens est susceptibile ↄ̃rioꝝ. Orõ aũt ⁊ opinio ipsa quidem imobilia oĩno perseuerant. Cũ vero res mouetur ↄ̃rium circa eam fit: Orõ naqꝫ ꝑmanet eadem eo ꝙ sedet aliqs. Cuꝫ vero res remota sit: aliqñ quidem vera: aliqñ falsa fit. silr aũt ⁊ ĩ opinione. Quapꝑ ꝓpriuꝫ solũmõ substãtie est: eo ꝙ ẞm mutationẽ suaꝫ captabilis est ↄ̃riorum. Siquis aũt etiam recipiat placitũ ⁊ orõneꝫ dicens susceptibilia eẽ ↄ̃rioꝝ: nõ est h verũ. orõ naqꝫ ⁊ opinio nõ in eo ꝙ ipsa aliqđ recipiat cõtrarioꝝ susceptibilia eẽ dicunt̃: ſꝫ in eo ꝙ circa alteruꝫ aliq̃ passio facta sit. Nã in eo ꝙ res est vł nõ est: in eo et orõ vera aut falsa dr̃: nõ in eo ꝙ ipsa sit captabilis ↄ̃rioꝝ. Simplr autẽ a nullo nec orõ mouet̃ nec placitũ: q̃pꝑ nõ erũt susceptibilia ↄ̃rioꝝ: cũ nulla in eis passio facta sit. Verũ substãtia ĩ eo ꝙ ipsa ↄ̃ria recipiat: in hoc susceptibilis dicitur ↄ̃rioꝝ eẽ. Lãguoreꝫ enim ⁊ sanitatem suscipit: cãdorem ⁊ nigredinem: ⁊ vnũquodqꝫ taliũ ipsa suscipiẽdo ↄ̃riorum esse susceptibilis dicit̃: quare ꝓpriuꝫ erit substãtie ꝙ cũ idẽ ⁊ vnũ sit numero ↄ̃rioꝝ susceptibile: cuꝫ sui permutatiõe esse. Et de substantia quidem hec dicta sufficiant.

¶ Hic ponit̃ 6ª ꝓprietas subẽ ↄ̃ueniens oĩ soli ⁊ sem̃p: ⁊ ꝓpterea dr̃ maxime ꝓpriuꝫ esse: 4ᵒʳ aũt circa h facit. pᵒ proponit intentuꝫ dicens: maxime ꝓprium esse subẽ: ꝙ cum vna ⁊ eadem nũo sit ↄ̃rioꝝ sit susceptibilis: ⁊ qr id qđ est maxime ꝓpriuꝫ: opꝫ nulli alteri ↄ̃uenire: sed illi cuius est ꝓprium: iõ statim vtrũqꝫ hoꝝ eodẽ seruato ordine declarat: nec eget expõne declaratio: ſꝫ attẽtione. Scđo instantiam affert asserẽteꝫ: ꝙ ↄ̃uenit alii a suba. Et dicit (nisi qs forte inster ⁊c̃.) ⁊ ↄ̃sistit in h ꝙ eadem nũo orõ vocalis: ⁊ silr orõ mentalis que dr̃ opinio visus ⁊ placitũ ↄ̃rioꝝ est susceptibilis. ista .n. orõ sortes sedet. eo sedẽte est vera. illo aũt surgente est falsa. verum aũt ⁊ falsuꝫ ↄ̃ria eẽ ↄ̃stat. ergo. Tertio ponit pᵃᵐ r̃sionẽ ad hãc instãtiaꝫ ibi (Sꝫ siquis h suscipiat tm̃ mõ differt ⁊c̃.) Quarto ponit 2ᵃᵐ r̃sionem ad eandeꝫ instãtiam ibi (Si qs aũt ⁊c̃.) ⁊ qm̃ textus est valde clarus sũmarie dicere s̃niaꝫ sat erit. Aduertenduꝫ est ẞ ꝙ cũ negari nõ possit ꝙ orõ eadẽ nũo successiue sit vera ⁊ falsa: opꝫ vel negare ꝙ orõneꝫ trãsire de vera in falsam sit suscipe ↄ̃ria: vel si h acceptat̃ oñdere driaꝫ inter modũ quo suba suscipit ↄ̃ria: ⁊ quo orõ: ⁊ illũ modum addere in assignatione ꝓprietatis subẽ: cũ dr̃. maxie ꝓprium est subẽ ⁊c̃. vt sic sibi soli ↄ̃ueniat: ⁊ iõ h videns Aristoteles: duas r̃siones dedit q̃ꝝ pᵃ. dato ꝙ orõnem transire de vero in falsum sit suscipere ↄ̃ria: oñdit differẽtiã mõ a suba suscipi ↄ̃ria: ⁊ ↄ̃sistit in h ꝙ suba susceptibilis est ↄ̃rioꝝ per sui mutationem: orõ aũt nõ ꝑ sui ſꝫ alterius mutationem: sortes eniꝫ est susceptibilis calidi ⁊ frigidi: qr ipse est transmutabilis de esse calido ad esse frigidum. orõ aũt hec. sortes. sedet. trãsit de vero in falsum: nõ qr ipsa transmutet̃: sed oĩno imota manens: qr res signata ꝑ ipsam mutatur. sortem. s. sedere. surgente eniꝫ sorte oratio facta est falsa: qr sessio eius que erat modo nõ est. ⁊ sic iuxta hãc r̃sionem dicẽdum esset: maxime ꝓprium est subẽ cuꝫ sit vna ⁊ eadem nũo: ẞm sui mutationem esse susceptibilem ↄ̃rioꝝ. ¶ Sed qm̃ hec r̃sio lꝫ optima ⁊ vera sit: permittit dici orõnem transire de vero in falsuꝫ sit eam suscipere ↄ̃ria: ⁊ h nõ est verum: ideo 2ᵃᵐ r̃sionem subdit: que ex dictis in pᵃ oñdit hoc esse falsuꝫ: ⁊ sic sine additione aliqua optime dictum est maxime ꝓprium ⁊c̃. ꝓbat̃ aũt in textu ꝙ orõnem transire de vero in falsum nõ est suscipere cõtraria: sic oẽ suscipiẽs ↄ̃ria opꝫ moueri ex vno ↄ̃trario in aliud ⁊ recipere ea in seipso: orõ transeundo de vero in falsum: nõ mouet̃ ab vno in aliud: nec recipit aliqđ ⁊ aliqđ perdit. ergo oratio dum transit de vero in falsum nõ suscipit ↄ̃ria. Maior ex terminis pꝫ: suscipere enim ↄ̃ria cum non ↄ̃tingat simul: opꝫ ꝙ fiat successiue: ⁊ nisi equiuoce vocetur suscipere. opꝫ ꝙ per sui mutationem de vno in aliud fiat: ⁊ ꝙ recipiat̃ vtrũqꝫ successiue in eo sicut in subiecto. Minor vero ex dictis pꝫ: qm̃ oratio nõ ex eo ꝙ ipsa patiatur abiectione alicuius a se per actionem cuiuscũqꝫ agentis efficitur falsa: sed ex eo ꝙ res extra: puta sortes mutatur de sessione in stationem: ↄ̃cludit tandem ad claritatem ampliorem doctrine: ꝙ proprium est subẽ ꝙ vna nũo per sui mutationem susceptibilis est ↄ̃rioꝝ. ¶ Notandum est: ꝙ qr verum ⁊ falsum sunt relatiua ⁊ relatio cum exigat duo extrema ex alterius mutatione perdat̃ ⁊ acquiratur: vt pꝫ de colũna que mihi ad dextram posita dextra dicitur: ⁊ ipsa imobili perseuerante ad oppositam me partem translato: sinistra ⁊ nõ dextra mihi ipsa colũna dr̃: ⁊ silr sortes calidus similis est platoni calido. platone aũt frigefactu: sortes in suo calore perseuerans dissimilis platoni effectus est ex sola platonis mutatione: qr inquam hec est nã relatiuoꝝ: ideo oratio ~~qua ideo~~ dicit̃ vera: qr est adequata rei: qr. s. sigt̃ sic esse sic est: ex rei mutatione inadequata reddit̃: ⁊ sic efficitur falsa. Et aduerte hic diligenter ꝙ illa maxima Aristotelis hic posita. Ab

eo ꝙ res est vel nõ est oratio dr̃ vera vł falsa:nõ intelligit de re que est subiectũ aut p̃dicatũ orõnis. sed de re sigta per ipsam enũtiationẽ. Vbi gr̃a. cum dr̃ hõ est albus: nõ ideo est vera ista:qꝛ hõ aut album sit: sed ideo qꝛ hoiem esse album est. hoc enim est significatum p illam orõnez.

Sed vltra hanc quã Aristoteles attulit instãtiam due testant adhuc ꝯ assignatã ꝓprietatẽ obiectiones. ¶ Prima est:qꝛ nõ videt̃ ꝯuenire oĩ sb̃e:sed tm̃ p̃ᵉ.2ᵉ nãqꝫ sb̃a cuz vna nũo nõ sit:qꝛ nõ sigt̃ħ aliqd:aliena ab hac ꝓprietate vr̃. ¶ Sc̃da est:qꝛ vr̃ ꝯuenire alteri a sb̃a.s.quã/titati:eadez nãqꝫ supficies ƀm sui mutationẽ nõ est alba: postmodum nigra:ꝛ simile est in nãlibus potentijs:idez enim intellectus p̃us ignorãs ƀm prauã dispõnez: post/ moduz est sciens ꝛc̃. ¶ Ad p̃ᵐᵃᵐ obiectionẽ dr̃:ꝙ hec ꝓpe/ tas ꝯuenit oĩ sb̃e sane intellecta:nõ enim ly vna nũo.se te net ex parte subiecti: vt sensus sit:ꝓpriũ est sb̃e que est vna nũo:susceptibilem esse ꝯrioꝝ:sed ex parte predicati: ꝛ est sensus:ꝓprium est sb̃e oĩ:ꝙ seruata vnitate nũali su sceptibilis est ꝯrioꝝ:ħ. aũt ꝯstat ꝯuenire ꝛ p̃ᵉ ꝛ 2ᵉ sb̃e. hõ enim seruata vnitate nũali quam in forte habet:est susce ptibilis calidi ꝛ frigidi: qđ nõ ꝯuenit colori:color enim seruata vnitate nũali quaz in hoc albo habet nõ põt esse niger. ¶ Ad 2ᵃᵐ ꝟo dicitur:ꝙ neqꝫ quantitas neqꝫ nãlis potentia est susceptibilis ꝯrioꝝ:sed sunt media qb̃us sb̃a est susceptibilis ꝯrioꝝ:ꝓprium est enim sb̃e esse suscepti/ bilem ꝯrioꝝ mediate vel imediate. nõ enim quãtitas mo uetur ꝓprie de albo in nigrum:sed sb̃a quanta:nec intel/ lectus ꝓprie mouet̃ de ignorantia ad sciam:sed hõ ƀm in tellectum. ¶ Sed r̃nsio hec patit̃ difficultatem: qꝛ si ꝓ/ pterea ꝓprium est sb̃e:esse susceptibilẽ ꝯrioꝝ:qꝛ sola ipsa sit qđ suscipit ꝯria:qđ oportebat sollicituz esse Aristote/ lem ad tuendum hac ꝓprietatẽ:ꝛ disputãduz de orõne: constat enim ꝙ cetera gñia accñtia sunt:ꝛ ꝙ vnũ accidẽs nõ est sub̃m alterius vt qđ: ꝫ vt quo. ¶ Ad ħ dr̃ ꝙ ideo oportuit Aristotelem sollicitari:qꝛ ꝯrioꝝ quedam deno minant p̃ subam:etsi denominant accñtia ħ nõ faciũt ni/ si pro quanto illa accñtia indenoĩata suba sunt: vt calĩm album dulce:cuz suis ꝯrijs ꝛc̃. ꝛ de his nõ fuit sollicitus ꝓpter rationem tactaz. Quedaz ꝟo sunt que p̃ denoiant ipsa accñtia ƀm se:ꝛ subam vel nõ denoiant vel sc̃dario: vt verũ ꝛ falsum que denoiant ipsam orõnẽ ƀm se:prauũ ꝛ studiosuz ipsam actionẽ ꝛc̃. nõ enim dr̃ orõ vera:qꝛ hõ sit verus:nec dicitur actio praua:qꝛ hõ sit prauus:ꝫ ecõ uerso:qꝛ actio est praua:ideo hõ prauꝰ. Et de his sollici tus fuit Aristoteles vbi dubiũ ꝓspexit. si enim accñs ƀm se ꝯria susciperet:sb̃e ꝓpriũ impediret:qđ nõ facit si ipsuz vt medium quo suba denominatur talis ꝯria suscipit ꝛc̃.

Quantitatis aũt aliud qdem est continuum aliud discretum: ꝛ aliud qdẽ ex habentibus positionẽ ad se inuicem suis partibꝰ constat: aliud autẽ ex non habentibus positionem.

¶ Diuiditur p̃sñs capᵐ in tres partes. naz p̃ ꝯstruẽdo ip̃m predicamentum quãtitatis:enumerant̃ quãtitates p se. 2ᵒ quantitates p accñs. 3ᵒ ꝓprietates quãtitatis:enume/ rando autez ꝛ stabiliendo quantitates per se:talem ordi nem seruat. p̃ ꝓponit duas famosas diuisiones quantita tis:dicens. quantitatis aliud ꝯtinuum ꝛc̃. ¶ Ubi multa notanda occurrunt. s.ꝙ iõ statim post subam de quanti/ tate tractauit:qm̃ quantitas ꝓpinquissima est sub̃e:ꝛ ƀm rem: qꝛ imediatiua inest sub̃e q̃ꝫ insint qualitates:ꝛ ƀm modum:qm̃ subiacet ꝛ passiones habet queadmodum suba (vt pꝫ in 5ᵒ metaphy. ca. de quanto.) Diuidẽdo aũt incepit:qm̃ nõ intendẽtibus nunc nãa rerum scrutari:ꝫ adunare:ꝯuenienter diuidẽdo notificat̃ quantitas:diui/ sione qua spẽs patefiũt. Nec opus erat ꝓponere diffõnẽ qm̃ extra ꝓpositum fuisset:sed si ad intima puentum eẽt: aut nihil pdesset:si qđ sufficienterꝰ assignatum esset:puta ꝙ est mensura sub̃e. mensurare enim cũ nõ vno mõ inue/ niatur in ꝯtinuo ꝛ discreto. diuidẽduz rursus sic̃ ꝛ quan titas fuisset:ꝛ nihil nisi qđ nois quãtitatis diuidisset. Si/ mul ꝟo vtrãqꝫ diuisionem posuit:eo ꝙ easdem habeant spẽs ꝛ intersecent se:ita ꝙ oĩa que vni diuisioni subiecta sunt ꝛ alteri subiecta sunt ꝛ ecõuerso. Preposuit veꝝ tñ diuisionẽ in ꝯtinuũ ꝛ discretuz:qꝛ illa ꝛ p positiuas dĩa: data est:ista p alterã negatiuã:ꝛ qꝛ illa eẽntialis ꝛ nãliter prior est:ista aceñtalis:ꝛ posterior ẽ. Jn cꝰ signuz a meta physico tacita ẽ. Dixit q̃ꝫ i neutro gñe quãtitatꝫ aliõ ꝛc̃. vt insinuaret diuisionez hãc fieri in gñia subalterna ꝛc̃.

¶ **Est aũt discreta quantitas vt numerꝰ ꝛ orõ. Continua ꝟo vt linea supficies corpus. Amplius aũt ꝛ p̃ter hec est tempus ꝛ locus.**

¶ Sc̃do hic enumerat mẽbra p̃ᵉ diuisionis exemplariter simul ipsam declarãs. ꝓponit aũt discretũ ꝯtinuo nume rando ꝛ declarando:qꝛ quantitas discreta ƀm suã rõnez prior nãliter est ꝯtinua:qm̃ vnitas que est p̃nᵐ quãtitatis discrete:est p̃or puncto qui est p̃nᵐ quãtitatis ꝯtinue di/ uidẽdo aũt p̃posuit ꝯtinuũ discreto:cũ dixit:quãtitatis aliud ꝯtinuum ꝛc̃. qm̃ discretum causat̃ ꝛ ƀm esse ꝛ ƀm cognitionem nostram:ex diuisione ꝯtinui. Dixit q̃ꝫ enu/ merando spẽs ꝯtinui. Amplius preter hec tp̃s ꝛ locus: qm̃ hec duo nõ eodem mõ quantitates sunt:sicut alie p̃/ numerate. Alie enim sunt hic quantitates:qꝛ sunt mẽsu re intrinsece:tp̃a aũt ꝛ locus sunt mẽsure extrinsece ꝛc̃.

¶ **Partium etenim numeri nullus est cõis terminus ad quem copulant̃ ꝑticule eiꝰ: vt qnqꝫ ꝛ qnque si ad decem sunt particule: ad nulluz cõem terminũ copulant̃ qnque ꝛ qnque: sed semper discreta sunt ꝛ separata. Sed ꝛ tria ꝛ septem ad nullum cõez terminũ ꝯiungunt̃: ꝫ semꝑ discreta ꝛ separata sunt: quapropter numerus qdem discretoꝝ est. Silr̃ aũt ꝛ orõ discretoꝝ est. mensurat̃ aũt syllaba breuis ꝛ longa. Dico aũt orõnez cũ voce ꝓlatã. ad nullum enim cõem terminum ꝑticule eius copulant̃. Non enim est cõmunis terminus ad quẽ syllabe copulantur: sed vnaquecꝫ diuisa est ipsa ƀm seipsam.**

¶ Tertio hic declarat supradicta duo. s. nũm ꝛ orõnẽ esse quãtitatez discretã. ꝛ p̃ de nũo:ꝛ qm̃ ꝯstat ꝙ nũs est quã titas:declarat nisi mõ ꝙ est discreta tali rõne:oĩs quanti tas cuiꝰ ptes nõ copulant̃ ad vnũ terminũ cõez est discre ta:nũi partes nõ copulant̃ ad vnũ terminũ cões ꝫ ꝛc̃. vñ subintellecta maiore incepit a minore:ꝛ eaz manifestat exemplariter in nũo denario. ꝛ eius ptibus taz eq̃libus vt qnque ꝛ qnque:q̃ꝫ ineq̃libꝰ: vt 7ᵐ ꝛ tria. Quid aũt im porter terminus cõis inferius cuz de ꝯtinuis aget̃ pate/ bit. Deinde de orõne de qua vtrũqꝫ ꝓbat. s. ꝛ ꝙ sit quan/ titas ꝛ ꝙ sit discreta. p̃ᵐ ꝓbat sic. illud cuiꝰ ptes mẽsurã/ tur lõgitudine ꝛ breuitate est q̃ꝫtitas:orõnis ptes mẽsu/ rantur longitudine ꝛ breuitate:ꝫ ꝛc̃. huius rõnis mino rem ponit dicens:ꝙ syllaba que est pars orõnis mẽsura tur breuis an longa sit:ꝛ qm̃ nõ loqmur de orõne mẽta/ li sed vocali. ideo a Boetio vt ipsemet dicit:additũ est in textu (dico aũt orõnem cum voce ꝓlataz.) 2ᵐ aũt probat

sic. vt

Te. c. 18

sic. vt de numero ꝓbauit: qr .s. ptes oratiōis ad nullū terminū cōem copulanť. syllabe enī inť se discrete sonāt: ꝛ nihil vnius: aliqd alterius est vt pꝫ. ¶ Aduertenda sunt hic duo. Primū ꝙ Aristotelis ratio q̄ declarat orōnē eē quātitatem: directe ostendit orōnē esse quantam: ex eo enī ꝙ syllaba breuis vel lōga est: concludiť ipsam eē q̄ztā: ꝛ eo ꝙ breue vel longū passio est quātitatꝭ. Sed qm̄ ex hoc sequiť ibi esse aliquā q̄ztitatē: qr omne q̄ztuz aliqua q̄ztitate est quātū: ꝛ illa quātita a noīe sui mensurati vocať orō: ideo nō sollicit⁹ circa vocabula sic breuiť intētū cōclusit. Accipiť aūt hic breue vel longū trāsumptiue: qm̄ ꝓprie sunt passiōes linee. ¶ Scd̄m est: qđ vt cōiter dr̄ orō pōt dupl'r sumi. Uno mō pro voce ꝓlata: ꝛ sic est qualitas in tertia specie q̄litatꝭ. Alio mō pro mēsura seu quanti⁹ vocis ꝓlate: qua formaliť vna syllaba diciť breuis alia longa: ꝛ sic poniť spēs quātitatꝭ discrete: q̄ztitatꝭ qdē qr mensure rōnē habet. discrete ṽo qr discretorum mensurā discretā opꝫ esse: vt homogenea sit mēsura mēsurato. constat aūt locutionē ipsam que mēsurať discretā esse vt in textu diciť: quia soni litterarū ꝛ syllabarū ex qbus integrať orō: separatim ꝛ distincte sonant adeo vt nihil ꝓcedētia cōe sit sibi ꝛ sequēti vt pꝫ. Utrum aūte sm̄ veritatē inueniať in rerꝫ nā talis q̄ztitas distīcta a reliqs sm̄ esse: metaphysici potius negociꝫ est: ꝛ me nō vidē fateor. putāt enim qdā sic esse. Alij nō: signū non paruū sumētes ex eo ꝙ in 5 metaphy. vbi de q̄ztitate sm̄ esse tractať nō noiať. Et ħ Alberto ibidē cōsonū est. numerata tñ fuit hic ab Aristotele: vel qr famoso sm̄ōe sm̄ Auer. colligebat spēs ꝛ ꝓprietates hoc in libro: vel qr spālem modū mensure diciť .s. entis successiui discreti. Si qs .n. diligenť consideret: collecte sunt hic omniū entiū mensure: ꝛ pmanentiū qdem: si cōtinua sunt q̄tuor mēsure: tres intrinsece .s. linea sm̄ longitudinē. supficies sm̄ latitudinē. ꝛ corp⁹ sm̄ ꝓfunditatē. ꝛ vna extrinseca .s. locus. Si discreta sunt numerus. Successiuorum autē si continua sunt: tēpus: si discreta: orō: ꝓpter qđ a quibusdā dictum est ꝙ tēpus discretū a sanctis Augu. ꝛ Thoma positū: a phis ꝑtinentū fuerit: ꝛ orationis noīe insinuatum.

¶ Linea ṽo continuorꝫ est: potest enim sumere cōem terminū ad quem particule eius copulanť: vt pūctuz: ꝛ superficiei lineam: plani nanqꝫ ad quendam cōmunem terminū particule copulanť. Similiter autem ꝛ in corpore poteris sumere cōmunē terminū superficiēz: ad quam copulanť corporis particule.

¶ Quarto hic declarat tria mēbra ꝯtinui: ꝓbans solū ꝙ cōtinua sint: qm̄ q̄ztitates esse cōstat. declarat autē de singulis .s. linea supficie ꝛ corpe: vnico medio sciād cui⁹ partes copulanť ad vnū terminū cōem est ꝯtinuuz: hec sunt hmōi. g̃ ꝛc. ¶ Hic nihil aliud dicēdū reor: q̄z qd n oīs horū terminorꝫ .s. linee: supficiei corpis: ꝛ termini cōis. Linea lōgitudinē sonat sine latitudine: supficies latitudinē sine ꝓfunditate: corpus lōgū latū ꝛ ꝓfundū: nec hec sic sunt itelligēda vt longitudo inueniať sine latitudine: aut latitudo sine ꝓfundi⁹: sed qm̄ significať longitudo noīe linee: nō significata latitudine illo noīe: sicut color pomi lꝫ nō sit sine ei⁹ odore: videť tñ ab oculo sine odore .i. nō viso ei⁹ odore. odor enim nō videť: ꝛ sil'r est de ꝓfunditate: respectu supficiei que planū vocať in textu. Termin⁹ cōis cū cōpositū nomē sit: ex cōponētib⁹ nām trahat necesse est: ꝛ ꝯñter ꝙ habeat hec duo .s. ꝛ ꝙ terminet: ꝛ ꝙ sit cōis: ꝛ qm̄ adiectiuū: determinatio ꝛ modus est substātiui non sufficit ad hoc ꝙ aliqd dicať termin⁹ cōis: qđ sit termin⁹: ꝛ ꝙ sit cōis: sicut nec ad hoc ꝙ aliqs sit monachus alb⁹: sufficit ꝙ sit monachus ꝛ ꝙ sit alb⁹: sed exigitur ꝙ actū terminādi hēat cōem .i. ꝙ ita sit termin⁹ vnius ptis: ꝙ etiā sit termin⁹ alteri⁹: sic pūct⁹ in q̄cūqꝫ loco linee designeť vtriusqꝫ pt̄: hinc .s. ꝛ ide termin⁹ est. Et qm̄ termin⁹ inquātum termin⁹ opꝫ ꝙ sit indiuisibilis: qm̄ si posset diuidi iam nō vltimū terminās esset: qr hēret aliqđ vlterius termin⁹: ideo termini cōis noīe significať aliqd indiuisibile cōiter terminās vtrāqꝫ partē: ħ in linea est punctū: in supficie linea: in corpore supficies: ꝛ in tpe instās: loc⁹ aūt vt diceť vel est superficies vel corpus ꝛc.

¶ Est aūt taliū ꝛ temp⁹ ꝛ locus. presens enim temp⁹ ꝛ ad preteritū ꝛ ad futuruz copulatur. Rursus locus continuorūz est. locū enī quēdam corporis particule obtinent: que particule ad quēdā cōem terminū copulanť: ad quē corpis pticule: q̄propter cōtinu⁹ erit loc⁹: ad vnū enī terminū cōez copulanť ei⁹ particule.

¶ Quinto hic declarat reliq̄ duo continui mēbra: tēpus ꝛ locum. ꝛ ꝓ tēpus esse cōtinuuz: qm̄ partes eius .s. pñs pteritum ꝛ futurꝫ: copulanť .i. ꝯtinuanť: ꝛ ꝯñter habent terminū cōem .s. instāa: qđ est finis vnius partis ꝛ principium alterius. Appellať autē tempus pñs sm̄ famā: id q̄ grāmatici vtunť distinguētes tēpora verborū: non ꝙ sm̄ veritatē possit aliqd tēporis esse pñs nisi instans. Deinde declarat locū eē cōtinuū eadē rōne: qr .s. partes eius copulanť ad vnum terminuz cōem. Sed ad declaratione minoris vtiť tali ratione: partes corporis locati copulanť ad vnum terminū cōem. ergo partes loci copulanť ad vnū terminū cōez. ꝓbat ꝯñtiā: qr singulis ptibus corpis locati corrñdent singule partes loci: sed ille (vt dcm̄ est) continuanť. ergo ꝛ iste: ꝛ non solū ħ sequiť: sed etiā ꝙ iste partes .s. loci copulenť ad eundē terminū ad quez copulanť ille .s. locati corpis partes. Que ṽba dupl'r exponunť. Primo a dicētib⁹ Aristotelē loqui hic de loco sm̄ opinionē antiquorꝫ dicentiū locū esse spatiū habēs trinā dimensionē ꝛc. ꝛ sic clarū est locum esse cōtinuū: sicut ꝛ corpus locatuz: ꝛ penetrare illud sm̄ oēm dimensionē: ꝛ eundē habere terminū cōem cuz corpore locato. Scd̄o exponunť a dicentibus Aristotelez loqui sm̄ ꝓpriā sniam sm̄ quā locus est vltimū corporis continētis ꝛc. ꝛ diciť ꝙ per ly eundē. nō intelligit eundē sm̄ rē: sed sm̄ ꝓportionē: ꝛ adequationē: ꝛ per ptes corpis locati itelligit ptes sm̄ cōuexū eius. tales enim ptes obtinēt singulas supficiei que locus est ptes: ꝛ qr tales partes ꝯtinue sunt: sequiť supficiē illā que locus est esse continuā: vt ptes ptib⁹: ꝛ totū toti: ꝛ termini terminis correspōdeant. Nec obstat si duorꝫ corporuz supficies vnius corpis locus sint vt pꝫ: qm̄ baculus est sm̄ medietatez in aere: ꝛ sm̄ aliā in aq̄: qm̄ sicut ille due supficies vnū numero locū cōstituūt: ita ꝛ ꝯtinuā. hoc aūt qual'r sit phice determinatiōis est. nūc aūt sufficiat scire ꝙ inquātum locus continu⁹ est: lꝫ inquātū in hac vel illa hui⁹ vel illi⁹ corpis supficie firmať: cōtinuitatē non habeat: sicut nec vnitatē aut idētitatez: prima expositio Alberto placet. scd̄a autem .s. Tho. in 5 metaphysice consonat ꝛc.

¶ Ampli⁹ aūt alie qdez constant ex particulis que in eis sunt positionez ad se inuicem habētibus: alie autem ex non habentibus positionem: vt linee qdem particule positionem habent ad se inuicem. Singulum naqꝫ eorū situm est alicubi: ꝛ habes vñ sumas ꝛ assignes vnūquodqꝫ vbi situm est in plano: ꝛ ad quam par

Lec. 18.

Tex. 8. supgen. c. 19. ad hi. 5a. Tho. q. 5. a. 3. a. 2. q15 9. 4. a. 4.

Lec. 13.

ticulam particule cetere copulentur. similiter aūt ⁊ particule plani habent quādam positionem. similiter tanq̄ȝ vnūquodq̄ȝ ostēdit vbi iacet: ⁊ que ad se inuicem copulent: sed ⁊ soliditatis quoq̄ȝ ⁊ loci similiter.

¶ Sexto hic icipiēs ꝓsequi 2ᵃᵐ diuisionē eā repetit ⁊ eius affirmatiuū mēbrū declarat. s. hn̄s pōnē in partibꝰ: ⁊ q2 textꝰ clarus est: h solū notādū est: q̄ positio dupl'r sumit. Uno mō vt dicit ordinē partiū in toto in cōparatiōe ad locū: ⁊ sic est vnū p̄ntū qd̄ alio vocabulo dicit sitꝰ. Alio mō vt dicit ordinē priū i toto absolute: ⁊ sic tria exigit. s. pmanētiā: situationē: ⁊ ꝯtinuationē priū: ⁊ sic est ꝺ'ia q̄ȝtitatȝ in h loco ꝓlata. Permanētiā qdē q2 nisi ptes manēāt: quō posite iuxta se iuicē erūt: q̄ eni iuxta se inuicez sita sunt pmanē opȝ. Situationē v'o q2 debes posse mōstrare vbi sit vna pars ⁊ vbi alia. Ubi aūt dico nō i quo loco ꝓprie loq̄ndo: qm̄ sola corpa in loco ꝓprie sunt: sȝ in q̄ loci ꝺ'ia sȝ quāq̄ȝ diuisionē sit: puta an̄ vel post: sub vel sup̄: dextre vel sinistre. Cōtinuationē aūt: q2 ad vnuȝ terminū cōem copulari ptes debēt: al'r vniꝰ totius ptes nō eēnt. Haȝ aūt triū ꝯditionū Aristoteles duas vltias explicite hic ponit. Pmā aūt q̄ in 2ᵃ ꝓsupposita intelligebat inferiꝰ explicat: cuȝ tp̄s ꝓbat nō hr̄e pōnē. linea q̄ȝ supficies seu planū: soliditas seu corpꝰ: ⁊ locus q̄ȝtitates sunt hn̄tes pōnē in ptibꝰ: q2 ptes cuiusq̄ȝ pmanēt: ⁊ iuxta se inuicē iacent: ⁊ cōnectunt ad vnum terminū ⁊c̄.

¶ In numero aūt non poterit quisq̄ȝ perspicere tanq̄ȝ particule eiꝰ positionem aliquam ad se inuicem habeant: vt sit situȝ alicubi: aut alique particule eius ad se inuicem nectant. Sȝ neq̄ȝ ea que tēporis sunt: nihil eniȝ permanēt particule tēporis. Quod aūt nō est pmanens quō positionē aliquā habebit? sed magis quēdaȝ ordinē particularū dices habere: vt aliud qdem p̄mū sit priꝰ: aliud v'o posteriꝰ. Sed ⁊ de numero simil'r: eo q̄ prius numerat vnꝰ q̄ȝ duo: ⁊ duo q̄ȝ tres: ⁊ ita habebūt quēdā ordinē. positionē v'o nō multū ꝓspicies. Sed orō similr': nihil enim pmanent particule eiꝰ: sed qd̄ dictū est non pōt amplius sumi hoc: q̄ propter non erit positio particularū eius: si qdeȝ nihil pmanent. Alia itaq̄ȝ constat ex particulis que in eis sunt positionē ad se inuicē habētibus: alia autē ex non habentibꝰ positionem.

¶ Septimo hic alterū scd̄e diuisiōis mēbrū declarat: ⁊ simil'r sn̄ia clara in textu habet. ondit nāq̄ȝ tres reliq̄s q̄ȝtitatȝ spēs sub h mēbro ꝯtineri: nūm. s. tp̄s ⁊ orōnē. nūm qdē: q2 caret duabꝰ ꝯditiōibꝰ pōnis. s. situatiōe: ⁊ ꝯtinuatiōe. Unitates eni ex qbꝰ cōponit nūs: non hn̄t determinationē in ꝯtinuo: sed abstrahūt a pōne: in h eniȝ differt vnitas a pūcto: illa eni est indiuisibile. istud aūt est idiuisibile situatū. Tp̄s v'o q2 caret ēt duabꝰ. pᵃ. s. ⁊ 2ᵃ. i. pmanētia: ⁊ situatiōe: ⁊ ibi inferit q̄ tp̄is ⁊ nūi ptes: etsi situȝ non hēant: vt ante ⁊ post aut sub vel sup̄ ⁊c̄. eoȝ partes designari possint: hn̄t tn̄ ordinē vt p̄us ⁊ posteriꝰ in eis inueniat: p̄teritū eni est p̄us futuro: ⁊ vnū p̄us est numeratiōe q̄ȝ duo. Orationē aūt: q2 pmanētia caret: volat enim irreuocabile verbum: ⁊ reuera orōni desunt oēs tres cōditiōes: qm̄ nec situationē nec continuationē habet ⁊c̄.

¶ Proprie aūt q̄ȝtitates he sole sunt quas diximus: alia vero omnia s'm accidens sunt. ad hoc enim aspicientes ⁊ alias dicimus quantitates. ⁊ multum dicitur albuȝ: eo q̄ superficies multa sit: ⁊ actio longa: eo q̄ tēpus longuȝ ⁊ multum sit: ⁊ motus multus. neq̄ȝ enim horum singulum per se quātitas dicitur: vt si qs assignet quanta sit actio temporis diffiniet annū mensuram: vel sic aliquo modo assignans ⁊ albū quantū sit assignans superficiem diffiniet. Quanta enim superficies fuerit tantum enim album dices. Quare sole proprie ⁊ s'm seipsum quātitates dicunt que dicte sunt: aliorū vero nihil per se: sed si forte per accidens.

¶ Hec est 2ᵃ pars p̄ncipalis huiꝰ capl'i: in qua sufficient' se enūasse q̄ȝtitates ondit: q̄ȝtitates p accidēs ab his q̄ sunt p se discernēs. vn̄ exclusiuā ꝓponit dicēs: he sole sunt ꝓprie q̄ȝtitates. Alia v'o oīno s'm accn̄s. Et lȝ ad ꝓbādūȝ hāc exclusiuā oporteret vtrāq̄ȝ exponētē ꝓbare. s. q̄ he supradicte sint ꝓprie q̄ȝtitates: ⁊ q̄ nihil aliud ab eis sit ꝓpe q̄ȝtitas: pᵃᵐ Aristoteles reliq̄t tanq̄ȝ p se notā ex dictis. Scd̄aȝ aūt declarauit aperiēdo illā sibi eq̄pollēteȝ vl'em. s. oē aliud a supdictȝ est s'm accidēs q̄ȝtū tali rōne: illud qd̄ nō p se. i. solitarie sumptū: sed in ordie ad aliqd̄ hoȝ dr̄ q̄ȝtū est q̄ȝtū p accn̄s: sȝ oē q̄ȝtuȝ aliud ab istis est hꝰ. g̃ ⁊c̄. maiorē Aristoteles supponit: qm̄ euidēs ex terminis est. minorē v'o p̄ explicat: ⁊ declarat in tribꝰ. s. i q̄litate ⁊ actiōe ⁊ motu. dr̄ eni albū multū: eo q̄ supficies multa sit. actio q̄ȝ longa: ⁊ motꝰ multꝰ eo q̄ tp̄s multuȝ sit. Deinde ꝓbat sic: illud qd̄ in eo q̄ q̄ȝtū nō pōt diffiniri sine aliq̄ horū: nō est s'm se q̄ȝtū: sed in ordie ad aliqd̄ horū: oē q̄ȝtū aliud ab istis est hꝰ. s. q̄ in eo q̄ q̄ȝtū non pōt diffiniri sine aliq̄ horuȝ. g̃ ⁊c̄. maiore supposita: declarat minor: q2 q̄rēti quāta est actio: nō nisi q̄ȝtiᵗᵉ tp̄is applicata ad mēsurādā actionē si p horā: aut diē: aut annū durauerit r̄ndebit: ⁊ sil'r quāta est albedo: nō nisi ex supficiei q̄ȝtiᵗᵉ assignabit ⁊c̄. he g̃ sole ꝓprie q̄ȝtitates sunt. Alioȝ v'o nihil est per se quātitas: sed forte per accidēs. Dixit (forte) ad explanationē illius vl'is p̄ assumpte. s. alia v'o oīa s'm accn̄s. hec. n. modificāda erat sic. alia v'o oīa que sūt q̄ȝta: sūt s'm accn̄s q̄ȝta: ⁊ h isinuauit p ly forte: ac si diceret nihil alioȝ per se est quātitas: sed si est: est p accn̄s.

Circa primā exponentē illius exclusiue: dubitatio nō modica est an. s. verū sit oīa supradicta esse per se q̄ȝtiᵗᵉˢ: tū pp rōnes: tū pp ipsiꝰ Aristotelis auctoritateȝ in q̄nto metaphysice: tp̄s ponentis quātitatē per accn̄s. locū autē ⁊ orōnē nec nominantis. Sed qm̄ metaphysicalis perscrutatio hec est: ideo nunc trāseat. Sciendo tamen q̄ q2 Aristoteles famosas spēs quātitatȝ colligebat: que spālem rōnē mēsure exp̄mūt: ⁊ non eas tm̄ que spālem rōnē quātitatȝ hn̄t: ideo oīa supdicta: que vt ex superiꝰ dictis apparet spāles ostendunt modos mēsurādi q̄ȝtiᵗᵉ per se dixit ꝓpter qd̄ s'm Auer. ⁊ s. Tho. motū q in gn̄e q̄ȝtiᵗⁱˢ collocari videt' int' q̄ȝtiᵗᵉˢ nō numerauit: q2. s. non hȝ aliquā spālē rōnē mēsure: lȝ Albertꝰ aliā huiꝰ rōnē reddat: q2. s. caret idiuisibili substātifico vnius gn̄is. substantia enim eius diuersorum generum est. s. vbi fluens: quale fluens: quātum fluens ⁊c̄. In metaphysica autem quia de quātitate s'm q̄ pars entis est. tractatur ⁊ diuersum esse quātitatis non mensure aspicitur: aliqua horum inter quātitates per se non numerantur: q2 esse quātum diuersum non habent ⁊c̄.

¶ Ampliꝰ

¶ Amplius quantitati nihil est contrariū. In definitis autem manifestum est qm̄ nihil est contrarium: vt bicubito tricubito vel superficiei vel alicui talium nihil est contrariuz. Nisi forte quis multa paucis dicat esse ɔtraria. vel magnum paruo. horū autem nihil est quātitas: sed magis ad aliqd. Nihil enim per seipsuz paruū vel magnū dicit: sed ad aliud refertur. nam mons quidē paru⁹ dicit. miliuz vo magnū: eo φ hoc qdem sui gn̄is maius sit: illud vo minus. ergo ad aliud est eorū relatio. nam si per seipm magnū vel paruuz diceref: nūq̄ȝ mons qdē aliq̄ndo paru⁹. miliū vo magnū diceref. Rursus i vico qdē plures hoīes eē dicimus. in ciuitate vo paucos. cuz sint eorū multiplices: τ i domo qdē multos: in theatro vo paucos cū sint plures. Ampli⁹ bicubitū vo vel tricubitū τ vnūquodqȝ taliū quātitatē significat. magnū vo vel paruū nō quātitatē: sȝ magis ad aliqd. qm̄ ad aliud spectat magnū vel paruū. quare manifestū est qm̄ hec ad aliquid sunt. Amplius autē siue ponat aliqs has esse quantitates: siue non ponat: nihil illis ɔ̄riū erit. Qd̄. n. pōt nō sumi per seipsum: sed ad solā alteri⁹ rōnē referf: quō huic aliqd erit ɔ̄riuz. Ampli⁹ aūt si erūt magnum τ paruum ɔ̄ria: ɔtingeret ipȝ idē simul ɔ̄ria recipe: τ ea ipsa sibimet esse ɔ̄ria. Cōtingit. n. idē ipsuz simul puū esse τ magnū. est. n. aliqd ad h̄ qdez puū: ad aliud q̄dē hoc idem ipm magnū. q̄re idē puū τ magnū in eodez tpe eē cōtingit. q̄re ɔ̄ria simul suscipiet. Sed nihil est qd̄ videf simul ɔ̄ria posse suscipere: vt substātia susceptibilis ɔ̄riorū quidē esse videf: sed non suscipit vno eodēqȝ tpe. nam nullus simul τ san⁹ est τ eger: nec alb⁹ τ niger simul est. Nihilqȝ aliud simul ɔ̄ria suscipiet. Et eadē sibiipsis ɔtingit esse ɔ̄ria. nā si est magnuz paruo ɔ̄rium. ipm autē simul idē est paruū τ magnum: ipm sibi erit ɔ̄rium: sed impoſe est ipȝ sibi eē ɔ̄riuz. nō est igif magnuz paruo ɔ̄riuz: nec multa paucis. quare vel si nō relatiuoruz hoc quilibet dicat: tn̄ quātitas nihil habebit ɔ̄rium. Maxie autē circa locum videtur esse ɔ̄rietas quātitatis: sursum eni ad id qd̄ est deorsuz ɔ̄rium ponunt: locum qui in medio est deorsuz dicētes: eo φ multa dr̄ia medij ad termīos mundi sit. videtur autē τ aliquoruz ɔ̄riorum diffōnē ab his pferre. q̄ eni a se inuicē multū distāt eoruz que sub eodē gn̄e sunt ɔtraria determinant.

¶ Hec est tertia pars pncipalis hui⁹ capli: in q̄ ppᷣetates tres quātitatȝ ostendunf. Incepit autē partē hāc a. ly ampli⁹ nō sine mysterio. Insinuauit siquidem per hoc φ para hec icepta secreto est: tū qȝ ex imediate pmissis sumēdo ostēsa est pᵃ ppᷣetas q̄ztitatis. s. φ ipsa fm seipsaz sit quāta τ p habitudinē ad ipsam oia alia dicunf quanta: tū qȝ ex imediate pmissis finis assignādarū ppᷣetatum habef. s. discernē q̄ztitatē a nō q̄ztitatib⁹. Precostēsis q̄ bis ad maiorē sigillationē τ discretionē q̄ztitatȝ: subdit (amplius q̄ztitati nihil est ɔ̄riū.) Termini declarati sunt: textus vo distinctiōe τ collectiōe magis q̄ȝ declaratiōe eget. Tria ergo facit. Primo ostēdit hanc ppᷣetatē inueniri in omnib⁹ q̄ztitatibus definitis. i. determinatis τ certis fm speciem: vt bicubito tricubito: dualitati trinitati τc̄. Scd̄o ibi (Nisi forte quis.) Affert instātiaȝ quo ad quātitates indeterminatas: tam cōtinuas vt magnū τ puū: q̄ȝ discretas vt multa τ pauca. Et statim soluit obiectionem hanc dupliciter. Primo ostendēdo hec nō esse q̄ztitates: sed ad aliquid. ibi (Horum autem nihil est q̄ztitas.) Scd̄o ostēdēdo φ siue hec sint quantitates siue non: falsum est ipsa esse ɔ̄ria. ibi (Amplius siue ponat quis τc̄.) Primā solutionē q̄ dicit magnū τ paruū: multa τ pauca non esse q̄ztitates: sed ad aliqd: duplici ratione pbat. Prima est qd̄ non conuenit alicui per seipsum. i. absolute: sed in ordine ad aliud: non est q̄ztitas: sed ad aliquid: q̄ōlibet horū est h̄ȝ. ḡ nihil horum est q̄ztitas sed ad aliqd. maior pȝ ex terminis: qm̄ in hoc distinguuntur sub a q̄ztitas τ q̄litas: ab ad aliqd: φ ipsa sunt predicamenta absoluta: ad aliqd vo respectiuū. vnde minorē Aristoteles ponēs pbat eā ab euidenti signo: qa. s. miliuz dicitur magnum: τ mons paruus: τ similr hoīes in vico vno: multi dicunf: in ciuitate vo pauci τc̄. ex qbus oib⁹ hoc manifeste pȝ: φ res nō dicit magna si fm seipsam cōsiderefur: qm̄ ɔstat φ mons q̄libet maiorē q̄ztitatem habet: q̄cūqȝ grano milij: τ tamē hoc dicif magnum: τ ille paru⁹: qa hoc respectu minorū granorū milij magnum est: τ ille respectu aliorū montium paru⁹ est: τ similr est de multitudine τ paucitate. mille enim homies respectu multitudinis reqsite ad ciuitatē: pauci sunt: qngenti autem respectu multitudinis reqsite ad virū multi sunt. ¶ Scd̄a rō est: cuius nomē nō significat q̄ztitatē sed ad aliqd: ipsum nō est q̄ztitas sed ad aliqd: magnū vel paruū non significat q̄ztitatem sed ad aliqd. ergo. Declaratur minor quo ad partē negatiuā: per exemplum ab opposito. i. ab his q̄ significāt q̄ztitatem: vt bicubitum tricubituz: q̄ ad partem vero affirmatiuam q̄niam ad aliud spectat magnū τ paruū. ¶ Notādū est hic: φ hec ratio in hoc a pcedēte differre videf: qa illa a re significata: hec a nois significatione pcedit: aspiciens φ hec noia etsi q̄ztitatem aliq̄ modo important: non tamen eam pprie loq̄ndo significant: sed magis significāt ad aliqd circa q̄ztitatez. Cum enim dico aliqd magnum aut paruū: non dico simplicif illud esse q̄ztum: sed illud esse excedēs in q̄ztitate aut excessum seu deficiens in q̄ztitate. Excedens autē τ excessum ad aliud spectat. alterum eni respicit a q̄ exceditur vel quod excedit: nō sic est de bicubito τ tricubito: quoniam horum quodlibet q̄ztitatē ipsam absolute sign̄at. ¶ Scd̄am aūt solōnē q̄ dicit falsum esse: φ magnum τ paruū: multū τ paucū sint ɔ̄ria triplici rōne confirmat. ¶ Prima est. Qd̄ per seipm non pōt sumi: sed ad alterū tm̄: caret ɔ̄rio: q̄ōlibet horū est h̄ȝ. ergo τc̄. oēs ppōnes Aristoteles tanq̄ȝ notas relinqt: τ minorē q̄dē merito: qm̄ declarata nunc est. maiorē autem qa ɔ̄ria sunt: q̄ fm seipsa sumpta ex seipsis extreme distant: τ vnde se expellere nata sint h̄nt: in eo autē φ fm seipsum sumi nō pōt: imaginabile h̄ nō est (vt in ca⁰ de ad aliqd manifestabif.) ¶ Scd̄a rō (ɔcipiēs in se ēt 3ᵃᵐ) duz ducit ad duo ipossibilia est ista. Si magnū τ paruum essent cōtraria: seq̄rentur

duo ipossia.s. & q idē nūo recipet simul duo ɔ̄ria: & q vnū & idē esset sibiipsi ɔ̄riū. & p deducit pmā ɔ̄riaz: p h q idē in eodē tpe est magnū & paruū respectu diuersoꝝ: de inde subdit ipossitatē ɔ̄ris: arguens a fortiori: ex eo.s. q̄ subā de q̄ dem est q susceptibilis est ɔ̄rioꝝ: nō pōt recipe duo ɔ̄ria simul sed successiue. nullus eni est simul sanus & eger: sed pus san⁹ postmodū eger. Scdo deducit scdaz ɔ̄itiā ibi (& eadē sibiipsi ɔ̄tingit esse ɔ̄ria) ex eo q idē est simul magnū & paruū: & oia clara sunt. Tertio pncipaliter redit ad q̄ztitates diffinitas superi⁹: & affert instantiam ostēdentē q in aliq̄ earum.s. in loco: inueniat ɔ̄rietas: & hoc ɔ̄firmat ex duob⁹. p ex auctoritate cōi phoꝝ: dicens. maxime aūt circa locū videt ɔ̄rietas: q2 ponunt sursum esse ɔ̄riū deorsum: eo q maxima distantia sit int mediū & extrema mūdi. scdo ex diffōne ɔ̄rioꝝ: q2 ɔ̄rietas maxima distantia dicit. distantie aūt nomen a locali distāntia deriuatum est ad alia: & maxime est q̄ inter sursum & deorsum est. ɔ̄rietas ergo i loco esse vi ex eo q oia alia ɔ̄rietas: ab ista oppositione diffinitionem sumpsit.

Circa hāc pticulā dubitat p: an sit verū in loco eē ɔ̄rietatem vt in textu dr: & si nō. q̄re Aristoteles absq3 sol'one trāsiuit. Scdo q2 non vi verum q q̄ztitati que est corpus: nihil sit ɔ̄riū: motus enim de ɔ̄rio in contrarium est: vt in 5° physicorum dr. ad q̄ztitatem aūt esse motuz ibidē expresse dr. ergo. ¶ Ad hec & silia simul dr: q q2 cum dr q̄ztitati nihil est ɔ̄rium: itelligit de q̄ztitate nuda accepta seu in eo q q̄ztitas: nihil obstat: sed q̄ztitati indute aliquā aliā rōnē ɔ̄rium inuenit: sic aūt est in oibus instantiis h⁹. loco enim absolute: alter locus ɔ̄rius non est: sed loco phico puta conseruatiuo calidi: est aliquid ɔ̄rium. & vl'r l3 esse in hoc loco sit ɔ̄rium esse in illo loco: ipsa tamē loca ɔ̄ria non sunt. vnde in q̄ztitate non est cōtrarietas: sed in vbi. Ad apparētias autē in textu adductas ad oppositū dr: q sursum & deorsum non sunt contraria rōne q̄ztitatum: sed rōne vbi & virtutum phicarū. Nomen autē distantie deriuatum esse ex locali ad ɔ̄rietatē nihil aliud concludit: nisi forte: q inter loca phica a qbus distantie nomē venit sit ɔ̄rietas: qd gratis conceditur. fm tamē veritatē distantia non vniuoce dicit: de locali & ɔ̄ria: sed analogice. ¶ Tacuit aūt Aristoteles huius ambiguitatis decisionē: q2 loci naturā fm veritatē non declarauerat: sed famaz sequit. Vel q2 simili modo pcedit obiectio hec: sicut illa de magno & paruo: respectu motus augmētationis & diminutiōis: sicut enim magnum & paruū aliqd circa q̄ztitatē dicunt magis q̄ q̄ztitatem: ita sursum & deorsum vt sunt contraria: aliqd circa loca potius q̄ loca significant. ¶ Ad scdm dubiū qd iam semisolutum est dicitur: q motus nō est ad q̄ztitatē absolute: sed vt phicam. i. vt terminū corporis phici (vt dr in pmo phicoꝝ.) & ideo q̄ztitas nō est q̄ztitati contraria: sed q̄ztitas minima in aliq̄ spē puta hoīs aut leonis &c. est ɔ̄ria q̄ztitati maxie in illa spē. maxime eni distāt respectu illi⁹ spēi: & ɔ̄tinuo motu de illa ipfecta ad pfectaz venit. Sili q3 mō soluūt obiectiōes de linea recta & curua: supficie aspa & leni: orone vera & falsa: & aliis h⁹. l3. n. nō rōne q̄zti^tis ɔ̄rietatē hēnt: s3 rōne alicuius adiuncti &c.

¶ Nō videt quātitas suscipe magis & minus vt bicubitū: neq3 eni est aliud alio magis bicubitū neq3 in numero: vt trinari⁹ qnari⁹. nihil eni magis tria dicent q̄ q̄nq3: nec tria potius q̄ tria: neq3 tempus aliud alio magis & min⁹ dicit: nec in his que dicta sunt magis & min⁹ dr: q̄re q̄ztitas non suscipit magis & minus.

¶ Hic ponit alia pprietas. s. non suscipere magis & min⁹: in qua quoniam termini declarati superius sunt: & text⁹ per se clarus est: iductiue pbās: & in ɔ̄tinuo pmanēte: & in discreto & ɔ̄tinuo successiuo: nihil addendum reor &c.

¶ Propriū autē maxime quantitatis est q & equale vel inequale dicitur. Singulum enim earum que dicta sunt quātitatū equale dicit & inequale: vt corpus equale & inequale dicitur: & tempus equale & inequale dicitur: & numerus equalis & inequalis dicit: & oratio equalis & inequalis. Similiter autē & in aliis que dcā sunt singulis equale & inequale dicit. In ceteris vo que quātitates non sunt: non multum videbit equale & inequale dici. Nāq3 affectio & dispositio equalis & inequalis non multum dicit: sed magis silis: & album equale & inequale non multum dicitur: sed simile. Quare q̄ztitatis est proprium equale vel inequale dici.

¶ Hic vltio ponit vltima pprietas q̄ztitatis: quā q2 maxie pprīā dicit: iō 2° ɔ̄firmat. p inductiōe oñdēte q h ɔ̄ueniat oi q̄ztitati: vt clare p3 in textu. 2° inductione ostendēte q aliis a q̄ztitate nō ɔ̄ueniat ibi (in ceteris vo) & iduc duas spēs q̄litatis. s. pmā & 3^am: in qb⁹ maxie posset apparē eq̄le vel ineq̄le: vt sic: si de q̄ magis vi inesse: non inest: ɔcludat q̄ nec aliis de qb⁹ mi⁹ vi. ¶ Notādū est hic q eq̄litas pōt sumi duplr. Vno mō pprie vt distinguit ɔ̄ similitudinē: & nihil aliud est q̄ relatio vnius quāti ad aliud q̄zti fm negationē excessus: hinc & inde: & sic sequit q̄ztitatē: ita q ipsa sola dicit eq̄lis vel ineq̄lis: & si qd aliud dicitur equale aut ineq̄le: nō nisi fm qd q̄ztū est dicit: appellant sīqdē duo ligna equalia: q2 q̄ztitates eoꝝ eq̄les sūt. & silr due actiōes dicunt eq̄les: q2 earum tpa sunt eq̄lia. Alio mō sumit eq̄litas trāsumptiue seu metaphorice: vt idē est q pfecta silitudo: & nihil aliud est q̄ relatio vnius se hñtis per modum q̄zti: ad aliud se hñs per modū quāti: fm negationē excessus hinc & inde. Et sic equalitas sequit q̄ztitatē similitudinarie dictā: que vocat q̄ntas virtutis: & sic eq̄litas inuenit extra genus q̄ztitatis. albedo enim vt q̄tuor in sorte: & albedo vt tria i platone: similes qdē sunt. s. q2 non perfecte assimilant eq̄les nō sunt. si autē in platone intēdatur & fiat albedo vt q̄tuor: tunc iam perfecte similes sunt: & dicunt non solum similes sed eq̄les: & silr est in aliis. Unde qm̄ eq̄litas pprie seq̄t q̄zti^tem pprie dictā: & equalitas trāsumptiue sequit quātitatem transumptiue dictā: ac per hoc velut indiuidua pprietas dicit: quot modis dicit subiectum rectissime dictum est: maxime pprium est quātitati eq̄le vel inequale dici.

AD aliqd vo talia dicunt quecunq3 hoc ipsum q sunt alioꝝ dicunt: vel q̄uolibet aliter ad aliud. Ut maius id qd est alteri⁹ dicit. aliquo eni3 maius dicit & duplū alterius dicit hoc ipsum q est. alicuius eni duplum dr. similr autē & alia quecunq3 sunt huiusmodi. At vo sunt etiā & ad aliquid vt hitus affectus disciplina sensus positio. hec eni oia que dicta sunt: hoc ipsum q sunt alioꝝ dicunt: & nō alit ad aliud aliqd. habitus enim alicuius est habitus: & disciplina alicuius est disciplina: & positio alicuius est positio.

T.c.19. T.c.10 T.c.18. T.c.36.

positio. Sed ⁊ alia quidē filr. Ad aliqd ergo sunt quecūq; ipsum ꝙ sunt aliorū dicunt: vel quōdlibet aliter ad aliud: vt mons magn⁹ dicitur ad montem aliū. magnū enim ad aliud dicit: ⁊ sile alicui simile: ⁊ oīa talia similiter ad aliquid dicunt. Sunt aūt ⁊ accubitus ⁊ statio ⁊ sessio positiones quedam. positio vō ad aliqd dicitur. iacere autē vel stare vel sedere ipsa quidem nō sunt positiōes. denominatiue vō dicuntur ex his que dicte sunt positionibus.

¶ Post p̄dicamentum q̄ntitatꝫ statim tractat de gñe ad aliqd: qm̄ q̄ntitatē maxime sequit ad aliqd: ⁊ iam in p̄dicamēto q̄ntitatꝫ sermo de ad aliqd icept⁹ est: vbi de magno ⁊ paruo disputatū est: ⁊ iterū in p̄dicamēto q̄litatꝫ: de ipso breuis est sermo: lꝫ nāe ordine: post q̄litatē ⁊ actionē ⁊ passionē sit. Tria autē in hoc tractatu facit. p̄ diffinit. scd̄o ponit ꝓprietates. 3° dubitat vt ꝓpositā diffōnē corrigat. ¶ Anteq̄ȝ aūt diffōnē declaremus ipsum diffinitū diligent̄ discutiendum est. Videndumq; cur magis ad aliquid vocet q̄ȝ relatio aut relatiuū. ¶ Sciēdum est ꝙ ꝙ (vt Porphyrius ⁊ Alexāder: Alberto teste) dicunt: Plato adinuenit ly ad aliqd. Ab antiquis nāq; vocabat relatiuū vt ipse dicit. rōnabilis aūt ac necessaria adinuentio platonis duplici rōne ostēdit. Primo ex p̄te modi significādi: q꞉ ly relatio: significat relationē: vt cōceptā ⁊ nō vt exercitā ꝑp̄ q̄ȝ ad aliud non dicit sm̄ illud nomē: sicut nec paternitas nec filiatio. ly vō relatiuū significat relatiōeȝ vt exercēdā magis q̄ȝ vt exercitaȝ. pōam enim quādā importat ad referēdum. ly autē ad aliqd relationē ipsam significat: vt exercitā: iportat siquidem respectuȝ vt terminat ad aliud: q̄ȝ est (vt sic liceat loqui) relatiōis exercitium: tūc siquidē relatio in vero ⁊ ꝓprio exercitio ponit: cū ad aliud respicē ponit. Constat autē ꝙ melius cognoscenda significat res vt exercita q̄ȝ aliter: ⁊ ꝓpterea ꝯueniēter plato nomē hoc adinuenit. ¶ Scd̄o propter rem significatā. ipsa nāq; respectus seu relatiōis natura: per ly ad aliqd: adeo ꝯueniēter ⁊ exp̄sse significat vt vnico nomine impoēe reputē posse clarius significari. relatio nāq; cum inter duo sit extrema. s. fundamētuȝ ⁊ terminuȝ: nō habet ꝙ sit relatio ex esse q̄ȝ in fundamēto possidet: sed ex eo ꝙ terminum respicit. vnde in diffōne relatiuoꝝ hic dicit ꝙ hoc ipsum q̄ȝ sunt: alioꝝ. i. terminoꝝ sunt. respicē autē terminū nescio quomō melius significet: q̄ȝ per ly ad aliqd. ly enim (ad) respectum ipm ostēdit: ⁊ ly (aliquid) terminū. Propria ergo essentia relationis que vt inferius ostēdet amplius consistit in esse ad aliud: optime per ly ad aliqd cognoscēda significata est: ⁊ longe melius q̄ȝ relatiōis nomē: q̄ȝ supradicta nō explicat: sed ipsam vt quādā rem significat: aut relatiuū q̄ȝ magis ex p̄te fundamenti ipsaȝ importat. ¶ Modo ad diffōnis expositionē veniamus: vbi tria notanda sūt. ¶ Primum est ꝙ in numero plurali plato cui⁹ creditur hec diffō dixit ad aliud talia dicunt ad insinuādum ꝙ genus hoc entis nō inuenit singularit: sed opȝ īter plura saluari fundamētum. s. ⁊ terminū. nō eniȝ est dominiū si sola potestas coercēdi est: sed si huic aliqs subditus sit: dominus ille habēs potestatē erit. Duo vō relatiua miscuit scꝫ ly talia: ⁊ ly q̄cūq; vt p̄ suaderet: ad aliqd semꝑ fundari supra accidēte aliquo (vt in 5° pꝫ metaphꝰice) est enī (ly tale) relatiuū idētitatꝫ accidētis. scd̄o aūt ly quecūq; q̄ȝ est relatiuū substātie pciperet q̄ȝ fundamētū ipsius ad aliquid: pōt esse substātia sm̄ rem: ita ꝙ ex his docemur ꝙ ad aliqd nō fundāt nisi accn̄s vel substātie aliquē accn̄tis modū induteꝫ: ⁊ h̄ approbatum est 5° metaphꝰice ab Aristotele ⁊ a. s. Tho. ¶ Scd̄m est ꝙ per hoc plato docuit cognoscē ad aliqd. s. si id q̄ȝ sunt nō absolute sūt nec sui sed aliorū sunt: ita ꝙ p̄ eē alioꝝ excludunt duo. s. ꝙ nō sunt absoluta: vt album q̄ntū ⁊ hō: ⁊ ꝙ nō sunt sui: met. i. ꝙ nō referunt ad seipsa: qm̄ h̄ est simpl'r impoēe: in hoc ergo pcipies ad aliqd si id q̄ȝ est nō absolute sed aliud aspiciendo dicit. verbi gratia. domin⁹ ad aliquid est: q꞉ id q̄ȝ est esse dn̄m: nō est res absoluta vt esse albuȝ ⁊ esse hoīeȝ: q̄ȝ ex hoc pꝫ q꞉ sortes esset hō ⁊ albus: si nihil aliud esse raut intelligeret: sed dn̄s nō esset: sed h̄ ipm q̄ȝ est alterius est. s. serui. dn̄s enim nō sui est dn̄s sed serui: ⁊ silr est in alijs. Nec obstat dictis ꝙ relatio idētitatꝫ numeralis sit eiusdē ad seipsum: qm̄ lꝫ sit eiusdē ad se sꝫ rem: nō t̄n sm̄ rōnē: que vtit vno vt duobus vt fundamēto. s. ⁊ termino (vt pꝫ in 5° metaphysice.) ¶ Tertiū est ꝙ sub disiunctiōe diffōnē complexuit dicēs: aliorum dicunt vel q̄uolibet al'r ad aliud: ꝓpter diuersuȝ modū q̄ ad aliquid exercet: ⁊ lꝫ diuersitas ista sit multiplex: ⁊ vt dicet in textu tangat: exēpla inducēdo: hec t̄n disiūctio diuersitatē illā designat: qua alia dicunt ad aliud sm̄ casuȝ genitiuū: ⁊ hoc membrū insinuauit per ly aliorum dicunt. Alia vō dicunt ad aliud: q̄uolibet al'r. i. sꝫ quecūq; aliū casum. ⁊ quouis alio mō. Proposita ergo diffōne statim declarat eā exēplariter quo ad vtrāq; disiunctiōis p̄teȝ. ⁊ p̄mo quo ad p̄mam dicēs vt maius miore maius duplū dimidij duplum dicit ⁊ sic de alijs hꝫ. Nec turberis ꝙ maius dicit ad aliud sm̄ ablatiuū: qm̄ greco idiomate scripsit Aristoteles ꝙ genitiuo pro ablatiuo vtit: deinde adhuc subdit exempla ad idem dicēs. at vō sunt etiā hec ad aliqd vt habitus effect⁹ ⁊c̄. que clara sunt nisi q̄ȝ ostendēdum restat cur hec exēpla a p̄mis sepauit. Deinde volens declarare diffōnē quo ad scd̄am partē concludendo repetit eaȝ: ⁊ statim exempla subdit scd̄e partꝫ dicēs: vt mons magn⁹ ad aliū: ⁊ simile simili dꝛ ⁊c̄. ⁊ vltio alia quedā ad aliqd enumerat: ex eo ꝙ sp̄es pōnis sunt: vt sessionē stationē ⁊c̄. ⁊ separat denoiatiua eoꝝ ab illis dicens: accūbere aūt ⁊ stare pōnes nō sunt: sed denoiationes a positiōibus sumpte: sicut nec album est albedo sed denominatiuū eius. ¶ Aduertēdū hic est ꝙ q꞉ multipliciter exercet relatio inter correlatiua: ideo tres distinctiones assignant ipsoꝝ relatiuoꝝ. Prima est ꝙ quedaȝ referunt sola flexione casuū: vt dn̄s serui dn̄s: ⁊ sile sili simile: quedā nō nisi addita ꝑpositione vel aliq̄ equiualēte: vt magnū nō dicit paruū: aut paruo magnum: sed ad paruū magnum. Scd̄a est ꝙ eorum que referunt flexione casuum: alia vniformi flexiōe hinc ⁊ inde referunt: vt duplum dimidij duplū: ⁊ dimidium dupli dimidium. Alia difformi vt scia scibilis scia: scibile aūt nō dꝛ scie: sed sciētia scibile: vt pꝫ difformitas casuū. Tertia est ꝙ coꝝ que sola flexione casuum referunt: siue vniformiter siue nō: alia sm̄ genitiuū referunt: alia sm̄ alios casus: vt patet. ¶ Quia vō nō oīa noia que significāt ad aliqd eq̄liter significāt relationē. iō ꝯsueuit fieri alia distinctio. s. ꝙ q̄dā sunt relatiua sm̄ esse. vt dn̄s duplū ⁊c̄. q̄daȝ sm̄ dici: vt sciētia sensus ⁊c̄. Que distinctio: vt scꝫ Tho. (in q̄ōnibus de potētia dei) docet nō est intelligēda sm̄ distinctionē relatōis realis ⁊ rōnis: ita ꝙ relatiua sm̄ esse sint que iportāt relationē realē: sm̄ dici vō que iportāt relationem rōnis: qm̄ pꝫ manifeste falsitas talis itellect⁹: ex eo ꝙ sensus realiter refert ad sensibile ⁊ scientia ad scibile: sed intelligēda est sm̄ distinctionē significatiōis nominū: ea enim vocant relatiua sm̄ esse q̄ iposita sunt ad significādum p̄ relationē siue realē siue rōnis: vt dn̄s duplū genus sp̄es p̄dicatū subm̄ ⁊c̄. Ea aūt vocant relatiua sm̄ dici q̄ p̄ gdē significāt rē absolutam: ⁊ ex ꝯn̄ti impor

T. c. 20

T. c. 20

Infra. t. c. 15. ⁊ 16.

Mā. 7. q. 7. ad xi^m.

tāt respectū: siue realē: siue rōnis. ⁊ talia alio vocabulo dicunt̄ significare nō tā respectū q̄ȝ absolutuȝ respectiue vt scia sensus ⁊ hȝ: scia eni formal'r iportat id q̄ scim⁹ qđ q̄litas est: sed iportat hȝ adiuncta relatiōe ad scibile ⁊c̄. ⁊ sđ ad aliqđ fm dici vocat̄: oēs aūt has distictōes Aristoteles in textu tetigit. Et hāc qdē vltio dictā signant notauit p ly: at vo sunt etiā ⁊ hec ad aliqđ vt habit⁹. adducitꝫ eni pus relatiuis fm esse. s. maius ⁊ duplū ꝯnūauit cū distinctōis tn̄ nota: ⁊ relatiua fm dici: lȝ p (ly: at vo) possit etiā denotari scđa distinctio: qm̄ habit⁹ sensus scia ⁊c̄. nō simili flexione ꝯuertunt̄. sicut maius ⁊ duplum. vt pȝ. p̄ma autē ⁊ 2ᵃᵐ. ⁊ 3ᵃᵐ in declaratiōe illi⁹ particule vel quō libet aliter ad aliud: exp̄sse tetigit. p̄mā qdeȝ in exemplo de magno. tertiam aūt in exēplo de simili: lȝ hāc in ipsa diffōne positā esse dictū sit: qđ ideo euenisse credit̄: quia genitiuus p̄cipue possessionem ostendit: ⁊ consequēter nām ad aliqđ qđ eius q̄ dicit non est sed alterius ⁊c̄.

¶ Inest autē ⁊ ꝯrietas in relatiōe: vt virt⁹ vitio ꝯriū cuȝ sit: vtrūqꝫ ad aliquid est: ⁊ disciplina ignorantie. Nō autē omnibus relatiuis inest contrarietas: duplici eniȝ nihil est contrariū: neqꝫ enim triplici: nec vlli talium.

¶ Hic icipit 2ᵃ ps hui⁹ capl'i diuisa in 4ᵒʳ ptes fm nūm p̄prietatū q̄s assignat: q̄ suis patebūt locis. Pria ḡ p̄prietas s. p̄prietas vocari pōt: q̄ nec oi nec soli ꝯuenit: imo nulli ꝯuenit: iquātū est ad aliqđ: vt patebit: est hīe ꝯriū: virtus eni ꝯria vitio est: ⁊ scia ignorātie parue dispōnis: ⁊ tn̄ vtrūqꝫ est ad aliqđ. Nō ꝯuenit aūt oibus relatiuis ⁊c̄. ⁊ est snia clara. Sed vnū dubiū cōe restat: quō verificet̄ in ad aliqđ repiri ꝯriū: ⁊ id qđ dcm̄ est in p̄dicamēto q̄ntitatꝫ. s. q̄ ei q̄ ad solā alterius relatiōem dr̄: quō aliqđ ꝯriū erit. Ad h̄ dr̄ q̄ relatiua fm id q̄ relatiua sunt: ꝯrietatē nō hn̄t: vt in p̄dicamēto q̄ntitatꝫ dcm̄ fuit. vn̄ signant̄ ibi dixit Aristoteles. q̄ enim nō fm se dr̄: sed ad solā alterius relatiōnē quō hēbit ꝯriū: fm illud aūt q̄ alteri⁹ generis ꝯcipiūt ꝯriū hn̄t ꝯriū vt dr̄ hic: vtus eni est ꝯria vitio: nō rōne relatiōis: sed q̄litatꝫ quā in aia ponit. dupluȝ autē nec rōne relationis: nec q̄ntitatꝫ quā sequit̄: q̄r q̄ntitati nihil est ꝯriū: ꝯrietatē patit̄. vnde pōt breuit̄ dici q̄ relatiua formal'r non hn̄t ꝯriū sed mal'r: vel relatiua fm esse carent contrario. relatiua aūt fm dici possūt habere contrarium. vnde dedit exemplum Aristoteles de virtute ⁊ scientia que sunt relatiua fm dici ⁊c̄.

¶ Uidenf aūt magis ⁊ min⁹ relatiua suscipe. simile enim magis ⁊ minus dicit̄: ⁊ inequale magis ⁊ minus: cum vtrūqꝫ sit relatiuū: simile enim alicui simile dicitur: ⁊ inequale alicui inequale. nō autem omnia relatiua suscipiunt magis ⁊ minus. duplex etenim non dicit̄ magis ⁊ minus duplex: nec aliquid talium.

¶ Hic ponit̄ scđa q̄rūdā relatiuoꝝ cōitas. s. suscipe magis ⁊ min⁹: circa quā p̄cedit. sic circa p̄cedētē dicens. p̄ q̄ h̄ ꝯuenit relatiuis: vt sili ⁊ dissimili ⁊c̄. ⁊ subdēs 2ᵒ q̄ nō cōuenit hoc oibus relatiuis. nō eni dicit̄ magis: aut minus duplū: aut triplum ⁊c̄. ⁊ textus qdem clarus est. ¶ Sed vnū relinquit̄ dubium: an suscipe magis ⁊ min⁹ ꝯueniat relatiuis rōne relatiōis: an rōne funda ͭⁱ: sic hr̄e ꝯriū. Si. n. dicat̄ q̄ rōe relatiōis: q̄ erit maior rō de vno relatio q̄ȝ de alio nō apparet. Si rōne fundamēti: tunc sequeret̄ q̄ si fundamētū nō suscipit magis ⁊ minus: nec ipm relatiuū suscipiet magis ⁊ min⁹: qđ est manifeste falsūȝ. eq̄le eniȝ ⁊ ineq̄le suscipiūt magis ⁊ min⁹: ⁊ tn̄ q̄ntitas supra quā fundant̄ non suscipit magis ⁊ min⁹: ⁊ dictuȝ fuit. ¶ Ad hoc dr̄ q̄ suscipe magis ⁊ minus ꝯuenit relatiuis ratiōe fundamenti: sed hoc cōtingit dupliciṫ. Uno modo ita q̄ ex magis ⁊ min⁹ in fundamento relatiuū dicat̄ magis ⁊ minus: vt summo calido: quāto aliqđ est magis calidū: tāto est magis simile. Alio mō ita q̄ ex aliqua varietate seu alteritate fundamēti relatiuū dicat̄ magis ⁊ minus. ⁊ hoc modo inequale dicit̄ magis ⁊ min⁹: ex eo q̄ q̄ntū variat̄ fm maius ⁊ min⁹. hoc etiā modo simia dicit̄ aial magis sil'e homini q̄ȝ asin⁹: p̄pter varietatē aialis fm diuersos modos essendi in hoc ⁊ in illo: ⁊ nō q̄r aial suscipiat p̄prie magꝫ ⁊ min⁹. Nec est mirū si relatiuū suscipit magis ⁊ min⁹ rōne fundamēti: ⁊ fundamētuȝ nō suscipit magis ⁊ min⁹: qm̄ sermo iste de magis ⁊ min⁹ logice intelligēdus est. i. de p̄dicatiōe cū ly magis: aut min⁹. physice eniȝ loq̄ndo ꝯstat ad relatiua nō posse motū aliquē terminari: ⁊ ꝯsir nec motū itēsiōis ⁊ remissiōis: q̄ fit magꝫ aut min⁹ physice. Nec te moueat qđ in textu dr̄: eq̄le dici magis aut min⁹: accipiēdū est. n. h̄ de eq̄li fm reputatiōnē. reputant̄ enim eq̄lia nō solū que nullo mō se excedūt: sed que parū qđ excessus hn̄t: ⁊ ifra illā paruā latitudinē: magꝫ vel min⁹ eq̄le dr̄. sic etiā vtus q̄ ꝯsistit i attigēdo mediū. si circa mediū attigit vtus nihilomin⁹ ē ⁊c̄.

¶ Omnia aūt relatiua ad cōuertētiam dicunt̄ vt seru⁹ domini seru⁹ dicit̄: ⁊ dn̄s serui dn̄s: ⁊ duplū dimidij duplum: ⁊ dimidium dupli dimidiū: ⁊ maius minore maius: ⁊ minus maiore minus. similiter autem ⁊ in alijs. Sed casu aliquotiēs differūt fm locutionem: vt disciplina disciplinati disciplina: ⁊ disciplinatū disciplina disciplinatuȝ: ⁊ sensus sensati sensus: ⁊ sensatum sensu sensatum. At vo nō aliquotiens videbit̄ conuerti: nisi cōueniēter ad qđ dicit̄ assignet̄. Si enim peccetis qui assignat: vt ala si assignetur aui: nō ꝯuertitur vt sit auis ale. neqꝫ enim prius cōueniēter assignatuȝ est ala auis: neqꝫ in eo q̄ auis est: in eo auis ala dicit̄: sed in eo q̄ alata est. Multoꝝ enim ⁊ aliorū ale sunt que non sunt aues. quare si assignētur cōueniēter ⁊ ꝯuertit̄: vt ala alati ala: ⁊ alatū ala alatum. Aliquotiēs aūt forte ⁊ nomina fingere necesse erit. si non fuerit positū nomē ad quod conueniēter assignet̄: vt remus si nauis assignat̄ nō erit cōueniēs assignatio. neqꝫ enim in eo q̄ est nauis: eius remus dicit̄. sunt enim naues quarū remi nō sunt. quare nō cōuertit̄. nauis enim nō dicit̄ remi nauis. sȝ forte ꝯuenientior assignatio erit. si sic quodāmodo assignet̄: remus remite ~~rēmi~~ rem⁹: aut aliquo modo aliter dictū sit. nomē enim non est positū. conuertit̄ aūt si conueniēter assignet̄. remitū enim remo remituȝ est. Sil'r autē ⁊ in alijs: vt caput conuenientius assignat̄ capitati: q̄ȝ si animali assignet̄. neqꝫ eniȝ in eo q̄ animal est caput habet. multa enim sūt aialia capita nō habētia. Sic autēȝ facilius fortasse sumetur

mef qb⁹ nomē non est positū si ab his que pri
ma sunt: ⁊ ab his ad que conuertunf nomina
ponātur: vt in his que dicta sunt ab ala alatū:
a remo remitiū. Omnia ergo que ad aliquid
dicunf si conuenienter assignentur ad conuer
tētiā dicuntur. Nam si ad quodlibet aliud as/
signenf ⁊ nō ad illud dicanf: nō conuertunf.
Dico aūt quoniam neq₃ horū que indubiāt
ꝯuertibilia dicunf: ⁊ nomina eis posita sunt:
nihil cōuertif si ad aliqd eorū que sunt accidē
tia assignenf: ⁊ nō ad ea que dicunf. vt seruus
si dn̄i nō assignef seruus. sed hominis vel bi/
pedis: aut alicui⁹ talium: nō conuertitur. non
enim erit conueniens assignatio. Alius si con
uenienter assignef ad id ad qḋ dicif oīb⁹ alijs
circūscriptis quecūq₃ accidētia sunt: relicto so
lo illo ad qḋ assignatū est: semper ad ipsum di
cetur. vt si seru⁹ dicaf ad dominum circunscri
ptis oībus que sunt accidentia dn̄o: vt esse bi/
pedem: vel scientie susceptibilem: vel hoiez.
relicto vo solo dn̄o: semper suus dicetur ad
ipsum. seru⁹ enim dn̄i seru⁹ dicif. Si autez nō
conuenienter dicatur ad id ad qḋ dicif: circū/
scriptis oībus alijs: relicto illo solo ad qḋ red
ditū est: non dicif ad illud. assignaf enim ser/
uus hoīs ⁊ ala auis: circūscribaf ad hominē
esse dn̄m: nō iam seru⁹ ad hominē dicitur. cū
enim dn̄s nō sit: seru⁹ non est. Similiter autē
⁊ de aue: adimaf ab ea alatam esse: ⁊ amplius
nō erit ala ad aliqd: cū nō sit alatū: nec ala erit
alicui⁹. Q̄re oportet assignari ad id ad qḋ ꝯue/
nienf dicif: ⁊ si sit nomē positū facilis erit assi/
gnatio. si autē nō sit: fortasse erit necessariū fin
gere nomē. si autē sic reddanf: manifestū est
quoniam omnia relatiua conuersim dicunf.

¶ Hic ponif vera relatiuoꝝ ꝓpetas. s. dici ad ꝯuertētiaz
quā q₂ Aristoteles in textu clare ⁊ diffuse ptractat. non
op₃ textū glosando declarare: sed tm̄mō distīguē textus
pticulas: ⁊ qd noīs ꝯuertētie apire: ꝓponit ḡ p̄ relatiuoꝝ
rū ꝓpetatē dicēs. oīa aūt relatiua ad ꝯuertētiā dicunf: ⁊
exēplarif declarat: vt duplū dimidiu duplū dr̄: ⁊ ꝯuertif:
q₂ dimidiū dupli dimidiū dr̄ ⁊c̄. Et qm̄ nō eodē mō oīb⁹
h̄ ꝯuenit relatiuis. iō ostēdit 2° ibi (sed casu) duos eē mo
dos qb⁹ relatiua dicunf ad ꝯuertētiam. Prim⁹ est s̄m si
milē casum cui⁹ exēpla posita sunt. Scd̄s est s̄m dissilē₃
casum de q̄ dicit. sed casu aliq̄tiēs differūt s̄m locutionez
vt scia scibilis in genitiuo scia dr̄. scibile autem dr̄ scia in
ablatiuo scibile ⁊c̄. Quia vo hec ꝓprietas ꝯuenit his q̄
vere relatiua adiuicē sunt: ⁊ nō alijs: ac per h̄ nō ꝯuenit
alicui relatiuo: nisi respectu sui ꝓprij correlatiui: op₃ di/
ligēter attēdē vt vnūqḋq₃ relatiuū ad suū ꝓpriū corre/
latiuū referam⁹. si eni hoc nō fecerimus: ꝯtinget q̄ vide
bif ꝓprietas ista nō vlīter ꝯuenire relatiuis: qm̄ qn̄ re/
latiuū nō assignabif ad suū ꝓpriū correlatiuū: non dicef
ad ꝯuertentiā. Sed hoc accidet nō ex defectu istius pro
prietatis: sed ex errore nostro ex quo ꝓcessit incōpetens
assignatio ei⁹ ad qḋ dicif relatiuū. relatiuū eni nō dicif
ad ꝯuertētiā cuiuscūq₃: sed eius tm̄ ad qḋ ꝓprie termiaf
idest correlatiui. Ad explicādū ḡ hec duo. s. q̄ relatiuū
dr̄ ad ꝯuertentiā: nō cuiuscūq₃ sed termini ꝯuenienf assi/
gnati. Et quō in hoc ꝯtingat errare ⁊ cauē totū residuū
sermonis facit. Unde tertio ibi (At vo nō aliquotiēs vi/
debif cōuerti.) ondit quō ꝯtingat appere falsam dictā ꝓ
prietatē: ꝓp peccatum qḋ fit in assignatione eius ad qḋ
dicif relatiuū: ⁊ dat exēplū de hoc relatiuo ala respectu
auis cui male assignaf: q₂ debet assignari alato. ala eni₃
alati est ala. vn̄ ⁊ ꝯuertif alatū ala alatū: ⁊ q₂ p̄dict⁹ er/
ror ex duplici cā nasci pōt. s. ex ignorātia applicationis
vt dcm̄ est de ala: ⁊ ex penuria vocabuloꝝ. ideo necessa/
riā cautelā contra hāc scd̄am cām. Quarto apponit ibi
(Aliquotiens autē forte ⁊ noīa fingere) ⁊ oīa clara sunt
in textu: nisi q̄ curioso nouitio dūm est: aīalia sine capite
esse cōcbilia: hn̄tia aūt alas ⁊ nō auea: esse muscas apes
vespas ⁊c̄. Et vt facilius possit qs sibi ab hoc errore ca/
uere. In qnto ibi (Sic autē facilius.) clarū documētum
fingēdi noīa que sint ꝓpria correlatiua: eorū qb⁹ volu/
m⁹ recte ea ad q̄ referūf assignare. tradit sexto ibi (Oīa
ḡ que ad aliqd dicunf.) excluso iā errore: ⁊ cautelis ad/
hibitis: reddit ad ondendū supradictū sensum assignate ꝓ
ꝓetatis. s. q̄ relatiua dici ad ꝯuertētiā nō itelligif cū quo/
cūq₃: aut cuiuscūq₃: sed sui ꝓprij termini ad quē dr̄: ⁊ si/
mul ondit q̄₃ necīa sit ꝯueniēs assignatio eius ad qḋ dr̄.
Et ostēdit hec per locū a maiore: ex eo. s. q̄ in his q̄ idu/
bitanf ad ꝯuertentiā dicunf: ⁊ noīa iposita hn̄t: nō īnue/
nif dici ad ꝯuertētiā: nisi cōueniēs sit assignatio eius ad
qḋ dr̄. Ubi tria tacta relatiuoꝝ gn̄a insinuauit: quedam
de quib⁹ dubitaf an sint cōuertibilia: vt ala de qua dcm̄
est q̄ videbatur nō ꝯuerti: quedā inoiata quo ad termi/
nū: vt remus: q̄dam ⁊ noiata ⁊ ab oībus ꝯcessa absq₃ du
bio cōuertibilia: vt dn̄s duplū maius ⁊c̄. Si ḡ in istis oz
ꝯuenientē terminū assignare ad saluādā ꝯuertētiā a for
tiori ⁊ in alijs op₃ hoc fieri. 7° ibi (Amplī⁹ si ꝯuenienf.)
tradit canonē vlē₃ quo absq₃ errore semp cognosci pos/
sit cōueniēs cuiq₃ relatiuo termin⁹: ⁊ est talis. tūc est ter
min⁹ ꝯueniēs qn̄ illo solo relicto ceteri circūscriptis est
ad qḋ dicif relatiuū: ⁊ per oppositū. tunc non est ꝯuenie
ter termin⁹ assignatus: qn̄ ceteris circunscriptis ⁊ illo
solo relicto: nō est id ad qḋ dr̄: ⁊ exēpla clara sunt in textu.
Intēdit aūt p ly accn̄ats in hac q̄₃ in imediate p̄cedente
pticula: non accidētia. i. quātitatē qualitatē ⁊ cetera ac/
cidētiū gn̄a: neq₃ accidētia. i. p̄dicata accn̄talia: sed acci/
dantia. i. oīa illa ꝯiuncta: que sunt extra rōnē formalem
illius: siue illud ꝯiunctū sit substātia: siue ꝓpriū ⁊c̄. Un
de accidentia serui sunt esse hoīem: esse album: bipedē₃
quantū: qm̄ nihil horum est in rōne serui vt sic. Ultimo
ibi (Quare op₃ assignari ad id ⁊c̄.) epilogando conclu/
dit p̄ncipale intentū. s. oīa relatiua dici ad conuertētiā.

Pro declaratione aūt illius termini ꝯuertentia: notandum est ex magno Alberto q̄ h̄ tria. s. ꝯuersio ꝯuertibilitas ⁊ conuertētia: sic differūt apud logicos: q̄ ꝯuersio passio est ꝓpositionū ⁊ ꝯsistit in trāspōne subiecti ⁊ p̄dicati: ⁊ distinguif in trea spēs. s. simplr̄ p accn̄s ⁊ ꝯpositionē. vt p₃ in Prioꝝ. (Cap. 2.) Cōuertibilitas aūt est passio terminoꝝ: ⁊ ꝯsistit in mutua ꝯsecutione eoꝝ: ⁊ diuidif in duas spēs. s. substātialē ⁊ nō substātialē (vt p₃ in p̄mo Topicoꝝ.) (Cap. 4.) Conuertētia aūt ꝯsistit in mutuo aliq̄ꝝ respcū. ⁊ iō est passio relatiuoꝝ: ⁊ hic ab Aristotele quot modis fiat ostensum est. Relatiuū ergo dici ad conuertētiā est ipsum: ita dici ad aliud q̄ ꝯuertat aliud: ad dicendum ad se. Dn̄a enim ideo dicitur ad conuertentiam serui: q₂ seruum conuertit: vt dicaf dn̄i seru⁹: ⁊ similiter est ex parte serui ⁊c̄.

¶ Videntur autẽ ad aliqd simul esse natura ⁊ in alijs quidem pluribus verum est: simul enim duplum est ⁊ dimidiuz: ⁊ cum sit duplum dimidiũ est: ⁊ cũ sit seruus dominus est. Similiter aũt his similia. simul enim auferũt sese inuicẽ. Si enim non sit duplũ non est dimidium: ⁊ si nõ est dimidiũ non est duplũ. similiter autem ⁊ in alijs quecunq̧ talia sunt.

¶ Hic ponit alia vera relatiuorum ꝓprietas. s. esse simul nã. Circa quã Aristoteles sic ꝓcedit: qr p̃ ꝓponit ꝓprietatẽ ⁊ declarat ita esse in multis relatiuis. scd̃o dicit ꝙ ista ꝓprietas nõ videtur conuenire oibus relatiuis. ¶ Notandũ est hic pro notitia terminorum ꝙ esse simul nã: lz superficietenus loquẽdo: importet aliqua esse simul in esse ⁊ nõ esse: seu in ortu ⁊ occasu. ⁊ per hoc iporteat ꝙ si vnum illorũ sit: reliquũ quoq̧ sit: ⁊ si alterũ perimitur reliquum perimi. ⁊ ista declaratio huic loco satisfacẽ videatur: quoniã vt patebit: ex his ꝓcedet tã ꝓx̃ quã ꝯ: sm tamẽ veritatẽ plus significat. vt enĩ patet ex postp̃dicamẽtis: esse simul nã: importat duo. s. simultatẽ cõseq̃ntie supradictã: ⁊ negationẽ causalitatis. i. ꝙ neutrum alterius causa sit. homo enim ⁊ risibile: ⁊ si sint simul sm ortũ ⁊ occasum. nõ tñ sunt simul nã: qr vnuz est causa alterius. duplũ autẽ ⁊ dimidiũ: ⁊ ꝯsequunt se in esse ⁊ non esse: ⁊ neutrũ est alterius cã: ⁊ ideo merito simul nã sunt. Et hoc est attẽte notãdum: qr non est ab oibus ꝓceptuz. ¶ Lr vero ad aliqd siue relatiua: põt accipi dupl'r. s. mãliter pro re illa q̃ relatiua vel ad aliqd denoiatur: ⁊ formal'r pro ipsa relatiõe: seu re vt hz relationẽ. vbi gr̃a. dñs põt accipi pro illo homie qui denoiatur dñs: ⁊ põt accipi pro illo inq̃ztũ dñium hz: in ꝑsenti autẽ lr̃a sicut ⁊ in p̃cedẽte: nõ est sermo de relatiuis mãliter sed formal'r: qm̃ relatiua mãliter relatiua nõ sunt: sicut nec statua mãl'r est statua. Et hoc est valde ⁊ nouitijs aduertẽdũ: qm̃ ex hoc soluunt oẽs obiectiones: de p̃ori ⁊ posteriori: causa ⁊ causato ⁊c. hec enim oia formal'r sunt sil' nã: lz mãliter vnuz eorum sit alio p̃us tẽpore: aut nã. Est ergo sensus ꝓprietatis ꝙ relatiuis formalit' seu inquãtũ relatiua sunt: cõuenit esse simul nã. i. conseq̧ se in esse ⁊ non esse: ita ꝙ neutrum causa alterius sit. Declarat ergo Aristoteles ꝓpositã ꝓprietatez: ex p̃ma tm̃ ꝯditiõe simultatis nãe. s. ꝙ ponũt se inuicẽ: ⁊ ꝙ auferũt se inuicẽ. Unde quo ad positionẽ dicit cum duplum est dimidium est ⁊c. quo ad ablationem vero subdit. Et si non sit duplum non est dimidium ⁊c. est sententia clara ⁊c.

¶ Non autem ⁊ in omnibus relatiuis verũ videtur esse simul esse natura. scibile enim scientia prius nãliter esse videtur. Nãq̧ in pluribus rebus subsistentibus sciẽtias accipimus. In paucis vero vel nullis hoc quis reperiet simul cũ scibili scientiam esse. Amplius scibile sublatũ simul aufert scientiam. scientia vero nõ simul aufert scibile. nam si scibile non sit: nõ est sciẽtia. sciẽtia vero si nõ sit nihil prohibet esse scibile: vt circuli quadratura si est scibilis: scientia quidem eius nõdum est. illud vero scibile est. Amplius animali quidẽ sublato non est scientia. scibilium vero plurima esse contingit.

¶ Hic scd̃o ꝓponit ꝙ dcã ꝓprietas nõ videtur ꝯuenire omnibus relatiuis. ⁊ intẽdit h̃ ostẽdẽ in duobus pibus relatiuorũ. s. in scia ⁊ scibili: ⁊ in sensu ⁊ sensibili: ⁊ in scia ⁊ scibilibus rõnibus. Quarũ p̃ma statim subditur: ⁊ est hec. Sciẽtia vt plurimũ fit nobis rebus scibilibus iã p̃existibus. ḡ scibile est p̃us scia: ⁊ nõ simul cũ ea: añcedens est euidẽs: subsistẽtibus nãq̧ p̃us in seipis rebus venamur sciam: ⁊ qr in añcedẽte dixerat nõ vl'r ꝙ scia fieret rebus p̃existibus: sed vt in pluribus. ideo ad declaratõnẽ illius particule subdit. in paucis vero vel nullis repiet q̃s sciẽtiã simul factã cuz scibili. Qd̃ a diuersis diuersimode exponitur: a Boetio quidẽ sic: in paucis. i. in chimericis vel nullis. qr ipsa chimerica nulla scibilia sunt. Ab Alberto autez: in paucis. i. in moralibus: vel nullis: qr ipsa moralia: vt ꝯcepta p̃cedũt sciam: lz nõ p̃cedãt ipsa tu in esse: sed potius sequantur: sm vtrãq̧ ergo expõnẽ dixit pauca: pp ea que ex nr̃i intellectus ope fiunt. Et addidit nulla: correptiue. i. ad corripiẽdum: ly pauca. Posset aũt nõ incõgrue eãdẽ ꝯstructiõez seruando dici: ꝙ pauca retuli vl'r ad oia practica vt sic: qm̃ sine intellectu nõ sunt: ⁊ nulla pp esse obiectiuũ eorum addiderit. vt Albertus dixit. Scd̃a vero ratio posita ibi (Amplius scibile sublatũ) est talis: scibile ꝑemptũ: perimit sciam: ⁊ nõ econuerso. ergo scibile nõ est simul natura cũ scia: antecedẽtis declaratio quo ad primã partem in textu non ponitur: sed iaz posita est in capl'o de suba. vbi dcm̃ est ꝙ ab eo qd̃ res est vel nõ est oratio dicitur vera vel falsa. ⁊ ꝯñter scientia que de oõne est: scientia aũt falsa: scia nõ est. sicut nec aurũ falsum auruz est. Quo ad scd̃az vero ptẽ declaratur: qr quadratura circuli nõ aufertur: ex eo ꝙ scia de illa non est. Tertia posita ibi (Amplius animali qdẽ sublato.) est talis: sublato genere animaliũ sublata est omnia scia: ⁊ tñ remanet scibile. ergo scibile non est simul cum scientia: añcedẽs euidens est quo ad oia: qr ois scientia est in aliq̃ animali: ⁊ aĩalia non sunt oia entia mundi. remanẽt enim lapides ⁊ elementa ⁊c.

¶ Silr aũt his hñt sese ⁊ ea q̃ de sensu sũt. Sẽsibile enim prius q̃z sensus videtur esse. sublato enim sensibili simul aufert sensus. sensus vero sensibile nõ simul auferũt: sensus enĩ circa corpus ⁊ in corpe sunt. sensibili autez perempto peremptũ est ⁊ corpus. sensibile enim corpus. cũ vero corpus nõ sit sublatus est sensus. Quare simul aufert sensibile sensum. sensus vero sensibile nõ. animali enim perempto sensus qdez peremptus est: sensibile aũt permanet: vt corpus calm dulce amarũ ⁊ omnia alia quecũq̧ talia sunt. Amplius sensus quidem simul cuz sensitiuo fit. simul enim animal fit ⁊ sensus. Sensibile enim ante est q̃z sensatuz esset. Ignis. n. ⁊ aqua ⁊ alia huiusmodi ex quibus ipsum animal ꝯstat: ante sunt q̃z aĩal sit oĩno vel sensus. quare prius sensibile q̃z sensus eẽ videtur.

¶ Ostẽso ꝙ scia ⁊ scibile nõ sunt simul natura: ostẽdit hic ꝙ sensus ⁊ sensibile nõ sunt simul na: duabus rõnibus. Prima est sensibile sublatũ aufert sensum ⁊ nõ econuerso. ḡ sensibile est p̃us sensu: ⁊ declarat añs: quo ad vtrãq̧ partẽ. ⁊ p̃mo q̃ ad p̃mã sic: ꝑempto sensibili perimitur corpus: qr omne corpus est sensibile ꝑempto corpe perimitur sensus: qr ois sensus est in corpe tanq̃z in subto: ⁊ circa corpus tanq̃z obm. ḡ ꝑempto sensibili perit sensus. Deinde quo ad 2[m]: qr ablatio sensus nõ aufert nisi aĩal. ablatio aũt aĩalis nõ aufert oẽ sensibile. remanẽt enim corpa calida ⁊ frigida q̃ sensibilia sunt. Scd̃a aũt ratio posita ibi (Amplius sensus qdem) est talis: sensibile est p̃us aĩali,

ergo

Cap. de simul.

Cap. de suba.

ergo est prius sensu. ꝯñtiā pbat: qꝛ sensus simul fit ⁊ est cū
sensato. i. cū aiali in quo est sensus: generant. n. vires sen
sitiue qñ generatur ipsuz aial. Et puto ꝙ lr̃a sit corrupta: ⁊
debeat legi cū sensitiuo. añcedēs āt pbat: qꝛ corpora sen
sibilia. s. ignis aqua ⁊ alia hmōi priora sunt ꝙ̃ aial: qm̄
sunt ea ex qbus cōponit aial: ꝯstat siqdē ꝙ partes ex q
bus cōponit aliquod totū: sunt priores nālr ipso toto.

Sed occurrit hic dubiū an ita sit fm veritatez .s. nō oia relatiua esse simul nā: ⁊
si verū nō est: cur Aristoteles tā accurate ptē falsam pro
secutus fuerit: ⁊ absqꝫ vitaris decisione reliqrit. Ad hoc
dr: ꝙ vlr verū est oia correlatiua eē simul nā. s. formalr.
i. inquātū relatiua sunt ꝯsiderent. nō aūt si mālter: ⁊ qꝛ
rōnes Aristotelis in textu nō cōcludunt nisi oe relatiuis
mālter cōsideratis. iō nō curauit soluere. vñ res sensibi
lis est prior sensu: sꝫ sensibile inquātū sensibile nō ē prior
sensu. ⁊ silr de scibili. ¶ Sꝫ hec rñsio puerilē pscrutatio
nē sollicitudini Aristotelis attribuit. tū qꝛ nullus est ita
rudis: quē lateat relatiua mālter sumpta nō eē simul nā
Tū qꝛ maior erat inducēdi cāpus: ⁊ manifestior. s. de pa
tre ⁊ filio: cā ⁊ causato ⁊c̃. in qb⁹ clare liquet vnū pcede
re reliquū. Tū qꝛ relatiua mālter: vt dictū ē: relatiua nō
sunt: ⁊ ꝯñter vanū: aut puerile est relatiuoꝝ ppᷣietates
scrutādo: illa relatiua assercre. cōstat aūt ꝙ Aristoteles
asserit scibile ⁊ sciam relatiua. Vñ pdicta rñsio Porphy
rio ⁊ Alberto attribuēdo nō ē: vt sonat: sed exposita vt
dicetur: qm̄ nō est verisimile Porphyriū hec nō aduertis
se: ⁊ Albertū constat: que dicemus tetigisse in hoc loco.
Dicēdū ergo est ad hoc duab⁹ ppositionibus. Prima ē:
oia relatiua si vere ⁊ pprie assignent sunt simul nā. Se
cūda est: quedaz relatiua nō sunt siꝉ nā: qꝛ nō sunt pprie
assignata: vt scibile ⁊ scia: sensibile ⁊ sensus ⁊c̃. pma pro
batur sic: oia relatiua recte assignata dicūtur ad ꝯuertē
tiā. ergo oia talia sunt simul nā: deducit ꝯñtia: oē relati
uum dr ad cōuertētiā eius ad qd̄ dr. ergo posito quocū
qꝫ relatiuoꝝ ponit id ad qd̄ dr: ⁊ nō soluz ponit sꝫ ꝯuer
tit sua relatione ad illud: aliter relatiua nō dicerent ad cō
uertētiā. tūc vltra: posito quocūqꝫ relatiuorū reliquū po
nit ⁊ cōuertit ad ipm. ergo sunt simul natura. hoc enim
est eē simul nā. vt pꝫ ex dictis: psupposito semꝑ ꝙ neutꝝ
sit cā alterius. vñ Albert⁹ hic dicit ꝙ ex illa proprietate
fluit ista. Ampli⁹ vnū relatiuoꝝ claudit in rōne sui ppriꝫ
correlatiui ⁊ ecōuerso. ergo sunt simul nā: antecedens a
Porphyrio habituz est ⁊ iferius habebit. ꝯñtia pꝫ: qm̄
diffinituz nō pōt absqꝫ diffinientibus esse: qd̄ accideret si
relatiua nō eēnt simul nā: qm̄ vtrūqꝫ alterius est diffiniti
uuz. ¶ Ad euidentiā aūt secūde ppōnis: sciendum est ꝙ
defectus in assignādo relatiua ꝓuenit ex eo ꝙ ea que di
cunt fm potētiaz assignant referri ad ea que dicūtur in
actu aut habitu: vel ecōuerso. debet eni relatiuū qd̄ attē
ditur fm potētiā dici ad alteꝝ fm potētiam: vt calefacti
uuz nō dꝫ dici ad id qd̄ calefit: sed ad calefactibile: ⁊ ecō
uerso. ⁊ similr id qd̄ attēdit fm actū. ad alterū fm actū
vt calefaciens ad calefactū. i. qd̄ calefit dicit ⁊ ecōuerso.
⁊ silr est in his que attēdūtur fm habitū: qui medius est
inter potentiam ⁊ actum. Unde qꝛ scibile attenditur fm
potentiā non recte assignat si ad scientiam assignat: que
actum aut habituz noiat: sed scibile ad scitiuum assigna
ri dꝫ: scitū aūt ad scientiā: sed qm̄ caremus noibus pro
priis ⁊ simplicibus singulorū statuū. s. rei fm potentiam
habitū ⁊ actū. ⁊ ideo vtimur vno loco alterius. qꝛ enim
caremus noie significante scibile in habitu vocamus il
lud qñqꝫ scibile ⁊ qñqꝫ scitum: medium ex extremis ap
pellando: qm̄ vtrūqꝫ extremoꝝ quodāmodo est: ex hac
itaqꝫ penuria: ⁊ accōmodatione vocabuloꝝ factuz est: vt
aliqua relatiua priora aliis sint nō simul cum eis: illa. s.
que dicunt fm potentiam illis que dicunt fm actū aut
habitū: qd̄ vt pꝫ ex dictis nō eueniret si bene ⁊ pprie as
signata relatiua essent. Si enim cōueniens assignatio fie
ret: vnuz prius alio non eēt. Scibile enim scitiuo prius non
est: lꝫ sit prius scientia. ⁊ silr sensibile sentiuo prius nō est:
lꝫ sit prius sensu: qui actū aut quasi habitū noiat. Quia er
go nō solū res scibilis: sed etiam ipsuz scibile est pri⁹ sciē
tia. ⁊ silr nō solū res sensibilis: sed ipsuz sensibile est prius
sensu. Et fm cōmunem vsum correlatiua dicuntur. ideo
Aristoteles dixit ꝙ non videt cōuenire oibus relatiuis
esse simul natura. ¶ Quia vo pscrutatio declarate nūc
veritas depēdet ex natura potentie ⁊ actus. quoꝝ inten
tio famosa nō est: sed occulta valde. ideo Aristoteles fa
moso sermone ꝯtētus hic: absqꝫ subtiliori pscrutatiōe p
transijt (vt Auer. optime dixit) ⁊ hec est rñsio ab antiqs
expositoribꝰ data. vt Auer. testat. ⁊ hāc credēdū est Por
phyriū ⁊ albertū breuiter ptulisse: qm̄ qd̄ dicūt. s. rē sci
bilez pcedere sciaz nō autē ipsaz rē vt stat sub forma sciē
tie: sensus huiꝰ capax est: qm̄ glosabit sic res scibilis vt
stat sub forma sciētie in potētia nō est prius sciētia in potē
tia: ⁊ vt stat sub forma sciētie in actu est simul cū sciētia i
actu: ⁊ vt stat sub forma scie i habitu nō est prius sciētia in
habitu: ⁊ sic ppoitionaliter itelligēdo: nihil aliud ꝙ̃ sen
tētiā declaratam dixerūt: expresse quoqꝫ sniam hanc. s.
Tho. in prima pte. q. 13ª. arti. 7°. ad vltimū. dixit. vbi vl
tra predicta tradidit regulā ad discernēdū relatiua q̄ nō
sunt simul nā ab his que sunt simul nā dicēs: ꝙ simultas
aut prioritas nature in relatiuis nō attēdit fm ordinem:
aut simultatez rerū que dicūtur relatiue: sed fm mutuā:
aut nō mutuā inclusionē ipsoꝝ in significādo: si eniz vnū
claudat in suo itellectu alterū ⁊ ecōuerso. tūc sunt simul
nā: vt dñs ⁊ seruus ⁊c̃. Si autē vnū includat in suo intel
lectu alterū ⁊ nō ecōuerso. tūc nō sunt simul nā: sed id qd̄
nō includit alterū est prius: vt scibile ⁊ sciētia. scia enim
includit scibile: qꝛ nō est scientia nisi ei⁹ qd̄ sciri pōt. sci
bile aūt nō icludit sciētiā: quia scibile est absqꝫ eo ꝙ scia
sit. ¶ Nec turberis audiens aliquā esse relatiua: que nō
se mutuo in suis rationib⁹ claudunt: qm̄ de relatiuis fm
cōez famaz ⁊ vsuz etiā sapiētū sermo est: ⁊ appellant re
latiua que pprie relatiua nō sunt. s. scibile ⁊ scia ⁊c̃. Nec
mouearis qꝛ dixit sciētiā includere scibile in suo intelle
ctu ⁊ nō ecōuerso: ppea ꝙ vnicū relatiuū non includit in
suo intellectu duo correlatiua: ⁊ cōsequēter cum habeat
propriū correlatiuū. s. scitū in habitu nō includet scibile.
Scire eniz opꝫ: ꝙ includere i suo itellectu aliqd nō vno
sed plurib⁹ modis dicit: ⁊ sciētia qdē includit ppriū cor
relatiuū primo. includit autē scibile presuppositiue. scia
enim primo est sciti fm habitū. i. eius qd̄ cū volumus cō
tēplari possum⁹: ⁊ qm̄ nihil ē tale nisi sciri possit: qm̄ nō
scibile nullus nosse pōt. iō scientia psuppositiue includit
scibile: scibile autē qm̄ dicit fm potētiā: neutro mō inclu
dit sciētiā: sed scituū qd̄ est prius sciētia. Oia ergo rela
tiua que fm veritatē sunt pprie assignata: sunt simul nā:
⁊ nihilominus relatiuoꝝ qbus vtimur: quedā non sunt
simul nā. ¶ Sed dignū qōne remanet si Aristoteles in
tēdebat nō solū rem scibilē: sed scibile opponere relati
uis ꝙ nō sint simul nā: cur in rōnib⁹ qs adducit nō loqt
nisi de reb⁹ scibilibus ⁊ sensibilib⁹: ⁊ eas pbat esse prio
res sciētia ⁊ sensu: cū debuissꝫ ex eoꝝ potiꝰ significatōib⁹
⁊ rōnib⁹ pcedere. ¶ Ad hoc dr ꝙ Aristo. ex rerū quidē
ordine pcessit: nō ad cōcludēdū rem scibilē eē prius scia
sed ipsuz scibile: ⁊ in primis qdē duab⁹ rōnibus hoc ve
re cōclusit: in tertia aūt ⁊ illis duabus de sensibili ⁊ sensu
nō cōclusit: sꝫ soluēde sunt solōne Porphyrij ⁊ Alberti.
Cōueniūt eni in hoc oēs adducte rōnes: ꝙ loquūt de sci
bili ⁊ sensibili formalr: ⁊ in hoc ꝙ idē supponūt iudiciū

i. p. q. 13 ar. 7. ad vltimū.

quo ad esse ꝛ nõ esse de scibili ꝛ re que est scibilis: ꝛ sensi-
bili ꝛ re q̄ est sensibilis. ꝛ h̄ ppea: q2 ad hoc ꝙ aliqd pos-
sit sentiri: aut sciri nihil exigi vr̄: nisi ꝙ ipsuꝫ habeat talē
nām: puta calidā vel frigidā ꝛc̄. Sꝫ differūt ſm efficaciā
p̄sic due rōnes ab alijs in hoc: ꝙ in p̄mis ſm veritateꝫ
nō solū res scibilis: sed scibile remanet: vt pꝫ de reb⁹ sci-
bilibus speculatiue: q̄ añ acceptā scientiā sūt scibiles: de
qbus est sermo in ꝑma rōne: ꝛ quadratura circuli nōdū
scita: de qua loqꝛ scd̄a rō. Est eni ꝛ quadratura: ꝛ scibi-
lis absqꝫ sciētia: in reliqs vō qm̄ nō solū sciaꝫ: sꝫ scitiuuꝫ
destruūt: ꝛ nō solū sensuꝫ sed sensitiuū: stantib⁹ casib⁹ nō
remaneret nisi res scibilis: scibile āt simul periret cū sci-
tiuo: puta aīali: ꝛ silr̄ sensibile cū sensitiuo. Dicēdū ergoꝫ
est ꝙ ꝓcessit Aristoteles ex rerū ordine: nō sistēdo in re-
bus: sed ad relatiua formaliter dirigēdo sermonem: qm̄
qm̄qꝫ idem est iudiciuꝫ de re ꝛ scibili: quo ad esse ꝛ nō es-
se. Miscuit aūt rōnes habētes aliqd̄ falsuꝫ vt persuade-
ret: ꝙ nō asserendo loquebaꝛ: ꝑp quas rōnes viri illi il-
lustres dixerunt: ꝙ scibile materialiter remaneret ꝛ non
formaliter. ꝛ ideo rationes non concludere ꝛc̄.

¶ Hꝫ aūt qōnē vtrū nulla subā ad aliquid dica-
tur quēadmodū vr̄: an hoc ꝯtingat ſꝫ quasdā
secūdas substātias: nā in p̄rimis substātijs ne-
cessariū est. nā neqꝫ tote: neqꝫ partes ad aliqd
dicūtur. nā aliquis hō nō dr̄ alicui⁹ aliqs hō:
aliqs bos: alicui⁹ aliqs bos. Silr̄ autē ꝛ ptes.
qdā eni manus nō dicitꝛ alicui⁹ quedā manus:
sꝫ alicui⁹ manus: ꝛ qdā caput nō dr̄ alicuius
qdā caput: sꝫ alicui⁹ caput. Silr̄ autē ꝛ in se-
cūdis substātijs. atqꝫ hoc quidē in plurib⁹: vt
hō non dr̄ alicuius hō: nec bos alicuius bos:
nec lignū alicui⁹ lignū: sed alicui⁹ possessio dr̄.
In hmōi ergo manifestū est: qm̄ nō est ad ali-
quid. In aliqb⁹ vō secūdis substātijs hꝫ ali-
quā dubitationē: vt caput alicuius caput dr̄: ꝛ
manus alicui⁹ manus dicitur: ꝛ singula hmōi
quare hec fortasse ad aliquid esse videntur.

¶ Hec est tria pars huius capituli: i qua dubitat vt Pla-
tonis suprapositaꝫ diffinitionem emendet: ꝛ quatuor fa-
cit que suis locis patebunt. Primo ergo dubitationem
mouet: an aliqua substātia sit ad aliquid: ꝛ in quib⁹ sub-
stantijs locum habeat ambiguitas hec. subsequēter de-
clarat enumerādo substantias oēs: ꝛ primo p̄mas sub-
stātias: distinguēdo eas in totas ꝛ partes: deinde secun-
das substātias: distinguendo similiter eas in totas ꝛ par-
tes: ꝛ est sentētia clara in textu ꝯsistens in hoc: ꝙ neqꝫ in
p̄mis substātijs: aut eaꝝ partibus: neqꝫ in secūdis sub-
stantijs que tote sunt: vt hō: ꝛ bos locum habet hec que-
stio: sed in partib⁹ tm̄ secūdaꝝ substātiarū. vt caput ma-
nus pes ꝛc̄. ¶ Accidit hic dubiū qr̄ caput sit ad aliqd
ꝛ hoc caput non sit ad aliqd: cū quicqd cōueniat speciei
cōuenire inueniaꝛ eius indiuiduo. ¶ Ad hoc dr̄ ꝙ cū dr̄
hoc caput: duo significātur. s. caput ꝛ eius indiuiduatio:
ꝛ ly ratione primi relationem importet: ratione tm̄ secun-
di extra relatiua est: ꝛ qr̄ Aristoteles hoc caput conside-
rabat ſm ꝙ indiuiduū est prout distinguitur a capite in
cōmuni. ideo dixit ꝙ nō est ad aliquid. Rationi vō in op-
positum adducte: in calce huius capituli plene satisfiet
vbi Aristoteles ipse tractabit: quomodo aliquid sit rela-
tiuum ſm superius ꝛ non ſm inferius ꝛc̄.

¶ Si igiꝛ sufficiēter eoꝝ q̄ sūt ad aliqd diffini-
tio assignata est: aut nimis difficile: aut īpos-
sibile est soluere: qm̄ nulla substāña eorūꝫ q̄ sunt ad
aliqd dr̄. Si āt nō sufficiēter: sꝫ sūt ad aliqd q-
bus hoc ipsuꝫ eē est ad aliud quodāmō se hr̄e
fortasse aliqd ꝯ ista dicetꝛ. Prior vō diffō seq-
tur qdem oīa relatiua: nō tm̄ eis hoc est esse ꝙ
sint ad aliquid ꝙ ea ipsa que sunt aliorū dicūtꝛ.

¶ Hic secundo comparat diffinitionem Platonis ꝛ suam
questioni proposite: ex qua earum possit: aut non possit
solui dicta difficultas. ꝛ ponit duas differētias inter pre-
dictas diffinitiones. Prima differentia est: ꝙ si sufficiens
est diffinitio Platonica: difficile aut impossibile est solue-
re predictam questionem. si autem vera est diffinitio sua
aliquid potest respondere eidem ex illa. Secunda vero
differentia est ꝙ Platonica diffinitio conuenit quidem
omnibus que sunt ad aliquid: sed excedit illa. sua auteꝫ
diffinitio conuertibilis est cum diffinito. ¶ Notāda sūt
hic tria. Primum est ꝙ caute Aristoteles dixit. si sufficiē-
ter diffinitio ad aliquid assignata est. poterat enim quis-
piam Platonis sectator: facile euadere dicendo: diffini-
tionem illam logicam esse: ꝛ ad aliquid comprehendere
logice consideratum: id est ſm dici. Unde ꝛ notanter dif-
finiendo dictum est ad aliquid talia dicuntur: ꝛ non est
dictum ad aliquid talia sunt: quia indꝫ ſm hanc interpre-
tationem. Diffinitio ad aliquid non est simpliciter suffi-
ciens sed logicalis. ideo Aristoteles dixit. si sufficiēter as-
signata est diffinitio: difficile nimis aut impossibile ē eua-
dere: quin aliqua substātia sit ad aliquid. Dixit vero ſm
Alexandrum ꝛ Porphyrium: difficile aut impossibile et
exponendo difficultatem illam impossibilitatem impor-
tare. ¶ Secundum notandum est: diffinitio ad aliquid
ab ipso Aristotele subiuncta cum dixit: sed sunt ad ali-
quid quibus hoc ipsum esse est ad aliquid quodāmodo
se habere. ¶ Ubi tria aduertenda sunt. ¶ Primum est
ꝙ Aristoteles ad aliquid ſm eius naturam qua esse ha-
bet: diffiniuit: ꝛ non ſm ꝙ stat sub cognitione: aut dictio-
ne. ꝛ ideo dixit ad aliquid sunt: ꝛ non dixit ad aliquid di-
cuntur. Pluraliter autem diffiniuit ea ratione qua Pla-
to. ¶ Secundum est ꝙ ly esse cum dicitur quibus hoc-
ipsum esse: stat pro esse quiditatiuo relatiuorum: ꝛ non
pro esse actualis existentie. Esse siquidem existentie cu-
iusqꝫ rei absolutum est (saltem permissiue: ꝛ ſm ratione)
quoniam vt sic: est id quo res est: aut inest. Esse autē qui-
ditatiuum relationis necessario ꝛ ſm rem ꝛ rationem in
ipsa habitudine ad aliud consistit. ¶ Tertiuꝫ est ꝙ Ari-
stoteles nō sollicitus de vocabulis: visus est in diffinitio-
ne diffinitum reperere dum dixit: ad aliquid quodāmo-
do se habere: quod ad circūloquendum quomodo qui-
ditas relationis in ipsa habitudine ad aliud consistit: fa-
ctuꝫ esse creditur: quod vero dixit quodāmodo cōprehē-
dendo multos modos quibus relatiua referuntur inser-
uit. ¶ Tertium notandum est ꝙ in secunda differentia
Aristoteles diffinitionem Platonis: ideo arguendam cē-
setur: quia ex illa non habetur quiditas relatiuorꝫ que
ex sua diffinitione clare relucet.

¶ Ex his ergo manifestū est ꝙ si qs aliqd eorū q̄
sunt ad aliqd diffinite sciet: ꝛ illud ad qd̄ dr̄ dif-
finite scitur⁹ est: qm̄ eoꝝ eē q̄ sunt ad aliqd: ē
ad aliqd quodāmō se hr̄e. Si eniꝫ nō nouerit
oīno ad qd̄ hoc quodāmō se habet nec se ali-
qd ad qd̄ hoc quodāmodo se habet sciturus
est: sꝫ i singulis palā h̄ est vt h̄ si qs nouit diffi-

nite qd̄

nite qđ est duplum: ⁊ cuius duplum est: mox diffinite nouit. Si vo nihil diffinite nouit: ipsum cuius duplũ est: neqꝫ si est oĩno nouit. Similiter autẽ ⁊ hoc ad aliqđ si nouit aliquis qđ melius est diffinite: ⁊ quo melius est necessariũ est nosse. Indiffinite aũt si sciat: qꝛ est peiore melius: opĩone id quidẽ tale est sic: non disciplina. nõ enĩ sciuit subtiliter quo est peiore melior. si. n. sic cõtingit nihil est peius eo ꝓꝑ hoc. Quapropter palã est ⁊ necessariũ ꝙ si nouerit quis aliquid relatiuoꝝ diffinite: necessariũ est ⁊ illud ad quod dicitur diffinite nosse.

¶ Hic 3° ꝯcludit quãdã relatiuoꝝ ꝓprietatẽ deducẽs eã ex assignata nũc diffõne. Unñ ait ꝙ ex his manifestũ ẽ ꝙ siqs diffinite nouit aliqđ eoꝝ q̃ sunt aliqđ: diffinite ẽt nouit ⁊ reliquũ: ⁊ subdẽdo pn^m ⁊ rõnem sequele ait: qm̃ ad aliqđ sunt qbus hoc ipsũ esse cõsistit in ad aliud se hr̃e necesse est: ꝙ si quis nouit hoc qđ ad aliud quodãmõ se hꝫ qditatiue: ꝙ ⁊ illud cognoscat ad qđ hoc quodãmodo se habet: ⁊ est ratio euidẽter cogens: non enim est intelligibile ꝙ ab aliquo intellectu cognoscitur quiditas que est ad aliud se habere: ⁊ non cognoscatur ly aliud.

In hoc loco.

Sed occurrit dubiũ circa assignatã ꝓprietatẽ: an itelligat̃ đ cognitiõe ipsius ad aliquid, diffinitiua: vt Auer. ⁊ Alberto placet: an itelligat̃ đ cognitiõe ei⁹ quãtũ ad actualẽ existẽtiã. vt Boeti⁹ sentir vr̃. ¶ Ad hoc dĩ ꝙ ſꝫ veritatẽ itelligit̃ de vtraqꝫ cognitiõe: ⁊ đ diffinitiua qdẽ: qm̃ cũ eẽntia vni⁹ relatiui formalr̃ sit ad aliud: ipossibile est diffinire sine correlatiuo ad qđ est: alr̃ diffõ tñe diffinite cõformis nõ esset: nec explicaret eã ſm ꝓpriã essendi rõnem: ⁊ sic opꝫ ꝯstr̃ ꝙ vno relatiuoꝝ noto qditatiue. alteꝝ sit cõnotũ. De cognitiõe aũt quo ad actualẽ existẽtiã relatioꝝ: veritatẽ habere ex eo pcipit̃: ꝙ siqs nõ vaga: aut incerta opĩone: ſꝫ cognitiõe euidẽti cognoscat alterũ relatiuũ existere: opꝫ ꝙ cognoscat reliquũ p certitudinẽ existere: alr̃ simr̃ cognosceret et ⁊ nõ cognosceret ipsũ existere. Si qs eũ certe nouit hũc p̃rẽ esse: necesse ẽ eũ nõ latere eũ filiũ hr̃e: aliter si vage credat eũ filiũ habere absqꝫ certitudine sciet hũc patrẽ esse. Sequit̃ ẽt sensus iste ex assignata diffõne: qm̃ ex quo ad aliqđ essentia cõsistit in ad aliud: ipoſſe est aliqđ ad aliqđ vt sic: cognoscere esse: ⁊ nõ cognoscere ad qđ illud est esse. sicut vl̃r ipoſſe ẽ scire aliquã rẽ esse: ⁊ ignorare qditatẽ illaꝫ existere. Et si scđo mõ gloset̃ subseqñs inductio valde apta est: preintelligẽdo ꝙ ly diffinite. i. determinate stat pro determinatione vtriusqꝫ correlatiui ꝓportionabilr̃. i. ꝙ si cognoscit̃ p̃rẽ esse determinate ad hũc hoiẽ: opꝫ cognosci filiũ esse determinate ad illũ hoiẽ: ⁊ si cognoscitur ꝙ p̃ʀ sit determinate ad hoiem. i. ꝙ hõ sit pr̃: opꝫ cogſcere in cõi ꝙ hõ sit filius: ⁊ sic de aliis. ait ḡ ꝙ ĩ singulis. i. singularib⁹ manifestũ ẽ: ꝙ siqs nouit vnũ relatiuoꝝ: ꝙ nouit ⁊ reliquũ. ⁊ dat exẽpla đ duplo ⁊ meliore: vbi apte dicit. ꝙ siqs nouit illđ relatiuũ meli⁹ đterminatũ ad a. puta ꝙ a. est meli⁹ opꝫ tũ scire correlatiuũ. s. pei⁹ đterminatũ eẽ ad b. vñ si nouit ꝙ a. ẽ meli⁹ peiore idefinite. i. absqꝫ đterminatõe ad b. nõ sciet. i. nõ certa cognitiõe tenebit: ꝙ a. ẽ meli⁹: ſꝫ opione q̃dã hoc cogitabit: nõ. n. sciuit subtilr̃ subtilitate ꝯueniẽte ad đterminationẽ: ꝙ a. est peiore meli⁹. Et rõnẽ subdit: qꝛ si sic ꝯtigit. s. haberi vnũ tm̃ relatiuũ đterminate i rerũ nãa: aut ĩ itellectu: nullũ seq̃t̃ ex h̃ poni correlatiuũ: sic si a. põit̃ meli⁹ ⁊ nõ ponit̃ b. vl̃. c. eo pei⁹: nihil sequet̃ eẽ peius a. Qđ. n. nullo peiore ẽ: aut itelligit̃ meli⁹ nihil peius se põit. Palã ḡ est ꝙ siqs đfinite. i. đterminate nouit eẽ vnũ relatiuoꝝ. ꝙ definite. i. determinate nouit eẽ reliquũ Si aũt p̃ mõ gloset̃ vel eo dẽ nihilomin⁹ nõ inductio exponat̃. Nec obstat ꝙ cognitionẽ diffinitiuã in assignatione ꝓꝑetatis ꝓpositã: ex cognitiõe actualis exñtie iducẽdo declaret: qm̃ hoc ꝯsulto factũ est: vt a notiorib⁹ nobis ꝯueniẽs fieret disciplina. Uel exponat̃ iductio de cognitione qditatiua: ita ꝙ ex singulis relatiuis. s. duplo meliore ⁊c̃. ꝓcedat: ⁊ ſmo de duplo manifestius est p se. De meliore aũt expõne aliq̃li eget. est. n. sensus: ꝙ siqs nouit meli⁹ qditatiue opꝫ eũ nosse: q̃ est meli⁹. i. peius. indiffinite aũt. i. absqꝫ diffinitiua aũt cognitiõe meliora: nõ sciet̃ meli⁹ esse peiore meli⁹: lꝫ opione aliq̃ teneri possit: qꝛ nõ subtilr̃ notũ est (si diffinitio absit) ꝙ meli⁹ est peiore melius: subtilis siqdẽ hui⁹ cognitio diffinitiua notitia est: ⁊ hui⁹ ꝓbationẽ subdit. si eni sic. i. absqꝫ diffõne ꝯtigit nosse meli⁹ nihil erit pei⁹: eo ꝓꝑ hoc. i. ex tali relatiuo sic noto: nõ sequet̃ suũ correlatiuũ. s. pei⁹: ⁊ ꝯñter nullũ aliđ.

¶ Caput vo ⁊ man⁹ ⁊ hoꝝ singula que substãtie sunt hoc ipsũ ꝙ sunt põt sciri diffinite. Ad qđ vo hec dicãtur nõ est necessariũ scire. cui⁹ enĩ caput hoc vel hec manus: nõ est dici diffinite. quare nõ erũt hec ad aliqđ. Si vo nõ sũt relatiuoꝝ: verũ erit dicere ꝙ nulla substãtia relatiuoꝝ est. Fortasse aũt difficile sit de hmõi rebus cõfidẽter đclarare: nisi sepe ptractata sunt dubitare aũt de singulis non erit inutile.

¶ Hic quarto ex predicta ꝓprietate rñdet qõni mote: ⁊ p̃ applicat ꝓꝑetatẽ ipsã ad partes secũdaꝝ substãtiaꝝ negatiue dicẽs: ꝙ capiti ⁊ manui ⁊ aliis hꝫ nõ cõuenit hec ꝓprietas. s. ꝙ siqs diffinite noscat manũ: oporteat ꝙ diffinite cognoscat cuius est man⁹: possũt eni caput ⁊ manus ⁊ alia hꝫ hoc ipsum ꝙ sunt diffinite sciri: absqꝫ notitia eorum ad que dicunt̃. Et hoc pꝫ in singularib⁹: scit̃ enim euidẽter hoc eẽ caput: ⁊ tamẽ cui⁹ est hoc caput nõ est necesse diffinite scire: vt clare liq̃t. si quispiã solo capite patens videat̃: ⁊ silr̃ de manu. ¶ Deĩde ex negatiõe ꝓprietatis p̃dicte a partib⁹ secũdaꝝ substãtiaꝝ infert: ꝙ hꝫ partes non sunt ad aliqđ dicẽs. Quare nõ erunt hec ad aliquid: ⁊ ex hoc formalr̃ rñdet qõni mote subdẽs ꝙ qꝛ he scđe sũbe: de qbus erat dubiũ an eẽnt ad aliqđ: non sunt de numero relatiuoꝝ: verũ erit vl̃iter ꝙ nulla substantia est ad aliquid. Et sic soluta est questio mota: qꝛ tamen relatiuorum natura valde difficilis est (propter eius minimam entitatẽ) ideo subdit ꝙ fortasse difficile est confidẽter de his determinare nisi sepe ⁊c̃. conducit autem plurimũ sciẽtie dubitare de singulis (qꝛ vt in p̃ Topicoꝛuꝫ) dicit̃: potẽtes ad vtrãqꝫ ptem arguere facile verũ coniectant. ¶ Ad clariorẽ notitiaꝫ huius solutionis sciendũ est ꝙ qꝛ cũ de aliquo sermo simplr̃ fit: itelligitur de eo q̃ ad rem significatã. ideo qm̃ de relatiuis ſm dici locutio simplr̃ est: accipienda est quo ad rem significataꝫ per ea: ⁊ non quo ad rẽ cõnotatã. significant aũt hmõi relatiua connotata relatione rem alterius generis: ex qua qꝛ nõ habent ꝙ ad aliquid sint. ideo merito absolute loquendo relatiua esse negantur: ⁊ cognosci possunt diffinitiue absqꝫ cognitione eius ad qđ ex cõnotata relatione referuntur: ⁊ qm̃ caput ⁊ manũ ⁊ alia huiusmodi ꝯstat relatiua ſm dici esse: ⁊ substãtiaꝫ ꝯñter significare: cuius itellectus nõ pẽdet ad aliud: sed ex substãtiis cõsurgit. ideo Aristoteles simplr̃ dixit: hec nõ esse ad aliquid: ⁊ cognosci posse diffinite absqꝫ eo ad qđ dicuntur. non enim simpliciter sunt relatiua: sed ſm dici.

Cap. 2.

¶ De qualitate ꝛ quali.

Qualitatem autem esse dico ſm quã quales quidem dicimur.

¶ In hoc capl'o quatuoꝛ ſunt principaliter. Primo tractat̃ de qualitate. Scd̃o de quali. ibi (Qualia vo.) Tertio aſſignant̃ ꝓprietates. ibi (Ineſt aũt ꝛ ꝑrietas.) Quarto excludit̃ quedam obiectio. ibi (At vo nõ decet.) Tractãs ãt de qualitate ꝑ diffinit ipaz: deinde diuidẽdo eius ſpẽs determinat. Ait ergo. Qualitatẽ ãt dico ꝛc. ¶ Ubi aduertẽda ſunt tria. ¶ Pͥm̃ eſt: ꝙ ly ſꝫ) denotat habitudinẽ cauſe formalis: ita ꝙ ſenſus eſt. ſꝫ quã formal'r vocamur: aut noiamur quales ſꝫ ꝙ formaliter forma denominãs ſe hꝫ reſpectu denoiatiui: vt albedo eſt ſꝫ quã formal'r qs eſt albus: ꝛ nigredo qua qs eſt niger: ꝛ vl'r abſtractũ reſpectu ſui ↄcreti vt humanitas eſt qua formal'r aliqs eſt hoꝰ: ꝛ eqnitas qua aliqs eſt equus. qualitas ergo eſt ſm quã. i. qua formaliter quales dicimur: vt albedine albi ꝛc. ¶ Secũdũ eſt ꝙ quale lꝫ ſumat̃ multipliciter. vt pꝫ 5ͦ metaphyſice. in ꝓpoſito tñ dupliciter ſumi ſufficiat. ſ. cõiter ꝓut inuenit̃ in oibꝰ generibꝰ: ꝛ qñ dicit̃ ꝙ differẽtia ꝑdicat̃ in quale: ꝛ qñ dicitur ꝙ oia genera accidentiũ qualificatiua ſubſtãtiaz ꝛ ꝑdicant̃ in quale. Alio mõ ſumit̃ ꝓprie vt eſt ſpeciale ꝑdicamentũ ꝛ certaz entis naturã: gñaliſſimam tñ explicat. In ꝓpoſito qꝛ ly quales: ſine additione ꝓlatuꝫ eſt: ꝓprie ſumit̃: ꝛ ſtat pro qualibꝰ ſimpliciter: cur autẽ genus hoc qualitatis nomẽ ſibi ꝓpriũ vẽdicauerit: quolibet accidẽtis genere qualificãte aliquo mõ ſubiectũ: inferius in aſſignatiõe ſufficiẽtie ſpecieꝝ qualitatis dicet̃. ¶ Tertiũ eſt ꝙ ly dicimur vel nos ſubſtãtias ſubaudit vel nos hoies: nõ qꝛ alia ab hoie qualia nõ dicant̃: ſꝫ qꝛ ſoli hoies ſm oẽ genus qualitatis q̃les ſunt: cetera nãqꝫ vel qualitatibus corpalibꝰ tñ: vel ſpũalibus tñ afficiũtur. Homo autẽ vtraſqꝫ ſuſcipit: illas ſm corporeã naturã: iſtas ſm incorporeã: quã in parte intellectiua habet. ¶ Sꝫ adhuc obſcura remanet diffinitio iſta: ꝓpter dubiũ motũ a Boetio. Si enim diffinitio iſta eſt bona: circulares fieri diffinitiones nõ erit vitioſum. Quale enim diffiniri oꝫ per qualitatẽ: qꝛ eſt eius effectus formalis: ꝛ ↄſtat diffõnem ꝓpriã rei cãm intrinſecã explicare debere. ſi ergo q̃litas recte per quale diffinita eſt. aperte circulus fiet. ¶ Apparet etiaꝫ ex his aliud peccatũ: qꝛ. ſ. per poſterius diffiniuit qualitat̃: effectus enim poſterioꝛ eſt ſua cã: quale autẽ iam dictũ eſt effectum eſſe qualitatis. ¶ Ad hoc cũ Boetio dr̃: ꝙ qꝛ generaliſſimũ ꝓprie diffiniri neqt: eo ꝙ gñe caret: diffinitio iſta dſcriptio q̃dã eſt: declarans a notioꝛibus nobis qd nois ipſius qualitatis notius enim eſt nobis quale q̃ꝫ ſit qualitas: ſicut vl'r cõpoſituꝫ nobis notius eſt ſimplicibꝰ (vt Cõmẽtatoꝛ ait in ꝓhemio phyſicoꝝ) grãmaticuꝫ ſiqdẽ grãmatica magis notumꝰ: ꝛ fortẽ fortitudine ꝛc. nullũ ergo vitiũ hic accidit: qꝛ diffõ nõ eſt: ſꝫ deſcriptiua q̃dã quo ad nos dclaratio.

¶ Eſt autem qualitas eoꝝ que multipliciter dicuntur. Et vna quidẽ ſpecies qualitatis habitus ꝛ diſpoſitio dicitur.

¶ Hic incipit diuiſiue determinare de qualitate: aſſignãdo eius ſpecies: ꝛ anteq̃ꝫ eas numeret dicit: ꝙ qualitas eſt de numero eoꝝ que multipliciter dicunt̃. Quod poteſt dupliciter intelligi. ſ. de multiplicitate analogie excludẽte vnitatem genericã que eſt analogia ſimpliciter. ſicut ens principiũ cauſa elementum ꝛ alia hꝰ multipliciter dici affirmant̃: ꝛ ſic nõ ſumit̃ hic: qꝛ iam nõ de qualitate ꝓprie quam deſcripſit eſſet ſermo: ſed de qualitate cõiter (vt de ea tractat̃ in quinto metaphyſice.) Alio modo põt intelligi de multiplicitate cuiuſdaꝫ analogie cõpatiẽtis ſecũ vnitatẽ genericã: q̃ eſt analogia ſꝫ qd: q̃lis eſt inter ſpẽs cuiuſqꝫ gñis: inter quas eſt analogia ſꝫ eſſe pfectiꝰ ꝛ minꝰ pfectuꝫ: de quia dicit Auer. in 2ͦ cõmẽto. 12. metaͤ. ꝙ nõ impedit generis vnitatez: quã analogiã. s. Tho. i ꝑ ſentẽtiaꝝ. diſtictiõe. 19ͣ. vocant analogiã ſm eſſe ꝛ nõ ſm intẽtionẽ: ꝛ ſic intelligit̃ hic q̃litatẽ eſſe d numero eoꝝ q̃ multipl'r dicunt̃: ↄtinet ſiqdẽ multas ſpẽs de qbꝰ ſꝫ ꝑus ꝛ poſteriꝰ dr̃: attẽdẽdo eẽ earũ: lꝫ vniuoce dicat̃ de eis inſpiciẽdo eius ꝓpriã rationẽ: q̃ eadẽ oino i oibus ſecuat̃. Hoc ergo ꝑmiſſo ad ꝑmaꝫ qualitatis ſpẽꝫ deſcẽdit: ꝛ circa hoc facit q̃tuoꝛ. ¶ Pͦ ꝓponit eaꝫ dicẽs: ꝛ vna qdẽ ſpẽs q̃litatis habitꝰ ꝛ diſpõ dr̃. ¶ Ubi ꝑmo declarandũ eſt qd nois habitus ꝛ diſpõnis. Habitus cũ ab habẽdo dicat̃: ſicut hr̃e tripliciter ſumit̃: ita ẽt habitꝰ tripliciter ſumi põt. ¶ Primo mõ cõiter vt vna res dicitur habere aliã: ꝓut dicim ur hr̃e amicũ: autꝰ ſciẽtiã: aut quãtitatẽ: ꝛ ſic cũ ↄſequat̃ diuerſa ꝑdicamẽta: inter poſtpredicamẽta annumerat̃: ꝛ ibi de eo erit ſermo. ¶ Secũdo mõ minus cõiter vt eſt quoddã mediũ per modũ actiõis ꝛ paſſionis: inter hñtem ꝛ habitũ: ꝓut dicimur veſtiti vl' armati ex veſtiuꝫ vel armoꝝ adiacẽtia: ꝛ ſic habitus eſt vnũ genus gñaliſſimũ. ¶ Tertio ſumit̃ habitus adhuc minus cõiter vt eſt id quo res quodã modo. i. bñ vel male ſe hꝫ in ordine ad nãm vel opationeꝫ: ꝓut dicimur bñ vel male habituati ſm v̾tutes vel vitia: ꝛ ſic cum id quo formal'r res ſic ſe hꝫ ſit qualitas (vt inductiue facile pꝫ) ꝛ ex ſufficiẽtia ſpecieꝝ qualitatis clarius apparebit: vna ſpecieꝝ qualitatis habitꝰ ponit̃ hic ab Ariſtotele diſpõ: etſi ordinez hñtis ptes ſignificare dicat̃ 5ͦ metaͤ. ac per hoc nõ videat̃ ptinere ad genꝰ qualitatis. Si recte tñ cõſideret̃ nõ lõge a gñe hoc iudicabit̃: diſpõ ſiqdẽ vt ibidẽ dr̃ iportat ordinẽ hñtis ptes: aut ſꝫ locũ: aut ſꝫ potẽtiã: aut ſm ſpẽꝫ: vbi (vt Simplicius ſcõ Tho. teſte dicit) oẽs diſpõnes tetigit. Primo corporeas dicẽs ſm locuꝫ: ꝛ ſic diſpõ ptinet ad ꝑdicamẽtuꝫ ſitus: qꝛ dicit ptes ordinatas ſm locũ: ꝛ ſic dicimus aliter diſponi ſedentẽ ꝛ aliter ſtanteꝫ. Deinde ſpũales ſimpliciter vt ſciẽtia: vl' reſpectu pti maꝝ: vt ſanitas: ꝛ has tetigit ſm duplicẽ ſtatũ. ſ. inchoationis per ly ſm potẽtiã: qꝛ qd̃ inchoatiue eſt in potẽtia quadã eſt: ꝛ pfectionis per ly ſm ſpẽm: qꝛ res ſpẽm ſua pfectione ſortit̃: ꝛ ſic diſpõ in qualitatis genere inuenit̃: qꝛ dicit nõ ordinẽ cum ſit relatiuũ ſm dici: ſed poteſtatiuas ptes qualitatis in ordine ad aliqd: puta nãm vt ſanitas ꝛ pulchritudo: vel opõnẽ vt ſciẽtia ꝛ prudentia: ſignificat ergo hoc in locu tã diſpoſitio q̃ꝫ habitus q̃litatẽ quãdaꝫ qua res bene vel male ſe hꝫ ad opationẽ: vt virtus ꝛ vitiũ ꝛc. vel ad nãꝫ vt ſanitas ꝛ infirmitas: lꝫ diſpõ illã qualitatẽ nõ tã ſꝫ ſe iportet q̃ꝫ vt ptes potẽtiales hꝫ: vel ſm pfectionẽ vt cõpleta ſcientia: vel ſm ꝑparationeꝫ ꝛ idoneitatẽ vt v̾tus: aut ſcientia inchoata ꝛc. ¶ Scd̃o eſt videndum: q̃o vna ſpẽs ſint habitꝰ ꝛ diſpoſitio. Sꝫ qꝛ plene ſciri nequit abſqꝫ notitia ſequentium. ideo vſqꝫ ad ſequentem particulam differatur.

¶ Differt autez habitus a diſpoſitione: ꝙ permanẽtioꝛ ꝛ diuturnioꝛ eſt: tales eniꝫ ſunt ſciẽtie ꝛ virtutes. ſciẽtia enim videt̃ eſſe pmanentium ꝛ eorum que difficillime moueant̃: vt ſi quis vel mediocriter ſumat ſcientiaꝫ: niſi forte grãdis pmutatio facta ſit vel ab egritudine vel ab aliquo huiuſmodi. Similiter aũt ꝛ virtus vt iuſtitia vel caſtitas ꝛ ſingula taliuꝫ non vidẽtur poſſe moueri: neqꝫ facile permutari.

T.c.19. Cõ.3. T.c.19. Cõ.2. T.c.

Affectiones vo dicūtur que sunt facile mobiles ꝛ cito permutabiles: vt calor ꝛ frigiditas ꝛ sanitas ꝛ egritudo: ꝛ alia huiusmodi. Afficitur enim circa eas hō quodāmodo. cito aūt permutaṫ: ꝛ ex calido frigidus fit: ꝛ ex sanitate in egritudinem trāsit. silr aūt ꝛ in alijs nisi forte in his que ꝯtingit per tēporis longitudinez in naturaz cuiusqꝫ transferri: vt insanabilis vl' difficile mobilis existat affectus: quē iaz quilibet habitudinem vocet.

¶ Hic secūdo dr̄iaz iter habitū ꝛ dispositioné tradit dicēs habitū in hoc differre a dispōne: ꝙ habitus est q̄litas difficile mobilis. dispositio aūt est facile mobilis: exēpla habitus sunt sciētia vt geometria arithmetica ꝛc̄. ꝛ v̄tus vt iustitia castitas. Exēpla dispōnis sunt calor frigiditas sanitas ꝛ egritudo: ꝛ qm̄ hec nālia sunt entia. iō more nālium itelligendū esse docet ꝙ habit⁹ difficillime mobilis ꝛ ꝙ dispositio facile mobilis sit. Mos aūt nāliū est ꝙ talia semp̄ fiunt nisi ipedimētū aliqḋ accidat. hō eniz ḡnat hoiem nisi ipedimētū aliqḋ sit: ꝛ silr oliua oliuā: longioria quoqꝫ vite sunt vegeti corpore q̄ȝ debiles: cōtingit tm̄ ex aliqua cā aliter euenire. Et silr habitus difficile mobilis est: ꝯtingit tm̄ ex aliqua ifirmitate aliter euenire: ꝛ idē est indiciū quo ad facilē mutabilitatē dispōnis: ꝓpterea Aristoteles vtrobiqꝫ inseruit (nisi forte ꝛc̄.)

Circa dr̄iam iter habitū ꝛ dispōnē: dubiū p̄ractū occurrit an sint due spēs an vna. Q. n. nō sint due sed vna ex textu dupl'r patere videṫ. ¶ Primo qꝛ exp̄sse dcm̄ est. ꝛ vna spēs q̄litatis est habit⁹ ꝛ dispō. Nec ē curare an sit spēs spālissima: an sit subalterna. sufficit. n. ꝓposito ꝙ nō sint due subalterne: nec due specialissime: sed ꝙ vnā diuersimode significēt. ¶ Scḋo qꝛ ea q̄ differūt accidētal'r tm̄ nō differūt spē. in textu aūt nulla alia dr̄ia assignaṫ nisi accn̄talis. s. facile ꝛ difficile mobile: has siqdez dr̄ias eē accidētales ex eo pꝫ: ꝙ facilis vl' difficilis mobilitas ad motū ꝛ passionē ꝑtinet: ac ꝑ hoc q̄litatis dr̄ia essentialis eē nō p̄t: vtpote q̄ est exnei ḡnis. ¶ In oppositū est auctoritas. s. Tho. i p̄ˢ scḋe. ex cui⁹ q̄ōnib⁹. 49. ꝛ. 50. fere oīa bona q̄ i hoc p̄dicamento scribimus sūpta sunt.

q. 49. a. 2. ad 3ᵐ

¶ Ad hoc dubiū dupl'r r̄ndeṫ. p̄mo fꝫ Boetiū ꝛ Albertū: ꝙ habit⁹ ꝛ dispō differūt sicut pfectū ꝛ ipfectū i eadē spē vt sortes puer ꝛ ipse vir: vn̄ fm̄ hāc viā: iō ꝯiunctiōe copulatiua iunxit hec noia Aristo. dicēs habit⁹ ꝛ dispō: qꝛ eādē rē iportāt. Duplici aūt vocabulo eā significauit ad isinuādū duplicē modū essendi illi⁹. s. pfecte ꝛ ipfecte. ¶ 2ᵒ r̄ndeṫ fm̄. s. Tho. ꝙ habit⁹ ꝛ dispō sūt diuerse spēs. Nec obstat Aristotelē dixisse vnā eē spēȝ qꝛ hoc dixit ad insinuādū gen⁹ ꝓximū habit⁹ ꝛ dispōnis nō eē q̄litatē: sꝫ qḋdā subalternū vocatū ab antiquis applicatio: q̄ vna spēs subalterna est: i qua vniunṫ habit⁹ ꝛ dispō. Nec ēt ipedit ꝓpositū: ꝙ facile aut difficile moueri (ad passiōis genus) ꝑtineat: qm̄ ad circūloquēdū ꝓprias rerū dr̄ias nobis ignotas: opꝫ accidētalib⁹ ꝓpetatib⁹ vti: ꝛ hoc hic obseruatū est. ¶ Ad clarā aūt notitiā snie. s. Tho. nosse opꝫ: ꝙ alicui pōt cōuenire eē facile vl' difficile mobile dupl'r. s. ex rōne spēi: vel ex cōditione indiuidui. Illud dicit esse difficile mobile p se seu ex rōne spēi: qḋ ex nā sua vēdicat sibi cās difficile variationē cōpatiētes: vt scia: cui⁹ cāe sunt lumē itellectus agentis ꝛ intellect⁹ possibilis: ꝛ p̄misse q̄ se alr' hēre nō pn̄t. Et silr illud dr̄ eē facile mobile per se seu ex rōne spēi: qḋ ex nā sua vēdicat sibi cās facile trāsmutabiles: vt sanitas que causaṫ ex calido ꝛ frigido ꝛc̄. que ꝓꝑ alterationes cōtinuas facile transmutātur. Illud autē dr̄ esse facile vel difficile mobile per accidens seu ex cōditione indiuidui: cui ex eo ꝙ est i hoc subiecto sic dispō ꝛc̄. facile vel difficile transmutabile est: vt scia q̄ ex se difficile mobilis est: p accidēs tm̄ ex eo ꝙ est i ħ male disposito ichoatiue ꝛc̄. facile mobilis est. ꝛ ꝑ oppositū infirmitas que p se facile est mobilis: ex eo ꝙ est sic firmiter radicata i hoc difficile mobilis est. Ille ergo q̄litates que difficile mobiles sunt ex rōne spēi habitus sunt. ille aūt que ex rōne sue spēi facile mobiles sunt: dispōnes sunt: ita ꝙ habit⁹ ꝛ dispō distinguūtur specifice ꝑ dr̄ias circūlocutas: per difficile mobile ꝛ facile mobile ex rōne spēi. ¶ Cōsentane⁹ aūt Aristoteli magis sensus iste ostēdiṫ ex tribus. ¶ Prio ex eo ꝙ exēplariter declarās habit⁹ ꝛ dispōnes inter habitus nō nisi ea q̄ p se permanētia sunt numerauit. s. scias ꝛ v̄tutes: ꝛ inter dispōnes silr ea: tm̄ que facile trāsmutanṫ: vt calidū ꝛ frigidū: sanitatē ꝛ infirmitatē. ¶ Scḋo ex eo ꝙ dicit: sciaz etiam mediocriter sumptā esse habitū: qḋ cōstaret esse falsum: qm̄ scia ipfecta dispō esset nō habit⁹. si dispō non differre specifice ab habitu. ¶ Tertio qm̄ in ꝑticula sequenti expresse inducit cōem modū loquēdi ad ꝓbandū ꝙ ea q̄ per se diuturna sunt: sunt habitus. que āt per se cito trāsmutabilia sunt: dispōnes sunt. ꝛ arguit ex eo ꝙ etiaz ipsi habitus qui debiliter retinenṫ dispōnes vocantur: vt ibi clarius patebit. ¶ Nec obstat ꝙ Aristoteles dicat ꝙ infirmitas insanabilis habitus vocaṫ: qm̄ vt ex dictis ꝛ dicendis in sequenti particula patet: hoc est intelligenduz quo ad modum: non quo ad rem.

Circa exēpla p̄me de dispōne. s. vt calor ꝛ frigiditas dubium est: q̄mo calor ꝛ frigus ponanṫ in hac p̄ma specie qualitatis cū ꝑtineant ad tertiam. Sed qm̄ hoc clari⁹ ꝑcipi poterit declarata tertia specie: iō illuc usqꝫ differatur. ¶ Circa aliud exemplū de dispōne datum scilꝫ vt sanitas ꝛ infirmitas: aduertēdum est (ꝙ Alexander) (vt Simplicius. s. Tho. teste refert.) putās primaz spēm q̄litatis inueniri tm̄ in aīa. dixit hec Aristotelis v̄ba ita exēplariter accipienda: vt non intelligam⁹ sic esse sed ex his exēplis discam⁹ nām habitus ꝛ dispōnis. vn̄ fm̄ eum sanitas ꝛ pulchritudo ꝛ alie dispōnes corporee habit⁹ nō sunt: extēso habit⁹ vocabulo ad oē id qḋ est in p̄ma specie q̄litatis. Sed intēdebat apud ipsuz Aristotelem: ꝙ sicut sanitas ꝛ infirmitas sunt facile mobiles: ita dispōnes vere que in aīa sunt inueniunṫ facile mobiles. ¶ Sed hec snia dupl'r a. s. Tho. refellitur: tū qꝛ Aristoteles eodez nō adduxit hec ex°: ꝛ illa alia ꝑtinentia ad aiam. s. sciam ꝛ virtutē: tuꝫ qꝛ exp̄sse in 7ᵒ physicorū: sanitatē ꝛ pulchritudinē inter habitus numerat. intēdens tm̄ per hitū (vt dixim⁹) p̄mā spēm q̄litatis. Relinquēdus ergo ħ in loco Alexāder vꝫ: ꝛ dicēdū sanitatē ꝛ pulchritudinē ꝛ alia hꝫ: in p̄ma specie reponi: nō tm̄ habit⁹ ꝓꝑe esse sed dispōnis: qm̄ causas corporales hn̄t facile transmutabiles: vt experientia docet. ¶ Ex p̄dictis hēs studiose lector decisionem illius q̄ōnis: an habitus aliqs sit in corpe: ꝙ. s. nullus habitus ꝓprie loquēdo est in corpore: sed oēs sunt aut tutal'r aut p̄cipal'r in aīa. intelligendo autez per habitum primā spēm qualitatis: aliqui habitus sunt in corpore vt sanitas ꝛ pulchritudo ꝛc̄.

p̄ˢ 2ᵉ. q. 50. ar. p. c.

T. c. 17.

¶ Manifestū est āt qm̄ hec volūt habitudines noīari q̄ sunt diuturniora vl' difficile mobilia. Nāqꝫ in disciplinis nō multū retinētes: sꝫ facile mobiles: dicunṫ nō habitū habere: q̄uis sint ad disciplinas ꝑcius vel meli⁹ dispositi. q̄re differt habit⁹ a dispōne: ꝙ hoc q̄dē facile ē: illud vo diuturnius ꝛ difficile ꝛ mobile.

¶ Hic 3° declaratā dr̄iaꝫ inter habitū ⁊ dispōnē clarissime ꝓbat ex cōi loquētiū vsu: dicēs: hoc esse māifestū qꝛ in disciplinis: quas habitus esse diximus: ēt mediocriter sumptis: habitꝰ noīe vti nō ꝯsueuimꝰ: qm̄ nō multuꝫ retinētis sed facili mutabilitate eas hn̄tes sunt aliq: dicunt̄ siqdē tales peius vel meliꝰ dispositi: ad hꝯ disciplinas: puta geometriā vel physicā magis ꝗꝫ geometre: vl' physici. dr̄ia igit̄ inter habitū ⁊ dispōnē hec est: ꝙ ille ex se sibi vēdicat difficile posse moueri: hec ēt facile. ¶ Aduertēdū est hic ꝓmo ꝙ qꝛ multa ꝯueniūt rei ꝑ accidēs: q̄ ex nā ꝓpria sibi nō vēdicat: iō nihil ꝓhibet inueniri habitū aliquē facile mutabilē in illo. ⁊ silr̄ dispōnē aliquaꝫ difficile in eo mobilē: ex aliqua occurrēte cā: ⁊ tūc ꝯtingit habitū esse nō dispōnē: sed ꝑ modū dispōnis. ⁊ silr̄ dispositionē esse nō habitū sed ꝑ modū habitus. Scia enī que nō firmiter retinet̄. habitꝰ qdeꝫ est: sed per modū dispositionis est: qꝛ facile perdi ab illo pōt: ifirmitas v̇o iaꝫ firmiter radicata dispō qdē est: sed per modum habitus inest. vn̄ fit vt a talibus modis essendi potiꝰ ꝗꝫ a natura reꝝ: infirmus habitus dicat̄ dispō: ⁊ firma dispō dicat̄ habitus: ēt ab ipso Aristotele vt ex habitis hucusꝗꝫ pꝫ. ¶ Aduerte 2° tu nouitie ꝙ difficile mobile ⁊ facile mobile vt sunt dr̄ie specifice distinguētes habitū ⁊ dispōnē iter se: ⁊ vt sunt modi essendi coruꝫ equiuoce dicunt̄: difficile mobile: ⁊ facile mobile. Primo tn̄ꝗꝫ mō naturas eoꝝ cōstituūt ⁊ diffōnē eoꝝ igrediunt̄: separariꝗꝫ ab eis nō pn̄t ēt per itellectū: sicut nec rōnale ab hoīe ⁊ irrationale ab equo. Scd̄o autē mod͛ accidētia eoꝝ sūt ⁊ extranea ab eoꝝ naturis: succedereꝗꝫ sibi inuicē circa idē pn̄t vt magis ⁊ minus circa calidum ⁊ frigidum se habent ⁊c̄.

¶ Sunt aūt habitus dispositiones: ⁊ dispositiones v̇o nō necesse est habitus esse. qui enī retinēt habituꝫ ⁊ quodāmō dispositi sunt ad ea que habēt vel peius vel melius. qui autem dispositi sunt non oīno retinent habitum.

¶ Hic quarto cōuenientiā habitus cum dispōne alio mō sumpta ponit. ¶ Unde aduertēdū sollicite est ꝙ dispositionis noīe equiuoce vtit̄ hic ⁊ supius. Duplr̄ siquidem sumit̄ dispō. Uno mō vt distinguit̄ cōtra habituꝫ: ⁊ sic superius de ea habitus est sermo. Alio mō vt est genus ad habitum ⁊ dispōneꝫ ꝑ̄dictam. ⁊ sic sumit̄ hic: vbi dicitur ꝙ habitū necesse est dispōnem esse: sicut hoīem opꝫ esse aial. dispōneꝫ v̇o etsi cōtingat esse habituꝫ: non tn̄ est necessarium: vt aial: ⁊ si contingat esse hoīem non tn̄ necesse est esse hominem: potest enim esse leo.

¶ Aliud v̇o genꝰ qualitatis est ꝫ ꝙ pugillatores vel cursores vel salubres vel isalubres dicimus: ⁊ simplr̄ quecūꝗꝫ ꝫm potētiā nālē vel ipotētiā dicunt̄. Nō enī qm̄ sunt dispositi aliquo mō vnūqdꝗꝫ huiusmodi dr̄: ꝫ ꝙ hn̄t potentiā nālē vel facere qdem facile: vel nihil pati: vt pugillatores vel cursores dicunt̄ non ꝙ sint dispositi: sed ꝙ habeant potentiaꝫ hoc facile faciendi. Sanatiui aūt dicuntur eo ꝙ habeant potētiaꝫ nālem vt nihil a qbuslibet accidentibus patiantur. Egrotatiui v̇o ꝙ habeāt impotētiā nihil patiēdi. Silr̄ aūt his ⁊ molle ⁊ durū se habēt. durū enim dicit̄ qꝛ habeat potentiam non citius secari. molle v̇o ꝙ habeat eiusdem ipsius impotentiam.

¶ Hic iaꝫ ponit̄ 2ª spēs q̄litatis. s. nālis potētia vel ipotētia: ⁊ duo facit. Prio ꝓponit eā cū exēplis dicēs. aliō v̇o genus ⁊c̄. ¶ Ubi duo aduertēda sūt. Primū est ꝙ spēm hāc genus noīauit: tuꝫ vt psuaderet ꝙ spēs subalternas q̄litatis enumerat. tū qꝛ manifestū est nālē potētiā ⁊ ipotētiā in vnā spēm spālissimā nō ꝯuenire. ¶ 2m̄ est ꝙ genꝰ hoc ab antiqs vocatū aptitudo ab Aristo. noībus suaꝝ spērū vocat̄ nālis potētia vl' ipotētia: nō copulatiue sed diuisiue: vt Alberto placet: qꝛ in vnā nō ꝯueniūt naꝫ pluribus āt noībꝰ: qꝛ ipotētia sub aptitudine nō ꝯueniēter enumerat̄. Scd̄o ꝓposita manifestat. ꝓposuit āt nois gn̄is huiꝰ ⁊ exª: ⁊ iō singula explanās in primis d̄clarat (ly nālis) dicēs qualitatē hāc iō dici nālē: qꝛ nō exercitio acqsita sed a nā indita sit: nō. n. dicūtur cursores: potentes facile currere: eo ꝙ sint dispositi ꝑ artē aliquā ad currēduꝫ: ꝫ eo ꝙ nāleꝫ hn̄t aptitudinē seu potētiā ad facile currēdū: qꝛ. s. hn̄t crura longa ⁊ agilia ⁊ corpus nō graue ⁊c̄. sumit̄ ergo hic nāle vt distinguit̄ ꝯ̄ acqsitū. Sꝫ discrete audiēdū ē nālē potētiā ⁊ ipotētiā naꝫ ꝯsequi: qm̄ nālis potētia naꝫ sequit̄ ita ꝙ ab ea emanat tāꝗꝫ eiꝰ proprietas pfectiua. nālis aūt ipotētia nām ita cōsequit̄: ꝙ potiꝰ nāe defectū seqni dicit̄ ab Alberto: illa siqdē seqt̄ victoriā forme supra mām. i. ꝑfectā subiectionē māe sub forma. ista aūt victoriā materie supra formā. i. incōpletā cōprehensionē māe a forma. Deinde declarat (ly potētia vel ipotētia) dicēs ꝙ potētia vocat̄ ꝑn̄m facile faciēdi aliqd: aut nihil patiendi. i. fortiter resistēdi: vt pugillatores dicunt̄ eo ꝙ nālē potētiā habeāt ad facile dandū fortes ictus: ⁊ sanatiui seu salubres dicunt̄ qui potētiā nālē hn̄t nihil patiēdi a ꝯ̄riis inductiuis infirmitatis. ipotētia āt dr̄ ꝑn̄m ipotēs ad resistēdū aut ad facile faciendū. tale siqdē aut idē est ꝙ ipotētia ad nihil patiendū: vt egrotatiui dicunt̄ eo ꝙ hēant ipotētiā nālē vt nihil resistere possint ꝯ̄riis: ac per hoc facile patiunt̄: ⁊ ꝯn̄r ipotētes sunt ad nihil facile patiēdū: aut idē est qd̄ ipotētia ad facile aliqd explēdū: vt inepti ad cursuꝫ dicunt̄ ipotētiā hr̄e nāleꝫ ad currēdū ⁊c̄. Demū addit ꝙ silr̄ his se hn̄t duruꝫ ⁊ molle ⁊ est sn̄ia clara. ¶ Notādū est hic ꝙ ipotētia duplr̄ sumi pōt. s. priuatiue: ⁊ sic qꝛ nō significat aliqd̄ positiuū ꝫ priuationē potētie: iō nō sumit̄ hic ipotētia priuatiue. Alio mō sumi pt̄ ꝯ̄rie: ⁊ sic significat aliqd positiuū. s. ꝑncipiū facile patiēdi aut difficile operandi: vt dictū est: ⁊ sic sumitur hic: qm̄ spēs qualitatis ponit̄: constat enim spēm qualitatis esse non posse nisi positiuū aliquod ⁊c̄.

Circa ordinē duaꝝ iaꝫ expositarū spērum dubiuꝫ occurrit: eo ꝙ prepostcrus videt̄: nālis siqdē potētia vel impotētia: cū naꝫ sequat̄ ꝑor nāliter est habitu ⁊ dispōne aduenientibꝰ aliunde saltē cōpletiue. ergo nālis potētia debuit ꝑmo loco poni. ¶ Ad hoc dubiū dupliciter rn̄der. s. Tho. ꝑmo ꝙ qꝛ habitus ⁊ dispō perficiunt subiectū nō absolute sed in ordine ad nām ⁊ nā est ꝑmū qd̄ est in re: ideo habitꝰ ꝑmū tenet locū. Et iuxta ꝫ dicit̄ ad rōnē in oppositū ꝙ lꝫ res que est habitus sit posterior potentia nāli: qꝛ tn̄ id in ordine ad qd̄ pficit habitus: est ꝑus eo in ordine ad qd̄ pficit potētia nālis: qꝛ nā est ꝑor opatione: ⁊ hoc est potiꝰ intuēdū iō ⁊c̄. ¶ 2° dicit ꝙ lꝫ nālis potētia sit prior habitu ordine gn̄ationis: habitus tn̄ est ꝑor nāli potentia ordīe pfectiōis sicut actus est ꝑor potētia: ⁊ qꝛ hic ordo est prior simpliciter: iō habitum primo posuit: ⁊ iuxta hoc pꝫ responsio ⁊c̄.

¶ Tertia vero species qualitatis est passibiles qualitates ⁊ passiones. sunt autē huiusmodi vt dulcedo ⁊ amaritudo ⁊ austeritas ⁊ oīa his cognata. Amplius autēꝫ ⁊ calor ⁊ frigus

[illegible]

⁊ albedo ⁊ nigredo. Et quoniā hec qualitates sunt manifestum est.

¶ Hic ponit tertia spēs q̄litatis: circa quā tria facit. p̄io pponit eā cū exemplis dicēs. Tertia vero species ⁊c. ¶ Ubi aduertēdū p̄mo est q̄ alternatim vtit̄ noīe spēi ⁊ generis: vt insinuet vt supra diximus: q̄ de subalternis spēbus sermo est: deīde q̄ lz ab antiquis spēs hec casus vocaret̄: Aristoteles eā duplici vocabulo inserta cōiunctione copulatiua eā vocauit: ⁊ duob⁹ qdē vsus est nominib⁹: nō q̄ due sint spēs: s; q̄ oppositos modos eiusdē spēi iportāt. s. difficile ⁊ facile mobile: cōiunctione āt copulatiua vt ostēdat eandem rem vtriq; subesse.

Circa exēpla demū data notandū est: q̄ dubitatio q̄dam quosdā inuasit. Cur Aristoteles non adduxit in exemplū qualitates odorabiles ⁊ audibiles sed gustabiles tangibiles ⁊ visibiles tm̄. Nec vr̄ eis satisfieri dicendo q̄ nō exigebat tractatus hic adducere oīa in exemplū: qm̄ cum credatur Aristotelem nō nisi artificio se loqui: dubium restat cur sensibilia gustu tactu ⁊ visu magis q̄ alia adduxit. ¶ Ad hoc (q̄cqd ab alijs dicat̄) videtur mihi dicendum q̄ cōsulto Aristoteles tres has species sensibilium adduxit: intendebat siquidem statim ostēdere q̄ⁿo diuersimode hee qualitates passibiles essent: ⁊ vt clare patet infra: alia ratione qualitates visibiles dicuntur passibiles: ⁊ alia cetere. Et quoniam inter ceteras est hec differentia q̄ vel faciunt passionem s̄m illam qualitatem sensibilem vel s̄m aliquā adiunctam: ⁊ hec dr̄ia manifestissime p; inter tāgibile: ⁊ gustabile: q̄ calidum tactum facit organum calidū. dulce v̄o gustatū ⁊ si nō faciat organū dulce: facit tm̄ ipsū humidū: iō ad insinuandā manifeste diuersitatē qualitatū i hoc q̄ passibiles dicuntur: supradicta delegit exēpla. Uel ideo q̄ passiones anime s̄m hec sensibilia cōiter ab oībus experiuntur magis q̄ s̄m alia: vt patet.

¶ **Quecūq; enim ista susceperint qualia dicūtur s; ea vt mel quoniā dulcedinē suscipit dulce dicit̄: ⁊ corpus albū: eo q̄ albedinē suscipit: similiter autē se habent in ceteris.**

¶ Hic scd̄o volens preposita manifestare: incipit a passibili qualitate: intendēs declarare q̄ supradicta sint ⁊ q̄litates ⁊ passibiles. ⁊ p̄io d̄clarat q̄ sint qualitates ex descriptione qualitatis sic. ea s̄m que qualia dicunt̄ q̄litates sunt: sed ista sunt h°: q̄ quecūq; susceperint ista dicūtur qualia. mel enim qm̄ dulcedinem suscipit quale dicit̄ dulce ⁊c. ergo ista ⁊ similia sunt qualitates ⁊c.

¶ **Passibiles v̄o qualitates dicūtur nō q̄ hec q̄ illas susceperīt q̄litates aliqd patiant̄. neq; enī mel q̄ aliqd passū sit idcirco dr̄ dulce: nec aliqd aliud hmōi. Silr̄ āt his ⁊ calor ⁊ frigus passibiles qualitates dicūtur: non q̄ ipsa que eas suscipiūt aliqd passa sint: s; qm̄ singula eorū q̄ dicta sunt s; sensuū q̄litatē passionis pfectiua sūt: passibiles q̄litates dicūtur. dulcedo enī quādā passionē s̄m gustū efficit: ⁊ calor s; tactū: silr̄ āt ⁊ alie. Albedo āt ⁊ nigredo ⁊ alij colores nō silr̄ his q̄ dicta sunt passibiles q̄litates dicūtur: sed hoc q̄ he ipse q̄litates ab aliquibus passiōib⁹ inascūtur. Qm̄ ergo fiunt p aliquā passionē multe colo℞ mutationes manifestū est. rubescens enī aliqs rubeus factus est: ⁊ timēs pallidus: ⁊ vnūqdq; taliū. Quare vel siqs nāliter aliqd taliū passus est similē colorē op; eū hr̄e. Que. n. affectio nūc ad verecūdiā circa corpus facta est: ⁊ s; nālem passionē eadē fiet actio: vt naturalis color sit similis.**

¶ Declarato q̄ h° sint q̄litates declarat mō q̄ nō q̄lescūq; qualitates sunt s; q̄litates passibiles. ¶ Ubi prelibādū est: q̄ cū passibile a passione dicat̄: aliqd pōt dici passibile quatrupliciter. ¶ Primo ⁊ ppriissime q̄ est aptū natū ad suscipiēdā passionē. ¶ Scd̄o q̄ in receptione ipsius in alio: suscipiēs ipsū patit̄. ¶ Tertio q̄ est causatiuū passionis. ¶ 4° q̄ est effectus passionis. ho℞ autē modo℞ tres vltimos Aristote. exprimit in lr̄a. p̄mo sub silentio ptransito: q̄ clarissimū est q̄ qualitas nō pōt dici passibilis illo mō: q̄ ipsa subiectū alio℞ non est: sed in subiecto sustētat̄. Tāgēs ergo hos tres modos: p̄mo excludit eo℞ p̄ᵐ modū a nostro proposito dicēs. passibiles v̄o q̄litates nō iō dicunt̄: q̄ hec subiecta q̄ illas susceperint aliqd recipiēdo patiant̄: ⁊ hoc declarat exēplariter. p̄mo in gustabilib⁹: deinde in tangibilib⁹ vt p;. Excluso aūt ⁊ hoc mō qm̄ duo reliqui pposito ↄstructiue deseruiūt tali eos ordie tāgit: q̄ð statī subdit q̄ iō alique q̄litates vt gustabiles ⁊ tāgibiles dicunt̄ passibiles: q̄ sunt cāīue passionū s̄m sensū: ⁊ sic tertiū modū tetigit. vnde ait (S; qm̄ singula eo℞ que dicta sunt. s. gustabiliū ⁊ tāgibiliū sunt passionis pfectiua: s; q̄litatē sensuū. i. s̄m q̄ qualificāt sensus: iō passibiles dicunt̄ q̄litates.) ⁊ subdit exēpla manifesta. Deinde vltimū modū tāgēs quo. s. aliqd dr̄ passibile: q̄ est effectus passionis subdit: de visibilibus q̄ albedo ⁊ nigredo ⁊ alij colores: nō dicunt̄ q̄litates passibiles ea rōne qua p̄cedentes. S; q̄ ipsi colores q̄litates sūt q̄ ab aliqb⁹ passionib⁹ inascunt̄. Et qm̄ dubiū esse poterat circa hoc vltio dēm̄. s. q̄ colores ab aliqbus passiōib⁹ inascunt̄: iō statim hui⁹ declarationē subdit. ¶ Ad cui⁹ euidētiā sciēdū p̄mo est q̄ color vnus s̄m spēm h; duplicē modū essendi. s. firmiter: vt p; in nāliter rubeo: ⁊ instabiliter: vt p; i rubicūdo ex verecūdia: ⁊ q̄ effectus pportionati sunt causis cōsequēs est hec tria in cā coloris inueniri: ita q̄ cām coloris vnā s̄m spēm ⁊ stabile ⁊ fluxibile hr̄e esse contingit: vt sic vnitas cause vnitatē effectus: ⁊ modus essendi cause modū essendi effectus preueniat. ¶ Sciendū 2° est q̄ q̄ color cito transiens vt patebit nō numerat̄ iter q̄litates sed passiones: ⁊ sermo p̄ns est d̄ colore qui simpl̄r appellat̄ q̄litas. hunc aūt cōstat esse colorē hn̄tē esse firmū ⁊ stabilē: ideo Aristoteli nō sat fuit q̄ ad sensū pateat colorē gn̄ari ex passione in verecūdo ⁊ timido ⁊c. sed voluit rōne manifestare q̄ color firm⁹ ex passione fieret. Et q̄ a notiorib⁹ nobis inata est nobis via pcedēdi: iō ex cā coloris trāseuntis cām coloris pmanentis manifestauit: vt p; in textu. Cōsistit aūt rō eius in hoc: coloris trāseūtis cā est passio ergo ⁊ coloris pmanētis cā est passio: pmanēs tm̄. ↄñtia fundat̄ sup illa ppositione: vnius effectus s̄m spēm vnica est cā s̄m speciem: ī vno genere cause ⁊c. ⁊ alijs dictis in p̄mo notandū: ab Aristotele v̄o hic vbi superficieten⁹ loquit̄: nō pbat̄ sed declarat̄. dum postq̄ antecedens posuit subaudito cōsequente subdit: q̄ si quis aliquid taliū passionū. s. timoris vel verecūdie passus est nāliter. i. nō per modū passionis que trāsit cito. sed firmiter per modum quo nālia insunt: puta q̄ sit nāliter timidus vel verecūdus similem enim habere colorē necessario est: qm̄ ex sim̄bus causis similes pueniunt effectus. Sic enī corpus eius qui ex verecūdia ruber affectione q̄dā imutat̄: puta q̄ spiritibus ad cor vnitis sanguis in faciē spargit̄:

ita in eo qui naturaliter rubens est sanguinē naturalr in facie spar sūz eē ɔtingit vt sic color nālis sequat̄ passionē naturalē: ꝛ color transiens sequat̄ passionez simpliciter.

¶ Quecūqꝫ ergo taliū casuū ab aliqbꝰ passionibus difficile mobilibꝰ ꝛ pmanētibꝰ principiuz sumpserit: passibiles q̄litates dicūtur. siue. n. vel fz naturalē subaz pallor aut nigredo facta est qualitates dicūtur. Quales. n. ꝛ fm eas dicunt: siue pp egritudinē longā vel estuz aliqd tale cōtingit: vel nigredo vel pallor: ꝛ nō facile preterit ꝛ in vita permanet: q̄litates ꝛ iste dicunt. Silr eni q̄les ꝛ fz eas dicimur. Quecūqꝫ vo ex his que facile soluūtur ꝛ cito trāseūt fiunt: passiones dicūtur. nō eni dicimur fz eas q̄les. neqꝫ eni qui pp verecūdiā rubeꝰ factꝰ est rubeus dr: nec cui pallor pp timorē venit pallidus est: sz magis ꝙ aliqd passus sit: q̄re passiōes hmōi dicunt: q̄litates vo minime. Silr aūt his ꝛ fz aiaz passiones passibiles q̄litates dicunt. Quecūqꝫ eniz mox inascēdo ab aliqbus passionibus fiūt q̄litates dicuntur: vt demētia vel ira vel alia hmōi. quales eni fz eas dicimur. i. iracūdi ꝛ demētes. Silr aūt ꝛ quecūqꝫ alie nationes nō nāliter sed aliqbus casibus facte sunt difficile preterreūtes ꝛ oīno imobiles ēt hmōi qualitates sūt: q̄les eniz ꝛ fz eas dicimur. Quecūqꝫ vo ex his q̄ citius ꝑtereūt fiunt: passiones dicūtur: vt sigs cōtristatꝰ iracūdior fit. nō eni iracūdus dr q i hmōi passiōe iracūdior ē: sz magis aliqd passus. Quare passiones qdē hmōi dicūt: q̄litates vo minime.

¶ Hic tertio cōcludit que sint qualitates passibiles ꝛ que passiones: sicqꝫ differentiam inter eas ostēdit: ꝛ quoniā vterqꝫ nō solū inter corporū accidentia: sed etiā inter aie accidētia inueniunt: idcirco pmo manifestat propositum in corporibus. deinde in aīa. Distinguit autē qualitates passibiles corporū in duos modos quibus causari possunt a nā. s. ꝛ ab infirmitate lōga vel cōtinuo estu vel aliquo hmōi. Dicit ergo ꝙ quecūqꝫ taliū casuū. i. qualitatū quas ab ātiqs casus vocari dictū est: qꝛ casualiter quādoqꝫ fiunt: inascunt a passionibus firmatis ꝛ difficile mutabilibus: passibiles qualitates sunt siue passiōes ille firme ex nāli cōplexiōe sint: siue ab extrinseco aduenerint: dū modo firmate sint: ꝛ rōnē subdit: qꝛ fm tales quales dicimur. dr siqdē palidus: ꝛ qui nāliter est pallidus: ꝛ qui ex aliquo timore pallorē radicitus susceperit. Ad passiones deinde declarandas se trāsferens ait. ꝙ quecūqꝫ hꝫ sunt cito trāseuntes ꝛ nō radicate: passiones dicunt: ꝛ nō qualitates passibiles: ꝛ subdit rōnē q̄re nō dicant q̄litates: qꝛ. s. fm hmōi affectiones trāseūtes nō dicimur quales: sz passi potius tale quid. si. n. qs ex verecūdia ruborem incurrit. nō dr ꝓpterea rubeus: sed ruborez passus. Differt ergo q̄litas passibilis a passione fm modū essendi: qꝛ. s. passio importat qualitatē facile mobilē: passibilis vo qualitas qualitatē difficile mobilē. Expeditis aūt his quo ad corporales qualitates: ad aie qualitates sermonē dirigit: tres similes gradus in eis distinguēs. s. cito trāseuntiū q̄re passiones vocant vt subite ire ꝛ tristitie ꝛc. ꝛ cātaꝝ firmiter ab aliqua infirmitate vel accidēti aliquo forti: vt demētia ex amissione reꝝ ꝛc. que passibiles q̄litates dicunt: ꝛ causataꝝ a nā vt nālis timor: vel stultitia ꝛc. que passibiles etiā qualitates sūt: pbatqꝫ singula vt supius circa q̄litates corporis fecit. ꝛ est sermo clarus ex se. ¶ Ad euidētiā eoꝝ que hic dicūt scrutādū est: quō passionis noīe hic vtat̄ Aristoteles: pōt siqdē q̄drupliciter sumi. Pmo cōiter pro oī receptiōe siue pfectiua tm̄ siue corruptiua ꝯꝝ: put nō soluz calefieri ꝛ tristari ꝛ letari: sed illuminari sentire ꝛ intelligere qōdaz pati dr: vt pz in 3° d aīa. Scdo ꝓprie pro passiua trāsmutatione cū abiectione ꝯrij: put calefieri ꝛ frigefieri in passiōis gn̄e collocant. sic. n. sūpta passio genꝰ gn̄alissimū ē. Tertio trāsumptiue pro operatiōe appetitꝰ sensitiui ꝓut ira gaudiuz dolor spes ꝛ hꝫ passiones dicunt: eo ꝙ p tales operationes aīa ad res obiectas quodāmodo trāsferat̄ passione corporali vt mā subseruiente. Uel iō qꝛ cū voluntarium cōsistat in agendo: ꝛ opationes he inter volūtaria annumerate: inuitos plerūqꝫ afficiunt ac si voluntati non subessent: passiones merito vocant̄: abiecto tā actionis q̄z operatōis vocabulo ꝛc. vt in moralibꝰ determinatur. Quarto modaliter pro qualitate sensibili ꝛc. existēte per modū passionis in trāsitu. passio eni cū vel motus sit vel in motu cōsistat: fluens esse hꝫ. Cū aūt Aristoteles passionis vocabulo dupliciter hic vtat̄. s. vt noīe significante aliqd in hac specie tertia repositū: dum dicit: tertia spēs qualitatis est passio ꝛc. ꝛ vt noīe a quo sumptū est ly passibile dum dicit: qualitatem passibilem dici: vel iō ꝙ inferat passionē: vel ꝙ inferat̄ ab ea: nō est difficile videre: quō passionē acceperit distinguēdo eaz cōtra passibilem qualitatē. ɔstat eni ꝙ quarto mō accepit passionē s. pro qualitate sensibili cito trāseūte: quā vocauit passionē: vt dictū est a mō essendi: qꝛ. s. est per modū passionis. Sed difficile est clare ꝑcipere quō vsus fuerit passionis noīe dum qualitatē passibilem a passione vt effectu vel vt cā denoiauit: vniciuqꝫ siquidez antecedētium triū modoꝝ testimoniū prebet textus. ꝙ enim accepta sit passio cōiter: ex eo habet̄ qō in textu dicit̄ calorem ꝛ saporē esse qualitates passibiles: qꝛ fm sensum qualitatez passionis perfectiua sunt. Cōstat enim ꝙ perfici fz sensus qualitatez non nisi cōmuniter est passio. In oppositū aūt est: ꝙ si passionē cōiter accepisset: idē esset iudiciū de colore ꝛ calore ꝛ sapore: qō expresse Aristoteles negat. Passionem vo ꝓprie sumptā esse Albertus testat̄. Et rō cōfirmat: qꝛ noīa simplr prolata proprie intelligēda sunt. In oppositū aūt est: qꝛ si a passione ꝓprie dicta qualitas dr passibilis: cur nō melius denoiat̄ a passione qua in subiecto fit: q̄z a passione quā in alio causat. melius aūt dico qꝛ ab illa passiōe pōt denoiari qualitas passibilis nō solum gustabile aut tāgibile: sz ēt color: qm̄ patitur passione proprie dicta subiectum dū colorat̄. Preterea opꝫ fz hoc equiuoce Aristotelem vsum esse passione: a qua dr q̄litas passibilis: qm̄ iuxta hāc viā: sapor dr q̄litas passibilis a passiōe ꝓprie dicta. color aūt dr qualitas passibilis a passione trāsumptiue sumpta: qm̄ expsse Aristoteles ait colorē esse passibilez qualitatē: qꝛ inascit̄ ex passione. i. timore aut verecūdia. Q ꝫ autē passio tertio mō. i. trāsumptiue pro actu appetitus sensitiui sumpta sit. idu ctus nūc vltio textus explicite sonat. In oppositū autez sunt ea que preinducta mēbra cōfirmant. ¶ Quāuis āt difficultas hec solui possit sustinēdo ꝙ de passione ꝓpe sumpta pro transmutatione. s. corporali cum adiectione cōtrarij sermo sit. Uidetur tm̄ mihi passionē tertio modo sumptaz esse. s. pro opatione appetitus sensitiui: puta delectatione tristitia timore ꝛ desiderio ꝛc. Tum vt nō fateamur

teamur difformiter accipi passionē a qua denoiatur qlitas passibilis qñdo vt effectus: ꝛ quando vt causa: nomen dat. Tū qꝛ passio hec sumpta passionē proprie sumptam per se includit. Cadit siquidem materialr in diffōne opationis appetitus sensitiui passio proprie sumpta: vt pꝫ cū dicit ꝙ ira est accēsio sanguinis circa cor. Tum qꝛ textus plurimū fauet huic sensui: verba siquidē illa: pro passione perfectiua adducta: hoc insinuāt qꝛ sensus verborum est: ꝙ gustabile ꝛ tangibile qualitates passibiles dicuntur: qꝛ ſm sensuum qualitatē. i. qꝛ ex hoc ꝙ sensus qualificāt perfectiua sunt passionis: puta delectationis vel tristitie: expimur nāqꝫ ꝙ gustabile gustatuꝫ delectationem vel tristitiā vel desideriū ꝛc. pariter ꝛ similiter tangibile. Testimoniū ꝟo Alberti: ratione cōfirmatum nihil penitus obstat: qm̄ (vt ex dictis patet) passio appetitus sensitiui passionē proprie dictā includit: nō per accidens: dicta ē ergo qualitas passibilis: a passione anime: quā nata est causare: vel a qua nata est causari ꝛc.

Circa illa exēpla: calor ꝛ frig⁹: dubitat ex eo ꝙ Aristoteles expresse posuit calorē ꝛ frigus in pͥma specie qlitatis ꝛ nunc ponit in tertia. quō pn̄t hec simul stare: ¶ Ad hoc dubiū mltiplr rn̄det (vt a sancto Tho. accepimus.) Quidā enim dicūt calorē ꝛ frigus: vt sunt in motu collocari, in hac 3ª specie: vt aūt pfectuꝫ esse hn̄t: reponi in pͥma specie. Sed ꝯ hoc instat Simplicius: qꝛ ſm hoc Aristoteles debuisset reponere in 3ª specie calefactionē ꝛ in pͥª calorē: qđ non fecit: qꝛ in vtraqꝫ posuit calorem. ¶ Porphyrius aūt scalā qͣtuor graduū fecit. ꝛ dixit calorē participatū ita imperfecte ꝙ non possit aliud calefacere si est facile mobilis passionē eē: si difficile mobilis: qualitatē passibileꝫ: participatum ꝟo ita ꝙ possit alterꝫ calefacere si facile mutabilis dispōnem. si radicatus ꝟo ꝛ imobilis habituꝫ esse: vt sic naturalis pcessus de impfecto ad perfectum a passione ad passibilē qualitatem: ꝛ ab hac ad dispōnem: ꝛ ab hac ad habitū cōpleretur. ¶ Sꝫ h̄ quoqꝫ Simplicio nō placet: qꝛ ſꝫ hoc nō est diuersitas specifica inter diuersas spēs: qđ rationi repugnat. Manifeste siqdem liquet oēm dictā vͣriam materialem esse: vtpote que ſm maiorē vel minorē participationem in subiecto attēditur ꝛ formalē diuersitatē nō faceret. ¶ Propterea alr dicēduꝫ est: ꝙ. s. calor ꝛ frigus simplr in hac tertia specie reponitur. calor aūt ꝛ frigus vt ꝯueniētia vel discōueniētia nature in pͥma spē reposita sunt. sic. n. constituūt sanitatē aut infirmitatē: ꝛ silr est de colore ꝛ figura vt cōstituūt pulchritudinē vel turpitudinē. hoc aūt dixisse nihil aliud est: qꝫ dixisse sanitateꝫ de cuius rōne est ꝙ cōsistat in adequatione caloris ꝛ frigoris esse in pͥma specie: ꝛ similiter pulchritudinē de cuius ratione est ꝙ cōsistat in proportione figure ꝛc.

Circa illa verba. passibiles ꝟo qlitates dicūtur: non ꝙ hec que illas susceperint qlitates aliqđ patiātur ꝛc. ¶ Aduerte nouitie diligēter intētionē Aristotelis ꝛ cessabit dubiū: nō intēdit inqrere nūc de rebus sed de rōnabili nois impositione. vnde. s. qlitas dicta sit passibilis. Et ideo nō negat per hec verba subm pati pprie suscipiēdo qlitates passibiles: hoc eniꝫ si negaret falsuꝫ diceret: sꝫ negat ex tali passione subi dictā eē passibileꝫ qlitatē volēs ɔsequēter apire ꝙ ab aie passiōe vt effectu vel cā (vt declaratū fuit) vt dicta est qlitas passibilis.

Circa illa verba: qcūqꝫ ꝟo facile soluūtur passiones dicūtur: qlitates ꝟo minime. Attēdēdū est aliquid dici qualitatē duplr. s. ſm rem tm̄ vel ſm reꝫ ꝛ modum. Illud vocat qualitas ſm rem: cuius eēntia res huius gn̄is est: ꝛ hoc mō passiones de qbus Aristoteles loquitur hic: qlitates indubie sunt. Nec oppositū docere intēdebat in adductis verbis. Illud dicit qlitas ſm reꝫ ꝛ moduꝫ simul: ſm ꝙ quales simplr dicimur: ꝛ qꝛ sic de qualitate loqtur nunc Aristoteles (vt pꝫ ex eius diffinitione suprapposita) ideo negauit passiones esse qlitates: cōstat siqdē ꝙ ſm eas quales non dicimur. nō enim pallidus simplr dicit qui aliquātulo timore pallet ꝛc.

¶ Quartum ꝟo genus qualitatis est forma ꝛ circa aliquid cōstans figura. Amplius autem adhuc rectitudo ꝛ curuitas: ꝛ si qđ simile est his: ſm enim vnūquodqꝫ eorꝫ quale quid dicitur. triāgulum enim vel quadranguluꝫ esse quale qđ dicit: aut rectū aut curuū. Rarū ꝟo ꝛ spissum ꝛ asperū ꝛ lene putabūtur quidē qlitatem significare: sed aliena huiusmodi putātur esse a diffōne que circa qlitatē est. quandā enim pōnem quodāmō vidētur vtrunqꝫ partiuꝫ significare. Spissuꝫ qdē est eo ꝙ ptes ipse propinque sint. Rarū ꝟo eo ꝙ differāta se inuicem: ꝛ lene qdem ꝙ in rectū sibi partes iaceant. Asperū ꝟo ꝙ hec quidē pars superet: illa ꝟo sit inferior. Et fortasse alij quoqꝫ apparent qualitatis modi: sed q maxime dicunt hi sunt: qualitates itaqꝫ sunt que predicte sunt.

¶ Hic ponitur 4ª species qualitatis vocata ab antiqs qdem cōpositio. Ab Aristotele aūt forma ꝛ circa aliquid cōstās figura: vt circularitas triāgularitas quadrangularitas ꝛ alie hꝰ qualitates circa qͣtitatē ɔsistētes: vt rectitudo ꝛ curuitas ꝛc. Appellata ē aūt ab illis spēs hec cōpositio: eo ꝙ ſm eam suba cōponitur nō absolute: sed quo ad determinationē qͣtitatis in partibꝰ suis. Hic aūt vocat forma ſm Albertuꝫ ab actu cōtinēdi eo ꝙ cōtinet ꝛ ɔcludit subam quātam. Vel ex eo ꝙ vicē forme substantialis obtinet dū diuersitatē specificā rerū q ex forma causatur ꝛ cognoscit ab intellectu: figura diuersa sensibꝰ clare offert. Vel (vt. s. Tho. in 7º physicorꝫ placet) ab actu specificādi artificialia. figure enim forme specifice artificialiū sunt. Figura ꝟo vocat ex eo ꝙ in ipsa qͣtitatis terminatione ɔsistit: non ꝙ figura sit terminꝰ qͣtitatis: qm̄ quātitas sui generis terminis claudit: corpus siquidem superficiebus. supficies ꝟo lineis. linea aūt punctis terminat: sed qꝛ ex terminatione qͣtitatis resultat. (Ly aūt circa aliquid cōstans) duplr exponi pōt: vel accipiēdo ly constās: in casu noiatiuo: ꝛ tūc determinat (ly figura) ꝛ est sensus: ꝛ figura ɔstans circa aliquid: qꝛ figura suis ɔstat terminis circa subaꝫ. Vel in casu accusatiuo: ꝛ tūc determinat ly aliqđ: ꝛ est sensus ꝛ figura circa aliqđ cōstans. i. nō fluēs sed simul stans: ꝛ iuxta hūc sensum insinuatur nā subiecti vendicātis sibi figurā. res enim ɔstās propriā habet figurā. que aūt fluit: alienā figuram suscipit (vt pꝫ de aqua vino ꝛ oleo ꝛc.) Et quoniā hꝰ forme ꝛ figure pprie dicūtur esse in corporibus ꝛ supficiebus: ideo eorꝫ passiones in hac eadē specie reponere volens subdit. amplius rectitudo ꝛ curuitas ꝛc. Proposita igit hac quarta specie duo subdit. primo probationē ꝙ cōtenta in ea sint qualitates ex eo ꝙ ſm vnūqđqꝫ horum quale dicitur: ſm enim triangularitatē triangulus vel triangularis dicitur: ꝛ sic de alijs. Qualitas aūt est ſm quaꝫ qles dicimur. Deinde excludit quedā ab hac specie que in ea ɔtineri multis forte apparet. sunt aūt hec rarum ꝛ spissuꝫ: asperꝫ ꝛ lene: que ēt rōne quātitatis subam denomināt. Sꝫ hec aliena a qlitatis gn̄e eē dicit: eo ꝙ pōneꝫ significāt. i. situm partiū: qđ ex eorꝫ diffinitionibus mani

Marginal notes: 2ª. q. 50. ar. 3. ad 3m — Lec. 5. cir. t. cō. 16.

cap. de pône

festat. & est textus clarus ex se. ¶ Adverte hic q verba Gilberti porretani (in libro sex pncipiorum. cap. de positione.) dubitationé induxerūt: eo q ibi asseritur: asperū & leve: qlitates significare. ¶ Sed hanc dubitationé explanat Albertus dicēs: asperum & leve: & positioné & qlitatem iportare: sed positioné pncipalr. qualitatem aūt secundario. Et ppterea diversimode intuētes hec Aristoteles & Gilbertus nō ꝯrio: sed que diversimode vni conveniunt dixerūt. Ultimo sub dubitatione relinqt an alie sint qlitatis spēs dicēs. & fortasse alij quoq apparebunt qlitatis modi. affirmat tñ supradictas qtuor spēs eē eas que maxime fm famā numerātur inter qlitates. ¶ Ubi notādū est q Boetius ex his Aristotelis verbis opinatur: alias quoq esse qualitatis spēs: ab Aristotele alibi expressas: & hic ideo omissas: Tū qr liber hic pro icipiētibus factus est qbus nō opz oia aperire: Tum vt nos ad inqrendū ex nostro igenio novi aliqd incitaret. Cōis tamé via tenet sufficiēter enumeratas ab Aristotele hic spēs qlitatis: & oēs cōsequēter qualitates reduci ad aliquā harum quatuor spērum. Qz aūt dixerit: fortasse & alij quoq apparebūt qlitatis modi: vt moré phorum & suum pcipue servaret: tcām fuisse credimus. Cōsueverūt enim nō determinatā rem adhuc rōne (nisi quasi p se nota relinquatur) sub dubio ptransire: eo q nihil dz vere scientie traditor temere asserere. ¶ Ne aūt oino ieiuni transeamus declarāda est sufficiētia harū spērum breviter fz doctrinā sancti Tho. Siqs aūt vult aliorum sciam videre: legat Albertū hic & sanctū Tho. vbi supra. Qualitas

p. 2ª. q. 49. art. 2. c.

cū modū substātie importet: modus āt determinationé: opz q sicut diversimode modificatur seu determinatur potētia substātie: sic diversimode qlis dicat. vnde factū est vt id quo determinat potētia sube fm esse subale qlitas substātialis vocaretur ppter qd differētia in quale pdicatur: & id quo determinat potētia sube fm esse accidentale: qualitas accñtalis diceret: ppter qd oia accidētia vt determinät subiecti potētiā qualitates vocantur. Sed qualitatis nomé ppriū sibi genus hoc rerū vendicavit: fm Albertū: qr facit simplr quale. cetera aūt non faciūt simpliciter quale: sed cū aliqua additione. quātitas enim facit qle qtum: vel qle quotū: vt sic liceat loq: & silr est in alijs. Vel: & in idem redit: lz determinans potētiā sube fm esse accidétale qlitas sit: qr tamé qualitatis ratio attéditur penes determinationé potētie rei: & solū genus hoc consistit in ipsa determinatione subiecti: & distinguit fm q diversimode subiecti potētiā determinat: ideo qlitatis sibi & rōné & nomen védicavit: ita tñ q (vt dictū est) omne aliud accidés vt determinat potētiā subiecti qualitatis rōné sapiat: & nomé quodāmodo habeat: & hec appropriatio nois qualitatis fuit cā: qre qlitas descripta est per quale simplr. ex hoc enim q fm aliquam rem qles sine additione dicimur: qlitatis genus conijcere docuit. Quia igit qlitas dicitur fm q determinat sube potentiā fm esse accñtale: opz tot qlitatis ponere partes: quot modis potētia sube fm esse accidentale determinat: vt divisio sit per se. invenitur aūt potētia sube determinabilis vel in ordine ad naturā: vel fz actionem & passioné vel fm quātitatē. Si in ordine ad naturā ꝯformiter. s. vel difformiter: seu bene vel male: sic ponitur habitus & dispositio. Si fm actionē & passionem que ꝯsequūtur pncipia nature: vel fm actionis & passionis pncipia: & sic habet naturalis potētia vel ipotentia: vel fm actionis & passionis terminos: & sic habem passionem & passibilé qualitaté. Si fm quantitaté sic ponitur forma & circa aliquid constās figura. Preter hos autem modos inveniat qui pōt alios quibus qlificari possit suba. ¶ Convenies aūté ostenditur pñs distinctio nō solum rōne dicta: sed etiā qr ex ea ordo spērum dictarū clare liquet: qr nāq natura est pm qd est in re & ipsam sequuntur nāles potentie q sunt principia operationū: quarum multas fm qlitates passibiles ad qs terminant fieri necesse est: qm ad eas solas est motus: vt probat in 7º physicorum. ideo habitus pmo: nālis potētia scdo: & passibilis qlitas tertio posita est loco: figure autē postremus remāsit: eo q fm quātitaté posteriorē dignitate oibus p dictis: & generatione primis duobus: quorum secundo naturali affinitate annexum est tertiū qualificat &c.

a. te. c. 14. ad. t. c. 21.

¶ Qualia vo sunt que fz hec denoiatiue dicūtur: vel quomodolibet aliter ab his. In pluribus qdem & pene in oibus denoiatiue dicuntur: vt a cādore candidus: & a grāmatica grāmaticus: & a iustitia iustus. similiter auté & in alijs. In aliqbus vo eo q nō sint posita qlitatibus nomina nō contingit ea que dicūtur ab eis denoiatiue dici: vt cursor aut pugillator q fm valitudinē nālem dicūtur: a nulla qlitate denoiatiue dicūtur. nō enim posita sunt noia valitudinibus fm quas isti quales dicūtur: sicut in disciplinis fm qs vel pugillatores vel palestrici fm affectioné dicūtur. pugillatoria enim vel palestrica disciplina dicitur. Quales vo ab his denoiatiue: hi qui ad eas afficiunt dicūtur. Aliqñ auté & posito noie denoiatiue nō dicitur id qd fm ipsum quale dicit: vt a virtute studiosus dicit: virtuté eni hñdo virtuosus dicitur: sed nō denoiatiue a virtute dr. nō aūt in pluribus hoc tale est. Que auté dicūtur qualia aut denoiatiue a pdictis qualitatibus dicuntur: aut aliquo modo aliter ab his.

¶ Hec est scda pars huius capituli in qua intendit determinare de quali. & circa hoc duo facit. Primo diffinit quale dicens. Qualia sunt que fm hec. i. qlitates dictas denominatiue dicūtur: vel qūolibet alr ab his. s. qualitatibus. Scdo declarat datam diffinitioné. & primo ad primam parté. s. denoiatiue dicūtur: dicēs q pene in oibus qualia denominatiue derivātur a qualitatibus vt ab albedine albus &c. deinde quo ad alterā parté. s. vel quomodolibet aliter ab his: ostédens duobus hoc modis cōtingere: vel qr qualitas ipsa nomen propriū non habet vnde denoiativum dicatur: & hoc maxime apparet in secunda specie qualitatis: vt potētia nālis ad pcutiendū & currendum &c. ostédit: pugillator enim fm illam potētiam dictus ab illius potentie nomine non venit: sed ab arte pugillatorie noie: & silr ē de cursore & alijs hmōi. Vel qr ipsum qle a qlitate noiata nō habetur denoiatiue: vt a virtute habet studiosus: & nō virtuosus: his ergo duobus modis qle invenit non denoiatiue sed qūolibet alr a qlitate dictū. ¶ Dubiū hic accidit ex eo q Aristoteles quale p qlitaté diffinivit & supius qlitaté per qle qd absurdum videt: qr circularis doctrina videt. ¶ Ex dictis hic solvit: qlitatis siquidé descriptio a posteriori data ē: qualis aūt a priori. talē aūt circulū difformem cōmittere vitiosum nō est: dūmodo semp id a quo pcedimus: tunc sit nobis notius (vt in posterioribus diximus &c.)

¶ Inest autem contrarietas fm qd quale est: vt iustitia iniustitie contraria est: & albedo ni/

gredini

gredini ꝛ alia. similiter autē ꝛ ea que ſm eas qualia ſunt vel dicūtur: vt iuſtū iuſto: ꝛ albū nigro. non aūt in omnibus hoc eſt. rubro enī vel pallido aut huiuſmodi coloribus nihil cōtrarium eſt qualitatibus exiſtentibus.

¶ Hec eſt 3ª pars huius capli tradēs ꝓprietates q̄litatis: diuiſaq; in quatuor ptes iuxta proprietatū numerū: que ſuis locis patebūt. Aſſignās igr̄ p̄mo p̄mā ꝓprietatem .ſ. q̄ qualitas h; ꝯriūtali ordine ꝓcedit. p̄ exemplariter declarat qualitatē hēre ꝯriū: deīde q̄le quoq; hēre ꝯriū: demum hoc nō ꝯuenire oībus q̄litatib⁹ aut q̄libus oſtēdit: ꝛ verba q̄dē textus ſatis clare hec oia manifeſtāt adeo vt expōne nō egeāt. ¶ Notāda tn̄ duo exigūt. ¶ Primū eſt q̄ hic eſt ſermo de ꝯrietate ſimplr̄ ꝛ nō ſm qd: duplr̄ enī aliq̄ vocanf ꝓprie ꝯria a p̄hīs. ſ. ſimplr̄: ꝛ ſic vnū vni tm̄ ꝯriūm ponūt. ſic. n. ꝯria ſunt extrema vnius gn̄is: que maxime diſtāt: ꝛ nō niſi duo eē pñt: vt albedo ꝛ nigredo in gn̄e coloris: ꝛ dulcedo ꝛ amaritudo i gn̄e saporis. Ul' ſm qd ꝛ ſic vnū plurib⁹ ꝯriaf: ſic enim cōtraria dicuntur media ſub aliquo gn̄e: tam inter ſe q̄ȝ relata ad extrema: vt pallidū ꝯriū di ꝛ rubro ꝛ albo ꝛ nigro ꝛ ecōuerſo q̄d liber hoꝝ pallido quodāmō ꝯriatur. Sed ꝯrietas hec ē ſm qd: pallidum ſiqdē vt ſapit albedinē ꝯriatur nigredini: vt aūt ſapit nigredinē ꝯriatur albedini ꛛc. (vt dr̄ in 5° physicoꝝ) q: igitur iſta ꝯrietas eſt ſm qd ꝯrietas: ꛛ non ſimpliciter: eo q̄ ſic nō ſunt ꝯria ſm ſe ſed rōne alterius: vt p; ex dictis: ideo Ariſtoteles abſq; additione ꝯrarietatem hic ꝓferens: de ꝯrietate ſimplr̄ intelligendū ſe voluit. ꝓpter q̄d ſubiungēdo dixit: in medijs coloribus cōtrarietatē nō eſſe: q̄d verū non eſt niſi ꝯrarietatē ſimplr̄ accipiendo ꛛc. ¶ 2ᵐ eſt q̄ notāter Ariſtoteles exēpla ponens ꝯrioꝝ in moralibus: dixit vt iuſtitia iniuſtitie: iuſticia nāq; (vt in 5° ethicoꝝ) ipſe docet: nō eſt virtus media inter duas malitias: quēadmodū alie virtutes morales: vt liberalitas inter ꝓdigalitatē ꝛ auaritiā: ꝛ fortitudo inter timiditatē ꝛ audaciaȝ ꛛc. ſed opponitur iniuſtitie vt vnū extremū alteri extremo: ſicut egritudo ſanitati ꛛc.

t. cō. 6.

Cap. 9.

¶ Amplius ſi ex contrarijs vnuȝ fuerit quale hoc palam eſt quoniā reliquū erit quale: proponenti ex ſingulis alia predicamenta. naȝ ſi eſt iuſtitia iniuſtitie contrariū: quale autem eſt iuſtitia: q̄le igir̄ eſt iniuſtitia: nullū enim alioꝝ predicamentoꝝ aptabitur iniuſtitie: nec quātitas: nec ad aliqd: nec vbi: nec omnino aliud quicq̄ȝ niſi quale: ſic autem ꝛ in alijs que ſm quale contraria ſunt.

¶ Hic 2° nō ponit ſcd̄am ꝓprietatē ſed vicē ſcd̄e ꝓprietatis. cū eniȝ ad hoc ponanf hic ꝓprietates vt inſignitum eis illuceſcat p̄ntū: q̄ ad ꝯtēta ꛛ nō ꝯtēta: ꝛ h̄ i loco documētū quo diſcernere diſcimus q̄lia a nō q̄libus tradaf: merito vice ꝓprietatē poni dictū eſt. Eſt aūt documentū tale q̄ ſi vnū ꝯrioꝝ eſt q̄le reliquū ēt eſt q̄le: q̄d ſatis apte in lr̄a declatur: inducedo oſtēdēdo q̄ nihil ꝯtētoꝝ in alijs gn̄ibus q̄litati ꝯriaf. Et ex eo habem⁹ viā faciliorē ad diſcernēdū qualitates ab alijs: ſtatim enim vt vnum contrariorum in qualitatis genere poſuimus: ſcimus ex hoc q̄ reliquum in eodem genere eſt: ꝛ non oportet vagando querere cuius nature ſit.

¶ Suſcipit aūt qualitas magis ꝛ minus: albū enim magis ꝛ minus alterū altero dicif: ꝛ iuſtum alterū altero magis ꝛ minus dicif: ſed ꝛ ipſa cremetū ſuſcipiūt: cū candiduȝ nāq; ſit: amplius cōtingit candidū fieri: nō tn̄ omnia: ſed plura. Iuſtitia nanq; a iuſtitia ſi dicaf magis ꝛ minus pōt quilibet ambigere: ſimilr̄ ꝛ i alijs affectibus. qdam, eniȝ de talib⁹ dubitāt: iuſtitiā nāq; a iuſtitia non multū aiūt magis ꝛ min⁹ dici: nec ſanitatē a ſanitate. Minus aūt alterū altero habere ſanitatem aiūt: ꝛ iuſtitiaȝ minus alterū altero habere: ſic aūt ꝛ grāmaticam ꝛ alios effectus: ſed tn̄ ea que ſm eos affectus dicūtur indubitāter recipiūt magis ꝛ minus. ꝛ grāmaticior enim alterū altero dicif: ꝛ iuſtior ꝛ ſanior: ſilr̄ ꝛ in alijs. Triāgulus ꝟo ꝛ quadrangulus non videf magis ꝛ min⁹ ſuſcipere: nec alique aliarū figurar uȝ. Quecūq; enim diffinitionem triāguli ſuſcipiūt ꝛ circuli omnia ſilr̄ trianguli vel circuli ſunt. Eoꝝ ꝟo que non ſuſcipiūt nihil magis alterum altero dicif. nihil enim quadratū magis q̄ȝ pte altera longior forma: circulus eſt: nullū enī ipſorū recipit circuli rationē. Simplr̄ aūt ſi vtrūq; non recipiūt hui⁹ propoſiti rōnem nō dicetur alteꝝ altero magis. Non ergo oia q̄lia recipiūt magis ꝛ min⁹. hoꝝ itaq; que predicta ſunt nihil eſt propriū qualitatis.

¶ Hic ponif tertia ꝓprietas q̄litatis. ſ. ſuſcipere magis ꝛ minus: vbi ipſa ꝓpoſita tria facit. ¶ Primo declarat q̄litatem ſuſcipere magis ꝛ minus ex duobus. ſ. ex hoc q̄ vnū eſt magis tale altero: ꝛ ex hoc q̄ idem eſt magis tale ſe ſucceſſiue. vn̄ quo ad p̄ᵐ dicit. albū. n. magis ꝛ min⁹ alteꝝ altero dr̄: quo ad ſcd̄m ꝟo poſt ſubdit. ſed ꝛ ipſa. ſ. q̄lia cremētū ſuſcipiūt: cādidū nāq; cū ſit: ꝯtigit fieri amplius cādidū. ¶ Deide cū ſubdit (Non tn̄ oia.) oſtēdit q̄ in aliq̄bus q̄litatibus vertitur in dubiū: an ſuſcipiant magis ꝛ minus: ꝛ intēdit q̄ apud multos dubitatur: an q̄litatibus ſm ſe ſeu in abſtracto ſignificatis conueniat ſuſcipe magis ꝛ min⁹: puta iuſtitie ſanitati: ꝛ ceteris affectibus. i. habitib⁹ vel diſpōnibus: ꝛ ſilr̄ dubiū ē de albedine ꝛ nigredine ꝛ alijs: indubitāter tn̄ tenent p̄dictū q̄ q̄lia ſm q̄litates p̄dictas ſuſcipiūt magis ꝛ minus: vt iuſtus ſanus alb⁹ ꝛ alia h̄ȝ. Rō aūt hui⁹ diuerſitatis nō alia aſſignaf in lr̄a niſi modus loquēdi: q: non dr̄ magis aut minus iuſtitia aut ſanitas aut albedo: ſȝ dicitur magis ꝛ min⁹ iuſtus vel ſanus aut albus. Tertio cū ſubdit (triāgulus ꝟo ꛛc.) oſtēdit q̄ abſq; dubio nō ꝯuenit omnibus q̄litatibus ſuſcipe magis aut minus: ꝛ circa hoc duo facit. p̄ proponit q̄ figura q̄ eſt quarta ſpēs q̄litatis nō recipit magis ꝛ min⁹: dicēs: triāgulus ꝟo ꝛ quadrāgulus q̄ ſunt ſpēs figure: nec aliqua aliarū figuraruȝ vidētur ſuſcipere magis ꝛ minus. Deide declarat tali rōne. Si in figuris inueniref magis ꝛ minus: aut hoc eſſet quo ad ea de q̄bus nō p̄dicaf diffō illius figure: aut quo ad ea de quibus predicatur: ſed nec in illis nec iſtis inuenitur figura aliq̄ cū magis ꝛ minus. ergo figura nō ſuſcipit magis ꝛ minus. minor in textu quo ad p̄mā partē ſic declaraf: q: q̄cūq; diffōneȝ triāguli vel circuli ſuſcipiūt oēs ſimiliter ꝛ nō magis aut minus trianguli aut circuli ſunt. Quo ad ſcd̄am ꝟo ſubdif. Eoꝝ ꝟo q̄ nō recipiunt triāguli aut circuli rōnē nihil magis alteꝝ altero triāgu

lus aut circulus est: ⁊ subdit exēplū huius. figura enim quadrata non est magis circulus q̄ figura altera parte lōgior: q: neutra est circulus: seu circuli diffinitionē recipit: ⁊ simpliciter ac vniuersaliter constat: q̄ verū est nihil esse magis tale nisi sit tale: seu vt in textu dicit: ⁊ idē est: nihil dici magis tale qd̄ propositi talis diffōnem nō recipit: qm̄ comparatiuū presupponit suū positiuū: nō ergo oīa qualia recipiunt magis ⁊ minus: horū itaq̄ q̄ dicta sunt nihil est proprie ꝓpriū qualitati: q: nihil horum conuenit omni q̄litati: vt ex dictis pꝫ. ¶ Notādū est circa hanc partē: q̄ p̄dicta dubitatio dupliciter intelligi pōt. s. phīce ⁊ logice: ⁊ siquidē intelligat̄ phīce p iustitiam ⁊ sanitatē intelligēde sunt q̄litates in seipsis: per qualia aūt intelligende sunt participationes ipsarum in subiectis: seu ipse vt participātur a subiectis: ⁊ est dubitationis sensus an q̄litates suscipiant magis ⁊ minus i suis essentijs: cum tū indubitanter cōstet q̄ suscipiunt magis ⁊ minus in earū participationibus in subiectis: prout magis aut minus participātur ab hoc vel ab illo. verbi gratia. cōstat colorē magis ⁊ minus pticipari a diuersis aquis calidis vel ab vna successiue: ⁊ ɔsequēter calidū suscipe magis ⁊ minus. ¶ Dubiū tū est an illa res q̄ est caliditas per hoc in seipsa augeatur: an sola eius pticipatio augeat̄. Et hec questio vsq̄ in hodiernū dié hꝫ diuersos opināntes: ⁊ q: phīca est derelicta hic ab Aristotele: eam tū determinauit. s. Tho. dicens: qm̄ calidū intenditur: ēt caliditatē ipsam intendi. ¶ Si vero itelligatur logice tunc per iustitiā ⁊ sanitatē intelligēda est qualitas vt significat̄ in abstracto. per qualia autē qualitas vt significatur in ɔcreto: ita vt diuersitas sm̄ modū significandi difficultatē hanc ingesserit: ⁊ ē sensus dubitationis cū cōstet cōcreta qualitatis. s. iustum albū grāmaticum ⁊c̄. dici eū magis ⁊ minus. ¶ Dubiū tū apud quosdam est an abstracta earūdem qualitatū dicātur cū magis ⁊ minus: puta an iustitia aut sanitas dicatur cū magis ⁊ minus. Et hec dubitatio magis logica est ⁊ facile soluitur: dicēdo q̄ abstracta non dicūtur magis ⁊ minꝰ: qm̄ imitātur substantiā in modo significandi: substantie siquidem adeo propriū est nō suscipere magis ⁊ minus: vt nō solū ipsa his careat: sed etiā omne illud qd̄ modū substātie sapit: vt sic a magis ⁊ minus susceptione immunē reddat̄. claꝝ aūt est q̄ res cū significatur in abstracto per modū subie significatur: q: significatur vt per se stās: qd̄ est ꝓpriū substātie. Unde ⁊ a grāmatico substantiua dicunt̄ hec noīa. Una ergo met res diuersimode significata dī suscipere magis ⁊ minus: ⁊ non suscipere: ꝓpter diuersos modos significādi: quoꝝ alterū repugnat cum magis ⁊ minus predicari: propter qd̄ ⁊ apud grāmaticos abstracta cōparatiuis nominibus carent ⁊c̄.

¶ Similia vero ⁊ dissimilia sm̄ solas dicuntur qualitates. Simile enim alterum alteri nō est sꝫ aliud nisi sm̄ illud qd̄ quale est. q̄re ꝓpriū erit qualitatis sm̄ eam sile ⁊ dissimile dici.

¶ Hic 4ͦ ponitur ꝓprie ꝓpriū q̄litatis. s. sm̄ eā simile ⁊ dissimile dici: q̄ nō aliter in textu declaratur nisi ex hoc q̄ sm̄ nullū alioꝝ generū vnum altero simile dicit̄: sꝫ sm̄ quale tm̄. ¶ Ubi notandū est p̄mo q̄ (ly sm̄) non denotat habitudinē cause formalis ad fundamētalis. nō eniꝫ est sensus q̄ propriū est qualitati sm̄ eam formaliter simile ⁊ dissimile dici: q: falsum est: dicit̄ siqdem simile sm̄ similitudinē formaliter: ⁊ dissimile sm̄ dissimilitudinem: que relationes sunt: ⁊ non sm̄ qualitatē aliquā. Sed est sensus q̄ ꝓpriū est qualitati sm̄ eā fundamētal'r simile ⁊ dissimile dici. ⁊ hoc verū est: qm̄ fundamentū cā ⁊ ratio q̄ aliquid dicatur simile est q̄litas: sicut fundamentalis ratio q̄ aliqd dicatur equale est q̄titas. ¶ Notandū est 2ͦ q̄ sicut superius distinctū est de equalitate ita in ꝓposito distinguendū est de similitudine. s. ꝓprie ⁊ silitudinarie: seu sub alijs verbis formal'r ⁊ modaliter (⁊ sicut ibi dictū est) eq̄litatem ꝓprie sequi q̄titatē ꝓprie dictam: ⁊ eq̄litatē metaphorice seq q̄titatē metaphorice dictam: ita nūc dicimꝰ silitudinē ꝓprie seu formal'r esse ꝓprietatem q̄litatis: que vere est q̄litas. silitudinem aūt modaliter esse proprietatē q̄litatis sm̄ modū. i. rei sumpte p modum q̄litatis. Appellat̄ autē silitudo proprie relatio cōueniētie inter duo q̄lia rōne illarū q̄litatū: vt albū albo: ⁊ calidū calido simile dicit̄. Similitudo āt modaliter dī relatio ɔueniētie inter duo quecūq̄ sint illa vt induūt rōnes qualiū: seu vt hn̄t modū qualis: vt hō homini silis dī sm̄ humanitatē: q: hic talis est q̄lis ille: cum tū sm̄ rē hꝫ conueniētia identitatis non silitudinis relatio sit: ⁊ simile est in alijs vt pater patri silis dī: sm̄ paternitatē: ⁊ quātū quāto sm̄ q̄titatē ⁊c̄. q: s. hoc est tale quale illud est ⁊c̄. Dixit ergo ꝓprie propriū esse qualitati sm̄ eam simile ⁊ dissimile dici: q: quocūq̄ modo silitudo capiatur proportionaliter comitat̄ qualitatē. Scd̄m enim vere q̄litatem vere simile aut dissimile dī: ⁊ sm̄ rem hn̄tē modum q̄litatis: sile aut dissimile modal'r dicit̄ ⁊c̄.

¶ At vero nō decet ɔturbari ne q̄s nos dicat de q̄litate ꝓpōnem facientes: multa de relatiuis interposuisse. Habitus. n. ⁊ dispōnes horū q̄ ad aliqd sunt eē dicebantꝰ. pene. n. in oībꝰ talibus gña ad aliqd dicūtur: nihil aūt eoꝝ q̄ singula sunt. Nā cū disciplina genus sit: hoc ipꝫ qd̄ est alterius dī: alicuius enī disciplina dicitur. Eoꝝ vero q̄ singula sunt nihil ipsum qd̄ ē alterius dī: vt grāmatica nō dicit̄ alicuiꝰ grāmatica: nec musica alicuius musica. sed forte sm̄ genus hec ad aliqd dicūtur: vt grāmatica dicit̄ alicuius disciplina: nō alicuius grāmatica: ⁊ musica alicuius disciplina: non alicuius musica. Quapropter q̄ per se quidem singularia sunt non sunt ad aliquid. dicimur enim sm̄ singulas quales: hec eniꝫ habemus. sciētes enim dicūt q̄ habemus singulas sciētias: quare hec erūt ⁊ qualitates q̄ singularia sunt sm̄ quas quales dicimur: hec aūt nō erūt eorum q̄ sunt ad aliqd. Amplius si ɔtingat hoc ipsum quale ⁊ relatiuū esse: nihil est inconueniens in vtrisq̄ hec generibus enumerare.

¶ Hec est 4ͣ ps huius capl'i: in qua Aristoteles excludit quādam obiectionē: ⁊ tria facit. Primo ipsam obiectionē ꝓponit: q̄ est talis. In genere q̄litatis nō debēt reponi relatiua (qm̄ dictū est) q̄ diuersoꝝ generum ⁊ nō sub alternatim positoꝝ diuerse sunt spēs ⁊ drie. ergo habitus ⁊ dispōnes: cum in predicamēto ad aliqd. numerati sint: nō debēt nunc inter q̄litates poni. Secundo ibi (Pene enim in oībus talibus.) respōdet huic obiectioni dicens tria. s. q̄ huiusmodi. s. habitꝰ ⁊ dispōnes sm̄ sua genera dicūtur ad aliquid: ⁊ q̄ sm̄ singula. i. species nō dicuntur ad aliqd: ⁊ q̄ predicta singula. i. spēs qualitates sunt. Ex qbus tribus cōfici potest respōsio dicens q̄ nō est idē positum in predicamēto ad aliqd ⁊ qualitatis: sꝫ genera habituū sita sunt in ad aliqd: q: ad aliqd dicunt̄: spēs vero in q̄litate: q: qualitates ⁊ non ad aliquid sunt.

Huius

in eo[...] q̄titate

In [...] p̄dica[...] tis re[...] la 2ͣ.

Huius responsionis prima propositio clare patet in textu. et ponitur ibi exemplum de disciplina. Secunda quoque clare subditur cum dicitur. eorum vero que singula sunt nihil ipsum quod est alterius dicitur: vt grammatica et musica. hec enim non dicuntur secundum se ad aliquid: sed per aliud. i. per sua genera dicuntur ad aliquid: et ideo subditur: sed forte secundum genus: hec ad aliquid dicuntur: et est sententia plana: vbi distinctionem quam (in 5 metaphy.) posuit: inter ad aliquid secundum se: et secundum aliud tetigit. Vocatur siquidem ad aliquid secundum se: quod sui ratione refertur: vt patet Scientia etc. Secundum aliud vero quod ratione alterius: vt in proposito grammatica secundum se non refertur: sed vt scientia vel disciplina dicitur. Tertiam autem propositionem ab eius probatione incohando subdit dicens: dicimur autem secundum singula quales: et intendit talem rationem: ea secundum que dicimur quales sunt qualitates: sed secundum species habituum dicimur quales. ergo species habituum sunt qualitates: probatio minoris: secundum ea que habemus dicimur quales: sed species habitus habemus. ergo secundum eas dicimur quales. Declaratur minor huius syllogismi: quia ideo scientes dicimur: quoniam singulas scientias habemus: et non quia genus scientiarum habeamus: omnis enim sciens dicitur sciens: vel quia habet philosophiam: aut geometriam: aut astronomiam: aut aliquam singularem scientiam. Appellauit autem species singula: eo quod comparantur ad genus vt singularia eius: et singulas nam singule species important generem: nulla vna natura dicente. Tertio ibi (Amplius si contigat.) Alio modo respondet eidem obiectioni: et tendit ad hoc responsio: quod non inconuenit idem collocari in duobus predicamentis: relationis. s. et qualitatis: si contingit idem esse relatiuum et quale: quod sine dubio contingit: ipse tamen sub dubio protulit: quia non determinauerat sic esse (vt moris sui est:) quia ergo habitus et dispositiones et qualitates sunt: et ad aliquid dicuntur: ideo in duobus poni generibus nullum inconueniens est.

Ad euidentiam dictorum primo notandum est: quod prima responsio dicens: genera habituum esse ad aliquid: et species qualitates: potest habere duplicem sensum. Primus est vt sit sermo de ad aliquid seu relatiuis secundum esse: et hic est falsus omnino: quia impossibile simpliciter est alicuius qualitatis genus esse rem que est formaliter ad aliquid: sicut impossibile est hominis genus esse lineam: predicamenta enim oportet impermixta esse (vt in primo Posteriorum dicitur.) Secundus sensus est vt sit sermo de relatiuis secundum dici: et tunc verum est quod dicitur: scilicet genus qualitatis alicuius esse ad aliquid: quoniam cum relatiuum: secundum dici: vt ex superius dictis apparet: non sit relatiuum: sed dicatur relatiuum: eo quod res significata tali nomine non est ad aliquid: sed est concepta et significata cum ordine ad aliud: non inconuenit rem: que est qualitas: vt significatur nomine generis: significari cum ordine ad aliud: et vt significatur nomine speciei: non significari cum ordine ad aliud: et consequenter genus esse relatiuum secundum dici: et speciem non. sed qualitatem pure remanere: sic autem est in proposito: quoniam cum genus et species eandem rem (licet diuersimode) significent: res significata scientie seu discipline nomine: et grammatice seu musice nomine qualitas est: sed vt significatur scientie nomine: cum relatione ad scibile importatur: vt autem significatur nomine musice absolute importatur: et ideo scientia dicitur ad aliquid secundum dici: musica autem non: sed qualitas. Ex his autem patet intellectus secunde responsionis: quod s. in illa quoque sermo est de relatiuis secundum dici: nihil enim minus impossibile est idem esse qualitatem vt ad aliquid secundum esse: quam genus esse ad aliquid et speciem qualitatem: immo magis impossibile videtur: quia impossibilitas illius est ratio impossibilitatis istius: ideo enim qualitatis genus non potest esse ad aliquid: quia idem non potest esse ad aliquid et qualitas. Intendit ergo secunda responsio quod quia huiusmodi. s. habitus et dispositiones sunt relatiua secundum dici: et consequenter important duo. s. rem absolutam et relationem: ideo non inconuenit in diuersis ea generibus collocari: in ad aliquid quidem ratione relationis: in qualitate autem ratione qualitatis: que absoluta res est.

Secundo notandum est quod predicte due responsiones differunt in hoc: quod prima considerat ad aliquid et quale: quo ad modum denominandi et predicandi de substantia. Secunda autem considerat ea quo ad id quod sunt. Unde quia modus denominandi multum attenditur secundum modum quo res significatur et concipitur: et res que sunt habitus vt significantur nominibus suorum generum: vt dictum iam est: significantur per modum ad aliquid: et consequenter denominant cum ordine ad aliud: vt autem significantur nominibus specierum: significantur per modum qualitatis: et consequenter denominant absolute: ideo in prima responsione merito dictum est habitus genera esse ad aliquid: species autem qualitates. Quia autem diuerse sunt res: relatio significata per huiusmodi relatiua: et qualitas per eadem significata: ideo in secunda responsione ad res accidens dixit non esse inconueniens idem. s. subiecto et nomine in diuersis generibus ratione diuersorum que clauduntur in eo. Et licet hec responsio sufficientius videatur resoluere dubitationem propositam: quia tamen prima magis logica est: ideo accuratius eam est prosecutus etc.

Recipit autem facere et pati contrarietates et magis et minus. calefacere enim et frigidum facere contraria sunt: et calefieri et frigidum fieri: delectari ac contristari: quare recipit contrarietatem: et magis et minus. calefacere enim dicitur magis et minus: et calefieri magis et minus. Recipit ergo magis et minus facere et pati. de his itaque tanta dicantur. Dictum est autem et de situ in his que ad aliquid sunt. denominatiue enim a positionibus dicuntur. De reliquis autem quando et vbi: et habere: eo quod manifesta sunt nihil de his aliud dicitur quam quod in principio dictum est: quia habere quidem significat calciatum esse: vbi autem in loco: quando vt heri. Sed et alia que de eis dicta sunt. de propositis itaque generibus que dicta sunt sufficiant.

In hoc vltimo capitulo huius tractatus breuissime determinat de residuis sex generibus: quia manifesta sunt de se. et primo de predicamento actionis et passionis simul: duas eorum conditates assignando. s. contrariis hic et magis et minus suscipere: vt clare patet in textu. Deinde de predicamento situs determinat: remittens nos ad dicta predicamento ad aliquid. s. quod denominatiue a positionibus dicuntur situatum esse: vt iacere et sedere. 3° de reliquis tribus. s. vbi quando et habere: nihil aliud dicendum censet: nisi quod in principio dictum est. s. declarare quid nominis eorum: puta quod vbi significat esse in loco (quando) esse in tempore (heri) vero calciatum esse vestitum esse etc. Ultimo sufficere hec vult pronunciare de decem propositis generibus etc.

Circa hanc partem occurrit dubium: quomodo situs sit vnum decem generum: et tamen denominatiue dicatur a positione que est species ad aliquid vt in textu hic dicitur. Ad hoc respondetur multipliciter. Primo dicitur quod positio quidem est species ad aliquid et non est genus generalissimum: sed situm esse est generalissimum: cuius signum est quod Aristo. tam in principio quam in genere ad aliquid iacere et sedere in predicamento situs posuit: sessionem vero et stationem in ad aliquid et modo expresse vocat hoc genus situm esse. Nec obstat denominatiue dici a positione: quoniam diuersus modus predicandi sufficit ad distinctionem horum generum. Sed contra hoc est expressa auctoritas Gilberti porretani: et omnium pene philosophorum dicentium positionem esse vnum generalissimum. Et preterea non quecunque diuersitas modi predicandi sufficit

t. p. 20.
t. p. 21.
In cap. ad aliquid.
Cap. 5. ibi eorum quod secundum nullam etc.

ad distinctionē predicamētorū:dato q̄ nō distinguaṫ nisi ratione:diuersitas nāq; que inuenitur inter abstractū ꝛ cōcretum seu denominās ꝛ denoiatiuum ad hoc nō sufficit:qm̄ hec in eodē sunt genere.albū eni ꝛ albedo ꝛ pater ꝛ paternitas in eodē manifeste sunt genere:cū igitur positum esse ꝛ positio:nō differāt nisi sicut denominans ꝛ denoiatiuū:vt patet de sessione ꝛ sedēte:statione ꝛ stāte ꝛc̄.opȝ dicere q̄ in eodē genere sunt. ¶ Secūdo diciṫ q̄ positio tripliciter sumitur. Primo pro ordinata ꝑma nentia situataꝝ partiū:ꝛ sic est dr̄ia quantitatis. Secundo pro ordine partiuȝ in toto respectu loci:ꝛ sic est spāle predicamētum. Tertio pro relatione:ꝛ sic est numerata in ad aliqd. ¶ Sed hec rn̄sio ꝛ falsum sonat: ꝛ non soluit. Falsā qdem videṫ:qꝛ tertia acceptio pōnis chimerica videṫ:que nāq; est illa relatio? quod eius fundamentum? aut quis terminus? Nō soluit aūt:qꝛ ex hoc nō habetur qūo denoiatiue dicātur ea q̄ in situ sunt: ab his q̄ in ad aliqd:imo ex hoc potius habereṫ oppositum:eo q̄ denoiatiua solo casu ꝛ non significatione differūt ab his a qbus dicuntur denoiatiue. ¶ Tertio dī ꝛ est forte declaratio ꝑcedētis:q̄ qꝛ positio vt est spāle ꝑntū:dicit respectum ꝯntēȝ relationē.ideo pōt sumi dupl'r. Uno mō formaliter ꝛ est vnū predicamētū. Alio mō fundamētaliter ꝛ sic est in ad aliquid. ¶ Et si queraṫ q̄ est illa relatio:diciṫ q̄ est passiua adiacētia loci ad corꝑis partes sic adinuicē ꝛ respectu loci coordinataꝝ. ¶ Sed ꝯ hoc est: qꝛ nec sic saluaṫ qūo positio formal'r a positione fundamentaliter denoiatiue dicaṫ:imo potius oppositū ex ꝯ̄ haberetur:vt deductū est. ¶ Et preterea cū abstractum significet rem formal'r tm̄:male Aristoteles numerasset sessionē ꝛ stationem in ad aliqd:ꝛ stat ꝛ sedet in situ. Debuisset siqdem oppositū facere:qꝛ ꝯcreta vtroq; mō sumi ꝑnt:abstracta ṽo minime. ¶ Quarto diciṫ q̄ qꝛ positio vt est vnū ꝑdicamentū significat nō rem absolutam sed respectiuam:licȝ non de genere ad aliquid:ꝛ large loquēdo:ois respectus relatio vocetur.iō Aristoteles ex tēso vocabulo ad aliqd:positionē inter ad aliqd numerauit. ¶ Sed omisso q̄ hec respōsio volūtaria videtur: ꝯ ipsam est:q̄ pari ratione iacere ꝛ sedere inter ad aliqd numerasset:vel saltē ea ab ad aliqd nō separasset: significant eniȝ hec respectū sicut sessio ꝛ statio. ¶ Dicitur ergo qnto:q̄ positio genus gñalissimū est: ꝛ cōprehēdēs in sua latitudine sessionē ꝛ sedere:stationē ꝛ stare:sicut q̄litas albedinē ꝛ albū:ꝛ q̄ sedere ꝛ stare denoiatiue dicūtur a sessione ꝛ statione.sicut albū ꝛ dulce ab albedine ꝛ dulcedine.ꝛ ꝯñter q̄ positio nō est spēs predicamēti ad aliqd:sed posuit Aristoteles positiones inter ad aliqd: qꝛ significāt per modū ad aliqd. Dicitur eniȝ positio alicuius positio:ꝛ decuit hoc ipsuȝ facere in hoc libro:qm̄ logice ꝯsiderat res vt dictū fuit:nō dicimus ergo ea que sunt in gñe situs denoiatiue dici ab his que sunt in genere ad aliqd ꝼm illud qđ sunt:qm̄ pōnes ꝼm id qđ sunt: nō inter ad aliqd:sȝ in situs gñe collocantur: sȝ dicimus ea que sunt in gñe situs.s.sedere ꝛ iacere:denoiatiue dici ab his q̄ sunt in gñe ad aliqd:quo ad modū significandi.hoc aūt manifeste patet nullum incōueniēs esse.

Circa hec vltimo dicta genera vt vel quid nois nouitij habeant:sciēduȝ est quatuor esse in re hac opiniones. ¶ Quidam eniȝ putant hec sex genera significare absolutū cum respectu:puta q̄ vbi significat locū cū respectu ad locatū ꝛc̄. Alij ṽo q̄ significāt denoiationes extrinsecas:ita q̄ nihil aliud significat sorteȝ esse in loco q̄ȝ sorteȝ denoiari a loco:vt mēsura extrinseca ꝛc̄.ꝛ hoc ꝯsonare videtur doctrine.s.Tho.in 3° physicoruȝ. ab Herueo defendiṫ. Alij credunt q̄ quatuor vltima genera significēt respectus qui differant a relationis genere dupl'r (vt diciṫ in tractatu de relatione: attributo.s. Tho.) Primo in hoc q̄ genus relationis inueniṫ ꝛ i corporalibus ꝛ in spūalibus.respectus aūt hoꝝ quatuor in corporalibus tm̄:ꝯsequūtur eniȝ locū:aut tēpus:aut aliquid tegens:que corpoꝝ ꝛ corporaliū tm̄ sunt. Secūdo in hoc q̄ relationis genus fundaṫ sup res qnq; generuȝ suo modo absolutas:respectus aūt hoꝝ generū fundantur sup alios respectus:vt patet ex eoꝝ diffinitionibus a Silberto positis (vbi) nāq; ꝛ positio cōsequūtur adiacētiam passiuā corporis locati a loco (quādo ṽo) sequitur adiacentiā tēporis:ꝛ habitus adiacentiā eoꝝ que circa corpus sunt. ¶ A qbusdam aūt dicitur q̄ hec sex genera importāt respectus differentes a relationis gñe in hoc: q̄ respectus gñis ad aliqd est respectus intrinsecus adueniēs:respectus aūt alioꝝ generū est respectus extrinsecus adueniēs:ꝛ vocaṫ respectus itrinsecus adueniēs: q̄ necessario seqtur extrema:vt silitudo necio seqtur duo alba:respectus aūt extrinsecus adueniēs dī q̄ nō necessario seqtur ad extrema posita in actu:vt vbi nō necessario seqtur corpus ꝛ locū ꝛc̄.ꝛ qm̄ Aristoteles nō eē protelandum sermonē de his hic censet:sat sint hec ꝛc̄.

Quotiens solet opponi dicēdū est. Dicitur aūt alteꝝ alteri opponi quadrupl'r:aut vt ad aliquid:aut vt ꝯ̄ria:aut vt habitꝰ ꝛ priuatio:aut vt affirmatio et negatio. Opponiṫ aūt vnūqđq; istoꝝ vt sit sigillatim dicere: vt relatiua:vt duplū dimidio:vt ꝯ̄ria:vt malo bonū:vt ꝼm ꝑuationē ꝛ hītū:vt cecitas visui: vt affirmatio ꝛ negatio:vt sedet ꝛ nō sedet.

Hic est tertius tractatus huius operis:tradēs notitiā postpredicamētoꝝ.i.eoꝝ que cōsequūtur diuersa predicamēta.hec enim superāt determinanda hoc in loco ꝼm veritatē:licȝ Andronicus (Boetio teste) dixerit Aristotelis nō eē doctrinā hāc:sicut nāq; ante doctrinā ꝑdicamētoꝝ tradidit eoꝝ notitiaȝ:que velut ꝑncipia ꝛ fundamēta iacienda erant:ꝛ postmodū singula gñа cū suis proprietatibus numerauit:sic mō ea que ad oia velut multa gñа cōsequūtur:docere cōsequenter vult. Sunt aūt hec qnq;.s.oppositio:prius:simul:motꝰ: ꝛ habere. Quoꝝ ꝑmū secūdum ꝛ tertiū oia ꝛ singula gñа comitātur:qm̄ inter oia genera est oppositio:cuȝ sit distinctio que sup oppositione fundatur:ꝛ vnū est prius ꝛ aliud posterius:ꝛ oia sunt simul tpe:in singulis quoq; gñibus manifeste hec patēt dr̄e siquidem ecōuerso diuidentes genus qđlibet simul nā ꝛ opposite sunt: gñа ṽo priora spēbus sunt. Motus aūt per se quidē quatuor respicit gñа.s.substātiam quātitatē qualitatē ꝛ vbi: ꝑ accidēs aūt ad oia se extendit. Habere aūt substantiam respectu ceteroꝝ generum comitatur. Declarāda igiṫ merito hec ab Aristotele fuerāt:incipiēs aūt ab oppositis quatuor facit. Primo ꝑponit ꝛ in cōi manifestat intētū. Secūdo exeqtur de singulis oppositionibus tractādo. ibi (Quecūq; igiṫ vt relatiua.) Tertio comparādo eas adinuicē dr̄iam inter illas ostēdit. ibi (Qm̄ autē priuatio ꝛ habitus.) Quarto redit ad amplius cōtrariorum nām tractādam. ibi (Cōtrariū aūt est bono ꝛc̄.) Proponendo ergo ꝑmo qd dicendū sit:aperit.s. Quotiēs solet opponi. Deinde enumerat quotiēs soler opponi dicēs: quadrupliciter oppōnē fieri. Ultimo figural'r.i.exēplariter q̄tuor oppōnis modos numeratos manifestat: singulis oppositis singula exēpla ꝑpponēs:vt de se patet.

Capi.
2.dis.2.
q.ꝑ.

Herueꝰ
quol.
Lec. 4.

fi.sup.
eō.22.
Capi.
dis.2.q.
ꝑ.i solutione.
Auer.
3° phy.

Circa illud verbum (quotiēs solet opponi:) cōmune dubiū occurrit: an oppositio vniuoce dicat᷑ de his quatuoꝛ oppositionibus: an equiuoce. Quibusdaꝫ enim videt᷑ ꝙ vniuoce: qꝛ nomē est cōe ⁊ ratio ſm oppositionis nomē est eadem: est ſiquidē oppositio incompossibilitas simul existendi in eodē: ſm idem ad idē ⁊c̄. ⁊ in hoc ꝯueniūt oēs oppositiones. Alijs aūt (quos sequoꝛ) apparet oppositionē equiuoce ſm analogiam tñ dici de his q̄tuoꝛ. Tum qꝛ Aristoteles nō diffinitiue aut descriptiue: sed diuisiue incepit de oppositis tractare dicens. Quotiēs solet opponi dicēdū est. Cōstat eniꝫ ꝙ hic modus tractādi analogoꝝ ꝓprius est. Tum qꝛ illa oppositionis descriptio adducta nō oppositionis: sed ꝯdictionis ē: vt pꝫ in p̊ Elenchoꝝ. Tum qꝛ relatiue opposita (vt infra patebit) equiuoce opposita dicūtur.

Circa illud verbū: q̄druplicíter opponi dicit᷑: aduertendū est ꝙ sufficiēs ratio numeri oppōnūꝫ habetur ex hoc: ꝙ oppositio aut attēditur inter ens ⁊ non ens: aut inter entia. Si p̄mo mō dupliciter ꝯtingit: vel inter ens ⁊ nō ens oīno: ⁊ sic est ꝯdictio: vel inter ens ⁊ nō ens in tali subiecto: ⁊ sic est ꝓuatiua oppositio. Si secūdo mō: dupl'r etiā: vel inter entia expellētia se mutuo ab eodem subiecto: ⁊ sic est cōtrarietas: vel inter entia adinuicem contraposita: ⁊ sic est relatiua oppositio.

Circa ordinē harum oppositionū notandū est: ꝙ dupliciter ordo inter eas ꝯsiderari pōt. p̄mo in latitudine oppositionis. secūdo in latitudine entia. Si ordinande sunt in ordine oppōnum: sic ꝯdictio primum tenet locū: deinde priuatio. tertio ꝯrietas: ⁊ vltimo relatiua oppositio remanet: qꝛ tāto prioꝛē iter oppōnes locū obtinet oppositio: quanto minus cōueniētie cōpatitur: sicut tāto magis calidū est: quāto minus frigoris cōpatitur: ⁊ vniuersal'r quāto minus vnū extremuꝫ cōpatitur aliq̄d alterius: tāto magis ꝑfectius ſm illud est. Constat autē ꝯdictionis extrema in nullo conuenire: eo qꝛ alterum ens: alterū purū nihil est. Priuatiue aūt opposita etsi in nullo formaliter cōueniāt: in subiecti tñ positione cōueniunt: vtrūqꝫ eni subiri ponit. Cōtraria aūt etsi mutuo se expellant: qꝛ tñ in vnius generis natura ꝯueniunt: quoniam vtrūqꝫ eoꝝ ens ponit: formal'r illius gn̄is tertium merito sibi locū vēdicant. Relatiue aūt opposita vltimo restāt: qm̄ in genere formaliter conueniunt: vtpote naturas positiuas illi᷒ dicētis: nec se ex hoc ꝙ relatiue opposita sunt expellūt (vt infra patebit.) sed qꝛ opposita. i. ꝯposita sunt inter opposita numerātur. Si autē in ordine entiū collocāde sunt sic ꝯrius ordo ē: qm̄ relatiue oppositioni p̄mus debet᷑ locus: ꝯrie secūdus: ꝓuatiue tertius: ⁊ ꝯdictione q̄rtus: ⁊ ratio est: qꝛ in his q̄ impfectionē important: opposito ordine attēditur: magis ⁊ minus eoꝝ in illo genere: ⁊ in gn̄e entis: in illo siquidē gn̄e attēditur magis ⁊ minus ſm accessum ad summū illius gn̄is: vel qđ idem est ſm maioꝛē recessum ab opposito: in gn̄e aūt entis attēdit᷑ magis ſm minoꝛē recessum ab entis pōne: ita ꝙ illud est ꝑfectius qđ minus ab entis pōne recedit. verbi gratia. infirmitas q̄ impfectionē sonat dupl'r melioꝛ dici pōt: vel i gn̄e ifirmitatis: ⁊ sic illa erit ꝑfectioꝛ ifirmitas que magis appropinq̄t morti: seu magis recedit a sanitate: vel in gn̄e entis: ⁊ sic infirmitas minus remouens sanitatis ꝑfectioꝛ est. Cōstat aūt ꝙ oppositio in alla stogia maloꝝ est: sicut non ens ⁊ distō: vt ex oppositis eoꝝ apparet. s. conuenientia: ⁊ vnitate: que in coordinatione bonoꝝ sunt. ⁊ iō ꝯñs ē: ꝙ quāto aliqua oppō magis recedit ab entis pōne: posterioꝛē inter entia locuꝫ teneat: ⁊ ea q̄ minus entitatis remouet: pꝛioꝛē locuꝫ obtineat. Claꝝ ꝯo est ꝙ ꝯueniētia ens ponit: sicut ⁊ vnū esse: ⁊ ꝯñter ꝙ quāto aliqua oppositio minus ꝯueniētie hꝫ: tāto magis ab ente recedit: ac per hoc cōtradictio vltimū entium inter oppositiones erit: ⁊ alie precedent ipsaꝫ ſꝫ recessum minorem a conuenientia qui supra declaratus est. Si credimus ergo Aristotelem oppositiones voluisse ordinare in gn̄e oppositionis a minus oppositis ascēdisse semper dicamus. Si autem opinamur ipsum ordinasse oppōnes inter entia: dicamus a ꝑfectiori inchoasse ⁊ ad minus perfecta indefesse properasse ⁊c̄.

¶ **Quecunqꝫ igitur (vt relatiua) opponūtur eaipsa que sunt oppositoꝛum dicuntur: aut quomodolibet aliter ad ea: vt duplum ipsuꝫ quod est alterius dicitur: alicuius enim duplum dicitur: sed ⁊ disciplina disciplinato tāquā relatiue opposita est. ⁊ dicitur disciplina hoc ipsuꝫ quod est disciplinati: sed disciplinatum hoc ipsum quod est ad oppositum dicitur: id est ad disciplinam: disciplinatum eniꝫ aliquem dicimus disciplinatum disciplina. Quecūqꝫ ergo opposita sunt tanqꝫ ad aliq̄d ipsa quidem quod sunt alioꝛuꝫ dicuntur: aut quomodocunqꝫ ad se inuicem.**

¶ Hec est secūda pars principalis huius capituli: in qua intēdens determinare sigillatim de singulis oppositionibus quatuoꝛ facit iuxta numerū oppositionuꝫ que suis locis patebūt. Primo ergo breuiter determinās de relatiua oppōne describit relatiue opposita sic. Quecūqꝫ vt relatiua opponūtur: eaipsa q̄ sunt oppositoꝝ dicuntur: aut q̊modolibet aliter ad ea: ⁊ declarat exēplariter ponens duo exēpla. primū deseruiēs prime particule: ⁊ secundum secūde: vt ex his que dicta sunt (in capitulo relationis) patet. ¶ Notādum est hic attēte ꝙ ſm duplicem viam exponēdi relatiuam oppōnem: dupliciter exponitur dicta descriptio. Quidā eni putant relatiue opposita ex hoc habere oppositionem relatiuam: qꝛ nō cōpatiuntur se inuicem in eodem ſm idē. similiter ⁊c̄. respectu eiusdem: impossibile est siquidem aliquem esse patrem ⁊ filiū eiusdem: aut duplum ⁊ dimidium ⁊c̄. ⁊ ſm istos: hec descriptio nō declarat in quo cōsistit relatiue opponi: sed est potius regula quedam ad cognoscendū relatiue opposita: quoniā hinc discimus ꝙ relatiue opposita semper sunt correlatiua adinuicem. talia eni sunt que non se cōpatiuntur respectu eiusdē ⁊c̄. ita ꝙ ſm hāc viam descriptio ista magis est ad declarandum que sint relatiue opposita: q̄ꝫ quid sint: lꝫ habeatur ex ea via ad cognoscēdum quid sint: scilꝫ que nō compatiūtur se ⁊c̄. ¶ Alij autē dicunt relatiuam oppositionē in hoc consistere formaliter ꝙ ad se inuicem relatiua sunt seu dicuntur: ita ꝙ ex h̄ pater ⁊ filius opponūtur relatiue: qꝛ pater cōtra filium ponitur: ⁊ econuerso per hoc ꝙ pater filij est pater: ⁊ filius patris est filius: ⁊ sic̄ est in alijs relatiue oppositis: ⁊ ſm hāc viam descriptio ista optime declarat quid sint relatiue opposita vt sic: qm̄ explicite dicit in quo cōsistat eoꝝ relatiua oppositio. s. in hoc ꝙ ad se inuicem referūtur. ¶ Et quoniam hec via veritatem tradit. ideo ad eius euidentiam ⁊ prioris manifestationem in quo deficiat notādum est: ꝙ quia relatiua oppositio vltimū inter oppositiones locum tenet: ⁊ consequēter contradictoriā participat: que prima est oppositio. ideo dupliciter possunt considerari relatiue opposita. Primo inquantum opponuntur contradictione participata. Secundo inquantuꝫ sunt opposita relatiue. Si cōsiderentur inquantuꝫ relatiue opposita: sic apud sanctū

Po°. q. 7. ar. 8°. ad 4m.

Thomam in questione septima de potētia dei. articulo 8°. ad quartū. duabus singularibus differentijs separantur ab alijs opposita. Prima est q̄ ceteroꝝ oppositoruz semper alterū. adeo oppositi rationez habet: q2 alterius negatio est: vel negationez secum ducit. Contradictorie enim ꝛ priuatiue oppositorū alterum negatio est: cōtrariorum vero alterum vt priuatio est: vt dicitur. 10. metaphysice. relatiue autem oppositorum vt sic: neutrum alterius destructio est: sed ex hoc q̄ opponunt̄ mutuo se ponunt. non enim pater opponit̄ relatiue filio ex hoc q̄ idē non pōt esse pater ꝛ filius eiusdez: sed ex hoc q̄ cōtra ponitur filio: vt dictū est. ex hoc aūt ponit filiū: ꝛ ecōuerso. ꝛ simile est in alijs relatiue oppositis: semper nanqz inuenit̄ hoc: q̄ ex hoc q̄ relatiuū ad suū correlatiuuz dicit̄: ponit ipsum ꝛ nō negat. ex hoc aūt opponūtur: vt in textu dicit̄: q̄ hoc ipsuz q̄ sunt alioꝝ sunt. ergo ꝛc̄. Secunda est q̄ ceteroꝝ oppositoꝝ alterū se hꝫ vt impfectū respectu alterius: vt pꝫ discurrēdo per singula: relatiue autē oppositoꝝ vt sic: neutrū alterō perfectius esse opꝫ: quoniam vt sic. i. inquātum opposita: hoc ipsum q̄ sunt ad aliud sunt: inquantuꝫ aūt res aliqua ad aliud est: nec pfecti: nec impfecti rōnem hꝫ. Si autē considerentur relatiue opposita vt opponūtur ꝯdictione participata: sic absqꝫ dubio verū est: q̄ alteruꝫ alterius negationē claudit: respectu eiusdē ꝛc̄. ꝛ hoc mō intelligendi sunt expositores illi: qui dicūt relatiue opposita opponi ex eo q̄ nō pn̄t esse in eodem respectu eiusdez: ꝛ non est accipiēdum de relatiue oppositis vt sic precise: qm̄ vt ex duabus conditionibus eoꝝ inductis apparet: q̄ relatiua oppositio formalr̄ ꝛ precise sumpta nō cōsistit in negatione ꝛ imꝑfectione: sed pōne abstrahēdo a pfectione ꝛ impfectiōe. Et qm̄ sermo Aristotelis formalis est. iō veraꝫ relatiue oppositoꝝ descriptionē assignauit dicēs: relatiue opposita esse illa q̄ eaipsa que sunt oppositorū sunt ꝛc̄.

Illa vo que sunt vt cōtraria ipsa quidē que sunt nullo modo adinuicem dicūtur: contraria vo sibi inuicem dicūtur: neqꝫ enim bonuꝫ mali dicitur bonum sed contrariuꝫ: nec albū nigri album sed contrarium: quare differunt a se inuicem he oppositiones.

Hic secūdo determinans de oppositione cōtraria duo facit. primo quasi describendo contrarie opposita: dicit (Illa vo ꝛc̄.) Ubi tria notāda sunt. Primū est q̄ ſm triplicem cōtrarie oppositorum cōditionem: tria Aristoteles tangit. sunt enim cōtrarie opposita entia: ꝛ in hoc cōueniunt cū relatiue oppositis (ad se inuicē non respectiua.) ꝛ in hoc differūt a relatiue oppositis (ꝛ denoīata sibi inuicem cōtraria.) ꝛ per hoc differūt a disperatis: puta albedine ꝛ dulcedine. Primā cōditionē innuit dicēs: ipsa quidē que sunt. i. ſꝫ suas proprias essentias. Secūdam subdens: nullo modo ad se inuicē dicūtur. Tertiaꝫ adiungēs: cōtraria vo sibi inuicē dicunt̄. Secūdū est q̄ opposita contrarie: vt in textu patet. oportet ſm ea q̄ sunt: non se inuicem respicere: ꝛ aliquo mō (. s. vt ꝯria.) se inuicem respicere: ꝛ ꝯsequēter non esse relatiua ꝛ esse relatiua. (Non propterea q̄ oporteat cōtraria non esse relatiua ſm esse: ꝛ eē relatiua ſm dici: qm̄ albū ꝛ nigrū: dulce ꝛ amarū ꝛ alia huiusmodi neutro mō sunt relatiua. sꝫ ꝑpterea: q2 opꝫ ꝯrie opposita nō esse correlatiua ꝑ se: ꝛ esse correlatiua per accn̄s.) Uocantur aūt relatiuaꝫ per se: que ſm seipsa seu proprijs noībus referuntur: vt pater ꝛ filiꝰ: duplū ꝛ dimidiū ꝛc̄. relatiua aūt ſm accn̄s: q̄ ſm aliqd sibi addirū seu denoīatiuis nominibus referuntur: vt sortes est relatiuū ſm accidētem sibi paternitatem: ꝛ patris nomē indutus: Platonis filij dicitur pater: necesse qppe est q̄ cōtrarie opposita ſm ea que sunt ꝛ sub proprijs noībus relatiua ad se inuicē nō sint: vt album nō dicit̄ nigri albū: nec ecōuerso. ꝛ q̄ denominent̄ ꝯria: ac per hoc ſm additā ꝯrietatis relationez: relatiue dicātur induta ꝯri vocabulū. dicitur eniꝫ nigruꝫ (ꝛ si nō albi nigrū. albi tñ ꝯriuꝫ) ꝛ ecōuerso. albū dr̄ nigri ꝯriū: ꝛ sic opꝫ ꝯrie opposita nō eē correlatiua ꝛ eē correlatiua. Nec tñ h̄ sufficit ad discernēdū ꝯrie oppoita: sed opꝫ specificare quali relatiua denoiatione opꝫ ea eē correlatiua. ꝛ hoc fecit Aristoteles (cuꝫ dixit ea oportere a ꝯrietatis relatione denoiata: sibi inuicē ꝯria dici.) Tertium q̄ q2 Aristoteles superficiereuus (vt logicū decet res sub intentionibus cōsiderantez) opposita ꝯrie manifestauit ꝑ drām a relatiuis ꝛ disperatis: nec aperuit qd contraria oppositio sit: sed q̄ ꝯrie opposita dicūtur: nō vera descriptione: sed aliqli maiore explicatione: qꝫ ꝯrioꝝ nomē sonet. ideo nō est mirādū si ꝯrie opposita declarauit ꝑ dici sibi inuiceꝫ ꝯria. Ex dictis nāqꝫ iam pꝫ: q̄ adiuncte huic particule due alie: tres ꝯrioꝝ cōditiones ostēdunt: quas ꝯriorū: aut ꝯrie oppositoꝝ nomen non explicat ꝛc̄.

Quecūqꝫ vo ꝯriorum talia sunt vt in qbus nata sunt fieri de quibus predicātur necessarium sit alteꝝ ipsoꝝ esse: nihil hoꝝ est mediuꝫ. Quoꝝ vo non necessariū est alterū inesse horuꝫ oīum aliqd est mediū omnino: vt lāguor ꝛ sanitas in corpore aīalis natura habēt fieri: ꝛ necessariū est alteruꝫ esse animalis in corpore: vel languorem: vel sanitatez. Sed ꝛ par ꝛ impar de numero predicātur: ꝛ necessariū est alterū in numero esse: aut abundans: aut perfectum: ꝛ nihil est in medio eoꝝ: neqꝫ inter lāguorem ꝛ sanitatem: neqꝫ inter abundantem ꝛ perfectū. Quorum vo non est necessarium alterū inesse eorū est aliquid mediū: vt nigruꝫ ꝛ album corpore natura habent fieri: ꝛ nō est necessarium alterum eorum esse in corpore. Non enim omne corpus: aut albū: aut nigrū est. Sed prauum ꝛ studiosum predicant̄ quidem de homine: ꝛ de alijs multis: sed nō est necessarium alterum horū inesse illis de quibus predicātur: nō enim omnia vel praua vel studiosa sunt: sed est horū medium. Albi quidem ꝛ nigri fuscum ꝛ pallidū: ꝛ quicunqꝫ alij sunt colores: praui vo ꝛ studiosi qd̄ neqꝫ prauum: neqꝫ studiosum est. In aliquibus itaqꝫ nomina posita his que media sūt: vt albi ꝛ nigri fuscū ꝛ pallidū: in aliquibus autē nomina quidem medio assignare idoneum nō est: sed per vtrorūqꝫ summoruꝫ negationem (quod medium est) determinatur: vt neqꝫ bonum: neqꝫ malū: neqꝫ iustum: neqꝫ iniustum.

Deide diuidēdo ꝯria ꝑ mediata ꝛ imediata: magis eorum nām aperit: tali ordine. Primo ponit diuisionez bimēbrē cū mēbroꝝ descriptionibus dicēs: ꝯrioꝝ qdā eē: quorū nihil est mediū. i. imediata: ꝛ ista sunt quecūqꝫ talia sunt:

liā sunt: vt in quibus nata sunt fieri: ⁊ de quibus predicā tur: necesse est alteꝝ ipsoꝝ inesse: quedā vō quoꝝ est ali/ qd̄ mediū: id est mediata: ⁊ ista sunt quecūqꝫ talia sunt: vt nō fit necesse alteꝝ ipsoꝝ inesse ei in quo nata sūt fieri. Scḋo declarat exēplariter vtrūqꝫ mēbrū: ⁊ quo ad pri/ mū adducit in exēpluz languorē ⁊ sanitatē in nālibus: ⁊ in mathematicis parē ⁊ imparē: declarans in eis saluari descriptionem primi mēbri: ⁊ ex descriptione descriptuz Quo ad 2m autē adducit albuz ⁊ nigrū in corpore: ⁊ pra uum ⁊ studiosum in aīa: ⁊ filr̄ ꝓcedit a descriptione scḋi mēbri ad descriptū: vt clare pz in textu. Tertio distiguit quo ad nos (scḋm mēbrū) ꝯria. s. mediata: dicens in aliq bus ꝯrys mediatis impositū esse nomē ei qḋ est medium vt fuscū: pallidū: croceū ⁊c̄. noīa sunt medioꝝ inter albū ⁊ nigrū: in aliquib⁹ vō nomē proprium medij non habe mus: sed negatione vtriusqꝫ extremi circūloqmur (vt pz de medio inter prauum ⁊ studiosuz) qḋ dicimus: nec pra uum: nec studiosum: ⁊ sic de alijs. ¶ Aduertēda sunt ad intellectū huius littere duo. Primo q̄ mediū est duplex scz ꝑ participationē: ⁊ ꝑ abnegationē. Medium ꝑ parti cipationem dicit̄: qḋ ita ab vtroqꝫ extremo differt: qḋ tm̄ vtriusqꝫ nām ꝑticipat: vt pallidū: ita nec albū: nec nigruz est: vt tm̄ albi nigriqꝫ nām sapiat. Mediū vō per abnega tionē dicitur: quod vtriusqꝫ extremi negationē oīno hꝫ: vel simpliciter vt lapis nec prauus nec studiosus: vel ſm̄ tempus: vt homo in infantia nec prauus nec studiosus: vel ſm̄ partem vt homo ſm̄ corpus: nec prauus: nec stu/ diosus. In hoc ḡ loco non est sermo de medio ꝑ abnega/ tionē: qm̄ inter omnia cōtraria inuenit̄ tale medium: sed est sermo: de medio per participationē: quoniam ex hoc diuiduntur ꝯria inter se: q̄ quedā eoꝝ habent tale mediū ⁊ quedam non. ¶ Diligenter autem attende q̄ nō di xit Aristo. aliqua ꝯtraria esse indiuisibilia: sed imediata ⁊ ideo non oportet ex hoc loco dubiū quēpiā reddi: quo modo inter ꝯria immediata possit esse motus: immedia/ tio siquidem rerum non obstat motui. sed indiuisibilitas vt pz de motu qui est inter nigrū: ⁊ imediate sibi vicinaz spēz coloris: puta fuscū: vñ sic pōt mot⁹ de infirmitate in sanitatē: sicut de fusco i nigꝝ (nō obstāte imediatione:) lꝫ inter ea motus esse non posset: si vtrūqꝫ eoꝝ in indiuisibi li ꝯsisteret. ¶ Scḋo aduertēdū est circa ea que exempla riter in textu dicū̄t: q̄ etsi vbiqꝫ exēpla excutiēda nō sint (qꝛ exēpla ponimus nō q̄ ita sunt: sed vt addiscentes itel/ ligāt) In logica ꝑsertim Aristotelis ponderanda mime sunt: qm̄ aliorum opinionibus frequenter in huiusmodi vtitur: vt patet hic cum dicit prauum ⁊ studiosum inue/ niri in alijs ab hoīe. Platonicū enim ē dari deos oēs bo nos: demonū vero q̄sdā bonos ⁊ q̄sdā malos: significan/ do per deos substantias intellectuales supra globū luna rem. per demones vō eas que sunt infra ⁊c̄.

¶ Priuatio vō ⁊ habitus dicitur quidē que habent fieri circa idem aliquid: vt visio ⁊ ceci/ tas circa oculum. vniuersaliter autez dicere ē: in quo nascitur habitus fieri circa hoc idez di citur vtrunqꝫ horum ordine.

¶ Hic tertio determinans de oppositione ꝑuatiua, quatu or facit. Primo describit quid sint priuatio ⁊ habitus di/ cens: priuatio ⁊ habitus sunt que circa idem. i. in eodem nata sunt fieri: ordīe. i. ordinate. ¶ Notāda sunt hic tria.

T.c.27

Primū est q̄ quamuis priuatio (vt in quinto metaphy. scribit̄) multis modis dicatur: quos vide ibi si placet: in cōmuni tamen vsu loquentiuz dupliciter sumitur: ⁊ vno modo dicit̄ priuatio: negatio alicuius forme in subiecto apto nato habere illam: ⁊ hoc modo tenebra dicitur pri uatio luminis: ⁊ ignorātia priuatio sciē: ⁊ sic priuatio po nitur vnum ꝑncipium nālium (in ꝑmo physicoꝝ.) Alio° ⁊ strictius dicitur priuatio negatio forme in subiecto ap to nato hr̄e vtrāqꝫ ordine irregressibili: ⁊ hoc modo ceci tas dicit̄ priuatio visus: ⁊ mors ꝑuatio vite: ⁊ sic sumitur in hoc loco ab Aristo. priuatio: vt pz ex illa particula: or dine: ⁊ ex eo qḋ inferius dicet. s. q̄ a priuatione ad habi/ tuz non fit regressus. ¶ Scḋm est q̄ q̄uis Aristoteles explicite nō dixerit in hac descriptione priuationē eē ne/ gationē: implicite tm̄ hoc insinuauit: qm̄ impoīe est duo pure positiua fieri circa idē ꝑrimum susceptile ordine. s. tali ad quem sequat̄ irregressibilitas: positiua nāqꝫ que in eodē susceptibili fiūt cōtraria sunt: inter que (vt dicet) transmutatio mutua est: nisi in aliquo subiecto cui alteꝝ insit a nā. ¶ Tertium est q̄ Aristo. valde obscure insi/ nuauit nobis priuationis ⁊ habitus nām: cōtentus addi tione illius particule ordine. Sed diuus Tho. in 8° me/ taphysice. lectione 4a. ⁊ 10. eiusdē. lectione sexta. obscu/ ritatē hāc ꝑduxit in lucē dicēs: duplex esse priuationuz genus. Quedam priuatio est: que ita immediate respicit subiectū sicut habit⁹ cui opponit̄ sicut tenebra ⁊ ignorā tia ⁊c̄. ⁊ iste nō habēt fieri circa idē ordinate: ex eo nanqꝫ q̄ priuatio immediatum ordinē hꝫ ad subiectū: sicut ha bitus: nō est ordo circa gn̄ationem eorum: q̄uis sit ordo priuationis inter oēm habitum ⁊ eius priuationē. Que dam vō priuatio est que non hꝫ immediatū ordinem ad subiectū: sed respicit illud mediante suo habitu: vt mors non respicit cōe susceptibile vite ⁊ mortis nisi mediante vita. non enim mors fieri pōt nisi vita precesserit: ⁊ tales priuationes habent fieri circa idem circa qḋ fiunt habi/ tus ordinate: ⁊ ꝑꝑ istum ordinē (vt infra patebit) est i eis irregressibitas. Et qꝛ (vt iam dictum est.) Arist. describit hꝰ priuationē ⁊ habitū. ideo apposuit illam particulam ordine: ita q̄ habitū ⁊ priuationē dixit que nata sunt fie/ ri circa idē ordine imediationis ⁊ mediationis. habitus enim nat⁹ ē fieri imediate. ꝑuatio aūt mediante habitu.

T.c.66.

Infra codē capitulo 8° meta. circa t. c.14. & 10. met. circa t. cō.16.

Sꝫ occurrit hic statim dubium: qꝛ ista differen/ tia assignata nō videtur habere ve ritatē: aut enim loqueris de priuatione ⁊ habitu in ordi/ ne ad subiectum absolute: aut in ordine ad generationez eorum in subiecto. Si primo modo: de omni priuatione ⁊ habitu verificatur q̄ subiectum non equaliter respicit vtrunqꝫ: qm̄ ad habitum ordinatur per se: sicut perfecti/ bile ad propriā perfectionē: ad priuationē vō nō nisi per accñs: qꝛ. s. habitus nō est ꝑpetuus ⁊c̄. Si scḋo mō: tunc falsum est qḋ dicitur: qꝛ sequeretur q̄ nullus posset eē ce cus nisi prius gn̄atus fuisset in eo visus: qḋ in cecis a na tiuitate falsum apparet. Non enim tales cecantur cū ex vtero exeunt: sed in materno vtero ceci nascunt̄. ¶ Ad hꝫ dicitur q̄ loquitur de priuatione ⁊ habitu secundo mo/ do. i. ſm̄ ordinem generationis eorum: ita q̄ dicimus in ter priuationē ⁊ habitum esse ordinē generationis adeo vt impossibile sit fieri priuationem immediate: sed neces/ sario oporteat eam mediante habitu fieri idest mediante generatione habitus: nec sequitur. ergo omnis cecus ha buit quandoqꝫ visum: sed seqtur: ergo omnis cecus ha/ buit generationem terminabilez ad visum: que ⁊ termi/ nata esset nisi impedimentum affuisset. Impossibile est siquidem aliquod esse prius cecum aut surdum: q̄z actio generantis factiua visus: aut auditus dum facit impe/ diatur: ita q̄ ex corruptione generationis visus cecitas fit: est ergo inter habitum ⁊ priuationez ordo generatio/ nis vel in se: vel in suis generationibus. ⁊ hoc est simpli/ citer necessarium: ita q̄ illa priuatio dicitur fieri non nisi mediante habitu: cuius factio factionē habitus ꝑsuppo nit: immo in ipsius habitus factionis: aut conseruatiōis

impedimento seu corruptione per se consistit. Et quia hoc non convenit aliis privationibus (de quibus diximus Aristotelem modo non loqui.) ideo patet assignatam differentiam et expositionem illius particule ordine optimam esse. Exemplariter autem liquet inter privationem et habitum vel non esse talem generationis ordinem. tenebra enim non fit necessario luce presupposita: aut eius generationis impedimento: sed sola lucentis absentia a diaphano: ignorantia similiter nobiscum nascitur absque cuiuscunque actionis impeditione ut patet etc.

¶ Privari autem tunc dicimus unumquodque susceptibilium habitus quando id quod natum est habere nullo modo habet. Edentulum enim dicimus non qui non habet dentes: nec cecum qui non habet visum: sed quando qui debuit habere non habet: quedam enim generationes: neque dentes: neque visum habent: sed non dicuntur edentule: neque cece.

¶ Secundo describit quid sit privari dicens: quod privari est susceptibile habitus nullo modo habere illum: ubi tres conditiones requiri dixit ad privari. Prima est quod illud quod dicitur privari sit aptum natum suscipere habitum: propter quod lapis non est privatus visu. Secunda est quod non habeat illum habitum: aliter privatum non esset. Tertia est quod nullo modo habeat illum: id est quod non habeat illum eo modo quo natum est habere: sive ista modificatio attendatur secundum tempus: ut patet in catulo qui non est privatus visu ex hoc quod ante nonum diem non videt: quia licet careat eo quod est aptus natus habere: non tamen caret illo quando natus est habere: sive secundum locum: ut patet de aere existente in cavernis: qui non dicitur privatus luce. unde ibi non est nox: sive secundum partem: ut patet de homine qui non dicitur privatus visu ex eo quod non videt secundum aures aut partem posteriorem capitis: sive secundum quantitatem: ut patet de homine qui non dicitur aliqualiter cecus: ex eo quod non videt ita acute sicut aquila et breviter secundum quamcunque circumstantiam attendatur modificatio seu determinatio ista: semper verificatur quod privari non dicitur nisi secundum illam circumstantiam sibi officiatur: et quia omnis circumstantia modificat rem cuius est circumstantia. ideo communi vocabulo omnes comprehendens dixit Arist. (nullo modo habet) ac si dixisset. i. non habet: secundum illam circumstantiam qua natum est habere. et declaravit statim hoc quo ad circumstantiam temporis: quam importat (ly quando) et declaratio eius non eget expositione: nisi quod novitiis dicendum est quod per generationes intendit res genitas: secundum id quod habent ex generationibus: sic namque generatio catuli est sine visu: et hominis sine dentibus. ¶ Adverte hic quod si sensus predictus ex Aristotelis descriptione verbaliter sumi debet: negatio importata in ly nullo: supra verbum cadere immediate debet: ut dicatur nullo modo habet. i. non habet: aliquo modo. i. illo modo quo natum est habere etc.

Queritur autem hic cur Aristo. descripta privatione seorsum descripserit privari: et tamen cum descripsit relative aut contrarie opposita: non descripsit postmodum referri: aut contrariari. unde disparitas hec. ¶ Ad hoc dicitur quod disparitas ista orta est ex singulari conditione quam addit privari supra rem que est privatio: quam non addit referri supra relationem: nec contrarium esse supra rem contrariam. In aliis namque a privatione ad hoc quod subiectum denominetur tale sufficit quod res illa habeatur. ad hoc enim quod aliquis a paternitate predicatur: sufficit quod paternitatem actu habeat. et similiter ad hoc quod aliquid sit calidum sufficit quod habeat caliditatem. In privatione vero non sufficit quod habeatur a subiecto apto nato res illa que formaliter est privatio. i. negatio habitus: sed oportet apponere circumstantias. s. quando vel ubi etc. non. n. a negatione visus res apta nata videre dicitur ceca: nisi apponatur: quod negatio illa habeatur quando debebat haberi habitus: unde Arist. nihil aliud in privari descriptione expressit nisi conditionem hanc singularem. ut patet in textu.

¶ Privari vero et habere habitum non est habitus et privatio: habitus enim est visus: privatio vero cecitas est. habere visum non est visus nec cecum esse cecitas: privatio vero quedam est cecitas: cecum vero esse privari et non privatio est. Nam si idem esset cecitas et cecum esse utrumque de eodem predicaretur: nunc vero minime: sed cecus dicitur homo: cecitas vero nullo modo dicitur.

¶ Tertio ostendit non esse idem: sed inter se distingui hec duo que descripsit. s. privationem et privari. et similiter habitum et habere habitum: et adducit rationem talem ad hoc: cecum esse non est cecitas. et similiter habere visum non est visus. ergo privari non est privatio: et habere habitum non est habitus. declarat consequentiam ex terminis: quia constat quod cecum esse est privari: et cecitas privatio. et similiter visus est habitus: et habere visum est habere habitum. Antecedens vero probat sic: si cecum esse esset idem quod cecitas: predicarentur de eodem: sed non predicantur de eodem: quia esse cecum predicatur de homine: cecitas autem non. ergo a destructione consequentis sequitur quod cecum esse non sit cecitas: quod est oppositum antecedentis. et ratio adeo clare in littera patet ut non sit opus applicatione.

Dubium tamen circa hoc occurrit tale: aut Arist. intendit concludere quod privari et privatio distinguuntur sicut denominativum et denominans: aut ita quod unum non sit secundum rem omnino idem quod alterum: eo modo quo inter entia rationis potest dici distinctio secundum rem. i. quod unum non est aliud. si primum intendit: superflua videtur sollicitudo ista. iam enim (in antepredicamentis) declaraverat quomodo denominativa differant ab his a quibus dicuntur. Si vero secundum intendit: fallacia consequentis in processu eius est: procedit enim ex hac maxima: quecunque sunt idem predicantur de eodem: in virtute namque huius cathegorie tenet illa sua conditionalis. si cecitas et cecum esse essent idem predicarentur de eodem. constat autem quod ex illa maxima non potest concludi determinate talis vel talis distinctio: sed aliqua distinctio: que potest etiam esse distinctio secundum modum significandi tantum: varietas namque modi significandi sufficit ad hoc quod aliquid predicetur de aliquo et non predicetur de eodem: ut patet de albedine et albo. album enim de sorte predicatur: albedo autem non: et ut dictum fuit solo casu differunt. ¶ Ad hoc dicitur quod aristoteles intendit concludere privationem et privari non esse omnino idem secundum rem: id est rem significatam per privari non esse omnino idem cum re significata per privationem. unde non distinguit inter cecum et cecitatem distinctio siquidem ista ex denominativorum ratione sufficienter nota est: sed distinguit inter cecum esse et cecitatem: et similiter non distinguit visum a vidente: sed visum a videntem esse: ut expresse patet in textu. Constat autem quod licet albedo et album differant solo casu: albedo tamen et album differunt secundum rem: esse namque album non est ipsa albedo: sed ipsam exigat: ita in proposito esse cecum aliud a cecitate est et habere visum aliud a visu est. Nec est in processu Arist. sane intellecto vitium: quoniam etsi ex illa maxima sic universaliter sumpta non possit ista specialis distinctio concludi: ex ipsa tamen de significatis rebus intellecta: seclusis modis concipiendi et significandi evidenter concluditur aliqualibus secundum rem significatam distinctio. Si enim aliqua duo seclusis modis concipiendi etc. non predicantur de eodem: oportet illa non esse omnino idem ante omnem modum concipiendi et significandi. sic autem se habent cecum esse et cecitas. esse namque cecum de homine predicatur: cecitas non: quia res illa que est cecitas: aliud quid est ab esse cecum seu habere cecitatem. sic ergo Aristotelis conditionalis ex parte rei significate intelligenda est. et similiter illa propositio in proposito que est

eius fundamentum. sic aūt accipiendo intētum absq3 fallacia concluditur vt ex dictis patet ꝛc̄.

¶ Opposita vero ēt hec videtur esse: id est priuari ꝛ habitū habere tanquā priuatio ꝛ habitus. Modus enim oppositionis idem est: nam sicut cecitas visui opposita est: sic cecum esse ad visum habere oppositum est.

¶ Quarto dicit q̄ quāuis priuari ꝛ hr̄e habitū nō sint idē cū priuatione ꝛ habitu: eadē tn̄ spē oppositionis opponunt. sicut enim cecitas priuatiue opponit visui: sic cecum eē priuatiue opponit ei quod est habere visum ꝛc̄.

¶ Non est autē neq3 id quod sub affirmatione ꝛ negatiōe iacet affirmatio ꝛ negatio. affirmatio nāq3 ē oratio affirmatiua: ꝛ negatio oratio negatiua. horum vero que sub affirmtione ꝛ negatiōe sunt nulla est oratio. Cōcedant autē etiam hec esse opposita alterutris tanq3 affirmatio ꝛ negatio. naz in his modus oppositionis est idē. Sicut eniz affirmatio versus negationē opposita ē: vt q sedet ei q n̄ sedet: sic ꝛ res sub vtroq3 posite sūt: vt sedere ꝛ nō sedere.

¶ Hic quarto determinat de oppōne ꝯdictoria: omissa descriptione eoꝝ: q2 affirmatio ꝛ negatio in noticia oīum sunt: tali q̄ sat sit ad contradictorie opposita recipienda. vnde duo de contradictorie oppositis tradit. Primuz est distinctio eoꝝ. Scdm est q̄ cū distinctiōe ista vnitas manet oppōnis. ¶ Quo ad p̄mū dicit: in oppositis ꝯdictorie eē duo ex p̄te cuiusq3 extremi: ex p̄te siqdē affirmationis est affirmatio ipsa: ꝛ id qd̄ sub affirmatione iacet: sic signatū in signo: ex parte quoq3 negationis sunt duo. s. negatio ipsa: ꝛ id qd̄ sub negatiōe iacet. silr̄ sicut signatū in signo. Vbi gr̄a. istis ꝯdictorie oppositis: sortes sedet sortes nō sedet: nō solū sunt orōnes ipse affirmatiua. s. ꝛ negatiua: sz sunt eaꝝ vltimo significata. s. sortē sedere ꝛ sortem nō sedere. ¶ Sciēdū ē hic anteq̄3 vltra p̄grediamur: q̄ noīe affirmationis ꝛ silr̄ negationis: nō itelligit affirmatio scripta vel vocalis: sed affirmatio fm q̄ cūq3 eē: siue in scripto: siue in voce: siue i mēte. noīe aūt eius quod sub affirmatione vel negatione iacet. intelligit res extra ꝯiūcta tali dispōni: vel sine illa: puta sortes hn̄s sessionē vel sine sessione. Cū ergo in oppositis ꝯdictorie sit cōsiderare ex p̄te cuiusq3 extremi duo. p̄bat Arist. talia non eē eē tali rōe: affirmatio est orō affirmatiua. ꝛ silr̄ negatio est orō negatiua: res q̄ sub affirmatione ꝛ negatione iacēt nō sunt orōnes. ḡ id qd̄ iacet sub affirmatione nō est affirmatio: neq3 id qd̄ iacet sub negatione est negatio. ¶ Aduerte hic primo q̄ dictum Aristo. s. affirmatio est oratio affirmatiua. ꝛ negatio est orō negatiua: nō ē vt diffinitio accipiendū: cū dis nāq3 diffō eēt affirmationis p affirmatiuum ꝛ negationis p negatiuum: sed accipiēdum tanq3 simplr̄ verum: sicut si dicerē q̄ hō est aīal humanū. nō. n. fuit sibi cure hoc i loco res hec: q2 p̄posito suo sufficit, q̄ tam affirmatio q̄3 negatio sit orō seu enuntiatio q̄ est eaꝝ genus. in hoc enim stat vis rōnis sue. ex hoc nāq3 q̄ affirmatio est oratio: ꝛ id qd̄ sub affirmatione iacet nō est orō concludit ergo id quod sub affirmatione iacet nō est affirmatio. (In primo aūt libro pihermenias) subtilr̄ diffinit affirmationē ꝛ negationē. vt p3 ibi. ¶ Aduerte secūdo q̄ q1 oīs cōplx̄o Vbalis in q̄ cōsistit tā affirmatio q̄3 negatio: sit p actuz aīe: res extra q̄ p affirmationē aut negationē significat cōplexa eē nō pōt: eo q̄ actus intellectus nil ponit in re cognita: ac p hoc nō pōt eē orō affirmatiua aut negatiua: sed est res habēs sibi cōiunctū illud qd̄ de ea affirmat: vel non habēs illud sibi coniunctū. sortes enim habēs albedinē: aut carens albedine non est cōplexum quid seu oratio: sed res ꝯiuncta fm rē alteri rei aut non cōiuncta. Utrunq3 igit̄ assumptorum ab Aristotele veꝝ est. sequitur ergo in affirmatione ꝛ negatiōe que cōtradictorie opposita dicuntur: alia quedam duo latere de q̄bus subdit ꝯsequenter q̄uo opponant̄ dicens: q̄ cōcedendū est ea que sub affirmatione ꝛ negatōe iacēt: q̄3uis affirmatio ꝛ negatio non sint: opposita eē sicut affirmatio ꝛ negatio opponūt̄. i. opponi ꝯtradictorie. nō. n. ꝯtradictorie opponūt̄ sole orōnes: puta sortes sedet sortes nō sedet: sed eaꝝ fundamenta in re. s. sedere non sedere. Ex hoc loco sumit̄ q̄ duplicia sunt cōtradictoria. s. cūplexa ꝛ incōplexa: complexa sunt affirmatio ꝛ negatio: incomplexa vero ea que sub affirmatione ꝛ negatione iacent. i. earum fundamenta extra animam ꝛc̄.

¶ Quoniā autē priuatio ꝛ habitus non sic opponuntur vt ad aliquid manifestum est: neq3 enim dicitur visus hoc ipsum quod est oppositi: visus enim non est cecitatis visus: nec alio vllo modo ad ipsum dicitur: similiter autē neq3 cecitas dicitur visionis cecitas: sed priuatio qdē visiōis cecitas dr̄: cecitas vero visionis nō dicitur. Amplius ad aliquid omnia reciproca dicuntur: quare ꝛ cecitas si esset eorum que ad aliquid sunt: vtiq3 ꝛ cōuerteretur ad illud ad quod dicitur: sed non cōuertit̄: neq3 enim visus dicitur cecitatis visus.

¶ Hec est tertia pars p̄ncipalis huius capituli: in qua cōparatur declaratas oppōnes inter se sicq3 ondere intēdēs: q̄ nō coincidunt: sed separata est vnaqueq3 oppōnū dictarū ab altera: tria facit. Primo priuatiuā oppōnem separat a relatiua. Secundo separat eandem a ꝯria. ibi (Quā aūt neq3 vt cōtraria.) Tertio separat oppōnē ꝯdictoriam a ceteris. ibi. (Quecunq3 vero tanq̄3 affirmatio.) ¶ Aduertēdū est hic q̄ q2 superius Arist. ꝯriam oppositionem a relatiua separauit. ideo nunc eaꝝ distinctiōes nō meminit: sed ad priuatiue differētiam ab vtraq3 earum se statum transtulit distinguendam: ꝛ vt inchoatū ordinē quo distinguēdo posteriorē oppōnem a priori procedit obseruaret: nō separat priuatiuā a ꝯdictoria: sicut nec cōtrariā a priuatiua nec relatiuam a ꝯria distinxit: sed ecōuerso: q2 cōtraria que post relatiuaz posita est a relatiua separauerat: subsequēter nūc priuatiuā a relatiua ꝛ ꝯria distinguit: ꝛ sic ꝯsir ꝯdictoriam ab oībus antepositis separabit: nec p̄p hoc necesse doctrine aliqd adeptū est: sed ordinate breuitati cōsultum: mutue siquidē sunt differentie quibus separantur ꝛ simul declarant̄: quoniam ex parte vtriusq3 extremi differentes conditiones afferunt̄: vt i p̄cessu patebit. ¶ Ponit ergo primo talez conclusionē. Opposita priuatiue non opponunt̄ relatiue. ꝛ p̄bant eā dupliciter. Primo sic: relatiue oppositorum vtrunq3 hoc ipsum quod est sui oppositi est: fm habitudinē casus genitiui vel quōlibet aliter: priuatiue oppositoꝝ neutrum alterius ē: aut quōlibet aliter ad alterū dicitur. ergo priuatiua opposita vt sic. non opponunt̄ relatiue. Declarat̄ minor exemplariter: visus enim non dicitur cecitatis visus: nec cecitas visus cecitas: lz dicat̄ visus priuatio. sicut superi9 dictū est: q̄ calidū nō dicit̄ frigidi calidū: licet dicatur frigidi ꝯrium. Secundo sic: oīa relatiue opposita dicuntur reciprocata. i. ad cōuertentiā: priuatiue opposita nō dicunt̄ reciprocata. ergo declaratur minor: q2 visus

Cap. 4. in fine

non dicit cecitatis visus: quod tamē esset necessarium, si cecitas diceret relatiue ad visum. opz enim vt assumptū est: oia correlatiua ad cōuertētiā dici. ❡ Notādū est hic ꝙ ista scđa rō nō solū adducta est pp principale intētū: sz ad excludēdā apparētiā que in fine prime rōnis remāsit qñ dictū est ꝙ cecitas nō dr visus cecitas: sed visus priuatio: minus sigdē clare dimissum videbat quo cecitas nō eēt visus cecitas: cū cōsonans videat prima facie sermo dicens: cecitatem esse visus cecitatē: exclusa est aūt apparētia hec sufficiēter ex secunda rōne vt pz ꝛc.

❡ Quoniam aūt neqꝫ vt contraria opponuntur ea que ſm priuationē ꝛ habitū dicunt ex his manifestū est. quorū eniz cōtrarioꝝ nihil ē mediū: necesse est in quibus nata sunt fieri aut de quibꝰ predicant alterū ipsorum inesse semper: hoꝝ enim nihil erit medium: quoꝝ alterꝫ necessariū erat inesse susceptibili: vt lāguorē ꝛ sanitatem: ꝛ abundātē ꝛ perfectum. Quoꝝ vō aliquid est medium nunqꝫ necessitas est omni susceptibili inesse alteꝝ: neqꝫ enim necesse ē oi susceptibili candidū vel nigrū esse: neqꝫ frigidū neqꝫ calidū: hoꝝ eniz mediū aliqd nihil prohibet eē hoꝝ autē erat aliquid mediū quorum non erat necessariū alteꝝ inesse susceptibili: preter illa subiecta quibus naturaliter vnū inest: vt igni calidū esse: ꝛ niui candidum. In his autez determinate necessarium est alteruz inesse: ꝛ non alterutrum contingit: non enim possibile est ignē frigidum esse: neqꝫ niuem nigram: quare omni quidem susceptibili nō est necessarium alterum coꝝ inesse: sed solis quibus naturaliter vnum inest: ꝛ in his determinate vnum non alterutrum contingit. In priuatione vō ꝛ habitu nihil hoꝝ que dicta sunt veruz est: neqꝫ eni semper susceptibili necessarium est alteꝝ inesse eoꝝ: quod enim nondum naturam hz ad vidēdum neqꝫ cecū: neqꝫ visuz habēs dicitur. Ideoqꝫ non erunt hec taliū cōtrarioꝝ quoꝝ nihil est mediū: sed neqꝫ quoꝝ est mediū: necessarium enim est oi susceptibili alterū istoꝝ inesse: quando enim iam natū fuerit ad habēdū visionē: aut cecū. at habēs visionem dr: ꝛ hoꝝ nō determinate alteꝝ: sz alterutrū ꝯtingit. In cōtrarijs aūt quibꝰ mediuz est nūqꝫ necessariū fuit oi susceptibili alteꝝ iesse: sed quibusdā: ꝛ his determinate vnū. Vñ palā est ꝙ ſm neutrū modū tāqꝫ cōtraria opposita sūt hec q̄ ſm priuationē ꝛ habitū opponūt.

❡ Hic iam separat priuatiuam oppōnem a ꝯria: ponēdo sitr vnicā ꝯclusionē. s. priuatiue opposita nō opponūt ꝯrie probando eā dupl'r: ꝛ qm̄ prima ratio intēdit ostendere priuatiue opposita distingui sigillatim a singulis modis ꝯrioꝝ ideo circa eaz sic procedit. Primo replicat diuisionem contrarioꝝ subtilius declarando eoꝝ conditiones ex quibus intendit concludere intentum. Contrarioꝝ ergo inquit quedā sunt imediata ꝛ hec superius diximꝰ eē ea quoꝝ necesse est alteꝝ inesse eoꝝ susceptibili: mō āt declarādo dicimꝰ ꝙ sunt ea quoꝝ alterum necesse est inesse eoꝝ susceptibili oī ꝛ semp: quidē enim numerus ꝛ oī tempore opz ꝙ sit par aut impar. Quedā vero sunt mediata: ꝛ hec diximus esse ea quoꝝ non est necesse alteruz eoꝝ inesse: mō autem dicimus ꝙ sunt ea quoꝝ non est necessarium alteꝝ eoꝝ ineē omni eoꝝ susceptibili: quocunqꝫ tempore: ꝛ si alicui susceptibili alteꝝ necessario inest: non contingit vtrunqꝫ illi inesse: non enim est necesse omne corpus esse calidū aut frigidū: neqꝫ nunc neqꝫ in futurum: ꝛ illud corpus qđ necessario est calidum: ex cuius nā. s. necessario fluit in eo caliditas: nō potest effici de calido frigidū: sed vnū ꝯrioꝝ determinate suscipere pōt vt pz de igne: qui qm̄ necessario est calidus non pōt fieri frigidus. ❡ Habemus ergo tres cōditiones ꝯrioꝝ: q̄rū pma ptinēs ad immediata: est ꝙ necesse est alterū eorum inesse eoꝝ susceptibili oī ꝛ semp. ❡ Secunda pertinens ad ꝯria mediata respectu omnium susceptibilium eoꝝ est: ꝙ nūqꝫ oī susceptibili eoꝝ necē est alteꝝ eoꝝ eē. ❡ 3ª ptinēs etiā ad cōtraria mediata: sz respectu subiectoꝝ quibus nāl'r insunt: est ꝙ talibꝰ subiectis necesse est alterum determinate inesse id est non hoc vel illud sed hoc para calorē aut albedinē. ❡ Deinde ostendit oppositas cōditiones inueniri in priuatiue oppositis dicēs (In priuatione autē ꝛc.) vnde per oppositū ad illas tres conditiones ponit tres cōditiones relatiue oppositoꝝ. Prima est ꝙ nō semp oē susceptibile eoꝝ habet alteꝝ eoꝝ: vt pz de catulo ante nonū diem: qui cū visus ꝛ cecitatis susceptibilis sit: non dicit pro tunc cecus aut vidēs: ꝛ per hoc pz differētia a cōtrarijs immediatis. Secūda ē ꝙ omni susceptibili eorū necesse est alteꝝ eoꝝ inesse: q̄uis nō semp vt dictum est: necesse est enim omnem catulum qñqꝫ forē vidēntē vel cecū: ꝛ per hoc pz differētia a contrarijs mediatis respectu oium subiectoꝝ eoꝝ. Tertia est ꝙ nulli necesse est inesse alteꝝ eoꝝ determinate: sz omne susceptiuum vnius est susceptiuuz alterius: omne enim qđ pōt videre pōt cecari: ꝛ p hoc pz differentia a cōtrarijs mediatis respectu subiectoꝝ quibus naturaliter insunt. ❡ Demū ꝯcludit (Vñ palam est ꝛc.) Est autē adeo clare contexta ratio hec ab Arist. vt non sit opus applicatiōe dictorum ad textum: id tamen recolendum est ꝙ vis rōnis cōsistit in hoc: ꝯrie opposita habēt istas tres cōditiones. s. ꝛ cetera priuatiue opposita non habent illas: sed earum oppositas. ḡ priuatiue opposita non sunt contraria.

Circa tertiam cōditionē contrarioꝝ aduerte cum dicitur alterum contrarium inesse alicui nāl'r: dupliciter pōt intelligi. Uno mō vt nāle dicit a nā que ē pricipiū passiuū: ꝛ sic nō intelligit: qm̄ manifeste falsum est necessario inesse illi tale ꝯriū: mutatio enim nālis de ꝯrio in cōtrariū in subiecto naturaliter susceptiuo vtriusqꝫ fit. Alio mō vt nāle dicitur a nā: vt est pricipiū quasi actiuū eo modo quo subiecti nām passio sequit. ꝛ sic sumitur h̄ naturaliter seu a nā inesse cōtrariuz alicui subiecto: ꝛ sic verificatur ꝙ necesse est illud ꝯriuz determinate inesse tali subiecto semp: eo ꝙ semper comitatur nām eius: vt naturalis proprietas eius: vt grauitas corpus graue ꝛc.

Circa exempla adducta ad eiusdem cōditionis declarationem: dubitatio non parua esset si exempla essent ponderanda: vnde quia ꝛ exempla sunt ꝛ physica trahunt questionem a presenti negocio extraneam: ideo exemploꝝ more suscipiantur. Quod ꝛ vbiqꝫ ēt in nostris exēplis obseruandū ducimus etiā si vera sint ꝛc.

Circa secūdam cōditionem priuatiue oppositoꝝ. s. ꝙ omni eoꝝ susceptibili alteꝝ qñqꝫ necesse ē ineē notato ꝙ intelligit physico more. s. nisi tpe sit suspensum

necesse est nãq₃ catulũ omnem videntẽ vel cecũ fore:nisi ante nonũ diem moriatur: hoc aũt nõ erat in ɔtrarijs me diatis: q2 quãtũcũq₃ aliquid colorabile duret non est ne cesse id quandoq₃ fieri album aut nigrum ⁊c.

¶ Amplius in contrarijs quidem existente su sceptibili possibile est in alterutruz fieri muta/ tionem nisi alterum alteri naturaliter insit: vt igni calidum esse namq₃ possibile est quod sa/ num est languere: ⁊ cãdidũ nigrũ fieri: ⁊ ex stu dioso prauum: ⁊ ex prauo studiosum possibi/ le est fieri. prauus enim ad meliores exercita/ tiones deductus ⁊ ad doctrinã ⁊ ad modicuz aliquid proficiet vt melior sit. Si vero semper vel modicum crementum sumpserit: palaz ẽ ꝙ aut perfecte mutabitur: aut satis multũ cre/ mentum sumet. Si enim bene mobilior ad virtutem fiat: vel quodcunq₃ crementuz sum pserit a principio: ex hoc etiã verisimile est am plius cum sumere crementum: ⁊ hoc dum sp fit: perfecte ĩ contrariuz habitũ restituetur nisi forte tempore suspensum sit. Veruz in priua/ tione ⁊ habitu impossibile est mutationem in alteꝝ fieri. sed ex habitu in priuationez fit mu/ tatio. a priuatione vero in habitum impossibile est: neq₃ enim cecus factus rursus videt: neq₃ cum esset caluus rursus cõptus est factus: nec cuius cẽt sine dentibus dentes iterũ orti sunt.

¶ Hec scõa rõ ad eandem cõclõnem ⁊ est talis: inter con/ traria põt esse mutua trãsmutatio stante eodem suscepti bili nisi alteꝝ insit nãlr. Inter priuatiue opposita non potest esse mutua transmutatio: stante eodẽ susceptibili: ergo priuatiue opposita non sunt contraria. Maior exẽ plis multis manifestatur: ⁊ in contrarijs circa corpus: ⁊ in contrarijs circa animam: vitium. s. ⁊ virtutem ⁊ est ser mo eius valde clarus. Minor quoq₃ manifestat exẽplis predeclarando ex quo extremo mutatio incipere nõ põt scilicet ex priuatione: q₃uis enim ex habitu mutari quis possit in priuationem: non tamẽ econuerso ex priuatiõe ad habitũ ⁊c. ¶ Ex hoc loco habes duas propõnes nota/ biles. s. ꝙ contraria nata sunt fieri circa idem. nisi alterũ insit a nãa: ⁊ ꝙ de priuatione ad habituz nõ est regressus. Et prima quidem ꝓpositio declarata iam est. Scõa aũt (si terminoꝝ declaratio recolat) adeo pz vt instãtie de te nebra ⁊ lumine ⁊ similibus cessent: nõ enim est sermo iste de omni priuatione ⁊ habitu cõmuniter: sed stricte sumi mus priuationẽ ⁊ habitũ (vt superius declarauimus). s. pro priuatione ⁊ habitu ordinẽ gñationis inter se habẽ tibus. Nec est superficietenus attendẽdũ: ꝙ dixit existẽte susceptibili: sine nãq₃ hac clausula: ruit scõa hec ꝓpositio: qm̃ de priuatione ad habitum põt fieri regressus: redeũ do rursus ad pmã seu remotã mãm: vt habet ex octauo metaphysice. tex. cõ. 14. Non autem existẽte susceptibili nõ enim fieri potest ex mortuo immediate viuum. i. ꝙ ca dauer illud manendo mutetur in viuum: hoc autez est re gredi existente susceptibili: quãuis possit ex mortuo mul tis medijs trãsmutationibꝰ fieri viuũ: puta si corpꝰ illud mortuũ comedat ⁊ digerat: cõuertat in semẽ aut mẽstrua ⁊ organiçet ⁊c. Hoc aũt est regredi redeũdo in pmã mãz: ⁊ q2 in tali regressu nõ manet illudmet susceptibile qd̃ pus habuit vitã: sꝫ corrũpit necessario p tot trãsmutatõẽs: iõ dixit de pñatõe ad habitũ nõ eẽ regressum exñte suscepti bili. ¶ Nec vageria q̃rẽdo in textu hãc pticulã in subsũ ptione aut declaratiõe minoris rõnis facte: qm̃ ibi nõ est sꝫ in maiore appositã: subintelligẽdã in minore reliquit: vt nos formauimꝰ: ⁊ ex his vt. s. Tho. vbi. s. dicit: appꝫ cã q̃re de pñatiõe ad habitũ nõ põt eẽ nãlr regressus exñ te susceptibili. est. n. cã huiꝰ irregressibilitatis nãlis ordo taliũ gñationũ: variatio cuiꝰ aut pteritio nõ subest ptãti cãꝝ nãliũ. oꝫ. n. si nãlia agẽtia debẽt pducẽ ex tali mã pu ta cadauer viuũ: ꝙ p multas gñatiões ordinate pcedat: ita ꝙ ex pore in posteriorẽ fit imediate mutatio ⁊ nõ ecõ uerso: vt pꝫ de pane ex q̃ fit sanguis: ⁊ nõ econuerso: ⁊ ex sanguie lac ⁊ nõ ecõuerso: ⁊ silr ex vino fit acetũ ⁊ nõ ecõ uerso: ⁊ in ꝓposito ex cõestis carnibꝰ mortuis fit sanguis embrio aĩal ⁊c. tãdẽ ex viuo fit mortuũ: ⁊ nũq₃ ecõuerso: in ĩmediate pus mutatio ĩmediate fieri põt ex posteriore ex nãli igit ordine gñationũ habitꝰ ⁊ priuatiõis fit: vt ex habitu possit mutatio in priuationez fieri: ⁊ ex priuatio/ ne regredi non possit stante susceptibili: lꝫ (vt dictuz est) redeundo ad primum regredi possit ⁊c.

In eo. capl'o

T. c. 14

8° meta. t. 10.

¶ Quecunq₃ vero tãq₃ affirmatio ⁊ negatio op posita sunt: palã est ꝙ nullo predictoꝝ modo rum opposita sunt. In solis enim istis necessa rium est semper aliud quidem eorum verum aliud autem falsum esse: neq₃ enim contrariũ necessarium est semper alteruz verum esse: al terũ vero falsum neq₃ in his que sunt ad aliud neq₃ in habitu ⁊ priuatiõe: vt sanitas ⁊ lãguor contraria sunt ⁊ neutrum neq₃ verũ: neq₃ fal/ sum est: similiter autem ⁊ duplum ⁊ dimidiũ tanquã relatiua opposita sunt: ⁊ non est eoruz alterum nec verum: neq₃ falsuz: sed neq₃ ea q̃ sm̃ priuationẽ ⁊ habituz dicuntur: sicut visio ⁊ cecitas. Omnino autem eorum que sm̃ cõ/ plexionem nullam dicuntur nihil neq₃ veruz: neq₃ falsum est. Porro autem omnia que di/ cta sunt sine complexione dicuntur. Sed ma/ xime videbitur hoc tale contingere in his que sm̃ complexionem contraria dicuntur. sanuz nãq₃ esse socratem ad languere socratez cõtra riũ est: sed neq₃ in his alterum semper veruz: alteruz autẽ falsum esse contingit: cuz enim so crates sit erit illud quidem verum illud vero falsum: cuz vero non sit: ambo falsa sunt: neq₃ enim languere neq₃ sanum esse verũ est: cũ nõ sit ipse socrates omnino. in priuatione vero ⁊ habitu cũ non sit: neutrum verum est: cũ vero sit non erit alterũ verum: habere nãq₃ visum socratem ad id quod est socratem cecũ esse op positum est: sicut priuatio ⁊ habitus: ⁊ cuz sit necessariũ nõ est alterum verum vel falsuz eẽ cum enim nondum natus est vtraq₃ falsa sũt: ⁊ visum cuz habere: ⁊ cecum esse. In affirma tione vero ⁊ negatione sp siue sit: siue nõ sit: aliud quidẽ verum erit: aliud vero falsum: lãgue/

re namq; socratem ⁊ non languere socratem: cum ipse sit: palam est q2 alterum eorum verꝫ: alterū vo falsum est: ⁊ cū non sit sitr: langue re enim cum non sit falsum est: nō languere āt verum. Quare in his solis propriū erit semper alterꝫ eorꝫ verum alterum falsum esse: que cūq; tāq; affirmatio ⁊ negatio opposita sunt.

¶ Hic separaturus oppositionē cōtradictoriaꝫ ab alijs: vnica hoc facit rōne que talis est. Contradictorie oppositorꝫ necessariū est semper alterꝫ eē verū ⁊ alterꝫ falsum: cōtrarie relatiue ⁊ priuatiue oppositorꝫ nō est necessariū semꝑ alterū esse verꝫ ⁊ alterꝫ falsum: ergo cōtradictorie opposita affirmatio. s. ⁊ negatio nec relatiue nec contrarie nec priuatiue opposita sunt. Maiorez statim ponit tanq̄ ꝑm principiū: idē enim iportat quod illud ꝑmm: de quolibet est affirmatio vel negatio vera vel falsa: ⁊ de nullo ambo simul. Minorē vo diffuse subiungit: tali ordine: ꝑmo ipaꝫ subsumit: ⁊ presupponit tacite talem aliorꝫ oppositorꝫ distinctionē. s. ꝙ possunt accipi incomplexe ⁊ cōplexe: ⁊ subdit induccionē declarantem minorē loquēdo de contrarijs ⁊ relatiue ⁊ priuatiue oppositis incōplexe: vt pꝫ. ¶ Deinde dicēs (Dino aūt) ⁊c. probat eandem minorez sic limitatam tali ratione: nullum incomplexum est verꝫ aut falsum: oīs huiusmodi opposita sunt incōplexa: ergo nullum eorꝫ est verꝫ aut falsum. Post hec declarat minorē loquēdo de oppositis illis complexe cū dicit (Sꝫ maxime ⁊c.) ⁊ primo in contrarie oppositis. puta socratē eē sanū: ⁊ socratem esse infirmū: ⁊ intendit ꝙ lꝫ in istis sit verum aut falsum: ⁊ quandoq; necessario vnuꝫ sit verꝫ ⁊ alterum falsum: non tñ semꝑ: q2 subiecto non existente ambo falsa sunt: deinde in priuatiue oppositis: puta sortē eē videntē ⁊ sortē eē cecū: ⁊ itēdit sitr ꝙ lꝫ in istis sit verꝫ aut falsū: ⁊ q̄nq; nec̄e sit alterꝫ esse verū ⁊ alterꝫ falsum: nō tñ semper: q2 ⁊ subiecto non existente: ⁊ subiecto existēte ꝑ aliquo tpe: ambo falsa sunt. Quod i ꝯdictorie oppositis impōle est inuenire: siue. n. sortes sit siue nō: opꝫ alterꝫ eē verꝫ ⁊ alterꝫ falsuꝫ: ⁊ sic pꝫ tota: rō q̄ ex se clara est in textu. Ex qua correlarie ꝯcludit: ꝙ propriū ē ꝯdictorioꝝ necessario semꝑ alterꝫ esse verꝫ ⁊ alterum falsum ⁊c̄.

¶ Contrarium autem est bono quidem ex necessitate malum: hoc autem palam est per singulorum inductionem: vt sanitati languor: ⁊ iustitie iniustitia: ⁊ fortitudini debilitas: similiter autem ⁊ in alijs. Malo autem aliquando bonum quidem est contrariuꝫ: aliquando autem malum malo. egestati enim cum sit malū superabundātia contraria est: cū ēt ipsa sit malum: sed in paucis hoc tale quilibet inspiciet. in pluribꝫ vo sꝑ malo bonū cōtrariū est.

¶ Hec est quarta pars principalis huius capituli: in qua rediens ad cōtrarioꝝ nām magis dilucidendā quinq; facit: iuxta quinq; cōditiones quas eis attribuit que suis patebunt locis. Prima cōditio a qua incipit est ꝙ bono contrarium est necessario malū: sed non econuerso: malo enim ⁊ bonum ⁊ malū cōtingit contrariari. ¶ Aduertenda sunt hic diligenter duo. Primo qd nominis terminoꝝ. Secūdo sensus ꝑprietatis assignate: ex hoꝝ enim minus perspicaci intuitu: male intellectꝫ videt̄: ⁊ dubijs circūdatus textus iste: cum tñ vt clare patebit: nulla ambiguitas remaneat his intellectis. ¶ Bonū duplr sumi potest. s. materialiter ⁊ formaliter sumendo materialiter idē est dicere bonū ⁊ ens: sumēdo formalr multū differt: qm̄ addit rōnē appetibilis: hic sumit̄ bonū formalr (quoniam phi consuetudo est formalr loqui.) Rursus bonuꝫ formalr dupl̄r sumi pōt. s. precise: ⁊ ꝑm totam suam formalē latitudinē: sumere bonū formaliter precise est sumere bonū sub rōne bonitatis in cōi: precidendo omnē specialē bonitatis rōnē: loqui aūt de bono formaliter ꝑm totam suam formalē latitudinē: est loqui de ipso vt extēdit̄ ad per se boni inq̄tum boni differētias: hic est sermo de bono formaliter vt comprehendit in se suam formalez latitudinē. Nec hoc nouum videatur aut absonum: qm̄ vt ex septimo metaphysice habet̄: pedale nedū sumitur formaliter pro precisa ratione pedalitatis: sed pro per se differentijs pedalis: qm̄ vt ibi dicit̄: omnis pedalis differētia pedalitas quedā est: ⁊ similiter in proposito omnis ꝑ se differentia boni formaliter sumpti: bonitas quedā est: ac per hoc sub bono formaliter sumpto comprehēditur est autem latitudo formalis boni que fit per illam diuisionē boni. qua diuiditur in honestuꝫ ⁊ delectabile ⁊ vtile: hec enim ē formalis boni diuisio (vt sancto Tho. in ꝑma parte. qōne quinta articulo vltimo placet) sicut latitudo eius materialis est: que attendit̄ penes diuisionem eius in decem predicamenta: quoniam hec diuisio cōuenit sibi vt est idem quod ens: vt ibidem a Sancto Tho. habet̄. ¶ Malum quoq; sumit̄ formaliter: ⁊ non precise sed pro tota latitudine sua formali que attendit̄ penes diuisionē mali: in opposita predictoꝝ: inhonestum. s. inutile ⁊ indelectabile: cōtrarie sumpta ñ negatiue. ¶ Sēsus vo proprietatis assignate est: omne contrariuꝫ bono est malum. non omne autem contrarium malo est bonum: sed quandoq; bonum: quandoq; malum. Ex hoc autem sensu patet nec haberi ꝙ bono inquātum bonuꝫ sit aliqd contrarium: nec ꝙ oī bono sit aliquod contrarium: nec ꝙ malo inquantum malum: nec ꝙ oī malo aliquid contrarietur: sed tantum habet̄ ꝙ si bono cuicunq; inquātū bonum est aliquid contrariet̄: illud oportet esse de genere malorum: si vero malo aliquid contrarium dicitur: illd non opotet esse de genere bonorum sed potest esse de genere bonoꝝ ⁊ maloꝝ: vt manifeste patet. Tum ex verbis textus. Tum ex exemplis tum ex eo qd subdit ꝙ. s. in paucis malis hoc inuenit̄. s. ꝙ malo cōtrariet̄ taꝫ bonū q̄ malū. illa nāq; pauca sūt que bonū nō habēt ꝑ altero extremo sed mediū: vt est in oībus fere moralibus ⁊ quibusdam nālibus: in his nāq; qm̄ bonitas consistit in medio duoꝝ maloꝝ: opꝫ extremo malo contrariari: ⁊ bonū ⁊ alterꝫ malū extremū: vt pꝫ de timiditate: cui cōtrariat̄ fortitudo ⁊ audacia: ⁊ auaritia cui contrariatur liberalitas ⁊ ꝑdigalitas: ⁊ febri cholerice ꝯriat̄ sanitas ⁊ febris flegmatica ⁊c̄. in reliquis autē quoꝝ bonitas non est in medio inter duas malitias q̄uis circa medium cōsistant malo non contrariat̄ malum sed bonum. Tum ex eo ꝙ stantibus dictis omnes ambiguitates tollunt̄. Ex ꝑma nāq; distinctione ex qua diximus ꝙ de bono formalr est sermo: presens soluit̄ dubium quod fit. de calido cui bonuꝫ cū sit: alterꝫ bonū contrariat̄. s. frigidū ⁊ simile est de albo ⁊ nigro ⁊c̄. hoc nāq; non est contra documentū hic traditū: qm̄ non negatur bono materialiter bonum contrariari: sꝫ bono formalr. calidū aūt ⁊ frigidū absolute: nec bonū nec malū sonāt. Vñ potes distiguēdo dicere ꝙ esse calidum potest accipi dupliciter. Vno modo inquātum calidum: ⁊ sic sibi contrariatur frigidum. Alio modo inq̄tū bonū: ⁊ sic si habet cōtrarium: sibi non formaliter contrariat̄ frigidū sed malum. Verbi gratia. calido inq̄tum est bonum complexionis humane contrariat̄ malū ꝯplōnis hūane qd est ifirmitas cui forte substernit̄ frigiditas ⁊ nō ꝯriat̄ formalr ipsa frigiditas: cuius signū est: q2

Tex.

ꝑa par. q.5. ar. 6.c.

artis Adv

si frigiditas ipsa nō esset m̄ale in infirmitate: ꝛ infirmitas esset nihil min⁹ cōtrariaretur illi bono: ꝛ sīr est dōm de albo ꝛ nigro: amaro ꝛ dulci ꝛ alijs hꝫ. hec enim oīa inter materialiter bona numeranda sunt: ꝛ sibi inuicem cōtraria cū sunt: ex hoc ꝙ sumitur quodcunqꝫ eorum vt boni aut appetibilis ratonē induit: tunc malum necessario ꝯtrariabitur si contrarium hꝫ: sm̄ illā boni rationem. Notāter aūt dico (quodcūqꝫ eoꝝ) qꝛ nihil minus boni ratonē induere contingit frigidum ꝙ̄ calidū: ꝛ amaꝝ ꝙ̄ dulce ꝛc̄. vt pꝫ in medicinalibus. ¶ Ex secunda vero distinctione qua bonum formaliter extendi diximus ad omnē formalem differentiam boni: ꝛ similiter malum ad omnem formalem rōnem mali excludit obiectio inferens: ergo alicui bono inquantum bonum est aliquid contrarium ꝛ cōsequenter ergo oī bono: talia nāqꝫ illatio etsi posset fieri ex antecedēte in quo diceret bonū formalr̄ precise habē ꝯrium: non tñ ex antecedente qᵭ ex documēto hoc habetur: qm̄ dicitur contrarium aliquod eē bono formalr̄ nō precise: sed sm̄ aliquam specialem rationē bonitatis. Et sensu autē declarato: tot instātias manifeste patet excludi: quot enumerauimus ibi propōnes: ex eo non haberi.

Restat tamen adhuc aliqualiter dubium: quomodo malo vni contrarietur quandoqꝫ bonū ꝛ malum: cum in. 10. metaphysice expresse dicatur ꝙ vnū vni tm̄ contrariatur. ¶ Ad hoc ex dictis solutio accipi potest: qm̄ iam diximus ꝙ hoc non habet locū nisi quādo bonitas consistit in medio duaꝝ malitiarum: tunc autē vt in secūdo ethicoꝝ dr̄ malo alteꝝ malū oppōit: vt vere cōtrariū bonum autem vt medium inter contraria. Unde sicut albo contrariatur nigrum ꝛ viride dissimiliter: qꝛ nigrum vt vere contrarium: viride aūt vt medium: medium enim vtriqꝫ extremo contrariatur: vt dicitur in quinto phy. sic ꝓdigalitati cōtraria est auaritia: vt vere cōtrariū ꝛ liberalitas vt mediū: conceditur ergo vniuersaliter: vnum vni tm̄ contrariari: vt vere contrarium seu vt extremū: sic. n. intelligitur propositio illa. 10. metaphysico. quia contraria ibi proprie accipiunt. s. pro maxime distantibus que extrema esse constat: ꝛ conceditur malo cōtrariari bonū ꝛ malū. alterum vt mediū: alterum vt extremum ꝛc̄.

T.c.14 / Cap. 8. / T.c.52. / T.c.14

¶ **Amplius contrariorum non necessarium ē si alterum sit ꝛ reliquū eē. Sanis nanqꝫ omnibus sanitas quidem erit: languor ꝟo non erit similiter autem cum omnes albi sint: albedo quidem erit: nigredo vero non erit.**

¶ Hic ponitur secunda contrariorum conditio. s. ꝙ non ē necessarium si vnum contrariorum sit ꝙ reliquum sit: ꝛ declaratur exemplariter: vt patet.

T.c.18.

Sed hic dubitatur. qꝛ in secūdo de celo ꝛ mundo dicitur: ꝙ si vnum contrarioꝝ est: reliquum quoqꝫ necesse est esse ꝛc̄. ¶ Ad hoc dicitur duplr̄. Primo ꝙ diminute adducitur textus Aristo. inquit. n. ꝙ si vnum cōtrarium fuerit natura: reliquū necesse est vt sit natura: ꝛ intēdit vt Auer. in cōmento. 18. dicit ꝛ arabica trāslatio testimonium perhibet: ꝙ si vnum ꝯrium fuerit naturale: ꝙ reliquū erit naturale: cuius oppositum hic nō dicitur. ¶ Secundo dicitur propter expositionē sancti Thome ꝛ conclusionem ibi ab Aristo intentam. s. ignem esse ex eo ꝙ terra est: ꝙ ꝓpositio illa: si vnū contrariū est in natura ꝛ reliquū necesse ē eē: intelligitur de necessitate physica: propter quod ex identitate subiecti physici probatur ibidem: hic autem loquimur de necessitate logica: propter quod nō firmatur in textu. nisi ex casibus imaginarijs. ex quib⁹ nō cōcludit oppositum phice necessitatis inter esse cōtrariorum. sed sufficienter concludit oppositum logice necessitatis: qꝛ logica necessitas est ex habitudine terminoꝝ: qꝫ nullo imaginato casu potest variari. physica autem nō solum imaginarijs sed realibus euenib⁹ impediri pōt. lꝫ non vniuersaliter (vt in posterioribus declarauim⁹.) Est ergo sensus p̄sentis textus: ꝙ si vnum contrarioꝝ est: nō est necessariū alterū esse. i. non implicat ꝯdictionē alterū non eē: vt pꝫ in casibus ꝛc̄. cū hoc tamen stat ꝙ si vnū cōtrarioꝝ est in rerum natura ꝙ alteꝝ etiam sit necessario necessitate nālis cursus propter appetitum nālē mãe ad aliud cōtrariū ꝛc̄. ꝛ in hoc tandē redit tex. arabicus: qm̄ si ambo sunt naturalia: ꝛ nihil est a natura frustra: vtrunqꝫ oportet a natura quādoqꝫ poni i esse: ꝛ sic naturali necessitate si vnum est: reliquum oportet esse ꝛc̄.

Cap. 4. / Capi. 6. / Cap. 10

¶ **Amplius si socratem esse sanum ad id quod est socratem languere contrarium est: cū non sit possibile vtrunqꝫ eidem inesse simul: non erit possibile cum alterum contrarium sit: ꝛ reliquum esse: cum enim sit socratem sanum eē: non erit languere socratem.**

¶ Hic ponitur tertia cōditio contrariorum que talis est impossibile est cum alterū contrarioꝝ inest alicui: reliquum illi inesse: quod idē est ac si dixisset: impossibile est ambo contraria alicui inesse: probat autem hoc qꝛ cōtraria nō se cōpatiuntur in eodem simul: ꝛ est sermo clarus ꝛc̄.

¶ **Palā ꝟo est ꝙ circa idem aut specie: aut genere natura habēt fieri contraria: languor nāqꝫ ꝛ sanitas i corpore aīalis natura habent fieri: albedo autem ꝛ nigredo simpliciter in corpore: iustitia ꝟo in anima ꝛ iniustitia.**

¶ Hic ponitur quarta cōditio ꝯrioꝝ talis: ꝯria hn̄t nālr̄ fieri circa idē. s. subiectū nūo aut spē: aut gn̄e: qᵭ idē est cum eo qᵭ phs in phia dicitur. s. ꝙ eadē est mã̄ ꝯriorum: declarat autē hoc exēplariter: lꝫ rōne transmutatiōis facile ꝓbari posset qꝛ sufficit hic superficialis declaratio.

¶ **Necessarium est autem omnia cōtraria vel in eodem genere esse: vel in cōtrarijs gn̄ibus esse: vel ipsa genera esse. album enim vel nigrum in eodem genere sunt: color enim genus eorū est: iustitia ꝟo ꝛ iniustitia in contrarijs generibus: huius. n. virtus: huius autē nequitia genus est: bonum ꝟo ꝛ malum nō sunt in genere: sed ipsa sunt genera aliquorum existentia.**

¶ Hic ponitur quinta conditio ꝯrioꝝ talis: oīa ꝯria aut sūt in eodem gn̄e: aut in contrarijs gn̄ibus. aut sunt gn̄a contrarioꝝ: ꝛ declarat singulas particulas singulis exēplis vt clare pꝫ. loquitur aūt non de gn̄e physico. i. subiecto: de quo locutus est in quarta conditione: sed de gn̄e logico. idest predicabili in qd. Quod ꝟo dixit bonum ꝛ malum eē gn̄a contrariorum: vt sanctus Thomas in p̄ma q̄ōne de malo (ex Simplicio refert) q̄drupl'r exponitur. ¶ Primo a quibusdā sic: bonum ꝛ malum sunt gn̄a contrariorum. s. virtutis ꝛ vitij: ꝛ non sunt in genere. s. contrario. i. non sunt in contrarijs gn̄ibus: sed in qualitate. Sed hec expositio non videtur cōsona textui: in quo sūt tria mēbra: qm̄ tertium coincideret cum primo nisi aliqua limitatio ibi addatur. ¶ Propter qᵭ Porphyrius distinxit cōtraria in vniuoca ꝛ equiuoca: ꝛ dixit: vniuoca aut eē in eodem gn̄e proximo vt album ꝛ nigrum sub colore: aut esse in cōtrarijs gn̄ibus proximis: vt castitas ꝛ impudicitia sub virtute ꝛ vitio: cum tamen sint in vno genere remo-

De malo, q. 1.

to.s.prima specie qualitatis. Equiuoca vo nec eē in vno genere nec in pluribus: sed oia gñia circuire: ⁊ ppterea alioꝝ genera eē eo modo quo transcēdētia genera vocātur: ⁊ hec sunt bonū ⁊ malū. ¶ Ipse vo Simplicius dixit bonum ⁊ malum eē gñia contrarioꝝ pro quanto quorūcunqꝫ cōtrarioꝝ alterū hꝫ rationē boni ⁊ alterum mali: extendendo mali vocabulum ad imperfectū: qꝛ alterū contrarioꝝ est vt habitus ⁊ alterū vt priuatio (vt dicitur 10. metaphysice) ⁊ in idem tedit expositio Auicenne dicentis: φ sunt gñia cōtrariorum. i. gñalia contraria. i. generales conditiones contrarioꝝ. ¶ Ultimo dici pōt φ Arist. sm famosaꝫ pithagore opinionē loquit: posuit ām pithagoras (vt patet in p methaphisice) duos ordies rerū: quoꝝ alter sub bono: alter sub malo ɔphendit ⁊c̄.

T.c.16.

In phemio.

Prius aūt alteꝝ altero dicit quadrupliciter. Primo quidē ⁊ pprie sm tps sm φ antiquius alteꝝ altero ⁊ senius dr̄. in eo enim φ tps amplius ē. ⁊ antiquius ⁊ senius dicit. Secūdo aūt φ nō conuertit sm subsistēdi cōsequentiā: vt vnus duobus prior est. duob⁹ enim existētib⁹ mox ɔñs est vnū eē: vno aūt existēte nō ē necessariū duo eē. Idcirco nō conuertit ab vno cōsequētia vt sit reliquū. prius autem videt illud esse a quo nō conuertit in eo qḋ est esse cōsequentia. Tertio vo sm ordinē quedā prius dicit: quēadmodū ⁊ in disciplinis ⁊ orōnibus: nā ⁊ in demōstratiuis disciplinis ē prius ⁊ posterius per ordinē: elemēta enim i geometria priora sunt his que distribuūt p ordinē: sed in grammatica elemēta priora sunt syllabis. ⁊ in orationibus silr̄ phemiū prius est narratiōe per ordinē. Amplius supra ea que dicta sunt qḋ melius ē ⁊ honorabilius: prius naturaliter eē videt. Cōsueuerunt enim ⁊ plurimi honorabiliores: ⁊ magis a se dilectos priores dicere apud se. Est qdē ⁊ pene alienissimus hic priorum modus. modi itaqꝫ qui dicti sunt de priore isti sunt. Videt autē preter eos q dicti sunt alter esse prioris modus. Eoꝝ enim que conuertunt sm essentie cōsequentiā: qḋ alteꝝ alterius quolibet mō causa est: digne prius natura videt: qꝛ vero sunt quedā huiusmodi palā est. esse nāqꝫ hoiem cōuertit sm essentie ɔñtiā ad verā orōnem de se. nā si est homo: vera est oratio qua dicit homo est: ⁊ homo conuertit orationi qꝛ est: ⁊ si vera est oratio qua dicit qꝛ homo est: cōsequitur esse hominē: est autem quidē vera oratio nequaqꝫ causa vt sit res: verūtamē videt quodāmodo res causa vt sit oratio vera: dum enim res est vel nō est vera oratio aut falsa dicat necesse est. Ideoqꝫ sm quinqꝫ modos prius alterum altero dicitur.

¶ In h secūdo capitulo postpredicamētoꝝ tradit modos prioris. ⁊ p famosos: ⁊ ideo quatuor eos notinat in pn cipio: deinde addit qntum satis latentem. adeo autē ordinate ⁊ aperte explanat eos vt nō sit opus expositione scripta: sed doctoris lectio: sufficiat ad nouinoꝝ instructionē. ¶ Notandū tamē diligenter est. φ ex quinto modo prioris manifeste apparet falsam esse illam maximā scoti cām: omne absolutum prius nā alio distinctum realiter ⁊c̄. potest esse sine suo posteriori: expresse nāqꝫ dicitur ab Aristo. hic φ stant ista duo simul. s. aliquid esse prius natura altero: vt causam causato: ⁊ conuerti inter illa in essendo consequentiam: ⁊ pñr vnum nō posse esse sine altero: si enim prius posset esse sine posteriori: iam non conuerteretur in essendo eoꝝ consequentia: ideo nō valeret hoc est. ergo illud est: ⁊ e conuerso: nisi forte contingenter φ ab arte relinquitur. sermo enim presens de consequentia necessaria intelligitur: vt de se patet ⁊c̄.

¶ Simul autem dicuntur simpliciter ⁊ pprie qdē quoꝝ gñatio est in eodē tpe: neutrū enim neqꝫ prius: neqꝫ posterius est eoꝝ. Simul itaqꝫ hec dicunt sm idē tps. Naturaliter autē simul sunt quecūqꝫ cōuertunt qdē sm qḋ est eē ɔñtiam: sed nequaqꝫ cā est alteruꝫ alteri vt sit: vt in duplo ⁊ dimidio: cōuertunt etenim hec. nā cū sit duplū est dimidiū: ⁊ cū sit dimidiū est duplū: sed neutrum alteri cā est vt sit. Dicunt autē simul naturalr̄ ⁊ q̄ ex eodē genere diuerso diuidunt a se inuicem: e diuerso autē diuiduntur que sm eandē diuisionē sunt: vt gressibile volatile ⁊ aquatile: hec enim e diuerso diuiduntur que sunt ex eodē genere sm diuisionē: animal nāqꝫ diuiditur in hec in volatile ⁊ gressibile ⁊ in aquatile ⁊ nihil horuꝫ prius vel posterius est: sed simul p naturā hec esse videtur. Diuidit autē ⁊ singulū hoꝝ in spēm rursus: vt gressibile aial ⁊ volatile ⁊ aquatile: erūt ergo ⁊ illa simul naturalr̄ quecūqꝫ ex eodē genere sm eandē diuisionem sunt genera vero semper priora sunt: neqꝫ enim cōuertunt sm φ est esse cōsequentiā: vt cū sit aliquid aquatile quidem: est aial. cū vero sit animal non est necesse vt sit aquatile. Simul ergo per naturam dicuntur quecūqꝫ conuertuntur quidē sm φ est esse ɔñtiam: sed nequaqꝫ quidem causa est alterū alteri vt sit: ⁊ ea que ex eodem genere e diuerso diuiduntur ab inuicē: ⁊ simpliciter simul sunt quoꝝ generatio in eodeꝫ tēpore est.

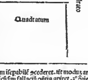
¶ In hoc tertio capitulo tradit duos modos principales simultatis. s. tpis ⁊ nāe: ⁊ sꝫ subdiuisio secūdo modo i duo mēbra: tres modi efficiunt oēs. Primus est eoꝝ que sunt simul tpe: hec autem describit eē quoꝝ gñatio est in eodē tēpore qḋ dupl'r exponi pōt. pº intelligēdo per gñationē et cōseruationē: ita φ illa dicant simul tēpore quoꝝ gñatio ⁊ cōseruatio sunt in eodem tempore: adeqꝫte: ⁊ hec vocant coequeua: vt subiectum ⁊ ppria eius accñtia qrto mōi: ⁊ sic v'ba sequētia. s. neutrū. n. est prius neqꝫ posteri⁹ absolute suscipiēda sunt vt declarantia predictū sensuꝫ. Secūdo intelligendo p gñationeꝫ ipsam rei factionē: ita vt ad eē simul tpe: sufficiat eodem tpe incepisse: nec regri

ꝙ eodē tpe finiant̄: ⁊ sic illa ꝟba: neutrum enim est ꝑus neqꝫ posterius glosanda sunt. i. neutrū est antiquius: aut min⁹ antiquū altero. ⁊ hoc mō dicim⁹ gemellos eē eiusdē etatis ⁊ neutruꝫ altero antiqꝛē: vtraqꝫ expositio bona est: ⁊ lꝫ pma Alberto placeat. scđam tñ vsus ꝯfirmat: hic ꝑcipue vbi famosus sermo habet̄. Scđs modus simultatis est: quo illa que ꝯuertunt̄ ſm essendi ꝯñtiam ⁊ neutruꝫ est alteri cā essendi: simul nā dicunt̄ vt correlatiua. Et aduerte ꝙ itelligit̄ oem̄ hoc excludēdo causalitatem ſm oē genus cause ⁊ nō tm̄ efficiētis aut mālis: propter qđ modus iste in solis relatiuis iueniri videt̄. Tertius modus est quo illa que ex eodē gñe e diuerso diuidūtur adinuicē simul eē dicunt̄: ⁊ declarās quid sit qđ dicit subdit. e diuerso aūt alterutrū diuidi: dicunt̄ illa que ſm eādē sunt diuisionē. i. opposita mēbra eiusdē diuisionis: vt volatile ⁊ aquatile: respectu aīalis: ⁊ pēnatum ⁊ non pēnatū respectu volatilis ⁊c̄. ¶ Aduerte ꝙ qꝛ simultas nāe duo exigit. s. coexistētiā necīam: ⁊ neutrius ab altero presuppōnē: ⁊ pᵐ hoꝝ stat cuꝫ ꝑoritate nāe: vt pꝫ de sbto ⁊ ꝓprio ⁊ sorteꝫ sedere: ⁊ veritatē ōronis: per 2ᵐ hoꝝ. s. ꝑ negationē presuppōnis vtrinqꝫ: cōplet̄ rō simultatis nālis. Et qm̄ in rōne supioris cōueniunt oia inferiora: ideo vterqꝫ modus simultatis nāe ꝯtinet istas duas ꝯditiōes: ita ꝙ quouis mō dicam⁹ aliqua eē simul nā: affirmamus ea se inuicē comitari ⁊ negam⁹ alteꝝ ab altero ꝑsupponi ⁊ de ꝑ qdē mō pꝫ. de scđo aūt ex eo manifestuꝫ esse pōt ꝙ impossīe est genus diuidi ꝑ alteꝝ mēbrum tm̄: ⁊ ꝯstat neutrum altero ꝑus diuidē ſpm: qꝛ esset tunc altero tm̄ diuisum: duos tñ modos simultatis nālis dixit Aristoteles: qꝛ differūt in hoc ꝙ ꝑmus est sine disparitate nālis nobilitatis. scđs aūt est cum disparitate nālis nobilitatis: qm̄ neutrū relatiuoꝝ est altero nobilius: ⁊ diuidētium idem genus alteꝝ se hꝫ vt habitus: ⁊ alteꝝ vt ꝑuatio: vt dī. 10. metaᶜᵉ. ꝓpter qđ modus iste aliqd hꝫ admixtū prioritatis nālis: si prius nobilitate nāe: prius nā vocādū est: ⁊ lꝫ est veꝝ loquēdo de reb⁹ que diuidunt: ꝓpter qđ dixim⁹ in solis relatiuis simultatem nāe saluari. sed ꝯsiderando mēbra diuisionis inquātum diuidētia e diuerso vnū ⁊c̄. Simultas nature dīno ⁊ pure saluat̄: ⁊ sic intelligēdus est textus presens: cetera ex se clara sunt ⁊c̄.

¶ Motus aūt spēs sunt sex: gñatio: corruptio augmentū: diminutio: alteratio: ſm locū mutatio. Alij itaqꝫ motus palam est: qꝛ alij abinuicē sunt: nō. n. est gñatio corruptio: neqꝫ augmētum diminutio nec alteratio ſm locū mutatio: silr aūt ⁊ in alijs. In alteratione ꝟo hēt quādam qōnem ne forte necīum sit id qđ alteratur per aliquā motionē alterari. hoc aūt nō est veꝝ: naꝫ pene ſm oēs passiones aut plures alterari accidit nulla aliaꝝ motionū cōicante: neqꝫ enim augeri necessariū est qđ per passionē mouet̄: neqꝫ minui. silr aūt ī alijs. Ideoqꝫ erit alia ꝑter illos mot⁹ alteratio: nā si eadē eēt: oporteret id qđ alterat̄. mox vel augeri vel minui: vel ꝑ quādā aliaꝝ ꝯñtiā motionū fieri. sed non est necē: silr aūt ⁊ qđ auget̄ aut alia mutatione mouet̄ alterari oportebat: sꝫ sūt qdā crescētia q̄ nō alterant̄ vt q̄drangulū circūposito gnomone crescit qdē: alteratū ꝟo nihil factuꝫ est: sic ⁊ in alijs hmōi: q̄re alij sūt mot⁹ adinuicem. Est aūt simplr̄ qdē motui quies ꝯ̄rium. His aūt que ꝑ singula sunt gñoni qdē corruptio: augmētationi qdē diminutio: ſm locuꝫ ꝟo mutationi ſm locuꝫ qes maxime videtur oppositū eē: ⁊ forte in ꝯ̄rium locū mutatio: vt que est iferius ei q̄ est supius: ⁊ ea q̄ est supius: ei q̄ est inferius. Reliquū ꝟo assignatoꝝ motuū nō facile est assignare qdem ꝯtrariū: videt̄ aūt neqꝫ aliqd ei esse ꝯtrarium: nisi qs ⁊ in hoc ſm q̄litatem qetem opponat: aut in ꝯ̄riū q̄litatis mutationem: sicut ⁊ in mutatione ſm locū qetem: aut in ꝯtrariū locū mutationē. Est enī alteratio ſm q̄litatem mutatio. Quapropter opposita erit ſm q̄litatem mutationi qes: aut in contrarium mutatio q̄litatis: vt albuni fieri ad id quod est nigrum fieri: alteratur enim in contrarium q̄litatis mutatione facta.

¶ In hoc 4ᵒ cap̄ de motu tria dicit: ꝑ numeruꝫ specieꝝ: dicēs eas eē sex: quaꝝ due ꝑme sunt mutationes ſm sbam: due sequētes ſm q̄ntitatē. qnta ſm q̄litatē: vltima ſm locū: has. n. tm̄ spēs gñales fama distinxit ꝑꝑ eaꝝ manifestā inspectionē. diuersitatē 2ᵒ ꝑdictaꝝ speꝝ tradit: dicēs alios mot⁹. i. mot⁹ quos alios diximus specifica alietate. palā eē ꝙ alij ſm ꝟitatē sūt: lꝫ de alteratione dubitari possit ex eo ꝙ aliqs crederet alterationē non separari ab alijs mutationib⁹. Sꝫ lꝫ nō iducat qōnem: qꝛ falsum est ipsam nō iueniri sine alijs motib⁹: vt pꝫ de eo q nigrescit in solis aspectu qescēs ſm locū ⁊ alios mot⁹: est ḡ alteratio alius mot⁹ ab alijs: ⁊ stat rō in lꝫ: si alteratio eēt idem mot⁹ cū alijs nē posset separi ab eis: sed pōt separi. ḡ ⁊c̄. Et qm̄ ex sepabilitate cōclusit distōnem alterationis ab alijs: ne aliqs ex insepabilitate augmētationis ab alteratione ꝯcluderet augmētationē nō eē diuersam ab alteratione. sꝫ potius spēm vel modū eius. Addidit simile esse de augmētatiōe. s. ꝙ pōt separi ab alteratione: ⁊ dat exēplū in mathematicis de augmēto q̄drati circūposito gnomone: vocat̄ aūt gnomo: q̄dratū sup diametruꝫ ꝯsistens cum duob⁹ supplemētis. hoc. n. apposito quadrato manifeste quadratū maius ꝯstituit̄: vt in hac figura patet.

¶ Aduerte hic ꝙ qꝛ vt pluries dictū est ſm famā loqt̄ Aꝛ. ſm quā augmentatio extēdit̄ ad oēm q̄ntitatis additionē qua res maior dicit̄ ideo augmētationē absqꝫ alteratiōe fieri dixit: ⁊ caute ꝯdit exēplum in mathematicis vt vel sic cognosceret̄: ꝙ ſꝫ vulgus loqtur. si enim subtilr̄ de augmen

tatione dām eēt: ipsam isepabilē ꝯcederet. Et moduꝫ arguēdi ꝑdictū sophisticū ſm fallaciā ꝯñtis apiret. 3ᵒ ꝯ̄rietatē in motu inuētā apit: extēdens ꝯ̄rietatē ad oppōnem quoqꝫ ꝑuatiuā q̄ illi⁹ est radix. ⁊ motui in cōi qetē ꝯ̄riam ponit: singulis ꝟo motib⁹ singulos mot⁹ ⁊ qetes: vt clare pꝫ in textu: i quo oia que dicunt̄ lꝫ dubitatiue dicant̄: qꝛ adhuc nō ꝑbata: sunt tñ vera: vt in 5 physicoꝝ pꝫ ⁊c̄.

Habere aut̃ multis modis dr̃. aut enĩ tanq̃ habitũ: ⁊ affectũ: aut aliã quã libet q̃litatẽ. dicimur .n. disciplinaz hẽre atq̃ virtutẽ aut q̃ztitatem: que ꝯtingit ei q̃ hʒ magnitudinẽ: dicimur .n. habere habitũ aut ea que circa corpus sunt: vt vestimentũ vel tunicam: aut in mẽbro: vt in manu anulũ: aut membruʒ vt manũ vel pedem: aut in vase vt in modio grana tritici: aut in lagena vinũ: vinũ enim habere lagena dicitur: ⁊ modius grana tritici. hec ergo oĩa habere dicunt̃ vt in vase: aut vt possessionem. habere enĩ domũ: aut agrũ dicimur: aut etiam vir vxorẽ habere: aut vxor virũ. Sed videt̃ alienissimus q̃ nũc dictus est modus esse in eo q̃d est habere. nihil enim aliud vxorẽ habere significamus: nisi q2 cohabitãt. Forte tñ ⁊ alij q̃dez apparebũt modi de eo q̃d est habere. Sed q̃ consueuerũt dici pene omnes numerati sunt.

¶ In hoc vltimo capl'o enumerat quot modis dicamus aliq̃d habere rem aliquam: ⁊ q2 sermo suus est sufficienter ex se manifestius fm̃ p̃sentẽ intẽtionem. in q̃nto nãq̃ metaphysice subtilius hec discutienda relinquunt̃. ideo nihil addẽduz reor: distinctionẽ tamen inter habere post predicamẽtum. ⁊ habitum predicamẽtum: ⁊ habitũ primam spẽm qualitatis positam supius in predicamento qualitatis diligens Lector poterit nouiter repetere. Et sic tandez finit̃ presens õpus. Die nona Januarij. Anno christiane salutis millesimo q̃dringẽtissimo nonagesimo octauo. in cõuentu sancti Apollinaris in suburbijs Papie. Quicq̃d igit̃ veritati ꝯtrarium aut minus ꝯsonũ in his cõmẽtarijs alicui videbit̃. qm̃ mallẽ viuẽs: aut reuocare: aut ꝯsonum ostendẽ q̃ȝ postmoduz temere despici aut impugnari. Rogo dubitãtes aut detrahẽtes: vt viuo: tã in his q̃ȝ ceteris scriptis ⁊ scribẽdis cõgredi velint ob veritatis exaltationẽ. ⁊ gloriam p̃me sũmeq̃ veritatis. Ad cuius participationẽ media diui Thome doctrina trahere studiosos omnes viribus totis nitimur ⁊c̃.

¶ Expliciũt cõmentaria fratris Thome de Vio Caietani sacre theologie: ac ordinis p̃dicatoꝝ p̃fessoris. in predicabilia Porphyrij. ⁊ predicamenta Aristotelis.

¶ Additiones in libros Posterioꝝ analethicoꝝ eiusdez.

¶ De necessitate demonstrationis. Cap. j.

T. c. 1. Omnis doctrina: ⁊ oĩs disciplina intellectiua: ex preexistẽte fit cognitione. Manifestũ est autẽ hoc speculantibus in oẽs. Mathematice eniz sciẽtiaꝝ per hũc moduz fiunt: ⁊ aliaꝝ vnaqueq̃ artiũ. Similr̃ aũt ⁊ circa orationes q̃ per syllogismos ⁊ que per inductionẽ: vtreq̃ eniz per prius nota faciũt doctrinam: he q̃dem incipiẽtes tanq̃ a notis: ille v̈o demõstrãtes vniuersale per id q̃d manifestũ est singulare. Similr aũt ⁊ rhetorice persuadent: aut enim per exẽpla que est inductio: aut per enthymema q̃d vere est syllogismus. Dupliciter autem necessariũ est precognoscere: alia nãq̃ q̃a sunt prius opinari necesse est: alia v̈o q̃d est quod dicit̃: intelligere oportet: quedam aũt vtraq̃: vt q̃m omne quod est aut affirmare aut negare verũ est: q̃a est: triangulũ autem quoniam hoc q̃dem significat: sed vtriuq̃ vtraq̃: ⁊ q̃d significat: ⁊ q̃a est. Non enim similiter hoꝝ vnumquodq̃ manifestũ nobis est. Est aũt cognoscere alia q̃dem prius cognoscentem. quorũdaz autem simul accipere notitiam: vt quecũq̃ cõtingunt esse sub vniuersalib' quorum habent cognitionem. Q2 enim omnis triãgulus habet tres angulos equales duob' rectis presciuit: q̃ v̈o hic q̃ est in semicirculo triangulus sit simul inducens cognouit. Quorũdam enĩ hoc modo disciplina est ⁊ nõ per mediũ vltimum cognoscit̃: quecũq̃ enim singularium cõtingũt esse ⁊ nõ de subiecto aliquo. Ante autẽ q̃ȝ fit inducere aut accipe syllogismũ quodã modo q̃dẽ fortasse dicendũ est scire: mõ autez alio nõ. q̃d eniz nesciuit si est simplr̃: hoc quodãmodo sciuit. vt q̃d duos rectos hʒ. Sʒ manifestũ est q̃ sic q̃dẽ scit: simpliciter aũt nõ scit. Si v̈o non: Menonis ambiguitas accidit: aut enim nihil discet: aut que nouit: nõ aũt sicut q̃dam argumẽtant̃ soluere dicẽdum est. Nunq̃d sciuisti oẽm dualitatẽ: q̃m par est aut nõ. dicenti autẽ attulerũt quãdam dualitatem quã nõ opinatus est esse. Solent enim nõ dicẽtes cognoscere oẽm dualitatẽ esse parẽ: sʒ quã sciũt q̃ dualitas sit: ⁊ etiam sciũt q̃dem cui' vere demõstrationem habẽt: ⁊ cuius acceperũt: acceperũt aũt non de omni cuius vtiq̃ sciũt q̃ triangulus aut numerus sit: sʒ simpliciter de omni numero ⁊ triãgulo: neq̃ enim vna ꝑpositio accipit̃ hm̃ói: q̃ quẽ tu nosti numerũ aut quam nosti lineaz rectã sed de oĩ simplr̃. Sed nihil (vt opinor) ꝓhibet qm̃ est quod addiscit scire. est autem sic ignorare: incõueniẽs enim non est si scit quodãmodo q̃d addiscit: sed si sic modo vt inquantum adiscit ⁊ scit.

¶ Summa huius capituli hec est.

Omnis doctrina ⁊ disciplina intellectiua ex p̃existe fit cognitione: ꝓbat̃ iductiue in oibus modis sciẽdi. s. syll'o enthymemate iductiõe ⁊ exẽplo ⁊ in omni gñe disciplinetam speculatiue q̃ȝ practice: ⁊ tam scientifice q̃ȝ opinatiue.

¶ Precognitio est duplex. s. quid: ⁊ quia: probatur s prio: r: q2 precognita sunt tria. s. principia: subiectũ: ⁊ passio:

principia

t p ista materia p̃ablus for iz methaz q z i meo p̃ore

principia. quia sunt: subiectũ. q2 est: ⁊ quid est: passio qd est: probatur a priori. quia non similiter vnumqδq3 borum est nobis cognoscibile ad demonstrationem.

3ᵃ 2 ¶ Principia vniuersalia: prius tẽpore cognoscuntur conclusione: pncipia ṽo singularia nota: in ipsa subsumptione sub vniuersalibus esse: simul tempore cum conclusionibus cognoscuntur: prius tamẽ natura probatur a priori. q2 quorũdam hoc modo disciplina est.

4ᵃ 2 ¶ Ipsa ↄclusio anteq̃3 syllogizet est cognita sm qd: ignota aũt sim plr: pbat deducẽdo ad impoe: q2 aliter redit ambiguitas Mẽnonis. s. aut nihil discẽ: aut ea que nouimus: solo. n. dicẽtium nõ cogsci oia singularia cogscẽdo vle: s3 que nota sunt esse singularia illius: falsa est: q2 vle eo modo scitur quo in demõstratione assumitur: assumit autem omne simplr: ⁊ non omne qδ nosti vel noui.

¶ Series autem hec est.

Tractatuus de demonstratione Aristoteles.

Qm̃ demonstratio q̃tuor qões habet sicut ⁊ qδl3 scibile. s. an est: quid: q2 est: ⁊ ppř qd est. Nec pfecta notitia rei sine his haberi põt. In hoc primo cap an sit demõstratio. in sequẽtib⁹ ṽo vsq3 ad sextũ decimũ caplm exclusiue: ptinẽtia ad qõnẽ qd est demonstratio. Inde aũt vsq3 ad finẽ primi libri: ptinentia ad qõnem quia est. i. quasi passiones demõstrationis puta finitatem pfectionem vnitatẽ certitudinẽ diuersitatẽ ⁊c̃. In 2° demum libro de ptinẽtibus ad qõnem ppter qd. i. de causa demõstrationis. i. de medio: vsq3 ad vltimũ caplz exclusiue: ⁊ de dignitatibus in vltimo caplo determinat. Sicq3 (vt Alexander dixit) demõstrando docet demonstrare. Quia ṽo idẽ est querere ⁊ determinare in scibilibus: an aliqd sit: ⁊ an necesse sit illud esse: q2 nihil tale superfluum aut per accidẽs ↄtingit esse: sed aut nõ esse: aut necio esse: q2 per accidẽs esse reputat non eẽ in h9. Ideo volens determinare demõstrationẽ esse in hoc caplo intendit ostẽdere necessitatẽ syllogismi demõstratiui: cuius necessitas (q2 instrumẽtuz est) ex eius fine qui nihil aliud est: q̃3 sciẽtie generatio sumẽda est. Et vult declarare sciẽtiam gñari de nouo in nobis ex p̃existente in nobis notitia. ⁊ ↄsequenter non eẽ nobis inditam: aut aliunde infusam: vt Socrates ⁊ Plato dixerunt: sed demõstratiuo discursu ex noto ad ignotũ acqsitam: ⁊ ↄñter ad sciẽtie generationẽ necẽium nobis esse demõstratiuũ syllm: de quo presens liber tractat. Unde ab ipso fine inchoãs pponit disciplinã intellectualẽ ex preexistẽte in nobis cognitione gñari. Deinde ad intẽtũ descẽdens ostẽdit que ⁊ quotuplex sit ista p̃existens cognitio. Et que ⁊ quot sint illa que precognoscunt ante demõstrationẽ. (in 2ᵃ ↄne) Inde qño in ipso exercitio demõstrationis pncipia de quibus opz p̃cognoscere: q2 sunt p̃cognoscunt diuersimode. (in 3ᵃ ↄclusione) Demũ qño ipsa ↄclo precognita sit: anteq̃3 demõstret. (4ᵃ ↄclusione) insinuat: ⁊ r̃ndet ambiguitati platonice: excludẽs simul falsam quorũdam r̃nsionẽ. Et sic notitia ↄclusionis gñatur ex p̃existente cognitione pncipiorũ subiecti passionis ⁊ ipsius ↄclusionis: sm qd: preexistẽte dico ordine tẽporis: quo ad pncipia vlia: ordine autem nature tñ quo ad principia singularia.

Circa p̃mam ↄnẽ aduertẽdum est q ly. ex p̃existẽti cognitiõe: positũ in p̃ma ↄne nõ opz glosari. s. sensitiua: sed indefinite relinquẽduz est. Et expectãda est expositio Aristotelis. quam subiũgit in sequentibus ↄclusionibus. Qδ enim ab ipso expositũ est nostram nõ exposcit glosam. Fuit aũt adeo sollicitus circa exponẽdam illam pticulam resoluẽdo vsq3 ad p̃mas cognitionis radices. Ut cum hic pponat qd ⁊ q̃a precognosci: in 2° lib° diligẽter inuestiget qño ipm qd cognoscit ⁊ ↄsumet p̃sens opus declarando: qño ipsum q̃a: sit nobis notum.

Circa scδam ↄnem. Ad euidẽtiam precognitionuz ⁊ numeri eaꝝ. Aduerte q cũ p̃cognitio nõ dicat in pposito quelibet cognitio alteram p̃cedẽs: sed ea tm̃ ex qua discursus disciplinalis fit: opz p̃cognitionez oẽm p̃me vel scδe opationis itellectus opus eẽ. Cũ aũt obiectum p̃me opationis intellect⁹ sit incõplexum nõ dicens esse vel non eẽ qδ sufficiẽter diuidit: per qd rei: ⁊ qd nominis: ⁊ obiectũ scδe sit cõplexum verbalr: in quo dicit esse vel nõ eẽ: qδ sufficiẽter diuidit per cõplexuz signs eẽ veꝝ: ⁊ significãs esse reale: cuncta cõplexus mira breuitate Aristoteles p̃cognitiones oẽs reduxit ad duas. s. qd. ⁊ q̃a. Sub qd: quid rei: ⁊ qd nois. Sub q̃a: ⁊ q̃a est: ⁊ quia veꝝ est (analogice) cõprehẽdens. Rursus q2 nõ qδl3 qd: nec qδlibet q̃a discursum quelibet facit: sed limes aliqs eoꝝ est: ex ipsa que discurrẽdo inuestigat ↄnetsumẽ opz: cuius qd: ⁊ cuius q̃a: p̃cognosci necẽ sit. Cõclusionez aũt q2 ↄclusio est ex aliqbus pncipijs: inferri necẽ est ⁊ duos terminos in se hĩe. s. sbm ⁊ p̃dicatũ: quoꝝ ↄiunctio vel diuisio iferat. Hoꝝ igit trium p̃cognitiones illas opz esse nõ vniformiter: q2 vniformia nõ sunt: nec sm semec vt cognita. Quia g̃ pn̈ ex qb⁹ ↄclo infer ẽda est cõplexa sunt: que vt sic non hñt nisi eẽ veꝝ: ideo p̃cognoscẽda sunt tm̃: q2 sunt. i. q2 vera sunt. Subm aũt q2 incomplexum est: ⁊ vtrũq3 qd habet ⁊ cõplexionem facit cum suo eẽ ⁊ independens est tam sm eẽntiam q̃3 sm eẽ. a sua passione que predicat in ↄclusione: precognosci opz duplr. s. qd est: ⁊ q̃a est. Predicatuz aũt qδ passio vel pmodum passionis se hñs est: incõplexum qdem ens est: ⁊ vtrunq3 qd: ⁊ esse pprium cum quo cõplexionẽ facit habet: sed qm̃ eius eẽ queritur: ⁊ eius qd rei: ante eius eẽ cognosci non põt solum quo ad quid nominis cognosci oportet.

Circa eãdem scδam ↄnẽ: quo ad id qδ ibi dr: de p̃cognitione pncipioꝝ: aduerte quosdã min⁹ bñ intelligẽtes dicta a. S. Tho. in expõne text⁹ inficiari ei⁹ rõnẽ quã reddit de h q de pncipijs nõ p̃cognoscit qd. Rõ siqdẽ eius est: q2 cõplexoꝝ nõ est diffinitio: pn̈ aũt cõplexa sunt. Aiunt isti q assignãtes hãc rõnem a veritate deuiant: q2 in equocatiõe laborãt. Cõplexoꝝ eni nõ est diffinitio qd rei. Phs aũt loqtur hic de diffõne qd nois: que ẽt cõplexis ↄuenit. Sed arguẽtes h mõ: Aristotelis textum min⁹ pspicaciter sunt intuitu. Falsuz est siqdẽ q Aristoteles hic coartet se ad diffõnẽ qd nois: l3 de illa ẽt loquat. Uñ text⁹ ait. Alia aũt (qd est qδ dr) intelligẽ opz: vbi expsse appet pfunde speculãtib⁹ q diffõnẽ qd rei nõ exclusit dicendo qd est qδ dr. Quãuis. n. cognoscẽ qd dr sit solũ cognoscẽ qd nois: cognoscẽ tñ qd est: id qδ dr: nõ est p̃cise cognoscẽ qd nois: sed cõprehẽdit in se ẽt: qd rei. nec obstat expositio. S. Tho. iterpretãtis: qd est qδ dr. i. quid sigt non ien: qm̃ sermo Aristotelis pregnans est: ⁊ vtroq3 mõ exponi põt. Et exponit a. S. Tho. hic ⁊ alibi: volẽre ex hoc textu q de subiecto p̃supponit qd rei. Si enim vlr itelligat: quid nois: exponẽdum est. Si autẽ in demr̃atione simplr qd rei: tam subiecti q̃3 passionis q̃nq3 vt infra ostẽdet. Uñ Aristo. de qd in cõi loqtur: cũ duas p̃cognitiones statuit. s. qd: ⁊ quia: sicut ẽt loqtur de q̃a in cõi: vt extẽdit se ad eẽ veꝝ: ⁊ ad esse simplr. Quia igitur de qd in cõi sermo est: ⁊ simplr loquẽdo pncipia: q2 complexa sunt non hñt qd: q2 absolute loquẽdo non habẽt diffõnem. Ideo sanctus Thomas simplr dixit: q de pncipijs non p̃cognoscit qd: q2 cõplexa sunt ⁊ indiffinibilia. Amplius q2 cõplexa: vt sic: qd nois pprie nõ hñt sat fuit diuo Thome de cõplexis vt sic loquẽti declarare: q qd rei nõ hñt. h enim declarato nullũ remanebit qd principioꝝ p̃cognoscẽdum. Q2 aũt cõplexa vt sic pprie nõ habeãt qd nois: pz. tum ex Boetij verbis hic dicẽtis qδ qd significat non in ppositionib⁹ totis accipit: sed in termi-

Egidi⁹ sr. t. c. 2. du° vlt°.

minis tm̄.tum ex rõne quam ibi inuit.s.ꝙ ꝓpositio signi ficat incẽ aliud alij magis ꝙ̄ sigt aliqd: tum ex aduersa rijs dicẽtibus: ꝙ cõplexa hñt qd nois dupl'r: vel vt signi ficant noĩe incomplexo: vt hystoria Troiana dr̄ Ilia: vel rõne terminoꝝ suoꝝ. liquet enĩ ꝙ neutro istoꝝ modoꝝ ipsis cõplexis: vt sic qd assignat᷑. sed rõne alicuius incõ plexi. Amplius cuꝫ ex eadẽ radice cõplexis insit carere: quid rei ꝛ qd nois: ex h.s.ꝙ cõplexa sunt vt ex dictis pꝫ. Assumẽs. S. Tho. ꝙ cõplexoꝝ nõ est diffõ: ꝛ iõ de ꝑnci pijs non ꝑcognoscit᷑ qd vtrũqꝫ qd sufficienter exclusit.

Circa eandem scḋam ꝯnem dubitat᷑ quadrupl'r. Pri mo: an cum dicit᷑. de subiecto precognoscit᷑ qd intelligat᷑ qd rei: an quid nois. Qꝫ enim intelligẽdũ non sit qd rei ex ipsius Aristotelis obseruatione videtur. In sciẽtia enim de aĩa: cuius subiectũ est aĩa. Inuestigat qd est aĩa: ꝛ nõ presupponit: nec põt dici ꝙ hoc fecit: non in quãtum tradẽs sciẽtiam de aĩa: sed idutus alteꝝ habitũ. Primo: qꝛ cum diffinire aĩam sit phi nãlis: qꝛ non abstra hit a materia sensibili: nõ erit facile fingere: ad quam par tem naturalis phie hoc ꝑtinerẽt nõ ad sciam de aĩa. Se cundo: qꝛ admissa hac fictione: qd dicet᷑ ad id qḋ supius tactum est: ꝙ.s. in hoc ope cuius subiectũ est syll's demõ stratiuus Aristotelis inqrit quid sit demr̄atio. ❡ Pꝫ. Si ante demõstrationẽ opꝫ scire qd rei ipsius subiecti: opor tẽt dicẽ ꝙ habemus quod qd est: cuiusqꝫ rei: de qua sci mus aliqd demonstratiue: hoc autem experimur falsum esse. Multa enim de luna: sole: ꝛ deo scimus: quoꝛuꝫ qḋ quid est ignoramus. ❡ In oppositum est hic auctoritas Porphyrij: Alberti: ꝛ sancti Thome.

2. de aĩa T. cõ. 6 · *in. 1. c. 6.*

❡ Scḋo dubitat᷑: an cuꝫ dr̄ de subiecto precognoscitur qꝛ est: intelligat᷑ de eẽ in rerum natura actual'r. Videt᷑ enim ꝙ sic per rõnem quaꝫ ad hoc inuit Porphyrius: illud eẽ subiecti ꝑsupponit᷑ quo substat passioni: sed ſm nõ sub stat passioni nisi ſm suum esse reale in reꝝ natura: suppo nẽdo ꝙ passio sit accidens (vt cõia via tenet) ergo subie ctum eẽ in reꝝ nã supponit᷑. Maior est euidens: ex eo ꝙ tota ratio quare de subiecto ꝑsupponit᷑ eẽ: est qꝛ substat passioni. ❡ In oppositum aũt est ꝑmo ꝙ scientia abstra hit ab esse actualis existẽtie. nam abstrahit a ꝯtingenter accidenti: quale est eẽ actuale. Secundo qm̄ cõtingeret ꝙ scientia supponeret falsuꝫ: qm̄ corruptis rosis ille qui iam acqsita sciẽtia de rosis vtitur: si supponit rosam esse supponit falsum: qm̄ rosa tunc ſm veritatem non est.

❡ Tertio dubitat᷑: an cum dicit᷑: ꝙ de passione precogno scitur quid: intelligat᷑ quid nominis: aut quid rei. Videt᷑ siqdem ꝙ quid rei precognoscẽdum sit: qꝛ medium opꝫ esse precognitum: sed medium est qḋ quid est passionis (vt dicitur in 2° huius.) ergo. ❡ In oppositum sunt ver ba Aristotelis in hoc loco dicentis: ꝙ de passione preco gnoscitur quid significat. ꝛ. S. Tho. illa exponentis.

T. cõ. 8

❡ Quarto dubitatur: an omnis scientia supponat suum subiectum esse: an aliquam.

❡ Ad euidẽtiam hoꝝ. Primo declarandi sunt termini in dubijs assumpti. s. quid rei ꝛ quid nois. Scḋo sigillatim rñdendum est. Quid nois: vt alibi diximus: nihil aliud est ꝙ̄ qditas nois: sicut qd rei est ipsa rei qditas. Nomi nis aũt cum ad aliquid sit ꝛ eẽntialiter alterius signum tunc ꝑcognoscit᷑ qditas quãdo eiꝰ significatio innotescit. Rei aũt qditas: non nisi per eẽntialia oĩa patefit. Unde ꝛ ꝓprium interrogatiuũ qd nois est qd significat. ꝓprium ṽo interrogatiuum qd rei: ꝛ qd est. Differt ergo qd nois a quid rei: qꝛ cognoscẽ quid nois: est cognoscere quid si gnificat nomen. Cognoscere autẽ qd rei est cognoscẽ qd est res significata per nomẽ. Et qꝛ rei quiditas eẽntia est: quam entia tm̄ habẽt: ꝛ res non cognoscit᷑ qditatiue nisi per suam diffinitionẽ explicãtem eam a prima potẽtia vsqꝫ ad vltimum actũ: ideo qd rei entium tm̄ est: ꝛ vnico modo cognosci potest. Quia ṽo ad qd nomẽ referatur vt signuꝫ ad significatũ eẽ non opꝫ: ꝛ per cõmunia ꝛ acci dẽtalia: ꝛ nutus: ꝛ signa declarari põt: ideo qd nois non entis eẽ põt: ꝛ incertos hẽt modos sue manifestationis.

sup ḋ en te ꝛ eẽn in ꝓhe°.

❡ Ad pꝫm ergo dubium dicit᷑: ꝙ demõstratio: vt infra dicet᷑ est duplex: quedã a priori: ꝛ quedam a posteriori. Si lo quamur de sciẽtia a priori: sic opꝫ cognoscẽ qd rei ipsius subiecti: qꝛ qḋ qd est subiecti: est causa passionis: ad quã opꝫ vltimo resoluere demõstrationem ꝓpter qd: vt in 2° huius dicit᷑: ꝛ hoc expresse ponunt hic Porphyrius: Al bertus: ꝛ. S. Thomas. Si ṽo loquamur de sciẽtia a po steriori: tunc sufficit qd nois precognoscẽ de subiecto: vti mur siqdem in talibꝰ demõstrationibus effectu loco diffi nitionis ipsius subiecti vt medio termino ꝛ causa in co gnoscẽdo. ❡ Ad obiecta aũt in oppositum dr̄: ꝙ cum in qualibet scia speciali vltra ꝑncipia cõia cõplexa ꝛ incõ plexa que supponunt᷑ in metaphysica: sint ꝑncipia ꝓpria illi sciẽtie: opꝫ sciam secari in duas partes: in quaꝝ ꝑma iaciant᷑ positiones cõplexe ꝛ incõplexe. In scḋa ṽo inue stigent᷑ passiones ṽtute illoꝝ ꝑncipioꝝ: cuius signuꝫ eui denter apparet in ꝑn° Euclidis. Et quia hꝫ positiones si sunt incõplexe: cognoscunt᷑ ꝑma opatione intellectus. si cõplexe sunt per se note: ideo opꝫ diuidẽ opus sciẽtificuꝫ in intellectum, cuius est cognoscẽ: quod qd est: ꝛ per se nota: vt in 2° huius dicit᷑. Et sciam ꝓprie dictaꝫ: que pro cessu demõstratiuo acqritur. Et sic cum vnũ ꝑncipioꝛuꝫ ꝓprioꝝ sit qḋ quid est subiecti: anteqꝫ scia generet᷑ quidi tas subiecti cognita est. Et ꝑ hoc patet rñsio ad vtrũqꝫ obiectoꝝ ꝛ similia. Dico siqdẽ ꝙ mos est Aristotelis po sitiones facẽ in libris suis: vt pꝫ in ꝑdicamẽtis ꝛ ꝑncipio perihermenias: ꝛ ꝑmo prioꝝ: ꝛ ꝑ physicoꝝ: ꝛ locis addu ctis. positiones aũt tales sunt ante sciam: ꝛ nõ pars sciẽ tie: sed scientie ꝓpria ꝑncipia. Et ideo simpl'r ꝯcedẽdum est ꝙ Aristoteles regulaꝫ hãc obseruauit. Nec obstat ꝙ in ꝑdictis locis demõstratiuo discursu diffõnẽ nãlẽ per finalẽ inuestiget: aut ꝯcludat: qm̄ hoc est ꝑ accñs. Sicut enim ꝑme opationi itellectus per accidẽs miscet᷑ secũda dum diffinitio cõponẽdo ptes eius cognoscit: ita ẽt eidẽ immiscet᷑ tertia: duꝫ diffinitio applicat᷑ syll'o discursiuo ipsi diffinito: ꝛ qꝛ in his que sunt ꝑ accñs ꝯtingit falli sapien tes (vt in elẽchis dr̄.) ideo habitꝰ in ꝑdictis locis acqsitꝰ: putat᷑ sciẽtificus: sꝫ reuera nõ est: qꝛ ꝑ accidẽs est per de monstrationẽ acqsitus. ❡ Ad vltimã ṽo obiectionẽ dr̄: ꝙ de sole ꝛ luna ꝛ hꝫ nõ hẽmus sciẽtiam a priori simpl'r: ꝛ ideo nõ est opus precognoscere qḋ quid est ipsorum.

Ad pꝫm dubiũ T. c. 30. · *vbi sꝫ t. cõ. 4* · *T. c. 4*

❡ Ad 2m dubium dicit᷑: ꝙ oportet precognoscẽ subiectuꝫ eẽ in rerum nã actual'r: tẽporibus tñ suis si subiectũ indi uidua non ꝯtinua sed ſm successionẽ habet: ꝛ hoc in sciẽ tijs realibus. in rõnalibꝰ enĩꝫ sufficit ꝙ ſm sit in eẽ obie ctiuo: ꝛ sil'r in nõ entibus. Causa aũt huiꝰ est ratio facta dubitãdo: que ꝯfirmat᷑ sic. Illud esse ꝑsupponit᷑ de subie cto: qḋ de ipso in illa scia nõ posse ꝓbari dr̄: sed tale est eẽ actual'r in rerum nã: ergo. Maior pꝫ ex eo: ꝙ ideo dr̄ nõ posse ꝓbari: qꝛ hic ab Aristotele dicit᷑ ꝑsupponi. Minor aũt nec a ꝓteruis negari põt. Ex ipso enim disputationis exercitio ꝯuinci possunt. Cum. n. Cõmẽtator in tot locis ait. nullam sciam ꝓbare subiectum suum eẽ: nec a priori nec a posteriori: qꝛ ꝑsupponit illud eẽ: clarum est ꝙ loq tur de eẽ actuali actual'r in rerum nã: qꝛ de substãtiaꝝ se paratarum eẽ loquitur: qḋ ꝓbatur 8° physicoꝝ: de illis. Quando ergo vertit᷑ in dubiũ Cõmẽtatoris dictum qḋ ex ista Aristotelis ꝓpositione Cõmẽtator acceptum asse rit ꝯtra Auicẽnam: de eẽ subiecti actual'r in rerum nã lo cutio est. Si dicat᷑ ꝙ secus est de substantijs separatis ꝛ de alijs: qꝛ ille ꝑpetue sunt: ꝛ in ꝑpetuis nõ differt esse ꝛ posse

ꝑ phi vlti. pꝫ. c. 12° me ta. c. T. c. 7. 46 ibidẽ c. 78. 83. 53. supra

T.c.32.

posse: vt dr in 3° physicoꝝ. ꝛ ꝯfiter presupponere de eis posse existere: ꝑinde est ac ꝑsupponere existere: hoc nihil obstat. Primo qm̄ formalr̄ differunt etiam in ꝑpetuis eē ꝛ posse: lȝ non duratione: ꝛ ꝯfiter quoq3 dicat ꝙ ꝑsupponitur eē: ꝛ non dicit̄ presupponit̄ posse eē opȝ formaliter loquendo: vt Aristoteles ꝯsueuit de ipso posse vt induit ipsum eē loqui: ꝛ non e conuerso. Scd̄o qm̄ lȝ particularia hoꝝ inferioꝝ corrumpant̄ ꝛ intelligētiaꝝ ꝑpetuent̄: vl̄ia tamē vtrorūq3: de quibus mīi per se sunt sciētie ꝛ demōstrationes ꝛ diffinitiones: ꝑpetua sunt: ꝛ nō differt in eis eē ꝛ posse: qm̄ illa ꝓpositio. in ꝑpetuis ꝛc. cuȝ ex perpetuitatis vi formalr̄ necēia sit: in oibus perpetuis tenet: quo fit vt ꝓpositio illa magis faueat ꝓposito q̄3 aduerse opinioni. Unde ꝓpriam voceȝ ignorant ꝛ negant qui dicunt: ꝙ de subiecto non ꝑsupponit̄ eē in rerum natura: ꝛ

Cap̄. 2.

Cōmētatori nihilominus expſſe ꝯtradicunt in dictis locis: ꝛ hic dicenti: de subiecto ꝙ ꝑcognoscit̄ ꝙ ipsa res sit inuēta. Clare enim luce pȝ assuetis in doctrina eius ꝙ rē inuētam eē apud ipm̄ nihil aliud est q̄3 rē esse. Amplius

T.c.14

cum eē (5° meta^c) sit duplex. s. actualis existētie: ꝛ qd̄ significat veritatē ꝓpositionis: aut ista ꝯclusio. de subiecto ꝑsupponit̄ q2 est: intelligit̄ de eē actualis existētie actualiter: ꝛ habetur intētum: aut potētialiter: vt sit sensus. de subiecto ꝑsupponit̄ q2 est. i. q2 pōt esse seu non repugnat esse: qd̄ idē est: q2 (non repugnātia) potētia logica est. Et hoc non ꝑmo q2 sic posset dici ꝙ de passione ꝑsupponit̄: qa est. i. q2 pōt esse: ꝛ sibi nō repugnat eē. Quis enim faciens demōstrationeȝ: demōstrat de aliquo passionē quā non supponat possibilē vt sit. Nullus siqdeȝ conatur ad cognoscēdum eē: qd̄ impolē putat eē. 2° q2 glosa hec destruit textum. Cum enim a cōposito ex aliquo termino: ꝛ eius ꝯditione diminuēte: nō liceat inferre illum terminū simplr̄: ex hoc qd̄ dico: q2 pōt eē: seu nō repugnat eē: non licebit inferre qa est: q2 potētia est conditio diminuēs: vt

Cō. 15.

Cōmētator dicit 4° meta^c cōmēto. 15. Et ꝯfiter ex veritate illius glose nō sequit̄ veritas textus dicētis: ꝙ opȝ de subiecto ꝑcognoscere qa est. Aut ergo glosa nō recta est: aut Aristoteles male dixit: aut intelligit̄ de esse qd̄ significat veritatē ꝓpositionis: ꝛ hoc in idē redit cum prioribus: q2 fundamētum veritatis est eē rei. Q. si fingas ꝙ de subiecto ꝑsupponit̄ qa est: id est q2 est tale de quo aliquid possit demōstrari eisdē rationib⁹ refellitur: h̄ enim modo ꝓpositionalr̄ loquēdo: ꝛ de passione ꝑsupponitur quia est: q2 demōstrator supponit eam eē taleȝ que possit de aliquo demōstrari: aliter nō assumeret ipsam vt extremum demōstrabile: ꝛ ꝯditio minuēs non eripitur per h̄.

¶ Ad ꝑmam obiectionē aūt in oppositum dicit̄: ꝙ sciētia abstrahit ab esse actuali existētie in particulari: ꝛ nō ab existētiis in cōmuni: nec a suppositione existētiarum. Due siqdeȝ questiones¹ de rerum existētiis querunt. s. an est: ꝛ quia est. Et certū est ꝙ questiones sunt equales numero his que vere scimus: vt in 2° dicit̄. Quomodo aūt

T.c.p.

esse ꝯtingēter ꝛ qūo non contingēter adsit rebus: in ꝑncipio secūdi declarabit̄: non acceptet̄ autem interim esset ita contingēter adiacere rebus: ꝙ sciētiam subterfugiat.

¶ Ad scd̄am ꝟo dicit̄ ꝙ secus est in acq̄sitione sciētie: ꝛ in vsu eius: in acq̄sitione enim opȝ subiectum eē in rerū natura: vt generet suā sciētiam in nobis: qm̄ nihil agit nisi sit: in vsu autem acq̄site scientie cessat hec causa: sed remanet alia que cōmunis est acquisitioni ꝛ vsui. s. ꝙ oportet subiectū entis rationē habere: nullus enim querit nisi entis passiones: entis autē ratio non aliter habet̄ ab aliquo q̄3 per esse quoniam ens: esse significat (vt in 2° dicet

T.c.7.

Aristoteles capl̄o 6°.) ꝛ ideo oportet supponē subiectuȝ esse. Nec est falsum subiectum eē propter hoc ꝙ actualiter non est: quotiā non supponit̄ ipsum esse nunc vel tūc: sed esse tēporibus suis: sicut ꝛ ꝯclusiones demonstrationis ꝑpetuas: hoc mō dicemus infra. Nec obstat si recurratur ad Destruat deus ꝛc. qm̄ adhuc vere supponeret̄ subiectū esse: eo ꝙ supponeret̄ esse tp̄e suo: subtractis talis casus imaginarii impedimētis: vn̄ vt ex dictis iaȝ patere pōt ꝙ nihil aliud intēdit Aristoteles per hoc qd̄ dixit: ꝙ de subiecto ꝑsupponit̄ qa est: nisi ꝙ opȝ subiecto in demr̄atione vti. supposito ꝙ sit: seu ac si eēt. cuius signuȝ est: ꝙ si qs querat cētauri sciam cuȝ inuenerit ipm̄ non eē: desistet. ꝛ si vellet vltra ꝓgredi ad inuestigādas ꝓprietates significati per cētauri nomē vteret̄ cētauro ac si eēt: ꝛ sic ad vlteriora ꝓcederet supponēdo subiectum esse.

cc.t.c.12 Cap̄.10 nōn° vl.

¶ Ad 3^m dubium dicit̄ prenotādo duo. Primum est: ꝙ lȝ quid rei: ꝛ qd nominis formalr̄ sumpta plurimum differant (vt supra ostēsuȝ est) materialr̄ tn̄ coincidē possunt: vt pȝ cum ad quid nois rn̄detur per eēntialia ꝓpria: vnde ꝛ ꝯtingit quādoq3 ꝙ ipsa diffinitio quodāmodo quiditatiua nō habet rationē qd rei sed quid nois: qd̄ sic manifestat̄. Sicut res se habet ad esse: ita se hȝ ad cognosci. ex 2° meta^c. Diffinitio aūt qd rei nō est nisi eoꝝ que sunt: q2 entium realiū tm̄ est: igit̄ diffinitio alicuius nō cognoscit̄ sub rōne qd rei nisi cognoscat̄ illud eē. Et ideo si aliq̄ res sit ignota quo ad suū eē: ꝛ hēret̄ ei⁹ diffō q̄lis tūc pōt hr̄i diffō illa hȝ rōnē qd nois ꝛ non qd rei. Unde ꝛ questio an est: ꝑcedit questio qd est.

T.cō.4

¶ Scd̄m notāduȝ est: ꝙ demōstratio in ꝓposito est duplex. quedā termināns questionem qa est: ꝛ q̄dam terminans q̄ōnem ꝓpter qd tm̄: vt infra dicet̄. Differūt aūt in ꝓposito he demr̄ationes: q2 ꝑ ꝑmam scitur passionē ineē subiecto. in scd̄a ꝟo ꝑcognoscit̄ passionē ineē subō: q2 qd̄ qa est: ꝑcedit q̄ōnē propter qd. Et scit̄ ꝑ eā cā ꝓpter quā inest talis passio: vt pȝ in inuestigatione cause eclipsis: quā lune inesse videmus.

Cap̄. 13 circa. t. cō. 30.

¶ His ꝑsuppositis dicit̄ ad dubium cuȝ distinctione: ꝙ in demōstratione termināte q̄ōnē: quia est passionis de suo proprio subiecto: impossibile est precognosci qd rei (passionis) formalr̄ loquēdo: id est sub ratione qd rei: q2 cuȝ passionis eē sit subiecto ineē: ꝛ ante demōstrationē ignoretur ipsam ineē ignorabit̄ ipsam esse: ꝛ ꝯfiter eius quid rei: qd̄ entis tm̄ est. Potest tn̄ precognosci aliquo modo eius qd rei materialr̄ sub ratione qd nois: qd̄ assumetur vt mediū in demōstratione. In demōstratione aūt terminante q̄ōnem ꝓpter quid tn̄ nihil prohibet ꝑcognosci qd rei ipsius passionis. q2 ipsius esse ꝑcognitum fuit. Et silr̄ in demōstratione termināte q2 de nō ꝓprio subiecto: sed parte subiecti: qm̄ iam ipsum ineē precognitum est: ꝛ qd est.

¶ Ad obiecta ergo dicit̄: ꝙ diffinitio passionis quam ꝯtingit eē medium in demōstratione ꝛ oportet eē precognitam est diffinitio quid nois formalr̄: que tn̄ aliquo mō materialiter est qd rei. Et ideo notāter. s. Tho. dicēs hic: ꝙ anteq̄3 sciatur de aliquo an sit non potest sciri proprie de eo quid est: apposuit illud verbū proprie: ꝛ hoc loquēdo de demr̄atione termināte q̄ōnem qa est: q2 (vt dcm̄ est) in ea que terminat q̄ōnē ꝓpter qd: medium est diffinitio qd rei ipsius passionis: vt in 2° huius dicit̄. Et hanc distinctionem diligēter notato. Si vis intelligere diuersa Aristotelis ꝛ sancti Thome dicta.

T.c.8. T.c.25. fi.

¶ Quaetum dubium quia exigit discussionem q̄ōnis an est: in principio secundi libri deo fauente soluetur.

Circa dicta. s. Tho. in expōne eiusdem scd̄e ꝯnis: duplex dubium occurrit. Primū est circa causam assignatā quare de passione non ꝑcognoscit̄ qa. Dicit. n. hoc eē ꝓpterea: qm̄ esse ipsius passionis per demonstrationem querit̄: videt̄ enim ꝙ hoc qd̄ assignat̄ pro causa nō sit vniuersalr̄ verum: qm̄ experimur nos cognoscere passionē esse: ꝛ querimus per demonstrationem an talis passio insit tali subiecto. Cōstat autem ꝙ tūc non querit̄

Cap̄. p̄. dub° 8°.

esse ipsius passionis: sed tm̄ inesse eius huic: non ergo inconuenit precognoscere passionē esse: nec est causa q̄ de passione nō precognoscitur quia est: qm̄ esse ipsius concluditur. Assumptuz quo ad p̄mam partem declaratur: (quoniam quo ad reliqua clarum est) quādo querimus an terra sit rotunda: an celū sit spericum. Jam nouimus. rotunditatem esse in rerum natura: ꝛ nihil aliud inquirimus nisi an rotunditas insit terre: spericitas celo ꝛc̄.

¶ Scd̄m dubium est circa causam assignatam: q̄re de passione non p̄cognoscitur quid rei. dicit enim hoc esse: qm̄ passionis esse est ineē ꝛ ante demonstrationez ignoratur ipsam ineē: ꝛ ꝯsequēter ipsam esse: ꝛ consequēter qd est: qm̄ questio quid est p̄supponit questionem an est. Accidit enim hic dubium. Tum q: vt deductū est: non sequitur: non p̄cognoscitur passionē inesse tali subiecto: ergo non p̄cognoscitur ipsam eē. Tum q: alia questio est questio an est: ꝛ alia quia est: vt patet in principio secūdi. Et propterea dicer quispiam: q̄ de passione queritur qa est: ꝛ precognoscitur an est. Et consequēter quid est: ꝛ sic ratio. S. Thome non concludit intentum.

¶ Ad p̄m hoꝝ dicitur: q̄ de passione cōtingit loqui dupl'r. Uno modo materialr̄. i. pro re illa que est passio ꝓbāda de tali subiecto. Alio modo formaliter. i. pro re vt est passio. Primo modo nō incōuenit passionē precognitam eē q̄ sit: sed nihil obstat dictis. s. Tho. eo q̄ de passione formaliter loquebat̄. Scd̄o aūt modo sumpta passio vt passio: subiectum non qd̄cumq̄ sed ꝓprium respicit: ꝛ aliud esse: vt sic nō habet nisi ineē ꝓprio subiecto: ꝛ impossibile est ipsam p̄cognoscere esse ante demōstrationē terminantem questionez qa est: vt dictum est: qm̄ tale ineē querit̄. Et q: s. Tho. (iuxta ꝯsuetudinez suam) formal'r loquebatur: ideo dixit: q̄ q: eē ipsius passionis querit̄ non precognoscit̄. Scd̄o di' q̄. s. Tho. attendens his que per se ꝯcurrunt ad precognitionē: ob ea que per accidens immiscentur a rectitudine regule vl'is recedē noluit. Constat enim q̄ demōstrationi nō ꝯtingenter euenit q̄ precognoscantur de subiecto: qd ꝛ quia: ꝛ de passione qd: ꝛ de p̄ncipijs quia: qm̄ ex his procedit demonstratio necessario. Accidit autem demōstrationi: q̄ passionez precognoscatur esse. non enim vis demōstrationis hoc exigit sed potius oppositū: quoniā hoc est proprie per eam quesitū. Quoniam igitur per se loquēdo demonstratio passionis esse querit: ꝛ per accidens presupponit ipsam esse: ideo de ea non presupponitur quia est.

¶ Ad 2m di: q̄ ad habendum quid rei passionis: non sufficit qualitercūq̄ cognoscere ipsam esse: sed opꝫ cognoscē passionē ineē p̄mo sbt̄o: qm̄ ex p̄ncipijs p̄mi subiecti causatur ꝛ diffinit̄: ꝛ ideo valet in ꝓposito. non cognoscitur ipsam ineē primo subiecto: ergo nec ipsam eē: ita sufficienter q̄ possit hēri qd rei. Ad id ꝯo qd̄ addit̄ de qōnibus an est ꝛ qa est: di' lꝫ distincte sint: dato ēt q̄ questio an est: etiā querat de passione: nihil aliud seqtur q̄z q̄ cōtingit precognoscē passionē eē: nō tm̄ taliter: q̄ sufficiat ad diffinitionē qd rei. Q aūt. s. Thomas idē videat̄ intelligere hic per qōnem an est passionis: ꝛ qa est: nihil obstat: qm̄ verꝫ est de passione vt passio est. Sed de his in principio secūdi erit amplior sermo. Nunc sat sit hec dixisse.

Circa quartam ꝯnē ꝛ eius ꝓbationē aduerte q̄ Aristoteles tāgit duas extremas opiniones: circa precognitionē ꝯnis quam querimus: ꝛ ponit se mediū. Prima fuit Socratis ꝛ Platonis dicētium: ꝯnes simpl'r precognosci. Scd̄a fuit quorūdam: quoꝝ nomina nō inueni dicētium ꝯnes nullatenus precognosci. Media aūt est Aristotelis dicētis: ꝯnem virtual'r quidem precognosci. actual'r ꝯo seu simpl'r ignorari. Primam opinionē tetigit Menonis ambiguitatem ponens scd̄am rōnem quorūdam falsam adiiciens. Mediam ꝯo subiunxit. Et nota q̄ lꝫ prima opinio ponēs: nos aut nihil discere: aut ea que nouimus: multis fulta sit rationib⁹: quas habes in Alberto ab Aristotele tm̄ vna adducta est: q: illaꝫ (logici negocij) est dissoluē: ꝛ in eius falsa solutione: alteraꝫ confutat opinionē: ꝛ illius solutio vera: sua directe opinio est: ꝛ satisfacit dir̄ecte alteri logico fundamēto illius opinionis qd̄ est tale. Cōclusio quam querimus: aut est nobis nota: aut nō. Si nota: ergo discimus ea que nouimus. Si ignota: ergo cū inuenerimus eaꝫ: nesciem⁹ nos scire illam: ꝛ ꝯnter nō sciemus. ꝛ si sic: ergo nihil discim⁹. Consequētia pꝫ exēplariter de querēte seruū fugitiuū. Si enim illū non nouit: cum inuenerit nesciet se inuenisse. Hec inquam oia soluunt̄ dicēdo: q̄ ꝯclusio sic qdem precognoscit̄: id est s̄m qd: simpl'r aūt non. Nec intelligas p̄ hanc solutionē: q̄ ꝯclusio precognoscit̄ in potentia ꝛ nescitur in actu. hic enim non est itellectus Aristotelis: qm̄ s̄m hunc sensūꝫ non deijciunt̄ aduersarioꝝ rationes. nō enim sufficit ad notitiam serui fugitiui ꝛ similiuꝫ: cognoscere ea in potentia: q: hoc nihil aliud est q̄z posse illa cognoscere: vt patet. Et simil'r secunda opinio quam impugnat expresse hic Aristoteles nō dicebat ꝯnem ita ignotam q̄ non posset cognosci: q: ponebat ꝯnem illam oino imprecognitam postmodū cognosci. Sed intelligēdum est per hanc solutionē q̄ ꝯclusio est precognita virtualiter: nō autem cognita simpliciter. Cognosci enim virtualiter plus est q̄z cognosci potētialiter: sicut esse hominez plus est q̄z esse animal. Dicitur autē cognita virtualiter: q: est cognita in eius principijs in qbus virtualiter continetur ꝯclusio: sicut in suis causis. Et tanto ꝑfectius virtualiter cognoscit̄: quanto principia ꝓpinquiora sunt cōclusioni. Q aūt hic sit verus sensus: patet ex oibus antiquis expositorib⁹. Et ex hoc q̄ sic oibus p̄dictis satisfecit Aristoteles. Sufficit enim ad notitiam ꝯnis p̄ncipia eius complexa ꝛ incōplexa: de qbus diximus q̄ opꝫ presupponere quid: ꝛ qa cognoscere: qd̄ secūda opinio non aduertit: ꝛ sic ad eius notitiam simpliciter procedere.

Circa quartam ꝯnem dubitatur sic. Conclusio est aliquo modo cognita ante demonstrationē: ergo precognita nō sunt tria tm̄: sed quatuor. s. p̄ncipia: subiectum: passio: ꝛ ꝯclusio. Et consequēter insufficienter determinatum est de precognitis: antecedēs est ipsa quarta conclusio. Consequētia autem valde euidens est ex eo q̄ conclusio: neq̄ principium: neq̄ subiectuꝫ: neq̄ passio est. Si enim nihil hoꝝ est: ꝛ precognoscitur: quartuꝫ precognituꝫ esse opꝫ. ¶ Ad euidētiam huius dubitationis sciēdum est: q̄ ad hoc q̄ aliquid (absolute loquēdo) possit dici cognitum: exigit̄ q̄ ipsum cognitionem terminet primo vel secūdario: id est sit primo terminans actuꝫ cognoscēdi: vel sit conterminans illum. Sicut speculuꝫ est primuꝫ terminans actum vidēdi. spēs autem in eo est cōterminans eandē visionem. vnde si aliquid in seipso cognoscatur cognitum absolute dicēdum est. Si autem cognoscatur in alio (absolute) nec cognitum: nec incognitū dicēdum est. Sed vidēdum est quō in alio cognoscatur. Si enim in alio cognoscit̄: ita q̄ cum illo terminet etiam ipsum cognitionē illam: tunc absolute dicēdum est illud cognitum esse lꝫ secundario. Si aūt in alio cognoscitur: ita q̄ illud in quo cognoscit̄ terminet cognitionē ꝛ ipsuꝫ non conterminet illam: tunc absolute fatēdum nō est: id quod in alio cognitum dicit̄: cognitum esse: sed cum additione diminuēte cognitū esse quodāmodo: vel s̄m qd: vel virtual'r: vel aliqua huiusmodi ꝯditione. ¶ His prelibatis dicitur ad dubium: q̄ quia precognitum oportet esse cognitum. Et conclusio dicitur precognosci aliquo modo: quia principia sua cognoscūtur: ꝛ non ideo

quia

q2 actum p̄cognitionis ꝯterminet in p̄ncipijs: q2 sic esset cognita simplr̄ ꝛ excellētissimo modo. Consequēs est ꝙ ꝯclusio non sit dicēda sine additione aliq̄ p̄cognita: sȝ cū ꝯditiōe diminuta dici dȝ p̄cognita aliquo mō: scȝ qd̄. Ad formam rōnis negatur ꝯntia. Cōmittit siqdē in illo ꝓcessu fallacia a sm̄ qd: ad simplr̄: p̄cognita. n. enumerata sunt p̄cognita absolute: id est absq3 additione aliq̄. Cōclusio aūt (vt ex dictis pȝ) nō est p̄cognita absolute: ꝛ iō eoꝝ numeꝝ non ingreditur: nec in sufficientem arguit.

De diffinitione demōstrationis. Cap. ij.

Scire aūt opinamur vnūquodq3 simpliciter: ꝛ non sophistico modo qđ est sm̄ accidens: cū causam arbitramur cognoscere ꝓpter quā rēs est: ꝛ qm̄ illius cā est: ꝛ non est ꝯtingere hoc aliter se habere. Manifestum igit ꝙ huiusmodi aliquid scire: scit nāq3 non sciētes ꝛ scientes. Hi quidē opinant sic se habere. scientes autem ꝛ habēt causam: quare cuius simplr̄ est scientia hoc impoſſe est aliter se habere. Siquideȝ igit ꝛ alius est sciendi modus dicēduȝ posterius. Dicimus aūt scire ꝛ per demōstrationem intelligere: demōstrationeȝ aūt dico syllogismū apodyticon. i. facienteȝ scire: sed apodyticon dico sm̄ quē in habēdo ipsum scimus. Si ergo est scire (vt posuimus) necesse est demonstratiuam sciam esse ex veris: ꝛ primis: ꝛ imediatis: ꝛ notioribus: ꝛ prioribus: ꝛ causis cōclusionis: sic enim erunt ꝓpria principia eius qđ demōstratur. Syllogismus qdē erit ꝛ sine his. demōstratio aūt non erit: non enim faciet sciam. veꝝ qdem igit oportet esse: qm̄ non est scire qđ non est: vt dymetros symetros. Ex primis auteȝ indemōstrabilibus est eo ꝙ non sciet non hn̄s demonstrationem ipsoꝝ. Scire enim est quoꝝ demōstratio est: ꝛ non sm̄ accidens hēre demōstrationem. Causas quoq3 ꝛ notiores opȝ esse ꝛ primas causas qdem: qm̄ tunc scimus cuȝ causas cognoscimus. ꝛ priores si vere cause sint: ꝛ notiores nō solum altero mō intelligendo: sed ꝛ in sciendo qm̄ sunt. Priora aūt ꝛ notiora duplr̄ sunt: non eni idē est prius natura ꝛ ad nos: neq3 notius natura ꝛ nobis notius. Dico aūt ad nos priora ꝛ notiora prima a sensui. Simplr̄ aūt priora ꝛ notiora que lōgius sunt. Sunt aūt longiora qdem vlia maxime. prima autē singularia: ꝛ opponuntur hec ad inuicē. Ex primis aūt est quod est ex proprijs p̄ncipijs: idem enim dico primum ꝛ p̄ncipiūȝ. Est autem p̄ncipiū demonstrationis ꝓpositio imediata. Immediata aūt est qua non est altera prioꝛ. ꝓpositio auteȝ est enuntiationis altera pars vnum de vno. Dialectica similr̄ est accipiens qđlibet. Demonstratiua aūt determinate alterū qm̄ verum est. Enuntiatio aūt est ꝯdictionis quālibet parteȝ assumens. Contradictio aūt est oppositio cuius nō est medium sm̄ se. Pars aūt ꝯdictionis que qdem aliqd de aliquo est affirmatio: que vō est aliqd ab aliquo negatio est. Immediati autē principij syllogistici positioneȝ quidem dico: quam non est mōstrare. nec necesse est habere aliquē docēdum: quam vō necesse est habere quēlibet docēduȝ dignitatē vel maximam ꝓpositionem. Sunt enim quedā huiusmodi: hoc eni maxime in huiuscemodi cōsueuimus nomē dicere. Positionis aūt que quidē est quālibet partem enuntiationis accipiens: vt dico aut qdem esse aut non esse suppositio est: que vō sine hoc diffinitio est. diffinitio enim positio qdeȝ est. ponit enim arithmeticus vnitatē hoc indiuisibile esse sm̄ quātitatem. Suppositio enim nō est. idē enim qđ quid est vnitas ꝛ esse vnitatē nō idem est. Qm̄ autem oportet scire ꝛ credere reȝ in huiusmodi habēdo syllogismum quem vocamus demonstrationem. Est aūt hoc ea scire ex quib⁹ est syllogismus: necesse est non solum precognoscere prima aut oīa aut quedam: sed etiaȝ magis. Semp eniȝ ꝓpter quod est vnūqđq3: illud magis est: vt propter quod amamus illud amicū magis est. Quare siqdeȝ scimus p prima ꝛ credimus: illa scimus magis ꝛ credimus: qm̄ ꝓpter illa ꝛ posteriora. Non autem potest credere magis que scit que non contingunt: neq3 sciens: neq3 melius dispositus q̄ȝ sciens. Accidit aūt hoc nisi aliqs precognouerit per demōstrationē credētium. Magis eni necesse est credere principijs aut oīb⁹: aut quibusdam q̄ȝ conclusioni. Magis autem debētem habere scientiam per demonstrationem. Non solum oportet principia magis cognoscere ꝛ magis credere ipsis q̄ȝ ei quod demōstratur: sed neq3 aliquid ipso credibilius esse: neq3 notius oppositis principijs ex qbus erit syllogismus contrarie deceptionis: siquideȝ oportet scientem non incredibilem esse.

Sūma huius capituli hec est.

Scire simpliciter arbitramur. rem per causam cognoscere. propter quaȝ res est: ꝛ qm̄ illius est causa: ꝛ non est cōtingere hoc aliter se habere. Declaratur a signo: quia omnes sic ipsius scire nomine vtuntur. — pª ꝓpō.

Simpliciter scibile: est necessarium. — Corᵐ.

Scire vocamus: intelligere per demonstrationem. — 2ª

Demonstrationem vocamus syllogismuȝ apodyticon: id est facientem scire. — 3ª

Pri^ca. ¶ Demonstratiua scia est ex veris: et primis: et immediatis: et notioribus: et prioribus: et causis conclusionis, probatur a priori. Ex supradicta diffinitione: quia aliter non faceret scire.
Ex veris: probatur a priori: quia quod non est: non est scire etc.
Ex primis et immediatis: probatur a priori: quia non sciet etc.
Ex causis: probatur a priori: quoniam tunc scimus cum causas etc.
Ex prioribus: probatur a priori: quia ex causis.
Ex notioribus. Utroque modo. s. quo ad quid: et quia: probatur a priori quia ex causis.

Distinc^o. ¶ Priora et notiora dupliciter secundum naturam ut remota a sensibus: vniuersalia. s. et quo ad nos: ut proxima sensui: singularia. s.
Principium demonstrationis est propositio immediata.
Immediata est: qua non est altera prior.
Propositio est: vnum de vno enunciationis altera pars.
Dialectica similiter est accipiens quamlibet partem.
Demonstratiua: determinat alterum: quoniam verum est.
Enuntiatio est contradictionis quamlibet partem.
Contradictio est oppositio: cuius non est medium secundum se.
Pars contradictionis est duplex: affirmatio et negatio.

Diuisio ¶ Immediati principii: aliud est positio: aliud dignitas: et assignatur differentia inter ista: a posteriori: quia quemlibet docendum necesse est habere dignitatem non positionem.

Subdiuisio. ¶ Positionis alia est suppositio: alia diffinitio. Et assignatur differentia inter ista: a priori: quia non est idem vnitas et vnitatem esse.

Conclusio. ¶ Principia demonstrationis: oportet non solum precognita esse: sed magis cognita nobis quam conclusio sola demonstratione nota: probatur dupliciter. Primo ostensiue a priori: quia propter quod vnumquodque etc. Secundo deducendo ad impossibile: quia neque sciens: neque melius dispositus quam sciens etc.

Conclusio. ¶ Opposita principiis demonstrationis oportet esse notissima et certissima nobis in falsitate: probatur a priori: quia oportet scientem non incredibilem esse.

¶ Series autem hec est.

Intendens in hoc capitulo diffinire demonstrationem tria facit. Primo premittit tres diffinitiones quid nominis: duas ipsius scire quod est finis demonstrationis: et vnam ipsius demonstrationis diffiniendo. In premissis tribus propositionibus: ut ex his quid sit demonstratio conijcere queat. Secundo ipsam demonstrationis diffinitionem: ex premissis concludit sex particulas in eius diffinitione ponendo et singulas ex dictis bene appositas probat. Et quoniam vltimo loco probauit quartam particulam. s. ex notioribus: quia est ex causis que non videntur esse notiores: sed occultiores effectibus: ideo subiunxit distinctionem prioris et notioris: intendens quod demonstratio est ex notioribus et prioribus simpliciter. Tertio probatas particularum tres declarat. s. ex primis: immediatis: et notioribus. et primo illas duas simul dicens: quod primum demonstrationis quod est idem quod primum: est propositio immediata: et subdit quid sit immediata: et quid propositio: et consequenter addit differentiam inter dialecticam et demonstratiuam propositionem: enuntiationem: ut declaret quomodo propositio demonstratiua est enuntiationis altera pars: et consequenter: quia contradictione: declarando ista visus fuerat: diffinit eam cum suis partibus: et sic notificato principio immediato diffinitiue: declarat illud diuisiue: non solum eius diuisionem: sed subdiuisionem apponens. Ultimo ly ex notioribus: declarat in duabus vltimis conclusionibus: addendo quod intelligitur ex notioribus non solum simpliciter: sed etiam nobis: non solum quo ad sui veritatem: sed etiam quo ad oppositorum falsitatem.

Circa probationem illius particule: ex veris. Nota quod illa propositio assumpta. s. quod non est: non est scire: potest habere duplicem sensum. Primus est: quod non est. i. id de quo non vere predicatur est secundum adiacens: non est scire. i. de eo non est scientia. et hoc nec est secundum mentem Aristotelis: quia intendit probare complexa principia esse vera: de quibus non vere dicitur est secundum adiacens. et quia exemplum adductum ab ipso. s. quod dymetros sit symetros: extraneum est ab hoc sensu. Nec est verus: quia multa de quibus non predicatur vere est secundum adiacens. sciuntur: ut patet de coniunctionibus et sitibus et aspectibus celestium corporum: et multis inferiorum quando non sunt. Secundus sensus est quod non est: id est quod alicui non inest: non est scire scilicet illud ei inesse. et hic sensus est verus: et ad propositum. Uerus siquidem: quia aliter scire esset falsorum. Ad propositum autem quia ex hoc videtur probari quod scientia sit verorum: siue sint propositiones de secundo adiacente: siue de tertio. De nullo enim contingit scire quod sit: aut quod sit tale: nisi esse aut esse tale illi insit: et quia ex hoc directe concluditur: quod principia complexa ex quibus est scientia: sunt vera. aliquid enim inesse alicui est fundamentum veritatis ipsius enuntiationis significantis hoc inesse illi. Et quia exemplum Aristotelis hoc presefert: ut patet. Et quia iuxta hunc sensum a priori probatur demonstrationem esse ex veris: quoniam ut in predicamentis dicitur: ab eo quod res significata per orationem est vel non est: oratio dicitur vera vel falsa. Et ut in postpredicamentis dicitur licet sic esse ut per orationem significatur: et ipsam esse veram sint conuertibilia: tamen sic esse quod nihil aliud est: quam quod hoc loco vocamus: quod est. causa est. quod oratio illud significans sit vera: sicut per oppositum. sic non esse ut per orationem significatur: quod hic vocamus: quod non est: causa est quod oratio sit falsa. Ex his patet quam superflua sit sollicitudo eorum qui ex hac propositione occasionem sumunt disputandi: an de his que non habent existentiam in rerum natura sit scientia et huiusmodi.

Circa illam particulam ex causis: nota quod cum cause rei scite sint duplices: in cognoscendo et essendo simul: et cognoscendo tantum. In proposito non est dubium quod sit sermo de causis in essendo et cognoscendo simul: quia scire de quo loquitur est rem cognoscere per causam: propter quam res est. Sed quia causa propter quam res est seu in essendo dicitur dupliciter. Quedam enim est vere et realiter causans (secundum aliquod genus causalitatis) id cuius causa dicitur: que et distinguitur realiter ab eo cuius est causa: sicut rationalitas est causa risibilitatis. Quedam autem est que non tam est causa eius cuius causa dicitur: quam ratio quod illud insit: et non solum ratio quod cognoscatur inesse: sicut omnimoda immutabilitas in deo est causa sue eternitatis: et immaterialitas (proprie dicta) inuenta in anima est causa sue immortalitatis. Ideo dubium est an demonstratio simpliciter procedat ex causis: vtroque modo: an primo tantum. Quod enim demonstratio simpliciter exigat premissas continentes causam primo modo ex ipso cause nomine accipi potest. Causa enim proprie loquendo propter quam res est: oportet quod causet vere et proprie illud quod propter ipsam est: aliter causa proprie non est. hec enim est differentia inter principium et causam: quia principium alicuius: dicitur esse illud quod eius non est causa: ut punctum est principium linee. causa vero proprie sonat id quod vere causat. ¶ Et confirmatur: quia Aristoteles in textu distinguit causam contra principium: dicens demonstratiuam scientiam esse ex primis et causis. declarando enim seipsum ait. Idem dico primum et principium. Confirmatur secundo hoc idem ex illo verbo textus. Scire est rem cognoscere per causam propter quam res est. ly namque propter habitudinem causalitatis notat inter causam et esse rei: ut ipsa verba preseferunt. Ubi autem talis causalitas est: veram oportet esse causam. Quod autem sufficiat demonstrationem simpliciter procedere ex causa secundo modo dicta: accipi potest ex demonstrationibus metaphysicalibus: que cum a priori fiunt ex huius causis procedunt: ut patet in exemplo adducto de eternitate dei ex omnimoda immutabilitate. ¶ Ad hoc dubium dicitur premittendo: quod duplex est demonstratio simpliciter. Quedam ex natura rei scibilis: quedam ratione nostri. Demonstratio simpliciter ex natura rei scibilis: est illa cuius conclusio ex natura sua sibi vendicat: quod nobis non nisi demonstratiuo discursu simpliciter nota fit. Huius autem conclusio est sola illa que ex natura sua medium habet. Et consequenter coniunctio suorum terminorum ex se habet: quod non nisi per medium illud simpliciter cognoscatur.

S^r ma... T. c. ...

scatur. Demõstratio aũt simpl'r rõne nostri: est illa cuius cõclusio merito sui põt a nobis simpl'r ꝛ perfecte cognosci ex terminis: lꝫ rõne nostri offuscati ꝛ ipediti luminis discursum demõstratiuum exigat. Talis aũt cõclusio est ois illa: que ex nã suoꝝ terminoꝝ imediata est: sed rõne nostri medium hẽt a priori: q2 nos non cõprehendimus terminos eius: ſm eoꝝ ↄceptus completos: sed alterius eorum duo ↄceptu a nobis insunt: quoꝝ altero vt medio vtimur: vt in sequenti dubitatione declarabit᷑. ¶ His ergo stantibus respondet᷑ ꝙ demõstratio simpl'r (ex nã rei scibilis) ꝓcedit ex causis in essendo realiter causantibus. Demõstratio aũt simpl'r rõne nr̃i ꝓcedit ex causis in eẽndo 2° mõ. Uñ si teneat᷑ ꝙ Aristoteles loquat᷑ hic tm̃ de demonstratione simpl'r: ex nã rei scibilis: iam pꝫ quõ vsus sit noĩe cause: ꝛ ꝙ demõstrationes metaphysicales adducte non claudunt᷑ sub demõstratione hic diffinita. Quia ꝟo mihi videtur: ꝙ de oi demõstratione simpl'r loquat᷑: ideo dico ꝙ per causas intellexit cãs tam p̃ ꝙ̃ 2° mõ sumptas. ¶ Et ad obiectionem in oppositum dico: ꝙ lꝫ apd̃ latinos causa ꝓprie nõ dicat᷑ nisi que vere causet. greci tñ cause noĩe vtuntur: vbi apud nos ꝑncipiũ ꝛ nõ cause nomen assumitur: vt testatur. S. Tho. in. q. disp. de potentia dei. q. 10. ar. p̃. ad 8m. Uñ cum Aristoteles greco scripserit idiomate cãm non ita stricte accepit. ¶ Ad confirmationeꝫ dr̃: ꝙ nõ ea rõne addit causas supra ꝑncipia in diffĩne demõstrationis: q2 per cãs intellexerit cãs que vere causant: sed ꝑnᵃ retulit ad ipsas ꝑmas ꝓpõnes: quas postmodum ibi declarauit esse imediatas ꝛc. causas aũt retulit ad ipsas ꝓpõnes rõne medij ↄtenti in ipsis: qd̃ dꝫ esse cã in essendo altero dictoꝝ modoꝝ: ac si diceret. demonstratio simpl'r ꝓcedit: nõ solũ ex ꝓpõibus que sunt ꝑnᵃ imediata in illa scia: sed etiam ex ↄtinẽtibus cãm rei scite. ¶ Et ex hoc pꝫ qd rñdẽduꝫ sit querẽtibus: cur addidit ly ꝑoribus: postq̃ꝫ dixerat ex ꝑmis: cũ suplatiuum cõparatiuũ includat: ꝑsertim ſm expõnẽ. S. Tho. dicentis ꝙ ꝓpõnes hic appellant᷑ ꝑᵉ in ordine ad posteriores que per easꝫ ꝓbant᷑. Ex eadem siqdeꝫ radice nascit᷑ rñsio dicens: ꝙ hoc ideo factuꝫ est: q2 supra diuersa cadunt. ly enim ꝑmis (vt dcm̃ est) cadit supra ipsis ꝓpõnibus: ꝛ ly ꝑoribus: supra mediuꝫ. quo ↄclusio demr̃anda est: ita ꝙ vt iterum dicat᷑: sensus est. Demr̃atiua scia est ex veris ꝓpõnibus que sunt ꝑnᵃ imediata illius scie: ꝛ ↄtinẽt in se cãs rei scite ꝑores ꝛ notiores ea. Signuꝫ aũt ꝙ ly ꝑoribus: rõne medij determinet ꝑnᵃ ꝛc. est: q2 Aristoteles propositionẽ imediatã diffinivit per negationẽ ꝑori: absqꝫ dubio vt dicet᷑ intendens per ꝓpõnem ꝑorem ↄtinentem in se medium a ꝑori per qd̃ p̃dicatũ insit subiecto. Sic si quidẽ imediata: ꝛ ꝑnᵃ sunt nota nõ p aliud: q2. s. sunt nota: nõ per aliuꝫ mediũ terminuꝫ: vt infra patebit. ¶ Ad scđam ↄfirmationeꝫ dr̃: ꝙ ly ꝓp: q2 de se nõ hẽt ꝙ certam habitudinem importet: q2 cõius est ꝙ̃ cãe nomẽ. Dicere enim possumus ꝙ linea est ꝓp pũctum: ideo eam habitudinem ponit: quã id supra qd̃ cadit exigit. Uñ in ꝓposito quot modis distinguit᷑ cã: tot modis distinguẽduꝫ est ly ꝓpter. ¶ Posset aũt ꝑncipali difficultati breuius vnico ꝟbo satisfieri dicendo: ꝙ demr̃atio simpl'r ꝓcedit ex causis in essendo formal'r vel ṽtual'r. Causa in eẽndo formaliter est: illa que vere causat ꝛc. Causa aũt in essendo virtual'r est ipsa rõ eẽndi a ꝑori: que (si illud cuius cã dr̃: causaret᷑) sufficiens in suo ordine: cã illius eẽt: sicut in exemplis adductis oĩmoda imutabilitas eternitatis cã est virtualiter: nõ ꝙ eternitas ab imutabilitate causet᷑: sed q2 si causaret᷑ imutabilitas cẽt illius cã: ꝛ sil'r imãlitas ꝓprie dicta est cã imortalitatis: nõ ꝙ illam ꝓprie causet: sed q2 si causaret᷑ imãlitatẽ sortiret᷑ sibi cãm. Nec paruipẽdenda est rñsio ista: qm̃ Aristoteles ipse in 2° de celo ꝛ mundo. testatur sua verba qñqꝫ tal'r exponenda. Cum enim probaret dextrum celi eẽ oriens: q2 inde incipit celestis motus obijcit ↄtra se: sic motᵘ celi nunq̃ꝫ incepit ſm predeterminationem octaui physicoꝝ: ergo falso dcm̃ est: ꝙ ab oriente incipit motus celestis. Et rñdet ꝙ motus celi incipit ab oriente: nõ ꝙ inde inceperit: sed q2 si incepisset inde incepisset: ac si sub nostris verbis diceret: ꝙ non incipit inde formal'r sed virtual'r: quia si inciperet: inde inciperet. Est quoqꝫ non irrõnabilis hic modus loquẽdi: qm̃ rõnibus formalibᵘ initiitur. Uñ sermone formali loquendo nõ incõpacte dr̃ imutabilitatem esse cãm eternitatis: ꝛ imãlitatem imortalitatis: ꝛ sic de alijs.

T. c. 13. *T. cõ. 5. T. cõ. 6. T. c. 7.*

Circa illam particulã ex notioribus vtroqꝫ mõ aduerte: ꝙ duplex est modus cognoscẽdi aliquã ↄnẽ demõstratiue. Uno mõ ſm ↄntiaꝫ eius ex ꝑmissis talibᵘ seu tali ꝑnᵒ. Alio mõ ſm seipsam ↄnem ↄsequẽteꝫ: ꝓp tñ tale ꝑnᵐ vel tales ꝑmissas. Ad cognoscẽdaꝫ aliquã ↄnẽ: p̃ᵒ mõ sufficit cognoscere neciam ↄnexionẽ talis ↄnis ad tale mediũ: ꝛ siue multi sint ↄneo: siue pauce: siue vna: ꝛ ad vnuꝫ vel plura ꝑncipla talẽ habitudinẽ cognoscatur habere nõ refert. Ad cognoscẽdũ aũt ↄnem 2° mõ nõ sufficit cognoscere neciam ↄnexionem ↄnis ad talem medium vel ꝑnᵐ: sed hoc exigitur: ꝛ vltra hoc requiritur: ꝙ cognoscatur euidenter tale ꝑnᵐ esse. Quãuis enim quilibet intelligens aial rõnale: intelligat sibi neciõ coherere admiratiuum: ꝛ huic risibile ꝛc. nunq̃ꝫ tñ sciet hoiem eẽ risibilem: nisi sciat animal rationale inesse hoĩ. ¶ Quia igitur ad p̃ᵐ modum cognoscendi sufficit cognoscere qd est seu importatur per medium vel ꝑnᵐ aut premissas ꝛ deriuationem ↄnis inde: ꝛ nõ exigitur cognoscere sic esse vt premisse denotant: taliter scire ↄnem non est vere scire q2 hõ non est vere scia ↄsequentium: sed ↄsequẽtiarum. ¶ Ad 2ᵐ aũt cognoscendi modum exigitur cognoscere ꝛ quid est medium: ꝛ q2 est: seu sic esse vt premisse important. ꝛ hoc est vere scire: q2 sic vere scitur ꝛ cõnexio ↄnis ad ꝑnᵐ ꝛ ipsa conclusio. Ideo Aristoteles hec inspiciens dixit: ꝙ opꝫ demonstrationem esse ex causis notioribus non solum altero modo intelligendo: sed etiaꝫ in sciendo qm̃ sunt. ¶ Euidenter auteꝫ hic scire ꝑũt omnes: qui doctrinas quasqꝫ defendere presumunt: ꝙ cum ꝑnᵃ sic esse vt significant non norint: consequenter ad illa ꝑnᵃ loquendo. ↄsequentiarum tm̃ sciaꝫ acquirunt ꝛ tradunt conclusiones ꝟo ipsas incertas: sicut ꝛ ꝑnᵃ sustinent.

Circa diffinitionẽ ꝓpositionis imediate notato duos terminos. s. ly imediata: ꝛ ly altera prior. Sicut enim causa dicta est dupl'r. s. in essendo ꝛ cognoscendo simul: ꝛ in cognoscendo tm̃: ita mediuꝫ dr̃ dupl'r. s. in essendo ꝛ cognoscendo simul: ꝛ in cognoscendo tm̃. Et q2 multe ꝓpõnes carent medio: quo p̃dicatũ insit subiecto: ꝛ sunt ĩ le quas fit resol'o demõstrationuꝫ simpl'r: que tñ habẽt medium quo ad nos a posteriori: quo nos cognoscimus illas demõstratiue: ideo in ꝓposito. ꝓpositio imediata dr̃ per negationem medij in essendo: ꝛ nõ per ꝑnationẽ medij in cognoscendo tm̃. Et qm̃ nõ ois ꝓpositio carens ſm se medio: est oibus alijs prior aut equa: cum dignitas ꝑᵃ (puta de quolibet est affirmatio vl' negatio) oẽs p̃cedat: ideo nõ per cuiuscꝫ prioris negationem diffinitam intelligas: sꝫ eius per quã ſm se ꝓbari egeat. Prima dignitas enim eẽi sit alijs imediatis prior: nõ tñ ita est ꝑor: ꝙ per ipsam alie ſm se ꝓbari egeant: lꝫ forte alicui male disposito per p̃ᵃ ꝑncipia manifestari possit. Et si subtiliter inspiciantur verba Aristotelis: glosa nõ egẽt: qm̃ dixit: imediata ꝓpositio est: qua nõ est altera prior. s. ꝓpositio. ly enim altera: cum relatiuum sit: ꝓpositionẽ antedictaꝫ refert. Et cum sit relatiuuꝫ diuersitatis accidentis: diuersitatem accidentalem sonat: quo fit vt in diffinitione ista

negetur nõ enũtiatio prior: sed ppõ prior .i. que pro ipsa inferẽda fit: et nõ quelibet ppõ ex qua quõlibet: puta vtrũaliter inferri põt: negetur: sed ea tñ que est altera ab ipsa: q̃lis est vtraq; pmissa respectu ɔ̃nis. cum eniz ɔueniat in terminis pmissa vtraq; et ɔclusio magis alteritatez quã dam q̃z alietatẽ inter eas esse videmus. Erit ergo sensus integer: ppositio imediata .i. carens medio inferẽdo: est qua nõ est altera prior .i. cuius nõ est aliqua pmissa: que sit prior simpl'r ipsa. Si eniz priori medio termino caret premissis põribus nece est carere: et eõ. et sic diffõ et diffinitum ɔuertunt. Et hec expositio lz in idem redeat cum pª: in hoc tñ differt ab illa: q2 ista nullam addit limitationem l'ẽnisi quo ad illud verbum põr: qð etiam Ari. p2ẽ declarauerat: sed propter eratem vocabulo2 enucleauit.

Circa eãdez diffõnem ppõnis imediate dubitatur: q2 nõ vr ɔuenire oĩ imediate: nulla siqdem ppõ demõstrabilis a põri est qua nõ est altera põr (vt de se pz.) Multe aũt ppõnes imediate sont demõ̃rabiles a põri: o ẽs .s. ille in qbus diffõ data p cãm mãlẽ pdicatur de diffinito. Nõ ois igit ppõ imediata est qua nõ est altera põr. Oz ppositio aũt in qua diffinitio mãlis pdicatur de diffinito sit imediata liquet: eo q inter diffõnẽ et diffinitũ nihil est medium. nulli enim põus inest diffõ q̃z diffinito: medio autez qð vere est medium põu a inest extremũ q̃z alteri extremo: q vo sit demõstrabilis a priori infra testatur Aristoteles docens diffinitionem mãlem demonstrare p finalem.

2° huius T. cõ. 8.

¶ Ad hoc dubiuz di: q de ppõne dupl'r loq possumus. Uno mõ ẽm seipsam. Alio mõ rõne nr̃i. Si loq̃m ur de ppositione ẽm se: sic di q illa sola est imediata cui⁹ terminoz sig̃ta ẽm seipsa sumpta nullo ɔiũgunt medio hõ. .ãt est ois ppõ in qua diffõ de diffinito pdicatur: et vl'r ois ppõ in p mõ dicendi per se. Illa vo est imediata rõne nr̃i: cui⁹ termino2 sig̃ta sic ɔcepta nullo ɔcipi põt iungi medio. dico aũt sic ɔcepta .i. vt stant sub illis ɔceptib⁹: quos noia in ppõne assumpta exp̃mum: et q2 quot modis dr vnum oppositoz: tot modis dr et reliquũ: ido ppõ dupl'r mediata inuenit: q̃dam ẽm se: et est illa cui⁹ sig̃ta per terminos: ex nã sua absq; medio nõ coherẽt. Queda vo est mediata: rõne nr̃i: lz nõ ẽm se: et est illa inter cuius sig̃ta terminorum sic ɔcepta: aliqð nobis patere põt mediũ qð sit rõ q̃re alterium extremũ reliquo insit. Dixi aũt ppõnẽ mediatam: rõne nr̃i: q2 ex intellectu nr̃o qui natus est adunata diuidere ɔuenit q aliqua ppõ ẽm nãm suaz imediata: sit nobis mediata: eo q2 simplex sig̃tum subiecti dupl'r ɔcipit: et vt stat sub vno ɔceptu: facit ipsaz minorẽ extremitatem. vt aũt stat sub alio: facit ipsuz mediuz terminuz: et sic diuidẽdo terminũ vnũ rõne sig̃ti ẽm se: i duo apð nos imediataz ẽm se facit mediatã nobis. (verbi grã.) Et est exemplum ad ppositũ obiectionis istius ppõnis in qua diffõ mãlis pdicatur de diffinito. s. domus est opimẽtuz ex lapidibus et cemẽto et lignis. subm põt dupl'r accipi. vno mõ quo ad suũ sig̃tũ ẽm seipsum. Et sic cũ eius sig̃tuz sit ipsa domus ẽm seipsam: que ex se in se claudit oẽm suaz diffõnem: ɔñs est q inter ipsum subm et pdicatũ: nullum oĩno cadat mediũ: et ɔñter q ista ppõ ẽm se fit imediata. Si aũt subm illud sumatur quo ad suũ sig̃tum vt sic conceptum: sic cũ sig̃tum eius sit domus ɔfuse acepta: q2 diffiniti nomen diffinitũ ɔfuse sig̃t (vt dr in p physico2.) Domus aũt sub tali ɔceptu differata seipsa ɔcepta distincte tam ẽm diffõnem finalẽ q̃z mãlez. Cõsequens est vt inter subm tale et pdicatum mediũ sit. s. ipm met subm sub alio ɔceptu (puta diffõnis finalis) et ɔñter ppõ ista est mediata rõne nr̃i. Cuz aũt dicimus sig̃tum alicuius termini eẽ rem ɔfuse vel distincte ɔceptã et hõ: nõ intendimus q cõfusio aut distinctio sit pars sig̃tiuia vt sig̃tuz domus sit totum hoc: domus ɔfuse ɔcepta. aut domus ẽm seipsaz: sz

T. cõ. 5

intendimus q hõ sint ɔditiones sig̃to2. ¶ Ex his pz qð ad obiectionem dõm sit. Seruãdo siqdẽ vniformitatem inter imediationem et indemõstrabilitatẽ ppõnis: et sil'r inter mediationẽ et demõstrabilitatẽ eiusdẽ. Rñdetur q nulla ppõ imediata ẽm se est demõstrabilis ẽm se a põri: lz aliqua imediata ẽm se sit demõstrabilis (rõne nr̃i) a põri: q2 est rõne nr̃i mediata: et sil'r hẽt alterã põrem se rõne nr̃i. Hõ aũt sunt oẽs ppõnes in qbus diffinitio mãlis pdicatur de diffinito. Et ideo tales ppõnes sunt demõstrabiles et indemõstrabiles. demõstrabiles qdem rõne nr̃i: indemõstrabiles vo ẽm se sic et sunt mediate rõne nostri: et imediate merito sui: ppea et inter diffõnem et diffinituz inuenitur mediũ rõne nr̃i: nõ vt p diffinitũ: sed vt rõ inherẽdi: lz ẽm se iter diffõnez et diffinitũ nullũ oĩno sit mediũ. ¶ Aduerte aũt diligẽter q nõ dico demõstrationez per cãm finalẽ eẽ demõstrationẽ quo ad nos: seu rõne nr̃i: et nõ ẽm se. Noui enim q demõstrare dẽtes asperiores esse acutos pp scissionẽ cibi: et q arborib⁹ date sint frõdes ad ɔseruationẽ fruct⁹ etc. hõ est demõstrare vere et ẽz rẽ. Sz dixi q demonstrare vnam diffinitionẽ de diffinito p alteram eiusdem diffinitionem quecũq; sit illa: est pcessus demonstratiuus rõne nostri: qm ẽm rem nõ sunt in tali pcessu tres termini (vt infra amplius patebit) hoc eniz tñ modo hoc in loco oñdere intendimus. Utrum aũt rõne eius a quo sumitur diffinitio possit diffinitio vna ẽm rem vere demonstrari per aliam: inferius pscrutãdũ est: tum de hoc Aristoteles tractabit in 2° lib°. cap 7°.

Circa diuisionem imediati principij aduerte Thomista q. S. Thomas lz dicat q ois propositio in qua pdicatum est de rõne subiecti sit imediata: et per se: non tñ dicit q sola talis sit imediata et p se nota. Declarabitur enim infra: q propositio in qua pª passio predicatur de suo p subiecto est imediata ẽm se: et q cum vnũ gñalis simuz negatur ab alio est propositio imediata. Quomõ aũt tutari debeas distinctionez propositionis imediate a. S. Thoma hic assignata in sequenti cap diffuse oñdetur: cum de propositione per se nota agetur.

Circa ppositionẽ illam maximã assumptã ab Aristotele: ẽ: sẽp pp qð vnũ qðq;: illud magis: est diligẽter attẽdẽduz q multipl'r glosatur a diuersis: et ab ipomet. S. Thoma quadrupl'r exponitur in diuersis locis: hic. s. et in pª parte. q. 87ª. arº 2º. ad 3m. Et in p sñiarum. distin. 12ª. q. pª. arº 2º. Et in. q. de ve. q. 10ª. arº. 9º. ad 3m. Hic siqdẽ dicit: q cum cã sit potior effectu si ɔuenit in aliqe cum eo: est magis talia. Si aũt nõ: hz aliqd dignius. Et sic semp cã est magis. In pº vo parte dicit q ista maxima tenet in his que sunt eiusdẽ ordinis: puta in vno gñe causalitatis nõ aũt diuerso2 (verbi grã) recte dr. Sanitas queritur pp vitam: ergo vita magis queritur: q2 vtrũq; queritur vt finis: sed non recte dr. Sanitas queritur pp medicinam: ergo medicina magis queritur: q2 sanitas vt finis: medicina vt agẽs queritur. In p vo sñiarum dicit: q ista maxima tenet qñ illud qð ɔuenit alicui pp aliud est diuersuz in vtroq;: et cã est essentialiter ordinata .i. est cã totius spẽi: vt calor inuenitur in igne et in mixto. In qõnibus aũt de veritate dicit q hec maxima nõ tenet in causis nõ suscipiẽtibus illud nomen qð effectui dant. Sicut nõ valet: sortes est albus pp albedinem. g albedo est magis alba: q2 albedo nõ est alba. Possumus aũt vt hec ppõ formal'r teneat has oẽs et ceteras glosas ad vnaz breuẽ et verissimã in oĩ gñe cãe reducere: dicendo q tñ tenet qñ nomẽ totius accepti effectus reflectitur cũ diuisitate supra vere cãm. ¶ Notãter aũt dico (toti⁹ effectus accepti) q2 pp defectũ hui⁹ ɔditionis nõ valet. Socrates est hõ pp platonem: ergo plato est magis homo. totus enim effectus hic nõ est ly hõ. Sz totum hoc qð dico est hõ: qð nõ reflectitur supra causaz.

2° b° ca. ca.3 vlt° expõ cap.7 du° p medium circa cõ.8 cap.7 dubio ca.19 t.cõ ca.1 ar.c.

Illō enī aīcedēs est falsum. Socrates est hō q2 plato est hō. Et si eēt verū: valeret ɔ̄ña: ergo plato est magis hō. Qd̄ vō addidi (reflectit̄ sup cām) insinuat q̄ nomen illud totius effectus: reducat̄ per aduerbiū causale in id supra qd̄ cadit ly pp (verbi grā. Luna est lucida pp solē: ergo sol est magis lucidus: reflexio fiat sic: luna est lucida q2 sol est lucidus: ergo sol est magis lucidus. Et ista reflexio est valde notanda pp defectū siqdem eius non valet. color vī pp spēm: ergo species magis vī: nō enim pōt fieri reflexio debita: vt dicat̄ color videt̄: q2 spēs vī. hec enim causalis est falsa. Quod aūt subdit̄. s. (cum diuersitate) nedum diuersitatē cāe τ effectus τ eius in quo effectus est aut fit: denotat: sed etiam diuersitatē rei signate noie effectus ita. s. q̄ opʒ rem illā diuersā esse in cā τ in effectu: pp cuius defectū nō valet. hō est risibilis pp aial rōnale. i. q2 aial rationale est resibile. ergo aial rōnale est magis risibile nō est siqdem diuersa risibilitas hois τ aialis rationalis. nec etiam est diuersitas inter hoiem τ aial rationale. que etiam requirit̄. Notāter quoq3 dixi (vere cām) q2 reflexio ista causalis nō est intelligēda logice tm̄ τ ſm quid. i. ſm nois p̄dicationē: sed etiam physice τ simpliciter. i. ita q̄ res nois effectus reducat̄ in id qd̄ accipitur vt causa: τ predicet̄ de illo ſm illd̄ nomē τ pprie causetur ab illo. Si enim illud pprie cā (que absq3 sufficientia nō est) talis effectus nō esset: iam nō esset vere cā eius τ pariter reflexio si fieret vere τ pprie causalis nō eēt: sed logice tm̄ τ ſm quid: pp qd̄ nō valet tp̄s est quātum pp motum. i. quia motus est quātus: vt dr̄ in 5° metaphysice ergo motus est magis quātus. Motus enim nec quanti ſm rem p̄dicationem suscipit: sed extrinseca denominationem nec pprie q̄titatem in tpe causat. Qz aūt sic intellecta maxima hec teneat in oī gn̄e cause inductiue pʒ: τ de causa quidem finali τ efficiente exempla posita sunt: τ in textu habent̄. ad finalem enim pertinet cum dr̄: magister amatur pp puerum. ergo puer magis amat̄. fit enim hec reflexio sic: magister amat̄: q2 puer amat̄. ergo τc̄. Ad efficientem aūt pertinet cum dr̄ (Conclusio cognoscit̄ pp p̄missas) ergo premisse magis cognoscunt̄. Reflectit̄ nāq3 τ ista dicēdo: ɔclusio cognoscit̄: q2 p̄misse cogn̄scunt̄ ergo premisse magis cognoscunt̄. Quo ad cām vō formalem vtitur ea Aristoteles in 7° metaph. tum ſm deductionē. S. Tho. ait textu cōmēti septimi. Mā est ens pp formā. ergo forma est magis ens. pōt enim fieri reflexio dicēdo. Mā est ens: q2 forma est ens. ergo forma est magis ens. In causis quoq3 mālibus idem appet dicēdo. Quātitas est subm sequentium accn̄tium pp cōpositum. ergo compositum est magis subm: pōt siqdem τ hic reflectēdo dici: quantitas est subm: q2 cōpositū est subm: ergo cōpositum est magis subm. Et hec est glosa quā occulte tengit. S. Tho. in hoc loco: cum absq3 distinctione dixit: q̄ si cā τ effectus ɔueniūt in noie: cā est magis talis: q2 cā est potior effectu. Sciebat siqdē ipse: q̄ nisi eēt ɔueniētia in nomine (modo declarato) q̄ hec maxima vl'r nō teneret et in causis ɔuenientibus in noie cū effectu: seu vniuocis: vñ τ in. q. de veritate ɔfirmauit hoc idē: vt ex supradictis pʒ. Applicādo ergo ad verba sua dictā glosam: dicim⁹ q̄ formaliter nō tenet ista maxima nisi qñ est ɔuenientia inter vere cām τ effectū in noie toti⁹ effectus cū causali reflexione eiusdē. s. cām: p̄supposita semp necīa alietate.

T. c. 18. *T. c. 7.* *vbi. 3.*

Egidi⁹

Circa illam p̄ticulam. Neq3 melius dispositus q̄3 sciens τc̄. aduertēdum est quosdā nō capere Alberti magni ac. S. Tho. expōnem: τ pp̄terea in errorem labi. Exponunt siqdem cōcorditer duo predicti: melius dispositū scientie (ē) intelligentē. i. habētem habitum principiorum qui intellectus vocat̄. Instant aūt posteriores contra hoc: q2 cum sciens habeat vtrūq3 habitum. s. principiorum τ ɔ̄nis: intelligēs aūt nō opʒ q̄ habeat vtrūq3 quit̄ q̄ intelligens non est melius dispositus q̄3 sciens: imo q̄ sciens sit melius dispositus q̄3 intelligens. Sequitur preterea q̄ idē sit sciēs τ melius dispositus q̄3 sciēs. Et sic superflue Aristoteles addidit: neq3 melius dispositus q̄3 sciens. sat enim erat dicere sciens: q2 vt dictū est) opʒ scientem habere vtrūq3 habitum. Et ɔfirmatur hoc ratione: q2 habitu principiorum cognoscunt̄ ɔ̄nes in potentia. habitu vō scientifico cognoscunt̄ in actu. actus aūt nobilior dispositio est q̄3 potentia. intelligens ergo nō est melius dispositus q̄3 sciens. ¶ Ad hec dī q̄ sciens τ intelligens possunt comparari dupliciter. vno mō per modum totius τ partis: vt. s. sciens est intelligens τ sciens: q2 agnoscit ɔ̄nes per principia: τ intelligens est intelligēs tm̄: τ sic nō est sani capitis dubitare quis eorum sit melius dispositus. Clarum est enim q̄ sciens est nobilior: sicut totum sua parte. Alio mō possunt comparari per modū duarum rerum: quarum neutra est pars alterius. sumendo intelligentē formal'r τ precise: vt. s. nouit p̄ncipia. Et sciētem formaliter τ precise: vt. s. nouit ɔ̄nes. Et hoc est comparare habitum scie habitui p̄ncipiorum. Et sic ſm Aristotelem Albertū. S. Tho. τ oēs illustres doctores: quos vidisse memini: nobilior est intelligens sciente. Primo q2 quod est per se: est nobilius eo qd̄ est per aliud ex. 8. physicorum. textu cōmenti. 39. sed notitia p̄ncipiorum est euidens: τ certa ex se. ɔ̄nū aūt per p̄ncipia. ergo. Scd̄o q2 notitia quāto certior τ euidentior tanto nobilior: notitia aūt p̄ncipiorum est certior τ euidentior. nō solum quo ad nos: sed etiam (ſm nām) q̄3 sit notitia ɔ̄num: vt in textu huius capituli habetur. ergo. Tertio q2 quanto per se causa proxima τ sufficiens (euidentie τ assensus) in aliqua ppositione est nobilior tanto ipsa notitia est nobilior. (Nobilitatur enim notitia ex certitudinis causa: vt dī in p̄hemio de anima.) sed causa proxima euidentie τ assensus in primis principiis est nobilior quacūq3 causa proxima euidentie ɔ̄num. ergo τc̄. patet minor: q2 principiorum causa est intellectus agens: vt Cōmentator dicit in p̄ de anima cōmēto primo. qui est nobilior cuiusq3 medij termini lumine quo certificat̄ conclusio: τ q2 Albertus magnus τ S. Tho. sic cōparauerunt scientem intelligenti: qui doctores maximo pollentes ingenio fuerunt: quorum est loqui sermone formali: ideo optime dixit ūt q̄ intelligens est melius dispositus q̄3 sciens. Est enim dispositus formaliter ad cognoscendum habitu principiorum qui est nobilior habitu scientifico quo formaliter disponitur sciens (vt sic) ad ɔ̄nes intuendas. Unde ad primam obiectionem patet responsio: quia nos loquimur de sciente τ intelligente formaliter τ precise. argumentum aūt loqtur de eis vt vnus includit alterum. Secunda quoq3 ex eodem fundamento soluitur: lʒ enim idē sit supposit aliter sciens τ intelligens: tñ pp distinctionem realē: que est inter sciam τ intellectum nō incōuenit: q̄ idē ſm diuersa sit sciens τ melius q̄3 sciens. Et si l'r lʒ sciens vt includit intelligentem nō exigeret additionē intelligēns: tñ sciens formaliter exigit q̄ sibi addat̄ intelligēs: τ q2 Aristoteles formal'r de illis loquebat̄: iō dixit neq3 sciēs: neq3 melius dispositus q̄3 sciens. i. neq3 intelligens. ¶ Ad ɔfirmationem dī q̄ q2 cōparatio aliquorum simpl'r nō fit penes ea q̄ ɔtinēt̄ in eis in potentia: sed penes ea que sibi actualiter τ per se insunt. Ideo habitus principiorum nō est cōparandus habitui scientifico ſm notitiam ɔ̄num que virtual'r continet̄ in eo. actualiter aūt in habitu scientifico: sʒ exercenda est comparatio ſm notitias: actualiter in eis contentas. Unde lʒ habitus scientificus sit nobilior habitu principiorum: quo ad hoc q̄ est cognoscere ɔclusiones: q2 ille actu iste in potētia cogn̄scit eas: habet⁹ tñ p̄ncipio/

T. c. 39. *T. c. p̄.* *Cō. p̄.*

rum simplr est sciētificꝰ nobilioꝛ: quia notitia actualiter elicita ex illo: est nobilioꝛ simpliciter notitia actualiter elicita ex isto. Nec obstat ꝙ habens habitum ꝑncipioꝝ sit in potentia ad scientiam qꝛ hoc nō inest ex ipso habitu ꝑncipioꝝ: aliter stāte habitu nunq̄ sciretur: sed ex nā ipsius intellectus qui eget continuo ⁊ tempoꝛe ⁊ exercitio ad discurrendum ex noto ad ignotum.

¶ De erroꝛibus duobus circa demonstrationis vsum. Caplm iii.

Quibusdam q̄dem igit̄ ꝓpꝫ id qḋ opꝫ prima scire nō vꝫ esse sciam simplr. Quibusdam aūt esse oīum tn̄ demōstrationem esse: quoꝝ neutrum neqꝫ verum neqꝫ necīum est. Supponente. n. non esse oīno scire hi in infinitū volūt reduci: tāq̄ꝫ nō sint vtiqꝫ sciētes posterioꝛa per ꝑoꝛa: quoꝝ nō esse ꝑma recte dicētes. Impōle enim est infinita trāsire: ⁊ si stant ⁊ sint ꝑncipia hec ignorata esse cum demōstratio nō sit ipsoꝝ: qḋ ꝟo dicunt eē scire solum. Si ꝟo nō est ꝑma scire neqꝫ que sunt ex his est scire simplr neqꝫ ꝓpe: sed ex ꝯditione si illa sint. Quidā aūt ꝙ ipsum scire sit ꝯsiteri per demōstrationem eē soluꝫ. Sed oīum esse demōstrationem nihil ꝓhibet fm eos ꝯtingit enim circulariter fieri demonstrationem: ⁊ ex his que sunt adinuicem. Nos aūt dicimus neqꝫ oēm sciam demōstratiuam esse sed imediatoꝝ indemōstrabilem. ⁊ hoc ꝙ necīum sit manifestum est. si enim necē est quidem scire prima ex quibus est demonstratio. stant aūt aliq̄n imediata. hec quideꝫ prioꝛa indemonstrabilia esse necesse est. Et hoc igitur sic dicimus ⁊ nō solum sciam: sed ⁊ ꝑncipium scientie esse dicimus. ipsa enim cognoscimus inquātum terminos cognoscimus. Circulo quoqꝫ ꝙ ipōle sit demōstrare simpliciter manifestum est. si vere ex prioꝛibus ⁊ notioꝛibus opꝫ eē demōstrationem. Impōle enim est eadem sibiipsis simul prioꝛa ⁊ posterioꝛa eē. nisi altero mō: vt hec quideꝫ ad nos. illa ꝟo simpliciter: quo certe modo inductiue facit notū. si auteꝫ sic est. nō vtiqꝫ erit simpliciter scire bn̄ determinatum: sed dupliciter aut nō simpliciter altera demōstratio sit ex nobis notioꝛibus. Accidit autem dicentibus circulo demonstrationem esse nō solum qḋ nunc dictum est: sed nihil aliud dicere q̄ꝫ si est hoc est hoc. sic auteꝫ facile est demonstrare oīa. Manifestum āt est ꝙ hoc accidit tribus terminis positis. per multos enim aut per paucos reflectere dicere nihil differt per paucos aut per duos. Cuꝫ eniꝫ sit. a. ex necessitate sit. b. hoc autem. c. cum igitur. a. sit ex necessitate erit. c. si igitur cuꝫ sit. a. necesse est. b. esse. hoc aūt cum sit. a. erit. hoc eniꝫ inerat circulo: ponatur. a. in quo est. c. b. aūt cum sit. a. esse dicere est ipsum. c. dicere. b aūt est qn̄ cum sit. a. est. c. sed. c. cum. a. idē est quare accidit dicere circulo demōstrationem esse nihil aliud nisi cum sit. a. est. a. sic aūt monstrare oīa leue est. At ꝟo nec hoc pōle est nisi in his quecūqꝫ alternatim se ꝯsequūtur: sicut sunt ꝓpria vno q̄dem posito oñsum est ꝙ nequaq̄ꝫ est necīum esse alterum. dico aūt vno ꝙ neqꝫ termino vno neqꝫ ꝓpositione vna posita ex duabus aūt ꝓpositionibus primis ⁊ minimis ꝯtingit. sic aūt ꝯtingit ⁊ syllogiçare. siq̄dem igit̄ ⁊. a. ipsi. b. ⁊. c. inerant. ⁊ hec adinuicem ipsi. a. q̄dem ꝯtingit ex alterutris mōstrare oīa quesita in ꝑma figura: sicut oñsum est in his que de syllogismo sunt. Ostēsum est āt ꝙ in alijs figuris aut nō fit syllogismꝰ aut nō de acceptis. Nō aūt equalr predicantia neq̄qꝫ est mōstrare circulo: quare qm̄ pauca in huiusmodi demonstrationibus sunt manifestuꝫ est autem qm̄ vanuꝫ est ⁊ impossibile sic dicere ex his que sunt adinuicem esse demōstrationeꝫ: ⁊ propter hoc oīuꝫ ꝯtingit demōstrationē eē.

¶ Summa huius capituli hec est.

Duo erroꝛes ꝙ opꝫ ꝑꝰ scire dcti sunt erroꝛes extremi. Primꝰ ē. Nullius est scia. Scḋs est. Oīuꝫ scia est ꝑ demonstrationem. Primi rō est: qꝛ in ꝑncipijs alicuius ꝯnis: aut ꝓcessus in infinitum: ⁊ sic nihil scit̄: qꝛ infinita nō est trāsire: aut est status: ⁊ sic remanent ignota: qꝛ nō pñt sciri ex quo carent ꝑoꝛibus. Scḋi ratio est: qꝛ ꝯtingit circulariter demōstrationem fieri.

¶ Nos aūt dicimus. nō oīum sciam demōstratiuā esse: sꝫ imediatoꝝ esse indemōstrabileꝫ ꝓbat̄ a prioꝛi. Quia ꝑncipia in quibus est status sunt imediata. Cognoscuntur autem inquātum terminos cognoscimus.

¶ Demōstratio simplr nō pōt eē circularis. ꝓbat̄ ꝫᵉ. Primo a ꝑoꝛi: qꝛ circulus nō pōt eē a ꝑoꝛibꝰ simplr: qꝛ ipōle est eadē esse seipsis ꝑoꝛa ⁊ posterioꝛa simplr: lꝫ h̄ sit pōle altero ⁊ altero mō. Scḋo ēt a ꝑoꝛi: qꝛ circulus est a b eodeꝫ ad idē: vt pꝫ sumptis tribꝰ terminis ⁊ loco tertij posito ꝑ. Tertio ēt a ꝑoꝛi: qꝛ circulus cōpletꝰ ꝯstat ex terminis ꝯuertibilibꝰ in ꝑ mō ꝑᵉ figure trī: nō oīs āt demr̄atio simpliciter ꝯstat ex talibus terminis: ēt in illo ꝑ mō ergo.

¶ Series aūt satis clara hec est.

Quia dcm̄ est ꝙ opꝫ ꝑnᵃ demōstrationis eē scita: ⁊ hic erroꝛes duo dcti sunt: q̄ꝝ ꝑmꝰ erat Heracliti sequaciū. Scḋs aūt Empedoclis (vt testat̄ Albertꝰ.) Jō intendēs eos destruē: duo facit. ꝑ eos ꝓponit cū suis rōnibꝰ. 2ᵒ qꝛ vtriusqꝫ cōe ꝓpositū erat: ꝙ scire est ꝑ demr̄ationē tm̄ itelligē: iō ꝑncipali ꝯne determinat ꝯtra vtrūqꝫ: ⁊ silr̄ soluit primi rōnem: ⁊ 2ᵃ ꝯne 2ᵐ elidit erroꝛem.

Circa illud dcm̄: ꝑnᵃ cognoscimꝰ inquātuꝫ terminos cognoscimus. Quia ꝑnᵐ imediatū ex ꝓprijs terminis cognitū nihil aliud est q̄ꝫ ꝓpositio per se nota (qm̄ resolꝰo ꝯclusionis que est per aliud nota fit ad eam.) Et de ipsa non parua est inter doctoꝛes disputatio. Ideo hic videndum est. que ꝓpō sit per se nota: ⁊ que nō. Et circa

p°.q.2. ar.p.

hoc tria faciã. Primo determinabo veritatẽ ex. S. Tho. p° parte.q.2.ar.p. Et p ↄtra Gentiles.ca.11°. ꝛ p sniarũ dis.3° ar.2°. ꝛ.q. de ve.q.10ª.ar.12° sumptã. Scdo obiicie tur in oppositum. Tertio rñdebit obiectionibus. Meri to quoqꝫ hucusqꝫ dilata est qo hec: qꝛ vt in pcessu qõnis apparebit tota difficultas estꝫ an cũ dr pn° cogscim° ꝛc. p ly terminos. accipe debeam° ipsos terminos cũ suis dif finitionib° vl rõnib°: an ipsos terminos tm̃ ꝛ nõ eoꝝ rõ nes. ¶ Sciẽdũ est ꝙ: ꝙ ppõ p se nota multiplr inuenit. Quedã.n.est p se nota fm se tm̃: qdã quo ad nos tm̃: qdã fm se ꝛ q ad nos. Et h 2°: vel quo ad nos oẽs: vl sapien tes. Describat aũt ad faciliorẽ pceptionẽ diuisio ista sic.

Propõ p se nota.

fm se tm̃ — fm se ꝛ q ad nos — Quo ad nos tm̃.

Omnes. — Sapientes.

Cum enim ppõ per se nota dicaꝛ: ex eo ꝙ est nõ p aliũ terminũ nota. sꝫ ex ppriis: ꝛ quot modis dr vnũ

p.topi.

oppositoꝝ tot dicaꝛ ꝛ reliquũ: ↄs est: vt quotiẽs dr pro positio nota p mediũ: totiẽs dicaꝛ ppõ nota p se: seu nõ per mediũ: qd idẽ est. Cũ aũt mediũ ppõnis sit triplex. Qõdaꝫ quo ad nos tm̃ (vt pꝫ qñ pcedim° ab effectu ad cãm.) ꝛ qõdã fm se ꝛ quo ad nos (vt pꝫ qñ pcedim° a cã ad effectũ.) Et qõdã fm se tm̃ (vt pꝫ in ppõnib° in qb° pdicanꝛ ppetates specifice intelligẽtiaꝝ de ipsis.) Tales enim hñt mediũ fm se: sed nõ quo ad nos: triplicẽ quoqꝫ opꝫ eẽ ppõnẽ per mediũ notã. Et ↄñter triplex erit ppõ nota per se seu nõ p aliũ terminũ mediũ: sic ꝛ triplex est negatio medij: rñdens triplici affirmationi medij: supra posite. Quedã ergo ppõ est nota nõ per aliud mediũ sim pliciter: sꝫ sit nota per mediũ quo ad nos: vt ista. De° est. Quedam v° est nota nõ per aliud mediũ: quo ad nos: lꝫ ex nã sua habeat mediũ simplr: vt nix est alba. Dubitans enim de ea eget sensu nõ medio: vt dr 2° topicoꝝ. Quedã v° est nota nõ per aliud mediũ simplr: nec quo ad nos: vt de qlꝫ dr esse vl nõ eẽ: ꝛ hoc quo ad oẽs hoies: quo ad sapientes v°: qꝛ.s. ipsis est nota nõ per mediũ: vt incorpa lia nõ esse in loco: vt Boeti° in lib° de hebdomadib° ait. Et sic rõ diuisionis ꝛ mẽbra eiusdẽ facile patẽ pñt mu tando vocabula. idẽ.n. est dictu ppõ nõ p mediũ nota: ꝛ per se nota. Vñ ppõ per se nota fm se tm̃: est que fm se ca ret medio. hec aũt ppõ quã ex nã sua imediatã diximus: que sit quotiẽs pdicatũ cadit in rõne subi. Et cũ passio p° p dicaꝛ de suo p subto: vt infra patebit. Et cũ vnũ gñalissi mum negaꝛ ab alio ꝛc. Propõ aũt p se nota: quo ad nos tm̃: est illa que certa nobis est absqꝫ medio: lꝫ illud fm se habeat. Propõ v° p se nota: fm se ꝛ quo ad nos: est que vtroqꝫ caret medio. Et si h sit respectu oĩuꝫ nr̃m: vocaꝛ dignitas quã necẽ est quelibet docẽdum bñe. Si aũt quo ad aliquos sapiẽtes: eoꝝ cõis animi ↄceptio dr. Diligen ter aũt attẽdẽdum est: ꝙ cũ dicim°: ppõ p se nota fm se: ly fm se. determinat taꝫ ly per se nota: ꝙ ly ppõ: ita ꝙ sen sus est: ppõ fm seipsam sumpta nota nõ p mediũ: qd ex nã sua sit mediũ: sꝫ ex ppriis tm̃ mõ termis. loq aũt de pro põne fm se: est loq de ipsa fm suoꝝ terminoꝝ sigta: fm se sumpta: ꝛ nõ vt stãt sub hoc vel illo ↄceptu: vt in pcedẽti declarauim° cap. Vñ loquẽdo de ppõne fm se nulla est dñaꝫ inter istã. hõ est alb°: ꝛ istam. aial rõnale est disgre

Boe° in li. d heb doma° cap.p. i.ca.19. cc.t.c.38 i.ca.13. cc.t.c.31

gatiuũ visus: qꝛ nulla est inter sigta fm se sumpta diuer sitas: lꝫ quo ad nos differãt: qꝛ differũt sicut diffõ ꝛ diffi nitum: quoꝝ nos distinctionẽ facim°: ppea ꝛ diximus ꝙ oĩa ppõ: cuius pdicatuꝫ est de rõne subi. est p se nota fm se: ꝛ silr ea cuius pdicatũ est p° ꝛ p passio. Tales sigdem ppõnes hñt suoꝝ terminoꝝ sigta talia ꝙ fm se sumpta nullum penit° mediuꝫ simplr cõpatiunꝛ: vt de se pꝫ. Ex quibus seqꝛ ꝙ qñ de ppõne p se nota fm se tractaꝛ idem terminus sunt diffõ ꝛ diffinitũ: qꝛ sigtuꝫ fm se sumptum idem est: lꝫ quo ad nos distinguanꝛ fm ↄfusionẽ: ꝛ distin ctionem: qꝛ vt dr p physicoꝝ. tex. cõ. 5. nomẽ diffiniti sigt nãm ↄfuse. diffõ vera distincte. ¶ Et qꝛ h est nr̃e põnis fundamẽtum: iõ pbo illud duplr. p sic. Diffinitio ꝛ diffi nitum differunt tm̃ fm ↄfuse ꝛ distincte ↄcipi. ergo nullã dñam fm se hñt. Añcedens est ex se euidẽs. Nõ.n. facile esset singẽ aliquã dñam que illã pueniret: aut maior illa esset. Conseqñtia pbaꝛ vt sic. Cõcipi nihil reale ponit su pra rem ↄceptã. ꝙ dñ fm ↄcipi nõ est dñ qditatis sigte fm se. ergo distincte vel ↄfuse ↄcipi nõ ponit distinctionẽ in re ↄcepta fm se. Quecũqꝫ ergo differũt tm̃ fm ↄfuse ꝛ distincte ↄcipi: nullã hñt fm se dñaꝫ: qd erat pbandum. Scdo sic. In pcessu quo pbaꝛ aliqd pdicatũ inesse subo: qꝛ inest eius diffõni ex parte rei siue fm se: cõmittiꝛ falla cia petitionis pncipij. ergo diffõ ꝛ diffinitũ fm se sũt ideꝫ terminus. ↄña tenet: ꝛ añcedens pbaꝛ. p auctẽ. S. Tho. In fallacijs. cap de fallacia petitionis pncipij. Et Alberti magni in p elẽchoꝝ. cap. eodẽ. Vbi expsse dicũt ꝙ pcedẽ a diffõne ad diffinitũ: est petitio pncipij: qꝛ si negaꝛ ꝙ hõ currat: nõ min° negaꝛ ꝙ aĩal rõnale currat. 2° auctẽ Ari stotelis dicẽtis in p elẽchoꝝ ꝙ fallacia petitiõis pncipij: fit totidẽ modis quotiens ↄtingit ꝙ erat in pn° petẽ. Vbi Albertus magn° ait ꝙ Aristo. remittit se ad 8m topicoꝝ. vbi determinatũ est. quot modis ↄtingit petere qd est in pn°. pꝫ aũt in. 8. topicoꝝ. cap. 11°. ꝙ qnque modoꝝ ibi po sitoꝝ. p°mus est qñ diffinitũ petiꝛ in sua diffõne: vt Alber tus magn° glosat vtrobiqꝫ. Nec hoc videaꝛ alicui mira bile: qñ (vt inqt. S. Tho. vbi supra) pcessus a diffinitio ne ad diffinituꝫ ↄsideraꝛ duplr. vno mõ: fm se: ꝛ sic acci dit in eo peccatũ pdictũ: qꝛ idẽ accipiꝛ vt diuersuꝫ. alio mõ rõne nr̃a: apud quos differt diffõ a diffinito: ꝛ diffõ est notior: qꝛ explicat id qd implicite dicit diffinitũ: ꝛ sic nul lum vitiũ accidit in tali pcessu: imo vnus locoꝝ topicoꝝ est: ꝛ qd plus est demõstratiu° pcessus illo vtiꝛ applica to ad mãm neccĩam. ¶ Cõtra hãc aũt determinationẽ mlti diuersimode arguũt. Et qdẽ ↄtra p° mẽbrũ diuisionis: ꝙ.s. aliq sit ppõ p se nota: fm se tm̃. Et suã declarationeꝫ qua dr. ꝙ ea est p se nota fm se. q ex rõnibus seu diffõni b° terminoꝝ suoꝝ ẽ euidẽs. Scotus in p sniaꝝ. di. 2. q. 2. arguit qdruplr intẽdẽs pbare: ꝙ quo ad ppõnẽ p se no tam: aliꝯ terminus est diffinitũ: ꝛ ali° diffõ. (Et ↄñter si ppositio aliq est euidẽs: nõ nisi ex diffõnibus suoꝝ termi noꝝ.) Nõ est p se nota: qꝛ nõ ex suis sꝫ alijs terminis eui dentiaꝫ hꝫ. Esset.n. euidẽs ex diffõnibus suoꝝ terminoꝝ qui sunt alij termini a terminis quoꝝ sunt diffõnes. Ar guit ergo p sic. Qd qd est alteri° termini est mediũ in de mõstratione. ex 2° poste. ꝙ altera pmissaꝝ nõ differt a ↄne nisi sic diffõ a diffinito. Tũc vltra pmissa talis demõstra tionis est ppõ p se nota. ↄclusio aũt est demõstrata. ꝙ quo ad ppõnẽ p se notã: ali° termin° est diffõ: ꝛ ali° diffinituꝫ. Cui° opp° p fundamẽto tu assumis. ¶ Et ↄfirmaꝛ h 2°. p qꝛ si in pposito diffõ ꝛ diffinituꝫ eẽnt idẽ termin° in de mõstratione potissima eẽt petitio pncipij. Scdo qꝛ essent ibi tm̃ duo termini: qd falsuꝫ est. ¶ Scdo arguit sic. Im poẽ ẽ eũdẽ ↄceptũ eẽ porẽ ꝛ posteriorẽ ꝛ hẽri: ꝛ nõ hẽri de eadẽ re. Sꝫ idẽ põt ↄcipi pus fm nomẽ ꝙ fm diffõnẽ. ergo ↄceptus per nomẽ diffiniti ꝛ diffõnem nõ est idem.

T.cõ.5.

Cap.26

Cap. 3.

Cap.xi.

In fallacys. ca. 26.

Sco. p° di.2°.q. 2. i decla tiõe p se nota.

T.c.8

T. c. 5. Minor pz ex ꝑ phyſicoꝝ. vbi dicitur ꝙ noīa ſuſtinent ad diffinitiones: hoc qḋ totū ad ptes. i. ꝙ nomē ꝯfuſe ipor/ tās id qḋ diffō diſticte: eſt ꝑus notū diffōne. ꝗ ⁊c. ¶ Ter tio ſic ad idē: qꝛ alr̄ ſequeret̄ ꝙ ois ꝓpō in ꝑ mō dicēdi ꝑ ſe eēt per ſe nota: qḋ eſt falſuz. Et ꝙ qlibet ꝓpō eēt per ſe nota in ſciētijs ſpālibus: quā metaphiſicus poſſet hr̄e ꝑ ſe notā ex diffōnib⁹ terminoꝝ: qḋ nō eſt veruz. ¶ Quarto ſic. Bñ ſtat demōſtratio alicui⁹ ꝑdicati de diffinito: cuz ħ ꝙ illud ꝑdicatū ſit ꝑ ſe notū de diffōne: ſic hr̄e tres eſt de/ mōſtrabile de triāgulo: cū tñ notū ſit ꝑ ſe de ei⁹ diffōne. di cendo oīs figura plana ⁊c. ꝗ ali⁹ terminus eſt diffō: ⁊ ali⁹ diffinitū quo ad ꝓpōnez ꝑ ſe notā. Et ꝯñter male dein̄ eſt ꝙ ꝓpō que ex rōnibus ſeu diffōnibus terminoꝝ eſt eui/ dens: eſt per ſe nota ſm̄ ſe. Ex qbus infert Scot⁹: ꝙ qꝛ ꝓ poſitio ꝑ ſe nota: eſt nata hr̄e euidētiam ex ꝓprijs termis in quocūqꝫ itellectu poſitis: lȝ actu nō ꝯcipiant̄ nulla eſt diſtinctio inter ꝓpōnem ꝑ ſe notā ſm̄ ſe ⁊ quo ad nos. Et ſilr̄ nulla eſt diſtinctio inter ꝓpōnem per ſe notā ſapiēti/ bus vel inſipiētib⁹: qꝛ hoc ꝑtinet ad cognitionē termino ruz: q ꝑſupponunt̄ ad intellectū ꝓpōnis. per ſe note.

si. i⁹ de clatiōis

Aure. ꝑ di. 2. q. i. 5. ar. 4

Contra eandem diuiſionē: ⁊ ꝑ^m^ eius mēbꝛuz arguit Petrus Aureoli ordinis minoꝝ. Intēdēs ꝓbare ꝙ ois ꝓpō per ſe nota ſm̄: ſe ſit ꝑ ſe nota nobis ſic. Ois ꝓpō ex ꝓprijs ꝯceptib⁹ nota cuilibet hñti illos: eſt ꝑ ſe nota. Sȝ ois ꝓpō per ſe nota ſm̄ ſe: eſt ex ꝓprijs ꝯcepti bus nota. ergo ois ꝓpō ꝑ ſe nota ſm̄ ſe cuilibet hñti eius ꝓpꝛios ꝯceptus eſt per ſe nota. Sȝ qlibet formās eaȝ hȝ eius ꝓpꝛios ꝯceptus. ergo cuilibet formāti eaȝ eſt per ſe nota: ſed nos formam⁹ eaȝ: ⁊ aliter nec a poſteriori illa eēt nobis nota: ergo nobis eſt per ſe nota. ꝓbatio ꝙ quilibet formans eaȝ habeat eius ꝓpꝛios ꝯceptus: qꝛ niſi habeat eius ꝓpꝛios ꝯceptus iaȝ nō format eaȝ ſȝ aliā: qꝛ idētitas ꝓpōnis ex idētitate ꝯceptuū nō vocū ſumēda eſt. ¶ Cō firmat̄ hoc ſic. Sortes formās ꝓpōnem quā vocas per ſe notā ſȝ ſe tñ: puta deus eſt: aut fert intuitū ſuū ſuper il los ꝯcept⁹: ex qbus ꝯſurgit ꝑ ſe notitia illi⁹ ꝓpōnis: aut ſup alios: ſi ſup illos. ergo illōs hȝ ⁊ eſt ſibi ꝑ ſe nota: ſi ſu per alios. ergo nō fert intuitū ſuū ſup illā ꝓpōne: ſȝ ſuper aliā: qꝛ illa ꝓpō ita integrat̄ ex ꝓprijs ꝯceptib⁹ ꝙ nō ex alijs. Alietas ſiqdem partiū: alietatē toti⁹ inducit. Con/ ſtat aūt ꝯceptus incōplexos: partes eē ꝯcept⁹ cōplexi: q eſt ꝓpoſitio. Ois ergo ꝓpoſitio per ſe nota ſm̄ ſe: oi for/ manti eaȝ eſt ꝑ ſe nota: ⁊ ꝯſequēter nobis q formam⁹ eaȝ aliter nec a poſteriori eſſet nobis nota: vt dictum eſt.

¶ Ad ſoluendas has obiectiones nō opȝ alia iacere fun/ damenta: ſȝ ex premiſſis rñdet̄ vt eo pulchrioꝛ ⁊ effica/ cioꝛ oñdat̄ doctrina: quo ex ea oēs difficultates accñtes ſoluūtur. Talis enim eſt nā recte diffōnis (vt dr̄ in 4° phy ſicoꝝ.) Argumenta ergo Scoti ſoluūtur ex ſupꝛapoſita diſtinctione ꝙ de ꝓpōne ⁊ diffōne ⁊ diffinito ꝯtingit loq dupl̄r vno mō ſm̄ ſe: alio mō rōne noſtri. Si ſm̄ ſe loqua mur: ſic nulla eſt inter diffinitionē ⁊ diffinitū dr̄ia. Et ſic cōcluſio demōſtrata rōne nr̄i eſt ſm̄ ſe: per ſe nota: qꝛ ni/ hil aliud eſt ꝗȝ ea quā nos alterā ꝑmiſſaꝝ facimus: ⁊ ſil̄r ſm̄ ſe incidit ibi petitio ꝑncipij: lȝ nō rōne nr̄i. Et ſimil̄r ſunt in tali proceſſu ſm̄ ſe duo tm̄ termini: lȝ rōne nr̄i ſint tres. Simil̄r ad 2^m^ gratis ꝯcedit̄ ꝙ alius eſt ꝯceptus dif finitionis a ꝯceptu diffiniti: ſed nō ſm̄ ſe: ſed rōne noſtri. Tertij quoqꝫ tam ꝑ^a^ ꝯſequētia ꝗȝ eius ꝯñs ꝯcedit̄. Scḋa aūt ꝯñtia nihil valet: ⁊ eius ꝯñs implicat in adiecto. Im plicat enim ꝙ ꝓpō cuius termini qdditatiuē cognoſcuntur a metaphyſico: ⁊ tm̄ ex qditatibus terminoꝝ eſt ꝑ ſe no/ ta ſm̄ ſe: ſit per ſe nota in ſcientia ſpāli. ſufficit enim ꝙ ſit per ſe nota metaphyſico. ¶ Ad 4^m^ dr̄ ſicut ad ꝑ^m^. ſ. ꝙ il/ lud aſſumptū (ſtat ꝙ aliqḋ ꝑdicatū ſit per ſe notū a diffi/ nitione alicuius: ⁊ de diffinito demōſtret̄) eſt veruz rōne

T. c. 31.

nr̄i. ſed nō ſm̄ ſe. Jam eniȝ dem̄ eſt: ꝙ ſm̄ ſe incidit ibi pe titio ꝑncipij. ¶ Vñ ad clarioꝛē hoꝝ intelligētiā aduerte ꝙ demōſtratio etiam potiſſima inſtrm̄ intellectus huma ni ꝯſiſti eſt ⁊ nō reꝝ ꝓprietas. res enim ipſe indifferēter ſunt vt diſcurſiue: aut abſqꝫ diſcurſu cognoſcant̄. Ab intel/ lectu ſiqdeȝ ſeparato: ſimplici itellectu intelligunt̄. A no bis aūt ſyllogiſtico diſcurſu attinguūtur: vñ in 5° meta. di citur. ꝙ ſcibile nō refert̄ ad ſciaȝ: qꝛ ei⁹ expers eſt. Quia aūt demōſtratio intellectus nr̄i eſt inſtrm̄. ad diſcurſiue cōcludēdum in māncčia: ⁊ inſtrm̄ opȝ eſſe ꝯforme vtēti illoꝛ ⁊ ꝓportionatū mā circa quā verſat̄: opȝ demōſtra/ tionem ꝯformē eſſe intellectui nr̄o: ⁊ ꝯni ſcibili vt ſic. Sȝ qm̄ inſtr̄i vtilitas nulla eſt niſi in vſu agētis: ideo in ipſa inſtr̄i confectione ꝑmittende ſunt alique ꝯditiōes ei⁹ requiſite ex parte māe: que impedirent vſum agentis. Et attendendum eſt: vt ſit ꝓportionatū vtenti. Inepte enim imbecilli artifici daret̄ inſtrm̄ nō facile mobile: ꝑp ea qꝛ mā exigeret inſtrm̄ adeo graue: melius enim ꝓportiona/ tum ſibi inſtrm̄ traderet̄: vt poſſet ſm̄ vires operari. De mōſtratio ergo etſi ſm̄ ſe ſeu rōne māe: qḋ idē eſt: exigat ꝙ ꝯclō eius nō ſit ex rōnibus terminoꝝ nota: attñ ex im becillitate intellectus: que cōiter inuenit̄ in hoīb⁹. qua ſit vt aliqd ignoret de diffinito qḋ nouit de diffinitione: ⁊ vult ꝙ demōſtratio ꝯformis nr̄o vſui ſit illa in q̄ mediuz eſt qditas alteri⁹ termini: ⁊ ꝯſiter ꝙ in ea ꝑtermittat̄ id qḋ ex ſe exigeret. ꝓpea Ariſto. ⁊ ceteri ꝯfecturi demōſtra tionem: talem nobis edidere: qualem vtilem eſſe cogno/ ſcebant: nec tamen ſiluerunt ꝙ alie eſſent eius conditio/ nes: ſi noſtra non obſtaret infirmitas.

T. c. 5.

¶ Ad ea aūt que addit Scotus ꝯtra diuiſiones illas: dr̄ ꝙ illa diuiſio. S. Tho. artificioſe facta eſt per drias ꝓpōnis per ſe note: qꝛ eniȝ ꝓpō ꝑ ſe notā idē ſonat ꝙ ꝓpō nō per aliam ꝓpōnē nota. hoc aūt qḋ dico nō ꝑ aliā notū. recte diuidat̄: in ſm̄ ſe: ⁊ in quo ad nos: vt pȝ per Ariſto. diui dentem eius oppoſitū. ſ. per aliud notū. in hec eadē mē/ bra. ſ. in per aliud notū ſm̄ ſe: ⁊ per aliud notum quo ad nos. per hoc. n. diſtinguit̄ demōſtratio: qꝛ a ꝑp qd ꝯñs eſt ꝙ ꝑ^a^ diuiſiō tecčia ⁊ nō ſolū recta fuit: Et ſil̄r 2^a^ diuiſio per eaſdem drias magis ꝓpetas facta eſt: vt pȝ in ipſa diuiſio ne. Qꝫ aūt terminoꝝ cognitionis in hō diuiſione memi/ nerimus. ad inſinuandam ſeu circum loquēdam veram (quam diximus) driam factum eſt: vt phoꝝ mos eſt.

¶ Ad argumēta 3° dr̄ ꝙ cum idētitas ꝓpōnis ſm̄ ſe atte datur penes idētitatez ſui ſigni cōplexi: ⁊ totalis ſigni: qḋ pōt ꝯcipi ꝯfuſe. ⁊ diſtincte eadez ſm̄ ſe ꝓpō eſt: que ꝯſtat ex diffinitis: cū illis que ꝯſtat ex rōnib⁹ eoꝝ. ⁊ nō differt niſi ſicut diſtincte ⁊ ꝯfuſe cognita: qḋ eſt differre quo ad nos. Vñ ad argumētum dr̄ ꝙ maioꝛ eſt ſic modificanda. Ois ꝓpō ex ꝓprijs ꝯceptibus nota cuilibet hñti illos di ſtincte eſt per ſe nota: alr̄ nō eſt vera vl̄r. hñti. n. illos cō/ fuſe lȝ qñqꝫ ſit per ſe nota. nō tñ ſemꝑ: qꝛ qñqꝫ ad euiden tiam cōplexi ſigni ſufficiunt ꝯceptus ꝯfuſi terminoꝝ: vt in iſta. Oē totū eſt maius ſua pte: qñqꝫ nō: vt in iſta deus eſt. Eſt ēt diſtinguēda illa ꝓpoſitio: ꝙ qlibet formās eā: hēat eius ꝓpꝛios ꝯceptus. diſtincte vel ꝯfuſe. ¶ Et per hoc pȝ rñſio ad ꝯfirmationem. qꝛ ſortez formātez iſtam ꝓpōnem. Deus eſt: ferre intuitū ſuū ſup illos ꝯceptus ex quibus ꝯſurgit per ſe notitia illius ꝓpōnis. pōt intelligi dupl̄r. vno mō diſtincte: ⁊ ſic eſt falſum. eēt. n. ſibi ꝑ ſe no ta. alio mō ꝯfuſe: ⁊ ſic eſt veruz. Et hoc ſufficit. Idētitas enim ꝓpōnis ſm̄ ſe variat̄ ex alietate ꝯceptuū obiecta/ lium ſm̄ ſe: ⁊ nō ex varietate ꝯceptuū formaliū: ⁊ iō non variat̄ ex diſtincte vel ꝯfuſe ꝯcipi: vt dictum eſt: qꝛ prius non opȝ ꝙ varietur ex varietate poſterioris.

Aure. argu...

Ad... ma...

Circa ſcḋm ꝯclōnem dubitari poſſet an demonſtra/ tio circularis ſit aliquo mū poſſibilis. ſ. a ꝑori

cc.t.co. 30. dub° p.

vel posterio2. Sz qm̄ de hoc inferius in ca.13. habebit sermo: z multa op3 p̄cognoscē añ hāc q̄ōne3: nō illucus q̄ hec differat. Illud tm̄ aduerte: q̄ nec p° nec 3° rō improbat demr̄ationem circularem esse impoı̄em: extendēdo demr̄ationem ad: q2 z pp quid. 2° aūt rō q̄tu3 militet contra demr̄ationem circularem cuius altera sit propter quid z altera q2: tunc dicetur. Sufficit enim nūc: q̄ ptra demonstrationem circularem simpliciter acceptetur.

De omni z per se. Caplm. iiij.

T.c.7.

Uoniam aūt impoı̄e est aliter se hr̄e cuius est scia simplr̄ nec̄iū vtiq3 erit id esse scibile qō est b3 demōstratiuā sciam. demōstratiua aūt est quā habemus in habēdo demōstrationē. Ex necessarys itaq3 syllogismus demōstratiu' est.

T.c.8.

Accipiendu3 est igit̄ ex qbus z q̄libus demōstrationes sunt. Primū aūt determinabimus qd sit de oī: z quid per se z qd vl̄e. De oī qdē igit̄ hoc dico q̄ vtiq3 est nō in quoda3 qō est sic. in quodā aūt nō. nec aliqn̄ qdē sic. aliqn̄ ṽo nō vt de oī hoīe aial si ver3 est dicere hoīe3 ver3 est dicer̄ aial. z si tūc alterū z alterū: z si i oī linea pūctum similiter est. Signu3 aūt est qm̄ instātias sic proferimus: sicut de oī interrogati: aut si in quodam nō: aut aliqn̄ nō.

p̄mus modus per se. T.c.9.

Per se aūt sunt quecūq3 sunt in eo qō quid est: vt triāgulo iest linea z punctum linee. substātia enim ipsor3 ex his est. z quecūq3 insunt rōne dicēte quid est.

2°

Et quibuscūq3 eor3 que insunt ipsis: ipsa q̄dem sunt in rōne quid est demōstrāti: vt rectū inest linee z circulare: z par z impar numero: z primum z cōpositu3: z isochely qō est equilaterum. z scalenō. i. altera parte lōgius q̄ oībus his insunt in rōne dicenti quid est. hinc q̄dem linea inde ṽo numerus simil'r z in alys huiusmodi vnicuiq3 per se esse dico. Quecūq3 ṽo neutraliter insunt accn̄tia sunt: vt musicu3 aut album aiali.

3°

Amplius que nō dr̄ de subiecto alio quodam: vt ambulans z albū cu3 quodam alteru3 ambulans sit z album. Substantia aūt z quecūq3 hoc aliquid significāt non alterum aliquod sunt qō vere sunt. Que qde3 igitur nō de subiecto sunt per se dico: que ṽo de subiecto accidentia sunt.

4°

Item alio modo quod quidem pp ipsum inest vnicuiq3 per se: qō ṽo non propter ipsum accidens est: vt si ambulante corusco coruscat accidens est. nō enim propter id quod ambulat coruscat: s3 q̄ accidens dicimus hoc esse. Si ṽo propter ipsum per se vt si aliquod interfectu3 interyt b̄m interfectionem: quoniam propter id quod interfectum est interyt. Sed nō quod accidit

T.c.10.

interfectum interire. Que igitur dicuntur in simpliciter scibilibus per se sic sunt: sicut in esse predicantibus aut inesse propter ipsa que sunt ex necessitate. Non enim contingunt nō ineē. aut simpliciter aut opposita: vt linee: aut rectum aut obliquum: z numero par aut impar. Est enim contrarium aut priuatio aut contradictio in eodem genere: vt par z nō impar in numeris b̄m q̄ sequitur. Quare si necesse est: aut affirmare: aut negare necesse est z q̄ per se sunt inesse: de omni igitur z per se determinatum sit hoc modo.

Summa huius capituli hec est.

Syllogismus demonstratiuus est ex necessarys: pbat̄ a priori: quia quod scitur per eum est necessarium q2 impossibile est aliter se habere. (p° 2)

Accipiendum est ergo ex quibus z qualibus demonstrationes sunt. (Cor^m)

De omni dico: qō est nō in quodā q̄dem sic: z in quodā non: neq3 aliqn̄ sic: z aliqn̄ nō. Probat̄ a signo: q2 altero istorum modor3 pferuntur instantie contra de omni. (Diffō)

Primo mō per se insunt quecūq3 isunt in rōne dicēte qd est: vt linea inest triangulo: z punctum linee. (Diffō)

Scd̄o modo per se insunt quecūq3 isunt alys que in rōne eorum insunt quid est demonstranti.

Quecūq3 neutraliter insunt accidentia sunt. (Cor^m)

Tertio mō per se sunt: que non de subiecto dicunt̄ aliquo quodam. Que ṽo de subiecto accidentia sunt.

Quarto mō per se inest qō pp ipsum inest. Qō ṽo non pp ipsum accidens est: vt si ambulāte aliquo coruscauit.

Que ergo dicimus in simpl'r scibilibus: per se sic sunt: sicut in esse predicantibus: aut inesse propter ipsa. (2° 2)

Et hec insunt nec̄io: vel simpl'r: vel sub disiunctiōe. Probatur hoc vltimum a priori: q2 talia disiūcta aut opponuntur ɔ̄rie imediate: aut p̄uatiue: aut ɔ̄dictorie in eode3 genere que necesse est affirmare vel negare. (3° 2)

Series autem hec est.

Diffinita demr̄atione: intendens ōndere in sequentibus ex qbus z qualibus necessarys est demr̄atio. in hoc cap̄ tria facit. Primo rōnem talis pcessus p̄'ōne assignat. Scd̄o p̄mittendo3 trium. s. de oī: per se: z vl̄'quid sint. Duo p̄° diffinit sigillati3. Tertio qm̄ demonstrato2 vtitur (per se) insinuat 2ª cōclusione: z addit q̄ talia sunt necessaria: in 3ª conclusione.

Circa diffinitionem: de oī: aduerte q̄ vl̄itas sbor3 z tēpor3 diffiniens de oī nō op3 q̄ sit vl̄itas positiua z actualis. ista. n. deus est actus purus. est de oī: cum sit per se: z nō singularis: z tm̄ nec actu nec aptitudie eius subm h3 partes subiectiuas: z sil'r eius sigtum nec mensurat̄: nec est mēsurabile tēpor3 differentys. Sed sufficit q̄ sit vl̄itas vtraq3 negatiua z v̄tualis. Negatiua inquā ita q̄ nulla pars subiectiua sit: cui tale p̄dicatū nō cōueniat: z sil'r nulla sit dr̄ia tp̄is in qua nō ɔueniat. Uirtualis ṽo q2 si subm h'ret sub se ptes subiectiuas z mēsuraretur tp̄e: cuilibet: z semp adessert tale p̄dicatū. vn̄ notanter (vt Albertus dicit) Aristo. diffiniēs de oī: vtrāq3 vl̄itate3 negatiue posuit: dicēs nō in quodā sic: z in q̄dā nō: neq3 aliqn̄ sic: z aliqn̄ nō. Aduerte 2°: q̄ vl̄itas tp̄is: siue positiue: siue negatiue intelligat̄ nō op3 q̄ intelligat̄ p oi tp̄e simpl'r: sed pro oi tp̄e quo tale p̄dicatum natu3 est inesse tali subo. nō enim illud tm̄ dr̄ esse semper qō nūq̄3 abest: sed illud quoq3 sempiternum dicimus: q̄ infallibil'r suo tp̄e inuenitur: vt ortus z occasus solis: z coniunctiones

planetaꝝ ⁊ filia: que ꝑpetuo ꝑseuerant. Hec. n. oīa in de/monstrationibus: vt ꝯnes necie cadunt: vt pꝫ in astrolo/gia: ⁊ ꝯsiter de oī sunt. ¶ Q: aūt ista expō sit ꝫm mentem Aristo. ꝓbaſ sic. De oī posterioristicū exigit vlitatē suppositoꝝ: ꝓp formā syllogismi: vlitatē tꝑis aūt (vt Albertus ait) ꝓp mām necīam: circa quā ꝟsatur demſrator. necessarium. n. imutabile ⁊ ꝑpetuum est. Talis ergo exigitur tꝑis vlitas: q̄lē necīa mā regrit. Cōstat aūt ꝙ ꝑdicta oīa necīa sunt: aīr de eis nō eēt scīa: ⁊ tñ ꝑpetua nō sunt nisi mō dicto: qꝛ. s. infallibilr qñ nata sunt iesse insunt. ergo talis tꝑis vlitas suffic̄ ad de oī. ¶ Et ꝯfirmaſ: qꝛ in ꝑ huius Aristo. exp̄sse dicit: talem ꝑpetuitatē ꝯni demſrabili sat esse. ¶ Si dicaſ ꝙ de ꝯiunctionibus ⁊ aspectibꝰ planetarum: ⁊ sīlibus in actu nō est scīa: ſꝫ in aptitudine tñ: ⁊ ꝯsiter ꝙ hꝰ nō sunt nec ꝑpetua: nec necīa: sed aptitudines ad ipsa. ¶ Cōtra. ꝑ qꝛ hoc vī ꝯtra intētionē explicitam loq̄ntiū de hꝰ. nō. n. dicūt ꝙ luna est eclipsabilr: nec ꝙ mars est saturno ꝯiungibilis: ſꝫ ꝙ lune inest eclipsis: ⁊ marti ꝯiunctio: lꝫ nō dicāt hoc eē nūc. ¶ Scdō qꝛ ꝫm ħ ista erit scīa de ꝯiūctionibus: ⁊ aspectibus ⁊ retrogradationibus: ⁊ stationibus ⁊ hꝰ: que inueniunſ in celestibus corꝑibus: sicut est scīa: de istis. hō est albus: hō currit: hō nauigat: hō disputat ⁊ his sīlibus. hec. n. oīa demſrabilia sunt in potentia. Asserē aūt hoc: alienū ab humano sensu est. oēs. n. dicimus de istis nō hēri sciam ⁊ de illis hēri. loq̄ntes ꝓcul dubio de vtrisq̄ in actu: in vli tñ: nō in particulari. ¶ Aduerte 3° nō esse extra latitudinē ꝓpōnū: de oī posterioristico: ꝓpōnes nāles in q̄bus predicatū inest necio subō: vt in ꝑlibus taꝫ suppositis: q̄ꝫ tēpoꝝ differentijs: qñ natū est ei inesse: lꝫ in aliquo: vel aliqñ fallat ꝑ accidens. Tales siqdem ꝓpōnes sunt: ⁊ ꝑmisse ⁊ ꝯnes sepe in demſrationibus nālibus: cum scibiles sint: ⁊ ꝯñr sunt per se ⁊ necīe: qꝛ (vt infra oñ def) neq̄ de his que sunt per accñs: neq̄ de possibilibus alr se hñe demſrationes sunt: per se aūt ⁊ necium de oī supponunt: sunt igiſ ⁊ iste de oī ⁊ hñt vlitatem: tempoꝝ ⁊ suppositoꝝ: nō simplr neq̄ qñ natuꝫ est esse sed vt in ꝑlibus necīaꝫ. Unde de oī posterioristicum analoguꝫ q̄ddam est diuidendum per hos tres modos. s. simplr: ⁊ qñ natum est inesse: ⁊ vt in ꝑlibus necessario: qñ natum est inesse. Et ꝯstituit tres supradictos ordines ꝓpositionū. s. eaꝝ in quibus est vlitas subiectoꝝ ⁊ tempoꝝ simplr ⁊ eaꝝ in quibus est vlitas vtraq̄ nō cōtinua: sed regularis: ⁊ eaꝝ in quibus vlitas vtraq̄ est necessaria q̄dem: sed cum per accñs defectu. Nec opꝫ vt si quelibet cuiusq̄ istoꝝ ordinum est de oī: ꝙ diffō assignata de oī ab Aristotele ꝯueniat simplr cuilibet. Sed sufficit ꝙ in ꝑ tota simpliciter saluetur: ⁊ in alijs ꝫm quādam proportionalem imitationem (aliter vniuoce: nō analogice) ly de omni diceretur de omnibus supradictis.

¶ Ad euidentiam modoꝝ dicendi per se notandum est: ꝙ per se pōt accipi: duplr. vno mō positiue. alio mō negatiue. Si sumaſ positiue vel est ꝯditio incōplexoꝝ: ⁊ sic distinguitur ꝯtra hoc qđ dico: in alio: ⁊ ꝯstituit 3ᵐ modum ꝫm queꝫ sb̄a ⁊ quecūq̄ signt hoc aliquid entia ꝑ se sunt. album ꝟo ⁊ ambulans: entia in alio. Uel est ꝯditio complexoꝝ: ⁊ sic distinguiſ ꝯtra per accñs: vt idem sonat qđ accñtaliter seu ꝯtingēter: ⁊ ꝯstituit reliquos tres modos perseitatis. Primum q̄dem si sit ꝯditio complexi sb̄alis. Scdm ꝟo si sit accñtalis. i. extra rei essentiam. Quartuꝫ si sit ꝯditio causalitatis in subō: respectu predicati: vt pꝫ in textu. Si aūt sumaſ per se: negatiue: pōt accipi ēt duplicitr. s. vt ꝯditio incōplexi: ⁊ sic distinguiſ ꝯtra hoc qđ dico cum alio: ⁊ nihil aliud nisi solitudineꝫ denotat: ⁊ sic dicimus ꝙ q̄ātitas per se neq̄ circularis neq̄ recta: ⁊ animal per se: neq̄ rōnale neq̄ irrōnale: nihil aliud intēdentes: nisi ꝙ q̄ātitati ⁊ aīali solitarie sumptis nihil eoꝝ inest ⁊ hoc mō per se: nō ꝯstituit aliquem ꝑseitatis moduꝫ. Si aūt per se negatiue sumptum sit ꝯditio cōplexi: sic distinguitur ꝯtra per accñs: vt idem sonat ꝙ per aliud: ⁊ sic dicimus ꝙ ista: hō est albus: est per se. qꝛ hō est albus: non qꝛ aliqd aliud sit album: sed qꝛ ipsum informat albedo: ista ꝟo. album est hō: est per accñs: qꝛ albo nō inest hō: nisi qꝛ id quod substernitur albedini: est hō: ⁊ hoc quoq̄ modo: per se: nullum perseitatis modum constituit.

Circa ꝑᵐ modum dicendi per se: dubitatur: qꝛ non vī verum: ꝙ quecūq̄ ponuntur in diffinitione predicentur per se de diffinito. Subiectuꝫ enim poniſ in diffinitione sui ꝓprij accñtia. ⁊ tñ nō predicaſ per se de eo: sed per accñs (vt infra in hoc ꝑ diꝫ cap. 18.) nec pōt dici ꝙ hoc intelligitur de partibus diffinitionis in recto: ⁊ non in obliquo: expresse nāq̄ in textu dātur exempla de partibus diffinitiōis in obliquo: vt pꝫ de linea respectu triāguli: ⁊ pūcto respectu linee: ⁊ Albertus ⁊ S. Tho. hic dicunt ꝙ ad huncmodum pertinent nō solum ea que in recto: sed etiam in obliquo diffiniunt aliquid.

¶ Ad hoc dubiū dī ꝙ quelibet pars diffinitionis: eo mō quo poniſ in diffōne predicatur in ꝑ mō dicendi per se de diffinito: ita ꝙ si diffiniſ in recto: predicaſ per se in recto: ⁊ si in obliquo: in obliquo. Et qꝛ accñs duplr diffiniſ. s. in ꝯcreto ⁊ in abstracto: ⁊ qñ diffiniſ in ꝯcreto: subiectuꝫ ponitur ibi in recto. vt pꝫ dicendo. Symmum est nasus curuus: ⁊ qñ diffinitur in abstracto: subiectum poniſ in obliquo: vt pꝫ cum dī. Symmitas est curuitas nasi. ideo subiectum predicaſ in ꝑ mō dicendi per se: in obliquo de ꝓprio accñte in abstracto in recto ꝟo de eodem in ꝯcreto. ¶ Ad auctoritatem aūt Aristo. dicentis ꝙ sbm predicatur de suo ꝓprio accñte per accñs: dī ꝙ sicut per se sumitur duplr. vno mō vt distinguiſ ꝯtra per aliō. alio mō vt distinguiſ ꝯtra accñtaliter: ita per accñs sumiſ duplr. vno mō vt idem sonat ꝙ per aliud. alio mō vt ideꝫ est qđ accidentaliter: ⁊ ꝙ Aristo. diuersimode vsus est per se ⁊ per accidens: hic ⁊ inferius: hic siquidem accepit per se ⁊ per accidens. i. est accidentaliter: ibi ꝟo per se ⁊ per accidens. i. per aliud. Unde ista ꝓpō. Symmum est nasus. est per se in ꝑ mō: ⁊ nō accidentalis: ⁊ est per accidens. i. per aliud: qꝛ nasus nō inest symmo: sed eius substrato copulato per ipsum: vt infra dicetur: quare nulla est ꝯtrarietas inter r̄nsionem: ⁊ Aristotelis dicta. ¶ Hec responsio lꝫ subtilis sit: a ꝓprietate tñ recedere videtur: qꝛ propositiones que ꝓprie sunt per se: de quibus hic loq̄mur: sunt ille quibus vtiſ demonstrator vel in premissis vel in ꝯne. ꝓpōnes aūt in q̄bus subiectum predicaſ de accñte ꝓprio nō sunt ille q̄bus vtiſ demōstrator. igiſ ꝓpōnes tales nō sunt per se: eo mō quo hic est sermo de per se. Maior huius rōnis est euidens: ⁊ infra euidētior apparebit minor aūt est Aristo. inferius: loco allegato: vbi ait. ꝙ ꝑdicatio subiecti de accñte nō vocaſ ꝑdicatio: ⁊ si vocaſ: debet vocari cum additione diminuēte ꝑdicatio ꝫm accidens: qꝛ tali nō vtunſ demſratores. ¶ Opꝫ ergo aliter respondere: ꝑmittēdo ꝙ sicut res pōt duplr ꝯsiderari. vno mō ꝫm suam nām absolute. alio mō vt sic vel sic sigata: ita nā diffinibilis pōt duplr diffiniri. vno mō ꝫm exigētiam sue nāe simpliciter. alio modo ꝫm ꝙ significatur in ꝯcreto. vel in abstracto. Differunt aūt plurimum isti duo modi diffiniendi: qꝛ qñ res ꝑ modo diffinitur nihil poniſ in eius diffinitione in recto: nisi genus ⁊ dīa: lꝫ in obliquo ponatur qñq̄ aliqd vt additū qđ est extra rei essentiaꝫ: vt pꝫ in diffinitionibus formarum tam sb̄alium q̄ꝫ accidentalium. Quando ꝟo res diffinitur vt sic significata: cōtingit ꝙ in eius diffinitione ponatur in recto: id qđ est extra rei essentiam: qđ vt additum ponenduꝫ esset: si ꝫm nāe exigentiam diffiniretur: vt pꝫ cum diffinitur accidēs

in ꝯcreto

in concreto. dicim⁹. n. q symmũ est nasus curu⁹: ponẽtes nasum in recto vt genus: & tñ nasum ex̃ symmitatis essẽtiã esse cõstat: & ponẽdum in obliquo in ei⁹ diffõne: si nã diffinita: solum respiceret. ¶ His plibatis dĩ ad dubiũ: q ista regula Aristotelis. Quecunq3 insunt in rõne dicẽte quid est: per se insunt p̄ modo: intelligẽda est cum duplici glosa. vna supra ly rõne dicẽte qd est: vt intelligat̃ rõne dicente quid est res: fm rei exigentiaz: & non fm q sic significat̃. Altera supra ly per se insunt: vt intelligat̃: per se insunt diffinito: eo modo q̃ in ipsa diffõne cadunt: ita q si intrinsece: aut in recto ad diffiniendum sumunt̃: intrinsece etiã & in recto de diffinito dicunt̃. Si sũt vt additum: & oblique: simili quoq3 modo diffinito inerũt. Et per hec facile p3 respõsio ad obiecta. Dicendum est eniz q in recto ꝓprie nõ p̄dicat̃ per se de ꝓprio accidẽte: sed in obliquo: q2 subm est ex̃ essentiã ꝓprij accidentis: & cõseq̃nter non ponit̃ intrinsece & in recto: in diffõne: fm sue nãe exigentiam data: l3 ponat̃ in recto in diffõne eius data fm exigentiam eius: vt significat̃ in concreto: q2 tunc ex modo significãdi diffiniendum est more substantiarũ cõpositarum: vt in fine expositiõis libelli de ente & essentia diffuse declarauimus. Unde ꝓprie de p̄dicatiõe loq̃ndo fm doctrinã in hoc caplo traditã: subm in obliq̃ per se in p̄mo modo p̄dicat̃ de ꝓprio accñte: & fm doctrinaz inferius suscipiẽdã: subm in recto per accidens predicat̃ de suo ꝓprio accidẽte. Et merito: q2 predicatio in recto: denotat subm inesse passioni: q̃d non nisi per accidẽs verum est. p̄dicatio vero in obliq̃ denotat depẽdentiã passionis a subiecto que est ad suum p̄n^m per se &c. Et aduerte q tam accidentium: q̃3 formarum substãtialium diffinitio fm eorum exigẽtiaz in abstracto ꝓspiciends est. subarum vero cõpositarũ in cõcreto: cuius cãm require si vis vbi sup.

Cap. 7. T. c. 35.

¶ Ad claritatẽ huius p̄mi modi dicẽdi per se: aduerte q in hoc modo triplicit̃ ꝓpositiões reponunt̃. Quedaz ꝓprie & p̄ncipalr̃: & he sunt tam ille in quibus diffõ data de re fm exigentiã p̄dicat̃ de diffinito: vt aĩal est suba animata sensibilis: q̃3 ille in quibus differẽtia essentialr̃ cõuertibilis de eo cui⁹ est p̄dicat̃: vt animal est sensibile. Quedã autem proprie & scd̃ario: & he sunt in qbus reliq̃ talis diffõnis partes de diffinito p̄dicant̃: siue in recto vt animal est substãtia: siue in obliquo: vt linea est ex punctis. Quedã vero improprie: & he sunt in quibus diffinitiõ data de re nõ fm rei exigentiã: sed fm exigentiam modi significãdi p̄dicat̃ de diffinito: vt symmũ est nasus curuus: & in quibus talis diffõnis pars de diffinito predicat̃. pars autẽ nõ quelibet: sed illa que ex̃ essentiaz est diffiniti fm veritatẽ: & rõne modi diffiniẽdi vt intranea sita est. Reliqua siquidẽ pars: ꝓprie & scd̃ario per se predicat̃: vt p3 dicendo. symmum est curuũ. Nec solum attendas latitudinez dari in p̄mo modo perseitatis ꝓpter istos tres ordines ꝓpositionum: sed in quolibet horum ordinuz latitudo est: & semp que prior est: dignior est vt in hoc modo reponat̃. Causa autez huius latitudinis & distinctionis satis apta est ex rebus ordinatis: & adeo clara vt explanandã amplius nõ iudicẽ. Illud autem supficietenus pertrãseundũ nõ censeo: q Aristoteles describens hunc p̄mũ perseitatis modum: duo exempla adduxit: in quorum neutro: id q̃d ponit̃ in diffõne predicat̃ de diffinito in recto: vt suaderet es etiã que in obliquo cadunt in rõne: iuxta hunc modum per se inesse: eo tñ modo quo in rõne sunt. s. in obliq̃ ꝓprie loq̃ndo (vt dictum est) in p̄mo quoq3 exẽplo id q̃d in obliquo cadit in diffõne (termin⁹ est alterius p̄dicamẽti) a diffinito. Linea enĩ est in p̄dicamento q̃titatis & triãgulus in quarta specie qualitatis. in 2° autẽ exemplo: id q̃d in obliq̃ cadit eiusdẽ generis est (per reductionẽ tñ:) vt p3: vt insinuaret q siue res sit eiusdẽ: siue alteri⁹ p̄dicamẽti: dũmodo ponat̃ in diffinitione rei in p̄mo mõ predicat̃ de diffinito. suo tñ mõ. Est quoq3 in eisdem exemplis aduertẽ q in neutro dedit exẽplũ de tota diffõne aut parte: q̃ sit gen⁹ vel dĩa rei diffinite: vt p3 in vtroq3. in p̄ qdem: q2 dĩa debet esse eiusdẽ gñis cum diffinito. in scd̃o aũt q2 dĩa diuidit genus: punctũ: q̃titatis diuisiua dĩa nõ est. docuit aũt ex h̃: q nõ sit nobis cure ad intuẽdum an id q̃d in diffõne ponit̃ sit genus vel dĩa diffiniti: ad h̃ q insit p se: q̃dcunq3 eni in ratione qd est ponit̃: siue gen⁹ vel dĩa sit siue non: sed aliq̃d eius p̄ncipium sit: per se in primo modo inest.

Circa 2^m modũ dicẽdi per se dubitat̃: q2 in ꝓpõnibus in qbus spẽs p̄dicat̃ de gñe: subiectum ponit̃ in diffõne p̄dicati: & tñ nõ est p̄dicatio per se. ista. n. aĩal est hõ. est per accidẽs cũ nõ sit de oĩ. Et silr̃ in ꝓpõnibus in qb⁹ dĩa p̄dicat̃ de gñe subm ponit̃ in rõne p̄dicati: vt additũ: q2 est eius ꝓpria mã: & tñ nec ibi est p̄dicatio per se: q2 nõ est de oi: ista enim. aĩal est rõnale: est p accidens vt de se p3. ¶ Ad hec facile rñdẽt ad pauca respiciẽtes: & dicunt: q q2 p̄dicatio per se p̄supponit p̄dicationẽ esse directã: & istud p̄dicatiões nõ sunt directe: iõ nõ sunt ad ꝓpositũ. cum. n. dixit Arist. q p se 2° mõ sunt: q̃cunq3 insunt alijs &c. itelligit̃ salua p̄dicatiõe directa. ¶ Hec rñsio & si quo ad p̄mã obiectionẽ repellẽda nõ videat̃. in se tñ nõ plene vera vr̃: q2 vt patebit. ꝓpõ in q̃ diffõ accidẽtis in concreto p̄dicat̃ de eo est per se i p̄mo mõ: l3 ipropet & tñ ibi interuenit p̄dicatio indirecta: nõ g̃ p̄dicatio indirecta pseitatẽ oĩno destruit. S3 dato q sic esset obiectioni scd̃e nõ satisfit: q2 p̄dicatio dĩe de gñe nõ est min⁹ directa q̃3 p̄dicatio symmi de naso: & crispitudinis de capillo: & paris de nũo: & siles. Sicut. n. in istis subm cadit in rõne p̄dicati & cõius est p̄dicato: & p̄dicatuz cõparat̃ ad subz vt forma ad mãm: ita in illis fit in qb⁹ dĩa predicat̃ de genere. genus. n. vt dictum est: q2 ꝓprie est dĩe mã in eius rõne: vt additum cadit: & cõius est ipsa: & differẽtia se habet ad ipsum vt forma ad mãm. Non est ergo indirecta p̄dicatio dĩe de gñe: aut oẽs iste sunt indirecte: q̃d est voluntarium. ¶ Op3 igit̃ aliter rñdere & dicere cum Aristotele in hoc ca°. q predicatũ recipiẽs in sua ratiõe subm quoddã est q̃d simplr̃ illi inest necessario: vt risibile homini & habere tres triangulo. quoddam vero: q nõ simplicit̃ sed sub disiunctione neccio inest subo: vt par vel impar respectu numeri. Et fm h̃ dĩ q hõ adducte ꝓpõnes: eo mõ quo sunt neccie sunt per se: & q2 non sunt neccie nisi p̄dicato sub disiunctione sui oppositi sumpto: iõ nõ sunt per se nisi illo mõ. vñ ista aĩal est rõnale. non est per se: sed ista. aĩal est rõnale vel irrõnale: sicut ista: numer⁹ est par nõ est per se. sed ista numerus est par vel impar. vñ Auerrois hic dĩt: q q2 genus diuidit̃ p opposita diuisione essentiali: nõ euadit sb vno eorũ: & ꝓportio eius ad vtrũq3 mẽbrũ sub disiunctione est sicut ꝓportio hois ad risibile. Aristoteles quoq3 in textu ait. q in scd̃o mõ per se isunt triãgulo Isopleuros: & scalenon: & altera pte longi⁹: intelligẽs per hec dĩas triãguli diuisiuas: potius q̃3 spẽs. Qñ g̃ dĩ in textu: q per se 2° modo isunt q̃cunq3 &c. intelligit̃ sic: quecũq3 insunt alijs que in eorũ ratiõe sunt: per se insunt: simplr̃ vel sub disiunctõe sui ꝓprij oppositi. Et per h̃ p3 rñsio ad alias instãtias similes. s. nasus est symmus: capillus est crispus &c. he. n. oẽs sub disiunctiõe sunt p se 2° mõ: q2 subm ponit̃ in rõne p̄dicati. ¶ Considerandu3 est rursus: q q2 ad ꝓpositionẽ per se in scd̃o mõ sufficit in subiecto includi id q̃d ponit̃ in diffinitiõe p̄dicati. & nõ op3 semp ipsum subm poni in diffõne p̄dicati: vt p3 qñ passio superioris de inferiori predicat̃: ideo cum in textu diffinit̃ secundus modus dicendi per se: & dicitur q ipsa subiecta insunt in diffinitione pre

p°rño Egidij

Repellitur. stati h̃ i.

2° rño

C. 10.

dicati: glosetur ipsa fm se vel aliquid sibi intrinsecum.
¶ Ad maiorē claritatē hui⁹ scōi modi dicēdi ꝑ se aduer-
te q etiā in h modo triplicit̄ ꝓpōnes reponunt̄. nā que
dā ꝓprie ꝛ p̄ncipalr: ꝛ he sunt: tā ille in qb⁹ ꝓpriū d suo
p̄ subto vel eius diffōne enūciat̄: vt hō est risibilis: ꝛ aial
rōnale mortale est risibile: q̄z ille in qb⁹ diffō ꝓprij de p̄⁹
subto vel diffōne sui p̄mi subiecti dr̄: vt hō est nalr̄ potēs
ridē ꝛc. ꝛ aial rōnale mortale est nāliter potēs ridē ꝛc.
vel aliqd h⁹. ꝛ h tam in ꝓprijs simplr̄: q̄z in disiunctis: si
ue disiūcta sint dr̄e diuisiue: vt aial est rōnale vel irrōna
le: siue sint ꝓpria que vocant̄ passiones disiuncte: vt nūs
est par vel impar. Quedā aūt ꝓprie ꝛ scōario. ꝛ he sunt
ille in qb⁹ passio supioris p̄dicat̄ de inferiori: vt Isoche-
les hz tres angulos: ꝛ ille in qb⁹ passio inferioris predi-
cat̄ de superiori particulariter sumpto: vt quedā figura
hz tres: ꝛ ille in qb⁹ passio alicui⁹ subiecti p̄dicat̄ de per
se subo illius subi. vt mixtū est visibile: si color mixto per
se inest: ꝛ ille in qbus passiōes mathematicales p̄dican
tur de sensibilib⁹ de qb⁹ sunt demōstrabiles vel per me-
dium nāle a priori: vt terra est rotunda: vel ꝑ mediū ma
thematicum: vt radij reflexi hn̄t tres angulos eq̄les ꝛc.
Quedā ꝟo improprie: ꝛ sunt tā ille in qb⁹ diffinitū p̄dicat̄
de diffōne data nō fm exigētiā rei: sed modi significādi:
vt nasus curu⁹ est symu⁹: q̄z ille in qbus diffinitū p̄dicat̄
de sua diffōne data fm rei exigētiam: vt curuitas nasi est
symitas. ꝛ aial rōnale mortale est hō. In his siqdē qa
subz est ipsa rō p̄dicati: ꝛ p̄dicatū nō denoīat̄ subm. iō in
scōo mō improprie repōi oportē duxim⁹. Sūt ēt hic locā
de ꝛ ille in qb⁹ directe inferiora sub disiunctiōe de supio-
rib⁹ p̄dicant̄: vt q̄ātitas discreta est nūs vel orō. Est q̄z ꝛ
hic attēdenda latitudo scōi modi dicēdi per se: nō solū
fm istos tres ꝓpōnū ordines: sed in q̄libet ordine illa di
gniorē locū vr̄ tenere q̄ p̄us nūata est. Cās autē horū sa
tis ex rerū ordinatarū ꝯditionib⁹ elucescere credimus.

Circa ꝓpōnē illā correlariā quā post duos p̄mos ꝑ-
seitatꝫ modos addidit. (s. Quecūq̄z ꝟo neutra
liter insunt accn̄a sunt) dubitat̄. Si enim h verū est seq̄t̄
q illa que isunt per se: iuxta q̄rtū modū ꝑ se accn̄talr̄ in
sunt: qd est manifeste falsum: q: ꝓpōnes q̄rti modi: igre-
diunt̄ demōstrationē vt in textu dr̄. ¶ Ad h est dōm q
cū q̄rtus modus vt distinct⁹ formalr̄ ab alijs vtat̄ ꝑ se vt
ꝯditiōe causalitatꝫ: ꝛ effect⁹: ꝛ vt si cnō hēat vt p̄dicet̄ de
cā: q̄libet ꝓpō q̄rti modi inq̄ātū icludit pseitatē p̄dica-
tionis: igredit̄ p̄ᵐ vel 2ᵐ modū: inq̄ātū includit pseitatē
causalitatis ingredit̄ quartū modū: ꝛ ꝓpterea ois ꝓpō
per se rōne p̄dicationis: opꝫ q sit in p̄ vel i scōo mō. Vn̄
ista (decollat⁹ interijt) rōne cāitatis ē i 4° mō. rōne ꝟo p̄-
dicationis est in 2°: q: interit⁹ est vt passio decollationis:
lꝫ nō adequata sibi sed subiecto supiori cōi decollationi:
suspēsioni: ꝛ cetera h⁹. Subtilr̄ g̃ ac optime dixit Ari-
stoteles quecunq̄z nec in p̄mo nec in scōo mō insunt acci
dētalr̄ insunt: q: omnis inhesio expers vtriusq̄z pseitatꝫ:
est etiā expers q̄rti modi respectu illi⁹ subiecti. Vn̄ notā
ter dixit neutralr̄ insunt: insinuās per ly insunt: q de per
seitate p̄dicationis loquere t̄: inesse siqdē p̄dicationē in
fundat. Signū q̄q̄z hui⁹ nō paruū est q Arist. ꝯ q̄libet
per se ponēs suū accn̄s ꝯ ꝑ se q̄rti modi: nō opposuit ac-
cidētalē p̄dicationē: sed cāitatē: dicēs: q ꝟo non ꝓp ipꝫ
accidēs est: vt si ambulāte coruscauit. ¶ Q; aūt ois ꝓ-
pō ex p̄ᵐ ꝛ 2ᵐ modū sit pure per accidēs. declarat̄ sic: ter-
mini ꝓpōnis pn̄t dupl̄r sumi. s. q̄ditatiue: vel fm esse qd
hn̄t in hoc ꝛ in illo realr̄ vel fm rōnē. Manifestum est
aūt q per seitas ꝓpōnis ꝯfecte ex eis non sequit̄ habitu
dinē eoꝝ fz esse qd hn̄t hic vel ibi: q: tale esse ꝑticulare:
cōtingens ꝛ corruptibile est: cū oī eo qd sequit̄ ad ipm.
ꝓpō aūt ꝑ se est necīa ꝛ ꝑpetue veritatꝫ. vnde fit: vt ꝓpō
per se non fiat ex terminis: nisi fm habitudinē quā q̄di-
tatiue sumpti inter se hn̄t. Talis autē habitudo in ꝓpo
sito nihil aliud est: q̄z q ex diffōne sua ꝯnnectio eorū ne
cessaria fit: ꝛ q: ꝓpō ex duobus resultat terminis: subie-
cto. s. ꝛ p̄dicato: oꝫ q quadrupl̄r se hēre possint ꝓpōnis
extrema ad pseitatē. Aut enim subm q̄ditatiue determi
nat sibi p̄dicatū: aut ecōuerso p̄dicatū q̄ditatiue determi
nat sibi subiectum: aut vtrūq̄z reliquū: aut neutrum al-
terū. Si p̄mo mō fit ꝓpō per se in p̄mo mō pseitatis: in
quo p̄dicatū est ipsa q̄ditas subiecti: vel de subi q̄ditate.
Si 2° mō fit ꝓpō per se in 2° perseitatis mō in q̄ p̄dicatū
determinat sibi ex sua diffōne tale subm. Si 3° mō h est i
pol̄e nisi in correlatiuis: q: daret̄ circulus diffōnū. Cor-
relatiuoꝝ aūt diffō alteri⁹ non fac̄ alteri⁹ p̄dicatū ex p̄ᵐ
modū: q: vnum correlatiuoꝝ non diffinit̄ ad reliquū ni-
si in obliquo. Si autē 4° mō tunc ꝓpō est pure ꝑ accn̄s:
vn̄ nūq̄z pseitas ꝯiunctionis terminorū erit: si neutrū ex
sua diffōne: alterū sibi neccio vēdicata. Iā. n. dictū est: q
sola fm diffōnē habitudo pseitatem p̄dicationis consti-
tuit. Quecūq̄z igit̄ neutraliter insunt: accidentia sunt.

Circa 3ᵐ modū pseitatis aduerte ex supradictꝫ q cū
in textu dicit̄ (q per se sunt que non de subo di-
cunt̄ alio quodā) sufficit q intelligat̄ de subo inhesionis
quo suba caret: ꝛ hoc isinuasse vr̄ Aristoteles ꝑ illa ver-
ba: alio q̄dā. subm eni inhesionis est vere aliud ab eo qd
de eo dr̄: ꝛ fm h tam p̄ᵃ q̄z 2ᵃ suba per se est iuxta hunc 3ᵐ
modū: vt etiā textus manifeste ꝓponit. Vn̄ cū. s. Tho.
declarādo 3ᵐ modū dicit q ꝑ se vt significat aliqd solita-
riū: ꝯstituit 3ᵐ modū pseitatꝫ: nō intelligit̄ de qualibet so
litudine. sed ea tm̄ que diuidit̄ ꝯ in alio. hec enim solitu-
do est que 3ᵐ ꝯstituit modū: nec ista solitudo fm rē itelli
gēda est negatiue: qa modus iportatus (in ly per se) vt
ꝯstituit subam: positiuus est: lꝫ negatiue significetur.

Circa 4ᵐ modū pseitatis diligēter aduerte subtilissi-
mā. s. Tho. expōnē fm quā iste quart⁹ mod⁹
distinguit̄ a 2° formalr̄ (vt dcm̄ est) qa pseitas scōi est per
seitas p̄dicationis: q̄rti ꝟo cāitatis. Et q: ꝯtingit q̄q̄z
q idē sit per se cā alicui⁹: ꝛ per se subm eiusdē: vt pꝫ de
subiecto respectu ꝓprie passionis: ideo q̄q̄z scōs mod⁹
ꝛ q̄rtus coincidūt in vnā ꝓpōnē: fm diuersas ei⁹ ꝯditio-
nes. Appet aūt h manifesti⁹ q̄z supra in hac ꝓpōne: aial
rōnale mortale est risibile in q̄ subm: ꝛ ponit̄ in rōne pre
dicati: ꝛ cā illi⁹ ꝓpa est. Vn̄ nō itelligūt. s. Tho. q ei⁹ ex
pōnē ipugnāt: ꝛ ex rudi ingenio ꝓuenit ipugnare h: qa
q̄rtus modus reqrit cām: que ita sit cā q non subm: ꝛ q
dici oꝫ: iterfectus interijt fm interēptionē: h eni falsum
est: vt Albertus magn⁹ in h loco dicit: ꝛ ex Aristotelis
ꝟbis habet̄. ait eni. Itē alio mō qd ꝓp ipꝫ inest vnicuiq̄z
ꝑ se. In qb⁹ ꝟbis sufficient̄ 4ᵐ modū ꝑ se diffiniētib⁹: re
duplicationis: aut cāe de q̄ non p̄dicet̄ effect⁹: nullo mō
meminit: q: potius p̄dicationē effect⁹ de cā in h mō con
currē affirmat ꝑ ly qd iest: inesse eni p̄dicationē fundat.

Circa scōam ꝯclusionē sciēdū est q aliud est loq de
his modis pseitatꝫ in ordine ad totā demōstra
tionē simplr̄: ꝛ aliud in ordine ad eius ꝯclusionē tm̄. Si
milr̄ aliud est loq de illa in ordine ad demōstrationē cō
cludētē talē ꝯclusionē: ꝛ aliud in ordine ad demōstratio
nē simplr̄ in cōi. Si enim loq̄mur de tota demōstratiōe:
simpl̄r ꝛ in cōi: sic oēs modi igredi pn̄t demōstrationē:
maior enim ꝛ minor ꝛ ꝯclusio fieri possunt ꝛ in p̄ ꝛ in 2°
ꝛ 4° mō. vt pꝫ discurrēdo per demr̄ationes: q̄ demon-
strat̄ vna diffō per aliā: vel passio p̄ᵃ per diffōnē subiecti.
vel scōa passio per p̄mā ꝛc. Terti⁹ aūt modus rōne sub-
iecti: etiā a demr̄atione vl̄r non excludit̄. ¶ Si aūt loq̄-
mur de demr̄atione simplr̄ ꝯcludēte talē ꝯclusionē. s. ve
re ꝛ simplr̄ fm nām suā scibilē: ꝛ q̄ ad ei⁹ ꝯclusionē tm̄.
sic dicit̄

Egidi⁹ hic.

fic dĩ q̄ scd̃s ⁊ quart⁹ mod⁹ nisi demr̃atione ĩgrediunt. Taceo de tertio: q2 incõplexus est. Et h̃ mõ itelligẽdus est .s. Tho. in hoc loco qui simpl'r scibilia ɔclusiones: s3 naturã suã simpl'r scibiles interp̃tatus est. Thenustius aũt Auerrois ⁊ Albertus p̃ modo intelligẽdi sunt: cum dicunt p̃mum modum in simpliciter scibilibus admitti.

cap. 11. cõ. 10.

Circa 3am ɔnem sciẽdũ est q̄ passio sub disiũctione necessaria: cui⁹ text⁹ meminit: nõ est vt qdã putãt passio vna simplex circũlocuta per tale disiũctũ: sed sũt (forte) due passiões inadeq̃te sigillatĩ tali subiecto sup̃iori: adequate aũt ei⁹ inferiorib⁹: ⁊ ideo cũ disiũctione: necessario insunt sup̃iori: ⁊ illud in earum diffõne diuisiz recipiũt: sicut ⁊ due dr̃ie ex opposito eũantes generis potestatẽ gñi necẽio isunt sub disiunctione: ⁊ in vtriusq̧ ratione genus vt additũ cadit. Sed quia metaphysici negocij hoc est sufficiat dixisse: quia sic est: ibi autẽ (si studiosam vitaz) concesserit nobis deus propter quid dicetur.

Dubitat̃ an p̃põ per se ɔuertat̃ in p̃põnem per se. Pro parte siqdẽ affirmatiua est: q2 oĩs p̃põ in qua subm ponit̃ in rõne p̃dicati est per se scd̃o mõ: ⁊ in qua p̃dicatum ponit̃ in diffõne subiecti est per se p̃ modo: ɔstat aũt q̄ p̃positio per se in scd̃o mõ ɔuertit̃ in eã in qua p̃dicatũ ponit̃ in ratione subiecti. g̃ ɔuertit̃ in p̃põnẽ per se p̃ mõ: vt ista nũs est par vel ipar ɔuertit̃ in istã: par vel impar est numerus. Pro p̃te v̂o negatiua est: q2 in subiecto cuiuscũq̧ p̃põnis per se claudit̃ intrinsece ratio formalis ĩherẽtie p̃dicati: sed h̃ nõ põt saluari in ɔueriẽte p̃põnẽ p se: q2 ĩpoẽ ẽ q̄ subz ⁊ p̃dicatũ alic⁹ p̃põnis: ita se h̃eant q̄ vnũ depẽdeat ab altero ⁊ ẽ in eodem gñe cause. g̃ ⁊c.

scotiste In hac dubitatione qdã scotiste tenẽt simpl'r p̃tẽ negatiuã: ⁊ mouent̃ ex rõne 2° loco adducta: ⁊ ex eo q̄ credũt subm p̃dicari non posse de passione in p̃ modo: q2 ponit̃ in diffõne eius vt additũ: qd̃ nihil aliud est q̃z eẽ extraneum a ratione formali illius. Confirmantq̧ opionẽ suã ex dictis Auerrois in 2° de aĩa. cõmẽto. 66. ⁊ .67. vbi dĩ q̄ colo2 est visibilis per se: q2 subm est cã p̃dicati. Sz hec opinio peripathericia non ɔsonat. Tũ q2 iã ostẽsum est oẽz p̃põnẽ necẽiaz eẽ p se: ac per h̃ cũ ista sit necẽia. rõnale est homo: erit per se. Tũ q2 ille p̃põnes sunt p se: q̃bus ɔueniũt modi p̃scitatũ f̃m diffõnes datas ab Aristotele. Cõstat aũt q̄ istis (rationale est homo) ⁊ his similibus: ɔuenit diffõ scd̃i modi per se: ⁊ istis. par vel impar est nũs. conuenit diffõ p̃mi modi: q2 in illis subm ponit̃ ĩ ratiõe p̃dicati: ⁊ in his p̃dicatũ ponit̃ in ratiõe subiecti. g̃ ⁊c. Nec est audiendum dcm̃ eo2. s. q̄ id qd̃ ponit̃ vt additum nõ p̃dicat̃ in p̃ modo: q2 est extra rationẽ formalẽ diffiniti. Contrariat̃ eni p̃ Aristoteli qui in h̃ loco notãter exempla dedit de his que cadunt in diffõne vt addita. Cõtrariat̃ 2° v̂itati: q2 cum ratio formalis rei ⁊ diffõ sint idez in h̃ñtibus diffinitionẽ. ⁊ apud Arist. 7° meta^ce. per longuz p̃cessum passiones ⁊ accñtia: aut non h̃ñt diffõnem: aut h̃ñt per additum. Nulla est diffinitio q̃ditatiua accñtis in qua non claudat̃ intrinsece subz. Sed qd̃ decepit eos est: q2 aliud est subiectum esse ex̃ essentiã passionis ⁊ accñtia: ⁊ aliud est subm esse extra rationẽ q̃ditatiuã eius. Et cum p̃m̃ sit verum crediderunt 2m̃ q̃q̧ verificari: qd̃ tñ apud peripatheticos est erro2. Est g̃ via media approbãda: q̄ nec v̂lis affirmatiua. s. oĩs p̃positio per se ɔuertit̃ simpl'r in p̃põnẽ per se: est vera: q2 non ɔuertit̃ ista. homo est aĩal: nec v̂lis negatiua. s. nulla p̃positio per se conuertit̃ simpl'r in p̃positionẽ p se: ẽ vera: q2 ista. hõ est aĩal rõnale. ɔuertit̃ in istaz. aĩal rationale est homo 2° mõ (vt etiã in tractatu de demr̃atione. s. Tho. noĩe ĩsignito dĩ) ⁊ ex h̃ p3 sufficient̃ q̄ subz positũ in ratione p̃dicati: imo qd̃ plus est: est ip̃a ratio p̃dicati: ⁊ eius cã. Sed q̃dã p̃positiones p se ɔuertunt̃ in p se. ⁊ hee sunt oẽs q̃rũ ɔuertentes simpl'r sunt necẽie ex terminis.

Cõ. 66. ⁊. 67. Reprobatur.

p° scoti

replica.

T. c. 14 t. cõ. 15. 16. ⁊. 17 Rõ erroris.

Nec obstat his qd̃ Aristoteles inferius dicet: q̄ ista est p accñs. risibile est homo: ibi eni non accipit̃ accñs vt opponit̃ ad p se: de q̃ modo loq̄mur: vt in cap. 18. patebit diffuse ex textu. Cõfirmat aũt sic esse (vt dixim⁹) freq̃ns philo2 exercitiũ in demr̃ando: dũ ɔueriẽdo p̃missa demr̃ationes faciunt: vt p3 dũ vtunt̃ in demr̃ationib⁹ vtraq̧ ha2: oẽ intellectiuũ est libe2: ⁊ econuerso. oẽ liberũ est itellectiuũ. ⁊ simil'r omne necẽiũ est eternũ: ⁊ econuerso. oẽ eternũ est necẽiũ: ⁊ sil'r oẽ g̃nabile est corruptibile: ⁊ econuerso. oẽ corruptibile est g̃nabile: ⁊ infinitis h̃ɔ p̃põnibus phi vtunt̃ in diuersis demr̃ationibus: ɔstat autẽ q̄ demr̃ationes non nisi p̃positiones per se assumũt. Unde vel fateamur oẽs errare qd̃ temerariũ est: vel ɔcedamus multas p̃põnes per se ɔuerti simpl'r in p se.

T. c. 35.

Ad rationez aũt in oppositũ dĩ p̃mo q̄ loquẽdo de subiecto: vt distinguit̃ contra p̃dicatuz maio2 illa nec est p̃bata nec apparet vera v̂l'r: in ista enim homo est aĩal rõnale. p̃dicatũ magis exp̃mit cãm inherere in subiecto q̃z ecõuerso. ⁊ tñ non est dubiũ q̄n sit p se in p̃ modo. Dĩ 2° q̄ dato ista admitteret̃. s. q̄ in omni p̃positione per se subiectum claudit in se causam: quare p̃dicatum insit sibi: sophisma tamẽ ɔsequẽtis est ex hoc inferre. ergo claudit in se cãm formalẽ: q̃ñ diuersis generibus causarũ contingere hoc potest: ⁊ p̃ptea stat ex eisdẽ terminis fieri duas p̃positiones per se: ⁊ in vtraq̧ claudẽ subiectum cãm in se iherẽtie p̃dicati in subiecto: diuersimo de tñ: in altera. s. malẽ ⁊ effectiuã: in altera formalẽ ⁊c. Non est opus tñ hanc descriptionẽ p̃põnis p se admittẽ: sed stãdũ est in illis q̃s dedit Aristoteles ex q̃b⁹ hec non h̃ñtur: sat. n. eẽ p̃põni p se dixit si p̃dicatũ ponit̃ in ratione subti ⁊ eɔ: nisi q̄s diminute eum diffinisse fingat. Auctoritas v̂o Auerrois ex scd̃o de aĩa. non confirmat aduersarios: sed magis deijcit: q̃ñ ibi Auerrois exp̃sse dicit q̄ in hoc differt secũdus modus per se a primo: q̄ in 2° subiectũ est cã p̃dicati: in p̃mo vero econuerso. p̃dicatũ est cã subiecti. Unde si ex hac auctoritate arguẽduz est manifeste ɔcludit̃ q̄ non in omni p̃põne per se subiectuz claudit cãm inherẽtie predicati in subiecto: cuius oppositum aduersarij inde concludere volebant.

Cõ. 66.

De vniuersali. Cap. V.

T. c. 11.

VNiuersale autem dico quod cum sit de omni: ⁊ per se est f̃m q̄ ipsuz est. Manifestum igit̃ est quecunq̧ sunt vniuersalia ex necessitate isunt reb⁹. Per se autez ⁊ f̃m q̄ ẽ ipsum idẽ est: vt per se inest linee punctuz: ⁊ rectitudo: ⁊ nãq̧ f̃m q̄ linea est: ⁊ triangulo f̃m q̄ triãgulus est duo recti. etenim per se triangulus duobus rectis equalis est. Uniuersale autem est tunc cum in quolibet ⁊ primo demonstrat̃ vt duos rectos habere. neq̧ figure cuilibet inest vniuersale: ⁊ tamen est demonstrare de figura q̄ duos habet: sed non cuiuslibet figure est: nec vtitur q̃libet figura demonstrans. Quadrãgulus. n. figura quedã est: non habet autẽ duobus rectis equales. sed isocheles quidẽ duobus rectis equales habet: sed nõ primũ: sed triangulus p̃us. Q2 igit̃ quodlibet p̃mum monstrat̃ duos rectos habere: aut quodcũq̧ etiã aliud huic p̃mo inest vniuersale est: ⁊ per se demon

T.c.12.

stratio huius vniuersaliter est: aliorum autez quodámodo nó per se: neq3. n. eqtibiare vlr: sed frequétius. i. per aliud. Opz auté nó latere: qm multotiés ptingit peccare: z nó esse qd demóstrat primú vle fm q videt vle demonstrari pmú. Oberramus aút deceptioné hác cú aut nihil sit accipere a supiori extra singulare q3 singularia. Aut sigdé est sed indenoiatú est in differétib' specie rebus. Aut si contingat esse sicut in pte totú id in quo móstrat: eis aút que sunt in parte gdé inest demóstratio: z erit de omni. sed tñ nó est huius primi demóstratio vlr. dico aút huius primi fm q est demonstratio cú sit pmi vlis. Si igit aliqs demóstrabit q recte gdé nó intercidát: videbit vtiq3 eé demóstratio pter id qd rectis inest: non aút est nisi gdé: qm sic equales sint fiat hoc: sz aut in quolibet equales. Et si triágulus nó cét aliquid q3 isocheles videbit vtiq3 esse demóstratio. Et pportionale gdé cómutabilr est fm q numeri sunt z fm q linee z fm q firma: z fz q tépora sunt: qneadmodú demonstratuz est aliqñ seorsum: sic ptingés est de oíbus vna demóstratióe demóstrari: sed pter id qd indenoiatú est aligd fm q hec oia vnú sunt: vt longitudines firma tépora. z specie dña seorsum abinuicé accepta sunt. nó aút vle móstrat. nó enim fm q linee sunt: aut fm q numeri inhereant: sed fm q h est q vle ponút esse. Propter hoc neq3 si aliqs móstret vnúquéq3 triangulú demóstratóe: aut vna: aut altera q duos rectos habet vnumquéq3 isochelem seorsum z scalenó. i. gradatú nódum cognouit triágulú q duos rectos hét nisi sophistico mó. neq3 vlr triáguli: neq3 si nullus est pter hoc triágulus alter: neq3 fm q triangulus est cognouit: neq3 oém triágulú: sed aut fm numerú bz speciem: nó aút oém: etsi nullus est qué nó nouit:

T.c.14

Qñ iglt nó nouit vlr: z qñ nouit simpliciter. manifestú est q si idem inhereat esse triangulo z isocheli: aut vnicuiq3 aut oíbus: si vo nó idem: sed est alterum esse. est aút fm q triágulus nó nouit. Utrú aút fm q est triágulus aut fm q est isocheles. z qñ fm hoc est pmú vniuersale cuius est demonstratio. Manifestú est: quoniam remoto infit primum vt isochele eneo remoto triangulo isunt duo recti. sed eneum esse remoto z isochele: sed non figura aut termino: sed nó primis: cuius ergo primi. si itaq3 triáguli est z fm hoc inest alys: z huius vniuersaliter est demonstratio.

Summa huius capituli hec est.

Vniversale dico q cum de omni sit z per se: est fm quod ipsuz. — Diffo

Quecunq3 sunt vniuersalia ex necessitate insunt rebus. — Corm

Per se z fm quod ipsum est idem. vniuersale autem tunc est cum in quolibet z primo demonstratur: declaratur vtraq3 para exemplariter. — ppom

Demonstratio per se huius vniuersalis est: aliorum autem quodammodo non per se. — ppo 2a

Erramus autem circa vlis acceptioné tripl'r: vel cu nihil sit accipe a superiori ex singulare: vt si triágulus non esset aliud q3 isocheles. Vel cum inominatum est sibi eum pprium: sicut in differétibus specie rebus: vt commutata pportio inuenit in numeris lineis: firmis z temporibus. Uel si ptigat esse sicut in parte totú in quo móstratur vt si de rectis lineis non concurrere monstretur. — Modi errandi

Siqs monstraret vnúquéq3 triágulum q duos rectos hz triágulú non cognouit: qn duos rectos hz: nisi sophistico modo: nec vle triáguli: nec oém triangulūz fm speciem: sed fm numerú: etiam si nullus est qué non nouit. — Corm

Si triáglo z isocheli: aut vnicuiq3: aut oib' idé erat eé cognoscens hec: simpliciter nouit. Si vero non idez: sed alterum non nouit vniuersaliter. — Corm

Id cui p inest aliqd seu cui' aliqd est vle: non est id quo remoto illud remanet: n q3 oé illud q remoto illud non remanet: sed illud cui inest: z p ipm aliqd qbusq3 inest. — Regla

Series autem hec est.

Intédens 3m pmittem. s. vlr in h cap explanare q tuor fac. Diffinit náq3 p ipm vle z declarat eius diffoné ex pueniétia int per se: z fm qd ipm p' ppone. 2o ondit qño demfator vtat vli scda ppositioe. Tres modos errádi circa vle. 3o declarat: duob' adiunctis correlariis: qrú pm sequit ex scdi erroris destructóe. 2m vo ex radicali ratione qua oés elidunt errores: distinctione. s. vel indistinctione formali: quá errantes non aduertút. Regulam vltimo valde notabilem subdit: ad sumedutu vniuersale accómodatis exemplis isochelis figure: z trianguli respectu ipsius habere tres zc.

Circa diffinitioné vlis dubitat dupl'r. pmo qz videt in ea cómitti nugatio. Cum. n. fm qd ipsum sit idé quod per se (vt in textu dz) supflue vtrúq3 in diffinitione ponit. sufficiebat enim ponere fm quod ipsum. Insup cú p se fit de omni: non oportebat ibi ponere de omni. Scdo dubitat qz non vz diffo illa explanare totá diffinitá sed dimmuta: ista sigdé ppo isocheles hz tres. seu hó hz sensum tactus de oi: z per se fm qd ipm est: tñ pdicatú non est vle talis subiecti. vt de se pz: qz hre tres est vle triáguli: z esse sensitiuú fm tactum est vle aialis. Assumptú declarat q ad 3am pticulá: qz q ad pmas duas euidés est. pbat g sic: illud puenit alicui fm qd ipm: qd puenit sibi cú reduplicatione sui: qz fm qd ipm z inqztú idé sunt: sed in qlibet istax h inuenit. Ista eni est simplr vera: hó inqztú hó hz sensuz tactus: z silr ista. isocheles inqztú isocheles hz tres. g zc. Et pfirmat: qz illud inest alicui cum reduplicatione z fm qd ipsuz: qd inest ratione sue diffonis qditatiue: sed supdicta sunt hmói. g zc. patet minor. qz diffinitio subiecti assumeret pro medio fm viam cóem ad demonstrádum talé pnem. Medium autem est ratio quare maior extremitas insit minori.

Ad pmá dubitationez dz: q qz in diffóne opz explicite ponere supiora oia vsq3 ad vltimá dnam: z tamé posterioré iplicite quodámó claudere poré (vt pz: cum dicit. aial est suba aiata sensibilis) ideo in diffóne vlis explicat de omni: z per se. Nec ob hoc seqt nugatio: quia ad nugationé non sufficit qlscúq3 inclusio vni' in altero: sz

exigit

exigit ꝙ vnũ includat formalr̃ ꝛ intrīsece in ↄceptu for/malí alteri⁹. Vñ dicẽ aial rõnale non est nugatio: qꝛ aial vt additũ in ↄceptu rõnalis nõ cadit: ꝛ simılr̃ dicẽ nasus symus ꝛ silia. Et qm̃ per se nõ icludit formalr̃ de oi: nec (ſm qd̕ ipm) includit formalr̃ per se. lȝ illa infrãt: sicut etiã rõnale ifert aial: nõ nulla nugatio in ꝓposito accidit. Q₂ aũt p se nõ includat formalr̃ ꝛ intrinsece de oi. pȝ ex diffõnib⁹ per se in cap̃ p̃cedẽti. Q₂ v̄o (ſm qd̕ ipm) nõ includat formalr̃ ꝛ intrinsece vtrũqȝ pȝ ex h̃ cap̃. vbi Aristoteles in p̃ª ꝓpõne. exponẽs ſm qd̕ ipm: ait qd̕ idẽ sonat qd̕ p̃. clarũ aũt est ex dicẽdis: ꝙ in rõne (p̃mi) formaliter ꝛ intrinsece non claudit̃ aliqd̕ hoꝝ. Nec te decipiat qd̕ dici ↄsueuit ꝙ ista se h̃nt: sicut supius ꝛ iferius: eo enĩ sensu dicũ est: q̃ dicimus ꝙ rationale ꝛ animal se habent vt inferius ꝛ superius: qꝛ omne rationale est animal: ꝛ non econtra: vnde ex hoc non habet̃: ꝙ posterius inter ista includat formaliter ꝛ intrinsece suum prius.

¶ Ad 2ᵃᵐ dubitationẽ dr̃: ꝙ qꝛ ſm qd̕ ipm duo sonat: scilȝ ly (ſm qd̕) qd̕ denotat cãlitatẽ: ꝛ ly (ipsum) qd̕ importat ipsam cãm vel rõnẽ cẽndi: ideo cũ duplici distinctiõe intelligi põt. p̃ª est ꝙ ly ipsum. põt duplr̃ sumi. Uno modo pro omni eo qd̕ actualr̃ ꝛ formalr̃ res est: alio mõ pro eo tm̃ q̃ formalr̃ a ceteris res differt. Scd̕a distinctio est ꝙ ly ſm qd̕: põt duplr̃ sumi. Uno mõ vt notat reduplicatũ esse rõnẽ ꝙ p̃dicatũ insit huic. Alio mõ vt notat reduplicatũ esse rõnẽ adequatã ꝙ p̃dicatũ insit simplr̃. Si p̃mo mõ vtriusqȝ distinctionis accipiat̃ ſm qd̕ ipm: sic reduplicat rẽ rõne cuiusqȝ qd̕ formalr̃ ꝛ itrĩsece sibi inest: denotãs illud esse rõnez: quare ipm sit tale. ꝛ sic per se ꝛ ſm qd̕ ipm sunt termini ↄuertibiles. Sic enim oĩs ꝓpõ per se: est ſm qd̕ ipsum ꝛ econuerso: qꝛ tam in p̃mo q̃ȝ in scd̕o modo p̃dicatũ ↄuenit subiecto rõne eius qd̕ actualiter ꝛ formalr̃ in subiecto claudit̃. Et de p̃mo qdẽ manifestũ est: de 2° autẽ declarat̃: qꝛ passio inest subiecto rõne alicuius intrinsece partis sue diffõnis: ptes aũt diffinitionis tales cõstat claudi actualr̃ ꝛ formalr̃ in diffinito: vñ cũ nõ oĩs ꝓpositio per se sit ſm qd̕ ipsum. vt hic de eo loquimur: nõ accipit̃ in ꝓposito. ſm qd̕ ipsuȝ p̃ mõ. Si v̄o intelligat̃ scd̕o mõ. vtriusqȝ distinctionis: sic (ſm qd̕ ipȝ) reduplicat rẽ rõne ꝓprij sibi soli ↄceptus. q̃ formalr̃ est talis: ꝛ denotat illud esse adeq̃tã rõnẽ talis p̃dicati: ꝛ sic per se est supius ad ſm qd̕ ipsum: sic enim nõ oĩs ꝓpositio per se est ſm qd̕ ipm: qm̃ q̃ñcũqȝ genus dr̃ de specie ẽ per se in p̃° modo ꝛ nõ est ſm qd̕ ipm: eo ꝙ specifica dr̃ia nõ est ratio adeq̃ta q̃re genus insit: cum gen⁹ iueniat̃ extra illã: ꝛ multa ↄueniũt iferiori per se rõne supiorũ: que non ↄueniũt ei rõne eius quo differt ab illis: vt pȝ de oĩbus passionib⁹ supiorũ: ꝛ sic sumit̃ in ꝓposito. Unde ad obiectiões dr̃ ꝙ ꝓcedũt vtendo ly ſm qd̕ ipm. p̃mo mõ ꝛ nõ scd̕o. hõ enim h̃et sensum tact⁹ ſm id qdẽ qd̕ formaliter est: qꝛ ſm qd̕ est aial: sed non ſm id q̃ differt ab animali: ꝛ ceteris sp̃ebus. Et silr̃ iuxta p̃mum sensum reduplicatiua admitti põt. ¶ Ad ↄfirmationem dr̃: ꝙ inesse alicui rõne sue diffõnis qditatiue: põt intelligi dupliciter. Primo modo accipiẽdo diffõnẽ vt distinguit̃ a suis partib⁹. ꝛ hoc mõ indubie verũ est: ꝙ q̃cqd vendicat sibi aliquid rõne sue diffinitionis: conuenit ei ſm qd̕ ipsum: qꝛ diffinitio soli diffinito conuenit ꝛ ipsum a ceteris distinguit. ꝛ hoc modo falsa est minor. Alio modo põt intelligi inesse alicui rõne sue diffõnis: accipiendo diffõnez ratione suarũ partiũ: ꝛ sic falsum est in ꝓposito: qd̕ assumitur in maiori: ꝛ qꝛ ꝓbatio minoris ꝓcedit h̃ modo: qm̃ diffinitio hoĩs non assumit̃ vt mediũ ad ↄcludendũ ipm h̃re tactũ nisi rõne sue p̃tis q̃ est aial. sufficeret. n. animal assumere pro medio: ꝛ silr̃ ẽ de isocheles ꝛ h̃re tres: iõ nã concludit minorem in eo sensu in quo probanda erat.

Circa p̃mã ptez p̃me ꝓpõnis. s. per se: ꝛ (ſm qd̕ ipm) est idẽ. Aduerte aliq̃s. s. Thome expositionẽ nõ penetrare: credunt enĩ ꝙ ſm. s. Tho. per se ꝛ ſm qd̕ ipm idem sint ↄuertibilr̃: occasionẽ autẽ sic opinãdi sumũt ex duobus. Primo ex eo ꝙ introducẽdo p̃fata Aristotelis v̄ba. s. Tho. ait. ꝙ ne aliq̃s crederet aliud esse qd̕ in diffõne vlis dixerat per se ꝛ ſm qd̕ ipm est: subdit p se ꝛ ſm qd̕ ipm est idẽ est. 2° ex eo ꝙ paulo ante diuidẽdo textũ ait. Circa p̃ᵐ duo fac̃. p̃ ostẽdit ꝙ vl̕e ↄtinet in se ꝛ dici de oi ꝛ per se. scd̕o oñdit qd addit supra ea: ibi vl̕e aũt. Hi autẽ ideo ad. s. Tho. mentem nõ ꝑueniũt: qꝛ. s. Tho. exp̃sse in scd̕o ꝯ Gẽtiles cap̃. 15. multũ interesse sentit inter per se: ꝛ ſm qd̕ ipm: põt enim vt clare pȝ idẽ cõuenire plib⁹ p se: sed nõ põt idez ↄuenire duobus: ſm qd̕ ipm: qꝛ qd̕ ↄuenit alicui ſm qd̕ ipm: ipm non excedit: sic h̃re tres nõ excedit triãgulũ. Q₂ si forte dixerint ꝙ p se ꝛ ſm qd̕ ipm: simplr̃ apud. s. Tho. differũt: sed nõ differũt ſm ipm in hoc textu: refrenẽt linguã ꝓp tria. Primo qꝛ supfluitatẽ ſm h̃ iposuit Aristoteli. si ei⁹ synonyma: aut idẽ formalr̃ ꝛ ↄuertibilr̃ sunt: alterũ supfluit. Scd̕o qꝛ dimunut⁹ eẽt. s. Tho. nõ declarãdo ꝙ equoce accipit̃ h̃ ſȝ qd̕ ipm: ꝛ in cõi vsu phoꝝ: ꝛ p̃sertim qꝛ ꝛ oẽs: ꝛ ipe: ex h̃ cap̃ vti ↄsueuerũt ꝓpetatẽ vocabuloꝝ: seruãdo ſm qd̕ ipȝ: vt differt a per se: ꝛ sonat idẽ qd̕ p̃ vt in allegato cap̃ euident̃ apparet. Nec supficietenus ↄsideres h̃ p̃sertiȝ: plurimũ siqdẽ apud me valet. Tertio qꝛ. s. Tho. h̃ exp̃sse dicit ꝙ p̃nᵐ hui⁹ eoplitin q̃ dr̃ (vl̕e aũt dico qd̕ euȝ de oi sit: ꝛ p se est ſm qd̕ ipm est) est diffõ ipsi⁹ vlis: ꝙ si diffinitio est: totã diffiniti nãm explicat: ꝛ ↄñr ly ſm qd̕ ipm nõ sumptũ est vt ↄuertit̃ cuȝ ly p se. vñ ideo Aristoteles dixit ꝙ ſm qd̕ ipm: ꝛ per se idẽ sunt: qꝛ idẽ essentialr̃ sũt: sicut inferi⁹ ꝛ supius: ꝓp qd̕ subiũxit qd addit supra p se: ꝙ. s. addit ly p̃. Qñ ḡ dixit. s. Tho. ꝙ ne aliq̃s crederet aliud esse ꝛc̃. itellexit aliud eẽntialr̃. Qd̕ v̄o p̃miserat diuidendo textũ. intelligẽdũ est explanatiue: seu declaratiue. Aristoteles. n. p̃ ostendit. i. explanat ꝙ vl̕e includit de oi ꝛ per se. ꝛ 2° ostẽdit. i. explanat qd addit supra ea: ꝛ hec indubie vera sunt: sed cũ his stat ꝙ etiã p̃mo ponat integrã diffõnẽ ipsius vlis: in q̃ non ita clare planum sit qd addat vl̕e supra ea: sicut ꝙ icludat illa: ꝓp obscuritatẽ illius vocabuli. ſm qd̕ ipm declarati post: p ly p̃. Et h̃ videt̃ mihi sñia Aristotelis. Si q̃s tñ per se: ꝛ ſm qd̕ ipȝ idẽ ↄuertibilr̃ esse ↄtẽderit si simplr̃ h̃ teneat ꝯ v̄itatem Theophrastũ Albtũ. s. Tho. ꝛ viã cõem tȝ. Si aũt h̃ in loco tm̃ idẽ itelligat: qꝛ Themistij Auerrois: ꝛ. s. Tho. v̄ba l̃ sibi fauẽt: ly ſm qd̕ ipȝ nõ 2°: sȝ p̃ mõ exponat: vel ly p se. exalter: ꝛ ſȝ ei⁹ sũmũ eo vtat̃. ꝛ on⁹ rñᵈⁱ assumat.

2° ꝯ gē. cō. 15.

vbi. 3. ꝯ Gentil.

Rñdet argu^m

Them. ꝑ poste^r cap. 12. Auer. c. 11.

Circa 2ᵃᵐ ptẽ ꝓpõnis p̃me. s. vl̕e aũt est: cũ p̃ demonstrat̃. Notãdũ est ꝙ cũ suplatiuum duplr̃ exponat̃. s. negatiue ꝛ positiue: hic ly p̃. vtroqȝ mõ expositũ veritatẽ h̃re opȝ: q̃s qd̕ ↄuenit alicui vt vl̕e eius (vt mõ loquimur de vli) nulli alteri inest p̃us: ꝛ sibi inest p̃us oĩb⁹ alijs: alias ei nõ ↄueniret p̃ vt in textu habet̃. Cum autẽ audis vl̕e oportẽ inesse ita ei cui⁹ est vl̕e: ꝙ nulli alteri p̃us: esto caut⁹: ꝛ scito ꝙ q̃ ad h̃ id tm̃ cẽset̃ alterũ qd̕ formalr̃ differt a subo sumpto ſm qd̕ ipm mõ exposito. i. sumpto ſm id q̃ formalr̃ differt a ceteris: ꝓp qd̕ tã gen⁹ ipsi⁹ subiecti: q̃ȝ qd̕libet inferi⁹ ipso: alterũ ĩn ꝓposito est a subo: ita ꝙ si aliqd iest subo rõne sui gñis: vel cuiussuis supioris vel inferioris nõ inest illi p̃. Dr̃ia v̄o ꝓpria subiecti ↄstitutiua cũ ipso ↄuertibilis alteꝝ a subto nõ est in ꝓposito: sicut nec tota diffõ subiecti alterũ ab ipso hic cẽset̃ neqȝ. n. dr̃ia talis: formalr̃ differt a subiecto sumpto ſm qd̕ ipsum est: neqȝ diffõ tota vt de se pȝ: idẽ nãqȝ est formalis ↄceptus oĩum triũ. differens tm̃ ſm diuersos modos concipiẽdi: seu significandi illum: vñ ex hoc ꝙ hoĩs

diffõni seu ɔuertibili ɔ̃ie ꝓus in esse ɔicim⁹ risibile q̃ꝫ homini non seqr̃.ḡ nõ ɔuenit hoĩ ꝑ:qa vt ɔcm̃ est:alteri cõuenire nõ ɔ̃i nisi alterꝫ hẽat ɔceptũ formalẽ a subo sumpto ſm qõ ipm̃. Nec ꝑtereundũ est ꝙ siue tale ꝑdicatuꝫ imediate fluat a ɔ̃ia ɔũtibili:siue mediate h̃ non obstat. Tã.n. ꝑmã passionẽ q̃ꝫ 2ᵃᵐ ꝛ q̃ꝫ 3ᵃᵐ inesse ꝑ subo a q̃ originant̃ ɔicim⁹.eo ꝙ oẽs a subo sumpto ſm qõ ipꝫ effluãt. lꝫ q̃daꝫ ꝓus nã alia. Nec in h̃ q̃ fallaris: vt qa passio 3ᵃ ꝑ 2ᵃᵐ de subto ɔemõstrat̃ a ꝑori:ꝛ sil̃r 2ᵃ ꝑ ꝑmaꝫ.ꝙ ppea negea ipam inesse ꝑ subto. Ad ɔemõstrationem.n. sufficit mediũ esse cãm ꝓximã ꝑdicati:ꝛ nõ opꝫ esse id a q̃ ꝑmo fluit ꝑdicatũ. ¶ Et si arguat̃.ꝓus 2ᵃ passio inest ꝑme: q̃ꝫ subo.qa ꝑᵃ passio vere mediũ est tũc:ꝛ ꝑma passio ɔiffert formal̃r a subo.ḡ nõ ꝑ inest subo. Dicit̃ ꝑ ꝙ maior est falsa.qm̃ lꝫ insit 2ᵃ ꝑme ꝓximi⁹ q̃ꝫ subo.nõ tñ ꝓus. Dicit̃ 2ᵒ ꝙ maior vl̃r loq̃ndo est ip̃ro ꝑa:qm̃ passio 2ᵃ nõ vl̃r inest ꝑᵉ: sed fluit ab illa a subo autẽ ꝛ fluit ꝛ est in illo. Dĩ 3ᵒ ꝙ ꝑᵃ passio vt manet in ea vis q̃ditatis subiecti nõ cẽset alterũ a subo. Dĩ 4ᵒ ad euellendas oẽs h⁹ ambiguitates: ꝙ cũ ɔĩ vl̃e alicui⁹ est qõ inest illi ꝑ ꝛc̃.itelligit̃ vt subo: ita ꝙ id cui⁹.a.est vl̃e ſm qõ ipm̃:ɔebet subiici ipsi.a.ita ꝙ a nullo formal̃r ɔistincto ṁdicet subiici illi.lꝫ alteri cõicet vt medio.ꝛ sic cãt illud qõ a nullo sibi ṁdicat h̃.lꝫ alteri cõicet vt cause medie.ꝛ sic oẽs obiectiões cessant.

Circa declarationẽ scd̃e ptis ꝑme ꝓpõnis aduerte ꝙ ex eis q̃ ibi ɔicunt̃.sumit̃ illa regula gñalis.ꝙ qñ aliq̃d ɔuenit alicui subiecto ꝑmo.ꝑ illud subiectum põt ɔe q̃lꝫ alio cui ɔuenit (tã supiori q̃ꝫ inferiori) ꝛ q̃ꝫ ɔiũcto real̃r eidem ɔemõstrari a ꝑori. Hec tñ regula qual̃r intelligẽda sit (ꝓp q̃dam ꝑdeclaranda) ɔicet̃ in.7.caplo.

Circa regulã cognoscẽdi vl̃e. Dubitat̃ an illud qõ cõuenit alicui ꝑ possit inueniri in aliq̃ in q̃ eius ꝑ subiectũ nõ inuenit̃ ſm se. Et qꝛ h̃ec q̃stio est incõsueta ꝛ valde necessaria:ideo exẽplarit̃ ɔeclaro titulũ. Uidem⁹ ꝙ hr̃e tres angulos eq̃les ꝛc̃.ꝑ ɔuenit triangulo.ꝛ scd̃ario ɔuenit supiorib⁹ ꝛ iferiorib⁹ eo:puta figure ꝛ isocheli:ꝛ subiecto ꝛ accñtibus eius.puta eri ꝛ albedini:triangularibus. In oibus autẽ his:nunq̃ꝫ inuenit̃ actual̃r hr̃e tres ꝛc̃.nisi ꝑinueniat̃ i eis ip̃ius triãguli nã ſm seipaꝫ:vt pꝫ. Nunq̃ꝫ eni figura hꝫ tres eq̃les ꝛc̃.nisi sit triangularis.ꝛ sil̃r nunq̃ꝫ es:aut albedo hꝫ tres ꝛc̃.nisi triangularitatẽ sapiat. Quia igit̃ sic videm⁹ in h⁹ ɔubitam⁹: an vl̃r verũ sit:ꝙ id qõ ɔuenit alicui ꝑmo:ita vẽdicet sibi illud ꝑ subm̃:ꝙ inueniri nõ possit in aliq̃ in q̃ nõ inueniat̃ illud ꝑ subm̃ ſm se. Dico aũt ſm se.i.formal̃r vt ɔistinguit̃ ɔ̃ vtual̃r:ita ꝙ oporteat ad h̃ ꝙ vl̃e alicui⁹ inueniat̃ in alio:ꝙ ei⁹ ꝑ subm̃ formal̃r sit ɔiũctũ illi alij: vl̃ vt sup̃ius iferiori:aut eõ:vel vt act⁹ põe:aut eõ:vel vt ps toti: aut ecõuerso:ꝛ h⁹ ꝛ nũq̃ꝫ sufficiat ɔiũctũ esse illi vtualit̃. ¶ Orit̃ aũt q̃stio hec h̃ in loco ꝓp examẽ vltime pticule q̃ regulã cõplet.s.per ipm̃ alijs q̃buscꝫ inest:opꝫ nãcꝫ ɔiscurrẽ sub ly alijs:q̃ referri itelligunt̃:ꝛ q̃ nõ. Prima autẽ facie intuentib⁹ textũ:ꝛ expositorea illustres appet ꝙ ipol̃e sit inueniri vl̃e alicui⁹ absqꝫ eius ꝑᵒ subto formal̃r. Ex textu q̃dẽ:qa in tota eius serie nõ nisi ɔe his fit ſmo: q̃bus subm̃ formal̃r cõicat̃: vt in oib⁹ exẽplis adductis: ibi etiã in singulis et rorib⁹ manifeste liq̃t. ¶ Ex expositorib⁹ ṽo qa ɔicũt ꝙ vl̃e ɔe q̃ loq̃mur ɔsistit in adeq̃tione subiecti ad ꝑdicatũ:ꝛ ecõuerso:ꝙ si mutuo adeq̃nt̃.ḡ vnũ nõ inuenit̃ vbi alterꝫ non est. ¶ Subtilius aũt si perscrutati fuerim⁹ inueniemus ꝙ id quod conuenit alicui ꝑᵒ inuenit̃ vbi eius ꝑmo subiectũ:non formal̃r.sed participatiue tm̃ repit̃. Quod sic manifestat̃: queadmodũ in textu habet̃:idem sonãt hec tria.a.inest alicui per se:ſm quod ipm̃ est:ꝛ.a.inest alicui ꝑ:ꝛ.a.inest alicui:ꝛ ꝑ illud inest ceteris:ac ꝑ hoc necesse est:vt vbicũqꝫ verificat̃ aliquod hoꝝ triũ:ibi ṽificet̃ quodlibꝫ illoꝝ. Et qa multa sunt q̃ alicui insunt:ꝛ per illud ceteris q̃ illud pticipant: ita ꝙ non sunt illi subto real̃r ɔiuncta:ideo multa sunt q̃ ɔueniũt alicui ꝑ:ꝛ ex̃ illud formal̃r:lꝫ non ex̃ illud participatiue inueniunt̃. Sũt aũt h⁹ perfectiões cões ɔeo ꝛ alijs:vt in metaphysica ostẽdit̃:pfectiones siq̃dẽ tales: ɔeo formal̃r insunt.ꝛ ꝑ ipsius pticipationẽ formaliter insunt alijs in q̃bus naturã ipsam ɔiuinã formaliter nõ inueniri manifestũ est:vñ ex hoc põt sic formari ratio ad ꝓpositũ ostẽdendum. Quicq̃d inest alicui ꝛ per ipsum ceteris.iest ei ꝑ:siue ſm quod ipm̃.pfectio cõia ɔeo:ꝛ alijs inest ɔeo:ꝛ ꝑ ipm̃ ceteris.ḡ inest ɔeo ꝑmo:siue ſm ꝙ ipꝫ. Tũc vltra. Sꝫ in illis ceteris nõ inest.nã ɔiuina formaliter.sed participatiue tm̃.ḡ aliq̃d quod ɔuenit alicui ꝑ: põt inueniri ex̃ eius ꝑ subm̃ formal̃r.lꝫ non pticipatiue:quod erat intẽtũ. Maior est ipsa Aristotelis regula: minor aũt ex metaphysice supposita. ¶ Et qa multis forte videbit̃ h̃ nouũ:ꝛ q̃rent q̃modo poterũt glosare regulã Aristotelis.ideo ɔfirmo supradicta auc̃te.s.Tho.in 2ᵒ ɔtra Gẽtiles.cap̃.15.volẽtia ꝙ esse ɔuenit ɔeo ſm qõ ipm̃:ꝛ ceteris ipi⁹ pticipatiõe. Fundat̃ aũt ɔoctrina hec supra ipis reꝝ uñis.q̃b⁹ opꝫ nr̃oa ɔcept⁹ ɔformea eẽ.ita vt ſm ɔiuersitatẽ reꝝ ɔe q̃b⁹ loq̃mur.ɔiuersimode oporteat applicare vl̃es regulaa ad ipas.vñ fit vt qa res h̃ns aliquod ꝓprium.cõicat̃ alijs ſm seipsam tm̃ modis supradictis.ꝛ etiã ꝓpriũ eius cõicet̃ eisdẽ.rõne illius formal̃r tm̃ inuẽti in eis.vt ɔe triãgulo ꝛ eius ꝓpetate pꝫ. Quia ṽo res aliq̃ nõ est cõicabilis ſm seipsam.sed participabilis.opꝫ ꝙ eius ꝓprium in alijs inuentũ participatione q̃dã illius ꝑmi subiecti eis insit:vt sic cõicatio ꝓpetatis:cõicationẽ q̃ꝫdam nãe sequat̃:vt sic ꝓpriũ nõ fateamur exire suũ ꝑ subiectũ. Sunt enim (vt ꝓposita exẽpla sequamur) oia alia a ɔeo:q̃dã ɔiuine nãe pticipatiões:q̃ si ɔeitatea pticipate:ꝛ ideo si id qõ ꝑᵒ ɔiuine cõuenit nãe eis ɔuenit:non exit suum ꝑmo subiectum: imo comitat̃ illud. Saluat̃ igit̃ mutua adeq̃tio subiecti:ꝛ sui vl̃is: nõ solum quãdo ipm̃ vl̃e inuenit̃ tm̃ in eis in q̃b⁹ subiectuꝫ eius formal̃r inuenit̃:sed etiã qñ inuenit̃ ex̃ suũ ꝑmo subiectũ formalit̃:qꝛ nõ inuenit̃ ex̃ suũ ꝑmo subm̃ participatiue:ꝛ hoc sufficit:ꝛ maxime quãdo tale vl̃e etiã participatiue inuenit̃ ex̃ suũ ꝑmo subm̃:lꝫ formalit̃ vt in silibuꝫ est. Regula ḡ Aristotelis ɔicẽs.ꝙ id est ꝑ alicui⁹ subm̃:cui illud inest:ꝛ ſm ipm̃ alijs inest.nõ est restringenda q̃ ad illã pticulã:ꝛ ſm ipm̃ alijs:vt intelligat̃ ſm ipm̃ formal̃r inuẽtũ in alijs:sed in sua amplitudine suscipiẽda:vt q̃litercũqꝫ hoc fiat:ɔũmodo saluent̃ iste ɔue conditiones.s.ꝙ illud tale ꝑdicat̃ ꝑ sit formal̃r subiecto:ꝛ ꝙ nõ nisi per illud vel ſꝫ illud:vel rõne illius ceteris insit.

¶ Qꝫ ɔemõstratio est ex necessarijs. Cap̃.vj.

Si igit̃ ɔe ɔemõstratiua scia ex necessarijs ꝑncipijs. Qõ.n.scit̃ non põt alr̃ se h̃re. Que aũt ꝑ se sunt necessaria isunt reb⁹. Hec.n. sunt in eo qõ q̃d est q̃busdã. alia insũt in eo qõ q̃d est ꝑdicãtibus ɔe ipsis quoꝝ alterũ oppositoꝝ necesse est inesse. Manifestũ est qõ ex hmõi in quibusdã vtiq̃ fit ɔemõstratiuus syllogism⁹. Oẽ eni aut sic est: aut ſm accñs. Accñtia aũt non necc̃ia sunt. ¶ Aut igit̃ sic ɔõm:aut ꝑncipiuꝫ ponẽtib⁹ ꝙ ɔemõstratio circa nec̃iuꝫ fit. Et si ɔemõstratũ est illud aliter se h̃re nõ posse.necessarijs igit̃ opꝫ esse syll̃um. Ex veris q̃dem

est ꝛ

Margin notes: ɔbio; ɔ̃ef. ꝑ 2ᵒ 3ᵒ 4ᵒ; sup.t.c.18.in ꝑ luce ꝑ ɔubi ꝛ ꝛc̃ finem.; 2ᵒ ɔ̃ gẽtiles.c.15.; T.c.lib; T.c.lib

est 7 nō demr̄atiue syllogizare. Ex nec̄ijs aūt nō ē: sz aut demr̄atiue: h aūt ꝓpriū demr̄atōis ē. Signū aūt ē q demr̄atio ex nec̄ijs fit: qm̄ instātias ferim⁹ sic ad opinātes demr̄are: qm̄ nō sit necesse si opinamur: aut oino cōtīgere aliť: aut rōnis cā. Manifestuz aūt ex his: qm̄ stulti bn̄ opinati sūt accipe p̄ncipia si ꝓbabilis sit ꝓpositio 7 v̄a vt sophiste: qm̄ scire: sciaz ē h̄re. Nō.n. qḋ ꝓbabile ē: aut ver p̄ncipiū ē: sz primū in gn̄e: circa qḋ demr̄at 7 veruz nō oē sed ꝓpriū. ¶ Qz aūt ex necessarijs opz esse syllogismū manifestū ex his ē. Si eni nō ē h̄ns rōnē pp gd exn̄te demr̄atione nō ē sciēs. Sic aūt ē vtiqz 7 qḋ.a.de.c.ex necessitate.b. autez medium per qḋ demr̄atuz ē (sz nō ex necessitate) nō sciunt pp gd. Nō enim ē h pp mediū: hoc aūt ↄtingit oino nō eē: ↄclōnē aūt necessariū. Amplius si aliqs nescivit rem nūc h̄ns rōnē: 7 saluatus ē salua re: nec ē oblitus: nec p̄us sciuit: corrūpeť autē vtiqz medium nisi sit necessariū: q̄re habebit quidez rōnē re salua. ne scit autē neqz ergo p̄us sciuit. Si v̄o nō corruptū ē. ↄtingit aūt corrūpi qḋ accidit vtiqz erit possibile 7 ↄtingēs: sed ē ipossibile sic se h̄ntē scire. Cum igiť ↄclō ex necessitate qdē ē: nihil ꝓhibet mediū nō necessarium esse per quod demr̄atū ē. Est enim ex nō necessarijs necessariū syllogizare: sicut 7 verū ex nō veris. Cū autez mediū ex necessitate ē 7 ↄclusio ex necessitate: sicut ex veris verū semp. Sit enim.a. de.b.ex necessitate: 7 hoc de.c. necesse est ergo 7.a.c.i esse. ergo esse.c. omne.a. est necessariuz. Sed cum nō necessaria est conclusio: neqz mediuz eē nec̄ium possibile est. Sit enim.a. in.c.non ex nec̄itate in.b.a. 7 hoc in.c.ex necessitate. a. ergo in.c.ex nec̄itate erit. sed non concessuz ē. ¶ Qm̄ igiť si scit demōstrare opz demōstrationē h̄re: aut nō sciet: neqz (ꝓpter quid) neqz (qa) necesse est illud eē: sz aut opinať nesciēs: si accipiať tanq̄z necessarium nō necessariuz: aut neqz opinabiť. Siliť siue sciat (qa) per mediata: siue (propter quid 7 per immediata.)

¶ Summa huius capituli hec est.

Demōstratiua sciētia ē ex nec̄ijs. Probať q̄drupl'r. p̄ a p̄ori: q2 qḋ sciť est nec̄ium. 2° ꝓbaťa posteriori sic. qḋ est ex his que sunt per se: ē ex necessarijs: vt pz inductiue in p̄ 7 scḋo mō p seitatis. Demr̄atio est ex his q̄ sunt p se. q2 oē aut sic iest: aut s̄m accn̄s qḋ nec̄iū nō est. ḡ 7c. 3° ꝓbať a p̄ori: q2 cōclusio per eā scita est nec̄ia: tenet ↄn̄tia. p̄mo ex dr̄ia inter syllogismū 7 demōstrationē orta ex fine ꝓpō demōstrationis qui est scire. 4° ꝓbať a signo. q2 contra opinantes demōstrare instamus q assumptuz non sit necessarium.

¶ Stulti sunt opinati accipe bn̄ p̄n^a: si ꝓbabilis sit ꝓpō 7 v̄a: vt sophiste: qm̄ p̄n^m demr̄atōis nō est ꝓbabile vel improbabile: aut omne verum: sed p̄mū 7 ꝓpriū vnicuiqz.

¶ Scḋo ꝓbať illa ↄn̄tia a p̄ori: q2 scire est cognoscē pp gd res est: necessariū aūt pp gd nec̄ium esse opz: aliter ↄnem oporteret esse 7 p̄missas nō: vt pz in terminis gn̄alibus.

¶ Tertio ꝓbať a posteriori: q2 si qs nūc nescit: h̄n̄a rōnē saluat⁹: salua re: nō oblitus: neqz p̄us sciuit. Talis est cognoscēa ↄnē necessariā p medium non necessariuz. quia contingit illud corrumpi: si corruptum non est. ergo 7c̄.

¶ Conclusio necessaria non infert medium necessariū eē: sicut nec conclusio vera infert premissas veras.

¶ Mediū necessarium infert ↄnem necessariaz esse. sicut ex veris non nisi verum. patet in terminis generalibus.

¶ Conclusio non necessaria infert medium non necessarium esse: patet in terminis generalibus.

¶ Medium non necessarium non infert conclusionē non necessariam esse. Reliquum erat hoc.

¶ Cognoscens nec̄iam ↄnē per medium nō necessarium: aut opineť se per mediū nec̄ium scire aut non: nescit taz quia 7 per mediata: q̄z propter quid 7 per imediata.

¶ Series autem hec est.

Tractaturus ↄmissa. s. ex qualibus sit demonstratio: intendēsqz in hoc cap̊ declarare q demr̄atio est ex necessarijs duo facit. p̄° poniť ↄnē p̄ncipalē 7 q̄drupl'r eā ꝓbat: adiūcto post q̄rtā ꝓbōnē correlario: seq̄ntib⁹ deinde alijs duabus tertie rōnis ꝓbatiōib⁹. 2° declarat habitudinē inter mediū 7 ↄnez in syllogismo: penes hoc qḋ est esse necessarium trib⁹ ↄnibus quartā residuam ostēdētib⁹: correlario apposito.

Circa p̄ncipalē ↄnē scito q̄sdā: qb⁹ non sat est ostēdē ingenium suū in adinuētione noue expōnis. nisi mordeāt alienā que a v̄itate non recedit: h in loco. s. Tho. expōnē ipugnare. Aiūt. n. q nō recta est expō dicēs q in p̄° hui⁹ capl'i ꝓpōne Aristoteles ꝓbat demr̄atiuā sciam esse ex nec̄ijs: q2 qḋ sciť ipoꝭe est aliter se hēre ꝓpterea q2 in textu sit s̄mo ↄditiōalis sic (Si igiť est demōstratiua scia: ex nec̄ijs p̄ncipijs: qḋ. n. scitur nō potest al'r se hēre.) Ex hoc arguiť sic. Nota conditiōis. s. ly si. nō cōsueuit poni supra ↄn̄s sed an̄s. ḡ nō ꝓbaťin ista ↄn̄tia demōstratiuā sciam esse ex nec̄ijs. sed assumiť. Puder r̄ndē. Manifestať siqdē eorū cecitas. dū sibiipsis nō icrēdētes aliena fedare volunt: nō. n. illud totuz est an̄s apud nos qḋ sit ab ipsis. neqz tot⁹ s̄mo adduct⁹ vnā icgrat ↄditionalē: sed an̄s est. Si demr̄atiua scia est: ↄn̄s v̄o ex nec̄ijs p̄ncipijs. supple opz eā eē: residuum v̄o est ꝓbō ↄn̄tie: vt clare hēa i expōne. s. Tho. Illor aūt expō sn recta vel nō recta sit: mihi cure nō est: qm̄ circa textus expōnē cuilibz lr̄az nō nego dicēdi vt libet: dūmō textū n̄ destruat.

Circa 2^am ꝓbōnē p̄ncipalis ↄnis occurrit dubiuz non dissimulandū ex eo qḋ assumiť ibi q oē p se est nec̄ium. Hoc. n. nō v̄r verū: q2 ista. sortes est hō. est p se in p̄ mō dicendi p se: cū p̄dicatū ponať in diffōne subiecti: si diffiniretur: vt habeť in 5° meta^ce. cap̊ de p se. 7 tn̄ ista non est nec̄ia: q2 tpalis est 7 corruptibilis. nec̄ium aūt eternuz eē cōstat. q2 ipossibile est aliter se hēre. pz aūt q ei⁹ v̄itas tpalis 7 ↄtingēs sit ex corruptione alteri⁹ extremi: sortis s. neqz. n. fieri pōt vt ↄiunctio significata per affirmatiuā ꝓpositionē remaneat inter aliqua altero eor corrupto.

¶ Ad euidētiā hui⁹ dubitationis sciendū est: q q2 enūtiatio affirmatiua de 3° adiacēte nō sign̄at subm: aut p̄dicatū esse: sed ↄiunctionē p̄dicati cū subto: ideo ad vidēduz ꝑpetuitatē 7 nec̄itatē v̄itatis sign̄ate p talē enūciationē: nō opz attendē an subm vel p̄dicatū sit vel non sit: 7 ↄn̄ner an sit corruptibile vel icorruptibile: sed opz diligenť ispicere an ↄiūctio p̄dicati cū subto sit tpalis 7 corrupti

T.c.17

T.c.18.

p̄n^ur

Cor^m

ↄclō.

ↄclō.

ↄclō.

ↄclō. addita Cor^m

Egidi⁹. hic

T.c.23.

bilis seu ɔtigēs: an ppetua ꝛ icorruptibilis seu nēcia: oē eni necuꝫ est icorruptibile: ꝛ eꝫ. ꝛ silr oē ɔtingēs est corruptibile ꝛ eꝫ. ¶ Ad vidēdum aūt an coniunctio p̄dicati cū subto sit icorruptibilis: nō opꝫ attēdere: an p̄dicatū nō possit esse: aut itelligi sine tali subto: sꝫ eꝫ an subm nō possit esse: nec intelligi (p̄ᵒ vel 2ᵒ opōne itells) sine tali p̄dicato. Tūc. n. euidenter appet coniunctio p̄dicati ꝛ subti incorruptibilis: qm̄ subm intelligi non pōt absqꝫ ɔiūctione ad p̄dicatū. Quō. n. corrūpit̄ ɔiūctio: que nec fm̄ eē: nec fm̄ intelli desinere pōt? Cum autē in p̄dicatione quiditatiua p̄dicatū ita claudat̄ in subiecto: ꝙ subm nec eē: nec intelli sine illo possit. Cōsequēs est ꝙ v̄itas per talē ꝓpōnē iportata sit incessabilis ꝛ nēcia. Quia v̄o ois ꝓpositio in q̄ spēs p̄dicat̄ de ꝓpꝛio indiuiduo est p̄dicatio qditatiua (vt pꝫ ex spēi diffōne) opꝫ ꝙ q̄libet talis sit necessaria ꝛ ppetua: ꝛ sic ista ꝓpō. sortes est hō. est ppetue ꝛ incorruptibilis v̄itatis pp nēciā ɔnexionē subti cuꝫ p̄dicato. ¶ Ad id v̄o qd̄ obijciebat̄ di: ꝙ nihil obest ppetuitati v̄itatis sign̄ate p ꝓpōnē corruptio extremoꝝ. Siue. n. hō sit: siue nō: semp est verū dicē. hō est aial: nec minus siue sortes sit siue nō: semp est veꝝ dicē sortes est hō: si vniuoce vtamur sortis noie. Si nāqꝫ sortis noie: mō intelliga a idiuiduū hūanū: ꝛ postea idiuiduū cadaueris: iā non vniuoce accipis sortē. Silr. n. est ac si sortis noie canē: aut piscē itelligeres. Vn̄ vniuocatione termioꝝ seruata simplr ꝛ absolute nēcia est ista: sortes est hō: sicut ꝛ ista. hō est aial. Et ad maiorē claritatē suadeo h̄ ex v̄bis Ari. in 4ᵒ cap. Declarāa siqdē ipe in diffōne de oi: qd sit sp dici de aliq. alr ꝙ est si nūc est hō: nunc est aial. i. ꝙ qñ cūqꝫ de aliq v̄ificat̄ subm de eodē v̄ificet̄ p̄dicatū: ex quo hr̄ ꝙ illud p̄dicatū sp est in subto: qd̄ sp seqt̄ ad suū subꝫ: ꝛ si nēcio seqt̄: ꝓpō illa nō solū est ppetua: sed simplr est nēcia. Cū aūt ad sortē nēcio sequat̄ hō: oꝫ ꝙ ꝓpō dicēs. sortes est hō. non solū sp sit vera: sed nēcia. Decipiuntur v̄o in hac mā dicētes oppoᵐ: qꝛ equoce sortis noie vtuntur: ꝛ non aduertūt: ꝙ non minᵘ est nēcia ista: sor. est hō: qꝫ ista. sortes est sortes: qꝛ nēcio p̄ᵒ ad istā seqt̄. Nō minᵘ eniꝫ seqt̄. sortes est sortes. g̊ sortes est hō: qꝫ sequat̄. a. est sortes. g̊. a. est hō. illā aūt. s. sortes est sortes. eē ppetue incorruptibilis. s. ꝛ nēcie v̄itatꝭ simplr: est adeo p se notuꝫ: vt indisciplinati ꝛ indispositi ad pbandū sit q̄rē eiᵘ ꝓbationē. ¶ Ampliᵘ pp ꝓteruos ꝛ debiliora ingenij viros. Ois enūciatio cuiᵘ res sign̄ata non pōt alr se hērē. qꝫ sic p illā enūciationē sign̄at̄: est enunciatio nēcia. pꝫ ista ex Ari. in p̄dicamentꝭ. Sic. n. ab eo ꝙ res sign̄ata est vel nō est oro di vera vl falsa: ita ex eo ꝙ res sign̄ata nō pōt alr esse vel pōt: oro di nēcia vel contingēs. Sed enunciatio q̄libet in q̄ spēs de idiuiduo ꝓpo p̄dicat̄ est hmōi: ꝙ. s. res sign̄ata p eā non pōt aliter se hr̄e: qꝫ sic sign̄at̄ p illā. g̊ ꝛc. pꝫ minor: qꝛ res significata p hmōi ꝓpōnē nil aliud est: qꝫ ɔiūctio subiecti cum p̄dicato vt pꝫ. Talē aūt ɔiūctionē (vt pbatum est) impoꝭe est aliter se hērē. Est igit̄ ista. sortes est hō: ppetue ꝛ simplr nēcie v̄itatis: lꝫ vtrūqꝫ extremum possit nō esse: hoc. n. nihil obest: vt declaratum est.

T. c. 8.

Rō erroris aliorum.

in p̄nto sube circa fi. dicta vltᵒ.

Circa

eādē 2ᵃᵐ ꝓbōnē p̄ncipalia ɔ̄nis. Dubitat̄ quo illud met assumptū. s. Quecūqꝫ sunt per se sunt nēcia. v̄ificet̄. Cum. n. ois ɔclō demrātiōis sit p se: ꝛ propōnēa in qbᵘ ɔiunctiones: aspectᵘ ꝛ eclipses luminariū p̄dicant̄ demrātiue ɔcludant̄: eas per se oꝫ eē: ꝛ m̄ nēcie nō sunt: qꝛ p̄nt aliter se hr̄e eoꝝ sign̄ata. Clarum est. n. ꝙ corpa celestia alr ꝛ alr̄ se hn̄t fm hmōi accn̄a. qm̄ non sp eis insunt. ¶ Ad h̄ multiplr rn̄det̄. p̄ negat̄: ꝙ iste ꝓpositiōes sint p se. qꝛ nō demrant̄ in actu: sed in aptitudine: sed hoc est supius in 4ᵒ cap̄ iprobatuꝫ. Scd̄o dicit̄ ꝙ iste sunt nēcie in ordine ad cās suas: ita ꝙ eclipsis relata ad lunā nō inest sibi nēcio: relata aūt ad cām suā: puta interpositionē terre inest sibi nēcio: qꝛ posita iterpōne nēcio inest. ¶ Sed nec rn̄sio hec sic intellecta satisfacit: qꝛ hoc ad necessitatē ɔ̄nis non sufficit. Primo qꝛ remaneret in rei v̄itate ɔclusio nō nēcia: qm̄ in ea cā nō ponit̄: sed subiectum: puta luna ꝛ eclipsis. Scd̄o qꝛ iteꝝ redit q̄stio eadē de necessitate alteriᵘ p̄missē in qua subiecto cā cōiungit̄: puta iterpositio terre ipsi lune: non. n. est magꝭ nēcia iterpositio terre qꝫ eclipsis: ꝛ si h̄ iteꝝ dicat̄ p̄cise necessarium in ordine ad cām: iterū de illa eā q̄ret̄: ꝛ si assignabit̄ situs luminariū in talibus locis: iteꝝ de nēcitate talis sitᵘ q̄ret̄. cū ꝛ ipse nō sit nēciꝰ magis: aut ꝓcedet̄ g̊ i isinitū in hmōi nēcijs in ordine ad cās: aut ad aliqd̄ nēciuꝫ in ordine ad subm ꝛ cām simul veniet̄. Et cōfirmat̄ h̄ qꝛ opꝫ nō solum maiorē extremitatē inesse medio nēcio: sꝫ etiā mediū nēcio inēē minori: ꝛ maiorē minori nēcio ɔiungi. aliter demōstratio nō est. Scd̄m autē hāc rōnē nūmō colligatio maioris extremitatꝭ cum medio est nēcia: vnde nō magis nēcia est ista. luna eclipsat̄: qꝫ ista. hō est disgregatiuᵘ visus: vtriusqꝫ siqdē p̄dicatū nēcium est in ordine ad cām suā: disgregatiuuꝫ nāqꝫ visus nēcium est in ordine ad albedinē q̄ est eiᵘ cā. Et cū clarū sit ꝙ nēcitas istiᵘ nō sufficit ad demōstratiōis ɔ̄nē: dicat̄ ꝙ necessitas in ordine ad cām p̄cise ad demōstratiōis ɔ̄nē nō sufficit. ¶ Ampliᵘ nēcium p̄cise in ordine ad cām est nēciū nō nisi ex suppōne. s. si cā sit: sꝫ ad nēcitatem ɔ̄nis demōstrabilis non sufficit ꝙ reducat̄ ad necessitatē suppōnis. qꝛ sic oia ɔclō eēt nēcia: cuꝫ ex fine p̄mi pihermenias hēat̄: ꝙ q̄libet propositio nēcia est ex suppōne. ¶ Ex supradictis g̊ in 4ᵒ cap̄ sumenda est rn̄sio: ꝛ dōm est: ꝙ iste sunt p se ꝛ nēcie: eo mō quo ppetue sunt: sempiterne aūt v̄itatꝭ sunt. nō fm oē tp̄s simplr. sed fm oē tp̄s quo p̄dicata nata sunt inesse subiectꝭ. nunqꝫ siquidē fallit: qn̄ nata est eē ɔiūctio: vel oppositio luminariū. Vn̄ ad id qd̄ assumit̄: ꝙ p̄nt eoꝝ sign̄ta aliter se hr̄e: eodem mō dr̄. ꝙ i poꝭe est eoꝝ sign̄ata aliter se hr̄e tēpore q̄ nata sunt eē: lꝫ aliq tēpore nō sint ꝛ hoc sufficit: imo (vt in p̄hia nāli expiētia ondit) ad necessitatem ɔ̄nis demonstrabilis: sufficit ꝙ vt in plibᵘ nō possit aliter se hr̄e. Necessitas. n. ꝓpōnū de qua posterioristicus loqt̄ ex mā sumēda est: ꝛ sicut analogice: ꝛ nō vniuoce inuenit̄ in diuersis rebus: ita analogice in p̄missis ꝛ ɔ̄nibus demōstrationum diuersarū reqrenda est. fatuū est siqdē q̄rere ꝓpōnes oēs nēcias vniuoce nēcias: si res ipse significate nō sunt vniuoce necessarie. Vn̄ (sicut supius distinctuꝫ est) de omni: in tres ordines: ita necessarium distinguēdū est. In sepatis siquidē a mā est nēcium simplr. in mobilibᵘ aūt sed incorruptibilibus est nēciū reglr: in mobilibᵘ aūt ꝛ corruptibilibus: est necessariū vt in pluribᵘ. Quouis g̊ horū trium modoꝝ ꝓpō necessaria sit: demōstrationē ingredi. non ꝓhibetur.

Egidij opinio

j. ter. cō. 13.

circa fi.

in p̄ notando.

h̄ clare hēs ista t. c. 43. ca. 23. p̄ notādo

capᵒ. 4 circa diuisionē de oi.

Circa

id qd̄ assumit̄ in ꝓbatione eadē. s. omne aut sic inest: aut fm accn̄s. (Accn̄tia. n. non necessaria sunt.) Aduerrēdum ꝙ ex ꝓcessu Aristotelis euident̄ apparet: ꝙ propositio p se in p̄ vel 2ᵒ mō: ꝛ ꝓpositio necessaria conuertunt̄: ꝛ ꝓpositio p accn̄s ꝛ ꝓpositio nō necessaria: silr ɔuertunt̄. Si. n. ois ꝓpositio est: aut sic. i. p se in p̄ vel 2ᵒ mō: aut fm accn̄s: ꝛ quelibet talr per se est necessaria: ꝛ ois fm accn̄s est nō necessaria: nulla remanet ꝓpō nēcia: que non sit p se mō dicto. ꝛ nulla remanet propositio nēcia que nō sit per accn̄s. Aliter diuisio sufficiēs nō fuisset. qua dictū est. omne aut sic inest: aut fm accn̄s. Cum igit̄ oporteat hanc ɔuertibilitatē acceptare. ꝛ veram eē. scito ꝓpōnes per se in p̄ ꝛ 2ᵒ modo vocari h̄ oēs quas supra diximᵘ eē per se tam ꝓp̄e qꝫ iprop̄e. ꝛ eas vocari per accn̄s. q̄ nec ꝓp̄e nec improprie p̄ᵐ vel 2ᵐ modū pseitatis ingrediunt̄. Tu autē qui scrutator es opis hic aduertas qꝫ recta ꝛ consona Aristoteli fuerit supra a nobis

capᵒ. 4 de gᵇ.

in p̄ notādo cē finem.

bis

his explanata doctrina (in caplo de per se) et quod optime dictum sit quod omnis propositio per se. oportet quod sit in primo vel secundo modo. Reliquas enim Aristoteles expresse hic posuit esse non necessarias. Et quoniam prave dispositionis ignorantia. multos occupasse ac detinere videtur in hac cecitate (ut iam velut communis animi conceptio a multis proferatur) quod propositio necessaria convertibiliter est propositione per se. Ultra ea que diximus confutandos eos esse duximus auctoritatibus aptis ut vel sic resipiscant: aut erubescant. Themistius in cap. 14. huius expresse dicit. quod sola ea que dicuntur per se sunt necessaria. et dicit Aristotelem hoc demonstrasse: constat autem ab exclusiva ad universalem terminis transpositis tenere argumentum. ergo omnia necessaria sunt per se. Auerrois quoque in commento. 15° huius expresse dicit: quod sicut dixit Aristoteles demonstratio non euadit quin sit: aut ex propositionibus per se: aut accidentalibus: et accipit accidentale ut infert convertibiliter non necessarium (ut probabitur.) ergo apud ipsum et Aristo. propositio per se: et propositio accidentalis i. non necessaria dividunt sufficienter propositionem. cum ergo constet propositionem necessariam non claudi sub non necessaria. ergo clauditur sub altero membro. s. propositione que est per se: nulla ergo restat foris propositio necessaria: sed omnes clauduntur sub per se. Quod autem Auerrois accipiat (ly accidentale) ut distinguitur contra necessarium. patet ibidem. quia immediate post divisionem factam subdit has consequentias: quod si est ex accidentibus non est ex necessariis. quia accidentalia non sunt necessaria: et si est ex necessariis non est ex accidentalibus. Aristoteles et hic (ut diximus) et in capitulo sequenti: ut ibi dicetur. et in caplo de per se. ubi post diffinitos modos per se dixit que cumque neutraliter insunt accidentia sunt. hoc idem sentit.

Themi. cap. 14. — Co. 15. — infra tex. co. 18. et c. 19.

Circa unam illarum quatuor conditionum quibus amitti scientia dicitur in 3° probatione illius conditionis. s. salua re. Dubitatur an scientia corrumpatur corrupta re scita. Experientia. n. ostendere videtur quod non oporteat corrumpi scientiam re scita corrupta Philosophi namque habentes scientiam de rosis: non perdunt eam hyemali tempore: quo rose corrupta sunt: et similes est ratio in aliis. ¶ Ad hoc breviter dicitur quod cum ab eo quod res est vel non est oratio et similiter scientia que quoniam est habitus: sit vera vel falsa (ut in predicamentis dicitur) et sciam falsam fieri sit ipsam non esse: impossibile est sciam remanere re scita corrupta. et ideo notanter Aristoteles addidit in textu illam particulam: salua re. Sed aduertere oportet: quod res scita proprie loquendo non est subiectum vel predicatum: sed coniunctio predicati cum subiecto: quam quia necessariam esse oportet et per se incorruptibilem esse constat. Si tamen corrumperetur: scientia ipsa necessario corrumperetur. Unde ad id quod in oppositum adducitur dicitur: quod licet tempore hyemali corrupte sint omnes rose: res tamen scita corrupta non est. Tum quia res scita non est rosa (sed rosam esse. a.) quod est impossibile aliter se habere: quoniam necessarium est et incorruptibile. Tum quia rosa suo modo scita. i. ut de quo est scientia: ut sic incorruptibilis est: rosa. n. universalis: de qua est scientia: corruptibilis non est (ut infra dicetur) sed hec rosa et illa corrumpuntur: de quibus non est scientia. ¶ Et si arguatur: rosa est corrupta tempore hyemali. Rosa est res scita: saltem ut subiectum. ergo res scita est corrupta. Sophisma fit secundum fallaciam accidentis. Sed de his infra. Ex hac autem tam facili fundata et breui responsione apparet quantum vagentur illi qui sciam remanere corrupta re ideo saluant: quia remaneret species res in causis suis: hoc. n. est per accidens: nihil. n. minus remaneret scientia mea de trianguli passionibus et rosa etc. si omnia annihilarentur me solo remanente: quamquam si remanet prima causa: aut corpus celeste etc. extranea. n. hec sunt a scientia iam habita: nulla enim mutatio ex his sequitur in ea.

subde circa finem. — cap° 9. Arguitur

¶ Quod demonstratio est ex his que sunt per se: et non ex his que sunt per accidens. Cap. vij.

ACcidentium autem non per se (quomodo determinatum est per se) quidem esse: non est scientia demonstratiua. Non enim ex necessitate demonstrare est conclusionem. Accidens enim contingit non inesse: de tali dico accidente. Et tamen opponat fortassis aliquis cuius causa hic oportet interrogare de his si non necesse est conclusionem esse. Nihil enim differt si aliquis interrogatus contingere: et postea dicat conclusionem. Oportet autem interrogare non tanquam necessarium esse propter interrogata: sed quod dicere necesse est illa dicentem et vere dicere si vera erunt que sunt. ¶ Quoniam autem ex necessitate sunt unumquodque genus quecumque per se et secundum quod unumquodque est: manifestum est: quoniam de his que per se sunt: demonstratiue sciencie ex talibus sunt: accidentia quidem enim non necessaria sunt: quare non necessarium est conclusionem scire propter quid sit. Neque si semper sit: non per se autem: ut sunt per signa syllogismi. Hoc enim per se non per se sciet: neque propter quid. Propter quid autem scire est per causam scire. propter ipsum ergo oportet et medium tertio: et primum medio inesse.

T. c. 19.

¶ Summa huius capituli hec est.

SCientia demonstratiua non est accidentium non per se: probatur a priori: quia ex necessitate demonstrat conclusionem: accidens autem contingit non esse. — 1ª conclusio.

¶ Quare de accidentibus non per se fiunt interrogationes. Si ex eis non potest fieri conclusio necessaria. — Oppo.

¶ Oportet interrogare de his. non ut ex eis fiat conclusio necessaria: necessitate consequentis: sed necessitate consequentie et vera si vere sunt premisse. — Responsio.

¶ Demonstratiue sciencie sunt de his que sunt per se: et secundum quod unumquodque est. Probatur a priori: quia est. de et ex necessariis circa unumquodque genus. Accidentia enim que reliqua sunt: non sunt necessaria. — 2ª conclusio.

¶ Non est necessarium conclusionem scire propter quid sit si medium semper est: et non per se est. Probatur a priori: quia scire propter quid est scire per causam: tunc autem conclusio per se non per se scitur. — 3ª conclusio.

¶ Propter ipsum ergo oportet medium tertio: et primum medio inesse. ¶ Series autem hec est. — Correlarium

Declaraturus in hoc cap. demonstrationis propositiones esse per se: prima conclusione determinat conclusiones demonstrationis non esse per accidens: subiungens circa hoc dubitationem quandam et soluens. In secunda deinde conclusione: demonstrationis conclusiones per se. et premissas per se: et secundum quod unumquodque est fore determinat. Et quia premissas que faciunt scire simpliciter. oportet esse per se premissas. ideo deducit tertiam conclusionem: et eius correlarium ex ea.

Circa primam conclusionem dubitatur: quia videtur quod demonstrationis conclusio possit esse per accidens: omnis enim conclusio in qua propria passio inferioris predicatur de superiori est per accidens: cum etiam ipsum inferius superiori accidat: multe autem tales demonstratiue concluduntur: igitur multe demonstrationis conclusiones sunt per accidens. minor habetur ab Aristotele supius in caplo 5° ubi dixit. quod licet universale trianguli non demonstretur primo nisi de triangulo: per ipsum tamen triangulum contingit monstrare de figura: quod habet duos rectos. ¶ Ad hoc dicitur: quod aliud est concludere passionem inferioris de superiori: et aliud est concludere eandem passionem de eodem superiori particulariter sumpto: passio siquidem inferioris quamuis accidat superiori:

Dubium — T. c. ii. — Respondetur

nō accidit tamē ei particulariter sumpto. Unde ista est per accidēs: figura hȝ tres angulos equales duobus rectis: ista autē est ꝑ se (lȝ reductiue) aliqua figura hȝ tres angulos equales duobus rectis. Et ꝙ prīa sit ꝑ accidēs ꝓbatū sufficiēter est. Qȝ aūt secunda sit ꝑ se ꝛ necessaria: ꝓbat̃ sic. Oīs ꝯclusio ex veris necessarijs ꝛ per se: recte syllogiȝata: est necessaria ꝛ ꝑ se (vt habet̃ ex ꝑcedenti capitulo) vbi dictū est ex necessarijs necessariū tm̄ sequi: ꝛ ꝙ ꝓpositio ꝑ se ꝛ necessaria ꝯuertunt̃. Sed ꝯclusio in q̃ passio inferioris ꝑdicat̃ ꝺ supiori particulariter sumpto recte syllogiȝat̃ ex veris necessarijs: ꝛ ꝑ se. ergo talis cōclusio est necessaria ꝛ per se. Minor exēplariter ostēdit̃: faciēdo talē demonstrationē in ꝑmo tertie. oīs triāgulus habȝ tres angulos equales duob⁹ rectis. oīs triāgulus est figura. ergo quedā figura hȝ tres angulos equales duob⁹ rectis. Quia ergo aliud est cōcludere de supiori: ꝛ aliud de supiori particulariter sumpto. Dicit̃ ad dubiū ꝙ nulla ꝯclusio in qua passio inferioris ꝑdicatur de superiori est demōstrabilis: lȝ sit demōstrabilis de eo particulariter sumpto. Et ad id qꝺ adducitur ex textu Aristotelis: dicit̃ ꝙ Aristoteles intēdit eo modo quo nūc ꝺclaratū est. Unde cū dixisset: ꝛ tamē ē ꝺ figura mōstrare. ꝙ hȝ duos rectos: subiūxit. Sȝ nō cuiuslibet figure ē: nec vtitur qualibet figura ꝺmōstrās hēc tres. Ubi clare insinuat̃ ꝙ nō de figura: lȝ de quadā figura demonstrat̃ habere tres. ¶ Qȝ si obieceris ex eo ꝙ indefinita particulari equalet: ꝙ sicut particularis in tertia figura ꝯclusa est: ita indefinita ꝯcludit̃: ꝛ ꝯsequēter ita ē necessaria ista figura hȝ tres: sicut ista: quedā figura hȝ tres. ¶ Memēto ꝙ posterioristica doctrina tradit̃ hic ꝑm quam: q: ad maīm descēdit subiectū simplr̃ ꝛ absqȝ signo: vniuersalis magis vim obtinet q̃ȝ particularis: ꝛ ꝓpterea incōpacte loco particularis subiectuȝ simplr̃ absqȝ signo poneret̃. Sȝ qm̄ in verbis vis faciēda nō est vbi ꝺ rebus ꝯstat: iō dicit̃ ꝙ dūmodo demōstrans passionē inferioris ꝺ supiori: vtat̃ ipso supiori nō vt supius est: seu nō vlr̃: siue ꝟ faciat particularizatione: siue indefinitione: nō est curandū quomā nāqȝ modo loquaris opȝ si ꝺmōstrare vis: ꝙ superiori particulariter ꝑm rem vtaris. Unde ꝛ Aristoteli (vbi supra) nō sat fuit dicere: nō cuiuslibȝ figure ē: sȝ addidit: nec vtit̃ qualibȝ figura ꝺmonstrās habere tres: sophisticas importunitates ꝑ hoc excludēs. ¶ Ex his habes qualiter itelligēda sit regula illa ex 5° cap sumpta. s. Quādo aliqd ꝯueīt alicui ꝑmo. ꝑ illud subiectū potest ꝺ quolibȝ alio cui inest a priori ꝺmōstrari: intelligēda ē. n. qm̄ ꝯiunctio illius alterius cū ꝑmo subiecto illius ꝓprij ē necessaria ꝛ ꝑ se. Aliter altera ꝑmissaruȝ essȝ ꝑ accidēs quod ꝺmonstratio non patitur: vt hic pȝ. Hanc glosaȝ diligēter memorie cōmendato.

Circa probationeȝ eiusdeȝ prime cōclusionis. Aduerte ꝙ ibi expsse Aristoteles ait accidēs nō ꝑ se: non ex necessitate inesse: ꝛ ꝺclarat se loqui ꝺ ꝑ se eo mō q̊ supius ꝺterminatū ē ꝺ ꝑ se. Et ꝯsequēter oīno vult ꝙ oē accidēs qꝺ necessario inest ꝑ se inest: ꝛ oē accidēs: qꝺ nō ꝑ se inest: nō necessario inest: ita ꝙ accidēs necessario inesse ꝛ ꝑ se inesse cōuertibiliter se sequi asserit. Et qm̄ sentētia hec profunda ē: subtilissima eaȝ. s. Tho. expositione declarauit: ꝛ q: sua quoqȝ expositio difficultate ꝛ dubitatiōe nō caret: eā ꝺclarare volo ꝛ enucleare ꝑm vires. Intēdēs igit̃ ꝺclarare. s. Tho. ꝑdictā Aristo. sniam quadā. ꝙ si accidēs ꝑ se non inest: necessario nō inest. Cū accidēs triplex sit. s. separabile: iseparabile: ꝛ ꝓpria passio. ꝑ° reiecto: q: nō necessario inest ad duo residua se cōuertit: ꝛ supponēs ꝙ vtrūqȝ eoꝝ necessario insit. ꝺclarat ꝙ vtrūqȝ eoꝝ ꝑ se inest ei cui necīo iest tali ꝓcessu: oē accñs qꝺ necessario iest alicui subiecto: opȝ ꝙ habeat i illo subiecto cāȝ: ex qua ita fluat: ꝙ nō possit nō sequi: alr̃ nō eēt assignare cāȝ hui⁹ necīe ꝯnexionis. Sȝ vtrūqȝ hoꝝ. i. taȝ ꝓpria passio: q̃ȝ accñs iseparabile necessario inest. ergo vtrūqȝ hoꝝ hȝ in illo subiecto cui necessario inest cāȝ: ex qua ita fluit ꝙ nō pōt nō sequi. Tūc vltra. oē accñs hñs taliter cām in subiecto: aut causat̃ a ꝑncipijs spēi: aut ex ꝑncipijs īdiuidui. Si taliter cātur ex ꝑncipijs spēi ē ꝓpria passio. ꝛ ꝯñter eius subiectū cui necessario inest: ē spēs. Si vō taliter causat̃ ex ꝑncipijs īdiuidui ē accñs īseparabile: ꝛ ꝯñter ei⁹ subm̄ cui necessario iest ē indiuiduū. Tūc vltra. oē accidēs: qꝺ causat̃ ex ꝑncipijs subiecti. recipit in sua diffōne illud subiectū ex cui⁹ ꝑncipijs cāturi q: vnūqꝺqȝ diffinitur ex ꝓprijs ꝑncipijs. Sȝ accñs inseparabile cātur ex ꝑncipijs indiuidui. ergo in diffōne accidētis inseparabilis ponit̃ īdiuiduū. Tūc vltra. ergo accidēs inseparabile ꝑ se ꝑdicat̃ ꝺ indiuiduo in secūdo mō dicēdi ꝑ se. ergo ꝺ primo ad vltimū. oē accidēs qꝺ necessario inest alicui: inest illi ꝑ se: qꝺ erat ꝺclarandum.

Circa hunc ꝓcessum quadruplicit̃ dubitat̃. Primo circa id qꝺ supponit̃. s. ꝙ accidēs inseparabile necessario insit. ꝑmo q: hoc ē cōtra. Porphyrium dicētē ꝙ accidēs vt cōphēdit sub se separabile ꝛ inseparabile ē ꝙ ꝯtingit eidē iesse ꝛ nō iesse: ꝛ quod adest ꝛ abest subto ꝑter subiecti corruptionē. Si. n. accñs inseparabile abesse pōt: nō inest necessario: q: qꝺ necessario inest ipoīe est nō inesse (vt dicit̃ i 2° perihermenias.) Scꝺo q: qꝺ necessario inest semꝑ inest: accidēs aūt iseparabile nō semper inest: qm̄ pulli coruoꝝ albi nasci dicunt̃ ꝛ postmodū nigrescūt. Tertio qm̄ Albertus in ꝑdicabilibus suis dicit ꝙ corui possunt fieri albi. impossibile est autēȝ fieri oppositum eius qꝺ necessarium est esse. ergo ꝛc̄.

Secundo dubitat̃ circa processum ipsum. videt̃ enim ꝙ cōmittat̃ equocatio: illius termini. s. (inesse necessario) q: nūc vt sumit̃ pro inesse ꝑȝ rē. nūc vō ꝓut sumit̃ pro inesse ꝑm intellectū cōponētēȝ ꝛ diuidētē. cuȝ enim supponit̃ accñs inseparabile inesse necessario intelligit̃ ꝑm rē tm̄ (vt Porphyrius dixit) q: pōt coruus intelligi albus. Cū autē Aristoteles ait: ꝙ oē accidēs: qꝺ necessario inest: ꝑ se inest: itelligit̃ ꝺ illo accidēte qꝺ necessario inest ꝑm intellectum cōponētē ꝛ diuidētē i. ꝙ ita inesse intelligit̃ ꝙ ꝓpositio negatiua remouēs tale accñs ab illo subiecto: sit nō solū falsa: sed īpossibilis: ꝛ iplicans ꝯdictionē ꝛc̄. accidens enim qꝺ sic necessario inest: ꝑ se inest: q: absqȝ subiecto diffiniri non potest. non autem omne quod ꝑm rem a subiecto remoueri non potest: vt de nigredine corui patet ꝛc̄.

Tertio dubitat̃ circa id quod in fine assumit̃. s. ꝙ i diffōne accidētis inseparabilis: ponitur indiuiduū. Hoc enīȝ videt̃ oīno impossibile: quia inter accidēs ꝛ subiectū ꝓpriuȝ per qꝺ diffinit̃: est talis adequatio ꝙ soli illi cōuenit ꝑmo etsi alteri ꝯuenit: ratiōe illius cōuenire necesse ē. Inter accidēs aūt īseparabile: ꝛ indiuiduū: talis adequatio non videt̃. intuemur enim nigredinē: que accidēs inseparabile ē corui. extra spēm coruorū inuenīri: ꝛ nō ꝓp indiuidualem complexionem coruorum: vt pȝ ꝛc̄. ꝛ similiter ꝺ albedine respectu cigni ꝛc̄.

Quarto dubitat̃ circa ꝯclōnē ꝑncipalr̃ intētam ex hoc ꝓcessu. s. ꝙ accñs iseparabile sit accidēs per se. Est enim regula generalis ex 5° caplo huius sumpta: ꝙ omne accñs ꝯueniēs plurib⁹ per se ꝛ vni nō rōne alteri⁹: ꝯuenit eis rōne alicui⁹ cōis per se inuenti in illis: qm̄ opȝ cuiuslȝ accñtis per se inueniri subm̄ cui cōuenit ꝑm ꝙ ipsuȝ. Accidēs aūt inseparabile: puta nigredo cōueīt coruis pluribus: ꝛ non rōne alicuius cōis per se illis ꝯuenietia. ergo non cōuenit iduuiduis corui per se ꝛc̄. qꝺ nō ꝯueniat eis rōne alicuius cōis: ex eo pȝ: q:

cap. 6. to. 17. — vbi. 3. t. co. 11. — Arguit — R° — ex. t. c. ii in fine. — Du^m p^m — cap^te accūs — 2° pihe menias — caplo accūs — Du^m 2^m — Du^m 3^m — T. co. 7. 13.

pncipia individui sunt cõ accñtis iseparabilia: vt dictuz est. principia enim individui cõia non sunt pluribus: sed individuo cuius sunt pncipia propria sunt. Q2 autẽ illõ cõe (si fingeret) nõ insit p se individuis: ex eo pz q oẽ pdicatũ per se: aut ẽ genus: aut est spẽs: aut dña: aut propriuz. Tale aũt cõe nihil hoz est: vt clarũ est. ¶ Preterea. istud cõe aut ẽ suba: aut accñs: si suba ergo daf gradus subalis medius inter spẽm ⁊ idividua qõ ẽ alienũ a phia. Si accña iteruz redit qõ quõ p se insit illis plurib⁹ idividuis cũ nõ isit eis p se i pmo pseitatis: ⁊ opoztebit ivenire vnum cõe aliqõ cõe per se eisdem rõne cuius tale accidẽs illis cõueniat: ⁊ tũc iterũ queratur d illo: aut est suba: aut accidẽs: ⁊ pcedẽdo vt pus: dabif pcessus in infinitũ: qõ est absurdũ ⁊c. ¶ Postremo dicere: q accñs iseparabile sit accñs per se est cõtra cõez cõceptũ phoz: vnanimiter dictam ponẽtiũ inter accidena pprium ⁊ inseparabile: ex eo q illud est accidẽs p se. hoc autẽ est accidẽs p accidens: inseparabile tamẽ.

Solo p^a dubij.

Ad primũ

dubiũ dr: q de accñte inseparabili cõtingit dupli̅r loqui. Vno mõ in ordine ad spẽm. Alio mõ in ordine ad individuũ. Si primo modo sumaf: tũc est pdicatũ accñtale: ⁊ accña 5^m pdicabile: ⁊ vocatur accñs iseparabile: ⁊ sic accipit ipsũ Porphyrius ponẽs illas descriptiões ⁊c. Si aũt sumif 2° mõ tunc cadit sub 4° predicabili ppzio. s. Nec 2uenlũt ei diffõnes accñtis assignate a Porphyrio: qm̃ (vt ostẽsuz est) predicatur p se de idividuo: ⁊ vocãdũ est ppziũ qm̃ respectu ei⁹ (vt dictũ est) accñs nõ est: sz ppziũ. Et qm̃. s. Tho. hoc 2° mõ loquebaf de accñte inseparabili (vt vba eius ostẽdũt) iõ recte supposuit ipm necio inesse. ¶ Ad reliqua duo obiecta sili̅r dr: q qz opz difformiter applicare regulas posteriozisticas rebus: ⁊ non vniformiter vti illis in oib⁹: ide est q nihil obstãt doctrine huic ea que obijciẽdo adducunf. sicut. n. iam dixim⁹: sempiternitas nõ eodẽ mõ repif in phicis ⁊ alijs ⁊ sili̅r necias: pp que sicut stat aliquã pbanonẽ in mã phicali eẽ de oi: ⁊ ñi carere vlitate suppositoz ⁊ tẽpozũ simpli̅r: vt pz de illa ois canis hz visuz: ⁊ silibus: ita stat eã eẽ neciaz: ⁊ tñ non sempiternaz simpli̅r sz phice. Cõstat autẽ q accñtia de qbus loqmur phica sunt: ⁊ iõ sat est in eia iveniri necessitatem sempiternitatẽ vlitatẽ ⁊ pseitatez phico more. s. vt freqter seu semp õductis ipedimẽtis: qñ natũ ẽ eẽ. q ergo coruina scanf albi sempiternitan simpli̅r obstat: nõ phice: sicut canẽ carere visu ante nonũ diẽ. Q2 sũt corui possunt fieri albi necessitan simpli̅r nõ physice obstat: sicut ⁊ hoiem nasci vel fieri cecuz aut mutũ. Clarum est enim q h9 ppositiones (hõ hz visum) hõ hz auditũ: ⁊ h9 sunt necessarie ⁊ per se: ⁊ demõstrabilea (nisi ad sensum essent note) ⁊ ñi ipedimẽta aliqua facilius ivenizinf pueña hoiem talib⁹ qz coruũ nigredine. Causa autẽ quare impediri põt accidẽs inseparabile vi esse: nõ qz illud a quo prio fluit: separabile sit ab hoc coruo: qm̃ illud (vt infra dicef) in primo modo perseitas conueniit huic coruo: sz qz ipediri pt fluxu a nigredinis ab illo pncipio in tali particulari: sicut ⁊ visus ipedif in hoie ceco nõ p subtractionẽ pncipij: ex q originaf oculus raz quo ad potẽnã visiõz: qz quo ad organum: sed per admixtionem alicuius ipediẽtis: ne a tali cã veniat. nũc talis effectua: ⁊ in proposito plos ẽ. non enim puto coruũ ita a nigredine posse abduci qn fuscus remaneat ⁊ sic saluatur necessitas physica ⁊c.

Solo 2ª dubij.

Ad secundum

Dubiũ dr q nulla est in hoc pcessu equiuocatio: qm̃ loqmur de accñte inseparabili in ordine ad ppziuz eius subiectũ qõ ẽ individuũ: mõ õclarãdo. Individuo aũt inest accñs inseparabile necessario: nõ solũ fm rem: sz etiam fm intellectum cõponẽtẽ ⁊ diuidẽtẽ physice tñ: cuz in eius diffinitione cadat fm aliquid sui: qz ppziũ illi⁹ est. Vñ ppositio negãs accñs inseparabile ab individuo illius spẽi cuius ẽ accñs iseparabile: nõ solũ ẽ falsa: sz ipossibilis. sicut negãs: qõcũqz aliud pdicatũ necessariũ physice. Qñ ergo dr a Porphyrio: q accñs inseparabile nõ fm itellectũ: sed rẽ ẽ inseparabile. est itelligẽdũ in ordine ad spẽz: respectu cuius a õnoiaf illud pdicatũ accñs inseparabile: ⁊ nõ respectu individui respectu cui⁹ denoiaf ppziuz. ⁊ sic sermo eius formali̅r verificaf ⁊ nostre nõ obstat snie: qz (vt diximus) hic loqmur de accñte inseparabili in ordie ad individuũ. Nulla igif equiuocatio ẽ: sz semp õ necessario inesse fm intellectũ cõponẽtẽ ⁊ diuidentẽ ẽ sermo. ¶ Anteqz aũt tertio satisfiat dubio: quartum soluendum censeo: vt faciliot sit disciplina.

Solo 4ª dubij.

Ad quartum

ergo dubiũ dr: q accñs inseparabile inest idividuis rõne alicuius cõia p se inuẽti in illis. ⁊ cõe illud ipsa individui pncipia sunt. Et ad hui⁹ iprobationẽ dz q cũ pncipia rei sint duplicia: formalia. s. ⁊ mãlia. ⁊ principia formalia sint specifica: pncipia individui mãlia principia eẽ opz. Principia aũt mãlia dupli̅r sumi pñt. Vno⁹ vt ostitutiua sũr huius: ⁊ sic propria sunt huic. ⁊ cõia nec esse neqz itelligi pñt. Alio mõ absolute fm se ⁊ vlr: qm̃ cũ quadaz latitudine: plura vl oia idividua illi⁹ spẽi vl gña aut hñt. ⁊ mãlem silitudinẽ vl dissimilitudinẽ inter illa faciũt: ⁊ sic cõia sũt pluribus nõ solũ individuis: sz spẽb⁹ ⁊ gñib⁹: qz forma quã pmo respiciunt: est forma valõ gñalia: vt alibi dcm̃ est. vbi gra. pncipia mãlia aialiũ ex qb⁹ oztif masculineitas ⁊ ea ex qb⁹ outf femineitas cũ latitudinẽ habeãt: sz quã hec sunt oib⁹ femellis cõia: ⁊ illa oib⁹ masculis: dupliciter pñt accipi. s. vt cõstituũt hunc masculuz vel illaz feminã: ⁊ vt sunt cõia oibus vel masculis vel femia. oẽs enim masculi cum assimilenf in masculineitate: in principijs quoqz talis sexus necessario assimiläntur: ⁊ sili̅r est de feminis inter se: hic quoqz masculus: sicut ita est hic masculus q nõ ille. ita hec habet sui sexus principia ppzia q non illa. ⁊ sic de alijs ⁊c.

¶ Ad primã võ pbationẽ: q tale cõmune nõ insit individuis per se. dz q tale cõe inest idividuis p se: non vt genus: aut spẽs: aut dña: aut ppziũ: sz vt principium materiale coz: qõ in cuiusqz coz diffõne si diffinirenf apponeretur vnde cõuenit eis p se in primo modo dicẽdi per se: sicut punctuz inest linee: ⁊ tñ neqz genus: neqz spẽs: neqz differentia: neqz proprium eius est.

¶ Ad scdaz pbationẽ eusdẽ dz: q tale cõe est suba: qz est pn^m mãle individui sube. Nec seqf g q daf gradus medius inter spẽm ⁊ idividua: qz tale cõmune pars individui mãlis est. Sola aũt forma gradũ in pdicamẽto cõstituit. Vñ nõ opz querere amplius per qõ tale cõe insit plurib⁹ individuis: qz (vt dcm̃ est) in pmõ inest eis: sicut nec p aliqd aial per se inest boui leoni ⁊ homini ⁊c.

¶ Ad id qõ vltimo addif dz. q fm phos illa dña intelligẽda est: de ppzio ⁊ accñte inseparabili in ordine ad spẽz ⁊ nõ in ordine ad idividua. Et merito: qz ali̅r nõ esset locutio formalis: res enim que est accñs insepabile (vt dictũ est) denoiaf accñs inseparabile in ordine ad spẽm: in ordine nãqz ad individua proprium denominatur.

Solo 3ª dubij.

Ad tertium

nũc dubium dz: q qz accñs inseparabile nõ fluit a pncipijs formalib⁹ spẽi: qz eius ppzia passio esset: nec a pncipijs mãlibus individui vt cõstituũt hoc: qz sic extra hoc nõ inueniref: sz a principijs materialibus que extra illam spẽm individui absolute inueniunf: ideo nec hic coruus: nec aliquis coruus: in diffõne nigredinis: q accñs corui est inseparabile recipif. sz pncipia illa materialia ex quibus necessario oztf nigredo seu cõe illud pncipiuz mãle: cui conue

nit nigredo: puta coruus terminatū minimū lucis sapiēs in diffōne nigredinis ponere oz: si qs eā diffinire vellet. Et qr tale eē (vt diximus) p se i pmo mō ouenit idiuiduis coruī ꝛ carbonis (ꝛ si qua sunt hȝ) vt pn^m tñ male: ꝯñs ē: ꝙ nigredo p se in 2° mō inest talibus idiuiduis. Cōtinet.n. p se i se ipsis: subiectū ꝓpriū p qḋ diffinienda est nigredo: sicut sor. ꝛ plato cōtinēt i seipsis: subiectū ꝓpriū risibilitatis. Uñ ex malo itellectu eoꝝ q̄ dixit.s.Tho. pcedit obiectio: nō eni volum ꝙ ipsiꝫ idiuiduū deq̄ accidēs inseparabile p̄dicat per se in eius diffōne ponat: qr hoc non opꝫ: sed qḋ p se in seipso ꝯtineat cām ex qua necessario fluit: ꝛ ꝯnter subiectū p qḋ diffiniri dȝ ꝛc. Et sic pȝ q̄ꝫ vlr verificatū sit Aristotelis dictū: ꝙ.s.oē accidēs: qḋ nō inest per se: nō inest necessario ꝛc. Ostēdimus enim ꝙ etiaȝ accidens inseparabile: illi cui necessario inest per se inest nulla equiuocatione interueniente.

Circa eandē ꝓbationē eiusdē ꝯclōnis: aduerte.ꝙ.s.Tho. mouet dubiū ex eo ꝙ Aristoteles circularez demōstrationē fecisse vr: dū supius demōstrationē necessarioꝝ esse oñdit: qr est de p se: ꝛ nūc oñdit ipsam eē eoꝝ que sūt p se: qr ē d̄ necessarijs ꝛc. Et in rñsione q̄tuor dixit dubitationē inducētia. ¶ Primū est: ꝙ oñdere demōstrationē esse necessarioꝝ (qr qḋ scit est necessariuȝ) est vera demōstratio. ¶ Scdm est: qḋ oñdere demōstrationē esse necessarioꝝ (qr est eoꝝ que sunt p se) nō est vera demōstratio: sȝ ad hoieȝ ostēsio. ¶ Tertiuȝ: ꝙ tñ nō expresse cōfirmat: sȝ necesse est subitelligi: est ꝙ oñdere demōstrationē esse: eoꝝ que sunt per se: qr est necessarioꝝ: est vera demonstratio: qr in hoc caplo vtit Aristoteles. ¶ Ex his aūt cōficit quartū: qḋ est rñsio sua ad dubiuȝ motū: ꝙ lȝ Aristoteles 2° ꝛ 3° ꝓcessu qui circulares sunt vsus fuerit. 2° tñ nō vsus est vt demōstratione simplr sed ad hoieȝ: ꝛ iō circulū demōstrationū nō facit: pp qḋ pmū ꝓcessuȝ q simplr demonstratiuus est ꝛ circulo carer ad demōstrādā ꝯnē scdi ꝓcessus apposuit. Inducūt āt hoꝝ singula dubitatiōes singulas: sigillatim psequendas.

Circa pmū enim vȝ: ꝙ falsō dictū sit: ꝙ ille ꝓcessus factus p̄cedēti caplo.s. demōstratio est necessarioꝝ: qr qḋ scit est necessariū: sit vere demōstratio. Nullus siqdem ꝓcessus ab effectu ad cām est vere (vt mō loquimur) demōstratio. scire aūt effectū eē demōstratiōis ipsiꝫ demōstrationis nomē supius oñdit: qñ dictū est. demōstratio est syllogismus faciēs scire. igit ꝓcedere a ꝯditionibus ipsius scire ad cōditiōes demōstratiōis nō est vere demōstrare. ¶ Ad hoc facilr dȝ ꝙ qr cause sunt sibi inuiceȝ cause (vt dicit in 5° metaphice) nō incōuenit scire effectū ꝛ cāȝ demōstratiōis eē. Uñ pōt duplr scripi. vno° vt effectus est demōstrationis in gñe cause efficientis. ꝛ sic illo nō vsi sumus in ꝓposito ꝓcessu. Alio° vt finis est demōstrationis: que nihil aliud est: q̄ꝫ instrm intellectus ordinatū ad scire. ꝛ sic est cā demōstratiōis in gñe cause finalis: ꝛ sic sumpsimus scire in ꝓposito: ꝛ qm cā finalis est p°oium cāꝝ ꝛ cā cāꝝ: iō ꝓcessus Aristotelis assumens ꝓ medio ipsiꝫ scire: vt cām finalem demonstrationis: vere a priori demonstratiuus fuit: dum ex diffōne scire: demonstrationem esse necessariorū conclusit dicens. Scitum est necessarium. ergo demonstratio est necessariorum.

T.c.5.

T.c.2.

2. phi°. T.c.31.

Circa scdm vo maior occurrit difficultas. manifeste siquidē apparet falsum illud scdo dictum.s.ꝙ ꝓcessus in p̄cedenti quoqȝ caplo factus.s. demonstratio est necessarioꝝ: qr est de his que sunt per se non vere demonstratiuus sit: sed ostēsio ad hoieȝ: ꝓcessus eniȝ a pori (ceteris saluis cōditionibus) vere demōstratiuus est. ille aūt a pori est: qr per se pus est necessario: ideo eni ꝓpō ē necessaria: qr per se. ceterarū aūt cōditionū nullus appaꝛet defectus. ergo demōstratiuus vere vȝ. ¶ Ad hoc dicitur. pmo ꝙ necessariū est pus simplr per se. ꝛ ꝙ iō est propositio per se: qr est necessaria: ꝛ nō ecōtra. cū enim necessariū ptineat ad rōneȝ cause (vt.s.Tho. ait 5° metaphysice. cap. de necessario.) qr cā est ad quā de necessitate sequitur effectus: ꝛ per se vel modus causandi: vel modus p̄dicandi. ponit in 5° metaphice. prius autē sit cause ratio q̄ꝫ causandi: ꝛ p̄dicandi modus. ꝯñs est. Q ꝙ necessarium simplr sit prius p se. ¶ Et cōfirmat hoc ex maiori ambitu ipsius necessarij: necessitas eniȝ inuenit in rerū nā inter illa que si fierent extrema ꝓpositionis non facerēt ꝓpositionē per se: vt pȝ in oibus ꝓpositionibus de scdo adiacēte in substātijs incorruptibilibus alijs a deo. Unde ideo ista est p se. hō est risibilis: qr homo necessario causat in se risibilitateȝ: ꝛ sic de alijs ꝛc. ¶ Scdo dicitur ꝙ q̄cqd sit de ordine necessitatis ꝛ perseitatis: clarum est: ꝙ necessariuȝ prius inest scito: vt sitq̄ꝫ per se: eo ꝙ necessariū in diffinitione ipsius scire ponitur: per se autē non. nihil autē est magis intimū alicui: q̄ꝫ sua diffinitio ꝛc. Claruȝ quoqȝ est: ꝙ scire ponit in diffōne demonstratiōis ex fine sumpta. ꝛ ꝯñter de pmo ad vltimū necessarium cadit in diffōne demonstrationis: ꝛ cōuenit ei in primo modo dicendi per se: ꝛ ideo dicto: ꝙ per se prius simplr sit necessario: nō tamē prius inest demonstrationi: sicut eē corpus est prius simplr q̄ꝫ eē disgregatiuū visus: intimius tñ albo inest esse disgregatiuū visus q̄ꝫ esse corpus ꝛc. Uñ qr ꝯclusio in hoc ꝓcessu est: demonstratio est necessarioꝝ ꝛ mediuȝ erat: qr est de per se: satis subtiliter intuēdo terminos conclusionis formalr: qr maior extremitas ierat subiecto intimius ꝛ prius q̄ꝫ mediū. ostēsio ad hoiem dicta est: ꝛ non vere demonstratio. ꝛ hec responsio videtur mihi fm mentem.s.Tho. tenenda. Hoc enim videntur eius verba sonare cum ait. sed est ostensio ad hominem apud quem notum est ꝙ demonstratio sit eorum que sūt per se: quasi diceret: ꝙ fm naturam notius est ꝙ demonstratio sit necessariorum. fm hoiem vo ꝙ sit per se ꝛc. Et quoniaȝ oppositoꝝ eadem est sciētia (vt dicitur 9° metaphysice.) ideo pȝ ex his ratio tertij dictis a.s.Tho.

5. ti. c. 6.

5. ti. c. 13.

9°. me^e T.c.5.

4° me^e T.c.4.

Circa quartum vo pōt dubitari: quia ex rñsione ista nō videt incōueniēs dari circuluȝ difformē ita ꝙ primus processus sit vere demonstratio. ꝛ scdus demōstratio a posteriori. Utrum autē talis circulatio possit fȝ veritatem fieri: sed qr vt pmisimus: opȝ ante hoc multa discutere. in cap. 13. vbi ex intentione de hoc tractabitur. questio hec disputabitur. sufficit pro nunc Aristotelē circulum a se improbatum non fecisse.

ff. t. c. 9 i du^o c^a 2^am 2^ni

Circa probationeȝ secunde ꝯclusionis dubitatiūcula quedaȝ est: quō ꝓbatio sit efficax. non enim videtur sequi. demonstratio est ex necessarijs circa vnūquodqȝ genus. ergo ē ex per se: ꝛ fm ꝙ ipsū ꝛc. qr demōstratio a posteriori est ex necessarijs in illo gñe: quia nec ipsa egreditur subm genus: ꝛ tñ non est ex his que sūt fȝ ꝙ ipsum: cum non sit ex causis fm quas insunt passiones ꝛc. ¶ Ad hoc facile dȝ ꝙ qr iam p̄supponimus ex declaratis demonstrationem esse ex prioribus simplr. ꝛ scire de quo loquimur: esse semper cām cognoscere: nō opȝ amplius sollicitum esse de necessarijs a posteriori. Quia querimus ergo ex qualibus prioribus est demonstratio: sufficienter probatum est: ꝙ est ex per se: ꝛ fm qḋ ipsum: quia ex necessarijs: circa vnūqḋqȝ genus est ꝛc. Posset quoqȝ non incōueniēter dici: ꝙ ly circa: quādam necessarioꝝ prioritatē insinuare videtur.

Circa tertiam cōclusionē dubitat: qr ibi fm expositionem.s.Tho. dicitur ꝙ si pmisse essent semp ꝛ necessarie: ꝛ non per se: nesciret cōclusio ꝓpter quid vt sunt per signa syllogismi. Ex hoc enim videtur ꝙ necessarium ꝛ per se in ꝓpositionibus nō cōuertibiliter se sequātur.

T.c.18

tur. cuius oppositū superius dixit Aristoteles. Si. n. aliqua pmissa est necessaria: que nō est p se (vt hic dī) clarū est q̄ nō cōuertibilr̄ se comitat̄. ¶ Seq̄ quoq̄ vr̄ ex hoc aliud incōueniēs: q. s. in demōstrationib⁹ a posteriori pmisse nō sunt per se: ⁊ 9ñter nec necessarie: sm̄ doctrinaz traditaz. Et m̄ in fine sexti capituli. dictū. n. nec q̄ nec pp qd. sciri pōt nisi ex necessarijs ⁊c. ¶ Ad hec simul dī: q̄

T.c.18

premissa ⁊ est pmissa: ⁊ est enūtiatio: in quātū enūtiatio ē ad hoc q̄ sit p se. sufficit q̄ pdicatuz sit in diffiōne subiecti vel ecōuerso. Inquātū aūt est pmissa (q̄ respectu 9nis est pmissa) nō solū exigit qđ dictū est: sed et̄ q̄ sit p se premissa illius 9clusionis: ⁊ q̄ hoc h̄z ex medio: iō exigit̄: q̄ mediū sit p se mediū illius 9clusionis: mediū aūt nullum est per se mediū: nisi sit p se cā illius 9clusiōis: ⁊ iō oz de p̄io ad vltimū: q̄ si pmissa debet esse per se: q̄ sit p se cā 9clusionis. Quia ergo aliud est pponēz esse per se (in quātū enūtiatio est) ⁊ aliud inquātū pmissa est: q̄ ad illō sufficit perseitas pdicatiōis: ⁊ ad hoc exigit̄ pseitas cālitatis in medio respectu 9clusionis. Et multe sūt enūtiationes p se que non sūt pmisse per se. ⁊ silr̄ q̄ ad necessitatem pmissarum (vt sic) sufficit q̄ cōtineant mediū. qđ necessario inferat talē cōclusionē. ⁊ ad perseitatez earuz vt sic exigitur q̄z medium sit causa per se 9clusionis: ⁊ multe sunt pmisse necessarie que nō sunt p se: vt p3: qñ ex tertia passione 9cludit̄ scđa. ⁊ ex scđa prima ⁊c. ideo cōuertibilitas per se ⁊ necessarij in ppōnibus posita: intelligēda est de eis sm̄ q̄ enūtiationes sunt: ⁊ nō sm̄ q̄ pmisse sunt. Et q̄ Aristoteles ⁊ s. Tho. hoc in loco de pmissis vt pmisse sunt: loquebant̄: ideo dixerunt q̄ i syllogismis a posteriori: pmisse ⁊ si sint necessarie. nō tamē sunt p se. Q2 autē hec sit eoꝝ mens: p3 ex v̄bis subiunctis: qñ ait. hoc eni per se. nō per se scitur: quasi diceret. Tūc. n. 9clō per se. nō scit̄ per pmissas: que sint per se pmisse eius: s3 per accñs. accidit enim eis ex nostro itellectu: vt scire faciant illā 9nē: q̄ nō in essendo: sed i cognoscēdo cāe sūt. vnde hoc magis explicans subdit: neq̄ propter quid.

¶ Q2 demr̄atio nō est ex extraneis. Cap. viij.

T.c.20

NOn ergo est ex alio genere descendētē demr̄are: vt geometricū in arithmeticā. Tria. n. sunt in demōstrationibus: vnū qdē q̄ demr̄atur cōclusio. hoc āt est qđ inest alicui generi per se. vnū aūt dignitates. Dignitates autē sunt ex quib⁹ demōstratio ē. Tertiū aūt genus subiectū est: cuius passiones ⁊ per se accidētia ostendit demōstratio. Ex quib⁹ qdē igit̄ demr̄atio fit 9tingit eadē esse. Quoꝝ aūt genus alteꝝ est: sicut arithmetice ⁊ geometrice: non est arithmeticam demōstrationē cōuenire: i magnitudinibus accñtia: nisi magnitudīes nūeri sint. hoc āt queādmodū cōtingit in q̄busdā posterius dicet̄. S3 arithmetica demōstratio semp habet genus circa quod fit demr̄atio: ⁊ alie silr̄. Quare aut simplr̄ necesse est genus idem esse aut sic: si dz demōstratio descēdere: aliter autē ipoīe esse manifestū est. Ex eodē eniz genere necesse ē vltima ⁊ media esse: si nāq̄ nō sunt p se: accidētia erūt. Propter hoc geometre nō ē monstrare q̄ cōtrarioꝝ eadē sit disciplina: s3 neq̄ q̄ duo cubi sint vnus cubus: neq̄ sciētie alterius: qđ alterius ē: sed aut quecūq̄ sic i re hn̄t adinuicē: ⁊ q̄ sit alteꝝ sub altero: vt pspectiua ad geometriā: ⁊ vt 9sonātia ad arithmeticā. Neq̄ eni si aliqd iest lineis nō s̄3 q̄ linee sunt: ⁊ nō iquātū ex principijs proprijs sunt: vt si pulcherrima lineaꝝ sit recta: aut si 9rio se habeat circulari: nō sm̄ q̄ ppriū genus est ipsorum sed inquātum cōmune quoddam est.

¶ Summa huius capituli hec est.

9 pn̄ᵗⁱˢ

NOn est ex alio genere demonstrare descendentē. Declaratur sic. Tria sunt in demonstrationibus. s. qđ demonstratur. ⁊ hoc est passio cōclusa. ex quibus demōstratur ⁊ he sunt dignitates: ⁊ de quo demonstratur. ⁊ hoc est genus subm̄ cuius passiones demōstrā tur. Et in his quorū genus est alterum: dignitates casdē esse contingit. per se autem accidentia nō contingit eē easdem: vt p3 in accñtibus numeri ⁊ magnitudis. In arithmetica ⁊ geometria. Sed ⁊ subm̄ non contingit esse idē. Arithmetica enim habet pprium genus. circa qđ fit demonstratio: ⁊ alie scientie similiter ⁊c.

¶ Necesse est simplr̄ idē gen⁹ esse: aut sic. si dz d̄mōstratio descēdere. pbat̄ a p̄ori: q̄ necesse est ex eodē gn̄e media ⁊ vltima esse. aliter non per se insunt: sed accñtia sunt.

2ᵃ 9

¶ Alterius scie nō est demr̄are qđ alterius est: vt p3 i geometria que non demr̄at: q̄ 9rioꝝ eadem est disciplina: nec q̄ duo cubi sunt vnus cubus: nisi quecūq̄ sic se hn̄t q̄ alterum sit sub altero: vt pspectiua ad geometriam.

coꝛᵐ pᵐ

¶ Nulli⁹ scie est demonstrare (id qđ inest subiecto suo ⁊ n̄ ex proprijs principijs eius vt sic) vt patet in geometria: que non demonstrat q̄ linea recta est pulcherrima linearum: nec q̄ sit cōtraria circulari.

2ᵐ coꝛᵐ

¶ Series autem hec est.

Intendens in hoc capitulo declarare demōstrationē nō esse ex extraneis duo facit. Primo ex fine p̄cedentis capli cōcludēdo pponit p̄ncipalem 9clōnē: ⁊ enumerādo requisita ad sciam declarat eam inductione. 2ᵒ ex dictis cōcludēdo: repetit eandem: quam tñ secūdam fecimus 9clusionē: vt eius sensuz sub alijs verbis aperiat ⁊ probet: correlaria duo addendo. Dixi autem eandez esse primā ⁊ secūdam 9clusionez: q̄ cū in scđa dicat̄: q̄ op3 eē idē gen⁹ simplr̄: vl̄ (sic) in demōstrationib⁹: ⁊ in p̄ᵃ dicat̄: q̄ non pōt eē aliō ⁊ aliud gen⁹. nihil aliud in secūda fit: nisi qđ declaratur: q̄ ly aliud: in prima positum intelligatur aliud omnino.

Circa p̄miaz 9nē dubitat̄: qūo Aristo. gn̄is noīe vtat̄. Si. n. gen⁹ accipit vt est vnū q̄nq̄ vliū falsuz esse vr̄: q̄ media ⁊ extrema op3 esse eiusdē gn̄is. contingit. n. mediū esse in gn̄e subē: ⁊ alterum extremoꝝ in gn̄e q̄litatis. Si aūt genus alr̄ accipit: qūo v̄ificabit̄ qđ a scō Tho. in expōne 2ᵉ 9nis dr̄: q̄ tūc simplr̄ idē est gen⁹: cum ad iferius ppria dr̄is supioris cōstitutū descēdit̄. ⁊ tūc ē idē: sic: qñ ad inferius cōstitutū p extraneā drīam venit̄.

Dubiū pulcherrimaz.

¶ Ad hoc dr̄: q̄ genus (vt a Porphyrio dr̄) pōt accipi tripliciter. ⁊ s̄3 quālibet significationē ei⁹ verificatur: q̄ nō licet descēdere de gn̄e in genus. Si. n. (ly gn̄e) denomiet subm̄ scie: tūc gen⁹ sumit̄ 3ᵒ mō: vt est vnum de quinq̄ vlibus: extenso tñ generis noie: ⁊ ad analogū ⁊ spēm spālissimaz. Et sic cū dr̄. q̄ mediū ⁊ extrema op3 eē vni⁹ gn̄is: nō est intelligēdū in recto: s3 in obliquo: seu nō formalr̄: sed causalr̄. i. op3 media ⁊ extrema eiusdez gn̄is eē ita q̄ alterū extremū est ipm̄ gen⁹. alteꝝ est eius p se accñs: ⁊

In cap⁹ de gn̄e.

he est eiusdē gn̄is causalr: ꝛ in obliquo. Mediū zvo est alterius illoꝝ: vt sic ꝑ se ꝑn^m ꝛ ꝯñter est i obliquo eiusdez gn̄is: ꝛ ꝸ hūc itellectuz clare pz: ꝙ nō licet demōstrādo descēdere de vno gn̄e in aliud oīno genꝰ: qꝛ alia oīno sūt ꝑn^a: ꝛ alie passiones eoꝝ ꝛc̄. Nec reputo hāc expōnē eē ꝯ Albertū hic dicētē: ꝙ hic nō accipiꝭ genus: vt est vnū ꝑdicabile: qm̄ extēdimꝰ nos gn̄is nomē ad id ad qd̄ genus ꝑmū ꝑdicabiliū nō se extēdit ꝛc̄. ¶ Si autez ly gn̄e: denoīet ꝑn^a subiecti. vel subm̄ rōne suoꝝ ꝑprioꝝ ꝑncipiorū. Tūc genus sumiꝭ 2° mō: vt significat ꝑn^m gn̄ationis: ꝛ est sensus: ꝙ non licet descēdere de ꝑn° vniꝰ gn̄ationis in aliud oīno ꝑn^m alteriꝰ gn̄ationis. ꝛ hoc veꝝ est: qꝛ cū idē sit ꝑpriū ꝑn^m subiecti: ꝛ suaꝝ passionū ꝛ scie de eis: vbi ē aliud oīno ꝑn^m. est aliud subm̄ ꝛ alie passiones: ꝛ ꝯñter ꝑme demōstrationes nō psīt descēdere ad istas. ꝛ ꝸ hoc media ꝛ extrema sunt eiusdē generis: ꝸm originez: vt pz ꝛ illud censetur aliud oīno genus: qd̄ nec ꝑ dñam extra tꝭ eaz: prius ante se ꝑn^m ꝯhit: nec ꝑ oñaz ꝑpriā ꝛc̄. ¶ Si aūt (ly genere) denoīet oīa que sub vnica cadunt sciētia (vt sic) subm̄. s. ꝑtes ꝛ passiones. Tūc genus sumiꝭ prio mō vt idez significat: ꝙ collectionē multoꝝ ad seinuicez ꝛ ad vnū ꝑn^m quodāmō se hn̄tiuz: ꝛ est sensus: ꝙ nō licet descendere de genere in genus. i. de vna cognatione: vel colligatione per se ꝛ ex fluentiū ordine quodā ab vno in oīno aliaz cognationē ꝛc̄. Et hoc veruz esse comprobatꝭ ex dictis: qꝛ tales colligationes oīno diuerse: oīno diuersa necesse est hīe ꝑn^a propria: ꝛ ea que a ꝑncipijs oriunꝭ: ꝛ ꝯñter ex vna alia sciri non pōt ꝛc̄. ꝛ ꝸ hoc media ꝛ extrema esse eiusdē generis: nihil aliud est q̄z esse eiusdem cognationis ꝛc̄. ꝛ vnū genꝰ esse oīno aliud ab alio ē vnā colligationē nō includere aliaz: qd̄ accidit qn̄ ꝑn^m vtriusqꝫ generis oīno aliud est. mō supra exposito ꝛc̄. Et lz hec 3ª expositio clarius quodāmodo isinuet veritatē. scd̄aqꝫ Alberto ꝯsona sit. ꝑma tn̄ scd̄am ꝑticipans iudicio meo

T.c.43

directe textū cōprehēdit: eo ꝙ Aristoteles expresse subz ip̄z genus denoīat: tam hic: q̄z inferius dicturus scientiā vnaz esse vnius generis subiecti partes ꝛ passiones cōsiderantē ꝛc̄. ꝛ puto ꝙ Aristoteles subm̄ genus noīet: nō solū ea rōne: qꝛ vt in pluribꝰ est ꝑdicabile de pluribꝰ differētibꝰ specie: sz ēt ꝛ potiꝰ qꝛ est vl'e id vn̄ generanꝭ eius passiones per se accn̄tia: ꝛ ptes subiectiue sicut ꝛ in physicis aliq̄ eē eiusdē generis ꝛ dicunꝭ: qꝛ sunt eiusdem subiecti: qd̄ est eoꝝ gn̄ationis ꝑn^m in quo imediate recipiuntur ꝛc̄. Et ꝸm h̄ addēdo ꝑme expōni: ꝙ subm̄ ipsuz denominaꝭ genus: vtroqꝫ mō: clariꝰ est qūo media ꝛ extrema sunt eiusdez generis: qꝛ opz ad eandez gn̄ationem oīa in demonstratione posita per se ꝑtinere ꝛc̄. Lz ꝯuersimode hoc vt principium: illud vt effectus ꝛc̄.

Circa declarationem ꝑme ꝯnis: dubitatiuncula oriri pōt: cur Aristoteles numerans ea que in demōstratiōe sunt: medij non meminerit. ¶ Ad hoc facile dr̄: ꝙ nūerās extrēa subz. s. ꝛ passionē sufficiēt ꝑ ea isinuauit mediū qd̄ sbiūgēdo ꝺclarauit eē eiusdē gn̄is cū extremis

¶ Q̄ demr̄atio est sempiternoꝝ. Cap. ix.

T.c.22.

Anifestū est āt ꝙ si sint ꝑpōnes vl'es ex qbus est sylls ꝙ necesse est ꝛ ꝯclusionē esse ꝑpetuā huiꝰ demr̄ationis ꝛ simplr̄ vt est dicere demōstratiōis. Nō est igiꝭ demr̄atio corruptibiliuz neqꝫ scia simplr̄: sed sic est: sicut ꝸm accn̄s. Nō aūt vlr̄ ipsiꝰ nō est: sz aliqn̄: ꝛ sic. Cū aūt sit: necesse est alterā nō esse vl'em ꝑpōnem ꝛ corruptibilem quidez (quare ꝛ ꝯclusionē cū sit. Non aūt vl'e est qn̄ hoc qdē erit. hoc aūt nō erit ex qbus ē: quare nō erit syllogizare vliter: sed qm̄ nunc est.) Silr̄ se hz ꝛ de diffinitione qm̄ est qdem diffinitio aut ꝑncipiū demr̄ationis: aut demōstratio positione differens: aut cōclusio q̄daz demr̄ationis. Eoꝝ aūt que sepe fiunt demr̄ationes sunt ꝛ scie vt lune defectus. Manifestū est ꝙ ꝸm huiusmodi sunt: semꝑ sunt. inquātū aūt non semper ꝸm partem sunt: sicut autem defectus est: similiter est in alijs.

¶ Summa huius capituli hec est.

Necesse est cōclusionem demōstrationis simpliciter perpetuam esse. ꝯ ꝑma 2^e

¶ Nō est ꝗ demr̄atio: nec scia simplr̄ corruptibiliū. ꝑbaꝭ vtraqꝫ ꝯ a priori: qꝛ demr̄atio simplr̄ est ex vlibꝰ. tz ꝯña: qꝛ tpalitas ꝯnis icludit nō vlitatē eius: nō vlitas aūt eiꝰ infert nō vlitatem ꝑmisse: ꝛ eꝯ nō vlitas ꝑmisse ifert nō vlitatē ꝯnis ꝛc̄.

¶ Scientia est corruptibilium: ꝸm accidens. ꝑpā 3^e

¶ Diffinitio quoqꝫ est ꝑpetuoꝝ: ꝛ nō corruptibiliuz: probatur a posteriori: qꝛ aut est ꝑncipium aut cōclusio demōstrationis: aut demonstratio positione differens.

¶ Eorum aūt que sepe fiunt: demōstrationes: ꝛ scie sunt: declaratur a priori: qm̄ ꝸm ꝙ h̄ semper sunt. inquātuz autez non semper ꝸm partem sunt.

¶ Series autem hec est.

Cum declarasset demr̄ationē ꝑscitatem hīe. deduxeritqꝫ inde nō eē ex extraneis. in h̄ cap intēdit ex eo ꝙ demr̄atio est de oī: sempiternitatē eoꝝ: quorū est demōstratio ostēdere. ꝛ tris facit. Prio ponit primas duas ꝑpositū ꝯtinētes ꝯnes: quaꝝ 2ª oriꝭ ex ꝑma posita: ꝑ modū ꝯñtis: vniꝰ cōditionalis: cuius añs fecimus mediū: ꝛ sequelā manifestauimus ꝛc̄. Subdiditqꝫ q̄si aduersatiuaz ꝑpōnē ad ꝑoꝝ declaratiōnē ꝑfectam. Terniā scd̄o ꝯnez: qꝛ dictō est de numero eoꝝ que ingrediunꝭ demr̄atiōnē: satis cōmode inseruit. 3° qūo nō sempiternoꝝ simpliciter: que tamē sepe fiunt scia fit quarta ꝯne declarat qꝛ hoc contradicere determinationi videbatur. 4^e

Aduerte circa lr̄az duo. ꝑ^m est ꝙ textus glosatus a s. Tho. affirmatiue legiꝭ. ibi (Q̄ aūt vlr̄ nō ipsius est.) Dico aūt hoc: qꝛ alioꝝ textus hz (Q̄ autē nō vlr̄ ꝛc̄.) 2^m est ꝙ cuz multa antiq̄ cōmētaria. s. Tho. videri in nullo iueni glosata ab eo v̄ba textus imediate sequētia (ly q̄re ꝛ ꝯclonem. vsqꝫ ad ly: silr̄ se hz ꝛc̄.) Miror aūt de h̄ qꝛ in antiqs textus exēplaribꝰ v̄ba illa inueniunꝭ. ꝛ sunt hec: cū sit: nō vl'ez āt: ꝙ hoc qdē erit. hoc āt nō erit. ex qbꝰ est. q̄re nō est syllogiçare vlr̄: sz qm̄ nūc ē. Que saluo meliori iudicio pn̄t sic ꝯtinuari. cū expōne. s. Tho. q̄re ꝛ ꝯnē necesse est eē sempiternam: cū sit ꝑmissa vlis: nō vl'em aūt ꝑmissaz dico. ꝙ h̄ qdē erit hoc aūt non erit. i. qn̄ i hoc vel nūc ꝯtinget. ꝛ i h̄ alio vel tūc nō ꝯtiget ꝯiūgi t̄mios ex qbꝰ ē. ꝛ ꝑꝑea cū tali ꝑmissa nō est syllogiçare. i. concludere vniuersaliter: sed qm̄ nūc est.

Circa ꝑbatiōez ꝑ^e ꝛ 2^e ꝯnis dubitaꝭ: qꝛ non vr̄ verum qd̄ ibi assumiꝭ ꝛ exponiꝭ a. s. Tho. s. ꝙ non vlitas ꝯclonis inferat nō vlitatē alterius ꝑmisse. hoc. n. falsuz esse appet. in ꝑ 3° nō solū syllogiçādo sz demōstrādo: vt pz dicēdo. oīs hō est risibilis. oīs hō ē aīal. ergo qd̄dā aīal est risibile. vbi euidēter appet ꝯclonē nō vl'em eē. ꝛ tamen ꝑmisse sunt vl'ea ꝑrioristice: ꝛ posterioristice ꝛc̄. Dubi

¶ Ad h̄ dr̄ duplr̄ ꝛ bn̄. ꝑmo ꝙ dictum Aristo. ꝛ. s. Tho. intelligēdū est de ꝑmissis assumēribus vere medium: ꝙ in ꝑ^a tn̄ figura cōtingit sumere: in qua mediū ꝑ: subijciꝭ. Rñ

ꝛ 3° ꝓcess: nāqꝫ siquidē fallit ꝙ si ꝯclusio non est vlis: ꝛ vere mediuꝫ assumit: ꝙ opꝫ alterā ꝑmissaꝝ esse non vlē: ꝛ qꝛ instātia adducta: assūm psit mediū qḋ ꝛ ꝑ ꝛ 3° subest: ideo nō est ꝯ intētionē textus. Scḋo dꝛ ꝙ illud dictuꝫ est vere vlr in omni figura: stando tñ īfra limites demonstrationis. non eni nunc loquimur de forma syllogistica simpliciter: sed ad demōstratiuā māꝫ applicata ꝛc̄. Et dicit ꝙ illa ꝯclusio. s. quoddā aial est risibile ꝛ sibi similes. sūt p se ꝛ de omni: vt ex dictis pꝫ. ꝛ vlr ois ꝯ ex necessarijs ꝯclusa taꝫ in illo: ꝙꝫ quorūqꝫ alio mō ē necessaria: qꝛ ex necessarijs nō sequit̄ nisi necessariū: vt docuit Arist. oēꝫ

L.c.17

aūt ꝓpōneꝫ necessariā esse per se: ꝛ ꝯsiter de omni: supra declaratū ꝛ ꝓbatū est ꝛc̄. Uñ lꝫ ista . aial est risibile. sit p accn̄s. ꝛ ista. qḋdā aial est risibile. sit pticularis priorsistice pp sing^{m} ptirulares: reductiue tñ apud posteriorsistrū est de oi: qm̄ nihil est sumere: sub quodā aiali: qḋ non sit risibile: ꝛ nullum tps est sumere in quo non sit risibile oē cōtētuꝫ sub quodaꝫ aiali ꝛc̄. (vt ꝺ se pꝫ ꝛc̄.) ¶ Sꝫ ꝯ: qm̄ de oi posteriorsisticū ꝑsupponit: de oi priorsisticuꝫ. ḡ rñsio nulla. ¶ Ad h dꝛ: ꝙ illa ꝓpō virtualiter est de oi priorsistice: qm̄: oē qḋdā aial est risibile ꝛc̄. ꝛ hoc sufficit. Dixi vtrāqꝫ rñsionē eē bonā: qm̄ ꝑ^{a} rñsio ꝯnexionē ꝑdicati cū subiecto absolute ꝯsiderās: ꝙ posteriorsistici nego cū primaria intētione est: veritatē dicit. 2° aūt totā ꝓpōnem amplectēs: ꝙ a posteriorsistico alienū nō est: veritatē quoqꝫ declarat: vtraqꝫ ergo bona est: sed prima Aristotelis mētē demōstationi potissime intētam penetrare magis vr.

Cap°6°

Circa ꝓpōnē illā. Scia est corruptibiliū ꝺm accidēs notanda sunt duo. Primo cā a. s. Tho. posita. qua motus est Aristoteles ad eius appositionez. Scḋo sensus multiplex eiusdē. Cā ꝓpter quam adiecit hic hāc ꝓpositionē fuit diuersitas opinionis sue ab opione Platonis. Cuꝫ enim esset cōis animi conceptio: ꝙ scia est impossibiliū aliter se habere: ꝛ sempiternoꝝ. Plato secutus in hoc erat. luꝫ ꝛ heraclitū: dixit ꝙ entiuꝫ corruptibiliū que apud nos sunt: scientia nō est. ꝛ adinuenit ideas horum entiū: separatas ab eis ꝺm esse: icorruptibiles ꝛ perpetuas: de qb^{9} dixit dari diffōnes ꝛ demōstratiōes. ꝛ ad hoc seqbat̄: ꝙ sciēdo hꝰ ideas: nesciebam^{9} entia corruptibilia que apud nos sunt. (vt 7° metaphice deducit̄) ꝛ maxie singularia ꝛc̄. Aristoteles aūt sensibilis sequēs ꝛ nihil intelligēs esse. ad qḋ sensibilia nō manuducūt. Tales ideas figmenta putauit: ꝛ sciam esse corruptibiliuꝫ: ꝛ sempiternoꝝ saluauit: ꝛ vltra hoc posuit sciam esse corruptibiliū ꝺm accidēs. Intuitus siqdem est i re corruptibili: puta socrate. naturā seu essentiā. s. humanitatē ꝛ cōditiones eius indiuiduales. s. has carnes. hec ossa. hunc locuꝫ ꝛc̄. Cōsiderādāqꝫ cēsuit nām nō ꝯsideratis indiuiduātibus ꝯditionib^{9}. (Sicut ꝛ vnius pomi videt̄ color non viso odore.) ꝛ qm̄ natura cuiusqꝫ rei absqꝫ conditionibus indiuiduātib^{9} cōsiderata. ꝺm rem quidē est cōiuncta singulari. ꝺm abstractionē vo intellectus seu ꝺꝫ se: nō includit aliquod singularium: ꝛ corruptio ois ꝛ motus ad singularia per se terminat̄: ideo naturas reruꝫ: ꝺm se sumptas incorruptibiles ꝛ perpetuas dixit: ꝛ de eis dari diffinitiones ꝛ demonstrationes. Et de corruptibilib^{9} (incorruptibiliter sumptis) sciam esse ponens: ipsa corruptibilia ꝺm accidens sciri posuit. Cum dixisset ergo incorruptibilium ꝛ sempiternorum esse diffōnes ꝛ demonstrationes: ne forte crederes talia sempiternā ideas esse: aut quecūqꝫ separata ꝺm reꝫ a corruptibilibus: addit ꝙ etiā ipsoꝝ corruptibilium ꝺm accidens: sciētia est: vt platonis opinionē simul ꝛ cām elideret ꝛc̄. opinio quidem deijcit̄ in expōne istius ꝓpōnis (vt patebit.) Causa autē qꝛ declarat: ꝙ radix illa opionis platonice. s. corruptibilium nō pōt esse scia. intelligi dꝫ: per se: ꝛ non per accn̄s.

me^{e} t.
4 ꝛ 5

L.c.57

Et ꝯsiter ꝙ deceptus est: non distinguens iter per se: ꝛ p accidēs: nec mirum: qꝛ etiam sapientes (vt p^{o} elēchoꝝ dicitur) per accidens falli contingit.

p̊ elēch.

¶ Ad euidentā aūt sensus ꝑdicte ꝓpōnis aduerte ꝙ ly ꝺꝫ accn̄s. pōt determinare: ly: corruptibiliū: ꝛ pōt determinare ly est. Si primo mō sumat̄: tunc ly corruptibilium stat pro vlibus. Et est sensus: ꝙ scia est eoꝝ vniuersaliuꝫ que sunt corruptibilia per accidens: ꝛ absqꝫ dubio hoc verū est: qꝛ scia est non de vlibus separatis ꝺm rem a singularibus que corrumpunt̄ (vt plato posuit) sed vlibus hñtib^{9} eē in particularib^{9} gn̄abilibus ꝛ corruptibilib^{9}: ꝛ ꝯsiter est de his q̄ corruptibilia sunt ꝺm accidens. i. aliḋ (particulare. s.) vel ꝺm accn̄s. i. ꝺm pticularia que accidunt eis vt sic ꝛc̄. Si aūt 2° mō sumat̄ sic ly. corruptibiliū stat pro pticularibus: ꝛ est sensus ꝙ scia per accidēs terminat̄ ad corruptibilia. i. particularia que p se corruptibilia sunt. Et ideo absolute corruptibilia vocant̄. ꝛ hic sensus est nō minus verus: ꝛ magis (vt arbitror) ꝺm mētem Aristotelis. ¶ Uerus qdeꝫ duplr̄. Prio qꝛ rū scia p se ꝛ ꝑ terminet̄ ad vlia. que incorruptibilia sunt: nō separata ꝺm eē a corruptibilibus (vt plato posuit) sed in qb^{9} continent̄ singularia corruptibilia: opꝫ ꝙ scia per accn̄s terminet̄ ad singularia. Dictū est. n. ꝙ scire rē ꝓut est in alio. est scire rē illaꝫ ꝺm accidens. Tali siqdē mō. Sciēs oēm dualitatē eē parē: scit hāc dualitatē esse pareꝫ ꝛc̄. ꝛ sciēs hois nām scit ois hois singularia ꝛc̄. 2° qꝛ ex eo ꝙ scia p se ꝛ ꝑmo terminat̄ ad vlia: extēdere se pōt adminiculo iferioꝝ viriuꝫ ad singularia corruptibilia. quoꝝ nature sunt: illa vlia. Pōt eni sciens vti vli cognito. duplr̄. Uno mō vt obiecto: ꝛ hoc facit cū intellectuales limites nō egredit̄: diffiniēdo demōstrando passiones ꝛc̄. Alio° vt medio respectu singulariū ꝛ hoc ministerio inferiorū viriū applicatus facit: quotiēs ꝯ est ꝓpō singularis: opꝫ siqdē tūc alterā ꝑmissaꝝ saltē esse vlem. Quia ḡ scia nr̄a est de vlibus sempiternis: nō talib^{9}: que singulariū nāe nō sunt (vt plato posuit) sed talib^{9}: vt eoꝝ applicatione ad corruptibilia: quorū sunt nāe ipsoꝝ corruptibiliū notitiam habeam^{9}. Corruptibiliuꝫ dicit sciaꝫ esse: p accn̄s: tū qꝛ terminari ad indiuidua corruptibilia nō conuenit scie in intellectu cōsistēti ꝛ directe sed dū egredit̄ quodā modo ꝛ reflectit̄: adminiculo sensuuꝫ supra corruptibilia in quibus saluat̄ vlē illud ꝛc̄. Dixit aūt hūc sensū esse magis intētū ab Aristotele ꝑ. Quia iuxta hūc tm̄ sensuꝫ actualr̄ scimus ꝛ vlia incorruptibilia ꝛ singularia corū corruptibilia: lꝫ diuersimode. Scḋꝫ eni ꝑores sensus vlē actualr̄ sciri tm̄mō dicebat̄ (vt pꝫ.) Et ꝯsiter funditus opposita opinio destruit̄: dū ad oia sciam extēdimus. 2° qꝛ ꝺm hunc sensuꝫ dicta peripatheticoꝝ ꝓfundius intelliguntur: dum dꝛ ab eis: ꝙ diffinitiones ꝛ demonstratiōes rerum extra animaꝫ existentium ꝛ particulariū sunt. vt habet̄ a Cōmētatore primo de aia. cōmēto 8° ꝛc̄.

Ca°. 4.

Ad supradictoꝝ maiorē euidētiā aduerte ꝙ cū dr̄ nās reꝝ corruptibiliū ꝺm se sumptas: de qbus dant̄ demonstrationes ꝛ diffinitiones. esse incorruptibiles ꝛ perpetuas pōt intelligi duplr̄. Uno° positiue: ꝛ sic est sensus ꝙ nūqꝫ desinūt eē i rerū nā: qꝛ semp aliqḋ indiuiduū eoꝝ saluat̄: lꝫ hoc ꝛ illud corrūpat̄: ꝛ hoc lꝫ de multaꝝ reꝝ naturis: ꝺm ponētes eternitatē mūdi verificari posset: nō tñ possꝫ: ꝺm eos: de oibus quoꝝ est scia verificari. Claꝝ est enim (vt iferiora omittamus) q̄ in alijs terre q̄rtis ꝑpetuari forte dicent̄ ꝙ cōiunctiōes: ꝛ sit^{9} ꝛ aspect^{9} celestiuꝫ corpoꝝ i rerū nā semp non sunt ꝛc̄. ꝓpes hoc mō intelligēdū nō est: vlia incorruptibilia ꝛ ꝑpetua eē. ¶ Alio ergo mō itelligit̄. s. negatiue: ꝛ tūc est sensus: ꝙ abstrahūt a corruptiōe ꝛ tēporū differētijs. i. nō hñt in se vñ corruptioni aut tpi subdā

Cō.8°.

furt: ꝫ hoc hẽant ſm qḋ in ꝑticularib⁹ ſunt: quoꝝ per ſe ꝑmo tã gñatio ꝙ̃ corruptio eſt. ⁊ hic ſenſus eſt verus in oib⁹: qm̃ ſiue in reꝝ nã res ſint ſiue nõ vl'r cõcepte: variabilitatẽ aliquã nõ icurrũt. nihil. n. min⁹ habitudies ⁊ cõnexiones roſe ad ea: q̃ ꝑ ſe illi inſunt ſaluant (ꝑticularibus roſis corruptis: ꝙ̃ exiſtẽtib⁹) vt pꝫ iductiue. i his q̃ ꝑ ſe inſunt ſꝫ oẽs modos ꝑſeitatꝭ vt nũc ꝓbabit᷑. Cõſtat ſũt ꝙ neqꝫ i diffõne nec i ſcia: cadũt niſi ea q̃ ꝑ ſe inſunt.

Circa ſupradictas ꝯnes ſit᷑ occurrit dubiũ an ꝓpões in qbus ꝑdicãt᷑ ꝑdicata qditatiua vl' eẽntialia ſint ꝑpetue veritatis. Uꝫ eni ꝙ nõ. ex gb⁹. ¶ Pᷓio ex eo qḋ dᷓ in 2° perihermenias. ꝙ nõ ſequit᷑ eſt hõ mortu⁹. g̃ ẽ hõ: qꝛ mortuũ opponit᷑ hoi. Ex ħ arguit᷑ ſic. ſi magis opponit᷑ hoi mors: ꝙ̃ nõ eẽ: ſꝫ mortuo hoie ꝓpõ qditatiua: puta ſoꝛ. ẽ hõ. reddit᷑ falſa. g̃ vl'r quacũqꝫ re nõ exñte falſa ẽ ꝑdicatio qditatiua de illa: ⁊ ſic in hyeme iſta erit falſa. roſa eſt ſuba. Scḋo ex eo ꝙ in ꝑdicamẽtis dᷓ. ab eo ꝙ res eſt vl' nõ eſt oᷓo dᷓ vera vel falſa. Ex hoc. n. darẽ hꝫ ſi res nõ eſt ꝑpetuo tpe: ꝙ nec etiãꝫ veritas oᷓonis ꝑpetua ꝑſeuerat. Mutabit᷑. n. oᷓo de vera i falſãꝫ re nõ exiſtẽte. ¶ In oppoſitũ aũt eſt textuꝫ dicẽs: ꝙ tã diffõ ꝙ̃ demõſtratio ſempiternoꝝ eſt. Ad hoc dᷓ: ꝙ oẽs ꝓpões qditatiue ⁊ eſſentiales ſunt eterne veritatis. ⁊ cã hui⁹ eſt: qꝛ nõ ſignificant rẽ hñre qḋcũqꝫ eſſe: ſiue in itellectu diuino aut creato. ſꝫ abſtrahũt ab oi eſſe (vt in metaphyſica deo fauẽte declarabit᷑.) ¶ Pro nũc aũt ſuppoſitis his que in 6° cap° diximus de neceſſitate ꝓpõnũ in qb⁹ ſpẽs de ſingulari ꝑdicat᷑. ꝓbat᷑ dupl'r intẽtũ rõnib⁹ logicalib⁹. Primo ſic. ois ꝓpõ cathegorica. ad cui⁹ ſubm nec̃io ſequit᷑ ꝑdicatũ eſt nec̃ia ⁊ ꝑpetua. oẽs ꝓpões qditatiue ⁊ eſſentiales ſũt hmõi. ergo. minoꝛ eſt clara. Maioꝛ aũt hꝫ ab Ariſtotele in ca°. 4. vbi declarauit ſempiternitatẽ ꝓpõnis attẽdi penes ſequelã ꝑdicati ad ſubm. dixit eni iḋ iſtã eẽ ſempiternã. hõ eſt aial. qꝛ ſemp tꝫ ꝯña. ſ. eſt hõ. g̃ eſt aial. ⁊ ꝓbat᷑ nihilominus ex regulis logicalib⁹ dicẽtib⁹: ꝙ ois cõditionalis ſimpl'r vera: ẽ ſimpl'r nec̃ia ⁊ ꝑpetua. ⁊ ꝙ ꝯña bona ⁊ formal' equalet cõditionali: ⁊ ꝙ vtraqꝫ equalet q̃ ad neceſſitatẽ ⁊ ꝑpetuitatẽ: cathegorice illaꝫ ſuſtẽtanti. equalis ſiqdẽ neceſſitatis ⁊ ꝑpetuitatis ſũt. Si ſortes eſt hõ. eſt aial. ⁊ ſortes eſt hõ. g̃ eſt aial. ⁊ hõ eſt aial. cui⁹ virtute ille tenẽt. Si igit᷑ ꝯña ⁊ ꝯditionalis neceſſitatẽ ⁊ ſempiternitatẽ hñt: opꝫ ꝙ ẽt cathegorica hꝫ ꝑpetua ſit. 2° ſic duoꝝ ꝯdictorioꝝ nec̃e eſt alterũ eſſe veꝝ. ſꝫ hec ſũt duo ꝯdictoria. hõ eſt aial. hõ nõ eſt aial. ẽt hoie nõ exiſtẽte (vt pꝫ ex poſt ꝑdicamẽtis.) ca° de oppoſitis. g̃ neceſſe eſt alterũ eẽ verũ. Querit᷑ g̃ qḋ eoꝝ ſit veꝝ. ſi affirmatiuũ hꝫ intẽtũ. Si negatiuũ. Tũc ſic. hõ nõ eſt aial. g̃ hõ nõ eſt aial rõnale. a ſupiori ad iferi⁹ deſtructiue. hõ nõ eſt aial rõnale. g̃ hõ nõ eſt hõ a diffõne ad diffinitũ. hoc eſt manifeſte ipoſſi'e. ergo ⁊c̃. ¶ Ad p̄m in oppoſitũ dᷓ: ꝙ aliud eſt loqui de iſta ꝯña. ſoꝛ. eſt hõ mortuus. ergo eſt hõ. ⁊ aliud de veritate iſti⁹. ſoꝛ. eſt hõ. poſito caſu ꝙ ſortes ſit mortu⁹. Differũt eni hec adinuicẽ multũ: qm̃ in illa ꝯña. mortuũ ponitur ꝓs ſignificari ꝑ añs. in iſta aũt ꝓpoſitione nõ ſignificat᷑ ſꝫ ſupponit᷑ tm̃: vt denotãs ſortẽ nõ exiſtere vt eniꝫ ſupius dictũ fuit) neceſſitas in ꝓpõnib⁹ ⁊ ꝯñtijs attendit᷑ penes cõnexionẽ ſignificatoꝝ ꝑ termios. ⁊ nõ penes exiſtẽtiã eoꝝdẽ. Uñ qꝛ qñ dᷓ. ſortes eſt hõ mortu⁹. ly mortuus deſtruit ſignificatũ ꝑ ly. hõ. qꝛ nihil aliud ſignificat᷑ niſi ꝙ ſoꝛ. eſt cadauer hũanũ. ⁊ iḋ nõ ſequit᷑. g̃ ſortes ẽ hõ qꝛ hũanũ cadauer nõ eſt hõ. Cũ ãt abſolute dᷓ. ſoꝛ. ẽ hõ (ſi non equoce ſortes noie vtaris) quãtũcũqꝫ ſupponas ipm non eẽ. ſeu mortuũ eẽ: non variat᷑ veritas ꝓpõnis: ꝫ ex hac hypotheſi variet᷑ res incomplexa: qm̃ res quã vocamus ſortes: non eſt: ſed in cadauer ẽ mutata. ⁊ ꝑp hoc (vt dixim⁹) decipiunt᷑ multi i hac re: qm̃ illi cadaueri ſortis imponit vulgus: de quo pꝫ: nec hoiem nec aial dici. Et hinc pꝫ erroꝛ dicentiũ: ꝙ mortuũ additũ homini cum dᷓ. ſoꝛ. ẽ hõ mortu⁹. non oppõit᷑ viuo qḋ qditatiue claudit᷑ in hoie. ſꝫ actuali viuere: iam. n. noſti: qḋ ſignificat ly hõ mortuus: ⁊ ꝙ ſicut humanũ cadauer qditatiue opponit᷑ viuo: ſic hõ mortuus. Clarius ãt eluceſcit qḋ dicim⁹: ſi equiualẽtẽ ꝯñam ſcrutat⁹ fueris dicentẽ. ſoꝛ. eſt hõ pictus. ergo eſt hõ. Q̃ñ ergo dᷓ. non magis opponit᷑ mors hoi ꝙ̃ non eſſe. i. non exiſtere. dᷓ ꝙ hoc eſt ſimpl'r falſum qm̃ mortuuꝫ additũ hoi deſtruit ei⁹ ſignificatũ. non exñs vo illud non deſtruit. vt de ſe pꝫ. ¶ Dᷓ ꝑterea ad minorem. qḋ falſũꝫ eſt: ꝙ ſorte mortuo: falſa reddatur iſta. ſortes eſt hõ. ꝫ falſa ſit iſta. ⁊ tũc ⁊ ſemper. ſortes mortuus eſt hõ. ¶ Ad 2m dᷓ. ꝙ illa auctoritas Ariſtotelis male exponit᷑ arguendo: qm̃ intelligit᷑ non de eſſe vel non eſſe rei incõplexe: ſed de eſſe ⁊ non eſſe ſignificati complexi ipſius oᷓonis: ita ꝙ ſenſus eſt: ab eo ꝙ res ſignificata ꝑ oᷓonẽꝫ (nõ per ei⁹ terminos) eſt vel nõ eſt. oᷓo dᷓ vera vl' falſa. Hic aũt ſenſus nihil obſtat dictis: qm̃ ſignificatum per enũtiationes qditatiuas ⁊ eſſentiales ita ſe habet vt ſignificatum ſit ꝫ termini non ſint ⁊c̃.

¶ Anteꝙ̃ vltra ꝓcedat᷑: qꝛ hinc ſumit᷑ ꝙ ſcia eſt vlium: iḋ declarandũꝫ eſt: quot modis itelligit᷑ ꝓpoſitio illa. Sciẽdum eſt ergo ꝙ cũ vniuerſale dicat hec duo. ſ. rem vl'ẽꝫ: quadrupl'r ſumi põt. p̄ pro re 2° pro vniuerſalitate. 3° ꝓ toto ꝯiuncto ex re ⁊ vlitate q̃ſi ex duabus partibus. 4° pro toto cõiuncto: ſed non q̃ſi ex partibus ſed ſicut ex re ⁊ rei conditione: ſine qua non ⁊c̃. Primo mõ ſenſus eſt. Scia eſt rerũ. 2° mõ ſcia eſt vlitatũ. 3° autẽ ſcia eſt totius cõpoſiti. ſ. rerũ vliũ. 4° denũ modo ſenſus eſt. Scia eſt rerũ: que hñt vlitatẽ tanꝙ̃ conditionẽ ſine qua non ſciũtur ⁊c̃. Quis aũt hoꝝ ſenſuũ verus ⁊ intentus a peripatheticis ſit manifeſtari facile põt. ꝑſupponẽdo ſignificatum ſimiliũ ꝓpoſitionũ: in quacũqꝫ mã fiant ⁊c̃. ſ. ꝙ cũ dicit᷑. ¶ Scia eſt: hoĩs: bouis: celi: dei ⁊c̃. nihil ſignificat᷑ niſi ꝙ ſcia ipſa ad hoieꝫ boueꝫ ⁊c̃. terminat᷑ tãꝙ̃ ad obiectum cognitum ⁊c̃. hoc ſiqdem ſenſu dicimus. Mathematicaꝫ eſſe nũeroꝝ ⁊ magnitudinũ: ⁊ phyſicam rerum nãliũ: ⁊ medicinã corpis humani ſciam ⁊c̃. ¶ Hoc enim ſtante dᷓ ꝙ primus ſenſus: nõ eſt intẽtus a phis per illaꝫ ꝓpõnem ſed ſit verus aliquo mõ ⁊c̃. Non eſt intẽtus quidem: qꝛ ſi ſolum hoc voluiſſent dicere: ſat fuiſſet dicere: ꝙ ſcia eſt reruꝫ ⁊ non oportuiſſet vniuerſalis vocabulo vti. ¶ Ueritas vͦ eſt: qꝛ ſcia nrã ad rea ipſas terminat᷑ aliquo aũt modo: qꝛ ſcientia non terminat᷑ ad res q̃uolibet ſumptas: aut qualitercũqꝫ ſe hñtes ⁊c̃. qꝛ non ad ſingulares ſingulariter ⁊c̃. ¶ Scḋus quoqꝫ ſenſus extra intentionẽ phoꝝ eſt. ꝫ verus particulariter ſit. Logica eni eſt ſcia de vlitatibus: nõ aũt alie ſcie. proferentes autem dictaꝫ ꝓpõnem de ſcis in cõi loquuntur. ¶ Tertius vͦ ſenſus oĩno falſus eſt: qm̃ ſcia nulla eſt circa tale compoſitum niſi forte per accñs ⁊c̃. Scie enim reales ſunt de rebus que ſunt in rerũ nã. tale aũt compoſitũ nihil eſt in rerum nã (vt dᷓ in primo de aĩa.) Scie quoqꝫ rõnales de intentionibus ſunt: ⁊ nõ de cõpoſitis ex intentionibuꝫ ⁊ rebus ⁊c̃. Nũꝙ̃ ſiquideꝫ in aliq diffõne dᷓ. a. vl'e eſt. b. ⁊c̃. ſed. a. eſt ⁊c̃. ⁊ ſil'r in ſyllis non aſſumit᷑ oẽ. a. vl'e ẽ qḋ ⁊c̃. ⁊ ſimpl'r omne. a. eſt. b. ¶ Quartus igitur ſenſus eſt verus ⁊ intentus: verus qdem. qꝛ ſcie obiectum eſt res ipſa: qm̃ ad ipſam ſciendi actus terminat᷑. Aliter ſcie reales nõ eſſent de rebus. Et qꝛ res non põt itellectui obijci ⁊ ſciẽdi actũ terminare: niſi repñtet᷑ abſqꝫ conditionibus indiuidualib⁹: qḋ eſt repñtari vl'iter: ⁊ rem hr̃e vlitatis cõditionẽ: ideo hñtiuꝫ vlitatẽ vt cõditionẽ: ſine qua nõ: ſcia eſt. ¶ Intẽtus aũt a peripatheticis eſt: qꝛ volunt dicere per hanc ꝓpõnem ꝙ ſcia eſt de rebus: non ſingulariter

Cap° 2° | In ſuba ⁊c̃ finem. | capi°. 6° ꝑ du° in fin. | T. c. 8. | Rñ ad rõnes. | Cap° 6° du° p. | vbi. s. cap°. 6°

ter sumptis: qr sic variabilitati subsunt: sz vlr sumptis: ita q vlitas: seu vlr cõcipi nõ est res scita nec rõ q res sciat: nec pars rei scite. nec terminat actũ sciẽdi: sed est ꝯditio sine qua res nõ scit ab intellectu nr̃o directe. Sicut approximatio ignis ad cõbustibile: nec est ignis: nec pars eius: nec rõ q cõburat: nec pñm cõburẽdi: sed ꝯditio sine qua nõ põt comburere. Diligẽter aũt notato hec q̃ diximus: qm̃ ex his habes qũo res obiectũ scie sit. z qũo vniuersalia sint extra aiam: z qũo de eis ꝓbent passiones z assignent diffõnes: z qũo p̃dicẽtur in propõnib⁹: z gñ̃a sint z spẽs: z in p̃dicamentis reponãtur: z silia. semp eni intelligitur de vlibus ẽm 4m sensum. i. de reb⁹ vlitate fultis tanq̃ cõditione sine qua non: taliter siquidẽ reb⁹ hec oia conueniũt: preter q̃z esse in rerũ nã: q ipsis vlibus cõuenit: absq̃ vlitatis cõditione: lz non demonstrat de eis absq̃ illa zc. ¶ Et si ꝯ̃ hoc arguat q ẽm hũc sensuz scia z diffõnes zc. non sit de rebus extra aiam. Sic scia ẽ de vlibus. i. rebus hñtibus vlitatis ꝯditionẽ: res hñtes talem ꝯditionẽ vt sic nõ sunt extra aiam. ergo scia nõ est de rebus exñtibus extra aiam. ¶ Rñdet q in tali processu q̃liter cunq̃ formet accñtis fallacia vel figure dictionis: vel a ẽm qd ad simplr̃ inuenit: qr ꝓcedit a mõ rei: seu a re cũ tali ꝯditione: qõ idẽ est: ad rẽ ipsam zc. vt pz. qr in p̃missis sumit res scita vel diffinita vel p̃dicabilis zc. fulta tali conditione vlitatis. In ꝯ̃ne autẽ: res ipsa q̃ actuz sciendi terminat absq̃ ꝯditione: sine qua nõ diffinit: nec scit nec p̃dicat zc. ꝯcludit nõ esse extra animã. qõ sophisticũ est. deberet eniz sic ꝯcludi. ergo scia nõ est de rebus exñtibus extra animã: absq̃ vniuersalitatis ꝯditione: q̃ extra aiam non inuenitur: z hoc est verissimũ.

Circa 4m ꝯ̃nẽ: z ea que a. s. Tho. in eius expõne dicũtur. Notãde sunt in pñ̃ia due distõnes: ac deinde ad declãationẽ ꝓcedẽdũ est. ¶ Prima distõ est ista. Sempiternitas est duplex. quedã simplr̃: z quedã talis. Sempiternũ simplr̃ est: qõ nunq̃ esse desinit: vt hoiem esse aial: z triãgulũ habere tres. Sempiternũ aũt tale ẽ: qõ nũq̃ tali tpe deficit: vel simplr̃: vt solẽ oriri: z eclipsiz eẽ: z silia: vel vt in pluribus: vt sub cane esse siccitatez: z frigus sub capricorno: z silia zc. ¶ Scõa distõ est: q ea que sepe in rerũ nã fiunt: pñt cõsiderari duplr̃. p̃ in ordine ad subiecta sua absolute: vt eclipsis ad lunam: z siccitas ad dies caniculares. 2o in ordine ad subiecta eadem: sic disposita: vt eclipsis ad lunaz in tali situ zc. z siccitas ad aerẽ caniculare z: exneis accñtibus sublatis. ¶ Et ex his p̃libatis sciẽdũ est: q ea q̃ sunt sepe vtraq̃ sempiternitatẽ hñt diuersimode sumpta. Si. n. ꝯsiderent in ordine ad subiecta sua absolute sic sempiternitatẽ talem hñe (vt pz) qm̃ semp insunt qñ nata sunt inesse: vel simplr̃: vt in celestib⁹: vel vt in p̃libus: vt in inferioribus zc. Si aũt ꝯsiderent in ordine ad subiecta sic disposita vel situata zc. sic sunt sempiterna simplr̃: qm̃ est impoĺe subiectis sic acceptis abesse talia: nõ põt siqdez fieri: vt lune in tali situ respectu solis z terre zc. eclipsis non insit zc. Et qm̃ ꝓpõnes sunt signa rerũ: vtroq̃ mõdo ꝓpõnes formate: sempiterne veritatis sunt: z demr̃ationes ingrediuntur: pp qõ inter ꝓpõnes de omni z nec̃ias: nõ solum nec̃ias simplr̃ numerauim⁹: sed ẽt nec̃ias necessitate phica distincta in duos ordines: ꝓportionalr̃ ad ea q̃ nũc dicim⁹ zc.

¶ Ne aũt videamur hoc volũtarie dicere: ostẽdit ꝓpositũ rõne: q. n. ꝓpõnes in qbus ea q̃ sepe fiũt de suis subiectis absolute enũtiant sempiterne veritatis. (mõ dico) sint: clax est ex eo q signa sunt rex talr̃ sempiternax. Q. Ꝟo talis sempiternitas sufficiat ad demr̃ationẽ. probat duplr̃. Primo qr cũ sempiternitas necessitatez sequat. z ad hoc q de rebus nãlib⁹ hẽatur scia: sufficiat q hẽant talẽ necessitatẽ: tã in se: q̃ in ꝓpõnib⁹ de eis formatis: qr necessitas ĩ ꝓpõnib⁹: ex rex nec̃itate orit z illi⁹ est signũ: ꝯñs est q talis sempiternitas ad demr̃ationes sufficiat. Et ꝯfirmat h̃ auctẽ Alberti dicẽtis q sempiternitas in ꝓpõnibus demr̃ationis: est pp nec̃itatẽ mãe circa quaz versat. ac p h̃ nõ est maior sempiternitas in ꝓpõnib⁹: q̃ in reb⁹ nec̃itas exigẽda. ¶ Scõo qr q̃lis est ꝓportio demõstrationis simplr̃: ad nec̃iũ z sempiternũ simplr̃: talis est ꝓportio demr̃ationis phice ad nec̃iũ phicũ (vt pz) hõ aũt sempiterna (de qb⁹ loqmur) nãlẽ nec̃itatez z sempiternitatẽ hĩe ꝯstat. demr̃ationẽ g̃ nõ simplr̃: sed phicã ingredi nõ ꝓhibent. Quia Ꝟo h̃ in loco circa demr̃ationẽ simplr̃: expositox intẽtio versat: nõ conati sunt reducere ea q̃ sepe fiũt ad sempiternitatẽ simplr̃: ita vt de eis formari possent ꝓpõnes simplr̃ sempiterne: z dixerũt sumẽda esse talis q̃ sepe fiũt in ordine ad sua subta sic disposita zc. z sic ex p̃missis talr̃ ordinatis: demr̃ationẽ simplr̃ fieri docuerũt. ¶ Et qr h̃ obscuris Ꝟbis dixerũt: nõ breuiter declãanda cẽseo. Dicũt q ista q̃ sepe fiũt sunt sempiterna in ordine ad cãs vel simplr̃ sumptas: vt i celestib⁹: vel nõ ĩpeditas vt in iferiorib⁹ zc. Que Ꝟba pñt 2r intelligi. vno mõ vt hõ sint sempiterna ĩ ordine ad cãs p̃cise: z ẽm hũc sensum falsitatẽ ꝯtinẽt (vt efficaciter probauimus in cao 6o.) qr tã altera p̃missax q̃ ꝯ̃ñt nõ sempiterna. Alio mõ pñt itelligi hõ esse sempiterna: in ordine ad cãs: sed nõ p̃cise: sed pp cãs ẽt in ordine ad subta sempiterna: ita q lz in ordine ad ipsa suba absolute sũpta sempiternitatẽ simplr̃ nõ hẽant: ĩ ordine tñ ad suba sumpta ẽm eã dispõnem qua causis p se cõnexa sunt. sempiternitatem simplr̃ pp ipsas cãs. hñt zc. z hic est sensus intẽt⁹ ab eis. Vñ Albert⁹ dicit: q lz eclipsis nõ insit lune sempt inest tñ semp lune sumpte sub causa eclipsis: puta lune ĩ tali situ zc. z s. Tho. in fine huius capĺi loquens de his ait. In vtrisq̃ aũt ordinãde sic sunt demõstrationes: vt ex vlibus inferat ꝯ̃ vlis. remouẽdo illa in qbus põt esse defectus: vel ex pte tpis: vel ex pte cause: vbi apte vult: q sublatis defectib⁹ termini sumẽdi sunt: qõ nihil aliud est q̃ sumere eos: vt sunt sub talibus dispõnibus: quibus defectus tam tpis: q̃ impedimẽti excluduntur.

¶ Ad maiorẽ ãt claritatẽ dictox scire debes: q iter istos tres rerũ ordines de qbus habet scia: magna diis ẽ quo ad applicationẽ vlium ad singularia zc. In his eni que semp sunt simplr̃: sufficit singulare subiectũ: sub vniuersali subsumere: vt ois dualitas est par: hec est dualitas. ergo zc. In his aũt q̃ semp sunt regulariter: vt in celestibus: opz subsumere tps singulariçatuz: qm̃ nõ omni tpe simplr̃ inueniunt: z dicere: sed nũc terra interponit iter solem zc. In his Ꝟo q̃ semp sunt deductis ĩpedimẽtis: opz vltra hec subsumere z singulariçare cãs: per exclusionẽ impedimẽtox: z dicere. sed hoc nũc ex talibus p̃ncipijs nõ deficientibus nec impeditis generatur. ergo zc.

z. egidium.

¶ Q demonstratio est ex proprijs z nõ ex cõmunibus. Capitulum. x.

Voniam aũt manifestũ est q vnũqdq̃ monstrare non est. sed aut ex vnoquoq̃ p̃ncipiorũ erit. si id qõ demr̃at sit ẽz qõ ẽ illud: non ẽ scire hoc qdẽ si ex veris z indemõstrabilib⁹ mõstret z imediatis. Est eniz sic mõstrare sicut brisso tetragonismũ. i. quadrangulatũ: Scõm cõcĺonẽ. n. demr̃ant rõnes hmõi ẽm q z alteri inest. vñ z ĩ alijs ꝯue

s. ca. 4.

t. cõ. 23.

hñt he rõnes nõ primis. Non itaqꝫ sꝫ ꝙ illũ ẽ scit: sed sm acciñs. Nõ enim ꝯuenit demr̃atio ꝛ in aliud genus. Unũqodqꝫ aũt sm acciñs ẽ cũ sm illud nõ cognoscimus sm ꝙ est ex principijs illius inquãtũ illud est vt duobus rectis equales habere cui inest per se qḋ dictũ est ex pricipijs ipsius. Quare si p se ꝛ illud inest cui inest necesse est mediũ i eadẽ proximitate eẽ. Si vo nõ: sed sicut armonica p arithmeticã. huiusmodi aũt demõstranᷣ qdẽ siᷓr: sed differunt: ipsum enĩ qꝛ alterius ẽ scie. Subiectũ enim genus alterũ est: sed ppᷓ qd supioris est: cuius per se passiones sunt. Quare ex his manifestũ est ꝙ non sit demonstrare vnũquodqꝫ simpliciter: sed sm ꝙ ex ꝓprijs vniuscuiusqꝫ principijs est. Sed horum principia hñt cõe. Si autẽ hoc manifestum est ꝙ non est vniuscuiusqꝫ ꝓpria principia demõstrare: erũt enĩ illa oĩum pncipia ꝛ sciẽtia illoꝝ ꝓpria oĩbus. Et nãqꝫ sciunt magis intelligẽs ex supioribus causis. Ex prioribus enim sciuit cum non ex causatis sciat causas. Quare si magis sciuit et maxime: ꝛ scientia illa erit magis ꝛ maxime. Sed demonstratio non conuenit in aliud genus. sed nisi cum dictuꝫ est geometrice in mechanicas vel machinatiuas: aut speculatiuas ꝛ arithmetice in armonicas.

ℭ Summa huius capituli hec est.

Demonstratio ꝓcedit ex pncipijs vniuscuiusqꝫ sꝫ qḋ illud ẽ ꝛc. ꝓbaᷓ 2ᵒ a priori. Primo qꝛ ad scire nõ sufficit discurrere ex veris: idemonstrabilibꝰ ꝛ imediatis: qḋ ꝓbaᷓ 2ᵒ. p exẽplo brissonis. 2ᵒ qꝛ tales rõnes ꝓcedũt ex cõibꝰ illi ꝛ alijs: qꝛ in alijs nõ ꝓximis eedẽ rõnes locũ hñt. 2ᵒ ꝓbaᷓ: qꝛ scire non ex principijs illius inquantũ est illud: est scire illud nõ sm ꝙ est illud: qꝛ demr̃atiue scire nõ ꝯuenit in aliud genꝰ: sꝫ taᷓr scire est scire illud sm acciñs: qꝛ vnũquodqꝫ sm acciñs scitur quãdo non (sm ꝙ tale) scitur ꝛc.

Corᵐ ℭ Si per se illud .i. passio vel mediuꝫ inest cui inest: necesse est medium in eadem proximitate esse ꝛc.

2ᵃ ꝯ. ℭ Si vo non: passio vel medium per se inest subiecto ꝛc. Sed sicut armonica per arithmeticaꝫ. siᷓr demõstratur. Tunc (qa est) talium cõclusionum: est alterius .i. inferioris: qꝛ genus subiectum est alterum (propter quid) vo superioris: cuius sunt passiones per se.

3ᵃ ꝯ. ℭ Quare nõ est vniuscuiusqꝫ pnᵃ pria demonstrare: sequela probaᷓ dupᷓr a priori. pmo qa sunt pnᵃ omniuꝫ. 2ᵒ qꝛ scientia illoruꝫ est propria oĩbus .i. est ex oĩbus tanqꝫ ex proprijs ꝛc. qḋ probaᷓ: qꝛ intelligẽs ex superioribus causis magis scit: qꝛ ex prioribus ꝛc.

Corᵐ ℭ Scientia illa est magis: ꝛ maxime scientia ꝛc.

ℭ Series autem hec est.

Intendens in hoc caplo ostẽdere ꝙ demõstratio est ex ꝓprijs: ꝛ nõ ex cõibus: qḋ perinde est ac ostẽdere ꝙ est ex his que sunt sm ꝙ ipsuꝫ: tria facit. pmo ostẽdit hoc vniuersaliter: pma conclusione ꝛ eius correlario. 2ᵒ quomodo hoc saluetᷓ in subalternis sciẽtijs. 2ᵒ ꝯclusione ostẽdit. 3ᵒ quõ in cõissima sciẽtia metaphysica .s. inueniatur insinuat in probatione 2ᵉ tertie ꝯclusionis ex duabus prioribus sequẽtis.

Circa 2ᵃᵐ ꝯnem dubitaᷓ: quõ ẽ poẽ ꝙ passio vel medium nõ p se insit subiecto: ꝛ tñ fiat demr̃atio. hec .n. sibiinuicẽ aduersanᷓ: ꝛ destruũt se mutuo. Si enĩ passio nõ inest p se subito: ꝯ erit p acciñs ꝛ nõ necessaria: ꝛ si mediũ non inest p se subiecto altera pmissarũ in qua mediũ subiecto ꝯiungit: p acciñs ꝛ nõ necia erit: ꝛ ꝯñter demr̃atiuus syllᷓs de his: aut ex his nõ fit. Ex opposito si demr̃atio fit: opꝫ ꝛ pmissas oẽs: ꝛ ꝯnẽ neciam ꝛ p se eẽ (vt ex dictis pꝫ ꝛc.) Quõ ꝰ verificabiᷓ qḋ Aristoteles dicit in 2ᵃ ꝯne. si vo non: similiter demõstrantur.

ℭ Ad euidẽtiã huius difficultatis sciẽdũ est: ꝙ passio pyramidis vel triãguli seu numeri: vel numeralis ꝓportionis: ꝛ vᷓr cuiusqꝫ ptinẽns ad sciam subalternãtẽ: quam scia subalternata nouit suo inẽẽ subito: aliqᷓ mõ inest p se subito subalternate: ꝛ aliquo mõ nõ p se: sed p accidens. Subiectũ .n. scie subalternate: cũ includat in se id qḋ est supioris scie: ꝛ addat extraneaꝫ dr̃iam: vt supra dixit .s. Tho. ꝛ infra declarabiᷓ: inquãtũ icludit id qḋ ẽ supioris: eius passiones p se sibi vẽdicat: inqꝫtũ vo addit dr̃iaꝫ extraneã: illas nõ per se sibi ꝯiungit: qꝛ id rõne cuiꝰ aliqd p se inest: eiusdẽ gñis eẽ opꝫ cũ eo qḋ p se inest (vt pluries dictũ est.) Rursus qꝛ mediũ ꝓpriũ: cui talis passio pmo inest: est de gñe supioris sciẽtie: ꝛ subiectuꝫ subalternate alterũ est a subiecto alternãtis: per dr̃iam. nõ illius gñis sed extraneã. opꝫ ipsum quoqꝫ mediũ aliquo mõ p se: ꝛ aliquo mõ nõ per se i subiecto subalternate inueniri: eo mõ quo de passione dictũ ẽ: eo ꝙ mediũ ꝛ passio eiusdeꝫ simpᷓr gñis ponũtur esse. Subiectũ aũt aliquo mõ eiusdem: ꝛ aliquo mõ extranei ꝛc. ℭ Rursus qꝛ subiectum sciẽtie subalternate est ꝓpriuꝫ eius subm: rõne extranee dr̃ie (qm̃ per illã distinguitᷓ a subalternãtis subito) cũ loquimur de his q̃ insunt subito subalternate. vt distincte subalternãte. magis debemꝰ inspicere quã habitudineꝫ habeat ad dr̃iam illã extraneã: qꝫ que sit eoꝝ habitudo: ad illiꝰ dr̃ie substractũ: qḋ de ꝓprijs supioris scie est ꝛc. ℭ His plibatis facile est rñsionẽ reducere: qꝛ in pñti textu ẽ sermo: nõ de qbuscũqꝫ nõ p se: sed de his q̃ per se nõ insunt: sicut passiones subalternãtis subito: subalternato insunt ꝛc. Uñ Aristoteles nõ dixit. Si vo nõ siᷓr demõstrãtur. Sꝫ dixit (si vo nõ: sꝫ sicut armonica p arithmeticã: huiꝰ siᷓr demõstrãtur) q̃si diceret si passio vel mediuꝫ nõ inest subito simpᷓr p se. sꝫ taliter p se: sicut subalternãs per se inest subalternatis: fiũt nihilominꝰ demr̃ationes. p illud tñ mediũ qḋ supioris ẽ: cuiꝰ illa passio ẽ simpᷓr p se ꝛc. ℭ Dicitᷓ ꝰ ad dubiũ. ꝙ qꝛ nec mediũ: nec passio superioris scie seu subalternãtis: per se inest subiecto subalternate rõne dr̃ie extranee quaꝫ addit. iõ Aristoteles subalternatũ taliter intuẽs: ea nõ p se dixit. qꝛ vo ꝛ passio ꝛ mediũ hꝰ isunt p se (eidẽ subito) rõne substrati. iõ in ea demr̃atione assutni dixit ꝛc. ꝛ mediũ eẽ scie supioris ꝛ subm inferioris docuit. Nõ repugnãt igiᷓ que dixit: sꝫ subtiliter intellecta: modũ demõstrãdi in his q̃ nõ oĩno per se insunt: nec ꝓpria sunt isinuãt ꝛc. ℭ Nec obstat dictis si in hꝰ demr̃ationibꝰ subiectũ videamur ponere aggregatũ p acciñs .s. ꝯiũctũ ex substrato: ꝛ dr̃ia extranea: puta lineã visualẽ: ꝛ de toto cõiũcto pmissas facere p se: qa tam mediũ qꝫ passio per se inest illi rõne substrati ꝛc. hoc inqꝫ nõ obstat pñti intẽtioni: qm̃ siue subiectũ subalternate sit aggregatũ per acciñs: siue nõ (neutꝝ .n. nũc diximus) ꝓpõnes supradicte per se sunt: docuit siqdeꝫ .s. Tho. in 3ᵒ sen. di .x. q. pᵃ. ar. 2ᵒ. ꝙ ad pseitatẽ propõnis lꝫ exigaᷓ: qꝫ qd est in pdicato p se ꝯuenire subiecto: ꝛ ꝓpterea ista nõ est per se. sor. est hõ albus. cũ ꝯtingat ipsaꝫ eẽ falsam:

circa cõ. 3ᵒ Capᵒ.

T. 2ᵉ. ŝ. ca. 7.

3ᵒ dist. q. pᵃ. 2ᵒ

falsum: nō tñ exigit: cuilibet qd̄ est in subto per se inesse ipm p̄dicatū: ꝛ ꝓpterea ista est p se. sor. albus est hō ꝛc. cū sit necessaria ꝛ sempiterne veritatis ꝛc. nihil ḡ officit ꝓseitati dictaꝝ ꝓpōnū si subm eaꝝ posuimus ꝯiunctū. de quo (rōne substrati) mediū ꝛ passionē: p se p̄dicauimus. ¶ Vtꝝ aūt iter substratū: ꝛ illā ꝯiūā accñtalē: qua in subalternata scia subiectū fit: sit p se cōnexio. Et vtrū cōiunctum totū sit per accidens. In cap. 13. vbi de subalternatione sciētiaꝝ agetur: aliqd dicetur ꝛc.

circa. t. cō. 30.

Circa vltimū corre^m occurrit dubitatio: an meta^{ca} ipa sit vere scia. Ingerūt. n. duo dubitationē hanc. Primū ē: q2 vere scia ꝓcedit ex veris causis i eēndo. Metaphysica aūt nō vi2 posse ꝓcedere ex veris causis i essendo: q2 passiones enti idē sunt realr̄ cū ente: ꝛ ꝯsīr nō hñt cām p quā isint ꝛc. Scd̄m ē: q2 meta^{ca} sapiētia ē. vt dī i p̄ meta^{ce}. sapiētia aūt ꝯ sciam distiguit i 6° ethi^r. ¶ Hoc dubiū: q2 ptī3 logicale: ptī3 aūt metaphysicale ē. iō nūc succincte tractabim^9 i meta^{ca} (si deus nobis ꝯcesserit vitā) q̄ hic ichoam^9 terminaturi. Dōm ḡ q meta^{ca} vere ē scia. vt Ari. loqtur in 3 li^o de scia demr̄atiua ꝛc. Tū q2 nō solum passiones entis hñt cām. sed ēt ipm ens. vt in p̄n^o sexti meta^{ce} dicit Arist. Tū q2 passiones partiū entis hñt cās ꝛc. Tū q2 ad rōnē scie humano intellectui ꝯformis sufficit scire ex causis in eēndo v̄tualr̄: ꝛ non exigit scire ex causis formalr̄. vt ex supradictis p3 in cap̄ 2°. ꝛ p hoc p3 solo p^o obtionis: q2 illud nō obstat. Alia. n. q̄ diximus pactū reformāt. ¶ Ad 2^m aūt obtionē dī duplr̄. Primo q scia duplr̄ sumit: vno mō vt sic. i. vt habit^9 p demōstrationē acqsit^9. Alio mō: vt v̄tus. i. vt bonū reddit hñtē ꝛ ei^9 opus. ꝛ silr̄ sapiētia duplr̄ cōsiderat. s. vt v̄tus: ꝛ vt p demr̄ationē acqrit ꝛc. Si loqmur de sapiētia ꝛ scia (vt i gñe v̄tutis sunt) sic vna nō ē alia: sed ꝯ aliā distiguit: qm̄ alio mō pficit itellc̄s iudicādo de reꝝ naturis: p cās altissimas: ꝛ alio mō p cās iferiores ꝛc. vñ ꝛ circa agibilia: alia v̄tus ē p quā iudicamus p cās iferiores. s. finesis: ꝛ alia sm̄ quā iudicamus p cās altiores. s. gnome: vt p3 6° ethi^r. Si aūt loqmur de sapiētia ꝛ scia. vt p demr̄ationē acqrunt: sic sapia ꝛ scia est ꝛc. Et q2 Ar. in 6° ethi. loqbatur de eis: vt v̄tutes sunt. vt expsse dicit. s. Tho. sup Boetiū de trini. q. 5^a art^o p. iō sapiētiā ꝯ sciam distinxit: ponēs qnqꝫ v̄tutes itellectuales. Scd̄o dī q sapia non distiguitur ꝯ sciam: sicut vna spēs ꝯ aliā: sed sicut propriū cōtra cōe. sicut pfectissimū aial ꝯ aial cōiter dictū: ꝛ perfectissimum entiū ꝯ ens ꝛc. Scia eni3 nihil aliud noiat nisi habitum per demr̄ationē acqsitū: qd̄ cōe est oibus sciētijs. Sapia ꝟo notat talē habitū ex p̄mis causis reꝝ ꝓcedētē: qd̄ est vltimū in qd̄ pōt scia: ꝛ ꝓpriū vni sm̄ ꝛc. Et qa v̄tus rei attēdit̄ sm̄ vltimū sui posse. vt dī in p̄ celi. ideo sapiētia nō solū est scia: sed est maxime scia: ꝛ v̄tus oium sciaꝝ ꝛc. vt in 6° ethi^r hr̄: vtraqꝫ rñsio. s. Tho. cōsona est. l3 sola 2ª formalr̄ habeat ab ipso in. q. supradictis ꝛc.

Probe^o Cap. 4.

T. c. i.

Cap. 2°.

Capi. 9.

boe. tri. q. 5. ar. 1

T. c. 10. ibi Cap. 8.

¶ De principijs cōmunibus ꝛ proprijs demonstrationis. Capitulum. xj.

t. c. 24.

Difficile aūt est nosc̄ē si sciuit aut nō. difficile enim est nosce si ex proprijs vniuscuiusqꝫ p̄ricipijs scimus: aut non qd̄ vere est scire. opinamur aūt scire si ex aliqb^9 veris syllm̄ ꝛ p̄rimis habeamus: sed hoc nō est. sed ꝓxima op3 eē p̄mis. Dico autē p̄ncipia in vnoquoqꝫ genere illa q̄ cū sint nō ꝯtigit demōstrare. Quid igit̄ significēt p̄rima: ꝛ q̄ ex his sunt accipiēdū est. (Quꝫ aūt sint) principia: necesse est accipe. Alia ꝟo demōstrare: vt qd vnitas ꝛ qd rectū: ꝛ qd triāgulus. Est aūt vnitatē accipere ꝛ magnitudinem: altera ꝟo demōstrare. Sūt aūt qbus vtimur in demōstratiuis sciētijs: alia qdē ꝓpria vniuscuiusqꝫ sciētie: alia ꝟo cōia. Cōia. n. sm̄ analogiā: qm̄ vtile est quantūcūqꝫ in eo q sub sciētia ē genere. Propria principia qdē vt lineam eam huiusmodi ꝛ rectū. Cōia aūt: vt ab eq̄libus equalia si auferas q eq̄lia reliq̄ sunt. Sufficiēs aūt est vnūqdq̄ istoꝝ: qm̄ in genere est. Idē enim faciet ꝛ si nō de oib^9 accipiat: s3 in magnitudinib^9 solū: arithmeticus aūt in numeris. Si aūt ꝓpria qde3 ꝛ que accipiunt̄ eē circa que sciētia speculat̄ que sunt per se: vt arithmetica vnitates. geometria aūt signa ꝛ lineas. Hec enim recipiūt eē ꝛ hoc eē. Hoꝝ aūt passiones per se: qd qdē significēt: vnaqueqꝫ accipiūt: vt arithmetica qdē qd par aut ipar: aut q̄drangulus: aut cub^9: geometria ꝟo qd rōnabile: aut reflecti: aut curuare. Quꝫ aūt sint demōstrāt per q̄da3 cōia ꝛ ex his q̄ demr̄ant̄: ꝛ astrologia silr̄. ¶ Ois. n. demōstratiua scia circa tria est: ꝛ q̄cūqꝫ eē ponunt̄. Hec aūt sunt genera: cuius per se passionu3 speculatiua ē: ꝛ quecūqꝫ cōes dicunt̄ dignitates: ex qbus p̄mis demōstrant. ¶ Et tertiū passiones quaꝝ qdem significet vnaqueqꝫ accipiat. Quasda3 aūt sciētias nihil ꝓhibet ꝛ quedā eoꝝ despicere: vt genus nō supponere eē: si (sit manifestū qm̄ est) nō enim silr̄ manifestū est q numerus sit: ꝛ q calidū ꝛ frigidū sit. ꝛ passiones non est recipe quid significent si sint manifeste. Sicut neqꝫ cōia nō recipe qd significent (vt eq̄lia ab eq̄lib^9 demere) qm̄ notū est. sed nihil minus tria hec sunt necessaria: circa qd̄ demonstratū est: ꝛ que demōstrant̄: ꝛ ex qbus. Nō est autē suppositio neqꝫ petitio: qd̄ necesse ē ꝓpter se ipm eē: ꝛ videri necesse est. Nō est enim ad exterius rōnē: sed ad eā que est in aīa. qm̄ nec syllogismus. Semp. n. est istare ad exteri^9 rōnē: sed ad iterius rōnē nō semp. Quecūqꝫ igit̄ demōstrabilia accipit eē ipse nō d̄mōstrās. Hec qdē ꝓbabilia si accipiat discēti supponunt̄: ꝛ nō est simplr̄ suppositio. sed ad illum. Si ꝟo neqꝫ vnius opionis. ꝛ ꝯtrarie eē idē accipiat. idē petit. ꝛ in hoc differūt suppositio ꝛ q̄stio. Est. n. questio in ꝯtrariū dicētis opioni: aut q si aliqs demōstrabile cu3 sit accipiat ꝛ vtat̄ non demōstrās. Termini ergo nō sūt suppōnes. nihil eni esse aūt nō eē dicūt: sed in ꝓpōnibus.

t. cō. 25.

sunt suppōnes. Termini aūt nō: sed solū itel‑ligere opȝ. hoc ēt non est supponere nisi ⁊ au‑dire suppōnē aliqs dicat: sed quorūcunqȝ exi‑stentiū in eo qđ illa sunt fit ꝯclusio. Neqȝ geo‑metra falsa supponit: sicut qdam affirmāt di‑cētes: ꝙ nō oportet falso vti geometrā. mētri aūt dicētē vnius pedis eē nō vnius pedis: aut rectā scriptā nō rectā esse. sed geometra nihil ꝯcludit ꝑm hāc lineā quā ipse posuit: sȝ ꝑ hoc ōndunt. Amplꝰ aūt petitio ⁊ suppositio ōis: aut sicut totū ē: aut sicut in pte. Termini autē neutri hoꝝ. Spēs qdē igit̃ esse: aut vnū aliqd extra multa nō nec̄e ē si demr̄atio erit: esse tñ vnū de multis veꝝ dicere ē necesse. Nō. n. erit vl̄e nisi hoc sit. si vō vl̄e non sit mediū nō erit. Quare neqȝ demr̄atio. Opȝ itaqȝ aliqd vnū ⁊ idē de pluribus eē nō equocū i demr̄atione.

Summa huius capituli hec est.

Cōclo **Difficile** est noscē si est sciēs aut nō. pro‑bat̃ a priori: qꝛ difficile est di‑scernere an ex proprijs cuiusqȝ sciamꝰ: qđ ē vere scire: an nō: qđ ꝓbat̃ a sig̃: qꝛ opinamur qnqȝ scire. si ex veris ⁊ ꝑmis hēamus syll'z: qđ ꝑm veritatē nō est scire: sed opȝ ꝓxima esse primis.

Diffō Principia in vnoquoqȝ genere sunt: illa que cuȝ sint ve‑ra non contingit demonstrare.

ꝯueniª Quid significant prima ⁊ que ex his sunt. accipiendū: vt quid vnitas ⁊ quid rectum.

Dꝛia Q. sint principia: necesse est accipere vt vnitatem esse: ꝙ vō sint alia: necesse est monstrare.

Diuisio Principiorum quibus vtuntur demonstratiue scientie aliqua cōia: vt si ab equalibus eq̄lia demas: aliqua pro‑pria vt lineam esse huiusmodi ⁊ rectum.

Diffō Principia cōia sunt que ꝑm analogiam quantum vtile est in eo qđ est sub scientia genere accipiuntur.

ꝯclusio Sufficiēs est acceptio cōium ꝑncipioꝝ applicatoꝝ ad genus ꝓpriū. declaratur a signo: qꝛ idē faciet geometra: si nō de oībus accipiat sed in magnitudinibus.

Diffō Propria principia sunt. que accipiūtur esse: ⁊ hoc esse: circa que scientia speculatur que sunt per se. i. passiones quaꝝ qđ significant accipit̃: ⁊ ꝙ sint demōstrat̃: per cō‑munia ⁊ ex his que demōstrātur declarat̃ quia.

Dc̄latio Oīa demonstratiua sciētia circa tria est. s. que supponū‑tur esse genus. s. subiectū: cuius per se passionum specu‑latiua est: ⁊ dignitates ex qbus demōstrat ꝑmis ⁊ passio‑nes quaꝝ qđ significāt vnaqueqȝ sciētia accipit.

exclusio Et si quasdā sciētias nihil prohibeat quedā hoꝝ despi‑cere: qꝛ non silr̄ manifesta sunt in oībus scientijs. genus subiectum ⁊ passio: sicut ⁊ cōia despici ꝯtingit: qꝛ valde nota sunt: tria tñ supradicta in omni sunt scientia. s. circa qđ: ⁊ qđ: ⁊ ex quibus: demonstratur.

Diffō Qđ ꝓꝑ seipsum eē necesse est ⁊ videri necesse est. nō est petitio neqȝ suppositio: sed dignitas. ꝓbat̃ a ꝑori: qꝛ non est ad exteriꝰ rōnem: sed eā que est in aīa: qđ ꝓbat̃ duplr̄ a posteriori. ⁊ qꝛ neqȝ syllogismus est eius: ⁊ qꝛ ad exte‑rius rōnem semꝑ est instare: ad interius nō semper.

Diffō Omne demōstrabile qđ accipitur esse absqȝ demōstra‑tione. si (probabile est discenti) suppositio est. si (neutra‑le) petitio: si contrarium questio.

ꝯclusio. Termini suppōnes non sunt. Sed in ꝓpōnibꝰ suppo‑sitiones sunt. ꝓbat̃ ꝑma ps a priori duplr̄. pmo qꝛ nec esse. nec nō esse dicūt. 2° qꝛ intelligere eos opȝ: ꝙ suppo‑nere non est nisi audire supponere dicatur.

exclusio Geometra dicēs lineam descriptam rectam aut peda‑lem: que nō est recta aut pedalis falsum nō supponit (vt quidā dicūt) qꝛ geometra nihil ꝯcludit de hac quaȝ po‑suit linea: sed de vā que per hanc intelligitur.

ꝓbō 2° ꝑcedē ꝯnīs. ꝯ pdi Amplius oīa petitio aut suppositio: aut sicut totū est: aut sicut in parte: termini aūt neutrū hoꝝ ergo.

Si demr̄atio erit spēs: aut vnū aliqd ex multa eē nō ē nec̄e: esse tñ vnū de multis veꝝ dicere nec̄e ē: ꝓbat̃. 2° seq̄la a destructione ꝯñtis ad destructionē añtis: qꝛ alr̄ nō erit vl̄e: ⁊ ꝯñr nō erit mediū: ⁊ ꝯñter non erit demōstra‑tio. ꝓbat̃ silr̄ vtraqȝ ꝯñtia vltimo illata: qꝛ in demōstra‑tione opȝ vnū ⁊ idē nō equiuoce de pluribus esse.

Series autem hec est.

Cum docuisset nō ex cōibus: sȝ ꝓprijs ꝑncipijs opor‑tere ꝓcedere. Intēdit in h̄ cap̄ tractare de ꝑnci‑pijs cōibus ⁊ ꝓprijs diffinitiue ⁊ diuisiue: ⁊ qnqȝ facit. ꝑ necessitatē tractādi isinuat vnica ꝯne. 2° de ipsis ꝑncipijs determinat diffiniēdo ꝑnᵃ cuiusqȝ gnīs: ⁊ ꝯñtiam ⁊ dīaȝ inter ꝑncipia ⁊ ꝑncipiata: ponēdo: ⁊ diuidēdo diffinien‑doqȝ mēbra: vt clare liquet: excludēs vltio instāniā sum‑ptā: ex eo: ꝙ nō q̄libet scia in ꝑnᵒ sui oīum hoꝝ meminit. 3° descēdit ad diffiniēdū ⁊ discernēdū spēs ꝑncipioꝝ: dif‑finiendo qđ sit dignitas: qđ suppositio: qđ positio: ⁊ qđ questio. 4° qñ inter ꝑncipia demōstrationis in capl̄o 2° (diffōne) posuerat: ⁊ eius adhuc non meminerat hic. iō vnica ꝯne ab oībus nūc supradictis eā separat tribꝰ rō‑nibus hoc ꝓbās. Sed inter 2ᵃᵐ ⁊ 3ᵃᵐ excludit instantiaȝ ortā hic: ex eo ꝙ ꝓpōnes verū vel falsum dicere asserat tā in ꝑma q̄ȝ in 2° rōne: per hoc separās ab eis diffōnes. ꝯ qm̄ de principio demōstrationis qđ est diffinitio age‑bat: ⁊ diffinitio significat ipsas nās rerū quas Plato se‑paratas ponebat. ideo eas a principijs demōstrationis excludit ꝯditionali ꝯclusione in calce posita.

Circa ꝯueniētiā primoꝝ cum his que ex his sunt in hoc: ꝙ vtroꝝ̄qȝ necesse est accipe qđ. aduerte ꝙ. s. Tho. in expōne vult hoc intelligi in sciētijs alijs a metaᶜᵃ: qꝛ ꝯsiderare de qōne qđ est ꝓprie metaᶜᵉ ē. cuius est ꝯsiderare de suba: cetere autēȝ scie a metaᶜᵃ accipiunt ipm qđ. hec v̄ba valde ꝓfunda sunt: ⁊ multas hñt dubi‑tationes. Qūo. s. metaᶜᵃ nō accipiat qđ subiecti sui: cum vīr dictū sit supius ꝙ semp de subiecto ꝑsupponit̃ qđ: ⁊ qūo alie scie accipiāt qđ subti ⁊ passionis a metaᶜᵒ: ⁊ an metaphysici sit ꝯsiderare de qditatibus subiectoꝝ ⁊ pas‑sionū aliaꝝ sciarū. ⁊ an metaᶜᵃ sola ꝯsideret qōnē qđ est: ⁊ q̄ȝtuȝ valeat illa redditio cause: qꝛ metaᶜᵉ ꝓprie est ꝯsi‑derare qđ est. ideo alie accipiunt quid ⁊ qa: metaᶜᵃ est de suba. ideo eiꝰ est ꝓprie ꝯsiderare de qcqđ est: qa cum alie scie sint de suba: ⁊ qđ expres non sint hec qm̄ metaphysi‑calia sūt ⁊ hoꝝ Aristoᶜᵉˢ hic nō meminit. sanctusqȝ Tho. incidēter hoc dixit. ⁊ in 6° metaᶜᵉ de hoc tractat̃. ideo il‑lic cuiusqȝ differant̃ oīa. ꝑmo excepto qđ ꝑñtis itētionis ē: ⁊ facile soluit̃. nō. n. dicimus metaphysicalem doctrināt aut discursum nō ꝑcognoscere ⁊ ꝑsupponē qđ ⁊ qa sub‑iecti ⁊c. ⁊ alias scias hic ꝑsupponē. sȝ dicimꝰ alias scias hec accipe. Metaphysicā aūt hec non accipe: qm̄ caput est oīum: ⁊ a nulla accipit supiori. ⁊ qꝛ multū iterest iter hoc: ⁊ illud (vt de se pȝ) ideo accipe hec alijs scientijs a metaᶜᵃ ꝯuenire dictū est. Amplꝰ qm̄ tota sciētia infe‑rioꝝ. i. aggregatū ex ꝑnᵒ sciētie. ⁊ sciētia ipsa accipit qđ a metaᶜᵒ. tota aūt metaᶜᵃ nihil accipit: aut ꝑsupponit quo‑libet: qꝛ nihil añ se hȝ: ꝯueniēter dīm̄ est: alijs h̄ scientijs ꝯuenire nō metaᶜᵉ. ꝙ si ad metaᶜᵃᵐ hec extendere vis: ⁊ accipe pro ꝑsupponere: glosare via: ⁊ ꝑ metaᶜᵃˡ discursū metaˡᵉᵐ intelligere: sniam teneas. sed linguā cohibeas.

Circa

ee. t. c.

Tho me me

Circa diuisionē pn^cō scie dubitat: qr Aristoteles vr̄ si bimet ɔ̃rius. In hac siqdez diuisione numerat inter pn^a scie: qd passionis. vt pz in exemplo. 2° qd dat de pncipijs ppria: cū ait ppria pn^a vt lineā eē hō z rectū: re cti.n. noie passio itelligit: sicut noie linee subm. Unde z s. Tho. exponēdo aut tam diffōnē subti q̄z passionis iter pn^a ppria scie eē. In pn^o aūt huius capl̄i assignādo cōue niētiā z drīaz inter pn^a: z ea q̄ ex pncipijs sunt: passionē. nō iter pn^a: s; iter ea que ex pncipijs sunt. i. pncipiata nu merauit: dans exēplum de vnitate z magnitudine tanq̄z pncipijs: z de recto z triāgulo tanq̄z pncipiatis. passiões g̃ z nō pn^a: z pn^a eē dixit. qd̄ est ipossibile. ℭ Ad h̄ facile rn̄def dicēdo: q̄ cū pn^m relatiuū sit: nō inconuenit passio nes respectu diuersoꝝ nō ee pn^a z eē pn^a. Si enim passio nes ɔ̃siderētur in ordine ad oia que ɔ̃tinētur in aliq̄ gn̄e subto de quo est scia. Sic passio est inter pncipiata: qm̄ ex gn̄e subto orit: z vnū est illoꝝ principiatoꝝ: que i illo gn̄e ɔ̃tinent. Si v̄o ɔ̃siderent in ordine ad sciam q̄ acq̄ ritur de illo gn̄e subto: sic passio quo ad suū qd. inter pn^a numerata est: s; quo ad suū: qr iter pncipiata sit. Et quia Ari. in pn^o capl̄i pn^a in vnoq̄q̄z gn̄e (diuz: que in illo gn̄e sunt) assignabat: nō passionē inter ea q̄ ex principijs sunt numerauit. Quia v̄o postmodū pn^a scie determinauit. iō iter pn^a passionē: quo ad suū qd. numerauit: hoꝝ autē sig^m est: q̄ tunc absolute dixit qd sigt̄ p^o: z que ex his zc̄. postmodū cū additiōe dixit pn^a qb^9 vtunt in demōstrati uis sciētijs sūt zc̄. z sic ex ipsoꝝ vocabuloꝝ additiōe dis cretionē sensuū pcipe possum^9. ℭ Posset z 2° nō icōue niēter dici. q̄ p̄ passionem iter ea q̄ ex principijs sunt nu merauit: nō qd passionis. Deide nō ipsaz passionē: s; ei^9 qd iter pncipia cōputauit. z sic nulla ɔ̃dictio est inter di cta ei^9: qr distinctio rōnis iter diffōnē z diffinitū; inuēta sufficit ad diuersitatē subiectoꝝ in ppōne faciēdaz: z sic etsi sit affirmatio z negatio eiusdē non erit de eodē.

Circa descriptionē pricipioꝝ ppꝛioꝝ aduertēda sūt duo. p^m est q̄ Ari. dicēs q̄ de linea. i. d̄ subto ac cipit eē. z h̄ eē isinuauit de subto oportere accipi qd rei: hy. n. h̄ eē: qd noia nō sonat. s; qd rei nisi vocabula puer tere velimus. 2^m est q̄ Ari. qd passiōis iter ppria pn^a vel nō enumerat vel latēter pōnit. si n̄ enumerare credim^9. qr iter pn^a minimū est: p̄terisse credim^9 pncipali^9 itētum. Si latēter isinuasse accipim^9 ex illis v̄bis (qd signt vnā quāq̄z recipiūt) ex eadē cā factū accipim^9: nec imerito: qr cū pn^m analogice dicat de ipso gn̄e subto. z qd passio nis z pus d̄ ipo subo: sat fuit explanare p^m analogatoꝝ. z 2^m vel sic isinuare: vl̄ ex dictj isinuasse absq̄z repetitiōe.

Circa descriptionē dignitatis. Aduerte q̄ supponē duplr̄ sumi pōt: vno mō ipropꝛie z large: z sic distinguit ɔ̃ q̄rere z demr̄are. z h̄ mō dicere ɔ̃sueuimus q̄ an̄ demr̄ationē p̄supponim^9 tria. s. qd z qr subti: qr di gnitatis z qd passiōis: eo q̄ ista nō demr̄ant. s; p̄cogno scere opz. z sic nō sumit in ppo^to. 2° mō sumit supponere ppꝛie: z sic distinguit ɔ̃ euident er p̄poni. z hoc mō dici mus dignitatea nō eē suppōnes: eo q̄ nō iō p̄ponunt: qr supponam^9 ita eē. s; ex euidētia ppria sibi vēdicāt: q̄ pn^a sint ɔ̃stitum z dicēdoꝝ. z illas tm̄ suppōnes pprie voca mus: que qr ita supponim^9 eē vel nō eē pncipioꝝ z fun damēti actū h̄nt. z hoc mō accepit hic Arist. suppōnes.

Circa eādē descriptionē dignitatis. aduerte q̄ cuz rō multis modis sumat: i pposito sumit pro cā p xima euidētie ppōnū: q̄ qr q̄nq̄z est iterius: in aīa. s. q̄nq̄z exteri^9. iō rōnē diuisit Ari. p iteri^9 z exteri^9. Intēdēs per (rōnē interius) lumē intellect^9 agētis: z p rōnē exteri^9: mediū terminū. ℭ Ad cui^9 manifestationē sciendū est q̄ ppōnes duplr̄ euidētes reddunt intellectui nr̄o. Uno^o per solū lumē itellectus agētis: solū dicim^9. nō excludē do terminos eius: sed extrinsecū: z in istis cā pxima taz euidētie q̄z assensus nr̄i: est id qd̄ itus ē. Interi^9 rō voca ta ab Arist. eo qr rō ē q̄ videant ille ppōnes: z assentia mus eis: z aīe ipse itraneū est: vtpote ɔ̃nāle. Iste aūt sunt p^e ppōnes: quas dignitates vocamus. Juxta illud Cō mētatoꝛis p̄ de aīa. cō^to p̄. Intellectus agēs est cā pmarū ppōnū quo ad euidētiā. s. z assensum. ℭ Quedā v̄o p positiones sunt qb^9 vt fiāt euidētes itellectui nō sufficit iteri^9 lumē. s; reqrit medi^9 termin^9 applicat^9 zc̄. z i istis cā pxima euidētie z assensus nr̄i ē ipsuz mediū. exterius rō vocata ab Ari. Ratio qdē: qr rō est. q̄ videāt ppōnes ille z assentiamus eis. Exterius v̄o: qr nō ab ipsa nā aīe medij termini lumē emanat. sed a sensibilib^9 que ex̄ aīaz sunt. acq̄sitū est: hō sūt ppōnes sunt vere qdē: sed nō pri me. s; demōstrabiles: q̄ suppōnes: vel petitiones: vel qō nes denoiant zc̄. Cōtra pmas: qr interius. i. ex nā q̄ cōis est oibus est ratio: nō pōt instari intrinsecus. l; extrinse cus s̄m vocē possit ɔ̃dici. Contra secūdas. Quia ex sen sibilibus extra ratio venit: rōnibus apparētibus instari adeo potest. vt decipi etiam possimus: vt patet.

Cō. p̄.

Circa illam ɔ̃tiem qua dr̄ terminos suppōnes nō eē: nota in 2^a rōne (ly intelligere) cū ait terminos itelligē opz. pōt nāq̄z (ly itelligere) sumi duplr̄. Uno mō vt distinguit ɔ̃ sentire: put ab intelligere aīam humanaz intellectiuā vocam^9. z sic cōpꝛehēdit sub se oēs opones itellect^9 cuiusq̄z. z sic nō sumit hic dū dr̄ q̄ terminos opz itelligere zc̄. Alio mō sumit vt distinguit ɔ̃ rōcinari. p ut ab itelligere subas separatas itelligētias dicimus. z aīam humanā rōnalē poti^9 q̄z itellectualē appellamus: z qm̄ apphēdē absq̄z discursu ppꝛiū est subaꝝ sepataꝝ. z aīe humane nō nisi p quādā pticipationē cōuenit: eo q̄ supremū isimi ɔ̃tingit infimuz supmi. vt Dionysi^9 ait. iō duob^9 modis iuenit in nobis itelligē sic sumptū. s. respe ctu primoꝝ cōplexoꝝ: q̄ nūc diximus solo lumine itelle ctus clarere: z a tali itelligere habitū pn^cō intellectū vo camus. z respectu incōplexoꝝ: q̄ (vt sic) nec vera nec fal sa sunt: nec cōpōne: nec diuisione pcipiunt: s; solo itelle ctuali aspectu. z tale itelligē pp sui excellētiā ppꝛiuz no mē sortitū ē. z absolute itelligē vocat cōicato cū supioꝝ spūum opone vocabulo. z sic in pposito sumit. cū dr̄ ter minos itelligē oz: qm̄ diffōnes: neq̄z discurrēdo: neq̄z cō ponēdo: z diuidēdo cogscim^9 (nisi forte p accn̄s) s; sim plici apphēsione. Suppōnes aūt q̄ eē vel nō eē dicūt cō ponēdo z diuidēdo iuenimur. ℭ Appellauit āt diffōnes terminos ab ipso terminādi actu. qm̄ sic termin^9 rei rez ita cōplet: vt nihil desit: aliter terminata nō ē: z nihil illi us ex̄ terminū ē: aliter nō ɔ̃cluderet totam rē quā termi naret: z nihil itra terminū est: qd̄ illius rei aliqd non sit: aliter ppꝛius terminus eius nō eēt: s; excederet termin^9 terminatū. ita diffinitio rē a prima poteutia vsq̄z ad vlti mum actū explicās: p oia facit (vt de se patet.)

Circa 3^am rōnē qua terminos nō eē suppōnes pbat. dubitat: qr sibiipsi ɔ̃rius vr̄ Ari^ur. supra nāq̄z i cap^o 9°. diffōnē eē vl̄ium docuit z non singulariū: q̄ corru ptibilia sunt. nūc v̄o ait q̄ diffō: neq̄z ē vl̄is: neq̄z pticula ris. Ad h̄ facile dr̄: q̄ aliud ē diffōnē eē vl̄ia. i. rei ɔ̃ditio nem vl̄itatis h̄ntis: z aliud est diffōnē non includere sig^m vl̄e: aut pticulare. p^m enim sign̄at rez que diffinit ad h̄ vt diffiniat oportere abstractā eē a mālib^9 ɔ̃ditionibus. 2^m sūt denotat in diffōne ipsa sig^m nullū assumi. hec āt duo: nō solū sibiinuicē nō ɔ̃dicūt: s; nec nō ɔ̃ueniūt cuilibet dif finitioni. z p^m qdē supius declarauerat Aristoteles cum diffōnes sempiternoꝝ eē docuit. 2^m v̄o mō dicit. S; cāz nō assignat: qr valde euidēs est: qr cū in diffōne nihil po nēdū sit nisi qd̄ sign̄at ipsuz diffinitū vl̄ ei^9 pn^a zc̄. z signa non significāt s; ɔ̃significāt: qm̄ vl̄r vel particulariter af

T. c. 22.

T. c. 22.

ꝓ cap. 2°c.i.p° mediuz

firmatur vel negatur. vt dr̃ in primo ⁊ 2° perihermenias ꝯsis
est: ꝙ nullũ signũ in diffõne ponatur. ⁊ ideo non est sicut in
toto: nec sicut in pte: nõ. n. dicimus quoddã aĩal rõnale:
aut aĩal qd̃ dr̃ rõnale: terminũ hoĩs assignãtes: sꝫ simplr̃
aĩal rõnale. Nec credas Aristotelẽ oblitũ indefinitorũ
cum dixit oĩs petitio: sicut in toto aut in pte: sed sub par
ticularibus cõprehẽdisse eas: scito ꝙ equivalent.

De vsu principioꝝ cõmunium ⁊ proprioꝝ in sciẽtijs demonstratiuis. Cap. xij.

T.c.26.

Ontingere autẽ nõ simul affirmare ⁊ negare: neqꝫ vna recipit dmõstra-
tio. sꝫ si idigeat mõstrari ꝯclõnẽ sic.
Ondit ꝙ accipiẽtibꝰ primũ de me-
dio ꝙ veꝝ sit affirmare: negare aũt nõ veruz:
mediũ ãt nihil differt eẽ ⁊ nõ esse accipe. Silr̃
aũt ⁊ tertiũ. Si. n. assignet de quo hoĩe dicere
veꝝ ẽ eẽ aĩal: ꝗ̃uis nõ hoĩem verũ. Sꝫ si solũ
hoĩem aĩal eẽ: omne nõ aĩal aũt nõ. erit. n. ve-
rũ dicere calliã ⁊ nõ calliã eẽ aĩal. nõ aĩal autez
nõ. Cã aũt est ꝙ primũ nõ soluz de medio dr̃:
sꝫ ⁊ de alio: ppĩd qd̃ ⁊ de plibus. Quare si ne
qꝫ mediũ ⁊ idẽ ⁊ nõ idẽ est ad ꝯclõnẽ nihil dif
fert. Omne aũt affirmare aut negare: que est
ad ĩpoĩe demõstratio accipit. ⁊ hoc neqꝫ sem-
per vlr̃. sꝫ quãtũ sufficiẽs est. Sufficiẽs aũt est
in gñe. Dico aũt in gñe: vt circa qd̃ genus de
mõstrationes sunt: sicut dictũ ẽ pus. Cõi-

T.c.27

cãt aũt oẽs scie ꝺm cõia: cõia aũt dico quibus
vtunt: tanqꝫ ex his demõstrãtes: sꝫ nõ demõ
strãt de qbꝰ nõ demrãt. Sꝫ dialectica oĩbus
est. ⁊ si aliq̃ vlr̃ tẽtet monstrare cõia: vt qd̃ est
omne affirmare aut negare: aut qd̃ ẽ equalia
ab eq̃libus: aut quelibet taliũ. Sed dialectica
non est sic diffinitoꝝ quorũdã: nec generis ali
cuius vniꝰ est. nõ. n. ĩterrogaret. demõstrãtez
eniz nõ est ĩterrogare: ppĩd qd̃ oppositoꝝ eẽ
nõ demõstrat idẽ. ostẽsum aũt ħ est in his que
de syllogismo sunt. Si aũt idẽ est syllogistica
ĩterrogatio ⁊ ꝓpositio ꝯdictionis. Proposi
tiones aũt sunt ꝺm vnãquãqꝫ sciaz: ex qbus ẽ
syll̃s. Scd̃m vnãquãqꝫ erit vtiqꝫ aliq̃ interro
gatio scibilis: ex qbus qdẽ ꝺꝫ vnãquãqꝫ sciaz
ꝓpriꝰ fit syll̃s. Manifestũ ergo ꝙ nõ oĩs ĩter-
rogatio geometrica erit neqꝫ medicinalis. silr̃
aũt est ⁊ in alijs. Sed ex qbus aũt demõstrat
aliqd eoꝝ de qbus geometria est: aut ex eisdẽ
demonstrat geometrice: sicut in speculatiua.
silr̃ aũt ⁊ in alijs. Et de his qdẽ rõnem ꝯsigit
ponẽdã eẽ ex geometricis pncipijs ⁊ ꝯclõni
bus: sꝫ pncipioꝝ nõ ponẽdã rõnẽ eẽ geome-
trie: ꝺm ꝙ est geometria. silr̃ aũt ⁊ in alijs sciẽ
tijs. Neqꝫ oẽm interrogationẽ: itaqꝫ est vnũ-
quẽqꝫ sciẽtẽ ĩterrogare: neqꝫ ꝺm oẽ ĩterroga-
tum rñdere de vnoquoqꝫ sed q̃ sunt ꝺm scien
nã determinatã: si aũt disputat aliqs cũ geo-
metra ꝺm ꝙ est geometra: sic manifestum est
qñ bñ si ex his aliqd demõstret. si vo nõ: nõ
bene. Manifestũ est aũt qñ nõ arguit geome
trã: sꝫ aut ꝺm accñs. quare nõ vtiqꝫ erit in non
geometricis de geometria disputãduz. Late
bit enim praue disputãtẽ. silr̃ autẽ ⁊ in alijs se
hñt sciẽtijs. Quã ãt sunt geometrice inter

T.c.28

rogatiões nõne sunt ⁊ non geometrice? Et q̃
ꝺm vnãquãqꝫ sciaz. ⁊ que ꝺm ignorãtiã quali
bet geometrice sunt. Et vtrũ ꝺm ignorãtiã sit
q ex oppositis syll̃s: aut paralogismꝰ. Scd̃m
geometriã aũt: aut ex alia arte: vt musica ẽ in-
terrogatio nõ geometrica. De geometria pa
ralellas subire opinari geometrica quodãmõ
est: ⁊ nõ geometrica alio mõ. duplr̃. n. ẽ ħ sic
arithmõ. i. qd̃ est sine rithmo. altera quidem
nõ geometrica est in nõ hñdo: altero vo ĩ pra
ue hñdo ⁊ ignorãtia hec q̃ ẽ ex huiõi pncipi-
is ꝯria ẽ. In doctrinis aũt silr̃ nõ ẽ paralo

T.c.29

gismus ꝙ mediũ sit semp duplr̃. ⁊ de ħ. n. dr̃.
⁊ hoc iterũ dr̃ de alio dĩ. qd̃ aũt pdicatur non dr̃
oẽ. Hec aũt sunt vt videre est ĩtellectu. sꝫ in rõ
nibꝰ latet vtrũ oĩs circulus figura sit. si aũt scri
batur manifestũ ẽ: ꝙ aũt sunt carmina circulus
manifestũ qñ nõ est. Nõ opꝫ aũt instãtiam in
ipsum ferre si sit ꝓpositio ĩductiua: sic. n. neqꝫ
ꝓpositio est que nõ ẽ in pluribꝰ: nõ. n. ita erit ĩ
oĩbus. ex vlĩbus aũt est syll̃s. manifestũ autẽ
est: qm̃ neqꝫ ĩstãtia est. eedẽ. n. sunt ꝓpõnes ⁊
ĩstãtie. quã. n. fert instãtiã. hic erit vtiqꝫ ꝓposi
tio: aut dialectica: aut demõstratiua. Cõtigit
aũt quosdã nõ syllogistice dicere: pp ħ ꝙ acci
piũt vtrisqꝫ ĩherẽtia: vt ⁊ schenes fac ꝙ ignis
ĩ multiplicata analogia sit. nãqꝫ ignis cito ge
neratur: vt dicit. hec ẽ analogia. Aliqñ qdẽ igit
syllogiçare non ꝯtingit ex acceptis. aliqñ vo
ꝯtingit. sꝫ non vr̃. Si aũt ĩpossibile esset ex fal-
sis veꝝ mõstrare facile vtiqꝫ eẽt soluere. ꝯuer
terent. n. ex necessitate. sit eni. a. eẽ. ħ aũt cum
sit ea vtiqꝫ sunt q̃ noui. qñ sunt vt. b. ex his de
mõstrabo ꝙ illud est. Cõuertunt aũt magis
que sunt in mathematicis: qm̃ nullũ accñs re
cipiunt. sed in hoc differũt ab his que sunt in
dialogis ꝺꝫ diffõnes. Augetur aũt nõ per me-
dia: sꝫ ĩ post sumẽdo: vt. a. de. b. hoc aũt de. c.
iteꝝ hoc de. d. ⁊ hoc in ĩfinitũ: ⁊ in latus: vt. a.
de. c. ⁊ de. e. vt est numerus q̃tus finitus: aut
ĩfinitus: hoc aũt in quo fit. a. impar numerus
q̃tꝰ in quo. b. impar numerus in quo fit. c. ẽ
vtiqꝫ

vtiq3.a.d.c.7 est par quãtus numerus in quo sit.d.par numerus in quo est.c.est g̃.a.de.c.

¶ Summa huius capituli hec est.

p^a 2 Nulla demõstratio vtit̃ h̃ p̃n^o ꝯtingere sil̃ affiemare 7 negare est ipol'e: seu ñ ꝯuenit simul affirmare 7 negare.ꝑbat̃ a p̃o ri:q2 si vteret̃ ex pte maioris extremitatꝭ su perflue fieret:q2 idẽ significat dicẽdo hõ est aial:7 dicẽdo hõ est aial:7 nõ est non aial:si ex pte medij aut minoris extremitatis nihil differt:quo ad illationez ꝯnis 7 necessitatẽ p̃missaꝝ:nõ minus enim p̃nuisse sunt vere:7 sequr ꝯclusio vera:si de medio affirmato esset ve rificet̃ maior extremitas q̃z si de eo affirmato 7 negato verificet̃:7 sil'r ẽ de minori ex̃mitate tã respectu medij q̃z maioris extremitatis:ꝑbat̃.q2 primũ non solum de me dio dr̃:sed de alio:qm̃ de plurib^9 dicit̃ q̃z medium.

2^a 2 ¶ Demõstratio ducẽs ad impossibile vtitur hoc p̃ncipio. omne affiemare aut negare verum est:7 nõ semꝑ vl'r.sed ꝯtracto ad genus circa qd̃ demonstrationes sunt.

3^a 2 ¶ Cõicant oẽs scientie f̃m cõia (vt ex quibus) non vt de quibus nec vt que demonstrant.

4^a 2 ¶ Dialectica 7 si aliqua vniuersaliter tentet monstrare cõ munia omnibus vtitur.

5^a 2 ¶ Sed dialectica nõ est sic diffinitoꝝ quorũdã neq3 gene ris alicuius vnius.probatur a posteriori:q2 si eẽt nõ in terrogaret.ꝑbat̃.q2 demõstrator nõ interrogat.probat̃. q2 idẽ oppositoꝝ esse non potest demõstrari.

6^a 2 ¶ In q̃libet scia sunt ꝓprie iterrogationes scibiles.ꝑbat̃ a p̃ori:q2 propõ 7 interrogatio syllogistica idem sunt.

7^a 2 ¶ Proprie iterrogationes i geometria sunt: ex q̃bus aut demõstrat̃ aliq̃d de geometricis:aut aliq̃d demõstratur geometrice sic in speculatiua:7 sil'r est in alijs sciẽtia.

8^a 2 ¶ De proprijs interrogationibus geometric ponẽda est ratio ex principijs 7 conclusionibus geometricis: prin cipiorum ꝟo ratio non est danda a geometra f̃m ꝙ geo metra est:7 similiter est in alijs.

9^a 2 ¶ In qualiber scia sunt proprie r̃nsiones que.s.sunt f̃m il lam determinatã sciẽtiã declarat̃:ex proprijs interroga tionibus:q2 nõ est vnũquẽq3 sciẽtem quodlibet interro gare:nec f̃m omne interrogatum respondere.

10^a 2 ¶ In qualibet scia sunt proprie disputatiões:q.s.sunt vt inter geometras f̃m ꝙ geometre.probatur a priori: q2 aliter non arguit geometra nisi f̃m accidẽs.

Cor^m ¶ Quare non erit in nõ geometricis de geometria dispu tandum.probatur:q2 latebit praue disputantem:7 simi liter est in alijs scientijs.

Q̃ õ p^a ¶ Utrum sint alique interrogationes non geometrice: 7 similiter in alijs scientijs.

2^a ¶ Utruz interrogationes que sunt f̃m ignorãtiã geome trie sint geometrice:7 sil'r in alijs scientijs.

3^a ¶ Utrũ syllogismus ignorãtie in vnaquaq3 scientia sit ex oppositis syllogismus:an paralogismus.

Ad p̃^am ¶ Interrogatio ex alia arte puta musica:ñ geometrica ẽ.

2^am ¶ Scd̃m ignorantiaz geometrica quodãmodo est:7 quo dãmodo non geometrica.dicitur enim non geometricũ dupl'r.s.in non habẽdo 7 praue habẽdo.sicut arithmos dupliciter.s.non sonans 7 praue sonans.

3^am ¶ In doctrinis non sil'r est paralogismus.ꝑbat̃ a p̃ori.p̃ q2 mediuz in eis semꝑ est dupl'r.s.de ipso omni: 7 ipsum de alio omni:7 qd̃ p̃dicat̃ non di omne.ꝑbatio maioris: q2 hec sunt vt videre intell'u.Decl'atio hui^9 ꝑbõnis:l3 in orõnibus lateat ꝙ ois circulus sit figura: si tñ scribatur manifestũ est:7 ꝙ nõ sunt carmina circulus.

Propõ p^a ¶ Non opz ferre instãtiã in ipsuz syllogismũ.s.demõstra toris:si sit ꝓpositio inductiua.i.particularis.ꝑbat̃ a p̃o ri:q2 instantia in demonstratione est ꝓpositio demõstra tiua:q2 quã ferũt instantiã ꝓpõnem faciũt:ꝓpositio aũt demonstratiua vniuersalis est q2 de omni.

2^a ¶ Aliqñ nõ ꝯtingit syllogizare ex acceptis:cum accipiũt vtrisq3 iherẽtia vt schenes fac̃:aliqñ ꝯtigit s3 nõ videt̃.

3^a ¶ Si eẽt ipol'e ex falso veꝝ mõstrare facile eẽt resoluere. ꝑbat̃ a p̃ori:q2 ꝯuerteret̃ ex necessitate ꝟita a ꝯnis 7 pre missaꝝ.vt p3 i termis.a.añcedente ꝟo:7.b.ꝯsequẽte.

4^a ¶ Cõuertunt̃ magis q̃ sunt in mathematicis.ꝑbat̃ a p̃o ri:qm̃ nullũ accñs recipiunt:qd̃ declarat̃:q2 in hoc diffe runt ab his que sunt in dialogis:sed assumũt diffõnes.

5^a ¶ Augẽtur demonstrationes non per media: sed in post assumẽdo:vt.a.de.b.b.de.c.c.de.d.7 hoc in infinitum:7 iterũ in latus:vt.a.p̃ modo de.c.tertio modo:7.e. tertio modo per.b.mediũ vt in finitum:aut infinitum ue nume ro pari 7 impari pet numerum quantum.

¶ Series autem hec est.

Intendens in hoc cap̃ declarare qũo scie vtan tur cõib^9:7 proprijs:tria facit.7 p̃ qũo vtant̃ cõibus decl'are intẽdẽs p̃mis duab^9 ꝯnib^9 insinuat:qũo vtant̃ p̃ncipiis cõissimis addens in 3ª ꝯne: qũo vtantur p̃ncipiis cõibus vl'r loquẽdo apponitq3 in quarta 7 q̃nta dñiam:quo ad vsum cõium inter sp̃ales 7 cões sciẽtias:7 cões inter se.2° qũo vtant̃ ꝓprijs insinua re intẽdens:qualiter interrogãdo r̃ndẽdo 7 disputãdo eis vtant̃:q̃nque sequẽtibus ꝯnibus ordinate enucleat:7 3° adhuc circa ꝓprioꝝ vsum insistẽs:7 qualiter cuz deci piũtur ꝓprijs vtant̃ declarare volẽs tres q̃ões circa ꝓ prias iterrogationes:7 syllogismos deceptorios ꝓprios mouet 7 ordinate soluit vt posuimus. Sed circa tertiẽ q̃õnis solutionẽ:q2 difficultatẽ patitur:sic ꝓcedit:qm̃ in ipso p̃n^o r̃nsionis in demõstratiuis nõ eẽ paralogismos i dictione:declarat ex eo qd̃ intellectu vident̃ adducens exẽplũ in fallacia equocationis:7 de sil'ibus idẽ sumẽdũ relinquens iudiciũ.deinde in p^a ꝓpõne q̃les sint proprie instãtie in demõstratiuis iterponẽdo subdit: subdit q̃dẽ q2 hic determinãdũ erat qũo demr̃ationes ꝓprijs instan do vterent̃:interserit ꝟo:q2 hoc ad decl'andaz 2^am r̃nsio nis partẽ:ꝙ.s.nõ sunt paralogismi ex̃ dictionẽ in demon stratiuis p̃parat:vñ ꝓsequẽdo r̃nsionẽ itẽdẽs:ꝙ nec pa ralogismi extra dictionẽ fiũt in demonstratiuis: vel 7 in idẽ redit:intẽdẽs declarare:ꝙ demr̃ationes hñt hoc pe culiare:ꝙ vtunt̃ ꝓprijs absq3 ea forma syllogistica: cui^9 negligẽtia sit sophisma ꝯñtis in alijs:7 per hoc h̃r: ꝙ in demõstratiuis nõ est paralogismus ex̃ dictionez: ex quo nõ est ille de quo maxime est dubiũ:q2 inq̃3 h̃ itẽdit 7 so phisma ꝯñtis a positione ꝯñtis fieri:7 ex puris affirma tiuis in 2ª figura:equivaler.eo ꝙ syll's i 2ª figura ex affir matiuis vtitur medio vt ꝯñte 7 añte.p̃^m sicut arguens a positione ꝯñtis vtitur vno 7 eodẽ vt ꝯñte 7 añte:ideo in 2ª ꝓpõne declarat:qñq3 licere ex affirmato bis p̃dicato syllogizare:7 qñq3 nõ.7 ex 3ª ꝓpõne ꝯditionali:subintel lecta vera cathegorica.s.ꝙ demõstratio non põt esse ex falsis:que ponit p̃ articulariter añs illius conditionalis intẽtum habet̃ qd̃ diximus 7 ꝯfirmat 4ª propõne idem alia rõne sp̃aliter in mathematicis.qm̃ ꝟo que vlti ma est ꝓpõnem:vel r̃ndẽs.tacite obiectioni:que ex 4^a ꝓ positione oriri põt adiecit:vel vt rõne ad idem: vt in.s. Tho.habes:vel q2 determinatis proprijs iterrogationi bus.r̃nsionibus.disputationibus.deceptionibus:taz in dictione q̃z extra dictionẽ:7 instãtijs superat de proprijs augmẽtationibus demõstrationũ determinare.

Circa p̃mã ꝯnẽ occurrit dubiũ.An p^a p̃n^a ingrediant̃ formal'r demõstrationẽ ostẽsiuã:vr̃ eni ꝙ sic.p̃ q2 exprimur hũc ꝓcessum eẽ demõstratiuũ (saltẽ nãl'iter loquẽdo) idẽ simul eẽ 7 nõ eẽ est impol'e.mãm p̃mã esse

Ita arg. cōmē. 2. physicorū com. 12.

sine forma est idē simul eē ꝛ nō eē. ergo māꝫ p̄mā eē absq̃ forma est impoīe: ꝛ tū maior hui⁹ demōstrationis: est p̄nᵐ p̄ᵐ in sua cōitate sumptū. ergo prima p̄nᵃ formalr̄ demonstrationē ingrediuntur. ¶ Scḋo qꝛ Aristoteles in hac prima ꝯne ponit expresse primū p̄nᵐ assumi in demōstratione: ex pte maioris extremitatis ꝛ expientia ꝯuicit hoc posse fieri: vt pꝫ in extremo ex textu sumpto. s. hō ē aial: ꝛ non est non aial: callias est hō. ergo callias ē animal: ꝛ nō est nō aial. ergo idē qḋ p̄us. ¶ Tertio qꝛ nisi prima p̄nᵃ formalr̄ ingrederent̄ aliquā ostēsiuā demonstrationē sequeret̄ alterū hoꝝ. s. vel q̄ inter ꝯnem demōstrabilē ꝛ prima p̄nᵃ eēt infinita distātia: vel q̄ demōstratio ad impoīe eēt prior demōstratione ostēsiua: quorum vtrūqꝫ est inconueniēs. ꝯña deducit̄ sic: sit. a. ꝯclusio que demonstretur p. b. p̄nᵐ: ꝛ. b. per. c. ꝛ. c. per. d. ꝛ sic deinceps ascēdēdo: aut deueniet̄ ad id qḋ imediate ꝯcludet̄ ostēsiue ex primis pricipiis: ꝛ habet̄ intētū: aut non. ꝛ si nō deueniet̄ ad aliqd qḋ imediate ꝯcludit̄ ex primis principiis demōstratione ducēte ad impossibile. ꝛ habet̄ 2ᵐ incōueniēs: aut nunq̄ꝫ deueniet̄ ad aliqd imediate ꝯclusum ex primis principijs. ꝛ sic est distātia infinita iter cōclusionē illā ꝛ prima pricipia. Si enim finita eēt ptransiretur tādē: ascēdēdo ex ꝯclusione ad ipsa principia.

¶ Ad euidētiā huius dubitationis sciēdū est q̄ pricipia ingredi demōstrationē: duplr̄ itelligi pōt. s. v̄tualr̄ ꝛ formaliter. ¶ Virtualr̄ igredi demōstrationē ē v̄tutē suam ad demr̄ationē cooparī: ꝛ in ꝑposito fit qū id in quo saluat̄ p̄nᵒʳ v̄tus illoꝝ v̄tute ꝯnem infert: ꝛ hoc mō nō ē dubium p̄ma p̄nᵃ oēs demōstrationes igredi: qū in oib⁹ p̄missis q̄ demōstrationē integrant saluat̄ p̄moꝝ p̄ncipiorum vis qua ꝯnem iferūt: roborāt ꝛ ꝯfirmāt sicut in oībus causis scḋis: vis p̄me cāe opat̄. Vn̄ Aristoteles ad sciētiā reqsita numerās loco p̄missaꝝ dignitates enumerauit cāūi p̄ncipalē tāgēs: a qua oēs p̄misse deriuant̄: ꝛ in hoc capl̄o ait. q̄ oēs scie cōicāt s̄m cōia: vt ex qb⁹ demōstrant. i. vt dignitatibus seu p̄ncipijs v̄tualr̄. (Modū aūt declarare quo p̄ma p̄nᵃ coopantur oībus p̄missis altioris negocij est: nec pigeret si logicus itellectus tāte rei capax esset.) Formalr̄ aūt ingredi demōstrationē est s̄m seipsuꝫ in demōstratione assumi. Qḋ qꝛ multiplr̄ i ꝑposito fieri pōt duplici distīōne ad hoc elucidāduꝫ est opus.

Infra T. c. 20 T. c. 27

¶ Prima est. p̄nᵃ prima duplr̄ sumunt̄. s. in terminis cōmunissimis vt nō ꝯtingit simul eē ꝛ non esse: ꝛ ad terminos spāles ꝯcta vt nō ꝯtingit simul hr̄e tres angulos ꝛ nō hr̄e. moueri ꝛ nō moueri: ꝛ hꝰ. ¶ Scḋa distīō est: p̄nᵃ p̄ma sumunt̄ duplr̄. s. in actu signato vt nō ꝯtingit simul eē: ꝛ nō eē: moueri ꝛ nō moueri: ꝛ silia. ꝛ in actu exercito: vt. a. est ens ꝛ nō ē nō ens: ꝛ. b. mouet̄ ꝛ nō mouet̄: ꝛ hꝰ. Cū eīꝫ primū p̄nᵐ sit. affirmationē ꝛ negationē eiusdē de eodē ꝛc̄. nō se cōpati. Hoc qḋ dico non ꝯtigit silr̄ eē ꝛ non eē: vel affirmare ꝛ negare: vel moueri ꝛ nō moueri: significāt illud. Sꝫ non exercēt affirmationē ꝯtigētē: ꝛ negationē nō vel ecōuerso. Illud v̄o qḋ dico. a. est ens ꝛ nō est nō ens ꝛ silia ipsius affirmationis ꝯiūctionem ꝛ negationis separationē exercēt. Secāt aūt se mutuo p̄dicte distīōnes: qꝛ ꝛ p̄ncipia taꝫ cōiter q̄ꝫ ꝯcte sumpta in actū signatū ꝛ exercitū diuidūtur ꝛ ecōuerso. p̄nᵃ tam in actu signato q̄ꝫ in exercito in cōiter sumpta ꝛ ꝯcta secantur. Tāgit v̄o vtraqꝫ distīō p̄nᵃ formalr̄ sumpta: qꝛ cum mēbra vtriusqꝫ coincidāt: ꝛ mēbra prime distīōnis p̄ncipia sint formalr̄ sumpta. In oib⁹ mēbris p̄nᵃ formalr̄ sumēda erūt. Q aūt p̄me distīōnis mēbra principia sint formaliter sumpta: lꝫ ex se euidēs sit: tū ex eo suaderi pōt q̄ supius formalr̄ sumit̄ nō solū qū s̄m se sumit̄. Sed ēt qū applicatū ad suū inferi⁹ accipit̄: eo q̄ inferius actu ꝛ intellectu icludit in se supius. Sicut in mathematicalibus nō solū formalr̄ sumit̄ hoc p̄nᵐ. Si ab eq̄libus ꝛc̄. qū dī si ab eq̄libus eq̄lia demas ꝛc̄. Sed ēt qū dī: si ab eq̄libus magnitudinibus eq̄les magnitudines. Et si ab eq̄libus lineis ꝛc̄. ¶ Pōt ergo ad ꝑpositū descēdēdo p̄nᵃ prima ingredi formalr̄ demōstrationē ostēsiuā itelligi quadrupliciter. ¶ Primo loquēdo de p̄ncipijs p̄mis in sua cōitate sumptis in actu signato: puta q̄ hoc qḋ dico nō ꝯtigit eē ꝛ nō eē: assumit̄ vt p̄missa alicui⁹ demōstrationis. ꝛ hoc mō nō inuenit prima p̄nᵃ demōstrationē ostēsiuā formaliter ingredi: vt p̄ᵐ argᵐ ꝛ silia ostēdūt ꝛ demōstrationes in qb⁹ p̄nᵐ ipsum cōcludit̄ de inferiori qḋ fit qū ꝯest p̄nᵐ ꝯctum. vbi grā. idē simul esse ꝛ non eē nō ꝯtigit. moueri ꝛ nō moueri sunt eē ꝛ nō esse. ergo idem simul moueri: ꝛ nō moueri non ꝯtingit. ¶ Scḋo loquēdo de principijs primis ꝯctis tū: ꝛ i actu signato: puta. a. nō pōt silr̄ moueri ꝛ nō moueri. ꝛ h̄ mō ēt demr̄ationē ingrediunt̄: vt pꝫ in exēplo adducto de mā p̄ma: dicēdo idē eē i actu ꝛ non in actu nō ꝯtingit: māꝫ eē sine forma est māꝫ esse in actu ꝛ nō in actu. ḡ māꝫ eē sine forma nō ꝯtigit. ꝛ sic de aliis. ¶ Tertio pōt itelligi de p̄ncipijs p̄mis i sua cōitate: in actu exercito. puta. a. est ens ꝛ non est non ens.

¶ Et silr̄ 4° ꝛ vltimo mō pōt itelligi de pricipijs primis ꝯctis in actu exercito. puta. a. est mobile ꝛ nō est nō mobile: ꝛ neutro hoꝝ modoꝝ p̄nᵃ p̄ma demōstrationē igrediūtur ostēsiuā: qꝛ supfluitatē demōstratio abhorret: vanū aūt est postq̄ꝫ affirmauimus aliqd de aliq̄ addere negationē ꝯdictoriā ab eodē: sufficit. n. affirmasse. Si. n. intēdimus demōstrare mūdū nō eē infinitū: sed finitū: non opꝫ assumere. oē corpus ē finitū ꝛ nō est ifinitū. sed sufficit dicere. omne corpus est finitū. mūdus est corpus. ergo ꝛc̄. nihil. n. minus vel magis efficax reddit̄ demōstratio illi⁹ subtractione vel additione. Et nota q̄ qꝛ Aristoteles de vsu p̄moꝝ p̄nᵒʳ agebat nūc: vsus aūt rei attēdat̄ penes exercitiū eius: nō indistincte docēs: quō demōstrationes accipiūt p̄ma p̄nᵃ dixit: neqꝫ vnā demōstrationem ostēsiuā illa accipe: intēdēs de illis i actu exercito (vt pꝫ in exēplo subdito) hō est aial ꝛ nō est non aial ꝛc̄. ¶ Ad p̄ᵐ ergo aliter rūdere non opꝫ. qꝛ primū mēbrū ostendit.

¶ Ad 2ᵐ dī q̄ textus Aristotelis non vniformiter videtur haberi apud oēs: ꝛ. s. Tho. textus siquidē q hodie cōiter inuenit̄ ille nō est quē. s. Tho. glosauit: vt diligenter intuēti clare liquet: ꝛ lōge melior est lr̄a sancti Tho. lr̄a cōi in h̄ passu: vt patebit. Scḋm. n. cōem lr̄aꝫ Aristoteles affirmat (ꝯditionalr̄ tū) p̄nᵐ primū assumi i demōstratione. Scḋm v̄o lr̄am. s. Tho. ꝓbat oppoᵐ vt sumarie deduximus: ꝛ lꝫ cōi littere applicare verbales glo. s. Tho. sit difficile (nisi forte extorquēdo) a sensu tū sua expō nō lōge est: qꝛ dicimus: q̄ pp formā syllogisticam illud affirmauit: ꝛ q̄ ꝯditionalis nihil ponit: sed vera ē tm antecedēte q̄ꝫ ꝯsequēte exñte impossibili: ꝛ q̄ breuitate vtens dicēs principiū p̄ᵐ ꝯtingere exerceri in maiori extremitate: subintelligi voluit hoc esse supfluū: vt littera. s. Tho. hꝫ: vel ipse exponēdo adiecit: qꝛ euidēs ex se est: lꝫ alij antiqui sibi in hac expōne non consentiant.

¶ Sꝫ ꝯ hanc rūsionē vt magis elucescat instat̄ duplr̄. Primo qꝛ si volo ꝯcludere aliud inesse alicui: ꝛ eius oppositū nō ineē: necessariū ꝛ nō est supfluū est cōditionare maiorē extremitatē affirmatione ei⁹ ꝛ negatione oppositi. Verbi grā. si ꝯcludēdū est mūdū esse finitū ꝛ nō infinitū: opꝫ assumere. Omne corpus est finitū: ꝛ nō ifinitū. mūdus est corpus. ergo mūdus ē finitus ꝛ nō infinitus. Scḋo qꝛ illa additio non est supflua: q̄ posito eo: cui additur: cadit sub dubio: sed posita affirmatione alicui⁹ p̄dicati de aliquo: adhuc cadit sub dubio remotio oppositē negationis ab illo. ḡ ꝛc̄. minor exēplariter declar̄: qꝛ scito q̄ corpus sit aial adhuc nescitur ꝛ non est non aial: qꝛ ista

q2 ista additio falsa est: cũ eius ɔ̃dictoriũ sit vera. s. corp⁹ est nõ aial: vt pz. ¶ Ad pᵐ horũ dr: q aliud est loq de reqsitis ad syllogismũ: r aliud de reqsitis ad demrationẽ. lz enim ad formã syllogisticã integre seruandã stãte illa hypothesi oportet ɔditõare maiorẽ extremitatẽ affirmatione r negatione rc. qztũ tñ ad vim demonstrãdi nõ minus efficacter ɔ̃cluderet ɔ̃ illa: si assumeret. oẽ corp⁹ ẽ finitũ qz si cũ negatione oppositi assumit. nihil enim importat plura veritas istius. mũdus est finit⁹ r nõ est infinit⁹: qz istius mũd⁹ est finit⁹ (vt de se pz) r forte antiq rõne r forme syllogistice sic intellexerũt Arist. nõ rõne vis demrativer qz h valde clarũ ẽ cuiqz disciplinato. ¶ Scdo dr q ɔ̃ditionalis illa. Si ɔ̃cludẽdũ ẽ mũdũ esse finitũ: r nõ infinitũ rc. est vera. Sz tam añs qz ɔ̃ñs est falsum: qm demratio nõ minus vitat supfluitatẽ in ɔ̃ne: qz i pmissis. r iõ nulla demratio illã ɔ̃nẽ ɔ̃cludit formalr sz vtualr: dũ ɔ̃cludit affirmatiuã: sed mũdus est finitus. r h sufficit: ad h q sit scibilis: r merito: q2 negatio p affirmationẽ cognoscit r puatio p habitum. ¶ Ad 2ᵐ vo horũ dr. q argᵐ illud ex inaduertẽtia supponũ pcedit: corp⁹. n. põt sumi duplr. Uno° p corpe in ɔ̃t: cũ abstractiõe ab inferiorib⁹: r sic. Si qrat: aut est aial: aut est nõ aial: vr rñdet: neutrũ: q2 ille ɔ̃dictorie nõ sunt: sz affirmatiue: de pdicato finito r infinito: inter qa cũ reduplicatione r pcisione rc. dat mediũ. Si vo queratur: aut est aial: aut nõ est aial negatiua ɔ̃cedit. qm vera est denoiatiua tñ: r sic corpus hz simplicẽ suppõnẽ. Alio° sumit corpus vt supponit psonalr indefinite tñ r sic due: q ɔ̃dictorie vnr sit verificant: vt corpus est aial: r corpus nõ ẽ aial: q2 fm diuersa supposita (lz vage) vtriqz pti substernit (vt pz) si fiant pticulares: de qb⁹ ẽ idẽ iudiciũ dr do aliqd corp⁹ ẽ aial: r aliqd corp⁹ nõ ẽ aial. ¶ Scienᵐ ẽ 2° q cũ dr affirmatiõi supflue addi negationẽ oppositi: itelligim⁹ respectu eiusdẽ ad idẽ: r silr r qcũ ɔ̃ sophisticas iportunitates: qlis hec ẽ dicẽ ɔ̃sueuim⁹. alias de vsu pmi pncipij sermo non eẽt: r in equoco laboraret. r iõ cũ dico: corp⁹ ẽ aial: r nõ est nõ aial: corp⁹ dz p eodẽ: vel eisdẽ pcise accipi: vt stat sub affirmatiõe aialis: r vt stat sub negatiõe nõ aialis: aliter subz nõ est idẽ. Cõstat aũt adeo vt euidẽtius apparẽ nõ patiat nã humana: q vniformiter accepto subo. si affirmatio est va: negatio est falsa: r conuerso. r q mẽte nõ ɔ̃tingit dubitare de negatione posita affirmatione: lz ore instari possit: vt dr. 4. metaphy. ¶ His pl'batis iã pz q falsa ẽ minor argumẽti: r q eius pbatio corpus nõ vniformiter accipit: qm in pma cũ dr corpus est aial: corpus ibi sumit p sensitiuis corporib⁹: lz ɔ̃fuse. In scda at cũ dz q hec est falsa. corp⁹ non est non aial: sumitur corpus pro non sensitiuis: p quibus sua ɔ̃dictoria est va. s. corpus est nõ aial. Nos autẽ corpus vniformiter sumimus. r ideo ɔ̃cludimus superflue assumi in maiore extremitate affirmationẽ eius r negationẽ oppositi: r nihilominus dicemus hãc. s. corpus est aial. r nõ est non aial. eẽ verã: r eius oppositã sub contrarie. s. corpus nõ est aial: r est non aial: esse silr verã: qm sunt in mã contingẽti: r p diuersis suppositis sumuntur (vt de se pz.) ¶ Ad 3ᵐ pncipale dr q loquẽdo de principijs in actu exercito. Manifeste pz argᵐ nõ ɔ̃cludẽ: qm supponit ipsa sic sumpta eẽ r alia. q eis nõ repugnet assumi r pmisse: eõius oppositũ ex supfluitate incidẽre iã liquet. Nec videt ɔ̃cludẽ etiam loquẽdo de pncipijs primis in actu signato: dicaz. n. q nũqz deueniet ad id quod imediate ɔcludit ex pmis pncipijs: q2 forte nulla est cõr immediata ɔ̃clusio: que sit vẽ conclusio. Sz veniet in geometria ad pnᵃ per se nota: r silr in phia: r similiter in metaphysica: que sunt pᵉ pmisse suaz demonstrationũ: r ille pmisse reducentur in pma pnᵃ non eo mõ quo ɔ̃nes reducunt in pmissas: sz quo pnᵃ scdaria reducunt ad pora: sicut in nãlib⁹ aliqua reducunt ad pmas cãs: vt effectus ad cãs: vt ista iferiora ad supiora: r aliq: vt cause scde ad pores: vt inferiores sphere ad supiores vel intelligẽtias.

Tx. cõ. 9

Circa declarationẽ eiusdẽ conclusionis dubitat: eo q Aristo. equocare videt de vsu pmi pncipij i maiore extremitate r minore r medio: ex parte siquidẽ maioris extremitatis ait. est aial: r nõ est non aial. ex parte autẽ medij r tertij: ait. hõ r nõ hõ: callias r non callias. vbi clare pz q nõ vniformiter vtit affirmatione r negatione: r ɔ̃ñter in equiuocationẽ lapsus apparet. ¶ Augeturqz dubitatio: q2 vti medio vel tertio taliter affirmato r negato: modo est vti primo pncipio. nõ enim significat pᵐ pnᵐ q de. a. r non. a. predicet. b. aut nõ pdicetur sz potius q de. a. r nõ nõ. a. verificat. b. g rc.

¶ Ad euidẽtiã huius dubitationis notãde sunt due distinctiones. Prima est q vti affirmatione r negatiõe silr ɔ̃tingit duplr. Uno mõ vti affirmatiõe alicui⁹. r negatiõe oppositi ɔ̃dictorie: vt aial r nõ nõ aial. Alio mõ vt affirmatione alicui⁹ r negatione eiusdẽ: vt aial: r nõ aial. ¶ Secũda ẽ pponũ demrationis ostẽsiue alie sunt ex terminis ɔ̃uertibilib⁹: vt hõ est risibilis. Alie ex pdicato maiori vt hõ est aial. pz ista ex eo q opz demrationis ostensiue propositiones esse nõ solum veras. sed de oi. r p se: qd nõ ɔ̃tingit nisi equa de equis vel maiora de minorib⁹ pdicemus. His notatis dr q cũ tota vis rõnis Aristotelis ad declarãdũ vsum pmi pncipij in demrationibus ostẽsiuis stet in hoc: q aut demõstrator eget affirmatione r negatione simul ex pte pdicati: aut ex pte subiecti. nec sic. nec sic. g rc. r egere vsu affirmatiõis r negatiõis duob⁹ modis ɔ̃tingat supradictis. Uidẽs predicatũ sp maius: aut equũ subiecto eẽ: vidit ex parte predicati nõ posse vti affirmatione r negatõe eiusdẽ: qm falsa fuisset propositio. dicẽdo. hõ est aial: r nõ aial: aut ẽ rõnalis. r nõ rõnalis. ac per hoc illum aliũ modũ quo vti possit seruata vitate expressit. s. vtẽdo affirmatione vnius. r negatione oppositi ɔ̃dictorie. r dicẽ. est aial. r nõ est nõ aial. nec op⁹ erat aliter dicẽ. Ex parte autẽ subiecti. lz videret vtroqz modo posse vti vitate salua affirmatiõe r negatione: q2 vti affirmatione subiecti r negatione oppositi nunquã vitatẽ destruit: vt si dicat: hõ r non non hõ est aial. aut risibilis. r vti affirmatione subiecti r negatione eiusdẽ. quia qñ maius de minori pdicat: nihil adimit veritatis. vt si dicat: hõ r non hõ est aial. In terminis enim ɔ̃uertibilibus hoc nõ liceret. lz inqz vtrũqz videret. q2 tñ vti affirmatione r negatione oppositi. eadẽ rõne vanum esse apparet. quapropter manifesto relictum est circa pdicatũ. ideo hoc sub silentio preterijt r ad reliquũ se trãstulit. declarans q nihil refert quo ad inferẽdam ɔ̃clusionẽ. r veritatem premissarũ an de subiecto r eius negatione possit verificari predicatum qñ predicatum maius potest esse subiecto: r ɔ̃sequenter neutro modo affirmatiõe r negatione simul vtitur demonstratio ostensiua. Et per hoc pz responsio ad primum. non enim vitio equiuocationis defecit sz industria breuitatis: modos oẽs circumspiciens a demonstratione separauit. ¶ Ad 2ᵐ dicit q cum primum pncipium (cuius meminit hic) dicat affirmationem r negationẽ nõ ɔ̃iungẽ simul ad excludẽdas cauillatiões: qd a plenitudine doctrine alienũ nõ est: nedum affirmatiõez r negationẽ oppositi: qd primi principij veritas est: separauit. sed etiã affirmationẽ r negationẽ eiusdẽ: quando veritatem ɔ̃patit: ad est ex parte subiecti: quando predicatum est maius: vbi quedam similitudo contradictiõis est: extra demonstrationem ponere voluit. Et nota q cũ idem iudiciũ de tertio r medio ptulerit: medium ex parte subiecti accepit: r non ex pte predicati: aliter nec esset eadem de vtroqz ratio: nec nihil differret: sed falsa esset

minor: qm̄ ꝺʒ equa ꝺe eqꝫ: aut maiora ꝺe minorib⁹: ꝺici vt ꝺe ꝑ ꝺeclarauim⁹: nec opus erat mediꝫ spāl'r meminiꝫ se ex pte ꝑdicati: qm̄ eadē ꝺe ipso ex pte ꝑdicati ⁊ ꝑ rō est. Nec fallaris h̄ in loco: putās: q̄ꝫ oportē in ꝺemr̄atiōe assumi subm aut mediū affirmatū ⁊ negatū: ad cōcludendum ꝺe subiecto affirmato ⁊ negato. Vbi gratia ad concludēdū callias ⁊ non callias ē hō oportē ꝺicē: hō vel hō ⁊ nō hō est aial: callias ⁊ nō callias ē hō: vel callias ⁊ nō callias est hō. ⁊ nō hō. ḡ callias ⁊ nō callias est aial: has chieras ꝑcul abijce abs te: qm̄ ꝺemr̄atio vnū ꝺ̄ vno ꝯcludit: sicut ⁊ ꝓpōnes eius enūtiant vt supra ꝺixit Aristo.

Circa scdam ꝯnē ꝺubitat' an sit intelligēda ꝺe oib⁹ ꝑmis ꝑncipijs: an ꝺ̄ h̄ tm̄. oē affirmare aut negare verꝫ est: ⁊ est querere an ꝺemr̄atio ad impoīe vtat' etiā illo alio ꝑncipio. s. nō cōtingit sil' eē ⁊ nō esse. Videt' enim q̄ indistincte ꝺe ꝑmis ꝑncipijs accipiēdū sit qḋ ꝺr̄: q2 nō minus ꝺemr̄atio ꝺucit ad ipoīe oppositū isti ꝑ ꝑncipio. ꝺ̄ quolibet ē affirmare vel negare q̄ꝫ ad ipoīe oppositū illi nō ꝯtingit simul eē: ⁊ nō eē (vt ꝺe se pꝫ) ⁊ exēplū clare h̄r ex fine ꝑmi pihermenias. vbi ꝓbat' ista ꝓpō. vnum qḋq3 qū est necesse est eē: ꝺucēdo ad ipoīe hoc: q2. s. aliter contingēt idē simul eē ⁊ non eē: vt clare habes ibi a. s. Tho. Et cōfirmat' q2 Auerrois in isto loco ꝯ^to. s. 26. indistincte loquitur ꝺe istis ꝺuobus ꝑncipijs ꝺicēs ꝺemonstrationē nō egē enunciatione communi nisi in ꝺuobus locis: q̄ꝫ scḋs est quādo ꝺemostramus ad impossibile.

Cap. 6.

Cap. 26

¶ Ad euidētiam huius: opꝫ ꝑsupponē eas quas supra ꝺiximus ꝺistinctiones ꝺe ꝑmis ꝑncipijs habē locum: ⁊ in hoc ꝑncipio: oēm affirmare: aut negare verꝫ ē: qḋ exēplo facile est ꝺeclarare. Accipit' siquidē cōiter in actu signato: qū ꝺr̄. oē aut affirmare: aut negare ⁊c. ꝯcrete vō i actu signato: vt hoīeꝫ currē aut ū currē ē verꝫ. cōiter vō ⁊ ꝯcrete in actu exercito. vt. a. est. b. ḡ nō est ꝺicēdū. a. nō est. b. ⁊c. ¶ Hoc stāte q̄tuor ꝺicimus. Primo q̄ ambo hec ꝑncipia in actu signato siue cōiter siue ꝯcrete sumpta ingrediuntur formaliter rā ꝺemōstrationē ostēsiuaꝫ q̄ꝫ ꝺucētē ad ipoīe. ⁊ ꝺē ꝑ quidē exēpla sunt ꝺata. ꝺe scḋo aūt facile est cuiq3 exercitato adducē: ⁊ h̄r ibidē i ꝑmo pihermenias. Scḋo ꝺicimus q̄ illud ꝑncipiū nō cōtingit simul eē ⁊c. in actu exercito: neq3 ingredit' ꝺemr̄ationē ostēsiuam (vt ꝓbatuꝫ est) neq3 ꝺucētē ad ipoīe eadē rōne: q2 supfluitatē terminoꝝ ōis ꝺemr̄atio abhorret. Tertio ꝺicim⁹ q̄ h̄ ꝑncipio oē affirmare aut negare ⁊c. in actu exercito ꝺemōstratio ostēsiua vti nō pōt: pꝫ istō ex terminis: q2 ꝺemōstrare ostēsiue est ōndere sic eē vel sic nō eē ex veritate assumptaꝝ ꝑmissaꝝ. vsus aūt huius ꝑncipij ꝯsistit in ōndēdo sic eē: q2 eius oppositū est falsum ⁊c. Quarto ꝺicimus q̄ hoc ꝑncipio ꝺemonstrato ꝺucēs ad ipoīe vtiq3 cogit': qm̄ ꝺemōstratio ad impoīe ex ꝺestructione vnius oppositi ad constructionē alterius ꝺirecte ꝑcedit quod ē ꝓprie ⁊ ꝺe exercere hoc ꝑncipiū (vt pꝫ ex ꝺictis.) Signuꝫ aūt q̄ hec sint fm̄ mētē Aristo. ꝺlere inde sumit': q2 loquēs ꝺe illo ꝑncipio. nō cōtingit simul affirmare. ꝺixit: neq3 vna ꝺemōstratio accipit. loquēs aūt ꝺe hoc principio ꝺixit. oē aūt affirmare: aut negare: q̄ ē ad impoīe ꝺemr̄atio accipit ex ipo sermonis stilo insinuans q̄ aliquid cōuenit huic ꝑncipio scꝫ assumi in ꝺemr̄atione ꝺucēte ad impoīe: qḋ illi nō cōuenit. Nec arguas me (q̄so) si in ꝑcedēte ꝯclusiōe loquēs ꝺe vsu illius sp̄ locutus fuerim ꝺe ꝺemōnstratione ostēsiua: qm̄ ꝓp claritatē ꝺoctrine id factū est: ⁊ absq3 falsitate nec ꝺiu nus ꝑmissum est stare animuꝫ suspēsum.

Capi. 6.

¶ Ad argumētum ḡ iam patet responsio: q2 ꝺe principio illo procedit vt signato: nō vt exercito. ¶ Ad cōfirmationē (ob antiquorum reuerētiaꝫ) ꝺicitur: q̄ indefinite: ⁊ nō vl'r intelligēdum est enunciationē vniuersalē ingredi ꝺemonstrationē ⁊c. Ita vt ꝺe illo principio. s. non contingit simul eē. verificetur primus locus. s. si concludēda ē affirmatio alicuius ⁊ negatio oppositi. puta mundus est finitus ⁊ non est infinitus. v'ificetur ꝺico ꝓp formam syllogisticam vt ꝺeclarauim⁹: ⁊ ꝺe isto. s. oē affirmare aut negare: v'ificetur scḋs locus. Sꝫ quando ꝺemonstratio est ꝺucens ad ipossibile: nec aliena est glosa ista a vbis Auer. (vt pꝫ ꝺiligenter intuenti.) Si quis vō contendat ꝺe ei⁹ aut alterius mēte: mihi cure non est: quoniam nō qḋ hic vel ille senserit ꝗrimus: sed quid v'itas rei habeat.

Circa quartā cōclusionē nota: q̄ Aristoteles ꝺicens ꝺialecticam ⁊ meta^cam oibus vti. Intendit p (ly oībus) oibus modia ꝺictis. s. ex quib⁹: ꝺe quibus ⁊ q̄: ⁊ h̄ idem ꝺeclarare intēdit ⁊ gloriose ꝺeclarat. s. Tho. tꝫ in ꝺialectica q̄ꝫ i meta^ca inueniri: lꝫ nō vniformiter: vt ꝺiligens lector percipē facile pōt: ꝺistinguēdo tam ꝺialecticam q̄ꝫ ꝺemonstratiuam in ꝺocētē ⁊ vtētem: ⁊ assignādo eaꝝ inter se ꝺr̄iam: ⁊ a meta^ca: ⁊ in quo conueniant.

Circa sextā cōclusionē in qua ꝺr̄ oēs scientias gaudē ꝓprijs interrogationib⁹: ꝺubitatiuncula occurrit vnica: q2 Aristoteles statim sibi aduersari videt': in q̄rta siquidē cōclusionē ꝺixit: ꝺemonstratorē non interrogare. nunc autem in ꝺemōstratiuis ꝓprias interrogationes ponit. ¶ Ad hoc ꝺicit': q̄ interrogare non vniformiter accipit' hic ⁊ ibi: vt ab oibus expositoribus conceditur. Ibi siquidē interrogare est vtranq3 questionis partem ꝓponere ⁊ vtrāuis cōcludē. hic vō alterā tantum: ⁊ illam ꝺeterminate: qm̄ ꝺuo opposita ꝺemonstrari non possunt (sicut nec eē vā) ꝓp quod Arist. cum ꝺixit ꝺemonstratorē nō interrogare hanc rōnem assignauit. Que sint autē interrogationes ꝺemonstratiue in ꝑncipio scḋi ꝺicetur.

Capi.

Circa responsionem ꝺatā ad tertiam questionē ꝺiligēter aduerte ex hoc loco haberi nullum inconueniens esse: ⁊ nullam ꝺeceptionē sequi: ex eo q̄ in scientijs vtimur nominibus analogis: que equiuoca in ꝑdicabilibus ⁊ in predicamētis vocant': pro eo q̄ non habent rationē vnā simpliciter. Sciētie enim (inquit Aristoteles) videntur intellectu qua significatione vtantur: sicut | sensu videmus circulum ꝺescriptū. Ex ignorantia ergo posterioristice artis peruenit ponere vniuocationem noiuꝫ metaphysicorum scilicet entis actus ⁊ potentie ⁊c. vt equocationis vitetur fallacia.

Scot.

Circa primā ꝓpōnē post supradictam rōnē positam: ꝺubitatur. Quia contrarium videtur esse hoc quod hic ꝺicitur ei: quod ꝺictum est in quarto capitulo. Nunc siquidem ꝺicitur q̄ in syllogismum ꝺemōstratiuū nō opꝫ ferre instantiam ex propositione inductiua. i. particulari. ibi vō ꝺictū est: q̄ contra propositionem ꝺe omni: que proculdubio ꝺemonstratiua est: fert' instātia: ex ꝓpositiōe singulari: q̄uo ergo hec stāt sil'. ¶ Ad hoc facile ꝺicit': q̄ q2 aliud est ferre instātiā: ⁊ aliud est ferre instantiā ꝓpriā ꝺemonstratori: iḋeo ꝺiuersa ꝺicta sunt: que tn̄ sibi non cōtrariāt'. Cū enim ꝺemōstratio vt sic sit vniuersalium (vt supra ꝺictū est.) Quia incorruptibiliū opꝫ eā eē ⁊ ad singularia. nō nisi ꝑ accñs se extēdat: ⁊ id qḋ est per accñs ex ꝓpria rei numeret': ꝯñs est: q̄ instantia singularis inter instantias ꝓprias ꝺemonstratori nō cōputetur. Et q2 Arist. hic ꝺe proprijs ꝺemonstrationis tractabat: iō instantias singulares exclusit. Assignās ꝑ cā q2 ꝺemōstratio est vliū. In quarto aūt capitulo. vbi adhuc ꝺe ꝓprijs nō agebat' instantias singulares opus non erat excludere. Qm̄ ergo vere instantie sunt: iḋeo ibi numerate qm̄ autē nō ꝓprie ꝺemōstratori iḋeo hic excluse.

Tex.

Tex.

vbi. s. t. c. 6.

Circa tertiā ꝓpositionē illā. s. ꝯditionalem: si esset impossibile ex falso monstrare verum ⁊c. Dubitatur ꝺupl'r. Primo q2 nō v' verum: q̄ si eēt impossibile ex falso cōcludere verꝫ: q̄ liceret a positione ꝯñtis arguere.

non.n.magis tūc sequeref verū ex vero:q̄z nūc h̄ verū seqt̄ ex h̄ alio vero. Sz nūc videm⁹ q̄ postq̄z verū ex vero deduximus:nō lz redire a q̄ñte ad añs.nō.n.cū dixim⁹:sortes ē hō.g̃ est aial:dicim⁹ sor.est aial.g̃ est hō:g̃ nec tūc h̄ licēr. Scdo qr dato q̄ eēt vera illa cōditionalis.ꝛ q̄ñr q̄ nō fieret paralogismus q̄ñtis a positione q̄ñtis.adhuc tñ non h̄r:q̄ nō posset fieri idē paralogismus i scda figura ex puris affirmatiuis.hic enim paralogismus nō peccat (eo q̄ ex falsis inferat.) sed qr mediū maius ē vtroqz extremo: vt pz dicēdo.ois hō est aial:leo est aial.g̃ leo ē hō. ¶ Ad h̄ dr̄ q̄ cā q̄re a pōne q̄ñtis nō lz vl'r arguē:ē qr ex falso sequit̄ verū (vt supius dictū est.) pōt.n.q̄ñte existe vo:añs eē falsum (vt pz) pp qd in terminis q̄uertibilibus a pōne q̄ñtis arguē lz fieri.n.nō pōt:vt cōuertibilia sint:ꝛ vnūz sit:ꝛ reliquū nō:qr inqz hec est cā. Si ipoīe eēt ex falso verū syllogistice cōcludē:porteret q̄ñte existe vo:añs eē verū:sicut e cōuerso:ꝛ cōuertibilitas eēt inter vitatē q̄ñtis cuiusqz recte q̄ñtie:ꝛ sui añtis:ita q̄ sicut mō dicimus:q̄ cuiusqz recte q̄ñtie vel recti syllogismi:qd idē ē:añs verū infert q̄ñē vetā:eo q̄ ex veris nil nisi verū:ꝛ ppea vl'r concludē lz:a pōne añtis ad pōnē q̄ñtis:ita tūc:qr verū ex veris tm̄ sequeref in quocunqz recto discursu:verum q̄ñs verū añs inferret:ꝛ a pōne q̄ñtis ad pōnem añtis vl'r arguere liceret. Et quoniam ex puris affirmatiuis in scda figura vitiū propterea est:qr medio termino q̄ñte primū vt añte vtimur:quod mō nō lz:pp dictā cāz:qr.s.pōt q̄ña esse absqz añte. Jō si ipoīe eēt ex falso syllogistice mōstrare verum:paralogismus ex puris affirmatiuis non inueniref:sicut nec a positione q̄ñtis:vnde radices syllogistici discursus subtiliter Aristoteles intuitus ex vnica cōditione vtrunqz modum paralogiçandi exclusit a demonstratiuis.ppterea qr ex falso nō pōt mōstrari verū:ꝛ q̄ñr ita se h̄z demōstratio vt sic ad hos palogismos:sic se haberet syll's simpl'r ad eosdē:si nō posset ex falso syllogiçari verū. ¶ Ad p̄mūz aūt in oppositū negat assumptū:qm̄ ex falsitate ppōnis de inesse non sequit̄ falsitas modalis. Aliō est.n.dicē.Si verum ex falso nō syllogiçat̄:lz arguē a positione q̄ñtis:ꝛ aliud est dicē.Si verum ex falso non pōt syllogiçari:lz arguē a positione q̄ñtis:primum est falsum s̄m formā syllogisticā:lz ex gr̄a m̄āe vel ex hypothe sequat̄:vt d̄ exēplo adducto obijciēdo.s.Tho.hic ait. Tum qr est in m̄ ī necessaria quo ad subiectum q̄cludēs vtrūqz p̄dicatuz in p̄mo modo p se. Tum qr supponit̄ id deest aial eē hoiem.2m vero est verissimum:vñ stante illa q̄ditionali.verū magis inferret ex vero:q̄z hoc verū nunc ab hoc:qr tunc ita appropriaret sibi inferri ex vero qd impossibile eēt inferri ex falso.nunc aūt hoc verū:lz inferat̄ ex vero:pōt tñ inferri ex falso:ꝛ esse verum.añte existēte falso. ¶ Ad 2m dicit̄:q̄ ex hac cōditionali sufficiēter vterqz modus paralogiçādi destructus est (vt ex dictis pz.) ¶ Ad pbationē aūt oppositi dr̄:q̄ lz paralogismus ex puris affirmatiuis nō iō sit:qr fit ex falsis.est tamē iō qr mediū qd assumit̄ vt cōsequēs extremis in vtraqz p̄missa q̄cludit in vi añtis respectu maioris extremitatis (vt exēplariter pz.) Cū.n.dico.hō est aial.leo est animal.g̃ leo ē homo:ideo hoiem de leone infero:quia ē animal:acsi ad animal sequeref homo:vnde qr in terminis conuertibilibus qdlibet añcedit:ꝛ sequit̄ ad quodlibz. Talis forma seruanda non phibef:ꝛ p eandē causam in terminis non cōuertibilib⁹ abijcit̄:non ē ergo radix istius palogismi id qd in arg° adducit̄:sed quod nos diximus:arguē.s.a pōne q̄ñtis qd cōe ē huic ꝛ supradicto:huic qdē vtualr. illi vo formalr:pp qd vterqz palogismus q̄ñtis vocatur. ¶ Aduerte hic q̄ deceptiones que accidunt in demōstratiuis ex palogismis sunt qdē deceptiones ꝛ aggenerātes ignorantiam praue dispōnis in illa scia:sed sunt deceptiones cōes sciētiis ꝛ nō sciētijs:ꝛ illi scie ꝛ alteri deceptiones aūt puenientes ex falsis oppositis ppriis p̄ncipus vl' p̄missis demr̄ationūz in illa scia sunt deceptiones pprie:ꝛ iō palogismi ꝛ non ex oppositis syllogismi exclusi sunt a demonstratiuis. Et hinc euenit vt paralogismos in demonstratiuis inducere ridiculuz sit ꝛ philosophoꝝ non eē sophysticas rōnes soluē:dicatur p̄mo physicoꝝ.

T.c.17 · T.c.10

Circa vltimā ppōnē q̄ de augmētatione demonstrationum ē. Aduertēda sunt duo. Primum est:q̄ cum augē demonstrationes in longum multipl'r q̄tigat vis cōpositiua.s.descēdēdo tantū ex pte subiecti in aliud:ꝛ de illo in aliud ꝛc̄.ꝛ descēdēdo ex pte passiōis tm̄ ex p̄ma in scdam:ꝛ ex scda i tertiā ꝛc̄.ꝛ descēdēdo ex pte vtriusqz simul:vt a triangulo ꝛ eius passionibus ad isochelē ꝛ suas pprias passiones:ꝛ ex parte medij via resolutiua ex medio ad anterius mediū ascēdēdo in eodē vel diuerso gn̄e causarum ꝛc̄.omnia conclusit Aristo.sub vno verbo dicēs:demonstrationes augeri in post assumēdo:ꝛ cōplexus ē.s.Tho.exponēntes post assumē eē mediuz sub medio sumē.saluat̄ enim hoc in omnibus supradictis:vt facile patē pōt exercitatis ꝛc̄. ¶ Secunduz est q̄ Arist. dicēs post assumptionē procedē in infinitum non intēdit afferē demonstrationis augmētum aliquo modo in infinitum eē:sz intelligēdus ē:vl' q̄ditional'r.s.si infinita post assumēda eēnt:ꝛ h̄:vl' qr nondum declarauerat:qd inferius determinabit.s.finitatē demonstrationū vndiqz. Vl' qr spēs nūorum ꝛ figurarū:ꝛ q̄ñr q̄stiones eorum infinite sunt in potētia. Aut (ꝛ melius) intelligēdus ē p ly in infinitū intēdisse in incertum:eo q̄ non ē determinatus nūs post assumēdorum:sz quādoqz sunt tria:q̄nqz decē:q̄nqz octo ꝛc̄.ac si dixisset:augentur demonstrationes in post assumēdo:vt.a.de.b.ꝛ.b.de.c.ꝛ.c.de.d.ꝛ sic ī infinitū.i.ꝛ sic quousqz sint assumenda:quotcūqz fuerint ꝛc̄.

Ca.18 cc.t.c. 35.ꝛ.36

¶ De demonstratione quia. Cap. xiij.

T.c.30

Sed qr differunt qr ꝛ pp qd scire primū quidez in eodē scia:ꝛ in hac dupliciter. Uno quidez mō si per non medium fiat syllogismus. Nō eniz accipitur prima causa:sed que est pp ter quid sciētia s̄m primā cām. Alio vo mō si non per media quidē:sed non per causam sed per conuertētiā ꝛ p notius. Nihil enim phibet eque predicātium notius esse aliquādo nō causam Quare p hanc erit demr̄atio. Ut q̄ prope sūt planete pp id q̄ nō scintillāt. Sit igit̄ ī quo.c. planete:in quo.b.non scintillare:in quo.a.pρe esse:veruz est igitur.b.de.c.dicere planete enim non scintillāt:sed ꝛ.a.de.b.nō scintillās enim ppe est.hoc autem accipit̄:aut per inductionez aut p sensuz:necesse est ergo.a.ipsi.c. inesse.quare demōstratuz est q̄ erratice prope sunt. Hic igit̄ syllogismus nō est ppter quid. sed qr.nō enim ex eo q̄ non scintillāt ppe sūt: sed ppter id q̄ ppe sunt nō scintillāt.cōtingit autem ꝛ per alterū alterū demōstrare:ꝛ erit ppter quid demonstrationem : vt sic.c.erratice.b.in quo.b.ppe esse.a.non scintillare:ē igitur ꝛ.b.in.c.quare ꝛ in.c.a.ꝛ in.b.a.qd est nō

scintillare: ⁊ erit ꝓpter quid syllogismus accẽpta enim est prima causa. Itẽ sic lunam demõstrant: qꝛ ꝑ incremẽta circularis fit. Sic qdem igitur ipsius. qꝛ. factus ẽ syllogismus. E conuerso aũt posito medio ipsius. propter quid. syllogismus. nõ enim propter augmẽta circularis est. sed qꝛ circularis est accipit augmẽta huiusmodi. luna sit ĩ quo. c. in quo. b. augmẽtũ in quo. a. circularis. In qbꝰ aũt media non cõuertũtᷣ sed transcẽdunt ⁊ est notius ꝙ nõ est causa. qꝛ. demõstratur ⁊ nõ ꝓpter qd. ¶ Amplius in qbus mediũ extra ponitᷣ: ⁊ in his enim ipsius: quia. ⁊ nõ ꝑꝑ qd. demonstratio ẽ. non enim dicitᷣ causa vt quare nõ respirat paries. qꝛ nõ est aĩal: si enim hoc non respirãdi cã est: opꝫ esse animal causam respirandi: vt si negatio causa est ipsius non esse affirmatio est esse: sicut sine mensura esse calida ⁊ frigida non sanandi cã ẽ: qꝛ enim mensura esse cã ẽ sanandi: sitᷣ ãt est si affirmatio ipsiꝰ esse negatio ẽ nõ eẽ. In his autem sic demonstratis quod dictũ est nõ cõtingit. Nõ eniꝫ omne aĩal respirat. syllogismus aũt hmõi cause ẽ ĩ media figura: vt sit a. aĩal: in quo. b. respiret: in quo. c. paries: ĩ. b. qdẽ igitur oĩ ẽ. a. oẽ. n. respirãs animal ẽ. in. c. autem nullo. a. quare neqꝫ. b. in. c. nullo ẽ. nõ igitur respirat paries. Cõparãtᷣ aũt hmõi causarũ dictis ẜm excellentiã. Hoc autem ẽ plurimũ distare mediuꝫ dicere. Sicut enim illud ẽ anacarsidis ꝙ in scythis nõ sũt sibillatores neqꝫ enim vites. Scd̃m qdẽ igitᷣ eandẽ scientiã: ⁊ ẜm eoꝝ positionẽ he differẽne sũt ipsius qꝛ ad eũ qui ẽ propter quid. syllogismũ. ¶ Alio aũt modo differt propter quid ab ipso qꝛ: ꝙ ẽ p aliaꝫ sciẽnã vtrũqꝫ speculari. Huiusmodi ãt sũt quecunqꝫ sic se habent adinuicem ꝙ alterũ sub altero ẽ. vt speculatiua ad geometriaꝫ: machinatiua ad steriometriã: ⁊ armonica ad arithmeticã: ⁊ apparẽtia ad astrologiaꝫ. Fere aũt vniuoce sũt haꝝ sciaꝝ quedã vt astrologia mathematica q̃ ẽ ⁊ naturalis: ⁊ armonica mathematica que ẽ ẜm auditum. hoc autẽ ipsuꝫ: qꝛ. sensibiliũ ẽ scire. Sed ipsum. ꝑꝑ quid. mathematicoꝝ. Hi eniꝫ causaꝝ demr̃ationes habent. Et multotiens nesciunt ipsum: qꝛ. sicut vlẽ considerantes multotiẽs q̃dam singularium nesciũt ꝑꝑ id qd̃ nõ intẽdũt. Sũt aũt hec q̃cũqꝫ alteꝝ qd sint ẜm subam: ⁊ vtũtur spẽbꝰ. Mathematice enim circa spẽs sunt: non eniꝫ de subiecto aliquo: si enim de subiecto aliquo geometrice sunt: sed nõ ẜm ꝙ de subiecto sũt.

Hꝫ aũt se ad ꝑspectiuã sicut hec ad geometriã alia ad istam: vt id quod ẽ de iride ipsuꝫ quidẽ qꝛ. philosophi ẽ scire: sed propter qd. perspectiui aut simplr̃: aut ẜꝫ doctrinã. Multe eniꝫ ⁊ non subinuicem scientiarum habent se sicut ad geometriã medicina. Qꝛ enim vulnera circularia tardius sanantur medici est scire. quia. propter quid. autem geometre.

¶ Summa huius capituli hec est.

Scire qꝛ ⁊ scire ꝑꝑ quid. in eadẽ scĩa dupl'r differũt. Uno mõ qñ fit syllogismus p remotã cãm. Alio mõ qñ fit p effectũ cõuertibilẽ quidẽ sed notiorẽ. ꝓbatᷣ vtrunqꝫ a ꝑori: qꝛ scire ꝑꝑ qd est scire p cãm ꝑmã. i. proximã ⁊ declaratᷣ 2ᵐ exẽplariter. planete sunt ꝓpe: qꝛ stelle non scintillantes sunt ⁊ in terminis. a. ꝑ. c. 3º. b. medio. 1ª 2

¶ Cõtingit qñ. s. cã p effectum ɔuertibilẽ demonstratᷣ alterũ per alteꝝ: eẽ demonstrare: ⁊ erit ꝑꝑ qd demonstratio (vt pꝫ in exẽplo dato) mutando maiorẽ extremitatem in mediũ: ⁊ cũ luna circularis mõstratᷣ: qꝛ icremẽta luminis cornicular iter accipit: in terminis. a. ꝑ. c. 3º. ⁊. b. medio. 2ª 2

¶ Quando aũt medium non conuertitᷣ ⁊ est notius: ⁊ nõ cã (qꝛ) demonstratur: sed propter quid non. 3ª 2

¶ Quando mediũ est extra fit demonstratio: qꝛ: ⁊ non ꝑꝑ qd. ꝓbatᷣ ã priori: qꝛ non assumitᷣ id qd̃ est cã. s. prima vt paries nõ respirat: qꝛ non est aĩal: negatio siquidẽ aĩalitatis nõ est ꝓpria cã negationis respirationis: qꝛ affirmatio aĩalitatis nõ est ꝓpria cã affirmatiõis respirationis. 4ª 2

¶ Opꝫ siquidẽ si affirmatio est cã affirmatiõis: ꝙ negatio sit cã negationis: ⁊ ecõuerso si negatio est cã negationis ꝙ affirmatio sit cã affirmationis: vt cũ mensura calida ⁊ frigida sanandi cã. sine mẽsura ẽo non sanandi. Regula

¶ Syllogismus hꝰ demr̃ationis: qꝛ in media fit figura. ꝓbatur a priori: qꝛ cõclusio est vlis: ⁊ opꝫ maiorẽ eẽ affirmatiuã: vt pꝫ in terminis. b. primo. c. 3º. a. medio. 5ª 2

¶ Cõparantᷣ hꝰ cãe assumpte dictis ẜm excellentiã. ꝓbatᷣ a ꝑori: qꝛ talem ediũ est plurimũ distãs: sicut illud Anacarsitis: in scythis nõ sunt sibillatores: qꝛ sunt vites. 6ª 2

¶ Alio aũt mõ differunt ꝓpter quid syllogismus: ab ipso qꝛ: qñ ad diuersas scientias pertinent. 7ª 2

¶ Huiusmodi scientie diuerse: sunt quecũqꝫ sic hñt adinuicẽ: ꝙ alteꝝ sub altero ẽ: vt speculatiua ad geometriã ⁊c̃. 8ª 2

¶ Fere ãt vniuoce sũt haꝝ q̃dã sciaꝝ: vt astrologia: mate^ca ⁊ q̃ naualis ẽ: ⁊ armõica: mathe^ca: ⁊ que ẽ ẜm auditum. 9ª 2

¶ Hoc. n. ipsum (qꝛ) sensibiliũ ẽ scire: sed ꝑꝑ qd mathematicoꝝ. ꝓbatᷣ a ꝑori: qꝛ hi hñt cãꝝ demr̃atiões: ⁊ mltotiẽs nesciũt ipm qꝛ: qñ nõ applicãt ad ⁊c̃. Sicut vlẽ ɔsiderãtes multotiẽs q̃dã singulariũ nesciũt ꝑꝑ id qd̃ nõ itẽdũt. Declaratio 7^e 2^e

¶ Sũt aũt hec: q̃cũqꝫ alteꝝ sũt ẜm subm: ⁊ vtuntᷣ spẽbꝰ: ꝓbatᷣ ẞ 2ᵐa ꝑori: qꝛ mathematice circa spẽs sũt. ꝓbatᷣ. qꝛ geometria nõ est de subo aliquo. probatᷣ. qꝛ nõ ẜm ꝙ de subo sunt geometricalia sunt: lꝫ de subiecto sint. 10ª 2

¶ Habet aũt se alia ad perspectiuã: vt perspectiua ad geometriam: vt id qd̃ est de iride ipsum qꝛ physici est scire: sꝫ propter quid perspectiui. 11ª 2

¶ Habẽt se ⁊ sic multe: ⁊ non subinuiceꝫ sciaꝝ: vt medicina ad geometriã: ꝙ. n. vulnera circularia tardius sanentᷣ medicine est scire qꝛ. geometrie autem ꝑꝑ quid. 12ª 2

¶ Series autem hec est.

Intendens in hoc capitulo demr̃ationeꝫ: qꝛ declinare: dñias inter ipsam: ⁊ demr̃ationeꝫ ꝑꝑ quid assignare vult: pro eo ꝙ in reliquis et eqtur. ⁊ duo ꝑncipal'r facit: qñ ꝑmo dñias qꝛ: ⁊ propter qd in eadeꝫ scia ponit ĩ sex ꝑmis ɔnibus: in quaꝝ ꝑma duas

dñias ponit: ⁊ in scđa dñie scđe əditionē psequit: ⁊ in tertia eiusdē dñie alterū mēbrū declarat. In quarta vero quinta ⁊ sexta dicto ordine pmaȝ dñiam declarat: ⁊ ordinat in forma syllogistica. scđo pncipaliter inter q͛ ⁊ ppter qd. dñiam in diuersis sciētijs insinuat sex alijs əñibus: In 7ᵃ siqdē illā pponit. In 8ᵃ ⁊ 9ᵃ. que ⁊ quales sint tales scie isinuat declarationē ipsius intente differentie subdens. In 10ᵃ autē quale sit illud. propter quid alteri⁹ scie insinuat. ⁊ in 11ᵃ ⁊ 12ᵃ extēdit intentam differentiam: declarans eam inueniri inter alterius ordinis a predictis sciētias.

Circa primā əñē aduertendū est: φ effectum esse conuertibilē cū cā contingit dupl'r. vno mō sm predicationē. Alio modo sm causalitatem: ⁊ lȝ vtroqȝ modo oporteat esse effectū conuertibilē cū cā in pposito. cōuertibilitas tñ sm causalitatem est pncipaliter intenta: q͛ de causa ⁊ effectu: vt sic sermo ē. əsistit aūt h⁹ əuertibilitas sȝ causalitatē in h: φ talis effectus nečio pexigat talē cām ⁊ talē cām nečio sequat talis effectus. Tunc enim ab effectu (q͛) concludimus de causa: ⁊ a cā (pp qd) de effectu quando connexio est nečia ex vtraqȝ pte. Cōuertibilitas aūt sm pdicationē dupl'r itelligi pōt: inter cām ⁊ effectū. Vno mō vt l quocūqȝ sit cā: sit effectus: ⁊ econuerso: sicut se hñt humanitas ⁊ risibilitas: ⁊ hoc modo nō pōt vl'r intelligi əuertibilitas pdicationis iter cām ⁊ effectū əuertibilē: qm̄ multi sūt effect⁹: q nō sunt in suppositis: in qb⁹ sunt rōnes causandi illos (vt pȝ) cum ex gñatiōe ⁊ corru. in inferioribus demōstramus ətrarios motus in celo: ⁊ econuerso. Alio modo pōt intelligi: vt de quocunqȝ supposito pdicat cā: de eodē pdicet denoiatio cālis ab effectu sumpta: ⁊ econuerso: ⁊ hoc mō vl'r verū est effectum ⁊ causam necessitate mutua connexionē habētes conuerti sm predicationē: oȝ siquidē oē naturał'r causans gñationē ⁊ corruptionē habē contrarios motus sic ⁊c̄. ⁊ oē sic hñs ətrios motus causare gñationē ⁊ corruptionem. Demonstratio ḡ q͛: est p effectum əuertibilē conuertibilitate causalitatis: ⁊ predicationis modo declarato.

Circa scđam cōclusionem dubitat an a cā demonstrata: q͛ est. per effectū possit effectus demonstrari pp qd. ⁊ vl'r an sit possibilis demonstratio circularis. vr enim φ sic. Primo q͛ expresse Aristoteles hic dicit: φ demonstrata cā p effectū conuertibilē ipm demonstrare pōt a priori. ¶ Scđo q͛ expresse Albertus dicit in hoc pmo libro tractu scđo caplo. 15ᵒ φ demonstrare vnā cām p aliam ⁊ ecōuerso nō cōuenit: eo φ cāe sunt sibijnuicem cāe ⁊ in eēndo: ⁊ in demonstrando. ¶ Tertio q͛ si demōstratio circularis eēt sm se phibita nunqȝ aliquis posset ea absqȝ reprehensione vti. Videmus aūt φ Aristoteles pluries vsus est ea in diuersis locis: ⁊ presertī in scđo celi

T. c. 15.

vbi p oñdit dextrū celi eē ptē oriētalē: q͛ inde incipit motus celestis: deinde oñdit inde incipere motū celi: q͛ ibi ē dextrū. In eodē q̄qȝ libro oñdit stellas eē imobiles sm se q͛ sūt spericę: deide oñdit eas eē spericas q͛ sūt imobiles sȝ se ⁊c̄. ¶ In oppositū ē rō scđo loco facta ab Ar. in capitulo tertio ad pbandū: φ demonstratio simpl'r nō pōt esse circularis: cōcludit siquidē illa rō: si bona est de oī demonstratione: qm̄ ex forma circularis pcessus emanat: ⁊ nō variat ad quos suis terminos applicet. Argūt. n. sic: demonstrare circulariter: est pcedere ab eodē ad idē: siue per vnum: siue per multa media fiat hoc. discursus autē ab eodē ad idē pficit: əcludēdo idē ex seipso: vt pȝ arguēdo a pmo ad vltimū: si. a. est. b. est: si. b. est. c. est. ḡ si. c. est b. est: ⁊ si. b. est. a. est. ḡ de p͂ ad vltimuȝ: si. a. est. a. est. Taliter aūt demonstrare ridiculum est. ergo ⁊c̄.

T. c. 48
T. c. 59.
T. cō. 6

¶ Ad euidētiā huius dubitationis diligenter ispicere oȝ vnde hȝ pcessus circularis φ ab arte alien⁹ cēseat: h. n. viso facile erit oñdere q̄n possit exerceri: ⁊ qñ nō. Ad habendum aūt hoc cum demonstratio circularis duo dicat ex cōditionib⁹ demr̄ationis: ⁊ circuli: quātū ad propositū spectat pcedēdum ē: ⁊ vt pfectior sit doctrina a demōstratione in cōi ad spāles demonstrationes est descēdendum. In demonstratione igitur cōiter sumpta duo exigūtur. Alterū ex pte rex: circa q̄s est demōstratio. Alterū ex pte demonstratiui discursus. Ex pte qdē rex in oī demonstratione exigit nečio ənexio terminox: vt expresse habitū est caplo. 6. Sȝ vltra hoc demonstratio simpl'r: seu (pp qd) exigit φ pcedat sp a causa ad effectum: ⁊ əñr a notioribus sm nām ad minus nota. Demonstratio vero (quia) exigit oppositas cōditiones. ¶ Ex pte aūt discursus: exigit demr̄atio oīs: φ pcedat ex notioribus nobis: siue cū hoc illa ex quib⁹ pcedit: fuerint ēt sm se notiora: siue nō: vt pȝ ex dictis i capitulis. scđo ⁊ tertio. ⁊ ex ipsa disciplinę gñatiōe: q̄ sp ex notioribus ⁊ credibiliorib⁹ nobis pcedit ⁊ facile pbari posset vtēdo illa maxima. pp q̄d vnūqdqȝ ⁊c̄. Circulus aūt in proposito nil aliud exigit nisi φ premissa fiat ə̄: ⁊ ə̄ fiat pmissa seu ⁊ in idem redeat: φ. a. inferat p. b. ⁊. b. p. a. he sunt əditōes demr̄atiōis circularis q̄s examinādo discutē oȝ: an sint əpossibiles: an dstruant se inuicē. Si enim əpatiunt se demr̄atio circularis refutanda nō est. Sin aūt: abijciēda merito est. ¶ A prima igit demr̄atiōis əditiōe ichoātes dicim⁹: φ circuli conditioni nō aduersat vl'r: sȝ qñqȝ. Si cōnexio nāqȝ nečia ē inter terminos demr̄ationis: ex oī pte vnicūqȝ incipias circulus admittit: ppea q͛ q̄ztūcūqȝ pcedat ab. a. in. b. ⁊ regressus fiat. a. b. in. a. sp saluat nečia cōnexio. si vero cōnexio claudicat ex pte maioris extremitatis circulatio impedit: qm̄ regrediēdo nō pcederet ex necessariis. Conditiones quoqȝ requisite ad demr̄ationē pp qd qñqȝ circulo ətriāt: qñqȝ non. Tripl'r. n. talis pcessus fieri pōt. Primo a cā ad effectū. q tñ ē cā sue cāe in altero gñe cāetcuȝ causa sint sibijnuicē cause: vt dicit in scđo physi. ⁊ in tali pcessu cū mutuuȝ inueniat pp qd: circuli rō nō impedit: pcedēdo. n. ab. a. in. b. pp qd demonstratio fiet regrediēdo quoqȝ a. b. in. a. demōstratio pp quid ē: lȝ in alio gñe cause: ⁊ simil'r sp procedetur a notioribus sm nāȝ: tot nāqȝ modis dr̄ notius nā: quot dr̄ cā: cuȝ ab eodē depēdeat eē ⁊ cognoscibilitas rei. Scđo fit a causa ad effectū: q tñ est causa sue cāe in eodē gñe cause: non ita φ idē numero sit effectus ⁊ cā eiusdē: sȝ idē spē (vt pȝ in his q̄ gñationē circularē hñt) vt vapor ⁊ pluuia ⁊c̄. de quib⁹ erit sermo in scđo hui⁹. c. 9ᵒ. in h⁹. n. sicut in nāli gñatiōe inuenit circulatio: ita in intellectuali discursu: qm̄ ars imitari oȝ nām: sȝ vera rō circularis demōstrationis in istis non ē: qm̄ non est ab eodē ad idē nūo: sȝ spē: pp quod proprie loquēdo in tali pcessu circulus (de quo loquimur) inueniri nō pt: qm̄ impoƀe est idē nūo eē cām sue cāe in eodē gñe cause. Tertio fit a causa ad effectum: qui nullo mō ē cā sue cāe: ⁊ in tali pcessu manifeste pȝ: φ circulus a priori nō admittit: eo φ regrediēdo: dato φ seruaret nečia cōnexio. non tñ fieret demonstratio pp qd: sȝ q͛. Admitti tñ nō prohibetur in tali pcessu circulus difformis: si effect⁹ sit əuertibilis: ita φ vnus pcessus erit pp qd: ⁊ alter q͛. Ex pte ḡ rex nil inuenit repugnans vl'r demōstrationi circulari. ¶ Cōditio aūt requisita ad demonstrationē oēm. ex pte discorsus. s. φ sit ex notiorib⁹ nobis circulari pcessui obstat: qm̄ circularis discursus lȝ inchoet a notiorib⁹ nobis regredit tñ a ñ notiorib⁹ nobis q͛ ex ə̄ne ad ei⁹ pn̄ᵐ: ex q̄ cognita est redit. Est igit circularis demonstratio vitāda ex eo φ nō pcedit ex notiorib⁹ nobis: ⁊ əñr cum nil nobis de nouo manifestet nisi ex notiorib⁹ nobis: circularis discursus nihil manifestat. vñ cum dr̄ demonstratio circularis: ly circularis. est cōditio diminuens rōnē demōstrationis: de cui⁹ rōne est: φ sit ex notioribus nobis: ⁊ əñter

T. c. 15.
T. c. 5. ⁊. 6.
T. c. 31.
⁊c̄. t. c. 12. ⁊. 13.

demõstratio vere circularis nõ est demõstratio:absolute loquẽ do:cũ aũt h inuariabilit' inueniat in oĩ circulari pcessu:vt pz:ĩo dicere ꝙ nõ lz circulariter demonstrare:neqꝫ simpliciter:ꝛ a priori neqꝫ mutãdo posteri' in prius:qm̃ sp̃ sal uaf h:ꝙ si regredimur a notiorib' nob. ❡ Quãuis aũt ista s̾itas hẽat(vt diximus.) Duabus tñ causis cõtin git circulari discursu absqꝫ reprehensione vti. Primo qm̃ circulari discursui añ regressum admiscet' aliquis alius discursus vel qdcũqꝫ aliud adminiculũ quo augef cogni tio pclonis:a q̃ regrediẽdum est. Tũc.n.a notiorib' pro/ fit regressus:ꝛ manifestant tũc nobis duo.s.illa p/ positio q̃ fuerat pmissa non simplr'(qꝛ nota erat)sed alio mõ:ꝛ cõuertibilitas ꝯnũ:ꝛ sic circulo vsus fuit Ar.sm Alexã.ꝛ.s.Tho.in 2° celi.qm̃ ondit stellas eẽ spericas:ꝛ imobiles ꝛc. Scdõ qm̃ circularis discursus nõ ad hoc fit vt ad pn̄m manifestãdũ regrediaf:sꝫ ad h vt reducatur id a quo incepimus ad illud ad qd pueninius vt effectus in suã cãz:vt si oñderẽ p forte ẽẽ viuũ:qꝛ ex se mouet:ꝛ de inde habitudinẽ terminoꝝ in se intuẽdo regrederer dicẽ/ do ꝙ moueri ex se nõ est cã ꝙ sortes viuat:sed potius ecõ uerso:qꝛ viuit iõ mouef ex se:ꝛ sic sm.s.Tho.in 2° celi. Ar.vsus fuit circulo qm̃ ex dextro celi motũ icipe ꝛc. ❡ Ad argm̃ q̃ in oppositũ dr.ꝙ sermo noster est formalis:ꝛ iõ nõ loqmur nisi de demõstratione circulari pu ra:quã ꝯstat nõ pcedẽ ex notioribus nobis:ꝛ ꝯñr nõ esse verã demõstrationẽ. Auctoritates ṽo in oppositũ:ꝛ vsus Ar.ꝛ cetera hꝫ:que ab illustrib' viris dicta ꝯriuꝫ sona re:intelligẽda sũt de demõstratiõe circulari admixta ꝛ fulta aliquo alio adminiculo añ regressum:vel reducẽte effectũ in cãm:vt diximꝰ. ❡ Dicit' 2° ꝙ doctores illustres cerũt:ꝙ circulus difformis est concessus:siue ibi sit difformitas sm dr̃iam:qꝛ.ꝛ pp qd:siue sm diuersa gr̃a cã rũ ꝛ cognitionũ:siue q̃uis alio mõ. Circulũ vniformẽ ne gauerũt:qꝛ q̃ztũ est ex pte reꝝ de demõstratione loq̃baf.pz ex dictis:ꝙ ex pte reꝝ nõ phibet' hꝫ circli difformes ꝛ vniformes:sꝫ phibẽt ex pte nostri:q ex notiorib' nõ pcedẽ õbemꝰ necessario:vñ(sicut iaꝫ dcm̃ ẽ)si aliũde ꝯs pma ꝯ notior fieret:qd multis modis euenire põt ꝯressum ꝛ circulũ difformẽ cõmittere non erit vitiosuꝫ.

Circa tertiã ꝯnẽ q̃tuor notanda sũt. ❡ Primũ ẽ:ꝙ nõ ꝯuertibilitas medij(de qua est hic sermo)cum cõprehendat in se vtrũqꝫ extremoꝝ:inter que mediat cõ uertibilitas:non est intelligenda q̃cũqꝫ mõ:sed ad diuer/ sa relata diuersimode sumẽda est:qm̃ nãqꝫ cõuertibilitas in quadã equalitate ꝯsistit:ꝛ equale mediũ est iter maiꝰ ꝛ minꝰ:mediũ nõ cõuertibile eẽ cõtingit dupl'r:vel qꝛ est maius vel qꝛ est minꝰ:ꝛ qꝛ mediũ iter maiorẽ ꝛ minoreꝫ extremitatẽ mediũ est:quatuor modi nõ cõuertibilitatis ipsius medij sunt:ꝙ.s.est vel maius maiore extremitate:vel minus:aut qꝛ ẽ maius minore extremitate:vel minꝰ quos.s.Tho.in expõne pulcherrime tãgit:ꝛ si qdẽ me/ diũ de quo loquimur.effectꝰ.s.est ita nõ ꝯuertibile:ꝙ sit maius p:nõ fit demõstratio.inqt.s.Tho.(ꝛ bñ) loquendo de demõstratione affirmatiua qm̃ negatiua fieri põt in scdã figura.vt pz demõstrãdo lapidẽ nõ esse aial:qꝛ nõ habꝫ opõnes vitales:sic oẽ aial hꝫ opõnes vitales:lapis nõ hꝫ opõnes vitales.g̃ lapis nõ est aial. Affirmatiuã ṽo fieri nõ posse clarꝫ ẽ:qꝛ maior erit falsa p̃dicãs minus de ma/ iori. Si ṽo mediũ iõ nõ cõuertaf:qꝛ minus p̃ est:optime fit demõstratio.vt pz demõstrãdo de simia ꝙ sit aial:qꝛ respirat:sic oẽ respirãs est aial:simia respirat ergo. Ne/ gatiua aũt fieri nõ põt:qꝛ opꝫ in maiori ꝯiungi effectum cause:ac per hoc esse vl'em affirmatiuam:qd nec ĩ prima nec in tertia figura fieri põt:ꝛ ĩ scdã falsitas accideret(lꝫ tertia figura in hoc casu sub silẽtio ptrãsiri debeat:qm̃ ꝯ/ nes de oĩbꝫ nõ sunt.) Si aũt mediũ iõ non ꝯuertibile:qꝛ maius est tertio demõstratio affirmatiua fit(vt pz in exẽ plo nunc dato)ꝛ negatiua:si dici põt.maiꝰ aliquo qd ne/ gatiue illi ꝛ alijs inest(vt pz)dicendo.oẽ habens tactum est aial:paries nõ hꝫ tactũ.g̃ non est aial. Si ṽo mediũ iõ nõ est cõuertibile:qꝛ minꝰ tertio:nec affirmatiua:nec ne/ gatiua demõstratio fit(vt de se pz.) Ubi cũ dr.in qbꝰ aũt nõ cõuertunf media ꝛc. intelligẽdũ est.dũ mõ effectꝰ maio/ ria extremitatis q:p medio sumif:fit iõ nõ ꝯuertibilis:qꝛ excedif a maiore:vel qꝛ excedit minorẽ quo ad affirma tiuas:lꝫ quo ad negatiuas medio excedente maiorẽ fieri possit demõstratio. ❡ 2m notãdũ in hac ꝯne est.ꝙ illa ṽba Aristotelis que in p̃dicato ꝯnis sunt(.s.sed nõ pp quid) duo insinuant.pmũ est ꝙ demõstratio pcedẽs ex medio nõ cõuertibili:ꝛ nõ cã:cõcludit quia est:sꝫ non pp quid est. Scdm est:ꝙ demõstratio talis demõstrat(qꝛ est)sed non ꝯuertif in pp̃ter qd.mutando maiorẽ extremitatem ĩ me diũ:sicut cõuertit demonstratio pcedens ex effectu ꝯuer tibili:qm̃ tũc cõtingeret mediũ eẽ maius p̃mo:quod nõ cõtingit. ❡ 3m notãdũ est:ꝙ Aristoteles 3m mẽbrum de/ mõstrationis(qꝛ)ex hac cõclusione ostendit:vt demonstra/ tio qꝛ diuidaf in demõstrationẽ p cãm remotã siue cõem ꝛ p effectũ:ꝛ hec p eõuertibilẽ aut nõ cõuertibilẽ. ❡ 4m notãdũ ẽ:ꝙ oꝫ talẽ effectũ nõ cõuertibilẽ assumẽdũ ĩ me dium eẽ effectum necessarium requirentem talẽ cãm ad quã cõcludẽdã assumif:lꝫ cã nõ necio causet talẽ effectũ: vt pz de respirare ꝛ eẽ aial. Si.n.talis necessitas non eẽt nõ posset fieri demõstratio(qꝛ)dictuꝫ sit quidem est superiꝰ ꝙ nõ cõtigit scire:neqꝫ qꝛ:neqꝫ pp qd:neqꝫ p mediata ne/ qꝫ p immediata si permisse non sunt necessarie.

Circa quartã ꝯclusionẽ. Aduerte tu Thomista ꝙ sci re rẽ p cãia ꝛ nõ puenire ad pp̃ria est cognosce re qꝛ:ꝛ nõ pp qd:ꝛ ꝯñr nec qd:qꝛ vt in scdõ dicet' idẽ est quid:ꝛ pp qd ꝛc. Ex hoc cõprehendif q̃ꝫ pipathetica sit doctrina.s.Tho.qua dicimꝰ ꝙ de substãtijs imãlibus quas per effectus ꝛ cõia tm̃ cognoscimus ꝛc.ꝛ nunq̃ꝫ p uenire possumus ad vltimas dr̃ias:nec pp̃rias passiões qꝛ cognoscimus:ꝛ nõ qd. Aduerte ꝛ tu(qui nõ desinis la trare ꝙ pipathetice ꝛ doctrine ꝛ loq̃le expers es)ꝛ videns Aristotelẽ h expsse sonare:qesce ꝛ venerare q̃ dicimus.

Circa eandẽ quartã cõclusionẽ aĩaduertendũ est:ꝙ p mediũ extra siue p cãm remotã:duo possumus intelligẽ.s.oẽm causam nõ ĩmediate pximã effectui:ꝛ h sensus non ẽ ad mẽtẽ Aristo. quoniaꝫ illud vocat hic me dium extra vel cãm remotã a cuius affirmatione nõ cau saf necio affirmatio effectus:vel negatiõe:negatio:vt pz in textu. Multe aũt sunt cãe nõ imediate pxime effecti/ bus:quaꝝ affirmationes effectus affirmant ꝛ negatões negãt ꝛc. ergo multe cãe nõ immediate pxime effectibꝰ nõ sunt hoc in loco numerãde inter medie cãe:seu causas remotas ꝛc. Minor pz vl'r de subito respectu scdõ vel ter tie passionis pp̃rie:cuiꝰ imediate pxima cã ẽ passio ime diate p̃cedẽs:ꝛ non subm. vbi gr̃a.eẽ nãe imãlis ꝛ subsi/ stẽtis est cã appetitꝰ intellectiui q vocaf voluntas:sꝫ nõ imediate pxima:qm̃ mediat hr̃e intellectũ:iõ enim habꝫ volũtatẽ:qꝛ intellectuꝫ:ꝛ nõ ecõuerso. Sicut iõ habetur intellectus qꝛ est nature immaterialis subsistentis,ꝛ nõ econuerso ꝛc.ꝛ tamen affirmatio immaterialis subsistẽ/ tie:causat habẽ voluntatem ꝛ negatio immaterialis sub/ sistentisqꝫ nature non habẽ voluntatẽ:vt de se pz ꝛc. Nõ est igitur intelligendum per medium extra oĩs causa nõ imediate proxima effectui ꝛc. ❡ Scdõs aũt sensus est ꝙ (per medium extra) intelligamus causam cõmunẽ cõtra te talẽ:ꝙ nõ sit cõuertibilis cum suo effectu conuertibili/ tate causalitans. Talis siquidem causa quoniam nõ hꝫ mutuam cõnexionem necessario cum suo effectu:est cuꝫ negatio ꝛ si inferat:vt causa communis:necessario nega

ff.t.c.49

ff.t.c. 34.

T.c.18

T.c.19

tionē:nō tñ affirmatio affirmationem:vt patet in exem/
plo Aristotelis de respirare ⁊ aialitate. Ubi nota ꝙ vni⁹
effectus (etsi multiplr̄ cōtigat eē plures causas) in ꝓposi
to duplr̄ ɔtigit. Uno mō ita ꝙ vna tm̄ sit ɔuertibilis:⁊ al
tera excellēs:vt respirare causaṫ ab habē pulmonē ⁊ ab
habē aiam sensitiuam:⁊ in talib⁹ demonstratio ꝑ causaꝫ
immediate ꝓximam est ꝓꝑ quid. Demōstratio ꝟo ꝑ cāꝫ
distātē (eo modo quo fieri pōt) est demr̄atio qr. Alio mo
do ita ꝙ nō tm̄ vna:sed plures ordine quodam sint eius
cāe conuertibiles cōuertibilitate causali ⁊c̄. vt pꝫ in scōa
passione ꝓpria eiusdem subiecti:⁊ tunc demōstratio a q̄/
cunqꝫ illaꝝ causaꝝ ꝓcedat:est demonstratio ꝓꝑ quid:lꝫ
non potissima ⁊c̄. datur siquidem latitudo inter demon/
strationes ꝓꝑ quid. Docuit autē hoc Aristoteles cū (me/
dium extra) interpretatus est causam cuius negatio:⁊ si
negationem inferret:nō tm̄ affirmatio affirmationeꝫ cā/
ret:vt supra deduximus:⁊ nunc alia via deducim⁹ ex eo
ꝙ oppositoꝝ eadē est disciplina. Si enim medium extra
faciēs demonstrationē qr:est cā talis cuius negatio ⁊ si
negationē inferat:vt cā cōis. nō tm̄ affirmatio affirmatio
nē càret. Mediū intra faciēs demr̄ationē ꝓper quid est
cā talis:cuius ⁊ affirmatio affirmationem ⁊ negatio ne/
gationē causat iuxta illā regulā:sicut ꝓpositū in ꝓposito
ita oppositū in opposito:⁊ cū illa cā sit cōis ⁊ nō couerti/
bilis. ista ꝟo cōuertibilis lꝫ nō imediate ꝓxia sꝑ sit:ɔña ē
ꝙ per mediū eẍ non omnis causa nō immediate ꝓxima
sed illa que non conuertibilis est intelligatur ⁊c̄.

Circa illam regulaꝫ:si affirmatio est causa affirmatio
nis ⁊c̄. Aduerte ꝙ ex insufficienti ruminatione
verboꝝ Aristotelis accidunt circa hanc regulam impti/
nentes dubitationes:quas attēdētes textū nulla radice
fultas perspiciūt. Aliud siquidē est dicē. si affirmatio est
causa affirmationis:negatio est causa negationis:⁊ ecō/
uerso:⁊ aliud est dicē. si affirmatio ifert affirmationē:ne/
gatio infert negationē ⁊ econuerso. Tātaqꝫ differētia in
ter hec duo est:quanta est inter causare ⁊ inferre ⁊c̄. Se/
cundum Arist. nō dixit. qm̄ falsum est ⁊ destructiuū logi
ce. fundat enim paralogismos ɔñtis a destructiōe añtis:
⁊ a positione ɔñtis:obseruando naqꝫ talē regulam:qr lꝫ
dicē currit. ergo mouetur:dicemus non currit. ḡ non mo
uetur. primum ꝟo Arist. dixit:qr verum ē ⁊ cōstructiuū
posterioristice artis. dum ex hoc discernē nouimus cau/
sas a non causis:⁊ ɔñr demonstratiōes ꝓpter quid:a de/
monstrationibus. qr ⁊c̄. Et tenet regula ista:(vt cōiter di
citur) in causis ꝓpriis in quocūqꝫ gn̄e cause. Tales siqdē
si ꝟe cause sunt:tanta necessitate cōnexe sunt effectib⁹ ꝓ
ꝓriis:ꝙ posite ponūt ⁊ ꝑempte perimūt:nec aliqua:aut
alia limatione egē apparet maxima hec. Insinuauit aūt
Aristoteles in textu distinctioneꝫ adductam:cum dixit:
negationem aialis:non esse cām non respirationis. Et di
xit negationē aialis:inferre non respirationeꝫ. Et si dili/
genter inspiciamus:non solum distinctionē dictā docuit
sed glosam a posterioribus expressam inseruit in eisdem
verbis:dicens enim non animal non esse causam non re/
spirandi:de causa propria loquebatur:quoniam causaꝫ
communem ⁊ remotam esse:ipse proposuit:⁊ clarum ē
ex se:non respirare enim a priori concluditur ex non esse
animal. Cum autem audis negationem esse propriā cau
sam negationis intellige proportionaliter:eo. s. modo q̄
negationi conuenit esse propriam causam aut effectum:
quia vna. s. est propria ratio alterius ⁊c̄.

Circa quintam conclusionem nota:ꝙ non ociose Ari
stoteles adiecit:ꝙ per causam remotam fit de/
monstratio in secunda figura. Insinuauit siquidem ex h
ꝙ in nulla alia figura talis demonstratio fieri potest:qd̄
nisi ipse docuisset:nō aduertissemus. Causa autem qua/
re in nulla alia figura fieri potest demonstratio per cau/
sam remotam est:qr medium ⁊ maiorem extremitatē oꝫ
coniungi affirmatiue in maiori propositiōe:cum mediū
sit causa:⁊ maior extremitas effectus. Et opꝫ mediū nō
particularizatum eē. Si enim particularizaretur:nō cōpa
retur maiori extremitati fm̄ excellentiam:qd̄ est contra
hypothesim. Ex primo horū sequitur:in nullo mō prime
aut tertie figure hn̄te maiorem vniuersalem negatiuam:
aut vniuersalem affirmatiuam fieri pōt:qr esset falsa ma/
ior. Ex scōo ꝟo sequitur ꝙ in ceteris modis tertie figu/
re fieri non pōt. in sola ergo secunda figura:non tamē in
omnibus eius modis:sed tātum scōo vniuersaliter ⁊ q̄r
to particulariter fieri pōt talis demonstratio:quoniam
minor eoꝝ subijcit affirmatiue ⁊ vlr̄:maiorem extremi/
tatem medio termino cōmuniori. Unde colligere potes.
ꝙ per causam remotā non potest fieri demonstratio affir
matiua:⁊ ex hoc roborare que supra diximus:ꝙ per me
dium eẍ non omnis cā non immediate ꝓxima intelligen
da est. Solaꝫ enim cām remotā eā vocare se Aristoteles
declarauit nunc ex qua demonstratio negatiua fieri pōt
affirmatiua aūt nō. Cōstat āt ex supradictis:ꝙ ex multis
cāis nō imediate ꝓximis pn̄t demr̄atiōes affirmatiue ⁊
vniuersales fieri:vt pꝫ in exēplis adductis:quare ⁊c̄.

Circa paucula ꝟba. s. Tho. in calce hui⁹ capituli po
sita:multiplex est dubium. Uerba siquidē eius
sunt ista. Sciendum aūt est ꝙ illa differētia qr:⁊ propter
quid:que est fm̄ diuersas scias continetur sub altero di/
etorum modoꝝ. s. quando fit demonstratio per causam
remotam. Dubitatur enim primo quid intendat per hec
verba:aut intēdit ꝙ qr:⁊ propter quid:ad diuersas sciaꝫ
pertinētia. differant ꝑ hoc ꝙ ipsuꝫ qr:dicat causaꝫ remo
tam:⁊ propter quid. dicat causam ꝓximaꝫ:aut per hoc:
ꝙ ipsum propter quid dicat cām remotā:⁊ ipsum quia.
dicat nullā causam:sed tantum sensu:vel experientia ha
beatur ⁊c̄. Tertium sensum ex verbis eius elici posse di/
no non video. Si primuꝫ sensum intendat:falsum est qd̄
dicitur:tum ex parte ipsius (qr) quoniaꝫ scia inferior:nō
opꝫ:ꝙ per causas remotas sciat quia:eoruꝫ quorum ne
scit propter quid:sed vel sensu ipsum percipit quia (vt
patet in perspectiua cognoscēte ꝙ res a remotis minor
videtur mendicando propter quid a geometra:quia scꝫ
angulo minori subtenditur linea minor:vel experientis
vt chirurgicus experitur vulnera circularia tardius sa/
nari:cuius propter quid. geometra nouit:vt in littera di
citur ⁊c̄. Tum ex parte ipsius propter quid:quoniam
medium alterius generis non est medium proximum.
oporter enim vt dictum est:medium esse eiusdem gene/
ris cum extremis. Constat autem ꝙ tale propter quid:
scilicet ad alteram scientiam pertinens est alterius gene
ris:vt pꝫ de medicina ⁊ geometria ⁊c̄. non est igitur tale
propter quid causa proxima:⁊ ɔñr primus sensus vndiꝗ
ruit ⁊c̄. Si fm̄ sensum intendat falsius apparet quod
dicitur. Primo quoniam est contra duo dicta Aristo. in
hoc capitulo. Dixit enim ꝙ scire per causam remotam
est scire quia:⁊ non propter quid:ergo propter quid in
proposito non sonat causam remotam:deinde dixit:ꝙ ꝑ
causam remotam demonstratio fit tantum in secunda fi
gura. Clarum est autem ꝙ per tale propter quid. s. perti
nens ad alteram sciam:pōt demonstrari vniuersalis af/
firmatiua:⁊ ɔñt in primo pme. concluditur enim ex eo
ꝙ circuli partes non appropinquant sibi:qr est figura si
ne angulo:ꝙ omne vuln⁹ circulare tardius sanaṫ:⁊ silr̄
concluditur ꝙ oē visuꝫ a remotis videtur minus:qr ⁊c̄.
non sonat igitur propter quid in ꝓposito causam remo/
tam. Secundo qm̄ est contra ipsa. s. Tho. verba. ait. n.
ꝙ ista differentia inter (quia) ⁊ (propter quid) fm̄ di/

T. c. 20

uersas scientias: continetur sub altero dictorum modorum: inter modos autem dictos nullus est vbi pp quid sit causa remota: sed est totum oppositum: quoniam causa remota distinguitur contra pp quid: et dictum est quod facit scire quia. Tertio quoniam hoc est contra rationem. Si enim quando pp quid habetur ab vna scientia et ipsum quia ab altera: ipsum pp quid est causa remota conclusionis illius: cum illa conclusio sit demonstrabilis: et habeat causam proximam necessariam etc. Cuius erit dicere illud pp quid primum non alterius ab illa que nouit quia secundum te dicentem: quod pp quid ad alteram scientiam pertinens: differt a quia: quoniam pp quid dicit causam remotam. ergo dicere primum pp quid est scientie cognoscentis quia: et consequenter sciet quia et pp quid: quod est contra hypothesim.

¶ Secundo dubitatur qualitercunque intelligantur ista: quomodo stat ista memoriam inter quia et pp quid secundum diuersas scientias contineri sub altero istorum dictorum modorum secundum s. Tho. verba et contineri sub alio modo secundum Aristotelis textum dicentem. alio autem modo differt propter quid syllogismus: ab ipso quia secundum quod est per aliam scientiam vtrunque speculari.

¶ Ad primum dubium dicitur: quod primus sensus non est intentus a sancto Tho. vt rationes adducte concludunt: et ipsa s. Tho. verba ostendunt. paulo enim ante supradicta verba exponens exemplum Aristotelis de vulnere circulari ait: quod vulnera circularia tardius sanantur: medici est scire (quia) qui hoc experitur: vbi expresse insinuat quod scire (quia) inferioris scientie in proposito non est scire per causam remotam: sed cognoscere sic esse: siue experimentis et inductione: siue sensu: siue a posteriori etc. Primus ergo sensus ab eius mente alienus est. 2^m^ igitur sensum: secundum mentem eius oportet esse: et ita est: ita quod intendit: quod quando quia et pp quid pertinent ad diuersas scientias: pp quid est causa remota ipsius quia: et hoc probatur tripliciter. ¶ Primo ratione adducta contra primum sensum ex parte propter quid: quoniam. s. est medium alterius generis: nec est opus repetere. ¶ Secundo probatur ratione Aristotelis hic: sic: id cuius affirmatio non est vniuersaliter causa affirmationis non est causa proxima illius. sed propter quid alterius scientie est id cuius affirmatio non est causa vniuersaliter affirmationis maioris extremitatis: ergo tale propter quid non est causa prima: minor exemplariter patet: quia ad esse circulare non sequitur vniuersaliter tardius sanari: quia non omne circulare tardius sanatur: vt patet in circulis celestibus: qui nec citius nec tardius nec sanantur. Sicut et Aristoteles dixit: quod ad esse animal non sequitur respirare: quia non omne animal respirat. ¶ Tertio causa prima demonstrat in prima figura affirmatiue propter quid alterius scientie non demonstrat in prima figura affirmatiue. ergo etc. minor exemplariter patet: quia falsa est ista maior. omne circulare tardius sanatur. ¶ Ad euidentiam autem solutionum: et huius materie notande sunt due distinctiones. Prima est. causa remota: id est non conuertibilis (de qua loquimur) est duplex. s. ex cuius quod quid est non oritur talis effectus: nisi per diuisiuas eius differentias contrahatur ad hoc: vel illud. Quedam vero ex cuius quod quid est oritur quidem talis effectus: sed non nisi posito in tali materia. Exemplum primi: esse animal est causa remota respirationis: non ita quod ex natura animalis fluat respirare: sed quia ex natura animalis specificata ad tale genus animalium: puta habentium pulmonem emanat respirare. Exemplum secundi: esse circulare est causa remota tarde sanationis ita quod ex natura circularis figure non alicuius sui inferioris (posite tamen in vulnere) fluit tarde sanari. Unde haberi potest triplex differentia inter istas causas remotas. Prima est: quod effectus cause remote. Primo modo vere emanat ab illius cause inferiori: et non ab illa causa remota: nisi eo modo quo passiones speciei oriuntur a generibus radicaliter: effectus autem cause remote secundo modo vere fluit ab ipsa (licet non nisi posita: in tali materia) pp quod remota causa est. Secunda differentia est quod in causam remotam primo modo non oportet fieri resolutionem talis effectus: sistit si quidem intellectus querens causam respirationis: cum ad habere pulmonem: vel aliquid huiusmodi venitur in causam autem remotam. secundo modo oportet resoluere talem effectum: non enim sistitur querendo quare vulnus circulare tardius sanatur donec in circuli naturam veniatur: quia. s. habet partes distantes etc. Ex hac sequitur tertia differentia: quod causa remota primo modo in demonstratione non assumitur affirmatiua: et in negatiua facit scire (quia) vt docuit Aristoteles. causa autem remota: secundo modo in demonstratione vniuersali affirmatiua assumitur: et facit scire propter quid. Ubi vt clarius pateat vtrumque horum. s. et quod in demonstratione affirmatiua assumatur et quod faciat scire propter quid. Nota secundam et tertiam distinctiones. ¶ Secunda est. causa remota secundo modo id est ex cuius quod quid est fluit effectus modo dicto potest dupliciter sumi. Uno modo abstracta. alio modo contracte ad materiam. Exemplum primi: figura circularis. Exemplum secundi figura circularis in vulnere etc. ¶ Tertia est: scire pp quid contingit dupliciter. Uno modo solitarie id est absque applicatione ad effectum. Alio modo applicate. i. cum applicatione ad effectum. Exemplum primi. cognoscens lunam recedere quotidie a quatuor punctis celi: et accedere ad illa: et nesciens: vel non aduertens ad eius effectum etc. nouit propter quid fluxus et refluxus aquarum fiat (solitarie) eo quod non applicat ad effectum causam quam nouit. Exemplum secundi. quando et nouit talem accessum et recessum et quod talis varietas est causa fluxus et refluxus. Quibus stantibus: dicimus primo: quod causa remota: ex cuius quod quid est fluit effectus in tali tantum materia posito abstracte sumpta non assumitur in demonstratione vniuersali affirmatiua quoniam maior esset falsa: medio excedente maiorem extremitatem: vt patet in exemplo Aristotelis dicendo: omne cuius partes sibi non appropinquant: tardius sanatur. hec enim est falsa: sicut et ista. omne circulare tardius sanatur. ¶ Secundo dicimus quod eadem causa eodem modo sumpta facit scire propter quid solitarie et non applicate. patet hoc quoniam geometra: vt sic: cognoscit circulare: et quod partes eius sibi non appropinquant etc. quod est causa quare vulnera circularia tardius sanantur: et tamen non applicat causam istam ad talem effectum. s. tardam sanationem: quoniam hoc geometrie limites exit etc. ¶ Tertio dicimus: quod eadem causa contracte sumpta: assumitur in demonstratione vniuersali affirmatiua et facit scire (propter quid) applicate vt patet in eodem exemplo dicendo: omne vulnus habens partes non sibi appropinquantes tardius sanatur: vulnus circulare est huiusmodi. ergo. ¶ Quarto et vltimo dicimus: quod eadem causa remota: etiam abstracte assumpta: ingreditur demonstrationem vniuersalem affirmatiuam non formaliter: sed virtualiter et resolutiue: quoniam vis totius demonstrationis (cum demonstratur tardius sanari de vulnere circulari) robur habet ex ipsa circuli (in eo: quod circulus) natura: et in illam oportet tandem resolutionem fieri. ¶ Ad primum autem eorum que in oppositum obijciuntur: dicitur: quod hoc neutri eorum que dixit Aristoteles repugnat: quoniam quando dixit: quod scire per causam remotam: est scire quia: intellexit de causa remota primo modo: vt patet ex exemplo subdito: et ex eo quod addidit: quod. s. syllogismus huiusmodi fit in secunda figura. vel dicatur quod Aristoteles loquitur quando conclusio et causa remota eiusdem sunt scientie. secus vero est quando sunt diuersarum scientiarum. Quoniam namque diuersarum scientiarum diuersa sunt genera subiecta statim. vt dicitur quod quia pertinet ad vnam scientiam: et propter quid ad alteram causam remotam (per ly. propter quid) intelligere cogeris: eo quod tale propter quid dicitur quale diuersa scientia habe

tia hz. diuersam aũt sciam medium ex̃nei habere necesse
est generis: ⁊ ↄseq̃nter causam remotã. sfert ergo (ꝓpter
qd) in altera scientia: cãm remotã. In eadẽ autẽ scientia
vnum destruit reliquũ. Si enim est ꝓpter qd: non est cã
remota: ⁊ econuerso: si est causa remota nõ est ꝓpter qd:
qm̃ in eadẽ sciẽtia ꝓpter qd non natũ est dici nisi sit ꝓxi-
mũ. vnde si in eadẽ scientia accideret ↄclusionẽ ⁊ mediũ
ita se habere: sicut se hñt vulnus circulare ⁊ tardius sa-
nari ⁊ figura circularis: ex illo medio abstracte nõ pos-
set demonstratio ꝓpter qd fieri: sed oporteret ↄhere ipz.
⁊ ideo nõ diceret̃ ꝓpter qd in eadem sciẽtia: causa remo
ta. in diuersis autẽ scientijs. q̃niam contractionez medij
abstracte cointelligit̃ oportẽ fieri: eoipso ꝙ diuersa scien
tia est: nihil obstat dicẽ: ꝙ causa tali modo remota sit ꝓ-
pter qd ad diuersam scientiã pertinens. ℭ Illud ṽo qd̃
scd̃o adducit̃ ex Aristotele scilicet ꝙ causa remota non
demõstrat nisi in scd̃a figura: intelligit̃ similit̃: vel de cau
sa remota ꝑmo modo: vel in eadẽ scientia: q̃niam verum
est vniuersaliter de omni causa remota: id est non cõuer-
tibili abstracte sumpta: ꝙ nõ potest ex ea demõstrari ni-
si negatiue: ⁊ in scd̃a figura: ⁊ si ad eandẽ sciẽtiam perti-
nere dicit̃ talis causa ⁊ conclusio: cum illa scientia nõ co
gat̃ vti illa causa contracte. Clarum est: ꝙ ex ea sic sum-
pta demõstrare affirmatiue non possit: sed in scd̃a figura
⁊c̃. Secus autẽ est in diuersis scientijs loq̃ndo: q̃nis sta-
tim (vt dicit̃) ꝙ medium est alterius scientie cõtrahendũ
vel ꝓximandum: dicit̃ ad hoc ꝙ assumat̃ ab vna siqdem
scientia ad aliam: nõ nisi cõtractione: vel approximatio-
ne venit̃. Unde q̃ndo dicit̃ ꝙ talis conclusio ꝓpter quid
est alterius scientie: ⁊ est causa remota: nõ oportet intel-
ligẽ hoc: ac si illa causa sic abstracte assũmat̃ in demon-
stratiõe sicut intelligitur: cuz loquimur in eadẽ scientia:
sed ꝙ illud ꝓpter qd: ⁊ talem causam abstracte conside-
ratã a superiori contrahẽdo vel ad cognitionẽ ducendo
assumẽ oportet: ⁊ conseq̃nter non est opus demonstrare
in hmõi in scd̃a figura: sed in primo ꝑme ⁊c̃. ℭ Ad 2m qd̃
ex verbis. s. Tho. sumitur dicitur ꝙ modi supradicti ab
Aristotele sunt quatuor (vt patet diligenter intuẽtibus)
scilz demonstrare ꝑ causam conuertibilez: ⁊ per causam
remotam: id est non conuertibilẽ: ⁊ per effectum conuer
tibilẽ: ⁊ per effectum non conuertibilez: nec est possibile
q̃ntum modum ostẽsiue demõstrationis inuenire. Mo-
dus ṽo scd̃us subdiuisus est ab Aristotele qdẽ: sed non
nisi a. s. Tho. subdiuisio patefacta est: scilicet per causaz
remotam ex cuius qd̃ qd est ⁊c̃. vt diximus: vel ꝑ causaz
remotã in eadẽ scientia: ⁊ in diuersa. Si in eadem fit de-
monstratio q2. si in altera fit demonstratio ꝓpter qd. qm̃
⁊c̃. cõnnect̃ differẽtia inter qa: ⁊ ꝓpter qd: q̃ndo ad di-
uersas ꝑtinẽt sub altero dictoꝝ modorũ: quãdo. s. fit de-
mõstratio per causam remotã: non ideo ꝙ supra positus
sit aliq̃s modus a q̃ demonstratio ꝓpter qd. fit ꝑ causam
remotã. Sed ideo quoniã supradictus est vnus modus:
quo demonstratio fit per causam remotam ⁊ declarat⁹
est tunc quidẽ ſm vnum sui mẽbrum: modo ṽo ſm reli-
quum ⁊c̃. ℭ Ad tertium dicitur ꝙ illa conclusio: cuius
propter qd alterius est scientie: puta vulnera circularia
tardius sanant̃: habet mediuz proximũ: quod nihil aliud
est q̃z causa remota cõtracta ad talem mãm. ⁊ cum que-
ritur cuius erit illud medium proximum cognoscẽ: dicit̃
ꝙ neq3 geometre simplr̃: neq3 medici simplicit̃: quoniaz
vtriusq3 limites exit cognoscẽ illud cũ applicatione. sed
medici: vt accipit a geometra: qm̃ omne robur talis de-
monstrationis ex principijs geometricis est (vt dictum
fuit) ⁊ ideo nõ sequitur: ꝙ medicus scit qa: ⁊ propter qd.
contra hypothesim: medicus enim in eo ꝙ medicus: tm̃
quia nouit: sicut geometra: vt sic tantum propter quid.

ℭ Ad secundum dubiuz breuiter dicitur: ꝙ vere hic mo-
dus inter dictos continetur: ⁊ vere alio modo differt q2:
a propter quid: ſm diuersas sciẽtias. Primo quoniaz se
cundus modus continet istum (vt dictũ est) eo ꝙ est eius
membrum: ⁊ ab omnibus modis declaratis. s. ꝑmo. se-
cundo ſm vnum sui mẽbrum: ⁊ tertio ⁊ quarto hic ali⁹
est. Secundo quoniam q2: ⁊ propter quid: in eadẽ scien
tia differunt: ex modo cognoscẽdi: seu ſm media: q̃niam
propter quid scire: est scire per causam proximam: quia
ṽo per effectum: vel causam remotam. In diuersis vero
scientijs differunt ſm obiecta: eo ꝙ ipsuz ꝓpter quid. al
terius generis subiecti est: ab ipso q2: ⁊ tamen ipsum ꝓ-
pter quid in alia scientia conuenit in modo cognoscendi
cum scire q2: in eadẽ scientia per causam remotam: quo-
niam vtrunq3 causam remotam tm̃ hẽt (vt ex dictis pa-
tet.) Unde ꝓpter differentiam ex parte obiecti Aristote
les dixit: alio autem modo. Propter conueniẽtiam autẽ
in modo cognoscendi supradictam. a. Tho. contineri di
xit sub altero dictorum modorũ. Tertio quoniam Ari-
stoteles aliter formauit supradictam distinctionem. dixi
xit enim sic: q2 ⁊ propter qd: aut sunt in eadem scientia:
aut diuersa: deinde subdiuisit in eadem scientia (ipsum
q2) ideo quando dixit: alio autẽ modo retulit diuersita-
tẽ ad illud mẽbrum in eadẽ scientia. euacuauit enim sic
primam a se factam distinctionẽ. s. Tho. vero qm̃ distin
ctionẽ eorundẽ mẽbrorum aliter formauit modo. s. sup̃
declarato: ideo sub altero dictoꝝ modorũ cõtineri dixit:
⁊ vt intelligeres ꝙ alit̃ formauit: distinctionẽ addidit (. s.
qm̃ fit demõstratio ꝑ cãm remotã) insinuãs per hoc tria
reliqua mẽbra supradicta. non sibi ergo contrariantur
Aristoteles ⁊ s. Tho. sed ad diuersa alietatẽ retulerũt.

Circa diuisionem demõstratiõis in q2: ⁊ propter qd:
dubium ingerunt verba Auerrois in prologo
physicorũ: ⁊ in scd̃o cõmẽto. 22. ⁊ alibi ponẽtis tria gñ̃a
demonstrationis. s. qa: ⁊ propter qd: ⁊ simplicit̃: aut eñ
ipse superfluus aut Aristoteles diminutus apparet.

phe° p° physi°. 2° physi°. c. 22. 2° celi. c. 35. 8° physi° c. 53.

ℭ Ad hoc breuiter dicitur ꝙ (vt patet ex secundo celi cõ
mẽto. 35.) diuisio quã fecit Auerrois est subdiuisio vni⁹
membri Aristotelis hoc modo. Demõstratio ꝑmo diui-
ditur in q2: ⁊ propter quid. Deinde demonstratio ꝓpter
quid diuiditur in demonstrationẽ propter qd tm̃: ⁊ sim-
pliciter. ℭ Apparet enim ibidẽ ꝙ demonstratio quia:
seu signi vocatur illa que a posteriori procedit: quã, tũc
oportet fieri cum effectus est notior causa. vt si demõstre
mus terram interponi inter solem ⁊ lunam: q2 videm⁹
lunam eclipsari. ℭ Demõstratio ṽo propter quid: voca
tur illa que a priori qdem procedit: sed non ad cõcludẽ-
dum effectum esse: sed ad ostendẽdum propter quid ta-
lis effectus est: vt si demonstremus eclipsim de luna pro
pter interpositionẽ terre inter solem ⁊ lunam. Hoc eniz
non q̃ritur vt sciamus lunaz eclipsari: quoniã sensu hoc
apparet: sed vt sciamus q̃ ẽ causa ꝙ luna eclipsetur. Un
de in illo modo demõstrandi ꝑdicatum esse ⁊ inesse sub-
iecto absolute: est prius ⁊ magis notum q̃z causa: ꝑdica-
tum tamen sub ratione certi effectus: seu in relatione ad
causam ꝓpriam est ignotius ⁊ per demõstrationẽ inue-
stigatur. Nõ querimus enim an eclipsis sit aut insit lune:
sed quare est. Quod nihil aliud querẽ est: q̃z cuius cause
effectus sit. Et his duobus gñ̃ibus demonstrationuz q̃si
semp vtitur philosophia nãlis. ℭ Demõstratio ṽo sim-
plicit̃ vocat̃ illa: q̃ a priori sic ꝓcedit: ꝙ simul ostẽdit ⁊ ꝑ-
dicatũ inesse subiecto: ⁊ q̃re inest: ⁊ ideo vocatur etiã de
monstratio cause ⁊ esse: vt q̃zuis audieriz: nesciam tamẽ
triãgulum hẽre tres ⁊c̃. ⁊ demonstrem q2 figura rectili
nea habẽs angulum extrinsecum ⁊c̃. simul acq̃ram sciẽ-
tiam ꝙ triangulus habet tres: ⁊ causaz eius. Et tali mo

do demõstrandi maxime vtunt̃ mathematici: ꝓp qd̃ sit in p̃ grad̃u certitudinis. Neut̃ g̃ supflu⁹ aut diminut⁹ ẽ: sed Auer. ois explicauit: qd̃ Aristoteles iplicite dixit.

De sbalternat. — Hic autem vltra procedatur de subalternatiõe scientiarũ agendum est: quid sit scilz vnam sciẽtiam subalternari alteri. ¶ Ad cuius euidentiã sciendum est. Albertus hoc in loco recitat tres ꝯditiões requiri ad subalternationẽ scientie: ⁊ dicit ꝙ est positio cõmunis: ⁊ satis subtilis ⁊ bona. ¶ Prima ꝯditio est ꝙ subiectum subalternate cõcipiat in se subiectũ subalternãtis cum additõe dr̃ie contrahẽtis ipsum ad naturam: vel nam determinatã: vt linea visibilis ꝯhit lineã. ¶ Scd̃a est: ꝙ illud additum a subalternata opꝫ esse alterius generis ab eo cui addit̃: ⁊ ꝓpterea sciẽtia de speciebus ⁊ differẽtijs diuisiuis superioris: nõ subalternatur scientie de illo superiori. ¶ Tertia est: ꝙ illud additum a subalternata non fluat a natura ⁊ sub̃a illius: cui addit̃: aliter sciẽtia de passiõibus subalternaret̃ scientie de subiecto: qd̃ est falsum q2 eiusdem sciẽtie est: passionẽ ⁊ subiectum considerare. A.s. Thoma autem scd̃am cõditionem habemus: qn̄ de p̃ma ⁊ tertia nulli dubiũ esse debet: ⁊ quartam. s. ꝙ scientia subalternans dicat ꝓpter quid de pncipijs scientie subalternate: quorum ipsa subalternata accipit q2: ⁊ hanc velut magis necessariã plures reperit in doctrina sua: ⁊ semper pre oculis (cum de hac re loquitur) visus est habere. ¶ Verũ quoniam magna dubitatio est: quomodo subiectũ subalternate scientie sit illud qd̃ est superioris scientie per differentiã accidentalẽ contractum: ideo vt hoc elucescat aliorum intellectum recitanduꝫ censui ⁊c. ¶ Quidam intelligunt ꝙ differentia illa addita sit ita accidẽtalis: ꝙ cum eo cui additur: facit vnum per accidẽs: ⁊ sic subiectum perspectiue ponunt aggregatum per accidẽs: puta lineã visualẽ: ⁊ hi ex obseruatione conditionũ suprapositarũ moti sũt. Si enim illud additũ est res alterius gñis: ⁊ non passio purum accidens esse videt̃. ¶ Quidã vero intelligunt illã dr̃iam ita accidentalẽ: ꝙ tamẽ ponũt eam esse passionem eius cui addit̃: conuenientẽ tamen ei non in sua abstractione: sed sic contracto: ⁊ hi mouent̃ ex secũda conditione: ꝓp quã cogunt̃ ponere illud additum esse accñtale aliquo modo: vt patet in subiectis pspectiue ⁊ musice: q2 perspectiua est de linea visuali. Geometria aũt de linea simplicit̃. Ex scd̃o autẽ de anima habet̃ ab Aristotele ꝙ visibilitas est passio q̃titat: qm̃ dicit ꝙ sensibilia cõmunia sunt sensibilia per se: ⁊ sil̃r est de nũero sonoro.

Quomõ dr̃ia accidẽtal̃ additur subo superioris sciẽtie. p̃ª opio. — 2ª opio.

Reprobatio p̃e opionis. — ¶ Primi in hoc iudicio meo errant ꝙ ponunt subiectũ scie esse aggregatum per accñs. Omnes enim demõstrationes vnius scie: cum sint inter se ordinate: opꝫ ꝙ hẽant passiones colligatas adinuicẽ: ⁊ ad subiectum: a q̃ ordinate emanãt. ab aggregato autẽ per accidẽs passiones: q̃ ordine: aut q̃ aggregatiõe ⁊ colligatiõe orient̃: ¶ Preterea quomodo subm illud habebit vnã diffõnem: cum entis per accidẽs nulla sit diffõ: vt dicit̃ 7° metaphysice. ¶ Preterea q̃ ratiõe hoc aggregato linea visuali est sciẽtia: pari rãoe de linea tãgibili ⁊ dulci ⁊ calida erit sciẽtia: ⁊ sic infinite erunt scientie subalternate geometrie.

T.c.12. ⁊.13.

Reprobatio 2ᵉ opionis. — ¶ Secũdi ꝟo propriam vocem ignorare vident̃: dũ dicunt illud additum esse passionẽ eius: cui additur: ⁊ addunt ꝙ non conuenit ei in sua abstractione. Si enim passio eius est p se: ⁊ de oi est: ⁊ sic ꝯuenit ei in q̃dã qdeꝫ sic: in q̃dã ꝟo nõ: passio ei⁹ nõ est. Si dicat̃ ꝙ illi itelligũt nõ ꝙ illud additum sit passio eius: cui addit̃ absolute: sed ꝙ eius cui additur contracte sumpte passio sit. Si sic moꝫ intelligunt: ad ꝓpositum nõ loquunt̃: q2 queritur quomodo illa dr̃ia sit accidentalis illi superiori cui addita subiectum facit subalternate. constat enim ꝙ illa differẽtia addit̃ in superiori absolute ⁊ contrahit ipm: ⁊ nõ presupponit cõtractum: visualitas enim ꝯhit lineam ⁊ non presupponit lineã esse contractã ad nãm visualem: aliter subiectum pspectiue esset nõ linea visualis: sed linea. b. visualis: qd̃ falsum est. ⁊ nõ cõcederet̃ ab eis. Falsum q3 assumunt ꝙ. s. visibilitas sit passio q̃titatis: p̃mo q2 non cõuenit ei per se (vt pꝫ) q2 nõ q̃titati mathematici sumpte. Scd̃o q2 omnis passio fluit ex pncipijs quiditatiuis subiecti sui. Clarum est autem: ꝙ ex q̃titate in eo ꝙ quãtitas non emanat visibilitas: alioqn mathematicũ quid esset visibilitas: sicut ⁊ cetere oẽs q̃titatis passiões (nec ex scd̃o de anima) hoc habẽt: sed ꝙ color sit per se visibilis in scd̃o mõ dicendi per se. Ex hoc autem ꝙ sensibilia cõmuni dicunt̃ sensibilia per se: non sequit̃ ergo visibilia per se. Quomõ aũt nec sequat̃: ergo sensibilitas est passio q̃ti non est p̃ntis intẽtionis. Incidunt etiã ⁊ isti in eãdem foueam in quaꝫ ⁊ priores. q2 ponunt subm scientie aggregatum ex subiecto ⁊ passione: qd̃ diffõneꝫ habere non põt. Sicut enim hominis albi nõ est diffõ: ita nec naris symini: quoniã diffinitio vnaꝫ naturã significat: vt dicit̃ 7° metaphysice ⁊c. ¶ Mihi videt̃ ꝙ inter illam differentiã additam: ⁊ id cui addit̃ sit ꝯnexio per se p̃mo modo dicẽdi per se: non sicut inter diffinitum ⁊ eius genus: vel differẽtiam: nec sicut inter passionem ⁊ subiectum: sꝫ sicut inter diffinitum ⁊ eius pncipium: sicut inter lineaꝫ ⁊ punctum. In diffinitiõe siquidẽ illius differẽtie accidẽtalis oportet ponere illud cui additur: lꝫ nõ econuerso. In rõne enim visualis cadit linea: ⁊ in ratione sonori: numerus. Quantitatẽ autem dico cadere in rõne visualis ⁊c. nõ solum mãliter sumptam: q̃uo ponit̃ in ratione cuiusqꝫ phici: eo ꝙ phica nõ abstrahunt a q̃titate: sed etiã formaliter sumptã: quomodo non cadit in ratiõe phicorũ: eo ꝙ diffinitiões mathematice ⁊ nãles sunt impmixte: impoĩe est siqdem intelligẽ visibilia: vt considerant̃ a pspectiua. i. inquãtũ sunt ꝓportionalia s̃m lineas: ⁊ sil̃r sonos: vt̃ ꝓportionales s̃m numeros non intellectis linea vt linea: ⁊ numero vt numero. ⁊ sil̃e est de medicina ⁊ agricultura ⁊ alachimia respectu nãlis philosophie. hec omnia addunt ea de quorum ratione subalternãtia sunt. sanabile siquidẽ ab arte absqꝫ nã intelligi non põt ⁊c. Est igitur inter dr̃iam illam accñtalem: ⁊ id cui additur per se vnio in p̃mo modo pseitatis (⁊ tamẽ dr̃ia accñtalis) dicit̃: q2 genus subiectum sciẽtie subalternãtia nõ per se diuidit aut contrahit: vt dr̃ie diuisiue cuiusqꝫ gñis faciunt que per se dr̃e illius dicunt̃: ⁊ sunt. Quomõ aũt hec duo ad ꝯstitutionẽ subiecti subalternate scie concurrãt pcipi facilius põt. si supposuerim⁹ vniuscuiusqꝫ sciẽtie: siue subalternata sit: siue nõ: subiectuꝫ vnicum oportere eẽ: vnicũ aũt nõ q̃licũqꝫ vnitate: sꝫ vnitate rõnis formalis: quoniã ab illa vnitate sumitur scia ipsa: ⁊ per illã ab alijs distinguit̃: hoc enim stante: stati habemus ꝙ nil obstat res quantũcũqꝫ distantes vni subijci sciẽtie: si vnica ratione formali eas considerat: ⁊ ꝙ opꝫ coniunctum illud qd̃ ponit̃ subiectũ subalternate sub vnica rõne formali subiectum esse. Quod q̃liter sit: sic accipiendũ est. Coniunctũ ex rebus diuersorum generũ: multipliciter potest intelligi esse subiectum in scia: seu cadẽ sub vna scia vt subiectum. Primo ita ꝙ totũ aggregatũ sub vtriusqꝫ rõne subiectum sit: ⁊ hoc est impossibile: quia non esset vna ratio formalis obiectiua in vna scia: ⁊ ꝓpterea diximus ꝙ nec aggregatũ ex subiecto ⁊ accidẽte: nec ex subiecto ⁊ ꝓprio subm esse põt. Scd̃o ita ꝙ totuꝫ aggregatuꝫ: vt partes eius aduinant̃ in 3° subm sit: ⁊ hoc destruit seipsum. si enim vt adunant̃ in tertio: subiectũ sunt neqꝫ ipm aggregatũ: neqꝫ partes eius subiectũ sunt: sed illud 3m: siue illud tertiũ sit magis vniuersale: siue subm cõmune vtriqꝫ:

T.c. — Opinio propria. — T.c. — T.c.

ne vtriq3: siue accñs cõe: siue cã cõis ⁊c̃. nisi forte qs dicat ꝙ qꝛ illud 3m inomiatũ est: illud ꝯiunctũ subm dr circũloq̃ndo 3m inoiatũ. sed h̃ in pposito dicere: fingere: ⁊ fugere pont⁹ vr: q̃3 veritatẽ sectari. 3o ita ꝙ totũ aggregatũ subiciat: sed vna pars vt stat sub rõne alterius: ita ꝙ rõ vni⁹ pactis per se attingat: alterius xo nõ: nisi p accñs: sicut hõ albus vr: eo ꝙ albũ per se vr: cui vt sic accit esse hoiem: ⁊ h̃ etiã destruit seipsum pprie loq̃ndo: eo ꝙ hoc mõ subm nõ est totũ aggregatũ: sed illa tm̃ ei⁹ pars que est ratio obiectiua. Est etiã ꝯ cõem assignationẽ oboꝝ potentijs ⁊ habitib⁹. nõ enim dicim⁹ ꝙ suba colorata sit obm visus. nec ꝙ suba quãta sit subm mathematice: sed coloratũ obm visui: ⁊ quantũ mathe^ce subm dam⁹. 4o ita ꝙ totũ aggregatum subiciat: ⁊ vtraq3 ps p se attigat: vt vna tñ rõne alteri⁹ ingredit vel ab alia p se depẽdet. ⁊ h̃ nõ põt inueniri in oi ꝯiũcto ex reb⁹ diuersoꝝ geneꝝ: qm̃ ad h̃ exigit ꝙ int ptes illius ꝯiuncti sit p se ꝯnexio ex pte alteri⁹ extremi nõ solũ in esse nãe: sed vt attigit a tali habitu: alit per se nõ attingeret vtrũq3: ⁊ ꝯñr ꝙ vnũ alteꝝ in sui rõne suscipiat vel ab illo p se depẽdeat. Et h̃ mõ videt mihi ꝙ subm subalternate aggreget res diuersorum geneꝝ: ⁊ hẽat vnicã rõnẽ formalẽ (qd̃ vt clarius fiat) exẽplarit declarat subm musice est h̃ ꝯiunctũ nũs sonorũ. ꝯstat aũt ꝙ musicus nõ ꝯsiderat sonũ in eo ꝙ sonuz: qm̃ h̃ phici est: neq3 nũm in eo ꝙ nũm: eo ꝙ aritmetici est: s3 ꝯsiderat nũm in sonis .i. vt facit sonoꝝ dñias: vel magis pprie loq̃ndo sonũ vt pportionalẽ fm nũm. Considerare aũt sonũ vt pportionalẽ clare p3 ꝙ est attingẽ: ⁊ sonũ ⁊ nũm p se: ⁊ sonũ vt depẽdet a nũalib⁹ pportiõib⁹: ⁊ ꝙ est vnica rõ formalis. Attigi ṽo dixi vtrũq3 p se: eo ꝙ numerales pportiões sunt media musicalia: ⁊ sonori sunt ꝯnes ad q̃s illa media applicãt. ⁊ qꝛ (nũeralis pportio) est ratio sono ꝙ attingat a musico: ⁊ sonus est ratio nũali pportiõi ꝙ ab eodẽ accipiat: l3 diuersimode: qꝛ pm vt formale. scdm vt mãle hoc facit: ⁊ sile est in pspectiua respectu geometrie. Unicã ṽo rõnẽ formalẽ dixi nõ alteri⁹ pactis: nec vtriusq3: nec alteri⁹ tertij: sed vt vna pars ab altera per se depẽdet seu vt ptes sunt sibi inuicẽ coaptate pp hoc ꝙ vna alterius rõnẽ penetrat: ⁊ illius dñias facit ⁊c̃. Et l3 ita sit ꝙ .s. subiectũ subalternate vnicã habet rationẽ formalẽ obiectiuã: qꝛ tamẽ res diuersoꝝ geneꝝ ꝯtinet: ideo diximus superius in caplo. 10. ꝙ ea que sũt superioris nõ contracte sum pta: non per se insunt subalternatis ratione differentie accidẽtalis addite. Stant si quidem hec duo simul: eo ꝙ differẽtia illa cum extranei generis sit: nõ habet ex suo genere ꝙ illa que subalternãtis per se sibi conueniant: sed hoc habet ex eo ꝙ superiori conũcta est. ¶ Ex dictis ergo patet ꝙ ad subalternationẽ scientiarũ post tres conditiones ab antiquis positas op3 addere quartã que est fundamentũ eius: quam addidit .s. Tho. ⁊ nõ differt ab ea: nisi sicut fundamẽtuz a fundato. dicemus igitur ꝙ op3 pmo subiectum contineri sub subiecto ⁊c̃. 2o ꝙ differẽtia cõtrahẽs sit extra naturã cõtracti. 3o ꝙ non sit eius passio. 4o ꝙ per se dependeat ab illo ⁊c̃. Ex hoc enim sequit ꝙ pncipia istius accipiant ab illo: ⁊ ꝙ ille nouit eoꝝ pꝑter quid: qm̃ nouit id a quo dependẽt: qd̃ a .s. Tho. erat additũ: ⁊ ad claritatẽ 5o loco ponat ꝙ .s. subalternãs dicat pꝑter qd pncipiorum subalternate quorũ ipsa accipit qꝛ. ⁊ sic manifestum est que sit cõnexio inter subalternãs ⁊ subalternatũ: ⁊ quomodo subalternate subiectum sit vnuz: ⁊ quid sit vnam scientiaz subalternari alteri. Et nota ꝙ de subalternatione proprie loquimur: vt Aristoteles locutus est: ⁊ non extẽso vocabulo ad omnẽ modũ quo vna sciẽtia ab altera mẽdicat: qũo dicit a qbusda3: ꝙ chirurgia subalternatur geometrie quo ad illam conclusionẽ: vulnera circularia ⁊c̃. ⁊ distiguit ab eis subalternatio quo ad modum sciendi: vel quo ad subiectum vel principia.

Cap. 10 &c. me^m &c. ⁊. cõ. 23.

Que requirũt ad sbalternationem veram.

¶ De syllogistica forã demõstratõis. Ca. xiiij.

T. c. 31.

Figurarum autẽ magis scire faciẽs maxime prima est. Mathematice etenim scientiarum per hanc fiunt demonstrationes: vt arithmetica ⁊ geometria ⁊ pspectiua. Et fere dicere est quecũq3 propter qd faciunt speculationẽ: aut enim omnino: aut sicut frequẽtius: ⁊ in pluribus: p hanc figuraz: qui est propter quid: fit syllogismus: quare ⁊ per hanc erit maxime faciẽs scire propter quid speculari. Postea ipsi⁹ quod quid est scientiam per hanc solam figuram venari possibile est. In media quidẽ enim figura non fit cathegoricus syllogismus: sed ipsius qd̃ quid est: scientia: affirmationis est. In vltima autem fit quidem: sed non vniuersaliter: sed quod quid est vniuersalium est: nõ enim quodãmõ est animal bipes homo. Amplius hec quidem illis nihil indiget. Ille autem per hanc densant ⁊ augmentantur quousq3 vtiq3 ad imediata veniant: manifestũ igit est ꝙ maxime propriũ scientia pma figura. Sicut autẽ esse .a. in .b. contingit indiuidualiter: sic ⁊ non esse cõceditur. dico autẽ idiuidualiter esse: aut nõ esse: cum nihil est eorum medium. Cũ igitur aut .a. quidem aut. b. in toto quoda3 sint: aut ambo: nõ contingit. a. in .b. primo nõ eẽ. Sit enim .a. in toto .c. igit si. b. non est in toto c. potest enim .a. esse quidẽ in quodã toto: sed b. nõ esse in hoc: syllogismus erit ꝙ nõ sit .a. in .b. Si enim in .a. quidez omni est .c. in .b. autem nullo est .c. in nullo .b. est .a. Similiter autem est ⁊ si .b. in toto quoda3 est: vt in .d: d. autẽ in omni .b. est: a. autẽ in nullo .b. erit per syllogismũ: eodem aũt modo demonstrabitur: ⁊ si vtraq3 i quoda3 toto sunt. Qꝛ autez contingit .b. nõ esse in quo toto est .a. aut iterum .a. in quo est .b. manifestuz ex coordinationibus est quecunq3 non cõmutantur adinuicem: si enim nihil eorum que sunt in .a. c. d. coordinatiõe: de nullo predicantur que sunt in .b. e. f: a. autẽ in toto .p. sit coordinatione preexistenti: manifestum est ꝙ .b. nõ erit .p. cõmutarentur enim coordinationes: similiter autem est: ⁊ si. b. in toto quodam est. Si vero neutrum sit in toto nullo: non est autem .a. in .b. necesse est indiuidualiter non esse. Si enim erit medium necesse est alterum ipsorũ in quodam toto esse: aut enim in prima figura: aut media erit syllogismus. siquidez igitur in prima figura .b. erit in

toto quodam: affirmatiuam enim oportet ad
hanc fieri propositionem: si vo in media qua
cũq3 cõtingit: ad vtranq3 enim posito priuati/
uo fit syllogismus. cum autem vtraq3 negati/
ua sit nõ erit syllogismus. Manifestum igit
est q̃ cõtingit τ aliud in alio nõ esse ĩdiuiduali
ter: τ quãdo contingat: τ quomodo diximꝰ.

¶ Summa huius capituli hec est.

pᵃ ɔclõ Figurarũ magis faciens scire: maxie pᵃ est. ꝓbat' a posteriori: q2 aut oĩno aut sic freq̃ntiꝰ: τ in pñbꝰ ꝑ hanc figurã fit ꝑꝑ qd sylľa. declaꝛ h̃ inductiue: qa mathematice. s. arithmetica: geometria: perspectiua τ fere ⁊c̃. 2° q2 ipsius qð qd est scia ꝑ solã pᵃᵐ venari possibile est declarat ly solam: qm̃ scia qð qd est affirmationis est: in secũda autem fit syllꝰs affirmatiuus τ qm̃ qð quid est: est vl̃um: in tertia autem non ɔcludit vl̃r. tertio qa pᵃ alijs non indiget: ille autem per hanc densantur τ augmentãtur quousq3 in imediata veniãt.

ꝓpõ ¶ Sicut daꝛ vl̃is affirmatiua imediata: ita τ negaᵗᶦᵘᵃ ⁊c̃.

2ᵃ ɔclõ ¶ Qñ p̃dicatũ aut subm in quodã toto est: aut ambo: nõ fit ꝓpõ negatiua imediata. ꝓbat' a p̃ori: qa tunc semp est mediũ: per qð vnũ negat' ab alio. declarat' hoc in oĩbꝰ dictis modis: in terminis: semp ponẽdo illud totum pro medio ⁊c̃. in terminis antẽ. a. p̃dicato. b. subiecto. c. toto respectu p̃dicati τ medio. d. toto respectu subi τ medio.

Suppᵒ ¶ Cõtingit subm nõ esse in quo toto est p̃dicatũ. τ econuerso declarat' a posteriori: qa coordinatiões non cõmutantur adinuicem: ita q̃ nihil vnius predicatur de aliq̃ alterius. pz in terminis. a. c. d. e. τ. b. c. scilicet coordinationibus duabus: τ. p. capite prime coordinationis.

3ᵃ ɔclõ ¶ Sed negatiue vere: nec subm nec predicatum est in toto nullo: necesse est vl̃em negatiuã esse imediatã. ꝓbat' a destructione: seu opposito ɔñis ad oppositũ añtis: qa scilz si medium h̃et: aut subm: aut p̃dicatũ in q̃dam toto erit. hec sequela ꝓbat': qm̃ aut in pᵃ aut in 2ᵃ figura syllogiꝫari vl̃em negatiuã opz: τ in pᵃ subm in q̃dam toto cẽ opz: qm̃ minor ibi semp affirmatiua est: τ in 2ᵃ indifferenter subm: vel p̃dicatũ in q̃dam toto esse opz: qa vtriusq3 negatione syllꝰs fit ibi: τ vtraq3 simul negatiuam esse est impoľe. Declarat' in terminis. a. p̃dicato. b. subiecto ⁊c̃.

¶ Series autem hec est.

Intẽdens de forma syllogistica maxime cõgrua demr̃ationi tractare: qm̃ syllꝰs q̃dam demr̃atio est: duo facit. pᵒ vnica ɔne tribꝰ rõnibꝰ pᵐaz figurã maxie vtilẽ demr̃ationi asserit. 2° qm̃ in pᵃ figura ex negatiuis ꝓcedit': τ opz demr̃ationẽ ex imediatis fieri: intendens q̃ negatiue sint imediate: declarare proponit hoc. τ qa oppositorũ eadẽ est disciplina: tres modos negatiue mediate in secunda cõclusione declarat ⁊c̃. addens quãdam ɔclusionem quã supponit. Et sic tandem que sit negatiua imediata tertia conclusione explanat.

Circa 2ᵃᵐ ɔnẽ dubitat' q̃uo sit verũ q̃ altero extremorum existẽte in q̃dam toto reddat' ꝓpõ negatiua mediata. h̃ eniz videt' ɔ̃ supiua determinata in caplõ

Tx.ᵗ. cõ. 5. τ. 6. 2° τ 3° arguẽdo sic. nulla ꝓpositio cuiꝰ rõnibꝰ terminorũ pro terminis positis reddit' imediata est mediata. ꝓpositio negatiua: cuius alterũ vel vtrũq3 extremorũ est in toto: posita rõnibꝰ extremorũ pro terminis: multotiẽs reddit' imediata. g̃ hꝰ ꝓpõnes nõ sunt mediate: sed imediate. Maior ex supradict' habet'. Minor declarat' exẽplariter. in ista: linea nõ est q̃litas: ponẽdo loco linee q̃ztitas. s. a. b. c. ɔstat eni q̃ cũ illa sit imediata. s. q̃ztitas: non est q̃litas: vt Arist. docet in h̃ capᵒ. istam etiã opz eẽ imediatã. q̃ztitas. a. b. c. nõ est q̃litas. ¶ Ad h̃ dubiuz: qð is motuz est vt attẽri τ ɔformes supioribꝰ reddamur: di q̃ rõ adducta verũ ɔcludit τ cogit loquẽdo de ꝓpõne imediata sm̃ se: non aũt de imediata sm̃ rõnem: seu rõne nostri: regulã siquidẽ illã q̃ in maiori assumit' vl̃r veram esse ꝓbauimus (supius in locis allegatis) vbi τ terminos qbus vtimur declarauimus. Sic ergo qm̃ Aristoteles de mediatis τ imediatis sm̃ rõnẽ loq̃bat': nõ illas etiaz mediatas dixit: q̃ sm̃ se imediate sunt: q̃re autem de mediatis τ imediatis sm̃ rõnẽ loquatur non sm̃ se superius diximus: q2. s. ɔforme nobis instrumentum fabricabat.

Circa illius ɔclusionis supposite declarationem: dubium pᵐo accideret. an capita coordinationũ predicamẽtalium h̃eant aliqd superius. Sed q2 hoc metaphysicale est: illucusq3 differatur. ¶ Dubium 2° eẽt an sm̃ veritatẽ p̃dicamenta sint impermixta: ita q̃ nihil qð in vno est in altero sit: sed quoniã hoc q̃q3 metaphysice ꝑscrutatiõis est dimittat'. ¶ Dubitatiuncula quoq3 orit' quomõ sit verũ q̃ nihil vnius p̃dicati p̃dicat' de aliquo alteriꝰ: cum nõ solum ꝑ accñs sed per se: ne dũ in 2 mõ ꝑseitatis: sed etiã in pᵒ vt supra dixit Aristo. in capᵒ 4°. res vnius p̃dicamẽti p̃dicat' de re alterius. ¶ Ad h̃ breuiter di q̃ intelligit' de p̃dicatione per se in pᵒ mõ intrinsece: lz enim linea p̃dicet' de triãgulo in pᵐo modo: non tñ intrinsece: sed vt extra eẽntiam eius. ¶ Dicit' 2° q̃ intelligitur de p̃dicatione q̃cunq3 in recto: tum τ vera τ formali: qð addo ꝓpter eos qui tenent p̃dicamẽta esse idẽ realiter. Et itelligit' de his q̃ ꝓprie sunt in p̃dicamẽtis non de denominatiõibus ab illis sumptis. nec albedo nãq3: nec risibilitas p̃dicet' de hoie: sed album τ risibile: τ silr linea nõ p̃dicet' de triãgulo: sed rectilineã τ hꝰ. Et hoc magis sonãt ipsa Aristotelis verba: vtrũq3 tamen verum est. Tx.ᵗ

Circa 3ᵃᵐ ɔnẽ aduerte q̃ ꝓpõnẽ negatiuã esse imediatã dupľr ɔtingit. s. cũ extremis in nullo toto vñ sunt: vt subs nõ est q̃ztitas: τ qñ imediate sunt sub aliq̃: vt rõnale nõ est irrõnale. Et si diligẽtiꝰ ꝑscrutati fuerimus textũ Aristotelis nõ pᵐᵘᵐ tñ modũ: sed etiã scðm insinuauit itelligẽdo ꝑ ly eẽ in toto: nõ absolute: sed rõne cuius negat' ab illo: vel illud negat' ab eo. τ silr ꝑ ly non esse in toto: rõne cuiꝰ neget' ab illo: vel id ab eo. hoc aũt q2 cõtigit dupľr. s. vel qñ non in toto nõ sunt: vel qñ in toto quidẽ sunt: sed nõ tali rõne cuiꝰ negatio insit alterius: iõ negatiua imediata ɔtingit dupľr. Est aũt hic sensus absq3 dubio verus: τ Aristoteli idcirco attributo: qm̃ in calce capli epilogãs ait se dixisse: qñ τ q̃uo fit negatia imediata. inuẽs se sufficient' tradidisse: qñ h̃ ɔtingat. sufficiẽtez aũt doctrinã non video: nisi supradicta sñia eius sit: τ forte insinuauit hũc sensum ꝑ ly q̃dã: τ ly nullo. cuz dixit in toto q̃dam: τ toto nullo: vt addẽdo (ly q̃dã) ostẽdat se accipere eẽ in toto non simpľr sed tali rõne cuiꝰ neget': τ apponẽdo ly nullo: ostẽdat se loq̃ de non esse toto: qð negationis ratio sit. Et sm̃ h̃ per coordinatiões que nõ cõmutant' adinuicẽ non artantur ad intelligenduz p̃dicamẽta tñ: sed q̃scũq3 etiã in eodẽ p̃dicamẽto q̃ adinuicem non cõmutant': propter qð Aristoteles cathegorias in spãli non nominat: sed cõmuni vocabulo coordinationes.

Circa candem ɔnem aduertẽdum est q̃ ex hoc loco firmat' qð supius tradidimus. s. q̃ vere mediũ demr̃ationis dz esse formaľr distinctum ab vtroq3 extremorũ. Deducitur aũt hoc ex hoc loco sic. ꝓpositio negatiua vera hñs neutrum extremoꝝ in toto est imediata τ cum talis h̃et medium indistinctũ formaľr ab altero extremoꝝ. ergo tale medium non est vere medium quod reddat ꝓpõnẽ mediatã. ɔñtia est euidẽs ex termis. añs q̃ ad pᵐã partẽ est Aristotelis in lr̃a. quo ad scðaz vero exẽplariter ostenditur in vtroq3 genere imediatoꝝ. Pu/

mo qñ extrema nõ sunt simpl'r i toto: vt nulla subã est q̃titas. rõ eni subẽ seu ei⁹ ꝯcept⁹ formalis distinct⁹ mediuz eẽ põt. ꝯstat nãq; subãm ꝯcipi posse ꝯceptu ꝓpõ: ꝯfuse z distincte (vt alibi hoc declarauim⁹) z silr ꝯstat ꝯceptum formalẽ distinctũ alicui⁹ nõ distingui formal'r ab illo vo-cato ꝗ ꝯcepto illo. a. syllogiçabit sic: nullũ. a. est q̃titas: ois subã est. a. ꝗ nulla subã est q̃titas: est ꝗ ibi mediũ indistinctũ formal'r. Scđo qñ extrema nõ sunt in toto per qđ alterũ negef: vt nulla albedo est nigredo: rõ eni albedinis seu ei⁹ ꝓpria z ꝯstitutiua dĩa: mediũ esse põt indistictũ nñ formal'r: vt dixim⁹. ¶ Nec obstat ꝓposito: si qs dicat oẽm dĩam esse totũ vl'e spẽi: q2 dĩa ꝑdicaf de pluribus zc. Tum q2 clarum est q dĩa non est totũ vl'e diffiniti. Tũ q2 fatuũ est dicẽ: q dĩa ꝓpria spẽi vt hoĩe. ꝑdicaf de pluribus differẽtibus spẽ: penuria enim differẽtiarũ ꝓpriarũ verificat forte oẽm dĩam esse in plurib⁹. Dicif ergo ꝓpõ imediata ꝫm Aristotelẽ q̃ caret ꝑoři medio formal'r distincto ab extremis: lz aliquomõ mediũ hẽat ꝫm rõnẽ non tñ hoc ꝯstituit ꝓpõnẽ imediatã ꝫm se aut quo ad nos vl'r: sed latitudinẽ mediatarũ q̃ ad nos ostẽdit: z diuersam rõnẽ mediationis z imediatiõis: dũ alique propter medium distincte cognituz tñ: qñ. s. mediũ est sola diffinitio: z alique etiam propter mediuz formal'r distinctũ: clausum tñ in extremo: qñ. s. mediũ est aliqđ supius mediate nobis fiunt: z sic q̃ hac rõne imediate nobis sunt: mediate illa alia ratione remaneant.

ꝗ ꝺ ente z eēn in ꝓ he⁹ q. prima.

¶ De ignorantia demr̃atiua. Cap. xv.

T.c.23.

Gnorãtia aũt nõ ꝫm negationẽ: sed ꝫm dispõnẽ dicta ẽ qdem per syllogismuz facta deceptio. hec autem in hisque sũt primo: aut nõ sunt: cõtingit dupl'r: aut enim ẽ cum simpl'r accipiat esse aut nõ esse: aut per syllogismum accipiat opinionẽ. Simplicis qdez igif opionis simplex deceptio: sed que est per syllogismum plures sunt. Nõ sit enim. a. in nullo. b. indiuidualir: igif si syllogizetur esse. a. in. b. mediũ accipiẽs c. deceptus erit per syllogismum. Cõtingit qdem igif vtrasq; ꝓpões eẽ falsas. cõtigat aũt alteram tñ. Si enim neq;. a. in nullo. b. accepta aũt sũt vtraq; ecõtrario: vtreq; erũt false. Põt aũt sic se hẽe. c. ad. a. z ad. b. z q. c. neq; sub. a. sit: neq; vl'r. c. in. b: b. qdem impossibile ẽ in toto aliquo. Primũ enim dictuz est in ipso. a. nõ esse. a. aũt non necesse est in oibus q̃ sunt inesse vl'r: quare vtreq; false sunt. Sed alteram cõtingit veram accipere: nõ tamẽ quãlibet ꝯtigentẽ: sed que est. a. c. nã. b. c. ꝓpositio semper falsa erit: ꝓpter id qđ. c. in nullo est. b. sed q̃ est. a. c. põt: vt si. a. in. c. z in. b. est indiuidual'r. Cum enim primum predicef idem de pluribus: neutrum in neutro est. Differt aũt nihil si nõ indiuidual'r insit. Ipsius qdez igif eẽ deceptio per istam figurã: z sic sit soluz: nõ enim erit in alia figura ipsius esse syllogim⁹. Que vo ẽ ipsius nõ esse: in prima z media figura ẽ. Primũ igif dicamus quot modis in prima sit: z qũo se hñtibus ꝓpõnib⁹. Contingit qdez igif vtriusq; falsis: vt si. a. z in. c. z in b. sit indiuidualiter. Si eni accipiaf. a. qdez in c. nullo. c. aũt in omni. b. false sunt propõnes. Cõtingit aũt z altera falsa z hac quacũq; contingente: potest eni que est. a. c. veraz esse: que vo. b. c. falsam esse: sed que est. a. c. quidez veram: quoniã nõ omnibus que sunt inest. a. sz que est. b. c. falsam: qm̃ impossibile est eẽ in. b. c. in quo nullo est. a. nõ eni vera erit q̃ est. a. c. ꝓpõ. Silr aũt si sint vtreq; vere ꝯclusio erit vera. Sz z eã que ẽ. c. b. cõtingit veram eẽ: cũ altera sit falsa: vt si. b. z i. c. z in. a. erit: necesse est eni alteruz sub altero esse: q̃re si accipiaf. a. in nullo. c. falsa erit ꝓpõ. Manifestũ igif est qm̃ z cũ altera falsa sit z in vtrisq; erit falsus syll's. Sed in media qdẽ figura vtrasq; qdẽ ꝓpõnes totas falsas eẽ nõ cõtigit. Cum enim. a. in oĩ b. sit nihil erit accipere qđ in altero qdẽ oi: in altero vo nullo erit. Opz aũt sic accipere propositiões: z q in hoc qdem sit. In hoc autem nõ sit: si vere erit syll's. si igitur sic accipiantur false manifestum est q cõtrarie ecõuerso se habebunt: hoc aũt impoĩe est. In quodã vtrãq; nihil ꝓhibet falsam eẽ: vt si. c. in. a. z in. b. quodaz est: si enim. c. quidem in omni accipiatur esse. a. in. b. autẽ nullo: false quidẽ vtreq; ꝓpositiones: nõ tñ tote: sed in quodam: z ecõuerso autẽ posito priuatiuo. silr autem alterã falsam. Et quãlibet ꝯtingit. Qđ eni est in. a. oi z in. b. ẽ: si igitur accipiaf in. a. toto esse. c. in. b. autem toto nõ esse: q̃ quidẽ. c. a. vera erit: sed que. c. b. est falsa. Iterum qđ in. b. nullo est neq; in. a. omni erit: si eniz in. a. est z in. b. sed nõ erat. si igitur accipiatur. c. in toto quidez. a. eẽ in. b. autem nullo. b. c. propositio vera est: altera vo falsa. silr autem sit trãsposito priuatiuo: qđ eni in nullo est. a. neq; in. b. nullo erit: si igif accipiatur. c. in toto quidem. a. nõ eẽ: in b. autem toto esse: que qdẽ est. a. c. propositio vera est: altera autem falsa. Et iterum qđ in oi b. est in nullo accipere. a. nõ esse falsum est: necesse est enim si in omni. b. est: z in quadam. a. esse: si igif accipiaf in omni quidem. b. esse. c. i a. aũt nullo: que qdẽ ẽ. b. c. vera erit: que autẽ ẽ. c. a. falsa. Manifestũ igif ẽ q vtrisq; falsis. z altera tñ erit syllogismus deceptiuus in indiuiduis. In his autẽ que nõ indiuidua sunt: cũ qdem per propriuz medium fiat falsitatis syllogismus: nõ possibile est vtrasq; falsas eẽ ꝓpositiones: sed soluz que est ante maius. vl

timū dico aūt ꝓprium medium ꝑ qd̄ fit cōtra dictiōis syllogismus: si enim .a. in .b. per medium .c. qm̄ igitr̄ necesse ē que ē .c.b. affirmatiuam accipi syllogismo facto: manifestuz ē ꝙ semper hec ē vera: non enim conuertit̄: sed q̄ ē .a.c. falsa. hac enim ꝯuersa ꝯtrario fiet syllogismus: simil'r autez ē: ꝛ si ex alia ordinatione accipiatur medium: vt .d. q̄uis in toto .a. sit ꝛ de .b. predicet̄ omni: necesse enim est que q̄dem .b.d. ꝓpositionem manere: alterā autez ꝯuerti: q̄re hec q̄dē semꝑ vera: illa vō semper falsa: ꝛ fere hm̄oi deceptio eadē est ei: que fit ꝑ ꝓpriū medium. Si vō nō ꝑ ꝓprium mediuz fiat syll'us: cum q̄dem sub .a. sit .d. mediū: i .b. aūt nullo est: necesse est vtrasq3 falsas eē. Recipiende enim vtic3 cōtrario sunt q̄3 se habēt ꝓpositiones si debet syllogismus fieri: sic aūt acceptis: vtreq3 fiunt false: vt si .a. q̄dem in toto .d: d. aūt in nullo .b. conuersis eni his syll's q̄dem erit: ꝛ vtreq3 ꝓpōnes false. Cuz vō nō sit sub .a. medium vt .d. q̄ quidem ē .a.d. vera erit: q̄ vero ē .d.b. falsa: q2 si esset vera ꝛ cōclusio esset vera: sed erat falsa. Sed per mediam figuram facta deceptione: ꝛ vtrasq3 q̄dem nō ꝯtingit falsas esse ꝓpōnes totas. Cum eniz sit b. q̄dē sub .a. nihil ꝯtingit in hoc oī q̄dē: in illo autē nullo eē. sicut dictū est ꝑus: altera vō falsa pōt eē: ꝛ quecunq3 contingit. Si enim .c. ꝛ in .a. ꝛ in .b. ē: si accipiat̄ in .a. q̄dē esse: in .b. vō non esse: q̄ quidem .a.c. vera erit: altera autē falsa. Iterum autē .c. in .b. q̄dem accipiatur eē: in .a. autē nullo: q̄ q̄dez est .c.b. vera erit: altera aūt falsa: siq̄dem igitur sit priuatiu' deceptionis syllogismus dictum est qm̄: ꝛ ꝑ que erit deceptio. Si vō sit affirmatiuus: tūc quidē per ꝓprium medium: īpossibile est vtrasq3 eē falsas: necesse enim est que ē .b.c. manere: siq̄dē erit syll'us: sicut dictum est prius: quare .a.c. semꝑ erit falsa: hec enim est cōuersa. Silr aūt ꝛ si ex alia ordinatione accipiat̄ mediuz: sicut dcm̄ est: ꝛ in priuatiua deceptione: necesse est enim que quidē est .d.b. manere: que vero est .a.d. ꝯuerti: ꝛ hec deceptio est eadem priori. Cum vō sit non per ꝓprium mediū: siq̄dē sit .d. sub .a. hec q̄dem erit vera: altera autē falsa. pōt enim .a. in pluribus esse q̄ non sunt sub inuicē. si vō nō sit .d. sub .a. hoc quidem semper manifestum est: qm̄ erit falsa: affirmatiua enim accipitur. Que vō est .d.b. ꝯtingit verā ꝛ falsam: nihil enim ꝓhibet .a. quidē in .d. nullo esse .d. aūt in omni .b. vt animal scia: scia autē musica: nō aūt iterū neq3 .a. in nullo .d. nec .d. in nullo .b. Manifestū igitur est qm̄ cū non sit mediū sub .a. ꝛ vtreq3 possunt false esse: ꝛ q̄cunq3 cōtingit: quot quidem igitur modis: ꝛ per q̄ possunt fieri per syll'um deceptiones ꝛ in his q̄ sunt sine medio: ꝛ in his q̄ sunt per demonstrationē manifestum est. Manifestū aūt est: ꝛ si aliq̄s sensus defecerit: necesse est ꝛ sciaz aliquā deficere: quā impo'e est accipere. siquidē addiscimus: aut per inductionem aut per demōstrationem. Est autem demonstratio quidem ex vl'ibus. Inductio autē ex his q̄ sunt s'm ptē. Impossibile autē vl'ia speculari nisi per inductionem: qm̄ ꝛ que ex abstractiōe dicunt̄: est per inductiones nota facere: q2 insunt in vnoquoq3 genere q̄dā: ꝛ si non separabilia sint: s'm ꝙ hm̄oi vnūq̄dq3 est. Inducere autē nō habētes sensum īpossibile est. singulariū sensus est eni. non enim cōtingit accipere ip̄soꝝ sciam: neq3 enim ex vl'ibus est sine inductione: neq3 per inductionem sine sensu.

Summa huius capituli hec est.

Ignorantia non s'm negationē: sed s'm dispositionem dcā per syllogismum est facta deceptio. (p° ppi)

Ignorantia s'm dispositionem in his q̄ sūt primo aut nō sunt contingit dupl'r. s. cū simpliciter: ꝛ cum per syllogismum accipitur opinio falsa. (2°)

Simplicis opinionis est simplex deceptio: eius autem que est per syllogismum plures sunt. (3°)

Propōne vl'i vera negatiua ꝛ īmediata existēte affir^{tiuam} vl'em oppositā syllogizās ꝑ aliq̄d mediū deceptus est ꝑ syll'm. pꝫ in terminis gn̄alibus. a. ꝑ. b. 3° ꝛ. c. medio ꝛc̄. (p° 2)

Cōtingit in hō syll's vtrasq3 ꝓpōnes eē falsas ꝯtigit ꝛ alterā tm̄. p^{m} declat̄ 2' ꝯtingēt. s. qm̄ .a. ꝑmū nulli ꝯtēto sub medio ꝯuenit: ꝛ sil'r mediū nulli ꝯtēto sub 3°. vtraq3 eniz tūc accepta .c. ꝯrio sūt. Et qm̄ mediū nō est sub ꝑ: ꝛ est nō ꝯtinēs totū 3^{m}. minor .n. tūc nec'io est f'la: qm̄ 3^{m} in nullo toto est s'm veritatē: qm̄ iam dcm̄ est ꝑ^{m} imediate negari a 3° s'm veritatē. Maior q̄q3 est f'la: q2 nō est nec̄e ꝑ^{m} inec̄ oībus ꝛc̄. patēt hec in termis gn̄alibus. a. ꝑ. b. 3° ꝛ. c. medio ꝛc̄. 2^{m} aūt. s. ꝯtingit alterā tm̄ esse falsaz: verificat̄ nō idifferēter: sed q̄ ad minorē tm̄. Maior eni pōt esse vera. Minor autē est nec'io f'la. ꝓbat̄ h: q2 3^{m} in nullo toto est. ꝓbat̄ illud: ꝑmo imediate existente in medio ꝛ tertio. (declaratio)

Cū primum predicet̄ idem de pluribus neutrū in neutro erit. patēt hec in terminis gn̄alibus. a. ꝑ. b. 3° ꝛ. c. medio ꝛc̄. Differt autē nihil neq3 si nō indiuidual'r insit ꝛc̄. (Regula gn̄alis)

Negatiue vl'is opposite affirmatiue vl'i vere ꝛ imediate deceptio fit in ꝑ° ꝛ media fig°: in ꝑ° q̄dez 3'. ꝑ ex vtraq3 falsa decl'at̄ h: ꝑ imediate exūte in medio ꝛ in 3° ꝛc̄. 2° ex maiore v'a: ꝛ miore falsa. Declarat̄ maior v'a eē pōt: qm̄ ꝑ^{m} nō inest oib' q̄ sūt. Minor aūt f'la nec'io: maiore exūte v'a est. Tū qm̄ ipo'e est in 3° eē mediū in q̄ nullo est ꝑ^{m}. Maior eni eēt falsa: si minor eēt v'a. Tū qm̄ si vtraq3 eēt vera: ꝯcl'o nō erit falsa. 3° ꝯtingit ex minore v'a ꝛ maiore falsa. Declarat̄ h 3° subiecto ꝑ: ꝛ medio exūte ordie q̄dā: ita ꝙ 3^{m} sub ꝑmo ꝛ primum sub medio sit. patēt hec omnia in terminis generalibus. a. ꝑmo. b. tertio ꝛ. c. medio. (2° 2)

In media

3ª ꝯ ¶ In media aũt figura: totas esse ꝓpõnes vtrasq; falsas nõ ꝯtingit. ꝓbat: qm̃ int̃ terminos vlis affirmatiue ve῾ ꝛ imediate cuiꝰ negatiua ꝯ̃ria ꝯcludẽda est nullũ mediũ ꝑt inueniri qḋ toti insit p᷑ ꝛ nulli insit 3º vel ecõ. Si aũt in media figura fiat syll᷑s: opꝫ sic assumere mediũ: ꝯsitet si ambe erũt totalr̃ false: ea᷑ ꝯ̃ue erũt ve῾: ꝛ ꝯsit cuꝫ illa vlis affirmatiua supponat̃ ve῾a: dabit̃ medium int̃ eius terminos qḋ vere nulli p̃mo inest ꝛ oi 3º vel eꝯ̃: quod est ipõle ꝛc̃.

4ª ꝯ ¶ Contingit tamẽ in h᷑ vtrãq; eẽ falsaꝫ in quodam declaratur. medio existẽte in p̃mo ꝛ 3º particulariter ꝛc̃.

5ª ꝯ ¶ Contingit ꝛ in hmõi alterã esse falsaꝫ: ꝛ quãlibet idifferẽter. primo declaratur in scđo. s. camestres ꝙ maior sit vera ꝛ minor falsa: medio in toto primo inexistẽte. ꝓbat̃: qm̃ qḋ omni inest p̃mo: omni tertio inesse supponit̃: qḋ ve῾o eꝫ. Minor vera: ꝛ maior falsa: pꝫ medio in nullo 3º existẽte. ꝓbatur. Si enim in nullo est 3º neq; in p᷑io toto erit: qm̃ qḋ in p̃ omni est: in 3º est: qḋ est oppoᵐ añtis ꝛc̃. Declarat̃ deinde ꝛ in p̃ eiusdẽ. s. cesare ꝙ maior vera: ꝛ minor falsa. medio in nullo p̃ existẽte. ꝓbat̃: qm̃ qḋ in nullo est p̃: in nullo esse 3º supponit̃. Qñ vo minor vera ꝛ maior falsa: medio in toto 3º existẽte. probat̃: qm̃ qḋ oi 3º inest falsum est in nullo p̃ eẽ: opꝫ enim saltẽ in quodam p̃ inesse.

epilogꝰ ¶ Ex vtrisq; ergo falsis ꝛ altera tm̃ fit syllogismus deceptiuus in indiuiduia ꝛc̃.

6ª ꝯ ¶ In his aũt que non indiuidua sunt: negatiuã ꝯ̃riã affirmatiue vere ꝛ mediate ꝑ medium ꝓprium in p̃ma figura est ipõle ꝯcludẽ ex vtrisq; falsis: sꝫ maiore tm̃ falsa. ꝓbat̃: q᷑ in syll᷑o falsitatis minor affirmatiua remanet. maior vo ꝯuertit̃ in oppositã q̃litatẽ respcũ syllĩ v᷑itatis ꝛc̃.

7ª ꝯ ¶ Per medium ex alia coordinatione in quo tamen toto est primum ꝛ de 3º toto dicitur: simili modo fit deceptionis syllogismus. Declaratur eadem ratione ꝛc̃.

8ª ꝯ ¶ Per mediũ nõ ꝓprium seu extraneum vtranq; necẽ est q̃nq; eẽ falsam: qm̃. s. medium est sub p̃: ꝛ in nullo 3º. ꝓbatur: qm̃ ꝯ̃rie seu ꝯuerse in oppositam q̃litatem assumẽde sunt in syll᷑o falsitatis: q̃nq; vo maiorẽ ꝯtingit esse veraꝫ ꝛ minorẽ falsam: qñ. s. mediũ ext̃neum nõ est sub p̃. ꝓbat̃: q᷑ nisi minor eẽt falsa ꝯclusio eẽt vera cõtra hypothesiꝫ.

9ª ꝯ ¶ In media aũt figura syll᷑s deceptionis negatiue h᷑ ꝯ̃rie. s. affirmatiue mediate: nõ potest esse ex vtrisq; totalr̃ falsis. ꝓbat̃: q᷑ ipõle est medium inuenire qḋ totalr̃ insit p̃: ꝛ nulli 3º vel ecõuerso: vt dcm̃ est supra. ex altera vo totalr̃ falsa ꝛ q̃cunq; eẽ põt. Declarat̃ medio existẽte in p̃ toto: ꝛ tertio toto. ꝛ hoc patet in scđo ꝛ in p̃mo secũde ꝛc̃.

10ª ꝯ ¶ Affirmatiuam ꝯ̃riaꝫ vlĩ negatiue vere ꝛ mediate syll᷑s deceptionis per proprium medium ex vtraq; falsa concludẽ non põt. ꝓbat̃: q᷑ minor manet eadem que erat in syll᷑o veritatis contrarie: maiorẽ autem ꝯuersam eẽ opꝫ in oppositã qualitatẽ: vt dictum est prius: sicut ꝛ conclusionem. in primo enim prime: hoc tm̃ fieri posse patet.

11ª ꝯ ¶ Per medium ex alia coordinatione simile tamẽ ꝓprio scilꝫ in quo nullo est p̃mũ ꝛ qḋ tuti inest tertio: sil᷑ fit deceptio vt ꝛ supra dictum est in negatiuis eadem ratione: quia. s. minor manet: ꝛ maior conuertitur ꝛc̃.

12ª ꝯ ¶ Per mediũ nõ ꝓpriũ seu extraneũ qñ ꝫ minorẽ necẽ est eẽ falsam: qñ. s. mediũ sub p̃ ꝯtinet̃. põt. n. a. in pluribus eẽ q̃ nõ sũt sub inuicẽ: q̃nq; aũt maiorẽ opꝫ eẽ falsaꝫ: qñ scilꝫ mediũ nõ est sub p̃: qm̃ affirmatiua assumit̃. Minorẽ vo tũc ꝯtingit verã eẽ ꝛ falsam: veraꝫ q̃dẽ medio non existẽte sub p̃: ꝛ inexistẽte 3º: vt scia reᵐ aialis vt p̃mi: ꝛ musice vt tertii: falsaꝫ vo medio neq; sub p̃: neq; in 3º existẽte. patet h᷑ oia in terminis gñalibꝰ. a. p̃. b. 3º ꝛ. c. medio ꝛc̃.

epilogꝰ ¶ Quot modis: ꝛ ꝑ q̃ syll᷑s deceptionis in imediatiꝫ ꝛ mediatis ꝑ demõstrationẽ fiat manifestum est ex dictis.

13ª ꝯ ¶ Siqs sensus defecerit: necẽ est ꝛ aliquã sciam deficere: quã ipõle est acquirẽ: siue addiscimus ꝛc̃. ꝓbat̃ a priori: qm̃ deficiet inductio: ꝛ ꝯsit demonstratio. ꝓbat̃: qm̃ vlia ex q̃bus est dm̃ratio ipõle ẽ absq; inductione speculari. ꝓbat̃: qm̃ ꝛ q̃ ꝑ abstractionẽ dicuntur: inductione nota fiunt. ꝓbat̃: qm̃ in vnoquoq; gñe sunt non separabilia q̃dã ꝑm qḋ vnũquodq; illo᷑ hẽt eẽ. Inducẽ autẽ nõ hñtes sensum est ipõle. ꝓbat̃: qm̃ singulariũ ꝓp̃e sensus est ꝛc̃.

¶ Series autẽ hec est.

Quoniã oppositor᷑ eadẽ est disciplina. Determina reitẽdit in h᷑ cap̃ de ignorãtia opposita demonstrationi sciẽtifice: ꝛ q̃tuor facit. p̃mo nãq; p̃mis tribus ꝓpõnibus ignorãtiam multiplicẽ ꝛ multis modis cõtingẽ declarat. 2º quõ fit ignorãtia deceptionis ꝑ syll᷑m quo ad imediatas ꝓpõnes q̃tuor p̃ncipalibꝰ ꝯ̃nibꝰ imediate seq̃ntibꝰ docet tali ordie. Prima ꝯ̃ne declarat quõ affirmatiua falsa opposita negatiue ve῾ ꝛ imediate syllogiçet̃ iserẽs ibi regulã diuisiõis gñalẽ. Scđa quõ negatiua falsa opposita affirmatiue ve῾ ꝛ imediate syllogiçet̃ i p̃ma figura. tertia vo 4ª ꝛ 5ª: in 2ª ꝛc̃. 3º quõ deceptio per syll᷑m fit quo ad mediatas ꝓpõnes septem sequẽtibꝰ cõclusiõibus insinuat tali ordine: qm̃ p̃mo ostẽdit quomõ negatiua falsa opposita affirmatiue ve῾ ꝛ mediate syllogiçet̃ in p̃ma figura: tribus seq̃ntibus ꝯ̃nibus. s. 6ª ꝑ mediũ ꝓprium illi affirmatiue ve῾. 7ª ꝑ medium sil᷑e ꝓprio. 8ª ꝑ medium extraneũ: ꝛ quõ in 2ª figura. 9ª conclusione. deinde: quomõ affirmatiua falsa ꝯ̃ria negatiue ve῾ ꝛ mediate syllogiçet̃: tribus aliis sequẽtibus ꝯ̃nibus. 10ª per ꝓprium moduꝫ ipsius negatiue. 11ª ꝑ simile proprio. 12ª ꝑ extraneum. 4º ꝛ vltimo quomodo accidat ignorantia negationis vltima conclusione determinat ꝛc̃.

Circa p̃ncipiũ huius capituli dubitatur: qm̃ Aristoteles diffiniẽs ignorantiam praue dispõnis ait ꝙ est ꝑ syllogismum facta deceptio: ꝛ deinde diuidẽs eã: distinguit in eam q̃ fit simplicit̃: ꝛ eam que fit per syll᷑m: exp̃sse siqdẽ alterum mẽbrum diuisionis repugnat diffinitioni ꝛ ecõuerso: vt pꝫ. ¶ Ad hoc dr̃ tripliciter sustinendo ꝙ ibi diffiniat̃ ignorãtia ꝑm dispõnẽ qḋ ꝑm. s. Tho. expõnẽ sustinẽ non opꝫ. Primo q᷑ ignorantia ꝑm dispositionẽ vt plurimum ex syllogismo fit: ideo ꝑ syllogismũ tanq; cãm diffinita est more nãlium sciarum ꝯsiderãtiuꝫ qḋ in pluribꝰ inuenit̃: ꝛ qm̃ etiam q̃nq; causat̃ absq; syllogismo ꝛc̃. ideo diuisa est in eã que per syllogismuꝫ ꝛc̃. Scđo dr̃ (ꝛ ẽ m̃sio Alberti) ꝙ diffinitio illa non est data de ignorãtia ꝑm dispõnẽ vl᷑r: sed ea de qua intẽdimus loqui. intẽdimus autẽ de illa q̃ per rationẽ fit: ꝛ nõ d᷑ illa q̃ ꝓp proteruiam vel ineptitudinẽ complexionis accidit. Et ꝑm hec nõ est idẽ omnino diffinitum ꝛ diuisuꝫ: sed rõ diffõtu subdita est vt segregaret aliud mẽbrum ab intẽto a nobis. Posset tertio forte dici ꝙ q᷑ nullus opat̃ ꝑm quãcũq; potẽtiam aspiciẽs ad malum ꝑm Aristo. ꝛ Dionysium: ĩõ ois ignorãtia ꝑm dispõnẽ ex aliqua rõne procedit. Tam pteruus enim q̃ꝫ quicunq; ineptus nõnulla rõne ducitur ad assentiẽdum magis huic parti q̃ꝫ alteri. ¶ Sꝫ qm̃ h᷑ ꝯtingit multiplr̃: q᷑ q̃nq; rõ causans falsaꝫ opinionẽ: non est ratio concludẽs illaꝫ ꝯ̃nẽ: sed ꝯcludẽs aliud extraneum: ad qḋ tamẽ sequit̃ assensus istiꝰ ad falsum: puta cũ pteruus ne supatus videat̃: etiã sibiipsi efficaciã rationũ verarum auertẽs: vel ꝑuertẽa false assentire sua libtate vult: vt ve῾ tamen. Q̃nq; rõ illa nil aliud q̃ꝫ qḋdã v᷑tuale seu habituale est medium sicut vidẽs stellas: ꝛ nulla rõne motus loq̃ns de quantitate earum dic̃ eas eẽ paruiores stella magna depicta quasi ex q̃ntitate istius ꝯcludat q̃ntitatẽ illarum: cum sil᷑e pati videtur ineruditi ꝛ inepti: rõ q̃bus dicit̃ in 4º metaᶜᵒ ꝙ nõ ꝑsuasi falso assentiont: q᷑ inq̃ tot modis ratiõe falso assentire contingit ꝛ solum p̃mus modus vere ꝛ proprie syllogismo vtitur vt pꝫ: ĩõ Aristoteles ad vtrunq; insinuãdum: dua

T. c. 19.

fecit: q̄m ad insinuandū q̄ oīs error ex aliqua rōne aliq̄ mō oritur: diffiniuit ignorantiam s̄m dispōnem: que nihil aliud est q̄z error per syll'm. Ad insinuandum autē q̄ aliqs error directe fit per syllogismum: aliqs v̄o directe fit p̄ proteruiam vel ineruditionē qd̄ est fieri non directe p̄ syllogismum: diuisionē fecit supradictam: ⁊ s̄m hoc idez oīno est diffinitum ⁊ diuisum: sed non eodem modo accipitur fieri p̄ syllogismum in diffōne ⁊ diuisione: ⁊ eodez modo glosanda sunt similia v̄ba antiquorū doctorū ⁊c̄.

Circa 12^am conclusionē dubitatur quid itelligat Aristoteles per ly.a. cum ad p̄bandum hanc p̄clusionē quando syllogizat affirmatiua falsa: p̄traria negatiue vere ⁊ mediate per medium extraneum existēs sub p̄mo. minor necessario est falsa: assumunt q̄.a. potest in pluribus esse que non sunt sub inuicē. Si enim per ly.a. intelligit maiorē extremitatē: vel non est ad propositū: vel male adducit: q̄m quādo dr̄.a. id est primum pōt eē in pluribus que non sunt sub inuicē: aut ly pluribus: supponit pro his q̄bus non est opus ad confectionez talis syllogismi: ⁊ sic dicit verū: sed non ad p̄positum. Ad syllogizandum siquidē istam: lines est numerus: p̄ mediuz extraneū existens sub p̄mo nil refert: an numerus possit inesse pluribus que non sunt sub inuicē: an non. Si enim nūs in dualitate tm̄ eēt: nil minus diceret: omnis dualitas est nūs: omnis linea est dualitas: ḡ omnis linea ē numerus. Aut ly pluribus: supponit pro his q̄b' op' est ad illum syll'm. s. medio ⁊ 3°. ⁊ hoc q̄dē est ad p̄positū: q̄m si p̄mū inest pluribus: que non sunt sub inuicē: ⁊ vnum illorū affirmat vt mediū: ⁊ alterū vt tertium necesse est maiorē eē verā: ⁊ minorē falsaz. vt p̄z dicēdo. oīs leo est aial: oīs hō est leo. ḡ ⁊c̄. Sz tunc non h̄etur intētuz: q̄m p̄clō est necīo v̄a: q̄m p̄mum enūciabit de sua p̄te subiectiua: qd̄ est p̄tra hypothesim. Si autez p̄ ly.a. intelligit aliqd̄ alius a maiori extremitate. Tunc Aristoteles equocationē cōmisit: cum.a. loco primi in eadē ratione expresse v̄tat. ⁊ si equiocatio p̄cedatur: ubique erit via ad certitudinē sumēdā de v̄bis Aristotelis: quoniā in terminis ḡnalibus loquit. Et p̄terea hoc est contra expositores illustres exp̄sse exponētes.a. maiorē extremitatē. ¶ Ad h̄ breuiter dr̄: q̄ p̄.a. intellexit maiorē extremitatē: ⁊ per ly plura: intēdit medium ⁊ tertium: non quo ad falsitatem conclusionis: sed quo ad veritatē maioris ⁊ falsitatē minoris. Non eni Aristoteles adduxit directe illa v̄ba ad p̄bandum directe nisi hoc tm̄: q̄.s. p̄tingit medium extraneum sumē existēs sub p̄. ⁊ sic fieri maiorē veram: ⁊ minorē falsam. ⁊ hoc sufficiens declaratur p̄ illa verba: ⁊ si hoc contingit p̄ne existēte vera affirmatiua a fortiori cōtinget p̄ne existēte affirmatiua falsa: ⁊ consequēter indirecte declarauit intētum. Roborat autē r̄nsio ista ex suo silī: qd̄ in hoc cap̄ supra fecit Aristoteles: vt. s. Tho. glosauit: ⁊ h̄etur ex Alberti v̄bis diligēter enucleatis.

Circa finē capli aduerte q̄ scd̄a opinio: quaz deducit s. T. in expōne sua esse p̄ doctrinam Aristotelis hic traditā. Est opinio quam finxit Auerrois in 3° d̄ aīa circa felicitatē nostram in p̄tēplatione substaruz separatarū. posuit enim q̄ in postremo cognoscemus subas sepatas non p̄ scias speculatiuas ⁊ sensibilia: sed p̄ coniunctionē cum intellectu agēte ⁊c̄. ⁊ sic posuit aliqd cognosci a nobis absq̄ inductiōe ex sensibilib' manuducēre. Nec sufficit dicē q̄ p̄supponit: tunc cognita fuisse sensibilia: q̄m eodē mō dicerē contra Aristotelē: q̄ ad acq̄rēdam metaphysicā non reqritur sensus ⁊ inductio metaphysicaliū: sed suffirit q̄ mathematicalium vel physicalium habita sit. Quomodo aūt de substantiis imaterialibus: ⁊ vniuersalr non sensibilib' sciētia sit: in tertio de anima tractandum est: ideo hec nunc sufficiant.

Uide.c. 36.p̄to^m Jtez.12. meta.c. 38. p̄ Auē. opēie. vid̄ i li° d̄ ente ⁊ eēn^a.c.6 q.14. ⁊c̄.r.c.9. 15.36.

¶ De questionibus circa infinitatem demonstrationis. Caplm. xvj.

Est autē oīs syllogismus p̄ tres terminos: ⁊ hoc q̄dē demōstrare posse est: quoniā est.a. in.c. p̄p id qd̄ est in b. ⁊ hoc in.c. Sed p̄uariu' est alterā quidē p̄pōnē h̄n̄s: q̄m est aliud in alio: alterū aūt q̄m nō est. Manifestuz igit est q̄ p̄ncipia ⁊ dicte suppositiōes he sunt. Accipiētes eniz hoc: sic necesse est demōstrare: vt. q̄r.a. sit i.c. per.b. Jteruz autē q̄r.a. sit in.b. per aliud mediū: ⁊ q̄.b. sit in.c. silr. Scd̄m q̄dem igit opinionē syllogizantibus: ⁊ soluz dialectice: manifestū est q̄ hic solū intendendū sit: si ex q̄bus p̄tingit verisimilis fiat syllogism'. q̄re etsi est aliqd̄ in veritate eorū que sunt.a.b. mediuz: videt autē nō per hoc syllogizat' est dialectice: ad veritatē aūt ex his que sunt oportet intēdere. Habet autē se sic. Q̄m autem est q̄ ipsuz q̄dē de alio predicat nō s̄m accidens: dico autē s̄m accidēs: vt album aliq̄n illud dicimus hominem esse nō similr dicētes ⁊ hoiem albuz. Nō q̄dē enim cum nō alterum aliqd̄ sit albuz est: albū aūt q̄m accidit homini eē albuz. Sūt igit quedā h̄mōi q̄ s̄m se predicant. sit igit.c. h̄mōi qd̄ ip̄m q̄dem nō sit in alio: in hoc autē b. sit primo: ⁊ non est aliud mediū. Jterum in c. sit etiam similr ⁊ hic in.b. nunquid igit hic necesse est stare: aut p̄tingit in infinituz ire. Et iterum si de.a. quidē nihil p̄dicat per se.a. aūt in.c. est primo: mediū autem in nullo priori. ⁊ item.c. sit in.i. ⁊ hoc in.b. nunq̄d ⁊ in hoc stare necesse est: aut in hoc contingit in infinituz abire: differt aūt hoc a priori: q̄m hoc quidem est. Nunq̄d cōtingit incepturū ab h̄mōi qd̄ in nullo est altero: sed aliud in illo: in sursum in īfinitū abire: alterū autē inceptuz ab h̄mōi q̄ ip̄m quidem de alio: de illo aūt nihil p̄dicatur in deorsum intēdere: si p̄tingit in infinitū ire. Amplius media nunquid contingit infinita re determinatis terminis. Dico autem: vt si a. in.c. sit: medium autem ipsorum sit.b. ab ipso autem.b. ad.a. alteruz: sed horum alia: nūquid ⁊ hoc in infinituz contingit abire: aut impossibile est. Est autez hoc intendere idē esse: ⁊ si demonstrationes in infinitum veniunt: ⁊ si est demonstratio omnis rei: aut ad inuicem includantur. Similiter autē dico ⁊ in priuatiuis syllogismis: ⁊ p̄pōībus: vt si.a. nō inest vlli.b. aut p̄mo aut aliqd infra: cui priori non inest.a. vt ipsi.c. quod est in omni.b. Et iterū

t.c.34.

hoc ēt

hoc etiam in alio priori vt fi.t. est q̄ð fit in oi.i. ⁊ namq̄ȝ in his aut ĩfinita sũt quibus nõ inest prioribus: aut statur. sed in ꝯuertibilibus nõ similiter se habet: nõ enim est in eque predicabilibus: ð quo primo predicatur: aut vltimo: oĩa enim ad oĩa sic similiter se habẽt: ⁊ si sint infinita de ipso predicãtia: in vtraq̄ȝ sũt predicata ĩfinita: nisi silr̃ cõtingat cõuerti: sed hoc quidẽ sicut accidẽs: illð ꝟo sicut p̄dicatum.

¶ Summa huius capituli hec est.

p̄pō — Omnis syllogismus est p tres terminos ex q̄bus affirmatiua cum affirmatiuis: ⁊ negatiua cũ affirmatiua ⁊ negatiua ex q̄bus monstrant̃ constant: pȝ in terminis generalibus. a. p̄mo. c. tertio ⁊. b. medio.

2° ¶ Principia ⁊ dicte suppositiones hec sunt.

3° ¶ Accipiẽtes hec: sic necesse est mõstrare. ꝙ. s. p̄ᵐ insit 3° p mediũ: ⁊ iteȝ ꝙ p̄ᵐ insit medio p aliud medium. ⁊ silr̃ ꝙ mediũ insit 3°. pȝ in terminis ḡnalib⁹. a. p̊. c. 3°. b. medio.

4° ¶ Syllogismus dialecticus ad hoc vt ex verisimilib⁹ fit intendit: ⁊ ideo ꝓpositionẽ vere mediatã: sed non ꝭm apparentiaȝ: vlterius non ꝓbat. Syllogismum autẽ ad veritatem. ex his que sunt: opȝ intendere vt fit.

5° ¶ Sunt q̄dã q̄ ꝭm se p̄dicant̃: nõ ꝭȝ accidẽs. dico aũt ꝭm accñs: vt albũ dicẽtes hoĩe ȝ: nõ silr̃ hoiem dicẽtes albũ.

p̄ma q̄ð ¶ Nunquid 3° existente infimo cõtingat in infinituȝ ire: accipiendo eius primo p̄dicatũ: ⁊ predicatum p̄dicati: ⁊ sic deinceps: aut necesse est alicubi stare.

2° ¶ Nunq̄d primo existente sũmo: cõtingat in infinitum ire sumendo eius primo subiectum: ⁊ subiectum subiecti: ⁊ sic deinceps: aut necesse est ⁊ hic stare.

Diĩa ¶ Differt 2ª questio a prima: q̃m p̄ma incipit ab ĩfimo particulari ⁊ sursum infinitatem querit. secũda ecõtra incipit a sũmo vniuersali ⁊ deorsum infinitatem querit.

3° ¶ Nunquid cõtingit infinita esse media: determinatis terminis ⁊c̃. ita ꝙ inter primũ ⁊ tertiũ ⁊ acceptũ mediũ iterum fit aliud mediũ: ⁊ post iterũ. ⁊ sic deiceps. patẽt hec in terminis. a. primo. c. 3°. ⁊. b. medio ⁊c̃.

Decl's°. ¶ Querere hec. est querere an demr̃atiões in infinituȝ veniant: ⁊ an sit oĩs rei demr̃atio: ⁊ an adinuicẽ includant̃.

Extẽsio ¶ Similiter in p̄uatiuis syllogismis ⁊ ꝓpõibus querit̃. an ꝓcedatur in infinitũ: an stet̃: q2 enim vnũ negatur ab alio querit̃. an p̄us neget̃ ab alio. ⁊ iterũ an p̄us ab alio ⁊ sic deinceps. pȝ hoc in terminis ꝓpõnis negatiue. a. p̄dicato. ⁊. b. subiecto. ⁊. i. priori. ⁊. r. adhuc priori ⁊c̃.

Cõcl'o. ¶ In cõuertibilibus. nõ silr̃ mouent̃ q̄ões iste ⁊c̃. probatur a priori: q̃m ibi nõ est de q̄ p̄dicat̃ p̄mo: aut vltio ⁊c̃. ⁊ oĩa ad oĩa silr̃ se hñt. ⁊ si sunt infinita predicata. vndiq̄ȝ sunt infinita ⁊c̃. lȝ non simil'r contingat conuerti. q2 vnũ sicut accidens: aliud ꝟo vt predicatum inest ⁊c̃.

¶ Series autem hec est.

Intẽdẽs determinare in demõstrationibus finitũ esse ꝓcessũ: inchoat in hoc cap'lo disputationeȝ circa h̄. ⁊ tria facit. Primo nãq̄ȝ ꝑponit q̄nq̄ȝ ꝑpositiões: ex q̄b⁹ rõnabilitatẽ: ⁊ necessitatẽ hui⁹ tractatus ⁊ numerũ q̄õnũ accipere debemus. q̄tuor siq̄dẽ p̄me numerũ ⁊ necessitatẽ insinuãt. 5ª aũt cũ p̄ria p̄te q̄rte rõnabil'r in demr̃atiuis moueri has q̄ões docet: q̄ũ nec in dialecticis nec in p̄dicãtis ꝭm accidẽs locũ hr̃e has q̄ões videmus ⁊c̃. 2° mouet tres q̄ões circa p̄ncipale intẽtũ: in affirmatiuis: ⁊ ð̄clarat has icludere tres al's: ac extẽdit eas ad negatiuas d̄mr̃atiões ⁊c̃. 3° vnica ꝯne excludit a p̄dcis q̄õnib⁹: d̄mr̃atiões p t̄mios ꝯuertibiles ⁊c̃.

¶ De reductione omniũ questionum notarũ ad duas primas. Cap. xvij.

Quod quidẽ igit̃ nõ ꝯtigit media infinita esse. si in sursuȝ. ⁊ deorsum stẽt p̄dicamẽta. manifestũ est. Dico aũt sursuȝ q̄deȝ q̄ð ĩ vl'e magis ẽ: deorsum aũt q̄ð ĩ p̄ticulare. Si. n. a p̄dicãte. d. c. infinita sunt media ĩ quibus est. b. mãifestuȝ est ꝙ ꝯtigit vtiq̄ȝ: quare ab. a. ĩ deorsuȝ alteruȝ de altero p̄dicari ꝯtigit in ĩfinitũ. añq̄ȝ. n. ĩ. c. veniat ĩfinita sunt media. ⁊. a. c. in sursum ĩfinita añq̄ȝ ĩ. a. veniat. Quare si hec ĩpossibilia sũt: ⁊ ipsius. a. ⁊. c. impossibile est ĩfinita esse media. Neq̄ȝ eñi si aliq̄s dicat ꝙ hec q̄dem que sũt. a. b. c. habita sunt adinuicẽ: quare necesse est media hec: illa ꝟo nõ esse: accipere nihil differt. Quð enim vtiq̄ȝ accipio eorum que sunt. b. erit ad. a. aut ad. c. aut ĩfinita media: aut nõ a quo iaȝ sunt primuȝ ĩfinita: siue statim siue nõ statim. nil differt. que eniȝ sũt post hec ĩfinita sũt. Manifestũ est aũt ⁊ ĩ p̄uatiua demõstratiõe: q̃m stat̃: siq̄deȝ in p̄dicatiua stat̃ in vtrisq̄ȝ sic: ab vltĩo enim nõ cõtingens est: neq̄ȝ ĩ sursum ab eo in quo stat̃ in ĩfinitũ ire. dico aũt in quo statur: ꝙ ipsuȝ quidem in alio nullo est: sed in illo aliud: vt. ȝ. neq̄ȝ a primo in id q̄ð stat̃ in vltimũ. dico aũt primũ: ꝙ ipsuȝ quidẽ de alio: ȝ de illo nullũ aliud. si igit̃ hoc erit ⁊ in negatione stabit̃. Tripl'r enim demonstrat̃ nõ eẽ: aut in quo q̄dẽ ẽ. c. b. inest omni sed ĩ quo. b. nulli inest. a. ipsius q̄dẽ igit̃. c. b. ꝙ semp alteri⁹ spatiȝ: necesse est ire in ĩmediata: predicatiua eniȝ hec est distãtia: ȝ alterũ mãifestũ est: ꝙ si ĩ alio nõ est priori: vt ĩ. d. hoc ĩdigebit in omni. b. esse: ⁊ si iterum in alio ipso. d. priore nõ fuerit: illud indigebit in omni. d. esse quare q̃m deorsum statur: ⁊ que est ĩ sursum stabit̃: ⁊ erit q̄ðdam principiũ ĩ quo nõ erit. Iterum si. b. q̄dẽ in omni. a. ĩ. c. aũt nullo. a. in. c. nullo erit. Iterum si hec opȝ demonstrare: manifestum est quoniã aut per sursuȝ modũ demõstrabitur: aut per hũc: aut per tertiũ. primus q̄dem igit̃ dictus est. secũdus aũt demõstrabit̃. sic aũt vtiq̄ȝ demõstrat̃: vt. d. ĩ. b. omni est ĩ. c. auteȝ nullo si necesse est aliquid esse ĩ. b. Iteȝ si hoc ĩ. c. nõ erit: aliud ꝟo ĩ. d. ẽ. q̄ð ĩ. c. nõ ẽ: igit̃ q̃m eẽ semper ĩ superiori stat: stabit ⁊ nõ esse. Terti⁹ autẽ ẽ si. a. in b. omni insit. c. ꝟo ĩ nullo sit: nõ in omni sit. c. in quo ẽ. a. Iterum autẽ hoc aut p superius dicta: aut silr̃ demõstrabitur: illo ãt mõstrat̃. Si ꝟo sic ẽ: iterũ accipiet̃. b. in. c. eẽ

in quo enim nõ ĩ omni. e. ⁊ hoc iterũ similiter: qm̃ aũt cõcessum est stare ⁊ in deorsum: manifestum ẽ q̈ stabit ⁊ in. c. qd̃ non est. Manifestum aũt ẽ qm̃ ⁊ si nõ vna via demonstraretur sʒ omnibus aliqñ quidẽ ex prima figura aliqñ vo: ex scd̃a: aut tertia: qm̃ ⁊ sic stabitur: finite enim sunt vie: finita aũt finite multotiẽs sumpta necesse est finiri oĩa. Quod quidẽ igitur in priuatione sig dẽ ⁊ inesse statur: manifestum est.

ℭ Summa huius capituli hec est.

p° pclo. Non cõtingit infinita esse media. Si insursum. i. magis vl'e. ⁊ deorsum. i. particulare: stent p̃dicata. pbaẗ a destructione cõsequẽtis ⁊c. qm̃ iter p̃dicatũ ⁊ subm̃ infinitis exñib⁹ medijs. cõtingit a p̃dicato in infinitum descẽdere p̃dicatiões: qm̃ añq̃ʒ in subm̃ eueniaẗ infinita sũt media. ⁊ silr̃ ɔtinget a subto: in ifinitũ ascendere p̃dicatiões: qm̃ añq̃ʒ veniaẗ ad p̃dicatũ infinita ponũtur media: pʒ i terminis. a. p̃. ʒ. 3°. ⁊. b. ifinitis medijs ⁊c.

exclusio ℭ Neq̃ʒ siquis dicat. q̈ p̃m̃ mediũ ⁊ 3m̃ habita esse adinuicem supponim⁹. ⁊ iõ finita est nec̃e eẽ media ⁊c. nihil. n. differt: qm̃ quodcũq̃ʒ mediorum acceptũ: siue statiz siue non statim: iunctum alteri extremo: siue per infinita media distet a predicato ⁊ subiecto siue nõ opʒ q̈ p̃ infinita media ab altero extremoꝝ distet. ⁊ ɔñter q̈ infinite intercipientur p̃dicationes. vt prius deducebatur ⁊c.

2° ɔ ℭ In p̃uatiua demõstratione staẗ: si ⁊ in p̃dicatiua staẗ in vtrisq̃ʒ. i. sursuʒ in vl'issimũ: ⁊ deorsuʒ i p̃ticularissimũ ⁊c.

In p° fi° est stat⁹ pbaẗ in singulis figuris. ⁊ p̃ in p°: qm̃ inter medium ⁊ 3m̃ sũt finita media. q̃ ibi ẽ distãtia affirmatiua q̃ finita supponiẗ: inter p̃m̃ũ aũt ⁊ mediuʒ: si infinita sunt media. ita q̈ p̃m̃ p̃us remoueaẗ ab altero q̃ʒ a medio. ⁊ iterũ pri⁹ ab altero: q̃ʒ ab illo: ⁊ sic deinceps in infinitũ: opʒ ifinitas eẽ p̃dicatiões affirmatiuas: qd̃ est oppositũ antecedẽtis ⁊c. pbaẗ ɔñtia. qm̃ opʒ qd̃libet acceptũ medium affirmari vl'r: de eo qd̃ p̃us sumptũ erat ⁊c. pʒ in terminis. a. primo. c. 3°. b. medio. ⁊. d. medij medio in negatiua ⁊c.

In 2° fi° est stat⁹ ℭ In 2° quoq̃ʒ figura idẽ accidit: qm̃ p̃missa negatiua mediata: si infinita hʒ media opʒ cũ medij multiplicatione: multiplicari semper affirmatiuã p̃dicationẽ medij de anteriore medio supra sumẽdo. ⁊ sic sursum in infinitũ ibiẗ. pʒ in terminis. a. p̃. c. 3°. b. medio. ⁊. d. medij medio ⁊c.

In 3° fi° est stat⁹ ℭ In 3° quoq̃ʒ figura idẽ accidit. qm̃ si negatiua premissa mediata infinita hẽaẗ media: opʒ ⁊ ibi affirmatiuaʒ multiplicare semp p̃dicationẽ medij affirioris de medio post sumpto subsumẽdo. ⁊ sic deorsum in infinitum ibitur. pʒ in terminis. c. p̃. a. 3°. b. medio. ⁊. c. medij medio.

3° ɔ ℭ Si nõ vna via demonstraẗ negatiua: sed oibus: mõ per p̃mã. ⁊ mõ per scd̃am. ⁊ mõ per tertiaʒ figurã. adhuc opʒ esse statuʒ in negatiuis si est status in affirmatiuis. pbaẗ a priori. qm̃ omnes tales vie sunt finite. finita autem finities sumpta finiri necesse est ⁊c.

In negatiua est stat⁹ i oi figura.

ℭ Series autem hec est.

Notas questiones intẽdẽs soluere: reducit in hoc capl'o omnes ad duas. vñ duo facit. Prio reducit q̃õnem de infinitate mediorũ ad primas. vnica ɔne: ⁊ excludẽdo obiectionẽ quãdaʒ. 2° reducit vna alia ɔne q̃õnes de ifinitate negatiuaꝝ ad illas met manifestãs hoc in prima 2° ⁊ 3° figura sigillatim ⁊ tandem in omnibus simul. tertia conclusione.

Circa declarationem adductã in textu. ad insinuãdũ q̈ in 2° figura nõ põt p̃cedi in infinitum in negatiuis quin infinitentur affirmatiue predicationes in sursum ⁊c. ℭ Dubitaẗ. q̃re Aristoteles declarauit hoc in 2° mõ 2e tm̃. ⁊ nõ in p̃ mõ. ⁊ iõ queriẗ. q̃ nõ est eadẽ rõ de p̃ ⁊ 2°. In 2° siq̃dẽ mõ semp mediuʒ opʒ affirmatiue p̃dicari de anterioris demõstratiõis medio. qm̃ semp medium anterioris efficiẗ maior extremitas: posterioris habẽtis maiorẽ affirmatiuã. vt pʒ ⁊c. ⁊ iõ rõ Aristotelis stãdo infra 2m̃ modũ optime ɔcludit: q̃ semp ascẽdiẗ. Sʒ in p̃ mõ hoc nõ hʒ locũ qm̃ mediũ in eo fit maior extremitas i p̃syllogismo hñte maiorẽ negatiuã: vt facile exẽplo pʒ: diminutus igiẗ videẗ Aristoteles in 2° figura. ℭ Ad hoc facile ⁊ breuiter dr̃. q̈ magna arte vsus Aristoteles omisit illũ modũ formaliẗ ⁊ 2m̃ aggressus ẽ: qm̃ scd̃s modus regularis est in oib⁹ p̃syllogismis in ifinitũ: quo ad hoc: q̈ mediũ sequiẗ semp alterũ extremũ determinate. p̃muʒ. s. In p̃mo aũt mediuʒ neutrũ extremoꝝ determinate sequitur. Sed in syllo tertiũ. ⁊ in p̃ prosyllogismo. p̃mũ. ⁊ i 2° tertiuʒ. ⁊ in 3° primũ. ⁊ sic alternatim in infinituʒ p̃cediẗ. Quia igiẗ scd̃s modus semp regularis p̃cedit: ⁊ p̃ illum facili⁹ ifinitationẽ i sursuʒ ɔphẽdim⁹ ⁊ in 3° figura. vbi ẽt regulariter mediũ sub priore medio assumere opʒ: declaraturus facillime erat. q̈ sequebaẗ infinitatio in deorsũ p̃mũ modũ scd̃e rõnabilr̃ omisit a faciliorib⁹ tradẽs disciplinã. Nec tñ ita omisit: qn ex dc̃is sciaẗ ẽt ibi seq̃ idez incõueniẽs: qm̃ si infinitabiẗ primus: opʒ ifinitare affirmationes: ⁊ s sequẽtes minorẽ extremitatẽ q̃ʒ maiorẽ sp̃ in sursuʒ: qm̃ alternatim opʒ assumere medium sequens vtrãq̃ʒ (vt facile patere põt in terminis.) Nihil ergo necessarioꝝ omissuʒ est: sʒ facilior assumpta est via ad eũdẽ perducẽs terminũ. s. infinitatẽ affirmationis in sursuʒ.

Circa declarationem quã in tertia figura adducit aduertendũ est q̈ Aristoteles 2m̃ tertie vt syllogismuʒ proponit. ⁊ quintũ eiusdẽ prosyllogismuʒ facit. motus forte ea rõne: vt ostẽdat q̈ nihil differt quo ad propositum: siue vniuersalem siue particularem contingat esse maiorẽ: que negatiua p̃banda est. Opʒ enim semp ibi minorẽ esse affirmatiuã: ⁊ cõsequẽter mediũ posterioris syllogismi: semp subijci medio anterioris: quoniã minor extremitas posterioris fit: vt patet. ⁊ sic deorsum infiniatur affirmationis processus.

ℭ De solutiõe questionum motarum logice: ⁊ analetice. Cap. xviij.

Sed q̈ aũt illis logice q̃dẽ speculẽtur hic mãifestuʒ fit. In his q̃dez igitur que: i eo qd̃ q̃d ẽ: predicatur patẽs ẽ. si eni ẽ diffinire aut si notuʒ ẽ. quod quid erat esse. ifinita autẽ nõ ẽ trãsire: necesse ẽ ergo finiri i eo qd̃ quid ẽ p̃dicãtia. Uniuersale autem si dicimus. Est enim vere dicere album ambulare: ⁊ magnum illud ligmuʒ esse: ⁊ iterũ lignũ magnũ esse. ⁊ hoiem ambulare. Alteruʒ igiẗ ẽ sic dicere. aut illo mõ. Cuʒ n. quidem albũ esse dico lignũ. tũc dico q̈ cui accidit albũ eẽ lignũ ẽ. sʒ nõ qd̃ subiectũ ligno albũ sit. ⁊ nãq̃ʒ neq̃ʒ qd̃ albũ ẽ. neq̃ʒ qd̃ vere album aliquid factum ẽ ligmuʒ. quare nõ ẽ hoc s̃m se: sed aut s̃m accidẽs. Cum v̊o hmõi lignũ albuʒ esse dico. nõ qd̃ alteꝝ aliqd̃ fit albũ. illi aũt accidit lignũ esse: vt cũ musicũ esse albũ dico: tũc enim qm̃ homõ est albus cui accidit musicũ esse dico. sʒ ligmuʒ est subiectuʒ qd̃ vere factũ

re factũ

re factū est albū. nō q alterū aliqd sit. q̄z qd vere lignū est aut lignuz aliqd. Si igif oz noīa ponere sit sic dicere predicari. sz illo mō aut neq̄q̄z est predicari aut p̄dicari quidē nō simplr. sed sz accidens p̄dicari. Est aūt tāq̄z albū quidē qd p̄dicaf: sz sicut lignū est de quo p̄dicatur. Subijciaf igif p̄dicatū p̄dicari semp de quo p̄dicaf simpliciter: sz nō sm accidēs. Sic enim demōstrationes demōstrāt. Quare aūt in qd quid est: aut qm̄ q̄le: aut quātū: aut ad aliquid: aut faciēs: aut patiēs: aut vbi: aut qn̄: cū vnū de vno p̄dicabif. Amplius substātiā qdem significātia qd vere illud est: aut qd vere illud aliqd ē: significant de quo p̄dicanf. Quecūq̄z vero nō substātiā significāt: sz d alio subiecto dicūtur: qd neq̄z vere id est: neq̄z qd vere illd aliqd est: accn̄tia sūt. Ut de hoie est albū. nō. n. ē hō. neq̄z qd vere albū est: neq̄z qd vere albū aliquid est: sz aīal forsitā qd vere eni aial ē: hō ē. Quecūq̄z vero nō substātiā significāt oz de quodā subiecto p̄dicari: τ nō eē aliqd albū qd non cum aliqd alterz sit. albū est. Spēs. n. gaudeāt mōstra eni sunt. τ si sint nihil ad rōnē sunt: demōstratiōes eni de hmōi sūt. Amplius si nō est hoc hmōi q̄litas τ illd hmōi: neq̄z q̄litatis q̄litas ē. Impole ē eque p̄dicari adinuicē sic: sed vere qdē cōtingit dicere. eque aūt p̄dicari vere nō cōtingit. Aut eni sicut substantia p̄dicabif vt est: aut cū genus sit: aut dr̄ia p̄dicari. Hec autē ostēsa sūt qm̄ nō erunt infinita. nec in sursum. nec in deorsuz: vt hō bipes. hoc aīal: hoc autē alterū est τ aīal de hoīe: hec autē de callia. hec aūt de alio in eo qd qd ē. substātiā qdē oēm esse diffinire hmōi. infinita aūt nō ē trāsire intelligentē. quare neq̄z in sursuz. neq̄z in deorsum infinita sunt. illā eni nō est diffinire. de qua infinita predicātur. Si qdē igif genera adinuicē equalr predicantur: erit enim ipsum quod vere ipsum aliqd est. Neq̄z m̄ de q̄litate: aut aliorum nullū: nisi sm accidens predicabif. Oīa hec enim accidūt τ d subiectis p̄dicari. Sz vtique neq̄z in sursum infinita erūt. vnūqdq̄z enim qd predicatur significat. aut quale aliquid: aut ad aliquid: aut quātū aliquid: aut hmōi: aut q̄ sunt in substātia. hec aūt finita sūt: τ genera p̄dicamētoz finita: aut enim quale: aut quantū: aut ad aliquid: aut facere: aut pati: aut vbi: aut qn̄. Cōcessuz aūt est vnuz de vno p̄dicari. ipsa āt de ipsis q̄cūq̄z nō aliqd sūt. nō p̄dicari dicimus. accidētia eniz sunt hec oīa. sed hec qdez sm seipsa. alia vero sm alterum modū. hec aūt de quodā subiecto oia predicari dicimus sm accidēs aūt nō esse subiectū aliqd. Nihil enim taliū ponimus eē subiectuz qd nō alterū aliqd esse dicaf quod dr̄. sed ipsum in alijs. τ alia q̄dam de alio. Neq̄z in sursuz ergo vnū de vno: neq̄z in deorsuz dicere: de quibus quidē enim dicūtur accidētia sunt quecūq̄z in substātia vniuscuiusq̄z sunt. Hec aūt nō sūt infinita. sed i sursum ipsaq̄z τ accidētia vtraq̄z nō infinita sunt. necesse est ergo esse aliqd de quo primū predicetur: τ de hoc aliud τ hoc stare: τ esse aliquid qd nō amplius. neq̄z de aliquo priori. neq̄z de illo aliud prius p̄dicef. Unus qdē igitur modus dicif demōstratiōis hmōi. Adhuc autez alius. si. n. de qbus priora quedaz predicanf: erit hoz demōstratio: neq̄z potius se hr̄e prīt ad ipsa q̄z scire: neq̄z scire esse sine demōstratiōe. Si hoc aūt per hoc notū est: hoc autē nescimus neq̄z melius habemus ad ipsa q̄z scire: neq̄z per hoc notuz sciemus. Si igif est aliqd scire per demonstrationē simplr: τ nō ex aliquibus: neq̄z ex suppositione manifestū est stare predicamēta media. Si enim nō steterint: sed est semper acceptio in superius oium erit demōstratio: si nō cōtingit pcurrere infinita quoz est demōstratio: hec nō sciemus per dmōstratiōez. Si igif neq̄z melius habemus ad ipsa q̄z scire: nō erit aliqd scire p demōstrationē simplr: sz ex suppōne. ¶ Logice qdē igif ex his vtiq̄z aliquis credet de eo qd dictū est. Analetice aūt manifestuz est per hoc velocius: q neq̄z i sursum: neq̄z in deorsuz infinita p̄dicātia ɔtingit esse in demōstratiuis sciētijs de quibus itētio ē. Demōstratio qdē eniz est quecūq̄z ipsa insūt sz seipsa rebus. Scdm seipsa aūt dupliciter: q̄cūq̄z eni illis insunt in eo qd qd est: τ in qbus ipsa in eo qd quid est insunt ipsis: vt numero impar qd inest quidē numero. Est aūt ipse numerus in rōne ipsius: τ iterū multitudo aut diuisibile in rōne numeri est. Hoz aūt neutra cōtingit esse infinita: nec vt iperfectum numeri. Iterū enim si ipari aliud insit cui inerat existē. n. hoc aūt si est primū. numerus inerit his: q̄ insunt ipsi. si igif nō cōtingit infinita hmōi esse in vno. neq̄z in sursuz erūt ifinita. At vero necesse est oia inesse primo vt numero: τ necesse est eē in illis q numerū. q̄re ɔuertibilia erūt: sz nō excedētia. Si ēt quecūq̄z sūt in eo qd qd est nec hec ifinita sūt: nec. n. eēt diffinire. q̄re si p̄dicantia quidem per se oia dicunf. hec aūt nō infinita sunt: stabunt vtiq̄z in sursum: quare in

T. c. 36.

deorsum. Si aūt sic ē: ꝛ que sunt ī medio duorum terminoꝝ semper sunt finita. Si vo hoc est. manifestum iam est: ꝛ demonstrationum ꝙ necesse est principia esse ꝛ nō oīum esse demonstrationē: qđ vere diximus quosdā dicere iuxta principiū. Si enim sunt principia: nō oīa sūt demonstrabilia: neqꝫ in īfinitū possunt ire. Esse enim hoꝝ quodlibet nihil aliud ē. ꝙꝫ esse nullū spatium sine medio ꝛ īdiuisibile: sꝫ oīa diuisibilia. Intus eniꝫ īmittēdo terminū: sꝫ nō assumēdo demōstrat id qđ demōstrat: quare si hoc in īfinitū contingit ire: contingit vtiqꝫ duoꝝ terminorū infinita eē interius media: sꝫ hoc īpoſē est si predicamēta steterint superius ꝛ inferius. Qꝫ autem stent demōstratum est logice prius: analetice vo nunc.

Ⅽ Summa huius capituli hec est.

Pª pclō. **A his** que pdicant in qđ qd est: nō preditur in īfinitū. pbat dupłr. Prio a priori: qꝛ ꝯtingit diffiniri. 2° a posteriori notū est ꝙ aliquid erat esse: tenet ꝯña vtraqꝫ: qm̄ infinita non est transire.

Diuisio Ⅽ Predicatio affirmatiua ꝛ vera: multiplr fit. s. vt album ambulat: ꝛ magnū est lignū: ꝛ lignum est magnum.

Dña pª Ⅽ Differt tertius modus a 2°. qm̄ id qđ subijcit in 2°: nō est ipsuꝫ pdicatū nisi ꝑm accñs. Declarat qm̄ rōne alterius cui accidit eē albū: ꝛ nō sui subꝫ est. pbat aūt a pori: qm̄ neqꝫ albū neqꝫ qđ vī albū aliqđ est: factū est lignuꝫ. Sicut ēt in pº mō accidit. id aūt qđ in 3° subijcit est illđ simplr. Declarat. ꝛ pbat p eadeꝫ ꝑn° opposito mō sumpta.

Dña 2ª Ⅽ Si opꝫ noīa ponere. tertius modus predicari vocetur: ceteri nō: vel ꝑꝫ accidēs. ꝛ ꝯñter predicatū vocet: qđ est vt album: ꝛ subiectū qđ est vt lignū: sicqꝫ subijciatur nobis: quoniam sic demonstrationes demonstrant.

Sbdiui° Ⅽ Predicatū est: aut in eo qđ qd est: aut q̄le: aut q̄ꝫtuꝫ: aut ad aliqđ: aut faciēs: aut patiēs ꝛc. cū vnū de vno pdicat.

Inferiō sbdiui° Ⅽ Predicata significantia subām qđ vere illud est: aut qđ vere illud aliqđ est: significāt de quo pdicatur: vt aīal de homine. Predicata nō substātiaꝫ significantia: sꝫ de alio subtō dicta: neqꝫ quod vere id est. neqꝫ ꝙ vere illud aliquid est: accidentia sunt: vt de homine album.

Sbꝫ ꝛ pdica ex subaꝫ ꝯ pl'onem Ⅽ Quecūqꝫ nō subām significāt: opꝫ de subō quodā predicari: ita ꝙ subm: non qm̄ aliud tale est: tale fit.

Ⅽ Species gaudeāt. monstra enim sunt: ꝛ si sint nihil ad rōnem sunt: qm̄ demonstrationes sunt ex his.

Condi° pdicati. Ⅽ Hoc non est huiusmodi qualitas: ꝛ illud huiusmodi. ꝛ vniuersaliter qualitatis non est qualitas.

2ª ꝯ Ⅽ Impoſē est oīa eque pdicari adinuicem ꝗꝫ ꝯtingat vere dicere. pbat a poti. qm̄ aut sicut suba pdicabit: vt gen° ꝛ dña. ꝛ hec ostēsa sūt: ꝙ nō īfinitant: qm̄ cōtingit diffiniri oēm subām īter supremū ꝛ īfimū. Et si gña adinuicem eqłr pdicant: erit ipsuꝫ qđ vere īpm aliqđ est aut sic q̄le: ꝛ hoc ēt nō: qm̄ de q̄litate nullū alioꝝ pdicabit nisi ꝑꝫ accidens: qm̄ oīa hec accidūt ꝛ de subiecto predicantur.

3ª ꝯ Ⅽ Neqꝫ in sursum neqꝫ in deorsum: cōtingit infinita eē pdicata. pbat resumēdo ꝛ applicando premissa.

pᵐ supᵐ Ⅽ Predicatum: aut significat quale aliquid aut q̄ꝫtuꝫ ꝛc. aut que sunt in substantia.

2ᵐ Ⅽ Hec ꝛ genera predicamentorum infinita sunt.

3ᵐ Ⅽ Unum de vno predicari concessum est.

4ᵐ Ⅽ De qbuscūqꝫ nō aliqđ sunt nihil pdicat. qm̄ accidentia sunt: ꝛ de subto dicunt: ꝛ ꝑm accñs: nō est subm aliquod qm̄ nihil taliū ponit subiectū: nisi ratione alterius.

5ª Ⅽ Substātie ꝑm seip̄sa suba sunt. Tunc sic. ꝙ deorsum nō infinitent: qm̄ de qb° dicunt accidētia: sunt q̄cūqꝫ in suba vniuscuiusqꝫ sunt. Hec aūt nō sūt infinita ꝙ sursum nō īfinitent: qm̄ ipsa subalia: ꝛ accñtia infinita non sunt.

Ⅽ Eorū de qb° priora pdicant: est demōstratio. Quorum demonstratio est nō potius possunt se habere ad ipsa: q̄ꝫ scire. scire non est sine demonstratione.

supple Ⅽ Si ꝭ p hec notū est. Hec aūt nescim° neqꝫ meli° hēmus ad ipsa q̄ꝫ scire: neqꝫ per hoc notū scimus. tunc sic.

4ª ꝯ Ⅽ Si est aliqđ scire per demōstrationem simplr: ꝛ non ex aliqbus: neqꝫ ex suppōne: necesse est stare pdicamēta media. Probat ꝯña a destructiōe ꝯñtis: qm̄ si non steterint oīum erit demratio. ex pª suppōne: ꝛ qm̄ infinita non est trāsire. hec nō sciem° p demrationem: ꝛ qm̄ neqꝫ melius habemus ad ipsa q̄ꝫ scire. ex secunda suppōne. opꝫ ex vltima suppōne: ꝙ nihil erit scire per demōstrationem simpliciter qđ est oppositum añtis. Ⅽ Logice qdeꝫ igit ꝛc.

5ª ꝯ Ⅽ Neqꝫ in sursuꝫ neqꝫ in deorsuꝫ: cōtingit infinita eē pdicantia in demratiuis scientijs. Probat analetice sic: qm̄ demrationē nō nisi ea q̄ p se insunt īgrediant. Hec auteꝫ duplr sūt. aut pº mō. aut 2°. Iuxta 2ᵐ modū: nō procedit ī infinitū: qm̄ nō īfinitant q̄ ita se hñt: vt numerus diffiniat in par ꝛ ipar: aliud: ꝛ sic deinceps. Et sic stat in sursum. Et ꝑterea iuxta hūc modū: oīa ꝯuertibilia ꝛ nō excedentia sunt: qm̄ oīa in subiecto pº insunt ꝛ in illis subꝫ. Iuxta pimū quoqꝫ modū nō ꝑcedit in infinitū: qm̄ periret diffō stabitur ḡ sursum: ꝛ ꝯñter deorsum: ꝛ ꝯñter in medijs.

6ª ꝯ Ⅽ Si statur in media necessariū est: demrationū eē pn° ꝛ nō oīum esse demrationē. Probat ex cōuertibilitate horum triū que ex opposito ꝯuertibilitate. s. oīa eē dmrabilia: in infinitū ire. ꝛ oīa esse mediata. Manifestat: qm̄ īmittēdo terminū: nō assumendo demōstrat. ꝛ sic ꝛc.

Ⅽ Series autem hec est.

Reductis oībus qōnibus ad duas: de īfinitate affirmatiua in sursuꝫ. s. ꝛ in deorsum: intēdit in hoc cap° soluere eas. ꝛ duo ꝑncipalr facit. Qm̄ pmo soluit eas logice tali ordine. In pma ꝯne ostēdit ī affirmatiōe pdicatoꝝ qditatiuoꝝ nō ꝑcedi in infinitū. Deinde vlr ońdit. ꝙ in nulli° pdicati affirmatōe infinitatur ꝑcessus siue p modū circuli. ꝛ ꝭ in 2ª ꝯne siue p modum linee recte: tā sursuꝫ q̄ꝫ deorsuꝫ. ꝛ ꝭ in 3ª ꝯne. Sꝫ aū vtrāqꝫ eaꝝ pmittit distinctionē pdicati affirmatiue: ꝛ subdiuisionē: ꝛ mēbroꝝ ꝯñiam ꝛ declarationē: vt inde: qd tam pdicati q̄ꝫ subti noīe itelligat: ꝛ quot vere pdicatoꝝ modi: ꝛ de qb° pdicent infinuās viā ad intelligenda que in his solutionibus dicunt paret. Momorditqꝫ inter hec Platonē: ex adinuēto p se subo. Dehde alio mō principale intētū ostēdit in 4ª ꝯne pmittēs q̄tuor suppōnes: quarū seruitiū manifeste pꝫ. 2° ꝑncipalr ońdit principale intētum analetice. In 5ª ꝯne ꝛ in 6ª applicat veritatem declaratam ad illas alias qōnes: quia cum istis concidere dictum est dum mouerentur questiones in capitulo. 16°.

Circa distinctionem pdicationis affirmatiue que in lra fit occurrūt multe dubitationes: pp sui connexionē sił mouēde. Ⅽ Prio. n. dubitat an id qđ dī. s. ꝙ pdicatio subiecti de accñte: est p accñs: habeat locuꝫ: qm̄ subm dicit de sua passione. Ⅽ 2° an id qđ dī. s. ꝙ predicatio accñtis de accñte est p accñs: sit ita vlr verum: ꝙ quotiens res predicamēti accidētiuꝫ de re eiusdem vel alterius generis accidentis dicit: sit pdicatio per accidens. Ⅽ Tertio iuxta hanc 2ᵃᵐ descendēdo spāliter dubitatur. an hoc dictum habeat loco: quādo passio vnius subiecti de altera eiusdem passione predicat. Ⅽ Ratio prime dubitationis est: qm̄ subiectum dicit de passione. in primo

cap. 4. m° p. tc modos perse.

modo perseitatis: vt superius declaratũ fuit. & cõseque/
ter nõ dr per accidẽs de eo. Ex opposito autem ratio qua
Aristoteles pbat hic. predicationẽ subiecti de accidẽte
esse p accidẽs nõ minus hz locum inter subm & passionẽ
q̃z inter subiectũ & accidẽs. ¶ Rõ scđe est qm̃ geometria
& arithmetica pertinet si illud eẽt vl̃r verũ: vtraqz enĩ de
quãtitate que accidẽs est demõstrat. Ex opposito aũt est
textus subdens q vl̃r qualitatis nõ est q̃litas: & q sub a
fz se sube sunt: & h9. ¶ Rõ tertie est: qm̃ tã secũda passio
p pmã a priori: q̃z pma per scđam a posteriori monstraẽ
de subiecto: & cõsequẽter vna alij subiicit in demonstra/
tione: & per se dicit de alia: & nõ p accidẽs. Ex opposito
rõ est Aristotelis quem militat non minus aduersus hoc:
q̃z aduersus duo accidentia separabilia.

¶ Ad horum euidentiã. pmo declaranda est distinctio fa
cta ab Aristotele. Scđo examinãda est eius ratio. & ter/
tio rñdẽdũ est. Distinctio lz trimẽbris formaliter ponaẽ:
tamẽ sm veritatẽ: & textũ diligẽter inspectũ bimẽbris ẽ:
& nihil aliud intẽdit: nisi q predicatũ aut inest subiecto
sm se: aut sm accidẽs. pmi exẽplũ ponit: qñ accidẽs de
subiecto p̃dicat. secũdi duo exẽpla ponũt: subdiuisionez
insinuãtia. qñ subiectũ de accidẽte: & qñ accidẽs de acci/
dẽte dr. Cũ aũt dr hoc i loco predicari per se: & p accidẽs

ti. c. 9.

seu sm se: & sm accidẽs: meminisse opz eoz que in 4° cap
cũ de perseitatibus tractaret diximus. Nõ enim sumun
tur hic per se & per accidens eo mõ quo sumunt ibi: qm̃
ibi per se: sumptũ est positiue: vt distinguit cõ accidẽtali/
ter: hic aũt per se sumit (vt ibi etiã tetigimus) negatiue:
vt distinguit cõ per aliud: & idẽ sonat qđ non p aliud: aut
rõne alterius: vt pz in textu dicẽte q ista. lignũ est albuz:
est per se: eo q lignũ ipsuz est albũ: & nõ dr albũ: q alĩqd
aliud sit albũ: & ppea multe p̃dicationes nunc censent p
se: que superius iudicate sunt per accidens: pter cõne/
xionem contingentem subiecti cum predicato.

Circa rõnem aũt Aristotelis: ex qua omnis turbatio
oritur. Sciendum q dupl̃r põt intelligi. Ratio
siquidem eius consistit in hoc: vere subiectum predicati
non itrinseci: opz q fiat predicatũ. i. subiectũ sit factionis
predicati. Aliter nõ põt dici pprie esse illud: & põt forma
ri sic. Omne qđ pprie est tale: fit vel factũ ẽ tale: accidẽs
aũt nõ fit alterũ accidẽs: q accidẽtis nõ est accñs. & silr
accidens non fit suuz subiectuz. ergo &c. Prim9 ergo sen
sus huius rõnis est: vt maior in qua stat tota vis: intelli/
gatur quãdo illud non est semper tale seu non est per se
coniunctuz illi tali. Et hic sensus ex duobus confirmaẽ.
¶ Primo ex eo q Aristoteles ait. album nõ fit lignum:
sed id cui accidit esse album: insinuans q tunc hz locum
hec ratio: quãdo id qđ improprie vt subiectum sumit: p
accidens est cõiunctũ: ei qđ est vere subz talis predicati.
Hoc aũt nõ verificat qñ inter id qđ subiicit & predicatuz
est cõnexio per se: puta risibile est hõ. qm̃ non accidit ei
qđ est homo: q fit risibile. ¶ Scđo cõfirmaẽ. q fieri nõ
hz locũ in necessarijs que semp sunt: nõ enim opz si triã/
gulus hz tres angulos eq̃les: & q triangulus fiat. i. subij
ciatur factioni talis forme: que p̃dicatur extrinsece d eo:
sz sufficit q ex nã sua sibi illam vendicet coeuam. ¶ Iste
sensus difficultates subterfugit: eo q sm ipsum iam so/
lute sunt oẽs q̃ones: ex eo q hic nõ est sermo nisi de con/
tingentib9. ¶ Sz diligẽter intuẽti videbit iudicio meo
q sensus ille voluntarius sit magis q̃z rõnalis. fundamẽ
ta enim que sumit: & alia que sumere potest. s. q Aristo/
teles semp dedit hic exẽpla de accidẽtibus otingentib9.
& q hic logice pcedit &c. friuola sunt vt infra ostendeẽ.
¶ Erit igit scđs sensus: q vl̃r opz id quod vere est tale:
fieri tale & accipimus tale: vt dicit a forma: extra quidita
tem rei: vt risibile respectu hois: & album & magnum.

Rñ° sm p'm exponem. refuta°.

2° sẽsus & 2' rñ°.

¶ Ad cuius euidentiã: sciendũ est q q predicata teneñt
formalr & subiecta mãliter: iõ Aristoteles ex cõditioni/
bus physici subiecti: & forme: nãm subiecti: & predicati
in ppositionib9 declarat. In physicis aũt hec quatuor in/
ueniunt. s. q idẽ substernit factioni alicuius forme: & illi
forme: vt pz: qñ aquã calefit: ipsa siqdẽ aqua est que non
solũ fit calida: seu moueẽ ad calorẽ. sed ẽt recipit calorẽ.
Scđo q forma neqz substernit subiecto neqz factiõi ei9.
Tertio q forma nõ substernit factioni alteri9 forme. nisi
forte vna mediãte alia suscipiaẽ. vt color recipit in suba
media quãtitate. Quarto q qñ subiectũ habẽs aliquã
formã. mouetur ad vnã aliã nõ oppositã: illa ẽt forma dr
moueri per accidẽs ad illã aliã formã. q. s. est ɔiuncta ei
qđ moueẽ ad illã. sicut enim ex parte cause efficiẽtis dici
mus p accidẽs musicus edificat. ita ex parte cause mãlis
dicimus q albuz fit dulce. Hec igit quatuor Aristoteles
ad ppositionuz affirmatiuaz nõ quiditatiuaz: subiecta
& p̃dicata trãstulit: volens q id pprie seu p se subiectum
ppositionis hmõi censeaẽ: qđ substernit ipsi predicato.
& cõsequẽter factioni ei9 si fieret. Et cõsequẽter qñ vnuz
accidens non substernitur alteri q nõ sit subiectũ in pro
positione respectu illius nisi sm accidẽs. id est rõne veri
subiecti cui cõiunctuz est. Predicatũ aũt id tm̃ eẽ voluit
qđ in subiecto recipitur. & ppea nec subiectuz de acciden
te. nec accidẽs predicari docuit. & iõ edidit illã vniuersa
lez. Oẽ qđ proprie est tale: fit tale: hic ẽ sensus rõnis hu/
ius. Ex his aũt diligẽter perspectis manifeste pz q hec
rõ hz locũ non solũ in ɔtigentibus: & abinuicem separa/
bilibus: sed etiã in necessarijs: qm̃ nõ magis risibile hoĩ
substernitur: q̃z albũ eidem. sicut enim albũ ẽ hõ. q hoc
cui cõiuncta est albedo est homo. ita & risibile est homo
q hoc cui coniuncta est risibilitas est homo. Et probaẽ
hoc ratione Aristotelis. id qđ nõ fit nec factum est predi
catum. pprie subiectum illius nõ est. risibile respectu ho
minis est hmõi. ergo &c. Nec obstat soluta iam obiectio
supra tacta. s. q nec homo fieri põt risibilis nec risibile
hõ. q coeua sunt. Didicimus enim ab ipso Aristotele in
secũdo de celo. q ad cognoscenduz pu°tam efficiens: q̃z
materiale: & quodcũqz aliud non debemus intueri. an in
ceperit illud causare. an non. sed habitudinem vnius ad
aliud. sufficit enim q si inciperet illud. hoc esset materia
illius siue efficiens &c. Unde qm̃ si risibile homo fieret
risibile sibi nõ nisi per accidẽs substerneretur. e conuerso
aũt si homo fieret risibilis: homo sm se ei subijceretur.
ideo nihil minus illa. s. risibile est homo: est per accidẽs
in pposito (q̃uis necessaria) q̃z illa. albũ est homo. Pri/
ma aũt instantia cõtra hoc ad cõfirmationẽ prioris sen
sus adducta. ex dictis etiã reconditẽ. qm̃ ex textu cõuin/
cimur terminos hic assumptos physice esse intelligẽdos
qm̃ ratio ipsa physica est. Scđm aũt physica documen/
ta. non refert. quo ad fieri ex aliquo per accidens. siue il
lud sit necessario coniunctum ei ex quo fit per se: siue cõ/
tingenter. Unde in primo physicoz ex priuatione fieri p
accidens res dicitur. Si ly ex. denotet causam materialẽ
& tamen cõstat eam esse necessario cõiunctã mãe ex qua
res fit per se. Quãdo g̃ dr ab Aristotele hic q albũ fit vl'
est lignũ per accidẽs. q hoc cui accidit esse album: fit vl'
est lignũ: physico more (ly accidit) sumẽdum est. Qđ ne
limites egrediar: sic declarasse sufficiat. ¶ Ad pmũ ergo
dubiũ dr. q qñ subm p̃dicaẽ in recto de passione: est pre/
dicatio p accñs: & q sicut multe ppõnes hoc in loco cen
sentur p se: que supius sunt p accidẽs: vt hõ est albus. ita
multe supius iudicate sunt p se: lz iproprie: que hic cen/
sent p accidens: vt symmũ est nasus. ¶ Ad 2m rñdeẽ ne/
gatiue: multe. n. sunt res de genere accidẽtiũ: q̃ pprie p̃/
dicant de rebus alijs de genere accidentiũ: vt pz de pas/

T. c. 13.

T. c. 66. 75. 79.

Ad 2m dubium.

sionib⁹ numeri et linee et colorib⁹ et h. Nec Aristoteles dixit oppositu. qm p subam subm et silia intelligit pdicata subalia. ta rei exntis in pdicamento sube: q accidetis. Et p ly accides: seu qd di de subiecto et silia. intelligit pdicata denoiatiua vt sic. ipsius rei. pdicata naq intrinseca sut illa que substernunt extrinsecis et denoiant ab eis. Uñ Aristo. in pbatione 3e oclusionis expsse dicit q ea de qbus dicunt accntia. in suba vniuscuiusq sunt (quasi sui met iterpres) p subiecta subalia rei. p pdicata vo denoiatiua eiusde intelligenda diceret. ¶ Notater aut dixi (denoiatiua vt sic) qm denoiatiua tripl'r sumi pnt. s. denoiatiue. subiectiue. et qditatiue. Uerbi gra. coloratu pot sumi inquatu denoiatiuu est: et substratu respicit vt eius qlitas. et osequeter vt sic nulli substernit. et hoc mo qualitatis no est qualitas. et accidetis no est accides. Si vo sumat subiectiue: vt cu dicimus. Coloratu est quatu: tunc substernit alicui. s qm hoc accit sibi. io dicim⁹ q hmoi sunt p accides. Si aut sumat quiditatiue. vt dicim⁹ coloratu est visibile. sic et aliqd pdicatur de eo: s qn tuc no substernit coloratu inquatu denoiat pus subiectu: s inquatu quiditas queda est. io vl'r verificat: q denoiatiuo vt sic. pprie pdicata sut. et no subra. No ergo docemur h loco accides de accidete no pdicari. S sicut didicimus in supiori dubitatioe: subiectu vel subam id est quiditatiuum no dici de suo denoiatiuo. ita nuc discimus denoiatiuu de altero eiusde denoiatiuo no dici nisi f'm accides. h enim mo statuz queredo iucuit inferius et supius. ¶ Ad 3m dubiu dupl'r di. primo sequedo dicta. q ro Aristotelis h locu qn passio de passione pdicat. sicut et qn subiectu de passione di. et pnter q oes hmoi pdicationes sunt per accides id est iproprie. Et sicut stat subiectu dici d passione p se in pmo modo pseitatis. et p accides vt mo loquimur de p accides: ita pariformiter stat passioez de passione per se. iuxta supius dicta. et p accides f'm nuc dicta pdicari. ¶ Scdo di. pmittedo duas differetias. Quaru pma est inter pdicatione subiecti de passione et passionis posterioris de passione priori. s. subiectu no oritur a passione. passio aut posterior nascit ex priore. Scda est iter passiones inter se. s. q aliqua passio nascitur ex alia: sed no recipitur in illa: vt appetitiuu ex cognoscitiuo. Aliq vo nascit ex alia: et recipitur in illa: vt visibilitas ex colore: et color ex corpore terminato. Di ergo q sicut ro Aristotelis cu quada latitudine suscipieda est in contingetibus et necessariis: vt magis. s. censeatur p accides illa album est homo: q illa. Risibile est homo. ita et in necessariis ipsis. magis per accidens sit illa. Risibile est ho. q illa. Intellectiuu est appetituu. illa vo in qua passio de anteriore passione in qua recipitur predicat per se simpl'r censeatur: l aliquo mo per accides participare videat. qr est potiu a mediu quo seques passio recipitur in subiecto: q sit recipies illa. Prima respsio logica est: vtpote res vt stat sub itetionib⁹ qditatiui et denoiatiui: subiecti et pdicati: osiderans. Scda aut res ipsas potius osiderat. et l pma textui magis osona videat: eo q logice se loqui Aristoteles asserit in hoc capitulo. Secuda tame eiicienda non est: qm descedendo ad hac parte logice demonstratiua scilicet opus est ad materia necessariam: et res ipsas couertere mentis aciez. psertim qr vsus huius artis reb⁹ magis attedit: q logicalibus pprietatibus. Unde et Aristoteles hic analetice loques in probatione quinte oclusionis. vtitur imparis passione: vt eius predicato in scdo modo dicendi per se. et iterum passione illius passionis. et sic deinceps. ex hoc insinuas q osideratibus reru naturas. per se quadoq est. qd logicis per accidens fit. ¶ Sed otra vtraq responsione instatur: qm Aristoteles hic in textu dicit. q pdicationes per accns: demostrationes abiiciunt. et vtunt predicationibus per se. et ppea has nu pdicanoes vocari absolute vult. Superius aut pluries habitum est. q pdicationes quibus vtitur demonstrator: sunt in pmo vel in scdo modo pseitatis. Ex qbus arguitur sic. Ois predicatio ingrediens demostratione est per se. eo modo quo nuc loquimur. vt patet ex pma auctoritate. Ois predicatio pmi vel secudi modi pseitatis ingreditur demonstratione: vt p ex secuda auctoritate. ergo ois pdicatio per se illo mo: e per se hoc modo. Cuius oppositu vtraq responsio: et oia hic dicta sustinet. ¶ Ad hoc dicitur. qr pprie loquedo pdicatio per se positiue: de qua in pseitatib⁹ locuti sumus: predicationem per se negatiue: de qua mo f'mo h: supponit. sicut ppriu comune. et demostratio syllogismu. Ideo ois predicatio p se illo modo e per se. hoc modo. S ex hoc no sequitur q ois conexio aliquo pr per se in pmo vel scdo vel quarto modo. sit pdicatio per se. qm pprietatez vocabuloru seruado: quas hic Aristoteles seruada censet multe sunt coniunctiones per se: que no faciunt pdicationez per se aliquo mo. nisi iproprie: pp hac enim ca ibi reprehedimus dicetea subm pdicari de passioe per se: l coniunctio sit p se: et inter eas q iproprie per se sunt anumerauimus. ¶ Ad argumetu ergo dicit ocededo totu. proprietate pdicatiois per se seruado. nec oppositu aliquado sustinuimus. s coniunctiones per se multoru pdicationes p se fundare no posse diximus. Ubi sciendu est. q qn demostrat scda passio p pma. tuc maior: si pprietas pdicationis seruabit: no assumit pma passione vt subm 2e. s vt cam prima 2e. et fiet demratio hoc modo. habes intellectuz est appetitiuu. ho est hns intellectu. ergo ho est appetitiuus. et sic de aliis. Uerum qr vsus hui⁹ artis: vt diximus: ma magis q forma osiderat. ideo phi frequeter in necessaria ma hac pprietatem pdicatois despiciut in vsu: no tame in speculatione: et traditione artis. pp qd mirandum non est. si aliter docemus et aliter facimus (loquimur enim vt multi: intelligentes vt pauci.)

Circa eandem materiaz occurrit queda dubitatiucula: qr no videt veru q pdicatio accidetia realis de subiecto vli sit f'm se: puta albedinis de hoie: dicendo homo est albus. qm h no insunt vlibus: nisi roe singularium: que alterum quid sunt ab vniuersalibus: non. n. homo est albus: nisi qr sortes est albus et c. Ad hoc dicit q oes hmoi predicationes sunt per se: eo q predicatum non inest subiecto ratione alterius. alteru enim hic non dicimus ppriuum indiuiduum: sed alterius vniuersalis indiuiduu: vel alteru vniuersale. et ro est qr ppriu indiuiduu idem f'm essentia est qd suu vle. Unde Aristoteles i textu dicens hanc esse per se. lignum est album. dicit hoc ideo esse. qm non ideo dicitur lignuz album: qr aliquod alterum sit album q qd vere est lignum. vel lignum aliquod expresse per disiunctum mebrum appositum. insinuans q aliqd lignum a ligno altero non censetur.

Circa id qd in textu di. s. qualitatis non esse qualitatem. dubium occurrit. an vnuz accidens possit esse subiectiue in alio. Sed qr hoc metaphysici est. et in cometariis super libelluz de ente et essentia memini declaratum esse. vbi et disensimus quomodo genus sit aliquid speciei: et hmoi multa huius capituli explanationi proficua: ideo hec nunc omittenda censui.

Circa 5am onez dubitatiuncula quedaz est. qr ibi Aristoteles dicit. q oia que insunt iuxta 2m moduz pseitatis: sunt conuertibilia. hoc. n. superius dictis repugnat. Didicimus siqdez non soluz hanc esse in 2o mo. triagulus h tres. s hac. isocheles h tres. vbi termini ouertibiles no sunt. ¶ Ad hoc breuiter di: q qr pseitas scdi modi latitudine h. et ppones ille: que pmu tenet locuz: sunt

Ad 3m dubiu.

T. c. 10.

De accidete ca 7. diuisione. et c. me o gne t spe. ca. c. pn quasi. s. t. c.

sunt in quibus passio de suo ꝓprio subiecto dr̃. vbi ꝯuertibilitas saluat᷑: ⁊ rõne ipsaꝝ: cetere scdi modi ꝑseitatē ingrediunt᷑: merito Aristoteles ea que ꝑncipalr̃ per se sūt: intuitus: dixit oia eē ꝯuertibilia. nō ea rõne. qz ꝺ quibuscūqz p se dicunt᷑. dicunt᷑ ꝯuertibilr̃. vt obiectio accipit. sz qm̃ eia ꝯuertibilr̃ insunt: cū qbus ꝑmo ꝯstituūt scdi modi ꝑseitatē. ⁊ qm̃ ad hꝰ ꝯuertibilia: cetera i hoc cōprehēsa mō reducunt᷑. ista nō est in 2° mō. isochelea hz trea. nisi qz ista est in scdo mō. triangulus hz tres. vt patet.

De reductione mediatorum ad prima immediata. Capitulum. xix.

[T.c.37] Monstratis aūt his. manifestuz est qꝫ si aliqd idē duobus insit. vt. a. ⁊ in. c. ⁊ in. d. nō ꝑdicante altero de altero: aut nullo mō: aut nō de oi: qꝫ nō semper hz cōe aliqd inerit. Ut scalenon ⁊ isocheli duobꝰ rectis eq̄les hr̃e hz cōe aliqd inest. hz. n. qꝫ figura q̄dā est ⁊ nō ẜm alterā inest. hoc autē nō semp sic se hz. Sit aut. b. hz qꝫ ē. a. i. c. ⁊. d. māifestū igit᷑ ē qꝫ. b. i. c. ⁊. d. ẜm cōe ē: ⁊ illō hz alterū. q̄re duoꝝ terminoꝝ medijs: īfiniti vtiqꝫ icidūt termini: sz hoc ē ipole: hz igit᷑ cōe aliqd esse nō necesse ē semp idē i pluribꝰ: qm̃ nec erūt imediata spatia. [T.c.38.] In eodē qdez gñe: ⁊ ex eisdē athomis necesse est termīos eē: sigdē his q̄ p se sunt erit cōe: nō. n. erit ex alio gñe in aliō descēdētē demr̃are. [5.t.c.20] Manifestū autē est ⁊ cū. a. in. b. sit: siquidē est aliqd mediū. ē demōstrare qꝫ. a. i. b. sit ⁊ elemēta hmōi sūt hec ⁊ tot quot media sūt. Immediate eni propositiōes sunt elemēta: aut oēs: aut vl̃es: si v̾o nō ē mediū: nō amplꝰ erit demōstratio: sz i principia via hec ē. Silr̃ aūt erit ⁊ si. a. i. b. nō sit. sigdē enim aut erit mediuz: aut prꝰ cui nō inest erit demōstratio: si v̾o nō: nō est. sed principiū: ⁊ elemēta tot sunt quot sūt termini. ⁊ hoꝝ ꝓpositiones ꝑncipia demōstratiōis sunt. ⁊ sicut q̄daz principia sunt indemōstrabilia qꝫ sit hoc illud: ⁊ qꝫ sit hoc in illō: sic ⁊ qꝫ nō erit hoc illō: nec qꝫ sit hoc in illud. quare ē hoc qdē eē aliqd: alia aūt nō esse aliquid. erunt principia. Cū āt oporteat demonstrare aliquid accipiendū est qd de. b. primū predicet᷑ sit. c. ⁊ de hoc similiter. a. ⁊ sic semp vadēs nequaq̄ȝ extra propositio cadet: neqꝫ extra esse ipsius. a. accipiatur vt demōstret᷑: sed semp mediū condenset. quousqꝫ īdiuisibilia fiant. ⁊ vnū. Est aūt vnū cū immediatum fiat: ⁊ vna propositio simplex est immediata. Et queādmodū in alijs est principium simplex. Hoc aūt nō idē vbiqꝫ. sed in graui qdem vncia: in melodia autē tonus: in mēbris autē diuisio: aliud autem in alio: sic est in syllogismo vna propositio immediata. In demōstratione aūt ⁊ scientia intellectus. In demōstratiuis qdē igit᷑ syllogismis eꝰ quod est: nihil cadit extra. In priuatiuis autē hoc qdē qd oꝫ esse. nihil extra hoc cadit: vt si. a. nō est in. b. p c. si enim in. b. oi qdē est. c. in nullo. c. autē est a. Itē si indigeat qꝫ in. c. a. nullo sit: mediū accipiēduz est ipsius. a. ⁊. c. ⁊ sic semper ꝓcedet. Si v̾o oporteat demōstrare qꝫ. d. in. e. nō sit: in eo quod est. c. in. d. quidē omni: in. e. autem nullo aut in omni: nūq̄ȝ extra. e. cadet: hoc āt est cui non oportet inesse. In tertio autem modo neqꝫ a quo oportet: neqꝫ quod oportet priuari: nequaq̄ȝ extra ibit.

Summa huius capituli hec est.

Si aliquid inest pluribꝰ que nō ꝑdicātur de inuicē vel nullo mō vel nō de oi: nō semp hz cōmune aliqd inest. Probatur ducendo ad impol̃e: qm̃ inter duos terminos essent infinita media. patet in terminis. a. predicato. c. d. subiectis. b. cōmuni illo. [pª pclō.]

Scdm̃ m̃ cōe aliqd eē: nō necesse est semp idem in pluribꝰ. ꝓbat᷑ ducēdo ad ipol̃e qm̃ perirēt imediata spacia. [2ª]

In eodē m̃ gñe. ⁊ ex eisdē athomis. necesse est terminos esse. Probat᷑ a posteriori: qm̃ cōe illud erit ꝺ hia que sūt per se. qm̃ non demonstratur de genere in genus. [3ª]

Propositio affirmatiua vera. Si hz mediū est demonstrabilia. Et elemēta hꝰ sunt hec: ⁊ tot: quot sunt media. ꝓbat᷑ scda para copulatiue: qm̃ imediate ꝓpōnes sunt elementa: aut oēs aut vl̃es. Si non hz medium non erit demonstrabilia. Sed in principia via hec est. [4ª]

Propositio negatiua vera. Si hz medium: aut ꝑus cui predicatū nō insit: erit demonstrabilis. Si aūt non. non erit demōstrabilis. sed ꝑncipia ⁊ elemēta tot sunt: quot sunt termini. ⁊ horū ꝓpōnes ꝑncipia demonstrationis. [5ª]

Sicut q̄daz ꝑncipia demr̃abilia sunt. qꝫ hoc sit illud. ⁊ qꝫ hoc sit in illo: sic ⁊ qꝫ nō sit h̃ illō: ⁊ qꝫ nō sit hoc in illo. [6ª]

In affirmatiuis demr̃ationibꝰ. Mediū nequaq̄ȝ extra ꝑm ⁊ 3m accipiat᷑: sed semp mediū denset᷑ de quo ꝑm. ⁊ qd de 3ª quousqꝫ indiuisibilia fiant: ⁊ vnum: pꝫ in terminis a primo. b. tertio. ⁊. c. medio. [7ª]

Unum est cum imediatum fit: ⁊ vna propositio simpliciter: cum immediata est. [8ª]

Queādmodum in alijs est principium simplex. non tñ idē vbiqꝫ: sed in graui: vncia in melodijs tonus. Sic est syllogismo propositio imediata: in demonstratione autē ⁊ scientia intellectus. [9ª]

In priuatiuis demōstrationibus in ꝑma figura mediuz non est extra affirmatiue minoris terminos assumere: sz semp intra ꝓcediū. pꝫ in terminis. a. ꝑ. b. 3°. c. medio. [10ª]

In scda aūt figure 2° ⁊ 4° modis. d. ꝑ. e. 3°. c. medio. medium nūq̄ȝ extra. e. cadit. hoc aūt est cui non opꝫ inesse. [xiª]

In tertia āt: neqꝫ a quo opꝫ priuari: neqꝫ qd opꝫ priuari nequaq̄ȝ extra ibit. Et ꝯñter in ea nō pōt cōdēsari.

Series autem hec est.

Quoniam declarauit supius nō dari ꝓcessum in infinitum in demr̃ationibus: sed eē statum: intendit in hoc caplō ꝑncipalr̃ declarare: quo mō posteriora mediata resoluunt᷑ demr̃atiue in ꝑora imediata in qbus est status. Et duo facit. qm̃ ꝑ ex dictis correlarie manifestat dari ꝑmū vl̃iter. s. ⁊ qm̃ vnū pluribꝰ per se inest. tribus ꝑmis ꝯnibus. quaꝝ ꝑmū modū 2m per se cōcernit ⁊ 2ª ꝑmū. 3ª autez tacite qōni r̃ndet: vt habes in. s.

Tho. vel homogeneitatē illius primi aperit. ꝛ qm̄ vnū vni inest: vel nō inest: trib⁹ alijs ꝯnib⁹. quaꝝ pr̄ma ī affirmatiuis. 2ª in negatiuis declarat: īferēdo. hec pª elemēta eē demōstrationis ꝛc. 3ª aūt ex his duab⁹. pr̄ma pr̄ncōplexa: affirmatiua ꝛ negatiua in sciētijs explicat. scdo ad pr̄ncipale perueniēs. reducere mediatas oēs p demr̄ationē ad imediatas: q̄s pr̄mas posuit: docet sex residuis ꝯnib⁹. quaꝝ pª affirmatiuas. 4ª aūt 5ª ꝛ 6ª negatiuas. s̄m singulas figuras plustrarit. In scda vō ꝛ 3ª vnitatē ꝛ simplicitatē illius pr̄mi declarat. ex hoc a priori insinuās q̄ oꝫ ad ipsuꝫ fieri reductionē omniū que sunt illius generis.

Circa 4am ꝛ 5am ꝯnes pr̄mo querit̄ sine argumētis: quō Aristo. elemēti noīe hic vtat̄. ¶ 2º dubitat̄ circa id qđ dr̄. s. q̄ elemēta demōstratiōis sūt ꝓpōnes imediate. eo q̄ 5º metaphy. cap. de elemēto. Arist. exp̄sse ponit elemēta demōstrationū pr̄mas demōstratiōes. ꝛ duo opposita hic simul asserit. dū dicit: elemēta demōstrationis tot esse quot sunt media vel termini: ꝛ addidit q̄ propōnes imediate sūt h⁹ elemēta. Si. n. elemēta pr̄mis medijs equant̄: cū vnico medio fiāt due ꝓpōnes imediate: eēa ipsa nō erūt ꝓpōnes imediate. Et si elemēta sunt propositiones imediate: cū numerus coꝝ excedat numeruꝫ pr̄moꝝ medioꝝ: nō erūt tot elemēta quot sunt medijs. sed plura medijs. ¶ Ad hoc dr̄ q̄ cū elemēti noīe: vt scribit̄ 5º meta. dupl'r vtamur. s. ꝓprie ꝛ trāsumptiue hic sumit̄ ꝓprie: vt exp̄sse ex ipo textu allegato pcipit̄. Declarat siquidē ibi Aristo. ꝓpriā significationē elemēti: ex demōstrationis elemētis (vt pꝫ ibi.) Proprie aūt sumptū elemētū significat id ex quo fit aliqđ pr̄mo in existente indiuisibili spē in aliā spēm. vt ibi dr̄. ꝛ sic ad hoc q̄ aliqđ sit ꝓpe elemētū alicuius: q̄tuor ꝯditiōes reqrunt̄. pr̄mo q̄ sit id ex q̄ fit. i. sit mā illius: ad dr̄iam aliaꝝ cāsitatū. 2º q̄ sit id ex q̄ prio fiat via cōpositiōis ad dr̄iam materiaꝝ primarū. 3º q̄ sit inexistēs. i. imanēs in illo: ad dr̄iam māe trāseuntis. 4º q̄ sit indiuisibile s̄m spēm ī aliā spēm. i. hēat talē spēꝫ que nō sit resolubilis in aliā spēm priorē: ad dr̄iaꝫ māe prime: q̄ spēm nullā hꝫ. Que oīa in ꝓpōnib⁹ imediatis respectu demōstrationū quaꝝ elementa ponūtur: saluant̄: qm̄ ꝓpositiones imediate mā sunt demr̄ationis: vt pꝫ 2º physicoꝝ. ꝛ 5º metaphy. ꝛ ex eis prio fiūt demōstratiōes. vt infra exponet̄. ꝛ manēt ipse in demōstratiōe: ꝛ hn̄t naꝫ ꝓpōnū ex qb⁹ fiunt demr̄ationes: ī ēresolubile ī aliā priorem spēm: qm̄ imediate sunt (ꝛ superi⁹ dictū ē) q̄ imediata est: qua nō est altera prior. ꝛ sic pꝫ ad pm̄. ¶ Ad 2m̄ dr̄. q̄ lꝫ Arꝫ. diuersimode locut⁹ videat̄ hic ꝛ in 5º metaph. qm̄ hic ponit ꝓpōnes imediatas eē elemēta demr̄ationū. ibi vō pr̄mas demr̄atiōes elēta demr̄ationū esse dixit. Scōm m̄ vitatē qđ ibi dixit ab eo q̄ hic dr̄ nō dissentit: sed doctrine hic tradite declaratio est. (Cōsentaneū qdē his est) qm̄ nihil aliud est demr̄ationes pr̄mas eē elēta posteriorū q̄ꝫ ꝓpositiones ꝯficiētes pr̄mas demr̄ationes eē elēta. in q̄ resoluunt̄ posterioꝝ dm̄ōstrationū ꝓpōnes. nō n. aliter resoluit̄ demōstratio: q̄ꝫ resoluēdo ꝯnē ꝛ p̄missas in anteriores: que itegrāt priorē demr̄ationē: ꝛ ille in al's priores demōstrationes. ꝛ sic deinceps vsq̄ꝫ ad pr̄me demōstrationis ꝓpositiōes: q̄ amplius nō resoluunt̄: q̄ imediate sunt. Declaratiuū aūt hoꝝ illud est: qm̄ ex eo pcipimus: quō s̄m nūerū primoꝝ medioꝝ est numerus elētorū. opꝫ eni pr̄ma media pr̄mis demr̄ationibus eq̄lia eē s̄ꝫ numeꝝ. ꝛ ꝯfiter si tot sūt elēta quot pr̄me demr̄ationes: ambe p̄misse cuiusq̄ꝫ demr̄ationis: vnū elementū sunt. ꝛ nō duo. Ac p hoc tot sunt elemēta: quot sunt media: ad que fit vltimo resolutio. ꝛ quot sunt termini resolutiōis. qđ idē est. demr̄atiōes q̄ pr̄me mālīter sumpte: que nihil aliud sunt q̄ꝫ sue ꝓpōnes imediate: elemēta sunt demonstrationū: ꝛ iō tot sunt: quot sunt media pr̄ma. ex qb⁹ fiūt pr̄me demr̄ationes. Q aūt ista sit mens Arꝫ. percipi p̄ potest ex eo q̄ nulla hoc mō fit extēsio sensuū: nec facile arbitror īueniri a quoq̄ꝫ posse aliū mōm quo hec dcā ꝯcorder. p̄sertim q̄ hic tradita: opꝫ q̄ locus ꝓprius hui⁹ rei est. diligēter ꝯsiderare. Scdo q̄ exp̄sse. s. Tho. in 5º metaꝫ idē dicit. iō pr̄mā demōstrationē esse elemētū posteriorū: q̄ pr̄me demr̄ationis cōclusio: que p̄missas ī se ꝯtinet: q̄ hꝫ in se pr̄mū ꝛ 3m̄ terminū explicite: ꝛ mediuꝫ iplicite: sit p̄missa sequētis demr̄ationis. ac p hoc scda demr̄atio oēs terminos prioris demr̄ationis includit: ꝛ addit vnū terminū minorē. s. extremitatē. ꝛ sic est ex q̄tuor terminis: tribus formal'r ꝛ vno resolubil'r. ꝛ sil'r 3ª dm̄ōstratio addet vnū terminū aliuꝫ ꝛ erit ex. 5. ꝛ sic deinceps. Ex qua declaratione appet demōstrationē pr̄mā: ꝛ ei⁹ ꝓpōnes: eē elemēta demr̄ationis: idē esse: ꝛ tot esse elemēta quot pª media. Q subtiliter vō declaratio hec. s. Thome mentē Arist. penetret: scrutāti textū (si lippus nō est) facile liq̄t.

Circa modum cōdensandi negatiuam in 2ª figura. in vndecima ꝯne positū. aduertēda sunt verba illa. s. nunq̄ꝫ medium extra. e. cadet. qm̄ per ly. e. possum⁹ duo intelligere: vel minorē extremitatē: vel negatiuā premissam. Si per ly. e. intelligat̄ minor ꝓpositio: est sensus q̄ ad reducendaꝫ mediatam negatiuā ad imediatam in scda figura. opꝫ assumere semp mediuꝫ qđ non est extra terminos illius negatiue p̄misse. q̄ in scda figura nō potest nisi negatiua p̄missa ꝓbari: que ꝓbatur per superiora subto: vel supiora p̄dicato ipsius negatiue (vt superi⁹ dictū est) ꝛ ꝯfiter nūq̄ꝫ mediū exit terminos illius negatiue. ¶ Et si obijciatur cōtra hanc expōnē: q̄ s̄m hoc Aristoteles equiuoce vtitur in vna mer rōne ly. e. dum exp̄sse ponit. e. minorē extremitatē: ꝛ postmodū subdēs: nūq̄ꝫ extra. e. cadet. demōstrat s̄m hanc expositioneꝫ per ly. e. negatiuā premissaꝫ. R̄ndetur q̄ nō est proprie equiuocatio: sed per Synedochen posuit partē pro toto. q̄ (ly. e.) fuerat terminus in subto positus negatiue p̄misse. vt pꝫ in textu. ¶ Et si inest: q̄ Aristoteles cum dixisset nunq̄ꝫ extra. e. cadet: subdidit. hoc auteꝫ est cui non opꝫ inesse. insinuans per hoc minorem extremitatem. R̄ndet̄ q̄ per illa verba subdita nō ꝓhibemur sequi expōnē dictā: qm̄ dicenius q̄ ipsa p̄missa negatiua est cui nō opꝫ inesse: q̄ est significans cui nō opꝫ inesse. Si sūt per ly. e. intelligimus ipsam minorē extremitatē. Tūc ly extra. e. non tenebit̄: vt terminus ad quē: vt pria expō accepit. sed construet̄ in habitudine termini a quo. ꝛ erit sensus q̄ nūq̄ꝫ medi⁹ terminus cadet ab extra. e. q̄ semp medius terminus: qui assumet̄ manebit extra. e. i. minorem extremitatem: eo q̄ semp opꝫ mediuꝫ assumere. qđ sit de gn̄e maioris extremitatis (vt ex supius dictis pꝫ) q̄ semp maior ꝓpositio in 2º ꝛ 4º modo 2e figure est affirmatiua. ꝛ subijcit primum medio. ꝛ ꝯfiter si in infinitum assumat̄ infra illos modos: opꝫ medio eē extra minorē extremitateꝫ: ꝛ īnera maiorem: vt supius declarauimus. Est aūt sensus iste pr̄mo melior quo ad hoc. q̄ equocationē aliquam nō incurrit. pr̄mus aūt melior isto: quo ad h. q̄ ly cadet extra. magis s̄m ꝯsuetuꝫ itellectuꝫ accipit. ¶ Et si obijciatur cōtra istā 2am expōnē. q̄ s̄m eaꝫ Aristoteles nō tradidit vl'r regulā accipiēdi medium ad ꝯdēsandū in 2ª figura. sed tm̄ stando infra limites q̄rti ꝛ scdi modi. ꝛ s̄m primaꝫ expōnē regula est vlis. R̄ndet̄ q̄ eadē rōne motus Aristoteles hic scdi ꝛ q̄rti modi 2e figure meminit ꝛ nō aliorꝫ: qua supius eorūdē tm̄ meminit cū de īfinitatione demonstrationū ageret̄. ꝛ sicut ibi rōnabiliter hoc fecit: vt ibidem declarauimus: ita ꝛ hic vtriusq̄ꝫ generis expositionis sensum sequere: ꝛ textui quā vis attribue.

Circa 6am ꝯnem aduerte: q̄ in hoc loco expresse habetur a. s. Tho. q̄ ꝓpō imediata seu per se nota s̄m se.

ßm se. ⁊ si sit illa in qua p̄dicatum est de rōne subti (vt su/perius dixit) nō tñ est sola illa: qm̄ quando passio de suo ꝑmo s̄bo enūtiaꝛ: imediata: ⁊ per se nota ꝓpositio fit: vt hic dr̄. Et ꝯsiter hinc habeꝛ: ꝙ cū. s. Tho. in 2° cap (⁊ alibi dicit) ꝙ ꝓpositio per se nota: est in qua p̄dicatum ponitur in rōne subiecti: non diffinit ꝓpositionem per se notam: ꝫ principalem eius materiem declaret.

l.q.2.a. i.p.3 ge. cap.11.

¶ De comparatione demonstrationum vniuersalis ⁊ particularis. Caplm. xx.

Cum aūt sit demr̄atio alia qdē particularis: alia ꝟo vlis. ⁊ hec qdem cathegorica: illa ꝟo ꝓuatiua: dubitabaꝛ qualis potioꝛ sit. Silr̄ autē ⁊ de ea que demr̄are dr̄: ⁊ deducenti ad impoſſē demr̄atione. Primū qdē igiꝛ: intendam⁹ de vlī ⁊ de pticulari: oñdentes aūt h̄: ⁊ de ea que demōstrare dr̄: ⁊ que est ad impoſſē dicem⁹. Videbiꝛ qdē igiꝛ fortassis vtiqꝫ qbusdā sic intendētib⁹: particularis eē dignioꝛ. Si. n. ßm quā maxime scimus ꝫ demr̄atione potioꝛ est demr̄atio. hec. n. virtus demr̄ationis est: magis aūt scimus vnū: cuꝫ ip̄m cognoscimus: ßm ip̄m: q̄ꝫ ßm aliud: vt musicū coriscum qñ coriscus musicus est q̄ꝫ ꝙ homo musicus sit. silr̄ aūt ⁊ in alŷs: sed vlis qm̄ aliō. nō qm̄ ipsum contingit demr̄at: vt qm̄ eqtibiarum est. nō qꝛ equitibiarum: sed qm̄ triāgulus: sed pticularis: qm̄ ip̄m est. Si igiꝛ potioꝛ qdē est que est ßm ipꝫ: hm̄ōi aūt est particularis: vlī magis ⁊ potioꝛ vtiqꝫ ßm ptem demr̄atio erit. Amplius si vlē qdem nō est aliqd preter singularia: demr̄atio aūt opinionem ꝯficit esse aliqd hoc: ßm ꝙ demōstrat: ⁊ quādam nām̄ esse hanc in his que sunt: vt triāguli preter quosdaꝫ: ⁊ figure p̄ter aliquas: ⁊ numeri p̄ter numeros. potioꝛ autē est que est de eē: q̄ꝫ de nō esse. ⁊ ꝓpter quaꝫ nō errabiꝛ q̄ꝫ ꝓpter quam errabitur. est aūt vlis hm̄ōi. Procedētes enim demr̄ant qd̄ est analogū: qd̄ neqꝫ linea: neqꝫ numerus: neqꝫ solidum: neqꝫ planū est: sed preter hoc aliqd. Si igitur vlis qdē magis hoc est: de eo aūt qd̄ est minus q̄ꝫ pticularis: ⁊ facit opinionē falsam: indignioꝛ vtiqꝫ erit vlis pticulari. ¶ Aut primum qdē nihil magis ī vlī q̄ꝫ in pticulari ratiō ē. Si eniꝫ qd̄ duob⁹ rectis inest: nō ē ßm ꝙ ē isocheles: sed ßm ꝙ triāgulus ē cognoscēs: qm̄ ipsum minus cognouit inq̄ꝫtum ipsuꝫ ē: q̄ꝫ cognoscēs qm̄ triāgulus ē: ⁊ oīno si nō sit qdem ßm ꝙ ē triāgulus. postea demr̄at: non vtiqꝫ erit demr̄atio. si ꝟo sit: cognoscēs vnūquodqꝫ ßm ꝙ vnūquodqꝫ ē: magis cognouit. Si igitur triāgulus in plus ē: ⁊ eadeꝫ ratio: ⁊ nō ßm equocationem triāgulus ē: ⁊ inest omni triāgulo qd̄ ē duobus rectis habens equales: nō vtiqꝫ ⁊ triāgulus inq̄ꝫtum eqtibiaruꝫ: sed equitibiaꝝ ßm ꝙ ē triāgulus: habet hm̄ōi angulos. quare vliter sciēs magis cognouit ßm ꝙ ē: q̄ꝫ ßm ptem. potioꝛ itaqꝫ ē vlis q̄ꝫ particularis. ¶ Amplius si qdeꝫ sit quedam rō vna: ⁊ nō equocatio: vlē erit vtiqꝫ nihil minus quibusdam ßm partē. sed magis ē. quāto incorruptibilia in illis sunt. que ꝟo ßm ptē sunt: corruptibilia sūt magis. ¶ Ampli⁹ neqꝫ vna necessitas ē opinari aliquid esse hoc: p̄ter hec qm̄ vnum oñdit. nihil magis q̄ꝫ in alŷs quecūqꝫ nō aliquid significāt: sed aut quale aut ad aliquid aut facere. sic ergo nō demr̄atio ē causa: sed male audiēs. ¶ Amplius si demr̄atio est sylls̄ demr̄atiuus cause ⁊ ꝓpter qd. vlē autem magis ē causa. cui enim per se inest aliqd: hoc idē ipsuꝫ causa ē: vlē aūt primo ē cui inest p se: cā ergo vlē est: quare ⁊ demr̄atio dignioꝛ est: magis eni causa ē: ⁊ qd̄ ꝓpter hoc quid ē. Amplius vsqꝫ ad hoc querimus ꝓpter qd: ⁊ tūc opinamur scire: cum nō sit aliqd aliud q̄ꝫ hoc: aut ꝙ fiat: aut ꝙ sit. finis eniꝫ ⁊ terminus vltimus iam sic ē vt cuius causa venit: vt accipiat argētum. hoc aūt ē: quatenus reddat cui debuit. hoc aūt ē vt nō iniuste agat: ⁊ sic procedētes: cū nō amplius ꝓpter aliud: neqꝫ alteri⁹ cā: ꝓpter hoc sicut pp finem dicimus venire ⁊ esse ⁊ fieri: ⁊ tūc cognoscere magis pp qd venit. Si igiꝛ se hꝫ silr̄ in alŷs causis ⁊ que sunt ꝓpter qd: in his aūt quecūqꝫ cause sic sūt sicut que est cuius causa: sic scim⁹ maxīe ⁊ in alŷs: igiꝛ tūc maxime scimus qñ non amplius sit h̄ qm̄ aliud est. Cum igiꝛ cognoscaꝛ qdē ꝙ quatuoꝛ qui sūt extra equales sunt: qm̄ isocheles: adhuc deest ꝓpter qd: qꝛ triāgulus: ⁊ hoc qꝛ est figura rectilinea. si aūt hoc nō amplius propter qd aliud: tūc maxime scimus: ⁊ vlē autēꝫ tūc vlis itaqꝫ potioꝛ est. Amplius quātocūqꝫ aliqd ßm partes est. in īfinita cadit: vlis aūt in simplex ⁊ finē. ßm aūt ꝙ sunt īfinita nō scibilia sunt: sed ßm ꝙ sunt finita scibilia sunt. Secundum itaqꝫ ꝙ vlia sunt: magis scibilia sunt: q̄ꝫ que sunt ßm partē. Demr̄abilia ergo magis sunt vlia. De demr̄abilibus aūt magis est demonstratio: silr̄ eni magis: ad aliquid sunt: dignioꝛ ergo vlis est q̄ꝫ qdē particularis ⁊ magis est demr̄atio. Amplius si magis preponēda. ßm quā hoc ⁊ aliud: q̄ꝫ ßm quam hoc solū cognoscit. Vlē aūt h̄ñs cognoscit ⁊ pticu/

lare: hoc aūt vl'e non sciuit: ꝛ sic magis prepo/nenda erit vl'is. Amplius aūt ꝛ sic: vl'e eni ma/gis demr̄are est: qd̄ est per mediuȝ demr̄are: cuȝ ꝓpinquus sit primo ꝑncipio: proxime aūt imediatum est: hoc aūt est ꝑncipium. si igitur que ex ꝑncipio est: ea que non est ex principio que magis etiaȝ ex ꝑncipio: ea que minus: est certior demōstratio. Est aūt hm̄oi vl'is magis. Dignior itaqȝ vl'is magis erit: vt si opȝ demō/strare .a. de .d. media sunt in qbus est .b.c. ma/gis aūt sursum sit .b. quare si per .b. vl'e magis est: sed eoꝝ que dicta sunt quedaȝ logica sunt. Maxime aūt manifestū est ꝙ vl'is magis pro/pria sit: qm̄ ꝓpōnem hāc qdem h̄ntes prioré scimus quodāmō ꝛ posteriorem potētia: vt si qs cognouit: qꝛ oīs triāgulus habet tres an/gulos eq̄les duobus rectis: sciuit quodāmō ꝛ ꝙ isocheles: qd̄ duob⁹ rectis: potētia sit. Et si nō cognouit ꝙ triāgulus sit: hāc aūt h̄ns ꝓpō/nem: vl'em nullo mō cognouit potentia: neqȝ actu. Et vl'is qdem intelligibilis est: sed parti/cularis in sensu perficitur. Qꝛ igitur vl'is di/gnior sit particulari tot modis dicta sunt.

¶ Summa huius capituli hec est.

Diuisio ppositi ua.

Quoniam demr̄ationuȝ: alia vl'is: alia ꝑticularis: alia cathegori/ca: alia ꝑuatiua: alia ostensiua: alia ducēs ad impol'e. Dubitat̄ ꝭm qualibet cōbinationū: que sit potior: ꝛ primo de prima.

2ª falsa. pma rō.

¶ Demr̄atio ꝑticularis est potior vl'i. ꝓbatur dupl'r. ꝑmō sic. Demr̄atio ꝭm quaȝ maxime scim⁹ est potior. probat̄: qm̄ hec est vtus demr̄ationis: ſȝ ꝭm ꝑticulare magis sci/mus. ergo. ꝓbat̄ minor: qꝛ magis scim⁹: cū aliqd cogno/scimus ꝭm ipm̄ q̄ȝ ꝭm aliud. Declarat̄ exemplo. Magis scimus coriscū eē musicū: sciētes ipm̄ eē musicū: q̄ȝ scien/tes hoiem eē musicum. sed ꝭm ꝑticularē scimus ꝭm ipm̄: ꝛ ꝭm vl'em scimus ꝭm aliud. Declarat̄ exēplo. ꝭm enim vl'em scimus ꝙ eq̄laterus hȝ tres: nō ꝭm ꝙ equilaterus sed inq̄ȝtum triangulus. ꝭm ꝟo particularē: quoniā ipse equilaterus est habens tres. ¶ Secundo sic.

2ª 3ª

¶ Demr̄atio potior est que est de esse: q̄ȝ que de non esse: ꝛ ꝓpter quā nō errabit̄: q̄ȝ ꝓpter quaȝ errabit̄. sed vl'is est de eo qd̄ est minus: ꝛ facit opinionē falsam. ꝗ ꝛc̄. ꝓbatur minor quo ad ꝑmam ptē: qꝛ vl'e nō est aliqd ꝑter singula/ria. quo ad scd̄am ꝟo: qꝛ demr̄atio vl'is facit opinari esse aliqd h̄: ꝛ quādā nām hāc in reꝝ nā: ꝑter ꝑticularia: qm̄ demr̄at de eo qd̄ est analogū. qd̄ neqȝ hoc neqȝ illud est.

Rn̄ ad pmam.

¶ Primum qdē nihil magis in vl'i q̄ȝ in particulari rō est. Probat̄: qm̄ siue passio sit ꝓpria triangulo. ꝛ de inferiori monstret̄. siue nō sit ꝓpria triāgulo ꝛ de eo mōstret̄: non fit cognitio ꝭm qd̄ ipsuȝ: neqȝ demr̄atio vera. sed magis semp cognouit: cognoscēs vnūqdqȝ ꝭm qd̄ vnūqdqȝ est. ¶ Si igit̄ triāgulus in plus est: ꝛ vnam rōnem habet: ꝛ oī triangulo inest habere tres ꝛc̄. non inq̄ȝtum equilate/rus: sed inq̄ȝtum triangulus habet tres. ac per h̄ sciens vl'r: magis cognouit ꝭm qd̄ ipsum q̄ȝ sciens particulari/ter. potior itaqȝ vniuersalis est particulari.

Ad 2ᵐ

¶ Amplius si sit quedā rō vna: ꝛ non equocatio: vl'e erit nihil minus qbusdaȝ ꝭm ptē: ſȝ magis. Probat̄: qm̄ vl'ia incorruptibilia i illis sūt: ꝑticularia corruptibilia magis.

Ad 3ᵐ

¶ Neqȝ vna necessitas est opinari: esse hoc ꝑter hec: quo/niam vnum ostendunt. Probatur quoniam nihil magis cogit in substantijs q̄ȝ in alijs que non aliquid significāt. sed quale aut ad aliquid: vnde demonstratio non est de/ceptionis causa: sed male audiens.

2ª vera

¶ Demōstratio vl'is potior est particulari. Probat̄ septeȝ medijs a priori. ꝑmo: demr̄atio dicens magis causam ꝛ propter qd est potior. Demr̄atio vl'is dicit magis cām ꝛ ꝓpt̄ qd q̄ȝ particularis. ergo. ꝓbatio maioris: qꝛ demon/stratio est syll's demōstratiuus cause ꝛ ꝓpter qd. ꝓba/tio minoris: qm̄ vl'e est magis cā. probat̄: qm̄ cui per se passio inest: causā est. vl'e autem est primum: cui passio ꝑ se inest: ergo vniuersale magis causa est.

¶ Scd̄o: tunc maxime scimus: cuȝ nō est ꝑꝑ qd aliud: vl'e autem est tunc: ergo vl'is est potior. ꝓbatio maioris: qm̄ vsqȝ ad h̄ querimus ꝓpter qd. ꝛ tūc opinamur scire cuȝ non sit aliqd̄ aliud ꝓpter qd: aut qd̄ fiat: aut qd̄ sit q̄ȝ h̄. Declarat̄ exēplariter in causis finalibus: qbus quo ad h̄ sil'es sunt cause reliquoꝝ generum. Minor declarat̄ exē/plariter in equalitate angulorum qui sunt extra.

¶ Tertio: magis demr̄abilium magis est demr̄atio. vl'ia sunt magis demōstrabilia ꝑticularibus: ergo demr̄atio vniuersalis est magis ꝛ dignior. Probatio maioris: quia que sunt ad aliqd. sil'r magis sunt. Probatio minoris: qꝛ sunt magis scibilia. probat̄: qm̄ vl'ia vt sic finitant: parti/cularia aūt infinitāt. probat̄: qm̄ vl'e tēdit in simplex ꝛ fi/nem. ꝭm particularia ꝟo in infinita proceditur.

¶ Quarto: demr̄atio ꝭm quaȝ hoc ꝛ aliud cognoscimus ꝑponēda est ei ꝭm quā h̄ soluȝ nouimus: sed cognoscens vl'e cognouit etiam ꝑticulare: ꝛ non ecōuerso. ergo ꝛc̄.

¶ Quinto: demonstratio ex medio ꝓpinquiori imediato principio est certior ea que est per medium distans: ſȝ de/monstratio vniuersalis magis est hm̄. ergo. probatio ma/ioris. Demōstratio ex ꝑncipio prior est ea que nō ex ꝑnci/pio. ꝛ que magis ex principio ea que minus. Declaratio minoris in terminis .a. ꝑmo .d. 3ᵒ .b.c. medijs subordina/tis: ita ꝙ .b. vniuersalius sit. Scire per .b. erit magis.

¶ Sexto: qm̄ h̄ns ꝓpōnem vl'em: scit quodāmodo poste/riorem: ꝛ habet potentiam. h̄ns aūt particularem: vl'em nullo modo cognouit: neqȝ potentia neqȝ actu.

¶ Septimo: qm̄ vl'is itelligibilis est: ꝑticularis aūt in sen/su perficitur. ¶ Series autem hec est.

Intendens de cōparatione demr̄ationū tracta/tum facē: ichoans in h̄ cap̄ illuȝ: 4ᵒʳ facit. ꝑ ponit triplicē demr̄ationum cōbinationē: mouēs tres q̄ōnes. 2ᵒ ꝑmam q̄ōnē ꝓsequēs trib⁹ medijs: quoꝝ duo in 2ª rōne icludunt̄: ad ptē falsam arguit. 3ᵒ soluit di/ctas rōnes. 4ᵒ partem veram septē rationib⁹ ꝯfirmat.

Circa terminos huius prime q̄ōnis aduerte ꝙ aliqd dicit̄ vniuersale vl' particulare dupl'r. Uno mo/do vniuersale qdem: qꝛ est vnum in multis ꝛ de multis. Particulare ꝟo qꝛ est vnum numero. ꝛ sic de vniuersali ꝛ particulari Porphyrius tractauit: ꝛ non est ad ꝓposi/tum nostrum: qm̄ demōstratio non dicit̄ vniuersalis vel particularis: eo ꝙ sit de subiecto qd̄ est cōmune multis: vel de subiecto vno ꝭm numerum. Demōstratio enim cō/cludens Isochelē habere tres: particularis est: ꝛ tn̄ Iso/cheles de multis ꝑdicatur. ¶ Alio modo aliquid dr̄ vl'e qꝛ est adequatuȝ illius ꝑdicatum ꝛc̄. vt supius in cap̄ 5ᵒ de vl'i locutus fuit Aristoteles. ꝛ hoc mō accipimus hic vl'e: ex tali siquidem vl'i demonstratur demr̄atio vl'is: illa que demr̄at passionem de eius adequato subiecto: vt ha/bere tres de triāgulo. ꝛ per oppositū illa dr̄ particularis demr̄atio que demōstrat passionem de eius inadequato subiecto: vt habere tres ꝛc̄. de Isochele.

Tabula

Circa rñsionem ad p̄mam rōnez aduerte p̄mo: q̄ illa p̄ma ratio ex malo itellectu tituli q̄ōnis ꝓcedebat: ↄclusit siqdem vere q̄ demr̄atio particularis est potior vl̄i respectu sb̄ti pticularia: ⁊ tñ ↄcludere debebat: q̄ demr̄atio pticularis eē̄t simpl'r potior vl̄i. nō eniz querit̄ hic: an respectu sb̄ti pticularis vna sit potior alia. clarū siqdem est: q̄ pfectius scire facit sb̄m pticulare eē tale: puta Isochelē habere tres: demr̄atio pticularis q̄z vl̄is faciat: q̄ illa facit illud scire in actu: hec in potētia: sed queritur simpl'r que sit potior. ¶ Aduerte 2°: q̄ q̄ rō illa nū q̄z assumpsit q̄ demr̄atio pticularia faciat scire b̄m q̄ ipsum: sꝫ q̄ facit scire q̄m ip̄m. s. pticulare est tale. vl̄is autē facit scire non q̄m ip̄m est tale: sed q̄m aliud. s. ei⁹ supius est tale. Aristoteles ꝯo rñdēdo trāsijt (ad 2m q̄ð ipsum) ⁊ mutare videt̄ terminos argumēti: ppt̄ h̄ inquā posset forte alicui videri minus bñ Aristotelez soluisse. Sed ob h̄ neminē turbari decet: q̄ scire q̄m ip̄m: non pticulare sed absolute. ⁊ scire b̄m q̄ð ip̄m ex additione se h̄nt. ⁊ posterius icludit p̄mū: ⁊ addidit. ⁊ ꝓpterea declarando q̄ demr̄atio vl̄is facit scire b̄m q̄ð ip̄m: pticularis aūt non. sufficiēter insinuauit q̄ demr̄atio vl̄is facit scire q̄m ip̄m. lꝫ nō faciat actual'r scire q̄m ip̄m particulare est tale. ⁊ p hoc argumēto satisfactū est: q̄ iam habet̄ q̄ non attenditur dignitas demōstrationis penes scire q̄m ipsum particulare est tale: sed q̄m b̄m q̄ ipsum scire facit.

Circa rñsionem ad 2m datā: vbi dī q̄ nihil minus vl'e erit pticulari: sed magis. Dubitat̄ an veruz sit: vl'e magis esse q̄z pticulare: ⁊ q̄ztum valeat rō h⁹ adducta ab Aristotele. s. q̄ vl̄ia icorruptibilia sunt. videt̄ eni q̄ pticulare magis sit: q̄m particulare h̄et eē simpl'r. vl'e aūt h̄ꝫ esse b̄m qd. s. itellectuale seu obiectiuū: b̄m doctrinam peripatheticā nō ponētez vl̄ia subsistē. Magis aūt eē ↄstat habēs esse simpl'r q̄z h̄ns eē obiectiuuz. ergo ⁊c̄. ¶ Preterea in pticulari includit̄ vl'e actu: ⁊ nō econuerso. ⁊ ↄñter q̄cq̄d eē est in vl̄i est in pticulari ⁊ non ecōuerso. ergo vl'e nō est magis pticulari: sed potius ecōuerso. ¶ Preterea q̄ð aut nihil est aut posterius pticulari. non magis est ipso pticulari: sꝫ vl'e aut nihil est: aut posterius est: vt dī in p̄ de aīa: ergo ⁊c̄. ¶ Sil'r videt̄ q̄ rō illa Aristotelis nō concludat: q̄ icorruptibilitas arguēs magis eē: est icorruptibilitas positiua: vl̄ia aūt: vt supra ꝓbatuz est: non sunt icorruptibilia positiue sed negatiue. ¶ Ad euidētiam aūt huius dubitationis p̄mo declarandi sunt termini ⁊ sensus rñsionis Aristotelis. ⁊ deinde rñdēduz obiectis. Termini sunt: vl'e: particulare: erit seu est: ⁊ magis. Quia ergo terminos in rñsionib⁹ opꝫ esse ↄformes terminis in obiectionib⁹ positis: vt euitet̄ equocatio: vl'e ⁊ pticulare in hac rñsione sumunt̄ p̄mo mō distinctionis suprapositē: vl'e. s. pro eo q̄ð est vnum in multis. ⁊ pticulare pro eo q̄ð est vnū numero demōstratū: nec sumit̄ hic vl'e pro aggregato ex re ⁊ vniuersalitate (q̄m de talibus non sunt demr̄ationes) sed pro ipsa re: fulta tñ cōditione vl̄itatis: vt ↄditione sine qua nō. i. pro ipsa quiditate formaliter sumpta. de talib⁹ enim vl̄ib⁹ scīa est: vt supra diximus. ¶ Esse autem q̄ð significat̄ per ly est: in ꝓposito sumi pōt dupl'r. Vno mō pro eē quiditatiuo. Alio mō pro esse actualis existētie. Magis tale quoq̄z sumi pōt dupliciter. vno mō simpl'r. alio modo quo ad hoc: puta demōstrabilitatē vel scibilitatē. Ad pcipiēdum igit̄ sensum dictoꝝ Aristotelis opꝫ aduertere q̄ ↄclusio sua est vna cōparatiua: ⁊ q̄ cōparatio nō fit īter idem ⁊ seipsum: sꝫ īter distincta. Et q̄ vl'e ⁊ particulare non diuidūt rem diuersificando eam: queadmodū dr̄ie diuidūt nām genericam multiplicādo eam: sed vt modi vnius ⁊ eiusdē rei. eadez siqdem nā humana: est que modū vl̄itatis ⁊ pticularitatis habet. ideo cōparatio vl̄is ad pticulare nō est accipienda. vt iter duas res: sicut inter hominez ⁊ bouem. nec vt inter idē ⁊ seip̄m: q̄ periret nā cōparationis. nec vt inter includēs ⁊ inclusum. tum q̄ vana eē̄t cōparatio. tum q̄ vnus modus non icludit aliū: sed vt inter rē sub vno mō ⁊ seipsaz sub alio mō. Ad pcipiendam aūt sine errore cōparationē inter. a. sub. c. modo: ⁊ seip̄m. a. sub. d. modo: non opꝫ inspicere qd h̄eat. a. c. ex. a. sed qd habeat ex: vel sub. c. nec qd h̄eat a. d. ex. a. sed qd h̄eat ex vel sub. d. Aliter cōparatio non h̄ret fundamēta distincta. vt pꝫ. q̄m. a. idē est in vtroq̄z. Et sic ad vidēdū an vl'e magis sit q̄z particulare intuēdum est vl'e vt vl'e: modo tñ declarato. ⁊ similiter pticulare vt pacticulare. Intueri aūt vl'e: vt sic in ꝓposito: nihil aliud est q̄z loqui de ipsa nā que vl̄is denominat̄ formal'r. vt de hoīe in eo q̄ð homo ⁊ nō vt hic. hoc enim est ↄspicere ipsam non ↄspectis induiduātib⁹ ↄditionibus. Intueri aūt pticulari (vt sic) est intueri nām ipsam vt ↄiunctā ↄditionibus induiduātib⁹. Vl'e ergo magis esse q̄z pticulare. i. hoīem magis eē q̄z sortem: ⁊ bouē q̄z hunc bouē ⁊c̄. Si ly esse: ītelligit̄ eē actualis exñtie: ⁊ ly magis: dicat magis simpl'r. falsum est: q̄m existere particularium est p̄mo ⁊ simpl'r: sicut ⁊ gñari. Vl̄ium aūt secūdario per pticularia. s. sicut ⁊ gñant̄ ⁊ corrūpunt̄: genitis ⁊ corruptis pticularib⁹. Unde in p̄dicamētis loquēs de esse actualis exñtie Aristoteles dixit. Destructis primis substātijs impol'e est remanē secūdas: que vl'es sb̄e sunt. Si aūt ly magis: dicat̄ magis quo ad hoc: puta subtilitatē: loquēdo etiam de eē actualis existētie. verificat̄ q̄ vl'e sit magis particulari ad hūc sensum: q̄ vl'e magis est b̄m extēsionem q̄z singula particularia: ⁊ talis existentia vl̄is magis ↄfert demr̄ationi ⁊ scīe q̄z existētia singularium. bos eni diuturnior est q̄z singuli boues: ⁊ magis prodest scīe: existētia bouis q̄z singuloꝝ. Hic sensus lꝫ sit verus. non tamē iudicio meo est intentus ab Aristotele. ¶ Si aūt sumat̄ ly esse: pro eē q̄ditatiuo: qualitercūq̄z sumatur (ly magis) verum est vl'e eē magis particulari: ⁊ itētum ab Aristotele. Vex̄ q̄dem q̄m rōnem q̄ditatiuam ipsius vl̄is particulare non habet: nisi q̄ vl'e participat. impol'e est aūt q̄ participans h̄eat magis rōnem formalem illius cuius formali pticipatione est tale. Vñ q̄ sortes hoīs rōnem q̄ditatiuam nō habet: nisi q̄ est homo. impossibile est q̄ magis habeat eē q̄ditatiuum hoīs q̄z hōt q̄m non q̄ est hic vel ille: sed q̄ est homo: eē q̄ditatiuum humanuz habet. nihil ḡ minus vl'e q̄z particulare est b̄m eē q̄ditatiuum: sed magis est: quāto icorruptibilia in illis sunt. Q̄m enim eē q̄ditatiui ↄditiones sunt: fixio: immobilitas: ⁊ certitudo: ⁊ pticularitati ↄiunctum icertū ⁊ variabile atq̄z corruptibile est: q̄ nulla sunt oīa particularia: quoꝝ h̄emus sciam. ⁊ vt fundat vl̄itatem iuariabile ⁊ certum est. ideo nō solū nihil minus vl'e eē: q̄z particulare dixit: sꝫ magis quāto icorruptibiliora sunt ipsa vniuersalia: isinuās ex hoc eē q̄ditatiuuz ibi magis iueniri. vbi b̄m ꝓprias ei⁹ ↄditiones iuenit̄ q̄z vbi extneis ↄiunctū est. Q̄ aūt tal'r iueniri q̄ditatiue magis possit scīe: nō est opus decl'are. Intētum aūt ab Aristotele hunc eē sensuz patet: tum q̄ hoc mō directe ⁊ vl'r vl̄ia magis magnificantur: tum q̄ ex tali vl̄ium dignitate pipathetice demr̄ationes nobilitant̄. ¶ Ad p̄m ergo non opꝫ aliter rñdē: q̄ ꝓcedit iuxta p̄muz sensum. ¶ Ad 2m quoq̄z iam dem̄ est q̄ hic nō loq̄mur de vl̄i ⁊ particulari: vt vnum includit reliquum: sꝫ de eis vt distinguunt̄ mō declarato. lꝫ enim nā particularis icludat totū id q̄ð est nā eadē formal'r sumpta. nō tñ includit modū illum: sꝫ oppositū ponit: nec est idem nā vt pticularis: ⁊ nā vt vl̄is fundamētal'r. i. vt formal'r sumpta. ¶ Ad 3m dī q̄ nō militat aduersus intentum nostrū: q̄m Aristoteles ibi loq̄tur de toto ↄiūcto. s. re vl̄i. hic aūt loq̄tur de substrato: vt sic: cuius signum est

T.c.8.

Ca.9.c̄c̄ medi. t̄t.c.22

Cap.9. p⁹ me^m. t̄t.c.cō. 22.

Cap. de suba.

ꝙ ibi dixit: aial vle nihil est. hic aūt vlis tm̄ noie vsus est. Ad id vo qḋ ꝯtra rōnē obijcit dr̄: ꝙ ēt incorruptibilitas negatiua arguit directe pfectionē modū: ipsius eē qditatiui: de quo loquebat Aristoteles: vt ex dictis p3: ⁊ indirecte arguit diuturnius eē actualis existentie: qm̄ si ex se nō corrūpit in alijs exn̄s: corrupto vno saluat in alio: qḋ pticularib⁹ nō ꝯuenit: ꝑpter qḋ Aristotelea in lr̄a nō dixit absolute q3to incorruptibilia sunt. sed addidit in illis: q̄si diceret: qm̄ vlia in pticularib⁹ posita corruptibilibus īcorruptibilitatē f3 se ꝯuāt: ⁊ illa diuturniora sūt: magis fm̄ eē qditatiuū sunt: ⁊ quodāmō fm̄ eē actualis exn̄tie.

Circa 4am ⁊ 6am rōnes dubitat. Quia falsū3 videt eē: ꝙ hn̄s pticularem non hēat vlem in actu neq3 in potētia. Q₃ enim cognoscē₃ pticulare cognoscat vle in actu. pbat ex eo ꝙ vle actualr claudit in suo minus vlī qḋ particulare dr̄tam in terminis q3 in ꝓpōnib⁹. in Isochele enim claudit triāgulus: ⁊ in hac ꝓpōne: Isocheles hēt tres: claudit ista actu. Triāgulus h3 tres. vt p3 ponēdo diffōnem loco nois ⁊c. Q₃ aūt sciens pticulare3: sciat vlem in potentia. pbat ex eō ꝙ vlioris notitia ex minus vlibus colligit. sicut vlis ex pticularib⁹. impo͡ile aūt esset ex inferioꝝ ꝯuenientia supioris notitiam acqrere: nisi in cognitione pticularis eēt in potētia cognitio vlis. ¶ Ad hoc dr̄ ꝙ dem̄ Aristotelis est simplr veꝝ: nec h3 argumēta cogunt ad oppositū. ꝑmū3 siqdem deficit: qm̄ aliud est id quod est vle claudi actu in particulari. ⁊ aliud est vle claudi in particulari. Ad ꝑmum. n. sufficit rem significatam per nomē ꝑme impositionis illius vniuersalis icludi in pticulari. vt res significata per ly aial: in hoie clauditur. Ad scōm aūt reqritur ꝙ res illa vt hēt actu3 vlis: id est distributa claudat in eo. vt ꝙ oē aial sit in hoie: ꝑmum qdem est verū ⁊ non ad ꝓpositum. 2m est falsum ⁊ eius ꝯdictoriū affirmatū est ab Aristotele: ⁊ est ad propositum: qm̄ ad cognoscēdam hāc. Triangulus h3 tres vt vlem siue prioristice: siue posterioristice (quos demonstratio exigit) nō sufficit cognoscē hanc. Isochelea habet tres: vt p3. ¶ Scōm aūt deficit ex ignorātia meta͡c dupliciter. ꝑ ꝙ nō aduertit de quali potētia loquat Aristoteles. 2° q2 meminit qd sit ꝓprie esse in potentia: ꝓcedit siqdem argumētum: ac si Aristoteles loqueret de potentia logica: aut de potentia phica quacūq3: cū tn̄ Aristoteles loquat de potētia phica actiua volens particulare3 esse in actiua potentia vlis: ⁊ nō ecōuerso: qm̄ vlis est fm̄ nā3 premissa ipsius particularis includens in se mediu3: quo passio de pticulari ꝯcludit ꝯstat aūt ex 2° phẏsicoꝝ ꝙ ꝑmisse in gn̄e cause efficientis ꝯnem inferunt. ⁊ ꝙ nihil est efficiens sue cause effectiue: silr esse in potentia aliqd nō proprie dr̄ oē illud: qḋ quotcūq3 ⁊ qbuscūq3 auxilijs pōt in illud duci. s3 ꝙ vnico tm̄ motore eget vt deducatur in actum. vt dr̄. 9. meta͡c. ⁊ ꝑpterea q2 sciens vlem ꝓpōne3 vnica tm̄ mutatione pōt particulare3 scire: agnoscēdo. s. illud particulare ꝯtineri sub tali vli. Sciens aūt particularem ꝓpōnem non vnica sed multis eget cognitionib⁹ ad cognoscēdum vle: vt sic. tum q2 inductione opus est. tum q2 vt dictum fuit in caplo. 5. etia3 si oīa particularia essent nota adhuc non eēt notum vniuersale fm̄ spēm: s3 fm̄ numeru3 tm̄. ideo merito sciēns vniuersalem dr̄ scire particularem in potentia ⁊ non econuerso.

tt.c.c.31 fm. S. Tho.

T.c.2.

T.c.13

Circa 7am rōne3 dubitatur: q2 Aristoteles videt egredi limites ꝓpositi: tractat enim de demonstratione vli ⁊ particulari: quarum vtraq3 in intellectu ꝯspicit: ⁊ ab eo fit ⁊ descēdit ad particularia sensibilia: quod vitiosum esse videt. ¶ Ad hoc dr̄ ꝙ Aristoteles a ꝓposito non recessit. sed vndiq3 rōnes adunans: sicut ex mō gn̄ationis particulariu3 ex vli: ⁊ ꝓcessus ad vniuersale a particularibus 3am rōnem ꝯfecit: q2 partitio ducit in infinita. collectio autem adunat ⁊ finit: ita nunc ex terminis vniuersalis processus vt sic: ⁊ particularis vt sic: vniuersalē magnificat: termini siqde3 particularis ꝓcessus: particularia sensibilia sunt. Ad que cum ꝑuētum fuerit non amplius particulariçari potest dem̄ratio: termini autē vlia ꝓcessus: vt sic vlia op3 esse que in intellectu ꝯsistunt: non est igitur extra propositi terminos vagatus.

¶ De comparatione demr̄ationū affirmatiue ⁊ negatiue ⁊ ducētis ad impo͡le. Cap. xxj.

Quod autē demr̄atiua priuatiua: hic manifestū sit. si eni demonstratio dignior: alijs existētibus eisde3: aut q̄ est ex minoribus qōnibus: aut suppositionibus: aut propōnibus. Si enim note sunt: silr cognoscere velocius per hoc est. hoc aūt appetibilius est. Ratio aūt ꝓpōnis ꝙ melior sit ex minoribus vlis sic est. Si eni silr ꝯtiget cognita esse media: priora aūt notiora sūt: igitur per media demr̄atio eoꝝ que sūt. b. c. d. ꝙ. a. in. e. sit. Altera vo per. b. c. ꝙ. a. in. d. sit. silr igr̄ hoc se habet ꝙ. a. in. d. sit. ꝙ. a. in. e. sit. Sed ꝙ. a. i. d. sit prius est ⁊ cognoscibilius q3 ꝙ. a. i. e. per hoc enim illud demr̄atur. Credibilius aūt est qḋ est per quid: ⁊ que itaq3 p initima est demr̄atio: melior est alijs eisdem existētibus. Utraq3 qdem igitur per tres terminos ⁊ ꝓpositiones duas demr̄antur: sed hec quidem esse accipit aliqd: illa vo esse ⁊ nō esse aliquid: plura itaq3 accipit: quare dignior est. Amplius: qm̄ ostēsum est: impossibile esse per vtrāq3 priuatiuaꝝ ꝓpositionum fieri syllm: s3 vnam qdem op3 huiusmodi esse alia3 vo qm̄ est. Amplius iuxta hoc op3 accipe: predicatiuas qdē enim augmētata demr̄atione necesse est fieri plures: priuatiuas aūt impo͡le est: plures vna: in oi syllō esse. Si enim i nullo esse. a. in qbus ēt. b. i. c. aūt sit. b. si igit opus est itēꝝ augerē vtrasq3 ꝓpōnes ē mediū iuemēdū huiusmodi: ꝙ. a. b. sit mediū. d. sed. b. c. sit. e: e. qdem manifestum est ꝑdicatiuum eē. sed. d. de b. ꝑdicatiuum qdem ad. a. aūt tanq3 ꝑuatiuū. ponitur. d. qdem enim de oi. b. sed. a. in nullo op3 esse. d. Sit igit vna priuatiua ꝓpositio: q̄ est. a. d. idem aūt modus est ⁊ in alijs syllogismis: semp eni medium ꝑdicatiuoꝝ terminorum: ꝑdicatiuum i vtraq3 est: sed ꝑuatiui: alterum priuatiuum: nece est esse: q̄re hec vna huiusmodi sit ꝓpositio: alie vo ꝑuatiue. Si igit notius per qḋ demr̄atur ⁊ credibilius est. demōstratur aūt priuatiua per ꝑdicatiuam: predicatiua aūt per illa3 nō demr̄atur. prior ergo ⁊ notior ⁊ credibilior: cu3 sit melior vtiq3 erit. ¶ Amplius. si pricipium sylli ꝓpositio vlis

T.c..

imediata

īmediata est. Est autē in demōstratiua affirmatiua. in priuatiua aūt negatiua vlis. ꝓpositio aūt affirmatiua: negatiua prior ꝛ notior: per affirmatiuā enim negatiua nota est: ꝛ prior affirmatio est: sicut eē prius est non esse: quare potius principium demōstratiue est q̄ꝫ priuatiue. dignioribus aūt principijs vtit̄ dignior. Adhuc principalior. sine enim demōstratiua nō est priuatiua. Q̄ꝫ qdē cathegorica priuatiua sit dignior manifestū est. Et ad impossibile ducēte. Opꝫ aūt scire que sit dr̄ia ipsaꝝ. Si igit̄ .a. in nullo .b: c. aūt in oī .b. necesse est in nullo .c. esse .a. sic igit̄ acceptis demōstratiua priuatiua erit demōstratio: qm̄ .a. in .c. nō erit. Que vero est ꝑ impossibile: sic se hꝫ: si opus est demōstrare q̄ .a. in .b. nō sit accipiēdū est affirmatiue .a. eē in .b. ꝛ .b. in .c. q̄re accidit ꝛ .a. in .c. eē. hoc aūt sit notū ꝛ certū q̄ impossibile est ipm̄ esse. Termini qdēꝫ igit̄ sil'r ordinant̄. Differt aūt in quo ꝛ q̄lis sit notior priuatiua ꝓpositio. Utꝝ igit̄ q̄ .a. .b. nō inest: aut q̄ .a. .c. nō inest. Cū igit̄ est ꝯclusio notior qm̄ nō est .a. in .b. q̄ est ad impossibile fit demōstratio. Cum autē in syllō sit: demōstratiua est. Natura aūt prior est q̄ est q̄ .a. in .b. q̄ꝫ q̄ .a. nō in .c. priora enim ꝛ notiora nā ꝯclusione sunt: ex q̄bus ē ꝯclusio. Est aūt que est .a. qdē in .c. nō esse: ꝯclusio .a. autē in .b. ex q̄bus est ꝯclusio. nō enī si ꝯtingit remoueri aliq̄d: hec cōclusio est: illa aūt sunt ex q̄bꝰ: sed hoc qdēꝫ ex quo syllūs est q̄ vtiq̄ꝫ sic se hꝫ: q̄re aut: vt totum ad ptem: aut ps ad totum se hēt: sed que sunt .a.c. ꝛ .a.b. ꝓpōnes non sic se hn̄t adinuicem. Si igit̄ que ex notioribus fit ꝛ credibiliorībꝰ dignior est: sūt aūt vtreq̄ꝫ hēt ex non esse credibiles: sed hec qdēꝫ ex priori: illa vero ex posteriori: potior simpliciter vtiq̄ꝫ erit. ea que est ad impossibile. demōstratio priuatiua: quare ꝛ hac dignior predicatiua: manifestum est etiam q̄ ꝛ ea que est impossibilis potior est.

Summa huius capituli hec est.

Demonstratio affirmatiua dignior est demōstratione negatiua: ꝓbat̄ q̄nque rōnibus. Primo sic: demōstratio ex minoribꝰ ꝯōnibus: aut suppōnibꝰ: aut ꝓpōnibus (alijs eisdeꝫ existētibꝰ) est dignior ea que ex pluribus est. Demōstratio affirmatiua est ex minoribꝰ q̄ꝫ negatiua. ergo maior ꝓbatur dupl'r. p̄ q̄ꝛ si sunt vtrobiq̄ꝫ sil'r nota: velocius est cognoscē ꝑ pauciora. h̄ aūt appenbilius est ꝛc̄. 2° ꝓbat̄ supponēdo media .s. eiusdeꝫ ordinis sil'r eē cognita: ꝛ priora eē notiora: qm̄ demōstratio ex paucioribꝰ est ex prioribus: ꝛ ꝯsiter ex magis cognoscibilibꝰ: qm̄ credibilius est ꝑ q̄d demōstrat̄. Q̄ꝫ aūt demōstratio ex paucioribus fit ex prioribꝰ ꝛ notiorībus declarat̄ in terminis duaꝝ demōstrationuꝫ p̄ime: quaꝝ .a. est p̄m̄. .e. 3m̄. .b.c.d. tria media posita sub .a. ꝛ supra .e. ita q̄ scala sit .a.b.c.d.e. Scdm̄ aūt demōstrationis ꝑ pauciora a p̄m̄. .d. 3m̄. .b.c. duo media sūt. ita q̄ scala ē .a.b.c.d. Manifestū est aūt q̄ sil'r se hn̄t ꝯnes vtriusq̄ꝫ demōstrationis ꝛ q̄ ꝯclusio scd̄e est prior ꝯne tertie cuꝫ sit illius p̄n̄ (vel s̄m aliaꝫ l'ram) 2° demōstratio in alijs medijs formet̄: ita q̄ .a. sit p̄mum. .c. 3m̄. .ꝫ.b. duo media: ꝛ subdat̄. Manifestuꝫ est q̄ simil'r se hn̄t ꝯclusio scd̄e. ꝛ penultima ꝯclusio totiꝰ ꝓcessus p̄mi: sed hec prior vltima ꝯne: q̄ꝛ est eius principium. ergo ꝯclusio scd̄e que est ex paucioribus: est prior ea que est ex pluribꝰ. Minor aūt p̄ncipalis ꝓbat̄: q̄ꝛ affirmatiua accipit aliq̄d esse: negatiua vero esse ꝛ non eē. lꝫ vtraq̄ꝫ sit ꝑ tres terminos ꝛ duas ꝓpōnes. Scd̄o qm̄ ex puris negatiuis non pōt fieri syll'a: sed altera affirmatiua opus est ꝛc̄. Tertio qm̄ demōstratio affirmatiua est prior ꝛ notior ꝛ credibilior negatiua. ꝓbat̄: qm̄ priuatiua per p̄dicatiuā. p̄dicatiua aūt ꝑ illā non demōstrat̄. ꝓbatur: qm̄ augmentata negatiua demōstratione necē est fieri plures affirmatiuas ꝓpōnes: negatiuam vero vnam tm̄ in oī syllō: declarat̄ hoc in 2° p̄c in terminis .a. p̄. .c. 3°. .b. medio .d. medio maioris: ꝛ .e. medio minoris: nulla siq̄dē negatiua fiet ꝓpō: nisi maior ꝓsyllī ad maiorē ꝓbādam: relique oēs affirmatiue sunt. Quarto demōstratio vtēs dignioribꝰ p̄ncipijs est dignior: sꝫ affirmatiua est hꝰ. ḡ. ꝓbatio minoris: qm̄ affirmatiue p̄n̄m est vlis imediata affirmatiua: negatiue vero negatiua ꝛ illa est p̄or notior. ꝓbat̄: qm̄ negatiua ꝑ affirmatiuā nota est: ꝛ p̄us est eē q̄ꝫ nō eē ꝛc̄. 5° qm̄ sine demōstratiua nō est p̄uatiua: sꝫ ecōuerso. ḡ ꝛc̄.

Demōstratio negatiua ostēsiua est: que p̄muꝫ de tertio negatiue concludit per mediuꝫ a quo negat̄ p̄muꝫ: ꝛ affirmatur de 3°. declarat̄ in terminis .a. p̄. .c. 3°. .b. medio.

Demōstratio aūt ducēs ad ipossibile est: que ꝓbat verā negatiuā: assumit affirmatiuā oppositaꝫ: ꝛ subsumit affirmatiuam verā: ꝛ infert ꝯnem de qua notū ꝛ certū est q̄ sit ipossibilis: ꝛ sic certificata p̄missa vera ꝯcludit assūptā affirmatiuā oppositā: ꝓbādo esse ipossibilem: ꝛ per h̄ ibi oppositam negatiuā esse veram ꝛc̄. declarat̄ in terminis .a. p̄. .c. 3° .b. medio: ita q̄ .b. non est .a. sit negatiua probanda.

Termini qdē sil'r ordinant̄ in vtraq̄ꝫ. sed dr̄t quo ꝛ q̄lis sit notior priuatiua oppositio: qm̄ qn̄ ꝯcl'o est notior: qm̄ nō est: fit demōstratio ad ipossibile. cū aūt que vere negatiua p̄missa est: notior sit: ostēsiua demōstratio fit: decl'at̄ in terminis eisdē: ita .s. q̄ nullū .b. est .a. sit vera ꝛ vere p̄missa s̄m se: ꝛ illa. nullū .c. est .a. sit vera s̄m se: ꝯclusio illius fuit siq̄deꝫ illa maior negatiue ostēsiua: ꝛ ista ꝯcl'o eiꝰ: ꝛ destructio cōclusionis ipossibilis in demōstratione ad ipossibile: vt clare pꝫ: ꝛ ꝯsiter ibi assumpta vt p̄missa ad illā negatiuā ꝓbandam.

Demonstratio negatiua potior simpl'r est: ducente ad impossibile. ꝓbat̄ demonstratio ex notioribus ꝛ credibilioribus dignior est: negatiua est hꝰ. ergo. ꝓbat̄ minor: qm̄ cuꝫ vtreq̄ꝫ sint ex non eē credibiles: negatiua est ex priori: ad ipossibile vero ex posteriori. probat̄: qm̄ negatiua est ex q̄bus est ꝯclusio: ad impossibile vero est ex cōclusione. declarat̄ in terminis eisdē: ꝛ ꝓpōnibus eisdem .s. nulluꝫ .b. est .a. ꝛ nullum .c. est .a. ex quarum prima procedit negatiua: ꝛ secunda robur erabit ad impossibile.

Non enim si ex destructione affirmationis verificari negatiuam ꝯtingit negatiua ista est ꝯclusio: ꝛ ea ex q̄bus infertur sunt ex q̄bus: sꝫ illud est ex quo fit syllogismus: q̄d se habet ad ꝯclusionē vt totum ad partem: ꝛ illa ad ipm̄ vt pars ad totum. hoc aūt non conuenit illi: nulluꝫ .c. est .a. respectu illius: nullum .b. est .a. sed econuerso.

Quare quoniaꝫ predicatiua dignior est negatiua: ꝛ ea que est ad impossibile potior erit.

Series autem hec est.

Definita p̄ma questione. Reliquas exequitur: ꝛ primo scd̄am vnica ꝯne q̄nque rōnibus firmata. 2° tertiam ostēdens q̄d sit demonstratio negatiua.

Margin notes: T.c.41 — p^a 2 — Quid — 2^a 2 — Rn̄det tacite q̄stioni. — 3^a 2

quid ad impossibile. In quo conueniant et differant et ȝnes ꝯsitiuam subdens vnica rōne roborataz: excludēdo quādam ꝯtra rationē obiectionem. et lȝ exclusio rationi inseratur ab Aristotele: separauimus tamē eam: vt clarius videat quod dicit. vltimo 3am ꝯclusionem adiecit. affirmatiuam demonstrationem extollentem etc.

Circa pmam rōnez pro pma ȝne aduerte: q ideo dupliciter formata est: qr difformiter habet in diuersis trāslationib'. Ira sigdem cōis: quaz secuta est et Albertus. pm sensum ostēdit. Littera aūt quam exposuit S. Tho. 2m sensum hȝ: quē et hȝ trāslatio quedam cui ex diuersis locis perpēdi expōnem. S. Thome verbalr cōfirmiorē esse qȝ cōi. Dico autē hoc: qm penes me habeo quādam translationē que nisi scriptoꝝ arbitrio gbusdā gbus annexa est cōmētarijs sociata sit Boetiana est: qm eloquētia cōmētarioꝝ Boetinm sonat: cōpertum tñ hoc mihi non est: eo q in cap de vl quedam recitat Albert' ex Boetio: que in eo nullo mō sunt. lȝ ad hoc posset dici: q Boetius duas editiones sup libros posterioꝝ fecit: sicut sup libros piheemenias et Porphyrij. Uel forte q vitio scriptoris ab Alberto Boetius noiat. nec tñ trāslatio ista est illa quā exposuit. s. Tho. vt ex sequēti cap cōstat: nisi libros defectib' plenos hēamus vel habuerit. Cuiuscūqȝ ergo sit trāslatio illa haber expsse. vt. s. Tho. exponit. Et melior videt ista trāslatio in hoc qȝ cōis (si vt ratio hoc itroducit) secus aūt si vt declaratio: qm iuxta hāc Aristoteles facit eādem ȝnez pme demonstrationis et scde. et dicit silr se hēre illam ȝnem: vt infert per scdam et penultimam ȝnem pme: qd indubio veꝝ est: qr vtraqȝ per duo media pcessit. et p hoc cū penultima sit prior vltima et eius pn': seqtur q ꝯclusio ex paucioribʼ sit pot. Secūdum eādem do trāslationē Aristoteles nō vere accipit duos pcessus: sed pmo totū: deinde partē. pmam sigdez demrationē facit ꝯiungēdo supremū infimo per tria media. 2am do supremum: ꝯiungēdo penultimo. et sic minuit vnū medium: et subdit q silr se hñt ꝯclusio pme et cōclusio scde. et ꝯcludit q ꝯclusio scde est prior. vbi non ita apparet: qūo hoc sequat: nec qūo similr se hēant. Declaratio tñ stat dicēdo q similr se habēt: nō quo ad numerū medioꝝ: sȝ quo ad cetera. puta q sunt ex prioribus et notiorib' sm nām etc. et q nō infert ex silr se hre ȝnes. ergo ꝯclusio scde est prior: sed q per (ly silr se hēre) declaratur q cetera sunt paria: et postmodum qr ꝯclusio scde est pncipium ꝯclusionis prime declaratur q est prior.

Circa pbationē minoris eiusdē rōnis dubitatur: qm Aristoteles videt incidē in vitiuz figure dictionis: qm assumit et pbat demōstrationē ex minorib' absolute esse digniorē: et postmodū declinat ad minores qlitatiue: vbi expsse mutasse videt terminos quātitatis in qlitatē. ¶ Ad hoc di dupl'r. Primo q maior assumpta ab Aristotele ꝯditionanda est: sicut pbatio minoris ꝯditionatur: ita vt itelligat sic pcessisse demōstratio ex paucioribus qlitatiue est certior. Affirmatiua est hm. ergo et sm hoc nulla deceptio accidit. pcessus tñ pbans maiorem hūc sensum nec tāgere videt: sed simplr pbat demrrationē ex paucioribʼ eē potiorē. Scdo di q Aristoteles breuitati studēs sub terminis quātitatiuis qlitatiuos subsumpsit: nō vt qualitatiue sunt: sȝ qm ex eis quātitas cognoscit maior vel minor etc. et ꝯñter nullū fuit in eius pcessu vitium: sȝ subtilis breuitas. Qd aūt ita sit: q. s. demōstratio ex plurib' in qualitate sit ex plurib' in quātitate: et ex paucioribʼ sm qualitatē sit ex paucioribʼ simplr. et ꝯñter q affirmatiua demōstratio que ꝯstat ex affirmatiuis tm sit ex paucioribʼ. et negatiua que constat ex affirmatiua et negatiua sit ex pluribʼ sic manifestat. Ad probādum pmissas demōstrationes affirmatiue nō possunt assumi: nisi ea que insunt per se in pmo vel in secūdo modo: antecedētia. s. et consequētia: qm omnes pmisse affirmatiue sunt. Ad pbādum aūt pmissas negatiue demonstrationis: qm vna premissa est affirmatiua oia supradicta ꝯtingit sumē: qm do altera premissa est negatiua extraneū ab altero extremoꝝ medium oportet sumere: et sic plura media sunt si premisse plures sm qualitatē sūt: vtraqȝ responsio ꝯueniens videt. Sed secunda Alberta placet: et ipsi magis textus consentire videtur.

¶ De certitudine et vnitate et diuersitate scientiarum et demonstrationum. Cap. xxij.

[T.c.42] **Certior** autez et prior est scientia quecūqȝ ipsius qa et pter qd: eadē est. Sed nō est ipsius qa. extra eam que est pter quid. Et que nō est de subiecto: illa que ē de subiecto: vt arithmetica armonica. Et que ex minoribʼ: ea que est ex appositiōe: vt geometria arithmetica. Dico aūt ex additione vt vnitas: suba est sine positione: punctus aūt substātia posita: hoc aūt est ex appositione. ¶ [T.c.43] Una aūt scia est que est vnius generis: quecūqȝ ex primis cōponit: et ptes: aut passiones hoꝝ sunt per se. Altera aūt scia ē ab altera: quorūcūqȝ pncipia. neqȝ ex eisdē neqȝ ex alterutris sunt. Huius aūt signum est: cum indemōstrabilia veniant: oporteret enim ipsa in eodem genere esse his que demrantur. Signum aūt huius est cū indemrabilia per seipsa in codē genere sunt et prima. Plures aūt demōstrationes esse eiusdē possibile est: nō solū ex eodē ordine accipienti nō ꝯtinuum mediūȝ vt coꝝ que sunt. a. b. c. et. d. et. z. sed ex altero. vt sit. a. trāsmutari: in quo autem. d. moueri. sed b. letari. et iterum. i. quiescere. verum est. g. a. et. d. de. b. et. a. de: d. predicari. letās enim mouetur. et qd mouet: trāsmutat. iterū et. a. de. i. et. i. de. b. verum est pdicari. ois eniz letās gescit et quiescēs transmutat. quare p altera media et nō ex eodem genere syllogismus est. qre est neutruz de neutro dici medioꝝ. necesse eni est idem alicui vtrunqȝ inesse: intendere autez est et per alias figuras quot modis contingat fieri eiusdem syllogismum.

¶ Summa huius capituli hec est.

[primo] **Scientia** est certior et por alia triplr. s. que eadē est ipsius: qa: et propter quid. sed nō est ea que est ipsius qa tm: extra eam que est pter quid. et que non est de sbto illa que est de subiecto: vt arithmetica: armonica. et que ex minoribʼ ea que est ex appositone: vt arithmetica de vnitate: geometria de puncto.

[2°] ¶ Sciētia est vna que est vnius generis: quecunqȝ ex primia cōponunt: et partes aut passiones hoꝝ sunt per se.

[3°] ¶ Altera scia ab altera est: quorūcūqȝ pn': neqȝ ex eisdem neqȝ ex alterutris sunt. Declarat a signo: qm resoluēdo veniuntur in demōstrabilia que opȝ eē eiusdē generis: cum

hia

his que demrantur. Declarat᷑ ⁊ hoc a signo: qm̄ demonstrabilia per seipsa in eodem genere sunt ⁊ proxima.

4ᵃ ꝯ. ¶ Plures demrationes eē eiusdē posse est: nō solū ex eodē ordine accipiēn nō ꝯtinuū mediū: sꝫ ex altero. Declarat᷑ pᵐ in terminis. a. p̄. b. 3ᵒ. c. d. z. medijs ex eodē ordine subordinatis. Declarat᷑ 2ᵐ in termis. a. p̄. b. 3ᵒ. d. ⁊. i. medijs diuersoꝝ ordinū: ⁊ applicant᷑ ad speciale exēplū. letans 3ᵐ transmutat᷑ pᵐ mouet᷑: ⁊ qescit media diuersa. pbat᷑ dein de hoc 2ᵐ: qm̄ neutrum de neutro dici contingit mediorum: ⁊ necesse est eidem alicui vtraqꝫ inesse.

¶ Series autem hec est.

Comparatis demrationibꝰ: scias eaꝝ effectus compare itēdit in h̄ capᵒ: ⁊ tria facit: qꝛ pᵒ in pᵃ ꝯne cōparat eas s̄m certitudinē. 2ᵒ s̄m vnitatē ⁊ diuersitatē duabꝰ ꝯnibus. 3ᵒ quotuplr̄ ꝯtigat eiusdē eē diuersas demrationes ōndit sic ex h̄ insinuās tantam eē vim diuersitatis pncipioꝝ ad scias distinguēdū: vt etiā circa eandē conclusionem diuersas pariant scientias.

Circa 2ᵃᵐ ⁊ 3ᵃᵐ ꝯnes: ⁊ ea que a. S. Tho. in eaꝝ expōne dicunt᷑ multa occurrūt notāda ⁊ dubitāda. ante cetera aūt opꝫ declarare pncipales terminos qd. s. ipoꝛtet scia vna: ⁊ genus vnū: ⁊ qd ꝯstituat genus vnū: ⁊ deīde ad singula descēdē. Scia ḡ sicut ⁊ quelꝫ res pōt 3ʳ dici: vna. s. nūo: spē: ⁊ gñe. sicut ꝓ opposītū alique scie distinguunt᷑ nūo: vt geometria in aia istius: ⁊ geometria in aia illiꝰ. ⁊ alique spē: vt geometria ⁊ arithmetica. ⁊ aliq̄ gñe: vt geometria ⁊ metaᶜᵃ ⁊ phica. Qm̄ aūt vnitas ⁊ distinctio nūalis sciaꝝ ex vnitate ⁊ distōne aīaꝝ in qbꝰ sunt subiectiue sumunt᷑: ⁊ iter ea que per accn̄s sūt ordinant᷑: eo ꝙ in infinitū ꝓcedit talis distinctio. ⁊ nunc de formali tam distōne q̄ꝫ vnitate sciaꝝ s̄mo sit: clarū est ꝙ nō de vnitate nūali intelligēdū est: cū dr̄ scia vna est que ⁊c̄. Quia vō vnitas gñica nō est vnitas formalis simplr̄. qm̄ iuxta gña latēt multa. vt dr̄ in 7ᵒ phy. ⁊ vt dcm̄ est formalē vnitatē scie inqrimus simplr̄: ⁊ s̄m pmariā intētionē loquēdo: nec ēt de vnitate gñica sermo est qn̄ dr̄: vna aūt sciētia est ⁊c̄. Unn̄ restat ꝙ de vnitate specifica seu formali simplr̄ sermo sit: cū dr̄ scia est vna ⁊c̄. Notāter āt dixi ꝙ pmaria intētione ⁊ simplr̄ nō est hic sermo de vnitate gñica: qm̄ ex ꝯnti (vt ex dicendis patebit) vnitas generica ꝓpter ex vbis Arist. ⁊ nō solū specifica. ¶ Silr̄ cū dr̄ gn̄is vnius nō est intelligēdū de vnitate numerali aut gñica: sꝫ specifica seu formali: ly nāqꝫ genus (vt in capᵒ declarauimus) ⁊ spēm athomā: ⁊ analogū in se cōpꝛehēdit. Est ḡ sensus ꝯnis ꝙ scia vna formalr̄ est cuiꝰ obiectū est vnū formalr̄. Unn̄ aūt sumat᷑ vnitas formalis gn̄is s̄bri ex vbis Ari. ⁊ S. Tho. sic accipe ꝯtingit. Cū. n. ab eodē res hēat esse ⁊ vnū eē: opꝫ idē eē pnᵐ formale ꝯstitutiuū gn̄is s̄bri in tali eē: ⁊ dans ei talē vnitatem. Cōstat aūt ꝙ res plurime ab eadē scia ꝯsiderant᷑: vt in geometria triāguli ⁊ q̄drangu li ⁊c̄. ⁊ ꝙ hn̄t ꝙ subijciant᷑ tali scie nō vndecūqꝫ: sꝫ ex aliqua rōne formali aliquo mō in eis inuēta: ⁊ ꝯñter ab eadem rōne formali necē est hēre vnitatē formalē s̄bri talis scie: ac per h̄ que sit illa rō formalis: aut vn̄ sumat᷑ opꝫ videre ad intelligēdum vn̄ scie subiectū vnum formalr̄ sit. ¶ Sciēdum est ḡ ꝙ res diuerse ad aliquā vnaꝫ sciētiam ptinētes pn̄t duplr̄ ꝯsiderari. Uno mō s̄m eaꝝ singulas nāas: vt triāgulus inq̄ꝫtum triāgulus: ⁊ quadrāgulus vt sic: ⁊ sic quot sunt res formalr̄ differētes: tot sunt rōnes formales. Alio mō ꝯsiderant᷑: vt adunant᷑ in aliq̄ cōi rōne formali: vt triāgulus ⁊ quadrāgulus ⁊c̄. inq̄ꝫtum ꝯueniunt in rōne figure vel q̄ꝫtitatis ⁊c̄. ⁊ sic q̄ꝫtūcūqꝫ res distent: oīum est vnica rō formalis. Et qꝛ expimur res diuersas s̄m se formalr̄ sub eadē scie ꝯsideratione ꝯtineri: vt pꝫ in geometria. de tot spēbus figuraꝝ: ⁊ arithmetica de spēbus nūoꝝ: ⁊ in metaphysica de oībus p̄dicamētis ⁊ substantijs im̄alibus. ideo opꝫ rōnem formalē ꝯstitutiuam gn̄is subiecti in aliq̄ scia eē rōnem cōeꝫ oibus in ea ꝯsideratis. alr̄ non esset s̄bm vnum: sicut nec rō formalis eēt vna: sed tot subiecta quot nāe formalr̄ differentes: ⁊ ꝯñter nō caderēt sub vna scia sed diuersis: qd̄ est ꝯtra hypothesim. Et ꝯfirmat᷑: qꝛ aliter subiectū scie non solū contingeret non hēre per se ptes subiectiuas: sed ēt impossē eēt tales partes hēre: ꝯtra Aristotelē hic. patet sequela: qm̄ taꝫ ptes subiectiue iter seqꝫ a toto vlī formalr̄ distinguunt᷑. ⁊ ꝯñter si distincta formalr̄ s̄m ꝓprias rōnes distincta formalia s̄ba sunt: ⁊ distinctas formaliter scias faciunt: alterius spēi erit scia de triangulo: ⁊ a scia de Isochele: ⁊ vtraqꝫ a scia de Scalenone ⁊ hꝫ: qd̄ ridiculū est. Cōstituit᷑ ergo s̄bm scie in tali eē per aliquā rōnem formalē vnam formalr̄ cōem multis: quantūcūqꝫ diuersis ad illā sciam ptinētibus. Reqrunt᷑ ḡ duo ad rōnē formalē ꝯstitutiuaꝫ vnius subiecti in aliqua vna scia. Primo ꝙ sit cōis pluribꝰ: quantūcūqꝫ s̄m se formalr̄ diuersis in illa scia cōsiderat᷑: si talia in ea inueniant᷑ (qd̄ dico ꝓpter cauillationes: que tn̄ ꝓposito nostro nō obstāt.) ¶ Scd̄o ꝙ sit vna formalr̄: nō s̄m qd: sed simplr̄ sicut spēs athoma vna est. Aliter tale subiectuꝫ vnum s̄bm simplr̄ non eēt: ⁊ ꝯñter nec eius scia eēt vna simplr̄. Cum aūt sit impossē iuenire vlr̄ in rōnibus formalibꝰ subiectoꝝ sciaꝝ has duas ꝯditiones s̄m idē genus, necē est rationē formalē cuiuscūqꝫ subiecti in duobꝰ generibꝰ reponi: in quoꝝ altero vnitatem formalē simplr̄ obtineat: ⁊ in altero cōitatē pluribꝰ formalr̄ distinctis. Patēt aūt hec que dicimus exēplariter in mathematicis. Subiectū nāqꝫ arithmetice numerus est: qui s̄m se diuisibilis formalr̄ est in plures numeroꝝ spēs: qbus oībꝰ rō numeri cōis est. ⁊ ꝯñter est ipossē ꝙ nūs infra limites sui gn̄is stādo sit indiuisibilis formaliter: eēt enim spēs subalterna ⁊ spālissima in eodē gñe: qd̄ est impossē. ⁊ ideo opꝫ nūm eē vnū formalr̄ seu spēm spālissimam s̄m aliqd̄ aliud genus: ⁊ silr̄ est de ꝯtinuo in geometria: ⁊ ente in metaphysica. oīa eniꝫ hꝫ diuisibilia sunt formalr̄ s̄m se: ⁊ īdiuisibilia formalr̄ eē opꝫ. vt aliq̄ ingrediunt᷑ genus: ad h̄ vt qd̄libet eoꝝ sit s̄bm vnum formaliter vnius scie s̄m spēꝫ. Est aūt tale genus hoc qd̄ dico scibile. vt. S. Tho. hic expssē ⁊ alibi docet. Et ꝓpterea opꝫ distinguendo dicē ꝙ ratio formalis subiecti pōt duplicitter accipi. Uno mō (vt res est). i. s̄m se: seu s̄m genꝰ ꝓprioꝝ. Alio mō (vt obiectū est). i. vt scibilis est: ꝙ si ꝯsideret᷑ vt res est nō opꝫ eā simplr̄ eē vnā formalr̄. Si vō ꝯsideret᷑ vt hoc genus. s. scibile ingredit᷑: sic vna formalr̄ ⁊ simplr̄ est. ita ꝙ: vt exēplariter dicat᷑. si numerus ꝯsideret᷑ in eo ꝙ nūs: sic (vt dcm̄ est) numerus nō est vnus formaliter simplr̄: eo ꝙ diuisibilis est formaliter. ⁊ ꝯñter (vt sic) nō stat vnitatē specificā arithmetice. dcm̄ est iaꝫ: ꝙ genus s̄bm dꝫ eē vnum simplr̄: si scia est vna simplr̄. Alr̄ cū scia secet᷑: sic ⁊ res subiecta: vt dr̄ in 3ᵒ de aia: scia nō esset vna simplr̄ subō formalr̄ diuiso. Si vō cōsideret᷑ nūs vt genus scibilis igredit᷑: sic vnius spēi spālissime est: ⁊ ꝯñr vnum formalr̄: ⁊ ꝯñter vt sic vnitatē dat specificā arithmetice. Sicut si diceremus ꝙ aial pōt accipi duplr̄. vno mō in gñe ꝓprio sube. s. ⁊ sic non est vnū formalr̄ simplr̄. alio mō vt ingredit᷑ genus potēne sensitiue. ⁊ sic supposito ꝙ tactus sit spēs spālissima: aial eēt vnuꝫ formalr̄. Dicimus igit᷑ s̄m. S. Tho. doctrinā: ꝙ scie secant᷑ quemadmodū ⁊ res: nō vt res: sed vt scibiles: ⁊ ꝙ s̄m vnitatē genericam reꝝ vt scibiles sunt sumit᷑ vnitas generica scientiaꝝ: ⁊ s̄m vnitatē specificam sumit᷑ specifica. ⁊ silr̄ s̄m diuersitatē specificam vel gñicam scibiliū: distinctio generica sciarum vel specifica accipiēda est. ¶ Ad quoꝝ ampliorē euidētiam (qm̄ secreta subtilis vera: atqꝫ pipathetica doctrina hec est) ex sensibilibus declarādum censui:

Quid scia vna Una 3ʳ.

T.c.31.

Quid gn̄s vnū Cap. 8. sc.t.cō. 20

Unū sup rō formalis vna. 4 me te.c.3.

Rō formalis.

T.c.38.

quō se habeant hec duo gña inter se ⁊ ad sciam. In sensibilibus ergo ⁊ sensibus inspiciēdū est: ꝙ obiecta sensuū duplex genus igrediunt. s. sensibile ⁊ passibilē qualitatē vt tales res sunt: puta odor: sapor: color ⁊c̄. sub passibili qualitate cōīum aūt ꝯtinent. Ut sensibiles ꝟo denoiant: sic sub sensibili ꝯtinent. vtrūqꝫ aūt hoꝝ generū in diuersas spēs per ꝓprias dr̄ias diuidit: sed nō eodem mō se habēt ipsa iter se: ⁊ coꝝ spēs iter se: qm̄ gña ipsa iter se ꝯuertuntur. oē enim p se. ꝑ sensibile a sensu exteriori (de tali enim loquur) est q̄litas passibilis ⁊ ecōuerso: oīs passibilis q̄litas est sensibilis ⁊c̄. Spēs aūt eoꝝ spālissime non ita cōuertibilr̄ se ꝯuertunt. s; in vna specie sensibilis multe species passibilis q̄litatis claudunt. vñ spēs sensibilis cum spēbus subalternis passibilis q̄litatis ꝯuertunt. Diuidit enim sensibile in visibile: audibile: odorabile ⁊c̄. tanqꝫ in spēs spālissimas: quoꝝ nullū cum spālissimis passibilis qualitatis. s; subalternis ꝯuertit: odorabile cum odore: audibile cū sono ⁊c̄. Cernim⁹ ergo in sensuū obiectis ꝓpria vnitatē formalē: inq̄ztum sensibilia sunt. ⁊ diuisibilitatē formalē vt res sunt. supponam⁹ quoqꝫ pro nūc (qd̄ ⁊ veꝝ est) ꝙ sensus ꝓprij sint spēs spālissime: ⁊ ꝙ tam distinctionē q̄ꝫ vnitatē formalē sumāt ex obiectis. ⁊ videbimus ꝙ cū sensus sensibile (vt sic) ꝑ se respicit: ⁊ per ꝓprias dr̄ias sensibilis distinguant specifice obiecta ipsoꝝ sensuum: nō inq̄ztum res sed inq̄ztū obiecta. i. sensibilia sunt vnient ⁊ distinguēt eos. ita ꝙ odor inq̄ztuꝫ est spēs athoma in gn̄e sensibilis olfatū specifice distinguit ab auditu: quē sonus inq̄ztum alterā spēm sensibilis ingredit in spē reponit: ⁊ sic de alijs. Ascēdendo ḡ ab istis ad itelligibilia: ꝓportionalr̄ dicimus ꝙ scia inq̄ztum scia scibile pro subiecto hēt: ⁊ fm̄ ꝓprias dr̄ias scibilis distinguit. ⁊ ꝙ res obiecte scie duplex quoqꝫ genus igrediunt. s. scibile: ⁊ genus ꝓpriū fm̄ ꝙ tales res sunt: ⁊ vocam⁹ illud ens. Manifestū quoqꝫ est ꝙ ⁊ ens formalr̄ ꝑ modos ⁊ dr̄ias diuersificat: ⁊ ꝙ scibile ꝓprijs differētijs diuidit. Et de diuersitate qdē entis nō opꝫ aliud dicē q2 clara est: ⁊ fit per ꝑdicamēta ⁊ coꝝ dr̄ias: ⁊ p actum ⁊ potētiam ⁊c̄. Diffōnem autē scibilis (l; in 6. meta^{ce} facilius ꝑsuaderem⁹) tn̄ tāgamus ⁊ nūc: dicētes ꝙ cum scibile im̄āle ⁊ imobile sonet: eo ꝙ obiectum im̄āle opꝫ eē: q2 substātia in itellectu est: ⁊ impoīe aliter se hr̄e: q2 scire nō ꝯtingit nisi hꝯ: q2 ex im̄ālitate. ergo ꝓpter potētiam itellectiuā ⁊ ex imobilitate ꝓpt̄ habitū sciētificum constat scibile: vt sic. ⁊ ꝓprie dr̄ie alicui⁹ sunt que illud genus vt sic nō solū diuidūt s; diuersificāt. scibile optime diuidit ꝑ diuersimode hēre im̄ālitatē ⁊ imobilitatē in subalterna ⁊ spālissima: vt fecit Aristo. 6. meta^{ce}. vt secet scibile in vl̄e abstractuꝫ a m̄ā ⁊ motu fm̄ eē ⁊ rōnez: ⁊ abstractū fm̄ rōnē ⁊ non fm̄ eē. ⁊ abstractū non fm̄ eē nec fm̄ rōnē tanqꝫ in gña distinguētia tres ptes phie. s. metaphysicā ⁊ mathematicā ⁊ nālē. Et ꝑmum qdē mēbrum l; diuidi posset in abstractuꝫ fm̄ esse: ⁊ ratonē totalr̄ vt sunt sube separate fm̄ ꝓpria sibi: ⁊ abstractū fm̄ esse ⁊ rationē cum quadam analogia ad m̄ālia. ⁊ m̄ālia vt metaphysicalia: q2 tn̄ fm̄ veritatē de ꝓprija substantiaꝝ separataꝝ non est possibilis scia homini (vt etiam Auerrois ꝓbat) ideo ꝑmum mēbrum ⁊ gn̄e ⁊ specie athoma differt a ceteris: sicut ⁊ corpa cholerica iter se genere ⁊ specie distinguunt. ¶ Secundum autē ⁊ 3^{m} mēbrum gña sunt subalterna: ⁊ in diuersas spēs distinguunt. vt S. Tho. expsse hic dicit. Diuidit siqdē abstractuꝫ a materia fm̄ rōnem in abstractum a ꝯtinuo qd̄ m̄ā quedam est: ⁊ non abstractum ab eo ⁊c̄. ⁊ hec sūt specialissima ⁊ ꝯstituūt arithmeticā ⁊ geometriam. Scibile aūt abstractum nec fm̄ eē: nec fm̄ rationem diuiditur fm̄ plus ⁊ minus m̄ālitatis ⁊ mot⁹ infra mobiliū latitudinē: qd̄ in libris phie Aristo. clare relucet. diuisit siqdē in mobile abstractū ab oī specie mot⁹ ⁊ m̄āe. i. in mobile simplr̄ ⁊ mobile ad vbi ⁊ ad formam ⁊c̄. que spālissima sunt in gn̄e scibilis physici. Uidem⁹ ergo clara luce: ꝙ l; scibile ꝯuertat cū illo gn̄e puta ente ⁊ gña subalterna scibilis cū qbusdā gn̄ibus entis: spēs tn̄ spālissime scibilis non ꝯdiuidunt spēb⁹ entis: s; in vna specie scibilis multe spēs: multa qñqꝫ gña entis cadunt: vt pꝫ in meta^{ce} ⁊ arithmetica: ⁊ sic manifestatū subiectuꝫ scientie ⁊ in meta^{ce} ⁊ i geometria ⁊ arithmetica ⁊ physicis hr̄e rōnē formalez diuisibilez formalr̄ fm̄ se. indiuisibilē aūt in gn̄e scibilis: ⁊ ꝙ iō metaphysica ⁊ mathematica: ⁊ nālis distiguūt gn̄e: q2 rōnes formales suboꝝ eaꝝ i genere scibilis: gn̄e differūt. Appet quoqꝫ ex his ꝙ ens scibile pōt duplr̄ diuidi. Uno mō vt ens: alio modo vt scibile: ꝙ si diuidat vt ens: sic per entis dr̄ias reꝝ diuersificatiuas in latitudine entium absolute distinguet in ꝑdicamēta ⁊ coꝝ spēs: ⁊ in actū ⁊ potētiaꝫ. cām ⁊ causatū. necium ⁊ poīe: ⁊ alia hꝯ. Si aūt distinguat (vt scibile) sic per scibilis proprias dr̄ias distinctiuas reꝝ vt scibiles sunt ⁊ ꝯstitutiuas eatū in ꝓprijs gradib⁹ latitudinis scibiliū diuidit in ens independens a m̄ā fm̄ eē ⁊ rōnē: ⁊ depēdēs fm̄ rōnē tn̄: ⁊ depēdens vtroqꝫ mō ⁊c̄. ⁊ ꝯsiter ꝙ diuersitas entiuꝫ penes entis: vt sic dr̄ias: m̄ālis diuersitas est scibiliū: vt sic: ⁊ q2 distinctio sciētiaꝝ non attēdit penes m̄ālē diuersitatē scibilium vt sic: sicut: nec distinctio sensuū fit fm̄ m̄ālem distinctionē sensibilium: ideo. S. Tho. (pluries clamat) ꝙ non quecūqꝫ diuersitas reꝝ: aut rōnum formaliū causat diuersitatē sciaꝝ: s; tm̄modo diuersitas earūdem vt scibiles sunt. est igit scia vna simplr̄ que est vnius subiecti simpliciter vt subiectū est. i. vt scibile. hoc enim sbm nomē sonat: ⁊ vna fm̄ genus que est vnius subiecti fm̄ genus vt scibile est. ¶ Ex his aūt que dixim⁹ intellectus facile haberi pōt coꝝ que vel ab illustrib⁹ viris dicunt in hac materia: vel eis attribuunt. s. ꝙ duplex est rō formalis subiecti cuiuscꝫ sciētie. s. que ⁊ sub qua: vel sub alijs verbis rei vt res est: ⁊ eius vt obiectuꝫ est: vel ex parte obiecti ⁊ ex parte potētie: ⁊ ꝙ sciētie distinguunt ex rōne formali sub qua. passiones ꝟo subiecti fluunt ex ratiōe formali. que ⁊c̄. Saluant siqdē hec ⁊ hꝯ: qm̄ in subiecto sciētie attēdēda sunt duo. s. res ipsa que subijcit de qua fm̄ ꝓpriā rōnem formalē habet scia: vt in arithmetica est numerus in eo ꝙ numerus: in geometria ꝯtinuū vt sic: ⁊ talis rei ratio formalis appellat (ratio formalis que) qm̄ est illa que ꝑmo attingitur ab illa sciētia: ⁊ a qua fluunt passiones: ⁊ vocat ratio formalis rei: q2 ipsius rei subiecte ratio qditatiua est ⁊ ex parte obiecti eadem ratione. 2^{m} qd̄ est in subiecto scie est modus quo tale subiectū cadit sub ꝯsideratione talis sciētie: vt in arithmetica est abstrahē a m̄ā sensibili ⁊ continuo: ⁊ in meta^{ce} abstrahere a m̄ā fm̄ esse ⁊ rōnez ⁊c̄. ⁊ talis modus appellat (rō formalis sub qua) qm̄ hꝯ modus est velut qddam lumē sub quo manifestant rea ad talem sciam ptinētes: ⁊ q2 tales modi nihil aliud sunt q̄ꝫ dr̄ie ꝓprie scibilis: ideo dr̄ ꝙ fm̄ coꝝ distinctionē attēdit distinctio sciaꝝ: ⁊ ꝓpter eandē cām vocant rōnes formales reꝝ vt obiecta sciaꝝ sunt ⁊ rationes formales ex pte potētie: seu habitus sciētifici. Jam enim dictuꝫ est ꝙ scibile ⁊ im̄ālitate ex itellectu: ⁊ imobilitate ex habitu scientifico ꝯstat ⁊c̄. Nec miret quisqꝫ ꝙ dr̄ias scibilium modos reꝝ scibilium dixerimus: qm̄ inconueniens non est id qd̄ est spēs vnius eē modū alterius vt in sensibilibus clare apparet spēs imutationū spiritualiuꝫ esse modos quibus rea obiecte imutant sensus. Nemo quoqꝫ arbitret nostre intentionis esse ꝙ scie distinguantur per dr̄ias ꝓprias scibilis ⁊ non per differētias entis (hoc eniꝫ neqꝫ somnio ꝯcepim⁹) s; docemus scias distingui per rōnes formales ipsaꝝ reruꝫ: s; non q̄scūqꝫ rōnes formales

Marginal notes (left): 5. me^{ce} t. c. 14. T. c. 2. — Diuisio scie i cōi T. c. 2. — Diuisio scibil' in spēs spālissimas — Saltez aū ade ptionez itellect⁹ agētj. vt pꝫ. 26. c. 3. de aia

Marginal notes (right): ꝑ. q. 1. ar. 1. 3. vtu. q. 1. ar. 4. Bi. 1. p^{o} 2e q. 54 ar. 2 Capo ꝑ. sen. q. 3. ⁊. 4 ꝓlog.

formales: nec per quacunq rónuz formaliú earúdem distinctioné: sz eaz tñ distictioné rónú formaliú ipsaz rez quas comitat distinctio formalis scibiliú: intédit. n. q nó quecúq entis sectio secat scias: sz ea tñ que fit per ens indepédens a mã sm eé z róné zč. vt supra: qm hanc distinctionem comitat distinctio scibilis zč. Comitat autez simplr z absolute: vt posterius comes est prois: qm eniz numerus: vt nú est talis qditas est: ideo abstrahit a mã z continuo sm rónem z nó cõv: z similr q ens in quãni ens tale qd sonat: ideo abstrahit sm eé z rónem: z sic de alijs in ordine vo ad sciam distinctio scibilis talé distinctioné entis. s. in ens q̃ztum z mobile zč. Comitatur vt prius (in gñe cause formalis) suú posterius: qm qr ista entis mébra. scibilium gñs z spés intrant: ideo scias diuersificant gñe z specie z non ecóuerso: qm scia: vt scientia: scibile vt scibile respicit sicut sensus sensibile zč.

5. meta. t. c. 20. **Circa** illam pticulam 2e qõnis. s. ex pmis cóponuntur. Dubitat qd intelligat Aristoteles per ly pmis est aút ratio dubitádi: qr. S. Tho. exponit p p̃ pn intrinseca: z pp defectú huius pditionis vult de substãtijs separatis nó esse sciam eo mó quo de scia loquit Aristoteles: z fouet eius expó ex illo vbo cóponunt. cópositio eni ex eis que insunt fit. Si ergo per p̃ intelligit pn intrinseca. cuz pn intrinseca sint ptes essentiales rei: vt qd: addit in textu: z partes hoz sunt: z hoc psertim militat p. s. Tho. cui magis placet noie ptium accipe partes essentiales: q̃z partes subiectiuas. ¶ Ad hoc dr dupl'r. Primo tenédo q idem sm rem intelligat per ly p̃: z ly ptes: z sic dr dupliciter. Uno mó q cum docuisset ea que sub eodez gñe scibili cadunt oportere cóposita esse ex pmis: subdidit q̃ lia debeant esse p̃. s. q debent esse partes per se illoz ad oiam pncipioz que nó sunt per se ptes rei: z hoc in scia s prioz sm rei nãm. Alio mó dr q qr pn intrinseca z partes z p̃ sunt diuersis rónibus: ideo nó fuit supfluú: si primis partes addidit. insinuauit enim q scia vtit pncipijs intrinsecis rerum z vt pmis: a qbus incipit: z vt ptibus ex quibus pstituúntur res ipse. Scdo rñdet tenédo q nó intelligit idem puertibiliter per p̃ z partes: z dr q per p̃ intellexit ea ex quibus id de quo hz scia cóponit: nó quslitercúq: sed vt ex his incipit tam rea q̃z scie pcessus siue illa sint partes essentie rei: vt mã z forma: siue partes rónis: vt genus z dña: siue alio quocúq modo intrinseca: vt punctum respectu ptinui: vel intelligentie respectu entis zč. per partes aút intellexit per se partes: vt supra: z vltra hec ptes etiam subiectiuas: vñ in expó. S. Tho. extenditur (ly pmis) ad p̃ z quo ad nos z pma ordine nãe: z dr q oé de quo est demonstratiua scia est cópositum sm se ex primis. i. ex prioribus sm nãm: aut est cópositum in cognitione nostra ex primis quo ad nos: non ergo supfluus fuit Aristo. iuxta. S. Tho. expositionem.

Circa eiusdem pticule expónem esset dubiú quó verificetur q de essentijs sbaz imãliuz nó possit haberi scia demonstratiua ex eoz naturis quicqd sit de facultate intellectus nostri: sed qm hoc in 9° metaphsice determinandum est illuc usq differatur.

tc. 4. có. 22. **Circa** illam particulam partes per se sunt 2° modo exposita. s. pro partibus subiectiuis. Dubiat: qr nó vr verum q eiusdé scie sit psiderare aliqó vnú genus z eius per se ptes subiectiuas: metaphysica enim psiderat de gñe sbe: z tñ nó psiderat oés per se ptes subiectiuas sbe. oia. n. gña z species sbe per se partes subiectiue sbe pstituúntur: z tñ nó oés psiderant a metaphico (qm vt

in phe° dr p meta.) Sapientis est scire oia: nó sm pprias species sed vt decet. Nec obstat si dicat: q sba nó sit sbm in metaphica. Tum qr si esset eius sbm nihil plus psideraret: q̃z mó. Tum qr amplior dat arguendi cãpus: qm oés dñe sunt dñe entis. ¶ Silr nó obstat si dicat: q metaphicus psiderat oés species sbe: vt sbe sunt: nó vt tales: puta hó: bos: leo zč. hoc. n. puerile est: qm qñ dr: q eiusdé scie est psiderare genus z eius per se partes subiectiuas: intelligitur: q scia termínet ad ptes in pprijs naturis: z nó tñ in suo gñe. hoc. n. nó esset psiderare partes nisi sm accñs q ab arte relinquit. ¶ Ad hoc facilis est rñº. psuppositis supra determinatis: dr náq q nó oés ptes subiectiue alicuius gñis cadunt sub scia illius gñis: sz ille tñ que ipsum genus ex illã scibilis dñã (qua vnitaté formalé hz) non trahunt. v. g. in metaphica ille entia z sbe dñe z partes subiectiue psiderant que ens z sba extra abstractum a mã sm rónem z esse nó ducunt: vt actus z potentia: cã z causatum: vnum z multa. Jlle vo que genus subiectuz extra ppriam scibilia dñam trahunt sub eadé scia nó cadunt. accidit aút hoc merito: qm ptes ille que extrahunt subiectum a pprio sciédi mó: lz eius absolute partes per se sint: eius tñ vt scibilis partes p se nó sunt: sz extranee. Unde pp maiorem amplitudinem subiecti sm sua pn: z tales partes que vnitatem scibilis nó egrediunt vna scia cóior altera dr vt metaphysica: geometria: lz vtriusq species athoma in genere scibilis subiectum sit zč.

Circa totam 2am qõnem dubitat an oés posite z exposite pditiones reqrant de necitate ad vnitaté sciétie. Tũ siqdem q nó: z p̃ de illa particula (ex pmis) qm subiectum metaphice cum sit ens caret proribus. ¶ Scdo de illa particula (ptes per se) qm z sbm metaphice caret partibus eéntialibus: z in q̃libet scia vbi sbm est accñs ibi nó inueniunt ptes eéntiales: qr accñtia nó cóponunt ex talibus ptibus. z silr in scia de aia. Silr quo (ad ptes subiectiuas) qm sm h se querer q nullius scie sbm eé posset aliq̃ spés spálissima: qd nó bñ sonat: cú magnus Albertus de hoie librú fecerit: z nulla ró cogens ad hoc appeat: qn potius a diuo Thoma: z alijs theologis deus ponit sbm theologie qué pstat idiuisibilé formalr eé. ¶ Ad h dicit (saluo meliori iudicio) q Aristo. hoc in loco genus sbm pn per se ptes z passiones enumerauit nó vt reqsita ad sciaz vel scie vnitaté: sz vt ondéret hec vbi inueniunt scie vnitaté nó impedire: ex h docés cú vnitate formali gñis subiecti z scie: stare diuersitaté pncipioz: z ptiú z passionum: dúmó eius sint per se. Et sm hoc pz rñsio ad q̃situ: vt tñ singulis satisfiat vt pñtem intétionem decet: z non am plius dr q metaphysice sbm sicut hz pn: vt in. 4. z in 6. eiusdem dr: ita habet z p̃: z silr dr de partibus intrinsecis: qúo aút hoc sic ibi deo opitulãte notú fiet. Subiecta vo sciarum de accñtibus z de anima: z cetera hmõi habent partes rónum suarum: z hoc sufficit. Partes vo subiectiue subiecti formaliter distincte ego nó video q reqratur in scia: q̃uis aliquis forte diceret: q omnis scia est de aliquo gñe. i. aliquo diuisibili formaliter: z q Aristoteles de scientijs lumine naturali nobis possibilibus locutus est. z quo ad hoc bene diceretur.

T. c. p.
T. c. p.

Circa 3am qõnem z ea que d. S. Tho. ibi dicuntur. Aduerte q qr distinctio ppria scibilium cósistit in diuersitate quorúdaz modoz cognoscibiliuus rei: quos supra diximus attendi penes elongationé a motu z mã: z diuersitas modorum quibus res sunt cognoscibiles. sequitur distinctionem quorúdam modoruz quibus res sunt diffinibiles. diuersitas aút modorum diffiniendi sequatur diuersitatem quandam rationum formaliú ipsarum rerum distinctio vo rationum attendatur penes distinctionem principioz intrinsecoz earúdez: sequitur de primo ad vltimum q (distinctio rerum vt scibiles sunt) attendatur penes diuersitatem principiorum ppriorum subiecti scibilis: z pñter q scientie distinguantur abinuicem ex distinctione principiorum generis subiecti vel di-

citur in lr̄a. Et lz distinctio subiector̄ scd̄m suas rōnes formales et distinctio ꝓpriorū pn̄cipiorū mutuo se ꝯsequant̄: quia pn̄ in quolibet scia (si de incōplexis loquamur) sunt ipsa ratio formalis subiecti zc̄. vel eius termini. si vero de cōplexis sit sermo ex rōne subiecti et eius partibus ꝯficiuntur zc̄. Aristoteles tn̄ distinctionē sciar̄ declarās diuersitatis pn̄cipiorū meminit potius q̄z subiectorū. Tum quia pn̄cipia priora subiectis sunt et dignū erat pn̄m radicē tāgere. Tum quia distinctionē subiector̄ ex ante ꝯne vnitatez declarando docuerat. Tum quia expressius relucet q̄ distinctio principiorū facit distinctionē sciarū: q̄z q̄ distinctio subiectorū illud faciat. Credit̄ nāq̄ q̄ quia diuerse scie sunt de rebus eisdem subiecto. i. mālīter et nunq̄z videmus diuersas scias cōicare in ꝓprijs pn̄cipijs: q̄ sciarum distinctio nō fit ex subiectis sed pn̄cipijs: et lz hoc (vt dem̄ est) scd̄m veritatem nō sit: quia impossibile est duas scias esse de eisdē formaliter. vt tn̄ ex facilioribus et euidentioribus traderet disciplinaz ex pn̄cipijs diuersificari scias optime dixit. Notanter aūt nūc diximus: quādaz pn̄cipiorū et rōnum formalium distinctionē: et quosdā diffinitionis et cognoscibilitatis modos scibilia et scias distinguere: quia vt ex sic pradictis pcipi pōt: nō quelibet modorū cognoscendi diuersitas (vt puta scie a priori et posteriori zc̄.) Nec quelibz diffinicionum disparitas: vt puta diffinire per additamentum et sine zc̄. Nec quelibet pn̄cipiorū distinctio: vt puta per pn̄m efficiens finale formale et māle zc̄. Nec quelibet rōnum formaliū distinctio (vt dicet̄) fuit scias diuersificat: quia eiusdē scie est cognoscere. et q. et ppq̄d. et sbm et passiones: et diuersa gn̄a cācuz: et diuersorū rōnes formales: vt pz in metaphīca et phīa: nō quecūq̄z g̃: sz illa tn̄ diuz istorum distinctio scias distinguit: que ꝯformis vel ꝓportionalis est ꝓpe et per se distinctioni scibilis: q̄ eū immālitate et imobilitate ꝯstet et dr̄ie eius scd̄m imālitatis et imobilitatis diuersitatē sint sumēde scd̄m Aristotelis doctrinā (vt dem̄ est) illa pdictorum distinctio scias distinguet: q̄ scd̄m accessum et recessum a mā et motu fiet mō supecius declarato.

Circa eiusdem ꝯnis illas particulas neq̄z ex eisdem: neq̄z ex alterutris sunt. Aduertēdū est q̄ ꝓportionaliter sumēda est alteritas sciacum cum nō idētitate principiorū. Si enim scie altere abinuicez sint scd̄m genus hn̄t pn̄a ꝓpria: neq̄z ex eisdē gn̄is pn̄cipija deriuata: neq̄z ita q̄ pn̄a ꝓpria vnius deriuāt̄ ex pn̄cipijs ꝓprijs alterius. Si aūt sunt altere scd̄m spēm et non scd̄m genus. Tunc opz habere pn̄cipia altera scd̄m spēm: que aliquo mō scd̄m genus ꝯnexa sunt. Pōt eniz multipl̄r ꝯtingere. Uno mō vt sint velut species disperate: et tunc pn̄a ꝓpria vtriusq̄z sunt ex eisdem: vt pz in geometria et arithmetica. pn̄a enim ꝓpria continui et distineri ex pn̄cipijs quanti sunt. ppq̄d dantur cōes ꝓpositiones vtriq̄z scientie (vt oē totum est maius sua parte: et si ab equalibus equalia demas.) Si autem se habeant scd̄m sub et supra. Tunc pn̄a earum sunt ex alterutris prin̄cipia nāq̄z inferioris sunt ex pn̄cipijs superioris: vt pz in ꝑspectiua et geometria. Pūt ergo vbs Aristo. dupl̄r glosari. Uno mō vt intelligant̄ eius termini simpliciter. i. q̄ cum dicit. altera sūt scia intelligat̄ altera oino: et sil̄r non ex eisdē neq̄z ex alteris oino (citra pn̄ pn̄a tn̄) et sic quia vidit Aristo. hōs pn̄cipiorū ꝓpriorū duplicem ꝯnexionem que oimodam alietatem sciar̄ impedit: et alteritas in scientijs non vniformiter: sed scd̄m quādam ꝓportionalitatem requirenda est: tetigit (more suo) pn̄m analogatorum: insinuādo in quo ꝯsistat diuersitas oimoda scientiarum: volens ex hoc sciar̄ que penitus altere non sunt ex pn̄arum imitatione alietatem insinuatā ici. et pp hoc ad distinctionem sciar̄ duas ꝯditiones exigi apposuit. s. q̄ pn̄a ꝓpria nō sint ex eisdem (circa pn̄ pn̄a cōia vtriusq̄z) et q̄ non sint ex inuicem. hoc. n. simpl̄r intellectum non saluat̄ nisi in scientijs penitus diuersis: vt phīca et mathematica. Sed ex hoc scimus q̄ etiaz ille scie sunt altere: que lz habeant pn̄a ex eisdem: nō tn̄ illa ex quibus sunt eisdem gn̄is ꝓximi sunt cuz ꝓprio gn̄e sbo alicuius earum: vt pz in geometria et arithmetica: et sil̄r scimus ex hoc: q̄ lz pn̄a vnius sint ex alterius pn̄cipijs. quia tn̄ aliquo mō extraneant̄ ab illis: ideo et aliquo mō sunt diuerse scie: vt pz in ꝑspectiua et geometria. Scd̄a aūt glosa dicit q̄ Aristo. loqt̄ de alteritate specifica sciar̄ quōcūq̄z sit: et q̄ per ly eisdez: intelligitur eisdem eiusdē gn̄is subiecti: et per ly ex alteris: intelligit̄ alteris. in eodez tn̄ gn̄e sbo: et q̄ pn̄am particulam dixit pp diuersas rerum nās: quar̄ pn̄a ex eisdez pn̄cipijs infra idem genus sbm ꝓprium descēdunt: vt in geometria trianguli et quadrāguli et pentagoni zc̄. pn̄a ex figure principijs sunt. 2am aūt particulā apposuit pp multa que sub eadem scia cadunt: et vnius pn̄a ex alterius pn̄cipijs sunt: vt pz de pn̄cipijs inferioris dependētiuz a pn̄cipijs superioris. neutra enim diuersitatum inter pn̄a scientias distinguit: quia infra idem genus subiectum est: et ꝓpterea opz si scie formaliter distingui debent q̄ pn̄a ꝓpria ꝯsideratorum in illis neq̄z oriant̄ ex eisdem ꝓprijs et pn̄is in illo gn̄e pn̄cipijs alterius earum: neq̄z oriant̄ ex inuicem infra latitudinem gn̄is subiecti alterius earum. Prima expositio Alberto magno ꝯsona est. Scd̄a est. S. Thome que et mihi magis placet: quia sicut locutus vīr est de vnitate formali scie: ita nunc de diuersitate formali scientie vl̄iter suscipiendus vī. vtraq̄z tn̄ necīa est: quia diuersas insinuant ꝯditiones scientiarum: et multas dubitationes soluunt. ¶ Hoc in loco videbit̄ forte quibusdam modernorum q̄ de vnitate scie et diuersitate disputans deberez discutere: an scia vna sit vna simplex qualitas an nō mihi. aūt qui decreui in vnaquaq̄z scia extranea abijcere quārūcunq̄z vera et necīa alias forent differenda questio. hec vsq̄z ad locum ꝓprium visa est. quare zc̄.

Circa 4am ꝯnem dubitat̄: quia cum de cōibus et ꝓprijs sciar̄ tractaret̄ dem̄ fuit: q̄ ea que cōia sunt plībus scientijs: cōia sunt eis vt pn̄a: nō tn̄ ꝓpria de quibus modo diximus q̄ distinguūt scias: et q̄ scie nō cōicant scd̄m sbm: nec scd̄m passiones. Modo aūt dr̄ q̄ diuersar̄ sciacuz pōt esse vnica ꝯclusio: vt etiam expresse videmus in phīa nālī et astrologia. circa istaz ꝯnem. terra est rotūda aduersantur siqdez inuicē hec duo dicta. Si nāq̄z vnica ꝯclusio diuersarum est sciarum: opz diuersas scias cōicare et in subiecto et in passione: et si scie nō cōicāt scd̄m sbm nec scd̄m passiones impossibile est vnicaz ꝯnez diuersar̄ esse sciar̄. ¶ Ad hoc dr̄ q̄ hec duo dicta sane intellecta simul stāt: quia nō cōicacio sciaruz in subiecto et passionibus intelligit̄: quo ad idem sbm formal̄r: et sil̄r quo ad passionē eādē formaliter: et nō quo ad idētitatem mālez eor̄. cōicatio aūt sciarum in vnica ꝯne: que mō tradit̄: intelligit̄ quo ad eandē ꝯnem māliter et nō formal̄r. Didicimus (siqdē superius) q̄ scie nō cōicant scd̄m subiecta formaliter sumpta: nec scd̄m passiones formaliter sumptas. i. q̄ impossibile est idem sbm sub eadē rōne formali cadere sub diuersis scientijs: et sil̄r impossibile est eandem passionem sub eadē rōne formali demonstrari a diuersis scientijs. Nunc aūt dicimus q̄ possibile est vnius subiecti (māliter tn̄) et sil̄r vnius passiōis māl̄r. i. sub diuersis rōnibus diuersas eē scias. Cōstat ēt hec nō opposita esse. q̄ aūt ita sit vt dicimus: declarat̄ in exēplo adducto: hec ꝯclusio. terra est rotūda demrat̄ a nālī et ab astrologo: sed a nālī terra in eo q̄ terra ꝯsideraf̄: et rotunditas vt terminus corporis phīci: et ꝓpterea terre passione. i. grauitate vt medio ad illam ꝯnem vtitur. Ab astrologo vero terra nō vt terra: sed vt corpus in tali situ luminaribus oppositum consideraf̄ et rotūditas vt corporis sic interpositi vel situati figura: vnde ꝑ vmbraz lumina-

rium rotunditatē terre demōstrat ⁊c. Uliter igit̄ dicim⁹: ꝙ q2 nō incōueniē sciās cōicare ſm passiones māliter: ⁊ formaliter. est impoſſ'e: vt ex hoc ca°. ꝯuinci pōt: etiā proteruus: ⁊ de rotūditate pꝫ in nālib⁹ ⁊ mathematicis: ⁊ medijs scientijs: ⁊ simil'r ſm subiecta: vt de quāto pꝫ: iō qn̄ dr̄ ꝙ eadem ꝯclusio demōstrat̄ a diuersis scientijs: intelligendum est de eadem ꝯne māliter: cuius oppositum nunꝗ̄ fuit superius dcm̄: ⁊ hoc modo multas ꝯnes ꝓbare contingit in naturalibus: que probantur a metaphysico: vt substantias imāles esse ⁊c.

t.12.fi. t.c.29.

Circa eandem ꝯnem. Dubitat̄ iterum: q2 superius dictum est ꝙ augent̄ demōſtrationes nō per media: sed in post assumēdo ⁊ in latus ⁊c. Modo aūt docemur augere demōſtrationes per media: qm̄ media ad sciās diuersas pertinentia neqꝫ post assumunt̄: imo in textu ꝯtra illa que post assumunt̄ distinguūtur: neqꝫ in latus augēt qm̄ vt ibi ex textu pꝫ: augmētuꝫ in latus ab eodē medio incipit hic aūt diuersa media sunt. ¶ Ad hoc dr̄ dupl'r. Primo ꝙ q2 augmētum vnitatē rei aucte nō destruit: sed via est ad entitatis ⁊ vnitatis rei maiorē quātitatē: augeri demōſtrationes nō sunt dicēde: que ex vi ipsius multiplicationis diuersitatē sciarum sortiunt̄: sꝫ ille tm̄: que eandez augent sciam: ⁊ ſm hoc qm̄ Aristoteles superius nō de multiplicatione: sed de augmētatione demōſtrationum tractabat ideo ea que dicit in eadez scia intelligēda sunt. Tunc enim vt dcm̄ est: augmēti nomē ꝯsonat. ea ꝟo que hic dicit in diuersis accipiēda sunt scientijs. ¶ Scd̄o dr̄ ꝙ vl'ter impoſſ'e est augeri demōſtratiōes per media siue in eadez siue in diuersis scientijs: loquendo de demōſtrōnibus ꝓp quid: nō qualibuscūqꝫ: sed dicētibus cām ꝓpriā ⁊ immediatam. Qm̄ vt ibi declaratū fuit: vnius effectus vnica est ꝓpria cā sufficiens: ⁊ ꝙ qn̄ vnica ꝯclusio demōſtratur in eadem vel in diuersis scientijs per plura media que nō sunt subinuicem: impoſſ'e est esse ambas demōſtrationes per causam ꝓpriam eiusdez ꝯnis: vt pꝫ in exemplo adducto de rotunditate terre. Prima rn̄sio lꝫ effugiat difficultatē motam qn̄ media diuersaꝝ sciarum sunt: nō tn̄ satisfacit simpliciter: qm̄ ꝯtingit eiusdez ꝯnis media que non sunt subinuicem eiusdem esse scie: vt Albertus hic dicit: ⁊ in exemplo textus habet̄: qm̄ moueri ⁊ quiescere eiusdem sunt scientie. Secunda aūt rn̄sio: lꝫ saluet ꝙ demōſtrationes simpliciter nunꝗ̄ augeant̄ per media. non tn̄ dicit: quale augmentum est demōſtrationum: qn̄ eadē ꝯclusio per plura media que non sunt subinuicem demōſtratur: ⁊ ideo opꝫ ex vtraqꝫ rn̄sione: vnam ꝯficere sufficientē: dicendo ꝙ eadem ꝯnem per plura media nō subinuicē demōſtrari dupl'r contingit: vno mō per media diuersaꝝ sciaꝝ: ⁊ tūc nec augmentuꝫ est: nec plura media potissima ⁊c. Alio mō per medium eiusdē gn̄is subi: ⁊ tūc augmētū qdē demōſtratiotum est: sꝫ nō ꝑ media ei⁹ ꝓxima. Patēt hec oīa ex dictis in rn̄sionibus ꝓmis: ꝑter penultimū. s. ꝙ talis multiplicatio sit augmētuꝫ: qm̄ difficile est vidē: q̄le augmētū sit: in latus an in lōgū. Hoc aūt declarat̄. Q2. n. sit talis multitudo augmētū pꝫ ex ipsa augmēti rōne que ꝯsistit in eiusdem scie q̄ꝫtitatiua extēsione que hic manifeste fit: nec video ꝙ tale augmētū possit reduci nisi ad augmētū in post assumēdo: qm̄ cū ꝯtingit vni⁹ ꝯnis eē plīa media nō subinuiceꝫ: nō magis distāt talia media q̄ꝫ duo opposita. singuluꝫ aūt oppositoꝝ eē cāꝫ ex qua a ꝓore effect⁹ mōstrari possit nō nisi ordine q̄daꝫ ꝯtingē posse vr̄: vt in exēplo Arist. aliq̄'r videm⁹ motū ⁊ gerē trāsmutationē ⁊ delectatiōnē īferre. Dicit. n. Albert⁹ hic ꝙ in dcō exēplo motus demōſtrat in gn̄e cāe formalis ⁊ qes in gn̄e cāe finalis. ꝯstat aūt ꝙ forma ⁊ finis ordine q̄daꝫ se hn̄t. Nec obstat huic rn̄sioni ꝙ coīcidere vr̄ in p̄m̄ mēbꝝ diuisionis facte in lr̄a. s. eiusdez ꝯnis pn̄t eē plr̄es demōſtrationes dupl'r. s. per media eiusdez ordis: ⁊ diuersoꝝ ordinū ⁊c. qm̄ nō idē est dicē media eiusdē ordis: ⁊ media ordiate respiciētia eandez ꝯnē. p̄m̄. n. sonat media formal'r subordinata: vt sba ⁊ passiones ordinē adinuicē hn̄t. 2m̄ aūt hoc nō asserit: sꝫ tm̄mō ordinē quē respectu ꝯnis talia media hn̄t insinuat qui absqꝫ formali subordinatione medioꝝ inter se stat.

phi.s.c° 11.fi.

3° rño

Circa illa ꝟba: que in declaratione eiusdē ꝯnis 4e dicūtur: q̄ in lr̄a. S. Tho. nō hn̄tur. s. neutrū de neutro ꝯtigit dici medioꝝ. necē est. n. eidē alicui incē. ¶ Dubitat̄ q2 implicatio i adiecto vr̄ cōmitti cū dr̄: ꝙ media diuersoꝝ ordinū nō dicunt̄ de inuicē: ⁊ ꝙ necē est eidē vtraqꝫ inesse. Si. n. eidē vtraqꝫ īsunt. ḡ adiuicē ꝯnectunt̄ ſm ꝓdicationē iuxta illā rl̄aꝫ. Quecūqꝫ eidē sūt eadē īter se sūt eadē. Et si vnū nō ꝯtingit de altero dici. ḡ nec de eodē dicunt̄. ¶ Ad h̄ breuiter dr̄ 2e ꝑ ꝙ talia media: q2 nō dicūt̄ de inuicez formal'r: sꝫ subiectiue: nō vtrūqꝫ diusimode ꝟificat̄. 2° dr̄ ⁊ est declaratio ꝓoria ꝙ q2 talia media: vt media sꝫ se ꝯnexionē nō hn̄t necīā: al'r diuisoꝝ ordinū nō eēnt: iō neutrum de neutro sꝫ se ꝯtigit dici: q2 ꝟo in 3° vniunt̄ effectu aut subo: al'r eādē ꝯnē nō inferrēt: iō eidē iesse opꝫ. Et ex his planiora sunt vltimo dicta in dubitatione ꝓcedenti.

ꝑ phy. t.c.9.

¶ De fortuito ⁊ sensibili in ordine ad sciētiaꝫ.

Capitulum. xxiij.

Ejus aūt qd̄ est a fortūa nō est sciētia per demōstrationem: neqꝫ enim sicut necīum est: neqꝫ sicut frequēter qd̄ est a fortuna: sed qd̄ extra hoc sit sed demōstratio alterius hoꝝ est. oīs enim syllogismus est aut per necessarias: aut per eas q̄ sunt tanꝗ̄ frequenter ꝓpositiones. ⁊ siqdem propositiones necīe sunt: ⁊ ꝯclusio necīa est: si ꝟo sint sicut frequenter ⁊ ꝯclusio huiusmodi est: quare si id qd̄ est a fortuna neqꝫ est sicut frequenter: neqꝫ sicut necīum: neqꝫ vtiqꝫ ipsius erit demonstratio. Neqꝫ per sensum est scire. Si enim ⁊ est sensus talis quidem huiusmodi: ⁊ non huiusmodi alicuius: sed tn̄ sentire necē est hoc aliqd ⁊ vbi ⁊ nunc. Uniuersale autēꝫ ⁊ in oībus impossibile est sentire: non enim est hic: neqꝫ nūc: nō enim vtiqꝫ esset vniuersale. Qd̄ enim semper est ⁊ vbiqꝫ est: vniuersale eē dicimus. Quoniam igitur demonstrationes vniuersales sunt. has aūt non est sentire: manifestum est ꝙ neqꝫ scire per sensum. Sed manifestum est quoniam ⁊ si esset sentire triāgulum duobus rectis equales habere angulos: quereremus vtiqꝫ demonstrationem: ⁊ non sicut quidam fatentur sciremus. Sentire qdēꝫ enim necē est singulariter: scientia aūt est in cognoscendo vniuersale: vn̄ ⁊ si in luna essemus videremus obiectam terram: non vtiqꝫ sciremus cām defectus. sentiremus enim qm̄ deficeret nūc: sed non ꝓp quid oīno. non enim eē vniuersalis sensus sed ex consideratione: hoc multotiens accidente: vniuersale venātes: demonstrationem habemus: ex singularibus. n.

pluribus vniuersale manifestum est. Uniuersale aũt honorabilius est: quoniã ostẽdit cãm: quare de huiusmodi vniuersali scia honorabilioꝛ est sensibus ꝛ cognitione quoꝛũcũqꝫ cã est: sed de primis alia ratio est. Manifestũ est igitur ꝙ impossibile sit sentiẽdo scire aliquid demonstratoꝝ: nisi iam aliquis sentire hoc dicat sciam habere per demonstrationem. Sũt tñ quedam reducta ad sensus defectum in ꝓpositis. quedam. n. si videremus nõ vtiqꝫ quereremus: nõ tanqꝫ scientes in vidẽdo. sꝫ tanqꝫ hñtes vle ex eo ꝙ videret: vt si vitrum perforatum videremus: lumen pertransiens. manifestum vtiqꝫ erit ꝛ pp quid: ꝛ ꝓpter id qꝺ videmus: quidem seoꝛsum in vnoquoqꝫ. Intelligere autem simul est: qm̃ in oĩbus sic est.

¶ Summa huius capituli hec est.

p̃ 2ª. **Fortuitoꝝ** nõ est scia per demr̃ationem. ꝓbaꝛ a ꝑori. Qm̃ oẽ scibile est necium: aut sic freqnter: fortuitum aũt extra hec sit. ꝓbaꝛ maioꝛ: qꝛ ois syll's demõstratiuꝰ: aut est per necias aut eꝫ q̃ sunt tanqꝫ frequẽter ꝓpõnes: ꝛ si ꝑmisse sunt necie ꝯclusio est necia: ꝛ si ꝑmisse sunt vt freqnter ꝯclusio vt freqnter ꝛc̃.

2ª ꝓ. ¶ Cognoscẽ ꝑ sensuꝫ nõ est scire. Probaꝛ a prioꝛi: qm̃ demõstrationes vliuꝫ sunt. Sẽtire aũt vlia nõ ꝯtingit: ꝓbatio huius scõi. Qm̃ lꝫ sensus talis huiꝰ ꝛ nõ huiꝰ alicuiꝰ sit: sẽtire tñ necẽ est h aliqd ꝛ vbi: ꝛ nũc: vle aũt ẽ vbiqꝫ ꝛc̃.

3ª ꝓ. ¶ Si ꝯtingẽt sentire triãgulũ duobꝰ rectis eq̃les hr̃e angulos: q̃reremus tñ demr̃ationẽ: ꝛ nõ sciremꝰ: sic qdam fatenꝛ: ꝓbaꝛ a ꝑori. Qm̃ sentire necẽ est singl'r: scia aũt est in cognoscẽdo vle. Decl'aꝛ 2º a signo: qm̃ si in luna existentes videremꝰ obiectã terrã nõ vtiqꝫ sciremꝰ vlem cãꝫ defectꝰ. ꝓbaꝛ: qꝛ sentiremꝰ ꝙ nũc deficit: sꝫ nõ pp qd oĩo. ꝓbaꝛ: qm̃ sensus nõ erat vlis: sꝫ ex ꝯsideratione multoꝝ singularium vle venantes: demr̃ationem facimus ꝛc̃.

4ª ꝓ. ¶ Demonstratio honoꝛabilioꝛ est sensibus ꝛ cognitionibꝰ quoꝛũcũqꝫ cã est. ꝓbatur a prioꝛi. Quoniam vniuersale honoꝛabile est: qꝛ causam ostendit ꝛc̃.

Rꝰta. ¶ Sunt q̃dꝫ reducta ad sensus defectũ in ꝓpositis: ita ꝙ si viderem̃ꝰ nõ q̃rerem̃ꝰ: nõ tanqꝫ scientes in vidẽdo: sꝫ tanqꝫ hñtes vle in eo ꝙ videmus. Primum pꝫ. Si videremus lumen ꝑtransiens vitruꝫ perfoꝛatũ ꝛc̃. Scõm ꝺo pꝫ: qꝛ videnꝛ seoꝛsum ea que sunt in vtroqꝫ vitro. Scire aũt est simul: qm̃ in omnibus sic est ꝛc̃.

¶ Series autem hec est.

Obiecti ipsiꝰ scie nãꝫ plene declaraturꝰ fortuituꝫ ꝛ sensibile ab eo excludere intẽdit ꝛ duo facit ꝑ nãqꝫ vnica ꝯne foꝛtuitũ expellit. 2º in toto residuo sensibile excludit tali oꝛdine. 2ª ꝯne directe illꝺ a scibili sepat. 3º aũt Heracliti imitatores arguit eoꝝ motiuum soluẽs. 4º sensui sciam prefert: foꝛte qꝛ altius sensu illi nihil nouerant: ꝛ vltimo alteri eoꝝ obiectioni tacite satisfaꝛ ꝛc̃.

ꝛc̃.t.c.8 **Circa** ea que dicunꝛ in pªꝯne ab Aristotele: ꝛ addita a. S. Tho. duo aduertẽda censeo. Primum est ꝙ doctrina tradita supius in caplis. 4º 6º ꝛ 9º de ꝓpõnibus de oĩ ꝛ necessarijs ꝛ sempiternis ex h textu auctoritatis robur trahit: exꝑsse siqdẽ distiguit Aristoteles hic: ꝓpõnes demr̃ationis in necias simpl'r ꝛ necias vt freqnter. ¶ Scõꝫ notãdũ est ꝙ. s. Tho. in his (que vt freqnꝛ fiunt) duplicẽ modũ demr̃andi tradit. Unũ in quo seruatur necẽitas simpl'r: ꝛ hic a posteriori oꝛdine gñonis ꝑori sũt oꝛdine nãe foꝛma ꝛ fine. s. incipit. Aliũ in quo nõ inuenꝛ neciũ simpl'r: sed vt frequẽter ꝛ hic opposito mõ se hꝫ: qꝛ incipit a ꝑoꝛibus via gñonis: ꝛ hic est modus de quo intelligẽda sunt que in supꝛadictis caplis dicta sunt.

[margin: ꝛc̃.t.c.15; ꝛc̃.t.c.22; cap 4º; ꝑ nõꝰ; t.6. sol.; aꝰ dub ij; caꝑ ꝛc̃]

Circa 2ãm ꝯnez aduertẽdũ est ꝙ in expõne rõnis adducte ad illius ꝓbationẽ. S. Tho. multũ a cõi sensu: ꝛ foꝛte lr̃a distat. in ꝑnª siqdẽ illius rõnis textus noster dicit. Si. n. est sensus talis huius ꝛ nõ huius: alicuius tñ sentire necẽ est: hoc aliqd ꝛ vbi ꝛ nũc exponit. S. Tho. ꝙ sensus cognoscit q̃le: ꝛ nõ s̃bam: ꝛ qꝛ q̃litates q̃ sentiũtur afficiũt singulares s̃bas in determinato loco ꝛ tpe: iõ sentire necẽ est hoc aliqd alicubi: ꝛ nũc ꝛc̃. Albertus aũt ꝛ oẽs (vt opinoꝛ) alij: lꝫ foꝛte inter se in mõ exponẽdi differant: in hũc tñ sensuꝫ ꝓrumpũt. s. ꝙ lꝫ sensus sit vlis: sentire tñ est singularis. Et foꝛte tãta est diuersitas oꝛta sensuũ pp varietatẽ trãslationũ: cuiꝰ signũ est qꝺ. S. Tho. legit illud assertiue. nos aũt ꝯditional'r legimꝰ vl' aduersatiue. Uideꝛ aũt mihi ꝙ intẽtioni Aristotelis in hoc loco magis seruiat 2ª expõ sanioꝛibus ꝺbis ꝓlata: qꝫ ꝑma. Qm̃ ex vlis ꝛ singularis cognitione ꝓcedit ad diuam oñdendaꝫ inter sciam ꝛ sensuꝫ: ꝛ nõ ex s̃be ꝛ accñtis cognitione. Utraqꝫ tñ expõ vera est: ꝛ pñt vniri ita ꝙ idẽ sonẽt quo ad vim rõnis. Si intelligamꝰ per s̃bam ꝛ qꝺ qd est ipsam cuiusqꝫ rei nãm: siue sit s̃be: siue accñtis nã: ꝛ ꝑ qualitates sensibiles intelligamus eas singularitatas ꝛ non quiditatiue. ꝛ s̃m hoc nulla dissensio ꝓcessiũ cõmissa est sed magna diuersitas expositionũ relinqtur. S. Tho. exponente negatiue ꝙ sensus sit ipsius qꝺ qd est seu vlis: ꝛ alijs exponẽtibus affirmatiue ꝯditional'r tñ: vel aduersatiue. Et lꝫ verba. S. Tho. ꝑª faciẽ supꝛa expositũ. sensum nõ ferant: diligẽter tñ inspecta illũ nõ respuũt: vt pꝫ ex eo ꝙ copulatiue addit qꝺ qd est ad s̃bam oĩ. Nõ enim obiectum per se sensus est s̃ba ꝛ qꝺ qd est. Insinuasse. n. ex hoc vĩ ꝙ de s̃ba ꝛ vl'r de qꝺ qd est loquebaꝛ. Hec aũt ideo dixerim vt oñderem nõ alienũ ab expõne. S. Tho. esse textum nr̃m: nec alienã a doctrina eius esse expõneꝫ alioꝝ. Uerum enim est qꝺ sensus ꝛ sentire. i. potẽtis sensitiua ꝛ eius hec opõ: differunt in hoc ꝙ sentire nõ terminatur nisi ad hoc certum singulare. (Uisus enim nunqꝫ videt quin hoc certum coloratuꝫ videat) ipsa aũt vis sensitiua nõ est determinata ad hoc vel illud definite sentiendum: sed vl'r põt hoc vel illud sentire. Oculus enim non est determinatus ad hoc magis qꝫ ad illud lucidũ videndum: sed põt qꝺcũqꝫ sibi lucidũ offeraꝛ videre: ꝛ pp hoc dĩ ꝙ sensus est vlis. sentire aũt est singulare. ¶ Sed hic ad euitationem erroꝝ ꝛ ꝓprietatẽ sermonis ẽ aduertendum ꝙ magni refert dicere. sensus puta oculus est coloris vlis: ꝛ dicere: oculus est coloris vl'r. Primum eniꝫ est falsum: qm̃ sonat ꝙ sensus obiectuꝫ ad qꝺ terminari põt est coloꝛ indutus vlitatem: qꝺ est impoẽ: hoc nãqꝫ est ꝓprium intellectus. Scõm aũt est verum: qm̃ visus nõ est determinatus ad hũc vel illũ coloꝛem vidẽdum: sed põt quẽcũqꝫ sibi oblatum coloꝛẽ videre. Unde hec tria sentire: sensus ꝛ intelligere siue scire: ita differunt ꝙ nullũ sentire in rerum nã inuenꝛ qn sit huius determinati singularis. Sensus aũt inuenꝛ ad mlt'a singularia indeterminatus: sed in vle non põt. scire aũt ad vle terminaꝛ. Et hoc intendit Aristoteles. dĩ. ꝙ ꝛ si sensus sit talis huius: ꝛ nõ huius: sentire tñ necesse est singulare. Propter quod notanter non dixit ꝛ si sensus sit vlis: sed ꝛ si sensus sit talis huius ꝛ non huius ꝛc̃. Intendens (per ly talis) obiectuꝫ quod qualitas est: ꝛ per ly huius ꝛ non huius: diuersa illius obiecti singularia vt profunde scrutatus est Albertus ꝛc̃. ac si diceret. lꝫ sensus sit obiecti non in vno tñ sed in pluribus singularibus: quod idem sonat cum eo qꝺ

vnico vocabulo diximus sed obiecti vl'r: et sm hunc sensum clare tota intentio Aristotelis habetur: nec aliqua ambiguitas oritur quomodo sensus sit vlis etc.

¶ De diuersitate principiorum in demonstrationibus. Capitulum. xxiiij.

Eadem aūt p̄ncipia esse oīum syllogismoꝝ impossibile est: p̄mum qdē lo gice speculātibus. Hi qdem .n. veri sunt syllogismi: alij autē falsi. Et si nāq; sit verū ex falsis syllogiçare sȝ semel h̄ fit: vt si .a. de .c. verū sit. mediū aūt .b. falsum. neq; enim .a. in .b. est: neq; .b. in .c. sȝ si harū media accipiant̄ ꝓpōnes falsē erūt: ex eo ꝙ oīs ꝯclusio falsa ex falsis est: vera aūt ex veris: altere aūt sunt vere et false. Postea neq; false ex eisdem sunt. Est .n. falsas adinuicē et ꝯrias et impossibile simul esse: vt iustitiam esse iniustitiā: aut timorem aut hoiem equū et bouē: aut eq̄le maius et minus ex oppositis aūt sic est. Neq; ēt verorum eadem p̄ncipia oīum sunt. alia enī mul torum gn̄e principia sunt: neq; ꝯueniūt vt vnitates punctis nō ꝯueniunt. Hec qdem enim non habent positionē: illa aūt habent. necesse aūt est in media ꝯuenire aut ad sursum: aut ad deorsum: aut ad hos interius habere: illos āt exterius terminoꝝ. Sed neq; cōmunium p̄ncipioꝝ possunt esse aliqua ex quibus oīa demōstrabunt̄. Dico aūt cōmunia vt oē affirmare et negare: gn̄a enī eoꝝ altera sunt: et alia qdem in quantitatibus. alia vō in qualitatibus sunt solis: cum quibus demonstrat̄ per cōmunia. Amplius p̄ncipia nō multo minora sunt conclusionibus p̄ncipia qdem enim ꝓpositiones sunt. ꝓpositiōes aūt assumpti termini aut immissi sunt. adhuc ꝯclusiones infinite sunt: termini aūt finiti. Amplius p̄ncipia hec quidem ex necessitate. alia vō ꝯtingentia. Sic igit̄ in intentione his habitis impossibile est eadem eē p̄ncipia: aut finita cum infinite sint cōclusiones. Si vō aliter quodāmodo dicat aliqs ꝙ hec qdem geometrie. alia vō syllogismoꝝ. alia aūt medicine: quid vtiq; erit aliud qd̄ dicitur: nisi ꝙ sunt principia sciarum: sed eadem dicere derisio est. qm̄ eadem eisdem eadē essent oīa .n. sic erunt eadem. At vō neq; qd̄ est ex oibus demonstrare qd̄libet hoꝝ est. nam hoc quare oīum eadem esse p̄ncipia. multum enim insipiens est. neq; enim in manifestis mathematicis: neq; in resolutione possibile est: imediate enim ꝓpositiones principia sunt. altera autē conclusio fit accepta ꝓpositione imediata. Si autem dicat aliquis primas imediatas ꝓpositiones esse p̄ncipia: vnum in vnoquoq; genere est. Si vō neq; ex oibus vt opus est demōstrari quodlibet neq; sic ex altera: quare erūt vniuscuiusq; scie altera. relinquit̄ igit̄ si ꝓxima sunt p̄ncipia oīum. Sed ex his quidē hec ex illis aūt illa. Manifestum aūt hoc est qm̄ non ꝯtingit. mōstratum est enim ꝙ altera p̄ncipia gn̄e sunt differentium genere. principia enim duplicia sunt ex quibus et circa que. ex quibus quidem igit̄ cōia sunt. que aūt sunt circa que ꝓpria sunt: vt numerus magnitudo:

¶ Summa huius capituli hec est.

Eadem esse principia oīum syllogismorum est impossibile. probat̄ dupliciter. primo logice multiplici ꝯclusione.

¶ Syllogismoꝝ veroꝝ et falsoꝝ nō sunt eadem p̄n^a. ꝓbat̄ a priori. Qr vere ex veris: false ex falsis ꝯnes sunt: altere aūt sunt ꝓpōnes vē et false.

¶ Si ꝯtingit ex falsis veꝝ syllogiçare: hoc tm̄ sel' fit. Declaratur: qm̄ in ꝓsyllogismis media illoꝝ ꝓpōnū assumētibus: pro oī false erunt p̄misse. ꝓbat̄ qr oīs ꝯclusio falsa ex falsis est. declarat̄ in terminis .a. primo .c. 3° vere aduniatis .b. medio vtriq; extremorum falso coniuncto.

¶ Syllogismoꝝ falsoꝝ nō sunt eadem principia. ꝓbat̄ a priori: qm̄ ꝯtingit falsas ꝯclusiones inter se cōtrarias: et incompossibiles esse: et ex positis sic sunt.

¶ Syllogismoꝝ veroꝝ nō sunt eadē p̄n^a. ꝓbat̄. p̄ qr diuersorum gn̄e: altera sunt p̄n^a nec ꝯuenirent: vt pȝ de vnitatibus ex punctis. Syllogismos aūt ex eisdē p̄ncipijs necē est: aut in media: aut in sursum: aut in deorsum ꝯuenire. ꝓbat̄: qm̄ hi h̄nt terminos medios interius. hi aūt exterius etc. 2° qm̄ nec aliq̄ cōia p̄n^a sunt ex qbus solis oīa demōstrari p̄nt. ꝓbat̄: qm̄ gn̄a entiū altera sunt: et p̄ncipia quātitatis solū: alia sunt a p̄ncipijs qualitatis solū: cū qbus per cōia fit demr̄atio. 3° qm̄ p̄n^a nō multo minora sunt ꝯnibus: qm̄ p̄n^a ꝓpōnes sunt: que termini aut assumpti: aut imissi sunt. ꝯnes aūt infinite sunt: illi termini finiti sunt. 4° qm̄ q̄dam p̄n^a sunt nec^a: et q̄dam ꝯtingētia etc. 2° ꝓbatur ꝯclusio p̄ncipalis multiplicē oppositi sensum destruendo: et p̄° qm̄ si tenēdo eadē oīū p̄n^a ꝯcedat̄ alia esse p̄n^a geometrie et medicine ꝯcedit̄ diuersa esse sciaꝝ p̄n^a: et ꝯn̄ter ridiculū est dicere ꝙ eadē sint: qm̄ cū eadē eisdem sint eadē. oīa essent eadē. 2° qm̄ si teneat̄ ex oibus syllogiçare qd̄cūq;: qd̄ est oīū querere p̄n^a eadē: multū insipiēs est. ꝓbat̄: qm̄ nec in manifestis doctrinis nec in resol'one hoc est possibile. ꝓbat̄: qm̄ altera fit: ꝯclusio accepta altera ꝓpositione imediata. p̄n^a .n. ꝓpōnes imediate sunt. 3° qr si aliquis dicat. p̄mas imediatas ꝓpōnes esse p̄n^a: sciat vnū in vnoquoq; gn̄e exigi etc. 4° qm̄ si nō ex oibus qd̄libet: sequit̄ ꝙ neq; erit ex alterius p̄ncipijs hec ꝓbare. Sed erunt vniuscuiusq; altera. 5° qm̄ si id qd̄ relinquit̄. s. p̄n^a oīum esse ꝓxima teneat̄ et cum hoc ex his hec. ex illis vō illa manifestum est: ꝙ hoc non ꝯtingit: qm̄ iam monstratum est: ꝙ diuum genere altera sint principia genere. p̄ncipia enim secundaria sunt ex quibus et circa qd̄: et illa cōmunia: ista propria sunt etc.

¶ Series autem hec est.

Quoniam scias p̄ncipioꝝ diuersitate distinxerat intendit in hoc ca° ostendere ꝙ impossibile sit oīum demr̄ationum eē eadem p̄n^a: et duo facit: qr p̄mo ostendit hoc logice facta distinctione syllogismoꝝ in veros et falsos: et eoꝝ inter se dicta triplici conclusione subseruiente: post quā p̄^{no} excludit obiectionem que cōtra

1ª ꝯ p̄n^lis

p^a ꝯ pticularis.

exclusio

2^a ꝯ pticularis.

3^a ꝯ pticularis.

illam fieri poterat. 2° ꝓbat p̄ncipalem ꝯclusionē qnque opposita sensus opinionis secludendo. Subdens postremo de quibus p̄ncipijs loquatur.

Circa rōnes adductas aduertēdum est: ꝙ lʒ absq̄ textus corruptione plurificari possint: qm̄ facile pꝫ tam p̄am q̄ʒ 3am in duas diuidi posse: visuʒ tn̄ est mihi ob reuerentiam diui Tho. ad euʒ reducē nūm: ꝛ q̄ʒuis 3a rō minus ꝯsideratib⁹ videat̄ male adunata: subtilr̄ tn̄ scrutantibus oppositū videbit̄. Ait nāq̄ʒ Alpharabi⁹ (ꝙ ꝑ multo plus) infinitus excessus apud ph̄os figtur: ꝛ silr̄ ꝑ nō multo minus: defect⁹ nō infinit⁹ denotat̄. Et ꝑꝑea in eadem rōne legi debet vtrūq̄ʒ. s. infinitas ꝯnum ꝛ nō multo minora p̄n̄a: ac si aperte dixisset: ꝙ p̄n̄a nō sunt infinite excessa ꝭm nūm ab ipsis ꝯnibus: sed ꝯnes sunt infinite. ꝗ ꝛ p̄n̄a sunt infinita: ꝛ ꝯñter nō sunt eadē oīuʒ: ꝛ ꝭm hec id qđ subdit̄. s. termini aūt sunt finiti aduersatiue legēdū est vt. S. Tho. exponit. ❡ Ad euidētiaʒ aūt nūi p̄ncipioꝝ. Sciendū est ꝙ q̄daʒ ꝓpōnes sunt p̄n̄a tm̄: q̄dā ꝯnes tm̄: q̄dam ꝯnes ꝛ p̄n̄a. Prime nāq̄ʒ ꝛ ꝓpōnes p̄n̄a sunt ꝛ nō conclusiones. aliter p̄ores haberent. vltime aūt ꝯnes: ꝛ non p̄n̄a: alr̄ posteriores haberent. medie aūt ꝛ p̄n̄a posterioꝝ ꝛ ꝯnes prioꝝ sunt. Et ꝭm hoc equalis est nūs p̄ncipiorum ꝛ ꝯnum in medijs: ꝛ tota inequalitas ꝯsistit in excessu extremoꝝ. Et ideo nam multo minora p̄n̄a ꝯnibus sunt. Si enim oēs medie ꝓpōnes ꝯnes essent ꝛ nō p̄n̄a: p̄ncipiate manerent paucissima. Nūc aūt (qꝛ vt dcm̄ est) in medijs non est inequalitas p̄n̄a ampliant̄ vsq̄ʒ ad vltimas ꝯnes: que qꝛ plures sunt q̄ʒ p̄e ꝓpōnes in quocunq̄ʒ ordine que p̄n̄a tm̄ sunt: ideo pauciora qdeʒ sunt p̄n̄a ꝯnibus: sed non multo: ꝛ hoc. S. Tho. dicit: lʒ libri incorrecti oppositū ostendant: ꝛ hoc Aristoteles intēdere vr̄ ibi assumens ꝙ principia ꝓpōnes sunt. ꝓpositiones aūt sunt termini aut imissi aut assumpti: quasi diceret: ꝙ ideo p̄ncipia nō sunt multo pauciora: qꝛ p̄n̄a nō solum sunt p̄e ꝓpositiones: sed ille q̄ sunt termini imissi in p̄figura aut assumpti 2a ꝛ 3a. i. sed ēt inter p̄n̄a ānumerant̄ oēs p̄missi: que ex terminis imissis aut assumptis fiunt: ꝛ est siqdem predicatio causalis terminoꝝ de propositionibus ꝛ non identica ꝛc̄.

Circa p̄am rōnem scdi ꝓcessus: esset q̄rendum qđ veritatis h̄eat illa maxima. s. eadē eisdem sunt eadē sed qm̄ p̄ntis negocij limites exit sufficiat pro nūc ꝙ itelligit̄ co mō idētitatis inter se extrema adunari quo in 3° vnū sunt: vt si in vno sint eadē gn̄e inter se eadē gn̄ice sūt: ꝛ sic de alijs: ꝛ hoc sufficit Aristo. intētioni in hoc loco: qm̄ nihil aliud intendit nisi deducere ad hoc ꝙ oēs conclusiones essent eedem gn̄e: si principia eadē haberēt ꝛc̄.

Circa totum 2m ꝓcessum. q analeticus a. S. Tho. dr̄: ad demr̄ationū p̄n̄a descēdit. illo nāq̄ʒ Aristo. ꝓbat nō eadē esse p̄n̄a oīum demr̄ationuʒ: aduertēdum est: ꝙ lʒ nouo mō introductus videat̄ a nobis textus in eius suma atq̄ʒ serie: nō tn̄ falso aut extorte aut icōgrue distinctus appetitimo qm̄ mens mea multis diebus inquieta ꝛ sollicita erat circa huius textus ordinē ꝛ sensuʒ: adeo: vt de eius claro intuitu desperarē: tādeʒ mutuo acceptis cōmentarijs Boetij: que nō nisi in p̄n̄o. ꝛ hinc vidi: excitata est in me expō supradicta: ꝛ nūc declaranda: non ꝙ ex Boetio illaʒ sumpserim: sʒ ꝙ ex qbusdā eius ṽbis cōmota sunt ph̄ātasmata sic ꝛc̄. Imaginādū ergo ex sex modis aliquos dicē posse: oīum demr̄ationū eadē esse. p̄n̄a. p̄mo absolute: ꝛ hūc sensuʒ añq̄ʒ hūc ꝭm ꝓcessuʒ aggrediatur Aristo. destruxit. 2° sophistice vt dicat̄ alia eē p̄n̄a medicine ꝛ alia t heroice: qꝛ m̄ tam hec q̄ʒ illa sunt p̄n̄a: iō oīum eadē sunt p̄n̄a: ꝛ hūc sensuʒ in p̄n̄o huius scdi ꝓcessus elidit. 3° vt qꝛ ex oibus ꝯneʒ q̄ʒlibet ꝯr̄ari posse tenet̄. iō eadem oīum dicunt̄ eadē p̄n̄a: ꝛ hūc sensuʒ 2° loco excludit. 4° vt qꝛ ex p̄mis dignitatibus oia demr̄ant̄: iō oīum p̄n̄a eadem dicant̄: ꝛ hunc sensum 3° loco remouet. 5° vt qꝛ ex quolibet oia demōstrari teneant̄: ideo oīum eadeʒ p̄n̄a dicantur: ꝛ hunc sensum 4° loco destruit. 6° vt qꝛ oīum p̄n̄a proxima esse credat̄: ideo oīum eadem principia dicant̄: ꝛ hunc sensum 5° loco repellit. Si aūt alicui hec non placent: inueniat melius pro se ꝛ pro me.

❡ De comparatione scientie ad alios habitus intellectus. Caplm xxv.

Scibile aūt ꝛ scia differūt ab opinabili ꝛ opinione. qm̄ scia vlis ꝛ ꝑ necīa est. Necīum aūt nō cōtingit aliter se habere. Sūt aūt q̄dam vera ꝯtingentia aliter se habere. Manifestū igit̄ est ꝙ circa hec scia nō est. eēt. n. vtiq̄ʒ impole aliter se habere: possibilia alr̄ se habere. At ṽo neq̄ʒ intellectus. dico. n. intellectū p̄ncipiū scie: neq̄ʒ enī scia est indemōstrabilis. hec aūt opinio est immediate ꝓpōnis. verus est. n. itellectus ꝛ scia ꝛ opinio ꝛ qđ per hoc dr̄. Quare relinqt̄ opinionem eē circa verū aut qdē falsuʒ: sʒ ꝯtingēs est ꝛ aliter se habere. hec aūt est acceptio immediate ꝓpōnis: ꝛ nō necīe. Et ꝯfessum aūt est sic apparētibus: opio q̄ʒ. n. incertū est ꝛ nā huiusmodi est. Adhuc aūt nullus opinat̄ ꝓbare. cū opinetur impole aliter se habere: sed scire: sed aliqñ qdem eē sic: sed tn̄ nihil alter ꝓhibet tūc probare: tanq̄ʒ huiusmodi qdē opinionē eē: sed necessarij sciam: Qualr̄ igit̄ est idē opinari scire: ꝛ q̄re nō erit opinio scia: ꝛ siquis posuerit esse: aut nihil ꝯtingere opinari cōsequetur quod hoc qdem sciēs. ille ṽo opinās per media: quousq̄ʒ ad imediata veniat: q̄re siqdeʒ ille sciuit: ꝛ opinās sciuit: sicut. n. ꝛ qꝛ est opinari ꝛ ꝑꝑ quid: hoc aūt mediuʒ est. Aut siqdem sic arbitrat̄ nō ꝯtingentia aliter se habere: sicut habent diffinitiones per quas sunt demr̄ationes: nō opinabit̄: sed sciet. Si aūt vera qdem esse: nō tn̄ hoc ipsis inesse ꝭm substātiā ꝛ speciem opinabit̄ ꝛ nō sciet vere: ꝛ qꝛ: ꝛ ꝑꝑ quid: siquidem per imediata opinabit̄. Si ṽo nō ꝑ imediata solum ipsum quia: opinabit̄. Eiusdem aūt opinio ꝛ scia non penitus est. Et sicut falsa ꝛ vera eiusdem quodāmodo est. sic ꝛ scia ꝛ opinio eiusdem: ꝛ opinionem enim veraʒ ꝛ falsam: sicut dicunt qdam eiusdem esse: inconuenientia: accidit appetere alia ꝛ non opinari qđ opinatur falso. Qm̄ aūt ideʒ multipliciter dicitur est sicut ꝯtingit. est aūt sicut nō: cōmensuratum enim esse diametrum coste vere opinari inconueniens est: sed ꝙ diametros circa quam sunt opiniones idē: sic eiusdē est: sed ꝙ aliquid erat eē vnicuiq̄ʒ ꝭm rōneʒ nō ideʒ est.

t. c. 44.

Similr aut͂ ⁊ scia ⁊ opinio eiusdē est: hoc qdē enim sic aīal est: q̄ nō est ꝯtingere nō eē aīal: sz illa qdem qd̄ est ꝯtingere: vt si hoc qdez quod vere hois. illa v̄o hominis est qdem: nō autē veri hois. idem enim est: q2 hō. hoc aut͂ nō sic idem. Manifestum aut͂ ex his est q̄ neq3 opinari simul idez ⁊ scire ꝯtingit simul eniz vtiq3 haberet opinionem aliter habendi ⁊ nō aliter idem esse: qd̄ vere nō ꝯtingit. In alio .n. vnūquodq3 eē ꝯtingit eiusdē: sicut dictum: est sed in eodem nihil sic potest esse: habere eniz opinionem simul vt q̄ hō esset q̄ vere est animal. hoc eniz sic ꝯtingere. Reliqua aut͂ quomodo opz distribuere in rōnem ⁊ intellectum ⁊ sciētiam ⁊ artem: ⁊ prudentiam ⁊ sapientiam hec quidem philosophie. illa v̄o ethice speculationis magis sunt. Sollertia aut͂ est subtilitas quedam in nō perspecto tpe medij inueniendi: vt si aliquis videns q̄ splendorem semper habet a sole luna statim itellexit: pp quid hoc fit: q2 pp id q̄ illustrat͂ a sole aut disputantem cū diuite cognouit qm̄ accōmodatus est: aut pp id qd̄ quidem amici sunt: q2 inimici eiusdē sunt: oēs enim causas medias videns cognouit ⁊ vltimas splendidū eē ad solem sit in quo a. lucere a sole. b. luna. c. inest autem lune quidem. c. qd̄ ipsi inest. b. qd̄ est lucere a sole ipsi aut͂. b. a. qd̄ est hoc esse splendidum a quo splēdor: quare ⁊ ipsi. c. a. per. b.

¶ Summa huius capituli hec est.

ꝯ pn̄tis

Scibile ⁊ scia differūt ab opiabili ⁊ opinione ⁊c̄. Probat͂ tripl̄r. Primo a p̄ori: qm̄ itellect⁹: scia: ⁊ opio: ⁊ q̄ p hec dr̄ vera sūt. Sz nec scia veroꝝ ꝯtingētiū est: qm̄ vīr ⁊ pernecīa est: ⁊ ꝯsiter si eēt ꝯtingētiuz: īmpoēe se al̄r hīe esset poēe al̄r se hīe: nec intellectus pn̄m scie veroꝝ ꝯtingētiuz est: qm̄ scia indemōstrabilis est. pbatur: qm̄ acceptio est imediate ꝓpōnis. opinio aut͂ circa veruz ⁊ falsuz est: ꝯtingēs aliter se hīe ⁊c̄. ⁊ ipsa est acceptio imediate ꝓpōnis ⁊ nō necē. Scd̄o qm̄ ꝯsentaneū est apparentibus. opinio enim sonat incertuz qd. ⁊ nām h9. Tertio qm̄ nullus arbitratur opinari cum existimat īmpoēe aliter esse: sed potius scire: ⁊ per oppositū existimans posse aliter esse arbitratur se opinari ⁊c̄. tanq̄ scia sit necessariȷ̄ ⁊ opinio contingentis ⁊c̄.

Qō p̄a ¶ Qualiter est idem opinari ⁊ scire ⁊c̄.

Qō 2a ¶ Qualiter non erunt idem opinio ⁊ scientia.

p̄ p̄a qōe ¶ Si quis posuerit omne opinari: aut saltem nihil esse scitum: q̄ non contingit opinari.

p 2a qōe ¶ Consequenter ⁊ sciens ⁊ opinans per media quousq3 imediata veniant. probatur: qm̄ est opinari ⁊ q2 ⁊ ꝓpter quid. qd̄ medium sonat. opinans ergo scitiit ⁊c̄.

solo 2e qōnis. ¶ Si arbitrabit͂ nō ꝯtingentia al̄r se hīe sicut se hn̄t diffinitiones per quas fiūt demr̄ationes: nō opinabit͂. sz sciet si aut͂ vera qdem: nō tn̄ hec eis inesse fm̄ sbam: vel fm̄ speciem non sciet vere: sz opinabitur: q2 ⁊ ꝓpter quid. Si. n. per imediata: ꝓpter quid: ⁊ si per non imediata. q2 ⁊c̄.

solo p̄e qōnis. ¶ Sicut opinio vera ⁊ falsa nō eiusdē penitus: sz eiusdez quodāmō sūt: sic ⁊ scia ⁊ opinio nō eiusdē penit⁹: sz eiusdē quodāmō sunt: declarant͂ singula. Et p p̄o ps pmi: qm̄ eiusdem fm̄ sbm ⁊ rōnem: opinionē verā ⁊ falsaz esse: sic dicunt qdaz: multa incōueniētia inducit: ⁊ h. s. nō opinari qd̄ opinat͂ falso. 2o 2a pa pmi. Qm̄ idem multipl̄r dr̄: ⁊ fm̄ vnuz modū idētitatis ꝯtingit: ⁊ fm̄ aliū. nō eiusdē. n. fm̄ subm ꝯtingit verā ⁊ falsam eē. eiusdē aut͂ fm̄ qd̄ vnicuiq3 causat esse fm̄ rōnem nō ꝯtingit. Sic̄ diametrū cōmēsurabilē eē: nō ꝯtingit vere opinari: sz de diametro circa qd̄ opiniones sunt: ꝯtingit vere opinari. 3o pncipale intentū. 2o ꝓpositū. s. q̄ scia ⁊ opinio nō sunt eiusdē oīno: sz quodāmō: sicut ⁊c̄. qm̄ scia est alicui⁹ qd̄ sit tale ex necīte puta q̄ hō sit id qd̄ vere hois est. opinio v̄o q̄ si tale: sed non ex necītate. sed cōtingat aliter se habere: puta q̄ hō sit qd̄ non vere hois est. ⁊ sic sunt eiusdem scia ⁊ opinio: q2 hois: sed non omnino: q2 non eadem ratione.

¶ Non ꝯtingit simul eiusdē idem scire ⁊ opinari. pbatur: qm̄ simul idem hēt opinionez eiusdem: aliter hn̄di: ⁊ nō aliter hn̄di: qd̄ est impossibile: vt q̄ hō esset qd̄ vere est animal: ⁊ contingat non esse animal ⁊c̄. Co2o 3

¶ In alio ⁊ alio contingit esse scientiam ⁊ opinionez eiusdem sicut dictum est ⁊c̄. cor° 2° 3

¶ Quomodo oporteat distribuere in rōnem ⁊ intellectū: ⁊ artem ⁊ prudentiam ⁊ sciam: ⁊ sapientiam: hec qdem phyce. illa v̄o ethice speculationis magis sunt ⁊c̄. exclusio

¶ Sollertia est subtilitas quedā in nō prospecto tpe medij ⁊c̄. vt videns q̄ luna semp ꝯuersa ad solē lumē hz: statim intellexit pp qd: q2. s. illustrat͂ a sole. Et vidēs disputantem cū diuite cognouit: q2 accōmodatū est. Et vidēa. inimicos: amicos cognouit: q2 inimici eiusdē declat͂ diffinitio: qm̄ sollers oēs cās medias vidēs: cognouit ⁊ vltimas ordinat͂ aut͂ mediū sollertis iuxta pn̄m exēplū in syllogismo in terminis. a. p̄. b. medio. ⁊. c. 3o in p p̄e ⁊c̄. Diffō

¶ Series autem hec est.

Intendens distinguere sciam ab alijs habitib⁹ intellect⁹: tria facit. Primo distiguit ipsam ⁊ eius obiectuz ab opinione ⁊ suo obiecto. Scd̄o circa eoꝝ distinctionē qōnes duas mouet ⁊ soluit vt ordinauimus: addēs duas ānexas q̄nes ꝯsiderātes sciam ⁊ opinionem in ordine ad opinantes ⁊ scicntes. Tertio p excusando se ad declaratione distinctionis scie ab alijs habitibus intellectus de sollertia determinat diffinitiue exemplariter declarans in diuersis reꝝ ordinibus ⁊c̄.

Circa pn̄m capli vbi assignat͂ dr̄ia inter sciam ⁊ opinionem ex necītate ⁊ ꝯtingentia ⁊c̄. Dubitat͂ dupliciter. Primo q2 nō apparet veruz: q̄ scia ⁊ opinio differant pp hoc q̄ scie obiectum sit veꝝ necīum: opinionis aut͂ veꝝ ꝯtingēs: vt in l̄ra dr̄. Experimur nāq3 q̄ mltaꝝ opinionum obiecta sunt vera necīa: vt pz in opinionib⁹ oppositis De corpoꝝ celestium mā motibus ⁊c̄. Luz. n. oporteat ꝯdictionis alteram partem esse veraz: necē est alteram veri necessariȷ̄ esse: qm̄ ibi nihil ꝯtingens est ⁊c̄.

Scd̄o q2. S. Tho. in p̄a 2e. q. 67. expresse determinat q̄ scia ⁊ opinio nō differunt ex parte obiecti: nec ex pte medij: sed ex parte subiecti. Aristoteles aut͂ hic ex parte obiecti dr̄iam inter eas ponit ⁊c̄. ¶ Ad euidētiā huius dubitationis: qm̄ facilis nō est. Primo dd̄m est absolute qd tenendum sit de dr̄ia inter sciaz ⁊ opinionem. Deinde qd intendat hic Aristoteles: ⁊ quō. S. Tho. non dissentit ab eo. Ut aut͂ certa cognitione pcipiat͂ qd̄ intendimus a quid nois est incboandum. Opinio vt in textu dr̄ incertam cognitionem sonat. Incertaz aut͂ nō q̄ ita ambigua sit: q̄ ad neutram partem ꝯdictionis decliner: sed q2 ita alteram partem ꝯtradictionis cognoscit: vt de opposita veritate formidet. tales siqdem nos esse experimur opinantes. Sciētia aut͂ (extēso vocabulo) ad cognitionē pn̄ p̄a 2e. q. 67. arti. 3. c.

exploꝝ imediatoꝝ: certaz vnius partis ɔ̃dictionis cognitionem sonat: adeo vt de oppositi possibilitate nulla etiã suspicio relinquatᷣ. Certitudo aũt in cognitione: non nisi ex cogniti euidẽtia est. Infra limites siqdem intellectus ꝛ eoꝝ que ipsum pficiũt discurrẽdo nulla alia cã certitudinis in cognitione inuenitᷣ. nisi pdicta. Nec mihi aliquis obijciat certitudinez fidei nõ eẽ ex euidẽtia obiecti. Qm̃ talis certitudo nõ est intellectus vt sic: sed vt stat sub imperio voluntatis: pp qd̃ fides inter ṽtutes intellectuales numerari nõ põt ꝛc̃. Ex euidẽtia igitᷣ cogniti certitudo intellectualis est: ꝛ ɔ̃siter ex ineuidentia incertitudo: ꝛ qm̃ euidentia alicuius cõplexi dupl'r ɔ̃tingit. s. vel ex ppriis terminis: vt pz in p̃mis p̃ncipijs: ꝛ ex alicuius necia ɔ̃nexione visa: ad p̃ p̃n: ideo ois cognitio certa: vel est circa p̃n ex terminis nota: vel ɔ̃nes: in illa resolubiles: ꝛ resolutas ꝛc̃. In euidentia aũt alicuius cõplexi: qm̃ per p̃uationem eoꝝ que euidẽtiam faciunt: sic multipl'r etiam cõtingit: vt pz de suspicione ꝛ estimatione: ꝛ opinione: vt

in phe° hui⁹. i.

S. Tho. in phe° huius libri dilucide docet. In opinione fit: ex eo q vel termini ipsi ppõnis: vel ɔ̃nexio ɔ̃nis: ad ppositiones alias: que certe sunt: p se ferũt alterã ɔ̃dictionis partem determinatã: alterã deijciẽdo: sz nõ necio ꝛc̃. Differunt ergo scia ꝛ opinio: penes euidentiaz ꝛ ineuidẽtiam obiecti: ita q euidentia sciam facit. ineuidentia ãt (talis) opinionem. Notãter aũt dico (ineuidẽtia talis) ppter duo. Primo qꝛ nõ ois ineuidẽtia opinionẽ facit: sed aliq̃ suspitionẽ: aliqua existimationẽ: vt dcm̃ est. Scdo qꝛ nõ intelligo ineuidẽtiam p̃uatiue facere opinionẽ: sed ineuidentiam ɔ̃rie: euz enim oẽ manifestatiuũ luminis rõnem habeat. pp qd̃ ꝛ ipse medius terminus lumen ɔ̃nis dr. imaginor q lumen quo clareqʒ quecũqʒ cognoscuntᷣ: latitudinem nõ paruaz habeat. ꝛ q fm eius diuersaz participationem: diuersimode res pateant intellectui. Ita q quedaz sunt que tm̃ in se luminis: seu manifestatiui hñt: q euidentia intellectui sunt per se: vt p̃n°. Quedam per reductionem ad alia vt eoꝝ ɔ̃nea ꝛc̃. Quedã adeo parũ hñt luminis: vt ad euidẽtiam nõ sufficiat. sufficiat tñ ad determinationem intellectus ad vnã partez: qd̃ est ipm relinquẽ cum formidine alterius. ꝛ hec sunt opinabilia. Quedam adhuc minus hñt: ita vt nec ad vnã partez determinent. lz magis inclinẽt ad hãc q̃z illaz: vt suspicabilia. Quedã adhuc minus ꝛc̃. Talis ergo gradus luminis seu manifestatiui vel ineuidẽtie seu obscuritatis opionez facit. Et qm̃ talis ineuidẽtia oritᷣ qñqʒ ex nã ipsius rei cognite. qñ. s. ipsum cõplexuz ɔ̃tingens est: nullo enim mõ in cõplexo ɔ̃tingenti inuenitᷣ aliqd. vñ sue ɔ̃p'onis euidẽtia ondi possit: qm̃ nec termini eius tale manifestatiuũ eẽ pñt: nec aliqd̃ mediũ: qm̃ ɔ̃tingẽs est. Qñqʒ aũt oritᷣ talis ineuidentia est modica participatione luminis intellectus dum vel ppriis terminoꝝ ɔ̃ceptibus vel medijs necessarijs carere ɔ̃tingit: vel male ordinãt media: vel acies intellect⁹ nõ figitᷣ: pp phãtasmatis motũ ꝛc̃. Ideo opinio põt esse de ɔ̃tingentibus: ꝛ de necessarijs: lz diuersimode: qꝛ de ɔ̃tingentibus est pp ipsius obiecti nãm. que sciri non patitᷣ. De necessarijs aũt pp ipsius intellectus defectum. ¶ Ad Aristotelis ṽo intẽtum descendẽdo dr. q qꝛ opinabile tali ineuidẽtia ɔ̃stat. ꝛ duplex est: qd̃dã ex sui nãt: qd̃. s. ex nã sua nõ põt eẽ euidẽs: vt cõplexum ɔ̃tingẽs. ꝛ qd̃dam ex pte intellectus: qd̃. s. lz ex se euidens eẽ possit: huic tñ ꝛ illi ineuidẽs ꝛ icertũ est ꝛc̃. vt cõplexũ neciũ ꝛc̃. Ita de opinione dupl'r loq ɔ̃tingit. Uno mõ in ordine ad ipsum opinabile fm se. Alio mõ in ordine etiã ad opinabile quo ad nos ꝛc̃. Et si sustinẽ volumus Aristotelẽ locutum fuisse de opione in ordine ad opinabile fm se: necessarium ꝛ ɔ̃tingẽs no aliter sumere opz ex parte obiecti: ꝛ dcm̃ est fm ipsum. q opinio differt a scia. qꝛ scientia est veri necessarij: opinio aũt veri ɔ̃tingentis. ꝛ ɔ̃nter etiam falsi: qꝛ veruz ɔ̃tingens mutabile est in falsuz ꝛc̃. ꝛ sil'r cuz dixit. q opinio est acceptio ppõnis imediate: nõ necie: intelligenda est ɔ̃tingentis ꝛc̃. Si aũt sustinẽ volumus q sermo Aristotelis sit de opinione vtroqʒ mõ. tũc ɔ̃fundius dicta Aristotelis intelligere opz. ꝛ diligenter aduertere: q Aristoteles ineuidẽtiaz qua diximus circũloqtᷣ per ly ɔ̃tingẽs aliter se hr̃e: ꝛ euidẽtiã p ly neciũ ꝛc̃. intelligẽs per neciuz. neciũm in se: ꝛ in cognitione nostra (ꝛ per ɔ̃tingens ṽo) ɔ̃tingens in se. vel in apparentia ꝛc̃. ita q scia differt ab opione in hoc q scientia est veri necessarij: vtroqʒ mõ. i. q nõ solum sit neciũm: sed etiam sit visa sua necitas. Opinio aũt est ɔ̃tingentis: altero mõ. i. vl' ppõnis ɔ̃tingentis: vel nec eẽ ɔ̃tingenter. ꝛ merito: qꝛ malũ ɔ̃surgit ex particularibus defectibus: bonũ aũt ex cã integra: ꝛ hic sensus est magis digt⁹ Aristotele: qm̃ enucleat opionis nãm. Uñ magnus Albertus dicit. q aduerbialiter accipiẽduz est ly. nõ necie: cum in textu dr̃ q opinio est acceptio ppõnis imediate nõ necie. Et. S. Tho. dicit in expositione: q opinio de his est que accipiuntᷣ: vt contingentia aliter se hr̃e siue sint talia: siue nõ ꝛc̃. Nec ptermittendum est q opinabile accipi: seu cognosci vt cõtingens põt dupl'r intelligi. Uno mõ: vt (ɔ̃tingẽtia) ɔ̃currat: vt ɔ̃ditio cognita opinabilis: ꝛ hoc mõ falsuz est oportere opinabile apparere vt ɔ̃tingẽs: nec hoc intellexim⁹ cum diximus opinabile oportere eẽ ɔ̃tingẽs in apparentia saltem: qm̃ fm hunc sensum opinio vera de necessarijs esset: nõ soluz diminuta cognitio: sed falsa apphẽsio: qm̃ apphenderet neciũm posse aliter se hr̃e ꝛc̃. Alio mõ põt intelligi vt ɔ̃tingentia ɔ̃curràt vt modus cognitiõis seu euidentie. Et hic sensus est verus ꝛ intentus. ¶ Uerus qdem: qꝛ opinãs cõplexuz sibi obiectũ quãtumcũqʒ sit neciũm in se cognoscit ɔ̃tingẽter. i. apphendit tali claritate: qua vr̃ hoc sic esse: sed nõ vr̃ q non possit aliter esse ꝛc̃. ita q sicut ipsum cõplexũ diuiditᷣ per neciũm ꝛ contingens: ita etiam cognitio seu claritas eius distinguitur in cognitionem per modũ necessarij: ꝛ per modũ ɔ̃tingẽtis: ꝛ illa vocatᷣ claritas necia: que ondit sic eẽ ꝛ non posse aliter eẽ: illa aũt ɔ̃tingens que lz ondat sic eẽ: nõ tñ ita quin possit aliter esse. ¶ Intentus aũt. qm̃ per hoc vl'r ꝛ primo differunt scia ꝛ opinio (vt dcm̃ iam est) qꝛ scientia necio attingit obiectum suũ. opinio ṽo ɔ̃tingẽter ꝛc̃. Et fm hoc pz quid respõdendum sit p̃me rõni dubitãdi. dicendum est enim q Aristoteles distinxit opionez ꝛ scientiam: nõ ex ɔ̃tingentia: ꝛ necitate obiecti absolute: sed ex ɔ̃tingentia ꝛ necitate eoꝝ in cognitione seu apparentia. Posset quoqʒ ꝛ forte nõ male dici q in p̃n° capli Aristoteles sepauit opinabile fm se: ab ipso fm se scibili: ꝛ opinionẽ a scia: in ordine ad opinabile ꝛ scibile absolute: ꝛ postmodum in pcessu capli insinuauit vliorem diĩã quaz diximus ꝛc̃. Ad id ṽo qd̃ dissensionem inter Aristotelez ꝛ. S. Tho. inducit dr̃ q nulla est inter eoꝝ dicta ɔ̃dictio: qm̃. S. Tho. de opione vl'r locut⁹ est: siue ex parte obiecti: siue cognoscentis: siue aliũde ɔ̃tingat. ꝛ dixit q nõ distinguitur a scia ex parte obiecti fm se sumpti: qꝛ scia de necessarijs est: ꝛ opinio de necessarijs eẽ põt. nec ex parte medij fm se sumpti: qꝛ qñqʒ idẽ mediũ si clare videatᷣ ɔ̃nexum ɔ̃ni: facit sciam: ꝛ si nõ ita: clare facit opinionez: sed ex parte subiecti. qꝛ scientia includit euidentiã absqʒ formidine: opinio claritatem quãdam cum formidine alterius partis. qd̃ nihil aliud est dicere: q̃z dicere: q differunt ex hoc q obiectum scientie necessariũ est nõ solum in se. sed in sua apparẽtia obiectum ṽo opionis est contingens vel in se: vel in sua apparẽtia: vt Aristoteles dixit: appellauit aũt. S. Tho. diĩã hãc ex pte subiecti: ꝛ nõ ex parte obiecti: nec medij: qꝛ nec ex diuersitate obiectis

nec

nec ex diuersitate medij. vl'r prouenit. sed semp est ex diuersitate tali modi cognoscēdi: que ex pte subiecti se tenet: ⁊ quoniam formale in opinione est: ꝙ contingēter: seu cum formidine cognitio habeatur ⁊c.

Circa illā ꝓpōnē assumptā in textu. s. ꝙ verus est intellectus ⁊ scia: ⁊ opinio: ⁊ qđ per hec dr̄: plura notāda sunt. ¶ Primū est ꝙ ꝗtuor illa vera q̄ ponit: dissil'r veritatē hn̄t. Alia. n. rōne verū est: ꝙ dr̄ per sciam ⁊ intellectū ⁊ opinionē: ⁊ aliter ipsa scia ⁊ opinio ⁊ intellectus: illud. n. est verū: q2 ipm est tale. hec vero qm̄ illius sunt cogscitiua ⁊c. Sȝ qm̄ alteri⁹ negocij h̄ est: alibi differēdū reor. ¶ Scđm ē ꝙ notāter Ari^{les} dixit. ⁊ qđ per hec dr̄: ⁊ nō dixit: ⁊ subm eorū vel aliqa h⁹: qm̄ res de quibus sunt h⁹ habitus pn̄t ꝯsiderari dupl'r. Uno mō in se ipsis: ⁊ sic cū compl'one careāt: eo ꝙ extra aiam nulla cōplexio est. veritatē q̄ꝗ necē est nō habeāt. Alio mō considerātur: vt stāt sub scđa opatione intellectus: ⁊ sic cōpl'onem quādā sortiunt': ⁊ veritatē aut falsitatē adipisci necesse est ⁊c. Et sil'r ꝑdicti habit⁹ hn̄t duos terminos. vnū ad quē ꝓxime terminant': ⁊ hic ē cōplexū qđdā: qđ obiectū eorū dr̄: ⁊ alterū quē vltimo attigūt. i. mediāte illo ꝓximo: ⁊ illa ē res incōplexa. s. eē subiecti: sȝ suas passiones ⁊c. Et pp̄ h̄ dr̄: ꝙ aliud ē obm: ⁊ aliud subm scie ⁊c. Quia ergo talis dr̄ia in h⁹ negligēda non est. iō Aristoteles notāter dixit ꝙ verū est (⁊ qđ ꝑ hec dr̄) qm̄ h̄ sonat: cōplexum qđ obiectū est: ⁊ nō res ipsas absolute: nō. n. dicūtur res nisi ad cōplexionē reducte: nisi forte in ꝯ̄ma opatione intellectus qđ ꝓpositū nō ipedit ⁊c. ¶ Tertiū est ꝙ cū dr̄ opinionē eē veri: vel suspēsiue suscipiēdū ē: expectādo subiectā determinationem: qualis veri sit: q2 ꝯtingētis. ⁊ iō veri ⁊ falsi ⁊c. vel q2 oia appetūt bonum. ⁊ bonū intellectus ꝯstat eē verū. opinionē esse veri: intelligendum est per se: qm̄ falsi est per accidēs ⁊c.

Circa solutionē scđe qōnis. Aduertendū est ꝙ ex ea clare h̄r dr̄ia opinionis ⁊ scie: ex parte subiecti: quā supra diximus. qm̄ hinc h̄r ꝙ scia ⁊ opinio differūt per arbitrari ⁊ non arbitrari. ⁊ fuit adeo itētus Aristoteles hoc in loco vt insinuaret hanc dr̄iam: vt ꝑtermisisse videat' sciam reqrere necessitatē in obiecto: dū eam tacuit: qm̄ clarū hoc erat: ⁊ (pp̄ hoc) vt dictū est: nō differt ꝑmo ab opinione. sed per euidētiā ⁊ ineuidētiam.

Circa id qđ dr̄ in sol'one ꝑme qōnis. s. ꝙ nō de eodē penitus sunt opinio vera ⁊ falsa: ⁊ illā ꝯ̄niam q̄ ibi sit. s. si oīno eiusdē eēt opinio vera ⁊ falsa: nō opinaretur: q falso opinaret'. ¶ Dubitat'. q2 nō solū d̄ eadē re: sed de eodē enūtiabili nō icōuenit aliquē h̄re verā opinionē: ⁊ aliquē alterā falsā. de h̄. n. enūtiabili epiciclos eē. cū due sint opiones ꝯ̄dictorie opposite: necē ē alterā eē verā ⁊ alterā falsā. ¶ Et ꝯfirmat'. q2 nisi opinio vera ⁊ falsa eēnt circa oīno idē. sȝ solū circa idē subm: vt i l'ra dr̄ opiniones opposite nō eēt incōpossibiles: q2 sȝ diuersa respicerēt vnū subm ⁊c. ¶ Ad h̄ dr̄ ꝙ q2 opinionē eē alicuius nihil aliud ē q̄ȝ illud eē opinatū vel opinabile. ⁊ opinionē verā eē alicuius: nihil aliud ē q̄ȝ illud opinatum eē verū: ⁊ opinionē falsā eē alicui⁹ nihil aliud est q̄ȝ illud opinatū eē falsum: ꝯ̄nā est ꝙ opinionē verā ⁊ falsam eē oino eiusdē: nihil aliud sonat q̄ȝ ꝙ idē oīo opinabile sit simul verū ⁊ falsū. Hoc aūt cū manifeste ipossibile sit: relinqtur ꝙ impol'e sit oino eiusdem obiecti eē opinionē verā ⁊ falsam: lȝ possit eē eiusdē subiecti ⁊c. Ualet aūt ꝯ̄ntia illa: q2 si oino eiusdē obiecti eēt opinio vera ⁊ falsa: veritas opīonis nō attēderet' ꝑm adeq̄tionē: vl' cōformitatē ad sic eē in re: vt opinio dicit. sȝ ꝯsisteret in apparētia: ⁊ tūc qđcūq̄ȝ appareret eēt verū: ⁊ q2 qlibet opinat' ꝑm ꝙ sibi apparet: qlibet opinio eēt vera. ⁊ ꝯ̄nr nulla eēt opinio falsa. ⁊ ꝯ̄nr q opinat' falso. nō opinaret': sic si nullus hō esset albus: q cūq̄ȝ h̄ret albedinē: nō eēt homo ⁊c. ¶ Ad arg^{m} in oppo^{m} dr̄. ꝙ cū idē sit iudiciū de oppositione ⁊ veritate ⁊ falsitate opinionū ⁊ enūtiationū: ⁊ enūtiabiliū: vt ex fine scđi ꝑihermenias h̄r. Sicut ipossibile est idē oino enūtiabile eē sibiipsi oppositū. ita ipossibile est ꝙ de eodē oino sint opposite opiniones ⁊c. Sȝ sicut enūtiabili affirmatiuo vero: vt ibidē dr̄. opponitur negatiuū de eisdē terminis: ⁊ affirmatiuū de opposito. ita opinioni vere: de aliquo affirmatiuo: opponunt' opiniones nō de eodē: sȝ de negatiuo eorūdē terminorū ⁊ de affirmatiuo ꝯ̄rij: vn̄ nō sunt opiniones oppo^{te} de h̄ enuntiabili: epiciclos eē: sȝ vna opinio est cui⁹ ꝓpriū obm est epiciclos eē: altera q̄ dicit epiciclos nō eē ⁊c. Cōstat aūt ꝙ aliud enuntiabile est epiciclos esse. ⁊ aliud epiciclos non eē. Fallūtur aūt in hac re minus cōsiderantes. ex eo ꝙ non solū eiusdē subiecti. sed ēt predicati ꝯtingit eē diuersa enuntiabilia ⁊c. ¶ Et ꝑ hoc patet respōsio ad confirmationē. q2 opiniones oppositas non opȝ esse circa idē oino obiectū ad hoc vt sint incōpossibiles. sed sufficit ꝙ sint circa idē subiectū ⁊ predicatū ꝯ̄dictorie: cōplexa vel circa idē subiectū. ⁊ ꝑdicata opposita. Et nota ꝙ cum dicit opiniones oppositas seu verā ⁊ falsam: nō eē eiusdem oino: intelligitur: vt ꝓprij obiecti: nihil enim ꝓhiber opiniones oppositas esse eiusdem oino ꝯ̄tie: opinio nāq̄ȝ arbitrās epiciclos nō esse: ꝯ̄nter destruit epiciclos eē. ⁊ sic ē ꝑ se ꝑ negatiui ⁊ quodāmodo eius oppositi ⁊c. Aduertēdū quoq̄ȝ est. ꝙ q2 nihil refert in proposito. an circa idē subiectum opinemur ꝯ̄ria predicata. an idem ꝑdicatum: affirmatiue ⁊ negatiue: qm̄ vtrobiq̄ȝ est identitas subiecti: ⁊ non idētitas omnimoda. iō Aristoteles proposito insistens absq̄ȝ distinctione dixit. eiusdē omnino non esse opinionē ⁊c. veram ⁊ falsam.

In fine 2. ꝑiherme.

Circa ipsam solutionē ꝑme qōnis. Dubitatur. an verum sit. ꝙ eiusdē oino obiecti nō possit eē scientia ⁊ opinio ⁊c. Uidet' eni ꝙ hoc nihil ꝓhibeat. qm̄ scia ⁊ opinio nihil ponūt: aut positū cōnotāt in obiecto ꝑ qđ differāt. vt ex dictis pȝ. qm̄ ex mō cognoscēdi differūt. ⁊ si sic est nihil apparet ex pte scie: aut opinionis: qđ vetet eas in vnū ꝯuenire obiectū. ¶ Et ꝯfirmat'. qm̄ expiētia docet ꝙ huius enūtiabilis deū esse vnū: ꝯtingit vnū rōnem aliqualē habere: ⁊ demrātionē nō penetrare: adeo ꝙ cū formidine alterius partis itellectus restet: alterū āt penetrare: ⁊ tūc manifeste eiusdē oino erit opinio: cuius est scia ⁊c. ¶ Ad hoc dr̄ multipl'r. ꝑm ꝙ multis modis ꝯtingit loq de opinione ⁊ scia ⁊c. Si. n. sequēdo primū sensum suprapositū. sermo fit de scibili ⁊ opinabili: ꝑm se: clara est respōsio: ꝙ. s. impol'e est idē oino esse scibile: tā in eodē q̄ȝ in diuersis: siue suppositis: siue tpibus. qm̄ scibile ex propria nā est enūtiabile necessariū: ⁊ opinabile ex se est ꝯtingēs: ⁊ impol'e est trāsferre ꝯtigēs in necessariū. ⁊ ecōuerso ⁊c. possibile est tñ eiusdē quodāmodo eē sciam ⁊ opinionē simul. qm̄ non iconuenit circa idē subiectū simul diuersa ꝯsiderare: alterū opinādo: alterū sciēdo ⁊c. vt de se pȝ. Tenemus eni de multis subiectis aliqua demōstratiue sciētes illis ꝯuenire: aliqua vero opinātes ꝙ eis insint ⁊c. Et ꝑm hūc sensum saluat' silitudo in textu adducta iter idētitatē veri ⁊ falsi opinabilis: ⁊ idētitatem scibilis ⁊ opinabilis: qm̄ sicut ibi non erat idētitas oīmoda. sed ꝑm subiectū. ita hic non est idētitas oīmoda. q2 nō est idē enūtiabile scibile ⁊ opinabile. sed sȝ subiectū: q2 ꝯtingit cōmunicare in subiecto: opinabile ⁊ scibile ⁊c. Et huic sensui multū fauent oia que dicuntur in hoc cap'o ⁊c. ¶ Si aūt fit sermo de scibili ⁊ opinabili nō ꝑm se ⁊ absolute. sed in ordine ad vnum hoiem ⁊ simul. Sic dicit' ꝙ ipossibile est idē oino esse sciū ⁊ opinatum. qm̄ sequeret' ꝙ idē oīno enūtiabile esset huic simul

euidēs ꝛ ineuidēs: certū ꝛ incertū. necessario acceptū. ꝛ ꝯtingenter: qḋ est impossibile ꝛc. post̄e tn̄ est eiusdē quodāmodo eē sciam ꝛ opinionē in eodē simul ꝛc. qm̄ non īcōuenit de eodē subiecto. puta sole. aliqua opinione puta ꝙ moueat̄ eccētrice: ꝛ aliq̄ scia: puta ꝙ accessu ꝛ recessu causet gnōnē ꝛ corruptionem ꝛc. teneamus. ꝛ ſm hūc quoqꝫ sensum i saluatur silitudo supradicta. qm̄ non ꝯtingit idē enunciabile. sed idē subiectū esse opinatum ꝛ scitū simul ab eodē ꝛc. ꝛ hic sensus a. a. Tho. ex textu sumitur. ¶ Si aūt sit sermo de opinabili ꝛ scibili nō ex meritis obiecti: nec ex ordine ad eundē. sꝫ simpl'r de opinabili ꝛ scibili: dupliciter respōderi potest questioni mote. ¶ Primo cōcedē do ꝙ nō incōuenit eiusdem omnino esse opinionē ꝛ sciētiam: quoniam idē enuntiabile: pōt ab vno opinatiue teneri: ꝛ vere: ꝛ ab altero vera sciētia haberi ꝛc. vt experimur quotidie: ꝛ lꝫ negare hoc sit īdisciplinati attamē declaratur sequēdo silitudinem Aristotelis. Sciēduz est nāqꝫ ꝙ ideo opinio vera ꝛ falsa nō possunt esse omnino eiusdē: q: veritas ꝛ falsitas ī opinione ex esse rei oritur: quoniā ab eo ꝙ res est vel nō est oratio dicitur vera vel falsa ꝛc. Et sic sequeret̄ ꝙ idem omnino esset ꝛ nō esset simul: s: idē omnino eēt vere ꝛ false simul opinatum ꝛc. Certitudo autē scientie: ꝛ incertitudo opinionis: non vniuersal'r oriuntur ex rerum: aut mediorū conditionibus (vt superius declaratuz est.) ꝛ ideo si idē omnino est scitum ꝛ opinatū: non seq̄tur ꝙ idez omnino habeat in se cōditiones oppositas. sꝫ solū ꝙ habeat oppositas cōditiones: puta certitudinem ꝛ incertitudinem in aīa: hoc aūt non incōuenit in diuersis hominibus: lꝫ ī eodē (vt diximus) sit impossibile. Quod enim inconueniens sequitur: si vnum enūtiabile mihi certum: tibi dubium est. ¶ Et ꝯfirmatur: q: sicut nihil prohibet idem omnino enūtiabile esse notum tibi ꝛ mihi ignotū: ita nihil prohibet mihi esse certū ꝛ tibi incertum: certitudo et enim ꝛ incertitudo modi cognitionis sunt. Et lꝫ hec respōsio sit verissima: non tn̄ est hic intenta ab Aristotele: vt expresse pꝫ in littera. Nec putet quisq̄ꝫ hoc esse cōtra Aristotelē: quoniam verū vero non est ꝯtrariū. vt dicitur in secūdo Perihermenias. Et quod ipse dixit veruz est: ꝛ qḋ nos ꝛc. diuersimode: vt ex p̄cedētibus pꝫ. Nec obstat ꝙ eius similitudinē in dissimilitudinē verterimꝰ: quoniaꝫ similitudo est ꝛ non idētitas: imo ꝛ hoc ipsum confert discretioni eiusdem: vt sciatur in quo assimilatio sit: ꝛ in quo non ꝛc. Posset forte aliter dici: loquē do etiā de opinabili ꝛ scibili vniuersaliter: ꝛ simpliciter: ꝙ opinio ꝛ sciētia non sunt eiusdeꝫ omnino: sed quodāmodo: q: lꝫ sint eiusdem enuntiabilia: tamē illud enūtiabile nō eodem modo se habet vt relatum est ad scientiam: ꝛ vt relatum ad opinionē: quoniam vt respicit opinionē induit rationem contingētia: vt autem respicit sciētiā: habet rationē necessarij. ¶ Sed hec respōsio lꝫ sit vera: nō tamē videtur textui conformis. Tum q: titulus dubitationis ab Aristotele mote est. an iste denominationes. s. sciri: ꝛ opinari: possint idem denominare: an nō: ꝛ respōsio eius est: ꝙ nō denominant idē oino: sed idē ſm subiectum ꝛc. ista aūt responsio vltimo inducta dicit idē omnino enūtiabile denominari scitum ꝛ opinatū ꝛc. Tum quia diuersitas illa quā ponit dicta responsio non est diuersitas varians obiectum: sed tn̄ est distinctio modi attingēdi idē obiectum ꝛc. Distinctio enim eiusdem enuntiabilis: per hoc ꝙ induit rationē cōtingētis: vel hꝫ rationeꝫ necessarij est distinctio: ſm modos quos in aīa hꝫ qui obiectū nō variāt. Aristoteles autē expresse vult varietatē obiecti esse inter scitum ꝛ opinatū ꝛc. Posset tamen hec respōsio palliari dicēdo: ꝙ lꝫ non sit hic distinctio obiectoꝝ absolute: est tamē distinctio obiectoruꝫ in esse cognito: ꝛ ꝙ omnia que Aristoteles dicit de diuersitate obiecti: intelligēda sunt vniuersaliter loquēdo in eē cognito. Volūtaria tamē videtur expositio magis qꝫ textus interpretatio: eo ꝙ similitudo adducta in textu non habet locū: ꝛ verba Aristotelis ibi dicētis: ꝙ scientia ꝛ opinio sunt eiusdē: quia hominis: ꝛ non omnino eiusdē: q: sciētia est veri hominis: opinio non veri hominis: saluari non nisi extorte vidētur: posset nāqꝫ dici: ꝙ similitudo tenet quo ad nō omnimodā idētitateꝫ: sed nō quo ad modū nō idētitatis: ꝛ ꝙ illa verba intelligūtur de eo: qḋ nō est homo: in esse cognito: seu ſm apparētiā: vt dictuz est: ac si dixisset ꝙ sciētia est necessarij: apparētia necessarij: ꝛ opinio apparētia cōtingētia ꝛc. Quicqd igit̄ intēderit nō est inutile cognouisse: ꝛ hanc respōsionē: qm̄ vera ꝛ principali intento proficua: multa exp̄ssit ꝛc. ¶ Ad rōnes ergo in oppositū non opꝫ aliter respondere: quoniam loquēdo de opinione ꝛ sciētia simpl'r: verum est: ꝙ eiusdē omnino obiecti esse possūt: sed nō eodē mō: vt ex tertia ꝛ quarta respōsione pꝫ: nec hoc negatur Aristoteles: ꝛ si negasset falsum dixisset: loquēdo aūt de opinione ꝛ sciētia: ex meritis obiecti: sic est impossibile esse eiusdem: vt p̄ma respōsio dicit: ꝛ sil'r loquendo de eisdem in eodē simul: vt secūda respōsio dixit ꝛc. quarum alteram: vel vtrāqꝫ Aristoteles insinuare voluit ꝛc.

Circa conclusiones illas correlarias. Aduertendum est primo: ꝙ q: Aristoteles in eis expresse ponit differētiam inter idē opinari ꝛ sciri ab eodem homine: ꝛ diuersis: in eodē tēpore: ꝛ diuersis. primā respōsionem a se expellere videtur: quoniaꝫ si opinabile: non est idē omnino quod scibile: ideo q: opinabile est in se ꝯtingens: ꝛ scibile necessariū: ꝛ ideo est quodāmodo idē: q: idem est subiectum vtriusqꝫ: sicut nec respectu vnius hominis: ita nec respectu plurium cōtingit: idē omnino esse opinatum ꝛ scitū: ꝛ sicut respectu pluriū contingit idē ſm subiectum esse opinatū ꝛ scitum: ita respectu vnius: possum eniꝫ ego opinari aliqd de deo: ꝛ scire aliquid de eodem: ꝛ similiter est respectu eiusdeꝫ temporis diuersi. Sicut enim impossibile est idē oino eē simul necessariuꝫ ꝛ contingēs: ita ꝛ successiue. q: non fit mutatio de contingenti in necessarium nec e conuerso. ꝛ similiter idē subiecto esse necessarium ꝛ contingēs ſm diuersa simul: nulla repugnantia est ꝛc. Et sic nullam differētiaꝫ facit ad idē esse opinatum ꝛ scitum: pluralitas suppositorum vel temporum. cuius oppositū Aristoteles hic dicit: propter qḋ sola secunda responsio textui cōformis videtur: quoniā vt ex ea patet: multū refert an ab vno. an pluribus. an simul. an distinctis tēporibus idē omnino sit opinatum ꝛ scitū: lꝫ nulla differētia sit. an ab vno vel pluribus. simul vel successiue idem quodāmodo sit opinatum ꝛ scitū ꝛc. propterea quando in textu dicitur ꝙ alio vnūquodqꝫ esse contingit eiusdē. sicut dictum est. ly (sicut dictum est) nō refert ly eiusdē. quoniā non est sensus: ꝙ in alio contingat idē quodāmodo esse opinatū ꝛ scitū: sed ꝙ in alio contingit idē omnino eē opinatum ꝛ scituz: sed refert totam cōclusioneꝫ que ex dictis seq̄tur ꝛc. Si quis tamen pro reuerētia Aristotelis: cui etiaꝫ que nunq̄ꝫ actualiter cogitauit. vera tamē a posterioribus attributa sunt. quātum cōgrue posset adaptare responsionē textui. saluabitur: ista nūc dicta differētia: iter vnū ꝛ plures opinātes. Dixi aūt pro reuerētia Aristotelis: quoniam minus dignuꝫ Aristotele videtur: ꝙ particulariter determinauerit questionē hanc: ꝛ iuxta quartam responsionē vniuersaliter sit decisio ꝛc. Posset tamen aliter inducēdo has cōclusiones: perspicacitas Aristotelis saluari: tenendo primaꝫ respōsionē in precedēti dubio positam esse intētam ab eo. ꝛ dicē do ꝙ primo soluit questionē intuendo opinabile

In fine.

opinabile ⁊ scibile ſm se: ſeu ex parte obiecti: ⁊ deinde ī his cõclusionibus locutus est de opinabili ⁊ scibili ī ordine ad vnũ vel plure a simul vel successiue. ¶ Aduertendum est 2° ꝙ lȝ pma cõclusio correlarii ꝛ iuxta secundam responsionē sit ꝯclusio principalis: ⁊ nõ fuisset separanda a superioribus: vt tamen via detur facilior ad supradicta: separauimus eam: ⁊ etiam quoniam hic explicite meminit Aristoteles vnitatis ⁊ pluralitatis: opinãtiuȝ: simpliciter vel ſm tempus ⁊c̃.

Circa hanc partē occurrit dubium. An veruȝ sit vniuersaliter: ꝙ impossibile sit idē omnino enũtiabile opinari ⁊ sciri ab eodē simul ⁊c̃. Uidetur enȝ ꝙ nõ sit vniuersaliter verũ. primo qꝛ nihil prohibet idē enũtiabile ab eodē simul teneri per medium cõtingēs: ⁊ ꝑ medium necessarium: vt continue experimur in scientificis processibus: vbi probabilia necessarijs annectunt̄: opinio aũt ⁊ sciētia in hoc differunt: qꝛ illa per mediũ ꝯtingens: hec per necessariũ est. ergo ⁊c̃. Scđo qꝛ ꝯtingit eidem enũtiabili necessario ab eodē assentiri simul ꝑ duo media: quoꝝ vnum est vere necessariũ: ⁊ alterũ est contingēs: existimatum tamē esse necessarium: ⁊ tunc cũ assensus per vere necessariũ sit sciētificus: per apparēs autem necessariũ sit opinatiuus: sequitur in eodē simul esse sciētiam ⁊ opinionē eiusdē omnino ⁊c̃. Casus est possibilis: ⁊ omnia assumpta manifeste sunt vera: preter hoc ꝙ assensus per medium cõtingēs apparēs necessarium sit opinatiuus. ⁊ hoc probatur. Quia si talis assensus non est actus opinionis assignetur cuius habitus actus sit: ⁊ nisi qs fingat aliquē alium habitũ ab his quos in intellectu posuit Aristoteles nõ inueniet nisi id qđ dictuȝ est. ergo ⁊c̃. ¶ Tertio qꝛ si aliquid impediret oppositioneȝ ⁊ sciētiam eiusdē esse in eodeȝ simul: hoc esset oppositio euidētis ⁊ incuidētis: certi ⁊ dubij. Que est inter opinionem ⁊ sciētiam. Sed hoc nõ impedit: qꝛ mediũ necessarium ⁊ ꝯtingēs ꝑnt dupliciter inueniri. Uno modo seorsum causantia suos ꝓprios effectus. Et sic circa idē causant assensus ꝯditionũ incõpossibiliũ. Quia vnus ē certus: ⁊ alius dubius. Et hoc modo clarũ est ꝙ scia ⁊ opinio eiusdeȝ in eodē non sunt. Alio modo inueniuntur simul causantia vnicũ assensum certũ ⁊ nullo modo dubiũ. Qui ratione medij probabilis opinatiuus ratione medij necessarij sciētificus ē: ⁊ sic vnus assensus erit vtriusqꝫ habitus simul: opinionis. s. ⁊ sciētie ⁊c̃. Qꝫ aũt hec distinctio nõ sit fictitia declaratur exēplo: sol ⁊ candela accensa: si sumant̄ vt seorsuȝ causantes lumina: sic causant lumina cõditionum incompossibilium: qꝛ ille causat lumen clarum: hec obscurũ. Impossibile est enim idem lumen esse clarum ⁊ obscurum. Si autē mediũ illuminatuȝ illo lumine obscuro recipiat solē: tũc simul sol ⁊ candela causant vnum numero lumē: ⁊ duo agētia partialia. Clarũ est enim ꝙ candela nõ desinit tũc illuminare. Similr̄ his se habēt opinio ⁊ sciētia. Quare simul possunt eē in eodē ⁊c̃. ¶ Ad hec dicitur. premittēdo ꝙ non est ꝑsentis intētionis discutere an simul cõtingat actualiter opinari ⁊ scire idem: ita ꝙ non inquirimus an intellectus possit hr̄e simul plures actus circa idem. Sed sufficit nostro proposito an simul possimus habere habituȝ opinionis ⁊ sciētie circa idē omnino. Et ad hoc dicit̄ cuȝ Aristotele ꝙ non: ⁊ ratio est: qꝛ cum opinio ⁊ sciētia circa idem opponantur primo ſm certitudinē ⁊ incertitudinem ex parte subiecti: non medij. neqꝫ obiecti. ⁊ impossibile sit opposita ſm id in quo opponuntur adunari. nõ potest fieri vt opinio ⁊ sciētia eiusdem omnino sint in eodem subiecto simul ⁊c̃. Qꝫ enim opinio ⁊ scientia opponantur ſm certitudinem ⁊ incertitudinē ex textu patet. Qꝫ aũt talis certitudo ⁊ icertitudo vniuersaliter se teneant ex parte subiecti: ⁊ nõ obiecti nec medij declaratur. primo ꝙ nõ ex parte obiecti: qꝛ de eodem omnino enuntiabili cõtingit esse opinionem ⁊ sciētiam in diuersis (vt diximus) ⁊ tũc est manifestum ꝙ equa est certitudo obiectalis vtriusqꝫ. Deinde ꝙ non ex parte medij. Tum qꝛ nõ ois opinio est per medium: sed cõtingit opinionem esse propositionis imediate: vt in textu dicitur: ⁊ cõsequēter ex parte medij nõ pōt vniuersalis differētia assignari inter opinionē ⁊ sciētiam. Propter quod Albertus dicit: ꝙ notãter Aristoteles dixit opinionē esse acceptionē imediate propositionis: vt sciamus a fortiori ꝙ ⁊ mediata ⁊ imediata sub opinione cadunt. Tum qꝛ contingit ꝑ idē medium in altero debilioris ingenij fieri opinionem: ⁊ in altero sciētiam. Et tunc certitudo medij equa est in vtroqꝫ: qꝛ ideȝ est ⁊c̃. Ultimo ꝙ sit ex parte subiecti. Tũ propter sufficiētem diuisionem. Tum ex quid nois ipsius opinionis. Omnes eniȝ tũc nos opinari arbitramur ⁊ dicimus: quãdo in intellectu nostro formido aliqua remanet alterius partis. vndecunqꝫ veniat formido illa: q̄ nil aliud est q̄ȝ nõ plena determinatio intellectus ad hãc partem: ⁊ tunc scire arbitramur ⁊ dicimus: cũ absqꝫ formidine alterius partis alteram certam intellectus (non voluntas) habet ⁊c̃. ¶ Ad argumētuȝ ꝗo primũ in oppositum dicitur ꝙ lȝ contingat idē enũtiabile cognoscere simul per medium contingens ⁊ necessariũ: non tamē contingit illud simul opinari ⁊ scire. Non enim distictio ex parte medij sufficit ad distinctionē opinionis ⁊ scientie: sed exigitur: vt dictum est: incertitudo ex parte subiecti. Et aduerte prout dicit. s. Tho tertia parte. q. 9. arti° 3°. ꝙ sicut in gn̄atione substãtie formaȝ antecedũt dispositiones: ⁊ in aduentu forme corrũpũtur ⁊ firmiores cõcomitãtur: ita in processu scientifico opiniones ꝑ probabilia media ꝑcedũt demõstrationem ſm quã introducitur sciētia: ⁊ in aduētu sciētie desinunt quidē opiniones: sed cõcomitantur firmiores existimationes per illamet media probabilia. Habētes enim media demonstratiua facilius ⁊ firmius probabilia cõiectamus ⁊ possidem⁹. Et hoc notãdum est non parũ: quoniaȝ liberat a laqueo venantium ⁊c̃. ¶ Ad 2m dicit̄ admittendo casum: sed negando ꝙ assentire per mediũ contingēs existimatum necessarium sit actus opinionis. Et cuȝ querit̄. cuius ergo habitus actus est: dicitur ꝙ est actus ignorãtie praue dispositionis: ⁊ nõ opȝ fingere nouũ habituȝ. ¶ Ad 3m dicitur ꝙ illud argumētũ si aliqd concludit: ꝯcludit id qđ diximus in respõsione ad primũ: ꝙ scilȝ simul per medium ꝓbabile ⁊ necessariũ assentire cõtingit. Et exemplũ ⁊ declaratio adducta nihil aliud indicant: quoniã claritatem ⁊ obscuritatem medij concernunt. Sed ex hoc nõ sequitur. ergo opinio ⁊ scientia stant simul. Quoniã iaȝ declarauimus ꝙ obscuritas ⁊ claritas ſȝ quas differũt scientia ⁊ opinio ex parte subiecti se tenent. Argumētũ aũt procedit ac si se tenerēt ex parte cause. Quapropter dicta (a Durãdo) in illo argumēto quo ad distinctioneȝ illam ⁊ exēplum sint in declarationē ⁊ robur eoꝝ que diximus in responsione ad primum ⁊c̃.

3. p. q. 9. ar. 3.

Circa vltimam partem capituli aduertendum est ꝙ Aristoteles sollertie ⁊ opinionis ⁊ intellectus tm̄ meminit de scientia tractans: reliquorum habituum differentias alijs relinquens. Fecit autē hoc: quoniã intellectus principium est sciētie que conclusionem respicit: opinio autem ⁊ principioꝝ ⁊ conclusionum est. Sollertia autem medij coniectatrix est: a natura initium sumens ⁊ ab exercitio prõptitudinem. Reliqui autem habitus extranei a scientie proposito sunt.

¶ Finis additionum super primo libro Posterioꝝ.

¶ Incipit liber secundus.

T.c.1. ¶ De qōnibus quot ꝛ cuius sunt. Ca.1.

Questiones ꝟo sunt eq̄les numero his. q̄cūqꝫ vere scimus. Querimus aūt q̄tuoꝛ. q2 est: propter quid est: si est: qd est: cū qdem enim vtrū hoc: aut h̄ sit q̄rimus in numerū ponentes: vt vtꝝ sol deficiat: aut nō: ipsum qa q̄rimus. Signū est: inueniētes eni. quia deficit. pausamus. Et si in principio sciremus: q2 deficeret: nō q̄rimus vtrum deficeret. Cum aūt sciamus ipsum quia. ipsum pp qd. querimus. vt sciētes: q2 luna deficit: ꝛ qa mouetur terra: ꝓpter qd deficit: ꝛ pp qd mouetur terra q̄rimus: hoc quidē igit̄ sic: q̄dam aūt alio modo querimus. vt si est: aut nō ē centaurus: aut si ē deus. Hoc aūt si est: aut nō est simpliciter dico. Sed nō si album est: aut non est. Cognoscētes autē: si est: qd ē q̄rimus: vt quid est deus: aut qd hō. Que qdē igit̄ querimus: ꝛ que inueniētes scimus: hec ꝛ tot.n. sunt. Querimus autē: cum querimus. quia. aut si est simpliciter: vtrū sit mediū ipsius: aut non. Cū autē cognoscētes: aut q2 ē: aut si est: aut in parte: aut simplr̄: tūc iterū pp qd querimus: aut qd ē: ꝛ tūc querimus qd sit mediū. Dico aūt: qa est: aut si est i parte ꝛ simplr̄. In parte quidē: vtrum deficit luna: aut augetur. Si enim ē aliqd aut nō ē aliquid. in huiusmodi ingrimus. Simpliciter aūt est: si est: aut nō est luna: aut nox. Cōtingit qdem itaqꝫ in oib⁹ questionibus querere: aut si ē mediū: aut qd ē medium. Causa quidē enim mediū ē. In omnibus aūt talibus: hoc queritur: vt vtrū luna deficiat: vtrū sit aliqđ mediū: aut nō. Post h̄ sciētes: q2 ē: qd igit̄ hoc sit querimus. Causa eniꝫ ipsius ē esse: non hoc aut hoc: sed substātiam simplr̄: aut nō simpliciter: sed aliqd eoꝝ que sunt per se: aut ꝭm accidēs mediū. Dico aūt simplr̄ quidē substātiā: vt lunam: aut terram: aut triangulū. Quid aūt est: defectū aut equalitatem inequalitatē: si in medio terre sit aut nō sit. In oībus enim his manifestum ē: ꝙ idem sit qd ē: ꝛ ꝓpter qd est. Amplius qd est defectus: priuatio luminis a luna ob terre obiectū: ꝛ ꝓpter qd est defectus: aut propter qd deficit luna. ꝓpter defectū luminis: opposita terra. Quid ē cōsonantia. ratio numeroꝝ in acuto ꝛ graui. Propter qd ꝯsonat acutū ꝛ graui: propter id qđ ratione habet numeroꝝ acutū ꝛ graue. vtruꝫ sit in numeris ratio ipsorum: accipiētes aūt qa est: qd ergo est ratio.

T.c.2. ¶ Q2 aūt sit medij questio ōnditur: quando cūqꝫ medium sensibile est: querimus eniꝫ nō sentiētes: vt defectū si est: aut non. Si ꝟo essemus sup lunā nō vtiqꝫ quereremus: nec si sit: nec ꝓpter qd: sed simul manifestū esset vtiqꝫ. Ex eo eniꝫ ꝙ sentimus ꝛ vniuersale nobis factū ē scire: sensus qdem ē: qđ nūc obijcitur: ꝛ manifestū ē qđ nunc deficit. ex his autē vtiqꝫ vniuersale factuꝫ ē. Sicut igitur diximus: qđ qd est: scire idem ē ꝛ propter qd ē. Hoc auteꝫ aut ē simpliciter: ꝛ nō eoꝝ que insunt: aut eoꝝ que īsunt. vt qm̄ duo recti: aut qm̄ maius: aut minus. Q2 qdem igit̄ oia que querūtur: medij questio sit manifestum sit.

¶ Summa huius capituli hec est.

Questiones sunt equales numero his que vere scimus. p.1

Declaratur: quoniaꝫ quesita sunt quatuor. Quia. propter quid. si est. quid est.

¶ Ipsum q2 tūc q̄rit̄: cū ponētes i numeꝝ q̄rimus vtꝝ sit h̄: aut h̄. vt vtꝝ sol deficiat: aut nō. Decl'at̄ ex duob⁹ signis. p̄m ē: qm̄ iuēto q2 ꝺficit: pausam⁹: 2m est: qm̄ si a p̄n° notū fuisset: q2 deficeret: nō q̄rerem⁹ vtrū ꝛc̄.

¶ Ipsum propter quid queritur scito quia: vt scito ꝙ luna deficit: propter quid querimus.

¶ Ipsum si est queritur: cum querimus: si est aut non est simpliciter: ꝛ non cum querimus si est albus aut non: vt si est: aut non est centaurus: aut deus ꝛc̄.

¶ Ipsuꝫ qd est scito qm̄ est: querit̄: vt quid est deus: quid est homo. Quesita ergo ꝛ scita hec ꝛ tot sunt.

¶ Cōtingit in oib⁹ qōnib⁹ q̄rere: aut si est mediū: aut qd ē mediū. Decl'at̄ h̄. Primo qm̄ cū q̄rit̄ qa: aut si est simpl'r q̄rim⁹ vtrū sit mediū ipsi⁹ aut nō. Cū aūt cognito q2 est: aut si ē: aut in pte: aut simpl'r: pp qd ē. aut qd ē queritur. Querim⁹ qd sit mediū ꝛc̄. Probat̄ deide h̄ idē: qm̄ in oibus istis q̄rit̄ cā: cā aūt mediū ē. Decl'at̄ h̄ p̄ in cōpositis qōnib⁹: qm̄ q̄rendo vtꝝ luna deficiat: an sit aliq̄ cā defectus q̄rit̄: ꝛ h̄ scito qd sit cā illa: pp qd iuestigatur q̄rendo ꝛc̄. Deide vl'r q2 cā tam essendi subam simpl'r ꝗꝫ non simpl'r: sꝫ eēndi aliqd eoꝝ q̄ sunt p se aut ꝭm accn̄s medium ē. Cōfirmat̄ h̄ idē: qm̄ in oib⁹ his qd ꝛ pp qd idē est. Probat̄. qm̄ idē. i. qd passionis r̄ndet vtriqꝫ: vt pꝫ de defectu lune ꝛ ꝯsonātia. Di2 hec scđa ps ꝯfirmationis i exēplis ꝯsonantie. Et aliter in textu nō habet̄. Et sil'r qa: ꝛ si est idē sunt. Querere nāqꝫ. qa. est querere an sit: qd illius p̄dicati: vnde ꝛ hoc accepto qd est illud queritur. 2

¶ Ois questio est medij. Probat̄ signo: qm̄ medio existēte sensibili si nō sentitur q̄rimus. Si aūt sentit̄ nō querimus si est: neqꝫ propter qd: vt patet de eclipsi lune. Si enim essemus supra lunam neutrum quereremus. Sed simul manifestū esset. Ex sensu quidem singulariter ꝛ intellectu accipiēte ex singulari sensato vl'e. Sicut ergo diximus: ideꝫ est scire qd est: ꝛ ꝓpter qd scire. hoc aūt: aut est simpliciter: aut eorum que insunt ꝛc̄. 3

¶ Series autem hec est.

Demonstrationis nā declarata qm̄ ipsaꝫ ex primo ꝓ principiorū ꝛ medij ꝑexistēti cognitione proceder edictum fuit. Intēdens in hoc libro de his determinare a medio incboans

intendit

intendit in hoc capl'o oia scibilia ꝛ dubitabilia ad mediũ sciam ꝛ dubitationẽ reducere. Et ió a q̃onib⁹ merito exorsus est. ꝛ in p̃⁰ ꝯnetaz earũ q̃z quesitoꝝ numeꝝ ponit. In scđo ꝟo ad duas mediũ q̃ones omnes reducit. In tertia aũt ad mediũ absolute omnes tẽdere declarat.

Circa primam ꝯclusionẽ ꝛ dicta in ea multiplex dubium occurrit. Dubitaẽ enim p̃mo circa ipsaz ꝯclusionẽ: q: maior numerus videẽ questionuz numero vere scitoꝝ seu scibiliũ (nihil enim distat i ꝓposito inter vere scibile ꝛ vere scitũ.) Questiones siquidẽ in textu dicitur: sunt quatuor: vere aũt scita duo tm̃ sunt. s. qa: ꝛ propter qd. Qđ sic ꝓbaẽ: qm̃ per ly (vere scitũ) aut intelligitur idẽ qđ per demõstrationẽ notũ: aut intelligitur idem qđ certitudinaliter cognitũ. Non enim põt dici q̃ sumiẽ hoc scđo modo: q: sic maior eẽt numerus scitoꝝ q̃z quesitoruz: qm̃ p̃ncipia prima hoc modo scita sunt: q: certissime cognita: ꝛ tñ ipsa non sunt dubitabilia. Relinquitur ergo vt sumaẽ p̃mo modo: ꝛ tunc ꝓbatur intẽtũ: qm̃ qđ quid est nõ scitur per demõstrationẽ. Tum q: imediate inest diffinito. Tum q: ad primã opationẽ intellectus p se ptinet. Tum quia p̃supponitur in demonstratione: vt in p̃ncipio primi dictũ est. Questio quoq; an est: per demonstrationẽ sciri non põt: qm̃ p̃cognoscere ꝛ p̃determinatam eẽ ipsam opz. vt demonstratio fiat. Omnia enim sciẽtia: vt in p̃ncipio primi dictũ fuit: ꝛ Cõmẽtator infinities replicat supponit suum subiectum esse.

T. c. 2.

T. c. 2. maxie p̃ phy⁰⁷. c. 83. 2. physi. co. 26.

¶ Secũdo dubitatur circa declarationẽ questionum assignatam a sancto Tho. Dicit enim ibi duo ambigua. primum est q̃ questio qd est: est questio de enuntiatione secundi adiacẽtis. hoc autem falsum videtur: q: questio. quid: aut querit de cõplexo: aut de incõplexo. Si de cõplexo: constat q̃ querit cõplexuz in quo diffinitio p̃dicatur de diffinito. Talis aũt cõplexio ad enuntiationes de tertio adiacẽte ptinet: vt de se patet. Si ꝟo de incomplexo: neq; ad scđm: neq; ad tertiũ adiacẽs. talis questio ptinet: qm̃ incõplexum: nec eẽ: nec non eẽ dicit. ¶ Secundum est q̃ cõclusione alle. s. qa: ꝛ ꝓpter qd. ideo dicunẽ ponẽtes in numerũ: qa querunt de cõpositione duorũ. s. subiecti ꝛ p̃dicati. hec enim ratio si bona est a pari questio an est: ponit in numerũ: qa querit de cõpositione predicati cum subiecto. Cuz enim querit an cẽtaurus sit nihil aliud q̃ritur: nisi an existẽtia insit centauro.

¶ Tertio dubitatur circa q̃stionẽ an est. Quod esse querat: quoniã eẽ. vt in 5 meta⁰ dicit est duplex. Quoddaz qđ est actus entis. i. ipsa existẽtia reruz: ꝛ quoddam qđ cõsistit in ipsa veritate propositionis. Et vt Cõmẽtator 5 meta⁰ dicit. Expositores istius questionis ꝓpter hoc duplex esse diuersimode exponunt. Si enim questio an est: querat de ipsa rei existẽtia: tunc sequitur q̃ querat de non necessario: quoniã s̃m veritatẽ metaphysicalem ab antiquis prolatã ꝛ vere doctis posterioribus approbatam nullius q̃ditatis cũ sua existẽtia cõnexio est necessaria simpliciter excepta ipsa p̃me cause eẽntia. põt enim intellectus absq; ꝯtradictione intelligere componẽdo quamcũq; posteriorẽ naturã cum nõ esse ꝛc. Si aũt queratur de esse qđ significat veritatẽ ꝓpositionis. i. an iste propositiones sint vere. cẽtaurus est. decima sphera ẽ ꝛc. Tũc sequitur q̃ sciẽtia non sit de rebus: sed de ꝓpositionibus: ꝛ q̃ precognitio q: est: non sit nisi de eẽ propositionis: cuius oppositũ in primo ostẽdimus. Et frustratur ois intẽtio querẽtiũ. Non enim querimus vt ad propositionum notitiam veniamus. Sed vt res ipsas esse cognoscam⁹: vt patet cũ queritur. an substãtie separate sint.

T. c. 14 C. 14.

ca. i. i so lutiõe 2ⁱ dubiĳ ꝛc tex. c. 2.

¶ Quarto circa eandẽ q̃onẽ dubitatur: cuius eẽ querat: an subiecti: an passionis: an vtriusq;. Si enim dicatur q̃ querit: an subiectũ sit: statim obstat dẽm sciẽtiam: ꝛ cõsequẽter demõstrationẽ q̃ sine sciẽtia nõ ẽ: supponere subiectũ suũ eẽ: qm̃ de subito p̃supponiẽ qd ꝛ qa. Si autẽ dicatur q̃ q̃rit eẽ passionis: suppositue poniẽ qđ qa est: qm̃ ipsa querit de esse passionis: qm̃ esse passionis est inesse: qđ illa inq̃rit. Si dicaẽ q̃ q̃rit eẽ vtriusq;: ꝛ q̃ differt a q̃one: qa est: qm̃ qa est querit de passiõe tm̃: an est ꝟo de vtroq;: obijciẽ. Tũ q: eiusdẽ q̃siti nõ debẽt eẽ plures q̃ones. Tũ qa Aristoteles in textu loquẽs de q̃one an est subiecti: exẽpla dedit. s. de deo: de cẽtauro: de terra: de luna.

¶ Quinto dubitaẽ cõiter circa q̃ones qd est: ꝛ qa ẽ: an q̃rere de p̃dicatis q̃ sunt partes diffõnis: sit q̃onis qd: aut qa. Videtur nãq; q̃ questio qa est: q̃rat de singulis predicatis q̃ditatiuis: qm̃ questio de tertio adiacente est: questio qa (vt. s. Tho. expresse hic dicit.) Querere autẽ an homo sit aial: vel an sit suba: est q̃stio de tertio adiacẽte: vt pz. ergo ꝛc. Ex altera aũt parte videẽ q̃ sit questionis qd: qm̃ illud qđ respõdetur cõueniẽter ad interrogationem factã p qd: queritur p questionẽ qd. Oportet enim respõsiones questionibus ꝓportionales esse. Cõstat aũt ex Aristotele ꝛ Porphyrio q̃ genus p̃dicatur in qd: de specie: ꝛ redditur q̃rẽti qd de specie. igitur ꝛc.

p̃ topi. cap. 4. i capi. de gñe.

¶ Sexto dubitatur circa questionez qd est: an querat de cõplexo vel incõplexo. hinc eniz videtur q̃ querat de cõplexo: quoniã queriẽ de scibili. Scibile aũt nõ est nisi verum qđ in enũtiationis cõplexione ꝯsistit. Et confirmaẽ ex verbis. s. Tho. dicẽtis hic: q̃ qa sola enũtiatio est scibilis: cõsequẽter sola ipsa est queribilis ꝛc. ¶ Inde autez apparet q̃ querat de incõplexo: qm̃ id querit quo⁰ inuẽto cessat. Inuẽta aũt diffõne claruz est q̃ non q̃rimus qd: diffinitio igitur q̃ritur. Diffinitio ꝟo vt in primo habitum est: non dicit esse vel non esse: ergo ꝛc.

T. c. 25. Cap. ii.

¶ Septimo circa oẽs q̃ones absq; argumẽtis dubitatur q̃ũo inter se: ꝛ a precognitionibus differant.

¶ Octauo ꝛ vltimo. iterũ proponiẽ questio omissa in p̃ri⁰ primi: an ois sciẽtia supponat suũ subiectuz esse ita q̃ nõ probet illud eẽ. Videtur enim q̃ subiectũ esse ꝓbari possit in sciẽtia cuius est subiectũ. p̃mo qa ois sciẽtia põt vti demõstratione qa. ꝛ ꝓp qd. ergo põt demõstrare suũ subiectum eẽ a posteriori. Añs pz: q: sicut per causam ꝓbatur effectus ꝓpter qd: ita ecõuerso per effectũ demõstratur cã qa. Cõsequẽtia probaẽ: qm̃ subiectũ est cã aliquorum in illa scia: ꝛ ꝯñter cuz ex effectu possit a posteriori ꝯcludi cãm eẽ. sequitur subiectũ esse formaliter demõstrabile. ¶ Et ꝯfirmatur inductione: qm̃ in libro Elenchorũ. probaẽ syll'm sophisticuz esse p sil'e. ꝛ Priscianus in lib⁰ cõstructionum ostẽdit orõnẽ constructam esse ꝛc.

ꝛc. t. c. 2. Du⁰ 4ᵃ.

Cap. p̃.

¶ Ad p̃ᵐ dubiũ dicitur dupliciter. p̃mo q̃ Aristoteles accepit vere scitũ neutro illoꝝ modoꝝ: sed intellexit vere scituz idẽ quod inuestigatione certũ: vt p ly (certũ) distinguaẽ ab opinato: ꝛ p ly (inuestigatione) distiguaẽ a p̃ncipijs a nã inditis. ꝛ sic claudit in se oia dubitabilia q̃ põt per certitudinẽ cognosci: siue p demõstrationẽ: siue nõ. ꝛ cõsequẽter notitia ipsi⁹ qđ qd est ꝛc. Ad id ꝟo qđ addiẽ de q̃one an est: diciẽ q̃ non est verũ vniuersaliter q̃ omnia demõstratio supponat eius subm̃ eẽ: vt in p̃mo dictuz fuit ꝛ infra declarabitur: ꝛ ꝓpterea stat q̃ sit p̃cognitio respectu demõstrationis terminantis q̃onem. q: est. vel ꝓpter qd. ꝛ sit cõclusio respectu anterioris demõstrationis terminãtis q̃onem an est ꝛc. ¶ Diciẽ 2⁰ q̃ per vere scituz accepit per demonstrationẽ cognitũ. Sed cognitum per demõstrationẽ non vniformiter sumẽdũ ẽ: qm̃ aliquid cognoscitur proprie p demõstrationẽ: vt ꝯclusio: ꝛ aliqd min⁹ proprie: vt mediũ qđ est ipsum q̃d qd est: qđ per demonstrationẽ quodãmodo cognosciẽ: vt infra diceẽ. Vñ Albertus dicit q̃ vere scita hic dicũtur ea que per demonstrationem: vel in demonstratione cognoscimus.

Cap. 1.

j. c. 7. p̃.

Ad 2ᵐ dubiū

¶ Ad 2ᵐ dicitur: ꝙ duplex ista distinctio baꝝ qōnum. s. in simplices ⁊ cōpositas nō ponētes in numeꝝ: ⁊ ponentes in numerū non est ita accipiēda: vt eodem modo q̄libet simplex sit simplex: nec eodē mō q̄libet cōposita sit cōposita. Simplices eniȝ qōnes cū sint: an est: ⁊ qd est. Si ex parte rei q̄site simplicitateȝ sumis dissimiliter simplices sunt: q̄stio nāqȝ qd est iō simplex est: qm̄ puꝝ ⁊ imixtum qd est: querit: q̄stio ꝟo an est: ideo simplex est. qm̄ eē rei simplr̄. i. absqȝ aliq̄ additione querit. Querēdo eniȝ an cētaurus sit. nō q̄ritur. an cētaurus habeat eē tale vel tātum ⁊c̄. sed absqȝ additione. an habeat eē. Si aūt ex parte modi q̄rēdi simplicitas sumat: dissimiliter quoqȝ simplices inueniunt. qm̄ questio an est. p modum enūtiationis simplicis exercet. ⁊ enuntiationē simplicē ꝓponit. ⁊ pȝ cum q̄ritur. Si cētaurus est. q̄stio ꝟo qd per moduȝ enūtiationis simplicis exercet. sed cā non proponit. Cū enim q̄ritur qd est homo: nō proponitur distrīēda simplex enūtiatio. ſȝ incōplexuȝ illud puta homo. formatur tamē talis q̄stio p modum simplicis enūtiationis (absqȝ ꝑterito. s.) vt patet. Eodē modo est dicēdū ex parte compositarū q̄stionū. s. qa est. ⁊ ꝓpter qd est. Si eniȝ ex parte rei cōpositio spectetur: questio: qa est: ideo cōposita dicitur: qm̄ ad duaꝝ rerū cōpositionē querēdā inuēta fuisse videt: ⁊ semꝑ cōpōnē extremoꝝ directe q̄rit: ⁊ realem cōpositioneȝ eoꝝ querere ꝑmittitur. Questio ꝟo ꝓpter qd non q̄stio cōposita dicit: q: cōpositionē directe q̄rit: sed q: cōpositionis causaȝ postulat. Ex parte quoqȝ modi q̄rendi: questio (quia) duoꝝ mediam inq̄rit cōpōneȝ: qm̄ exercet per modū enūtiationis de tertio adiacēte ⁊ illā proponit: vt patet: cū q̄ritur: vtrū homo sit ꝑfectissimum aialiū. Questio ꝟo (propter qd) qm̄ cām talis cōposite enūtiationis q̄rendo ꝓponit. ¶ Altera quoqȝ distinctio in ponētes in numerū: ⁊ nō ponētes in numerū: eodē quoqȝ mō distribuit. Simplices eni ꝓpter supradictas cās non ponūt in numerū: ⁊ cōposite ꝓpter antedictas quoqȝ rōnes in numerū ponūt: ponere eni in numerum in ꝓposito nihil aliud est: q̄ȝ q̄rere de duoꝝ adunatione: vt. s. Tho. exponit. vel q̄rere de eē subiecti nō simpliciter: ſȝ tali: vt Alpharabius ⁊ Auicē exponūt: vtrūqȝ aūt hoꝝ simplicitati ⁊ cōpōni supradictis ꝓportionabiliter r̄ndet vt facile deduci pōt. ¶ Ad p̄ᵃᵐ dubitationem. ergo in oppoᵐ dr̄: ꝙ. s. Tho. nō dicit qōnem qd querere enuntiationē de secūdo adiacēte: ſȝ tm̄ dicit ꝙ simplices qōnes referūtur ad p̄ᵐ modū enūtiationis. ista autē relatio quo ad questionē an est: clara est: quo ad qōnem ꝟo qd est: pōt accipi ⁊ pro relatione silitudinis: qa q̄stio qd ad modū simplicis enūtiationis exercet: vt dictū ē: ⁊ potest accipi pro relatione ꝯñtis ad ꝑcedens: qm̄ sicut questio ꝓpter qd sequtur qōnem: qa est: ac per hoc ꝑtinet ad enūtiationē de tertio adiacēte: ita questio qd sequitur q̄stionem an est: ac ꝑ hoc respicit enūtiationeȝ de secundo adiacēte. Pōt q̄qȝ accipi pro relatione proprie cause ad propriū causatū: quoniā sicut (questio propter qd) cām enūtiationis de 3ᵒ adiacēte q̄rit: ita questio (qd) causam enūtiationis de secūdo: lȝ hoc nō faciat ex modo querēdi: ⁊ his duabus relationibus attestat Auerrois in hoc loco: ex malo ergo intellectu. s. Tho. ꝓcedit obiectio p̄ma. ¶ Ad scd̄am ꝟo dicit ꝙ ratio illa ē optima ex modo querēdi sumpta: nec habet locū in qōne de secūdo adiacēte: qm̄ fm̄ formam enūtiationis simplicis nulla media cōpositio inter duo ponitur. fm̄ ꝟo terniū adiacens duoꝝ cōpositio q̄ritur: qm̄ (ly est) cōpositionem importans: inter duo mediat. ¶ Ad 3ᵐ dicit. ꝙ questio an est. querit de vtroqȝ eē diuersimode: qm̄ ipsam existentiam rei querit: vt terminū vltimo formaliter quesituȝ: veritatem aūt propositionis q̄rit: vt terminū fȝ qd seu mediū.

C. t.

p̄ priber. cap. 3.

Ad 3ᵐ dubiū

Jnq̄rentes nāqȝ: an cētaurus sit nunq̄ȝ desistimus quousqȝ cognoscamus cētauꝝ h̄re existēnā. Et qm̄ ad hoc nō ꝑuenitur nisi media cōpositione intellectus: cuius veritas ex eo ꝙ res est vel nō est: resultat. ideo etiā sub eadē inquisitione cadit: an illa ꝓpositio sit vera. cētaurus est. Ueritatē siquidem huius intueri est cognoscere cētaurū esse. ¶ A primo ꝟo eoꝝ que obijciūtur in oppositū dicitur ꝙ eēntias rerū existere potest accipi dupliciter. Uno modo absolute. Et sic fm̄ veritatē sub demōstratione nō cadunt cathegorica: qm̄ res non necessario existūt: ⁊ causa existētie earum est liberalitas p̄me cause: que necessitari simplr̄ nō pōt ⁊c̄. Alio modo p̄supposito vniuerso: ⁊ sic necessariū est spēs oēs esse: ⁊ consequēter demōstrari pōt eas esse. Cuius signū est ꝙ cum demōstratur intelligentias esse: ex colligatione quam h̄nt cū orbibus ⁊c̄. ostēditur: ⁊ silr̄ cum demōstrat spherā iguis esse: ex ipsa vniuersi ꝑfectione ⁊ cōnexione ostēditur ⁊c̄. Sub silētio aūt hoc antiq retinuerūt: quoniā vniuersum esse clare liquet: ⁊ radice necessitatis manifesta nō fuerunt solliciti circa modū necessitatis talis qōnis. Ad id ꝟo qō secundo obijcitur pȝ ex dictis ⁊c̄. ¶ Sed ꝯtra datā responsionem obijci pōt ꝙ nō sit ꝯformis doctrine. s. Tho. quam ꝓfitemur: qm̄. s. Tho. in p̄ᵃ parte. q. 3. arti. 4. ad secūdū ait. ꝙ terminata q̄stione an ē. de deo. non scimus existētiam eius: sed ꝙ illa ꝓpositio sit vere. Deus est. Nō ergo fm̄ ipsum q̄stio. an est. querit de existētia rei: sed eē qō significat propōnis veritatē ¶ Ad hoc dicit: ꝙ cū ratione cōuincatur ⁊ ab ipso alibi habeatur exꝑsse ꝙ questio an est: querat de existentia rei: vt pȝ in quoli. 2ᵒ ar. 3ᵒ. verba eius allegata opȝ sane intellectu accipe duo cōsiderādo. Primū est ꝙ nō dixit q̄stionē an est: non q̄rere de existentia dei. Sed dixit ꝙ per demōstrationē qua illa questio apud nos terminat nescit ipsa existētia dei: sed propositio ⁊c̄. Scd̄m est ꝙ non loq̄tur vlr̄: sed de deo. Propter qō dico ꝙ non intēdit per illa verba dicere ꝙ q̄stio an est: non q̄rat de ipsa existentia dei. Sed fm̄ ꝙ quesita tali existētia: cum inuēta fuerit nō cognoscitur p demonstrationē simpliciter. sed solum vt fundat vt eē veꝝ propositionis respōsiue ad q̄stionem an est. ¶ Et si insteturꝙ si ꝓpter hoc dixit nos nō cognoscere existētiā dei: sequitur ꝙ vlr̄ pari rōne dici pōt de quolibet ꝙ non cognoscitur existētia eius. cū terminatur q̄stio an est. q: nō scitur alio mō: nisi vt fundat veritatē propōnis. hoc aūt cōstat esse volūtarium. ergo ⁊c̄. tȝ ꝯñtia: qm̄ siue concludatur. ergo deus est: siue ergo decima sphera est: siue aliqd aliud: nihil refert quo ad h̄ qō est cognoscere existētiam vt fundat veritatē propōnis. ¶ Ad hoc dicit ꝙ qa vnaq̄qȝ res tunc simplr̄ cognosci affirmatur vel negat. qm̄ fm̄ proprium sibi modū cognoscitur. vel nō cognoscit. ⁊ inter existētiā dei ⁊ alioꝝ hec dr̄ia est: ꝙ propria cognitio exñtie alioꝝ fit per qōnem an est: qm̄ nulla aliarū qōnuȝ querit de exñtia rei. propria autem cognitio existētie dei fit per qōneȝ qd: qm̄ ipsa exñtia dei est ipsius qō qd est. Jdeo exñtias alioꝝ terminata qōne an est: cognosci dicimꝰ absolute: exñtiā āt dei terminata qōne an ē: nō cognosci dicitur: nō q: oīno ignoretur. sed qa non simplr̄. i. fm̄ propriū modum sue cognoscibilitatis cognoscitur. ⁊ cognosci dicit propositio vera. i. ipsa exñtia vt fundamentum est veritatis ⁊ esse illius propōnis. s. deus est. Conformis est ergo eñsio data doctrine. s. Tho. ⁊ habes hic defectū Scoti vel scotistarū in p̄ sniarū dist. 3. q. j. in principio. vbi adducūtur predicta verba. s. Tho.

1. q. 3. arti. 4.

quol. 2. ar. 3. circa me.

¶ Ad 4ᵐ dubium dicit. ꝙ q̄stio an est: querit de subiecto ⁊ passione non vt passio est. sed vt res q̄dam in se est. qm̄ dubitare contingit de rebus illis que passiones sunt. an sint: ⁊ p̄nt res ille accipi vt subs aliarū passionū. ⁊ conse

Scot. i. di. 3. q. j. in pri.

Ad 4ᵐ dubiū

quēter

quēter de eis tūc supponetur an est: vt pʒ de triāgulo de quo questio an est. formalr: ꝛ tn̄ passio est. vt dixit Ariſ^{es} in p̄n^o p̄mi. ¶ Ad p̄^m aūt obiectoꝝ in oppositū dicitur ꝙ lʒ vtraqʒ q̄stio. s. an est. ꝛ qa est. ingrat qn̄qʒ idem esse. nō tn̄ propterea eiusdem q̄siti formalr sunt due q̄ōnes: qm̄ aliud formalr quesitū est rem illam q̄ est passio eē: qd̄ q̄stio an est ingrit. ꝛ aliud passionē vt sic eē. i. rē illā ineē tali subiecto qd̄ q̄stio qa est: querit: lʒ materialiter sit idem eē quo res illa sit ꝛ insit. ¶ Ad 2^m d̄o dr̄ duplr. p̄ fm̄ Albertum ꝙ Aristoteles dedit etiā exēplū de passionetcuʒ dixit si nox est. ¶ Scd̄o ꝙ qr formalr loquendo questio an ē: non ingrit de passione: qa nō de passione (vt passio est) qm̄ eius vt sic esse non est: sed inesse: ideo exemplum de passione nō dedit. sed tm̄modo de subiecto: cuius esse adeo ingrit: vt sicut iam dictū est: circa passionē nō nisi: vt subiecti seu substātie rōnem induit sollicitetur.

Ad 5^m dubiū

¶ Ad 5^m dubiū dicit. ꝙ qa fm̄ oēs illustres expositores q̄stio qa est: querit de tertio adiacēte: ꝛ nullam vnqʒ viderim exceptionē fieri de p̄dicatis p̄imi modi aut secūdi: nullaqʒ ratio mihi occurrat cogens: aut probabilr ducens ad talem exceptionē: ingrere de singulis p̄dicatis qditatiuis q̄ōnis (qr est) fore censeo. Tum qr hec infra latitudinē tertij adiacētis sunt. Tum qm̄ in textu distinguitur duplex eē quod pōt q̄ri de re. s. eē simpliciter ꝛ esse in parte. ꝛ p̄mū attribuitur q̄ōni: an est. scd̄m d̄o q̄ōni qa est. p esse autē simpliciter fm̄ oēs intelligitur esse sine additione aliqua: per eē aūt in parte fm̄ Alpharabium Auicēnam ꝛ Albertū intelligitur eē particulatū cōtractum ꝛ determinatū p p̄dicatū substātiale vel accidentale. Cōstat aūt ꝙ cuʒ q̄ritur de aliquo p̄dicato qditatiuo: puta vtruʒ celum sit corpus aiatum absqʒ dubio q̄ritur aliqd̄ celi esse: ꝛ cum nō q̄ratur esse ptinēs ad q̄stionem an est: relinqtur ꝙ q̄ratur esse in parte: ptinēs ad q̄ōneʒ qa est: querēdo enim vtrū celū sit corpus aiatum: manifeste patet ꝙ querimus nō vtrum celum habeat esse: sed vtrū habeat eē tale: lʒ ly tale. nō notet accñtalē differentiam: hoc aūt est eē particulatū ꝛ ꝯtractū per p̄dicatuʒ. Tum qm̄ si istius q̄ōnis non est querere p̄dicata qditatiua ad q̄ōnem qd reducētur: ꝛ hoc nō ꝯueniēter dici pōt: qm̄ vnice q̄ōni vel vnica r̄nsio dāda est: vel si plures possunt dari: quelibet saltē dʒ esse sufficiens: aliter in termino inq̄sitionis non eēt quiescēdū: ꝛ sic questio eēt terminata ꝛ non terminata: qd̄ implicat ꝯtradictionem. Constat aūt ꝙ q̄rēti qd de hoīe: vel boue non satisfit assignando singulas partes diffōnis: sed oportet assignare diffōnem. vn̄ ꝛ in p̄ lib^o dictū est. ꝙ cognoscere per cōia: nō ē cognoscere pp quid: qd̄ idē est qd̄ qd: vt i hoc cap̄ dicit. sed est cognoscere qa. ¶ Ad rōnē aūt in oppositū dicit: ꝙ lʒ apud dialecticū oīa p̄dicata in qd reducātur ad q̄ōnem qd: qm̄ ipsi nō est cure: an p propria: an per cōia soluatur q̄stio in posterioristicis: tn̄ vbi q̄ōnes scibiles traduntur ꝛ nō parui refert scire per cōia ꝛ ꝓpria ꝛc̄. ad q̄ōnem qd: non nisi ipsum qd̄ qd ē ptinet. Negat ergo assūptū illud. s. omne qd̄ p̄dicat in qd: ptinet ad q̄ōnē qd: loquēdo de qd posterioristice ꝛc̄. Nec mihi (ex his mot^9) imponas: aliā me fateri q̄ōnē circa partes diffōnis ꝛ totam diffōnē: ꝛ qr partes sunt priores toto me ponere q̄ōnem: qa est ante q̄ōnē qd est: ꝛ si q̄ sunt hm̄. (Nihil enī hoꝝ ex dictis seqtur) qm̄ de partibus diffōnis. vt p̄dicata sunt alicui inexistētia sermo habitus intelligēdus est. Nihil enim aliud q̄siuimus nisi an q̄rere vtrū hō sit aial. vtrum albedo sit color. ꝛ hm̄ ptineat ad q̄ōneʒ qa est: aut ad q̄ōnē qd est. De eis autē. vt partes diffōnis sunt nihil dictū est. Sed nunc dicit ꝙ ptinēt (secundaria intētione tn̄) ad q̄ōnē qd: tum qm̄ q̄rens de ipso qd̄ qd est: querit necessario de eius partibus: tum qm̄ eiusdē r̄nsionis est: dare primū genus: ꝛ vltimam d̄iam vt adunātur in vna qditate. Unde vt cauillatoꝝ importunitas excludat: r̄ndeatur cū distōne: ꝙ ingrere p̄dicata qditatiua absolute fm̄ inexistētiā eoꝝ. s. an insint vel nō: ptinēt simplr ad q̄stionem qa est: ingrere aūt ea quo ad moduʒ inexistentie: ex quo habent ꝙ partes sint diffōnis ptinent principaliter ad q̄stionē qd: qm̄ eius est. qd̄ qd est. totuʒ inuestigare. secūdaria tn̄ intētione. qa partes sunt: ꝛ ptinet ad q̄stionem qa est: pro quāto absqʒ cōplexione tertij adiacētis talis inquisitio non est. ministerialiter tamē: qr hoc ingrit inquātū famulatur q̄stioni qd ꝛc̄. Ordo aūt inter q̄ōnes nō variatur ex his que ꝯtingūt per accidēs. Lʒ enī ad scire qd̄ qd est: p̄cedat scire qa talia p̄dicata que sunt partes diffinitionis insunt illi diffinibili: tamen est hoc per accidēs pro quāto prime opationi intellectus immiscetur secūda: vt alibi declarādum est ꝛc̄.

Ad 6^m dubiū

¶ Ad 6^m dubiū. dr̄ ꝙ q̄stio qd: querit formaliter de incōplexo: qm̄ q̄rere de cōplexo: iuxta scd̄m adiacēs pertinet ad q̄ōnem an est: ꝛ iuxta tertiū ad q̄ōnē. qa est: ꝛ propter quid. Tum qm̄ questio querēs cōplexe de qd̄ qd est: ad q̄ōnem qa est ptinet: vt ex. s. Tho. verbis i hoc loco haberi pōt: cum dicit ꝙ oēs q̄ōnes dialectice reducunt ad q̄ōnem: qa constat siqdem ex primo Topicoꝝ. ꝙ vna illarū quatuor q̄ōnum ibi enumeratarū est q̄stio de diffinitione: tum ꝓpter rōnē tactā obijciēdo: qm̄ id est quesitum qd̄ r̄ndetur. R̄ndet autē q̄ōni qd: vt ex dictis patet: ipsa diffinitio: que incōplexuʒ qd est. ergo ꝛc̄. ¶ Ad rōnem in oppositū dicit duplr. p̄mo ꝙ diffinitio lʒ formaliter nō sit vera vel falsa. virtualiter tamē est vera: vt in p̄ncipio primi dixit. s. Tho. ꝛ hoc sufficit. Scd̄o dicitur ꝙ lʒ q̄stio qd: querat formalr de incōplexo: querit tamē id qd̄ est ratio veritatis cōplexi: qm̄ ipsum: qd est mediū ad cōcludēdū an est: ꝛ propterea scibile ꝛ verum ꝛ enūtiabile appellatur. Scibilia siqdē nō eadē rōne oīa dicūtur: sed alia vt ꝯnea. ꝛ hec ꝓprie sunt an est. ꝛ qa est. alie vt cause ꝯnum: ꝛ hec sunt qd: ꝛ pp qd. Que qm̄ in enuntiationibus posita veritatē formalr sortiunt: nō imerito solā enūtiationē q̄ribilē ꝛ scibilē esse dictum est. Et per hec patet duplex etiam r̄nsio ad cōfirmationē ꝛc̄.

Cap. 3.

ꝛc̄. t. c. 5. i medio

Ad 7^m dubiuʒ

¶ Ad 7^m dubium dicit. ꝙ q̄uis diuersi diuersimode has q̄ōnes ordinare videātur: magis tamē in verbis q̄ʒ in re inter eos differentia videt. Oportet enim oēs cōuenire in hoc: ꝙ q̄stio an est: querit an homo sit: qd est d̄o querit qd ē homo. qa est autē ingrit qualis est homo. seu an hō sit risibilis: pp qd: candeʒ cām ꝑcunctat: vt pp qd hō est risibilis. Hoc enim aperte tradit ex textu ꝛ expositoribus. Sed d̄iam inter quosdā peperit diuersio a sermone formali dū alij ꝯuenietiā eoꝝ ispiciētes. alij abstracta q̄sitis magis q̄ʒ q̄sita cōsiderātes. alij ad pauca respiciētes in diuersas ꝓruperūt voces. Nō. n ꝓpterea. qa oēs q̄ōnes conueniunt in hoc ꝙ q̄runt mediuʒ: nec ex hoc ꝙ ex ista res credit distingui: aut non distingui a re: aut qa p̄ debetur singulari nec ex aliis hm̄ ordināde sunt q̄ōnes he. Sʒ negocio logico itēdēdo fatēdū simplr est q̄ōnes differre ꝛ conuenire. Differre qdē in hoc ꝙ simplices q̄runt esse simplr. cōposite d̄o eē tale. Et simplices inter se in hoc differre ꝙ altera querit de re an sit: altera quid sit. Cōposite d̄o in hoc ꝙ altera querit de re an habeat talē dispōnē. altera pp qd illā habeat: nec pōt mens humana plures de re quacūqʒ q̄ōnes formare. vt pʒ. Nec est dispositi ad philosophiā dubitationibus mentem inuolnere qd sit querere an centaurus sit. hoc enim qlibet mētis cōpos itelligēs terminos nouit. Solos. n. eos later qui nesciunt discernere inter notū per se ꝛ notum per aliud. Cōuenire d̄o in hoc ꝙ oēs q̄runt mediū indistincte a p̄ori vel a posteriori: qa (vt in textu d̄r) nihil aliud

De qb^9 2° phyr.

T.c.6. t.c.6.

est q̃rere an cẽtaurus sit:q̃ an sit aliq̃ cã ex qua habeat cẽtaurũ esse. Cam autẽ intellige in essendo vel in cognoscẽdo. (Aliter de deo nõ posset queri an sit.) Et sil'r est de quid est ⁊ qa est. Et pp hoc inueniuntur illustres pħi qũ q̃ dixisse ꝙ q̃stio an est. q̃rit de re in ordine ad suã cãm efficiẽtem. hoc enim ⁊ silia intelligẽda sunt eo mõ quo itelligitur sermo Arist^{lis} ꝙ qõ an est: q̃rit de medio. ⁊ nõ cõsiderasse hoc fuit cã temeritatis ꝑferẽtiũ se. ¶ A p̄cognitionibus ꝯo qõnes differũt in duobus ⁊ ꝑ in hoc ꝙ sub ꝑcognitione qd cõcludit' quid nois: sub qõne ꝯo qd nimi: eo ꝙ qd nois nõ est pars sciẽtie: sꝫ variatiõi ⁊ placito humano subiacet. nec io tñ ꝑ supponi opꝫ qa a vocibus doctrina ⁊ disciplina fit. ¶ Secũdo in hoc ꝙ sub ꝑcognitione quia: cõcluditur veritas ꝑncipioꝝ ⁊ eẽ simpliciter subiecti. quoꝝ neutrũ claudit' sub questione qa: sed veritas ꝑncipioꝝ extra qõnes oĩno est: vtpote ex se euidẽs. ⁊ esse simpl'r subiecti claudit' sub qõne an est.

Ad 8^{m} du^{m} diffi cilli^{m}.

¶ Ad 8^{m} dubiũ dĩ distinguẽdo ꝑus sensum qõnis. Põt siquidẽ scie noie accipi ipse habit^9 sciẽtificus: puta metaphysics aut geometria ⁊c. vt sit sensus. vtrũ oĩs scia tã metaphysica q̃ geometria: supponat suũ ꝓpriũ subm esse. ⁊ non possit ꝓbare illud eẽ. Et põt scie noie accipi demõstratio: vt sit sensus. vtrũ oĩs demonstratio supponat illius demõstrationis ꝓpriũ subm eẽ ⁊c. Si ꝑ mõ intelligatur: rñdet' (ſm Auerroim) quẽ thomiste in hoc imitari

Expsse Auer. 2 physi. c. 26. in fi. Cap ꝑ.

videnť. ꝙ nõ põt ꝓbari neq̃ a ꝑori neq̃ a posteriori. Tũ qa expsse Au. docuit de subiecto ꝑ suppoin qa est. Tum qa (vt ibi dictũ fuit.) scie q̃runt passiones de subiecto vl' ꝑ ꝑn^a subti: vel ꝑ effectus: vtroq̃ aũt mõ opꝫ ꝑsupponere subm eẽ. qm̃ fatuũ est q̃rere nõ entis passiões. Passio eni cũ q̃ratur vt inherens alicui ſm imaginationẽ ꝑsupposito eẽ: necesse ẽ vt ingrat' ⁊ ꝯcludatur inherẽs. Consentiunt q̃ his dicta Porphyrij ⁊ Alberti. ⁊ s. Tho. in

cõ. t. c. 2.

ꝑn^o ꝑmi. ¶ Et si obijciat'. ergo nulla scia ꝓbabit qõnẽ an est. rñdet' dicẽdo ꝙ cõmittit' paralogismus ꝯntis. Nam nõ seq̃tur. nulla scia ꝯcludit qõnẽ an ẽ: de suo subo. ergo nulla scia ꝓbat eã vl'r. Stat. n. ꝙ terminat eã de partib^9 subiectiuis subiecti. vel aliquo alio: ⁊ nõ de subto. Unde metaphysica nõ ꝓbat ens. qõ est eius subm esse. ⁊ tñ ad ipsũ maxime ptinet qõ an ẽ. vt in 6° eiusdẽ dĩ. ¶ Si aũt

T. cõ. I.

intelligat' 2° mõ. tũc dupl'r rñdet'. ¶ Primo ꝙ oĩa demõstratio supponit suũ subm esse: qm̃ Arist. indistĩcte dixit in ꝑ de subo ꝑsuppoin qa est. ¶ Et si instetur. ꝰ qõ an ẽ. nõ põt demr̃ari. qm̃ id cuius q̃ritur eẽ nõ ꝑsupponit' eẽ. Rñdet' ꝙ qõ an est. nõ ꝯcludit' in 2° adiacente: sꝫ in 3°. ita ꝙ id cuius (vt subiecti) q̃ritur eẽ in proponẽdo qõnem in ꝯne sumit' vt ꝑdicatũ: ⁊ ꝯcluditur de aliquo ꝑsupposito. ⁊ sic demõstrat' eẽ. vbi gr̃a. q̃ritur vtrũ deus sit i 2° adiacẽte. Sꝫ ꝯcludit'. ꝰ aliquod ens est deus: ⁊ sic de alijs. ⁊ sic semp supponitur subm nõ qõnis: sꝫ demonstrationis ⁊ ꝯnis esse. ¶ Et si instet'. ꝰ nulla dĩa est inter ꝯnem qõnis an est. ⁊ ꝯnem qõnis qa est. qm̃ vtraq̃ est de 3° adiacente. ⁊ si ꝯclusiones q̃site non differunt. ꝰ nec qõnes differrẽt. qm̃ ex scibilibus q̃sitis distinguunť. Rñdet' ꝙ differrũt in hoc ꝙ qõ (qa) eget per se 3° adiacẽte: qm̃ q̃rit de certo subto certũ ꝑdicatũ vltra verbũ substãtiuũ. Nõ enim in incertũ q̃ritur vtrũ q̃ocunq̃ habeat tres angulos aut sit aĩal ⁊c. sꝫ determinate subm ꝯnis ꝓponit': vtrũ hõ sit aĩal. vtrũ isocheles habeat tres ⁊c. Qõ autẽ an est. nõ proponit subm ꝯnis sꝫ qõnis tñ: nec ꝑ se ex vi qõnis eget altero termino: sꝫ accidit vt in rñdẽdo terminetur coassumpto 3° non determinato sꝫ vage. Concluditur enim. ꝰ aliq̃d est deus. ꝰ aliq̃d est cẽtaurus ⁊c. Hunc modum dicẽdi oĩno non repello. Fundamẽtũ tñ non hꝫ

T. c. 2.

vñ tantã prouinciã subire cogat'. qm̃ Aristoteles in ꝑ libro expsse loq̃batur de demonstratione in qua passio de subto ꝯcluditur. vt ex textu ⁊ expositorib^9 pꝫ. Sꝫ ad hoc posset dici ꝙ tenet' hoc. non auctoritate illa pura. sꝫ adiũcto hoc ꝙ oẽ qõ demonstratur se hꝫ vt passio: vt iferius habebitur. ¶ Alio aũt modo rñdet': ⁊ iudicio meo nũc melius (lꝫ ego p̄riorẽ olim modũ excogitauerĩꝫ) ꝙ non omnis demonstratio supponit subm suũ esse: qm̃ aliqua querit ⁊ demonstrat illud. ⁊ hoc teneo vl'r i oĩbus demonstrationib^9 terminantibus q̃stionẽ an est. Moueor

Cap. 2.

aũt ad hoc ꝑmo qm̃ nulla rõ me incitat ad oppositũ. Qõ enim tactũ est ꝙ oẽ qõ demonstrat' se hꝫ vt passio: intelligit' quo ad hoc qõ est dici de altero: seu alteri inesse: qm̃ oẽ qõ demõstrat' se hꝫ vt ꝑdicatũ siue sit in 2° siue in 3° adiacẽte: ⁊ nõ intelligitur quo ad alias conditiones. s. ꝙ se habeat ita ꝙ supponatur ei subm esse ⁊ ꝑdicetur 3^{m} adiacẽs ⁊c. vsus quoq̃ artis demõstratiue in sciẽtijs q possit ad hoc idem adduci: qm̃ nõ vidẽtur inueniri demonstrationes in scđo adiacente. etiã si terminẽt questionẽ an est. vt pꝫ 8° physicoꝝ. vbi concluditur substãtias separatas esse in 3° adiacẽte. Et in primo Euclidis. vbi cõcluditur triangulũ eẽ ⁊c. Hic inq̃ vsus non ostẽdit intẽtũ.

t. c. 7.

qm̃ ſm veritatẽ non querebat' in hꝭ locis qõ an est: sꝫ qa est. vt pꝫ ibidẽ: subm enim qõnis in 8° physicoꝝ est motor ꝑmus. ⁊ in ꝑmo Euclidis linea recta lꝫ ex hoc eliciatur etiã cõclusio an est. Et qm̃ si ita q̃q̃ inueniretur: facilitati vsui grate attribuendum esset potius q̃ arti. Ut enim in ꝑmo libro diximus. cõtingit artẽ demõstratiuã aliter docere: ⁊ aliter exercere. ¶ 2° qm̃ omne verum necessariũ hñs cãm est demr̃abile. Conclusiones qõnis an est. ẽt i scđo adiacẽte sunt hꝭ. ergo ⁊c. ¶ Et si dicatur ꝙ

Cap ꝑ i solõe dubij. Ad 1^{m}

sunt demr̃abiles: sꝫ nõ tali mõ. s. in scđo adiacẽte. ¶ Cõtra. ex tribus terminis quoꝝ vnũ est vera cã pp quã alter necessario inest alteri sufficiẽter fit demr̃atio oĩb^9 alijs terminis seclusis. Sed retẽta ꝯne de scđo adiacẽte inueniuntur hꝭ tres termini: ergo ⁊c. Inuenit' siqdẽ cũ dĩ ignis est qõ quid est ignis vt vere causa ⁊ mediũ quo eẽ de igne ꝯcludit'. ¶ Scotiste tñ sectãtes Antoniũ And.

Scotiste An. an. ꝑ me. q. I. ꝯ auer ro.

in qõne ꝑma sup metaphysicã decepti sunt in hac qõne. qm̃ nõ distinxerũt inter sciam ⁊ demõstrationẽ ꝓbare subm ꝓpriũ eẽ: vt nos fecimus. Et ppterea ipugnans ille Auerroim tenet sciam ꝓbare subm esse a posteriori p̄accipiẽdo quid nois ⁊ decl'ando illud significatũ eẽ: ⁊ nõ posse ꝓbare subm eẽ a ꝑori. Qm̃ ipsum subm est ꝑ cognitũ ꝑoritate nãe. ¶ Primũ dictũ declaratũ est sup^9

ꝯtra an. an. arguit.

esse falsum de scia: ⁊ verũ de aliquo gñe demõstrationũ. 2^{m} aũt dictũ ex eius cã assignata deprehẽditur male itellectũ: qm̃ si indifferẽter de cuiusq̃ demõstrationis ⁊ sciẽtifici habitus intelligat' subto. falsum est. qm̃ ipsum qõ quid est subti hñs alterã cãm cuius esse q̃rit'. propriũ est ſm nãm mediũ ad cognoscendã qõnẽ an est: sicut qõ quid est passionis mediũ est ad concludẽdũ ipsam esse. ⁊ ꝯnr ex eo põt ſm nãe ordinẽ a priori ꝯcludi q̃stio an est: quicq̃d sit de ordine quo ad nos. Si autẽ intelligatur de subiecto scie tñ: tũc nihil ꝯcluditur qm̃ qõ qd est subti ẽ prius notũ ordine nature ⁊ post ipsum esse: qm̃ qõ qd est ꝑma qõ ſm se: sꝫ nõ quo ad nos. ⁊ ꝯnr ex hoc non sequit' ꝙ non possit a ꝑori ꝓbari. Taceant ꝰ ⁊ audiãt rñsiones ad argumẽta sua. ¶ Ad ꝑ^{m} negat' ꝯntia. ⁊ ad probanonem dĩ ꝙ nõ semp ex effectu nec io põt probari cãm esse: sꝫ tunc tñ qñ cãm esse est minus notũ nobis. Oĩs. n. demõstratio ex notiorib^9 nobis (si a nobis fieri dꝫ) procedere dꝫ: qm̃ pp qõ vnũq̃q̃ illud magis est. In scia aũt nihil magis notũ est q̃ subm esse: pp qõ in oĩ scia vel ꝑ se notũ est subm esse vel a supiori scia sumit'. vñ in ꝑ physicorũ Aristoteles cõtra negãtes subm nãlis phie esse nõ a posteriori neq̃ a priori disputauit: sꝫ ad metaphysicũ ꝯfugit. ⁊ hoc merito. qm̃ negato vel ignorato subiectũ esse.

Incipit T. c. 17.

esse. quo alioꝝ depēdētiū ex eo eē stabilitū assumi poterit. ꝓsertim cū quelibet scia a subiecto incohoet. Uñ nō ꝓuenit ex defectu medij ꝙ scia nō ꝓbet suum subm eē. sed ex defectu huius cōditionis. qꝛ subm eē nō ponit̃ vt minus notū sed vt notissimū. ¶ Ad ꝯfirmatione dupl'r dr̃. Primo ꝙ aliud est demr̃are ex ꝓpriis subm esse: ꝛ aliud est aliqli declaratione patefacere. Neqꝫ.n. hoc negatū ē: sed illud vt ex scđo phy. ab Auerroi habet̃. vbi tētātes demr̃are nām eē derident̃: ꝛ aliquā inuītionē dari posse non reprehendit̃. Tales aūt sunt declarationes a sili q̃s arguens inducit. ¶ 2° dr̃. ꝙ sicut in ꝑmo dictū est. qm̃ in eodē tpe tradit̃ scia cū ꝑn° scie: quēadmodū ꝑn^m scie ponēdo qđ qd est subm inuestigat̃: qđ tñ ꝑsupponit̃ in qualibet scia ꝯ ꝑoritā subm eē in illo ꝑn° declarat̃. Et sic scientia propꝛie dicta supponit subm suum esse.

Cap. 6. cap ꝑ in solone ꝑmi du/bij. Ad ꝑ^m

Circa scđam ꝗnē ꝛ tertiā simul dubitat̃. An cum dicitur oēm q̃onem inquirere medium intelligatur ꝙ inquirat medium suijpsius q̃onis siue quesiti per ipaz an alterius. Si.n. sit sensus ꝙ quelibet qđ querat mediū quesiti per ipsam statim sequitur ꝙ diffinitio nō immediate inest diffinito. qđ est impoīe. pꝫ sequela: qm̃ quando q̃rit̃ qd est querit̃ medium quesiti. Quesitum autem est ipsa diffinitio. Si autem sit sensus ꝙ quelibet questio querat medium alterius quesiti. statim sequitur ꝙ non ois qđ querat mediū: nisi quis infinitas dicat esse q̃ones: aut circulariter se inuicē querentes: quoꝝ vtrūqꝫ est falsum: pꝫ sequela: qꝛ semꝑ eēt alterum dare quesitum: cuius altera qđ mediū q̃rit. ¶ Ad hoc dr̃ ꝙ ambe ille vl'es affirmatiue sunt false. Neqꝫ.n. ois questio querit medium sui ipsius: neqꝫ ois qđ inquirit medium alterius: sed due earum. s. si ē ꝛ qꝛ ē. inuestigant suoꝝ quesitoꝝ media: qm̃ q̃rēdo an homo sit. q̃rimus an sit aliquod medium ad ꝓbādū hoiem eē: ꝛ silr̃ q̃rēdo an triangulus hēat tres ꝛc̃. querimus si est aliquod medium ad cōcludēdū triāgulū hr̃e tres ꝛc̃. Nō.n. aliquid horum q̃rētibus satisfacit simplex responsio affirmatiua: sed opꝫ medium ostendere q̃ hoc teneatur. Relique autē due. s. quid: ꝛ propter qd. nō suorum quesitorum sed precedentium media alio modo inquirunt. Interrogantes nāqꝫ quid est homo nō mediū quiditatis humane querimus: sed ipsam q̃ditatem: que medium est in q̃stione an ē: ꝛ silr̃ in ꝓpter quid respectu questionis qꝛ. Et aduerte ꝙ cū dicit̃ omnis questio est q̃stio medij non est sermo formalis. Tum quoniam sola q̃stio pp qd inq̃rit mediū sub rōne medij. Cetere aūt inquirunt id qđ est mediū. Tū qm̃ ēt id qđ est mediū: q̃stiones an est ꝛ qa est: nō ꝑmo: sꝫ scđario inq̃runt: qm̃ scđario iste querunt de ipso quod est medium. vt pꝫ ꝛc̃. ¶ Ad rationes dubitando adductas non opꝫ aliter respondere: qꝛ neutra pars sustinetur: sed medij processimus.

¶ Disputatiue concludens idem nō esse diffinibile ꝛ demonstrabile diffinitionem ꝛ demōstrationem. Capitulum. ij.

Uomō aūt quod qd ē demr̃et̃: ꝛ qs modus introductionis: ꝛ quid ē diffinitio: ꝛ quorum: dicamus opponētes primum de ipsis. Principium autē futurorum sit qđ sit magis proprium habitis ꝛ rōnibus. Dubitabit aūt vtiqꝫ aliquis vtruꝫ sit idē ꝛ ꝑm idē scire diffōne: ꝛ demr̃atione: aut impoīe sit. Diffō enim qđ quid ē scire videtur: quod quid est autem omne vl'e est: ꝛ ꝑdicatiuum est. Syllogismi qdē alij sunt priuatiui. alij aūt nō vl'es: puta qui qdem in scđa figura priuatiui oēs sunt: in tertia vō non vniuersales. Postea neqꝫ eoruꝫ qui sunt in ꝑma figura oīum est diffō: vt ꝙ omnis triangulus duobus rectis equales hꝫ tres. Huius aūt ratio est: qm̃ scire demr̃atiue est demr̃atione hr̃e quare si in talibus demr̃atio est: manifestum ē ꝙ ipsorū non erit diffinitio: scit enim vtiqꝫ aliquis: ꝛ ꝑm diffinitionē: non hn̄s demr̃atione. nihil enim ꝓhibet nō simul hr̃e. Sufficit autē fides ex inductione. nihil enim aliqñ diffinientes cognoscemus: neqꝫ eoꝝ que per se sunt neqꝫ ꝑm accidens. Amplius si diffinitio sube alicuius notificatio ē hmōi manifestū ē ꝙ nō sūt sube. Quoniā quidē igitur nō ē diffinitio ois: cuius est demr̃atio: manifestū est. Quid autez cuius est diffinitio: nūquid omnis demōstratio est? At nō. vna quidez vtiqꝫ ratio ꝛ de hoc eadē est. Unius enim inquātuꝫ vnū: vna ē sciētia. quare si vere scire demr̃atione: est demonstratione hr̃e: accidet quoddā impossibile. diffinitionē.n. hn̄s sine demr̃atiōe sciet. Amplius principia demonstrationū diffinitiones sunt: q̃rum non esse demr̃ationes: monstratum ē prius: aut erūt demōstrabilia principia. ꝛ ꝑncipioꝝ principia. ꝛ hoc in infinituꝫ abibit: aut prime diffinitiones erūt indemr̃abiles. ¶ Sꝫ vtrū si nō ois eiusdez. sed alicuius eiusdem sit diffinitio ꝛ demr̃atio simul: aut impoīe? non enim est demr̃atio cuius est diffō. Diffinitio quidē enim ipsius quid est: ꝛ sube est. Demōstrationes autez videntur supponere esse: ꝛ accipientes quod quid est. vt mathematice quid vnitas: quid ipar: ꝛ alie silr̃. Amplius ois demr̃atio aliquid de aliquo demonstrat: vt qꝛ ē: aut non est. In diffōne aūt nihil alterū de altero ꝑdicatur. vt neqꝫ animal de bipede: nec bipes de aīali. nec ēt de plano figura. Non eniꝫ est planū figura. nec figura planuꝫ. Amplius alterum est: quod quid ē. ꝛ quia est: mōstrare. Diffinitio quidem igitur quid ē: ostēdit. Demr̃atio autē: quia ē. quod hoc de hoc: aut non est: alterius autem altera demr̃atio ē. nisi sit tāquam pars quedam totius. Hoc autē dico. qꝛ ostensum est de isochele quoniā habet tres angulos duobus rectis equales. si ostēsus ē ois triangulus: pars enim ē: hoc autem totū. hec aūt adinuiceꝫ non se hn̄t sic: qꝛ est: ꝛ quid ē. nō est enim alterum. alterius pars. Manifestuꝫ itaqꝫ qđ nec cui⁹ diffō huius omnis sit demr̃atio. nec ois cuius ē demr̃atio hui⁹ ois sit dif-

finitio: qr omnino eiusdem nullius cõtingit vtrunqȝ hr̃e. quare manifestum est ꝙ neqȝ cuiuscunqȝ demõstratio est: diffinitio est: neqȝ cuiuscũqȝ demonstratio huius oĩo diffinitio: neqȝ idem erunt: nec alterũ in altero. ⁊ nãqȝ subiecta similiter se haberent. hec quidem igitur vsqȝ ad hoc opposita sunt.

¶ Summa huius capituli hec est.

Propositio

Quomodo qȝ quid est demõstratur: ⁊ quis modus itroductionis: ⁊ quid est diffinitio: ⁊ quoꝝ: dicemus opponentes primum de ipsis.

questio ¶ Utrum sit idẽ ⁊ ſm idẽ diffõne scire ⁊ demr̃atiõe scire.

Ꝯclo re sponsiua ¶ Non omne demr̃abile est diffinibile. ꝓbat̃ tripl'r a pori. Et primo qm̃ diffinibile est ipsum quod qd est: qȝ ꝑdicatiuũ ⁊ vl'e est. Demonstrabile aũt nõ ẽ tale. qm̃ in scd'a figura oẽs syllogismi sunt negatiui. ⁊ ĩ tertia nõ vl'es. scd'a qm̃ nec oẽ demr̃abile in pma figura est diffinibile. v. grã. omnis triangulus hȝ tres ⁊c. qm̃ sequeret̃ ꝙ demr̃abile sciretur ſm diffinitionẽ absqȝ demonstratione. Tenet sequela: qm̃ scire demr̃atiue est demr̃ationẽ habẽ: ⁊ nihil ꝓhibet non simul hr̃e diffinitionẽ ⁊ demr̃ationẽ: falsitas ꝯñtia ex inductione pȝ: qm̃ nihil coꝝ que per se: aut per accidens insunt diffinientia vnq̃ȝ cognoscimus. tertio qr diffinibile sub̃a est: cum diffinitio cognitio substantie sit. Demonstrabilia autem non sunt substantie.

questio ¶ Nunqd oĩa cuius est diffinitio sit demonstratio.

Ꝯclo re sponsiua ¶ Nõ omne diffinibile est demõstrabile. Probat̃ dupl'r a pori. p̊ ex radice 2ᵉ rõnis supraposite. s. qm̃ vni⁹ ĩquãtuȝ vnum est vna scientia. Sequeret̃ enim aliter hoc impossibile ꝙ demonstrabile sciret̃ per diffinitionẽ absqȝ demõstratione. scd'o qm̃ diffõnes sunt demonstrationum pn̄ª. Quoꝝ non esse demonstrationes ostẽsum est in primo libro. qm̃ aut erunt pn̄ᵃ pncipiorum in infinitum. Aut prime diffinitiones erunt indemonstrabiles.

T. c. 6. t. c. 44.

questio ¶ Utrum cuiusdam eiusdem sit diffinitio ⁊ demonstratio aut impossibile sit.

Ꝯclo re sponsiua ¶ Nullũ idẽ est diffinibile ⁊ demõstrabile. Probat̃ tripl'r a pori. Et pmo qm̃ diffõ ipsius quod quid est ⁊ sub̃e est. Demonstrationes aũt oẽs supponũt ⁊ accipiunt qȝ qd est: ⁊ nõ demr̃ant: vt pȝ in mathematicis qd vnitas ⁊ qd ipar. scd'o qm̃ oĩs demr̃atio aliqd de aliquo demr̃at affirmatiue vel negatiue. In diffinitione autẽ nihil alteruȝ de altero ꝑdicatur: nec genus de differẽtia: nec econuerso. tertio qm̃ alterius altera demr̃atio ẽ: nisi sit tãq̃ȝ ps illi⁹ vt se hñt isocheles ⁊ triãgulus. Diffinitio aũt ⁊ dmõstratio alterius ⁊ alterius sunt: quoꝝ neutruȝ est ps alteri⁹: quoniaȝ diffinitio ostẽdit qd est. demr̃atio aũt qȝ est que altera sunt. ⁊ alterum non est pars alterius.

Cõclo. ¶ Diffõ non est demr̃atio neqȝ pars subiectiua ipsius aut ecõuerso. Probat̃ a priori. qm̃ eaꝝ subiecta. i. diffinibile ⁊ demr̃abile sil'r se haberẽt: qȝ conclusum ẽ eẽ falsum.

¶ Series autem hec est.

Intendens tractare de ipso demr̃atiõis medio: qȝ oĩs qȝ querit. qm̃ ipsum est: qȝ quid est: per diffinitionẽ significatũ: aggredit̃ tractatum de eisdem ꝓponẽs q̃tuor in exordio huius capituli. qȝ ẽ pncipiũ huius tractatus. ⁊ vltimũ pncipaliter exequens in hoc eodem capitulo tria facit. ſm tres q̃ões q̃s multiplicauit ad idem: disputatiue eas determinando. Quarum ordo satis clarus in summa hr̃. Et tãdẽ penultimũ vltima conclusione negatiue tetigit.

Circa titulũ q̃õnis tractate in hoc cap̃. Aduertenduȝ est ꝙ aliquid scit̃ per demonstrationem dupliciter. vno mõ vt passio. Alio mõ vt ꝯcl'o. Utrũqȝ enim horum vocat̃ qȝ scitur: seu demr̃at̃. Et quamuis in pmo libro neglecta fuerit dr̃ia inter hec duo scita: ita vt vnum eis locum dederimus: qm̃ tunc nõ variabat̃ ꝓpositũ ex hoc. Nunc tñ nosse expedit ꝙ passio dr̃ (qȝ demr̃atur) ea rõne: qr est qȝ de subiecto cõcludit̃. Cõclusio ꝟo ipsa dicitur (qȝ demr̃atur) nõ ꝓpterea qr ipsa de aliquo concludatur: sed qr est id quod directe ex premissis scit̃ ⁊ qȝ demonstrationẽ terminat. Itẽ passio est qȝ scitur: vt incomplexum. cõclusio est quod scit̃ vt complexũ. In proposito igit̃ qñ querit̃ vtrum idẽ sit demonstrabile ⁊ diffinibile põt accipi dupl'r. Uno mõ loquẽdo de demonstrabili ꝑ modum passionis: ⁊ sic est sensus. Utruȝ idẽ ſm idẽ sit scibile per diffinitionẽ: ⁊ scibile vt passio per demonstrationẽ. i. an id qȝ de aliquo: puta de hoĩe scit̃ per diffinitionẽ: puta ꝙ sit aĩal rõnale: sit scibile per demonstrationem. ita ꝙ aĩal rõnale: ⁊ sit id qȝ per diffinitionez de homine cognoscamus: ⁊ per demonstrationẽ. Et iste sensus non videtur intẽtus ab Aristotele hic: vt ex probatione alterius sensus patebit. Alio modo põt accipi loquẽdo de demonstrabili per modum conclusionis. ⁊ sic est sensus. Utrum idẽ ſm idẽ sit cognoscibile per diffinitionem ⁊ cõclusio demr̃ationis. vbi gratia. Utrũ hõ ſm id qȝ scitur de eo ꝑ diffinitionẽ possit sciri. vt cõclusio demr̃ationis. i. an significatũ ꝑ diffinitionẽ possit esse significatum per cõclusionẽ demr̃ationis. ⁊ hic sensus est ſm mentem Aristotelis. vt ex quatuor pȝ. p̊ ex scd'a rõne ad pᵃᵐ ꝯnẽ. Assumit siqdẽ ibi ꝙ demr̃abile est totũ hoc. (Triangulus hȝ tres ⁊c. ⁊ qr hoc nõ est diffinibile. scd'o ex scd'a rõne ad tertiam ꝯcl'onẽ vbi assumit ꝙ demr̃atio ꝑdicationem alicuius de aliquo scit. Diffinitio aũt omni caret ꝑdicatione: qr nec genus de dr̃ia: nec dr̃ia de genere in ea predicatur. tertio quoniam questio mouẽda in sequenti capitulo inqret: vt ibi patebit: an diffõ sit demonstrabilis passio. q̃rto qm̃ pñs qȝ ẽ de subiectis seu de obiectis proprijs diffinitionis ⁊ demonstrationis. cõstat aũt ꝙ ꝓprium obm scie per demr̃ationẽ est ipsa cõcl'o: ⁊ per diffinitionem est ipsa sub̃a rei. ¶ Põt etiam aliter neutrum sensum abigẽdo dici ꝙ questio altior est: ⁊ querit an sumpta q̃cunqȝ re: siue subiecto: siue passione id qȝ cognoscitur de illa ꝓcessu diffinitiuo sit oĩno idem qȝ illud qȝ cognoscitur de illa processu demonstratiuo. hoc enim est dicẽ vtrũ sit idẽ ſm idẽ diffõne ⁊ demr̃atione scire: siue illud attingatur a demr̃atione: vt conclusio: siue vt passio: siue quocunqȝ alio mõ. Et hic absqȝ dubio est vere intentus sensus: qm̃ qȝ ista nõ determinat̃ vsqȝ ad capitulũ septimũ. vbi dicet̃ quõ idẽ ſm idem põt attingi a diffinitione ⁊ demonstratione: ⁊ quõ non. Et in pn̄ᵒ illi⁹ capituli expresse Aristoteles dicet se examinare velle quid bñ ⁊ qd male dictuȝ sit ab hoc cap̃ illuc vsqȝ. vnde rationes adducte ad ꝓbationẽ illius particularis sensus efficaces non sunt ꝯ hoc. qm̃ Aristo. disputatiue querens veritatẽ sub questione vl'i optime ꝓcessit arguẽdo ad sensus particulares veros: ꝓbando. s. ꝙ significatũ diffõnis non ẽ ipsa ꝯcl'o. nec est ipsa passio: vt ꝯclusa. i. vt inherens (ſm eniȝ inherentiam ꝑ demr̃ationẽ scitur) nec ipsuȝ sub̃m ſm aliqd sibi inherens. hec enim oĩa ex adductis rõnibus ꝯcludunt̃ vt facile est deducere. qm̃ hec absqȝ cõplexione ⁊ ꝑdicatione sciri non possunt. Res aũt a diffõne absqȝ predicatione ⁊ cõplexione attingit̃. ⁊ tangunt̃ sic excellentiori modo propria obiecta demonstrationis ⁊ diffinitionis. s. nã ⁊ esse rei. In quo aũt differat presens questio a sequente. in capitulo succedente dicetur.

Circa pmã rõnẽ pro prima ꝯne dubitatiuncula q̃daȝ occurrit ex eo qȝ hic dr̃: ꝙ qȝ qd ẽ vl'e est ⁊ predicatiuum. Superius autem in pmo libro dictum est ꝙ

pº huius T. c. 20

T. c. 7.

T. c. 6.

T. c. 18.

termini.i.diffinitiões neq; vl'es neq; particulares sunt: neq; affirmatio:neq; negatio in eis est. Ad hoc facile dr. pmo q qr diffinitio formal'r nihil hor; hz. virtual'r autez vtrūq; hz:ideo diuersimode omnia vificantur. 2° q qr diffinitio fm se nihil horum habet:applicata aūt diffō vtrūq; hz:ideo diuersis rationibus oia vificantur ꝛc̄.

Circa pmā rōnē pro scōs cōcl'one aduertēdū ē q illa ppositio. vnius inq̄ztū vnū est. vnica ē scia. ē vā loquēdo de scia quā res scibilis ex se exigit:seu gn̄at:qm̄ res sicut se hz ad eē ita se hz ad cognosci q̄ztuz est ex se. Et ppea si res vna est vt sic:vnicū exigit cognitionis sue modum:ex parte aūt nostri non inconuenit plurificare modos cognoscendi vnicā rem:ꝛ ideo loquendo de cognitionis mō ex parte nostri: ppō illa nō est necessaria.

T.c.o.3

Disputatiue concludens qō gd est non esse demonstrabile. Capl'm. iij.

Ipsius aūt:qō quid est: vtrū syllus sit:aut est demr̄atio:aut non est:sicut nunc ratio supposuit: Syllus gdez eniz aliqd de aliquo demr̄at per medium:sed qō quid est: pprium quidem. ꝛ i eo qō quid est predicat̄. Hoc aūt necesse est cōuerti.si enim ipsi.c.a. proprium est:manifestū est q ꝛ.a.ipsius.b.ꝛ hoc ipsi.c.quare omnia sūt adinuicez. At vo ꝛ si.a.in eo qō quid est in.c. omni.b.ꝛ vl'iter.b.c.de omni qō gd est dicit̄. Necesse est ꝛ.a.in eo quod gd ē de.c. dici. Si vo nō aliquis sic accipiet reduplicans:nō necesse erit.a.de.c.predicari in eo qō quid est.si autem.a.quidem.d.b.in eo quod quid est:de quibuscunq; autē ipsum.c.b.in eo quod gd est:ipsum autem quod quid est vtrūq; hoc habebit.erit ergo ꝛ.b.ipsi⁹.c.quod gd est. Si igitur qō quid est.ꝛ qō quid erat esse vtraq; habent:in medio:erit prius quod quid erat esse. Omnino q; si est monstrare quid est hō.sit.c. hō.a.vo qō quid ē:siue aial bipes:siue aliud quid.si ergo syllogizabitur necesse.a.de.b.oi pdicari. Huī⁹ autez erit alia media ratio. q̄re ꝛ hoc erit quod quid est homo. Opz autez in duab⁹ ppositionibus:ꝛ imediatis ꝛ pmis terminis considerare. Maxime enim māifestum est q dicit̄ sic:per conuersionem demōstrātes quid est aia:aut gd est hō:aut aliud qōcunq; eor; que sunt:quod ex pricipio est repetunt:vt si aliquis diffiniret.aiam eandē eidem esse causam viuendi.hic aūt numerū eūdez se ipsum mouētē.necesse ē enim repetere aiam q vere est numerum esse seipsum mouētē:sic vt idē. Non eniz si ꝯsequit̄.a.ipsi.b.ꝛ hoc ipsi c.erit ipsi.c.a.quod quid erat esse.sed ver; erat dicere q erit solum. Neq; si est.a.qō quid est ꝛ de.b.pdicat̄ omni.etenim aialis eē predicatur de hominis eē.sicut ꝛ omnē hoiez aial eē dicimus: sz nō sic:sicut qō est vnuz esse. Siqdem igitur non sic accipiat non syllogizabit̄ q.a.insit ipsi.c.in eo quod quid erat esse i substantia. Si vo sic accipiat prius erit accipiens quod ipsi.c.est quod quid erat esse ipsum.b.q̄re nihil demonstratum est. Quod enim erat i principio accepit.

Summa huius capituli hec est.

Utrum ipsius quod quid est:sit syllogismus aut demr̄atio:aut non. *(questio)*

Syllogismus aliquid de aliquo per medium monstrat. *(pᵐ suppositū.)*

Quod quid est propriuz est:ꝛ in eo quod quid est predicatur.ꝛ ꝯsiter conuertibiliter. *(2ᵐ)*

Syllogismū mōstrātē qō quid est ex omnib⁹ terminis suis cōuertibilibus cōstare necesse est ꝛ talibus: q pmū insit in eo qō quid est medio ꝛ mediū insit in eo qō quid est 3°. Probat̄ pᵃ pars in terminis.a.p°.c.3°.b.medio:qm̄ pᵐ ppriū ē tertij. 2ᵃ vo pars in eisdē terminis qm̄ sic duplicās qō gd est cōcludit.aliter aūt non.qm̄ lz pᵐ sit qō gd est mediȷ.nō sequit̄ ipsuz esse qō quid est tertij. *(3ᵐ)*

Quod gd est non est demr̄abile: pbat̄ ex premissis sic. Si qō quid erat esse.ambe pmisse habent:in medio est quod gd erat esse tertij priusq; in cōclusione.ꝛ sic accidit assumere probandū. Patet sequela in terminis generalibus eisdem applicatis ad speciales.s.hominem vt 3ᵐ ꝛ qō quid est eius vt primum:qm̄ erit qō quid est hois ēt medium. pbatur scōo in duabus ppōnibus ꝛ pmis ꝛ terminis immediatis ꝛ cōuertibilibus. Vbi grā. Anima sit tertiū sibiȷpsi causa viuendi:sit primū:ꝛ numerus seipm mouens mediū oportebit reperē aiam esse quod vē ē.petendo nūm seipsum mouētē sic sicut idem qm̄ nec si pmū ꝯsequatur mediū ꝛ mediū tertiū.sequit̄ q̄ pmū est qō gd erat tertij.sed absolute.q̄ pᵐ inest 3°.nec si pmuz sit qō gd est.ꝛ vl'r predicatū de medio.qm̄ quod gd est aialis dr de hominis quod gd est:sicut aial de hoie:nō tn̄ sic:sicut [illegible] vnum est. Quia ergo sic opz repetere:si hoc non fiat nō syllogizabitur pmū esse qō gd est tertij. Si aūt fiat demonstratio non est.sed acceptio principij. *(ꝯclusiua)*

Series autem hec est.

Secundum ppositorū exequi intēdēs lōgo tractatu tria in hoc capitulo facit ꝛc̄. Primo qōnem mouet de vno spāli modo introductionis ipsius qō gd est. 2° tria premittit necīa ad respondendum.quorū pmū ꝛ 3ᵐ predicant qōnis q̄litatē declarāt. 2ᵐ aūt subiecti eiusdē. Ultimo negatiue rn̄det questioni: dupliciter responsiuam conclusionem manifestans.

Circa qōnis titulū aduertēdū ē vt sciat̄ sensus qōnis:ꝛ qūo differat a precedenti:q ipm significatū diffōnis cuiusq; potest dupliciter accipi. Uno mō absolute seu fm se. Alio mō vt est qō gd est huius:puta circuli vel hois. Differt aūt nō parū altero mō ipm accipere. Si.n.absolute id qō iportat̄ p diffōnē ispicatur:neq; veritas:neq; falsitas:neq; affirmatio:neq; negatio inuenit̄: sed sola prima opatio itellectus illuc aditū hz. Si autez sumat̄ vt est hui⁹.i.applicet̄ ad tale diffinibile:iam veritas vel falsitas ꝛ affirmatio fit.ꝛ ꝯsequēter 2ᵃ ꝛ 3ᵃ opatio itellectus circa illud negociari pn̄t. De qō gd ē igit̄ qō per diffōnē constat significari.duplex est qō ab Aristotele mota fm eius duplicē acceptionē:ꝛ qō qdē pma in cap° pcedente tractata.de ipso absolute sumpto quesiuit an posset attingi demr̄atione.vt ex dictis ibi approbatis pz. Pn̄s aūt de ipso relato ad id cuius est inqrit an possit demr̄atione sciri ipm esse huius quod gd est.i.an

applicatio diffõnis: vt sic ad diffinitũ possit p demõstratio/
nem sciri ⁊c̃. Notanter aũt dr̃ (vt sic) qm̃ p̃ris qd̃ nõ est an
id qd̃ significat p diffõnẽ possit ꝓcessu demõstratiuo ꝯclu
di ꝙ insit rei significate per nomẽ diffinitũ. puta. an possit
demr̃ari ꝙ hõ sit aial bipes. vt ex textu colligit ⁊ ab oĩb⁹
expositoribus vnanimiter dr̃. sʒ an id qd̃ significat p diffi
nitionẽ possit ꝓcessu demr̃atiuo ꝯcludi ꝙ insit: vt qd̃ qd
est seu p modũ quo qd̃ qd est. inest ipsi rei significate noie
diffiniti. vñ qd̃ ista ẽ formal'r de mõ inexñtie: an possit de/
mõstrari ⁊ nõ de ipsa inexñtia simpl'r. ⁊ h sonãt v̾ba Ar.
perspicaci intellectu formaliter accepta. (dixit enim. ipsi
tu autem quod quid est. verum syllogismus ⁊c̃.) Sicut
enim quod quid est alicuius nescire quis dicitur. si sciat
totam eius diffinitiõem: ⁊ nesciet esse illius completã dif
finitionẽ: quoniam mãliter hʒ quod quid est: non forma
liter. i. scit illud quod re est quiditas illius: sʒ non scit ꝙ
sit illius quiditas: ita non dicitur demonstrari qd̃ qd est
alicuius de illo nisi demonstret qd̃ sit illius qd̃ quid est. h
enim ẽ demonstrare quod quid est inq̃ʒtũ hõ seu forma/
liter ⁊c̃. Et qr sermo Aristotelis formaliter intelligend⁹
est: id circo ex verbis ipsis sensum declaratuʒ insinuauit
⁊ sic pʒ quid queratur: ⁊ que sit inter questiones has
differentia. Nec propterea dissentimus a s. Tho. qui nõ
istam videtur assignare dr̃iam: quoniam ea quam ipse de
dit: dr̃iam nostram nõ excludit. immo adiuuat dũʒ docet
ꝙ prima qd̃ querẽs distinctionẽ diffinibilis a demr̃abili
declarauit id quod sub diffinitione cadit esse quod quid
est. scd̃a aũt circa ꝓpriũ modũ eradẽdi illud sollicitatur.

Circa tertiũ suppositum ab Aristo. dubitatio nõ pua
est. an intendat Aristoteles dicẽ ꝙ syllogismus
debẽs concludẽ quod quid est. opʒ ꝙ hẽat terminos ta/
les ꝙ p̃mum sit qd̃ quid est mediĳ: ⁊ mediũ sit quod quid
est tertij. ⁊ hoc sufficiat. An itẽdat dicẽ ꝙ talis syllogism⁹
pʒ habẽ terminos ordinatos tam in p̃missis: q̃ʒ in conclu
sione ita ꝙ p̃mũ dicat de medio: cũ hac conditione addi/
ta. s. in eo quod quid est. ⁊ simil'r mediũ dicat in minori
de tertio cum illa additiõe. s. in eo qd̃ quid est: ⁊ sic cõclu
dat p̃m de 3°. cũ eadem cõditione addita. vbi gr̃a. An syl
logismus demõstratiuus quod qd est hominis: puta ani
mal bipes esse quod qd est hominis dẽat sic fieri.

A. est animal bipes in
eo quod quid est.
Homo est. a. in eo quod
quid est.
Ergo homo est aial bipes in
eo quod quid est.

Uel sufficit ꝙ fiat absq̃ ta
li additiõe vtendo ipso. a.
p̃mo qd̃ qd ẽ medio h mõ.

A. est animal bipes.
Homo est. a.
Ergo hõ est animal bipes.

¶ Est aũt rõ dubitãdi qm̃ Themistius: Auerrois: Boe
tius: ⁊. s. Tho. nihil dicit de illa cõditiõe apponẽda. Al
bertus aũt magnus. quẽ sequit Egidius: illaʒ apponit.
Textus v̾o vtriusq̃ expõnis capax videt: quaꝝ m̃ scẽa
primam nõ admittit. ¶ Ad euidẽtiam h⁹ dubitationis
in qua libẽtius ipsos disceptantes audirẽ. q̃ʒ me mediuʒ
ponõ: tria vidẽda sunt. Primo que sit vis syllogismi cuʒ
illa cõditiõe ab Alberto facti. 2° q̃ sit vis syllogismi. quẽ
faciũt alii supradicti ⁊ an sufficiẽt ad ꝯcludẽdũ qd̃ qd ẽ. 3°
an vtraq̃ expositio saluari simul possit ⁊c̃. Uis syllogis/
mi cum conditiõe quod qd est adiecta ex dr̃ia inter ip̃m
⁊ alium sine tali additione cognosci sic põt. Si enim syl/
logizetur simpl'r. a. de. c. p. b. nihil aliud concluditur nisi
ꝙ insit. c. vt pʒ ordinando in p̃ prime. b. est. a. c. ẽ. b. ergo
c. est. a. Si aũt addit in q̃libet p̃missa: ly in eo quod quid.
tunc non solum concludet. s. ꝙ. a. insit. c. sed etiam ꝙ tali
modo insit. quẽadmodũ. s. quod quid est inest ei cuius ẽ;
seu diffinitio diffinito. talem siquidem modum addit ly in
eo quod qd. supra suã piacentẽ. Unde arguendo sic. b. ẽ
a. in eo qd̃ quid. c. est. b. in eo quod quid. ergo. c. est. a. in
eo quod qd. manifeste ⁊ explicite cõcludit. a. esse qd̃ qd
est ipsius. c. Est igit vis talis syllogismi. explicite ꝓbare
qd̃ qd est de eo cuius est. ¶ Syllogismi aũt ab aliis facti
vis s̾m qd manifesta. ⁊ s̾ʒ qd latẽs est. Manifesta quidẽ
est: quoad hoc ꝙ cõcludit necio id qd̃ est. qd̃ qd est de eo
cuius est. Si enim p̃mum est qd̃ quid est mediĳ: ⁊ mediũ
est qd̃ qd est tertĳ: necio sequtur p̃mum esse quod quid est
tertĳ. oppositũ namq̃ nõ est intelligibile. Latet aũt ẽ hic.
an ex vi talis ꝓcessus ip̃m quod quid est. quod cõcludit
cõcludat: vt quod qd est illius: ita ꝙ ex hoc cognoscat.
hoc esse quod qd ẽ illius. Est aũt causa latitationis qm̃
(vt dictuʒ est) syllogismus sine conditione simpl'r p̃mum
inesse. 3° cõcludit ⁊ nõ modũ inexñdi: ex opposito ãt
intellectus cõuincit assentire ꝙ p̃mũ sit. qd̃ qd tertĳ. si no
uit p̃mũ esse qd̃ qd est mediĳ. ⁊ mediũ tertĳ. Et hoc mihi
rõnabilius apparet: ita ꝙ syll'm factũ ex talibus termis
non solum cõcludere fateor quod qd est mãliter: sed etiã
formaliter. Quod sic suadeo. Ex ꝓpositionibus per se
sequtur ꝯ̃ p se nõ solũ mãliter: sed etiam formaliter. i. nõ so
lum que sit per se: sʒ cognoscitur ex vi talis syllogismi ꝙ
sit p se absq̃ eo ꝙ addatur ly p se. in p̃missis. ergo ex pro
positionibus qd̃ qd est (vt sic liceat loqui) sequitur cõclu
sio qd̃ qd est formaliter absq̃ vlla additione. añs est no/
tũ. qm̃ nũq̃ gñat habitus sciẽtificus nisi cognoscatur p̃
dicatum ꝯ̃nis per se inesse subiecto ex premissis: ⁊ tñ nul
la scia assumit p̃missas cũ illa conditione per se. non eniʒ
dicit geometra. oĩs figura rectilinea. hʒ per se tres angu
los eq̃les ⁊c̃. Sed simpl'r oĩs figura hʒ tres. ⁊ sil'r i aliĳs
Cõsequẽtiam aũt nescio q̃re possit aliq̃ inficiari: cũ ly p
se. n. otet modũ inexñdi. nõ min⁹ q̃ʒ ly i eo qd̃ qd. ¶ Am/
plius (in p̃ dictũ est) ꝙ ad scire non sufficit ꝯ̃nẽ eẽ neciaʒ.
sed opʒ scire ipsam eẽ neciã. Et ex necessariis p̃missis syl
logiʒando absq̃ ly necio insit subo necio. ꝙ in premissis
ponat ly necio. pʒ añs ꝓ prima pte ex p̃ lib°: ⁊ ꝓ 2ª parte
ex exercitio sciaꝝ. nulla. n. scia assumit p̃missas cũ ly ne/
cessario (nisi forte q̃nq̃ gr̃a mãe ⁊c̃.) ⁊ tñ oẽs demonstra
tiones eaꝝ sciam. gñant. tunc vltra. necessariuʒ dicit mo
dũ quo predicatũ subo inest. Et ad hoc ꝙ p̃dicatum scia
tur necessario inesse nõ exigit ly necio. g̃ qd̃ qd est quãtũ
cũq̃ ip̃ortet modũ inexñdi non exigit. ꝙ ex p̃missis cũ ta
li conditione concludatur: sed sufficit ꝙ in vtraq̃ p̃missa
quod qd est assumatur. sicut ibi ꝙ vtraq̃ premissa sit ne/
cessaria: ꝯ̃ntia non aliter ꝓbatur q̃ʒ supius. ¶ Et cõfir/
mat. qa si syllogismus aliq̃s ex vi p̃missaꝝ infert s̾m rem
ipsum quod qd est: si ex eo non cognoscat illõ esse qd̃ qd
est eius de quo cõcludit. hoc nõ ꝓuenit ex defectu talis
ꝓcessus syllogistici: sʒ ex eo ꝙ p̃misse min⁹ penetrant q̃ʒ
oporteat. Si enim cognoscerẽtur s̾m ꝙ cognoscibiles in
se sunt: sicut ex natura sua inferunt qd̃ quid est illius: ita
in cognitione nostra illud generarent. Patent manifeste
hec oĩa in similibus. puta qñ ꝯ̃ necio infert ex p̃missis ne
cessariĳs: ⁊ non cognoscit illius necessitas ⁊c̃. Constat ãt
ex dictis ꝙ syll'us cuius primum est qd̃ quid est mediĳ: ⁊
mediũ est qd̃ qd est tertĳ: necessario cõcludit p̃m esse qd̃ ẽ
tertĳ. Ex tali enim ordinatione terminoꝝ necio hoc seqt
ergo ꝙ non cognoscat ex hoc syll'o. p̃mum esse quod qd
est tertĳ. h nõ est ex defectu syllogismi. sʒ qa nõ penetrãt
p̃misse. Syllogismus ergo talis ex ꝓpria vi qd̃ qd ẽ for/
maliter cõcludit. Signũ aũt huius est: ꝙ si q̃s formans
talẽ syll'm. b. est. a. c. est. b. ergo. c. est. a. itellectual'r videt
esse qd̃ qd est ipsius. b. ⁊. b. qd̃ qd est ipsius. c. non posset
subterfugẽ quin videt. a. eẽ quod quid est ipsi⁹. c. Et for/
te ꝓpter hoc aliqui declinant ab hac via. qr. s. non aduer

Capi.
T.c.

Ubi

tunt q demonstratio sit ex notis sm intellectum. et nõ ex vocibus: ita q opz demõstratorẽ intellectualr̃ itueri. nõ solũ qd vocibus in premissis positis significat absolute sed cõditiões et modos significate rei. aliter demr̃atio nõ sit. nõ enim opz demõstrantẽ triãgulũ hr̃e tres solũ intelligẽ significatuz pmissar̃ absolute. puta q hẽat angulos extrinsecos equalẽtes zc. sz ẽt q hoc hẽat necio et p se: ali ter nõ vere demõstraret: qs tñ cõditiones nõ opz vocibus pprius ĩ pmissis notare. et sic pz vis sylli a. s. Tho. et aliis facti: et q sufficiẽs est ad cõcludẽduz qd qd ẽ formalr̃ zc. Nec obstat illud qd in oppositũ adductũ est. s. q syll's si ne tali cõditione in hoc differt a syll'o cũ cõditiõe adiecta qd ille cõcludit inesse. hic vero inesse et modũ. Hoc. n. intelligẽdũ est loquẽdo de syll'o simplr̃ et nõ zcto ad tales terminos quales supra diximus. s. qd qd est zc. ¶ Quo ad 3m ppositor: qd minus libẽter exequor. qm odiosa ẽ cõparatio. vr̃ mihi q textui conformior expõ sit Themistii et alior̃ doctor̃ qz altera. et q vix saluare sit' psit. pn^m hoiuz ostẽdit duob^o. ¶ Primo ex zsueto mõ loquẽdi Arist. nnqz. n. cum dicit aliqd pdicari in eo qd quid ẽ. glosat idest cũ illa explicita zditione in eo qd qd: sz intelligitur q illud pdicatũ sit tale q hẽat se ad subm: vt quod qd est vbilibet sic intelligit. et hic sic intelligẽdo falsitas nõ inuenit. qre aliter hic exponẽduz ẽ. ¶ Scdo ex eo q vbum illud textus. qd forte occasio fuit alterius expõnis sz si vo aliqs nõ accipit sic duplicãs zc. cõueniẽter a. s. Tho. et Boetio exponit. imo Arist. ipse sic exponẽdũ ex his q̃ subdit insinuauit. subdit. n. immediate: q si pmum sit qd qd est mediy. nõ pp h segt ipm primũ eẽ qd qd ẽ tertii. et ideo opz vtranqz pmissar̃ assumere qd quid est. Et postmodũ cõplẽs ceptam doctrinã: expressius nostro fauẽs proposito subdit q si pmum sit qd qd est in se et insit ẽẽntialiter medio: quod est quod qd est tertii. nõ tñ vt dividẽ illi non sequr primum eẽ qd qd est tertii zc. et dat exẽplum de quod qd est aialis. et quod qd est hois: et hoĩne. et statim subdit. Siquidẽ igitur nõ sic accipiat non syllogizat pmum eẽ qd qd est tertii. si aũt sic petit: ex hoc suadet ppositũ sic. Si intẽdebat q ex vi reduplicationis fieret syll's qd qd est: et q opz assumẽ sp cũ illa reduplicatione: vel conditione: in eo qd qd est: vt qd sollicitus fuit: pmo q ẽt medium opz eẽ quod qd est tertii. et deide q pmum dz eẽ qd qd est mediy sic sicut vnum: ipsa nãqz reduplicatio hec explicite dñdebat: al's falsitas fuisset in maiori et in minori zc. Et psertim q penitus nõ meminit talis conditiõis in toto hoc caplo. q sit sic apponẽda. et tñ est pncipale qd erat dõm. Quo aũt he due expõnes simr saluari possint fateor me nõ videẽ: qm si cõcedat syllogismum a. s. Tho. formatũ sufficẽ: supfluum erit addẽ illã cõditionẽ. Si autẽ dicatur illaz conditionẽ eẽ necessariã falsuz eẽt syll'm illũ sufficẽ. Possent tñ sic adunari vt neutra alteram eliderent: q ille syll's sufficiẽs acceptaret: et q ste ad maiorẽ expssionẽ inuẽtus diceret. Et h Alberti v bia: in fine capli cõsonum vr̃ in penultimo notato.

Circa probationẽ pme ptis eiusdem suppositi dubitatiuncula quedam occorrit. vñ sequatur. pmũ est propriũ vltimi: sed tertii. ergo etiam medium. et 9ñr q eã termini talis syllogismi sunt conuertibiles. nunquid nõ pot syllogizari proprium de eo cuius est proprium p terminũ nõ conuertibilẽ? ¶ Ad hoc breuiter dicit q cõsequentia clara est (loquẽdo de conclusione vniuersali) de qua est sermo: qr aliter non concluderetur pprium de suo subiecto: pz autẽ claritas seqle: ex eo q vlis affirmatiua non nisi in pmo pme syllogizatur in quo opz medium sub primo et supra 3m eẽ: et iõ si extrema sunt cõuertibilia: mediũ nõ pot excedi a pmo: aliter non vlr pdicaret de 3o. et simul nõ dz excedẽ 3m: al's non vlr subiiceret pmo zc. optime ergo dixit. q qr pmum ẽ propriũ tertii: dz syllogismum esse ex omnibus conuertibilibus.

Circa rationẽ quaz adducit Aristoteles ad pbãdum q qd qd est: non sit demonstrabile. Dubitat an syllogismus quẽ concludit peccare sm petitionẽ principii sit ille qui demonstrat vnam diffinitionẽ de diffinito p aliam. an non: hinc enim et inde ratio est dubitandi: qm si talis processus petit principium: ruit non parua pars demonstrationum: quoniam pluries vna diffinitio demõstratur p aliã. et si talis pcessus nõ petit principium: qs ẽ ille pcessus quẽ hic reprobat Aristoteles? ¶ In hac dubitatione quatuor (si deus illuminare dignabit) vidẽda sunt. pmo q pcessus formatus ab Aristotele. si peccatũ petẽdo non incurreret: esset demonstratiuus ipsius quod quid ẽ formaliter. 2o q talis pcessus assumit duas diffõnes eiusdez. 3o quo in tali pcessu accidat petitio pncipii. 4o qd dõm sit ad qsitum zc. ¶ Primuz hor̃ ex qtuor apparet vltra ea q̃ supra diximus. primo ex eo quod Aris. expresse dicit in textu. q si sic syllogizabitur concludetur vere primuz eẽ quod quid est tertii. Et subdit expresse q si aliqd hor̃ dimittat syllogizabit quidẽ q primum insit tertio. sz nõ in eo quod qd est. 2o pz ex eo q si pdictus processus peccaret in hoc: q non concluderet quod quid est formaliter: cum hoc tantum ab Arist. inquiratur. nulla erat melior via impugnandi ipsuz: qz dicere q non est efficax: qr non concludit primum esse quod quid est tertii formaliter: quod tñ nunqz dixit: sed potius oppositũ. vt clare pz in textu. 3o apparet ex verbis. s. Tho. diuidẽdo textum dicẽtis. pmo dicit qualẽ opz eẽ syllogismum concludentẽ qd qd est. si hoc sit possibile. qsi diceret docere vult qualis deberet eẽ syllogismus q nõ pot inueniri. quare zc. 4o pz idẽ ex illa regula antepdicamẽtali (qñ alter de altero pdicat.) Si enim mediũ in eo quod qd est pdicat de altero vltimo: et alter. s. pmum predicatur de medio in eo qd qd est: necesse est pmum pdicari de vltimo in eo qd qd est. et est zsñtia formalis et optima: aliter fũdamẽta syllogismor̃ aliunde sumat: qui scit. Est g pcessus impugnatus ab Aristo. sufficiens ad cõcludẽdũ qd qd ẽ cũ petitione tñ pncipii vt dicet. et sic pz pmuz. ¶ Scdm aũt. s. q talis pcessus assumat duas eiusdẽ diffõnes. Ex tota textus serie clare habet. qñ nihil aliud intelligit p ly in eo qd qd est: nisi q sit diffinitio illius zc. quod qd ẽ nanqz et diffinitio cõuertibilia sunt zc. expsse quoqz dr in textu ponendo talẽ processum in terminis: q si qd qd est hois de hoie monstrandum sic est: puta aial bipes de homine: erit alia rõ media: cui pma vlr inest. Et postmodũ adducunt in exẽplũ. aia. et due eius diffinitiones: sm viã platonicã. Nec pot obstari dicẽdo: q Aristoteles ponit duas quidem diffinitiones assumi: sed non eiusdem: sz alterã alterius. Hoc eniz puerile est: qñ rõ media est necessaria diffinitio tertii cum pdicet de ipso in minori. et ratio pma. est ẽt rõ tertii. cũ concludat esse qd qd est eius in cõclusione zc. et sic pz 2m. ¶ 3m aũt quo. s. in tali pcessu accidat petitio pncipii zc. triplr̃ itelligi pot. Uno modo q petatur pn^m qtum est ex nã rei: lz non quo ad nos: vt enĩ (in pmo lib^o diximus.) Si res ipsas absqz distinctione q̃ ex intellectu nostro puenit intuemur: vnius rei vnica tantum est diffinitio: et nõ est ibi ex rei meritis aliquis discursus seu ab eodẽ ad idẽ sm rẽ tendus: lz sm eos quos nos formamus conceptus et notionibus nobis procedendo: non peccem^o. et hoc modo est ibi petitio pncipii sm se: sz nõ quo ad nos zc. Alio mõ pot intelligi: vt sit ibi petitio pncipii. nõ sm ipsas ppõnes: sed sm id qd pncipalr̃ et formaliter querit. Cuz enim demonstratur. a. esse quod qd est ipsius. c. qa est qd quid est ipsius. b. quod est ipsius. c. qd qd est: non petitur ipsa conclusio. s. a. esse quod qd est

p̄ huius c. 3.

ipsius.s.qm nunq̃ꝫ hoc assumit̃.sed assumit̃ aliud qȏ qd est ipsius.s.ꝛ ꝓꝑ hoc dixi ꝙ nõ est petitio ṗncipij:ſꝫ ipas ꝓpõnes:qꝛ tñ in tali ꝓcessu assumit̃ qȏ qd est ipsius tertij ꝛ eius qȏ qd est ṗncipalr̃ q̃ritur:nõ dixi ꝙ petit̃ id qȏ ṗn/cipaliter ꝛ formaliter q̃ritur:petit̃ siquidẽ ſm veritatẽ in tali ꝓcessu:qȏ qd ẽ ipsi⁹ minoris extremi:nõ tñ illud met qȏ ꝯcludit̃:ꝛ qm̃ nũc agitur de demr̃atione qȏ qd est de eo cuius est simplr̃:ꝛ nõ de demr̃atione huius vel illi⁹ qȏ qd est:iõ peti dr̃ qȏ ṗncipalr̃ ꝛ formalr̃ q̃rit̃ ꝛc. ❡3° nõ põt intelligi:vt qꝛ ſm vitatẽ qȏ qd est.nõ est qȏ qd est:si/cut nec diffõnis est diffõaliter ꝓcederet̃ in infinitũ. Si syl logism⁹ ita ordinet̃:ꝙ ṗmũ sit qȏ qd ẽ medij:ꝛ mediũ vl timi:qȏ qd est:erit qȏ qd est:ꝛ qm̃ hoc ſm vitatẽ nõ inue nitur̃.sequit̃ ꝙ inter illa duo qȏ qd est nõ erit nisi vocalis dr̃ia.ꝛ sic erit manifesta petitio principij ꝛc.dũ nõ solum idẽ ſm rẽ.sed ẽt formaliter solis vocib⁹ differens petet̃. ꝛ forte cõclusio insinuauit ꝑ illa v̕ba:sic sicut idẽ.hec de tertio. ❡Quartũ aũt qȏ ṗncipalr̃ q̃ritur fateor me non plene videre. Unde ſm ꝙ mihi nunc occurrit prosequar: dicturus alias aliter si vitas aliter apparebit. Dico igit̃ ꝙ ꝓcessus ille:de quo nunc est sermo:nõ est discursiua cõ suetus quo cõsueuimus diffinitionẽ vnã per aliam pro/bare.vt in secũdo de aĩa fit.ꝛ in ṗmo huius factũ est. Ta lis siqdẽ ꝓcessus:vt expresse habet̃ a.s.Tho.inferius in illo caplo (Iterum aũt speculandũ ꝛc.) non sufficiẽter de/mõstrat.ꝙ id qȏ concluditur sit qȏ quid est illius de quo conclud̃:s:lꝫ aliquod ipsius qȏ qd est syllogiꝫet ꝛc.ꝓcessus aũt formatus hic ab Arist.vt rationib⁹ ꝛ ex textu de ductum est:ipsum qȏ quid est demonstraret:nisi peccatũ petitionis accideret. Quare autem consuetus processus ex vna diffõne ad aliã non sufficiẽter demõstret in supra/dicto tanget̃ caplo. ❡Ad id aũt quod obijciẽdo q̃reba tur.s.quis igit̃ ille processus est quẽ hic reprobat Arist. dicit̃ ꝙ est processus ille de quo directe loquit̃ tertia ex/positio supra data.ad declarãdũ quomodo interueniat petitio ṗncipij.s.qñ primum assumitur vt vere quod qd est medij:ꝛ mediũ tertij. Talis siquidem ꝓcessus impos sibilis est ſm vitatẽ:qm̃ non sunt ibi tres termini nisi ſm vocẽ:ꝛ ideo petitio ṗncipij. Hor oium que in hoc caplo diximus:cõuictus ex rõnibus adductis:ꝛ auctoritate vlti ma.s.Tho.non absq̃ꝫ dubitatione:vltimam determina tionẽ teneo:ꝛ cetera illi conformia. Rogans vt nullus te merarius iudex accedat:sed vt postq̃ꝫ vtriusq̃ꝫ partis rõ nes aspexerit liber censor adueniat:gratiasq̃ꝫ illi extunc ago ꝛc. ❡Relinquitur autẽ propterea adhuc in intelle/ctu meo dubitatio:eo ꝙ non clare video Aristotelẽ illũ processum impugnare quẽ diximus. Albert⁹ tñ magn⁹ me plurimum consolatus est nunc:cũ in ipso aduerti eũ hoc idem sentire:ꝛ quã excogitaui ꝛ posui tertiã expo/sitionẽ suam quoq̃ꝫ fuisse ꝑcepi. Dubito quoq̃ꝫ ꝓpea qꝛ non habeo adhuc rationem mihi satisfacientẽ:quare ꝓ/cessus ex vno quod qd est concludens aliud:nõ sit demõ stratiuus ipsius quod qd est.vt.s.Tho.expresse dicit:ꝛ ex Aristo.sumi põt qm̃ ipse demonstrationẽ inutilẽ ad concludẽdũ quod quid est determinabit:quo mõ enim hoc potest stare cũ oibus rõibus supradictis cõcludenti bus ꝙ ex duobus qȏ qd ẽ necessario sequitur qȏ qd est. in illo tñ vt dictum est caplo de h scdo aliqd dicet̃. ❡Si quis tñ qꝛ Aristo.disputatiue loquit̃ in hoc caplo:intel/ligere vult̃ predicta disputatiue prolata:ꝛ propterea for te ab antiquis expositoribus non discussa:ꝛ dicet ꝙ Ari stotelẽ loq̃t̃ hic de ꝓcessu cõsueto quo vna diffõ demon/stratur per aliam. Debet talis tria facere.primum est:de clarare:quo mõ in tali processu appareat petitio ṗncipij ꝛ hoc facile facere poterit:sequẽdo scdam expõnem ad/ductã vel ṗmã.2ᵐ est reddere cãm:quare si talis proces sus ſm vitatẽ nõ est repellendus ꝓꝑ hunc defectum.s.pe titionis principij:sed propter aliũ.s.qꝛ non sufficienter probat:ꝙ id quod ꝯcludit sit quod quid est illius de quo concluditur. quare inquam ab Aristotele sit repulsus absq̃ꝫ alia ratione:nunquam enim in tota huius libri se/rie alis rõne reprehendisse inuenit̃ processu demostrati/uo cõcludi qȏ quid est:nisi qꝛ petitio interuenit.ꝛ hoc nõ facile quisq̃ꝫ faciet:ꝑsertim qꝛ vt in primo de aĩa cõmẽto. 5.dicitur:opinio ꝙ demonstratio cõcluderet quod quid est:est prima inter solẽnes opiniones:ꝛ quã tenuit Hip/pocrates. Nec est ꝯsuetudinis Aristotelis repellere opi nionẽ contrariã:absq̃ꝫ aliq̃ vera rõne. ❡Tertium est ꝙ opꝫ talẽ respõdere ꝛ satisfacere rõnibus inductis quib⁹ probatũ est:ꝙ ꝓcessus cuius hic meminit Aristo.s.quã/do ṗmum est qȏ quid est medij:ꝛ medium est qȏ qd ẽ vl/timi necessario cõcludit demonstrat:quod qd est de eo cuius est:cũ petitiõe tamẽ ṗncipij ꝛc.ꝛ hoc difficile adeo mihi videtur ꝙ nullam ad hoc video viam ꝛc.

T.c.24 25.t.c.5 cõ.8

Cap 7°

Cap 7°

Cap 5°

❡Disputat:ꝙ per syllm̃ diuisiuum nõ põt cõcludi quod quid est. Cap. iiij.

T.c.4

At vero neq̃ꝫ per diuisionẽ via est syl/logizare:sicut in resolutione circa fi guras dictum est:nequaq̃ꝫ enim ne cesse est rẽ illã esse cũ hec sint. Sꝫ ne q̃ꝫ sicut inducẽs demr̃at. Non.n.oꝫ cõclõnẽ interrogare:nec in ꝯcedẽdo eẽ:sed necesse est eẽ cũ sint illa:ꝛ si non dicat respõdẽs. Ut vtrũ hõ aĩal ẽ aut inaĩatũ:postea accipit aĩal:nõ syl logizatũ ẽ. Itẽ omne aĩal aut gressibile est aut aquaticum.si accepit gressibile ꝛ hoiem:totũ aĩal gressibile:non necesse est ex dictis.sed acci pit ꝛ hoc. Differt aũt nihil i multis aut in pau cis sic dicere.idem enim est. Nõ syllogisticus quidem igitur visus fit sic:precedẽtibus etiaꝫ de conuenientibus syllogizari. Quid.n.phi bet:hoc verum quidẽ oẽ esse de hoie. Non tñ quod quid est:neq̃ꝫ quod quid erat esse:osten dens. Amplius quid prohibet aut apponere aliquid aut auferre aut supregredi substãs. hec quidẽ igit̃ ꝑtermittunt̃. Cõtingit aũt soluere in accipiẽdo in eo qȏ qd est oĩa ꝛ qȏ est ꝯfr̃ di/uisionẽ facere quesitũ prius ꝛ nihil relinquere hoc aũt necessariũ ẽ. Indiuiduũ enim oꝫ esse. Sed syll's tñ nõ est:sed siquidẽ vere aliquo mõ cognoscere facit:ꝛ hoc quidẽ non est inconue niens:neq̃ꝫ.n.q inducit fortasse demõstrat:sꝫ tñ mãifestat aliquid. Syllm aũt nõ dicit:ex di/uisione dicens diffinitionem.sicut enim in cõ/clusionibus que sine medijs sunt.si aliquis di cat:qm̃ existẽtibus his:necesse est hoc esse:cõ/tingit interrogare ꝓꝑ qd sit:ꝛ in diuisiuis ter/minis.qd est hõ.aĩal mortale bipes:habens pe des sine pẽnis:propter qd ſm vnãquanq̃ꝫ ap positionẽ? Dicet eniꝫ ꝛ monstrabit diuisionẽ sicut opinat̃:ꝙ oẽ aĩal aut mortale aut immor

tale sit. hmõi aũt rõ nõ omnis est diffõ. quare quamuis diuisione demonstrauerit diffinitionem: sed diffinitio non syllogismus fit.

Summa huius capituli hec est.

2

Quod qd est nõ est demrabile p syllm diuisiuũ. pbat 3ᵒ. p̃ qm̃ ois ꝯ syllogiçata est necia ex pmissis: et si rñdẽs nihil ꝯcedat: qm̃ nõ opz ꝯñe interrogare neqꝫ i ꝯcedẽdo eẽ. sylls aũt diuisiu⁹ nõ hꝫ ꝯñe talr necia3 sicut nec iductio: qm̃ diuidẽs accipit alteꝝ mẽbꝝ diuisionis: ꝛ nõ pbat ex dictis sic necesse eẽ ꝛc. g̃ pcessus diuisiua nõ ẽ syllogistic⁹ ꝛc. 2ᵒ qm̃ dato ꝙ sylls diuisiu⁹ ostẽdat oẽ. puta aial gressibile de hoĩe ꝑdicari. nõ tñ oñdet. qõ qd erat eẽ ꝛc. 3ᵒ qm̃ nihil pꝛhibet fm̃ syllm diuisiuum apponẽ aliqd aut auferre: aut excellere substantiam.

Solo

Cõtingit soluẽ supradicta: dicẽdo ꝙ oĩa sumẽda sũt: in eo qõ qd est: ꝛ ꝙ a p̃oribus ꝯñt diuisio fiat vsqꝫ ad q̃situ ꝛ nihil relinquatur: qm̃ tale indiuiduum specie oportet eẽ: ꝛ necessario erit quod quid est.

Exclusio solonis

Predict⁹ pcessus nõ syllo ꝫ alio mõ cognoscẽ facit qõ qd est: nec h̃ incõuenit: qm̃ ꝛ inductio aliqd oñdit ꝛ non demrat. declarat p̃ma ps. s. ꝙ dicẽs diffõnẽ ex diuisione: syllogistice h̃ non faciat: p̃mo qm̃ sicut in conclusionibus sine medijs contingit querere pp qd sequatur conclusio ꝛ ita ꝛ indiuisis termis ꝫ vnãqꝫqꝫ appositionẽ ꝯtigit q̃rere pp quid. pbatur quoniam diuidẽs monstrabit diuisionẽ ex quo diffinitio non habet saltẽ syllo.

Series autem hec est.

Intendens in hoc caplo excludere syllm diuisiuum a vijs sufficiẽtibus: ad qõ qd ẽ. tria facit. p̃mo ꝯnem vnicã directe ꝯ hoc trib⁹ rõnib⁹ ponit firmatã. 2ᵒ quãdam solutionẽ: que posset dari recitat. 3ᵒ excludit illam: vt clare pꝫ in summa ꝛc.

Circa silitudinẽ assignatã ab Aristo. inter diuisionẽ ꝛ inductionẽ. Sciendũ est ꝙ qꝛ multis modis pt intelligi sicut multiplr accipit pcessus diuisiuus: iõ p̃mo quotuplr sumat vidẽdũ est. 2ᵒ penes qd attẽdat silitudo. 3ᵒ quõ saluet in eis talia silitudo. Diuisionis noĩe tria

p̃

possumus intelligẽ. s. puꝝ syllm diuisiuũ cuius meminit Arist. in p̃ poꝝ. cap. 28. q sic fit: assumit p medio cõe diuisum: ꝛ cõcludit de aliquo illius diuisi inferiori ois diuisi dĩa disiunctim h̃ modo. oẽ aial est rõnale aut irrõnale. hõ est aial. g̃ est rõnalis vel irrõnalis: ꝛ siquidẽ diuisiõis noĩe hoc in loco sylls hꝫ intelligat. planũ ẽ ꝙ diuisio est inutilis ad diffõnem cõcludẽdã. ꝛ caret necessitate ꝯñtie ꝛ petit qõ q̃rit. ꝛ intẽtũ nõ demrat: qm̃ diffõ non assumit vtrãqꝫ dĩam diuisi: sed alterã determinate: quã p talem syllm impoẽ est cõcludere. qm̃ medium cõius est q̃libet dĩa sua: ꝛ ꝯñr nulla necessitate ex tali syllo seqt intentũ s. alterã dĩa determiate: ꝛ ꝯñr si accipiat p⁹ talẽ pcessũ: petit: ꝛ intẽtũ nõ demõstrat. Põt quoqꝫ diuisio accipi

Cap. 28

2ᵒ

p toto supradicto discursu addito discursu illatiuo vni⁹ ptis ex destructiõe reliq̃ vel reliqꝝ. hoc mõ oẽ aial est rõnale vel irrõne. leo est aial. g̃ est rõnalis vel irrõnalis: sed nõ est rõnis. g̃ est irrõnalis ꝛc. ꝛ sic deinde: oẽ irrõnale est mugibile vel rudibile vel rugibile ꝛc. Leo est irrõnalis. g̃ est rudibilis vel mugibilis vel rugibilis ꝛc. sed non est mugibilis nec rudibilis ꝛc. g̃ est rudibilis. ꝛ sic deinceps quousqꝫ oẽs pticule diffõnis adunate fuerint ꝛc. ꝛ si hic pcessus diuisionis noĩe hic sumat: clarꝫ est: ꝙ diffõnẽ nõ demonstrat. qm̃ ꝛ si necessitatẽ ꝯñtie hẽat iuxt regulas logicales a disiunctiua ad alterã ptẽ cũ destructiõe alteri⁹ ꝛc. vim tñ pbatiuaꝫ nõ hꝫ: qm̃ duplex petitio interuenit vna ineuitabiliter. qñ. s. ex destructione vni⁹ oppositi reliquũ infert. idẽ enim est sub aiali destruere irrõnale ꝛ cõstruere rõnale: ꝛ eque dubiũ aut ignotũ est post ꝯñẽ disiũctam. puta g̃ leo est rõnalis vel irrõnalis: an sit rõnalis: ꝛ an nõ sit irrõnalis: vt de se pꝫ. Alia petitio interuenit in maiori ppõne qñ assumit. oẽ aial est. a. vel. b. ꝛc. hec eniꝫ tali pcessu nec pbat nec pbari põt. ꝛ ppea sufficiens nõ est nisi aduuet. Cõtingit tñ hãc petitionẽ vitare si sufficientia diuisionis sit p se nota. Deficit quoqꝫ in hoc pcessu vis pbatiua. qm̃ nõ infert alterã ptẽ a p̃ori: sed ex negatione oppositi: que est effectus cõclusionis: nõ enim ideo leo est irrõnalis: qꝛ non est rõnalis: sed ecõuerso. Possumus ꝛ diuisionis noĩe intelligere discursũ quẽdã formaliter diuisiuũ qui fit hoc modo: animaliũ aliud volatile: aliud natatile: aliud gressibile ꝛc. Leo est animal: ꝛ non volatile: neqꝫ natatile. g̃ ẽ aial gressibile ꝛc. Et si hunc pcessum diuisio hic sonet: clarum quoqꝫ est: ꝙ diffinitio p eum syllogistice ꝯcludi nõ põt: qm̃ necessitatem ꝯseq̃ntie non habet nisi ex suppositione. non eniꝫ est necessariũ ex toto hoc discursu sequi: ergo leo est rugibilis: nisi supponatur ꝙ diuisio fuerit sufficiens: qõ ex tali pcessu non habetur cum possit respondens dicere. ꝙ datur aliud genus aialium. Accidit quoqꝫ in hoc processu petitio in destructione reliquarũ partiũ: ꝛ defectus medij a priori. sicut ꝛ in precedenti. hec de primo. Dixit Aristoteles similem esse diuisionẽ inductioni in hoc ꝙ diuisio non hẽt necessitatẽ cõsequentie: ꝛ inductio non demonstrat: que assilatio põt triplr intelligi. Uno⁹ accipiẽdo ly demrat: large put idẽ est qõ syllogiçat. ꝛ sic assimilatio consistit i hoc: ꝙ neutra hꝫ necessitatem ꝯñtie. Alio modo accipiẽdo ly demonstrat pprie: ꝛ sic assimilatio pportionalis ẽ ꝛ cõsistit in hoc. ꝙ sicut i inductione deficit vis demõstratiua: ita in diuisione deficit vis illatiua. Tertio modo accipiendo ly demonstrat proprie. ꝫ ꝙ non tñ vnicam sed duas similitudines insinuauerit singulas in singulis extremis tãgẽs: ꝛ sic assimilatio cõsistit in duob⁹. ꝛ in h̃ ꝙ

3ᵒ

vtraqꝫ caret necessitate ꝯñtie. ꝛ in h̃ ꝙ vtraqꝫ caret vi demonstratiua ꝛc. Ad vltimum autem intẽtũ descẽdendo dr: ꝙ cũ expresse Aristoteles in textu dicat diuisioneꝫ carere necessitate ꝯñtie p̃mo mõ: ꝛ 3ᵒ diuisionẽ accepisse videt. in vtroqꝫ enim mõ (vt ex dictis pꝫ) necessitas ꝯñtie deficit. in 2ᵒ aũt nõ necessitas ꝯñtie nõ simplr deficit: sed deficit hoc mõ: qꝛ nõ est ibi nisi cũ petitione principij: inter primum ergo pcessum ꝛ inductioneꝫ silitudo in hoc est: qꝛ vtrobiqꝫ non sequit intentum necessario ex premissis ꝛ hoc verificat de inductiõe incõpleta: que. s. nõ assumit oĩa: sed multa singulariũ. inter 2ᵐ aũt ꝛ iductionẽ est maior silitudo: qm̃ vtrobiqꝫ nõ est necessitas ꝯñtie nisi cum petitione p̃ncipij. ꝛ hoc verificatur de inductiõe cõpleta quam constat petere p̃ncipium: eo ꝙ accipit oẽa singulares ad vlem cõcludẽdã. Tertius aũt pcessus simillim⁹ est inductioni: qm̃ vtrobiqꝫ necessitas ꝯñtie icerta est ex eadem causa. s. qꝛ a diuisis ptibus incipit vtraqꝫ via. diuisio autem vt sic certitudinẽ non habet: qm̃ ab vno ꝛ ente declinando in incertum pgitur. ꝛ consequenter nisi vtrobiqꝫ supponatur oẽs partes acceptas eẽ nõ sequit necessario intẽtum. ꝛ hoc modo exposuit. s. Tho. accipi diuisionẽ in hoc loco: ꝛ silitudinẽ inter diuisionẽ ꝛ inductionem. postremo inter oẽs ꝛ quẽlibet hoꝝ processuũ ꝛ inductionẽ. hec est similitudo ꝙ nunq̃ꝫ a priori pceditur: ꝛ semper petitur. Uerum qꝛ assignatã silitudinẽ a. s. Tho. (discipulus eius) non penetrãs labefactare conatus est: eius rõni nunc satisfaciendũ est. ait enim ꝙ male assignatur silitudo inter diuisionem ꝛ inductionẽ in hoc: ꝙ vtraqꝫ supponat oẽs partes acceptas esse. qm̃ inductio qdeꝫ hoc facit p se: eo ꝙ particularia infinita sunt ꝛ ignota. diuisio aũt hoc non facit nisi forte per accidẽs: qm̃ ois diuisio per opposita dꝫ fieri: ꝛ bimẽbris eẽ saltẽ reductiue. ꝛ

Egidi⁹ super. 1. c. 4. in h̃ du⁹

Ideo obseruato ritu diuisiõis p3 q̃ assumunt̃ oĩa mẽbra: q̃m duo tm̃ sunt: ⁊ si non h̃ iõ est q2 nõ fit, diuisio p opposita: ⁊ iõ hoc ẽ p accñs. ¶ Ad h̃ dr̃ p̃mittẽdo: q̃ l3 Arist. in textu nõ expresse noiare videat̃ alium ꝓcessum q̃3 p̃mũ. q̃m iste tm̃ hẽtur in p̃ prior ad quẽ se remittit: ⁊ formal'r syllogistic⁹ est: ⁊ titulo q̃õnis formal'r deseruit: acceptatũ tñ a multis antiquoꝶ expositoꝶ ẽ: vt ⁊ vis ꝓcessus diuisiui: hic tãgat̃ ⁊ reprobet̃. relucet aũt discursus diuisiuus: maxime in. 3° ꝓcessu q̃m ille solus formal'r diuisiu⁹ est. ⁊ ex diuisione robur trahit. ceteros autẽ magis disiũctiuos q̃3 diuisiuos dixeri: q̃m l3 diuisionis mẽbra ptractẽt tñ vel p disiũctionẽ adunãt: vt fit in p̃mo: vel ex disiũctionis vi necessitatẽ ꝯñie hñt vt fit in. 2°. pp q̃õ s̃m suũ diuinum. e. Tho. ingeniũ diuisionis vocabulũ formal'r intuitus. tertiũ apposuit ꝓcessum in quo ipsa diuisio ⁊ ei⁹ vis opat̃. ¶ His plibatis dr̃ q̃ rõ adducta supponit vnũ falsum. s. ex eo q̃ diuisio fit per opposita. p3 nũs partium: ⁊ cã rõnis est vnũ aliud falsum assumptũ. s. q̃ ptes cuiusq3 totius vl'is sint tm̃ due. causa aũt huius est: vnũ aliõ assũptũ: verum quidẽ sed male intellectum. s. oĩs diuisio ẽ bimẽbris vel reducibilis ad bimẽbrẽ: ⁊ iõ rõ nihil ꝯcludit. vñ ab hoc vltimo incboãdo sciẽdũ est q̃ aliquod genus põt 2'r diuidi. Uno⁹ p veras d̃rias. Alio⁹ p nõ veras. ⁊ siq̃dẽ diuisio fiat p veras d̃rias op3 q̃ diuisio fiat p d̃rias nõ oppositas ꝯdictorie aut priuatiue: sed per oppositas ꝯrie: vt p3. 10. meta.ᶜᵉ. hec enim sola inter dictas est oppõ realis q̃ exigit in v̄a gñis diuisione. Diuisio aũt facta p tales d̃rias bimẽbris simpl'r nõ est: sed quodãmõ: sunt siq̃dem ibi due d̃rie extreme ⁊ multe medie: vt p3 in. 10. meta.ᶜᵉ. ⁊ inq̃3tũ media ad extrema reducuntur: bimẽbris est diuisio: inq̃3tum v̄o ab eis specifice s̃m v̄itatem distinguunt̃ multimẽbris est. ⁊ q̃m via diuisionis supradicta venãdo aliquã ptẽ gñis: nõ sufficit excludẽ alteꝶ extremũ. s3 op3 excludẽ oĩa itermedia: si ad alteꝶ extremũ necessitas ꝯsequẽtie ptingẽ d3. iõ q̃3tũcunq3 fiat v̄a diuisio ⁊ p opposita nõ est clarus nũs ptium: ⁊ ꝯñr op3 suppone acceptas ẽẽ oẽs: si ꝯclõ sequi d3. Nec obstat q̃ nõ in oĩb⁹ silitudo sit inter diuisionẽ ⁊ inductionẽ: q2. s. inductio: supponit h̃ pp infinitatẽ pticularium. diuisio aũt nõ pp h̃. Nõ eñi o3 q̃ silitudo teneat in oĩbus: sed sufficit q̃ teneat in eo quo sit assimilatio q̃õ hic saluat̃. ⁊ vlteri⁹ saluat̃ hic silitudo: quo ad cãm ꝓximã vtriusq3. s. ignorãtiã ptiũ vñcũq3 veniat. Si aũt diuisio fiat p d̃rias nõ veras: tũc fiet p opposita ꝯdictorie vel p̃uatiue: ⁊ tũc verificat̃ q̃ mẽbra diuisionis sunt tm̃ duo. vt p3 cũ diuidit̃ sũba p corpeum ⁊ incorporeũ: ⁊ aĩal p rõnale ⁊ irrõnale. sed talis diuisio q̃m res logicẽ potius diuidit q̃3 s̃m nãs reꝶ nõ est inserẽda huic negocio q̃õ de arte demr̃atiua ẽ cui⁹ vsus ex ꝓprijs rerũ necio fit. Petitũ q̃ tã in inductione q̃3 in diuisione accidit: q2 vtrobiq3 nũm ptium ignoram⁹: ita q̃ dato q̃ oẽs ptes assumerem⁹: si ex diuisiõis vi nõ ꝯstaret eas ẽẽ oẽs: petitũ ẽt idẽ accidẽt sicut ⁊ in inductione: ⁊ nihilomin⁹ petitio oĩbus assumptis ineuitabilis est in vtraq3 ⁊c̃.

¶ Disputat: q̃ quod quid est neq3 est demonstrabile per diffinitionem: neq3 per cõtrariũ: neq3 alio quouis modo. Cap. v.

T. c. 3.

Sed vtrum sit demonstrare quod q̃d est s̃m sũbam: ex suppositione accipiẽtem q̃õ q̃d erat esse. q̃õ ẽ ex his q̃ sunt in eo quod quid ẽ ꝓprijs. hec autem in eo quod quid ẽ sola: ⁊ proprium est omne. Hoc enim ẽ esse illi. Aut iteruz accepit quod quid erat esse: ⁊ in hoc: necesse est enim per mediuz monstrare. Amplius sicut nec in syllogismo accipit̃ quid est syllogizare. Semper enim totum aut pars ẽ propositio ex q̃b⁹ est syll'us. sic neq3 quod quid erat esse oportet esse ĩ syllogismo sed seorsuz hoc a propositionibus positis esse: ⁊ ad dubitantem syllogizatum est aut non ẽ obuiare quoniaz hoc. ⁊ erat syllogismus: ⁊ ad huc q̃ neq3 q̃õ q̃d erat esse syllogizatũ ẽ: quoniam vtiq3 est: hoc enim positum ẽ nobis q̃õ q̃d erat esse: quare necesse ẽ sine eo quod quid ẽ syllogismus: aut quod q̃d erat esse syllogizare aliquid. ¶ Et si ex suppositione alia demonstret: vt si malo inest diuisibile esse. in contrario autem contrarij esse in q̃bus est contrarium: bonum autem contrario malo: ⁊ indiuisibile diuisibili. Est itaq3 bonuz esse indiuisibile. Etenim hoc accipiens quod quid erat esse demonstrat. Accipere autem ad demonstrationem quod quid erat esse alteruz tm̃ sit: ⁊ in demonstrationibus est quoniam est hoc de hoc: sed non ipsum: neq3 cuius eadem ipsa ratio: ⁊ conuertitur. Ad vtrosq3 autem ⁊ s̃m diuisionem demonstrantez. ⁊ ad sic syllogismũ. est eadem oppositio. propter q̃d est homo animal bipes gressibile. sed non animal est bipes. Ex acceptis enim neq3 vna necessitas est vnum fieri quod predicetur. sed vtiq3 idem erit homo ⁊ grãmaticus ⁊ musicus. Qualiter igitur diffiniens demr̃abit substantiam aut quod quid ẽ: neq3 enim sicut demonstrans ex certis esse: manifestum faciat quod necesse est: cum sint illa: alterum esse aliquod: demr̃atio enim hec ẽ: neq3 demr̃abit sicut inducens per singularia cum manifesta sint: quoniam omne sic cui nihil aliter ẽ: non eniz quid ẽ demr̃at: sed q̃m ẽ aut nõ ẽ. Quis igit̃ ẽ modus relictus: nõ enim mõstrabit sensu aut digito.

T. c. 6.

¶ Summa huius capituli hec est.

Quod quid est nõ est demr̃abile p diffõnẽ ipsius q̃õ q̃d est seu diffõnis. pbat̃ dupl'r. p̃mo a p̃ori: q̃m ⁊ hic cõtigit acceptio principij in medio: p q̃õ o3 mõstrare. 2° a simili: q̃m sicut syllogiçando non accipit̃ quid est syllogiçare: q2 sp tota: aut pars est p̃missa. ita in syllogiçando q̃õ q̃d est: nõ o3 ẽẽ q̃d sit q̃õ q̃d erat ẽẽ. ⁊ sicut seorsum posito q̃d est syllogismus: ad hoiem dubitãtem vtꝶ sit syllogiçatũ an nõ: ex ipsa syllogismi rõe sit ostẽsio: q̃m hic erat syllogismus: ita seorsum habitis: q̃õ q̃d est cõditionibus: ⁊ ad hũc dubitantẽ an q̃õ quid est sit syllogiçatũ: ex ip̃i⁹ q̃õ q̃d ẽ diffõe: ostẽsio sit: q̃ illõ ẽ q̃õ q̃d erat ẽẽ. ¶ Q̃õ q̃d est nõ est demr̃abile: p ꝯ̃riũ q̃õ q̃d est supponẽz. v̄bi gr̃a ꝯ̃rioꝶ ꝯ̃ria sunt q̃õ q̃d erat ẽẽ: bonũ ⁊ malũ sunt ꝯ̃ria: ⁊ sil'r diuisibile ⁊ indiuisibile ⁊ mali: q̃õ q̃d est: est diuisibile esse. ergo boni quod quid est: est indiuisibile esse. probatur tripl'r a priori. primo quoniam ⁊ hic contingit

accipere

accipe demonstrādum. 2º qm̄ in demōstrationib⁹ lz sit h de hoc: nō tamē ipm̄ neqȝ cui⁹ est ipsa rō: ꝛ cōuertitˀ: medium est: sed alterū opȝ esse. 3º tā ꝯ hūc ꝓcessum q̄ȝ ꝯ illū qui ſm̄ diuisionē demr̄at q̄ð qd est: qm̄ ſm̄ p̄dictos modos ingrēdū restat: propter qd est homo animal gressibile bipes: sed non animal ꝛ bipes. probatˀ: quoniaȝ ex acceptis non est necesse vnum fieri quod predicatur.

3 con. ¶ Quod quid est: ergo nullo modo a diffiniēte monstrabitur. probatur inductiue: quoniam neqȝ sicut ex certis ꝛ per se notis: quoniam talis processus est vera demonstratio. ꝛ cum premisse sint necessarie: est conclusionem esse: neqȝ sicut ex singularibus manifestis ꝙ omnia similiter se habeant: qm̄ sic non demonstratˀ qd est: sed ꝙ omne est aut nō est: neqȝ sensu aut digito ꝛc.

¶ Series autem hec est.

Prosequens disputatiuā ꝫ inq̄sitionē an quod qd est demōstrabile sit tria in h capitulo facit. p̄mo vnica declarat ꝯclusione ipsum non esse demonstrabile per diffōnē diffinitionis. Scðo scða conclusione declarat ipsum nō esse demonstrabile p cōtrarij diffinitionē. Tertio vltima conclusione ratiōe generali declarat ꝙ nullo modo est demonstrabile ꝛc.

Circa secundam rationem pro secunda ꝯclusione dubitatiuncula quedam est: quoniam ibi Aristoteles dicit ꝙ medium in demonstratōibus nō debet esse id quod conuertitur cū passione seu cōclusione: cum tamen constet ꝙ in p̄mo prime: vbi fiunt demonstratiōes potissime: si passio cōcluditur de ꝓprio subiecto: ꝙ oportet medium ꝛ extrema conuertibiliter se consequi. ¶ Ad hoc breuiter dicitur: ꝙ argumētum laborat in equoco: quoniam aliq̄ conuerti cōtingit dupliciṫ. Uno modo p adeq̄tionem predicationis: qa. s. de qbuscunqȝ p̄dicatur vnū ꝛ reliquū. ꝛ de hac ꝯuertibili⁽ᵗᵉ⁾ supi⁹ habitus est s̄mo. Alio⁰ p adeq̄tionē ꝓbōnis: ita ꝙ nō magis vnū ē efficax ad alteꝝ ꝓbādum q̄ȝ eꝯ: qȝ neutrū est cā alterius. ꝛ h mō loquitur hic de ꝯuertibilitate. Tali eni mō se hn̄t opposita q̄ð qd est: ꝙ nō magis vnius q̄ð qd est demōstrat alterius q̄ð qd est q̄ȝ e conuerso. ꝛ tale genus mediorū demōstrātibus ꝓcessus abijcit: quoniā procedit ex causis.

¶ Q̄ð qd ē neqȝ ē demr̄abile: p̄rimo: neqȝ cuȝ ipso an ē: neqȝ cū quid nois. Cap. vj.

T. 47. Amplius autē quomodo monstrabit quod quid ē: necesse est enim q̄ð quid est homo: aut aliquod quomodolibet scire quia est. quod enim nō est: nullus scit quid est sed quid significat diffinitio qdem: aut nomē cuȝ dico tragelaphus: quid autē est tragelaphus īpossibile est scire. At vero si demōstrabit quid est ꝛ quia est ꝛ q̄liter: eadem ratione mōstrabit. Diffinitio enī quoqȝ vnum aliquid manifestat ꝛ demonstratio. id autēȝ quod quid est homo: ꝛ esse hominem aliud est. Postea ꝛ per demonstrationē dico necessarium esse omne demōstrare quia est: nisi substantia sit esse: aut nulla substantia est: nō enim est genus quod est. demonstratio vtiqȝ erit quod quid est quod vere ꝛ nūc faciūt scientie. Quid enim significat triangulus accepit geometra: ꝙ autem est demōstrat. quid igitur mōstrabit diffiniēs: quidē. nō. quia vt triangulum: sciēs itaqȝ aliquis diffinitiōe q̄ð quid est. si ē nō sciet: sed impossibile est. Manifestum autēȝ est ſm̄ nunc modos terminoruȝ ꝙ non demonstrant diffinientes quia est. Si enim ꝛ est ex medio aliquod equale: sed ꝓpter quid est quod diffinitur. ꝛ propter quid est circulus: esset enim vtiqȝ ꝛ montis enei dicere ipsaȝ: neqȝ enim ꝙ possibile sit esse quod dicitur cuȝ assignantur termini: neqȝ quod illud est cuius dicunt esse diffinitionē: sed semper licet dicere ꝓpter quid. Si ergo diffiniēs demōstrat aut quid est: aut quid significet nomē: sed nō est vllo modo eius quod quid est. erit vtiqȝ diffinitio ꝛ ratio nois idē significās. Sed icōueniēs est: primum quidem ꝛ nō substantiam vtiqȝ esset: ꝛ eorū que nō sūt. Significare eniȝ est etiā que nō sunt. Amplius diffinitiōes oēs oratiōes essent: eēt eniȝ vtiqȝ nomē ponere cuilibet oratiōi: quare oēs terminos vtiqȝ disputaremus ꝛ ilias diffinitio fiet. Amplius neqȝ vna sciētia demōstrat vtiqȝ ꝙ hoc nomē eius quod quid est significat: neqȝ diffōnes igitur huius assignat. Ex his igitur patet ꝙ neqȝ diffinitio neqȝ syllus idem existēs: neqȝ eiusdē syllogismus ꝛ diffinitio est. Adhuc autem ꝙ neqȝ diffinitio nihil demōstrat: neqȝ monstratur: neqȝ quod quid est: neqȝ diffinitione: neqȝ demonstratione cognoscere est.

¶ Summa huius capituli hec est.

Quod qd est non est demr̄abile. p̄mo probatur a p̄ori: qm̄ nō est p̄mū scibile: qm̄ īpossibile est scire qd est homo: aut q̄ðcūqȝ aliud: nisi sciatˀ quia est: lȝ possit sciri qd significat nomē anteq̄ȝ sciatˀ an sit. (pª ꝯclo)

¶ Quod qd est: nō est demonstrabile eadem demonstratione cum ipso an est seu qa est. ꝓbatur tripliciṫ. p̄ a p̄ori: qm̄ tam diffinibile q̄ȝ demōstrabile vnuȝ aliqd est. q̄ð qd est aūt hois: ꝛ hoiem esse: altera sunt. 2º etiam a p̄ori: qm̄ cū necesse sit totū q̄ð demōstratˀ esse ly qa est. ꝓbatˀ h dupl̄r. p̄mo: qm̄ aliṫ opȝ dicē ꝙ esse sit sūba rei: q̄ð est falsum: qm̄ q̄ð est: seu ens non est genus. 2º qm̄ sciē h obseruāt: qd enim significat triangulus accipit geometra: ꝙ aūt triangulus sit demr̄at. Tunc sic aut diffiniēs mōstrabit: qa est aut qd: nō qa vt pȝ: qm̄ hoc est totū q̄ð cōcludit demōstratio: neqȝ qd. qm̄ sic sciret aliqs qd est: ꝛ nesciet si est: q̄ð est impoīe. 3º exemplariter: quoniaȝ ſm̄ nūc modos terminorum nō fit manifestum: qa est diffinitum. qm̄ adhuc restat inqrēdum ꝓpter qd est id q̄ð diffiniṫ: vt pȝ assignata rōne circuli: q̄ritur ꝓpter qd circulus est. ꝛ ꝓbatur hoc dupl̄r. p̄mo: qm̄ cōuenit etiā montis enei talē rationē habere. 2º quoniā cum diffinitio assignatur: neqȝ dicitur illud esse: neqȝ ꝙ poīe sit illud esse. (2ª ꝯclo)

¶ Quod qd est nō demōstrabile aut scibile demōstrādo qd est: aut qd significat nomen. ꝓbatur: qm̄ sequeretur ex opposito ꝯclusionis ꝙ diffinitio nihil aliud eēt q̄ȝ rō interpretatiua nois: q̄ð est incōueniens. ꝯñtia pȝ: qm̄ si illius significatuȝ non est vllo modo q̄ð qd est non differt diffinitio a rōne nois. falsitas autem ꝯñtis probatur tri (3ª ꝯclo)

plicit. p̄: qm̄ ⁊ nō ſubarū ⁊ nō entiū eſſet diffō: qm̄ iſta ſignificabilia ſunt. 2° qm̄ oēs orones diffōnes eēnt: qm̄ poteſt cuilibet vnū nomē iponi: ⁊ ſic Jlias diffō eſſet. 3° qm̄ nulla ſcia demōſtrat ꝙ h̄ nomē: tale qō qd eſt ſignificat.

¶ Series autem hec eſt.

Intendens diſputatiue inquiſitioni iam terminum imponere tria in hoc capitulo facit: ſm̄ tres concluſiones quas probat: quarum diſtinctio adeo clare patet in ſumma, vt addere non ſit opus. primam tamen concluſionem non aliter ꝗ̄ʒ velut quodam clarius ſuppoſitum ſecunde ſeparauimus.

Circa ſecūdā rōnē pro ſcda ↄcl'one notāda occurrūt duo. Primū eſt: ꝙ hoc in loco exp̄ſſe Ariſtoteles dicit ꝙ eſſe nō eſt ipſa eſſentia rei: qō eſt maximū fundamētum doctrine. s. Thome. ¶ Scdm̄ eſt: ꝙ Ariſtoteles facit hanc conſeq̄ntiam: ens nō eſt genus: ergo eſſe nō eſt ſubſtātia rei. illud eniʒ aſſumit pro medio ad hoc ↄcludēdum. Hec autem ↄſ̄ntia nō aliter tʒ: niſi eſſe diſtinctū a ſuba ſignificet̄ p ly ens: ⁊ valeat iſta alia ↄſ̄ntia. ens eſt p̄dicatū q̄ditatiuū: ḡ eſt genus. qōcūqʒ enim iſtorum negeť. ↄſ̄ntia nō tʒ: ⁊ rō Ariſtotelis non eſt ſufficiens.

¶ Ad euidentiā primi ſciendum eſt ꝙ radix iſtarum conſequētiarū que ex hoc loco ab Ariſtotele habētur. ſ. eſſe eſt ſuba rei: ergo ens eſt genus: ⁊ ens nō eſt genus: ergo eſſe nō eſt ſuba rei: eſt locus a ſignato formali ad nomen cui⁹ eſt ſignificatū. ⁊ ſimile eſt ac ſi diceret̄: ſenſibilitas eſt de ſuba hoīs: ḡ aīal eſt hoīs gen⁹: ⁊ negatiue. aīal nō eſt genus hoīs: ergo ſenſibilitas nō eſt de eſſentia hoīs. Si qs ergo negat ens importare ipm̄ eſſe nō hʒ vnde deducat ↄſ̄ntiā Ariſtotelis. hoc ſiqdē negato tm̄ valet illa cōſeq̄ntia: quātitas nō eſt genus hoīs ḡ eſſe nō eſt ſuba hominis. ſicut iſta: ens nō eſt gen⁹ hoīs: ergo eſſe nō eſt ſubſtātia homīs: parem enim eſſe de vtraqʒ rōnē ex eo ↄuincit̄: qꝛ nec quātitas nec ens ipſum eſſe ſignificat ſm̄ iſtā opinionē. Conſtat auteʒ ꝙ p̄ma nihil valet: ergo nec ſufficit ad hoc euadēdū dicē: ⁊ ideo nō eſt par ratio: qꝛ entis nomē ſumit̄ ab ipſo eſſe: nō autē quantitatis nomē. nihil enim refert a quo nomē ſumptuʒ ſit: aut impoſitionis initium ſumpſit. ad hoc ꝙ ſit vel non ſit genus alicuius: ſi illud a quo ſumptū eſt: nō importetur. nō enim lapis extra ſpēs corporis ānumeratur. propterea ꝙ ab accidente (leſione pedis) nominis impoſitionem habet ⁊c̄. ſignificatum ergo intueri oportet ⁊ ſufficit in huiuſmōi.

¶ Ad euidētiam aūt ſcdi aduertēdum eſt: ꝙ ſi qs diceret ens eſſe p̄dicatū q̄ditatiuū cōius oib⁹ ḡnibus ſicut Scotus tʒ. iſta ↄſ̄ntia nihil valeret. eē eſt de ſuba rei. ḡ ens eſt gen⁹. ⁊ ſil'r iſta: ens nō eſt genus: ḡ eſſe nō eſt de ſuba rei. Diceť enim ad vtrāqʒ: ꝙ ſtat ens eē p̄dicatū q̄ditatiuum ⁊ nō eſſe genus. ⁊ ꝓpterea nō eſſe opus: ꝙ ſignificatum eius qōcūqʒ ſit illud: eſt de ſuba rei: ꝙ ipm̄ ens ſit gen⁹: vt inferebat p̄ma ↄſ̄ntia vtēs eſſe pro eius ſignificato. ⁊ ſimil'r ſi ipſum nō eſt gen⁹: non eſt opus: ſignificatum eius nō eſſe de ſuba rei: vt inferebat ſecūda ↄſ̄ntia. Quia igiť ſm̄ hāc opinionē nulla remanet via ꝓbādi ↄſ̄ntias iſtas que Ariſtotelis ſunt: lʒ nō ꝓbate ab eo hic: opʒ alterum duoꝝ eligē: aut ꝙ ↄſeq̄ntie iſte non tenēt ſm̄ ꝟitatē: aut ꝙ opinio illa eſt chimerica. p̄mum dicē eſt ↄ̄dicē p̄ncipi p̄hoꝝ: qꝛ lʒ hic diſputatiue loquat̄: tn̄ cuʒ inferius examinare ſe fateat̄ qd bn̄ ⁊ qd male dem̄ ſit. ⁊ nuſq̄ʒ inueniat̄ inferius h̄ reprobaſſe imo h̄ fauet dicē dis: ⁊ ↄſonuʒ ē alūs locis doctrine ſue: auctoritati ſue robur retinet. Eſt p̄terea h̄ aſſerē. ↄ̄dicē antiqs expoſitoribus: qm̄ nullus eas inficiat⁹ eſt. fatēdum ḡ poti⁹ eſt imaginationē illā Scoticā ocioſam fuiſſe: ⁊ ↄ̄rīā vie pipatetice. ſiue acceptetur ens ſignificare eē ſiue nō. vt ex dcis pʒ: qm̄ eē p̄dicatum q̄ditatiuū: ⁊ ens eē gen⁹ ↄuertibil'r ſe ſeq. opʒ Ariſtoteli attribuē. ſi rō ſua ↄcludit ⁊c̄. Nec turberis ſi cū his omnib⁹: adhuc ↄſ̄a nō ſit formalis qm̄ nō valʒ. a. eſt de ſubſtātia. b. ergo nomē formal'r ſignificās. a. eſt gen⁹. b. ſtat eni ꝙ illud ſit dr̄ia eēntialis ipſi⁹. b. ꝓp h̄ inq̄ʒ nō turberis: neqʒ declines a ſupradictis: qm̄ ḡra mãe optima fuit ↄſ̄ntia Ariſtotelis. ens nāqʒ eē drīam rerū ad mētes hominū nō aſcēdit: ꝓp ens maximā cōitatē. eē ꝟo gen⁹ dubitabile eſt: ⁊ iō nō fuit opus vt ſollicitareť circa viʒ ſue rōnis. fatuū nāqʒ eſt ſollicitum eſſe de obiectōib⁹ inopinabilib⁹. Sed de his alibi longi⁹ habendus eſt ſermo. nunc autē hec ad declarationē textus ne ieiuni omnino tranſiremus dicta ſint. Eſt igiť ſm̄ veritatē: ratio Ariſtotelis qua ꝓbat eſſe non eſſe de ſuba rei: qꝛ ens ſignificat ipſum eē: ⁊ non eſt genus: ⁊ ↄſ̄tet non eſt predicatum q̄ditatiuum. Ex his enim imediate ſequit̄: ꝙ eſſe eſt extra eēntiam rei per locum a nomine ad eius ſignificatū ⁊c̄.

Circa 3ᵃᵐ rōnē pro eadē ↄ̄ne occurrūt duo dubia. p̄ᵐ eſt: qm̄ Ariſtoteles dicit ꝙ habita diffōne circuli adhuc reſtat inquirēdū ꝓp qd circulus eſt: ⁊ tn̄ ſuperius dem̄ eſt: ꝙ mediū ad ↄcludēdum ſi eſt diffinitio eſt. ¶ Scdm̄ eſt: qm̄ dicit ꝙ diffō neqʒ dic̄ diffinitū eē: neqʒ poſſe eē. ⁊ tn̄ cōſtat ꝙ diffō cū dicat eēntiā rei nō chimericā nō dicit ipoſſe eē: ſʒ poſſe eē: lʒ nō dicat illud eſſe ⁊c̄. ¶ Ad hec breuiter dr̄. Et ad p̄mū qdē tripl'r. Primo ꝙ illud nūc dem̄ ꝟificat̄ de diffōne dicēte: qd tm̄: id ꝟo qō ſupius diximus ꝟificat̄ de diffōne dicente: qd ⁊ ꝓp qd. ⁊ hoc denotauit p ly ſm̄ nunc modos terminorum. Scdo dr̄: ꝙ hoc ꝟificat̄ de diffōne dicēte quid: p modū qd nominis. illud ꝟo de diffōne dicēte qd: ſub rōne qd rei. ⁊ h̄ inſinuauit: p ly eēt vtiqʒ ⁊ nōtis enei dicē ipſaʒ ⁊c̄. Tertio pōt h̄ ꝟificari: vt ſupra diximus: de diffōne dicēte qō qd eſt abſolute ſumpta. illud ꝟo de eadē accepta cū ſuppōne ordinis vniuerſi. ¶ Ad ſcdm̄ ꝟo dubiū dr̄ p̄mo ꝙ nulla diffinitio dicit eē aut poſſe eē formalit̄. ⁊ hoc intendebat Ariſtoteles lʒ aliqua dicat poſſe eſſe fundamētaliter: vt obiectio probat. Dr̄ ſcdo conformiter ad expoſitiones īductas: ꝙ ſermo modo eſt de diffōnib⁹ dicētibus qō quid valde remote: ⁊ ideo non eſt miruʒ ſi nec formaliter nec fundamētal'r dicūt eē: vel poſſe eſſe ſufficient̄.

Circa 3ᵃᵐ ↄ̄nē aduerte p̄mo ꝙ diffinitio q̄d nomīs ita differt a diffōne quid rei: ſicut ipſum qd nomīs differt a qd rei. hec autē duo q̄d: vt in p̄mo ⁊ alibi declarauimus: ex hoc differūt ꝙ alterū eſt rei ſignificate q̄ditas: alterū eſt q̄ditas ipſiu a nois. cuius ratio in ſignificatione conſiſtit. Et ꝓpterea diffō qd nois nihil aliud ē ꝗ̄ʒ nois iterp̄tatio. diffō aūt qd rei ē eēntialiū ipi⁹ rei explicatiua orō. vn̄ ⁊ ſi vtraqʒ diffō explicet qd p nomē iporťať. illa tn̄ nois ſignificationē declarando. iſta aūt rem ſignificatā diſtincte dilucidādo a p̄ma pōa vſqʒ ad vltimū actū. ⁊ ideo inqt Ariſtoteles: ꝙ ſi noīe nō ſignificeť eēntia aliq̄. vel declaratio nois non explicet eēntiā aliquā: diffō. i. diffō qd rei ꝗ̄ ſimpl'r vocať diffō: nō differt a rōne nois. ¶ Aduertēdū 2°: ꝙ ex hoc loco habeť ꝙ qd nois nō debeť complexis (vt ſic) ſed vt cōplexa ad icōplexionis formā ducunť: dū aliquod nomē toti complexo imponitur: vt hyſtorie troiane Jlias. inqt enim Ariſto. hic volens probare omnes oratiōes eſſe diffinitiones ꝙ eis nomē aliquod imponi poſſet: vt Jlias: ⁊ ſic oratio interp̄tās illud nomē eēt diffinitio: ſicut ⁊ eſſet ratiō e nois. Et ex hoc ↄfirmanť ea que in p̄mo capl'o p̄mi diximus.

Circa totam habitaʒ diſputationem a ſcdo cap̄ huc vſqʒ. Notandū eſt ꝙ Ariſtoteles propoſita q̄tuor: ſidel'r execut⁹ eſt. lʒ p̄ᵐ ⁊ ſcdm̄ ſimul diſputauerit: ⁊ ſubtili diſcurſu cūctos p̄tranſijt modos: qb⁹ qō qd eſt demōſtrari aut itroduci poſſit. Septeʒ nāqʒ modos adduxit qb⁹ qō qd eſt imaginať induci. ſ. p verā demōſtratione: per diuiſionē:

Uid' cō/men. au ctoris ſ̄ d ente ⁊ eſſentia ca. 4. ⁊c̄ mediū.

I. d. q. I. ⁊. 3. di. 8 q. 2.

S. t. c. i. I. t. c. 8.

Cap. p. i de ente ⁊ eſſen in p̄hs ⁊c̄. ſinē.

p̄ cap̄.

diuisionē: per artē diffinitiuā: per oppositū: p inductionē: per admixtionem cū si est: seu q2 est: τ per qd nois: vt pz ex dictis: pter hos eni modos: nō facile est octauū inuenire: ad veritatis ergo decisionē properandum est τc.

¶ Quomodo taz quod qd est: q3 diffinitio se habeat ad demōstrationē. Cap. vij.

T.c.8.

Terum autem speculandum est qd hoꝝ dicit̄ bene τ quid nō bene: τ qd sit diffinitio τ eius quod quid est: nū quid quodāmodo est demonstratio aut diffinitio aut nullo modo. Quoniam aūt sicut diximus: idem scire quod quid est: τ scire causam ipsius si est. Ratio autē huius est: quoniaz est aliqua causa: τ hec aut eadem aut alia est: τ si vtiq3 alia est aut demōstrabilis: aut indemōstrabilis est. si igitur est alia: τ contingit demōstrare: necesse est mediū causaz esse: τ in figura prima demōstrari: vniuersale eniz τ predicatiuū est quod demōstratur. vnus quidē igitur modus nūc exquisitus per aliud qd quid est monstrare: τ horuz enim quod quid est necesse est mediuz esse quod quid est τ pro priorū proprium. quare hoc quidem mediuz mōstrabit: illud vero non monstrabit eorum que quod quid erant esse eiusdem rei. hic quidem igitur modus q nō sit demonstratio: dictū est prius: sed est logicus syllogismus ipsius quod qd est. Quo autē modo cōtingat dicemus: dicētes iterum ex principio: sicut eniz propter qd querimus habentes quia: aliquādo autē τ simul manifesta fiunt: sed neq3 pus propter qd possibile est cognoscere q3 q2: manifestum est q similiter τ qd qd erat esse nō sine q2 ē. Impossibile enim ē scire quid ē: ignorantes si ē. Hoc autem si ē aliquādo qdez sm accidēs habemus. aliquando vo habētes qd quid ē ipsius rei: vt tonitruum qm̄ sonus quidem nebularum ē: τ defectuz quoniā puatio quidem luminis ē. τ hoiem qm̄ animal quoddam ē: τ animal qm̄ seipsum mouens. Sed q cunq3 quidem sm accidens scimus qa sunt: necesse nullo modo habere se ad quid ē. neq3 enim scimus q2 sunt: q̄rere aūt quid ē non habentes q2 ē: nihil querere ē. Scd̄m quecunq3 autem habemus quia ē: quid ē facile est querere. quare queadmoduz habemus quia est: sic habemus ad id quod quid ē. Quorum igitur habemus aliqd ipsius qd qd ē: primuz qdē sit defectus in quo. a. luna in quo. c. oppositio terre in quo. b. vtrum qdē igit̄ deficit aut nō. b. querere est vtrū est aut nō. hoc autem nihil differt q̄rere q3 si est rō ipsius: τ si sit hoc τ illud dicimus eē: aut q̄lis cōtradictionis est ratio: vtrū habēdi duos rectos aut nō habendi. Cuz autē inueniamus: simul q2 τ ppter qd est scimus si p media sit. si vo nō: q2 propter quid autē non. Sit igitur luna. c. defectus. a. lunaz plenaz vmbram non posse facere nullo nostruz medio existente manifesto in quo. b. Si igitur in. c. ē. b. quod ē lunam nō posse facere vmbrā: cum nullus nr̄m medius sit. In hoc autem. a. quod ē deficere: q2 deficit qdem manifestum ē: sed propter quid nonduz: τ q2 defectus ē qdem scimus: quid autem ē nescimus. Cum manifestum autē ē: qa. a. in. c. fit: sed ppter qd ē querere. b. ē querere qd ē. vtrū sit obiectio aut conuersio lune: aut extinctio. hec autem ē ratio alterius termini: vt in his q̄ sunt ipsius. a. ē enim defectus obiectio quid ē tonitruum ignis extinctio in nube. sit nubes c. tonitruum. a. extinctio ignis. b. In. c. igitur nube ē. b. extinguitur enim in ipsa ignis: hoc autez ē sonus. τ ē. b. ratio ipsius. a. primi termini. Si autē iteruz huius aliquid mediū sit. ex reliquis erit rationibus. Quo quidē igitur accipitur quid ē τ sit notū dictum ē quare syllogismus qdē ipsius qd ē nō sit neq3 demr̄atio: manifestum tamē ē per syllogismuz τ demr̄ationem: quare neq3 sine demr̄atione ē cognoscere quid ē cuius ē causa aliqua: neq3 est demonstratio ipsius: sicut τ in oppositionib9 diximus. Est autem quorundam qdem quedam altera causa: quorūdam autem non est.

¶ Diffinitiones qdem sm species facte nullum habent medium quo demr̄entur. sed diffinitiones sm materiam facte possunt habere medium. Quare manifestum ē: quoniā eorū que sunt qd ē: alia qdem sine medio τ principia sunt que τ esse: τ qa sunt: supponere opz: aut alio modo manifesta facere. Quod vere arithmeticus facit. τ nāq3 quid ē vnitatē supponit: τ quia ē. Sed habentiuz medium quorum est quedam altera causa substantie τ ipsius esse ē per demr̄ationem (sicut dictum est) ondere: non quod quid ē demonstrātes. Diffinitio autem quoniā quidez dicitur ratio ipsius quod quid est manifestum ē: quoniam aliqua ratio ipsius quod quid ē significat nomē: aut erit ratio altera nomina ponēs: vt quidez significans quid ē sm q triangulus ē. quod vero habentes: quia ē: querimus propter qd ē. Difficile autē ē sic accipere que non scimus q2 sunt. causa aūt prius dicta est difficultatis:

T.c.9.

q2 neq3 si ẽ neq3 si nõ scim⁹: sed aũ ƀm accñs.

T.c.10

℄ Ratio aũt vna ẽ duplex: hec qdem coniun ctione vna ẽ vt que ẽ ilias. Alia vero vnũ de vno ostendens nõ ƀm accidẽs: ratio autẽ vna quidem igitur terminus ẽ termini que dicta ẽ. Alia vero terminus ẽ demonstrãs propter quid ẽ. Quare prima quidez significat quod quid ẽ. demonstrat autem non. Que vero posterius ẽ: manifestum ẽ quoniaz erit vt demõstratio eius quod quid ẽ: positione differens a demonstratione. Differt enĩ dicere propter quid tonat: ꝛ quid est tonitruum: dicet eniz sic quidez. propter id qd extinguitur ignis in nubibus. Quid tonitruũ est: sonus extincti ignis in nubibus quare eadez ratio alio modo dicitur: ꝛ sic quidez demõstratio continua: sic autem diffinitio. Amplius est terminus: continuus sonus in nubibus: hoc autez est que est ipsius quid est demõstrationis conclusio. Immediatorũ autẽ diffinitio ẽ ipsius quid est indemonstrabilis. vna vero syllogismus ipsius qd est. casu differẽs a demrãtione. Tertiũ autẽ est que est ipsius quid ẽ conclusio. Manifestum igitur ex dictis est ꝛ qualiter est ipsius qd quid est demonstratio: ꝛ quomodo non est: ꝛ quoruz est: ꝛ quorũ non. Amplius autem diffinitio quot modis dicit̃: ꝛ qualiter quod qd est demõstret̃: ꝛ quomodo non: ꝛ quorũ est: ꝛ quorum non est. Adhuc autem ꝛ demonstratione q̃uo se hz: ꝛ q̃uo cõtingere: ꝛ q̃uo non.

℄ Sũma hujus capituli hec est.

propõ.

Terum speculandum est: quid supradictoz bñ: ꝛ quid nõ bene: ꝛ quid diffinitio: ꝛ nũ qd ipsius qd qd est. si demonstratio aut diffinitio aut nullo mõ ꝛc.

p⁹ ɔclo

℄ Qd qd est õñ di põt p alĩud qd qd ẽ: eiusdẽ rei: syllõ tñ logico: nõ demõstratiuo. Probat̃ p sic sententialiter: cã eẽndi põt sciri p aliã eiusdẽ rei cãm: g̃ qd qd ẽ põt oñdi p alĩud. pbatio ɔñtie. scire cãm qõnis si est: est scire qd ẽ. pbat̃: qm̃ cã eẽndi aut est eadẽ ipsi qd qd est: ꝛ habet̃ intẽtũ: aut alia: ꝛ tũc aut p eam res est monstrabilis: aut non. Si nõ: abijcitur. Si autẽ est alia ꝛ potens demõstrare: tũc op3 q̃ ipsa fiat mediuz in p̃mo p̃me: qm̃ ylẽ ꝛ p̃dicatiuũ est: qd demr̃atur. hoc aũt facto: ɔstat ex cã illa extrinseca ɔfectum esse vnũ qd medium ad alĩud qd ꝛc. ꝛ sic patet vtrũq3. s. assumptum q̃ idẽ est scire qd: ꝛ causam eẽndi: ꝛ ɔñtia. s. q̃ ex hoc vnum qd demõstrat̃ per alĩud qd. 2° qm̃ medium ipsius qd qd est: necessariũ est esse quod quid est: sicut ꝛ proprii proprium.

Cor^m

℄ Eiusdẽ rei plurĩũ qd qd est: h̃ demr̃abit: illud aũt non.

2° ɔclo

℄ Qd quid est nõ est demonstrabile: sicut ꝛ opponendo diximus. Quod quid est tamen cuius est causa alia. manifestum est per demr̃ationẽ. declaratur ꝛ probatur hec conclusio quo ad scd̃am partem quinq3 ꝑpositionibus.

ꝑpõ p̃.

℄ Sicut q̃nq3 qa ante ꝑpter qd habetur: ꝛ q̃nq3 vtrũq3 simul: ꝛ nunq3 pp qd ante qa: sic similr̃ qd nũq3 ante quia habet̃. qm̃ impossibile est scire qd est: ignorando si est.

2ª

℄ Quẽadmodũ hẽm⁹ ad qa: sic hẽmus ꝛ ad qd qd ẽ. Declarat̃: qm̃ si est dupl̃r scit̃. vno mõ ƀm accñs. alio mõ p qd ipsi⁹ rei. vt tonitrui qm̃ sonus qdam nebularũ est ꝛc. Quorum p̃mo mõ scitur q2 sunt nullo mõ habem⁹ qd: qm̃ nec qa sunt scit̃: ꝛ q̃rere qd: non habẽdo q2: est querere nihil: quorum autem habetur qa: facile est quid.

3ª

℄ Cum quis per proprium medium q̃ritur seu demr̃at̃: nihil differt q̃rere. Utrum passio insit: ꝛ nunqd medium sit. ꝛ si est ratio ipsius passionis q̃niam si est tale mediuz passionẽ esse dicimus: ꝛ inueniẽdo simul scimus qa ꝛ ꝑpter qd. Declarat̃ in terminis gñalib⁹. a. p̃. c. 3° ꝛ. b. medio: applicatis ad eclipsim lunam: ꝛ oppõnem terre ꝛc.

4ª

℄ Cum qa non p proprium medium scitur: qa est cognoscimus: sed nescimus ꝑpter qd: ꝛ nescimus qd. Declarat̃ in terminis. a. p̃mo. c. 3°. b. medio: applicatis ad eclipsiz lunam. ꝛ lunã plenam non posse vmbram facere ꝛc.

5ª

℄ Cum solum quia: manifestum est: querere ꝑpter qd: est q̃rere qd p̃mi termini. declaratur p̃mo in lune eclipsi an propter obiectionẽ aut conuersionem aut extinctionez: ꝛ in nubis tonitruo an propter extinctionem ignis. ꝛ ordinatur in terminis. a. p̃mo. c. 3° ꝛ. b. medio applicatis ad tonitruum: seu sonum nubẽ: ꝛ extinctionẽ ignis.

rñ⁹ tacite qõni.

℄ Si quod quid est primi termini alĩud mediuz est: ex reliquis erit rationibus.

℄ Ex his deducit̃ facile ɔclo p̃ncipalis. s. qd qd est passionis: est per demr̃ationẽ manifestũ. q̃niã tale qd est ꝑpter qd: vt p3 ex 5ª ꝑpõne. ꝛ in tali ꝑcessu simul scimus quia ꝛ ꝑpter qd. vt patet ex 3ª ꝑpõne cum 4ª ꝛ añũbus.

Rñ⁹ p̃ncipalis.

℄ Ipsorũ qd qd est: alia sine medio ꝛ p̃n⁹ sunt: vt qd quid est subtorũ. Alia hñt mediũ: illa aũt supponunt̃: aut alio mõ q̃3 p demr̃ationẽ manifestant̃: vt p3 in arithmetica. ista p demr̃ationẽ vt dictum est oñdunt̃. pbatio diuisionis ꝛ oium. qm̃ q̃rundã est altera cã: q̃rundã aũt nõ ꝛc.

3ª ɔclo rñsiua.

℄ Diffinitionum vna est ratio ipsius qd qd est indemr̃abilia. vt dicẽs qd subiecti alia non est syll̃s ipsius qd: casu differẽs a demr̃atione. vt passionis dicẽs qd ꝛ pp qd. Tertia autẽ est ipsius qd est cõclusio: vt dicẽs qd passionis. Declaratur ꝑcessu diuisiuo ꝛ probatiuo sic.

℄ Diffinitio est ratio ipsius quod qd est.

Cor^m

℄ Alia ergo ratio est: tam rõ eius qd significat nomen: q3 ratio noĩa altera ponẽs. pbat̃ ɔñtia: qm̃ h as habemus qa est ingrentes qd ꝛ ꝑpter qd: cum diffi cultate: qm̃ neq3 si est: neq3 si nõ est scimus per eas nisi ƀm accidens.

Diuisio ɔña int diffõne et alias rationes.

℄ Ratio est vna dupl̃r: vno modo coniunctione: vt Ilias: alio modo vt vnum de vno ostendẽs: non ƀm accidens.

℄ Diffinitio est ratio demonstrans propter quid est.

℄ Prima diffinitio: qd qd est significat: sed nõ demr̃at. 2ª vero est demonstratio qd qd est: põne differẽs a demr̃atione. Declarat̃ vtraq3 pars huius vltimi: qm̃ sic differt q̃rere ꝑpter qd tonat. ꝛ qd est tonitruum. pbat̃: qm̃ illi rñdetur: ꝑpter extinctionẽ ignis in nubibus: isti autẽ son⁹ extincti ignis in nubibus. vbi manifeste eadẽ rõ alio mõ dicit̃. illi qdẽ vt continua demr̃atio: hic vero vt diffinitio.

ɔña itẽ mẽbra diuisionis

℄ Diffinitio q̃dam est significans qd est passionis: vt son⁹ tonitrui. ꝛ hec est demonstrationis conclusio.

Subdiuisio 3ⁱ mẽbri.

℄ Diffinitio q̃dam est immediatorum significans qd: vt diffinitio subiecti. ꝛ hec est indemonstrabilis ꝛc.

℄ Ex his clare patet conclusio respõsiua trimembris ꝛc.

℄ Series autem hec est.

Disputatione completa veritatem determinaturus tria facit in h cap postq3 dicẽda ꝑpo suit. primo determinat q̃modo qd qd ẽ possit ɔcludi syllogistice: vnica ɔne cum correlario. 2° determinat quomõ qd qd est: possit hẽri per demr̃ationem. l3 non possit demr̃ari. ꝛ hoc in 2ª ɔne declarata ex quinq3 ꝑpõnibus adiunctis. Quadam rñsione ad tacitam dubitationẽ

biectionẽ subiuncta: ꝛ apposita post diuisionẽ determi/
natiua principalis rñsionis ꝛc. 3° determinat quomodo
diffinitio ad demr̃ationẽ se habeat. ꝛ hoc in 3° conclusio/
ne declarata per subditas diuisiones: vt pꝫ in summa.

T.c.5. **Circa** primam ꝯclusionẽ aduertẽdum est: ꝙ modus
hic traditus ab Aristotele concludendi qḋ qd
est ille est quẽ exercuit in ꝑncipio ꝑmi: qm̃ qḋ qd ẽ demõ
strationis inuestigauit. ibi siquidẽ accepit ꝑ cãm extrin/
secã cẽndi ipsius demõstratiõis: accepit enim cãm ei⁹ fi/
nalẽ. s. scire: ꝑp qḋ necesse est demr̃ationẽ esse: ꝛ illã cãm
mediũ fecit: ꝯficiẽdo penes ipsam quãdaꝫ diffõnẽ demõ
stratiõis. assumpsit enim ꝙ demõstratio est syll'us faciẽs
scire: ꝛ ex tali medio qd sit demr̃atio ꝯclusit. vñ dixit. Si
scire est vt posuimus: necesse est demr̃ationẽ esse ex ꝑmis
veris ꝛc. non eni faciet sciam ꝛc. simili mõ ꝓcedit in exẽ
plo assignato a. s. Tho. infra. ad ꝯcludẽdum qḋ qd est
victuris: ꝛ est satis facilis inuestigationis modus: qm̃ si
finis assumat in mediũ nihil aliud est ꝯcludẽt qḋ qd est:
q̃ꝫ ex ipso fine deducẽ ꝯditiones neċias eius qḋ est ꝓpter
illum finẽ ꝛc. Si autẽ efficiẽs assumat in mediuꝫ conclu
dẽ quod qd est: nihil aliud erit q̃ꝫ deducẽ ex agente con/
ditiones effect⁹. vtrũqꝫ autem horum non multo labore
eget: qa ex ipsa finis rõne: q̃le sit medium necessariuꝫ ad
illum assequẽdum habetur: ꝛ ex ipsa forma agẽtis simi/
lis illi effect⁹ cognoscitur. ꝙ si causa formalis pro medio
assumeret: facillimum esset quod qd est mãle concludẽ.
qm̃ forma materie ratio est ꝛc. Hic est ergo vnus facilis
modus concludendi quod qd est de eo cuius est.

Circa eiusdem cõclusiõis scḋam partẽ: qua dicit syl/
logismo tum logico: nõ demõstratiuo. Dubita
tur tum de veritate eius: tum de cã eiusdem. ¶ De veri/
tate qdẽ illius dubitat: qm̃ supradictus ꝓcessus demr̃a/
tiu⁹ videt ꝛ nõ logicus: qñiam ꝓcedit ex neċijs ꝛ ꝑ se ꝛ
ſm qḋ ipsum ꝛc. in minori eni ꝑdicat diffinitio de diffini
to: ꝛ in maiori ꝓpri⁹ effect⁹ de propria cã cõuertibili ꝛc.
¶ De cã aũt maior insurgit dubitatio: qm̃ in textu dĩ ꝙ
talẽ ꝓcessum demr̃atiuuꝫ non esse: dictum est pri⁹: nusq̃ꝫ
T.c.3. aũt inuenit in oibus ꝑcedẽtib⁹ h̃ dem̃ esse: nisi in 3° capl'o
hui⁹ scḋi. vbi dem̃ est: ꝙ discursus concludẽs qḋ qd est: ꝑ
quod qd est: non est demr̃atiuus: qa petit ꝓbanduꝫ. Cã
ergo ſm Aristotelẽ q̃re iste ꝓcessus de q̃ nunc agitur nõ
est demr̃atiuus: est qa petit. hoc autem est falsum: qm̃ in
isto ꝓcessu nõ est idẽ quod qd est conclusuꝫ ꝛ assumptũ.
sed sunt duo qḋ qd est distincta ſm diuersa gña causarũ.
ꝛ vnum accipit ꝛ alterũ concluditur. non ergo interuenit
petitio. ¶ Amplius si ꝓpter vitium petitiõis talis syll's
Cap. 11 demr̃atio nõ est: cum tale vitium etiã syllogismo topico
opponatur: vt patet in 8° topicorum: sequetur ꝙ nec erit
logicus nec demõstratiu⁹ talis syllogismus ꝛc. Cã q̃ꝫ
quã assignat. s. Tho. non minus habet dubitatiõis. ait
enim ꝙ ideo tali discursu logice ꝛ non demr̃atiue ipsum
qḋ qd est ꝯcludit: qm̃ non sufficiẽter per hoc ꝓbatur: ꝙ
id qḋ ꝯcludit: sit qḋ qd est illius rei de qua cõcludit. sed
solum ꝙ insit ei ꝛc. Dubium eni remanet iuxta h̃. quare
tali ꝓcessu non sufficiẽter ꝯcludit quod qd est. ꝓbatũ est
sigdẽ in capl'o 3°: ꝙ si ꝑmũ sit qḋ qd est medij: ꝛ mediuꝫ
tertij necessario seqtur ꝑmum esse quod qd est tertij ꝛc.
¶ Ad hoc dubium q̊ ad primam partem facile dicitur ꝙ
Aristoteles non negat hunc processum esse demr̃atiuũ:
sed esse demr̃atiuum qḋ qd ẽ. Vñ idem processus erit de
mõstratiuus: ꝛ logicus: diuersis rõnibus. Topicus qui/
dem quãtum ad vim probãdi ipsum quod qd est (vt sic)
seu formalr̃: vt supius declaratum fuit. Demr̃atiuus aũt
Cap. 3. quantum ad vim ꝓbandi ꝙ ꝑmum insit 3°. habetur eniꝫ
ex tali discursus vi: ꝙ maior extremitas inest neċio mi/
nori: sed nõ ꝙ sit eius qḋ qd est. ¶ Ad ea ṽo que obijciũ
tur in 2ª parte dubij difficile est sufficienter dicẽ. dicit eni
ꝑmo ꝙ illa verba Aristotelis. hic qdẽ igitur modus ꝙ
nõ sit demr̃atio. dictum est pri⁹. possunt dupl'r intelligi.
Uno modo vt (ly hic) demr̃et: nunc dictuꝫ processum in
specie. Alio modo vt demõstret dictum ꝓcessum quo ad
genus seu in gñe. Primo mõ sensus est iste: discursus pro
bãs qḋ qd est sumptum ab vno gñe cause: per aliud qḋ
qd ẽ sumptum ab alio gñe cause dictum ẽ ꝙ nõ ẽ demõ/
stratio. Scḋo mõ sensus ẽ discursus ꝓbans qḋ qd est: ꝑ
qḋ qd ẽ: dictum ẽ ꝙ non est demr̃atio. Si ꝑmo mõ intel/
ligat: sic põt textus dupl'r exponi. ꝑmo sic: hic discursus
ꝓbans qd ſm vnum gen⁹ cause: ꝑ qd ſm alterã causam.
Dictum ẽ ꝙ nõ est demr̃atio: qm̃ dictum ẽ in cap̊ 3° ꝙ q̃/
rẽs qd. si assumat qd: petit. lꝫ enim alterum qd assumat
ꝛ alterum ꝯcludat: qa tñ non q̃rit hoc vel illud qd hu/
ius: sed q̃rit simpl'r qḋ qd est hui⁹. ideo petitur: vt ibideꝫ
in scḋa rñsione declaratum est. Et in hoc loco Boetium
ꝯfirmantẽ inueni. Erit g̃ ſm illam expositionẽ syllogis/
mus non demr̃atiuus quod qd est simpliciť: qa assumit
qḋ qd ẽ. erit aũt logicus: qa aliqḋ aliq̃ modo qḋ qd est
habetur ex hoc ꝛc. ¶ Scḋo põt exponi sic: h̃ discursus
ꝛc. dictum ẽ ꝙ nõ ẽ demr̃atio ipsius quod qd est. q̃niam
dictum ẽ id cap̊ 3° ꝙ discursus demr̃atiuus qḋ qd est opꝫ
ꝙ sit ex terminis talib⁹ ꝙ ꝑmum sit qḋ qd ẽ medij: ꝛ me
diũ vltimi. ꝛ ꝙ altero ꝑdictorũ deficiẽte non ꝯcludit qḋ
qd ẽ. In hoc autẽ nunc dicto discursu: ꝑmũ nõ est qḋ qd
est medij. lꝫ sit qḋ qd est vltimi. ꝛ ideo processus ille non
est demr̃atiuus qḋ qd ẽ: ſm illã expositionẽ. ideo discur/
sus iste nõ demr̃atiu⁹ dĩ: qa conditio supradicta neċia ad
demr̃ationẽ qḋ qd ẽ: deficit. ꝛ nõ iõ qa petat. logicus au
tẽ dĩ: qa ex hoc probabil'r qḋ qd est ꝯiectamus. ꝛ est hec
expositio nõ solum. s. Tho. valde ꝯformis: sed Aristote
lis mẽti multũ consentanea. ¶ Si aũt 2° modo intelliga
tur: vt. s. ly hic: demr̃et hunc modum in gñe. Tunc text⁹
sic exponit. discursus iste. s. qḋ qd ẽ: per qḋ qd ẽ ꝓbãs: di
ctum ẽ ꝙ nõ ẽ demr̃atio. qm̃ in cap̊ 3° ostẽsum ẽ: ꝙ ꝓces/ In du°
sus a qḋ qd ẽ: in qḋ qd ẽ simpl'r loq̃ndo: ꝛ non de tali qḋ vltimo.
qd ẽ ad tale: ꝓcessus demr̃atiuus non est: qꝛ petit: ꝓpter
ea qa qḋ qd ẽ: nõ ẽ qḋ qd est: nisi ſm nominũ interpreta/
tionẽ (vt ibi declarauimus in tertia expositione) ꝛ conse
q̃nter discursus iste de q̃ nunc agitur: q̃niam ex tali quod
qd ẽ: tale quod qd ẽ concludit. demr̃atiuus non ẽ ipsius
qḋ qd ẽ. ꝛ sic ſm hanc expositionẽ ideo discursus iste nõ
est demr̃atiuus: qa non ẽ ille q in tertio capitulo compo
situs fuit: quẽ etiam demr̃atiuum non esse dictum est: qa
petit q̃niam ab eodeꝫ ad idẽ procedit. Et ex hoc seqtur
principale intẽtum. s. ꝙ hic modus. s. syllogiꝫãdi qḋ qd
est: per quod qd est: nunq̃ꝫ ẽ demonstratiuus ipsi⁹ quod
qd ẽ. q̃niam hoc non fit si distinguant quod qd ẽ ſm vo/
cẽ. nec si distinguantur ſm diuersa gña causarum ꝛc. seu
modorum diffiniẽdi quod in ideꝫ redit. puta ꝙ vna dif/
finitio dicat qd: ꝛ alia propter qd. Talis eniꝫ diuersitas
ad diuersitatẽ causarum reducitur. q̃niam vna. s. dicens
qd sumit ſm causaꝫ formalẽ: ꝛ altera ſm effectiuam: vel
ꝛc. logicus autẽ dicitur vt supra. ꝛ hec expositio nõ mul
tum differt a 2° vt patet: sed ꝑficit eam. ¶ Ad illud autẽ
qḋ postmodum obijcitur: ꝙ. s. vitium petitionis opponi
tur ꝛ demr̃atiuo ꝛ topico ꝛc. dicit ꝙ lꝫ petitio sit vitiuꝫ
oppositum vtriqꝫ syllogismo: ꝛ topico. s. ꝛ demr̃atiuo.
nõ tamẽ omnis petitio in demr̃atiuis: est petitio in topi/
cis. q̃niam vnus int̃ locos topicos ẽ. a nois interp̃tatio/
ne procedẽ: quod si demõstrans faceret peteret. ꝛ similit̃
si demr̃ans q̃rat quod qd est: ꝛ assumat qḋ qd est petit:
dialecticus aũt non: qa tot subtilitatibus non vacat ſm
ꝑmã expositionẽ mõ adductam ꝛc. ¶ Ad id ṽo qḋ obij
citur ꝯtra. s. Tho. expositionem dĩ: ꝙ causa illa optima

est: vt ex 2ª expositione ꝛ 3ª patet. iō enim discursus iste nō est demr̄atiuus quod qd est: qꝛ non sufficiēter probat id quod cōcluditur esse quod quid est: eius de quo conclu ditur. i. qꝛ non sufficienter probat p̄mū esse qō quid est vltimi. Hoc autē prouenit ex eo: ꝙ in isto processu p̄mū nō est qō quid ē mediꝫ. Si enim esset qō quid est mediꝫ: ceteris remanētibꝰ vt stant necīo demōstrareť p̄mū esse qō quid est tertiꝫ: vt ex caplo tertio apparet. Sed quiaꝫ impossibile est hec duo simul saluare. s. talē cōnexionem terminorū. i. ꝙ p̄mum sit ꝯe qō quid est mediꝫ: ꝛ mediū vltimi: ꝛ sufficientē distinctionē eorundem: qm̄ si hoc saluať illud iterimiť (vt in hoc ꝓcessu de q̄ nūc agitur liq̄t) ꝛ si illud saluatur hoc iterimiť: vt in ꝓcessu declarato in caplo 3º Alberti auctē cōfirmato manifeste videť ꝛc̄. iō est impossibile ꝓcessum demr̄atiuuꝫ iuenire: q̄ qō qd est ꝓbeť sufficiēter. opꝫ enim (vt in textu dicit) ꝙ qō quid est ꝑ quod quid est concludať ꝛc̄. Qꝫ aūt in isto de q̄ nūc est sermo discursu: p̄mū nō sit qō quid est mediꝫ: ex eo declaratur: ꝙ maior ꝓpositio nō ē in pº mō dicēdi ꝑ se sꝫ in 4º. p̄dicať enī ibi effectus conuertibilis de sua ꝓpria cā. opꝫ nāqꝫ mediū esse causaꝫ p̄mi: aliter nō esset processus a poꝛi: ꝛ ꝯuertibilē. aliter non essent medium ꝛ p̄mū diffinitiones vltimi. Habent ergo se p̄dicte diffōnes sm̄ ꝙ distinguunť: vt causa ꝛ effectus ꝯuertibilis: ꝛ q̄dammodo vt subiectum ꝛ passio: qm̄ ex anteriori emanat naturalr̄ posterior: ꝛ per illam fit necessitaria ꝛ cognosciť. Logicus autē iste discursus ideo dī sm̄ s. Tho. eo ꝙ ex tali ꝓcessu. lꝫ necessario sciatur p̄mum inesse vltimo: tamē nō nisi ꝓbabiliť cognosciť p̄mum esse qō quid ē tertiꝫ: lꝫ enim ex fine conditiones eiꝰ qō est ad finem concludi possint: non tamē ex hoc scitur: ꝙ ille itelligant quod quid est illius. vt pꝫ in ꝓcessu facto in p̄ncipio primi: ex rōne enim ipsius scire deductum ē q̄s conditiones habere debet demonstratio. s. ꝙ constat ex p̄mis veris ꝛc̄. ex hoc tamē non sufficiēter cognouimus: an ille conditiōes integrēt quod quid est demr̄ationis: an aliquid aliud requirať: an sint eius ꝓprietates ille ꝯditiōes ꝛc̄. Et sic cū dei gratia: soluta iam sunt q̄ dubie in caplo 3º relicta fuit. hoc enim est firmiter tenēdum qō mō sm̄ s. Tho. determinatum est: ꝛ causa ab eo assignata suscipiēda ē: vt a nobis est exposita: ꝛ sic omnis ꝯsona remanēt ꝛc̄. Consulto autē nolo veritate inuenta supradicta mutare aut alr̄ texē: sed sic determinata sit disputatio in capº 3º habita.

Circa eandē ꝯnē dubium in p̄mo libro capº 2º tactuꝫ: sed indiscussuꝫ occurrit: an. s. demr̄atio ꝯuertať ꝯcludēs vnum qō qd est per aliud: sumptū penes aliud genus cause rōne eorum a q̄bus sumuntur diffōnes: sit vere ꝛ sm̄ se demōstratio: an tm̄ q̄ ad nos ꝛc̄. hinc enim videť ꝙ eius ꝯclusio sit sꝫ se demr̄abilis: eo ꝙ hꝫ mediū qō est vere causa q̄re subito insit. forma enim ē vere causa q̄re hꝫ sit mā: ꝛ efficiēs q̄re forma: ꝛ finis q̄re efficiens ꝛc̄. ¶ Inde aūt apparet oppositū: qm̄ talis demr̄atiōis ꝯclusio est sm̄ se ꝑ se nota: ꝛ ꝯñr sm̄ se indemr̄abilis: esse autē eā ꝑ se notā ex eo pꝫ: ꝙ p̄dicatuꝫ ē de rōne subti ꝛc̄. Ad hoc dubiū breuiť dicitur: ꝙ hꝫ demr̄atiōes si veras diffōnes q̄ditatiuas concludant (lꝫ potiꝰ mereāť dici demr̄ationes q̄ ad nos) ꝓpter rōneꝫ scd̄o loco adductam: possint tamē medie poni ille: q̄ ex causa extranea procedunt. sapiunt enim nām demr̄ationis sm̄ se: pro q̄to cā aliq̄ est: q̄re altera causa q̄ primum sit: insit vltimo. ꝛ illa causa non est de q̄ditate subti propterea ꝙ extranea est. sapiunt autē nām demr̄ationis q̄ ad nos: pro q̄to cōclusio ē propositio per se nota sm̄ se. causa enim intriseca a qua sumiť qō qd est: qō fit predicatum conclusionis: ēt in obliq̄ est de rōne subti. non solum enim ꝑ se nota ē ista propositio. homo est suba corporea animata ꝛc̄. sed etiā illa. homo ē ex corpore ꝛ aīa ꝛc̄. Nihil enim refert q̄ ad per se notitiam an in recto an in obliq̄ cause sumātur. lꝫ referat multum q̄ ad cālitatē: qm̄ si causa materialis vel formalis in obliq̄ fiat p̄dicatum. cōceditur ꝓpōnē illam habē causam sm̄ rē. si autē in recto non ita ꝯcedeť. Medie ḡ sunt he demr̄ationes: ꝛ q̄dāmodo per se note: ꝛ q̄dammodo non: dicantur earum conclusiones ꝛc̄.

Circa p̄mā ꝓpōnē pro 2ª ꝯne dubitať: an poſſe sit scire de aliq̄ qd est. ignorādo an sit. videť enim ꝙ sic: qꝛ sicut res se hēt ad ꝟitatē: ita se hēt ad cognoscibilitatē. Sꝫ qō qd est verificať de re cuiꝰ est absqꝫ eo ꝙ res sit: q̄m necīo ei inest: vt ex dictis in p̄mo capitulo septio patet. ḡ possibile est cognoscē quod qd est: ꝛ an non est. ¶ Preterea acquisita iam scīa nalr̄: ꝛ corruptis rebus nālibꝰ puta rosis: scimꝰ qō qd est rose: ꝛ nescimꝰ rosam eē. ḡ ꝯtingit scire qō qd ē ꝛ nō rei eē. ¶ Ad h̄ dī cū Aristotele pluries in h̄ libro repetēte: ꝙ ipoſſe est scire qō qd ē alicuiꝰ: ꝛ nescire illud eē. ¶ Ad cuiꝰ euidētiā sciēdum ē: ꝙ sicut res se hēt ad eē: ita se hēt ad cognosci: vt hētur in 2º metaᵉ. nulla autē nā entis rōnē hēt nisi sit. vel semper vel freq̄nť vel raro: ꝑfecte vel impfecte: ꝛ breuiť tēpore suo ꝛ nō suo: ens enim (vt iaꝫ dem̄ est) esse significat: ꝛ ꝑ hoc nullius rei qō qd ē: qd rei rōnē hēt: nisi sit ens. In h̄ enim differt qd rei a qd nominis: qꝛ illud est tm̄ entiuꝫ: hoc etiā est nō entium. Vn̄ rose qō qd est: qd rei nō esset: nisi rosa tēporibꝰ suis esset ꝛc̄. Si ḡ ita est sm̄ eēndi ordinē opꝫ sic q̄qꝫ esse sm̄ cognoscēdi rōnē: vt. s. qō qd est qō proprie qd rei sonat. in cognitione non sit nisi entis rōnē habēs: entis autē ratione non cognosciť hēre: nisi accipiať esse id cuiꝰ est. ꝛ iō opꝫ ꝙ cognitio qō qd est non sit sine cognitione an ē. ꝛ hec ē rō s. Tho. dicētis ꝙ h̄ iō ē: qꝛ non entium nō est qō qd est. Et Aristotelis dicētis ꝙ q̄rere qd est nō habēdo qꝛ est: ē q̄rere nihil. i. non ens. ꝛ nō entꝫ q̄ditatē. ¶ Ad vtrāqꝫ ḡ rōnē in oppositum simul dicitť ꝙ de facto falsum est tam verificari q̄ꝫ cognosci. qō qd est proprie loq̄ndo. i. quid rei. de aliq̄ illo non existente tempore suo. non enim volumꝰ ꝙ quādocūqꝫ cognoscimus quid est rosa: sciamus rosam actualr̄ esse tunc: sꝫ dicimus ꝙ opꝫ scire eam esse actu tēporibꝰ suis: qō nunq̄ꝫ deficit sm̄ mundi cursum. Sꝫ q̄m multiplicantur casus a dicētibꝰ faciat deus: destruat deus ꝛc̄. iō etiaꝫ sigillatim alr̄ r̄ndetur: ꝛ ad p̄me minoreꝫ dicitť. ꝙ q̄cunqꝫ casu posito tota rei diffō. lꝫ verificeť de re nulluꝫ esse habēte: non tamē verificatur de ea vt quid rei. ꝛ propterea qꝛ sicut res se hꝫ ad veritatē: ita ad cognoscibilitatē ꝯñs est: ꝙ possit forte cognosci id qō ē qd rei: absqꝫ hoc ꝙ cognoscatur rē esse: ꝛ ꝙ non cognoscať formalr̄ ipsum qd rei: seu quod qd est: absqꝫ cognitione quia est ꝛc̄. ¶ Ad secundam dicitur: ꝙ in vsu sciētie acquisite non est ita necessarium cognoscē an est: sicut in acquisitione: in acquisitione enim necessarium est: tum propter ḡnonē sciētie: qꝛ scia nostra ḡnatur a rebus que sunt: ꝛ nō ab his que non sunt. Tum ꝓpter ipsius quod qd est rōnē: qꝛ. s. non est nisi entium: vt diximus. In vsu autē necīum est ꝓpter ipsius qō qd est rōnē tm̄ ꝛc̄. ꝛ ideo post acq̄sitam sciētiaꝫ nil officit si corrumpanť ꝛ annihilenť: ꝛ nunq̄ꝫ redituri ponātur res. quoniā ꝛ si in tali casu nō possit accipi res illas esse tēporibꝰ suis: accipieť tamē ꝙ res ille essent tēporibꝰ suis. si talis casus non poneretur ꝛ hoc sufficit. ¶ Si mirarís q̄re non dicam ꝙ sufficit ꝛ oportet cognoscē an ē. i. an sit ens cui nō repugnat existē. Memor esto eorum q̄ in p̄nº p̄mi ꝛ p̄nº secundi dicta sunt. ꝛ cum contēplatus ea fueris: desinet admiratio. opꝫ enim formaliter loq̄: ꝛ equiuocationem vitare: quantuꝫ possibile est ꝛc̄.

Circa eandē ꝓpōneꝫ dubitatiuncula quedam est: an scilꝫ possit sciri propter qd alicuiꝰ ꝛ nesciri: qꝛ est. videť

Marginal notes: Capº. 3. vbi. s. — T. c. 5. — ꝛc̄. meᵐ — ꝛc̄. t. c. 19 — Capº. 9. t. c. 22. — T. c. 4. — Capº. 6. — p̄ capº. 1. i solone 2º dubij. 2º. c. 1. in solutiōe 3º dubij.

est. videt enim φ sic: qm̄ ꝯtingit cognoscē cām ⁊ non cognoscē effectū: vt apparet in geometria: vbi cognoscit cā q̄re vuln⁹ circulare tardius sanat: ⁊ tñ purus geometra nesciet an ita sit φ vuln⁹ circulare tardi⁹ sanat: qm̄ scire hoc est medici. ¶ Ad h̄ breuit̄ dī ex dict̄ in p̄mo: caplo 13° φ cognoscē ꝑpter qd: contingit duplr̄. vno mō formaliter. i. cām cum applicatione ad effectum. hoc enim sonat ly ꝑpter qd: ⁊ sic impol'e est cognoscē ꝑpter qd: absq3 cognitione qa: q̄niam hoc est cognoscē cām: ⁊ q̄niam illius est causa. ¶ Alio mō mālr. i. rem q̄ est causa absq3 applicatione ad effectum: ⁊ sic nō incōuenit cognoscē ꝑpter qd: ⁊ nescire qa: vt in exemplo adducto p3. Quia ḡ nūc loqmur de ꝑpter qd formalr̄ ⁊ nō mālr̄: iō optime dicit: φ nō pōt cognosci propter qd absq3 quia ⁊c̄.

T.1.co. p.

Circa scđam ꝓpositionē multiplr̄ dubitat. P̄mo an sit verum φ q̄rum habet qa fm̄ accidēs: nullo mō habeat qō qd est: videt enim φ nō: qm̄ si sciat rē eē fm̄ accidēs proprium ⁊ adeq̄tum: iam ex hoc facile sciri poterit qō qd est illius rei: qm̄ adeq̄tus effectus totā cāe virtutē ostēdit (vt in p̄mo de aīa dicitur) accidētia ꝓpria magnā partē ꝯferunt ad cognoscēdum qō qd est. ¶ Secundo dubitat an verū sit φ cognoscē rē esse fm̄ accn̄s nō est cognoscē rē ipsam esse ⁊c̄. Videt enim φ hoc q̄q3 sit falsum: qm̄ siue cognoscat rē esse fm̄ accidēs separabile: siue insepabile ⁊ proprium: semꝑ oportet sequitur obiectum esse: ⁊ cōseq̄nter cognoscēdo accidēs esse: cognoscit subm esse: impol'e est eni3 accidēs qōcūq3 sine subto esse ⁊c̄. ¶ Tertio dubitatur an verum sit: φ quorum habemus qa est: facile hēmus qd ⁊c̄. Videtur enim ⁊ hoc a veritate alienum: qm̄ euidēter scimus substantias imāles esse: ⁊ tamē vel difficillimū vel impol'e est nos scire qd sunt: ⁊ simil'r argui pōt de corporibus celestibus ⁊c̄.

T.c.11.

¶ Ad euidētiā horum p̄mo declarandi sunt termini: dein de satisfaciendum obiectis. ¶ Scđm accidens nihil aliud sonat in ꝓposito q̄3 fm̄ aliud. aliud autē hic dicit: nō solum extraneū accidens sed passio propria. ⁊ non solū vtrūq3 horum: sed etiam p̄dicatum substātiale cōmune ⁊c̄. vñ ita sumit accidēs: sicut ⁊ sumitur in elēchis accn̄s: a quo dr̄ fallacia accn̄tis ⁊c̄. Scire ergo qa est fm̄ accidēs: est scire rem esse: nō nisi qa induit aliquod aliud a se modo exposito. verbi gr̄a. Scire intelligētias eē: qa motores orbium sunt: est scire qa fm̄ accidens: qm̄ ex hoc nō slr̄ sciunt q̄3 vt habēt rōnē mouēdi. ⁊ sil'r scire eas eē qa substantie imāles sunt: est scire eas eē fm̄ accidēs: q̄nia3 ex hoc nescimus tales res in spē eē: s3 in cōi in eo φ imateriales sunt ⁊c̄. Scire autē vere: qa est: est cognoscere φ ipsum fm̄ ꝓprium ⁊ eēntiālē cōceptū sit ⁊c̄. nō suffodiendo ⁊ arguitiue cognoscēdo: vt dī: sed ita φ scies intellus ferat supra ipm̄ eē vt ipm̄ est: vt distiguitur ab extraneis ⁊ cōibus mō dicto ⁊c̄. ⁊ hoc est scire: qa est per medium ꝓpriū vt in exēplis textus patet. ¶ His p̄rehabitis. Ad p̄mum dubium dicit φ qa impossibile est recte incedere ad q̄rendum qō qd est alicuius nisi vere sciatur illud eē: q̄nia3 (vt in textu dī) q̄rē quid est nō habito qa est: est q̄rere nihil: qa non entis qō qd est q̄reret: ⁊ ex hoc φ rē eē scit fm̄ accidens ꝓprium: nō vere scit rē eē. nō. n. de sciret hominē eē: qui tm̄mō sciret risibile eē: cōseq̄ns est (φ q̄3diu) pure (scit rē eē) fm̄ accidēs quodcūq3: nunq̄3 habeat via ad quod qd est. Dico autē q̄3diu pure scit: qm̄ si ex tali notitia ꝓprij effectus deueniret in cognitionē ipsius qa est: iam posset facile hēre qō qd est. vñ Aristo. in littera reddit rationē q̄re sciēdo rē eē fm̄ accn̄s nō hētur via ad qō qd ē: qm̄ tūc nec hētur ipm̄ qa ē. Vñ quātūcūq3 effect⁹ totā cāe v̄tutē adequet nisi ex h̄ cognoscat vē illā eē: nunq̄3 via ad qō qd est habet: ⁊ hoc hic itēdit Aristo. qō ex r̄nsione ad seq̄ns dubium erit magis clarum.

c.p.t.4

T.co.8

¶ Ad 2m ergo dicit φ cognoscēdo aliqd eē fm̄ accidens dupliciter possumus ex hac notitia habē notitiam φ illa res sit. Vno mō discurrēdo ab illo accidēte ad id cui⁹ est: ita φ ex hoc elucescat eē ꝓpria eēntialia illius: seu rē illā fm̄ se eē: sicut ex cognitione φ in nobis intellect⁹ sit: deuenimus in cognitionem φ intellectualis substātia in nobis est: ⁊ ex hoc qō qd est inuestigatur. Et hoc modo l3 a p̄ncipio nō cognoscat quia est: sed solum fm̄ accn̄s: post modum tamē cognoscit qa est ex effectu: nec hoc intēdit negare Aristoteles: vnde in q̄rta propositione pro hac 2a ꝯcl'one expresse dicit φ ꝑ discursum ab effectu scit qa est rei: q̄ est causa. ⁊ dat exēplum de eclipsi ⁊ nō posse vmbram facē: q̄niam ex hoc non solum īnotescit esse aliqd nō potēs vmbrā facē: quod esset scire defectum luminis fm̄ accn̄s: sed etiam esse defectum luminis. Alio mō discurrēdo ab illo accidēte: ita φ per modum suffossiōis cognoscatur aliquid subesse: sed qd vel q̄le sit illud ignotū relinquat: sicut ex cognitione p̄mi motoris cognoscimus aliquā subam imālem ⁊ intellectualē ⁊c̄. esse: s3 qō quid est illius cognoscere non valemus: quonia3 ꝓpria eēntialia remanent ignota: ⁊ sic cognoscere quia est: non est cognoscere qa est: nisi fm̄ accidēs ⁊ arguitiue: arguimus siquidē ex hoc illud esse: sed quid demonstret (ly illud) nescimus: ⁊ ꝯñter nescimus ipm̄ (fm̄ qō ipsum) eē: sed scimus ipm̄ fm̄ φ induit illud accidēs esse ⁊c̄. ⁊ propterea tunc nō habet via ad q̄rendum quod qd est.

¶ Ad 3m dubium dicit: φ qa vere non scitur qa est nisi fm̄ eēntialia ꝓpria sciatur rem esse: propter qō Aristoteles exēpla multiplicauit ad ostēdendum quādo vere habetur qa est: ⁊ dixit hoc esse qn̄ quod qd est: illius aliq̄ modo esse scimus: vt puta: si scimus tonitruum esse sciendo eē sonum in nebulis quēdam ⁊c̄. iō simpliciter determinauit: φ q̄rum habem⁹ vere: qa est: facile est q̄rere ꝑpter qd: q̄niam iam ꝓpriorū eēntialium coniecturā habem⁹. Jd ṽo quod obijcit de intelligētijs ⁊ corporibus celestibus: ⁊ his similibus nihil obstat: q̄niā nō vere cognoscūtur: qa sunt fm̄ se ⁊ absolute: ⁊ q̄niā fm̄ illa p̄dicata siue extranea: siue intrinseca: fm̄ q̄ res ṽe cognoscit esse: fm̄ illa facile est cognosci qd est: vt facile esset exēplis ostendere metaphysicalib⁹. ⁊ hec est absq3 dubio mēs Aristotelis: vnde ⁊ concludit sicut nos habemus ad qa est: sic ⁊ ad quod qd est ⁊c̄. fm̄ enim eos cōceptus q̄bus induta res scitur esse fm̄ eos facile scitur qd est: ⁊ fm̄ eos cōceptus fm̄ q̄s latet: latet etiam quid sit ⁊c̄.

Circa hanc scđam ꝯclusionē ⁊ residuū capli. Aduertēdum est φ Aristoteles in hac scđa conclusione determinationē tractat q̄stiōis mote in caplo 6°. Utrū scil3 eadē demōstratione contingat scire qd est ⁊ qa est: ⁊ determinat φ sic distinguēdo sciri per demōstrationē vt ꝯclusionē: ⁊ vt medium ꝓpriū: ⁊ distinguēdo demonstratiōes interminātes pp qd tm̄: ⁊ qa tm̄ ⁊ vtrūq3: ⁊ distinguēdo: qō qd est: ⁊ diffōnē: vt p3 in textu ⁊c̄. Habet siq̄dē ex his: φ l3 qō qd est: non sit id qō per demonstrationē concluditur: tamē est id quod per demonstrationē habet ꝑpter qd: qō est ipsum qō qd est: ⁊ huic seruit prima distinctio. Quia ṽo non q̄libet demōstratio dicit vere pp quid: ⁊ contingit quandoq3 simul qa: ⁊ pp qd: qñq3 quis ante ipsum ꝑpter qd. ideo oportuit addere secūdam distinctionē: ex qua scimus: φ quando est demonstratio ꝑ ꝓprium pp qd. siue simul etiā sciamus qa: siue ante: tūc ꝑ demr̄ationē habemus qō qd est. aliter aūt n̄. Qm̄ aūt nō omne qd alicuius est verum pp quid. ideo tertia distinctio addita est: ex qua scimus: quale qd innotescit ꝑ demōstrationē vt ꝑpter qd: ⁊ quale nō ⁊c̄. ⁊ qm̄ talis determinatio non obstat rōnibus in illo caplo adductis: ideo nō oportuit illas soluē. Cōcludebant siq̄dē

illa ꝙ p demonstrationē non scitur quod qd est: vt cōclusio: qm̄ iam sic scitur: qa est: qd̄ nunc conceditur. non autē erant sufficiētes ad concludēdum quin p demonstrationē ipsum quod qd est: aliter haberetur ꝛc̄.

Circa rn̄sionē principalē huius capituli. Dubitatio non dissimulāda occurrit. Quare p demōstrationē scitur qd̄ qd est passionis: ꝛ sciri non pōt qd̄ qd est subiecti: ꝛ mouet̄ hec dubitatio supponendo: ꝙ etiā qd̄ qd est subiecti possit esse medium in demonstratione: qd̄ postmodū ꝓbabit̄ a. s. Tho. expsse h̄etur pluries ꝛc̄. Est autē ratio dubitādi: qm̄ par ratio parē d3 habere effectum. iō autē quod qd est passionis p demōstrationē h̄eri dicitur: quoniā ipsum est ꝓprium mediū: ꝛ ꝓpriū ꝓpter qd. hoc autē conuenit etiā qd̄ qd ē subiecti. alicuius enim demōstrationis: q̄cunq3 sit illa: ꝓprium mediū ꝛ ꝓpter qd est: qd̄ qd est subiecti. ḡ si illud p demonstrationē scitur: ꝛ hoc scitur: ꝛ si hoc non scitur p demonstrationē: sed supponit̄ ꝛ aliter scit̄ ꝛ illud eiusmodi cēsendū est ꝛc̄. Mouēdi autē hanc q̄stionē occasionē p̄bet Aristotelis doctrina in textu. ait enim in rn̄sione principali distīguēdo qd̄ qd ē: ꝙ quedā qd̄ qd est sunt sine medio: ꝛ quedam cum medio: ꝛ ꝙ illa supponunt̄: ꝛ alit̄ q̄3 demonstrationē habētis: ista autē habētis demōstrationē (vt dictum ē.) nō dixit aūt al'r h̄eri qd̄ qd ē p demonstrationē q̄3 modo declarato. s. vt pp qd. s̄m intētionē3 ergo suam: talis est dr̄ia int̄ qd̄ qd est passionis ꝛ subiecti.

¶ Ad huius dubitationis euidētiam op3 diligēter considerare in textu rationē talis dr̄ie: ꝛ ex illa causa deducē q̄re magis qd̄ qd est passionis: q̄3 subiecti p demōstrationē habeat̄. in textu autē non assignat̄ ad ꝓpositum alia dr̄ia int̄ subiecti ꝛ passionis qd̄ qd ē: nisi ꝙ q̄rundā est altera causa. q̄rundam autē non: ꝛ ꝙ q̄dam qd̄ qd est sunt sine medio: ꝛ q̄dam habēt medium ꝛc̄. Et hec qdē applicata ad subiectum ꝛ passionē ꝛ eorum qd̄ qd ē: veritatē absq3 dubio inueniunt̄ habē: quoniam subiecti vt sic nō est altera causa: passionis autē sic: ꝛ sil'r suorum qd̄ qd ē. S3 quomodo ex his seq̄tur ꝙ passionis qd̄ qd est. ex demonstratione noscatur. subiecti autē nō. Difficile est accipe: quoniā qd̄ qd est passionis non elucescit p demonstrationē vt conclusum p illam: sed potius vt pp qd: qd̄ vt dictum est. conuenit etiam ipsi qd̄ qd ē subiecti. Esset siqdē facile ex supradicta dr̄ia: deducē ꝙ ipm̄ qd̄ qd est passionis pōt ꝯcludi p demr̄ationē: qd̄ qd est v̄o subiecti nō: qm̄ op3 conclusum p demōstrationē h̄ere cām: ꝛ h̄ directe ex rōne assignata seq̄t̄. S3 qm̄ hoc nō intēdit Aristo. dicēs expsse: ꝙ ipsum qd̄ qd est: habēs medium: habet̄ qdē p demōstrationē: nō tn̄ demonstrat̄. illud v̄o qd̄ caret medio supponit̄: ꝛ aliter q̄3 p demōstrationē habet̄: iō nō sic deducē op3: sed vacandum est vt intētū ex h̄ clucescat. Notanda sunt igit̄ v̄ba textus: ꝛ sciēdū est ꝙ p̄ma distinctio. s. q̄rūdā est altera cā. q̄rūdā aūt nō: nō est distinctio ipsoꝝ qd̄ qd est: sed ipsaꝝ rerū q̄rum sunt qd̄ qd est: ita ꝙ exponēdū est q̄rūdā reꝝ est altera cā. q̄rūdam aūt nō. Nec ociose apposuit (ly altera) qm̄ ex illa particula vt apparebit solutio q̄stionis habet̄. refert. n. (ly altera) vt Boetius hic dic̄ diuersitatē ab ipsa suba rei: ita ꝙ sensus distinctionis est: q̄rūdā rerū est altera cā ab essentia cuiusq3: q̄rūdā aūt nō. i. rerū q̄dā sunt q̄rum esse causat̄ a cā extra ēentias earū. q̄dā autē non habēt cām nisi proprias essentias ꝛc̄. ¶ Scd̄a autē distinctio. s. eoꝝ q̄ sunt qd̄ qd est alia sine medio: alia habēt mediū: est distinctio ipsoꝝ qd̄ qd est. ꝛ seq̄tur ex p̄': qm̄ si res h3 esse causatū a cā ex̄ ēentiā suā: op3 ꝙ ēentia sua sit causata. idē. n. est causa essentie ꝛ esse rei: ꝛ ꝯ̄iter op3 ꝙ eius qd̄ qd est habeat medium ꝛ p oppositū si caret causa altera ab essentia eius qd̄ qd est carebit medio. ¶ Considerādū est vlterius: ꝙ ipsu3 subm̄ cā extranea caret: vel simpl'r: vel in tali sciētia: causa mq3 extranea p quā demonstrari possit ipsum eē: qm̄ (vt supra dictū est) q̄libet scia a priori supponit qd̄ qd est: ꝛ eē subiecti ꝛc̄. Et per hoc tam qd̄ qd ē subiecti: q̄3 eius eē carē dr̄ altera causa: ꝛ medio: ꝛ p̄ncipiu3 eē ꝛ supponi vel poni: vt in p̄mo dictum fuit ꝛc̄. ipsa v̄o passio necio h3 causam alteram ab essentia sua: ꝛ taliter alteram ꝛ extraneā: ꝙ tamē cadit in eius completa diffōne q̄ p additamētum sit necio: vt dicitur in 7° metaphysice. Et p hoc tam ēētia passionis q̄3 quod qd est eius h3 alteram cām ab ēentia ꝛ mediu3. p3 autē hoc manifeste in exēplo eclipsis. ipsa. n. ēentia eclipsis causat̄ ex oppōne terre: q̄ extra ēentiā eius est: ꝛ in diffōne ei' cadit ꝛc̄.

¶ Cōsiderādū est vlteri' ꝙ al'r se h3 ad demr̄ationē subm̄: ꝛ al'r passio. subm̄. n. nō est id qd̄ demōstrat̄: sed de q̄ demōstrat̄: passio v̄o est id qd̄ demonstrat̄: ꝛ ꝯ̄iter cum cā passionis: ꝛ eius qditatis sit eadē: si v̄e debeat demōstrari passio: op3 ipsius passionis ēētie seu qditatis ꝓpria3 cām pro medio assumē: ꝛ sic cū p ꝓpriā causa3 rei cognitio sufficient̄ habeat̄ ipsa qditas passionis ex tali ꝓcessu elucescit: ꝛ nō solū ipsa qditas: sed ꝛ tota diffō eiusdē ex tali demonstratione innotescit: qm̄ causa illa cū sit ꝓpa: est illud additū qd̄ diffōnē passiōis complet. Ex vi ergo demōstrationis ꝓpter qd habet̄ qd̄ qd est passionis: qm̄ passio est id qd̄ demōstrat̄: ꝛ eius ēentia causat̄ a medio: qd̄ diffinitionē eius complet ꝛc̄. horum autē nihil subto cōuenit. ¶ Et iō ad dubiū dicit̄: ꝙ non est eq̄lis ratio de qd̄ qd est subiecti ꝛ passionis. Tum q̄niā qd̄ qd est passiōis nō inotescit p̄cise ex h̄ ꝙ sit mediū seu pp qd: vt ex dictis p3. tum q̄niā l3 vtrūq3 possit assumi in pp qd diuersis demōstrationibus tamē nunq̄3 tn̄ qd̄ qd est subiecti assumet̄: vt pp qd subiecti: sed vt pp qd alterius: puta passionis: vel cuiuscūq3 alterius se habētis p modū passionis: qd̄ qd ē autē passionis assumit̄ vt pp qd eiusdē: qm̄ includit alteram causam: vt p3 ex dictis. Et ꝯ̄iter ex vi ipsius demōstrationis nunq̄3 h̄etur ꝙ medium sit qd̄ qd est subiecti: sed supponit̄ potius: sufficiēter aūt h̄etur ex vi demōstrationis qd̄ qd est passionis: quoniā medium causa ēentialis passionis est: ꝛ applicat̄ in ipsa demōstratione ad ipsam passionē dū assumit̄ vt eius pp qd: ꝛ ei' qd̄ qd est cōplete cognoscit̄. dum vt eius ꝓpria cā assumit̄. Et iō dixit Aristoteles ꝙ p demōstrationē h̄etur quod qd est rei habētis alteram cām non autē rei carentis illa. Et sic p3. q̄liter quod qd est demonstrationis ritu elicitur: ꝛ quomodo: ꝛ quomodo non pōt per demonstrationē3 monstrari: l3 syllogismo topico aliqd̄ concludi possit quod qd est ꝛc̄.

¶ Hoc in loco occurrit tractanda q̄stio de medio demonstratiōis: q̄: qm̄ agitata est: diligēter consideranda est: fidel'r recitatis opinionib': q̄tuor ergo faciemus. P̄rio declarabit̄ titulus dubitationis. 2° recitabit̄ opinio Egidij cu3 fundamētis. 3° examinabit̄ dicta opinio. 4° ponetur opinio sancti Thome. Sciēdum est ergo ꝙ non dubitatur de medio cuiusq3 demonstrationis: sed potissime qd l3 sit in illa mediū ꝓpriū. diffinitio subiecti an passiōis: an vtriusq3: an neutrius: sed alterū qd. Demōstrationis aūt potissime noie (vt equocatio tollat̄) intelligo demōstrationē p̄mā ordine nāe: in scia simpl'r. p̄ma3 autē dico siue respectu oium demonstrationū illius scie: siue respectu oīum demōstrationū de aliquo certo subiecto: puta triāgulo: vel hoie. nihil. n. refert vtro mō accipitur p̄ma demonstratio in ꝓposito. vtraq3. n. merito potissima vocat̄: qm̄ ceteris parib' est p̄ma ordine cōpositionis. ꝛ elemētum ꝛ fundamētū ꝛ cā ceterarū ꝛ est vltima ordie resolutionis. ꝛ ad cā resoluunt̄ reliq̄ demonstratiōes. Verū qm̄ ex dict' in cap'lis. 2° ꝛ 3° p̄mi libri. demōstratio simpliciter est duplex. s. rōne ipsius ꝯ̄nis scibilis in se. ꝛ rōne nostri.

2° h' c̄p
p̄ h' c̄p
i solone dubij ꝑ
ca. 11. ꝛ
cō. 24.
T. c. 17.

.8. p̄ h'
t. cō. 20.

q̄stio de me' demr̄ationis.

p̄ h' cā
2. ꝛ 3.

nostri. vt ois ambiguitas tollat. sermo noster querit de medio demrationis potissime absolute. & non de medio demostrationis pme ex meritis cóclusionis scibilis. facile.n.ex dictis hri pot q mediū ppriū in demostratioe ratū. est pma passio. qm talis dmostratio nō ɔcludit pmaz passioné de subto. qm illa taliter demrari nō pōt. eo q i est fm se imediate. s; cóclu dit scóam passioné ð subiecto ppria.n.cā 2ᵉ passionis est pᵃ. qm oēs passiones ordine quodā ab eodē fiuunt subto. vt alibi declarandū est ꝛc. Uertit ḡ in dubiū hic qd sit mediū i pma simplr demonstratione cuiusrtibꝫ scie simplr ꝛc. ¶ Egidii opio i tribus ɔsistit ɔnib⁹. pᵃ ē. Subiecti diffō nō ē mediū in demratione potissima. ¶ Scōa ē. passio seu passionis diffō ē medium in demrstione potissima. ¶ 3ᵃ est diffō subiecti ingredit potissimā demūstrationé vt annexum medio ꝛc. Primā ɔnē pbat triplr. pmo sic. Si diffinitio subiecti eēt mediū in potissima demóstratióe: scia nō resolueret suas ɔnes in pncipia ppris p se nota & certa: hoc ē incōueniēs ergo. Declarat ɔsequētia sic: iter passiones alicuius pticularis subiecti in aliq̄ scia: puta triāguli ē ordo talis: q vltima demóstrat p penultimā: & illa p anteriorem. & sic ascēdēdo vsq; ad pmā. Si pma passio siue ei⁹ diffinitio: demonstrabit ð triangulo per diffinitioné triāguli: fiat vltima resolutio oium dictaꝝ demonstrationū quādo puenietur ad quod quid est subiecti. qð nō amplius dmōstratur. facta aūt vltima resolutione: statim: ergo tūc stabitur. cōstat aūt q nondum puentuꝫ ē resoluēdo vsq; ad prima pricipia ppria in illa sciētia: qm illa vniuersaliora sunt q; huius spālis subiecti: ergo si diffinitio subiecti ponitur mediūꝫ sequit q scia demóstratiōis resoluendo nō pducat ad per se notas ppōnes. ¶ Scōo sic. Si mediū in potissima demratione: est diffō subti: sequeret q scia vni⁹ gñis subiecti: puta geometria nō eēt vna. Sꝫ h est incōueniēs. ḡ. Declarat ɔsequētia addendo supradictis: q cū par sit ratio ð triāgulo & quadrāgulo: seu homine & leone. Sicut facta resolutione passionuꝫ triāguli ad qð quid ē triāguli stabitur ðmonstrando: ita facta resolutione passionū quadrāguli: ad ei⁹ qð qd ē stabit ꝛc. & sili ð alijs: & sic tot erūt geometrie quot spēs figuraꝝ. ¶ Tertio sic. Si diffō subti eēt mediū: sequeret q multarū ɔclusionū eēt vnū mediū. hoc aūt ē incōueniēs i pposito: qm loqmur ð potissima ðmonstratione: in qua vnius vnicū ē mediūꝫ ppriūꝫ. cōsequētia pꝫ: q: eadē diffinitio subiecti essꝫ medium ad probandū oēs passiones eiusdem subiecti ꝛc. ¶ Scōam autē conclusioné primo probat auctoritate Aristotelis dicētis: q ratio primi termini: id ē passionis ē mediūꝫ ꝛc. ¶ Scōo fabricat eam sibi sic: passionū tres sunt ordines. In primo sunt passiones transcēdētes gña propria sciētiarum: & hec cum subiectis suis constituūt dignitates: vt omne totum ē maius sua parte ꝛc. In secūdo sunt passiones prime in aliquo gñe subiecto: & constituūt cum suis subiectis positiōes vel suppositiōes indemonstrabiles: vt linee paralelle nō cōcurrunt in geometria ꝛc. In tertio sunt passiones demonstrabiles ð suis subiectis. Rursus passionuꝫ demóstrabilium: q̄daꝫ sunt priores: q̄dam posteriores: q̄dam sunt abstractiores: seu vniuersaliores: q̄dam minus vniuersales: passiones ergo posteriores alicui⁹ subiecti puta triāguli: ðmonstrantur p priores passiōes eiusdē subiecti: vsque quo puētū fuerit ad primā. prima autē si non cōstituit cū suo subiecto propositioné p se notam: ðmonstrabitur p passioné abstractioré seu superioré: q̄ est propria passio superioris subiecti: & cuꝫ hoc est etiā propria causa passionis ppūe & prie inferioris subiecti: & sic ascēdendo. Tandē deuenietur demonstrando per passiones ad passiones vniuersalissimas in illo genere que sunt de subiectis suis p se note: & pncipia sciētie cōstituunt: nec vltra ascendet demonstrando: robur tamen & firmitatez habēt he ppositiones p se note ex dignitatibus primis: que ex primis passionibus fiunt: hec ē scala Egidii: quaz ascēdēdo cōnectit: & resoluit vsq; ad p se nota semp passiones media ponēdo. ¶ Tertiaꝫ vo conclusioné pbat sic: q: si mediūꝫ est passio superior seu abstractior: opꝫ q coassumat sibi diffinitio subiecti tanq; determinatiuū illius passiōis vniuersalioris ad hoc q cāet ppriā passionēꝫ in inferiori subiecto de quo demonstratur. si aūt medium est propria passio eiusdē subiecti: annectetur etiaꝫ tunc diffinitio subiecti: eo q passio nō potest plene itelligi sine subiecto: & sic diffinitio subiecti se hñs ad passiones suas: sicut causa gñalis adiuncta vni passioni demōstrabit aliā ꝛc. hec est positio Egidii cuꝫ fundamētis ꝛc. ¶ Ut autem veritas elucescat sigillatim oia discutiēda sunt ꝛc. ¶ Prima conclusio dicens: diffinitionem subiecti non posse esse mediū in potissima demóstratione: falsa absq; dubio est: vt patebit probando suam oppositā: cum adducetur opinio. s. Tho. Rationes autem quib⁹ pbat Egidius illam cōcludere: ex dicendis nunc manifestum est ꝛc. Prima ergo & secunda ratio ex eodem procedentes fundamēto: eodeꝫ peccato deficiunt. Cuꝫ eniꝫ ordo resolutiuus: cōtrario modo se habeat ad ordinem cōpositiuum: & eandem viam: & eadem media: & eandeꝫ cōnexionem oporteat saluari in vtroq; ordine. Sicut cōponendo descenditur in scientia absq; tali passionuꝫ descensu: ita ascendendo regredietur absq; taliuꝫ passionū cōnexione ꝛc. Manifeste aūt patet in scientiis taleꝫ esse compositiuū ordineꝫ. q ab vniuersalioribus inchoatur & demonstrantur passiones pmi subiecti ordinate: deinde ad partes subiectiuas subiecti venitur: non per demóstrationem mediam: sed per inchoationé noui tractatus vel capituli: & ab earum quod quid est exordiū sumitur & passiōes demrant ꝛc. & sic pcedit vsq; ad fineꝫ scie ꝛc. Resoluēdo ergo cū resolutio facta fuerit: vsq; ad qð qd est alicui⁹ ptis subiectiue: nō stabit in illa scia: ſꝫ resoluetur pncipia ppria illius subti partialis in pncipia superioris subti: & sic resoluēdo igredieť in superioré ordiné & fiet resolutio ad illamet pncipia oiuꝫ passionū illi⁹ superioris ordinis: & sic deinceps ascensus fit vsq; ad qð qd est primi subti: in quo erit finis totius resolutiōis: & tūc erit facta resolutio vsq; ad p se nota fm se & p se nota nobis in scia ꝛc. & iō nō erūt tot scie quot suba ptialia: q: oia talia resoluunť ad vnā rōné formalé q̄ ē idiuisibilis formalr i gñe scibili: vt ex dictis i p° li° cap. 22° pꝫ: & neq; certitudo. ḡ neq; vnitas scie tollit ponēdo diffōné subti eē mediū in potissima demóstratiōe. Ad qð magistri sciaꝝ (Ar. s.) libros testes adduco. ppēdimus.n. in eis tractatus distinctos ichoātes ēt a q̄ne an est: de illis ptialib⁹ reb⁹ de q̄bus tractat. vt pꝫ i phia nāli: & i logica: & i moralib⁹ ꝛc. ¶ Q; si etc dimus ɔnexioné istā demóstratione oportere fieri dici pōt: q q: pportio diaꝝ diuidētiū aliqð superius (si sub disiunctiōe sumanť) est pportio passionis ad subm: vt Auerrois in p dixit. iō & a supiori descēdere demonstrādo possum⁹ ɔcludēdo sub disiunctione suas p se ptes subiectiuas: & deīde de q̄libet sigillatim pprietates ostēdēdo. & ascēdere ecōuerso possum⁹: determiatas singulas ptes sub disiunctiōe in supius resoluēdo. Nec obstat si scie nō inueniunť vti explicite tali connectente demonstratione: qm manifeste patētibus alicui⁹ ptib⁹ subiectiuis sufficit iplicite cōnexioné hanc inspicere: sicut & supponere pncipia sua explicite a q̄busdaꝫ despici dixit i pmo lib° Ar. pp eorū claritaté. ¶ Tertia autē rō facile soluitur dicendo: q diffinitio subiecti non est ppriū medium nisi respectu pme passionis seu eius diffōnis. sequē

Egidi⁹ i loco.

Cap. 22 cc. t. cō. 43.

Cap. io.

T. c. 25.

tium.n.passionū semp precedens passio: sicut cā proxia est.ita mediū erit rc. Fabrica vo pp scdam ɔnē facta soli/dū non vi fundamētū hīc: qm̄ ipoſle est passionē supiorē esse ppriaz cām passionis inferioris dato q possit demō strare aliquo mō illaz. Et hoc p nūc pbaƒ dupl'r. ¶ Pri mo sic: oia ppaus effectus alicuius pprie passionis est ēt effectus ppm subiecti illius passionis: ita q mediate fluit ex pncipijs illius subiecti rc. nulla ppria passio in/ferioris subiecti vt distincti a superiori est pprius effect⁹ supioris subti. ḡ nulla ppria passio iferioris subiecti est pprius effect⁹ passiōis supioris subti: r ɔñter passio su/perioris nō est ppria cā passionis iferioris. discursus est in scdo 2ᵉ. Maior autē pbaƒ ex eo. q eqd est cā cāe est cā causati. r ex doctrina Aristotelis in 8ᵒ physicoꝝ. r 2ᵒ me/taphy. vbi positis tribus vel pluribus causis ordinatis eiusdē effectus. dicit effectū ita depēdere a pma q si illa nō causet. nec cetere causabunt. Cōstat aūt q subz ē pro pria causa passionis sue r in gñe cause mālis r efficientis r finalis (fm cōem viā r veritatē.) r ideo si alicuius pro pria cā est ipsa passio: eiusdē ppria ēt (prioꝛ tn̄) cā erit p/priuz subm illius. Maior vo ex terminis est nota. Dico n. ibi notāter inferioris vt distincti a superiori. quoniaz passiones alicuius puta hois sunt duplices. quedā fluē tes a pncipijs hois in eo q aīal. r hec sunt cōes oib⁹ aīa/libus: vt habere tactū rc. r de his nō est sermo. qm̄ hec nō sunt inferioris vt distincti a superiori. sed ɔueniūt in/feriori rōne superioris. Quedam vo fluunt a principijs hois in eo q homo puta ab aia intellectiua vt sic. r ma/teria humana vt sic rc. r tales sunt passiones hois cōue nientes sibi vt distinctus formal'r est ab animali. vt de se pz: quoniā fluunt ab humanitatis gradu. r non a gradu aīalitatis. passiones ergo tal'r pprias inferiori: impoſle ē esse pprios effectus supioris subti nisi qs vsqueadeo de liraret vt diceret q supi⁹ r iferi⁹ eēnt idē formal'r: r hec rō cōuincit itellectū meū rc. ¶ 2ᵒ pbaƒ idem sic: tu dicis duo. s. q passio supioris est ppria cā passionis iferioris: r q nō cāt illā nisi determineƒ p qd̄ qd ē subti inferioris. Quero ista passionis supioris determinatio p qd̄ qd est subti: aut diuersificat ipsaz passionē supiorē formal'r aut nō. Si sic. ḡ mediū demr̄ationis distinguiƒ formal'r ab il la passiōe supiori: r ɔñter nō est illa passio: nisi sic inferi⁹ est suū superius idētice vel participatiue. si nō: queritur q̄no passio determinaƒ p tale qd̄ qd est subti ad cāndam eius passionē: aut determinaƒ sicut forma: p applicatio/nē ad talē māz: aut sicut agens determinaƒ p approxima tionē ad passum: aut sicut v̄tus cāe supioris determinaƒ p virtutē r opationē cāe inferioris. Aliū modū d̄termi/nationis ad ppositū nō reducibilē ad hos quattuoꝛ non video rc. Si determinatur sicut forma p mām: sicut cir/cularitas in vulnere posita: determinaƒ ad cāndū tardio rē sanitatē: r sil'r si determinaƒ: sicut cā superioꝛ: sicut sol determinaƒ p semen ad pductionez oliue: r ars p instr̄a ppria ad artificiū: r sil'r si determinaƒ sicut agens: sicut sol determinaƒ ad gñotiem cāndā p motum: qꝛ fit ppin/quus: r breuiter quouis alio mō determineƒ passio supe rioris p subiectū inferius: si remanet eadē formal'r: opz hoꝝ alteꝝ diceret: aut q passio iferioris nō est ppria pas/sio iferioris: vt sic: aut q passio superioꝛ non est ppria cā illius: quoꝝ vtrūqz est ɔ̄ positionē istā. Declaratur seque la: qm̄ si passio superioꝛ remanet eadē formal'r r ex se bz q sit ppria cā illius iferioris: r nō ex determinatiōe: qm̄ determinatio illa cōcurret vt ɔditio sine qua nō: vel per quā: vel in q̄. Tunc passio cāta nō est ppria inferioris: vt distinguiƒ a supiori: sed poti⁹ includit in se superius: sicut qꝛ tardi⁹ sanari fluit ex nā circuli applicati ad vulnus: nō est propria passio vulneris absolute: sed vulneris circu/laris. Si vo supioꝛ remanēs eadez formal'r non ex se hz q sit ppria cā illius: sed ex determinatione: iā non ipsa ē ppria inferioris cā: sed potius illud d̄terminās. sp. n. pp qd̄ vnūqdqz illud magis est: sz talis passio supioꝛ eēt p/pria cā pp subiectū determinās. ḡ subiectū determinans esset magis ppria cā: r hec sufficiāt etiā ɔ̄ terciā ɔclusio/nem. Minus enim libēter ipugnationib⁹ insisto. ¶ Sē tētia aūt sci Thome ab ipso duab⁹ est ppōnib⁹ pbata. Prima posita in hoc 2ᵒ est q passio demōstraƒ p ppriam diffōnē. diffinitio aūt passionis p diffinitionē subti. 2ᵃ ha/bita in pncipio primi est q mediū in demōstratiōe ɔstat ex diffōne subti r passiōis. Sz ex his v̄bis pt duplex sen sus accipi: fm q duplex est diffinitio passionis. s. dicens qd nō: r dicens qd r pp quid. Primus sensus est: q pas/sio pma demonstretur de subiecto: p diffōnem passionis dicētē quid. illa aūt diffinitio demonstreƒ tādē per diffō/nez subiecti: r sic mediū respectu eiusdē passionis multi/plicatū cōstat ex rōnibus vtriusqz rc. Alius sensus est q passio posterioꝛ demonstretur per suam diffinitionez di/cētē quid r ppter quid. ac per hoc demonstretur p poꝛē passionē que in eius diffinitiōe cadit vt causa: sicut ecli/psis demonstratur per interpositionē terre. cū aūt deuen tum fuerit ad primā passionē. illa demonstretur p diffō/nez subiecti r passionis simul. ex eis. n. itegraƒ diffinitio dicens quid r ppter quid. prime passionis: qm̄ vt infra pbabiƒ qd̄ quid est subiecti est ppriū ppter quid respe/ctu prime passionis. sic aūt demōstrādo primā passionē pncipalez locuz tenet qd̄ qd est subiecti: qm̄ ipsius rōne medium illud cōtinet pp quid: qd̄ est altera causa passio nis rc. Et hic sensus mihi magis placet: r cōformioꝛ est Aristoteli r. s. Tho. r dignioꝛ vt tanto ingenio attribua tur. Cōformioꝛ quidez Aristoteli quoniam expresse me/dium ponit diffinitionē dicentem ppter qd. s. Tho. vo tū qꝛ ipse idē asserit quod Aristoteles r ī eodē loco. Tū qꝛ expresse in principio primi libri vt adductum est: hoc dixit. Tum quia ex hoc nullum sequitur in doctrina sua inconueniens: quoniā quod quid est subiecti primū me/dium ponitur hoc modo. Iuxta primū aūt sensum vni/formitas expositionis saluari non videtur: dūz pma pas sio nō demonstrari dicitur sicut posteriores: sed imperfe ctioꝛi modo quod non bene sonat rc. Dignioꝛ aūt est tā/to viro. Tum quoniam mediuz potissime demonstratio nis proprias causas passionis in se sic cotinet: r forma lem qdem ratione diffinitionis dicētis quod mālez autē r efficientem rōne quod quid est subiecti a quo in seipso emanat passio rc. Tum quoniā hec snia illustribus dici tur viris conformis: Themistio. s. Joanni grammatico: Auerroi: r Alberto magno: quoꝝ sententiā nunqz ī hac materia. s. Tho. impugnauit. Nec dico ppterea q fz. s. Tho. diffinitio subiecti sola nō possit esse medium. hui⁹ enim oppositum fatemur absolute: quoniam hoc posse fieri probabitur: r cōsequenter primus sensus verboꝝ s. Tho. etiam acceptabitur. Qꝛ enim diffinitio subiecti sola sit medium ad primā passionē probandam deduci/tur sic. omnis causa propria r necessaria: ppter quā suf/ficienter r imediate res est: potest esse verum r propriuz medium ad demonstratiue sciendum rem illam: pz illa ex diffinitione ipsius scite: quod quid est subiecti: est ta/lis causa prime passionis sue: ergo minoꝛ lz non nisi ab inepto ad philosophiam negari possit: probatur tamen sic: id cui conuenit aliqua passio fm q ipsum seu prio est ppria sufficiēs: r īmediata causa illius: probatur: quo/niam (vt in 5ᵒ caplo primi di) est id cui illa passio inest: r per illud inest ceteris quibusqz: subiectum aūt propriuz: est id cui prima passio conuenit fm qd̄ ipsuz seu pmo. er go subiectum est propria causa r mediū sufficiēs ad de/

monstrandā

[Left margin:] T.c.33. T.c.6.

[Right margin:] op⁹.s. T.1.c. 7.cc.c. c.8.cc. cō.2. — T.c.25. ca°12.p° mediū — ă.t.c.1. — t.c.24

monstrādā ꝓpriā passionē: ⁊ hoc est indubie sentiendū ꝑ istā rōnē. Q si aliqs ɔtēderit talē demrāonē nō esse potissimā. Memor sit qd sonet dmōstratio potissima ⁊ cessabit ɔtētio. ¶ Si dicat ergo eadē passio poterit demonstrari duab⁹ demōstrationib⁹ potissimis. s. ꝑ qd qd est subiecti solū: ⁊ ꝑ qd qd est subiecti ⁊ passiōis: seu diffinitionē formalē ⁊ cālē passionis. Dr̄ hoc nō esse incōueniēs diuersis respectibus ſuata idētitate ꝓprij medij ⁊c. diuersis qdez respectib⁹: qm̄ illa in q̄ solū qd qd est subiecti assumit dr̄ potissima: q2 est p̄ma simplr̄ ordine compositōis: ⁊ vltīa ordine resolutōis: ⁊ hʒ ꝓpositiōes simplicissimas. Ista āt potissima dr̄: q2 aggregat i se gña cārum ex qbus esse passiōis depēdet vt Albertus i hoc secūdo tractatu. caplo docet diffuse. Seruari āt idētitatē medij opʒ: qm̄ demōstratiōes nō augētur ꝑ media: ⁊ mediū in vtraqʒ est ipsū qd qd est subiecti: ex quo obtinēt reliqua ꝙ mediū vim habeāt: vt Albert⁹ dicit in 7° metaphysice. tractatu ꝑ caplo. 12°. qm̄ p̄mū in vnoquoqʒ gñe est cā oium eoꝝ q̄ sunt post. Possunt aūt hec que diximus Aristotelis auctoritatibus muniri: sed qm̄ vnusqsqʒ glosat eas vt vult: iō sat sit hec dixisse: qb⁹ ⁊ rōne p̄mi termini: ⁊ rōne vltimi in medioꝝ numero colorari defendim⁹. Sicqʒ nihil nobis aduersari in Arist. libris inuenim⁹ ⁊c.

¶ Quomodo cause omnes habeantur per demōstrationem. Cap. viij.

T. c. 11.

Quoniā autē scire opinamur cum scimus cām. Cause aūt quatuor sūt vna quidē quod quid erat esse: vna vo cum hec sit necesse est hoc eē altera aūt primo mouet: quarta vo causa cuius: omnes he per mediū monstrant. Et hoc enim ꝙ cum sit hoc necesse est esse: vna quidem propositione accepta nō est. duabus autē ad minus. hoc autē est cū vnum mediū habeat. hoc igitur vno accepto cōclusionem necesse ē esse. Manifestum autem est ⁊ sic: propter qd recta in medio circulo quo existente recta est. sit igitur recta in quo. a. duorum rectorum in quo. b. que est in medio circulo in quo. c. a. igitur rectam esse in. c. que est in medio circulo causa. b. est. hoc enim ipsi. a. equale est: quod vo est. c. ipsi. b. duorum enim rectorū. a. in. c. est. Existente igit medio duorum rectorū medium est. hoc autem erat in semicirculo rectū esse. huic autem idem est quod quid erat esse: cum hoc significet ratione. At vo ⁊ ipsius qd qd erat esse causa mōstrata ē media. ¶ Propter quid autē medorum bellum factum est athenis: que est preliari athenienses: qm̄ i sardos cōmiserunt. ꝓpter hoc enim motū ē primū: sit bellū in quo. a. prius cōmittit. b. athenienses. c. ē igitur. b. in. c. prius est cōmittere atheniensibus. a. aūt in. b. debellari eni prius iniustos. est itaqʒ in. b. a. b. debellari prius incipiētes. b. autē prius in atheniensibus. pri⁹ enim inceperunt: mediū itaqʒ hic causa ē medium mouēs. Quorūcūqʒ aūt causa est ꝓpter aliqd: vt ꝓpter qd ambulat: vt sanus fiat: ⁊ ꝓpter qd facta est dom⁹: vt saluet vasa. hic ḡ vt sanet. illō vo ꝓpter id quod saluet: ꝓpter qd post cenā opʒ ambulare cuius gr̄a opʒ: nihil differt. ambulare post cenā i quo. c. est emittere cibos in quo. b. sanari i quo. a. sit igit in eo ꝙ post cenā ambulat esse facere nō supeminere cibos iuxta os vētris: ⁊ hoc eē sanū. videt. n. inesse ipsi ambulare quod est. c. b. quod ē non emittere cibos. In hoc aūt qd sanatiuum est. que igit cause in. c. qd. a. sit ꝓpter qd ē: sit. b. nō emittere cibos. h aūt ē sicut illi⁹ rō. a. enim sic demōstrabit: ꝓpter quid. b. i. c. est qm̄ hoc est sanari. Opʒ aūt cōmutare rōnes ⁊ sic magis vnaqueqʒ apparebit. Generationes autē ecōtrario hic ⁊ in causis ſm motū. ibi qdē medium opʒ p̄mū fieri. hoc aūt ipsū. c. vltimū: vltimū autē ē ꝓpter quid ē. ¶ Cōtingit autē idē ⁊ vnū ⁊ quid ē. ⁊ ꝓpter quid est: ⁊ ex necessitate. vt per lucerne pellem. lumen ⁊ nāqʒ ex necessitate digredit qd in parua est ꝑtibilius ꝑ maiores poros: sic qdē ignis sit digrediēdo: ⁊ ꝑꝑ aliqd: vt nō offendamus: itaqʒ si esse ɔtingit ⁊ fieri cōtingit: sicut sonat extracto igne necesse est sepire ⁊ sonare: ⁊ sic ē. queadmodum pithagorici dicunt. minarū cā his q sunt i tartaro qtenus timeāt. Plurima aūt hmōi sūt: ⁊ maxie in his q nā subsistūt ⁊ ɔstātibus hoc qd ꝑꝑ hoc nā fecit. alia vo ex necessitate. Necessitas autem duplex ē: hoc quidē enim ſm nām ⁊ motū: sicut lapis ex necessitate ⁊ sursū ⁊ deorsum desert. Sʒ nō ꝓpter eandē necessitatē. In his autē q sunt ab intelligētia. Alia qdē nequaqʒ sunt ab eo qd per se frustra ē: vt domus aut effigies. Neqʒ ex necessitate sunt: sed ꝑꝑ hoc. Alia vo sunt a fortuna vt sanitas ⁊ salus. maxie autē in qbuscūqʒ cōtingit: ⁊ sic ⁊ aliter cū non a fortuna generatio fit. Quare finis bon⁹ ꝑꝑ aliqd fit: ⁊ aut natura aut arte. a fortuna aūt nihil propter aliquid fit.

T. c. 12.

¶ Summa huius capituli hec est.

Omnes quatuor cause ꝑ mediū monstrant. probatur a priori: quoniam scire est causam scire ⁊c.

¶ Causa mālis. i. que cū sit necesse est h esse: vt mediū mōstrat cū duab⁹ ad min⁹ ꝓpōnibus vnū habētibus mediū: declarat in terminis gñalibus. a. ꝑ. c. tertio. ⁊. b. medio: applicat ad rectū angulū: angulū in semicirculo: ⁊ medietatē duoꝝ rectoꝝ ⁊c.

¶ Causa formalis qn̄o habeat vt mediū dictum est.

¶ Causa efficiēs: mōstrat media: assūpta cā p̄us mouēte ꝑ medio. declaratur in terminis. a. ꝑ. c. 3°. ⁊. b. medio: ap

plicatia ad bellari athenienses: ⁊ priorem offensam.

¶ Causa finalis: monstrat media: assūpto ipso fine ultimo ꝓ p°: ⁊ fine medio ꝓ medio: ⁊ effectu ꝓ 3° ⁊c. declarat in terminis. a. pmo. b. medio. ⁊. c. 3° applicatis ad sanari: nō eminere cibos ī ore stōi: ⁊ ambulationē ⁊c. Et opꝫ commutare rōnes: ⁊ sic magis unaqueqꝫ apparebit ⁊c.

Pria ¶ Generatiōes effectiui ⁊ finalis ꝓcessus ecōtrario fiunt. declarat qm̄ mediū illi⁹ est pmū qd̄ fit: istius autē ultimū seu 3m est pmū qd̄ fit: ⁊ ipꝫ pp qd est ultimū quod fit.

2a p ¶ Contingit unum ⁊ idem ⁊ propter quid ⁊ ex necessitate esse. declaratur exemplariter in diffusione luminis per pellem ⁊ in tonitruo ⁊c.

3a p ¶ Plurima sunt hꝫ: ⁊ maxime in nālibus. declaratur duplici distinctiōe: pma est. eoꝝ que fiunt a natura: alia fiunt ꝓpter hoc: alia ex necessitate. ⁊ horum alia ex necessitate materie: ut lapis descensus: alia ex necessitate agentis ut lapis ascensus. Scd̄a est. Eoꝝ que fiunt ab intelligentia. Alia fiunt ꝓpter finē ⁊ non a fortuna: nec ex nec̄itate ut dom⁹ ⁊ effigies: alia fiūt a fortūa: ut sanitas ⁊ salus ⁊c.

Corm ¶ Finis bonus est ꝓpter quem aliqd fit a natura: aut ab arte: ⁊ nō a fortuna: declarat qm̄ maxie appet finis in quibuscūqꝫ: sic ⁊ aliter ꝯtingit fieri: ⁊ nō a fortuna fiunt ⁊c.

¶ Series autem hec est.

Cum declarauerit quō quod quid est ad demonstrationē se habeat ⁊ per illā noscatur: intendit declarare quō ꝓpter quid: per illā habeat: ⁊ qm̄ pp qd s̄m causarū genera distribuit: docere vult quō qd̄libet gen⁹ cāe per demōstrationē habeat: ⁊ duo facit. pmo intentū vl'r ꝓponit ⁊ probat in pncipali cōclusione ⁊ subiungit declarationē s̄m quālibet causam: addens differentiam inter effectiuū processum ⁊ finalē. Scd̄o docet ꝙ etiā respectu unius: possunt haberi per demonstrationē diuerse cause. in scd̄a ꝓclone ⁊ declarat qualiter hoc inueniatur in nālibus ⁊ intellectualibus. in tertia ꝯne: subiūcto correlario excludente fortuita ab hñtib⁹ cām finalem.

Circa principalē cōclusionem. Aduerte ꝙ ex illa habetur intentio Aristotelis in hoc cap°. quā non aduertere occasio vr̄ fuisse tāti laboris assumpti ab alijs circa ꝓcessuꝫ cāe finalis: ut ibi dicet. Habet siqdē ex hoc ipso exordio capituli. ꝙ intētio sua est d̄clarare qualiter qd̄libet genus cause ꝑ demōstrationē innotescat: ⁊ non qual'r demōstratio fiat ꝑ qd̄libet genus cāe: lꝫ hoc 2m ex his que hic dicunt facillime sumat. nō. n. ꝓposuit Arist. ꝙ oēs he quatuor cause demōstrāt: sed ꝙ ꝑ mediū monstrant. i. per demōstrationē ut media cognoscūt: vñ ⁊ volens hoc declarare in cā formali dicit. At v̄o ipsius qd̄ qd erat esse cā monstrata est media. cōstat aūt ex p̄cedenti cap°. ꝙ de cā formali seu qd̄ qd est: ostēsum est non quō demonstret: sed quō per demonstrationē habeatur. hec est ergo intentio textus: non posterganda.

Cap 7°.

Circa ostēsionez cause mālis. Molestia Egidij mihi occurrit cuius impatiēs ꝓpterea sum: qꝛ preceptorem suuꝫ absqꝫ causa mordet: ꝓpter qd̄ vellē ipsuꝫ ordinate vidissꝫ: quod hucusqꝫ nō feci: nec dispositus sum ad faciendū ut nihil quod cōtra. s. Tho. dixerit absqꝫ rñsione trāsiret. Duo ergo. s. Tho. dicta in hac re ipugnat: primū est ipsa deductio exempli Aristotelis. Ait eniꝫ ꝙ deductio illa deficit dupliciter. Primo quia ex ea non hꝫ ꝙ angulus semicirculi sit rectus: nisi fiat recte in medio semicirculi: ⁊ cōsequēter s̄m hanc deductionē non quilibet angulus in semicirculo est rectus: qd̄ innuit philosophus ⁊ est verum. Scd̄o quia nō arguit anguluꝫ semicirculi esse rectuꝫ. quia est medietas duoꝝ rectorū: sꝫ qꝛ sūt due medietates unius recti ⁊c. Secūdum dictū ē expositio illoꝝ verboꝝ Aristotelis (huic autē idem ē qd̄ quicquid erat esse cū hoc significat ratione ⁊c.) Exponit eniꝫ

Egidi⁹ 1° loco.

s. Tho. ꝙ modus demonstrādi ꝑ causam materialē potest ad causam formalē reduci: quoniaꝫ eē medium duorum rectorū p̄t accipi: ut ratio significās quod quid ē recti anguli. Obstat cōtra hoc: qꝛ pars quātitatiua: qualis est medietas nō ingreditur diffinitionē: ut pꝫ in 7° metaphysice. nō. n. oꝫ diffiniri angulus rectus: qꝛ ē medietas duorū rectorū: sꝫ quoniam ē cōstitutus ex linea recta ⁊c.

T. c. 14

¶ Ad primū eoꝝ q̄ obijciuntur cōtra primū dicitur ꝙ. s. Tho. nō intēdebat hic docere geometriā: qm̄ p̄ntis non est negocij: ⁊ ideo non assumpsit ꝓuintiā ꝓbādi ꝙ quilibet angulus in semicirculo sit rectus. sat. n. fuit ꝙ ostenderet ꝙ angulus in semicirculo sit rectus. Aristoteles. n. quē exponebat non adducit in exemplum nisi ꝙ angulus in semicirculo est rectus ⁊c.

¶ Ad aliud dicit: ꝙ ꝓbatio illa ꝓcedit ex hoc ꝙ angulus semicirculi ē medietas duoꝝ rectoꝝ nō s̄m sensuꝫ arguentis: qꝛ scilicet totus ille angulus exceditur ī duplo a duobus rectis: sꝫ s̄m subtiliorē sensum: qꝛ. s. angulus ille cōstat ex medietatibus duoꝝ rectoꝝ: qm̄ cōstat ex angulis acutis duoꝝ triāguloꝝ. angulus enim acutus uni⁹ triāguli est medietas unius recti: cui equiualet: cuꝫ reliquo angulo acuto eiusdē trianguli: ⁊ sil'r angulus acutus alterius triāguli est medietas alteri⁹ recti: cui equalet cū reliquo acuto eiusdem trianguli. Et hec est vera demonstratio ex causa māli: qm̄ demōstratur angulus semicirculi rectus ex hoc ꝙ cōstat ex medietatibus duoꝝ rectorū tanqꝫ ex partibus: ⁊ hoc fit māifestū: protracta linea ꝑpendiculari in medio angulo ipsius semicirculi: ut pꝫ ī figura formata a. s. Tho. Unde arguēs non recte deducit rationem. s. Thome ⁊ ideo nō ē mirum si errauit.

¶ Ad id v̄o qd̄ obijcitur contra 2m dictū: dicitur primo ꝙ exēpla ponimus nō ꝙ ita sit: sed ut addiscētes intelligāt docere volebat Aristoteles ꝙ causa materialis potest reduci ad qd̄ qd est: eo ꝙ potest dari d̄ re diffinitio sumpta ex causa materiali. Talis enim diffinitio ad quod quid est ptinet: ⁊ ex causa māli viꝫ hꝫ. Et ideo. s. Tho. exēplariter locutus sic exposuit. Dicitur scd̄o ꝙ lꝫ hmōi mālia non admittant ad qd̄ quid est simpliciter. admittuntur tamē ad qd̄ quid est: sic. i. s̄m mām: seu māliter cōsideratum: saltē reductiue: ⁊ hoc sufficit intētioni. s. Tho. qui dixit ꝙ eē mediuꝫ duoꝝ rectoꝝ potest accipi ut ratio recti anguli: ⁊ nō dixit. ꝙ hoc sit rō recti anguli.

Circa ostensionē cause finalis. Notandū est: ꝙ a dicētibus Aristotelē ostēdere quō fit demonstratio s̄m causam finalem. extorqueri quodāmodo textum opꝫ: ⁊ superfluitatē in eo cōfiteri: qm̄ demonstratio ordinata ab Aristotele nō assumit mediū qd̄ sit cā finalis q̄re predicatū conclusionis insit subiecto: sed causam efficientē: ⁊ qm̄ ab illo v̄bo (que igitur causa ⁊c. usqꝫ ad ly generationes ⁊c.) non facile exponi potest series textus: iuxta illū sensum nisi inculcando: vel ⁊c. Amplius quis nō arguet Aristotelē insufficiētie: si intēdit tradere quomodo fiat demonstratio per causam finalē: ab ipso nāqꝫ in scd̄o physicoꝝ. traditur modus demonstrandi ꝑ illaꝫ: qui hoc in loco: reticetur: ⁊ tñ s̄m illam viam: hic est proprius locus ubi determinari debebat modus d̄monstrādi per causam finalē. Dicēdū ergo est iuxta superius dicta: ꝙ intētio Aristotelis est declarare quomodo ꝑ demonstrationē innotescit causa finalis: ⁊ ꝙ docet eā haberi: quādo termini sic ordinant: ꝙ id qd̄ habetur pro fine: sit pm: ⁊ effectus cuius querimus cām finaleꝫ: sit ultimū: ⁊ assumitur ꝓ medio qd̄ est vere mediū: cā. s. ⁊ rō: ꝙ primum insit ultimo. apparet enim tūc: ꝙ illud medium est cā finalis: nō ꝙ primuꝫ insit ultimo: sꝫ ipsius ultimi: ⁊ ꝙ pmum sit causa finalis medij ⁊c. Et hoc manifeste pꝫ in exemplo ⁊ verbis textus: qm̄ in textu, proponit ꝙ queratur

t. c. 74

ratur propter quid ambulationis post cenā: ⁊ finis reputatur sanitas: ⁊ mediū assumitur non eminere cibos in ore stōi. hoc enim est vere mediuz inter ambulationē ⁊ sanitatē: ⁊ est causa ⁊ ratio q ambulatio sit sana. Ex tali aūt demonstratione. habetur q nō eminētia cibi: ex hoc q ē cā. q sanitas insit ambulationi est finis primus ambulationis: ⁊ q sanitas est finis non eminētie cibi: ⁊ cōsequēter ambulationis: ⁊ huic intētō deseruiūt illa verba Aristotelis supradicta: qñ ait. (Que igitur cā est in .c. q .a. sit pp quid est) .i. cā finalis est ipsius ambulatiōis: ⁊ hec sit .b. quod est nō supereminere cibos: hoc autē est: sicut illius: scz ambulationis ratio sicut finis est ratio eius qd est ad finem: vel illi⁹ scz sanitatis: rō sicut efficiens ⁊c. a. enim .i. sanitas de ambulatione sic monstrabitur: qm̄ taz medius finis: q̄z efficiens monstrat vltimum finē ⁊c. propter quid aūt .b. est in .c. id est causa finalis ppter quam non supereminere inest ambulationi: est quoniā hoc est sanari sic se habere: id est quoniaz non supereminere ad sanitatē ducit ⁊c. ⁊ subdit. opz autez cōmutare rōnes ⁊c. quasi dicat. nō mireris si sic ostēditur causa finalis .s. faciendo ipsam primum terminū ⁊ finez intermediuz: mediuz: ⁊ effectū vltimū: quoniā facta cōmutatione rōnum modo dicto .s. vt mediuz aspiciatur vt pp quid vltimi. ⁊ primus vt pp qd medij: magis vnaqueqz causa distincte apparebit ⁊c. Et nota q textus cōiter videntur incorrecti in illis vltimis elemētis ppter qd aūt .b. est in .c. ⁊c. habet enim ppter quid aūt .a. est in .c. qd ex eo vitiosum deprehenditur: quia iam in superiori linea dixerat: causaz qua .a. in .c. est: legenduz est ergo. ppter quid autē .b. est in .c. ⁊ sic hz alia trāslatio: ⁊ sic exponit Boetius ⁊c.

Circa tertiaz cōclusionē ⁊ cōtenta in ea. Aduertēduz est q si fateri volumus vt ⁊ textus series insinuare vi. q .s. alle distinctiones q̄ in lr̄a fiunt seruiāt tertie cōclusioni: opz intelligere q p⁹ distinctio ex extremis det itelligere mediū. ex quo .n. nā alia facit pp finē ⁊ alia ex necessitate. Multa iternedia faciet: ppter vtrūqz ⁊c. secunda autē distinctio posita sit magis ad separandum ea que non habent vtrāqz necessitatem magis q̄z ad ostēdendum. Siquis autem vellet separare hec: forte nō male faceret: dicendo q ly. plurima autē ⁊c. coniungitur cum conclusione precedente: ⁊ distinctiones seorsum sequuntur vt pateat ex eis in qbus habeat locum ostensio cause finalis solius: ⁊ in qbus mālis solius: ⁊ in qbus vtriusqz: ⁊ in qbus nullius. Et huic proposito omnes distinctiones constructiue deseruiunt ⁊c.

De differētia ipsius pp quid. in his q̄ fiunt: simul vel non simul: circulariter vl' non circulariter semper vel frequenter. Cap. ix.

Eadem autem cā est in his que fiunt ⁊ factis: ⁊ futuris que vere est his q̄ sunt. Mediū enim cā est in his q̄ sūt que est. ipsis aūt que fiunt que fit. factis aūt facta: ⁊ futuris futura. Ut ppter qd factus est defectus pp id qd in medio facta est terra. fit aūt pp id qd fit: erit aūt ⁊ ppter id qd erit in medio ⁊ est pp id qd est. ¶ Silr ⁊ qd ē crystallus. Accipiatur igitur qm̄ aq̄ densata est aq̄ densata in quo .a. cā media in quo .b. defect⁹ caloris penitus. est igitur in .c. qdē .b. in hoc aūt densatū esse qd est in quo .a. fit autē crystallus cū fiat .b. factū est .a. facto .b. erit aūt futuro .b. siqdē causa ⁊ cuius est cā simul fiūt cū fiant: ⁊ sūt cū sint: ⁊ in eo qd factū est: ⁊ in futuro silr ē. ¶ In his aūt q̄ non simul sunt: nunqd sunt i cōtinuo tpe. Sicut videtur nobis alias aliorum causas esse hoc est: facti esse: altera facta: ⁊ futura, futuri. eius aūt qd fit si aliqd antea factuz est. Est igitur a posterius facto syll's. principiuz igitur ⁊ hor est q̄ facta sunt. vnde ⁊ in his q̄ fiūt similr ē. a priori aūt nō ē: vt qm̄ hoc factuz ē: q̄re hoc posterius actū ē: ⁊ in futuro silr. Neqz enim determinati aut non determinati erit tēporis: q̄re neqz quoniam hoc verum ē dicere factū esse: hoc veruz ē dicere factuz esse posterius. In medio enim falsum esset dicere hoc iam altero facto. eadem aūt rō est ⁊ in futuro. Neqz quoniaz hoc factū est: hoc erit. Mediū enim homogeneū opz esse. factoꝝ factū. futurorum vo futurū cuz his q̄ fiunt fieri: cuz his q̄ sunt esse: sed futuꝝ esse ⁊ esse nō cōtingit esse homogeneū. Amplius enim neqz ideterminatuz cōtingit esse tēpus mediū neqz determinatū. falsuz enim erit dicere in medio. Speculandū igitur qd est ꝯiungēs: vt post id qd factū est fit fieri in rebus. ¶ Aut manifestū ē q non ē habitū cū facto esse qd fit. neqz enim factum cum post facto esse. termini enim sunt ⁊ athomi sicut neqz puncta adinuicē sūt habita neqz q̄ facta sunt: vtraqz .n. idiuisibilia sūt. neqz igitur qd fit cū eo qd factū est pp id. Qd qdez .n. fit diuisibile est. qd aūt factū ē idiuisibile est: sicut igitur linea ad punctum se hz: sic id qd fit ad qd factuz ē. sūt .n. infinita facta i eo qd fit. Magis aūt manifestū in vlibus de motu opz dicere de his. De hoc qdem igitur q quomodo cū eo qd ꝯiter se habeat media cā intātū acceptū sit nece enim ⁊ in his mediā ⁊ primā ⁊ sine medio eē: vt .a. factū ē qm̄ .c. factū ē. añ autez ē .a. pncipui igitur est .c. ppter id qd primuz est ipsi nunc qd est principiū tēporis: sed .c. factuz est qm̄ .d. factuz ē .d. igitur cū fiat .a. necesse est factū eē. Causa aūt ē .c .d. eniz facto: necesse ē .c. factuz eē .c. aūt facto necesse ē .a. prius fuisse. Si aūt accipiēs aliqd mediū stabit alicubi immediatū. Aut semp itercidet pp ifinitū. nō .n. cōtiguū factū cū facto: quēadmodū dictū est: sz icipere tn̄ necesse est a medio: ⁊ ab ipso nūc primo. Similr aūt est ⁊ in eo qd erit. Si eniz verū est dicere qm̄ erit .d. necesse est prius verum dicere qm̄ .a. erit hui⁹ aūt cā est .c. siqdem eniz .d. erit prius .c. erit: si vo .c. erit pri⁹ .a. erit silr aūt est decisio ifinita ⁊ in his. nō enim sunt

T.c.13.

T.c.14

talia que erūt cōtigua adinuicē. principiū autē ⁊ in his imediatuz: si medio accipienduz est. Habēt aūt sic se ⁊ in operibus. si facta est domus: necesse est decisos esse lapides: ⁊ factuz esse hoc: ꝓpter quid quoniā necesse est fundamentuz factuz esse: sed domus facta ē. Si vo fundamētuz est: prius lapides esse factos necesse est. Iteruz si erit domus: similiter prius erunt lapides. Demonstrantur autez per mediuz similiter erit eniz fundamentuz prius.

T.c.15. ¶ Qm̄ autē videmus in his que fiunt circulo quandā generationē eē: ⁊ ꝯtingit hoc esse. Si enim consequēter adinuicē mediū ⁊ termini. in his eniz cōuerti est. Ostensuz est autez hec in prioribus ꝙ cōuertant̄ ꝯclusiones: circulo aūt esse hoc est. In operibus aūt videt̄ sic. cōpluta enim terra: necesse est vaporez fieri. hoc autē facto nubē: hac vo facta: necesse est terrā complutaz esse. hoc autem erat ex principio. quare circulo circuiuit. Cum enim vnum horum quodlibet est: alterum est: ⁊ cuz illud est

T.c.16. alterū: ⁊ cuz hoc primuz. ¶ Sunt autez quedaz que fiunt vniuersaliter semꝑ gdē ⁊ in oī: aut se habēt: aut fiunt. Alia vo semꝑ gdē nō: sz sicut frequēter sunt: vt nō oīs homo masculus barbatus: sed est sicut frequēter: taliuz igitur necesse est ⁊ mediū sicut frequēter esse. Si enim. a. de. b. predicatur vniuersaliter: ⁊. b. ō c. vniuersaliter necesse est ⁊. a. de. c. semꝑ ⁊ de omni predicari. hoc enim erat vniuersaliter ⁊ de omni ⁊ semper sed suppositū est: sicut frequēter esse: necesse ergo est mediū sicut frequēter esse: qđ est in quo est. b. erunt igitur ⁊ eorū que sunt frequēter principia sine medio: queeūqꝫ frequēter sunt sic: aut fiunt. Quomodo quidē igitur quod quid est inter terminos assignatuz est: ⁊ qualiter demonstratio aut diffinitio sit ipsius aut non: dictum est prius.

¶ Summa huius capituli hec est.

Causa in his que fiūt: ⁊ factis: ⁊ futuris: est eadē ꝭm subaz: q̄ vere est in his q̄ fiūt. ꝓbat̄: qm̄ cā assūpta in mediū in his q̄ sunt est: ⁊ in his q̄ fiunt fit: ⁊ in factis facta: ⁊ futuris futura est. declarat̄ p̄ in eclipsi: ⁊ interpositione terre. 2° in crystallo. i. aq̄ densata ex defectu caloris: ⁊ ordinat̄ in terminis. a. p̄. c. 3°. ⁊. b. medio ad densatū: aquā ⁊ defectū caloris applicatia. ꝓbat̄ deinde: qm̄ cā ⁊ cuius est cā: simul fiunt cuz fiāt: sunt cum sint ⁊c̄.

¶ Utrū cū cā ⁊ effect⁹ nō sil' sunt: sint in ꝯtinuo tempore.

¶ Syllogismus in hꝫ que nō sunt sil': ē a posteri⁹ facto vel fieri: ad pri⁹: ⁊ nō a priori ad posteri⁹: tā i p̄terito: q̄z in futuro. ꝓbat̄ p̄ 2ᵃ ps. s. ꝙ nō a priori: qm̄ siue ponant̄ comitari se extrema p determiatū tp̄s: siue p ideterminatū: nec ex factū eē priori pōt inferri factū eē posteri⁹: qm̄ in medio tp̄e inter duo facta eē: falsū erit: posterius factū esse asserere: nec ex factū eē pōt iferri fore. ꝓbat̄ dupl'r. Primo qm̄ mediū sil' genitū opꝫ eē cū eo cui⁹ est mediū. esse āt ⁊ futurū eē: nō sūt sil' genita. Scđo qm̄ nec finituz nec ifinitū cōtingit esse tp̄a mediū inter factū: ⁊ id qđ futuꝝ infert̄: mēsurās ly erit: qm̄ in medio falsum erit asserere.

¶ Speculandum est igitur quid est contingēs: vt post id quod factum est sit fieri in rebus.

¶ Factū eē nō est ꝯtinuū cū fieri: nec alio facto eē. ꝓbat̄ p̄ 2ᵃ pars: qm̄ sunt termini: ⁊ athomi: declarat̄: qm̄ sunt idiuidualia sicut pūcta: q̄ cōtinua non sunt. 2° ꝓbat̄ p̄ᵃ pars pp idē: qm̄ ipsuz fieri est diuisibile: ⁊ nō pōt cōtinuuz esse cū indiuisibili: sed infinita taliuz indiuisibiliū in eo sunt: declarat̄ ex similitudine linee ad punctum.

¶ Causa media se hꝫ cuz eo qđ cōsequēter fit vt de factuz esse dictum est. Declarat̄: quoniaz necesse est in his que ꝯsiter fiunt: mediū ⁊ primū sine medio esse: qđ saluatur a posteriori arguendo sic: in terminis preteritis a priori facto. c. medio ⁊. d. postremo in essendo: primo aūt in syllogizando. Tūc enim principium ⁊ causa media per quaz ex. d. infertur. a. est. c. qm̄ proximū est ipsi nūc qđ est p̄ncipis. sine medio aūt seu imediatione: lꝫ obstet ꝙ factū facto cōtinuū nō est: q2 infinitant̄: ⁊ pp hoc videat̄ accipiēdo facta ꝑ medīs nūq̄z perueniri ad imediatum. quo tn̄ nō obstat: sz necē ē icipe a medio ⁊ tūc p̄: ⁊ sil'r p oīa hꝫi terminis eisdē futuris: ⁊ decl'at̄ exēplo i artificio dom⁹.

¶ In his q̄ fiunt ꝭm circularez gn̄atione: cōtingit hoc eē: vt. s. circulariter in eis sumat̄ mediū: si vere mediuz ⁊ termini adinuicē consequantur probatur: quoniam circulo demonstrare est conuersim demonstrare. in hmōi aūt ⁊ terminos necesse est ꝯuerti: ⁊ ꝯclusiones ex talibus terminis in prioribus ostensum est cōuerti. declaratur deinde in opib⁹ nāe: terra. s. depluta: vapore nube: ⁊ iterū terra depluta: declarat̄ demū incipiēdo a quis eoꝝ: qm̄ vnicūqꝫ icipias: ad illđ necītas gn̄onis ⁊ illatiōis redit ⁊c̄.

¶ Quedaz sunt que fiunt vniuersaliter vt ea que semper ⁊ in omni. aut sic se habent aut fiunt.

¶ Quedā vo fiūt sic freqnt̄. vt ꝙ hō masclꝰ hēat barbā.

¶ In his que vt frequenter fiunt necesse est medium ⁊ immediatum principium vt frequēter: nō vt vniuersal'r esse probatur: quoniam si medium vniuersal'r esset: cōclusio vniuersaliter ⁊ nō vt frequēter esset: qđ est contra hypothesim: declaratur in terminis. a. p̄. c. 3° ⁊. b. medio.

¶ Series autem hec est.

Ostensa diuersitate cause seu pp qd. attenta penes diuersum genus causalitatis: intendit i h̄ caplo diuersitatem ipsius ꝓpter quid declarare: ꝭm reliquas distinctiones faciētes differentiaz quo ad assumenda media in demonstrationibus. s. simul ⁊ non simul: circulariter ⁊ nō circulariter: semꝑ ⁊ frequēter: ⁊ quatuor facit. Primo vnica cōclusiōe declarat quomodo assumēdum sit pp qd. qm̄ causa ⁊ effectus simul sunt. 2° determinat qūo assumenduz sit: qm̄ nō sūt sil': mouēdo vnā qōnē: ⁊ eā soluēdo tribus ꝯclusionibus. quaꝝ p̄ma modū arguēdi tāgit. 2ᵃ ꝯtinuitatē. 3ᵃ rn̄siua est principali intento p qōnē. 3° qūo in his que circulariter gn̄antur pp quid sumendum sit insinuat cōclusione 5ᵃ 4° in his que fiunt frequenter qūo pp quid sumatur ostendit conclusione 6ᵃ p̄mittēs eorum que fiunt diuisionem.

Circa primā cōclusionē ⁊ totū caplm p̄ declaranduz occurrit qđ cause nomine itelligatur. Causa siquidem tria importat: rē illam q̄ est causa: ⁊ causalitatez q̄ res illa causat: ⁊ relōnez ad causatuz. Nec parui refert qđ hoꝝ accipiat̄ in ꝓposito. Si qs aūt diligēter ituea̅t ꝓcessuz textus: videbit ꝙ cause noīe. hic nō intelligitur res illa q̄ est cā: qm̄ vl'r verū nō est: vere causam hoc mōd est rem que vere est res causans: esse simul cum eo cuius est

...ius est cã: ꝛ fieri cuȝ sit ꝛc̃. vt pȝ ð arte ꝛ artificiato: ꝛ vl'r in agẽtibus physicis: nec diuisiones cause hic facte locũ haberẽt. vt in ꝓgressu apparebit. Nec minus ꝑspicue videbit. ꝙ cãe noĩe relatio hic nõ itelligat: qm̃ de cã loquimur: vt causat effectũ. relatio aũt cãe nec effectũ: nec effectus relationẽ causat: vt in post ꝑdicamẽtis dr̃. vnde reliquũ est: ꝙ cause noĩe: causalitas seu opatio ipsius itelligatur: seu res sub causalitate: ꝛ merito: qꝛ nomina formaliter sumẽda sunt: plata ꝑferri a tãto pħo. cãe aũt nomẽ nec reȝ nec relationẽ formal'r importat sȝ cãlitatẽ: qð ex duob⁹ liquet. Primo ex hoc ꝙ eius abstractũ cãlitas ẽ: ꝛ ꝯñr sicut albũ purã albedinẽ: ita cã purã cãlitatẽ significat. Scðo ex hoc ꝙ ea q̃ causis sermone formali attribuunt'a pħis: ð cãlitatibus oȝ ꝛ sufficit verificari: vt puta ꝙ cã distinguit' in cãm in actu: ꝛ cãȝ in potẽtia: ꝛ ꝙ finis est cã causaꝝ ꝛc̃. Cũ igit' cãm audiẽs noiari formal'r nomẽ contẽplare: ꝛ cãlitatem ipsaȝ considerãs clarioreȝ habebis aditũ ad dicta penetrãda: ꝛ qð dictũ ẽ de cã itelligendũ est ꝓportionaliter de effectu seu causati noie.

Circa eandeȝ ꝑ^am^ ꝯclõnem in particulari aduertẽda sunt duo. Primũ ẽ (ly eadeȝ ꝟm subam) põt. n. dupl'r accipi cãm eẽ eandẽ ꝟm subaȝ. Uno mõ accipiendo subaȝ: vt distinguit' cõtra accñs: ꝛ huc mõ cã dr̃ eadeȝ ꝟm subaȝ: que est eadẽ quo ad rem que cãt: lȝ non sit eadeȝ quo ad accñtia. i. opationem: sicut dicimus ꝙ multorum filioꝝ ex eodẽ patre est eadẽ cã ꝟm subaȝ: lȝ non eadẽ gñatioꝛ hic sensus iam exclusus ẽ: qm̃ de cã formaliter ꝛ nõ mãliter sermo est: ꝛ vltra hoc oporteret chimerizare ad saluandã hanc ꝯclusionem: eclipsis nãqȝ future ꝛ ꝑterite: qũo eadẽ cã erit hoc mõ. Scðo ergo modo ꝑt intelligi accipiendo subam: vt distinguit' contra accñtale vt sic illoꝝ cã dicatur eadeȝ: que est eadem quo ad subalia seu formalia: lȝ non sit eadem quo ad accñtalia: ꝛ hic sensus est intẽtus ab Arist. oportet. n. eorũdem effectuũ ꝟm spẽm: differentium tm̃ penes esse fieri fuisse ꝛ fore: eẽ causas easdem ꝟm spẽm: differentes proportionaliter penes esse ꝛ fieri ꝛc̃. (vt pȝ in exẽplis in littera positis) eclipsis. n. preterite cã est interpositio terre ꝑterita: ꝛ future futura. constat aũt ꝙ oẽs interpositiones eedẽ sunt quo ad substãtialia: qm̃ oium eadẽ ẽ diffinitio: lȝ nõ sint eedẽ ꝟm numeꝝ: ꝛ accñtia tpalis. s. ꝑterisse ꝛ fore. ¶ Scðm ẽ (ly que vere ẽ i his que sunt.) Notãter. n. Aristoteles addidit ly vere: non. n. vult ꝙ quecũqȝ cã est cã eẽ rei: ꝙ illa eadẽ ꝟm subaȝ sit cã fieri eiusdẽ ꝛc̃. qm̃ hoc apte falsum: vt pȝ in causis remotis ꝛ partialibus: sȝ vult ꝙ illa q̃ vere est cã eẽ rei: sit illa q̃ eadẽ ꝟm subam est cã fieri: ꝛ fore ꝛc̃. q̃ aũt sit vere cã eẽ rei metaphysici negocii ẽ discutere: pro nunc sufficiat ꝙ ẽ sufficiẽs ꝛ propria causa.

Circa ꝑmam q̃õnem notanda sunt q̃tuoꝛ. s. diuisio q̃litas diuisionis: titulus ꝛ cã. Insinuat i primis Aristoteles mouẽdo hanc q̃õnem diuisionẽ talem: cãrũ quedam sunt simul cũ suis effectibus: q̃daȝ non sunt sil': ðme sunt: q̃s in ꝑcedẽti ꝯclõne tractauimus: scðe sunt: ð qbus mõ tractare intẽdimus. huius aũt diuisiõis sensus ex dictis facile percipi põt: qm̃ ex pte ly simul. nulla obscuritas inuenitur: cõstat nãqȝ ꝙ de simultate tpis sermo est: ꝛ ꝙ simul tpe dicuntur illa que sunt coequeua. Talia. n. sunt que eodẽ tpe mẽsurant'. Ex parte aũt (ly cãꝝ) ambiguitas q̃ oriri poterat: iaȝ locũ nõ hȝ: poterat. n. dubitari an p istã diuisionẽ intẽdat': ꝙ tres causas q̃ñqȝ est sil' cũ effectu: ꝛ q̃ñqȝ nõ: nũc aũt ex dictis liqt ꝙ nõ de re cãnte: sȝ de cã formaliter loqmur: ꝛ sil'r ð effectu: ꝛ ꝓpterea sensus diuisionis vndiqȝ clarus ẽ. ¶ Qualitas ṽo hui⁹ diuisionis: quo ad hoc tm̃ nũc inspiciẽda est: ꝙ. s. mẽbra diuisionis diuisiuonem non equaliter sapiunt. Cã nãqȝ q̃ simul est cum effectu: vere cã ẽ: vt supra dixit Arist. ꝛ necessario infert effectum vt dicet hic: cã aũt que nõ sil' est cũ effectu: nec vere cã est: nec necessario infert effectum: sȝ occasiõis vl' medii vel partialis vel cãe remote: seu alicuius hꝰ rõneȝ hȝ: ꝛ iõ non ẽ mirum si non ẽ simul cum eo cuius ẽ cã: ꝛ sic patẽt duo prima. ¶ Ad tituli aũt euidentiã scire opȝ: ꝙ aliqua eẽ in ꝯtinuo tpe nihil aliud est q̃ȝ durationes eoꝝ cõmunicare in termino cõi: siue extrinseco siue intrinseco eis: ita ꝙ vnũmet instãs sit finis durationis vnius: ꝛ principiuȝ duratiõis alterius. Dixi siue extrinseco siue intrinseco. qm̃ duobus modis ꝯtingit aliqua eẽ in tpe continuo. quedaȝ enim successiuam ꝯtinuationẽ habẽt in seipsis. i. qꝛ aliqd sui ꝯtinuat ea: vt ps prioꝛ ꝛ posterioꝛ eiusdẽ motus ꝯtinuant': ꝛ sil'r partes tpis: ꝛ ista habẽt terminũ cõem intrinsecuȝ. s. mutatuȝ eẽ: vel instans. Quẽdã ṽo in seipsis quidẽ discontinua sunt: ꝛ nõ copulant' ad aliqð sui: cõe vtriqȝ: hñt tñ se. sic ꝯñt ꝙ idẽ instans ẽ finis durationis prioris: ꝛ ꝑncipiuȝ durationis posterioris: vt motus localis: ꝛ febris q̃ñqȝ vel q̃cũqȝ alii duo motus: vt dr̃. 8. physicoꝝ. ꝛ ista hñt vnũ terminũ cõem extrinsecũ: qm̃ vtuntur extrinseco instanti: vt vno termino continuante vtrũqȝ. Quia ergo ea que nõ simul seu eodẽ tpe sunt contingit ꝯtinuari ꝟȝ tẽpus. ꝛ cõtingit non sibi succedere in tpe cõtinuo: sȝ mora interiecta: ꝛ continuari ꝟm tps pluribus modis cõtingit. ideo Aristoteles vocabulo cõi ad vtrũqȝ mo^m^ vsus. q̃ sint an cã ꝛ effectus que nõ sil' sunt: sint in ꝯtinuo tpe: ꝛ nõ simpl'r an habeãt ꝯtinuitatẽ. ¶ Cã aũt q̃õnis mote nõ ẽ vt ipsa discutiat' absolute: qm̃ logice facultatis hoc nõ ẽ: sȝ vt eousqȝ vẽtilet': quo innotescat: qũo pp qd ðmonstratoꝛ accipe possit in hꝰ (qm̃ in his ꝑ sẽlis difficultas est in accipiẽdo pp qd: vt ex rõne. s. Tho. ðclarabitur) pp quod Aristoteles in textu nũqȝ formal'r rñdet huic q̃õni: sȝ statim ad modũ syllogiȥandi in hmõi se trãsfert: ꝛ ea ð hac q̃õne dicit que supradicte intentioni necessaria credidit.

Circa scðam conclusionẽ aduertẽda sũt duo. Primũ est ꝙ Aristoteles volens determinare q̃õnem motam in ordine ad ðmonstrationẽ: qm̃ hmõi causa ꝛ effectus non simul existẽtes: vt inferius patebit: se habẽt sicut duo facta eẽ: vel sicut factum eẽ: ꝛ fieri ꝛc̃. ideo inchoauit a mõ demr̃andi qui inuenitur inter fieri ꝛ facta eẽ ꝛc̃. Ex his enim descẽdendo seu applicando dicta ad ꝓpositum: facile patebit qũo ꝓpter qd sumendum sit in hꝰ causis. ¶ Scðm est: ꝙ in conclusione ista: loquamur de fieri ꝛ factum eẽ: formal'r ꝛ non material'r. i. de fieri vt fieri est in cõi: nõ vt tale fieri: ꝛ sil'r de factum eẽ: vt sic in cõmuni: ꝛ nõ de tali factum eẽ: sicut ꝛ in physicis sermo est de motu formal'r: vt motus ẽ. ꝛ non vt in tali vl' in tali subiecto: vel a tali cã ꝛc̃. Notanduȝ autem est hoc diligenter ꝛ semp hic pre oculis habendum: qm̃ apparebit q̃ñqȝ falsa eẽ: que dicẽtur recurrẽtib⁹ ad exẽpla particularia pp hoc: qꝛ accipiunt' fieri: ꝛ factum esse: vt sunt ab agẽte infallibil'r ꝛ regulariter vel necessario ꝛc̃. vtputa si sol ortus est hora 12ª occider 24^a^ ꝛ hꝰ. hec enim oĩa sermo formalis de fieri ꝛ factum esse dissoluit: ꝛ ostẽdit non esse contra conclusionem positam.

Circa rõnes adductas ad probandam scðam conclusionem aduertẽdum est primo: ꝙ Aristoteles reducit tacite oẽs modos arguendi a priori in hꝰ fieri ꝛ factum esse ad duos: dum illos tm̃ excludit. Cum enim multis modis arguere contingat: siue bene siue male: in hꝰ a priori ad posterius. s. a ꝑori fieri ad posterius fieri: ꝛ a priori fieri ad posterius factuȝ esse: ꝛ a priori factum esse ad posterius factum esse: ꝛ a priori factum eẽ ad posterius fieri: ꝛ a nunc factum esse ad fore ꝛc̃. duos tangens Aristoteles oẽs exclusit. Tetigit autem argumentum a priori factum esse ad posterius factum eẽ: ꝛ a nũc

factuz eē ad fore ⁊ merito: qm̄ si lz arguere in hmōi a po
stiori: cōcludet suū simile posteri⁹: aut dissimile: silia sūt
duo facta esse: dissimilia sunt factum eē ⁊ fore. Si neutro
istoꝝ modoꝝ argumentū tz palā est: ꝙ nō opz ampli⁹ sol
licitari: ⁊ sic pz ꝓcessus. Uis aūt rōnis ꝓbātis pͫ mēbrū
.s. ꝙ nō pōt ex priori factū eē ꝯcludi posterius factū eē. cō
sistit i hoc: ꝙ ꝑus iferēs nec̄io suū posteri⁹: ifert illō sim
plr̄: ⁊ ꝑpea si pri⁹ factū eē ꝯcludet posteri⁹. opz ꝙ sp ad pri
us factū eē sequat̄ posteri⁹ factū eē: ita ꝙ affirmatio ꝑo
ris: nullo tpe stet cū negatiōe posterioris. Alr̄ illatio nō
eēt nec̄ia: hoc aūt saluari nō pōt: iferēdo posteri⁹ factū eē
ex priori factū eē: qm̄ inter quelibet duo facta eē est tp̄s
mediū: i quo vera est affirmatio ꝑoris: ⁊ falsa affirmatio
posterioris: nec refert: si inter ista duo facta eē: ponat̄ tp̄s
determinatū: siue indeterminatū esse: qualitercūqz enim
ponat̄: semp opz eē aliqō tp̄s mediū inter duo facta esse.
Uis aūt rōnis ꝑme ad ꝓbandū scōm mēbrū. s. ꝙ argu
mētum a facto eē priori ad fore nō tz: cōsistit in eo qō di
ctuz est in pria ꝯcl'one huius capl̄i. s. ꝙ cā inferēs necessa
rio suū effectū cū sit vere cā. opz ꝙ sil' sit genita cū effectu
vel ⁊ in idē redit: ꝙ sit cōgenita effectui. i. ꝓportionalr̄ as
similet̄ effectui: vt eē effectus eē cāe: ⁊ fieri effectus: fieri
cause rn̄deat. cōstat aūt: ꝙ factū esse ⁊ fore nō sunt sil' ge
nita nec cōgenita. Uis aūt secūde rōnis occultior est: ꝓp
ambiguitatē terminoꝝ. cū. n. ibi dī ꝙ nō cōtingit tp̄s me
diū eē finitū nec infinitū. Tēpus mediū non pōt intelligi
inter factū eē: ⁊ erit: qm̄ nec iter ꝑteritū ⁊ futuꝝ: nec iter
presens nūc ⁊ futuꝝ est tp̄s mediū: sed opz ꝙ itelligatur
tp̄s mediū inter factū esse: ⁊ terminū ipsi⁹ fore: qō tēpus
mēsurat ly erit: vt in sūma ad facilitatē doctrine insertuz
est: sic aūt intellecto tpe medio: qūo nec finitū: nec ifinitū
ꝯtingit eē: nō palā est: nisi sic intelligat̄. Si tale argumē
tum a priori. s. a. factū est: ergo. b. erit tz: aut hoc tz ꝼz ali
quod determinatū tp̄s mediū iter. a. ⁊. b. puta. a. factū est
nūc. ergo. b. erit cras: aut ꝼm tp̄s indeterminatū: puta. a.
factuz ē. ergo. b. erit: sed nec finitū: nec infinitū ꝯtingit eē
tp̄s mediū. i. sz nec ꝼm tēpus mediū d̄terminatū: nec ꝼm
tp̄s mediū indeterminatū cōtingit inferre ex priori facto
posterius fore. ergo ⁊c̄. ¶ Et tunc non parua dubitatio
ꝯsurgit circa ꝓbationē minoris. s. falsum. n. erit dicere in
medio. pōt siqdē hoc intelligi dupl'r. Uno⁰ vt dicat̄ in il
lo tpe medio vt ex posuimus: falsuz eē dicere. i. falsa ē af
firmatio dicēs illud posteri⁹ eē: vel' factū est. Alio⁰ vt dica
tur in illo met tpe medio falsuz eē dicere. i. affirmare: ly
erit. i. illud posteri⁹ fore: ⁊ si ꝑmo mō intelligat̄. vis ꝓba
tionis stat in hoc: ꝙ de quo magis vz inesse ⁊ nō inest. ꝗ
nec d̄ quo minus: sed magis videtur: ꝙ ad prius necessa
rio inferēs posteri⁹. ipsuz posterius statim sequat̄: q̄z tē
pore interposito: qm̄ hec ē nā talia priora: vt dictuz est:
qm̄ sequela nec̄cia effectus ē: ex nā cause: ⁊ non ex tempo
re: ⁊ ideo si tali cause ex se inest ꝙ nec̄io sequat̄: effectus
simpl'r seqtur effectua: in ꝓposito aūt videmus: ꝙ statiz
non sequitur posterius eē: qm̄ falsum ē dicere: in tēpore
medio illud eē. ergo non ē nec̄iuz ex priori ipsum fore: ⁊
sic nec d̄terminatū: nec indeterminatū contingit ponere
tēpus mediū in cuius termino necessario illud posterius
sit ex priori. Si aūt scōo mō intelligat̄. i. qr falsum est in
tpe medio dicere illud erit: vis ꝓbatiōis stat in hoc: ꝙ ex
priori nec̄io inferēte posterius: sequit̄ ꝯclusio non quali
tercūqz vera: sed nec̄io vera: stante aūtis veritate. in pro
posito aūt: lz ꝯtingat ipsum ꝯn̄s eē veꝝ: non tn̄ nec̄io in
fertur verum: qm̄ ꝯtingit ipsuz eē falsum: stante enim ꝙ
a. factū sit euenire pōt: ꝙ. b. post tp̄s sit: ⁊ euenire pōt ꝙ
non sit: ⁊ ꝑpea nō ē nec̄ia illatio. a. factū ē. ergo. b. erit ꝼz
quodcūqz tp̄s: siue certum: siue incertuz. contingit. n. fal
sum esse dicere ꝙ erit: ⁊ cōsequēter falsum ē simpliciter:
in medio tpe dicere: erit sub rōne cōsequētis. qm̄ dicere
ipsuz: sic ē dicere: erit necessario: ⁊ h̄ vz mēs Aristo.

Circa verba illa. Speculādū igitur. Aduertēdū ē ꝓp
obscuritatē magnaz huius capl̄i: ꝙ diuersimo
de ab illustribus expositoribus exponuntur. Auerrois
nāqz ⁊ Boetius: tāqz qōnē circa dicta exortā inducunt:
qr. n. dictum ē: ꝙ ex priori in his q̄ non simul sunt: poste
rius necessario non sequitur: inquirēdum ē: quare in re
bus cernit̄: ꝙ sine itermissiōe. post factū vnius sequitur
fieri alteri⁹: ⁊ Boetius qdē vult hanc inquisitionē tactā
esse ab Arist. Sz statim d̄relictam tāqz imptinētē. Auer
rois autē aliqualr̄ rn̄sum eē sustinere vz. ¶ Scūs Tho.
aūt ⁊ Alber. magnus: ⁊ ipsemet Boetius. iuxta primaz
expositionē volunt Aristo. ita texisse: vt post d̄claratum
moduz arguēdi in hmōi que nō simul sunt: ꝙ. s. non lz a
priori arguere: tāqz ad id quod reliquū erat: transtulerit
se ad contēplandū. s. ꝯtinuitatē istoꝝ: qm̄ questio d̄ con
tinuitate eoꝝ erat mota. vn̄ ⁊ cū nota illatiōis: subdidit
speculādum igit̄: ⁊ sic ꝓponit speculandū qd sit ꝯtinuās
ista: aut non eē aliquod ꝯtinuās: ⁊ hoc d̄terminat vl' pri
mā partē tm̄ ꝓponit ⁊ d̄terminat d̄structiue: qm̄ ly (aut)
apud grecos affirmantis ē (vt ex ꝓblematib⁹ Aristo.
pz.) Qualitercūqz aūt introducant̄ ꝑdicta vba: manife
stum ē tertiā ꝯcl'onē appositā eē ⁊ ꝓbatā ꝓp qōnē motā.
qm̄ vt dicetur cā que non simul ē cū effectu ⁊ effectus se
habēt: sicut factum eē: ⁊ factum eē vel fieri.

Circa quartā ꝯcl'onē: qm̄ multa vidēda sunt: omissis
pluribus modis quib⁹ exponi possunt termini
eiusdē: qm̄ in sn̄ia nō discrepamus: breuiter sciēdum est:
ꝙ ly (cā media) stat pro medio termino: qui merito voca
tur cā media: nō solū ꝙ cā sit in syll'o: sz qm̄ vere media
cā ē inter vltimū effectum ⁊ primaz cām: vt in lr̄a pz: ly
aūt ꝯn̄r sit stat ꝓ gn̄e eoꝝ: que ꝯn̄r ⁊ nō simul fiunt: ita ꝙ
sensus ē: cā media se hz cuz eo quod ꝯsequēter fit. i. me
dius terminus se hz i his que cōsequēter fiūt vt ⁊c̄. Nec
miret̄ aliquis me sic glosare: qm̄ minus scrupulosa ⁊ ma
gis manifestās intētum Aristo. oībus forte alijs exposi
tionibus ē: ⁊ in eādē incidit sn̄iam. Mihi. n. non ē curet
in hmōi tā v̄boꝝ series q̄z reꝝ claritas. Cōsequēter aūt
se hz: vt in 5 physi. dicitur. ē vnum eē post aliō absqz me
dio: eiusdē gn̄is: vt domus post domum absqz media dō
mo: lz mediaret bos vl' aliquod aliud.

Circa eandē conclusionē: pēsanda silitudo: inter cām
⁊ effectum ꝯsequēter se hn̄tes ⁊ facta eē: vl' fa
ctum eē ⁊ fieri: ab Arist. assignata occurrit: diligēter siq
dē textū intuētibus apparet: ꝙ duo principaliter: circa
facta eē docuit. s. modum arguēdi: ⁊ cōtinuitatē: ⁊ iuxta
primū dixit duo. s. ꝙ a priori non infertur posterius: ⁊ ꝙ
ex posteriori: necessario infert̄ prius: iuxta scōm quoqz
dixit duo. s. ꝙ facta eē ⁊ similiter fieri ⁊ factum eē nō sūt
continua: ⁊ ꝙ in vno fieri sunt infinita facta eē. Quia er
go intulit: ꝙ intantum ē de istis dictum inquantum sic se
habz media causa in eo quod ꝯsequēter fit. An silitudo
in omnibus teneat supradictis scrutandum non imerito
duximus. Quo ad modum arguēdi: expsse in textu dici
tur: ꝙ assimulant̄: qm̄ vtrobiqz a posteriori ⁊ non a prio
ri arguēdum ē. Assumēdo pro medio cause vere medie
in eēndo factum eē: ⁊ concludēdo: ex vltimi effectus fa
ctum eē anterioris cāe factum eē. Quo ad continuitatē
autē ꝼm aliquid facile: ⁊ ꝼm aliquid difficile ē similitu
dinē saluare: aut manifestare. Continuitatē dico ꝼm tē
pus non in se. Clarum quidē est. ꝙ sicut duo facta eē: nec
ꝼm se: nec ꝼm tp̄s cōtinua sunt: ita nec continua sunt fa
ctum eē cause: ⁊ factū eē effectus posterioris. Si eni ꝯti
nua eēnt ꝼm se: fieri ex (factis eē) cōponētur: qō ē impos
sibile: vt d̄mrat̄ 6 physicoꝝ. Si aūt eēnt ꝯtinua ꝼm tem
pus tn̄:

pus tn̄: hoc non aliter imaginat̄: nisi qr idem instans est cōe vtriusq;: ⁊ sic cū facta eē sint instātanea: eēnt sil'. eodē enim instāti adequate mēsurarent̄: ⁊ sic nō ꝯñter se haberēt: vt supponimus. Clarū quoq; est: ꝙ sicut factum eē ⁊ fieri nō sunt ꝯtinua: ita ēt factum eē cause: ⁊ fieri effectus ꝯñtis nō sunt ꝯtinua in se: qm̄ illud est idiuisibile: ⁊ h diuisibile que ꝯtinua dici nō possunt: eo ꝙ ꝯtinua opꝫ hr̄e vltima: que sint vnū: ⁊ idiuisibile caret vltimo. Non tn̄ liquet an sicut ad factū eē absq; tpe medio sequitur fieri: sicut ad pūctum linea: ⁊ ab instās tp̄s. ita ad factū eē cause: sequat̄ fieri effectus posterioris seu cause medie. verbi gr̄a. an sumptā medicinam imediate sequat̄ fieri alterationē humoris ꝯrij: ⁊ alteratū humorē expelli: ⁊ expulsū confortari: ⁊ ꝯfortatū sanari ⁊c̄. in hoc aūt pēdet questio mota a pn̄cipio. an. s. ea que nō simul sunt: sint in cōtinuo tpe. puto aūt h nō esse ab Aristotele expssū: qm̄ quo ad vim demōstrādi nihil refert: an mediet tp̄s: an non: vt pꝫ in artificialib⁹ quoꝝ cause non ꝯtinuant̄: ⁊ tn̄ eadē vis est argumēti in eis: ⁊ in his que ꝯtinuo tpe sibi succedūt: vt exēpla littere ostēdunt. ⁊ ex dicēdis patet. Quid aūtē sit de hac difficultate tenēdum: cōpertum mihi nō est: rōne quincēte: qm̄ nec motū augmētationis nec alterationis simplr̄ ꝯcauitatem hēre dolici: ⁊ interposita qete crescunt aiata: nec dispōnes medias: seu mot⁹ dispositiuo: at ita sese ꝯsequi video vt quies aliqua dari nō possit. Opinor tn̄ pro nūc nō eē mediū tp̄s iter prioris cause factum eē ⁊ posterioris fieri in nālibus: qm̄ nulla necessitas: qe media ponēdi iter alterationes dispositiuas video ⁊ causam talis qetis nescio ꝯsiderare: ⁊ agēs nāle cū ex necessitate ⁊ nō libere agat: indesinēter agat si pōt: ⁊ nō potius tūc q̄ nunc. lꝫ non semp idē faciat: sed prius disponēte. Accedit ad hec ratio. S. Thome: quā pro causa mouēde qōnis dixit. s. ꝙ nisi continuatio sm̄ tp̄s inter h⁹ causas ꝯcedat̄: erit aliqd̄ inter eas tp̄s medium: ⁊ sic erit aliqua causa media: ⁊ iteꝝ cum illa ꝓpter eandē rōnem non succedat ꝯtinuo tpe erit media alia causa: ⁊ sic in infinitum ꝓcedet̄: ⁊ nunq̄ ad imediatum veniet̄: ⁊ sic nec demōstratio erit. ¶ Qꝫ si aliqs dixerit hanc rōnē non eē adductam a. S. Tho. ad ꝯcludēdum lꝫ dubiū duz: ⁊ rn̄derit ꝙ dabit̄ tp̄s medium iter duas cās: lꝫ nō cām mediā: sic inter decisos lapides: ⁊ postmodū ad parietis ꝯstructionē ꝓcedē: ingrat̄ a sic dicēte in nālib⁹ (de qbus loqmur) vbi actiones nō sunt libere: q̄re iterponit̄ qes: ⁊ si qes interponit̄ qūo fit ꝯnexio effectus cuꝫ sua anteriori causa. teneat ḡ sīlitudo quo ad oīa supradicta: qm̄ ⁊ sic Aristotelem qōni more rn̄disse fatebimur affirmatiue: ꝙ. s. fieri cause ꝯtinuū est in tpe: cū fieri effect⁹ siue cāe posterioris: ⁊ nō necio ꝯtinuū est sm̄ se: ⁊ ꝙ factū eē cause ⁊ fieri effectū seu cāe posterioris: mō dicto ꝯtinuant̄. Quo ad vltimū ꝟo. s. ꝙ in fieri sunt infinita facta eē in po^a: sīlitudo nō tenet: loquēdo de factū eē cause: ⁊ factū eē effect⁹. hec. n. finita sunt vt dicet̄: ⁊ ideo pōt in eis formari ꝓpositio imediata: vn̄ nec Aristoteles dixit illud tanq̄ pn̄cipalr̄ itētum: lꝫ inseruit iterdicēdū: forte vt pararet locum obiectioni: quā postmodū exclusit vbi hec clarius patebunt.

Circa eiusdē ꝯnis declarationē dubitat̄: qm̄ non videtur solui sufficiēter obiectio facta in lr̄a. Cum enim intēdat saluare ꝓpositū. s. ꝙ in h⁹ pmum ⁊ mediū sint imediata ⁊ obiectio sit: ꝙ ipoī'e est duo facta eē: quorum alteꝝ dī eē pmum ⁊ alteꝝ medium eē imediata: qm̄ inter quelibet duo facta eē que nō sunt sil' cadit fieri medium: ⁊ in quolꝫ fieri sunt infinita facta eē. Rn̄° Aristotelis est: ꝙ opꝫ a medio incipe: ⁊ nūc p. ꝯstat aūt ꝙ nisi equiuocemus p medium itellexit cām mediā seu ꝙ idē est effectū medium ⁊ ꝓ pmū vltimo: ⁊ p nunc pmum itellexit effectū vltimuꝫ. ab his eni inchoādum est tanq̄ a medio ⁊ pmo ⁊c̄. vel vt exponit. S. Tho. itellexit effectum vltimum p vtrūq;: qr opꝫ initiū arguēdi sumē ab vltimo effectu qui est mediū inferēs oēs cās anteriores: ⁊ pmū ita ꝙ a nulla caꝝ infert̄ eo ꝙ est in vltimo nūc qd̄ pmū dr̄: vel in ordie syllogistico: vel respectu tpis futuri: vel respectu mēsurationis seu notificationis pteriti: qd̄ p approximationē ad ipm certificat̄. qual'tcūq; aūt itelligat: lꝫ sufficiēter dixerit ꝙ est dare pmū a quo syll's exordiū sumat: nō ex hoc liquet ꝙ sit dare imediationē inter pmū ⁊ mediū ⁊ alteꝝ extremū. Dicē enim ꝙ lꝫ sit dare sanatū eē tanq̄ vltimū ⁊ pn̄m arguēdi: nō tn̄ pōt sumi vnū aliud factū eē pro imediato medio quo sanatū eē infert medicinā sumptam eē, qm̄ inter sanatuꝫ eē ⁊ medicinā sumptā eē: sunt infinita facta eē ⁊c̄. Ad hoc dr̄: ꝙ rn̄sio Aristotelis itellecta: vt dicet̄ sufficiēter difficultatē soluit. ¶ Ad cui⁹ euidētiam sciēdum est ꝙ vt tangit Boetius (cuius que vidi fragmēta) hoc in loco desinunt. In qōnib⁹ hoꝝ que ꝯñter fiunt duo ꝯsiderāda sunt: id. s. quod se tenet ex parte tpis mēsurantis: ⁊ id qd̄ se tenet ex pte ipsarum causaꝝ ⁊ effectuū: ꝯñter se hn̄tiuꝫ. Si enim ꝯsideret̄ in eis tp̄s: cū illud sit ꝯtinuū vt dcm̄ est: nō inuenit̄ aliqd̄ factū eē ꝯñter se hn̄s qn̄: oia que sunt ibi facta eē: seu instātia sunt in potētia: ⁊ sunt infinita: ⁊ iter quelibet duo sunt infinita in medio ⁊ ꝯñter stādo infra tpis limitea: impoī'e est accipe pmuꝫ ⁊ medium imediata ⁊c̄. ⁊ ex hoc ⁊ sm̄ h (vt Boetio placet) ꝓcedit obiectio in lr̄a facta. Si ꝟo ꝯsideret̄ in eis q̄ ꝯñter fiunt id qd̄ cause ⁊ effect⁹ ꝯnexio hēt: sic duo inueniunt̄. s. fieri ipsaꝝ causaꝝ vel effectuū: ⁊ facta eē eorūdē que in actu sunt: qm̄ termini actual'r sunt factionuꝫ: ⁊ sic inueniunt̄ in h⁹ duo gn̄a: ipsius factū eē: vnum eoꝝ que actual'r terminant gn̄ones: talium ꝯñter se hn̄tiuꝫ. ⁊ ista sunt in actu: alteꝝ eoꝝ que in potētia sunt in ipsis fieri ⁊ gn̄ari earūdem causaꝝ ⁊c̄. Si ꝯsiderent̄ ista facta eē que sunt in potētia syll's nō habet terminos imediatos in h⁹ qm̄ h⁹ infinita sunt ⁊c̄. vn̄ ex hoc quoq; ⁊ sm̄ hoc procedit obiectio lr̄e: vt ex. S. Tho. colligit̄. Si ꝟo ꝯsiderent̄ illa facta eē que sūt in actu. Talia imediata sunt: qm̄ ita ꝯñter se hn̄t ꝙ nihil est mediuꝫ eiusdē gn̄is: lꝫ enim inter expulsam eē choleram ⁊ sanatū eē: medient multa facta eē in potētia que ꝯtinuant ipm fieri sanū: nullum tn̄ mediat factū eē in actu supposito: ꝙ nulla alia causa sit media iter illa duo ⁊c̄. ⁊ ideo ꝯñter se habēt ⁊ imediata sūt. Nec turberis audiēs me dicē: ꝙ facta eē in actu ⁊ in potētia sint alterius gn̄is. ⁊ ꝙ ꝓpterea dentur facta eē imediata: perinde ac sextū physicoꝝ destruere velim: opꝫ siqdem scire ꝙ nō loqmur modo vt supius. s. de factum eē ⁊ fieri formal'r: sed loqmur ꝯtracte de factum esse ⁊ fieri cause: ⁊ effectus posterioris: vt sic ⁊c̄. ⁊ ideo sicut formaliter ⁊ in cōmuni loquēdo ad hoc ꝙ duo facta eē sint imediata. exigit̄ ꝙ nullum oino factum eē mediet: ita ad hoc ꝙ causa facta ⁊ effectus factus: seu ꝙ due facte cause sint imediate exigit̄ ꝙ aliqua causa facta mediet: ⁊ nō sufficit ꝙ aliqd̄ factum eē mediet ⁊c̄. qm̄ inter cām ⁊ causam opꝫ alteram cām mediare: si imediate nō sunt. Jam enim dcm̄ est ꝙ ꝯñter se hēre est vnum sequi aliud absq; medio sui gn̄is ⁊c̄. Qꝫ si dixeris: ꝙ etiam cām aliquā semper opꝫ mediare inter h⁹ duas factas cās: qm̄ semp mediat fieri: qd̄ est media causa: ⁊ p hoc mediant ipsius fieri facta eē: vt cause medie. Rn̄detur ꝙ cām factam nō accipimus hoc in loco: nisi actu factā ⁊ terminatā: qm̄ ordinem ⁊ imediationē in syll'o inenire volumus: ⁊ sufficienter scia illationis istoꝝ habet̄: vtēdo tn̄ causis in actu: ⁊ eas imediatas assumēdo. vn̄ quo ad vim arguēdi: nō refert quot sint media facta eē in potētia: qm̄ non numerātur media syllogistica sm̄ eoꝝ numeꝝ: sed sm̄ numeꝝ factum eē in actu. vnius eni medij ⁊ cause vim h⁹ sanatuꝫ

esse: cū ipso sanari ad ɔcludēdum expulsam eē choleram vel saltē sanatū eē est vnū mediū: ꝛ sanari seu fieri sanum alterꝝ: qm̄ ipm̄ fieri magis actu eē non pōt q̄ꝫ in fieri. eius enī eē in actu sic est. ſꝫ plura media his multiplicari nec opꝫ nec pōt: qm̄ ifinitas statim sequeť. Est igiť in hꝫ causis ꝛ effectibꝰ inuenire terminos imediatos cōtēplando cās in actu: siue fieri ꝛ factuꝫ terminās vnā cām in actu: siue duas dicamus ꝛ ſm̄ positionē sylli: qui certā sciaꝫ facit a posteriori arguēdo: tali imediatione vtens: ꝛ a deceptione imunis remanet ꝛc̄. Et qm̄ hoc ex rñsione Aristotelis sumiť supradicta: qm̄ itelligēda est ſm̄ ea que ante dixerat. s. ꝙ pro medio sumiēdum est id qđ est primū: nūc ꝑmo. i. effectu vltimo vel a medio: ꝛ nūc ꝑmo. i. a factuꝫ eē medio iter ꝑmam cām ꝛ vltimū effectū: vel medio ꝑncipali in inferēdo nō qualiťcūqꝫ: ſꝫ qđ est ipm̄ nūc ꝑmuꝫ. i. qđ est corespondēs nunc ꝑmo termināti factionē illā. i. sed a factuꝫ eē in actu: qđ nūc ꝑmo. i. vltimo quo ad nos actualiť terminat ipm̄ fieri. ꝛ dederat exēplum de duobꝰ factis. s. c. ꝛ. d. insinuans hec facta: qm̄ actu inueniuntur in tali ɔnexione causaꝝ se accipe vt imediata ꝛc̄. incipiēdo a postremo effectu: tanq̄ꝫ a primo ꝛ indemr̄abili ꝑrº. ideo sufficienter rñsio eius difficultatem euacuauit ꝛ primum ꝛ imediatos terminos manifestauit ꝛc̄.

Circa qntam ɔnē aduertēdum est ꝙ salua quacunqꝫ alia expōne: sensus lr̄alis ꝛ intētus ab Aristotele in illis ꝟbis ille mihi videť: quē in sūma posuimus: nec discordat a. S. Tho. si diligēter videať: lꝫ nō oīno ſꝫ verba ɔformis sit ꝛc̄. S. Tho. nāqꝫ modū demr̄andi simpliciter in istis docē volēs: a posteriori dixit tm̄ ꝓcessum fieri: ꝛ h̄ circulariter: vnde cūqꝫ icipias: qm̄ qđlibet quolibet est prius ꝛ posterius: nō tm̄ negauit qn a priori procedi in his possit syll'o p̄hico. i. vt frequēter. Habet auteꝫ multa annexa dubia. Primum est: qꝛ circulū ponit cāꝝ. Sed hoc solutū est a. s. Tho. dicēte: ꝙ hoc nō incōuenit in causis per accidēs. Scđm est: qꝛ circulū in demr̄ationibus ponit in p̄ libro reprobatū: ꝛ hoc ēt soluit. s. Tho. dicēs: ꝙ non redditur ad idē numero: ꝛ ideo nō est vere circulus demr̄atiuus. Et lꝫ vere sint solones iste: circa tm̄ ꝑmum hoꝝ aliqd addēdum est. Ad ꝑmuꝫ siqdē rñsio nouam dubitationē gn̄auit qm̄ si hꝫ cause in qbus fit circularis demr̄atio sunt cause per accn̄s demr̄atio ꝓcedet ex his que sunt per accidēs: cuius oppositū determinatum est ꝛc̄. Ad h̄ breuiter dꝫ suppositis p̄hicis ꝑncipiis: qm̄ nō est p̄sītis negocij tractare de ꝑseitate causaꝝ: ſꝫ metaphysici potius ꝛc̄. ꝙ stat aliqd esse cām per accidēs alterius: ꝛ tamen illa duo hēre ordinē per se: sicut pꝫ de vino ꝛ aceto. vinuꝫ enim est per accn̄s mālia cā ex qua fit acetum: fit tn̄ acetū ex vino ꝑ se: si ly (ex) dicit ordinē formarum. ꝛ silr̄ de forma cadaueris ꝛ aialis ꝛc̄. Et ideo cū hꝫ demr̄ationes: de qbus est sermo nō sint potissime: ſꝫ ex iperfectis causis: que ꝓcedunt suos effectus nō incōuenit ꝙ ꝓcedant ex causis per accidēs: hn̄tibus tn̄ aliqd ꝑseitatis quo ad ordinē ꝛ successionēꝫ: qualis manifeste apparet: ex motu celi in exēplo Aristotelis ꝛc̄. ¶ Tertium dubiū est ꝓpter qd: in his que ɔñter fiunt circulariter tenet argumētū a ꝑori ꝛ a posteriori: ꝛ in his que ɔñr fiunt nō circulr̄: nō tenet argumētū a priori: ſꝫ a posteriori tm̄. Vn̄ hec diť dīa. Ad hoc dꝫ ꝙ diuersitas ista diť ex differēti necītate inuēta in circulari ꝛ recta gn̄one. In circulari siqdē necīa vndiqꝫ ɔnexio est: qm̄ de ꝑmo ad vltimū ꝛ vltimo ad ꝑmū fit reditus. in recta aūt posteriora qdeꝫ necīo priora inferunt: ſꝫ priora. vn̄ posteriora necessitent nō hn̄t: qm̄ nec ex nā causalitatis h̄ hn̄t: qꝛ vere cause nō sunt: vt dcm̄ est: sed ꝑncipia poti' appellāda eēnt: nec ex cōnexione necīa. qm̄ vlīter h̄ falsum est: lꝫ in aliqbus gratia materie hoc ɔtingat: vt pꝫ in siderum aspectibus ꝛ in cōpositione ex materia inferiori ꝛ corruptione: ꝛ in conceptione fetus ꝛ productione lactis ꝛ huiusmodi ꝛc̄.

T.c.6.

Circa diuisionem ꝓpositaꝫ sexte ɔnis dubitať: qm̄ ꝑmi mēbri subdiuisio ɔdicere sibiipsi videť. ꝑmum siqdē mēbrum diuisionis est: quedā fiunt vlīter: ꝛ subdiuidiť sic. hec aut sunt semp: aut fiunt semp. Si enī mēbra istius subdiuisionis sunt opposita: alia sūt que sunt semper: ꝛ alia que fiūt semper. ꝛ si ita est: impoīe est sub fieri semp ɔtineri eē semp: ſꝫ vnū excludit reliquū: ꝛ ɔñter cū diuisuꝫ in subdiuisione sit fieri vlīter. i. semp ꝛ in oī subdiuisum: ꝛ alterꝫ subdiuisionis mēbrū opposita erūt: qđ est maximū vitiuꝫ. ¶ Ad h̄ facile dꝫ ꝙ (fieri) diuersimodeꝫ sumiť in subdiuiso: ꝛ ciꝰ mēbro: ꝛ ꝓpter h̄ deceptio accidit. fieri enī in subdiuiso sumit: vt idē est qđ causari: ꝛ distinguiť ɔtra indepēdēs eē. in eius aūt diuisionis mēbro sumiť fieri vt distinguiť ɔtra eē: ita ꝙ sensus totiꝰ diuisionis est: eoꝝ que causanť: quedaꝫ semp ꝛ in oi causantur: quedā frequēter tā ſm̄ tp̄s q̄ꝫ ſm̄ supposita. Eoꝝ autem que semp ꝛ in oi causanť: qdā ita causanť ꝙ semp sūt: vt triāgulū hēre tres: ꝛ hꝫ. Quedam aūt ita semp causanť ꝙ nō semp sunt: ſꝫ hn̄t hoc soluꝫ ꝙ semp fiunt: qn̄ nata sunt fieri: ꝛ nunq̄ꝫ fallit ꝛc̄. vt eclipsis lune ꝛ aspectus sideruꝫ qui nō semp sunt ꝛc̄. vn̄ nulluꝫ est cōmissum vitiū in hac diuisione: ſꝫ subtilr̄ ɔnis scibilis quas necē est hēre cās diuise sunt: vt qualr̄ ꝓpter qd in hꝫ sumēdum sit isinuareť. ¶ Nec preter eūduꝫ est ꝙ ex h̄ loco expsse habeť ab Aristotele cōfirmatio eoꝝ que in p̄ libro diximus de vlitate: ꝛ necessitate: ac sempiternitate enūtiationum que demonstrationē ɔficiūt: que vtilia admodū sunt claro itellectui eoꝝ que hic traduntꝫ: de his que fiunt vt frequenter.

¶ De venatione. qđ quid est. Cap. x.

T.c.17.

Quomodo autem oportet venari in eo qđ quid est venientia nunc dicamus. Eorum igitur que insunt vnicuiqꝫ: quedam extēduntur in plus: non tn̄ erūt extra genus. Dico autem in plus esse quecūqꝫ isunt quidem vnicuiqꝫ vniuersaliter. at ꝟo sed ꝛ alij: vt ē aliqd quod omni trinitati inest: sed ꝛ nō trinitati: sicut quod est: inest trinitati: sed ꝛ nō numero: sed impar inest omni trinitati: ꝛ est i plus: ꝛ nāqꝫ ipsis qnque inest: sed nō extra genus. quinque eniꝫ numerus ē impar: nullum autem impar extra numerum ē. Huiusmodi autem accipienda sunt sunt vsqꝫ ad hoc: quousqꝫ tot accipiātur: quorum vnūquodqꝫ quideꝫ in plus sit: oīa aūt nō sint in plus: hāc enim necesse ē substātiam rei esse. Ut trinitati oī inest numerus impar primus vtrobiqꝫ. ꝛ sicut quod ē nō mēsurari numero: ꝛ sicut non componi ex numeris: hoc itaqꝫ iam trinitas ē impar numerus primus: ꝛ sic primo hoꝝ enim vnūquodqꝫ aliud qdeꝫ in imparibus oībus inest: vltimū aūt dualitati: oia aūt nulli. Qm̄ aūt ostēsum ē a nobis in superioribus ꝙ necessaria qdem sūt in eo quod quid est predicātia: vniuersalia aūt necessaria sunt: in trinitate aūt ꝛ in vnoquoqꝫ alio sic accipiūtur in eo quod qd est accepta: sic autem erit

ex necessitate

ex necessitate qdem trinitas hoc. Quod autē sub/
stātia sit ex his manifestū est. Necesse aūt est ni
si hoc eēt trinitati eē: vt genus aliqd esse: hoc
aūt noiatum aut nō noiatum: erit igit in plus
q̃ trinitati inesse. ꝯcessum est enim hmōi eē ge/
nus: qd est sm potētiam: in plus est. Si itaqꝫ
nulli inerūt alij q̃ athomis trinitatis h vtiqꝫ
erit trinitatis esse: supponat etenim hoc suba
vniuscuiusqꝫ esse que est in illius athomis vlti
mum pdicamētuz: quare silr ⁊ alijcuilibet sic

T.c.18.

demōstratiuoꝝ eidē esse inerit. ¶ Cōgruum
aūt cum totum aliqd aliqs negociet departiri
genus in athoma specie pma: vt est numerus
in trinitatē ⁊ dualitatem: postea sic illoꝝ diffi/
nitiones accipe tētare: vt recte linee ⁊ circuli ⁊
anguli. Post hec aūt accipiēdum qd genus
est: vtrum q̃titatis sit aut qualitatis: ⁊ p prias
passiones speculari per cōia pma. Cōpositis
enim ex athomis: conueniētia ex diffinitione

T.c.19.

erūt manifesta: ꝓpter qd pncipium est oium
diffinitionū qd simplex est: ⁊ simplicibus per
se inesse ꝯueniētia solis: alijs aūt sm illa. Dif/
finitiones aūt que sunt sm dr̃ias vtiles sunt in
his: vt sic adeamus: sicut tñ demōstrant dictū
est in prioribus. vtiles aūt sunt vtiqꝫ sic solum
ad colligendum qd qd est: ⁊ etiam videt vtiqꝫ
nil vtile: sed mox videnf accipe oīa: tanq̃ si ex
principio accepit aliqs sine diuisione. Differt
aūt aliqd prius ⁊ posterius predicamēto pre/
dicari: vt est dicere aīal māsuetum bipes: qz ⁊
bipes aīal māsuetum est. Et iterū ex hoc ⁊ dif/
ferētia est homo aut qdlibet esse vnum sic: vñ
necesse est diuidētem repetere. Amplius autē
ad nil relinquēdum in eo qd qd est: sic solūmo
do ꝯtingit. cum enim pmuz accipitur genus:
siqdem alicuius inferioꝝ aliquam diuisionez
accipiat: nō incidet omne in hoc: vt nō omne
aīal aut totū alatum est: aut diuisuz pēnis: sed
pēnatum aīal est omne: huius enim dr̃ia hec
est. pma autem est dr̃ia animalis in quā omne
animal icidit. Similr aūt est in vnoquoqꝫ alio
rum: ⁊ in his que extra genus ⁊ que sub ipsis
sunt: vt in aue in qua est ois auis: ⁊ in pisce in
quo est omnis piscis. sic igit cum ambulans
est: qd est scire quādo nil relictum est: aliter au

T.c.20.

tem relinquere est necesse ⁊ nō scire. ¶ Nihil
autem opꝫ diffinientem ⁊ diuidētem oīa scire
que sunt: ⁊ tñ impoſe qdam dicūt esse differen
tias cognoscere que sunt ad vnūquodqꝫ nō co
gnoscētem vnūquodqꝫ: sine etiam differētijs
nō vnūquodqꝫ scire: a quo enim nō differt idē
esse huic: a quo etiam differt alterum ad hoc.
Primum qdem igitur hoc falsum est: nō. n.
sm oēm differētiam alterum est. multe enim
sunt differētie in eadem specie: sed nō sm sub/
stātiam: neqꝫ per se. Postea cum accipiēt op
posita ⁊ sm differētiā: ⁊ cū omne incidat hinc
aut inde: ⁊ accipiat in altero qd queritur esse: ⁊
hoc cognoscit nihil differt scire aut nescire in
quibuscūqꝫ predicātur de alijs differētie: ma/
nifestū enim qm̃ si sic vadēs veniat in hec quo
rum: nō amplius est differētia habebit ratio/
nem substātie. Omne etiam icidere in diuisio
nem si sunt opposita qbus nihil īter est: nō est
repetitio: necesse enim est omne in altero ipso
rum esse: siqdez illius differētia est. ¶ Ad cō/

T.c.21.

struēdum etiam terminos per diuisiones tria
opꝫ coniecturari accipiētem predicantia in eo
quod qd est: ⁊ hoc ordinarie qd pmum aut se
cundum: ⁊ qm̃ hec oīa sunt. Est autem horuz
vnum pmuz per id qd possumus: sicut ad ac/
cidens colligere qm̃ est: ⁊ per genus probare.
Ordinare aūt sicut oportet: si pmuz accipiat.
hoc aūt erit si pmum accipiatur qd oibus in/
heret: illi aūt nō omnia: necesse est enim aliqd
esse hmōi: accepto aūt hoc erit idē in oibus in
serioribus modus. Scdm autem alioꝝ: pri/
mum erit: ⁊ tertiū habitoꝝ: remoto enim qd
est sursum habitum alioꝝ pmum erit: similr
aūt est ⁊ in alijs. Quod aūt hec oīa sint manifestū
est ex hoc qꝫ recipimus pmum qdem sm diui
sionem: qm̃ oē est aut hoc aut illud. Est autez
hoc ⁊ iterum totius dr̃ia: a toto nihil differre
specie amplius hoc. Manifestū enim est qm̃
neqꝫ plus apponitur: oīa enim que sunt in eo
qd quid est accipiunt horū neqꝫ deficit nihil:
aut enim genus: aut differentia vtiqꝫ esset: ge/
nus qdem igitur est pmum: ⁊ cuz differētijs
prius acceptum est. differētie enim omnes cō
tinētur: nō enīz amplius sunt vltima. Specie
enim differret vltimū: hoc aūt est dictum non
differre. ¶ Querere aūt oportet ⁊ intēdentez

T.c.22.

in similia ⁊ in differētia. pmuz qdem quid oia
idem habeāt: postea iterum in alteris: que in
eodē qdem genere sunt cum illis. Sunt autez
ipsis qdem idē specie: illoꝝ aūt altera. Cū aūt
in his accipiatur. qd oia idem: ⁊ in alijs simi/
liter. In acceptis iterū silr intēdēdum est si idē
sit quousqꝫ in vnam conueniāt rationem. hec
enim erit diffinitio. Si vo nō vadit in vnā: sed
in duas vel in plures: manifestū est qꝫ nō vtiqꝫ
vnum aliqd quod querit: sed plura. Vt cum

dico: si quid est magnanimitas querimus: intēdendum est in quosdā magnanimos quos scimus: ꝙ habēt vnum cōmune oēs inq̄tū huiusmodi sūt: vt alcibiades magnanimus: aut achilles: aut aiax: qd vnum oēs habēt nō tolerare iniuriam: hic qdem enim dimicauit: ille vo īsaniuit: hic aūt interfecit seipsum. Idē veruz in alijs: vt lysandro ⁊ socrate: si iam indifferēte ꝓsperitati ⁊ improsperitati: hec duo accipiētes intēdendo quid idez habēt. aut impassibilitas que est circa fortunas: aut intolerātia iniuriaꝝ. Si vo nullum sit: due spēs vtiq3 erūt magnanimitatis. Semp enim est ōis diffinitio vlis: nō enim in quodam oculo dicit sanabile medicus: sed aut in oi: aut in specie determinās. Facilius enim est singulare diffinire q̄3 vl'e. vn̄ opz ex singularibus in vl'e ascendere. Nāq3 equocationes latēt magis in vniuersalibus q̄3 in differētibus. Sicut in demōstrationibus opz syllogiçare esse sic ⁊ in terminis certum est. Hoc aūt erit si per ea que singulariter dicuntur sit in vnoquoq3 genere diffinire separatim: vt simile non omne: sed in coloribus ⁊ figuris ⁊ acutum quod est in voce: ⁊ sic in cōmune ire timēt: ne equiuocatio ɔtingat. Sic autez nec oportet disputare metaphoris: neq3 quecūq3 dicuntur in metaphoris: disputare enim necesse erit metaphoris.

¶ Summa huius capituli hec est.

6ª 3 Diffinitio subalis rei ɔstat ex his q̄ insunt semp quoꝝ q̄dlibet est in plus: nō tn̄ extra genus ⁊ tot quousq3 oia non sint in plus. Declaraꝰ p̄ tum 2ª q̄3 3ª pticula tali diuisione: coꝝ que insunt semp: quedā extēdunt in plus: ⁊ quedā nō: coꝝ aūt que extendunt in plus. quedā extra genus: vt ens. quedaz infra vt impar respectu trinitatis ⁊c̄. Declaraꝰ deide exēplariter ipsa ɔcl'o. In numero trinario nūo ipare vtrobiq3 p̄ ⁊c̄. ꝓbaꝰ 3° ꝓma pticula: qm̄ p̄dicata in eo q̄d qd sunt necia: ⁊ hec sunt vlia seu oe oi ⁊c̄. ꝓbaꝰ deinum ipsa ɔcl'o. Qm̄ si talis collectio vel ōro nō est diffinitio trinitatis: ⁊ sil'r in alijs: sequereꝰ ꝙ eēt genus eius noiatum aut inoiatū: qm̄ predicaꝰ in qd: ⁊ si sic g̃ ecit in plus: qm̄ genus fm potētiam in plus est. Sed nō est in plus: et go est diffinitio.

2ª 3 ¶ Cum aliqd totū diffiniēdum est. Cōgruū est hec obseruare. s. departiri genus in athoma spē p̄ª: vt nūm in trinitatē ⁊ dualitatē: postea sic illoꝝ diffōnes tētare accipe: vt recte linee ⁊ circuli: ⁊ recti anguli. post hec aūt accipientē q̄d genus sit: vtꝝ quātitatū aut q̄litatū: ꝓprias passiones speculari per cōia p̄ª ⁊c̄. ꝓbaꝰ: qm̄ cōpositis ex athomis ɔueniētia ex diffōnibꝰ erunt manifesta. ꝓbatur: qm̄ ꝓnᵐ oium diffōnum est q̄d simplex est: ⁊ simplicibus insunt ɔuenientia per se solum: alijs autem fm illa ⁊c̄.

Re: taci te quo. ¶ Diuisiones fm differētias vtiles sunt ad colligendum quod quid est: nō ad demōstrandum ipsum ⁊c̄. quoniam omnia accipiuntur: ac si sine diuisione fieret ⁊c̄.

3ª 3 ¶ Differt quid prius ⁊ quid posterius in diffōne predicetur. ꝓbatur: qm̄ si omne ex duobus est: ⁊ vnuz aliqd aial mansuetum: ⁊ iterum ex hoc ⁊ differētia est homo: necesse est diuidentem ordinate perendo incedere.

4ª 3 ¶ Ut nihil relinquaꝰ nec̄ioꝝ ad q̄d qd est: necē est ꝓmum acceptum genus diuidē per ꝓmas dr̄ias: ⁊ sic deinceps ⁊ nō per dr̄ias alicuius īferioꝝ. Declaraꝰ: qm̄ in primaz diuisionē totū diuisum incidit: ⁊ in alias nō. ⁊ ɔn̄ter semper incedēdo per primas diuisiones: nihil eē derelictum scietur: aliter aūt non declaratur in exēplo animalis ⁊c̄.

5ª 3 ¶ Non opz diffiniērem ⁊ diuidētem oia scire que sunt.

Error. ¶ Quidam tn̄ dicūt oppositū huius: ⁊ ꝓbatur sic: impoſſe est aliqd scire sine differētia illius a ceteris oibus: qm̄ a quo aliqd nō differt: est idem: a quo aūt differt est alterū: cognoscē aūt differētias que sunt ad vnūquodq3: impossibile est non cognoscētem vnumquodq3.

Reprehensio. ¶ Dupl'r errāt isti. p̄ qm̄ falsū est: ꝙ oē a quo aliqd dr̄t est alteꝝ: qm̄ multe sūt dr̄ie: nō fm sbāz neq3 p se: que inueniuntur in eisdē spē. Scd̄o qm̄ nihil dr̄t scire aut nō scire illa: de qbꝰ dr̄ie p̄dicanꝰ obseruatis istis. s. ꝙ diuisio fiat p opposita: ⁊ tal'r ꝙ oē diuisū icidat hinc aut inde: ⁊ accipiaꝰ in altero mēbro eē q̄d queritꝰ: ⁊ h̄ cognoscaꝰ. ꝓbatur: qm̄ si sic vadēs veniat in athoma: hēbit rōnem substantie ⁊c̄.

Re: taci. ¶ Totum diuisum incidere in diuisionem in opposita immediata non oportet petere. probatur a priori: qm̄ necesse est omne in altero ipsorum esse. ꝓbatur: quoniam per proprias illius differentias diuisio facta est ⁊c̄.

6ª 3 ¶ Ad ɔstruēdam diffōnē p diuisionē tria sunt obseruāda. p̄ vt sumanꝰ p̄dicata in eo q̄d qd est. 2° vt ordineꝰ qd eoꝝ p̄ᵐ aut 2ᵐ. 3° vt sumanꝰ oia. Declaraꝰ p̄ modus obseruādi hec. p̄ᵐ boꝝ p methodū accñtis: ⁊ methodū gñis fieri pōt: per illā ꝙ insit. p hāc ꝙ in eo q̄d qd. 2ᵐ aūt obseruaꝰ pponēdo semp id a quo nō ɔuertiꝰ in existēdo ɔñtia. hoc eni semp prius est ⁊c̄. 3ᵐ vo manifestū fit ex eo ꝙ ꝓcediꝰ diuidēdo. p̄ᵐ genus p ꝓmas dr̄ias euacuātes totū: ⁊ accipit id q̄d queriꝰ eē sub altero mēbro: ⁊ iteꝝ illud mēbrū eodē mō diuidiꝰ: ⁊ eius alteꝝ sumitur: ⁊ sic ꝓcedēdo donec veniaꝰ ad dr̄iam vltimā: que tūc habeꝰ: cum diffinitū nulla specifica dr̄ia differt a tota collectione. Declaratur deide ꝙ hec tria obseruata sufficiāt ad ɔstruēdam diffōnem: qm̄ sic nihil supfluū admittiꝰ: vt pz ex p̄. oia eni accepta in eo q̄d qd est sunt. ⁊ nihil necessariū deficit: qm̄ neq3 genꝰ deficit: vt pz ex 2°. qm̄ genus p̄ᵐ cū ꝓprijs differētijs acceptū est: neq3 dr̄ia aliq̄ deficit: vt pz ex 3°. qm̄ post vltimam nulla restat. ꝓbatur: quoniam sequereꝰ ꝙ vltimū specie differret: cuius oppositum dictum est ⁊c̄.

7ª 3 ¶ Queritur q̄d qd est: intuēdo similia: ⁊ differētia: h̄ modo. s. ꝙ ꝓmo aspiciaꝰ id in quo cōicant: habētia illud inquātum h̄ꝰ: postea simil'r aspiciaꝰ in quo cōicant cetera eiusdem gñis cum prioribꝰ: ⁊ spēs inter se: nō cum prioribus: postea sil'r intuēdum est in quo cōicant: vtraq3 hinc inde accepta: inq̄tuz h̄ꝰ: si idem sit vtrisq3 quousq3 veniatur in vnam rōnē: ⁊ illa erit diffinitio: ⁊ si nō in vnā: sed duas aut plures rōnes ɔuenitur: nō est vnum q̄d queritꝰ: sed plura ⁊c̄. Declaraꝰ ꝓmo exēplariter ingrendo. qd sit magnanimitas: ꝓmo respiciēdo quosdam: eadē rōne dictos magnanimos: qd cōe hēant: deinde alios alia rōne magnanimos: qd cōe habeant: ⁊ deinde qd cōmune habeant vtriq3: ⁊ sic si illud est vnū: magnanimitas est vnū: ⁊ illud est eius diffō. Si autem magnanimitas vna nā non est ⁊c̄. ꝓbaꝰ 2° ꝙ talis inuestigatio sit bona: ⁊ ꝓmo quo ad terminū qa ōis diffinitio est vniuersalis. declaratur: qm̄ medicus nō diffinit sanabile pticulariter in quodā oculo: sed aut in oi: aut in specie denominās. 2° quo ad pcessum ipm. s. a singularibꝰ ad vlia dupl'r. Tum qa facilius est singulare diffinire q̄3 vl'e. probaꝰ: qm̄ equocationes magis latēt in vlibus: q̄3 in carētibus differētijs: seu athomis.

athomis. Tum quia diffinitio: sicut et demonstratio procedit ex certiori. hoc autem fit in proposito separatim: prediffiniendo singula: et sic in commune ascendendo: quoniam sic timor equocationis aufertur. declaratur in similis et acuti venatione.

¶ Diffinitio neque metaphoras: neque quecunque dicuntur in metaphoria assumere: aut inspicere debet. probatur: quoniam non est disputandum metaphoria. et sic diffinitio illis uteretur: oporteret de eis: et ex eis disputare etc.

¶ Series autem hec est.

Intendens ostendere quomodo oporteat venari ipsum quod quid est: tria facit. Primo qualia debent esse ea: que diffinitionem integrant insinuat vnica conclusione. Secundo ponit modum vnum venandi: quod quid est. s. per diuisionem sex sequentibus conclusionibus tali ordine procedens. primo in secunda conclusione: ipsum modum venandi ponit: et statim respondet tacite cuidam questioni: quare. s. vtatur diuisiuo processu: cum supra improbatus fuerit. 2° in tertia conclusione ordinem particularium diffinitionum tradit. 3° in quarta conclusione: complementum earundem docet. 4° in quinta conclusione: errorem sequentem excludit: et eo excluso statim respondet questioni tacite: que ex quarta conclusione oriri poterat. s. oporteat petere omne contentum sub diuiso: includi in membris prime diuisionis etc. 5° et vltimo adunat totam traditam regulam: ordinans: declarans: ac probans eam. 3° principaliter ponit alium modum inuestigandi quod quid est: duabus conclusionibus. septima. s. et octaua: in quarum prima ipsa via venandi ponitur. In secunda autem quid cauendum sit in illa declaratur etc.

Circa 2^am conclusionem aduertendum est quod methodus ibi tradita ad inueniendum quod quid est: non vniformiter ab illustribus expositoribus intelligitur: propter quod decreui singulorum intellectus ponere: vt via ad inuestigandum quod quid est: facilius ex diuersis adiunctis vijs habeatur. Auerrois ergo et Albertus moti ex illo verbo: totum et diuisione statim faciendam in athoma: vnanimiter sentiunt quod Aristoteles intendit hic tradere viam venandi quod quid est speciei subalterne. Diuersimode tamen illam interpretantur. Auerrois siquidem quatuor obseruanda accipit. Diuidendum primo dicit ipsum subalternum in species. diffiniendas deinde singulas species: accipiendum deinde id quod commune est in omnibus diffinitionibus: et anteponendum demum genus illius subalterni: et sic habebitur diffinitio subalterni. Verbi verbi gratia. linee quod quid est queritur: diuidatur linea in suas species: puta rectam et circularem: et deinde diffiniantur ille species: dicendo linea recta est longitudo sine latitudine: cuius medium non discrepat ab extremis. linea circularis est longitudo sine latitudine: a cuius centro ad circumferentiam omnes linee ducte sunt equales. accipiatur deinde totum id in quo conueniunt he diffinitiones: puta longitudo sine latitudine: et preponatur huic eius genus: puta quantitas: hoc erit distinctio linee. s. quantitas longa sine latitudine. Et addit Auerrois quod hec via etsi facilior sit quam via diuisionis. et sit iter secundum ordinem nature: quoniam genera sunt composita et species simplices. Aristoteles tamen eam sufficientem non reputauit: sed dialecticos locos ad demonstratiuam artem trahere oportet. ¶ Albertus autem magnus aliqualiter dissentit: quoniam sex facienda censet. primo diuidi vult ipsum subalternum diffinibile. 2° diffiniri species singulas secundum artem datam in precedenti conclusione. 3° sumi genus primum. 4° passiones id est differentias proprias. 5° quod in acceptione talium differentiarum a communioribus procedatur componendo vsque ad athomas sub illo subalterno. 6° quod assumatur totum id in quo conueniunt omnes illarum specierum diffinitiones: et sic ex illis diffinitionibus erit manifesta diffinitio subalterni. Exemplum aliud adducere non oportet: sed vtere supradicto. ¶ Sanctus Thomas autem non motus ex illo verbo: cum totum aliquod etc. quoniam non est opus intelligere: per ly totum vniuersale tale quod habeat differentias formales: sed sufficit intelligere totum vniuersale et totum diffinibile: vt sic et infima et suprema excludantur: et similiter non mutatus ex diuisione statim in athoma facienda: quoniam hoc vt patebit alienum ab intento non est. Opinatus est quod Aristoteles absolute loquatur et non magis de subalterni quod quid est: quam specialissimi. Et sex secundum ipsum: obseruanda accipi possunt. primo quod fiat diuisio subalterni generis. secundo quod tententur diffinitiones specierum in quas facta est diuisio. tertio quod accipiatur genus primum. quarto quod proprie passiones illius quod diffiniendum est aspiciantur secundum se et earum causas. quinto quod aspiciendo tales passiones debemus ad primum genus primo recurrere et in eo inuenire causam passionis: et sic sexto descendere obseruatis conditionibus inferius declarandis. Est autem singulorum seruitium: id quod nunc dicetur. Diuisio subalterni in athoma extremorum ex inferiori parte cognitionem parit. Tentatio autem ad diffinienda ipsa extrema accepta acceptionis generis primi: que tertio loco facienda est deseruit. Tentare enim diffinire non est diffinire: sed conditiones potius descriptiuas considerare: ex quibus primum genus elicitur. et sic ex vtraque parte: terminis stabilitis: facilior fit venatio mediorum. Intuitus autem passionum differentiarum notitiam facit: quoniam cause passionum sunt ipse forme a quibus differentie sumuntur. Recurrere vero in consideratione passionum ad commune genus oportet: quoniam vt in 5° cap. primi libri dictum fuit: sic oportet inuenire: subiectum proprium ipsius vlis. Descendere autem postmodum oportet: quoniam vt infra dicetur: nisi sic fieret. saltus in diffinitione accideret: qui vitandus est. Conformius quoque fit expositio illa textui: ex ipso textu liquet et presertim ex quarto et quinto obseruandis. Expresse siquidem in littera dicitur: quod oportet passiones considerare per communia prima: et assignatur huius causa: quoniam ea que conueniunt compositis propter simplicia seu athoma ex diffinitionibus compositorum fiunt manifesta: quoniam simplicia illa quibus per se insunt passiones: principia sunt diffinitionum compositorum. Ex hoc enim clare habetur: quod quia ipse passiones ex diffinitionibus manifestantur a priori: ab eis a posteriori venande sunt diffinitiones: et quod primo ab athomis inchoandum est: quia principia aliorum sunt etc.

Circa 3^am conclusionem aduerte quod (vt ex alia translatione habetur) littera nostra defectiua videtur: non tamen variatur sententia: propter quod posuimus probationem conclusionis: vt ex alia translatione habetur. Et consistit in hoc quod quia diffinitio ex duobus constat generis. s. proximo: et vltima differentia: et ipsum genus proximum vnum per se est: ex superiori genere et eius differentia constitutum: et iterum ex illo genere proximo et differentia vltima vnum per se fit: species. s. oportet colligentem diffinitionem per diuisiones: ordinate incedere a communioribus ad minus communia. Si enim prepostero ordine incedatur non fiet vnum per se: ex priori et posteriori: sicut ex propria potentia et proprio actu: vt magis ex dicendis apparet etc.

Circa eandem conclusionem occurrit dubium: quoniam (in 2° perihermenias) dicit quod transposita nomina idem significant. Si autem idem significant: cum dicitur animal mansuetum: et cum dicitur mansuetum animal. Quomodo verum est: quod differt dicere animal mansuetum et mansuetum animal: opposita ergo videtur docuisse hic et ibi etc. ¶ Ad hoc dicitur: quod quia sermones accipiendi sunt secundum subiectam materiam: et ibi de enuntiationis vnitate. hic vero de diffinitione sermo est: oportet diuersimode intelligere ea que in his locis dicuntur. Enuntiationem non variari ex transpositione nominum ibi docuit: eo quod aliter sequeretur quod vnius affirmationis essent due negationes: et econuerso: vt clare deductum est illic: diffinitionis vero et viam et vnitatem impediri ex transpositione nominum docet modo. Et in via diuisiua quidem quantam differentiam faciat transpositio: manifestum est. Multum enim refert: si animal preponatur di-

Marginal notes: Ibi. c. 18 Aner. (at "Diuersimode"); Albertus (at "Albertus autem magnus"); S. Tho. (at "Sanctus Thomas"); T. c. 14 i eo. cap (at "Recurrere vero"); Argiropilus vid. t. c. 19. (at third "Circa"); cap. 1. et finem. (at fourth "Circa")

nido ipsum per domesticum ⁊ sylucstre: ⁊ si ecōuerso: domesticum pͦpono: ⁊ diuido ipsum per animatum ⁊ inanimatum ⁊c̄. Transmutat̄ siquidem ex tali trāspositione genus in differētiam ⁊ econuerso ⁊c̄. Unitas aūt diffinitionis: ꝙ impediat̄ ex tali trāspositione: liquet ex eo ꝙ diffinitio debet explanare rem ordine nature a pͥma potentia vsqꝫ ad vltimū actum ita ꝙ semper ex priori ⁊ posteriori fiat vnum: sicut ex potētia propria ⁊ actu proprio. hoc autem si postponēda preponunt̄ fieri non potest: qm̄ tali transpositione facta posterius nō erit act⁹ ⁊ pfectio prioris: sed econuerso. Quia igitur enuntiatio non tot exigit quot diffinitio: ideo trāspositio enuntiationi non nocet: sed diffinitioni ⁊c̄. ℭ Ad rōnem in oppositum dicit̄: ꝙ lꝫ idem significēt est animal māsuetum: ⁊ est mā suetum animal: sicut est homo albus ⁊ est albus homo: vt ibi dicit̄. ⁊ per hoc nō varietur enūtiatio transpositio nomine: ex hoc tamē non sequit̄: ergo non differt in diffinitione: qd prius ⁊ qd postponatur: qm̄ diffinitio nō solum exigit significata nominum ⁊ eoꝝ vnitatē: sed moduꝫ vnitatis. s. ꝙ ex eis ſm nature ordinē fiat vnum per se: qd̄ transpositio nominum violat: ⁊ simil'r ex idētitate significati nō sequitur ꝙ via diuisiua indifferēter possit trāsponere. qm̄ oportet diuisum pͦponere ⁊ diuidentia sequi: ⁊ non indifferēter: hoc aut illud diuisiuum: ⁊ ecōuerso ⁊c̄.

Circa responsionē datam in textu cuidam tacite questioni ante sextam ꝯclusionem imediate aduertēdum est: ꝙ opposita esse imediata seu qbus nihil interest: est intelligēdum non solum de imediatione inter se: sꝫ etiam de imediatione inter ipsa ⁊ diuisum: opꝫ siquidem opposita in que fit diuisio ⁊ esse imediata iter se: ita ꝙ nihil iter ea cadat medium: aliter diuisum non necio euacuaretur per talia opposita: vt patet in diuisione coloris per albū ⁊ nigrum. in tali nāqꝫ diuisione nō est necesse totum diuisum euacuari ⁊c̄. opꝫ quoqꝫ talia opposita imediate ꝯtineri sub diuiso: aliter idē accideret incōueniens: vt patet si diuideret̄ quantitas in parem ⁊ imparē. est ergo sensus ꝙ quando fit diuisio alicuius in opposita: quibus nihil interest: tam inter se: q̄ꝫ inter se ⁊ diuisuꝫ nō est opus petere ꝙ totum diuisum euacuet̄: qm̄ hoc est necessarium: ⁊ hoc ostēdit probatio sequēs: cum dicit: qm̄ talis diuisio fit per illius diuisi differētias: ⁊ non per differētias alicuius inferioris ⁊c̄. ℭ Nec obstat si ex hoc sequatur ꝙ nullius generis habētis species plures duab⁹ diuisio per veras differētias ⁊ ꝓprias est sufficiēs si fiat bimembris. ℭ Fatēdum est enim ꝙ talis diuisio bimembris est insufficiens simpl'r ⁊ formaliter: potest tamē esse aliquando sufficiēs si fiat diuisio per veras differentias extremas: qm̄ habēdo extremas quodāmodo habentur medie: quoniam medie differētie ex extremis cōstant: vt dicitur in. 10. metaphysice: ⁊ vniuersaliter principijs habitis principiata quodāmodo habentur. *T.c.23.*

Circa sextam ꝯclusionē nihil notāduꝫ occurrit nisi ꝙ Aristoteles vocat genus ⁊ diiam p̄dicata in eo qd̄ qd est: non ꝙ opinet̄ diiam p̄dicari in quid: sed qm̄ ingredit̄: ⁊ est pars itrinseca ipsius quod qd est: ⁊ subdit ꝙ per ꝓblema de gn̄e vtrunqꝫ manifestum fiet: qm̄ problema de differētia non ponit in numerum cum problemate de genere: vt in topicis manifestandum est ⁊c̄. *p̄ topic⁹ cap̄. 3.*

Circa septimam ꝯclusionem occurrit vnum dubiuꝫ: qm̄ ibi dicit̄ ꝙ facilius est singulare diffinire q̄ꝫ vniuersale: ⁊ ideo oportet ex singularibus in vniuersalia ascēdere. videtur enim hoc eē ꝯtrarium ⁊ veritati: ⁊ ipsi Aristoteli: ⁊. s. Tho. Ueritati qdem: qm̄ impossibile est diffinire singulare. i. minus vniuersale: nō ꝓdiffinito magis vniuersali: qm̄ minus vl'e actu ⁊ intellectu includit vniuersalius. Si aūt hoc est impossibile: quō potest verificari ꝙ sit facilius. Ipsi Aristoteli ꝯ̄o: qm̄ in prohemio physicoꝝ expresse dicit: ꝙ ex vniuersaliorib⁹ tanq̄ꝫ ex notioribus nobis: in minus vl'ia ꝓcedēdum est. s. Tho. autem qm̄ in prohemio metaphysice: dicit ꝙ magis vniuersalia sunt magis nota ⁊ faciliora ſm simplicē apprehensionē. constat enim ꝙ simplex apprehēsio diffinitiuaꝫ cognitionē importat ⁊c̄. ℭ Ad hoc dī ꝙ ſm duplicēꝫ ordinem itellectualis cognitionis. s. ſm se: ⁊ quo ad nos: dupliciter loqui possumus de ordine ꝓcedendi. Si loquamur ſm ordinem nature ⁊ doctrine ſm se: sic oportet ab vniuersaliorib⁹ inchoare: vt pͥma obiectio ꝯcludit: ⁊ Aristoteles in auctoritate adducta dicit. Si aūt sermo sit ſm ordinē nostre inuestigationis: sic oportet a minus vniuersalibus ascēdere ad magis vniuersalia: qm̄ vnitas min⁹ vniuersalium (vt in littera dī) facilius inuenit̄: dum non opꝫ per tot vagari: ⁊ minus equiuocatiōis iteruenit ⁊c̄. vnde pͥmus ordo ex difficilioribus procedit: ꝓpter qd̄ liber physicorum qui primus est in philosophia naturali valde difficile itelligit̄. ⁊ lōge difficilius inuētus fuit ⁊c̄. Ordo autē secundus ex facilioib⁹ ꝓcedit ⁊ eum hic tradit Aristo. pͥmi tamē nō oblitus. Duos. n. modos venandi qd̄ qd est docuit. pͥmus quoꝝ: ſm ordinem nature ꝓcedit a suꝑioribus diuidēs. ⁊ nihil vsqꝫ ad athoma pretermittens. Scd̄s aūt a nobis incipit: ⁊ a posteriorib⁹ in priora procedit. ex minus cōmunib⁹ magis cōia querēs. vnde fit vt ille doctrinali ꝓcessui magis seruiat: hic inuestigatiuo. ℭ Ad id ergo qd̄ obijcit̄ de impossibilitate dicit̄ ꝙ (sicut in p̄ dcm̄ fuit) cōparatio inter vl'e ⁊ minus vl'e non est accipiēda inter ea: vt vnuꝫ claudit̄ in reliquo: qm̄ eēt fatua talis comparatio: sed distincta sunt formaliter iter se. Unde cum hic fiat cōparatio inter ea ſm facilitatē diffiniendi: non dicit̄: facilius est diffinire minus cōmune: q̄ꝫ magis cōmune: accipiēdo minus cōmune vt icludit in se cōmunius ⁊ aliqd plus: sed dī ꝙ facilius est diffinire minus cōmune formal'r sumptum ⁊c̄. ⁊ hoc est verū: vt probatum fuit. Et si instet̄ ꝯtra hoc: q2 in minus cōmuni etiā formal'r sumpto includit̄ cōmunius: qm̄ inferius nō abstrahit a superiori. homo enim nō pōt intelligi sine aiali. ℭ Rn̄det̄ ꝙ q2 minus cōmune formal'r sumptuꝫ hoc in loco nihil aliud vocat̄ nisi ipsum iferius ſm suum differētialem ꝯceptum: ſm quē constat ꝙ nō includit formaliter supius: ideo falsum est in ꝓposito quod assumit̄ instando. Potest quoqꝫ distinguēdo dici: ꝙ iferius pōt dupliciter sumi formal'r. vno mō ſm totuꝫ id qd̄ formaliter est. ⁊ sic includit supius formaliter: qm̄ qd̄ quid est superioris est qd̄ qd est inferioris: lꝫ non ꝯuertibil'r. vt in cap̄ 3° huius scdi dictum est. ⁊ sic modo non accipit̄ inferius formaliter. Alio mō ſm id quo formal'r constituit̄. ⁊ distinguitur etiam a supiori: ⁊ sic non icludit superius: qm̄ sic accipit̄ ſm differētialem ꝯceptum qui expers est generis formal'r: vt in 4° topicoꝝ dicit̄. ⁊ hoc modo loquitur hic de minus cōmuni: vt ex textu ꝯuincit̄. Tum qm̄ comparationē Aristoteles facit inter vl'e: ⁊ minus vl'e. cōparatio aūt ſm ea in qbus distinguunt̄ itelligēda est. Tum qm̄ id vnum in quo cōicant singularia: diffinitionē dicit eē. constat aūt ꝙ ex ꝓcessu ex singularib⁹: seu minus cōibus: puta hō ⁊ illustrissimo di magnanimis: si veniat̄ in vnuꝫ in oibus magnanimis: illud vnum nihil aliud est q̄ꝫ ꝓpa dīa magnanimitatis: siue aliqd circūloquens illam differētiam. ⁊ tūc sistit ꝓcessus: qm̄ tunc dicit Aristo. haberi rationē. Claruꝫ est aūt ꝙ gn̄a magnanimitatis adhuc inuestigāda remanēt. ⁊ magna est difficultas ad venādū illa: qm̄ vl'iora sunt. vt in textu dī ⁊c̄. ℭ Ad id qd̄ iducit̄ ex pͥmo physi. dicit̄ ꝙ Aristoteles loqtur ibi de processu doctrinali ſm se. hic autē quo ad nos. ℭ Ad vltimū qd̄ ex. s. Tho. adducit̄ dicitur ꝙ per simplicē apprehensio-

nem

Marginalia: T.c. — Lec. 2 medi — capi. 21. cc. mc. — Cap. 2 — Cap. 3 — T.c. 4

nem intelligitur apprehēsio terminoꝝ. ꝛ non apprehensio quiditatiua perfecte: vt ibidē declarabit᷑. Quoniam verba illa non facile omnibus patent ꝛc̄.

mer. c. 5. Tho. lec. 2.

Circa determinationē factam in hoc cap̄lo occurrit dubium: q̄m in ꝓhemio de aīa ab Auerroi Alberto ꝛ s. Thoma: attribuit᷑ Aristoteli. ꝙ via venandi qd̄ qd est sit via ꝯpositiua. Platoni aūt via diuisiua. Hippocrati ṽo via demr̄atiua. In hoc autē cap̄ vbi determinat᷑ difficultas hec: nō appet Aristotelem ponē viam cōpositiuam venātem qd̄ qd est: nec apparet ꝙ reprehēdat viam diuisiuā: ſʒ potius ꝙ ipſaꝫ magnificet ꝛ amplectet᷑.

Co. 18. Q̄ñ ergo hec simul stant ꝛc̄. ¶ Ad h̄ dr̄ ſm Auerroim ꝙ via posita in 2ª ꝯne ꝛ ab ipso exposita est via cōpositiua. Accipiunt᷑ siquidem quatuor vie ex hoc cap̄lo ducētes ad quod qd est ꝓma ponit᷑ in ꝓª ꝯne. ſcḋa in 2ª. tertia a 3ª vſqꝫ ad sextā iclusiue. 4ª in 7ª. ꝛ ꝓª qdē subiecti qd̄ qd est venat᷑. 2ª autē spēi subalterne. 3ª simpl'r ipsum qd̄ qd est. 4ª passionis. Sed si hec vera sunt q̄ño ſcḋa via est via cōpositiua: ꝑ quam Arist. differt a ceteris. illa nāqꝫ methodus nō ducit ſm eos nisi ad spēꝫ subalternā: ꝛ insufficiēs est ſm Auerroim ꝛc̄. ¶ Aliter ḡ dr̄. ꝙ vltima via est quā Aristo. docuit. ꝛ hec ꝯpositiua ꝛ adunatiua est: q̄m a mˡtitudine inchoat ꝛ adunando ascēdit. ¶ Sed ꝯtra h̄ est q̄m vltima methodus nō est methodus simpl'r: sed quo ad nos. Questio aūt de mō venādi qd̄ qd est: questio est de ꝓcessu simpl'r. Ideo dicēduꝫ mihi videt᷑ ꝙ via posita in 2ª ꝯne cum ꝯditionibus suis vſqꝫ ad sextā inclusiue: est via cōpositiua quā ponit Aristoteles. Ad cuius euidentiam reducēda sunt ad memoriā supius dicta: examinauit supius Aristoteles quanta sit vis demr̄atiui ꝓcessus ad h̄ndum qd̄ qd est: ꝛ vt patuit, nec total'r reprobauit: nec total'r approbauit. ꝛ sic opinionē Hippocratis ꝯtrāsiuimus. Examinauit quoqꝫ quāte efficacie sit ꝓcessus diuisiuus: ꝛ determinauit ꝙ ad syllogiçādū inutilis est. ꝛ ꝑ hoc arbitror eum discussisse Platonis opinionēꝫ: saltem ſm sonū verboꝝ: vt alibi ꝯsuenit. Cōcludit tandē in hoc cap̄ ꝙ ꝯgrua via ad venādum qd̄ qd est: ꝓcessus est diuisiuus: mō syllogiçādo: q̄ꝛ hoc reprehēdimus: ſʒ colligendo incipiēdo a supremo ḡnē cum ceteris ꝯditionibus dictis. additis regulis ex ꝓblematibꝰ topicis. ꝛ hec est via cōpositiua. Lʒ eniꝫ diuisiua dicat᷑: q̄m a diuisione icipit ꝛ diuidēdo icedat: efficaciam t̄n ex cōpositione sortit᷑: ꝛ nō ex vi diuisionis ꝛc̄. Unde notāter Aristoteles statim post ſcḋam ꝯnem subiūxit ꝙ diuisiones vtiles sunt ad colligēdum qd̄ qd est: non ad demr̄andum. Et sic posuit opinionem suam nō extraneā oino ab alijs: sed vtētem aliquo modo vtraqꝫ illaꝝ: duꝫ huic vie ꝛ diuisiones: ꝛ sylli ſm problemata diuersimode seruiunt ꝛc̄.

T. c. 3.

T. c. 4.

h. 3. s. th. 3. meᵗ

T. c. 15.

¶ De venatione ꝓpter qd ꝛc̄. Cap̄lm. xj.

Et habeamus ꝓposita: eligere oportet decisiones ꝛ diuisiones: sic autēꝫ eligere subiectum genus cōe oium: vt si animalis sint que cōsiderantur: qualia cum aīali insunt: acceptis autem his reliquoꝝ omniuꝫ qualia inhereant: vt si hoc est auis: qualia omnium inhereant aui ꝛ sic semper ꝓximo: manifestum enim est: q̄m habebimus iam dicere ꝓpter quid insunt inherentia his que sunt sub cōmuni: vt propter qd homini aut equo insunt. Sit autem aīal in quo. a: b. autem inherētia omni animali: in quibus autem sunt. c. d. e. sint quedam aīalia: manifestū igitur est propter quid est. b. in. d. propter. a. enim. similiter autēꝫ ꝛ in alijs: ꝛ semꝑ in alijs deorsum eadem ratio est. Nunc quidem igit᷑ ſm ea que sunt assignantur cōmunia nomina dicimus. ¶ Oportet autem non soluꝫ nomina considerare: sed ꝛ si aliquid aliud accipiatur esse cōmune: accipientes siue hoc aliquibꝰ inhereat ꝛ qualia hec sequentur: vt cornua habentia: habere ventres non vtrobiqꝫ esse dentes. Item cornua habere sequitur quedam. Manifestum enim est propter quid in illis: quod dicitur propter id quod cornua habēt. Amplius alius modus est ſm analogiam eligere: vnum eniꝫ accipere non est idem: quod oportet vocare sepion ꝛ spinam ꝛ os: sunt aūt que sequuntur. ꝛ hec tanqꝫ vna natura huiusmodi existēte. ¶ Eadeꝫ aūt ꝓposita sunt que quidem idem medium habēt amplius vt q̄m oīa contrarius status. Hoꝝ aūt quedam genere sunt eadē quecūqꝫ habēt differētias ex quo alioꝝ aut aliter sunt: vt ꝓpter quid echon: aut ꝓpter qd apparet: ꝛ propter qd iris. oīa eniꝫ hec idem propositum sunt genere: oīa eniꝫ repercussio sunt: sed specie altera. Altera autem causa ex eo: ꝙ mediū qd̄ sub altero medio est: differunt propositoꝝ: vt ꝓpter qd nilus finiēte mense: magis fluit: propter id qd̄ vernior finiens mensis: propter quid autem vernior finiens mensis: quoniam luna deficit. hec quidem enim sic se habent adinuicem.

T. c. 23.

T. c. 24.

¶ Summa huius capituli hec est.

Regl'a. Abēdum ꝓpter qd. Opꝫ decisiones diuisionesqꝫ eligē: ꝛ genus subiectum cōmune oium: ꝛ qualia insunt oi generi ꝛc̄. deinde reliquoꝝ ꝓmo q̄lis inhereant: ꝛ sic semꝑ ꝓximo ꝛc̄. declarat᷑ q̄m sic manifestum fit ꝓpter qd talia inhereant his que sunt sub illo cōmuni. vt pꝫ in terminis. b. ꝓmo. c. d. e. vltimis. ꝛ. a. medio applicatis ad propria animalis. quedam aīalia ꝛ animal ꝛc̄.

Regl'a. ¶ Oportet nō solum in his considerare ꝓpter qd. Sed ꝛ si aliud aliqd̄ accipiat᷑ esse cōmune. ꝛ accipe. quibꝰ illud inhereat: ꝛ qualis hec sequant᷑. declaratur exemplariter ad cornutum esse sequitur habere duos ventres ꝛ carere dentibus superioribus. inuenitur autem in boue: ꝛ hirco: declaratur: quoniam sic manifestum fit propter quid illis hec insunt: puta propter cornua ꝛc̄.

Regl'a. ¶ Opꝫ aliq̄ñ analogum ꝓpter qd eligē. ꝓbat᷑ a ꝓori: q̄m quedam sunt que sequunt᷑ analoga: tanqꝫ si eoꝝ nā vna: vt sepion: spinā ꝛ os: vnū nō sunt: ꝛ ea quedā sequuntur.

ꝓpō. ¶ Eadem problemata sunt: que idem habent medium: vt puta antiparistesim.

Diuisio ¶ Horum quedam habent idem medium genere: ꝛ differunt specie: vt propter quid echon. idolum in speculo: ꝛ iris ꝛc̄. ꝓpter repercussionem diuersaꝝ specierūꝫ. Quedā habēt medium subalternum. vt propter quid nilus magis fluit in fine lune: quia vernior est finis. propter qd autem vernior: quia luna deficit ꝛc̄.

¶ Series autem hec est.

Intendens tradē modum inuestigādi ꝓpter qd: duo facit. p̄ tres regulas dat: quaꝝ pma propter qd vniuocū genus noiatum inuestigaꝛ. 2ª vo vniuocū non tñ eēntiale genus: aut noiatum in ꝓpter qd inuenit. 3ª aūt non semp qd vniuocū ꝓpter qd recurrendum fore dicet. 2° nō eē semp in diuersis diuersum ꝓpter qd ingrēdum: sed quādoq3 idē: diuersimode tñ in diuersis docet vnica ꝓpositione ꝛ diuersione ꝛc̄.

Scot. ¶ Ex tertia regula habes scotista vnde errorē tuū deprehendas: dum putas ideo oportere ens ꝛ alios terminos metaphicales eē vniuocos: vt possint de eis ꝛ ex eis demrationes fieri: aliter oia in equoco ꝯstitui. Ecce textus Aristo. expresse dicens ꝙ analoga media sumenda quicq3 sunt: que l3 vniuoca nō sint: sequuntur tamen ea quedā ac si essent vniuoca: vt patet in spina ꝛc̄.

¶ De tribus qōnib9 circa ꝓpꝛ qd. Cap. xvj.

t.c.25. E causa autē ꝛ cuius causa: dubitabit aliqs. nunqd quando est causatū ꝛ causa est: vt si folia fluant: aut deficit luna: ꝛ causa deficiendi: ꝛ folia cadendi erūt: vt si huiusmodi est lata habere folia: deficiendi aūt terram in medio esse. Si. n. non alia aliqua erit causa ipsoꝝ. Si vo causa simul sit ꝛ causatum: vt si in medio terra est deficit: aut si latū est folium: folia fluunt. Si autē sic est simul vtiq3 erūt. Et sic demonstraꝛ per altera. Sit enim folia fluere in quo. a. latū aūt folium in quo. b. vitis vo in quo. c. sic igiꝛ in b. est. a. omne enī latum foliū folio fluit: causa aūt est. b. medium. sed ꝛ qm̄ latis folys vitis sit: est ꝓpter id qd̄ folio fluit demonstrare. Sit d. qdem enim latum foliū. e. aūt folio fluere. vitis vo in quo. z. in. z. igiꝛ est. e. folio fluit oīs vitis in. e. aut enim. d. omne enim folio fluens latum est folium: oīs ergo vitis latum folium est. Causa autem est folio fluere. sic aūt non cōtingit causas esse adinuicē. causa enī prius est eo cuius est causa. ꝛ deficiendi qdem causa est in medio terraꝫ esse. Eius aūt qd̄ est in medio terram nō est deficere. Si igiꝛ per cām demōstratio propter qd est. Si aūt non per causam ipsius qa quoniam qdem in medio est cognouit: ꝓpter qd autē nō. ꝙ aūt non deficere causa sit in medio esse. hoc deficiendi manifestum est. In rōne enim ipsius deficere inest quod in medio est. q̄re manifestum ꝙ per hoc illud cognosciꝛ sed non hoc per illud. Aut contingit vnius plures causas esse. sed nāq3 si est idē de pluribus primis predicari sit. a. in. b. p̄mo existens: ꝛ in. c. alio primo: ꝛ hoc sit in. d. e. erit itaq3. a. in. d. e. causa autē in. d. qdem. b. in. e. autem. c. q̄re cum causa sit necesse est rem esse. Re autem existente: non necesse esse omne qd̄ cūq3 fuerit causa: sed cām qdē necesse est esse: non tñ oēm. Aut si semper vniuersale ꝓpositum est: ꝛ causa totum qōdam ꝛ cuius est causa vl'iter: vt folio fluere in toto quodam determinatum est: ꝛ si species illius sint: ꝛ igiꝛ vl'r: aut plantis: aut hmōi plātis. Quare ꝛ mediū eq̄le opꝫ esse in his: ꝛ cuius est causa ꝛ conuerti: vt ꝓpter qd arbores folio fluunt. Si igitur ꝓpter ꝯdēsationem humidi fiunt arboꝛ: oportet esse ꝯdēsationem: sed qꝛ condensatio est nō in quolibet: sed in arbore folio fluere. Quare medium eq̄le oportet esse densitatem. Utrū autem ꝯtingat non eandē cām esse eiusdem in oībus: sed alteraꝫ: aut non. aut siqdem per se demōstratum est: aut nō. sed s̄m signum: aut per accidēs: non pōt aūt esse: ratio enī vltimi medium est. si vo nō sic est: ꝯtingit. Est autē ꝛ cuius est causa in quo ꝯsiderare s̄m accidēs: non tñ videtur ꝓposita esse. si aūt nō simil'r se habebit medium siqdem equocum. equocū erit medium. Si vo vt in genere sit sil'r se habebit: vt ꝓpter qd cōmutabiliter analogum. Alia enim causa est in numeris ꝛ in lineis ꝛ eadem: inq̄ztum qdem enim linea est non est eadem. inq̄ztum aūt habens augmētum hmōi eadem: sicut in oībus. Similem aūt esse colorem coloꝛi: ꝛ figurā figure aliam esse. equocū enim est simile in oībus. hic qdē enim fortassis est s̄m analogiam habere latera ꝛ eq̄les angulos. in coloribus aūt sensum vnum eē: aut aliud aliqd huiusmodi. Scdm̄ aūt analogiaꝫ eedem sunt: ꝛ mediū habebit se s̄m analogiā. Habent aūt sic cōsequi causam adinuicē. ꝛ cuius est causa. ꝛ in quo est causa. vnumqōq3 quidem accipiēti. ꝛ cuius causa in plus vt in quatuoꝛ eq̄les eo qui extra in plus sunt q̄z in triāgulis aut q̄drangulis. oībus autem in eque. Quecunq3 enim quatuoꝛ rectis eq̄les exteriores ꝛ medium simil'r. Est autē medium. ratio pmi extremi. ꝓpter qd̄ oēs scientie per diffinitionem fiunt. vt folio fluere simul seqtur vitem: ꝛ excedit ficū. sed non oīa sed eq̄lium. si itaq3 accipiat aliqs p̄mum mediū. ratio fluēdi folia est. erit enim primū in altero mediū: qm̄ oīs huiusmodi sunt. Sit huius mediū ꝙ succus dēsaꝛ. aut aliqd aliud huiusmodi. qd est aūt folio fluere densari in contactu seminis succum. In figuris aūt sic assignabit querētibus ꝯsecutionem esse cause ꝛ cuius est causa. Sic enim. a. qdem in. b. oī. b. aūt in vnoquoq3 eoꝝ que sūt. d. in plus aūt. b. qdē igiꝛ vl'r vtiq3 in ipsis erit. d. hoc aūt dico vl'e qd̄ nō ꝯuertiꝛ;

omnia

oia autem ꝯuertunť ⁊ excedunt. In ipsis igiť ex causa ipsius. a. b. est: opꝫ itaqꝫ. a. in plus ꝙꝫ b. extendi. si vo non: quid magis erunt causa hec illius. Si ergo in oibꝰ. c. est. a. erunt aliqđ vnum: illa oia aliud. a. b. si enim non. qũo erit dicere: qm̃ in quo est. c. sit. a. omni: in quo aũt a. non omni insit. c. propter qđ enim erit aliq̃ causa: vt. a. sit in oibus. c. Si itaqꝫ que sunt. d. erunt aliquod vnum ꝯsiderari opꝫ. ⁊ sit. c. Cõtingit igitur ⁊ plures causas esse eiusdem: sed non eiusdem specie: vt longe vite eẽ q̃drupedia causa est: non habere choleram: volatilia aũt sicca eẽ aut aliqua alia. Si aũt in athomuz non statim veniunt: non soluz vnum mediuz est: sed plura ⁊ cause plures sunt. Equalis est causa mediorum: que ad vlẽ primum est: aut que ad singulare singularissimum: manifestũ igitur est ꝙ magis proxime vnicuiqꝫ proxima est causa. Primum quidem sub vniuersali esse hec est causa: vt in. d. quod est. c. ipsius. b. causa est in. d. quidem igitur esse. c. causa est ipsius. a. in. c. aũt. b. in hoc aũt eadem est. ¶ De syllogismo ⁊ demonstratione qđ vnũqđqꝫ sit ⁊ qũo sit manifestum est: similiter aũt ⁊ de scia demonstratiua: idem enim est.

Summa huius capituli hec est.

Unquid cuꝫ est causatum. ⁊ cã est: vt si folia fluant sit bře lata folia: ⁊ si luna deficit: sit interpositio terre.

¶ Cã ⁊ causatum simul sunt. ꝓbať dupl'r. p̃ qꝛ si cã assumpta non sequiť ad effectũ opꝫ illius causati eẽ aliquã aliaꝫ cãm: siue cã ⁊ causatũ sint sil'r vt eclipsis. ⁊ interpõ. siue nõ vt lata folia ⁊ fluẽ. Si aũt sic est simul vtiqꝫ erũt. Scđo qꝛ demõstrãt se inuicẽ: vt pꝫ in terminis. a. p̃. c. 3°. ⁊ b. medio applicatꝭ ad fluxuꝫ folioꝝ vitem: ⁊ latũ foliuꝫ. ꝙ cã demõstrat effectum. ⁊ in terminis. d. p̃. 3. 3°. ⁊ e. medio applicatis: ad latum folium. vitem. ⁊ fluxum folij. ꝙ effectus demonstret causam.

¶ Demr̃ationuꝫ dictaꝝ altera est per cãm ⁊ pp qđ. altera aũt p nõ cãm. ⁊ qꝛ. ꝓbať a p̃ori: qm̃ nõ ꝯtingit illa duo media eẽ ad inuicẽ cãs: qm̃ cã p̃or est eo cuiꝰ est cã. ⁊ alterum eoꝝ est alterius cã: qm̃ in diffinitione illiꝰ cadit. Declaratur exẽplariter. in eclipsi lune ⁊ interpõne terre.

¶ Si ꝯtingit vnius plures causas esse: ad cãm necio sequtur effectus: ex effectu aũt non ꝯcludiť cã certa: sꝫ cã hec vel illa ⁊c̃. Declarať añcedens. Si ꝯtingat idem de pluribus p̃mis p̃dicari. vt. a. de. b. ⁊ c. p̃mis subiectis. ⁊. d. sub b. ⁊ e. sub. c. liquet siquidem tunc. ꝙ. b. ⁊ c. sunt due cãe quare. a. insit vltimis. s. d. ⁊ e.

¶ Si aũt semper vlẽ ꝓpositũ est: ⁊ cã totum qđdã est. ⁊ effectus vl'r sumiť. nece est medium ⁊ effectum eq̃lia esse ⁊ conuerti. declarať exemplariter in fluxu folij vt effectu: ⁊ densitate in arbore. vt causa vl'r: ⁊ tali planta: vt s̃bo ⁊c̃.

¶ Utrum aũt ꝯtingat eiusdem effectus: non eandem cãm in omnibus: sed diuersas esse: aut non.

¶ Q̃n demr̃atur per se: nõ ꝯtingit eiusdem esse diuersas causas in oibus. ꝓbatur a p̃ori: qm̃ rõ vltimi est mediũ.

¶ Quando demr̃atur 2um signum aut accidens: contingit eiusdem esse diuersas causas ⁊c̃.

¶ Cõtingit cãm ⁊ effectũ: ⁊ in q̃ s̃m accñs ꝯsiderare nõ tñ videnť ꝓposita esse vel imo videnť ꝓblemata esse ⁊c̃.

¶ Si nihil interuenit per accñs: sil'r se habebit mediũ cuꝫ eo cuius est medium: ita ꝙ equiuoci equocum ⁊ generici genericum: ⁊ analogi analoguꝫ mediũ erit. Declarať exemplariter: ⁊ p̃mo quo ad generica: incõmutata ꝓportione ⁊ lineis ⁊ numeris ⁊c̃. 2° quo ad equoca in similitudine inter figuras inter se: ⁊ colores inter se.

¶ Causa: ⁊ effectus: ⁊ s̃bm ita se habent s̃m ꝯñtiam ꝙ particulariter acceptis s̃bo ⁊ causa in plus est effectus ꝙꝫ s̃bm ⁊ causa ⁊c̃. vl'r aũt sumptis. oia equalia sunt. Declarať p̃ in habere angulos extrinsecos equales 4or rectis: vt effectu: ⁊ triangulo ⁊ quadrangulo: vt particularibus subiectis ⁊ oibus talibus ⁊ vli subiecto ⁊ medio seu causa vli. ⁊ quo ad causam ꝓbatur: qm̃ medium est ratio primi termini. ex quo oẽs sciencie sunt per diffinitiones ⁊c̃. declaratur iterum. in nãlibus in fluxu folij: vt effectu sicu. ⁊ vite. vt particularibus subiectis oibus talibus. vt vli subo ⁊ ratione primi termini. vt vniuersali medio per qđ inest oibus. puta seminis succi densatione in ꝯtactu ⁊c̃. 3° declaratur p̃m ordinando formam syllogisticaꝫ. assumpto effectu cõi. ⁊ causis spãlibus. ⁊ subiectis particularibus illum effectuꝫ particularibus diuersis inter se ꝓp illas spãles causas: in terminis gñalibus. a. effectu. b. causa speciali. ⁊ d. subiecto particulari. ⁊ ex alia parte. c. altera cã speciali. ⁊ e. subiecto altero particulari applicatis ac tñ alia. s. longam vitam respectu modice cholere ⁊ q̃drupedum. ex alia parte respectu siccitatis: ⁊ volatilium.

¶ Cõtingit igiť plures cãs eẽ eiusdẽ. sꝫ nõ eiusdeꝫ specie.

¶ Si non statim in athomum venitur: sed plura media ⁊ cause occurrunt eiusdem. Qualis est causa medioꝝ. ꝓxima vniuersali: aut proxima singulari.

¶ Magis ꝓxima vnicuiqꝫ causa sumẽda est. ꝓbať a p̃ori: qm̃ hec est p̃mo causa ꝙ illud sit sub vli ⁊c̃. declaratur in terminis. a. p̃. b. 2°. c. 3°. d. 4°. icoãdo eniꝫ ab vltimo ⁊c̃. ⁊ gradatim ascendendo. semper causa proxima preinuetitur vsqꝫ ad athomum: seu immediatum ⁊c̃.

¶ Series autem hec est.

Intendens terminare tractatum de ipso ꝓpter quid. Tria facit s̃m tres questiones quas mouet ⁊ determinat. sed qm̃ p̃a ⁊ 2a se intersecant. attendendum est: ꝙ sic procedit. mota p̃a questione: duas rationes adducit ad partem affirmatiuam. ⁊ d̃riam subdit inter assumptos processus in 2a. ratione vel in ideꝫ redit: inter ꝯñtias determinatas. Deinde sub disiunctione duabus ꝯ̃nibus rñdendo qõni mote eius cathegoricam soloñem ex alia qõne dependere ex ipsis ꝯ̃nibus ostẽdit. Sicqꝫ ad 2am qõnem ꝓperat. ⁊ mote statim duabus ꝯ̃nibus rñdet. subdens declarationes earum p̃postero ordine. ⁊ sic reuertitur ad p̃am qõnem. ⁊ vnica illi ꝯ̃ne: plures partes habente satisfacit. multipl'r declarando eam ⁊c̃. Et tandem 3am ꝯ̃nem correlarie deductam rñsioni ad 2am questionem addit ⁊c̃. postremo 3am mouet qõnẽ. ⁊ illi statim satisfacit. vnica conclusione ⁊c̃. ⁊ epilogat ⁊c̃.

Circa p̃am rationem aduerte ꝙ textus sñiam quam in sũma posuimus exp̃sse bꝫ ⁊ valde ꝯformis est titulo questionis. ꝓp qđ a'ictas forte translationis causa fuit ꝙ expositoribus ꝯformis nõ sit. Differt siquidem ratio posita ab interpretatione alioꝝ in hoc ꝙ nos assumpsimus consequentiaꝫ p̃am absqꝫ probatione. eo ꝙ verba illa. s. causa ⁊ causatum sint simul vt ad explanandum cõsequentiaꝫ ꝙ vniuersaliter sermo sit inducuntur. ab alijs autem ad probandum consequentiam inducuntur. Consentaneam aũt nostram interpretationem qõni esse duximus. Tum qꝛ textus noster ⁊ Boetij expresse ita bꝫ. sine

Decl'a 2e ꝯ̃nis

Decl'a p̃me

p̃a qõ

ꝓ ppte

Diia

ꝯ̃nes rñ sue ꝯdi tionalr qõni

2a qõ

ꝯ̃nes rñ sue 2e q̃ qõni

ꝯ̃ rñsiua p̃e qõni

3a ꝯ̃ pro 2a qõne

3a qõ ꝯ̃ rñsiua

causa sit simul ⁊ causatum: vt si in medio est terra defi-
cit. aut si latum folium est folia fluūt. ex qbus ꝟbis pꝫ.
ꝙ dicit: siue cā ⁊ causatum simul sint. vt interpositio ⁊ de
fectus: siue nō: vt latum foliū: ⁊ fluxus. Tum qm̄ sic itel-
lecto vt exposuimus nos: titulus qōnis ab ipsomet Ari-
stotele explanatus inuenitur. ⁊ dubium qd̄ posteriores
innuasit. an. s. cum hic querit̄ si est causatum: sit cā. intelli-
gatur de simultate tp̄is. an de simultate cōsecutionis ab
ipso Aristotele solutum accipit̄ in illis ꝟbis. Perspicuū
siquidem fit. ꝙ de simultate ꝯsecutionis questio est. ex eo
qd̄ dr̄: ꝙ siue cā ⁊ causatum simul sint vt interpositio ⁊c̄.
siue nō. vt latum folium ⁊c̄. ꝯsistit igit̄ vis p̄ˀrōnis in hoc
ꝙ si ad. b. effectum nō sequit̄. a. cā siue simul tpe siue pus
op̄z ipsius. b. alteram eē cām q̄z. a. ⁊ hec ꝯn̄ia est manife
sta ex eo ꝙ nullus effectus est ad quem nō sequat̄ cā ali-
qua ⁊c̄. ⁊ si sic est. s. ꝙ sit altera cā: erunt vtiq̄z simul effe-
ctus ⁊ causa: lꝫ nō recte sequat̄: erunt vtiq̄z simul effectus
⁊ causa hec: nec inconuenit nihil plus ꝯcludi per hāc rō
nem qm̄ inuestigando ꝓceditur paulatim ad veritatem
a cōioribus ⁊c̄. ad specialia. quo sequens rō ducit ⁊c̄. vl̄.
Si aūt sic est. s. ꝙ illa assumpta est vera. scꝫ sola cā simul
vtiq̄z erunt effectus: ⁊ cā hec. Nec putet aliquis hec dcā
esse vt non imitemur. S. Tho. expositionem. sed qm̄ tex
tum eius non habeo. ⁊ nostrum in hac parte forte melio
rem saluare volumus: ab ipsius sn̄ia nō discrepātes: qm̄
talem esse qōnis titulum. ipse expresse dicit: explicans ꝙ
Aristoteles tacuit. s. ꝙ de mutua consecutione qō agitur
an. s. ad effectum causa. ⁊ econuerso sequatur ⁊c̄.

Circa responsiuas ꝯnea aduertēda sunt tria. Primuꝫ
est ꝙ Aristoteles sm̄ veritatem disiunctiue eas
format vt pꝫ per ꝓpositam cuilibet earum notam disiun
ctionis aut: sed qm̄ veritas illius disiunctiue: vsq̄z ad se-
quentem qōnem pendet. ⁊ ab Aristotele p̄ˀ pars ex q̄daꝫ
ꝯditionali declarat̄. ⁊ sm̄ veritatem ꝯditionalibus quas
nos formauimus equalet. ideo ad faciliorē pceptionē cō
ditionales fecimus. nec pp̄ hoc. S. Tho. aduersamur di
centi Aristotelem determinare qōneꝫ his ꝯnibꝰ. Ipse. n.
ideo hoc dixit qm̄ vt ex dicēdis patebit. vtraq̄z disiuncti-
ue pars vera est. ⁊ ipsa decisio est qōnis: nos: aūt decisam
qōnem nō esse dicimus: qm̄ veritas disiunctiue ex sequē
ti dependet qōne ⁊c̄. ¶ Scōm est ꝙ ꝯditionalis illa. s. si
contingit ideꝫ de pluribus p̄mis p̄dicari: assumpta ad de
clarationem p̄ˀ ꝯnis pōt dupl'r intelligi. Uno mō de p̄di-
catione per se in 2ᵒ mō pseitatis: ⁊ sic illiꝰ cathegorica est
impossibilis: qm̄ q̄libet passio hꝫ vnum tm̄ p̄ sbm̄ qd̄ po
nitur in eiꝰ diffōne. ꝯditionalis tn̄ ipsa est vera: vt patet:
Alio mō itelligi pōt de p̄dicatione eēntiali in p̄ mō. ⁊ sic
nō solum ꝯditionalis: sꝫ cathegorica illa vera est: aial. n.
⁊ sil'r oē genus: de pluribus p̄dicat̄ imediate ⁊c̄. Multū
aūt interest quo istoꝝ modoꝝ accipiant̄ ꝟba Aristotelis
qm̄ vt ex sequentibus appet ipse intēdit per p̄ᵃᵐ ꝯnē per
uenire ad hanc decisionem. ꝙ qꝛ ꝯtingit vnius effectus
esse plures cās partiales seu sp̄āles. ideo cum de illis ser
mo est. dꝛ̄ ꝙ ad cām sequit̄ effectus ⁊ ad effectuꝫ non se-
quitur cā determinata ⁊c̄. huic aūt intētioni p̄ˀ expositio
exēplariter deseruit. ⁊ nō assertiue: qm̄ falsuꝫ assumit ⁊c̄.
2ᵃ ꝟo expositio assertiue opitulat̄: qm̄ iter media gn̄a seu
dr̄ie sunt cāe seu rōnes: ꝙ superiꝰ inferioribus insit: ⁊ qd̄
libet eoꝝ insit ipsum genus. ad ip̄m aūt nullum eoꝝ de
terminate sequit̄: sed interminate hoc vel illō ⁊c̄. ¶ Ter
tium aduertendum est. ꝙ vt mēbra istius disiunctiue seu
ꝯditionalis rn̄sionis: et opposito distincta: ⁊ eiuanta q̄si
tum accipiamus. ly vl'e ꝓpositum. in 2ᵃ ꝯne positu ꝓ ꝯne
seu ꝓblemate quesito exponi pōt. ⁊ nō de quacūq̄z vl'ita-
te: sed ea sm̄ quam demonstratio vl'is differt a particula
ri (vt in p̄ liᵒ dcm̄ est) ita ꝙ mēbra diuisionis sunt. ꝙ quesi

e.21. tc.
t.c. 39.

ta aut sunt p̄ticularia: aut vl'ia: ⁊ sub aliis ꝟbis: aut hn̄t
plures cās: aut vnam. ⁊ sic exponēdo totum residuuꝫ cō
clusionis declāratio ⁊ dearticulatio est añdicti. Pōt quoq̄z
exponi pro subiecto ipsius quesiti ⁊ vl'itate eadem. ⁊ sic
non expositiue reliqua addita sunt. sed vt oīa enumera-
rentur: sbm̄. s. causa. ⁊ effectus que ad demonstrationem
concurrunt: ⁊ vl'ia proponerent̄: habenturq̄z nihilomi-
nus membra diffinitionis opposita. vt prius ⁊c̄.

Circa scōe qōnis titulum dubitat̄. qd intelligat Ari-
stoteles noie cause. an. s. cām in essendo. an cō-
muniter cām siue in essendo siue in inferendo. Est aūt rō
dubitandi hincinde ex multis. Considerantibus. n. diui-
sionem factam in textu rn̄dendo huic qōni. apparet cām
cōiter sumi: qꝛ distinguit̄ in cā in per se: ⁊ sm̄ signum seu
accidens. ꝯstat aūt ꝙ signum cā non est nisi illatiua. Am
plius dum in textu ordinat̄ in figuris ꝯsecutio cāe ⁊ effe
ctus expresse dꝛ̄ ꝙ si medium ⁊ p̄ᵐ essent ꝯuertibilia. non
esset maior rō quare mediū esset causa p̄mi magis q̄z eꝯ:
ex quo euidenter apparet. ꝙ de causa illatiua sermo est:
de tali nāq̄z verificat̄: ꝙ duoꝝ ꝯuertibilium: neutruꝫ ma
gis altero causa est: ⁊ de cā in essendo falsum est: qm̄ sbm̄
est causa sue passionis. ⁊ non eꝯ ⁊c̄. ¶ Amplius de cau-
sa in essendo (in p̄ liᵒ) dcm̄ est ꝙ augentur demonstratio-
nes non per media: vt quid ergo iteruꝫ de hoc dubitan-
dum est. ¶ Intuentibus aūt tractatus rōnem ꝙ de cā in
essendo sermo tm̄ fit videtur. Tum qm̄ intentio presen-
tis negocij est de ipso pp̄ quid. ⁊ in littera expresse exclu
ditur ab ordine demonstrationum pp̄ quid demonstra-
tio ab effectu etiam ꝯuertibili. vt pꝫ. Tum qm̄ hec que-
stio ad perfectionem p̄ˀ qōnis introducta est. vt expresse
ex textus serie liquet adeo vt negare hoc sit proteruire.
constat aūt ꝙ p̄ˀ questio de cā in essendo loquebat̄. ⁊ non
cōiter. Tum qm̄ in toto ꝓcessu huius capituli ⁊ dubitā-
do: ⁊ rn̄dendo: ⁊ exempla ponendo: de causa in essendo
sermo est. Tum qm̄ questio de causa illatiua non est po-
sterioristica: sed ꝓristica. vbi ⁊ determinata est questio il
la determinando ꝯuersionem ꝯnis ad premissas. ⁊ Ari-
stoteles expresse superius ꝯfessus est se circularem syllo
gismum determinasse in anterioribus. i. libro prioꝝ: vt
dicit idem Albertus ⁊c̄. ¶ Ad hoc dubiuꝫ dꝛ̄ ꝙ questio
est de causa in essendo: nec opꝫ aliter ꝓbare: q̄z per rōnes
vltimo adductas. sunt enim efficaces ⁊ rationibus alte-
rius partis facile est respondere. ¶ Ad p̄ᵃᵐ nāq̄z dicitur
ꝙ per ly signum aut accidens: non intellexit effectum sꝫ
causam specialem vt nunc dicetur. ¶ Ad 2ᵃᵐ dicit̄ ꝙ ve-
rum est illa verba oportere intelligi de cā in inferendo: sꝫ
non tm̄. arguit enim ibi a posteriori: vt ibi declarabitur.
¶ Ad 3ᵃᵐ dicitur ꝙ in primo libro determinatum est ꝙ
vniua vna est causa potissima. ⁊ nō simpliciter ꝙ vnius
vna sit causa in essendo. agebatur enim tunc de demōstra
tione sm̄ eius sūmum ⁊c̄. Nunc propter quid declara-
tur cōiter ⁊ in demonstratione vl'i: ⁊ particulari ⁊c̄.

Circa eiusdem qōnis titulum. Aduertendum est ꝙ
adhuc pōt accipi sm̄ duos sensus. Primus sen
sus est: vt inquirat̄ hoc in loco: de cause vnitate ⁊ plura-
litate simpl'r respectu eiusdem effectus: pp̄ demōstratio-
nem in ⁊c̄. ita ꝙ questio sit an ꝯtingat eiusdem effectus
esse cās plures. an vnam tm̄. ⁊ hic sensus est alienus a p̄
senti intentione: lꝫ a cursim studentibus approbetur: pp̄
abbreuiata verba Aristotelis in responsione: ⁊ expositio
rum vnitatem ⁊ pluralitatē causaꝝ hic sonantia. Alius
sensus est: vt inquiratur de vnius ⁊ eiusdem effectus cāe
vnitate ⁊ pluralitate non simpl'r: sꝫ in oibus in quibus
inuenit̄ ille effectus: ita ꝙ nō est questio an vniꝰ effectus
sint plures cause: vel vna tm̄: sed an vnus ⁊ idem effectꝰ
in oibus in quibus inuenit̄ causet̄ ab eadem causa: siue

T.c.29.

vna siue plures cause ad eundem effectum cócurrant: an non ab eadem sed diuersis. & est sermo non de identitate & diuersitate numerali: sed formali &c. Quãta vero sit inter hos sensus differentia: exemplariter manifestatur. Iuxta primum esset qõ: an vnius effectus puta domus sint cause plures an vna tm̃ &c. & tali qõni diceretur q eiusdem effectus sunt plures cause per se in nãlibus: qz mãlis & finalis & formalis &c. Iuxta 2m vero sensum est questio: an talis effectus vnus: puta domus. vbicũq inuenitur: proueniat ab eisdem causis: an a diuersis: puta an domus vbiq habeat pro causa mãli lapides cementum &c. pro formali q̃draturam. pro efficiente artem. pro finali habitationem: an non: sed alicubi domus habeat aliud efficiens: puta nãm vel aliam nãm: puta ferrum &c. Et silr in simplicibus: an habere tres angulos equales &c. proueniat oibus p vnã et cãm: an diuersis per diuersas &c. Et hic sensus est intentus ab Aristotele qui breuiter ex multis declaratur: ne alicui videatur nouus: & insipienter veritatem refutet. Primo hoc patet ex verbis Aristotelis in titulo qõnis. ait enim. vtrum aũt contingat nõ eandem cãm eiusdem in oibus: sed alteram: aut non: vbi ex ly in oibus: & ly eandem: & ly: alteram: liquet qd dicimus: vt cuilibet exercitato facile est deducere. ¶ Scdo ex eo q fm hunc sensum intenta veritas de psecutione cause & effectus inter se habetur. & totus processus Aristotelis clarus valde est. Iuxta pm aũt processus insufficiens & scrupulosus inuenitur: & extorquẽda veritas magis q̃z elicienda ex eo esset. ¶ Tertio qm̃ expsse Aristoteles in 3° õne determinat cõcludendo ex añdictis ad hanc qõnem. q lz vnius effectus contingat esse plures causas non tñ hoc contingit si effectus ille est vnus fm speciem. que cõclusio esset manifeste falsa. si de vnitate & pluralitate causarum absolute loqueretur: qm̃ spẽrum nãlium sunt multe cause per se: & est manifeste vera loquendo de vnitate & pluralitate in oibus: qm̃ sicut effectus est indiuisibilis fm spẽm: ita & cause atbome sunt & eedem in oibus eedem &c. Est aũt valde notandus sensus iste: & pre oculis semper habendus in hoc cap°: qm̃ opz oia intelligere conformiter ad quesitum. Et apparebunt impertinẽtes questiones de vnitate & pluralitate cause hic agitare &c.

Circa cõnes responsiuas huic qõni: notanda sunt 4or. Primum est q Aristoteles nõ distinxit cãm in per se: & per accidens &c. sed diuisit demonstrationem: in demõstrationem per se. & demonstrationem fm signum aut accidẽs. vt pz in litera. quid aũt intelligat per talis diuisionis mẽbra ipsemet declarat in sequentibus duabus propositionibus. ¶ Demõstrationẽ per se vocat: qñ proprium de suo adequato subiecto: per propriam cãm demonstratur merito qm̃ tunc saluantur in demonstratione oẽs modi predicationis per se perfecte. ¶ Demõstrationẽ vero fm accidens vocat qñ aliqd predictorum trium deficit: vt si cã inadequata: vel sbm inadequatum: vel passio inadequata sumatur. hoc. n. intendit in illis verbis. contingit causam & cuius est causa. & in quo fm accñs cõsiderare. Vocatur autem merito demonstratio fm accñs talis demonstratio: eo q est fm aliud & nõ est per se in primo gradu perfecta: quotienscũq enim sbm inadequatum sumitur perfecta sbi modi non nisi per aliud saluatur. & simil'r de passione & causa inadequatis dicendum est. vt ex dictis in p° libro & exemplis hic positis ab Aristotele & S. Tho. pz. vocatur quoq predicta demonstratio fm signum. nõ propterea q per effectum demonstret cãm: qm̃ vt dcm̃ est. pñs sermo est de cã in essendo: sz qz in adequatione supradicta inter terminos non cõplete cognoscitur passio in proprio subiecto: quod demrãtio querit: sz signum eius habetur. sciendo. n. volatilia longe vite esse signum ducens ad notitiam maioris diuturne vite accipimus: siue propria cã assumatur pro medio: qm̃ proprium sbm ex tali processu non scitur sed signum eius: inferius. s. &c. siue per spãlem cãm sciatur: qm̃ tunc nõ per cãm propriam sed per signum cãe proprie scitur passio &c. Eadem ergo demrãtio vocatur fm signum aut accidens diuersis rõnibus. & sic diuisio Aristotelis bimẽbris fm rem est. trimẽbris aũt attentis diuersis rõnibus vni9 membri &c. nec demrãtionem ex his que sunt per accñs posuit nec nouam diuisionem demrãtionis induxit ac si insufficienter in primo libro demonstratio diuisa fuisset. patet enim ex dictis q diuisio ista reducitur ad illam qua distincta est demonstratio in vlẽm & particularẽ. ¶ Secundum notandum est: q lz questio sit de causa & causato: demonstrationem tñ distinguere placuit Aristoteli: eo quia non agitur de causa nisi in ordine ad demonstrationem: ita nihilominus demonstrationem diuisit: vt cause diuisionem imisceret. Accipitur siquidem hinc q causa in essendo est duplex: quedam adequata effectui: & quedam excessa ab effectu: que vocatur causa specialis: & partialis: non eo modo quo quilibet trahentium nauem est causa partialis: per modum partis integralis: qm̃ talis causa partialis non infert effectum: qz non est causa sufficiens. sed potius per modum partis subiectiue: que sufficiens est ad illationem sui totius &c. tales enim de quibus loquimur cause speciales sufficienter singule causant & inferunt effectum: sed nulla earum est vlis seu adequata causa illius: vt in exemplis textus. in mathematicis & nãlibus patet. Sunt aũt he cause signa nõ effectuum sed propriarum causarum. & cause fm accidens: quia cause sunt fm aliud: fm propriam scilicet & adequatam causam ad quam reducuntur. ¶ Tertium notandum ad claritatem doctrine: est sensus ipsarum cõnum. potest enim sensus earum distingui sicut & questionis sensus distinctus est. vt iuxta pm sit sensus q qñ aliquid demonstratur per se. i. per adequatam causam &c. vnicum est medium: & q vnius effect9 vnica est causa per se. i. adequata &c. inadequate vero plures. & hic sensus lz in se aliquo modo verificari possit. vel potius aliqualiter tolerari. recurrendo ad imediationem & perfectionem seu cõplementum causarum. Alienus tñ est ab Aristotelis intentione: vt ex titulo patet: qm̃ nihil refert in hac questione: an vnius effectus sint plures cause vel vna tm̃. ¶ Iuxta 2m aũt sit sensus q qñ aliquid demonstratur per se. mõ exposito eiusdem effectus in oibus eadem est causa: & non est in istis causa illius effect9 altera a causa illius effectus in alijs. Quando vero demonstratur fm accidens modo exposito eiusdem effectus in oibus plures sunt cause & nõ vna & eadem. & hic sensus directe questioni & eius fini satisfacit: qm̃ ex hoc habem9 q duplex est causa (vt diximus) . s. per se. i. adequata: & fm accidens. i. specialis. & si de illa loquamur: vnius effectus in oibus eadem est causa: siue vna siue plures sint ille cause. si aũt de cã speciali fmo fit: nõ est eadem in oibus sed plures in diuersis vt exempla dicta manifestant &c. ¶ Quartum aũt notandum est probatio prime cõnis. s. ratio enim vltimi est medium: nomine siquidẽ vltimi accipi potest ipsa passio que supius & inferius vocatur pm diuersis rationibus: vltimum quidem dici potest: quia in essendo vltimum est: qm̃ effectus est subiecti & medij. Primum aũt dicitur qm̃ pm locum tenet in demonstratione: qm̃ maior extremitas est: & fm hoc quoniam ratio vltimi. i. passionis dicens ipsius ppter quid est medium proprium cõcluditur q eiusdem eadem est in omnibus causa: qm̃ talis passionis ratio vnica est. i. non diuersificatur in diuersis: qm̃ diffinitio cuiusq vnius rei siue genericam: siue specificam: siue analogam habeat vnitatem illam retinet in quibuscunq inuenitur. Potest quoq vltimi nomine subiectum ipsum accipi: quod

p° huius T.c.39.

T.c.14

qr minor extremitas est: vltimū vocat in demōstrationis ordine: respectu p̄mi ꝛ medij. ꝛ fm hoc qr ratio vltimi. i. subiecti est ꝓprium medium ad qō opȝ tādem resoluēdo venire: ꝛ a quo opȝ cōponēdo inchoare: ideo vnius effectus in oībus vna cā ꝯcludit: qm̄ rōne eiusdem subiecti primi ꝛ proprij: in oībus eius passio inuenit. Utrūqȝ aūt horum intelligi absqȝ dissonantia pōt: qm̄ ꝓpositio declaratiua huius p̄ ꝯnis. vtrūqȝ cōprehendit: dicens identitatem effectus ꝛ cause per se semper ꝓportionaliter se comitari ꝛc̄. ita ꝙ si effectus in oībus est vnus specie: causa per se nō queratur eadem gñe. sed specie: si effectus est vnus gñe: causa per se erit vna in oībus generice: ꝛ si effectus est vnus analogia: causa inquiratur vna in oībus analogice ꝛc̄. hec siquidē: ꝛ de diffinitione pp qd passionis: ꝛ de diffinitione subiecti veritatem habent ꝛc̄.

Circa ꝯnem r̄nsiuam p̄me qōnis: aduertēda sunt duo. Primum est. ꝙ ꝯclusio illa tam ex v̄bis textus ꝗȝ ex sensu habet: opȝ siqdē vt v̄b aliter ex textu habeatur sic glosare (accipiēti vnūquodqȝ) idest fm ꝑticularit (ꝛ cā) supple ꝓpria particulari subiecto accepta cuius est causa: idest effectus in plus est: scilicet illis: vel sic: cā ꝛ cuius est causa. idest subiecto fm vnūquodqȝ: idest particulariter acceptis in plus est supple effectus ꝛc̄. Potest aūt dici subiectum cuius est causa: eo ꝙ eius etiam est cā vt in quo sustentat: vel saltem vt in quo causat suum effectum. ꝛ forte vitio scriptoruȝ aut translationis hoc accidit ꝛc̄. sensum enim ꝯnis exempla subdita clare ostēdunt. ꝛ. S. Tho. accepit. Posset aliter formari ꝯclusio. vt Albertus dicit. ꝛ nihilominus eadem sententia rediret. ꝛ textus integer saluaret. ¶ Ad cuius euidentiam sciendū est ꝙ qn̄ aliquis effectus: puta diuturna vita: hȝ vnā cāȝ adequatam: puta tardam passibilitatem: ꝛ diuersas in diuersis in adequatas: puta in quadrupedib⁹ choleraȝ: ꝛ volantibus siccitatem: dupliciter potest fieri demōstratio talis effectus de subiecto particulari. Uno modo per causam adequatam. Alio modo per cām specialem tenentem ex se parte illius ꝑticularis subiecti. Et fm hunc duplicem modum demonstrandi dupliciter formari pōt presens conclusio. Uno qdem modo: sicut formata est: ꝛ tunc accipitur tam subiectum: ꝗȝ causa particulariter: ꝛ vt dictuȝ est verba textus nostri aliqualiter dissona sunt. Alio modo format sic. Causa effectus ꝛ subiectum ita se habent fm ꝯsequentiam: ꝙ vnūquodqȝ accipienti: idest subiecto particulariter accepto: tam effectus ꝗȝ causa in plus est ꝛc̄. ꝛ tunc accipit causa adequata: ꝛ hoc magis consonat verbis textus nec exempla ab hoc aliena sunt sensu. sed vt clare liquet p̄m exemplum fauet huic. Scdm v̄o cum ordinatione in figuris fauet primo sensui. Amplectere igit vtrūqȝ: ꝛ faciliorem habebis ad alia ꝓgressum: ꝛ siue iste siue ille siue vterqȝ accipiat sensus: ꝯsecutionem inuentam: inter causam effectuȝ ꝛ subiectum habebis: ꝙ qr ex eo quod est in plus non sequit qō est in minus: sed eȝ ꝯsecutio ꝯuertibilis erit si tria illa vl'r sumantur: ꝛ ex illa parte deficiet: ex qua aliquid vniuersalius sumetur. siue illud sit causa cum passione siue passio sola: qm̄ tunc particulare sequet vniuersalius ꝛ non eȝ. Et sic patet quid dictum sit ad p̄am qōnem. s. ꝙ cum causatuȝ est: causa est: ꝛ eȝ. si sermo sit de causa per se (modo exposito) qm̄ hanc in oībus in quibus inuenitur effectus ille esse opȝ: qm̄ eadē est in oībus. ꝛ hoc est sumē causam ꝛ effectuȝ vl'r ꝛc̄. Si aūt sit sermo de causa fm accidens: cum causa est: causatum est: sed non eȝ. cum causatū est: talis causa est: sed hec vel illa: qm̄ causa fm accidens nō eadem sed altera in diuersis est: ꝛ hoc est sumere effectuȝ vniuersalem: ꝛ causam particulareȝ ꝛc̄. ¶ Scdm notandum est: ꝙ qr Aristoteles ꝓbans. a. idest effectuȝ in plus extendi ꝗȝ. b. causam specialem illius ex eo ꝓbat: quia si non est in plus non magis. b. erit causa ipsius. a. ꝗȝ eȝ: ꝛ exponitur de causa in inferendo: qm̄ si cōuertibilia eēnt: neutrum alterum magis infert. ex hoc superius arguebatur. ꝙ de causa in inferendo sermo esset. Sed hoc non moueat: qm̄ tripliciter responderi potest. Primo ꝙ subtiliter Aristoteles a posteriori declarauit cām specialem in essendo in minus extendi ꝗȝ suus effectus extendatur: ita ꝙ sermo est semper de causa in essendo ꝛc̄. ꝓcessit enī sic. b. est causa ꝓpria ꝙ. a. effectus cōmunis: sit in. d. particulari subiecto. ergo. a. est in plus ꝗȝ. b. ꝓbat a destructione ꝯsequentis: qm̄ si. a. non esset in plus ꝗȝ. b. sed conuerteretur: nō magis. b. esset cā ꝓpria ꝙ. a. sit in. d. particulari subiecto ꝗȝ eȝ. a. esset causa ꝙ. b. sit in. d. particulari subiectu: qō est ꝯtra hypotesiȝ: tenet ꝯnia ista vl'ima: qm̄ duoꝝ ꝯuertibilium neutrum est magis ꝓpinquum particulari subiecto ꝛc̄. ꝛ ꝯnr neutrum est magis altero causa ꝓpria: ꝙ alterum particulari subiecto insit. ꝛ sic ex hoc ꝯcluditur causam ꝓpriam subiecto particulari ꝙ insit sibi effectus vl'is: esse in minus ipso effectu: ꝛ ꝯnr ex hoc nō habet. ꝙ sermo sit de causa in inferēdo. ¶ Scdo dici potest. ꝙ non incōuenit: ꝙ sermo vltimus sit de causa in inferendo: qm̄ causis specialibus de quibus est sermo ista duo ꝯuertibiliter insunt. s. ꝙ sint cause incōuertibiles in essendo. ꝛ similiter ꝙ sint incōuertibiles in inferendo. ꝛ ꝓpterea a posteriori declaratū est prius tali sensu. b. est causa ꝓpria in essendo ꝙ. a. sit in. d. ꝑticulari subiecto. ergo. a. est in plus ꝗȝ. b. tenet ꝯnia: qr nisi esset in plus: non magis. b. esset causa inferens. a. ꝗȝ eȝ. ex hoc āt interius speculando cause ꝓprie illius effectus in particulari subiecto. ꝓprietates cognoscunt. ꝛ non excludun tur. ¶ Tertio potest dici ꝙ nō incōuenit ꝙ tota ista rō loquatur de causa in inferendo: ꝛ sit a posteriori: qm̄ de ordine syllogistico causarum specialium ꝛ effectus cōmunis agit hic. Et ꝓpterea alienum nō est si ex ꝓprietatibus logicis eorum hic arguat. physicas ꝓprietates pre se ferentibus. Ex hoc aūt nō habet ꝙ de causa in inferendo questio sit: sed ꝙ ex nā illationis causas in eēndo declarauerit speciales ꝛc̄. Ultime r̄nsiones antiquis expositoribus ꝯformiores sunt. p̄o aūt Aristotelis ꝓfunditati attestatur.

in b ca°

Circa vltimam questioneȝ breuiter notādum est ꝙ vt dictum nunc fuit. qm̄ cōmunis passionis ꝓpter quid querit ꝛ illud non habetur adhuc qō in oībus causa illius est. qō ad hominum dē. Tum qr vnum ꝛ idem est in omnibus vt dem̄ est. Tum qr irresolubile est in supius ꝓpter quid. Sed habētur plura ꝛ particularia sba: ꝛ sunt plures partiales cause illius. tunc dubitatio est: q̄lis est causa medioꝝ. Quod pōt dupliciter intelligi. Uno modo fm ordineȝ inuestigandi: vt sit sensus qualis causa de numero medioꝝ (quelibet enim hꝫ est medium sufficiēs) preinquirenda est: ꝓxima vl'i: aut ꝓxima singulari. Alio modo fm ordinem causalitatis ipsarum (vt sit sensus) q̄lis causa est vere causa: ꝙ illa passio sit in intermedijs. i. subiectis particularibus que media sunt inter singularia infima ꝛ vl'e summum. Et responsio est vtriqȝ sensui deseruiens: ꝙ causa ꝓxima vnicuiqȝ. i. particulari. ꝛ p̄accipiēda est ꝛ magis ꝓpria causa est: ꝙ illa passio sit in particulari subiecto lȝ non absolute. Causa siquidem magis remota a particularibus. que proxima est vniuersali effectui: vere ꝓpria ꝛ p̄ causa est absolute illius passiōis ꝛc̄. huius autem responsionis iuxta p̄m sensum ratio supius habita est. qm̄. s. ex particularibus facilior est via ꝛc̄. ꝛ in textu datur alia que etiam deseruit huic responsioni iuxta sensum secundum. quoniam. s. proximum particulari est propris causa particulari ꝙ participet vniuersalem effectum ꝛc̄. vt satis patet in terminis ꝛc̄.

¶ De cognitione principiorum indemonstrabilium. Capitulum. xiiij.

E principiis aũt q̃liter fiant cognita ꝛ quis est cognoscẽs habitus hinc est manifestuꝫ p̃dubitãtibus p̃mũ. Q̃ꝫ q̃dẽꝫ nõ ꝯtingit scire per demõstrationem nõ cognoscẽtem p̃ma p̃ncipia immediata dc̃m est p̃us. Jmmediatoꝝ autẽꝫ cognitio ꝛ vtrum eadẽ est: aut nõ eadẽ dubitabit vtiq̃ꝫ aliquis: ꝛ vtrũ scĩa vtriusq̃ꝫ: an nõ. Aut huius q̃dem scĩa: illius aũt aliqđ genus sit. Et vtrum cum nõ insint habit⁹ fiãt: aut cũ insint lateant. Si q̃dem igit̃ habemus ipsos inconueniens est. Cõtingit enim certiores habẽdo cognitiones: demõstrantem latere. Si aũt accipiamus nõ hñtes p̃us: q̃liter itaq̃ꝫ cognoscemus ꝛ addiscemus: ex nõ p̃existenti cognitione: impoẽ enĩꝫ est. sicut ꝛ in demonstratione diximus. ¶ Manifestum igit̃: q̃ neq̃ꝫ habere poẽ est ignorantibus: ꝛ neq̃ꝫ nõ hñtibus: habitum fieri. Necesse itaq̃ꝫ est habere q̃dem quandam potẽtiam. Nõ huiusmodi aũt habere: aut erit his honorabilioꝛ s̃ꝫ certitudinẽ. Uidetur aũt hoc oĩbus inesse aĩalibus. habẽt enim potentiam nãlem iudicatiuam: quã vocant sensum. Cum insit aũt sensus in aĩalibus his quidem aĩalium est mansio sensibilis: in aliis aũt nõ sic. Jn quibuscũq̃ꝫ igit̃ nõ fit: aut oĩno: aut circa que nõ fit nõ est in his cognitio extra sentire. Jn quibus aũt inest sentientibus est habere vnum q̃đdam in aĩa. Multis autẽ factis huiusmodi iam quedam dr̃ia fit: quare in his quãdam est fieri rõnem ex taliuꝫ memoria. in aliis v̾o non. Ex sensu q̃dem igit̃ fit memoria sicut diximus. Ex memoria aũt multotiens facta experimentum. multe enim memorie numero: experimentum vnum sunt. Et experimento aũt: aut ex oĩ quiescente vniuersali in anima. vno preter multa. q̃đ cum in oĩbus vnum sit: idem artis est principium ꝛ scientie. si quidem circa g̃nõnem est artis. Si v̾o circa esse sciẽ. Neq̃ꝫ igit̃ determinati habitus neq̃ꝫ ab aliis habitibus fiunt notioribus: sed a sensu: vt a machine euersione: facta vno stante alter stetit. postea alter: quousq̃ꝫ in p̃ncipiuꝫ veniat. Anima aũt existit talis. qualis possit pati hoc. Q̃đ aũt dictum est oliꝫ: nõ aũt plane dc̃m est. iterum dicamus. Extãte enim indifferentium: vno primo quideꝫ: in aĩa vniuersale est. Et nãq̃ꝫ sentire quidem singularis. sensus aũt vniuersalis est. vt hominis: nõ callie hoĩs. Jterum in his statur quousq̃ꝫ impartibilia stent ꝛ vniuersalia: vt puta huius aĩalis quousq̃ꝫ animal. ꝛ in hoc similiter. Manifestum est quoniam nobis ipsa prima inductione: cognoscere nec̃ium est. ꝛ nãq̃ꝫ sensus sic vniuersale ĩtus facit. ¶ Q̃m aũt circa intellectiuos habitus in quibus verum dicimus. Alii quidem semper veri sunt. Alii aũt recipiunt falsitateꝫ: vt opiõ ꝛ ratio. Uera aũt semper scientia ꝛ intellectus ꝛ principia demonstrationuꝫ notiora sunt. Et nihil certius est scientia q̃ꝫ intellectus. Scientia autem cuꝫ oĩs cum ratione sit. principioꝝ scientia quidem non vtiq̃ꝫ erit. Quoniaꝫ autẽ nihil verius contingit esse scientia q̃ꝫ intellectus. Jntellectus vtiq̃ꝫ erit principioꝝ. ex his considerantibus. Et q̃ꝛ demonstrationis principium non est demonstratio: quare neq̃ꝫ sciẽ scientia. Si igitur nullum aliud genus preter scientiam habemus verum: intellectus vtiq̃ꝫ scientie principium erit. ꝛ hoc quidem principium principii vtiq̃ꝫ erit. Hoc autem oẽ similiter se habet ad omne rerum genus.

¶ Summa huius capituli hec est.

Principia quomõ cognoscãtur ꝛ quo habitu dicendum est p̃bat a priori. quoniam non contingit scire per demonstrationem non cognoscentem imediata principia ꝛc̃. — p̃a cõcl̃o

¶ Utrum immediatorum principiorum eadem sit cognitio: aut non eadem. — Q̃ õ p̃a

¶ Utrum. vtriusq̃ꝫ scientia sit: aut non: aut huius quidem scientia. illius autem alterum cognitionis genus. — Q̃ õ 2a

¶ Utrum habitus principioꝝ fiat in nobis de nouo: aut inditi sint ꝛ lateant ꝛc̃. — Q̃ õ 3a

¶ Habitus principioꝛuꝫ non est inditus. probatur: q̃m inconueniẽs est certissimas cognitiones latere demr̃antem. — ꝯtra 2am partem

¶ Habitus principioꝝ nõ est de nouo acq̃situs. p̃batur q̃ꝛ impossibile est discere nisi ex p̃existenti cognitione ꝛc̃. — 3e ꝙnis ꝙ p̃maꝫ partem

¶ Habitus principioꝝ neq̃ꝫ determinati: neq̃ꝫ ab aliis habitibus fiunt notioribus: sed quadam potẽtia ignobiliore s̃m certitudinem: q̃d est a sensu ꝛc̃. Declaratur q̃m principium artis ꝛ scientie: fit ex omni vniuersali quiescente in anima vno preter multa: ꝛ vno in omnibus: ꝛ experimento: experimentuꝫ autem fit ex multis memoriis: q̃m multe memorie experimentum est vnum numero. Memorie autem ex sensu. Declaratur processus iste quadrupliciter premissis duabus diuisionibus. Prima diuisio est: animalium quedam habent memoriam seu retinent speciem sensibilem: quedam non. Secunda est aĩalium habentium memoriam quedam habent rationem: quedam non. Secundo subiuncto exemplo reparationis pugne. Tertio quoniam stante vno indifferenti vniuersale primum est in aĩa. sensus aũt vniuersalis est lꝫ sentire particularis sit. Quarto q̃m prima necesse est cognoscere inductione. sensus autem sic facit vniuersale. — ꝙ rñsiua 3e q̃õni

¶ Habitus p̃ncipioꝝ non est scĩa: sed intellectus. p̃batur tripliciter p̃missa diuisione habituum intellectualium. q̃. s. alii sunt quibus verum ꝛ falsum dicimus: vt opinio ꝛc̃. Alii semper veri vt scientia ꝛ intellectus. Primo — ꝙ rñsiua p̃mis q̃stionib⁹

quo ad partem negatiuam: q2 scientia oīs cum rōne est. Principia autem sunt notiora seu certiora ratione. Secundo quo ad 2ᵃᵐ partem q2 pnᵃ sunt veriora ōnibꝰ: nihil aūt est verius scia: q̄3 intellectus. Tertio q̄ ad vtrāq3 sil: qm̄ habitꝰ pncipioꝝ causat sciam: scia aūt nō est pnᵐ sciētie: sicut nec demonstratio demōstrationis. Et q2 nullus verus habitus restat nisi intellectus. intellectꝰ ergo erit habitus pncipioꝝ ꝛ pnᵐ scientie ꝛ pnᵐ pncipij ꝛc.

¶ Series autem hec est.

Terminaturus doctrinam de demonstratiuo syllogismo. declaratis demōstrationis nā: ꝯditionibus: mēbris: ꝛ medio pncipiorum eiusdem notitiā: vt res exigit tradere intēdit: vt sic cōplete docuerit ꝓposita in pnᵒ pmi. Facit aūt 4ᵒʳ in cap̄ hoc. p̄ o ſidit necītate tractatus huius. 2ᵒ qōnes tractādas ꝓponit. 3ᵒ vltima qōnē disputat ꝛ determinat: tali ordine: qm̄ pimo determinat pexūtem potētiam ꝛ cognitionē ex q̄ fit habitus pncipioꝝ ptinere ad sensuz. ꝛ hoc ex duabus diuisionibus: cum mēbroꝝ differentijs deducit. Deinde ōnem inductam exēplo declarat ex quo vis multoꝝ singularium vt ex eis fiat pnᵐ sciē in ꝓportionato passibili speritur. vnde habeat sensus tantam efficaciaz: deinde subdit. ꝛ vltimo modum quo gnō ista perficit ponit ꝛc. Quarto pncipalr̄ satisfacit simul pmis qōnibus ꝛc.

Circa ōnem respōsiuam p̄ᵉ qōni occurrunt duo dubia simul ptractāda pp eoꝝ ꝯnexionē. ¶ Primuz est. an ad gnōnez habitus pncipioꝝ perigat necio experimentum: vel nō: s3 sufficiat cognitio sensitiua interior. ¶ Scōm est: an habitus pncipioꝝ pexigat expimētum rōne cognitionis terminoꝝ: an rōne cōplexionis eorūdē. ¶ Ad hanc vltimā dubitationē a qua ordiēdū arbitror: qm̄ ex fine sumit rō eoꝝ q̄ sunt ad finē: Antoniꝰ andreas in qōne 5ᵃ pmi metaphice dicit. q̄ experimētū nō reqrit necio ad hoc vt fiat in nobis cognitio cōplexa pncipioꝝ sed solum ad hoc q̄ fiat in nobis cognitio incōplexa terminoꝝ. Scōm hoꝝ nō aliter ꝓbat q̄3 ex eo q̄ cognitio intellectus depēdet ex sensu: ita q̄ phātasma factū intelligibile in actu est id qō mouet itellectū ad cognitionē icōplexam ꝛc. Primū aūt ꝓbat: q2 intellectus ex se ipso pōt ꝯceptos terminos cōponere ꝛ diuidere. ꝛ ꝯn̄r cognoscē pnᵃ: qm̄ cognitio cōplexa pncipioꝝ ex solis terminis cū lumine intellectus agentis resultat. Unde (ꝛ in p̄ huius) dr̄. q̄ pnᵃ cognoscimus inquātū terminos cognoscimus. ¶ Sed (vt mihi vr̄) opinans p̄dictus a v̄itate declinauit (dū3 dixit) q̄ ad cōplexā cognitionē pncipioꝝ nō est necessaria expimentalis cognitio. Hoc. n. ꝯtra Aristotelem ꝛ rōnem vr̄. Cōtra Aristotelē qdē: qm̄ expimētum est cognitio cōplexa: cū sit collatio multoꝝ particulariū (vt dr̄ in p̄ metaphice.) Habet. n. ibi explicite q̄ experimētalis cognitio est cognoscere q̄ hec herba ꝯtulit huic morbo: ꝛ similis illi ꝛc. ergo expimētalis cognitio cōplexa est: ꝛ complexe ꝯn̄r deseruit cognitioni intellectus. Un̄ ꝛ ibi subdit q̄ ex expimentali cognitione huius ꝛ illiꝰ herbe fit vl̄e cōplexum: oīs talis herba est curatiua talis morbi. ¶ Scdō: qm̄ Aristoteles hic dicit cognitionē principioꝝ fieri ex sensu via inductionis: inductio āt (clarū est) q̄ ex particularibus cōplexis ad cōplexū tendit. Contra rōnem aūt: qm̄ op3 ponē aliqd motiuū ꝛ determinatiuū intellectus ad talē cōplexionē faciēdaz. Termini aūt accepti (l3 si cōponerent haberēt ex se euidētiā. nō sufficiūt tn̄ ad mouēduz ꝛ determināduz intellectuz ad hāc cōpositionem potius q̄3 illam.) Experimur nāq3 ꝯtinue in nobisipsis: q̄ habemus diu multoꝝ terminoꝝ ꝯceptꝰ absq3 notitia pncipioꝝ cōplexoꝝ: que ex illoꝝ terminoꝝ ꝯiunctione ꝯstat. Fateor. n. me cognouisse: qd equale: qd demere: ꝛ qd remanere: nesciuisse tn̄ hoc pnᵐ. Si ab eqlibꝰ equalia demas: que remanent sunt eqlia: ꝛ similis rō est in alijs. op3 ergo vltra ꝯceptus terminoꝝ icōplexoꝝ ponere aliqd determinatiuū seu motiuū intellectus ad talem cōpositionem faciēdaz. tale aūt motiuū op3 esse sensum: qm̄ ante cognitionem pncipioꝝ Aristoteles nullū motiuum intellectus nouit nisi sensum. ergo necio cognitio cōplexa pncipioꝝ pexigit sensitiuā expimētalē. ¶ Et ꝯfirmatur: qm̄ cum ex eisdem terminis varie possint fieri cōpositiones (vt manifestū est) nisi cognitio expimētalis determinet intellectū ad hāc cōpōnem: nō erit maior rō quare intellectus acqrat hāc cognitionē cōplexaz (quaz vocamus pnᵐ) ex illis terminis magis q̄3 aliā ꝛc. ¶ Preterea cum particularia extra aīam sint in vno extremo ꝛ vl̄is cōplexio intellectꝰ fit in altero extremo. ꝛ in hꝰ fm Auerroim in libᵒ de sensu ꝛ sensato: ꝛ nō fiat transitus de extremo ad extremum nisi per media. op3 pertrāsiri media anteq̄3 ad cognitionem vl̄em perueniat. Constat aūt q̄ vnum imo vltimū ꝛ supremū medioꝝ ad cognitionez complexam pncipioꝝ est cognitio expimentalis eorūdē. ergo expimentum p̄cedere op3. Fatendum est igit q̄ ad gnōnem habitus pncipioꝝ preexigit expimentum (rōne complexe cognitionis) qm̄ est ꝓprium motiuū seu determinatiuum intellectus ad hoc: ꝛ qm̄ est medium essentialiter ordinatum ad hoc. ¶ Sed vt clarior pateat supradictoꝝ: ꝛ mēe huius intellectus notādus est modus quo Aristoteles hoc in loco putat ex sensus cognitione gnāri cognitionem pncipioꝝ. Hoc enim plm̄ ꝓderit. Cum vidisset Aristoteles q̄ intellectus non mouet nisi ab intelligibili in actu: ꝛ res intelligibiles (prout sunt in particularibus sensibilibus) esse intelligibiles (in potentia valde remota) eo q̄ plm̄ mālitatis habeāt: posuit ipsas res intelligibiles deferri pimo ad sensus: vt in eis posite finem āmagis appropinquent ad hoc q̄ fiant intelligibiles actu: deinde qm̄ in sensibus exterioribus ꝛ cōmuni posite multas habent ꝯditiones māles posuit eas poni in cogitatiua. vt spirituiores sint ꝛ magis ꝓxime intelligibilitati. ꝛ qm̄ simplex cogitatiue operatio nō sufficit vr̄: ad hoc vt res per eam cognita sit tante spiritualitatis vt possit actione intellectus agentis fieri actu intelligibilis. posuit frequentem ꝯuersionem ꝛ operationem cogitatiue: circa eandem rem disponere re3 illam vt cogitatam. ad hoc vt ꝓxima sit itelligibilitati in actu: ꝛ habilis fit ve eam transferat intellectus agens in ordinē intelligibiliuz in actu. Habent aūt viz taliter disponēdi hꝰ actus frequentati pro quanto habent vim collectiuam: ꝛ adunatiuam particularium in vnum quasi vl̄e (qd̄ est obiectum experimentalis habitus) qui ex frequentia talium actuum gnātur. cum enim terminus vltimus istius processus sit cognitio vere vl̄is ꝯsentaneum est: vt id quod vltimum medium ꝛ simillimū termino est sit quasi vl̄e (qd̄ vniuersale ꝯfusum possumus appellare.) Sic aūt re disposita ꝛ reducta ad tantam spiritualitatem: operatione intellectus agentis fit vere vl̄is ꝛ intelligibilis in actu: ꝛ mouet ꝯn̄r intellectum possibilem ad sui cognitionz ꝛc. hic est modus ab Aristotele hic positus ꝛc. vt patet. Tū ex eo qd̄ dicit q̄ ex experimentali cognitione fit cognitio vniuersalis. constat enim experimētum ex frequentibus memorijs fieri. vt in textu dicitur. Tum ex eo q̄ vniuersalem cognitionem quiescentem in anima fieri addit. nō enim est dubium q̄ de quiete ꝛ varietate inuenta in particularibus loquatur ad quam omnimodā quietem rei cognite. non potest ex particularibus tumultibus veniri immediate: sed mediante experimētali cognitione in qua res a varietate plurimum recedit. ꝛ iam quasi quieta est per priuationem exteriorum: mutationum. Tum ex eo q̄ cōparat rem semel phātasiatā vni pugili: qui pn

An. an. p̄ meᵗᵉ q. 5.

T. c. 6.

In p̄ pheᵉ

In d̄ sensu ꝛ sensato.

cipium pugne eē nō pōtērem aūt frequēter cogitatam in diuersis ꝛc. multitudini que pñ^m pugne est. Tum ex eo ꝙ ad declarādū quō ex sensitiua cognitiōe fit cognitio vlis ꝓncipioꝝ explicite assumit ꝙ sensus cogſcit quodāmodo vle ꝛc. Tum qm̄ per modū inductiōis cognitionē vlem ex sensu fieri asserit. ¶ Dōm est ergo ad p^m dubiū ꝙ ad gñonem habitus ꝓncipioꝝ non sufficit quecūqꝫ cognitio sensitiua interioꝛ et cogitatiue: sed reqrit frequēs actus cogitatiue circa idem formalr ꝛc. vt pbatū fuit: ꝛ signis plībus apparet. Primo in pueris: in qbus (nō qꝛ careāt actu cogitatiue: sed qꝛ pp multitudinez humidi fluentis: nō figit cogitatio) impedit vsus intellectus. ¶ Scdo in nobis expimur ꝙ multa cogitātes aciē intellectus figere nō possumus. vt vle lipidū habeamꝰ. Tertio qꝛ ab oibus phis vnanimiter ꝯcedit ꝙ ob meliorē vel peiorez dispositionez phātasmatū: in hoc ꝛ in illo: ꝛ in eodē (diuersis tpibus) melius vel peius intelligē fit: sunt .n. hec oia signa ꝙ opz phātasmata disponi ꝛ spiritualiora reddē: vt possint intellectui offerri: ꝛ actu intelligibilia fieri: qd frequentia actuū facit adunādo: vt dcm̄ est ꝛc. ¶ Ad 2^m ꝯo dubium dī ꝙ ad cognitionē incōplexā terminoꝝ ꝓmoꝝ ꝓncipioꝝ: experimētū nō ꝓprie dcm̄ exigit: sꝫ multiplicata apphēsio illiꝰ termini in pte sensitiua sufficē vr: qm̄ cognitio incōplexa terminoꝝ: reqsita ad cognitionē primoꝝ ꝓncipioꝝ nō est notitia cōpleta qd rei terminorum. Sed est notitia ꝯfusa ꝛ paꝝ vel nihil excedēs cognitionē quid noīs. Ad talez aūt cognitionē habēdā: qꝛ vlis est ꝛ quiescēs opz frequētez cognitionē sensitiuā adunātē precedere: qꝛ ꝯo ꝯfusa cognitio est: experimētū ꝓprie dcm̄ qd collationē ꝛ cōplexionē sonat exigi nō video ꝛc. Ad cognitionem ꝯo cōplexaꝫ ꝓncipioꝝ que ꝓprie cognitio ꝓncipioꝝ actualis vel habitualis dī: ꝑexigit: vt dcm̄ est: experimētalis cognitio illius cōplexionis. opz eniꝫ non solum ꝯceptus terminoꝝ vlales gñari: sed etiā cōpōnem eoꝝ: que ita se hꝫ ad cōplexionē expimētalē: sic cognitio terminoꝝ ad freqntez apphēsionē sensitiuā illoꝝ. ¶ Ad rōnez aūt Antonij Andree in oppositū dī: ꝙ pñ^a sunt euidentia ex ꝓprijs terminis: sic iam cōpositis. vel (ꝛ idē est) si taliter cōponant eoꝝ termini ab intellectu: sꝫ talr componi nequeūt: absqꝫ expimēto determinatiuo intellectus ad hoc ꝛc. Un̄ qn̄ dī ꝙ ꝓncipia ex solis terminis lumine intellectus cognoscunt: nō excludit adminiculū sensus: sed tm̄mō termini mediū: sic eniꝫ pñ^a cognoscimꝰ inquantum terminos cogſcimꝰ: qꝛ absqꝫ allo medio termino cōplexum illud qd pñ^m: est euidens esse: ꝛ nō qꝛ absqꝫ expimētali cōplōne cōpō intellectus fiat ꝛc. Ex his aūt que diximus: nullus arbitret: mer opinionis esse: ꝙ oēm cōpositionem intellectus oporteat ꝑcedere cōpositionē experimentalem silem illi ꝛc. hoc enim nō teneo: neqꝫ seqt ex dictis: sermo enim noster versatus est circa gñonem illius compositionis intellectus que non fit ex preexistenti habitu: ꝛ non circa omnem: quare ꝛc.

Circa eandem ꝗnem notādū est: ꝙ habitus ꝓmoꝝ ꝓncipioꝝ: neqꝫ est pure nālis: neqꝫ pure acqsitus: sed partim ab intra ꝛ ptim ab extra. vt .n. dī in 2° ethicorum. Uirtutū semina a nā sunt in aia nr̄a. ipse aūt vtutes in actu ex actibꝰ nr̄is sunt: sed inter vtutē qua bñ intellectus nr̄ se hꝫ circa pñ^a: ꝛ alias tm̄ū interest: ꝙ cū oēs virtutum habitꝰ nō aliqliter a nā sint: qꝛ in nobis a nā ꝯgenitum est: tam pñ^m passiuū ꝙ actiuū eaꝝ. recipere vtutes a ꝓncipijs nālibus nō oriunt imediate ꝛ ꝓprie: sed medijs vtutibus supioribꝰ: ꝓncipioꝝ aūt habitus: ipsa nālia pñ^a tanqꝫ primas cās sibi vēdicat. Qꝛ igit cognitio ꝓncipiorum a lumine intellectus agētis prime emanat: ꝛ sensuū cognitio nō nisi vt determinatiua passiui ꝓcipij: ad est intellectus ad talem cognitionē ꝯcurrit. iō Aristoteles dixit: ꝙ habitus ꝓncipioꝝ neqꝫ ab alijs habitibꝰ fiūt sic cetere vtutes: neqꝫ ita a nā sunt ꝙ determinati oino sint: sꝫ in potentia ꝓxima tā passiua ꝙ actiua sunt inditi ad ꝑfectionis terminū reducēdi seruitio sensuū expientiā determinatiuam ministrātiū. vt sic nō solū inchoatiue sꝫ radicaliter sint a nā: cōpletiue aūt ab ext̄ ꝛc. ¶ Nec mireris si pluralr Aristoteles habitus ꝓncipioꝝ noiat: qm̄ speculabilium ꝛ agibilium non sunt eadem p^a principia ꝛc.

Cap. i.

Circa eandem ꝗnem notādum est quō sensus fit vlis: ꝛ sentire ꝯo p̄ticularis: ꝛ vt ꝑfecte itelligas ꝓpōnes has: diligenter inspicias glosam sancti Thome in hoc loco: ꝛ addito ea que in .23. cap. ꝓmi libri diximꝰ de hac re. Ex his enim illucescet quō opō partis sensitiue attingere pōt vniuersale ꝛc. ꝛ quomodo non ꝛc.

ꝓ huius cap. 23.

Circa eandem ꝗnem dubitat: qm̄ ibi dī ꝙ sensus est incertioꝛ intellectu: hoc .n. nō vī verum: qm̄ cognitio illa que est pñ^m ois nr̄e cognitionis: ꝛ in quā resoluit: est certioꝛ ceteris. Cognitio aūt sensitiua est: ꝛ a qua ois nr̄a intellectualis notitia ortū hꝫ (vt in textu dī) ꝛ ad quam ois nr̄a cognitio resoluit. Tuꝫ qm̄ p^m in ꝯpōne est vltimum in resolōne. Tum qꝛ vt in 3° celi dī. notitia tam practica ꝙ speculatiua. cuius iudiciū nō ꝑuenit vsqꝫ ad singularia: vñ incepit ꝑfecta nō est ꝛc. ¶ Ad hoc breuiter dī ꝙ absqꝫ dubio itellectualis euidētia est certioꝛ sensitiua. Tum qꝛ intellectus opōnes sunt imāles: ꝛ ꝓ hoc a varietate que cā est incertitudinis remote sunt. Tuꝫ qꝛ lumē intellectus agētis efficatius ꝛ in se est: ꝛ operat in intellectu ꝓncipioꝝ ꝙ qdcūqꝫ mediū in sensu. ¶ Nec est verum ꝙ cognitio sensitiua sit p^m in cōponēdo notitiaꝫ intellectiuaꝫ: lꝫ sit p^o ordine originis. Ad hoc .n. ꝙ aliqd sit p^m in cōponendo (nisi equoce loqmur) exigit ꝙ illō ingrediatur cōpositum. ꝯstat aūt ꝙ cognitio intellectiua nō integratur ex sensitiua: sꝫ fit ex illa in gñe cāe efficiētis ministratiue ꝛc. ¶ Siliter auctoritas Aristotelis nihil obstat: qm̄ aliud est notitiam sensitiuam eē pñ^m in qd resoluit intellectiua: ꝛ aliud est eam eē pñ^m ad qd opz terminari cognitionem intellectiuam. Primū .n. negamus: qm̄ nimis vilificat intellectum: ꝛ magnificat sensum. Seqret .n. sensum esse cām ꝓncipalē intellectiue certitudinis ꝛ euidentie: qd intellectus agētis opus est. Scdm aūt (sm sententiam peripatheticam quaꝫ seqmur) verum esse opz: qm̄ sine phātasmate: nec accipe: nec exercere intellectiuaꝫ cognitionem pōt aia. Et vt in loco allegato dī: sic iudicium artis: qd nō extēdit se vsqꝫ ad singularia: impfectū est (eo ꝙ finis practici intellectus opus est) ita iudiciū speculatiuum nisi vsqꝫ ad nās reꝝ in singularibꝰ exñtes: ꝓ sensus representatas ꝑtingat ꝑfectum nō est: eo ꝙ philosophia nō querit vt loqmur in aere: sꝫ vt de rebꝰ realibus quas vniuersum integrare cernimus cognitionez habeamus: pp qd ligatis sensibus sono vel infirmitate: aut passione iudicium intellectus impedit ꝛc. Quare aūt ab hoc aia humana liberari in hac vita nō pōt alterius negocij est.

¶ Et sic sit pñtis operis finis in quo si qua falsa sint oēs cuiusqꝫ ordinis viros rogo (vt passionibꝰ reiectis) dum supstes sum: aut ꝯbis: aut scriptis arguāt: gratissimū .n. mihi erit ab errore reuocatū eē: ꝛ opiones meliores amplecti. Si aūt ꝯitari ꝑsona desꝑhendēt: ob diui Thome gloriam: pro qua hoc onus suscepimus dilatēt. Gratiasqꝫ mecū agant Saluatori nr̄o Jesu Christo: Qm opꝰ hoc in ꝯuentu Brixiensi: Anno christiane salutis Millesimo quadrigentesimo nonagesimosexto: In die sacratissime natiuitatis sue consummari ꝯcessit ꝛc.

¶ Expliciunt Additiones in libros Posterioꝝ Analeticorum. Fratris Thome Caietani ordinis Predicatorum ac sacre theologie professoris castigatissime.

¶ Cōmentaria fratris Thome de Vio Caietani ordinis Predicatoꝝ: ac sacre theologie professoris: in opus insigne de Ente ꝛ Essentia diui Thome Aquinatis.

T.c.33.

Quia paruus error in pncipio magnus est in fine ſm phm primo celi ꝛ mūdi Ens autem ꝛ essentia sunt eque primo in intellectu concipiunt: vt dicit Auicēna in metaphysica. Ideo primo ne ex eoꝝ ignorātia errare ꝯtingat: ad hoꝝ difficultatē apiendam dicēdū est. Quid noīe essentie ꝛ entis significet: ꝛ quō in diuersis inueniunt: ꝛ quō se habeant ad intētiones logicas. s. genus: species ꝛ differentias.

c.5.1 pn°

Opus istud

insigne in duas ptes diuidit pncipales. s. in phemium. s. ꝛ tractatū. Incipiētē ibi (Sciēdum est ꝛc.) In phe° artē rhetorice seruando tria agit. Primo reddit auditores beniuolos vtilitatem ꝛ necitatē dicēdoꝝ ondēs tali rōne: ois errās circa pn° oīū intelligibiliū magis errabit circa alia: ois errans circa eēntiā ꝛ ens errat circa pn° oīū intelligibiliū ergo ois errās circa eēntiā ꝛ ens magꝭ errabit circa alia. Utile igit ꝛ necīū est tradē notitiā de eēntia ꝛ ente ad vitandos multiplices errores: q ex eoꝝ ignorātia accidūt huiꝰ rōnis maioris subitellecte pbatio ponit in lra ſupta ex p° celi textu cōmenti. 33. Minor aūt pbat auctoritate Auic. p° sue metaphysice. cap. 5°. ¶ Ad euidētiā maioris ꝛ sue pbationis scito. Qꝛ pn^m est paruū in quātitate: iō error i pn° paruus appellat. Et qꝛ pn^m est magnū in vtute: vtpote vtualr ꝯtinēs oia pncipiata. iō error i pn° paruꝰ in fine efficit magnus. Crescit. n. error sicut ꝛ dilatat pn^m in suis pncipiatis: vt manifeste pꝫ in pn° biuīj in quo modica deuiatio ad magnam distātiam deducit in processu.

c.5.1 pn°

Q.ō p°

Ad euidētiam

minoris occurrit dubitatio in hoc studio trita an. s. ens sit primo cognitū ordine originis ab intellectu nr̄o. ¶ In hac qōne qnque agā. Primo declarabit in quo stat difficultas qōnis. 2° ponet opinio Scoti cum fundamentis suis. 3° ponet opinio sancti Thome ꝛ impugnabit simul opinio Sco. 4° arguetur ꝯtra dicta sancti Thome ꝛ respondebitur. 5° satisfiet argumentis principalibus.

Quo ad p^m notādum est ꝙ vl'e (qō tm̄ ab intellectu directe cognosci supponimꝰ) duplicē hꝫ totalitatē: est enim totū diffinibile. ꝛ est totū vl'e. Differūt aūt he totalitates tripl'r. Primo qꝛ totalitas diffinitiua fundat supra actualitatē rei: totalitas aūt vl'is supra vtutē seu potestatē. Scdō qꝛ illa est in ordine ad supiora (si hꝫ ea) ista xo est in ordine ad iferiora. Tertio qꝛ illa nāliter est ista prior. Et sicut hꝫ duplicē totalitatē ipsum vl'e: ita habet duplicem cognitionē ꝯfusam ꝛ duplicē distinctā. Prima cognitio ꝯfusa est: qua cognoscit vt totū diffinibile nō resoluendo in ptes diffinitiuas. Scdā cognitio ꝯfusa est q̄ cognoscit vt totum vl'e nō cōponēdo ipsum cū partibus subiectiuis. Prima distincta est: qua cognoscit totū diffinitiuum resoluēdo ipsum in singulas ptes diffinitionis: ꝛ hec vider p° ꝯfuse. Scdā distincta est qua cogscit totū vl'e cōponēdo ipsum cū suis pṫibus subiectiuis: ꝛ hec vider 2° ꝯfuse. Differūt aūt ille due cognitiones ꝯfuse inter se tripl'r. Primo qꝛ p° cognitio respicit obiectū: vt totum diffinibile. 2° xo vt totū vl'e. Tertio qꝛ p° nullā notitiam distinctā eiusdē obiecti secū cōpatit. Scdā xo cōpatit secum notitiā distinctā eiusdē obiecti in eo ꝙ totū diffinibile vtpote nō sibi oppositā. Silr. n. ignoro aial in suis spēbus: ꝛ noui qd sit aial. 3° qꝛ p° nālr est por 2°. Ex qbus pono xbalē diāꝫ. Et p° vocet cognitio ꝯfusa actualis. 2° xo notitia virtualis ꝯfusa. Et merito: eo ꝙ p° cognitione cognoscit ꝯfuse id qō actualiter in obiecto reperit 2°. xo cognoscit ꝯfuse id qō vtualiter in obiecto includitur. ¶ Ille xo due distincte cognitiones differūt etiā tripliciter. Primo qꝛ p° cognitione penetrat res. vt totū diffinibile. 2° xo vt totum vl'e. Scdō qꝛ p° cōpatit secū eiusdem obiecti aliquā cognitionem ꝯfusā vl'em. s. vtpote sibi nō oppositam. 2° xo nullā ꝯfusam secū cōpatit: cū notitia enim aialis cum suis speciebus nō stat ignorātia aialis in se. ꝛ ex hac sequitur 3° dria: ꝙ 2° distincta infert p^m: ꝛ nō econuerso. Ex quibus pono etiam hic xbalem driam ꝛ prima quidē vocet notitia distincta actualis. 2° xo notitia distincta virtualis ꝛ merito: qꝛ prima penetratur res ſm id qō actualiter in ea inuenitur. 2° aūt cognoscitur res ſm id qō virtualiter in ea includitur.

Ex his

elicio p° diffōnes istarum 4^or cognitionum: deinde coordinationes 4^or earūdem. Et qꝛ priuatio cognoscit ꝛ diffinit per suum habitum: ideo a distinctis incipiendo dīcꝙ cognitio distincta actualis est: q̄ penetrat id qō actualr in obto inuenit. Cognitio ꝯfusa actualis est qua citra penetrationem cognoscit id quod actualr in obto inuenit. Cognitio distincta vtualis est q̄ obiectum penetrat ſm id qō virtualr in ipso includitur. Cognitio ꝯfusa virtualis est qua obiectum ſm id quod virtualiter in ipso includitur non perfecte cognoscitur.

Coordinationes

haꝝ cognitionū sunt iste p° est cognitionum ꝯfusarū actualiū. 2° ꝯfusaꝝ vtualiū. 3° distinctaꝝ actualiū. 4° distinctaꝝ vtualiū. In p° est cognitio qua cognoscit sba in seipsa nō penetrādo tn̄. ꝛ cognitio qua cognoscit corpus vt corpus: ꝛ qua corpus aiatum vt sic: ꝛ qua aial vt sic: ꝛ qua homo vt sic: semꝑ absq; penetratione. i. absq; hoc ꝙ habeat ratio formalis clara ꝛ resoluta. In 3° sunt cognitiones opposite supradictis. s. qua sba ꝛ qua corpus ꝛ q̄ aial ꝛ qua hō quiditatiue cognoscunt. In 2° sunt cognitiones qbus sba: corpus: corpꝰ aiatum. ꝛ aial cognoscuntur nō cōponēdo cum inferioribus suis. In 4° sunt cognitiones his opposite. s. qua sba iam cum suis inferioribus perfecta cognitione cōponit totū vl'e. s. cū suis pṫibus: ꝛ qua corpus silr cū suis pṫibus subiectiuis penetrat. ꝛ sic de alijs. Cum aūt vt ex dictis pꝫ: ordo cognitionū ꝯfusarum actualiū sit via originis por ceteris. p^m cognitū in ordine cognitionis ꝯfuse actualis: erit p^m cognitū simpl'r ꝛ sic cum hic queramꝰ: qd sit p^m cognitū simpl'r ab intellectu nr̄o via originis: nihil aliud dubitamꝰ nisi qd sit p^m cognitū in ordine cognitionis ꝯfuse actualis. Stat ergo inter nos ꝛ Scotū difficultas in hꝫ: an in ordine cognitionis ꝯfuse actualis via originis p^m cognitū sit ens: an spēs spālissima. Ex quo patet defectus Antonij trōbete qui hanc qōnē mouēdo adducit opionē sancti Thome ex p° parte. q. 85. ar°. 3° etenim a. S. Tho. nulla ibi facta est cōparatio inter cognitiones ꝯfusas actuales: de qbꝰ est hic tota qōꝫ cōparauit ibi cognitiōes distinctas actuales inter se. cōparauit quoq; distinctā actualē supioris distincte vtuali eiusdē. cōparauit ꝛ ꝯfusā vtualē superioris distincte

i. q. 85. ar°. 3.

ris distincte vtuali eiusdē. cōparauit ⁊ ↄfusam actualez distincte actuali eiusdē obtiā: vt pz intuēti. ⁊ hoc de pmo.

Sco. 1. 3. q. 2.

Quo ad 2m Scotus pmo sniarū dis. 3a. q. 2a. ponit hāc ↄnem. Primū cognitū cognitione ↄfusa actuali est spēs spālissima: cuius singulare efficaci9 pmouet sensum. Et pbat trib9 rōnib9. ¶ Prima est: cāe nāles nō impedite producūt pfectissimū effectū: quē pnt p produ cere. pz ista: qr agūt pin vltimū po9sue. sed agentia ad pm actū intellectus sunt cause nāles nō ipedite. ergo producunt pfectissimū effectū: quē pnt p9 producere: talis effectus nō est nisi ↄcept9 actualis ↄfusus spēi spālissime. ergo ⁊c. pbat hoc vltimo assumptū: qr si talis ↄcept9. s. pfectissimus sit ↄceptus cōioris: sequtur q nunq̄ illa agētia poterunt pducere ↄceptū spēi spālissime. tz ↄñtia: qr nunq̄ aliqua po9pōt in effectuz pfectiorem suo pfectissimo effectu. ↄceptus aūt spēi spālissime est pfectior cōceptu cōiori: sicut totū sua parte. ¶ Et cōfirmat inqt Ant. Trōbeta: qñcūq sitū aliqua duo nālia agētia eque approximata passo debite disposito id qd est actualius pueniit id qd est minus actuale in agēdo erga passum: sed rōnes obiectiue spēi spālissime: ⁊ cuiuscūq supioris sūt hð. s. q spēs spālissima est actualior. g spēs spālissima pus producit effectū suū q̄ genus. ¶ Scða ratio est ista: termini metaics: vel vlissimi sunt vltimo actualr noti via

ca. 3. 1. meta.

doctrine. pz ista ex Aui. p metace. cap. 3o dicēte q metaca est vltima ordine doctrine. sed termini illi sunt vniuersalissimi. ergo vliora nō sunt pus nota actualr. ¶ Et cōfirmatur. ait Ant. trōbeta: qr ordo sciarū quo ad nos attēditur penez ordinē cognoscibiliū quo ad nos. si g metaca est vltima quo ad nos. g termini sui erunt ēt vltimo noti quo ad nos. ¶ Tertia ratio est ista: si oporteret añ spēi ↄceptū ↄcipere vliora: tūc supposito sensu in actu ⁊ intellectu soluto: magnū tpis internallū accideret anteq̄ intellectus cognosceret spēm. tz ↄñtia: qr multa sunt predicata media inter supmū ⁊ infimū. ¶ Quarto ad idez arguit Anto. trobe. sic: id prius cognoscit qd est facilioris abstractionis. sed spēs spālissima est facillime abstractionis: ergo spēs spālissima prius cognoscit. pbat maior: qr cū intellect9 nō intelligat nisi abstrahēdo: sicut se hz ad abstrahēdū: ita se hz ad intelligēdū. Minor pz: qr a filioribus facilior est abstractio: q̄ a dissilioib9: indiuidua aūt vnius spēi: a qb9 abstrahit genus: seu qdūis superius. ¶ Quinto id vle prius cognoscit ab itellectu: cui9 singulare fortius mouet sensuz. sz singulare spēi specialissime fort9 mouet sensuz: q̄ cuiuscunq supioris singulare. g spēs spālissima p9 cognoscit ab intellectu. Maior pz: qr nra cognitio itellectiua nascit ex sensitiua. Minor pbat dupl'r. ¶ Primo sensus mouet a singulari. ergo maxime mouet a maxime singulari (p regulā topicā. sic sim'r ad simp'r) sz maxime singulare est singulare spēi spālissime: qr est determinatū non soluz determinatione singularitatis: sed ēt nature determinate: nō amplius determinabilis per aliā nām. qd indiuiduis supiorum non ↄuenit. ergo ⁊c. ¶ Scðo pbat eadē minor sic: singulare actualius fortius mouet sensum: sz singulare spēi spālissime est actualius: cum sit pfectius: cū ad alia singularia addat. g singulare spēi spālissime fortius mouet. ¶ Sexto sic: cōpositius est pus notū: spēs specialissima est cōpositior oibus supioribus. ergo spēs spālissima est pri9 nota oibus supioribus. maior habetur a Cōmētatore p physicor. cōmēto 3o. Minor a Porphyrio dicēte q species abundat a genere. ⁊ hoc de secundo.

topi.

Cap. 3. cóm.

Quo ad 3m ponunt due ↄclusiones Prima est: ens cōcretū qditati sensibili est pm cognitū cognitione confusa actuali. ¶ Anteq̄ hec conclusio pbet duo premittā. Primo declarabo qd nois subiecti ↄnis. s. quid sit dicere ens ↄcretū qditati sensibili. Secundo declarabit quoddā qd psupponit ipsa cōclusio. ¶ Circa pm scito q ens sub triplici ↄditione pōt terminare actū intellectus. Primo vt habet cōditionē istā que est abstractio totalis (non dico a singularibus) sed a spēbus ⁊ a gnibus. Secūdo mō vt habet cōditionē istā q̄ est abstractio formalis sil'r a spēbus ⁊ gnibus. Tertio modo vt neutrā istarū conditionū habēs: abstractū tm̄ a singularibus. pmo modo: ens nō est ptinēs ad hanc qonem: qr ipsum vt sic ē totum vle. nos aūt loqmur de cognitione confusa actuali nō vtuali. Scðo modo ens ē terminus metaphysicalis: ⁊ forte adhuc viris doctissimis nō innotuit. Tertio modo ens est pm cognitū ⁊ nuncupatū est ens ↄcretū qditati sensibili: qr nō est separatū aliqua dictaruz abstractionum a qditate specifica vel generica. ¶ Ad hor plenioirem intelligentiā nota q sicut est duplex cōpositio. s. forme cum mā: ⁊ totius cū ptibus. ita duplex est abstractio per intellectū. s. qua formale abstrahit a māli: ⁊ qua totum vle abstrahit a ptibus subiectiuis. fm pmā quātitas abstrahit a mā sensibili: iuxta 2am aial abstrahit a hoie ⁊ leone. pmā voco abstractionē formalē. 2am vo voco abstractionē totalē: eo qr qd abstrahit pma abstractione est vt forma eius a quo abstrahit. Qd vo abstrahit scða abstractione est vt totū vle respectu eius a quo abstrahitur. ¶ Differūt aūt he due abstractiones quadrupliciter. Primo qr in abstractione formali seorsū vterq ↄceptus cōplet9 habet: eius. s. qd abstrahit. ⁊ ei9 a quo abstrahit. i. formalis ⁊ mālis. ita q ↄcept9 alter alteruz nō includit. linea eniz in eo q linea habet cōplete suam diffinitionē nō includētē mām sensibilē: ⁊ econuerso. mā sensibilis linee habet cōplete suā diffōnē nō includentez aliqd linee: in eo q linea taliter diffōnea nāles abstraherēt a mā sensibili. In abstractione vo totali nō remanet seorsum vterq ↄcept9 cōpletus. ita q alter alterū nō includit: sed vnus tm̄: eius. s. qd abstrahit. Qñ eniz abstrahō aial ab hoie nō pcidūt se innicē ↄcept9 hois ⁊ aialis. sed tm̄ ↄcept9 aialis nō includit ↄceptū hois. hō eniz nō est itelligibilis sine aiali. Fundamētū huius dñie est: q ista abstractio fit per cōsiderationē alicuius qd est de rōne iferioris. ⁊ per remotionē. i. nō ↄsiderationē alicuius qd est de rōne illiusmet iferioris. abstrahit enim aial ab hoie per hoc q itellectus ↄsiderat in hoie aial ⁊ non rōnale quoz vtrūq est de rōne hois. Illa autez abstractio nō fit per ↄsiderationē alicui9 qd fit de rōne materie: ⁊ p non ↄsiderationē alicuius qd fit de illius rōne: sz potius fit per separationē eorum que sunt de rōne formalis ab his que sūt de rōne mālis: ⁊ ecōuerso. vt exemplū datuz ostendit. ¶ Scðo differūt: qr per abstractionem formalem ori't in eo q abstrahit actualitas: distictio ⁊ intelligibilitas. In abstractione vo totali ori't: in eo q abstrahit potētialitatis ↄfusio: ⁊ minor intelligibilitas. ¶ Tertio differūt: qr in abstractione formali q̄to aliqd est abstractius: tāto est noti9 nature. In abstractiōe vo totali quāto est abstractius: tāto est notius nobis. Fundamētū harum dñiaz est: qr abstractio formalis fit p separationem a mālib9 potētialib9: ⁊ hð. Abstractio aūt totalis fit per separationē a specificis actualitatib9: a qb9 quāto aliqd ē abstractius: tāto est potētialius: cū gen9 ptāte contineat iferiora: ⁊ tāto est minus intelligibile cuz actus fm se fit notior potētia 6o metace. tex. cōmenti 2i. ¶ Quarto differunt: qr penes diuersos modos abstractionis formalis scie speculatiue diuersificant. vt pz 6o metace in pn°. Abstractio aūt totalis cōis est oī sciētie. Propter qd (metaphysicalia vt sic) nō cōparant ad nālia p moduz toti9 vlis ad ptes subiectiuas: sz vt formalia ad mālia: sicut ⁊ mathematicalia. lz. n. gradus metaphysicales sint vliores

T. c. 1.

aliis: ꝛ cōparari possint ad alia vt ad ptes subtinsa: eo ꝙ eidē pōt vtraqꝫ abstractio ꝯuenire: tñ inq̄ʒtū stant sub ꝯsideratione met͛s" nō sunt vlīa respectu nālīū ꝫ forme: ꝛ nālia sunt eaꝝ mā. ꝛ h̄ est valde notandū. Patet ꝗ quo ens qñqꝫ hꝫ abstractionē formalē qñ. s. cū pcisione ceteraꝝ rōnū genericaꝝ ꝛ specificaꝝ accipit̄: ꝛ quo qñqꝫ hꝫ abstractionē totalē. qñ. s. vt totū vl'e ptāte includēs cetera gn̄a ꝛ spēs ꝯsideraṫ. Patet cēt pōt ꝙ nūc intendimus quo ens sit ꝯcretū q̄ditati sensibili. cum. s. neutra illaruꝫ abstractionū fulcitur: sed in q̄ditate sensibili abstracta a singularibus absqꝫ aliq̄ sepatione ispicit̄: ꝛ sic est manifestum qd significet noīe entis concreti quidditati sensibili: ¶ Jd ꝟo qꝺ ꝓsupponit ꝫ ē ens posse cognosci cognitione actuali ꝯfusa: qꝺ Scotiste negāt tenētes ens non posse cognosci cognitiōe actuali ꝯfusa. ꝫ distincta tm̄. ¶ Et ꝓbāt sic. Jd qꝺ habet ꝯceptū simpl'r simplicē nō pōt cognosci cognitione ꝯfusa actuali: ens hꝫ ꝯceptū simplicē. ergo. Maior pꝫ ex eo ꝙ cognitio ꝯfusa actualis fit cum itellect͛ ferṫ in obiectū ſm id qꝺ actual'r in eo includiṫ. nesciēdo resoluere in ptes rōnis illi͛ obiecti. Jn id āt qꝺ habet ꝯceptū simpl'r simplicē nō ꝯtingit intellectū ferri ſm aliqd ꝛ ſm aliqd nō. aliter ꝯcept͛ eius eēt cōpositus. Minor pꝫ: qꝛ ꝯceptus entis est irresolubilis. Ut aūt videaṫ ꝙ ꝯclusio nō ꝓsupponit aliqꝺ falsum: ꝛ pateat isufficiētia huius rōnis. Aduertas ꝙ sicut de rōne cognitionis distincte actualis nō est ꝙ obiectū cognoscaṫ per resolutionē in ptes rōnis vt pꝫ: cū distincte cognoscet̄ ens: ꝫ eius rō stat in hoc ꝙ obiectū penetreṫ ab itellectu ſm omne qꝺ actual'r in illo inuenit̄: siue h̄ fiat per resol'onē obīi in partes rōnis: siue fiat ex claro ituitu obīi simplicis: ita nō est de rōne cognitionis ꝯfuse actualis ꝙ itellectus intelligat obiectū ſm aliqd: ꝛ ſm aliqd ignoret. sed sufficit ꝙ itellect͛ feraṫ in obīm ipm actual'r ꝛ non penetret eius actualitatē. ita ꝙ in h̄ stat ratio cognitionis cōfuse actualis ꝙ itellect͛ feraṫ in obīm ſm id qꝺ actual'r ī eo est nō penetrando ipsuꝫ. Siue aūt hoc cōtingat ex eo ꝙ obīm est resolubile in plures ꝯceptus. siue ex alio per accidēs hoc se habet cognitionē ꝯfusam actualē: ꝛ sic ratio Scoti assumit maiorē falsam: ꝛ ꝓbationē peccanteꝫ falsam ꝯn̄tis ab iferiori ad suū supiꝰ a negatiue: a negatiua vni͛ modi cognitiōis ꝯfuse ad negatiuaꝫ ois modi. ¶ Et ꝙ ita sit ꝛ ꝙ ens ꝛ qꝺlibet simpl'r simplex possit cognosci cognitione ꝯfusa actuali ꝓbo sic. Qn̄cūqꝫ itellectus ferṫ in ens actual'r ipm ꝯcipiēdo ꝛ nesciēdo separare ens a sub̄a ꝛ accn̄te habet de ente cognitionē ꝯfusam actualē. sed multoꝝ hoīuꝫ itellect͛ est h̄ꝫ. ergo ꝛc̄. maior sic manifestaṫ. qꝛ cū itellect͛ actual'r ferṫ in ens: ꝛ tñ nescit separare ꝓpriā eius rōnē a rōnib͛ ꝓprijs sub̄e ꝛ accidētis. aut hꝫ cognitionē ꝯfusam: aut distinctā. nō distinctā. qꝛ effect͛ inseparabilis cognitionis distincte est scire illi͛ obīi dr̄iaꝫ ab alijs. ꝗ ꝯfusam. ꝛ cū positū sit ꝙ sit cognitio actualis seqtur ꝙ sit cognitio ꝯfusa actualis. Minorē expiētia docet: videmus eni multos per plures annos exercitatos in studijs adhuc nescire distiguere rōnē ꝓpriā entis a sub̄a ꝛ accn̄te: ꝗs nescire. hic ꝯceptū actualē entis fatuū est dicere ꝛ ꝯtra sensum. ꝯsiderāt eniꝫ ens ſm id qꝺ actual'r in se habet ꝛ totū attingūt. ꝫ qꝛ non totaliter cōprehēdūt: ideo nesciūt ipsuꝫ ab alijs separare: restat igiṫ ꝓsuppositū intra ꝯnē soluduꝫ: ꝛ falsum esse ꝙ ens sola cognitiōe actuali distincta cognoscaṫ. ¶ Nunc supest ꝓbare ꝯnē quā habes quo ad ꝑmā ptē. s. s. Tho. ꝛ Aui. dicētib͛ ꝙ ens ē id qꝺ itellectui nr̄o ꝑ iprimitur. ꝓbaṫ ꝗ sic ꝯ. ꝯceptus impfectissimus oium est primus via originis. ꝫ cōcept͛ actualis cōfusus entis ē cōcept͛ impfectissimus oiuꝫ. ꝗ est ꝑmus via originis. maior pꝫ. qꝛ impfectiora sūt ꝑora via gnōnis. 9. meta". tex. cō. 15. T.c.15.

Minor ēt est de se euidēs. qꝛ ois alius conceptus cū addat ad entis cōceptū est pfectior illo: sicut totuꝫ sua pte. ¶ Rn̄det Ant. Trōbeta ꝙ pfectio cōceptus est duplex. pfectio obiectalis ꝛ pfectio euidētie: ille cōcept͛ est pfectior obiectalis qui hꝫ obīm pfectius positiue: ille aūt est pfectior euidēter qui hꝫ obīm pauciora icludēs ex Aris. (in ꝓhe° meta".) Un̄ si in argumento sit sermo de perfectione obiectali maior est falsa ꝛ minor vera. si de perfectione euidētie maior est vera ꝛ minor falsa. ¶ Cōtra. ꝛ ꝓbo ꝙ minor sit vera de pfectione euidētie loquēdo: ita ꝙ cōcept͛ actualis confusus entis sit impfectissim͛ q̄ ad euidētiā. Jlle cōceptus ē oium ineuidētissimus sub quo intellect͛ posit͛ magis remot͛ est a cognitiōe alioꝝ oiuꝫ q̄ꝫ sub quocūqꝫ alio cōceptu: cōcept͛ actualis confusus entis ē h̄ꝫ. s. ꝙ intell's h̄ns ipm magis distat ab alioꝝ cognitiōe q̄ꝫ h̄ns quēcūqꝫ aliū cōceptū. ꝗ cōcept͛ actualis cōfusus entis ē ineuidētissim͛ oiuꝫ. maior pꝫ ex eo ꝙ euidētia cōcept͛ cū sit ꝓpria pfectio intell's: q̄ꝫto maior est: tāto itellectū magis ꝓpinquū reddit ad alioꝝ cognitione: ꝓsertim cū itell's ex euidētib͛ ad ineuidētia nāl'r ꝓcedat. Minor ꝟo ꝓbaṫ sic. qñcūqꝫ sunt aliq duo cōceptus q̄ꝝ vn͛ actual'r alteꝝ icludit. ꝛ nō eꝯ. Intellect͛ h̄ns illū qui actual'r icludit alteꝝ est in ꝓximiori dispōne ad cognoscēdū reliquū q̄ꝫ eꝯ. mō conceptus entis ita se hꝫ ad alios ꝙ ipse alios nō icludit. alij ꝟo actual'r ipsum includūt. ꝗ intell's h̄ns cōceptū entis magis distat ab aliorꝫ cognitiōe q̄ꝫ h̄ns quēcūqꝫ aliū cōceptū. ¶ Et cōfirmaṫ p Sco. dicētē ꝙ ps rōnis actual'r itellecte est satis proximum intell'm adeo vt ꝓximi͛ ē nō possit. Jllud autē qꝺ adduciṫ ex ꝓhemio meta" ꝙ euidētia attenditur penes obīm pauciora actu includēs: ad ꝓpositū nō est. qūi certitudo illa est certitudo obiectalis. sermo aūt noster ē de euidētis se tenēte ex pte intell's: ex talib͛ enim euidentibus ꝛ certis ꝓcedit intell's ad sibi ineuidētia ꝛ incerta. ¶ Scd̄o probaṫ eadē cōclusio sic. cognitio ꝑmoꝝ ꝑnciꝑioꝝ est prima cognitio cōplexa. ergo cognitio entis est ꝑ° cognitio incōplexa. an̄s pꝫ ex eo ꝙ cognitio que est a nā dꝫ ꝑcedere eā que est ex industria: ꝛ ex eo ꝙ in oium sunt notitia ēt in pueritia. ꝛ ex eo ꝙ ꝓsupponunṫ ad qꝺlibet discere. vt habeṫ ꝑ Posterioꝝ. ꝯn̄tia ꝟo probatur qꝛ cū ens sit terminus ille ex quo cōficitur ꝑnm ꝑm: si ens nō eēt ꝑm cognitū. sed aliqd aliud posset tunc fieri alia cōplexio ab intell'u: adhuc non habita notitia ꝑncipij ꝛc̄. ¶ Contra ipsaꝫ positionē Scoti arguitur. spēs specialissima non est obiectū cōfusissimū simpl'r. ꝗ cognitio ei͛ actualis cōfusa non est ꝑa simpl'r: ꝛ ꝯn̄ter ipsa non est ꝑm cognitū. cōsequētia tꝫ ex positione aduersa dicente. ꝙ iō spēs spālissima est ꝑm cognitū: qꝛ est ꝯfusissima. An̄s ꝓbaṫ sic. genus est ꝯfusius spē. ergo ipsa nō est ꝯfusissima. ꝯn̄tia iteꝝ est nota. an̄s ꝓbaṫ. qꝺ plura cōtinet est confusius. genus plura ꝯtinet q̄ꝫ spēs: aial. n. ꝯtinet pl'a q̄ꝫ hō. ergo ꝛc̄. ¶ Rn̄dent ꝙ cōtinētia est duplex: q̄dam actualis: quedā potētialis: ꝛ ꝙ id est ꝯfusius qꝺ plura cōtinet actual'r nō potētial'r. mō gen͛ continet plura in po°: spēs aūt in actu: ꝛ ideo spēs est cōfusior. ¶ Cōtra. cōfusi͛ est qꝺ cōtinet plura sine ordine q̄ꝫ qꝺ cōtinet plura cū ordine: ꝫ cōtinēs actual'r cōtinet plura ordinate: spēs eni ordinate continet ptes diffinitiuas: ꝯtinēs aūt in po° continet plura sine ordine. ꝗ ꝯtinēs plura potētial'r est confusius. ¶ Rn̄det Ant. Trōbeta ꝙ gen͛ continet spēs ordinate ꝛ non sine ordine. eo ꝙ non respicit eas nisi medijs differētijs q̄ sunt valde ordinate. ¶ Cōtra. gen͛ continet spēs ꝛ dr̄ias in actu: ꝫ in po° (vt dicit Porphyri͛.) ꝗ continet eas indistincte. tꝫ ꝯn̄a: qꝛ actus est qui distiguit 7° meta". tex. cō. 49. tūc vltima cōtinet indistincte. ꝗ nō ordinate. tenet ꝯn̄tia: qꝛ ordo absqꝫ distōne nō est imaginabilis

Lec.2.

T.c.5.

t.c.49.

bilis (et si fingeret aliud esset via.) Quod aut dixit genus. s. non re
spicere spes nisi medius diis ordinatis: non tenuat. eo q
nullu spes: sed et diuas int se ordinatas genus absq ordi
ne continet. vt pbatu est. ¶ Aduertas hic q cofusio no se
quit continetia pluriu (vt scotiste fingut.) sic enim vniuer
sum est maxie pfusu: sed continetia pluriu sine ordine.
vn puerbiu est vbi pluralitas sine ordine ibi cofusio rc.

Secuda ꝯ est ista iter coceptus actuales cofusos p di
catoz qditatiuoz no est eentialis ordo ori
ginis. pbat sic. qncuq sut aliq ꝯceptus eentialr ordinati
ordine origis ipole e extremos gnari no genitis interme
dijs vt ista pz de se. alioqn nu esset ordo eentialis originis
inter illos. sz de facto hemus coceptus pfusos actuales ex
tremoz absq itermedioz coceptibus. g no est inter eos
eentialis ordo originis. minore experietia declarat. experi
mur naq nos ꝯcipe hoiez z substam. z tn itermedia igno
ramus no solu distincte sz pfuse. caremus. n. ꝯceptibus p
prijs coz qbus actualr in ipsa dirigat itells acies. z no so
lu ignoramus resoluere ipa in ptes diffinitiuas. Et qz hec
ro vincit meio sola adduco. Ex h pz defectus scotistaz
dicetiu q est ordo eentialis iter ꝯceptus pfusos. no. n. pnt
soluere hac rone. ¶ Sz imediate ꝯ hec obijcitur sic. iter
ꝯceptus pfusos actuales supioris z iferioris no est ordo
eentialis originis. g ita pt p gnari ꝯceptus spei spalissi
me sicut entis: qd est ꝯtra pma ꝯne. sz ꝯntia: q ordo no
eentialis no est necius: z variari pot. ¶ Ad hoc dico ne
gado ꝯntia. lz. n. non sit ordo eentialis inter oes ꝯceptus
cofusos: est tn talis ordo iter ꝯceptus entis z quecuq aliu.
Nec hoc est volutariu. eo q ꝯceptus entis est qda forma
gnalissima ipsius itellectus. sicut fora corporeitatis est forma
gnalissima ipsius mae. vn sicut iter forma corporeitatis z
alias est ordo eentialis. no aut iter alias formas iter se.
ita inter ꝯceptu entis z alios: no aute inter alios iter se.
put. n. post ꝯceptu entis qdcuq aliud cocipit: siue suba:
siue accns: siue spes: siue genus. est et coceptus entis qsi nalis
ipsi intellectui: sicut z cognitio pmi pncipij: statim. n. psu
tatu ens ab oibus cogscit. z io ipz oz ee pus alijs eentialr
sic vlr. actus nalis pcedit ceteros q penitus ab eo sut: no est
aut silis ro de alijs ꝯceptibus inter se: z hec de 3°.

Quo ad 4m. qa Anto. trombeta ipugnat qdam dicta
s. Doc. in pa pte. q. 85. ar. 3. vbi tradit ordine itel
lectualis cognitiois fm viam pipatheticā. ideo adduco
eius ipugnatiões z soluo. Quinq aute sunt dicta cotra
que arguit. pm est. itells est vlium z pus magis vlium. 2m
itells nr pcedit de poa ad actu. 3m notitia rerum in vli est
notitia incopleta. 4m notitia in vli est notitia fm quid z
in poa. 5m sensus exiēs de poa ad actu pus coius q minus
coe cogscit. ¶ Cotra pm arguit sic. s. Tho. tenet q qcqd
est in re z ex na rei sit singulare. addo huic alia ppone
sz illud qd pcedit actu itelligedi est realentis sic. qcqd
est in re est singulare. qcqd pa intellectione itelligit est in
re. g qcqd pa intellectioe intelligit est singulare. g no pot
itellige magi vlr. maior est. s. Tho. Minor ex 2° suppo
sito pz: qd quadruplr pbat. Tu qz ens rois est poste
rius actu collatiois itells. Tum qz tale obm est co entis
realis. s. pmi actus intelligedi. Tum qz talis pmus actus
refert ad obm relatione reali que non est nisi ad termi
nu reale. Tum qz talis pmus actus depedet ab obiecto:
vt a mesura. ens aute reale no depedet ab ente rationis.
¶ Ad hec rnsio q maior pot hre duplicem sensum. Pri
mus est q qcqd est in re est singulare. i. qcqd est in re est
singularitas. z sic est falsa. est. n. in sorte non solu singula
ritas: sz humanitas z aialitas. Scds sensus est. qcqd est
in re e singulare. i. quicquid e i re hz ee singularizatu. et
h mo est apud pipatheticos vissima. vn argm si dz ee ex
tribus terminis maior est falsa in p sensu. In 2° aut conce
dit totum argm. ens siqde pmo cognitu no hz ee reale
nisi in singularibus. Que aut addit ꝯtum ad vitate h'eant i
fra patebit. ¶ Cotra 2m dictu. s. intellectus nr pcedit de poa
ad actu arguit sic. Ista ppositio assumit a. s. Tho. ad p
badu illa ꝯne. s. magi vle pus itelligit: aut ista ppositio
ꝯcludit nihil ad ppositu: aut ipsa e simplr falsa. Quia si
itelligit q intellectus pus itelligat aliquid in poa q i actu:
ipsa e vera: sed no ad ppositu. ꝯcedo. n. q intellectus pus
itelligit spem spalissima in poa q in actu: sed h no habet
q pus genus q spem intelligat. Si aut intelligat q itelle
ctus pcedit de poa ad actu. i. de notitia impfecta ad pfe
cta ipsa no e vlr vera. vt pz cum pcedit a notitia pmissa
rum ad ꝯnes: z a notitia cause ad effectus notitia. z per h
pz etia illud esse falsum. s. q itellectus pus puenit ad actu
impfectu q pfectum. na aer illuminatus no pus impfecte z
deinde pfecte illuminat a sole. silr intellectus pus recipit
actu q habitu: z tamen actus est pfectior hitu. vnde ad h
q ppositio sit vera opz pbare ordine eentiale actus inco
pleti ad actu copletu. ¶ Ad hoc rndeo q. s. Tho. itelli
git illa ppone neutro illoz modoz pcise: sed hoc modo.
intellectus exiēs de poa ad actu vltimate pfectu transitu
rus per multos actus medios prius puenit ad actum im
pfectum q pfectum. z habet ista ppositio ex 8° Physicoru. textu comēn. 58. z 9° meta. textu comēti. 15. z in li
bro 2° de ptibus aialium. q priora via gnationis sunt impe
ctiora. Sub illa ergo maiore subsumit minor. s. intelle
ctus noster e exiēs de poa ad actum vltimate pfectu. pu
ta cognitione distincta spei spalissime transiturus p mul
tos actus itermedios. g prius puenit ad actum imperfectu
q pfectum. minor e euidēs: eo q cognitiones generum
ab oibus ꝯcedunt actus intermediu. z sic ratio ꝯcludit q
prius magis vle q minus vle distincte cogscamus: qd iten
debat diia Tho. sed ille deceptus e qz credidit. s. Tho.
log de cognitionibus ꝯfusis actualibus cum (sicut supra di
ctum est) loqtur de cognitione ꝯfusa vrtuali ipsius spei: z
distincta eiusde z gnis. cognitio. n. distincta actualis ge
neris appellat ibi ꝯfusa ipsius gnis z speru: eo q ꝯfu
se in illa spes z gnis potestas cognoscatur. Ad id quod
addit ꝯtra hanc ppone: intellectus pcedit de notitia imp
fecta ad pfectam. dico q hec ppositio e vera vlissime si
intelligat. ¶ Pro cuius intellectu z oium instantiaru so
lutione aduerte pmu q pcessus nature z intellectus e du
plex: alteru fm ordine gnationis tm: alter fm ordine ge
neratiois z calitat' effectiue vel finalis. Primus pcessus
est qn inter terminos z media non cadit nisi prioritas z
posterioritas fm gnatione. Scds e quado vltra ista pio
ritate inuenit in illo qd e prius etiam prioritas cause effe
ctiue vel finalis. ¶ Scdo aduerte q aliqd e pfectius al
tero duplr. s. simplr vel fm quid. stat enim q aliquid sit
simplr. i. fm sua nam altero pfectius: qd tn fm aliquam
ꝯditione e impfectius illo: sicut suba mālis est simplicit
pfectior accnte: quo tame e impfectior fm quid in quan
tum actuat per illud. Dicit ergo q tu na q itellectus in
pcessu gnationis tm semp pcedit de impfectu simpli
citer ad pfectum simplr: eo q ordo gnonis attendit pe
nes genus cause mālis: sicut animal pus generatur q ho
(vt dicit in libro de aialibus.) In pcessu aute 2° pcedit
de impfecto non simplr: sed fm qd ad pfectius fm quid.
sicut suba est pior gnatione accnte: z vltra h est pior ca
litate finali: eo q est finis eius z qncq agēs: costat aut ipsaz
esse fm qd impfectiore accnte inqtum e in poa respectu
eius: z calitate mālē pcipat. ¶ Ad pma igit instantia
di q pmisse no sunt pores ꝯne via gnonis tm: sed etiam
ordine calitat' effectiue (vt di 2° physicoz. textu comen
ti. 31.) In alia lra: vt testat ibi. s. Tho. z colligi pot ex p
posterioru. z ideo sufficit q notitia caruz sit impfectior

T.c.58.
T.c.15.
T.c.31.

T.c.31. T.c.3.

fm qd. vñ etiã in genere cause malis collocant. 2° phyſi coꝝ ibidē. ⁊ 5° meta^ce. textu cōmēti. 32. Idē dico ad 2^m de processu notitie cause ad effectum. De aere illuminatu nō est ad ꝓpositū: qꝛ illuminatio nō est successiua. conceptus ꝟo gñis ⁊ spēi sibi succedunt. Falſum quoqꝫ est ꝙ a cꝰ pcedens habitū sit simplr habitu pfectioꝛ: lꝫ hoc sit veꝝ de actu elicito a b ipſo habitu. vt habes ꝑ ethicoꝝ. talis aūt est posterioꝛ habitu. Ordo quoqꝫ eentialis ↄceptus generici ad specificū ſatis ſufficiēter notus in notitia distincta est ex dictis ibidē. vnde non oportebit aliter laborare. ¶ Cōtra 3^m. s. ꝙ notitia in vli est notitia incompleta arguit sic. demrātio vlis ē potioꝛ demrātione particulari. ḡ notitia in vli que acqrit per demrationē vlēm est potioꝛ notitia pticulari. ¶ Ad hec dico ꝙ arg^m peccat per fallaciā equocationis illius termini vle. Ari. n. vocat demrationē vlēm illā qua paſſio de ſuo ꝓprio ſubiectu ſcit. ⁊ hoc tā in paſſionibꝰ genericis q̄ꝫ ſpecificis. ⁊ vult dicere ꝙ potioꝛ est notitia illa quā acqrimus per demōstrationē demrantē paſſionē de ſuo ſubiecto ꝑ q̄ꝫ illa que fit ꝑ demrationē qua illa paſſio demrat de pte ſubiecta primi ſubiecti. Nos aūt dicimus ꝙ cognoſcere hominē in aiali est cognoſcere hoiem inpfectiꝰ q̄ꝫ cogſcere hoiem in ſeipſo: ⁊ hāc vocamꝰ cognitionē i vli. Manifestū igit est oi hñti ingeniū ꝙ nr̃a dicta Ari. nō repugnāt. Aliud est enim dicere. a. cognoſcit in vli: ⁊ a. demōstrat demratione vli. ꝑ mō. a. nō cognoſcit in ſemetipſo: ſed i ſuo ſupioꝛ. 2° mō. a. in ſeipſo cognoſcit ineſſe ſuo ꝑ ſubiecto. ¶ Cōtra 4^m. s. notitiā in vli est notitia ſꝫ qd ⁊ i poꝰ: propterea qꝛ in ipſo vli itelligunt pticularia ſub quadā ↄfuſione ex quo infert. ḡ notitia in vli est notitia cōfuſa. ¶ Cōtra. illa probatio nulla est que ꝓcedit fm fallaciā equocationis: iſta est hꝰ. ergo ⁊c. Declarat minoꝛ: qꝛ aliud ē loq de notitia actuali obiecti: ⁊ aliud de notitia virtuali eoꝝ que in ipſo includūtur. Lꝫ. n. notitia virtualis pticulariū in vli ſit ↄfuſa: tñ notitia actualis ipſius vlis ē distincta: ⁊ qꝛ ab his que actualr ↄfundūtur in obiecto attēditur cōfuſio notitie cū notitia ſpecificet ab obiecto: ⁊ his que ſūt intrinſeca nō oꝫ dici notitia ↄfuſa ſꝫ distincta. ¶ Ad hec dico ꝙ iste nō intelligit. s. Tho. q vult ꝙ notitia distincta aialis vt est totū diffinibile ſit notitia cōfuſa aialis vt est totū vle: ⁊ ꝑiter notitia confuſa ſpērū: ⁊ ideo non accidit equocatio Fatemur. n. ꝙ notitia qua actualr fertur intelľs in ipſum aial: vt vle ⁊ non in ſuas ſpēs est notitia ↄfuſa aialis: vt totū vle est: ⁊ nō ſolū ſpecieꝝ eius vt expſſe dicit ibi. s. Tho. vnde ↄtingit aial ſimul eē notū distincte ⁊ confuſe diuerſimode: vt ſupra dictum est. Nec opꝫ ꝙ ſi iste due notitie ſimul inueniantur ſint eedē: cū et ſepatētur. puta cū ⁊ actualr ⁊ virtualiter aial distincte cognoſcit. Qd aūt addit ꝙ talis notitia nō oꝫ dici cōfuſa: falſuꝫ eē oſtēdit: ex eo ꝙ minoꝛ est cōfuſio actualis q̄ꝫ potētialis. Qd vltimo addit: ꝙ notitia ſpecificat ab obto ⁊ eius intrinſecis ad ꝓpoſitū nō est: cōfuſa enim ⁊ distinctio nō ſunt ſpēs cognitionū: alioqn cognitio ↄfuſa ⁊ distincta eiuſdē obiecti nō eēnt eiuſdeꝫ ſpēi: ⁊ ſic notitia nō ſpecificaret ab obiecto. vnde aſſumptū eiꝰ iplicat ↄdictionē in propoſito. ¶ Contra 5^m. s. ꝙ ſenſus exiēs de potētia ad actum prius cōius q̄ꝫ minus cōe cognoſcit. arguit ſic: ſenſus nō cognoſcit niſi ſingulare. ergo nō prius cognoſcit magis cōe. Oꝫ ſi dicas ſenſum non cognoſcere magis cōe in ſe: ſꝫ ꝑcognoſcere ſingulare magis cōius. ¶ Cōtra. aut cognoſcit ſingulare magis cōiꝰ: ita ꝙ ſingularitas est rō cognoſcēdi: aut ita ꝙ nā cōis ſit ratio cognoſcēdi. ꝑ^m non est dicēdū vt de ſe pꝫ. nec 2^m pōt dici a thomistis: qꝛ hoc ideo eſſet qꝛ nā illa eſſet rō mouendi ſenſuꝫ. ¶ Cōtra qd arguitur ſic. illud nō est ratio mouēdi qd est idē re ⁊ ratione ei cui repugnat ratio mouendi: ſed nā cōis est eadeꝫ re ⁊ ratione ſingularitati cui repugnat ratio mouēdi. ergo ⁊c. probat minoꝛ: qꝛ natura ⁊ ſingulare nō distinguūtur realr: non ex nā rei apud te: nec rōne. qd ꝓbo: qꝛ distinctio rōnis ſeqtur actū intellectus. in illo aūt ꝑoꝛi nullus actus est itellectꝰ. Et cōfirmat: qꝛ actus realis nō depēdet ab ente rōnis: ſed ſenſatio est actꝰ realis. ergo nō depēdet ab ente rōnis: ſed obiectum ſenſibile hñs in ſe distōnem rōnis est ens rationis vel aggregatū ex ente reali ⁊ rōnis. ergo ⁊c. ¶ Et cōfirmatur ratio ꝑncipalis ſic. quecūqꝫ ſunt indistincta oino fm rem ſi vnū terminat ad aliquā actionē realem ⁊ reliquum terminabit eādē: ſed nā magis cōis ⁊ minus cōis ſunt hꝰ. ergo ⁊c. ⁊ hoc ſuppoſita debita approximatiōe ad ſenſum. ¶ Cōfirmat 2°: idē ſenſus ꝑmo cognoſcit qd ſpēs ſenſibilis primo repñtat: ſed ſpēs ſenſibilis ꝑmo repreſentat ſingulare ſpēi ſpāliſſime poſita ōbita distātia. ergo ⁊c. minoꝛ ꝓbat: ſpēs ſenſibilis primo repñtat obiectū ſub ea rōne qua imprimit ſenſui: ſꝫ imprimit ab obiecto ſub rōne nature ſpecifice. Tuꝫ qꝛ est actualioꝛ ⁊ pfectioꝛ. Tuꝫ qꝛ ſpēs ſenſibilis est nālis ſilitudo cauſata ab obiecto repñtans ipſam adequate fm rōnē ſibi eſſentialius cōpetēteꝫ. ergo magis repñtat ipſum rōne que ſibi eſſentialius ⁊ pfectius cōpetit: q̄ꝫ ſub ea rōne que ſibi remote ⁊ minus principalr cōpetit. ¶ Ad hec rñdet ꝙ rñſio ibi recitata est bona ⁊ recta est. Ad ipugnationeꝫ dico ꝙ nā talis puta coloꝛ ⁊ nō nā cōis. i. coloꝛ cōis est rō mouēdi. Ad improbationē: negat minoꝛ pro vtraqꝫ ſui parte, naꝫ apud. s. Tho. in ꝑ^a parte. q. 3. art° 3°. in rebus mālibus nā ⁊ ſingularitas distinguūtur realiter: ⁊ distinctio rōnis: lꝫ actualr ſit poſt ſenſationē: fundamētaliter tñ ꝑuenit ipſam: ⁊ hoc ſufficit. ¶ Ad ↄfirmationē dicit ꝑmo: ꝙ obiectū ſenſibile hñs distōnē rōnis fundamētaliter non ē ens rōnis: nec aggregatuꝫ ex ente reali ⁊ ente rōnis. Distinctio eniꝫ rōnis fundamētalr nihil addit ſupra rem. Dicit 2° ꝙ ſenſatio non cāturꝫ a distōne nature: ſed a nā ipſa hñte talē ↄdinonē: ⁊ ideo dato ꝙ distinctio illa eēt ens rationis adhuc nihil ↄcludit. non. n. coloꝛ in quātū distinctus a ſua ſingularitate mouet: ſꝫ hic coloꝛ in q̄ꝫtū coloꝛ de euiꝰ rōne: nec distictio: nec adunatio est. ¶ Ad aliā ↄfirmationē dr ꝙ maioꝛ ē falſa quo ad actiones nihil reale ponētes in ſuis terminis q̄les ſunt actiones imanentes. poſſuꝫ enim itelligere dei ſapiētiam non intelligēdo eius bonitatem. ¶ Ad alias ↄfirmationes ꝑmitto ꝙ non dicit. s. Tho. ꝙ ſemp ſenſus ꝑus cogſcat magis cōe q̄ꝫ minus cōe (verba enim ſua ſunt iſta.) ⁊ qꝛ ſenſus exit de potētia ad actū ſicut ⁊ intellectus: idem et ordo cognitionis apparet in ſenſu. nā ꝑmo fm ſenſuꝫ dijudicamus magis cōe q̄ꝫ minus cōe: ⁊ ſꝫ locū ⁊ fm tps. Ex qbus verbis non habet niſi ꝙ ſenſus ꝑmo fm locuꝫ ⁊ tēpus cognoſcit ſingulare magis cōis: ⁊ nō hr ꝙ ſemp ita ſit: vnde argumēta illa nō ſunt contra. s. Tho. lꝫ non ↄcludāt. falſum enim est ꝙ ſpēs ſenſibilis ꝑ repñtet ſingulare ſpēi ſpāliſſime: ⁊ eius probatio falſa est. s. ꝙ ſpēs ſenſibilis ſit ꝑ impreſſa a nā ſpecifica. naꝫ ſpēs ſenſibilis ꝑ imprimit a per ſe ꝑ obiectu ſenſus. nullius aūt ſenſus obiectū ꝑ^m est ſpēs ſpāliſſima: vt pꝫ diſcurrēdo: ꝓpterea ſpēs viſibilis iprimit primo a viſibili in eo ꝙ coloratū ⁊ nō ab ipſo: in eo ꝙ est albū vel nigrū. Nec obſtat ꝙ albedo ſit actualioꝛ coloꝛe: qꝛ hoc nō ſufficit: ſed reqrit ꝙ ſit ꝑmum obiectū potēne. Nec est veꝝ qd aſſumit. s. ꝙ eſſentialius inſit ſenſibili nā ſpāliſſima q̄ꝫ nā generis. imo huic viſibili vt ſic eēntialioꝛ ē coloꝛ q̄ꝫ albedo ſiue nigredo: qd pꝫ ex hoc ꝙ ſublata albedine ſiue nigredine viſibile remanet: non aūt econuerſo. ⁊ hec de quarto.

1. q. 85. at. 3. — i. q. 3. arti. 3. — Ad 5^m

Quo ad 5^m rñdet ordinare argumētis factis: ⁊ ad ꝑ^m negat illud vltimo aſſumptuꝫ. s. ꝙ pfectiſſimus effectus

effectus quē pñt ꝑ ꝓducere agētia ad itellectionē fit cō-ceptus specificus. Dico.n.ꝙ pfectissimus quem pro tūc pñt est ɔcept⁹ entis: imo nullū aliū pñt pro tūc. Et cū cōtra hoc arguit: qꝛ sic nunꝗ̄ ꝓduceret ɔceptus specific⁹: nō valet ɔñtia. Ad cuius ꝓbationē dī ꝙ nulla vtus pōt imꝑfectiorē effectū suo effectu pfectissimo simplr: qlibet tñ virtus pōt in effectū pfectiorē suo pfectissimo effectu in quē pōt pro aliquo priori: qꝛ ille nō est pfectissim⁹ nisi ſm quid. Exēplū. virtus gñatiua leonis non pōt in pfectiorē effectū q̄ȝ sit leo: qꝛ h⁹ est eius effect⁹ pfectissimus simplr: pōt tñ in effectū pfectiorē illo: quē producit i pn° actionis: qꝛ tñ effect⁹ fuit pfectissimus: quē ꝓtūc posset ꝓducere. ¶ Ad ɔfirmationē dī ꝙ minor est falsa: nā itellectus exñs in pura po° nō est eque dispósit⁹ ad cōceptuȝ specificū sicut entis: nō per positionē alicuius ɔrie dispōnis: ſȝ ꝑ ordinē cōceptus gñalissimi ad spāles: sicut mā ꝑ° omni ɔria dispōne incōsiderata non est eque disposita ad formas specificas ⁊ ad formā corporeitatis. ſȝ opȝ ꝑ recipi formā corporeitatis propter ordinē forme gñalis ad spāles. ꝓpter qd̄ ɔsueuit dici ꝙ est indispositus ꝑuatiue ⁊ nō ɔrie. ¶ Ad 2m pȝ rñsio ex dictis. nā termini metaphysicales vt sic non ponunt a nobis ꝑ cognosci. sunt.n. termini metaphysicales abstracti abstractione formalit: sed dicimus ꝙ significatū huius termini ens concretum qditatis sensibilis est ꝑ cognitū. ¶ Ad 3m dico ꝙ nō opȝ in quacūq̄ȝ formatione ɔcept⁹ specifici semꝑ sigillatiȝ ꝑformare conceptū ɔfusum entis: sed sufficit ens ꝑ oium fuisse cognitū: in illo enim oia vtualr ɔcipiunt. Ulteri⁹ dī: ꝙ cum apud nos nō ponat ordo essentialis iter istos ɔceptus ɔfusos: nō opȝ tātū tpis interesse. ¶ Ad 4m dicitur: ꝙ spēs spālissima nō est facilioris abstractionis q̄ȝ ens loquēdo de abstractione ad ꝓpositū reqsita: sicut.n. ad ɔceptum cōfusum spēi spālissime reqrit ⁊ sufficit duplex abstractio: altera per actū itellect⁹ agētis.s. separatio a singularib⁹: altera per actū itellectus possibilis.s. actualr ītueri spēm: ⁊ nō actualr ītueri genus. ita ad ɔceptū ɔfusum actualē entis duplex abstractio est necia. ꝑ° est a pticularib⁹: que qdē fit cuȝ spēs quecūq̄ȝ abstrahit ab itellectu agēte. altera fit ab intellectu possibili: ꝑ hoc ꝙ in qditate quacūq̄ȝ sibi ꝑ pñtata actualr. ꝑ cōcipit ens nō ɔcipiēdo actualr cetera que in illo sunt: vnde tanta ⁊ eā facilis est abstractio illa entis q̄ȝ facilis est abstractio spēi spālissime: imo abstractio ista entis est facilior qꝛ facilius est actualr ɔcipe ꝑus sine posteriori q̄ȝ econuerso. ex quo pȝ ꝙ abstracdo illa de qua loqtur arg m nō est necessaria ad cognitionē ɔfusam. ¶ Ad 5m dico: ꝙ minor ē falsa. ⁊ ad eius ꝓbōnē negat ɔñtia: eo ꝙ sensus non mouetur a singulari in cu ꝙ singulare. Ille.n. modus arguēdi ſm regulā topicā non tenet nisi cum ꝑdicatuȝ ɔuenit subiecto ſm qd̄ ipm: vt habes a.s. Tho. in 3° ɔtra Gētiles. cap. 139. qd̄ in ꝓposito nō reperit. nō eniȝ hic color inq̄ȝtum hic mouet visum: ſȝ inquātū color. ¶ Ad aliā ꝓbationē dī: ꝙ maior assumpta nō est vera vlr: eo ꝙ coloratum magis mouet visum q̄ȝ h nigrū: qꝛ a remotioribus mouet. Agēs nāq̄ȝ corporale q̄ȝto in remotius agit tāto fortius vȝ. ¶ Scdo dī ꝙ forti⁹ mouēt sensum multa singularia impfecta q̄ȝ vnuȝ actualius ⁊ pfectius: ⁊ qꝛ oia singularia sunt singularia entis. iō cogitatiua pueri: in q̄ noua cognitio oriri dȝ: magis mouet a singularib⁹ entis q̄ȝ a singularibus huius spēi. ⁊ cū intellis accipiat vle ex multis singularib⁹. vt dī 2° posterioꝝ (⁊ i ꝓhe° meta°.) ideo prius cognoscit ens q̄ȝ spēs. ⁊ ſm hoc dī ad arg m ꝙ maior est vera ceteris paribus: nō aūt vbi aliq̄ impitas: sicut in ꝓposito accidit: ꝑponderās inuenit. multo enim plura singularia entis preponderāt paucioꝛib⁹ singularibus spēi: sicut plus trahūt mille hoies nō nimis fortes q̄ȝ decē fortes. ¶ Ad 6m dī: ꝙ maior simpliciter est falsa. Ad auctem Phi dī ꝑ ꝙ text⁹ Cōme^ti est corruptus. dȝ enī legi ɔfusa ⁊ nō cōposita. Dī 2° vt saluemus Cōmentatorem ꝙ cōpositū est notius suis cōponētibus: vt sic. nō aūt absolute. vñ prius ɔfuse cognosco hoiem q̄ȝ partes ei⁹ diffinitiuas vt sic: absolute tñ prius cognosco magis vle. Ex his apparet veritas minoris auctē Auic. approbate.

Deinde reddit auditores attētos dicēdoꝝ difficultatem apiēs. tria ꝓponēdo. qd noie eētie ⁊ entis significet: ⁊ quō in diuersis diuersimode īueniat: ⁊ quō se habeāt ad intētiones logicas. Hoꝝ.n. difficultas nō modica est vt diuersitas opinionum circa ipsa testat. sunt enim maxime vlia que sunt difficillima ad cognoscendum: vt dicit primo metaphysice.

Circa hanc particulā nota ꝙ sicut qd rei est quiditas rei: ita qd nois est qditas nois. nomē aūt cū essentialiter sit nota earū que sont obiectiue in aia passionum (ex ꝑ pihermenias) non hȝ aliā qditateȝ nisi hanc ꝙ est signū alicuius rei intellecte seu cogitate: signū autē vt sic: relatiuum est ad signatū: vñ cognoscere quid nois nihil est aliud q̄ȝ cognoscere ad qd tale notuē hȝ relationem: vt signū ad signatū. Talis autē cognitio pōt acqri per accñtalia illius signati. per cōia. per essentialia. per nutus. ⁊ qbusuis alijs modis. sicut a greco querētibus nobis (qd nominis antrops) si digito ostēdatur hō iam pcipimus qd nois: ⁊ silr de alijs. Interrogantib⁹ vo qd rei opȝ assignare id qd̄ conuenit rei significate in primo modo perseitatis adequate. Et hec est essentialis dña inter quid nois ⁊ quid rei.s. ꝙ qd nois est relatio nois ad signatū: qd rei vo est rei relate seu significate eētia. ⁊ ex hac dña sequuntur oēs alie que dici solēt. puta ꝙ quid nois sit non entium cūplexorum: per accidētalia: per cōmunia: per extranea. qd rei vo est entium incōplexoruȝ ꝑ propria ⁊ eētialia. relatio enim vocis pōt terminari ad non entia in rerū natura ⁊ cōplexa: ⁊ declarari ꝑ accidentalia. ⁊ h⁹. essentia aūt rei nō nisi per propria essentialia habetur de entibus incomplexis.

¶ Quia vo ex cōpositis cognitionē simplicium accipe debemus: ⁊ ex posteriorib⁹ deuenire i priora: vt a faciliorib⁹ incipiētib⁹ cōuenētior fiat disciplina: ideo ex significatione entis ad significationē essentie procedēdum est.

¶ In hac 3a pte ꝓhemij reddit auditores dociles ordinem dicēdoꝝ ꝓponens tali ɔne. ab ente ad eētiā ꝓcedēduȝ est: quaȝ ꝓbat duplici medio. Primo sic. ex cōpositis ad simplicia ꝓcedēdū est: ſȝ ens est velut cōpositū: ⁊ eētia velut simplex. g̃ ab ente ad eētiā ꝓcedēdū est. Secūdo sic: ex posteriorib⁹ in ꝑora ꝓcedēdū est. sed ens est posterius eētia. ergo ab ente ad essentiā ꝓcedēdum est. Maior vtriusq̄ȝ rōnis ꝓbat: qꝛ ex faciliorib⁹ est inchoādum. cōposita aūt ⁊ posteriora sunt faciliora nobis simplicib⁹. ¶ Circa minorē ꝑme rōnis nota ꝙ ens vt ifra dicetur significat id qd̄ hȝ esse. id aūt qd̄ hȝ esse cōprehēdit in se essentiam. essentia vo significat id qd̄ iportat diffō vt dicetur que nō dicit eē vel non esse. ex ꝑmo posterioruȝ. ens g̃ ita se hȝ ad essentiā: ꝙ cōplectit in se vtrūq̄ȝ: essentiam .s. ⁊ esse. essentia vo alterū tñ: ⁊ ideo ens appellat cōpositū respectu essentie. ¶ Circa maiorem scde rōnis scito ꝙ quādo dicimus ex posteriorib⁹ ꝓcedēdū est intelligit ex posteriorib⁹ ſm nām priorib⁹ quo ad nos. inata enim est nobis via ex notiorib⁹ nobis in ignotiora nature. vt dicit ꝑ physicoꝝ tex. cōmē. 2. Minor 2e rationis probat ex eo ꝙ cōpositū est posterius cōponentibus: ⁊ ens (vt dictū est) cōpositū est respectu eētie. Capitm.i.

Margin notes (left): 2ad 2m; 3m; 4m; S. Sce. cap. 139; 5m; te. 27. Lec. 1.
Margin notes (right): 6m; in ꝓhe°. Cap.1.; e.l.i ꝑ°. ca.i.q.2 in fi.; T.c.25.; T.c.2.

t.c.14.

SCiendū est q sicut i qnto metaphysice phs dic ens p se dr dupl'r. Uno mō qd diuidit per .x. gnā. Alio mō qd significat ppōnū veritatē. Horz aūt dr̄ia est: qz scdo mō pōt dici ens oē illud d quo affirmatiua ppō formari pōtēt si illud in re nihil ponat per quē moduz priuationes & negationes entia dicunt. dicim⁹. n. q affirmatio est opposita negatiōi: & q cecitas ē in oculo. Sz primo mō nō pōt dici aliqd qd sit ens: nisi qd in re aliquid ponat. Uñ primo mō cecitas & huiusmodi nō sunt entia. Nomē igit eēntie non sumit ab ente. scdo mō dicto. aliq eni dnr hoc mō entia que eēntiā nō hñt: vt pz in priuatiōib⁹: sed sumit eēntia ab ente primo mō dicto. Uñ Cōmētator i eodē loco dic ens primo mō dictū ē: qd significat subam rei.

cō.14. cc me.

¶ Hic incipit tractatus diuisus in duas partes. In quaz prima declarat qd noie entis & essentie significet. In secunda qō quō essentia in diuersis diuersimode īueniat. pars pma vnico absoluit caplo. ps 2a sex: & sic totū integrant tractatū capl'a septē. Quoz pm qd pre manib⁹ habemus tres ptes ptinet. in pa declarat qd noie entis significetur. in 2a qd noie essentie. in 3a differētia nominū ipsi⁹ essentie designatur. Pmū tali diuisione declaratur eus per se dupl'r dr. Uno mō vt diuidit per decez gnā. Alio mō vt significet veritatē propōnuz: quēadmodum dicit Aristo. 5. metaph. tex. cōmen. 14. Dixit ens per se ad differentiā entis per acciñs aggregati ex rebus diuersoruz generū. vt homo alb⁹ de quo habes. 5 meta. tex. cōmen. 13. Et īnuit q tripl'r differunt ens pmō mō & ens 2o mō. Primo qz ens primo mō pdicat non nisi de rebus exñtib⁹ in decē generibus. ens aūt 2o mō pdicat de oī eo qd potest esse subiectū ppōnis affirmatiue. Scdo differūt: qz ens pmo mō est illud cōpositū de quo supra diximus: qd aliqualiter cōplectit in se eēntiā & eē. ens autē scdo mō non est hmōi: qm aliquid est hoc mō ens. puta negatio aut chimera qd nō hz essentiā aliquam. Et ex hoc sequit tertia dr̄ia q ab ente pmo modo tanq̄ a cōposito notiori essentie nomen sumit. non autem secundo modo.

CIrca pmam differētiā. Aduerte pmo q veritas propōnis que est entis. scdo mō significatio: nihil aliud est q̄z cōpositio facta in secūda opatione intellect⁹ obiecto cōformis. verbi grā. sortes est cecus (ly est) non significat inherentiā cecitatis in sorte: eo q cecitas omni inherētia caret: cum inherere realiū accidentium sit: sed significat compositionē factam ab intellectu adequante seipsum per illam obiecto sorti. s. carente virtute visiua. vnde. 5. metaphy. in alia littera dicitur: q ens significās veritatē propōnis: significat qm̄ propō est vera. Prima aūt significatio entis quid sit infra videbitur.

t.c.14. ca.i.q.2 i fi.c.4. cc me.

ADuerte scdo q lz nullo intellectu cōsiderante sortes sit cecus. & per cōsiderationē intellectus nō fiat magis vel minus cecus: tamē cecitas nullo intellectu considerante nullū habet esse in sorte. stant eni ista duo simul. Qd sic declaratur. sortē esse cecum: vt sic. non est sortē habere aliqd esse substantiale. vt pz: nec accidētale: qz sortes fit cecus sola absentia visiue virtutis: que nihil supra sortē addit: vñ cecitas nullū eē oino ponit in sorte: ac per hoc q absq omni cōsideratione intellectus virtus visiua sorti nō inest: opz sortē nullo intellectu cōsiderāte esse cecū. Dubitatio aūt in hac re accidit. qz non recte inspicit q esse cecum nō est esse aliqd sed carere virtute visiua. Exempluz. nauis caret gubernatore nullo intellectu cōsiderāte. absentia tñ gubernantis nullum esse subale: aut accidētale ponit in naue. vnde nauē esse sine gubernatore extra aīam: non est eē aliqd: sed nō esse gubernatā. Acquirūt aūt eē & fiunt entia puationes & negationes. ex h q intellectus intelligēs priuationes per habitus: & negationes per affirmationes format in seipso rei carētis aliquo mō idolū quoddaz. Uerbi grā. cū intellectus format in se idolū quoddā nauis gubernatore carētis: qd est ista ppositio mentalis. nauis est sine gubernatore: nō psentia gubernatoris que extra animā nihil ponit in aīa fit ens: per hoc q intellect⁹ fecit ipsam propōnis terminū aliquē. & cū hoc esse sit in aīa & nullū aliud eē habeat: cōns est q negatiōes hō & puationes nō sint entia nisi in aīa obiectiue. & sic earuz esse nihil aliud est q̄z intelligi: quō tm̄ oia entia rōnis habent esse.

CIrca tertiā dr̄iam aduertēdū est q cum noia sint signa conceptuum: sm ordinē concipiendi est & ordo nominādi: propterea sicut ab ente pmo mō tanq̄ a cōposito nobis notiori essentie notitiam sumpsimus: sic essentie nomen ab ente originem habet.

¶ Et qz (vt dictū est) ens hoc modo dictū diuidit per decē genera: opz q eēntia significet aliqd cōe oib⁹ naturis p quas diuersa entia in diuersis gñibus & speb⁹ collocantur: sicut humanitas est essentia hois: & sic de alijs.

¶ In hac scda particula declarat quid noie eēntie importetur tali cōclusione. essentia significat quoddā cōe omnibus naturis oium entiū. Cuius talē declaratione insinuat: sicut ens significat aliqd cōe oibus existētibus: ita essentia (cū ab illo sumat) significat aliqd cōe oibus generibus & spēbus: & sicut ens significat id qd est in quolibet gñe & q̄libet specie: ita eēntia opz q significet id quo aliquid est in quocūq genere & quauis specie. hñt enim se ens & eēntia vt qd & quo. cū aūt nature rerū sint ille q bus res reponunt in gñib⁹ & spēbus: seqtur q eēntia significat aliqd cōe oibus naturis rerū. vñ queadmoduz ens pdicat de hoie boue & silibus que sunt i generibus: ita essentia pdicat de humanitate & bouinitate qbus res in gñibus reponunt: p nomē g eēntie intelligit nā rei sic per nomē entis id qd hz nām illam. Questio. ij.

Q 2

CIrca hāc particulā insurgit dubitatio valde difficilis. an ens & eēntia significēt imediate ipsa predicamēta seu naturas eoz: an mediate. In hac dubitatione tria agā. Primo declarabit titulus qōnis. 2o adducet opinio Scoti & ipugnabit. 3o ponet opio scti Tho. ¶ Pro pmo scito q significare mediate in ppposito est significare aliqd mediāte aliquo superiori: sicut aial significat spēs suas mediate (mediāte. s. nā sensibili.) nō eniz aial significat hoiem: nisi qz hō est suba aiata sensibilis. Significare imediate est significare aliqd non per aliq nām seu realitatē superiorem: sed per seipsam pmo: sicut aial significat gradū sensitiuū seu realitatem sensitiuam imediate. vt pz. Uertit g in dubiū hoc. an ens significet aliquē gradū seu aliquā realitatē abstrabibilem a naturis pdicamētalibus cōez eis sicut superius eēntiale suis inferiorib⁹ & sic imediate significet pdicamēta an immediate significet ipsas nās pdicamētales. h de primo.

QUo ad 2m Sco. vt colligit ex pmo sen. dist. 3a. q. pa. & 3a. & dist. 8a. q. 2a. opinatur q ens significet decez pdicamēta mediate. imaginat eni q a qbuscūq silibus sit abstrahibilis vna realitas obiectiua vtrisq cōmunis

sco.i.di. 3.q.i. 3.dist.8. q.2.

⁊ prior vtroq;. ⁊ sic cū sub̄a ⁊ accn̄s habeant silitudinē in ente ab eis ē abstrabibilis vna rō obiectalis vtriq; cōmunis ⁊ ꝓor tā sub̄a q̄ accn̄te que noīe entis significaꝫ. Qḋ vt melius intelligaꝫ pono ꝓcessum istarum abstractionū diffuse. Cū enim sor. ꝯueniat cū platone in humanitate ⁊ nō cū brunello: ab eis pōt abstrahi humanitas cōmunis ⁊ ꝓor eis. ⁊ inde cū hō cōueniat cū brunello in sensibilitate ⁊ non cum planta ab eis pōt abstrahi aialitas cōmunis ⁊ ꝓor eis. ⁊ inde cū aial ꝯueniat cū planta in vegetabilitate: ⁊ non cū lapide: ab eis pōt abstrahi vita cōis ⁊ ꝓor eis: inde cum viuum cōueniat cum lapide in corporeitate ⁊ nō cū intelligentijs ab eis pōt abstrahi corporeitas cōis ⁊ ꝓor eis: inde cū corpus ꝯueniat intelligentijs in substātialitate: ⁊ non cū accidentibus: ab eis pōt abstrahi substātialitas cōis ⁊ prior eis: inde cū sub̄a cōueniat cū accidēte in entitate reali ⁊ non cū entibus rōnib⁹: ab eis est abstrahibilis entitas cōis ⁊ prior eis. ⁊ cū h̄ realitas vltimo abstrahibilis sit illa quā significat ens imediate: op; q̄ ꝑdicamētales realitates seu nature mediate sub entis significatione claudantur. ¶ Ad hanc positionē confirmandā multa possent adduci media: que ne digrediamur ad analogiā entis ⁊ cōparationem trāscēdētiū ad ꝑdicamēta: an. s. sint eoꝝ ꝑdicata quidditatiua vel nō: omittemus pro nūc: q: infra spāles erunt de his q̄ōnes. ¶ Cōtra hāc opinionē arguo dupl'r. ꝑ auctoritate Arist. 8. metaph. tex. cō. 16. vbi soluens q̄ōnem quare q̄ditas sit vna. dicit q̄ in substātijs separatis non est querēda alia cā: q: in eis nō est nisi forma que statim seipsa est ens ⁊ vnū. quēadmodū ens statiꝫ seipso ē sub̄a ⁊ quātitas ⁊ cetera ꝑdicamēta: nō expectās aliud faciēs ipsum nās ꝑdicamētales. ex qua aucte arguiꝫ sic. ens significat quādā realitatē ꝓorē ꝑdicamētis. ḡ expectat aliquid ꝫ hens ipsum ad ꝑdicamēta ꝯn̄a nota. ꝯn̄s aūt ē ꝯ Arist. ergo a destructione ꝯn̄tis ad destructionem an̄tis ens nō significat realitatē ꝓorē ꝑdicamētis. ¶ Scḋo arguitur aucte Cōmētatoris. 10. metaph. cō. 18. dicētis q̄ hoc nomen ens vnū significat id qḋ significat in predicamēto substātie ⁊ quātitatis ⁊ q̄litatis ꝑ⁹ significatione sine medio ⁊ nō mediāte aliqua cōi: q̄d clarius? ¶ Rōne nō arguo: q: oporteret egredi limites. h̄ de secundo.

[margin: a. 2. q. / ꝑ. ca. 4. / c̄ me. i / q̄diā du° / t. c. 16] *[margin: c. 8.]*

Quo ad tertiū pono opinionē sancti Thome ex duabus cōclusionibus eliciēdā. Quarū ꝑma ē ista. ens significat vnū cōceptuꝫ formalem cōem in repr̄esentando substātiē ⁊ accidenti deo ⁊ creature.

Secunda est ista. Ens significat v; conceptū obiectalem aliqḋ reale inuentū in oībus generibus: distinctū s̄m rōnē a ꝓprijs ꝯceptibus obiectalibus omniū generū: nullū gradū supra naturas genericas specificas ⁊ induiduales exprimēs. ¶ Pro itelligentia termino; nota q̄ ꝯceptus est duplex: formalis ⁊ obiectalis. Cōceptus (formalis) ē idolū q̄ddā qḋ intellectus posis format in seipso rep̄ntatiuū obiectal'r rei itellecte: qḋ a p̄hīs vocaꝫ intētio seu ꝯcept⁹: a theologis ꝟo verbum. ¶ Conceptus aūt (obiectalis) est res per ꝯceptū formalē repr̄esentata in illo terminans actū intelligēdi. Verbi grā. ꝯceptus (formalis) leonis ē imago illa quā intellectus posis format de q̄ditate leonina cū vult ipsā itelligere. Conceptus ꝟo (obiectalis) eiusdē est nā ipsa leonina repr̄esentata ⁊ intellecta. Nec putandū est cum dicitur nomē significare cōceptū q̄ significet alterū tm̄: significat enim leonis nomē conceptū vtrūq; (lꝫ diuersimode.) est nāq; signū conceptus formalis vt mediū: seu quo: ⁊ est signuꝫ conceptus obiectalis: vt vltimū: seu qḋ. Unde idē est loqui de conceptu entis ⁊ de significatione eius. ¶ Probo ergo conclusionē primā tali medio. oīa similia quacūq; similitudine etiā analoga seu imitatiua s̄m id in quo assimilātur. possunt per eandē imagineꝫ repr̄esentari: sed deus ⁊ creature sub̄a ⁊ accidēs habent similitudinē inter se saltē analogam. ergo s̄m id in quo assimilantur possunt per eādem similitudinē repr̄esentari. Sed assimilātur in esse. ergo eadē similitudine poterunt repr̄esentari inquātū habēt esse: similitudo illa est cōceptus formalis entis. ergo ⁊c̄. processus clarus est: ⁊ propositiones ab ībus sunt concesse: cum maior fuerit dilucidata: quā sic ex notioribus suademus. Ubicunq; inuenitur agens producere sui similitudinem in alio: si id aliud producat aliud simile sibi s̄m id quo ipsum assimilatur ꝑmo: op; ꝫ^m assimilari vtriq; ea rōne: q: q̄cq̄d est simile alicui in eo qḋ illud est alteri simile ē simile vtriq;: sicut spēs sor. in oculo meo producta ab imagine sor. in speculo est similitudo rep̄sentatiua vtriusq; ⁊ figure sor. in speculo a qua imediate est causata: ⁊ figure sin. in seipso a qua est mediate causata. Sed ita est modo q̄ iter habētia analogā similitudinē deum ⁊ creaturā: sub̄am ⁊ accidēs: reperitur h̄ habitudo in ordine ad conceptum formalē. igiꝫ ⁊c̄. Fit aūt h̄ sic manifestū exemplariter: sapientia diuina ꝑducit sapiētiā humanā: que est quedaꝫ sui similitudo (imꝑfecta tn̄) sapiētia autē humana ꝑducit similitudinē sui in intellectu nostro: que nil aliud ē q̄ sapiētia in esse intētionali: sicut sapiētia extra est sapientia in esse nāli. Cum autē similitudo ista sapiētie in intellectu rep̄ntet sapiētiā humanaꝫ s̄m id quo illa assimilaꝫ sapiētie diuine: q: rep̄ntat eam s̄m ꝓpriā rōnē formalē. seq̄tur de necessitate q̄ h̄ vnica silitudo rep̄ntat vtranq;: humanā. s. ⁊ diuinaꝫ. vtpote que silis est vtriq;: lꝫ ab humana sit imediate exēplata: a diuina mediate. Ex h̄ exēplo in terminis spālibus: intuere propositū nostrum in terminis transcēdētibus qualis est ens. Cū enim eē creature assimiletur eē diuino a quo exēplatū est: ⁊ esse accidentale assimileꝫ esse substantiali a quo emanat: silitudo producta in intellectu ab eē substātiali: siue accn̄tali inquātū assimilātur erit oīum rep̄ntatiua imago. ⁊ cū conceptus nō req̄ratur ad intellectionē nisi vt obiectal'r repr̄esentet rem vnico cōceptu intellectus in deū ⁊ creaturam in eo q̄ ens fēt eꝫ. ⁊ silr in sub̄aꝫ ⁊ accidēs. Nec op; ponere plures cōceptus ⁊ multiplicare entia sine necessitate. Q; aūt h̄ sint non solū s̄m mētē. s. Tho. dicta: sed et s̄m expressam sniam p; in. q. dist. de potētia dei. q. 7. ar. 5. in corpore. Unde hanc rōnē accepi: ⁊ in eadē. q. ar. 6. vbi circa finē corporis. q. adducit exēplū de speculo: ⁊ dicit expresse: q̄ sic se hꝫ conceptus noster ad deū ⁊ creaturas sicut spēs rei vise in speculo: ita q̄ deus se habꝫ vt res producēs silitudinē suā in speculo: creatura vt spēs in speculo: conceptus noster vt similitudo extracta a spē in speculo vtriusq; repr̄esentatiua. Unde nullus mentis compos pōt hoc negare in eius via.

[margin: po^a. q. 5 / art. 5. q. / 6. cc̄ h.]

Conclusio scḋa hꝫ tres partes. Quo ad ꝑmā declaraꝫ sic. conceptus obiectalis entis est id qḋ repr̄esentaꝫ per eius cōceptū formalē: sed eius conceptus formalis rep̄sentat id in quo assimilātur oīa entia realia: qḋ op; in eis esse. ergo conceptus obiectalis entis est aliq̄d reale inuētū in oībus. 2^a propō assumpta lꝫ patere possit ex dictis. tamē declaraꝫ adhuc sicut cōceptus formalis aialis rep̄ntat fundamētū silitudinis generice: ⁊ cōceptus formalis hōis rep̄ntat fundamētū silitudinis specifice. ⁊ vlr quelꝫ imago cōis pluribus in rep̄ntando rep̄ntat fundamētū silitudinis inter illa plura: vt p; in exēplo supra posito de spē in oculo cāta a spē sor. in speculo: q̄m illa rep̄ntat nō silitudinē inter spēm i speculo ⁊ sor. cū sit relatio: sed fundamētū illius similitudinis: puta qualitates ⁊ lineamenta que sunt in vtroq;. sic cōceptus entis formalis rep̄ntat fundamētuꝫ analo-

Gice similitudinis inter oia entia realia existentis: qd in oibus esse absq ope intellectus ex eo pz. vñ ꝙ sīlia sunt extra animā: cū hoc fundamentū repñtatiui sit ꝯceptus obiectalis entis vt dictū est. pz conceptū obiectalē entis esse aliqd reale inuētū in oibus: qd erat in pma parte ꝯclusionis positū. ¶ Scda ps ꝯclusionis sequitur ex ista. si enim ꝯcept⁹ obiectalis entis inuenit in oibus: ꝛ nullus ꝯceptus obiectalis proprius substie aut accidētis inuenit in oibus. ꝯñs est ꝙ nō oino sint idē: ꝛ ꝙ saltē rōne distinguatur ꝯceptus entis a proprijs oium ꝯceptib⁹ obiectalibus: qd erat scda pars ꝯnis. ¶ Tertia ps eiusdē sic declaratur. si ꝯceptus obiectalis entis eēt aliquis gradus supra gradus specificos ꝛ genericos: tūc ꝯsideratis pcise gradibus specificis ꝛ gñicis cū eorū pcise passionib⁹ non eēt in eis vt sic inuenire passiones entis. hoc est falsum. ḡ a destructionibus ꝯñtis ꝛc. ꝯña declarat: qr enim aial dicit aliū gradū ab hoie. ideo homini sm differentialem ꝯceptū pcise nō insunt passiones aialis. vt ondit falsitas istius reduplicatiue hō inquātū rōnalis est bipes. circūloquēdo per ly bipes passionē aialis ppriā. ꝛ silr si ens dicit aliū gradū a substātia. sequitur ꝙ ꝯsiderata pcise rōne constitutiua substātie: substātia non est vna nec vera nec bona ꝛc. que nomināt passiōes entis ꝛc. Falsitas ꝯñtis probat sic: hō inquātū rōnalis pcise est vnuz quid vnitate: que est passio entis. hō inquātū rōnalis dicit aliū gradum ab ente (sm te ꝯ quez arguo) ergo passio entis ꝯuenit alijs gradibus ab ente pcise: vt sic acceptis: qd ē oppositū ꝯñtis. pma propō assumpta habet ex Sco. in 2° senten. dist. 3ª. q. 1. tenēte vnitatē mediam minorez vnitate numerali ꝛ maiorē generica esse passionem entis. ꝛ est qui nāni specificaz rōne vltime dñe. Manifesta quoqz sit sic pro nūc eadē propō. hō inquātū rōnalis est indiuisibilis formalr. supposito ꝙ rōnale sit vltima dña. ergo hō inquātum rōnalis est vnus formalr. vnitas enim nil aliud est qz indiuisio. Sed de hoc (cum de vnitate nature agetur) amplior erit sermo. Nunc autez sufficiat ꝙ in gradibus specificis precise acceptis ꝛ similr genericis: est inuenire passiones entis: qd erat pbandū. ꝛ ꝯñter ꝙ ens nō significat distinctū gradum a naturis specificis ꝛ genericis: qd erat tertia pars conclusionis.

2.d.3.q. i.in.c.q. eē.me.

ifra ca. 4.q.6.

Sed tunc ex quo res significata per h nomen ens est aliquid inuētū in oibus: ꝛ non ē gradus distinctus cōtra specificos ꝛ genericos: declarādū superest quid sit. Qd sic declarat. gradus quicūqz genericus vel specificus: vel differētialis: vel indiuidualis hz in se: vnde multis modis concipi possit. ꝛ sm ꝙ quilibet gradus est habēs esse: noie entis importat. ꝛ ad ꝯceptū obiectalez entis pertinet. sm do ꝙ absolute talis vel talis gradus cōsideratur nomine proprio significat: ꝛ cōceptus obiectalis illius est. verbi gratia. humanitas ex sua propria pfectione formali: qua distinguit contra reliquas vniuersi perfectiones. hz ꝙ per ꝯceptū formalem humanitatis repñtet ꝛ cognoscat ꝛ significet humanitatis noie. humanitas. vt sic etiā hz ꝙ sibi debeatur: seu ꝯueniat esse quiditatiuū: ꝛ actualis exñtie: ꝛ sic repñtatur conceptu formali entis tanqz pars sui obiectalis cōceptus ꝛ entis noie significat. Similr aial hec duo in se hz: ꝛ sic de alijs. Unde ꝯceptus obiectalis entis sunt nature generice ꝛ specifice vt hñtes eē. sic. n. fundāt analogam similitudinē: de qua loquimur. ꝛ ppterea ens ꝛ passiones eius in quolibet gradu pcise accepto saluant. qlibet enim gradus vt sic hz in se vnde sit: ꝛ indiuisus sit et conformabilis intellectui ꝛ appetitui ꝛc. qd a ponētib⁹ ens abstrahibile a gradibus specificis ꝛ genericis saluari non pōt. ¶ Q: aūt hec sint sm doctrinaz. s. Tho. diligenter intuētē eius doctrinam cēsorem constituo. Infra tamē cū de analogia entis agetr h ostēdemus: pro nūc satisfaciāt hec dicta. psertim ꝙ tam pma qz scda pars conclusionis ex pcedēte ꝯclusione sequitur: quam cōstat eē. s. Tho. ¶ 3ª aūt pars ab oibus thomistis asseritur vnanimiter. Sic ergo pz qualr ab oibus entibus vtpote similibus abstrahibilis est ꝯceptus entis: nō mō scotistico. ꝛ pz qualr sit verū qd hic. s. Tho. dicit. s. eēntia significat aliquid cōe oibus naturis oium generuz ꝛ spēruz. non enim intēdit ꝙ eēntia significet aliquā naturā cōem omnibus naturis: sed ꝙ significet oēs naturas vt assimilantur in hoc ꝙ entia sunt. quelibet enim nature vt sunt (quibus res sunt) essentie rōnē habēt: sicut quelibet res habent rōnē entis vt sunt habētes esse seu que sunt.

c.2.q.3.

¶ Et qr illud per qd res ꝯstituit in proprio genere vel specie: est qd significamus per diffōnem indicantem quid est res. Inde est ꝙ nomen essentie a phis in nomē quiditatis mutatur. ꝛ hoc est qd phs in septimo metaphysice frequenter noiat: qd quid erat esse. i. hoc per qd aliqd habet esse qd. Dicitur etiam forma sm ꝙ per formā significatur pfectio: vel certitudo vniuscuiusqz rei: sicut dicit Auicenna in scdo metaphysice sue. Hoc etiaz alio noie natura dicitur accipiendo naturaz sm primum modū illorum quatuor modorū. quos Boetius de duabus naturis assignat scdm. s. ꝙ natura dicit esse illud qd quocūqz modo intellectu capi pōt. nō enim res intelligibilis est nisi per suā diffinitionē ꝛ essentiā. ꝛ sic etiam dicit phs in qnto metaphysice. ꝙ omnis substātia est natura. Nomen autē nature hoc modo sumpte videt significare essentiā rei sm ꝙ habet ordinem vel ordinationē ad propriā operationē rei. cū nulla res propria destituat operatione. Qualitatis vo nomē sumit ex hoc ꝙ per diffōnem significatur. Sed eēntia dicitur sm ꝙ per eam ꝛ in ea res habet esse.

T. c. 12.
T. c. 20.

cap. 2. p° me.

T. c. 5.

¶ In hac 3ª parte huius capituli declaraturus quō differant noia essentie inter se: enumerat qnqz ei⁹ noia. primo. s. essentia: quiditas: qd qd erat eē: forma ꝛ nā. quoꝝ ratio ꝛ dña satis clare ac manifesto sermone in lra tradit adeo vt addere non sit opus. ¶ Notatū circa id qd de Boetio affertur ꝙ Boetius in libro de duab⁹ naturis ꝛ vna persona christi. nām quadruplr accipi dicit. primo omne intelligibile. 2° omnia substātia. 3° principiū intrinsecuz motus. 4° specifica essentia seu dña. quos modos (si Boetiū nō habes) vide si placet in 2° sniaruz. s. Tho. di. 37. q. pª arti. p. pmo modo accipit h naturaz. s. Tho. qm sic cōis est essentijs substantialibus ꝛ accidentalib⁹ genericis ꝛ specificis ꝛc.

Par. pª prin.

2. d. 37. q. i. ar. i.

Capitulum. ij.

Ca. 2.

Sed qr ens absolute ꝛ prio dicit de substātijs: ꝛ posterius: ꝛ smqd de accidētibus: inde est ꝙ eēntia ppie ꝛ vere est in substantijs: sed in accidentibus est quodāmodo ꝛ sm quid ꝛc.

¶ Expedito pmo ppositoꝝ exequens in hac secūda parte tractatus quō eēntia in diuersis diuersimode inueniatur: quod scdo loco ppositū erat. Primo declarat quomodo

modo eēntia inueniat in substātis cōpositis in trib⁹ capitulis. scdo in substātus sepatis duobus capitulis. tertio in accñtibus vnico cap̄. Circa subas cōpositas tria declarat in illis trib⁹ capitulis. In p̄ qd sit eētia subaꝝ cōpositaꝝ. In scdo quō differāt iter se eētie subaꝝ ꝯpositaꝝ. In tertio quō se hēant ad itētiones logicas. Incipiēs āt exequi in hoc caplo quō eētia in diuersis diuersimode inueniat. Primo hoc declarat in cōi oēs eētias vniuersi adinuicē cōparādo duabus cōparationib⁹. scdo qd sit essentia subaꝝ cōpositaꝝ tribus ꝯnibus negatiuis & q̄rta affirmatiua. tertio mouet dubitationē q̄dam circa ꝯnez affirmatiuā & soluit eā. Facit p̄ cōparationē p̄mā inter essentias subaꝝ & accñtiū tali ꝯne. Suba ꝟe & ꝓprie hz essentiam: accñs aūt fm qd. quā sic ꝓbat. vnūqdqz sicut est ens. ita hz eētiam: sed substātia est ēns simplr accñs ꝟo est ens fm qd. ꝗ substātia habet essentiaz simplr. accidēs autem fm qd. maior ex dictis in p̄cedēti caplo pz: minor lz habeat septimo metaphy. in p̄n° tū sic ꝓbat i lra illud est ens simplr de q̄ ens absolute & p̄ p̄dicat. & illud ē ens fm qd de q̄ ens posteri⁹: & fm qd dr: sz de suba ens dr absolute & p̄. de accñte aūt posterius & fm qd. ꝗ suba ē ens simplr. accidēs vero fm quid. Questio. iij.

[c.6.c.& capi.7.] [T.c.2.]

Circa hanc particulā dubitat an ens p prius dicat de suba & posterius de accñte: an vniuoce de vtroqz. In hac q̄one quīqz agēda sūt. Prio declarabit titulus. scdo ponet opinio Scot. 3° arguet ꝯ illā. 4° ponet opio s. Tho. 5° sdebit argumēta in opposituꝫ. ¶ Quo ad p̄mum sciēdū est: ꝙ aliqd dupl̄r ꝯtingit de aliquib⁹ p̄dicari p p̄us & posterius. Uno° fm eē illius p̄dicati. Alio° fz ꝓpriam rōnē eiusdē. Illud dr p̄dicari analogice (fz esse) qd ꝑfectius hz esse in vno q̄z in alio. & sic oē gen⁹ p̄dicat p p̄us & posterius de suis spēbus: eo ꝙ ꝑfectius eē necessario hz in vna spē q̄z in alia. vn Cōmē. 12. metaphy. commē. 2. dicit & p̄oritas & posterioritas spēꝝ nō impedit vnitatē gn̄is. & hoc mō nō q̄rimus hic. p se. n. notū est oibus ꝙ ens ꝑfectiori modo est in suba q̄z in accñtibus. & ꝙ hoc modo p̄dicat p p̄us & posterius. ¶ Illud ꝟo dicit p̄dicari analogice: seu p p̄us & posterius fm rōnē ꝓpriam: qd de vno predicat sine respectu ad aliud. de altero ꝟo non nisi in respectu ad aliud. v.g. sanū p̄dicat de aiali sine respectu ad dietā medicinā & vrinā. de istis ꝟo p̄dicat nō nisi in respectu ad aial. dicit. n. aial sanū absqz additiōe aliqua. vrina ꝟo nō dicit sana: nisi q2 est signū sanitatis existis in aiali: & dieta silr nō est sana: nisi q2 est ꝯseruatiua sanitatis: & sic de alijs. Cū enim diffinies sanū p̄dicatū de aiali nō pones in eius diffōne respectū ad aliqd hoꝝ. Cū āt diffinies sanū p̄dicatū de vris in diffinitiōe eius ponet respectus ad sanitatē aialis cū ipsa aialis sanitate. & silr in diffōne diete & medicine in eo ꝙ sane sunt. dices. n. (vt iam dictū) ꝙ vrina est sana: in eo ꝙ signū est sanitatis: dieta in eo ꝙ cōseruatiua: & medicina in eo ꝙ cā est illius: & hoc mō vertit hic i dubiū an ens p̄dicet analogice: ita ꝙ absolute p̄dicet de substātia: de accidētibus ꝟo non nisi relatiue ad substātiam: qd idē est: ꝙ querere vtrum substantia in eo ꝙ ens nō includat accñs. accñs ꝟo in eo ꝙ ens includat substātiā: & in hoc pēdet tota qō iter nos & Scotū: q̄m accñs i eo ꝙ accñs includere substātiā ab oibus cōcedit. sed nō accidēs in eo ꝙ ens. hec de primo.

[Cō.2.]

Quo ad scdm Scotus p̄mo sniaꝝ distin. 3. qōnib⁹ prima & tertia. & distin. 8. q. 2. ponit hāc ꝯnē: ens est vniuocū substātie & accñti deo & creature: & ꝓbat eā sic. ois intellectus certus de vno cōceptu & dubius de diuersis hz cōceptū de q̄ ē certus aliū a cōceptu de q̄ ē dubi⁹ intellectus q̄sqz pōt esse certus de deo seu de ꝓpria passione: ꝙ sit ens: dubitādo an sit ens finitū vel infinitū: siue an sit substātia vel accidēs. ergo cōceptus entis est ali⁹ a cōceptibus istis & ita neutrum est ex se: sed in vtroqz illorum includit: igitur vniuocus. prima propositio pz ex terminis. minorē ꝟo experiētia docet. ¶ Secūdo sic. ens non est vniuocum. ergo deus non est a nobis naturaliter cognoscibilis aliquo cōceptu simplici. hoc est falsum. ergo a destructiōe cōseq̄ntis &c. ꝯña probatur. nullus conceptus est producibilis in intellectu nostro qui nō contineatur essentialiter vel virtualiter in obiecto relucēte in phantasmate: sed ꝯceptus nō vniuocus deo & obiecto relucēte in phantasmate est nō cōtētus tam essentialiter q̄z virtualiter in obiecto relucēte in phantasmate. ergo nullus conceptus est producibilis in itellectu nostro nisi sit vniuocus obiecto relucēti in phantasmate. hoc autez est creatura. ergo omnis cōceptus simplex quem habemus de deo est vniuocus creature: & cōsequēter conceptus entis. maior pz. minor declaratur: q2 obiectum creatum cōtinet essentialiter conceptum increatum. vt de se notum est. nec virtualiter: q2 prius nō icluditur virtualiter i posteriori: sed ecōuerso. ¶ Tertio sic. omnis inquisitio metaphysicalis de deo procedit cōsiderando rationem formalem alicuius: & auferēdo ab ea imperfectionem quā habet in creaturis: & reseruādo illam ratiōem formalez: & attribuēdo sibi oino summam perfectionem: & sic ponendo illam in deo. ergo omnis inquisitio de deo supponit itellectum habere cōceptum eundem vniuocum quē accipit ex creaturis. ¶ Quarto sic. ens nō est vniuocuz substāne & accidēti. ergo substātia nō est a nobis naturaliter cognoscibilis. hoc est falsum: ergo &c. tenet cōsequētia: eo ꝙ cum substantia non inmutet immediate intellectum nostrum ad aliquam intellectionē sui: sed tātum accidens sensibile: sequitur ꝙ nullum conceptum quiditatiuum habere potetimus de ea nisi aliquis talis possit abstrahi a conceptu accidentis: sed nullus talis quiditatiuus abstrahibilis est a cōceptu accidentis: nisi ens vniuocum accidēti & substāne. Hoc autē quod in ista ratiōe assumit scilicet ꝙ substantia non immutet itellectum nostrum ad aliquam sui intellectionem probatur sic: quicquid sua presentia immutat intellectum: absentia illius potest naturaliter cognosci ab itellectu quādo nō inmutatur (sicut apparet ex secundo de anima) ꝙ visus est tenebre cognoscitiuus quādo lux nō est presens: eo ꝙ tūc visus nō immutatur. igitur si intellectus naturaliter immutatur a substantia immediate ad actum circa ipsam: sequeretur ꝙ quādo substātia non esset presens posset naturaliter cognosci nō esse presens: & ita naturaliter cognosci posset in hostia consecrata nō esset substātiam panis: quod est manifeste falsum. ¶ Quinto: arguitur auctoritatibus secūdo metaphysice. textu commēti quarti. Probās Aristo. causam entitatis & veritatis maxime entia & vera assumit hāc propositionem: vnumquodqz maxime ipsum aliorum dicitur: fm quod alijs iest vniuocatio. ens ergo vniuocum dicitur apud Aristotelez de causa entitatis. scilicet deo & alijs: aliter processus Aristotelis nullus esset. arguit enim sic. causa vniuoca entitatis & veritatis est maxime ens: & vere de⁹ est huiusmodi. ergo Auic. quoqz primo metaphysice. capitulo secūdo dicit. substātia & quātitas nō habēt intētiōem communem nisi entis cuius quedam sunt quasi species: & quedam quasi accidēna propria. Et capitulo quinto facit argumētum quod adductum est de cōceptu certo: & dubio. Omnes iquit imaginātur certitudinem entis. dubitāt autem vtrum sit agēs vel patiēs. Algaçel in metaphysica sua tractatu primo habet ꝙ quidam hoies putauerūt ꝙ ens nō p̄dicat aliū ꝯceptū a suis inferioribus dicētes ꝙ esse accidētis nihil aliud sit q̄z esse substantie. Multa alia argumēta adducuntur ad hoc: sed q2 (vt patebit) non probant

[secūda] [tertia] [quarta] [T.c.71] [quinta T.c.4.] [Auicē. ca.2.tc. me. Cap.5.] [algaçel]

vniuocationē ꝗ̃ alietatē cōcept⁹ entis omitto: ꝛ ēt q: ex dicēdis: cuilibet ingenioso patebit visio ad oīa. hec de 2°

Pri^a rō

Quo ad tertiū arguo ꝑ sic. nullū vniuocatū in rōne sui vniuoci h₃ aliqd plus ꝗ̃ reliquū vniuocatū: sba ꝛ acciñs sunt vniuocata ꝑ te in ente. ꝗ accñs nō h₃ aliqd plus in rōne sui vniuoci. s. entis ꝗ̃ suba: discursus bon⁹ conclō ꝟo est falsa. ꝗ altera ꝑmissaꝝ. nō maior: q: illa hr̃ (ex antepredicamētis) ꝗ minor que est ꝯ aduerse partis. Falsitas ꝯnis hr̃ septimo meta. textib⁹ ꝛ cōmētis scōo ꝛ tertio. vbi dicit ꝙ in rōne accñtis inq̃ztū ens ponit suba. vnde Cōmē. dicit in cōmēto tertio ꝙ sedēs ꝛ stās nō dicū tur eē entia sine suba. p₃ aūt ꝙ in diffōne sube: inq̃ztū ens nō ponit accñs nec suba: eo ꝙ abstrahit apō eos ab illis. ¶ P₃ scōo falsitas illius ꝯnis ex dictis Antonij trōbete q in hac qōne fatet in diffōne accñtis inq̃ztum, ens cadē subam. Vñ ꝛ si rō possit a Scoto s̃m apparentiam solui glosando Aristotelē (glosa destruente textū) nullo tñ pa/cto pōt ab Antonio trombeta solui: eo ꝙ ab ipsa ꝟitate coactus cōcessit in quolibet suo falsitatē cōclōnis quam Scotus negaret. ¶ Scōo arguit sic: ens est vniuocū ꝑ/dicatū in qd de pluribus differētibus spē: in nulla dr̃ia q/ditatiue inclusum. ꝗ est genus. t₃ ꝯntia ex diffōne gn̄is: ꝛ cōditiōe apposita a Scoto in ꝑ sen. disti. 3. q. 3. vltimā. n. ꝑticulā assumptā exigi dicit ad gen⁹ ꝛ bñ. ꝛ h₃ Ar. 4° to picoꝝ. Añs q̃ad ꝑmā ꝑtē ꝛ scōaꝫ Scoti ibidē ē. Quo ad tertiam aūt ꝓbatur sic. Si ens eēt inclusum in aliq̃ dr̃ia nō vltima: sequeret ꝙ addēdo dr̃iam non vltimā gn̄i: eēt nugatio: hoc est falsum. ꝗ ꝛc̄. t₃ ꝯntia: q: bis ens poneret eodē mō: semel rōne gn̄is: ꝛ semel rōne dr̃ie. verbi gratia si ens includitur quiditatiue in ratione animalis ꝛ ratio nalis: dicendo animal rationale erit nugatio. cum enim prima pars rationis animalis sit ens erit ratio propria animalis ens. a. b. c. Similiter cum prima pars rōnis ra tionalis sit ens: erit ratio rationalis ens. d. e. f. ꝛ sic dicen do animal rationale dices ens. a. b. c. ens. d. e. f. ꝛ ꝯsequē ter pones ens bis: ꝛ exp̄sse nugationē cōmittes. ¶ Nec est opus impugnare responsionē Scoti: vbi supra ad ꝟ argumētū. q: nō est ad ꝓpositū. ait enim ꝙ sicut dicimus animal album absq₃ nugatione: eo ꝙ ens clausum in ra tione albedinis denominat accidentaliter ens clausum in ratione animalis: ita in proposito dicimus animal ra/tionale: eo ꝙ ens clausum in rationali denominat essen/tialiter ens clausum in animali absq₃ nugatione. ¶ Hoc enim non est ad propositum. aliud enim est loqui de ente in sua rōne communi: in qua indistincte vniuocantur sua pradicta: ꝛ aliud est loqui de ente particulariter accepto licet enim palliari possit ꝙ ens particulatum ad album ꝛ rōnale denominet ens particulatum ad animal nō ta/men potest intelligi, ꝙ prima pars rōnis albi formaliter sumpti denominet primam ꝑtem rationis animalis. Ea enim est ens eodem modo sumptum: cum vniuocum sit: remanet ergo ꝙ nugatio est dicere apud Sco. aīal ratio nale: immo animal album eodem modo arguēdo: vt pri us vtendo loco nominum eoꝝ rationibus quiditatiuis. ¶ Or si aliquis vim faciēdo in verbis Scoti: forte dixe/rit ens nō claudi in rōnali quiditatiue ꝛ albo: sed i ratio/nalitate ꝛ albedine: tunc interim sequit principale inten tum nostrum: ꝙ. s. ens in nulla differentia includatur q/ditatiue: q: rōnalitas non est differentia sed differētie ꝑn cipium s̃m veram Auicēne doctrinā: differentia enim ꝑ/dicatur de spē: rōnalitas autem nō: quare ꝛc̄. ¶ Tertio arguit sic. Ens est vniuocū substantie ꝛ accidentis. ergo in rōne substantie expresse cadit ens. ergo in diffinitione hominis explicite cadit ens: hoc est inconueniens ꝛ con tra Aristotelem ꝛ viam cōem. ergo ꝛc̄. Prima conseqūē tia probatur: ex eo ꝙ omne superius vniuocū explicite ca/dit in rōne sui essentialis inferioris: sicut aīal cadit expli cite in ratione hominis. Secunda consequentia probat ex auctoritate Aristotelis posita in secundo libro topico rum. illa. s. quando aliquid ponit in diffinitione alicuius loco illius: si ponatur eius rō clarior erit intellectus. cuꝫ ergo substantia ponat in diffinitione hois: ꝛ loco substā tie liceat ponere eius rationē: in qua explicite cadit ens: vt clarior sit diffinitio: sequit ꝙ ens debeat poni in diffi/nitione hois explicite: vt clarior reddatur. Nec prohib₃ hoc communissimus ambitus ipsius entis: aut carentia differentiarū. Sicut nec ex his prohibetur ens tanq₃ pre dicatum vniuocum ꝛ quiditatiuum cadere in ratiōe sub stantie. Et cōfirmatur hoc per Scotum qui in ꝑmo snia/rum distinctione tertia. ponit ens esse primum cognituꝫ cognitione distincta: eo ꝙ ens cadat in conceptu q̃ditati uo oīum tanq₃ ꝑmū ꝑdicatum quiditatiuū: hec de tertio.

2° diffō/ne. T. c. 2. T. c. 3. Cō. 3.

Vid ad ꝟ ꝓpo^m ꝯmē. h⁹ doct. 2. post^r. c. 6. cc. me di. ꝛ vi/deas cō sequen/tiā Ar. i. d. 3. q. tertia. Capi. 3.

i. d. 3. q. 3. i solō ne qnti. ꝯ vniuo catione entis.

tertia

8. me^{ta} t. c. 16.

Capi. 5.

i. d. 3. q. secūda

Quo ad quartum principale prenoto differētiam in/ter vniuocum ꝛ equiuocum purum ꝛ analogū. Uniuocata sunt quorum nomen est cōmune: ꝛ ratio s̃m illud nomen est eadem simpliciter. Pura equiuocata sūt quorum nomē est commune: ꝛ ratio s̃m illud nomen est diuersa simpliciter. Analogata sunt quoꝝ nomē est com mune: ꝛ ratio s̃m illud nomen est aliquo modo eadem: ꝛ aliquo modo diuersa seu s̃m quid eadē: ꝛ s̃m qd diuer sa. Verbi gr̃a. animal ꝛ medicina sunt analogata sub sa/no. vñ hn̄t illud nomē cōmune. vtrūq₃ enim illoꝝ dicim⁹ sanū. diffō aūt eoꝝ inquantuꝫ sana sunt: est aliquo mō ea dem: ꝛ aliquo mō diuersa. aīal enim inquantū sanum est habēs sanitatē: medicina inquantum sana est cā sanitatꝭ. sunt. n. eedē aliq̃ mō iste diffōnes: q: in oībus includit sa nitas: ꝛ sunt diuerse aliquo mō. q: diuersis modis sanita tē respiciūt. vñ analogū est mediū inter puꝝ equiuocū ꝛ vniuocū: sicut inter ideꝫ simpl'r ꝛ diuersum simpl'r cadit mediū idem s̃m qd ꝛ diuersum s̃m qd: ꝛ sicut mediuꝫ sa/pit nām vtriusq₃ extremi. dicit enim quodāmō plures ra tiones ꝛ quodāmō vnam. ꝑꝑ qō inuenitur q̃nq₃ apud il lustres phos: ꝙ analogū dicit plures rōes: ꝛ q̃nq₃ ꝙ dicit vnā rōnē. ¶ Nota scōo ꝙ duplicia sūt analogata. Que/dam s̃m determinatā habitudinē vnius ad alteꝝ. Que/dam s̃m ꝓportionalitatem. exēplū. suba ꝛ accñs sūt ana logata ꝑ mō sub ente. Deus aūt ꝛ creatura scōo mō. infini ta enim est distātia inter deū ꝛ creaturā. Differūt aūt hec plurimū: q: analogata ꝑ mō ita se hn̄t ꝙ posterius s̃m nomē analogū diffinit ꝑ suū prius. puta accñs inq̃ztū ens ꝑ subaꝫ. Analogata ꝟo 2° mō nō. creatura. n. inq̃tū ens nō diffinit ꝑ deū. vñ analogata ꝑ mō hn̄t nomē cōmune: ꝛ rōnem s̃m illud nomen s̃m qd eādē ꝛ s̃m qd diuersaꝫ: ꝑ hoc ꝙ analogū illud simpl'r. i. sine additione aliqua de ꝑ dr̃. de aliis ꝟo nō nisi diuersimode respiciēdo ꝑ^m qō ca dit in eoꝝ rōnibus. sicut in exēplo de sano manifestū est. Analogata ꝟo scōo mō hn̄t nomē cōe ꝛ rōnē s̃m illō no men aliquo modo eādē ꝛ aliquo mō diuersaꝫ: nō ꝑꝑ h ꝙ illud simpl'r dicat de primo ꝛ de aliis relatiue ad ꝑ^m: sed hn̄t rōnem eandē s̃m qd ꝑꝑ idētatem ꝓportionis que in eis inuenit. ꝛ s̃m qd diuersam: ꝑꝑ diuersitatem naturaꝝ suppositaꝝ illis ꝓportionibus. Exēplū. forma ꝛ mā sub stantialis ꝛ forma ꝛ materia accñtium sunt analogata q̃ dā sub noībus forme ꝛ māe. hn̄t. n. nomē cōe. puta for/mam ꝛ mām ꝛ rōnem s̃m nomē forme siue māe eandē ꝛ diuersam hoc mō: q: forma substantialis ita se habet ad substantiam: sicut forma accidentalis ad accidēs. simil'r mā substātie se habet ad substantiam: sicut mā accidētis ad accñs. vtrobiq₃ enim saluat idētitas ꝓportionū cum diuersitate nāꝝ ꝛ vnitate nois. hunc moduꝫ analogie exprimit Cōmētator. 12. metaphysice. cōmēto. 28. ꝛ clari us cū Aristo. primo ethicorum capitulo septimo.

Cō. ... t. 5 ... taph... ... c. 12 ... Cap. 7.

Quibus sic prelibatis pono duas ↄclones. Prima est: ens analogice utroque modo analogie dicitur de substantia et accidente. Secunda ↄclusio: ens dicitur de deo et creatura 2° modo tantum. ¶ Prima conclusio probari potest omnibus factis contra Scotum et maxime prima. Auctoritatibus autem Aristotelis. 4. metaphysice. tex. co. 2. et Commentatoris ibidem. expresse enim ibi dicitur quod ens non est univocum sed ad unum. 12. quoque metaphysice. t. co. 28. expresse dicitur: quod principia predicamentorum non sunt aliquo modo eadem nisi secundum proportionem. Super qua auctoritate potest argui sic. illa non sunt univoca que nullam identitatem habent nisi proportionis: sed principia propria substantie et accidentium sunt huiusmodi. ergo etc. minor expresse est in littera Arist. maior est nota ex terminis. si enim nullam aliam identitatem habent nisi proportionis: oportet quod careant unitate univoca. Et hec auctoritas est notanda contra Scotistas: quia si concedant ens habere entitatem analogam dicunt cum hoc quod habet etiam identitatem univocam. cuius oppositum Aristo. dicit: solam identitatem proportionis inter principia predicamentorum ponens. ¶ Secunda conclusio non aliter pro nunc probetur quam auctoritate s. Thome in questionibus de veritate. q. 2. ar. 2. ubi examinans quomodo scientia sit analoga scientie divine et scientie create: expresse fatetur: quod secundo modo sit analoga et non primo modo. Unde cum ens dicitur de deo et creatura. hoc modo dicitur proportionabiliter quo exprimitur. quod sicut deus se habet ad suum esse ita creatura ad suum (sed de his alias cum ex proposito tractabitur diffusius loquemur) modo sufficiant hec pauca dixisse: ex quibus innotescere potest quod conceptus entis formalis est unius inequaliter representans esse substantie et accidentis dei et creature: et quod conceptus obiectalis non habet nisi unitatem proportionis determinate ex identitate termini vel unitate proportionabilitatis et identitate proportionum. Ex quibus elici potest quod cum talis unitas apud Aristo. 4° metaphysice. textu. co. 2. sufficiat ad obiectum scientie: ens non oportet poni univocum ad hoc quod passiones habeant et contradictionem fundet: et reliqua huiusmodi habeant sibi convenientia. hec de quarto.

Quo ad quintum videtur ordinate ad argumenta. ¶ Et ad primum dicitur: quod argumentum illud si aliquid probat: alietatem conceptus non univocationem probat: sicut ipsemet Scotus dicit: et ideo gratis concedimus illud: sicut et Avic. qui tenet ens non esse predicatum quidditativum: concedit enim dicere alium conceptum: non tamen univocum et quidditativum. ¶ Ad secundum negatur consequentia. Ad cuius probationem dico: quod aliquod continere virtualiter aliud potest intelligi dupliciter. Uno modo sicut causa in virtute sua continet effectum. Alio modo sicut effectus continet virtutem cause participando illam sic. hoc stante minor est falsa: etenim effectus quilibet virtualiter continet secundo modo deum. Nec oportet quod continens isto modo sit prius: immo necessario est posterius. Quod si mihi dixeris quod hoc est abuti vocabulis: quia apud omnes continere virtualiter non attribuitur nisi cause. Dico quod si fiat vis in verbo falsa est maior: eo quod datur triplex modus continendi. s. essentialiter virtualiter et participative: sicut effectus continet in se causam. ¶ Ad tertium: concesso toto antecedente negatur consequentia. sufficit enim analogia illius rationis formalis. ¶ Ad quartum: negatur consequentia. Ad probationem dicitur: quod falsum supponit. s. quod substantia non inmutet intellectum per propriam speciem. Unde ad eius probationem dico: quod quantitas et accidentia in eucharistia agunt et patiuntur totum quod ageret et pateretur substantia si esset: sicut enim acceperunt modum essendi substantie. s. absque subiecto: ita et agere et pati eius: et ideo ex multis hostiis sensatis generatur in intellectu species intelligibilis substantie panis: et eius quidditativa cognitio: sicut et ad nutritionem aguntur ac si esset ibi panis: non enim minus ex illis accidentibus nutrimur quam ex aliis hostiis non consecratis: sicut non minus ex consecratis generantur vermes et cineres quam ex non consecratis. Unde ad argumentum dicitur: quod panis absens immutat quia non est omnino absens: remansit enim ibi accidens suum: quod est vice panis: quare non est simile de visu respectu tenebre. Nec est contra nos auctoritas Aristo. quia hec omnia habent locum ubi est simpliciter absentia obiecti: quam hic non concedimus quo ad operationes. ¶ Ad quintum dico: quod quia medium comparatum uni extremorum: ut oppositum induit alterum extremum. ut dicitur quinto physicorum. text. co. 6. ideo analogum comparatum equivoco: quod diversas rationes simpliciter sonat: univocum appellatum est ab Arist. ibi: et merito: eo quod utebatur analogo secundum id quod habet de unitate: oportet enim ad verificandam illam maximam: quod causa et effectus non in sola voce conveniant: sed in ratione aliqua formali eadem aliquo modo in illis: unde textus ille non est contra nos. ¶ Ad Avic. et Algazelem: dico quod nihil contra nos dicunt: quia alietatem non univocationem conceptus entis insinuant.

Ad 5m
T. c. 6.
Ad ultimum

¶ Substantiarum vero quedam sunt simplices et quedam composite: et in utrisque est essentia: sed in simplicibus veriori et nobiliori modo secundum etiam quod habent esse nobilius: sunt etiam causa eorum que composita sunt ad minus substantia prima: et simplex: que deus est.

¶ Hic ponitur secunda comparatio qua substantias inter se comparat tali conclusione. Substantie simplices nobiliori et veriori modo habent essentiam quam composite: quam probat dupliciter. Primo sic. quorum esse est nobilius eorum et essentia est nobilior: substantiarum simplicium esse est nobilius quam compositorum. ergo essentia substantiarum simplicium est nobilior. ¶ Secundo sic. causa (supple) effectus non univoca habet nobiliorem essentiam suo effectu: substantia simplex saltem prima est huiusmodi causa compositorum. ergo substantia simplex est perfectioris essentie quam composita.

Ad evidentiam huius partis nota: quod ut habes a sancto Tho. 4° sententiarum. distin. xi°. q. 2ª. articulo primo: ad primum: simplicitas nec perfectionem simpliciter nec imperfectionem sonat. res. n. ex eo quod simplex non habet perfectionem maiorem: sed ex eo quod taliter simplex. i. simplicitatem subsistentem habet. Unde materia prima est simplicissima: et forme accidentales sunt simplices. et tamen non sunt perfectiores substantiis compositis. Et ideo cum dicimus substantias simplices esse perfectiores compositis: intelligas non de quibuscumque simplicibus substantiis: sed de simplicibus subsistentibus in sua simplicitate: quales sunt substantie separate omnes.

4. d. xi. q. 2. ar. 1. pm

Propterea caveto hic opinionem Scoti in primo sententiarum. distinctione octava. q. prima. dicentis simplicitatem esse perfectionem simpliciter. Ut autem veritatem tutari: ac falsum impugnare scias: notato quid sit perfectio simpliciter. ¶ Perfectio simpliciter (apud Anselmum monologion. 15.) est que in unoquoque melior est ipsa quam non ipsa. Glosa sic (In unoquoque) inquantum est individuum entis: id est hoc: ens non inquantum est individuum huius vel illius nature: puta. hic homo: aut hic angelus (melior est etc.) quia comparativum includit suum positivum. ideo melior est. i. bonitatem seu perfectionem meliorem ponit (quam non ipsa). i. quam quodlibet sibi incompossibile: ita quod (ly non ipsa) non teneatur contradictorie: sed incompossibiliter. Unde perfectio simpliciter exigit duas conditiones. primo quod dicat perfectionem. secundo quod illa perfectio in individuo entis sit melior quam quodlibet sibi in eo incompossibile. Propter defectum enim prime conditionis tam relatio quam negatio a perfectionibus simpliciter excluditur. Propter vero defectum secunde ratiocinari: videre: latrare: et huiusmodi perfectiones simpliciter non sunt: quia ista etsi sint meliora in individuo huius vel illius nature: non tamen entis. Diximus quod (ly: non ipsa) tenetur incompossibiliter et non contradictorie: quia aliter omne positivum esset perfectio simpliciter: quia

Scoti. d. 8. q. 1. ad pm quest. q. 5 Diffo perfectionis simpliciter.

in indiuiduo entis melius est positiuū q̄libet quolibet ꝯdictorio formalr̄ sumpto. Nec sufficienter cōsideres ꝯ mam ꝯditionē: q̄ pp defectū eius simplicitas nō dicit pfectionem simplr̄. Simplicitas enī nihil alid est q̄ negatio cōpositionis. vñ nō est pfectio: sed negatio impfectionis. Propterea et deficit talis mod⁹ arguendi. In indiuiduo entis quodlibet incompossibile simplicitati dicit imperfectionē. ergo ipsa simplicitas ē melior ī vno quoq; q̄ nō ipsa: et ꝯñr pfectio simplr̄. Opz enim addere in añte: et ipsa dicit pfectionē: quod falsuz est: q2 negatiuū ꝑdicatū est. Potes aūt ꝯ Scoti pōnē arguē sic. Nulla pfectio simplr̄ saluat in relōne. vt relo est: simplicitas aūt saluat in relatione: vt relatio est (ad) siquidez est simplicissimū: nullā eniz cōpositionē includit (et vlr̄ ɓm Scotū oīa dr̄ia vltia relonis.) ḡ etc. maior pz. ex eo q̄ relatio vt relatio: nec pfectionē nec ipfectionē sonat apud nos et Scotum. P. qd̄ diuidit p quātū et nō quātū nō ē pfectio simplr̄. pz ista: q2 implicat q̄ aliquid sit nō q̄tum et perfectio simpliciter. Sed simplicitas diuidit p q̄tum et nō q̄tū. ḡ etc. pz minor: q2 diuidit in simplicitatē relatiuam et absolutā simplicitas aūt relatiua est non q̄ta. Si dicat ad ista q̄ relatio formaliter sumpta nō ē simplex: sz simplicitas ꝑdicat de ea denoīatiue. Hoc nō euadit argumēta: q2 simplicitas relatiua est passio relationis ɓm hoc: aut mod⁹ intrinsecus. Impolē est autē q̄ alterum hoꝝ sit pfectius eo cuius est vt arguat sic. Nulla passio est maioris entitatis subiecto suo. simplicitas denominās relationē est ei⁹ passio: sicut vlr̄ passio supioris est passio inferioris: lz nō ꝯmo. ergo simplicitas relationē denominās non est maioris entitatis relatione: sed relatio nō est quāta. ḡ simplitas relatiua nō est quāta. ḡ nec pfectio simplr̄. Stat ḡ assumptū veꝝ. s. q̄ simplicitas diuidit p q̄tū et non q̄tum. Silr̄ arguē potest: si dicāt q̄ simplicitas sit mod⁹: et qd̄ tn̄ minus cōsonū veritati vr̄. Subē ergo imāles (non ratione simplicitatis sunt perfectiores essentijs substantiarum compositaꝝ) sed ratione simplicitatis subsistēna: et adunātia in se tātā pfectionē: ita indiuise qua gaugent.

Sed q2 illarum substātiarū essentie sunt nobis magis occulte: ideo ab essentijs compositorum incipiēdū est: vt a facilioribus cōuenientior fiat disciplina. In substantijs igit compositis forma et materia note sūt: vt ī homine anima et corpus. Nō aūt pōt dici q̄ alterum eorū tantum essentia dicatur essentia. Q2 enim materia sola non sit essentia planum est: quia res per suam essentiam cognoscibilis est: et in specie ordinatur vel in genere: materia autem nō est cognitionis principium: nec ɓm causā aliquid ad speciem vel ad genus determinatur: sed ɓm id solum quo in actu aliquid est.

In hac scd̄a pte capituli quid sit eēntia in substātiis cōpositis declaraturus: q2 a notioribus inchoādū est ꝯnez hanc negatiuā ponit: mā sola non est eēntia subē cōposite: quā duplici rōne ꝓbat. Prima est talis. Illud qd̄ est eēntia substantie cōposite est ꝑncipium cognoscēdi illā: sed mā sola nō est ꝑncipium cognoscendi illā. ḡ mā sola nō est eēntia substātie cōposite. maior pz ex eo: q̄ vnūqd̄q; per suā eēntiā cognoscit q̄ditatiue. vñ oēs alie cognitiōes oriunt. minor habet ex nono metaphy. text. cō. 20. vbi dr̄ q̄ ꝑnm cognoscēdi est actus et nō potētia. Scd̄a rō est: eēntia subē cōposite est id quo res ponit in gñe et spē: sed mā sola nō est id quo res ponit in gñe et spē. ḡ mā sola nō est eēntia subē cōposite. Maior est euidēs inducēdo in singulis. sor. enim p suā nāz in specie humana collocat: silr̄ in gñe aīalis: et sic de alijs. Minor ꝓbat: q2 id quo aliqd in spē reponit: opz q̄ actuale sit: eo q̄ est ꝑncipiū distinguēdi ipm̄ ab alijs spēb⁹: et collocandi ipsū in tali gradu vniuersi: mā aūt sola actualitatē nō includit.

Nec etiam forma tantum substantie cōposite essentia dici potest: quāuis quidā hoc asserere conent. ex his enim que dicta sunt pz: q̄ eēntia est id qd̄ per diffinitionē rei significatur diffinitio autem substantiarum naturaliū non tantum formam. sed et materiam continet. aliter enim diffinitiones naturales et mathematice non differrent. Nec etiā potest dici q̄ materia in diffinitione substantie naturalis ponatur: sicut additum essentie eius: vel ens extra illam naturam: vel essentiam eius: q2 hic modus proprius est accidentibus: que essentiam perfecte non habent. vnde oportet q̄ in diffōne sua substantiā vel subiectum recipiant: qd̄ est extra genus eorum. pz ergo q̄ essentia cōprehendit materiam et formam.

Hic ponitur secunda conclusio negatiua talis: essentia substantie composite non est sola forma: quam vnica ratione probat sic. Illud est essentia substantie composite quod per eius diffinitionem significatur: sed sola forma per eius diffinitionem non significatur. ergo sola forma non est essentia substantie composite. Maior est de se nota. minor probatur: q2 diffinitiones naturales per hoc differunt a mathematicis: q2 iste significant solam formam idest formam absq; materia sensibili. naturales vero significant formam et materiam sensibilez. Sed ad hāc rationem potest dici: q̄ cum significari per diffinitionez contingat dupliciter. Uno mō. vt pars rei diffinite. Alio modo: vt subiectum rei diffinite: seu vt deferens rem diffinitam: per diffinitionem naturalē significatur sola forma vt res diffinita: et ideo quiditas est sola forma. materia autem significatur vt quiditatem deferens. Contra hanc responsionem subiungit in littera talis ratio. Illud quod est proprium accidētibus ex impfectione sue essentie nō cōuenit specificis substātiis: sed recipe in diffinitione aliquid extra essentiam suam est ꝓprium accidētibus ex imperfectione sue eēntie. ergo hoc non cōuenit substantijs specificis. maior pz ex terminis. qd̄ enim est proprium alicui ex sua imperfectione non conuenit alteri hñti perfectionē oppositā illi imperfectioni. minor habet ex septimo metaphyce. tex. cō. 14. 15. et 16.

Circa maiorem nō. q̄ lz forme partis. puta aīe conueniat ēt diffiniri per aliqd extra eēntiam eius. ac per hoc istud videat eē nō ꝓprium accñtibus: sz cōe eis et formis ptium: in rei tn̄ veritate ꝓprium est accidentiuz eo q̄ diffinitio nō est nisi reꝝ existentiū in recta linea ꝑdicamētali hñtium spēm cōpletā: cū diffinitio cōponat ex gñe et dr̄ia. sola aūt accñtia inter entia et spē cōpleta sunt p additamētū diffinibilia. et ideo proprium accñtibus dixit eē tali modo diffiniri: vñ et aīa diffinit p aliud ex eēntiam suā: p quāto pticipat de accñtia nā esse in alio.

Nō ēt pōt dici q̄ eēntia significet relationez que est inter materiā et formā: vel aliqd superadditū illis: q2 hoc de necessitate esset accidēs

S Sco.

cōme 7 met. c.21. et cō.34.

T.c.14
T.c.15
T.c.16

T.c.20

extraneū a re:nec per eā res cognosceref:que oia essentie ꝯueniunt. p formam enim que est actus materie: materia efficit ens actu ⁊ hoc aliquid. vnde illud qd̄ supaduenit nō dat esse actu simplr materie: sed eē actu tale: sicut accidentia faciunt: vt albedo facit actu albū: vnde quando talis forma acquiritur. non dicitur generari simpliciter. sed ſm quid.

¶ Hic ponit tertia ꝯ negatiua: eēntia: sube cōposite nō est aliqua relatio inter mām ⁊ formā: aut aliqd additū ꝯposito ex mā ⁊ forma: quā pbat ex duab⁹ rōib⁹. ¶ Primo sic. ois relo media iter mām ⁊ formā: ⁊ silr oē additū cōposito ex mā ⁊ foā ē acciñs ex̄neū sube: nulla eēntia sube cōposite est acciñs ex̄neū. ḡ. minor est de se nota. maior vo pbat: oē adueniēs enti simplr faciēs formalr ens tale ē acciñs ex̄nee nāe a suba: ois relo media inter mām ⁊ formā: ⁊ oē additū cōposito adueniūt enti simplr ⁊ faciunt ens tale. ḡ oia hō sunt accñtia ex̄nee nāe a subs cōposita. Huius ꝓsylli minor declarat. p ex eo ꝙ foā subalis adueniēs mā̄e facit eē simplr ⁊ h aliqd. vt dī 2° de aia. t.c.2. Declarat 2° ex eo ꝙ gñatio terminata ad formā subalē ē gñatio simplr. terminata vo ad formā accñtalē ē gñatio ſm qd. vt dī .5. phicoꝝ. t.c.7. cū. n. mā for. acqrit formam subalē: tunc sine additione dī for. fieri acqsits autem forma subali: cū magnitudinē acquirit: non dī for. fieri simpliciter ⁊ sine additione: sed fieri magnus. ¶ Scda rō ē ista: nullum additū vt relo illa media: aut vt qūolibet sequēs cōpositū ex mā ⁊ forma est ꝓprium ſm̄ a hori perfecte notitie sube cōposite: eēntia sube composite est proprium ſm̄ a hori cōplete notitie eius. ergo ⁊c̄.

¶ Relinquif ergo ꝙ nomen eēntie in substantijs compositis significat illud qd̄ est ex mā ⁊ forma compositū: ⁊ huic positioni sonat verbum Boetij in cōmēto pdicamentoꝝ: vbi dicit: ꝙ vsya significat compositum. Usy enim apud grecos idē est qd̄ eēntia apō nos. vt ipsemet in libro de duabus naturis fatetur. Auic. aūt dicit: ꝙ qditas substantiarum cōpositarū est ipsa compositio forme ⁊ materie. Commētator autē dicit sup septimo metaphysice. natura quā hn̄t spēs in rebus generabilibus est aliquod medium. i. cōpositū ex materia ⁊ forma: huic ēt ratio concordat: qꝛ esse substātie composite nō est tm̄ forme nec tm̄ mā̄e: sed ipsius compositi. eēntia autem est ſm quam res dicitur esse. Unde oꝫ vt essentia qua res denominatur ens: non tātū sit foā nec tm̄ materia: sed vtrūqꝫ: quamuis hmōi eē: siue eēntie sola forma suo modo sit cā. Sicut enim in alijs videm⁹: q̄ ex plurib⁹ principijs ꝯstituunf: ꝙ res nō denominātur ex altero illoꝝ pricipioꝝ tm̄: sꝫ ab eo ꝙ vtrūqꝫ ꝯplectif: vt pꝫ in saporibus: qꝛ ex actiōe calidi digerētis hūidū causaf dulcedo: ⁊ q̄zuis hoc mō calor sit cā dulcedis: nō tn̄ denominaf corpus dulce a calore: sed a sapore: qui calidū ⁊ humidum complectitur.

¶ Hic ponif 4° ꝯ affirmatiua. Eēntia in substantijs cōpositis significat ꝯpositū ex mā ⁊ forma: quā p locū a diuisione cōcludit ⁊ auctē Boetij: Auicēne: ⁊ Cōmētatoris. 7. mera ͨ͡ᵉ. cō. 27. ⁊ rōne tali pbat. Id quo tāqꝫ pn° cōpleto denoiante: suba cōposita est ens: est cōpositū: sꝫ eēntia ipsius sube cōposite est id quo tāqꝫ pn° cōplero denoiante substantia cōposita est ens. ḡ essentia ipsius substantie cōposite est cōposita. minor de se est clara. dī enim ⁊ est forma ens pp suam essentiam quam hꝫ. maior. vo declaraf sic. qñcūqꝫ aliqua res ex pluribus pncipijs cōstituif non est talis ex altero eoꝝ vt cōplero pncipio: sed ex cōplectente vtrunqꝫ: sꝫ substātia cōposita est ens ex plurib⁹ pncipijs ꝯstitutū. s. mā ⁊ forma. ergo non ex altero tanqꝫ completo pn°: sed cōplectēte vtrunqꝫ est ⁊ dī ens. sed id qd̄ cōplectif vtrunqꝫ est cōpositū. ergo id quo substantia cōposita tanqꝫ cōpleto pncipio: denoiante esse: opꝫ esse cōpositū qd̄ erat pbandū. maior huius ꝓsyllogismi exemplariter in saporibus declaraf in littera tanqꝫ ex notioribus: ⁊ declaratio est manifesta per se. quod aūt dicitur ꝙ sola forma ⁊ cā essendi infra patebit. Questio. iij.

Circa pdicta dubitaf an mā sit pars qditatis nālis. In hac dubitatione tria faciam. primo ponam opinionem Commētatoris. scdo ponam opinionē san. Tho. tertio respondebit argumētis oppositis.

Quo ad pmū. Cōmētator. 7. metaph. cō. 21. ⁊ 34. opinaf mām nō esse partē qditatis nālis: sed cadeř in diffōne rei nālis: vt deferens illam qditatē. adducit autem in. 34. cōmen. ad h rōnē talem. Essentia rei est substātia declarans rem quiditatiue: materia non est substātia declarans quiditatem rei. ergo mā non pertinet ad essentiam rei. minor colligitur ex primo physicoꝝ. text. cō. 69. vbi dicif: ꝙ mā ſm se est ignota: ⁊ per ꝯñs alterius declaratiua non est. ¶ Ex commento vo. 21. pōt elici talis ratio ad hoc. Si quiditas hominis esset homo cōposit⁹ ex mā ⁊ forma: tūc qditas hois haberet qditatē: ⁊ sic qditatis eēt qditas: qd̄ est falsum: tenet cōsequentia: qꝛ q̄cūqꝫ sunt idem: qcqd habet vnum habet reliquum. si ergo qditas hois ⁊ homo cōpositus sunt idē. cum homo cōpositus hēat quiditatē: sequitur ꝙ quiditas hois hēat qditatē. Hāc eandē positionem videf docere Arist. 7. metaphysice. tex. cōmē. 34. expresse dicēs materiam non eē partem quiditatis. ⁊ scdo physicoꝝ. textu cōmē. 28. ptes diffōnis in gñe cause formalis collocās. Unde ⁊ 10. metaphysice. textu cōmē. 25. dicit ꝙ mas ⁊ femina nō variāt speciem: qꝛ sunt differentie materiales. ¶ Idem etiam psuaderi pōt ex consequentibus materiam: materia enim est causa corruptionis distinctiōis suppositi anotura sensibilitatis ⁊ similium: quoꝝ opposita cōueniunt qditatibus: sunt enim eēntie rerum ingenerabiles: incorruptibiles: insensibiles: ⁊ huiusmodi. hec de primo.

Quo ad scdm. s. Tho. 7° meta. supra. tex. cōmēti. 33. ⁊ pma pte. q. 75. articlo. 4°. ⁊ hic tenet materiā esse partē qditatis substantie nālis: pbat hanc conclusionem tribus rōnibus: quarum due in littera posite sunt. Tertia vo est ista. ¶ Quicqd de essentia omniū indiuiduorum contentorum sub specie: vliter conceptum ē de eēntia speciei: ista est vera pro tanto: qꝛ aliter eēntia specifica nō predicaret eēntialiter totā eēntiaꝫ indiuidui: sꝫ mā est de eēntia oium indiuiduoꝝ nāliu. ergo materia vniuersaliter accepta est de essentia speciei: ⁊ sic nō cadit in specie: vt deferens ipsum: sed vt pars eēntialis. ¶ Ad pmam rationē in littera factā dicunt aduersarij: ꝙ ppriū est accidentibus diffiniri per additamētum alterius generis. ⁊ hoc nō cōuenit substātijs: sed diffiniuntur substātie per additum sui generis: mā enim est in eo genere in quo est qditas delata. ¶ Cōtra. ḡ nulla ē diā inter diffō

Margin notes: T.c.2. — T.c.7. — Boeti⁹ libro de duabus naturis — T.c.69. — Cō. 21. — T.c.37 — T.c.28 — 5 meta. tex.c.2. — T.c.25. — Lec.9. — p°. q.75 arti°. 4.

nẽm forme ptis: ꝛ diffõnem forme totius: nisi forte ƀz mo dũ significãdi: cũ vtraqꝫ ꝑ additũ sui gñis diffinia𝔱: ꝛ sic eadẽ erit diffõ aie ꝛ viui. ꝛ tũc sicut nullũ gen⁹ ꝑdicamẽti subē poni𝔱 in diffõne aie: ita nullũ pone𝔱 in diffõne viui: ꝛ sic de aliis: qđ ẽ manifeste falsũ. ¶ Cõfirma𝔱. s. Tho. positio adhuc tripl'r. Primo sic. In oi obiecto q̃ditatiue sumpto: cui cõuenit aliq̃ passio adequata: opꝫ inuenir i intrinsece cãm illius passionis: sed corpus ꝯrietati subm q̃ditatiue sumptũ est subm cui cõuenit corruptibilitas per modũ passionis adeq̃te. ꝫ in corpe ꝯrietati subo q̃ditatiue sumpto opꝫ intrinsece inuenire cãm corruptibilitatis ꝛ talis cã nõ est nisi mã. ꝫ ꝛc. maior ẽ de se nota: q2 passio fluit ab intrinsecis ꝑncipiis q̃ditatis. aliter nõ cõueniret ei ꝭm ꝙ ipsa. Minor ex eo manifesta𝔱: ꝙ corruptibilitas primo cõcludi𝔱 de corpe ꝯrietati subo. Q2 aũt cã corruptibilitatis sit mã: clarꝫ est apud Cõmẽ. maxime. ¶ Secundo sic: id qđ est pars humane nãe est ps q̃ditatis humane: q2 nã ꝛ q̃ditas sunt idẽ: sed mã est pars nãe humane. ergo ꝛc. ꝑba𝔱 minor: ex eo ꝙ mã est nã scđo physico. [ꝑ physi] tex. cõ. 21. Et si non est pars opꝫ ꝙ in sor. ꝭm due nãe non [corꝫ. c.] partiales: q2 nõ sunt ptes alicuius nãe: quod est impo𝔰e. [79. fi. 9.] ¶ Tertio declara𝔱 hãc fuisse mentẽ Aristo. primo ex 8° [meta^ce.] meta^ce. tex. cõ. 15. ꝛ 16. vbi assignat cãꝫ: quare diffõ com [cõ. 17.] positorꝫ est vna. q2 ex actu ꝛ potẽtia natũ est fieri vnum. [T. c. 7.] Quiditates aũt simplices seipsis inquit hñt vnitatẽ statim. eo ꝙ forme tñ sint: ex q̃bus habetur: ꝙ si eẽntia sube [T. c. 21.] [T. c. 15.] cõposite eẽt sola forma: non oportẽt Arist. assignare cãꝫ [T. c. 16.] ꝑ qđ sit vna. forma enim seipsa est vna: sed q2 est cõposita. ideo dixit ꝙ vnitatẽ ƀz: ex eo ꝙ altera pars est actus: altera potẽtia. Sil'r 9° meta^ce. tex. vltimo ꝯ cõmẽto ꝯ dic: [T. c. 22] ꝙ in q̃ditatibus cõpositorꝫ accidit error. non aũt in q̃ditatibus simplicium ꝑ multitudinẽ ꝑtiunt: ex quib⁹ sũt cõposite ille q̃ditates. vñ ex earꝫ cõpositione error accidẽ põt: qui in simplicib⁹: cũ careãt partibus: locũ nõ ƀz: ex q̃bus apparet ipm opinari eẽntiam cõpositi eẽ cõpositã ꝛ non simplicẽ: ꝛ ꝙ q̃ditas sube mãlis differt a q̃ditate separato: ex eo ꝙ ista est essentialiter simplex: illa vero ẽ essentialiter composita. hec de secundo.

[Ad ꝑm] Quo ad tertiũ dõm est ad rões in oppositũ: ad quarꝫ ꝑmam negatur minor. lꝫ enim mã ꝭm se: id est solitarie sumpta sit ignota: adiuncta tñ ꝛ substrata tali forme specifice siue generice declaratiua est alterius. ¶ Ad [Ad 2m] scđam nega𝔱 ꝯñtia: ad cuius ꝑbationem dĩ: ꝙ maior illa põt intelligi dupl'r. Uno mõ sic. quecunqꝫ sunt idẽ realr: q̃cq̃d realiter cõiunctũ est vni: est ꝛ realr cõiunctũ alteri. ꝛ sic ꝯcedi𝔱: sed nõ est ꝯ nos. Alio° sic. quecũqꝫ sunt idem realiter q̃cq̃d ꝑdica𝔱 de vno ꝑdica𝔱 de altero: ꝛ hoc mõ ẽ falsa. Aliquid enim cõuenit vni: vt distincto ꝭm rõnẽ ab altero: qđ nõ cõuenit alteri: sicut in ꝑposito: hic q̃ditatẽ ꝯuenit homini: vt distincto a sua quiditate ꝭm rõnem. distingui𝔱 enim ab illa: vt habẽs ab habito: ꝛ quia sic opꝫ distingui illam maiorẽ in ꝑposito: ideo argumentum nõ procedit. ¶ Ad id qđ addi𝔱 ex Aristo. dĩ ꝙ septimo me- [T. c. 34] taphysice non remouet mãm a quiditate: sed mãm particularẽ ꝛ eas ptes que per accidẽs se habẽt ad speciei in- [ꝛ. 37.] tellectum: vt manus ꝛ pedes. vbi gr̃a ab hois rõe: ꝛ has carnes ꝛ hec ossa. ¶ Q2 ãt ptes diffõnis in gñere cause formalis collocent nõ est contra id qđ dicimus. Meminisse enim oportet ꝙ omne superius se ƀz: vt formale respectu inferioris (vt ibidẽ) ab Arist. habetur. ¶ Mascu- [2° phy^a] lus quoqꝫ ꝛ femina ꝛ si non differãt specie in genere aialis: sicut album ꝛ nigrum. Differunt tñ spẽ in genẽ sexus [t. cõ. 28.] cuius differentie ad genus aialis per accñs se hñt: ꝛ ex pte mãe: ꝛ ꝑpterea in illo gñe non causant diuersitatẽ specificam. ¶ Ad vltimam cõfirmationem de passionibus [Ad vl^m] materie dicitur: ꝙ illa sequunt mãm particulariter existentẽ: ꝛ nõ sequunt mãꝫ abstractã a singularib⁹ q̃ est ps q̃ditatis specifice. ꝛ iõ nõ oꝫ illa inesse q̃ditati: nec oꝫ mãꝫ remoueri a q̃ditate ꝑ hoc ꝙ illorꝫ opposita q̃ditati insunt.

¶ Sed q2 indiuiduationis ꝑncipiũ est mã ex ƀ forte videre𝔱 sequi ꝙ essentia que materiã cõplectitur in se simul ꝛ formam: sit tantum particularis ꝛ non vniuersalis: ex quo sequeretur vniuersalia diffinitionẽ nõ habere: si essentia est id, quod per diffinitionem significatur.

¶ In hac tertia pte huius capituli obijcit cõtra q̃rtã ꝯnẽ sic. Id qđ cõprehendit in se mãꝫ intrĩsece est particulare: eẽntia sube cõposite cõprehendit in se mãm intrinsece. ꝫ essentia substãtie ẽ particularis. ergo non datur essentia substantie composite vl'is: quod est falsũꝫ. Et vlterius sequitur ꝙ vl'a nãlia non sunt diffinibilia: q2 rerum nãliũꝫ nõ nisi eẽntie sunt diffinibiles: eo ꝙ diffinitio significat essentiam rei: eẽntie aũt nãlium: vt deductum est: particulares sunt. maior ꝑbatur sic. Quod ƀz in se actu intrinsece ꝑncipium indiuiduationis est particulare. habens intrinsece mãm ƀz in se principium indiuiduatiõis: q2 materia est principium indiuiduationis. ergo ꝛc.

¶ Et iõ sciendũ est ꝙ materia non quomodolibet accepta est principium indiuiduationis: sꝫ solum materia signata. Et dico materiã signatam: que sub certis dimensionibus consideratur: hec autẽ materia in diffinitione hominis: inquãtũ homo non ponitur: sed poneretur in diffinitione Socratis: si Socrates diffinitionẽ haberet. in diffinitione aũt hoĩs ponitur materia nõ signata. nõ enim in diffõne hominis ponitur hoc os ꝛ hec caro: sed os ꝛ caro absolute: que sunt mã hominis non signata.

¶ Hic rñdet obiectioni destruẽdo maiorem cum sua ꝑbatione dicens: ꝙ mã dupl'r accipi𝔱: signata. s. ꝛ nõ signata. signata est ꝑncipium indiuiduationis: nõ signata poni𝔱 parꝫ eẽntie specifice: signata pone𝔱 in diffõne Socratis si diffinire𝔱: nõ signata poni𝔱 in diffõne vl'ium. vnde ꝛ pꝫ vl'a diffiniri: ꝛ tñ mãm includere: sed non signatam que particularitatis est principium.

Circa hanc partẽ dubita𝔱: an mã sit ꝑn^m indiuiduationis. In hac q̃õne sunt sex agẽda. Primo declarabitur titulus. 2° pone𝔱 opinio Scoti. 3° impugnabitur 4° pone𝔱 opinio. s. Thome. 5° arguetur contra illam. 6° rñdebitur argumentis in oppositum.

Quo ad ꝑmũ nota: ꝙ cũ de ꝑn° indiuiduationis agi𝔱 cum indiuiduũ duo dicat. s. indistinctũꝫ a se ꝛ distinctum ab aliis: nihil aliud queri𝔱 nisi per quid primo nã specifica redda𝔱 incõicabilis: ita ꝙ repugnet sibi cõicari pluribus: vt supius inferioribus cõica𝔱. atqꝫ ꝑ qđ ƀ indiuiduũ primo distingui𝔱 realiter ab aliis eiusdẽ spẽi. Duo ergo queru𝔱 cõcurrẽtia ad indiuiduationẽ. s. q(ꝑmo) nã specifica redda𝔱 incõicabilis: ꝛ quo (ꝑmo) realiter distingua𝔱 ab aliis eiusdem spẽi. Et aduertas bñ singulas partes tituli: quas declarauimus. q2 aliquos in hac pte errare inuenio. Agitur. n. hic de incõicabilitate q̃ oppõi𝔱 cõicationi reali. ꝛ nõ de incõicabilitate q̃ opponi𝔱 cõicationi forme. hãc. n. nullus dubitat ꝑmo ꝯuenire materie. Et sil'r agitur hic de distinctione reali indiuiduorꝫ sub eadẽ spẽ: q̃ ne nõ est nisi inter entia realia: ꝛ nõ de distinctione qua sor. viuus ꝛ Plato mortuus distingu𝔱. Aduertẽdo semꝑ ꝙ non loqmur nũc nisi de indi-

Vide istꝫ dor in p. 1. q. 29. ar. 1. hi pont ficium ꝯiaꝫ vbꝫ.

induatione substantiarum materialium: hec de primo.

Quo ad 2m. Scotus 2° sen. di. 3a. q. 6. opinat q nã specifica individuat p qddã positivũ p se ƺhẽs illaz & faciẽs vnũ cũ illa: ita q illud positivũ: nec ẽ mã: nec forma: nec cõpositũ: sz est modus oium seu vltima realitas mãe: forme & cõpositi: eadẽ illis realr. & sic apud eũ d pn cipio individuationis ponit talis ƺ. Pricipiũ individuationis nõ est mã: nec forma: nec qtitas: sz pprietas individualis. s. heccheitas. Huius ƺnis pbationes (q ad tres pmas ptes nunc omitto: postmodũ quãtũ ad ppom spectat adducẽdas.) Pro 4a arguit sic. Unitas sequit entitatẽ pportionabilr loquẽdo. eodẽ. n. mõ res ẽ ens & vna. Igitur vnitas simplr vltima. s. nũalis seu individualis sequit entitatẽ individualẽ. sz clarz est q entitas illa individualis nõ est aliqd eoz que sunt actu in spẽ: nec aliquod accidẽs: cũ oia accñtia sint post. g est pprietas individualis individuoz. s. cõstitutiva: vt arguat sic. Illud ad qd p mo sequit vnitas nũalis est pnm individuationis. pprietas illa seu heccheitas est id ad qd p sequit vnitas nũalis. g heccheitas est pnm individuationis. maior pz: quia vnitas pportionabilr seqt ens. Minor pbat: qr vnitas nũalis n seqt qditatẽ. vt pz: nec ad aliqd accñs cũ pcedat totum genus accñtium. ¶ Scdo sic. ois dña differẽtiuz reducit ad aliqua p diversa. alioqn nõ eẽt stat9 indifferẽtib9: sed individua pprie differũt. g eoz dña reducit ad aliq primo diversa. hec nõ sunt nãe ipsoz: nec pvatiões: nec accñtia aliq. g sunt heccheitates. pbatio huius vltimi assumpti quo ad tertiã ptẽ: qr si dña individuoz reducit ad aliqd accñs: maxime reducit ad qtitatẽ: sz hoc nõ qd sic pz. querat eni p qd hec qtitas & illa qtitas differant: non seipsis. sic enim specifice distinguerent. g aliq alio: puta sitibus. Sz hoc nõ pot eẽ: qr aut distiguũt situ qui est spãle pdicamẽtũ: & hoc non: qr ille est posterior qtitate: aut situ: q est dña qtitatis. & hoc nõ: qr querat p qd illi situs distinguunt: aut seipsis: & hoc nõ pot dici: qr seipsis non sunt hi: aut aliquo alio: & sic in infinitũ. Et pterea cum situs qui ẽ dña qtitatis integret ex cõtinuatione & pmanẽtia ptiũ idẽ est dicẽ: hec qtitas differt ab illa p aliũ situ. & q hec qtitas differt ab illa qtitate seipsa. ¶ Tertio sic. id qd se toto p ƺstituit aliqd singulare in sua entitate singlari: & vnitate ƺñte talẽ entitatẽ ei se toto p repugnat dividi divisiõe opposita illi vnitati: & ƺñr est pnm individuationis. sed sola pprietas individualis seu heccheitas est hõ. ergo &c. maior pz ex terminis. minor eodẽ mõ pbat: vt supra. hec de secundo.

Quo ad 3m arguit ƺ opinionẽ Sco. quadruplr. Prio sic. ois actus singularis pexigit pom singularez quam actuat: sed heccheitas est actus singularis. g pexigit pom singularẽ quã actuat: sed illa po est nã seu in nã ipsius individui. g nã individui est singularis ante aduẽtũ heccheitatis. & sic heccheitas nõ est pm individuationis. ppõnes assũpte oẽs sunt Scoti in hac mã: ẽt maior que m pbat ex doctrina Arist. 2. physico. tex. cõ. 38. vbi docet cõparatiões cãz. vnde sicut forma pticularis pexigit mãm pticularẽ: sic act9 potẽtiã. ¶ Si dicat q hoc est vez: vbi act9 & potẽtia distinguũt realr: eo q tũc potẽtia realiter recipit actũ. hoc nõ obstat: eo q sm Sco. qñ aliqua duo adunãt realr: eũdẽ ordinẽ ex nã rei retinẽt: quẽ haberẽt si eẽnt distincta realr: cũ ergo actus singularis si distinctus eẽt realr: ex nã sua pexigeret potẽtiã singularem: opz q & nunc hoc idẽ exigat: cũ ordo idem servetur. ¶ Scdo sic. illa que sunt pncipia individuationis sunt seipsis primo diversa. heccheitates sor. & Plato. nõ sũt hõ. ergo maior est Scoti. minor pbat. id qd cõuenit magis cum vno qz cũ alio: nõ est primo diversum ab eo: cũ quo magis ƺuenit: sed heccheitas Platonis magis convenit cũ heccheitate sor. qz cũ heccheitate albedis: g heccheitates Platõis & sor. nõ sunt primo diverse. maior psyllogismi pz ex termis. pmo. n. diversum ab alio nõ convenit cum illo. Minor pbat duplr. pmo: qr heccheitates sor. & Platonis cõveniunt in spẽ: heccheitates sor. & albedinis differũt gñe. Scdo qr illa magis cõveniunt que magis assimilant: magis aũt assimilant que sunt magis cõparabilia. heccheitates aũt sor. & Platonis sunt cõparabiles magis qz heccheitates sor. & albedis: sicut vlr res eiusdẽ pdicamẽti sunt magis cõparabiles qz res diversorum pdicamẽtoz. ¶ Tertio sic. qd convenit vni & repugnat alteri individuo eiusdẽ spẽi pexigit aliqd ipsoz distinctionẽ: pprietas individualis. puta sorteitas convenit sorti & repugnat Platoni eiusdẽ spẽi individuo. ergo pprietas individualis pexigit distinctionẽ sor. a Platõe & sic proprietas individualis non est id quo p sor. distinguit a Platone. ƺclusio est falsa sm Scotũ. pcessus ẽ bonus. ergo altera pmissaz est falsa. vtraqz aũt est sua. ergo oino falsus ƺvincit: & maior quidẽ habet a Scoto in qlibet. q. 2a. minor aũt est sua cõclo quam nũc ipugnamus. ¶ Quarto ostẽdo hanc positionẽ ƺdicere pipatheticis. Arist. & Cõmẽ. 12. enim metac. tex. cõ. 49. sic hec ƺsequẽtia. pm celũ. i. pmũ pnm est vnum specie & plura nũo. ergo hz mãm: que consequẽtia nulla eẽt: si pprietas individualis poneret distinguẽ individua eiusdẽ spẽi. ¶ Glosam aũt Sco. intelligẽtis p mãz individualẽ pprietatẽ (destructivam esse textus) apparet ex Commẽtatore ibi dicẽte. omne quod est vnum in specie & plura in nũo habet materiã: sed iam declaratum est: q pm celi non habet mãz. Ex quibus vbis apparet: q de illa mã loquitur: quã declaravit nõ eẽ in pmo pncipio. Apparet autẽ in tex. commẽti. 30. expsse declarasse motorẽ celi non habẽ mãm ad vbi & ad esse & nullam fecisse mẽtionẽ de pprietate individuali. ¶ Appet qz fictio illius glose ex. 3. metac tex. cõmẽti. xi. vbi dicit q ois multitudo: aut ex rez differentium sm formam: aut sm qtitatẽ: quod idem habes in Cõmẽtatore in pmo physicoz. cõmẽto. 6. ¶ Nec admittẽda est glosa Antonij trombete. q intelligit cõcomitanter. Eodẽ enim modo & vniformiter debet teneri (ly sm) in primo mẽbro & in scdo. in pmo autẽ notat causalitatẽ. ergo & in reliquo. Depḣẽdi quoqz pot eẽ putã fictionez novã hãc de heccheitatibus inventionẽ: ex pmo celi tex. cõmẽti. 92. & 93. vbi vnitatẽ & pluralitatẽ individuorum in eadem specie: in rebus mãlibus nõ nisi ex materia: assignant Aristo. & Commen. hec de tertio.

Quo ad 4m opinio. s. Tho. posita ab eo hic: & in multis aliis locis est: q mã signata est pnm individuationis. ¶ Circa hãc conclusionẽ advertẽdũ est: q Thomiste inter se differunt & cõveniunt. Cõveniunt in hoc: q ad individuationẽ duo cõcurrere debẽt: mãm & quantitatẽ. Differunt aũt: qr aliqui tenẽt q aggregatũ ex mã & quantitate sit intrinsecũ individuationis pnm: mã dãte incõicabilitatẽ sive indistinctionẽ in se. Quãtitate dante distinctionẽ ab aliis: & tale aggregatũ dicunt eẽ mãm signatã. Alii vo (longe melius) sentiunt dicẽtes: q pnm intrinsecũ individuationis: & quo ad incõicabilitatẽ: & qd ad distinctionẽ ab aliis est mã signata nõ mã quãta seu aggregatũ ex mã & qtitate. Et cum hoc iudicio meo sit doctrina. s. Tho. vera: vt ostẽdet: adeo hãc declarare volumus & tueri. declarãdo pmo qd importet mã signata. 2o excludendo pmã expõnẽ Thomistarũ. 3o pbãdo ƺnem intẽtã. ¶ Mã signata nihil aliud est qz mã capax huius qtitatis: ita q non illius: hec nãqz mã est pars intrinseca formis de diffõne eius si diffiniret. Imaginandum ẽ enim q agens particulare: puta hoc semẽ cõmune appropriat mãm ad formã inducẽdã hoc mo do. q sicut semen hu-

tertia
qlib. q. 2. quarta
T. c. 49
T. c. 38
T. c. 30
T. c. xi.
Com. 6
T. c. 92. & 93.

manū appropriat māꝫ ad aīam humanā:ita hoc semen
ad hāc aīam. vñ cū in p̄ instāti ḡnationis sor. q̄d ē p̄mū
eē sor. ⁊ p̄ᵐ nō eē forme p̄cedētis ⁊ accn̄tium. p̄ ordīe nāe
fiat p̄ticulare cōpositū:deinde nāli ordie sequūt̄ omnia
accn̄tia (in via nr̄a) in illo p̄ori fm̄ nāꝫ:quo cōpositū p̄ti
culare terminat p̄ se p̄ ḡnationē:mā q̄ est pars intrinseca
eius. s. sortis:ita est appropriata ipsi sorti ab agēte p̄ticu-
lari:q̄ nō est capax alterius q̄ntitatis q̄ꝫ eius quā sor. sibi
determinat:omniū. n. mā cōstantiū determinata est rō ma

T. c. 41

gnitudis ⁊ augmēti. vt dī 2° de aīa tex. cō. 41. ⁊ talis mā
vocat̄ mā signata. Nihil ḡ addit mā signata sup̄ māꝫ:ni
si capacitatē hui⁹ q̄ntitatis:ita q̄ nō illi⁹. Capacitas aūt
māe respectu huius q̄ntitatis:nihil aliud est q̄ꝫ po° rece-
ptiua huius q̄ntitatis. ita q̄ non illius:po° aūt receptiua
nihil realr̄ distictū in recto dicit:sed addit aliq̄d reale di-
stinctū fm̄ rōnē tm̄ a mā. Sicut mā p̄pria nihil addit su-
pra māꝫ realr̄ distinctū ab ipsa:dicit tm̄ aliq̄d reale i mā
q̄d nō explicat mā fm̄ se. mā. n. signata nō ē diffinibilis ni
si p̄ hāc q̄ntitatē si diffiniret̄:sicut p̄pria po° nō nisi p̄ pro-

T. c. 10.

priuꝫ actū diffinit̄. vt dī 3° physicoꝝ. text. cō. 10. Mā aūt
fꝫ se hāc q̄ntitatē in sua diffōne nō exigit. vñ mā p̄pria idi
uidui:⁊ mā signata:⁊ mā sub certis dimēsionibus idem
iportant. ⁊ p̄p̄ea. s. Tho. nō dixit māꝫ signatā māꝫ cuꝫ
certis dimēsionib⁹:sed sub certis dimēsionib⁹:⁊ alibi di
cit:q̄ sicut mā in ordine ad formas ḡnales:puta formaꝫ
totalē ⁊ partialē distiguit ḡnice corpa celestia ab inferio
ribus:ita mā in ordine ad hāc vel illā q̄ntitatē distinguit
nū aliter in reb⁹ mālib⁹. Mā igit̄ signata nō dicit aggre-
gatū ex mā ⁊ q̄ntitate:sed māꝫ in recto significat: q̄ntita-
tē v̄o in obliquo:sicut po° māe significat māꝫ in recto:in
obliquo v̄o actū quē respicit:eo q̄ nō nisi p̄ actū est diffi-
nibilis. Et sic manifestū ē quid iportat mā signata. ¶ Qz
aūt Thomiste alij nō cōuenīēter exponant:sic declarat̄.
Idē est p̄nᵐ distinctiuū indiuidui a spē ⁊ ab altero indiui
duo eiusdē spēi:sꝫ mā nō q̄ntata sed (sic signata) mō p̄ expo-
sito est p̄nᵐ intrinsece distinctiuū indiuidui a spē. ḡ nō mā
q̄ntāta:sꝫ mā signata ē p̄nᵐ intrinsecū distinctiuū idiuidui
ab altero eiusdē spēi indiuiduo. minor ab eis p̄cedit̄:⁊ ē

Tractatu d̄ p̄n° indiuiduationis.

sancti Tho. exp̄sse in tractatu de p̄ncipio indiuiduatio
nis vocat̄ (qui fm̄ vītatē ⁊ antiquū titulū vocat̄ de potē-
tijs cognoscitiuis.) vt habet̄ in Bibliotheca sūmi pōtifi-
cis in qua sola tractatū illū cōpletū vidi. est enim trūcat⁹
ille q̄ cōiter habet̄. Maior v̄o nō nisi voce a p̄teruis ne-
gari posse vī. vl̄r nāqꝫ vere videmus q̄ q̄ncūqꝫ aliq̄d cōe
diuidit̄ in plures p̄tes subiectiuas:p̄ idē differunt īferio-
ra iter se ⁊ a sup̄iori:sicut p̄ ideꝫ hō differt aiali ⁊ a leōe. s.
dr̄iam p̄priam. vñ ⁊ Porphyrius tres actus dr̄ie dat:di-

c. de differentia

uidere sup̄ius:cōstituē inferius:⁊ distinguē cōstitutū a su-
periori:⁊ alijs cōparib⁹. ¶ Probat̄ ergo hec p̄ mō p̄ ex-
posito. s. mā signata est intrinsecū indiuiduationis p̄nci-
piū:illud est intrinsecum p̄ncipium indiuiduationis:cui
p̄mo repugnat cōicari pluribus p̄ modū quo vl̄e cōicat̄
particulari:sꝫ mā signata ē id cui p̄ repugnat cōicari:vt
vl̄e particulari. ḡ ⁊c. maior ab oib⁹ p̄cedit̄. Minor v̄o p̄
bat̄. sed nota q̄ minor duo includit in se. s. q̄ māe signate
repugnat cōicari plib⁹. ⁊ q̄ p̄ ei repugnat. p̄ᵐ hoꝝ ex se
pꝫ. nā mā enim capacē huius q̄ntitatis tm̄:impoē est plu-

T. c. 14

rificari. 2ᵐ aūt p̄bat̄. Illud cōpetit p̄mo materie signate:
q̄d circūscripto quocūqꝫ alio sibi p̄uenit:⁊ ipsa circūscri
pta nulli alteri p̄uenit (ex p̄ Posteriorum.) sed nō cōicari
plib⁹ vt vl̄e particulari circūscripto quocūqꝫ alio exn̄te
in substantia sensibili conuenit māe signate:⁊ ipsa circū-
scripta nulli alteri cōuenit. ḡ non communicari plurib⁹
p̄ cōuenit māe signate inter oīa quem suba sensibili inue
niunt̄. Probat̄ minor quo ad vtrāqꝫ sui p̄tē. quo ad p̄mā
sic. Id quod mā signata precise sumpta sibi vendicat:ita
q̄ sub eius opposito non est intelligibilis:p̄uenit sibi cir-
cūscripto quocunqꝫ alio:pꝫ ista ex terminis:sed incōmu
nicabilitas conuenit māe signate p̄cise vt sic accepte:ita
q̄ sub eius opposito mā signata non est intelligibilis. nō
enim pōt intelligi mā p̄pria indiuidui cōicabilis. ergo i-
communicabilitas p̄uenit māe signate circūscripto quo
cunqꝫ alio. Scd̄a pars minoris pꝫ exēplariter:q̄ circū-
scripta forte mā signata seu mā p̄pria:q̄d idē est:certū est
q̄ non remanet hic:neqꝫ forma eius remanebit hic:neqꝫ
ipsa mā. si enim māꝫ p̄priam nō habet per q̄d exit ordi-
nē cōmunium? ¶ Scd̄o p̄bat̄ eadē p̄clusio sic. frustra fit

2ᵃ ratio

per plura q̄d pōt fieri p̄ pauciora:⁊ eque bene:sed absqꝫ
q̄buscꝫ alijs ex mā signata sufficiēter saluatur indiuidua
tio sube cōposite. ergo frustra addunt̄ quecunqꝫ. Minor
ex dicēdis apparebit:vbi solutis aduersarioꝝ rōnibus:
stabilis ac firma remanebit positio nr̄a. ¶ Et confirmat̄
q̄ cū in suba cōposita nō sunt nisi mā ⁊ forma ⁊ compo-
situ ex his:⁊ accidētia:quecūqꝫ indiuiduo accidunt nul-
lā aliā intrinsecam cām h̄nt nisi aliq̄d hoꝝ:⁊ sic ad inue-
stigādā indiuiduationis cām nō opꝫ ex̄ hoc vagari. Pro
bat̄ tertio eadē cōclusio auctoritatibus Ari. ⁊ Cōme. su-
pra inductis:quas nō opus est repetere. Apparet qdeꝫ
apud eos euidēter oēm distinctionē:aut ex formis:aut a
q̄ntitate oriri. Est igit̄ mā signata intrinsecū indiuiduatio
nis p̄nᵐ:quo intrinsece (lꝫ p̄ticulariter) sor. est hic. Dico
aūt p̄ticulariter:q̄ non arbitror māꝫ signatā eē ipsam i-
diuidualē p̄prietatē seu dr̄iam:sed potius dr̄ie indiuidua
lis eēntiale p̄nᵐ. Opinor eniꝫ q̄ p̄portio māe signate ad
p̄prietatē seu dr̄iam indiuiduale sit:sicut p̄portio aīe hu
mane ad dr̄iam hoīs cōstitutiuā. sicut enim aīa intellecti-
ua nō est ipsa dr̄ia. puta rōnale. sed id vnde sumit̄:ita mā
signata nō ē ipsa dr̄ia indiuidualis:sꝫ id vnde sumitur:⁊
q̄ causat ipaꝫ intrīsece. Et sic homo est hō:⁊ per rationa
le tāqꝫ p̄ p̄nᵐ formale totale ⁊ per aīam intellectiuam tā-
quam per p̄nᵐ partiale itrinsecū formale:a quo rationa-
le dēnicat ⁊ causat̄:ita sor. est hic per dr̄iam indiuidua-
lē:tāqꝫ p̄ totale q̄ddā denominans:q̄d nihil aliud est q̄ꝫ
gradus indiuidualis:sicut dr̄ia specifica est gradus speci
ficus:⁊ per māꝫ signatam tanqꝫ p̄ priorē causam intrin-
secam a qua ipsa indiuidualis dr̄ia dēnicat. Et sic inter
nos ⁊ Sco. in hoc stet diuersitas q̄ ipsi differentias indi
uiduales absqꝫ eēntiali depēdētia a mā signata multipli
cant. nos autē sicut aial contrahē nesciremus ad homi-
nē ⁊ bouē sine formis p̄tiū. a quib⁹ dr̄ie cōtrahētes aial
causantur:sic spēm puta hominē cōtrahē ad indiuiduū:
non nouimus sine mā signata q̄ est cā indiuidualiū dr̄ia
rum:⁊ p̄sit primo p̄nᵐ indiuiduationis intrinsecū. Mo-
ueor ad hoc dicēdum:quoniaꝫ teneo sor. subalr̄ sumptū
in recta. s. linea p̄dicamētali sub specie esse vnum nume-
ro:non vnitate de p̄dicamēto quantitatis sed substantia
li:quam necesse ē antecedi. cum sit entia passio ab indiui
duali gradu:quem ipsa idiuidualis dr̄ia importat. Et h̄
an sit de mente. s. Doc. non censeat quisqꝫ priusqꝫ legerit
ipsum:⁊ in compēdio theologie. capitulo. 157. vbi vult

Ca. 157 De p̄n° indiuiduationis 2. d. 3. q. 7.

sor. eūdem numero esse post resurrectionem eius quanti
tate numerata:⁊ in tractatu supradicto.

Quo ad 5ᵐ arguit̄ p̄ conclusionē ⁊ dicta in ea a Sco.
vbi supra. ¶ Primo sic. impoē est aliquid depē
dens a posteriori nālr̄:esse idem priori nāliter:q̄ tunc es
set prius ⁊ nō prius:sed suba est prior naturaliter quan-
titate:igitur nihil causatū a quātitate:siue qualitercūqꝫ
p̄exigēs nām quātitatis pōt esse idem substantie. nō igit̄
signatio ista a quātitate causata est eadē substantie. p̄ba
tio maioris. vbi est vera ⁊ realis identitas (lꝫ non sit for-
malis) ibi impossibile est hoc esse ⁊ illud non esse:q̄ tunc
idē realiter esset ⁊ non eēt:sed possibile est prius natura-
liter

liter esse sine posteriori nāliter. ergo multo magis absqz eo quod derelictū est: vel causatum a posteriori nāliter.
3 ¶P. idqꝫ est necessaria conditio cause in causando non pōt habē esse a causato: qꝛ tunc cā in qꝫtum sufficiens ad causandum esset causata a causato: ⁊ illud causatuz esset cā suiipsiꝰ: sed singularitas siue signatio substantie est necessaria cōditio in substantia ad causandū qꝫtitatē: quia causatum singulare reqrit cām singularē. ergo impossibile est istā signationē seu singularitatē esse a quātitate.
4 ¶P. q̄ro qd est qꝫtitatē cāre vel ōrelinq̄re talē modū: seu significationē in substātia. si nihil ex h est: nisi qꝫ pꝰsint qꝫtitati. tūc nullo mō signatio est p qꝫtitatē: qꝛ tūc signatio substātie nāliter p̄cedit ipām qꝫtitatem. Si autem aliqd aliud. q̄ro qūo causet̄ a qꝫtitate: ⁊ in quo genere cause.
5 ¶P. quare quantitas potius relinquit talē modū in substantia qꝫ qualitas: nō videt̄ ratio: qa sicut qualitas seipsa informat superficiē nihil relinquēdo in ea: ita qꝫtitas informat subam seipsa: ⁊ non per aliam formā derelictā.
¶P. qꝫtitas ista q̄ ad indiuiduationē ꝯcurrit: aut est quātitas terminata: aut interminata. nō terminata: qꝛ illa sequitur formā in m̄ā. ⁊ per ꝯseq̄ns singularitatez substātie: qꝛ sicut suba est cā eius. vt est terminata: ita hec suba est cā eius. vt est hic terminata. Et ꝯfirmat̄ hoc: qꝛ cum qꝫtitas terminata variet̄ sola rarefactione: idem idiuiduū erit multis singularitatibus idē. qꝫ est ipossibile. Si autē iterminata. ꝯ illa manet eadem in genito ⁊ corrupto.
6 ¶P. si qꝫtitas ꝯcurrit ad idiuiduationē vt p̄ distiguēs: oꝫ qꝫ in seipsa sit p̄ꝰ distincta numeral̄r ab alia: sed tunc ista ꝓpositio nō ē vera: illa. s. (ois differētia formalis est specifica.) quātitas enim hec ⁊ illa cum sint forme differrēt specifice. Oꝫ si quantitatem excipias ab illa propositione fundamētali edificij ruinosi. vnde ꝓbabit̄ qꝫ differentia formalis sit specifica: q̄cunqꝫ eni ratio fuerit aducta de forma habebit locū in qꝫtitate: cū quātitas forma sit.
7 ¶P. tota latitudo p̄dicamēti substātie est p̄or ceteris predicamētis. ꝯ cum indiuiduū substātie claudat̄ in ista latitudine: oportet qꝫ sit intrinsece completū absqꝫ dependentia a qꝫtitate q̄ est posterior. ¶Ex cōfirmat̄: qa nihil reponitur in aliquo gn̄e: per aliqd qꝫ sit extra illud genus. Multa alia argumēta fiunt a Scoto ⁊ alijs: sed qa ꝯcludunt m̄ām solā vel qꝫtitatē solā: vel aggregatum ex m̄ā ⁊ qꝫtitate non esse p̄ncipium indiuiduationis omisi. nihil enim contra nos. Omisi p̄terea q̄ indirecte contra positionem nostram essent. breuitati studēs. hec de 5ᵒ.

Quo ad 6ᵐ respōdēdum est argumētis factis nūc: deinde alijs pro opinione ꝯtraria iductis. ¶Ad primum igit̄ istorum dicit̄ qꝫ falsa est maior. Ad cuiꝰ euidentiā est notādum qꝫ ꝓportio materie signate ad hanc quātitatem est ꝓportio potentie ad ꝓpriū actum: vnde sicut potentia materie est eadez realiter ipsi materie: ⁊ t̄n depēdet a forma. ita potētia seu capacitas materie respectu huiꝰ qꝫtitatis q̄ vocat̄ eius signatio dependet a quātitate: ⁊ t̄n est eadē m̄ae. Et qa potētia est prior ⁊ posterior nāl̄r actu: p̄or ē in gn̄e cause m̄alis: posterior in ordine cause formalis: iō signatio m̄ae ē p̄or qꝫtitate in ordine cāe m̄alis: posterior sūt in ordine cāe formalis. vn̄ vtroqꝫ mō maior est falsa: tā si intelligat̄ de p̄ori ⁊ posteriori s̄m genꝰ cāe m̄alis: qꝫ si itelligat̄ de p̄ori ⁊ posteriori in ordie cause fo͛alis. Aliqd eni depēdēs a fo͛ᵃ est idē real̄r m̄ae: ⁊ aliqd depēdēs a m̄ā est idē real̄r fo͛e vt pꝫ. ¶Ad ꝓbōnē p̄ᵃᵐ q̄ dꝛ. qa tūc eēt p̄us ⁊ nō p̄us. dico qꝫ non est incōueniēs in diuersis gn̄ibꝰ cāꝝ. Ad aliam ꝓbōnē q̄ dꝛ: vbi est vera ⁊ realis idētitas ⁊c. negat̄ 2ᵃ ꝓpositio assumpta. nō. n. dē p̄us pōt eē sine posteriori. vt al's ōndet̄. ¶Ad 2ᵐ negat̄ maior cum causatuz est cā sue cāe in alio gn̄e cause. sicut in ꝓposito accīt. m̄ā. n. signata est cā qꝫtitatis in gn̄e cāe m̄alis: qꝫtitas est cā m̄ae signate in gn̄e cāe formalis vt actꝰ poᵉ. ⁊ pꝫ falsitas maioris in exēplo supraposito. poᵃ eni m̄ae est nec̄ia ꝯditio m̄ae ad causandū formam: ⁊ t̄n depēdet a forma in gn̄e cause formalis. ¶Ad ꝓbōnē dꝛ qꝫ cā m̄alis s̄m cāsitatē suā dependet a suo effectu. s. forma. sed nō in qꝫtū est effectus eius: sed in eo qꝫ est cā m̄ae. cause. n. sunt sibiinuicē cause. vt dꝛ scdo Physicoꝝ. tex. cō. 30. nō ꝯ incōuenit cām in causando depēdē a causato: nō vt causato: sꝫ vt cā est s̄m aliud genꝰ.

T. c. 30

¶Ad 3ᵐ dꝛ: qꝫ qꝫtitatē causare talē signationē in m̄ā nihil aliud est qꝫ m̄ām esse ab hoc agēte factām capacē adeo huius qꝫtitatis: qꝫ non illiꝰ: ⁊ sic qꝫtitas ꝯcurrit ad signationē m̄ae vt actus ꝓp quē talis capacitas fit. Agēs ꝟo vt efficiēs illā: ⁊ talis signatio seu capacitas p̄est ipsi qꝫtitati in gn̄e cause materialis: ⁊ non pōt ex hoc inferri. ꝯ nō fit per qꝫtitatē: eo qꝫ fit qꝫtitate in genere cause formalis: que sicut ⁊ finis iter cās posteriores inesse numerat̄.

Ad 3ᵐ

¶Ad 4ᵐ dꝛ: qꝫ nō soluz qꝫtitas tali modo signat materiā: sed etiam q̄litates proprie. M̄ā enim fo͛. ita est capax harū qualitatum qꝫ nō aliarū: sed qa sola qꝫtitas imediate recipitur in suba: ⁊ ex sola qꝫtitate orit̄ radical̄r distinctio materialis. ideo ad propositum m̄ām signatā m̄ām sub certis dimēsionibꝰ ⁊ non sub certis qualitatibꝰ dicimꝰ.

Ad 4ᵐ.

¶Ad 5ᵐ dꝛ: qꝫ qꝫtitas illa q̄ ad indiuiduationē vt originale nō intrinseci idiuiduatiōis p̄nᵐ ꝯcurrit est qꝫtitas terminata. Nec obstat qꝫ seq̄tur formā: qa etiaz forma seq̄t̄ poᵃᵐ m̄ae: a q̄ tamē causat̄. ⁊ ꝯcedimus hanc subam esse cāz m̄alē huiꝰ qꝫtitatis: sed ecōuerso in gn̄e cause fo͛alis hanc qꝫtitatē eē cām huiꝰ signatiōis m̄ae mō p̄exposito. ¶Ad ꝯfirmationē Antonij trombete dꝛ: qꝫ qꝫtitas terminata ad indiuiduationē cōcurrēs nō statim indiuisibilis: sꝫ latitudinē h̄et. sicut. n. q̄liber sp̄ēs nālis determinat sibi qꝫtitatē maximā ⁊ minimā infra quādā latitudinez. ita ⁊ qꝫlibet indiuiduū determinat sibi hanc qꝫtitatē infra tales limites ⁊ nō indiuisibili. vn̄ pōt fieri rarefactio sine eius (vt indiuiduatiua est) variatione: non. n. hic accipit̄ qꝫtitas terminata pūctal̄r: sꝫ cum certa latitudine.

Ad 5ᵐ.

¶Ad 6ᵐ dꝛ ꝯcedēdo ꝯn̄tiā p̄mā: sꝫ negādo qꝫ ex hoc seq̄t̄ falsitas illius ꝓpōnis fundamētalis firmissimi edificij. Peccauit enim arguēs pctō maximo nō distinguēs iter dr̄iam formalē ⁊ formaꝝ: omnis. n. dr̄ia formalis est specifica: nō aūt ois dr̄ia formarū: vt dicit. s. Tho. 2ᵒ contra Gentiles. capᵒ. 81. aliogn fo͛a huiꝰ ignis ⁊ fo͛a illiꝰ ignis distinguerent̄ specifice cū sint fo͛e ⁊ differāt. vn̄ linea mathematica diuisa in ptes hꝫ duo idiuidua. q̄liber. n. para lineeᵉ est linea: ⁊ illa indiuidua sunt fo͛e ⁊ differūt: sꝫ non dr̄ia formali. Appellat̄ aūt dr̄ia formalis illa q̄ est p p̄nᵒ qditatiua. h. n. semp orit̄ a fo͛a i eo qꝫ fo͛a: q̄lis nō est int̄ hāc lineā ⁊ illā: cū sit eadē vtriusqꝫ qditas. vez arguētis error est valde puerilis: sic forme ⁊ differunt. ꝯ differunt formal̄r: est monachus ⁊ est albꝰ. ꝯ est monachus albꝰ.

Ad 6ᵐ

Cap. 81

¶Ad vltimū negat̄ ꝯn̄tia: lꝫ. n. id qꝫ ē i p̄dicamēto substātie sit p̄us simpl̄r quolibꝫ alio p̄dicamēto: tamē aliq̄ ꝯditio (sine q̄ indiuiduū vt sic nō est in p̄dicamēto) potest eē posterior in gn̄e cause formalis ⁊ alterius p̄dicamēti: eo qꝫ cā formalis est posterior in eē. ¶Ad cōfirmationē dꝛ qꝫ qꝫlibet p̄dicamētum cōplect̄ p rea sui gn̄is: si loq̄mur de his que ponant̄ in p̄dicamētis: ⁊ de rōne reponēdi ea in illis: nō aūt si loq̄mur de conditiōe rei reposite in p̄dicamēto: sortes. n. nō est nisi suba: ⁊ ratio ponēs ipm in p̄dicamēto est suba. ꝯditio aūt indiuiduationis: sine qua nō est ratio reponēdi ipsum in p̄dicamēto: nō inconuenit qꝫ coexigat aliqꝫ accn̄s: puta quātitatē. ¶Ad p̄ᵐ ꝟo eoꝝ que pro opposita ōne adducta sunt: dꝛ qꝫ minor est falsa: ad materiaz nāqꝫ signatā p̄mo sequit̄ vnitas numeralis.

Ad 7ᵐ

Ad p̄ᵐ scon

¶Ad 2ᵐ dꝛ qꝫ dr̄ia indiuiduoꝝ reducit̄ ad quantitatē:

Ad 2ᵐ

quãtitate aũt differũt sitib⁹ ꝓpriis: q sunt diĩe q̃titatis. situs aũt nõ solũ integraĩ ex illis duob⁹. s. ꝑmanẽtia ꝛ cõtinuatiõe pnũ: ꝫ ex his duob⁹ cũ 3° ordine. s. ptiũ in toto: vt docet Alber. in p̄dicamẽtis. cap̄ de q̃titate. p ꝧ. n. differt a situ sp̄ali p̄dicamẽto q dicit ordinẽ ptiũ in loco. vñ situs in ꝓposito distinguunĩ sms ordinib⁹ ptiũ in toto q sunt de eoꝝ rõne: ordines aũt scipis: in diffõne. n. ordinis cadit distictio. ꝛ sic pꝫ ꝙ nõ est eq̃ dubiũ de his ad q̃ facim⁹ reductionẽ: ꝛ de q̃titatib⁹. ꝛ ꝙ nõ oꝫ q̃titates pp ꝧ distingui formalr. talia. n. ordo ptiuꝫ in toto vt materiale qd est in ipsa q̃titate: qd̃ in nulla alia for̄a inuenitur.

Ad 3m Antonij trõbete di ꝙ minor est falsa. mã eni signata. vt ꝓbatũ est. est id cui p⁹ repugnat diuidi vt vl'e in ꝑticularia. rõne eni eius repugnat echeitati. Cap. iij.

Cap. 3m

Cõto. 10

Patet ergo ꝙ essentia hominis ꝛ socra. non differunt nisi ꝑm signatuꝫ ꝛ non signatum. vnde Cõmẽ. dicit super. vij. meta. ꝙ socra. non aliud est q̃ꝫ animalitas ꝛ rationalitas: que sunt quiditas eius: sicut etiam essentia generis ꝛ essentia speciei ꝑm signatum ꝛ non signatum differunt: q̃uis alius modus designatõis sit vtrobiq₃: q2 designatio indiuidui respectu speciei est per mãm determinatã dimensionibus. designatio autẽ speciei respectu generis est p differentiã ꝯstitutiuaꝫ que ex forma rei sequitur.

Postq̃ determinatũ est qd sit eẽntia subarũ cõpositaꝝ in cõi: in hoc 3° cap intendens agẽ de diĩa essentiarũ cõpositarũ inĩ seꝯ̃ essentie cõposite sunt tres. s. generica: specifica: ꝛ indiuidualis: q̃ꝫ facit. Primo loquiĩ de diĩa earum absolute. Scd̃o determinaturus de diĩa earũ: vt sub sunt p̄mis intẽtionib⁹: ꝛ illarum noib⁹: ostendit q̃uo eẽntia gñica differat a specifica. Tertio gen⁹: sp̄es: diĩa: diffõ: qualr̃ inter se differãt declarat. Quarto excludit quãdam dubitationẽ. Quito assignat diĩam inter essentiam specificam ꝛ indiuidualem.

Ad euidentiam dicẽdoꝝ p̄notãdum est ꝙ de eẽntiis possumus 3r loqui: p̄ de eis absolute abs q₃ habitudine ad p̄mas vel scd̃as intẽtiones. 2° de eis vt subsũtu nominibus p̄me intẽtionis. 3° vt subsunt noibus scd̃e intẽtiõis. vbi g̃ra. de nã humana ꝯtingit loq ꝑm se. i. ꝑm ea que ꝯueniunt sibi rõne sui. cõtingit ꝛ loq de ipsa vt stat sub hoc noie humanitas: ꝛ hoc noie hõ ꝛ sĩlibus. ꝯtigit ꝛ 3° loqui de ipsa: vt stat sub hoc nomĩe sp̄es. s. Tho. g̃ in p̄ma hui⁹ capli pte: loqtur de eẽntiis rerum p̄mo mõ. in toto ꝫo residuo loqĩ de eis 2° mõ sumptis. in sequẽti autẽ capitulo de eis 3° mõ acceptis ꝑmonẽ faciet (ꝛ hoc si nõ vis decipi in hoc cap diligẽtissime notato.) ponit igiĩ assignãdo diĩam inĩ eẽntiã genericã: specificam: ꝛ indiuidualẽ ꝑm se sumptas hanc ꝯnẽ: eẽnt e p̄dicte non differũt nisi ꝑm signatum ꝛ nõ signatũ. hoc sic declaraĩ. aialis hois ꝛ sortis eẽntie ꝓprie nõ differũt nisi per hoc: q2 in rõne aialis cadit suba aiata sensibilis abs q₃ determinatione eius per rõnale. in rõne autem hois poniĩ suba aiata sensibilis rõnalis. ꝛ sic addiĩ in ea designatio per diĩam. ratio ꝫo sor. ponit subam aiatã sensibilẽ rõnalẽ in istis carnibus ꝛ istis ossib⁹. ꝛ sic in ea addiĩ designatio materie: que nõ ponebaĩ in rõne hois. vñ absolute loq̃ndo: ꝛ ꝑm suas rõnes ꝓpas apparet has eẽntias: nõ nisi ꝑm signatum ꝛ nõ signatum differre. i. ꝑm explicitã inclusionẽ alicuius designationis siue determinatiõis: ꝛ nõ explicitã inclusionẽ illi⁹. ꝫ talis designatio nõ vniformiter sit in nã specifica ꝛ in nã indiuidua. determinatio eni quã addit natura specifica supra genericã est formalis eẽntialr diuersificãs genus: vtpote a forma in eo ꝙ forma sumpta. determinatio aũt quaꝫ nã indiuidualis supra specificã addit estmalis: non formaliter sed mãliter tñ diuersitatẽ in specie faciẽs vtpote sumpta a mãlis ꝯditionibus rei. Ex his habes ꝙ hõ ꝛ hũanitas: aial ꝛ aialitas ꝑm se. i. nãs significatas: nullo mõ differunt. eadẽ omnino est ratio nature significate per hoiem ꝛ humanitatẽ: ita ꝙ nulla designatione differunt: sed vt post diceĩ differũt vt subsunt noibus p̄ intẽtionis. q2 ꝫo distinctio p signatum ꝛ non signatum non est distinctio realis. Ideo dicit Cõmẽ. 7° meta. cõ. 10. ꝙ sor. subaliter sumptus nil aliud est q̃ꝫ aialitas ꝛ rõnalitas que sunt quiditas ei⁹: sorteitas enim que naturam sortis nominat: eadem realiter est animalitati ꝛ rationalitati.

Cap. 1...

Hec autẽ determiatio vel designatio que est in specie respectu g̃nis nõ est p aliqd in eẽntia sp̄ei existẽs qd̃ nullo mõ in eẽntia generis sit: imo q̃cq̃d est in specie est etiaꝫ in genere vt nõ determinatũ: si enim aial nõ eẽt totũ qd̃ est homo: sed pars eius nõ predicareĩ de eo: cũ nulla pars integralis predicetur de suo toto.

In hac 2a pte capituli determinaĩ q̃uo essentia generica differat a specifica ꝑm ꝙ ambe stant sub noib⁹ p̄me intẽtionis: puta q̃uo differãt eẽntia hois ꝛ eẽntia aialis sub his noib⁹ hõ ꝛ aial: ꝛ intẽdit ꝙ eẽntia sign̄ata per nomẽ g̃nicũ. puta aial. ꝛ eẽntia sign̄ata p nomẽ specificũ: puta hõ. nõ differunt p ꝧ ꝙ eẽntia sign̄ata p nomẽ specificum icludat aliq̃ꝫ determinationẽ que oino sit ext̃ reꝫ sign̄atã per nomẽ g̃nicũ: sed per ꝧ ꝙ eẽntia p sp̄ei nomẽ iportata icludit actu designationẽ specificã q̃ fit p diĩam ei⁹ cõstitutiuã: sicut hõ actu includit rõnale. poniĩ nãq₃ in ei⁹ diffõne. Essentia ꝫo noie g̃nico signata ꝯfuse ꝛ indeterminate iportat designationẽ illã: sicut aial in po⁹ icludit rõnale. vt dicit Porphyrius. vñ aial ꝛ vlr̃ ois eẽntia generico noie iportata vt sic: totum icludit qd̃ icludit sp̄es: ꝫ nõ eo dẽ mõ. Et ꝓpea ad posite diĩe declarationem ponit talẽ ꝯnẽ: gen⁹ dicit totũ esse sp̄ei: quã sic ꝓbat. oẽ p̄dicatũ dicit totũ eẽ ei⁹ de quo p̄dicaĩ: genus p̄dicaĩ de ipsa sp̄e. g̃ nã g̃nica. puta aial. dicit totuꝫ eẽ sp̄ei. maiorẽ ꝓbat p hoc: q2 nulla pars p̄dicaĩ de suo toto. Ubi aduertẽdũ est ꝙ hic ꝑmo verus est de p̄dicatione in recto ꝛ directa: siue eẽntiali: siue denoĩatiua: ꝛ de pte: in eo ꝙ pars: ꝛ nõ de pte vt significaĩ p modũ toti⁹. põt. n. pars vtroq₃ mõ sign̄ari: sicut mã significaĩ vt pars rei (per ly mã) significatur autẽ vt totum (per ly mãle.) his enim modificata condinombus ꝓpositio illa. s. nulla ps p̄dicaĩ de suo toto nullã patiĩ instãtiã. cũ enim dico: homo est alb⁹. ly albus ꝯfundit in se totũ qd̃ est in hoie: ꝛ sĩlr cum dico: homo est mãlis. ly mãlis cõprehẽdit in se iplicite totum qd̃ est hõ: ꝛ sic cum di. hõ est aial. ly aial. continet iplicite totum qd̃ est hõ: modo (qui infra declarabiĩ.) ꝛ sic probandum est ꝙ eẽntia generico nomine importata icludit designationem specificam: extra totum enim nihil est.

In ca. de diu:

Hoc aũt q̃uo ꝯtigat videri põt si ispiciaĩ corpus ꝑm ꝙ poniĩ pars aialis: ꝑm ꝙ poniĩ genus. nõ. n. põt dici eo mõ eẽ gen⁹ quo est pars integralis: ꝧ igiĩ nomen qd̃ est corp⁹ multiplr accipi põt. corpus eni ꝑm ꝙ est in p̄dicamẽto subẽ diĩ ex eo ꝙ habet talẽ nãꝫ: vt i eo designari possent tres dimẽsiões. ipse autẽ tres dimẽ

siones

siones designate sunt corpus qd est in genere q̄titatis. Cōtingit aūt in rebus qd h3 vnā pfectionē ad vlteriorē pfectionē ptingat: sicut p3 in hoie q nām sensitiuā h3 ⁊ vlterius itellectiuā. silr etiā ⁊ sup hāc pfectionē que est hēre talē formā: ⁊ vt in ea possint tres dimēsiones designari: pōt alia pfectio adiungi: vt vita vel aliqd hmōi. pōt ḡ hoc nomē corp⁹ rē quādā designare q̄ h3 talē formā ex qua sequit in ipsa designabilitas triū dimēsionū cū pcisione: vt sc3 ex illa forma nulla vlterius pfectio sequat: sed si aliqd aliud supaddit sit p̄ter significationē corpis sic dicti. ⁊ hoc mō corpus erit mālis ⁊ itegralis ps aialis: q2 sic aia erit p̄ter id qd significatū est noie corpis: ⁊ supueniēs ipi corpori: ita q ex ipis duob⁹. s. ex aia ⁊ corpe. sicut ex ptib⁹ ꝯstituit aial. Pōt etiā hoc nomē corpus hoc mō accipi: vt significet rem q̄ndā q̄ h3 talē formā: ex qua possint in ea tres dimensiōes designari: q̄cūq3 forma sit illa: siue ex ea possit puenire alia vlterior pfectio siue non: ⁊ hoc mō corpus erit genus aialis: q2 in aiali nihil est accipe qd i corpe iplicite nō ꝯtineat: nō enim aia est alia ab illa forā p quā in re illa poterāt designari tres dimēsiōes: ⁊ ideo qn dicebā q corpus est qd habet talē formam ex qua pñt designari tres dimēsiones in eo intelligebā quecunq3 forma esset illa: siue aia esset: siue lapideitas: siue quecunq3 alia forma: ⁊ sic forma aialis implicite in corpore: siue in corporis forma cōtinet: put corpus est genus ei⁹.

tex. 5.

Qm̄ declaratū est gen⁹ compari ad spēm: nō vt eius p̄tē sed vt totum: aperire intēdit hic quō res per genericū nomē sigñata possit vtroq3 mō accipi: vt pars. s. ⁊ totū: ⁊ p̄ in corpore tanq3 notiori: dcide in aiali: dicēs q ex quo nō pōt eodem mō sumpta res esse ps rei ⁊ genus eiusdē (vt ostēsum est) scire debes q hoc nomen corpus accipit dupl'r. est enim equocum ad corpus qd est res p̄dicamēti sube: ⁊ ad corpus qd est res p̄dicamēti quantitatis. Corpus vt significat rem p̄dicamenti sube: importat nām ex qua est fluere trina dimēsio. Corpus v̄o vt significat rem p̄dicamēti q̄titatis iportat ipsam trinā dimēsionē. Iterū corpus qd sigñat rē p̄dicamenti sube: de quo nunc est s̄mo: accipit dupl'r. Uno mō: vt sigñat nām illā ex q̄ nata est fluere trina dimēsio cum p̄cisione ois subalis pfectiōis vlterioris. Alio mō: vt sigñat illā met nām absq3 p̄cisione vlterioris pfectiōis subalis. Causam hui⁹ ⁊ silium distōnū assignat in l'ra: ex eo q res hñs aliq3 pfectionem subalē non excludit a se aliquā aliā vlteriorē subalē pfectionē: sic hō ex eo q h3 pfectionē sensitiuā non excludit a se pfectionē itellectiuā. ⁊ silr corp⁹ ex eo q h3 pfectionē corpeā nō excludit a se pfectionē vitalē: ⁊ sic de aliis. cū. n. hoi pfectio subalis nō excludat 2am ⁊ 3am: ⁊ manifestū sit etiā q nō icludit eas in actu: pōt hoi pfectio ꝯcipi ⁊ sigñari: ⁊ cum p̄cisiōe seu exclusiōe aliar: ⁊ cū iclusiōe ꝯfusa ear. Ex eo nāq3 q formal'r nō icludit alias: pōt p̄cise ꝯcipi ⁊ sigñari. Ex eo v̄o q ꝯiūctionē cū aliis nō excludit: pōt cum aliarū confusa ⁊ potētiali inclusione cōcipi ⁊ significari. vnde nā sigñata per hoc nomē corpus: q2 non formal'r includit pfectionē vitalē: nec sensitiuā: nec intellectiuā pōt cum p̄cisione omniū horū concipi ⁊ sigñari: ⁊ q2 non excludit adunationē essentialē sui cum illis. ideo pōt absq3 eorū p̄cisione ꝯcipi ⁊ sigñari: vt confuse ⁊ determinate icludēs omnia illa. colli'r autē ex tex. triplex d'ria inter hec. differunt. n. p̄mo in hoc q2 corp⁹ p̄ mō dicit corpeitatē solā: ex qua nata est fluē trina dimensio ⁊ nulla vlterior pfectio. corp⁹ v̄o 2o mō dicit formā q̄cūq3 a q̄ sit corpeitas: ex q̄ nata est fluē trina dimēsio cu3 q̄cunq3 alia pfectione. Scdo differūt: q2 corpus p̄ mō est pars spēi: eo q sigñatū formalē spēi est p̄ter ⁊ extra sigñatū eius. sicut aia rōnalis est extra corpeitatē: sunt. n. in homine duo. pfectio. s. corporalis quā p̄cise acceptā p3 nō includere aliq̄ mō intellectualitatē. ⁊ pfectio intellectualis q̄ est altera pars. corpus vero 2o mō est totum respectu speciei: eo q2 pfectio seu forma formal'r iportata p spēm includit in sigñato corpis sic accepti. sigñat. n. q̄cūq3 formam a q̄ sit pfectio corpea. ⁊ sic aia intellectiua icludit in ly q̄cūq3. Tertio differūt. q2 corpus p̄mo mō non est in recta linea p̄dicamētali: sicut nec q̄cunq3 pars: corp⁹ v̄o 2o mō est directe in p̄dicamēto sube: sic ⁊ qdlibet aliud genus.

Et etiā talis est aialis habitudo ad hoiem. si enī aial noiaret tm̄ rem talē que h3 quādā pfectionē vt possit sentire ⁊ moueri p principium in ipo exñs cū p̄cisiōe alteri⁹ pfectiōis: tūc quecunq3 alia pfectio vlteri⁹ supueniret h̄ret se ad aial per modū partis: ⁊ nō sicut implicite ꝯtēta in rōne aialis: ⁊ aial non esset genus. S3 est genus s̄m qd significat rem quādam: ex cui⁹ forma pōt puenire sensus ⁊ motus: quecūq3 sit illa forma: siue sit anima sensibilis tm̄: siue sit anima sensibilis ⁊ rationalis simul.

Declarat hoc quoq3 i hoc gñe quod est animal. pōt. n. animal accipi vt sigñat formā: ex qua p̄cise oriant sensus ⁊ motus quib⁹ aial a non aiali discernit. vt dicit p̄mo d' ais. tex. cō. 19. Pōt etiā accipi aial vt dicit formā q̄cūq3 ex qua oriant sensus ⁊ motus nō p̄cise: ⁊ sic est genus. p autē mō est pars spēi. vnde hō est cōpositus ex aiali ⁊ intellectiuo p̄n⁹ tanq3 ex suis ptibus essentialib⁹ accipiēdo aial p̄mo mō. sic. n. extra significatū eius est intellectiua nā. aial v̄o scdo mō est totū respectu hois implicite icludens specificas pfectiōes. cum. n. sic dico aial: dico hñs nām sensitiuā indeterminate relinq̄ndo: per quā formam hēat sensitiuā nām. ⁊ sic iplicite includunt d'ee forme specifice: h'r. n. nā sensitiua non nisi p formā hois: leonis vel bouis ⁊c. ex his p3 d'ria inter eēntiā gñicā ⁊ specificam vt subsunt noib⁹ gñico ⁊ specifico p̄'intētiōis. q2. s. differunt sicut includēs iplicite ⁊ includēs explicite illamet.

Si igitur genus significat indeterminate id totum qd est in specie. nō. n. significat tm̄ materiā: silr etiā d'ia significat id totū qd est i specie ⁊ non tm̄ formā: ⁊ etiā diffō significat totū ⁊ etiā species: sed diuersimode. Quia genus significat totū: vt q̄dā denoiatio determinans id qd est māle in re sine determinatione p p̄rie forme. vnde genus sumit a mā q̄uis non sit mā. vnde p3 ex hoc q corpus d' ex hoc q hēt talē pfectionem vt possint in eo designari tres

Unde Arist. 5. me^ce. c. 5 p totū

dimensiones: que quidē perfectio est: vt materialis se habēs ad vlteriorez perfectionem. Differētia vero ecōuerso est: sicut quedaz determinatio a forma determinata sumpta pter hoc q̄ de intellectu p̄mo sit mā determinata: vt patet cum dicit animatū. s. illud qd̄ h̄et animā nō determinat: quid sit vtrum corpus vel aliqd aliud. vnde dicit Aui. q̄ genus nō est in dr̄ia: sicut pars essentie eius: sed solū sicut ens extra q̄ditatē siue eēntiā: sicut etiā subiectū est de intellectu passionū. et ideo genus non p̄dicat de dr̄ia per se loquēdo: vt dicit Arist. in .3. de aīa. et .4. Topicorū. nisi forte sicut subiectū p̄dicatur de passiōe: sed diffinitio siue species comprehēdit vtrūq3. s. determinatā materiaz quā designat nomen generis: et determinatā formam quam designat nomen differentie.

5° metaᵉ. ca. 5. circa meᵐ.

T. c. 10 cap. 3.

In hac 3ª pte capli compat genus spēm dr̄iaz et diffōnē inf se q̄ ad p̄uenientiaz et dr̄iam. Cōuenire ait hec oīa in h̄ q̄ qdlibet eoz significat totū qd̄ est in spē. Qd̄ ex p̄dictis imediate seqr. si. n. genꝰ significat totum: quia h̄ et proprie p̄dicat de spē: et p̄fundit in se oīa ad q̄ se extēdit: pari rōne dr̄ia cum h̄ et p̄pe p̄dicet de specie: et p̄fundit in se oīa ad q̄ se extēdit vt p̄dicabile: totum significabit. Dr̄iā aūt duplicē ponit inf ea. Differunt p̄ quo ad formalia significata eoz: q2 formale significatū gn̄is est pfectio mālis. formale autē significatum dr̄ie est pfectio formalis. formale h̄o significatum spēi est aggregatuz ex vtraq3 pfectione nō distinguēdo eas. formale autē significatū diffōnis est simil'r aggregatū ex vtraq3 pfectione: sed diuidēdo in singulas. v. gra. formale significatum aīalis est nā sensitiua que se h3 vt mālis ad pfectionē intellectualē que formalit' importat p rōnale. et p̄seq̄nter pfectio itellectualis se h3 vt formalis. sil'r formale significatum hoīs et animalis rōnale est aggregatum ex nā sensitiua et intellectiua: sed animal rōnale sepatim explicat vtrūq3: homo vero non.

Pro itell'u hoz nota q̄ significatū formale nois ad p̄ns est pfectio seu for̄ determiate. et p̄ explicata p illud nomē. Māle h̄o est illud qd̄ sub nois significatōe cadit nō p̄. vn̄ p̄siderato oī eo qd̄ tā formal'r q̄3 māl'r importat p genꝰ: spēm: dr̄iam: et diffōnē. dicit q̄ idē significant et q̄ cōueniūt. p̄sideratis aūt formalibus eoz significatis: dicimꝰ q̄ differūt et q̄ nō significant idē. S3 ne vagetis q̄rēdo dr̄iam inf significatū formale spēi et diffōnis: q̄m nulla est: s3 in mō tm̄ exp̄mēdi idē formale significatum differūt. spēs. n. indistinete actu tn̄ explicat totū: diffō h̄o diuidit in singula.

T. c. 5.

vt dicit p̄ phicorū. tex. cō. 5. Sn̄icum g̃ nomen. puta aīal formal'r et determinat explicat mālē hoīs pfectionem. s. sensitiuā: et iō genꝰ sumit a mā. 8° metaᶜ. tex. cō. 9. dr̄ie h̄o nomē puta rōnale formal'r et determiate explicat formalem rei perfectionē: ideo dicit ibidē sumi a for̄a. Et sicut in formali significato gn̄is nō cadit pfectio p dr̄iaz iportata: q̄a indeterminate in illo icludit: ita in formali conceptu dr̄ie non cadit genꝰ eadē rōne: q2. s. pfectio gn̄ica indeterminate cadit in noīe dr̄ie. Sicut. n. ex eo q̄ aīal significat habēs nām sensitiuā duo significat nām sensitiuā formal'r et p̄ et qd̄ h3 illā indeterminate: nō. n. explicat an id sit hō vel bos. sic rōnale ex eo q̄ significat h̄ns rōnalitatē duo significat sc3 rōnalitatē formal'r et p̄: et h̄ns illā scd̄ario et indeterminate. nō. n. determiat qd sit id h̄ns an hō vel aīal. et ideo dicit Auic. q̄ genꝰ nō est in dr̄ia: sic ps essentie eius. i. sic

T. cō. 6
T. cō. 9
T. c. 15.

5° metᵉᵉ

ps sui formalis significati: sed est ex̄ formale significatum eius. sicut subm est ex̄ formale significatum sue passiōis. Albū. n. purā q̄litatē significat: vt dr̄ in p̄dicamētis. Et l3 genꝰ nō sit de itellectu dr̄ie tali mō. s. vt formal'r significatum p illā: est tn̄ de itellectu eiꝰ alio mō: vt subm. s. est de itell'u passionis. Dupl'r. n. vt supra dcm̄ est. aliqd cadit in rōne alicuius. Uno mō vt ps quiditatis. Alio mō vt subm eiꝰ: quō subm itrat diffōnē passiōis. vt h̄es. 7. metaᶜ. tex. cō. 19. et iō dicit Arist. 3. meta. tex. cō. 10. et. 4. topiᶜ. cap. 3. q̄ genus p se nō p̄dicat de dr̄ia nisi forte sicut subm p̄dicat de passione. Rō p̄mi dicti est: q2 genꝰ in nullo mō dicēdi p se p̄dicat de dr̄ia: nō qdē in 4ᵒ: q̄a dr̄ia non explicat cāz gn̄is. Nec in 2ᵒ: q̄a dr̄ia non ponit in gn̄is diffōne: nec ēt in p̄ p̄pe: q2 p̄dicata p̄mi modi in recto que p̄pe p̄dicantur: sunt ea que intrinsece in rōne cadunt: et nō ea q̄ p p̄dicamētū in ea sunt. hō. n. non p̄dicat p̄pe de risibili in p̄ mō. qd̄ p3 ex eo q̄ ista. risibile est hō. est p accn̄s. vt dr̄ p̄ posteᶜ. cap. 18. Rō scd̄i est: q̄a si genꝰ est de intell'u dr̄ie: sicut subm est de intell'u passionis. p̄ns est q̄ genus p̄dicet de dr̄ia: sicut subm de passione. Q3 dicit (forte) nō dubitantis est: sed non determinātis. p̄sueuit. n. apud ipsum res non decisa sub dubia h̄boz forma poni. Aduerte q̄ l3 in intell'u dr̄ie cadat genꝰ determiate: nomē tn̄ dr̄ie genꝰ illud nō explicat determinate. rōnale. n. non explicat aīal cuz rōnalitate: sed h̄ns rōnalitatem: sicut et in diffōne risibilis cadit homo: et tn̄ hoc nomē risibile non explicat hominem determinate: significat enim habens risibilitatē.

cap. 6. p̄dicaᵐ sube.

c. 2. q. 4
T. c. 19.
T. c. 10
Cap. 3.

Cap. 18
T. c. 35.

Et ex hoc patet ratio quare genus et species et differētia se habeāt p̄portional'r ad materiā formā et cōpositū in natura q̄uis nō sint idez cum illis: q2 neq3 genus est mā: sed sumitur a materia vt significās totū: nec differētia est forma: sed sumit a forma vt significans totū. vnde dicimus hoiem esse animal rōnale et nō ex aīali et rōnali. sicut dicimus euz esse ex corpe et aīa. Ex corpore. n. et aīa dr̄ eē hō: sicut ex duabus rebus q̄dā tertia res cōstituta que neutra illarū est. hō. n. nec est aīa neq3 corpꝰ: sed si hō aliquo mō ex aīali et rōnali dicat esse nō erit sicut res tertia ex duabꝰ rebus: sed sicut intellectus tertius ex duobꝰ intellectibꝰ. Intell's. n. aīalis est sine determinatione forꝰ spālis nām exp̄mens rei: ex eo q̄ est māle respectu vltime pfectiōis. Intellectꝰ aūt huius dr̄ie rōnalis cōsistit in determinatione forme spālis: ex q̄bus duobꝰ intellectibus p̄stituit intellectus speciei vel diffōnis: et ideo sicut res p̄stituta ex aliquibꝰ nō recipit p̄dicationē earū reruz ex quibus p̄stituit. ita nec intellectus recipit p̄dicationez eorū intellectuū ex quibus p̄stituit: non enim dicimus q̄ diffinitio sit genus vel differentia.

Uide Auic. 5. metaᶜ. cap. 5.

Correlarie concludit scd̄am differētiā iter genus et speciē et differētiam: q2. s. genus p̄portional'r se h̄et ad mām que est pars compositi: et nō significat ipsam. differentia proportional'r se h̄et ad formā et nō significat ipsam. spēs p̄portionalit' se h̄et ad compositū ex mā et forma: et vt sic non significat compositū ex mā et forma: sed aliqd complectēs genus et dr̄iam. In assignatione huius differētie fm̄ qdlibet mēbrū ponunt due pticule. puta in p̄ mēbro

p̄ma

pticula est φ genus pportionalr se hz ad mām. 2ª vero est φ gen⁹ nō signat mām. silr in 2° ⁊ 3° mēbris. Prima pticula oium seqr ex sup dictis. Si. n. pfectio gnica q̄ formalr iportat p gen⁹ est mālis respectu pfectionis dīalis q̄ formalr iportat p dīaz: opz φ sicut se hz mā respectu forme i composito nāli. puta forte. ita gen⁹ respectu dīe in composito rōnali. s. spē. vt sicut mā est potētialis ⁊ pficit ac specificat p formā: sic gnica pfectio est potētialis pfectibilis ⁊ specificabilis p dīaz. Scda vero pticula (lz sequat etiā ex supradictis) qr ex eo φ genus dīa ⁊ spēs significat totuz. sequit imediate φ gen⁹ nō significet māz: qr mā nō est to[m]. ⁊ φ dīa non significet formā: qa for° nō est totum. ⁊ φ spēs vt sit non dicat compositum ex mā ⁊ forma: eo φ ptes ei⁹ vt sic nō sunt mā ⁊ forma: sed gen⁹ ⁊ dīa. Attñ. s. Tho. pbat eā tali rōne: mā ⁊ for° sunt ptes sui totius: sicut due res 3° rei: genus ⁊ dīa non sunt ptes sui totius. s. spēi: vt due res 3° rei. ḡ genus ⁊ dīa non sunt mā ⁊ forma spēi. Maior pz ex se. hō eniz est alia res a mā sua ⁊ alia a sua forma. (Nec est cure mō vtrū sit res distincta realr vel sm rōnē ab illis duabus piunctis.) sufficit eni nobis φ sit 3ª res realr distincta a q̄libet pte. Minor vo declarat hoc mō. si genus ⁊ dīa componerēt spēz vt due res 3[m]: tunc homo esset compositus ex aiali ⁊ rōnali. h est falsum. ḡ a destructione pñtis gen⁹ ⁊ dīa non cōponunt spēm vt due res 3[m]: qd erat pbandum. pñtia pz ex se. falsitas vo pñtis pbat: ex eo φ nulla pars predicatur de suo toto. vt supra dictum est. habet 4° Topicorū

Cap. 11. cap. 11°. animal autem pdicatur de homie: similr rationale. dicimus enim φ homo est animal ⁊ φ est rōnalis.

Aduertendum

est φ. s. Tho. in textu explanādo maiorē exēplarit dicit: φ hō dr esse ex aia ⁊ corpe: sicut ex duabus rebus 3ª res. Circa q̄ vba dubitat quō h sit verū (eius doctrinā sustinēdo) ponētis vnicā formā subalē in composito. quecūqz eni sunt idē realr non pstituūt aliqd: vt due res 3[m]. pfectio aūt corporea ⁊ aia sunt idē realr si vnica forma ponit. quō ḡ pstituēt hoiem vt due res 3[m]. ¶ Hāc dubitationē pp eius magnā difficultatē diuersi diuersimode soluūt. Quidā dicunt φ corpus ⁊ aia non sunt sm rez ptes hois: sed sm rōnē tm. lz eni aia sit ve pars: corpus autez sm rē est totū. dic. n. compositū ex mā ⁊ for° que est aia: ideo non est composit⁹ ex aia ⁊ corpe tanqz ex duab⁹ ptibus sm rē sed sm rōnē: sed bn est compositus ex eis tanqz ex duabus rebus: eo mō q̄ totum ⁊ ps sunt due res: vt 3ª res sm rōnē distinctā ab altera. s. corpore: ⁊ sm rez ab altera. s. aia. ¶ Alij dicūt ⁊ in idē redit: φ hō est compositus ex aia ⁊ corpore: sicut ex cā formali: ⁊ eo cuius est cā formalis. Diuerse. n. res sunt (sm Aui.) cā formalis ⁊ id cui⁹ est cā formalis: sic lucidū est compositū ex luce ⁊ lucido. vñ ⁊ isti dicūt φ est composit⁹ hō ex duab⁹ reb⁹. s. toto ⁊ parte: sed nō ex duab⁹ ptibus sm rē. ¶ Alij dicūt φ locutio ista est intelligēda p synedochē. hō est cōpositus ex anima ⁊ corpe rōne sue partis. s. māe. ¶ Mihi autē pro nunc videt dōm φ homo est compositus ex aia ⁊ corpore non solū tanqz ex duab⁹ rebus 3ª res: sed tanqz ex duab⁹ partibus sm rē totum: accipiēdo corpus nō vt est genus: sed vt signat partē: ⁊ accipiendo animā pcise:

T. c. 6. vt diffinit 2° de anima. Signat autem corpus sic acceptū compositū ex mā ⁊ perfectione corporea pcise. Anima vo pfectionē vitalem pcise. Probatur intētum sic. corp⁹ differt realr ab anima: ⁊ non vt totū a pte. ḡ vt pars a parte. probat media: qa totum pfuse saltez includit partem. corpus autē sic acceptum excludit animā: vnde in diffone anime ponit corpus vt subiectum deferēs animā: vt

T. c. 6. ibi dicit. s. Tho. Prima propositio ex se est euidēs ⁊ ab omnib⁹ concessa. consequentia aūt ex sufficiēti diuisiōe robur trahit. opz enim vel vt totuz a pte: vel vt pars a pte: corpus realr differre ab anima: si realiter differunt. homo igitur est composit⁹ ex corpore ⁊ anima tanqz ex ptibus realr distinctis: qd erat intētum. Et aduerte φ corpus pars cum iportet corporeitatē pcise extra ipsum est idētitas pfectionis corporee ad aiam: seu pfectionē vitalē. accidit enim (accidēte extraneo) corpori pcise φ eius pfectio sit idē cum anima. per se. n. pscidit animā: ⁊ ideo per se loquēdo subtilr dictum est hoiem componi realir ex anima ⁊ corpore. Unde sm hoc ad obiectionē deductā: dic φ lz pfectio corporea seu forma corporeitatis sit eadē realr aie. corpus tamē aliud est realr ab anima: ⁊ ipsa pfectio corporea per se loqndo nō est eadē realiter ipsi anime: imo ipsam excludit pcise accepta: ⁊ ideo corpus ⁊ animā cum pcisione p se loqndo realr partes ipsius hominis concedit esse. Huic respōsioni fauēt vba tex. vbi assignat pro causa dci pcisio anime a significato corporis. Quod diximus de corpore ⁊ aia respectu animalis dicē poteris de aiali ⁊ aia intellectiua respectu hois. de corpore ⁊ forma lapidis respectu lapidis: ⁊ sic d alijs semper accipiēdo terminos pcise pro partibus: lz nō cōsuetum sit dici inanimata cōponi ex corpore ⁊ forma specifica sicut animata ex anima ⁊ corpore. ppter latētē differentiam inter corporeitatē ⁊ formam inanimatoruz: ⁊ etiam quia forma animatorū eleuat compositū ad hoc φ moueat seipsum oportuit in ipso distinguere partem mouentem ⁊ partem motam: animam. s. ⁊ corpus: quod non inuenitur in formis inanimatorum.

Aduerte

scdo φ. s. Tho. ad clarificandum minorē dicit φ homo non est ex aiali ⁊ rationali: sicut ex duab⁹ rebus 3ª res: sed sicut intellēs tertius ex duobus intellectib⁹. ¶ Ubi sciendū φ gen⁹ spēs ⁊ dīa possunt accipi tripliciter. ¶ Primo mō pro re significata per nomē gnicū specificuz ⁊ differētiale pme intētōis. ¶ Secundo modo pro cōceptu formali taliū nominuz. ¶ Tertio modo pro re significata per eoruz nomina secunde intētonis. v. ḡ. animal homo ⁊ rōnale possunt accipi pmo pro re significata per hec noīa. scdo pro conceptibus eox formalib⁹. 3° pro relationib⁹ generis spēi et differētie. pmo modo nec spēs nec diffō est composita ex gnē ⁊ differētia eo φ res significata per spēm ⁊ diffōnez est eadē realitr cum re significata per genus ⁊ differētiā. idē enim non componit ex seipso. Tertio modo similr nec species nec diffinitio est composita ex gnē ⁊ differentia eo φ relatio speciei relatiue opponit relationi generis (vt dicit a Porphyrio.) Nullum autē correlatiuū cōponitur ex suo correlatiuo: ⁊ vniuersalr non appet quomodo relatio possit componi ex alijs relationibus: vnde sicut relatio quā signat h nomē ppositio nō est composita ex relatione pdicati ad subm: sed est relatio attributa ab intellectu ipsi complexo ex pdicato ⁊ subro: ita relatio diffōnis est relatio attributa tali formato conceptui in pma operatiōe intellect⁹ explicāti distincte gen⁹ ⁊ differētiā. ¶ Scdo vo modo tam spēs q̄ diffinitio est composita ex gnē ⁊ differētia. conceptus enim formalis spēi integrat ex conceptu formali gnis ⁊ pceptu formali differētie tanqz ex duabus partibus. v. ḡ. pceptus formalis hominis est aggregatum qd ex conceptu formali animalis ⁊ conceptu formali rōnalis. Qd ex supradictis sic deducit: ex eo enim φ ostēdimus genus ⁊ differentiā ⁊ spēm differre in significato formali liquet φ conceptus formalis animalis est conceptus pfectionis sensitiue: ⁊ conceptus formalis rationalis est cōceptus perfectiōis intellectiue: ⁊ conceptus formalis hominis: est cōcept⁹ vtrāqz perfectionē complectens ex illas tanqz concept⁹ tertius illorū adunatione format⁹: ⁊ sic homo est ex aniā

ca° d spē

mali et rõnali tanq̃ intell's terti⁹ ex duob⁹ intellectib⁹.i. tanq̃ ɔcept⁹ tertius ex duob⁹ ɔceptib⁹ et nõ tanq̃ res ex duab⁹ rebus: et q: nulla ps vt pa p̃dicat' in recto de suo toto: ideo intell's siue ɔceptus formalis animalis nõ p̃dicat' in recto de itell'u id est ɔceptu formali hominis. Ista enim est falsa. ɔceptus formalis hominis est conceptus formalis animalis: q: ɔceptus formalis hominis aggregat totum ex intellectiua et sensitiua pfectionibus ɔiunctum: concept⁹ vo formalis animalis nõ nisi ptẽ.s. perfectioné sensitiuã dicit (lz vt supra dictum est fm conceptũ seu significatũ mãle et formale simul totum dicat) homo ergo fm suum formalẽ intellectũ seu ɔceptũ accept⁹ nõ est animal neq̃ rõnale: sed ex aiali et ratiõali. Et sicut dictum est de homine qui est spẽs: ita dicito de aiali qd̃ est diffinitio. animal eni rõnale fm suum formalẽ ɔceptuz: nõ est animal neq̃ rõnale: sed ex animali et rõnali. differt nãq̃ formalis ɔcept⁹ animalis rõnalis a cõceptu formali aialis: et s conceptu rationalis sicut totum a partib⁹.

Hoc autem qd̃ dictum est conceptuz formalẽ.s. spẽi et diffinitionis componi ex ɔceptibus formalibus generis et d̃ie põt dupliciť intelligi. Uno modo de conceptu mentali. Alio mõ de conceptu obiectali formaliť sumpto. Si p̃mo modo adhuc dupliciť intelligi põt. Uno mõ de ɔceptu mẽtali fm esse subiectiuũ: seu fm id qd̃ est. Alio modo de illo fz esse repñtatiuũ. conceptus mẽtalis spẽi fm id qd̃ est non est compositus ex conceptibus mẽtalib⁹ generis et d̃ie fm id quod sunt: eo q̃ oẽs sunt q̃litates simplices: nec possint distingui in plures partes componẽtes. Non enim est imaginandũ: cũ intell's format conceptum diffõnis hominis scz animal rationale: q̃ formet plures ɔceptuz: sed vnuz tm̃: qui est quedã simplex q̃litas: distĩcte singulas repñtantẽ: sicut et in re extra: res diffinita est hñs tẽ generis et d̃ie absq̃ compositione reali: vnde hoc p̃mo mõ dictuz nostrum non est verũ. concept⁹ vo mentalis spẽi fm esse repñtatiuũ formaliť acceptus est composit⁹ ex conceptibus mentalibus gñis et d̃ie fm esse representatiuum formaliter acceptis sicut idolum repñtans totuz ex idolis pactium. homo enim in mẽte repñtat aggregatum ex pfectione sensitiua et intellectiua. animal vo in mente formaliter nõ repñtat nisi pfectionẽ sensitiuã rationale autem non nisi intellectiuã: vnde hoc modo verificat' dcm̃ nostrum. Conceptus autẽ obiectalis spẽi formaliter sumptus cum nil aliud sit q̃ significatũ formale concept⁹ mẽtalis eiusdẽ est compositus fm rationẽ ex conceptib⁹ obiectalibus generis et differentie formal'r acceptis: sicut significatum formale spẽi est compositum fm rationez ex significatis formalib⁹ generis et differẽtie (vt supra ostensum est.) vnde homo acceptus vt est obiectus conceptui mẽtali suo.s. specifico non est animal neq̃ rõnale: sed ex animali et rõnali: accipiẽdo etiam animal et ratiõale fm q̃ obiecta sunt suis mẽtalibus conceptib⁹: vt ostẽdit falsitas huius ꝓpositionis obiectum formale specificuz est obiectum formale genericũ siue differẽtiale. dicit eni homo vt sic aggregatum ex pfectiõe sensitiua et itellectiua. animal vo vt sic non nisi vnam partẽ aggregati.s. sensitiuã naturã: et rõnale: vt sic non nisi alteram partẽ scilz intellectiuã perfectionẽ. manifestuz est autẽ q̃ aggregatũ non est aliquod aggregatorũ: vnde et hoc modo dictum nostrum veritatẽ continet: et est maxime ad ꝓpositũ. Et sic animal quo ad rem importatã nec est pars nec totuz respectu hominis et aialis rõnalis: quo ad significatum vo mãle et formale simul est totum quo ad significatum. formale aũt est pars tã obiectal'r q̃ repñtatiue sumptũ. Unde cũ dico homo est animal rõnale: si res ipsa solum attendat': nec ptis nec totius ratio saluabit'. si vo res ipsa sic significata. s. simplicite includẽs iferiora inspiciat': totius rõné habet. si autẽ res ipsa sic significata attendat' fm id qd̃ explicite includit vt sic: partis rationem sortit' ꝓpter quod aial ponit' in diffõne hominis: vt res. res.n. de re p̃dicat' vt totũ: q: p̃dicat' in recto: et vt pars q: addit' differẽtia que aliud explicat etc. Qd̃ sup̃ diximus de specie dicito de diffõne. seruato semp eo qd̃ dicit' p̃mo physicorũ. tex. cõ. 5. s. q̃ diffinitio diuidit i singula. nõ aũt spẽs. Nec fallat | nostra dicta in hac mã legẽs et supra (qm̃ supra) per conceptũ formalẽ conceptũ mẽtalẽ distinctuz contra obiectalẽ accepimus. in hac materia vo per intellectũ seu conceptũ formalẽ tam mẽtalem conceptum q̃ obiectalem formaliter sumptum intelligi volumus.

T. c. 5.

c. p. q. 2.

Quãuis aũt genus significet totã essentiam spẽi: nõ tñ opz vt diuersarũ spẽrũ: quaruz est idẽ genus sit vna eẽntia: q: vnitas gñis ex ipsa ideterminatiõe vel indr̃ia ꝓcedit. nõ aũt ita q̃ id qd̃ significat' p gen⁹ sit vna nã numero in diuersis spẽbus cui supueniat res alia q̃ sit d̃ia determinans ipsum: sicut forma determinat mãm que est vna numero: sed q: gen⁹ signat quãdã formã: tñ nõ determinate hãc vel illaz quã determinate d̃ia exprimit que nõ est alia q̃ illa que indeterminate significabat' per genus: et ideo dicit Cõmẽtator in. xj. metaphy. q̃ mã prima dicit' vna per remotioné omniũ formarũ: sed genus dicit' vnũ per cõmunitatẽ forme signate: vnde pz q̃ p additionez d̃ie remota illa indeterminatiõe que erat cã vnitatis generis remanẽt spẽs diuerse per eẽntiaz.

cap. 14.

In hac q̃rta pte capituli hui⁹ intẽdit excludẽ talẽ obiectionẽ. Quecũq̃ hñt vnũ genus hñt vnam eẽntiã: diuerse spẽs hñt vnum gen⁹. ergo diuerse spẽs hñt vnã essentiaz: qd̃ est falsum: q: spẽs differunt essential'r. maior pbat'. ex eo q̃ genus fm p̃dicta dicit totã essentiã spẽrum. (Et lz ista obiectio facil'r solui posset dicẽdo q̃ spẽs hñt eandẽ essentiã generice: nõ tñ specifice) q: tñ argumẽtũ altiorẽ difficultatez petit: ex altiori p̃n⁹ rñdẽ oportuit. Inducta est enim hec obiectio ad ɔcludẽdũ diuersas spẽs hẽre eãdẽ essẽtiã simpl'r et nõ generice: vt pz ex medio assumpto sic arguẽdo: ea quorũ tota essentia est vna hñt eãdẽ essentiã simpl'r: diuersarũ spẽrum eiusdẽ gñis tota essentia est vna. ergo diuerse spẽs eiusdẽ gñis hñt eandẽ essentiã simpl'r. minor pz ex eo q̃ genus dicit totam essentiã specierum: et est vnũ in eis. Ad hui⁹ obiectionis exclusionẽ declarat q̃uo genus est vnũ et innuit talẽ distinctionez: aliqd significat vnum dupl'r. Uno modo per positionez vni⁹ determinate rei signate. Alio mõ per indr̃iam seu indeterminationẽ pluriũ reꝝ importatarũ. p̃mo mõ gen⁹ nõ significat vnũ sed scd̃o mõ. illud eni p̃ mõ significat vnuz cui⁹ significatũ fm se acceptũ est vna aliq̃ nã et determinata: sicut hõ significat humanitatẽ que est certa et determinata nã. s. humana. Illud autẽ qd̃ signat vnum scd̃o mõ habet significatum nõ aliquã determinatã nãm: sed plures naturas indeterminate: sicut aial significãs pfectionẽ seu nãm sensitiuã non significat aliquã certã et determinatã nãm siue formã. nulla eniz est in vniuerso forma que sit aia sensitiua sed quelibet est vel homina vel leonina vel humana etc. vnde d̃r. 7. physicoꝝ. tex. cõ. 31. q̃ iuxta genus latẽt multa. et 10. metaphy. tex. cõ. 24. q̃ nã generis diuersa est in spẽbus. et p̃ de aia. tex. cõ. q̃ ratio aialis fm

T. c. 31.

T. c. 24.

lis fm vnūquodqz aīal est altera. est igitur genus vnum scđo modo. vnde ad formā rōnis dr̄ fm p̄missam distinctionē q̄ quorū est tota essentia vna p° mō eorū est essentia eadē simplr̄. non autē quorū tota essentia est vna scđo modo: sicut est in p̄posito. spērum enim totam essentiaz non adunat genus nisi vnitate indeterminationis.

Aduertendum autez est in littera appositam fuisse drīam int̄ vnitatē gñis et vnitatē mā̄e p̄me ad maiorē p̄dictoꝝ euidētiaz: quā ēt drīam ponit Cōmē. 12. metaphy. cōmē. 14. vbi nota q̄ mā̄ cōtingit loqui dupl̄r. Uno mō vt est quoddā totum vl̄e respiciēs hāc mā̄m vel illaz vt partes subiectiuas: et sic de ipsa modo nō est sermo. idē enim est iudiciū de ei⁹ vnitate et de vnitate cuiusqz vl̄is. Alio mō contingit loqui de ea solitarie sumpta fm se: non p̄ut est vl̄is aut p̄ticularis: neqz p̄ut est in hac specie vel illa: et sic de ea loquitur Cōmē. ibi: et s. Tho. hic. Differūt ḡ vnitas mā̄e sic acceptae et vnitas gñis in hoc: q̄ vnitas mā̄e est vnitas nūalis fundata sup̄ determinatā rē. vnitas v̄o gñica est vnitas non nūalis sed indeterminatiōis fundata supra diuersas nās indeterminate. Cū aūt audis vnitatez mā̄e p̄me esse vnitatē nūalē intellige negatiue non positiue. Dr̄. n. aliqđ vnū nūo dupl̄r: positiue. s. et negatiue. illud est vnū nūo positiue qđ est vnū p̄ positionē p̄prietatꝭ seu drīe numeralis: sicut sor. et h̄ mō mā̄ p°fm se non est vna nūo: q̄ nullā p̄prietatē īdiuidualē īcludit. Illud est vnū nūo negatiue qđ vl̄e cum nō sit. est nū plura nūo. h̄ autē est illđ qđ nullū distinctiuū includit in se: vñ pluralitatē et nūm hr̄e queat: et h̄ mō mā̄ p°fm se est vna nūo: et talis vnitas nūalis fundat̄ supra determinatā entitatē: rē illā. s. q̄ est mā̄: q̄ nullū distictiuū īcludit cuz ab oi denudata sit actu cui⁹ est distīguē: et iō dic̄ Cōmē. q̄ mā̄ est vna p̄ remotionē oium formaꝝ: q̄ vnitatē suā negatiue hz: ex h̄ q̄ non hz distinctiuas formas. Gen⁹ aūt non esse vnū nūo: neqz positiue: neqz negatiue p̄prie loq̄ndo ex eo pz: q̄ vnitas nūalis tam positiue q̄z negatiue fundat̄ supra certā et determinatā rē: qđ in gñe nō inuenit̄. dicit. n. genus plures nās et res ex qb⁹ nūari pōt. Sed et q̄ genus sit vnum vnitate indeterminatiōis: ex eo pz q̄ nāe plures p̄ gen⁹ ipoztare nō adunant̄ in eius sigñatione: nisi pp̄ h̄ q̄ īdeterminate significat eas. aial. n. iō adunat in se equū bouē leonē et c̄. q̄ nō determinate explicat qs eoꝝ sit hñs p̄fectionē sensitiuā. et iō dic̄ Cōmē. ibi: q̄ gen⁹ est vnum p̄ cōitatē forme signate. i. ex eo q̄ cōiter et nō determinate fōas significat. vñ et pz q̄ūo p̄posito. s. Tho. deseruit inducta auctas. si enim mā̄ et gen⁹ in hoc differunt q̄ mā̄e vnitas est per negationē formarum supra entitate determinata fundata: et genus nō est vnum nisi propter hoc q̄ significat cōmuniter plura. consequēs est q̄ genus non sit vnū nisi ex indeterminatione: quod erat propositum.

ubi. s. c. 14.

¶ Et q̄ (vt dictum est:) natura speciei est indeterminata respectu indiuidui: sicut natura generis respectu speciei: idē est q̄ sicut id qđ est genus p̄ut p̄dicat̄ de specie implicite in sua significatione. quāuis indistincte. totum id qđ determinate est in specie: ita id qđ est spēs fm q̄ predicat̄ de indiuiduo: opz q̄ significet totū qđ eēntialr̄ est in indiuiduo lz indistincte: et hoc modo essentia speciei significat̄ nomine hominis. vnde hō de sorte p̄dicatur. Si aūt significat̄ natura speciei cum p̄cisione materie signate: que est principiū indiuiduatiōis: sic se habebit per modū partis: et hoc mō significat nomē humanitatis: humanitas eniz significat id vnde hō est hō. Materia autē signata nō ē illud: vnde homo est hō. et ita nullo mō continet̄ inter illa ex quibus hō hz q̄ sit homo. cuz igit̄ humanitas in suo intellectu icludat tm̄ ea ex quibus hō hz q̄ sit homo. pz q̄ a significatione eius excludit̄ vel p̄scindit̄ materia determinata vel signata. Et q̄ pars nō predicat̄ de toto. inde est q̄ humanitas nec de hoīe: nec de sorte p̄dicat̄. vnde dicit Aui. q̄ quiditas cōpositi nō est ipm̄ cōpositū cui⁹ est q̄ditas: quāuis etiā ipsa quiditas sit cōposita: sicut humanitas lz sit cōposita: non tm̄ est homo. imo opz q̄ sit recepta in aliquo qđ est mā̄ signata. Sed quia (vt dcm̄ est) designatio spēi respectu generis est p̄ formas: designatio aūt īdiuidui respectu spēi est per mā̄m: ideo opz vt nomē significās id vnde natura generis sumit̄ cum precisione forme determinate perficiētis spēm significet partē materialē totius: sicut corpus est pars materialis hominis: nomē aūt significās id: vnde sumit̄ natura spēi cum p̄cisione materie designate significat partē formalē: et ideo humanitas significat̄ vt forma quedaz. Et dicit̄ q̄ est forma totius: nō quidē quasi sup̄addita partibus eēntialib⁹ materie et forme: sicut forma domus sup̄addit̄ partib⁹ integralib⁹ eius. sed magis est forma que est totū. s. formā cōplectēs et mā̄m: cum p̄cisione tamē eorūz per que mā̄ est nata designari. Sic ergo pz q̄ eēntia hominis significat̄ hoc noīe homo. et hoc nomine humanitas: sed diuersimode vt dcm̄ est: q̄ hoc nomē homo sigñat eam vt totū inquātū. s. nō p̄tendit designationē materie: sed implicite continet eaz: et indistincte: sicut dcm̄ est q̄ genus cōtinet drīam. et ideo p̄dicat̄ h̄ nomē hō de indiuiduis: sed h̄ nomē humanitas significat eā vt partē: nec continet in sua significatione nisi id qđ est hominis inquātū hō: et precidit oēm designationez materie. vnde de indiuiduis hominis nō p̄dicat̄. et p̄pter h̄ q̄ñ q̄ hoc nomē essentia inuenit̄ p̄dicatū de re: dr̄ enim sortis esse eēntia quedā et q̄ñqz negat̄: sicut dicimus q̄ essentia sortis non est sortes.

s. me. c. s. p⁹ me.

¶ In hac 3ª et vltima p̄te hui⁹ capl̄i comparat eēntiā specificā ad indiuiduū fm totalitatē p̄tialitatē p̄dicabilitatē et formalitatē. ¶ Ad quorū euidētiā aduertēdū est q̄ sicut supra de eēntia gñica dictum est q̄ pōt significari p̄ modū totius et per modū p̄tis: ita nunc dr̄ q̄ eēntia specifica pōt accipi vt significata nomine p̄me intētiōis p̄ modū totius et p̄ modū p̄tis. Per modum quidē totius sicut eēntia humana significat̄ p̄ (ly hō:) per modū v̄o p̄tis si-

cut illam et significatur p(ly humanitas.) Differt autem ipsa a se altero modo significata in hoc quod significata per modum totius implicite includit individua. significata vero per modum partis excludit illa a sui significatione. Quod sic declaratur exemplariter. homo cum significet habens naturam humanam implicite includit sub(ly habens) omnia individua humana. habens enim naturam humanam est quodcunque individuum humanum. humanitas autem cum significet quo homo est homo. omne aliud ab humanitate excludit a ly quo. nullum enim aliud ab humanitate est quo homo est homo. et ideo cum principia individuantia sint aliud ab humanitate (vt supra dictum est) sequitur quod humanitas excludit principia individuantia a sui significatione. et consequenter individua que sine individuatione intelligibilia non sunt: sicut nec species absque differentia intelligi potest. et cum pars vt pars non predicetur de suo toto: omne autem predicatum in recto habet rationem totius: ideo essentia primo modo. i. per modum totius significata de individuis in recto predicatur: significata vero per modum partis nequaquam: et propter hoc illa est vera. sortes est homo. illa autem falsa proprie loquendo. sortes est humanitas (vt Avicenna testatur) et sic iam patet proportio essentie specifice ad individuum secundum tria. s. totalitatem partialitatem et predicabilitatem. Quo ad formalitatem vero declaratur apposita differentia inter essentiam genericam per modum partis significatam respectu speciei: et essentiam specificam per modum partis significatam respectu individui. Differunt. n. in hoc quod illa est pars materialis speciei: ista vero est pars formalis individui. Et ratio est: quia illa. s. essentia generica comparatur ad alteram partem speciei vt materia ad formam et perfectibile ad formam perfectionem cum designatio seu determinatio generis ad speciem fiat per differentiam: que sumitur a specifica forma que perficit et complet perfectionem genericam. ista vero. s. specifica essentia comparatur ad alteram partem individui: vt forma ad materiam: et perfectio ad perfectibile: cum designatio seu determinatio speciei ad individua fiat per materiam signatam: quam imperfectiorem esse specifica forma: qua essentia specifica sumitur: constat. et ideo animalitas est pars materialis hominis: humanitas vero est pars formalis sortis. et dicitur quod est forma totius non quasi superaddita etc.

Cap. 2. / Cap. 5.

Ad euidentiam horum verborum est notandum quod forma totius et forma partis: vt in secundo capitulo visum fuit. differunt realiter: non sicut vna forma differt ab alia forma: puta albedo a dulcedine: sed sicut totum et pars. et ideo dicitur hic quod forma totius non est quasi superaddita partibus. i. non est forma addita materie et forme: sicut forma domus est forma addita lignis lapidibus cemento et ceteris partibus: sed magis est forma que est totum. i. ipsum compositum resultans ex partibus. Quod cum per modum partis formalis significatur. forma totius appellatur: eo quia totius est complete certificativum et distinctivum et determinativum. hec. n. sunt conditiones forme. Et residuum sermonis epilogus per se patens est. Cap. iiij.

Cap. 2.

Jsto quid significetur nomine essentie in substantiis compositis: videndum est quomodo se habeat ad rationem generis speciei et differentie: quia autem cui convenit ratio generis speciei vel differentie: predicatur de hoc singulari signato: impossibile est quod ratio generis vel speciei vel differentie conveniat essentie secundum quod per modum partis significatur vt nomine humanitatis vel animalitatis. et ideo dicit Avicenna quod rationalitas non est differentia sed differentie principium: et eadem ratione humanitas non est species: nec animalitas genus.

5 meta. cap. 6. in prin.

In hoc quarto capitulo intendens determinare quomodo essentia substantiarum compositarum se habeat ad intentiones logicas. s. genus speciem differentiam: quatuor facit. primo sex conclusionibus determinat intentum. 2° excludit quendam Averrois errorem. 3° excludit quandam aliam obiectionem. 4° respondet cuidam tacite obiectioni. Pro intellectu prime partis notande sunt due distinctiones. Prima est ista. Natura seu essentia substantie composite potest tripliciter accipi. primo vt significata per modum partis. 2° vt per se existens separata a singularibus. 3° vt significata per modum totius. Secunda distinctio que est subdivisio tertii membri est ista: natura substantie composite significata per modum totius potest accipi tripliciter. primo secundum se. 2° secundum esse quod habet in singularibus. 3° secundum esse quod habet in intellectu. His prelibatis: scias quod secundum singula membra harum divisionum ponit singulas conclusiones. secundum prima quidem duo membra vtriusque divisionis ponit quatuor negativas. secundum vero vltima vtriusque ponit duas affirmativas: ita quod secundum quamlibet divisionem primo ponit duas negativas: deinde tertiam affirmativam: et sic fiunt sex conclusiones. Prima igitur conclusio negativa est essentia substantie composite significata per modum partis sicut animalitas humanitas rationalitas non est genus neque species neque differentia quam probat sic: tam genus quam species quam differentia predicatur in recto de hoc particulari supposito: puta sorte: essentia substantie composite significata per modum partis non predicatur in recto de hoc particulari supposito. ergo essentia taliter significata non est genus: nec species: nec differentia. omnes propositiones patent (ex precedenti cap.) et ideo dicit (Avicenna.) quod rationalitas que significat per modum partis non est differentia: sed principium differentie: et similiter animalitas non est genus: sed generis principium: et humanitas non est species sed speciei principium sicut albedo est principium albi: et pars est principium eius cuius est pars.

Cap. 5. / 5 meta. cap. 6. in prin.

Similiter etiam non potest dici quod ratio generis speciei differentie conueniat essentie secundum quod est quedam res existens extra singularia. vt Platonici ponebant: quia sic genus et species non predicarentur de hoc individuo. non enim potest dici quod sortes sit hoc: quod ab eo separatum est. Nec separatum illud proficit in cognitione huius singularis signati.

Hic ponitur 2a conclusio negativa essentia substantie composite per se non in singularibus existens non est species seu genus. Et probat eam dupliciter ratione. Primo sic: genus seu species predicatur de hoc particulari: essentia per se subsistens non in singularibus non predicatur de hoc particulari. ergo essentia per se subsistens non in singularibus non est genus seu species. maior patet. minor probatur sic. subiectum est id quod in recto de eo predicatur: sortes non est homo separatus. ergo sortes non est subiectum respectu hominis separati. ergo homo separatus non predicatur de sorte: quod erat assumptum in minore. Secundo sic: genus seu species est id quo individua cognoscuntur: essentia per se subsistens non in singularibus non est id quo individua cognoscuntur. ergo essentia per se subsistens non est genus neque species. maior patet. ex eo quod vnumquodque per suum genus speciem differentiam cognoscitur. Minor vero ex eo quod vnumquodque cognoscitur quidditative per id quod est in eo: et non per id quod non est in eo.

Et ideo relinquitur quod ratio generis vel speciei vel differentie conueniat essentie secundum quod significat per modum totius vt nomine hominis vel animalis prout implicite et indistincte continet totum hoc quod in indiuiduo est.

Hic ponitur 3a conclusio affirmativa: essentia substantie composite significata per modum totius est species genus vel differentia etc. probatur sic. genus species seu differentia similiter continet et implicite totum quod est in individuis: essentia substantie composite non nisi significata per modum totius continet implicite totum esse individuorum. ergo essentia substantie composite significata per modum totius est genus vel species vel differentia. Propositiones omnes (ex precedenti cap.) patent: vbi diximus genus speciem differentiam convenire in hoc quod significant totum quod est in inferioribus.

Cap. 5.

rioribus: ꝛ sua abstracta excludere ea que sunt in inferioribus. est igitur aial genus homo spēs rōnale differētia.

¶ Natura aūt vł eēntia sic accepta pōt dupliciter cōsiderari. Uno mō ƀz naturā ꝛ rōnē propriā: ꝛ hec est absoluta ꝯsideratio ipsi⁹: ꝛ hoc mō nihil est verū de ea dicere nisi ꝙ ꝯueniat sibi ƀz ꝙ hmōi. Unī quicqd aliorꝫ sibi attribuit falsa ē attributio. v.g. hoi in eo ꝙ est hō conuenit rōnale ꝛ aial ꝛ alia que in ei⁹ diffinitione cadūt. Albū vō vel nigrū vł q̄dcūqꝫ hmōi qđ nō ē d rōne hūanitatis n̄ ꝯueīt hoi in eo ꝙ est hō. Ideo si queraf vtrū ista nā possit dici vna vel plures: neutrū cōcedēdū est: qꝛ vtrūqꝫ est extra itellectuꝫ humanitatis: ꝛ vtrūqꝫ pōt sibi accidere. Si.n. pluralitas eēt de rōne ei⁹ nūqꝫ posset eē vna: cum tñ vna sit ƀm ꝙ est in sorte. Silr̄ si vnitas eēt de intellectu ꝛ rōne ei⁹: tunc eēt vna ꝛ eadē nā sortis ꝛ platonis: nec posset in plurib⁹ plurificari. Alio mō ꝯsideraf ƀm ꝙ hꝫ esse in hoc vel in illo: ꝛ sic de ipsa p̄dicatur aliqd p accidēs rōne ei⁹ in quo ē: sicut dī ꝙ hō est alb⁹: qꝛ sortes ē alb⁹: q̄uis hoi nō ꝯueniat in eo ꝙ est hō. Hec aūt natura hꝫ duplex esse. vnū i singularib⁹: aliud in aīa: ꝛ ƀm vtrūqꝫ ꝯsequūf accidēntia dictā naturā: ꝛ sic in singularibus hꝫ multiplex eē ƀz diuersitatē singulariū: ꝛ tñ ipsi nature ƀm ꝓpriā ꝯsiderationē. s. absolutā: nullū istorꝫ eē dꝫ. falsum.n. ē dicere ꝙ nā hois iquātū hmōi hēat eē i hoc singlari. si.n. eē i hoc singulari ꝯueīret hoi iquātū ē hō: nō eēt vnqꝫ extra h̄ singlare. Silr̄. si ꝯueīret hoi iquātū ē hō nō eē i singulari: nūqꝫ eēt i eo. Sꝫ verꝫ est dicere ꝙ hō inq̄tū est hō nō hꝫ ꝙ sit i hoc singulari vł in illo. pꝫ ğ ꝙ natura hois absolute cōsiderata abstrahit a quolꝫ eē: ita ꝙ nō fiat p̄cisio alicui⁹ eorꝫ: ꝛ hec natura sic cōsiderata est: que p̄dicaf de oībus indiuiduis.

¶ Hic anq̄ ponaf 4ᵃ q̄ icboaf 2ᵃ diuisio suprapositā: cui⁹ terminos opꝫ p̄declarari ad intellectū q̄nū. ¶ Natura p modū toti⁹ significata (ƀm nāꝫ seu rōnē ꝓpriā: vel ƀm se) idꝫ sonat ꝙ nā cōsiderata ƀꝫ eas ꝯditiōes siue ea p̄dicata que cōueniūt sibi ex sua diffōne seu in p̄rio mō dicendi per se. ¶ Nā vō ƀm esse in singularib⁹ idꝫ sonat ꝙ nā cōsiderata ƀm eas ꝯditiōes siue ƀm ea p̄dicata que ꝯueniunt sibi ex hoc ꝙ in singulari vel in singularib⁹ eē hꝫ. ¶ Nā aūt ƀm eē in intellectu idꝫ sonat ꝙ nā considerata ƀm eas ꝯditiōes siue illa p̄dicata que ꝯueniunt sibi ex hoc ꝙ hꝫ esse in intellectu. Differūt aūt q̄drupl̄r vt ex textu colligif: ꝯditiōes cōueniētes nāe ƀꝫ has diuersas acceptiones: eo ꝙ ꝯditiōes debite nāe ƀm se sunt predicata eēntialia. hō.n. ƀm se nō est nisi aial rōnale. cōditiones vō debite nāe reliqs duob⁹ modis sunt p̄dicata denominatiua. hō.n. nō est res illa que cōuenit ei ex esse in singularibus: sꝫ ab ea denoiaf. nō.n. hō est albedo que cōuenit ei ex hoc qđ est in sorte: sꝫ ab ea denoiaf albus. Silr̄ hō nō est res illa que ꝯuenit ei ex esse in intellectu: puta relatio vītatis aut spēi: sꝫ denoiaf ab ea vlis: ꝛ spēs. Et sꝫ h̄ duo vltia mēbra in hoc ꝯueniūt ꝙ attēdūf penes p̄dicata denoiatiua. differūt tñ: qꝛ p̄dicata denominatiua que ꝯueniūt nāe ƀm eē in singularib⁹ aliqd ponunt reale supra ipsam: sicut albū addit supra hoiem nām albedinis: que est ens reale. p̄dicata vō denoiatiua que conueniunt rei ƀm esse in intellectu nihil ponūt reale supra nāꝫ ipsaꝫ: sꝫ denoiationē negatiuā aut relatiuā ƀm aliquam relationē rōnis. Cū.n. dico hō est spēs. ly spēs. nihil reale addit supra hoieꝫ: sꝫ solā relationē rōnis qua respicit suū gen⁹. spēs.n. gn̄is est spēs. ¶ 2° differūt istius diuisionis posite mēbra in hoc ꝙ nā absolute supta nec est vna numero: nec pl̄es nūero. si.n. eēt vna nūero nō posset reperiri in plib⁹ nūero: qđ pꝫ eē falsum: eo ꝙ nā hūana est in sorte ꝛ platone. ꝯña ꝓbaf sic. nā ƀm se est vna nūero. ğ nō pōt esse distincta numero. ğ nō pōt reperiri in plurib⁹ numero: qđ erat itētū. Pria ꝯña harū ex eo est clara: qꝛ ipoł'e est alicui ꝯuenire oppositū ei⁹ qđ cōuenit ei ƀm se: sicut ipoł'e est hoi ꝯuenire irrōnale. distinctio aūt numeralis est opposita vnitati nūerali: ꝛ iō si nā ƀm se hꝫ vnitatē nūeralē nunqꝫ hīe pōt distinctionē numeralē. Silr̄ ꝓbaf ꝙ nā ƀm se nō sit pl̄es nūero: sequeref.n. nām humanā nō esse i sor. qꝛ nō posset hīe vnitatē numeralē: ex quo vēdicat sibi ƀm se distinctionē nūeralē. Nā autē ƀm esse in singularib⁹ vnitatē ꝛ distinctionē nūeralꝫ sortif: ꝓpea nāqꝫ hō est vn⁹ nūero: qꝛ sortes est vnus numero: ꝛ ꝓpea hō est distinctus nūero i plurib⁹: qꝛ sortes ꝛ plato sunt distincti nūero. ¶ 3° differūt in hoc qꝛ nā ƀm se sumpta nullū eē sibi vēdicat. s. nec eē in singulari aut singularibus: nec eē in itellectu: nec ēt vēdicat sibi nō esse in singulari ꝛ singularib⁹: aut nō eē in itellectu: qđ pꝫ ex eisdē fundamētis. si.n. eē in singulari esset de rōne sua nūqꝫ ex illud inueniref: cū nihil ineniaf ex id qđ est de eius rōne. silr̄ si eē in singularib⁹ eēt de eius rōne: nō posset in vno inueniri: qꝛ in vno nā exñs nō ē in plurib⁹. silr̄ si esse i itellectu eēt de rōne ei⁹: nūqꝫ posset ex itellectū repiri. eodeꝫ mō si nō eē in singularib⁹ aut singulari eēt de eius rōne nūqꝫ posset hīe esse in aliquo singulari: ꝛ si nō eē in intellectu eēt de ei⁹ rōne: nūqꝫ posset hīe eē in intellectu: ex illo fundamēto: nulli pōt ꝯuenire oppoᵐ qđ ē de rōne sui. vñ nā absolute supta ab oī eē ꝛ nō eē abstrahit sine p̄cisione. i. nec icludit: nec excludit aliqđ hmōi esse vł nō eē. Nā aūt tā 2° q̄ 3° mō accepta: alterꝫ illorꝫ eē includit ꝛ alterū excludit: vt de se pꝫ. hō.n. ƀm ꝙ est in singularib⁹ nō est in itellectu ꝛ eꝯ: ƀm qđ est in itellectu nō est in singularibus. ¶ 4° differūt: qꝛ nā per modū toti⁹ signata ƀm se sumpta ē ea que p̄dicaf de indiuiduis cū dī sortes ē hō. Nā aūt supta tā ꝓut est in singularibus: q̄ ꝓut in itell'u nō p̄dicaf de indiuiduis: qđ declaraf sic. Id p̄dicaf de indiuiduis: qđ attribuif illis in ꝓpōne: sꝫ nā absolute accepta ꝛ nō ƀm eē in singularibus: neqꝫ ƀm esse in intellectu attribuif iduiduis in ꝓpōne. ğ nā absolute sumpta ꝛ nō ƀm eē in singulari vel in itell'u p̄dicaf de indiuiduis: maior est nōta ex terminis: mīor d̄claraf exēplariter cuꝫ dico sortes ē hō: sensus ꝓpōnis ē: sortes est aial rōnale: ita ꝙ in ista ꝓpōne nihil attribuif sorti nisi eē aial rōnale: que sūt ꝯdiōes nāe hūane absolute accepte: vt pꝫ. nō.n. cuꝫ dico sortes est hō: attribuo sorti aliqđ ꝯditū nāe humane ex eē in singularib⁹. aut ex eē in intellectu: neqꝫ attribuo sorti hīe nām hūanā cū aliq̄ addito: sꝫ tm̄ attribuo sorti hīe nāꝫ hūanā seu eē aial rōne: que sūt vt dcm̄ est ꝯditiones nāe hūane ƀꝫ se accepte. Nā igif p̄mo mō sumpta ē que predicaf de indiuiduis ꝛ nō nā 2° ꝛ tertio modo.

In hoc loco anq̄ vlteri⁹ ꝓcedaf: dubia quedā examināda sūt. Circa p̄dicta dubiū ē. Prio circa primā dñaꝫ assignatā i eo qđ dcm̄ ē ꝙ nāe ƀm se supte

nõ insunt nisi p̄dicata qditatiua. Ḃ.n. patiť difficultatē tū pp trāscēdētia: tū pp qdā p̄dicata negatiua. si.n. trāscendētia que sūt ens res vnū aliqd veꝝ ⁊ bonū ꝯuenire asserantˀ nāe absolute sūpte erūt p̄dicata qditatiua. ⁊ si sic ponentur in diffõne. nulla.n. diffõ est cõpleta nisi oīa predicata qditatiua includat. trāscēdētia autē in diffõne poni oēs negāt. ℭ Cõfirmatˀ ꝯña ex dictis. s. Tho. in lr̄a vbi hꝫ ꝙ que isūt nāe absolute sūt de diffõne illiꝰ. Si aūt trāscēdētia dicantur nõ ꝯuenire nāe absolute: tūc hõ ſm se sumptꝰ nõ est aliqd: nec res nec vnū qd: qḋ oīno negatˀ.

De predicatis

vo negatiuis occurrit difficultas talis: qr negatiões nārū disperataꝝ si ꝯueniūt nāe absolute erūt p̄dicata quiditatiua: ⁊ sic negatio erit de diffõne sube. Si aūt ꝯueniūt nāe ſꝫ eē in singl'aribꝰ vel in itell'u: tūc accipiēdo hoiem absolute: ista erit falsa. homo nõ est leo: qḋ vr̄ irrõnabile.

Ad horū

diffoľonē ꝯsiderādū est p̄ quõ trāscēdētia se hēant ad nās rerū supra q̄s cadūt. vt aūt supra in qõne de sigñatione entis tactū fuit: nullū trāscēdētiū iportat aliū gradū: seu aliā nām a gradibus seu naturis coꝝ qbꝰ apponūtˀ. cū.n. dico. ens hõ. vnus hõ: res hõ: verꝰ hõ: bonꝰ hõ: aliqd hõ: nullū aliū gradū ab hūanitate significo: ſꝫ ipsam hūanitatē diuersis modis. ly.n. ens sigñat hūanitatē ꝑut hꝫ eē. ly vnꝰ. illā ꝑut nõ est diuisa formal'r. ly res: illā ꝑ ut ratitudinē hꝫ: vtpote nõ ex intell'u fabricata. ly bonū: ipsaꝫ ꝑut pfectiua est appetitꝰ. ly verū: ipsaꝫ vt pfectiua est intell's. ly aliqd: ipsaꝫ vt aliud qd ē ab aliis. Silr̄ nõ est dōm accepto q̄cūq3 gradu generico: vt faciliter exēplo manifestari potest.

Cõsiderādū

est 2° ꝙ cū p̄m iter trāscēdētia sit ens (eo ꝙ eiꝰ rõ ceteroꝝ rões ꝯuenit) ⁊ oīa ꝯuertantˀ cū ente tāq3 eius passiones cū declaratū fuerit quõ ens cõueniat naturis rerū planū erit de ceteris. Scotus ī p̄ sententiaꝝ distin. 3ª. q. 3ª. opinatur ens eē vniuocū ⁊ p̄dicari (in qd) de oībꝰ iferioribus exceptis vltimis differētiis. Et p̄m qdē hoꝝ tanq3 per se notū suppones secūdi duplicē rõnē reddit. ℭ Primo qr si differētie includāt ens vniuoce dictū de eis: ⁊ nõ sunt oīno idē: oꝫ ꝙ sint diuersa aliqd idē entia: ⁊ ꝯñter sequiˀ ꝙ differētie vltime sunt ꝑprie differētes: ⁊ sic hñt alias differētias ⁊ non sunt vltime. ℭ Scd̄o qr sicut ens cõpositū i re est cõpositū ex actu ⁊ poᵃ: ita ꝯceptꝰ cõpositꝰ p se vnꝰ est compositus ex ꝯceptu actuali ⁊ potētiali determinabili ⁊ determināte. Sicut ergo resol'o cõpositi i re stat ad simpl'r simplicia. s. actū vltimū ⁊ potētiā vltimā: ita ꝙ actꝰ nihil potētie: ⁊ potētia nihil actꝰ icludat: ita resol'o ꝯceptꝰ oꝫ stare ad ꝯceptꝰ simpl'r simplicea actualē ⁊ potētialē determiabilē tm̄ ita ꝙ nihil determināti icludat: ⁊ determināte tm̄: ꝙ nihil determiabilis icludat: tales sūt ꝯceptꝰ entis ⁊ vltie drie. ḡ vltia drīa nõ icludit formaliter ens.

Cõtra

p̄m arguitˀ: qr sequereˀ ꝙ ens poneretur in diffinitione. cõtra Ari. 8° meta. tex. cõ. 16. ℭ P̄. sequiˀ ꝙ eēt nugatio in diffõne: vt supra in qõne de vniuocatiõe entis deduximus. ℭ Cõtra 2m dictū arguo sic. Oē id de quo formal'r sumpto p̄dicātur in 2° mõ passiones entis includit in se formal'r ens: ſꝫ de vltia drīa formal'r sūpta p̄dicantˀ in 2° mõ passiões entis. ḡ vltima drīa icludit in se formal'r ens. Minor pꝫ qr vltima drīa est per se vna ⁊ intelligibilis. Maior probatˀ sic: rõē formal'r includēs mediū ꝑpriū a p̄ori per qḋ demõstrantˀ passiones entis includit in se formal'r ens. pꝫ ista qr entis ꝯceptꝰ est illud mediū. Sed omne id de quo formal'r sumpto p̄dicātur in scd̄o modo passiones entis. includit in se formal'r medium per qḋ tales passiões de eo sunt demõstrabiles. ḡ oē tale includit formal'r ens. Patet ista minor. qr iplicat oppositū. Si.n. a formal'r nõ icludit ꝑpriū mediū ꝯcludēdi. b. quõ de. a. formal'r sumpto erit a p̄ori demõstrabile. b. ℭ Scd̄o arguo: ⁊ in idē redit. Ois passio ꝯueniēs pluribꝰ formal'r sumptis cõuenit eis rõne alicuiꝰ cõis in eis formal'r inclusi: cui illa passio p̄ ꝯuenit: ſꝫ vnitas vel intelligibilitas est passio ꝯueniēs oībꝰ vltimis differētiis formal'r sumptis. ḡ ꝯuenit eis rõne alicuiꝰ cõis formal'r inclusi in eis cui p̄mo cõuenit. tale aūt est ens. ergo oēs drīe vltime includūt ens. Minor est per se nota. Maior est Aristo. primo posteriorū. ℭ Nec põt dici ad maiorē ꝙ sufficit subiectū denoiatiue includi in eis quibus formaliter sumptis cõuenit passio illius subiecti. Quia cū tota rõ quare passio alicuius insit alteri: sit pticipatio illius subiecti p̄mi: si alicui formaliter sumpto iest passio: eidē formal'r sumpto inest ⁊ subiectū: ⁊ si formaliter sumptum subiecti expers est: quõ formal'r sumptū illius passionē habere põt. Ut arguatˀ sic: id qḋ formal'r sumptū a se subiectū excludit: etiā a se passionē excludit: sed vltime drīe formal'r sumpte nõ excludūt a se passiones entis in scd̄o modo. ergo nec excludunt ens in p̄mo modo. ℭ Nec patiantˀ aures tue audire responsionē Francisci de mayronis dicētis regulā adductā posteriorīsticam Aristo. nõ tenere in trāscēdētibus. Uolūtaria enim ⁊ destructiua totius metaphysice glosa est. ℭ Ad rões aūt Scoti diciˀ ꝙ cū tam p̄ma q3 scd̄a suppoīāt ens hēe conceptū obiectiuū vnum simpl'r nihil cõcludit. ℭ Dicitur scd̄o ad scd̄am ꝙ argumētū a simili claudicat: lꝫ eniꝫ sit similitudo quo ad aliqd inter cõpositum naturale ⁊ intellectuale. dissimilitudo tñ est magna i ꝑposito: qr ptes cõpositi nālis mutuo se excludūt: qr q̄dā res ſpāles sūt. ptes autem compositi intellectualis non possunt mutuo se excludere: quia altera (puta ens) est adeo vniuersalis vt nihil possit eam subterfugere.

Auicēna

autē Alphorabius ⁊ Algazel vt testatur Albertꝰ in postpredicamētis. ca°. 9. opinātur ꝙ ens nõ ꝯueniat nature absolute sūpte. Uñ dicunt hāc ꝯñtiā nõ valere: hõ est subs. ergo hõ ē ens: eo ꝙ ens significat aliquid additū eēntie rei: qḋ nõ est de eius ratione: qḋ expresse etiā de Aui. refert Cõmētator 4° metaphysice. cõmēto. 3. ⁊. 10. metaphysice. cõmēto. 8.

S. Tho.

sūt cuius est opus qḋ exponēdū suscepimus sup 4° meta. lec. 2. supra tex. cõmē. 3. ⁊ sup. 10. lec. 2ª. supra tex. cõ. 8. expresse in hoc reprehendit Aui. vnde sñia eius non est censenda eadem opinioni Aui. lꝫ difficile sit videre in quo differat a b ea. cū ipse teneat nullum aliud a deo esse ens per suā essentiā: sed per aliqd additum sue essentie: ⁊ expresse dicat in quolibet. 2. q. 2. ar. p̄. ens nõ eē p̄dicatū eēntiale: ⁊ in primo contra Gen. ca. 26. dicat ens nõ cadere in cõceptu substātie. qḋ est genus gñalissimū. ℭ Propter qḋ a qbusdam diciˀ ꝙ ens dupl'r sumiˀ. s. noial'r ⁊ pticipial'r. Et ꝙ ens noialiter quiditatiue ⁊ intrinsece de oībus p̄dicatˀ. sic.n. vnūqḋq3 est ens per essentiā suā. Ens v̄o pticipialiter cum idē sonet qḋ existens non est p̄dicatū quiditatiuum. sic.n. nihil aliud a deo est ens per essentiā suam. vñ ſm istos ens nominal'r ꝯuenit nature absolute: nõ autē ens participial'r. Addunt quoq3 ꝙ ens nominal'r est diuisū in decē p̄dicamēta: ⁊ est trāscēdens cõuersum cū aliis: proprie loquēdo: nõ ens scd̄o mõ: ⁊ ideo reprehēsibilis erat Aui. qui hāc distinctionē ptermisit. ℭ Mihi autē al'r dicendum occurrit. Dico eniꝫ ꝙ ens pticipialiter est id qḋ est trāscēdēs: diuisum in decē p̄dicamēta. Quod ex eo patere põt ꝙ s. Tho. prima parte. q. 5. ⁊. 6. ⁊ in. q. de veritate. q. 21. ostēdit bonum: qḋ etiā diuidiˀ in decē predicamenta (vt dī p̄mo ethicoꝝ.) conuerti cum ente pticipialiter nõ nominaliter vt clare pꝫ ex duobꝰ. ℭ Primo ex eo qḋ diciˀ ꝙ cum bonū ⁊ ens cõuertantˀ sicut res est ens: ita bona:

cap°. p̄. q. 2. — sco. i. di. 3. q. 3. in sol. q. 3. vt. 8. di. etiā. e. 2. q. 3. p̄ rõ. — T. c. 16. — c. 2. q. 3 rõne 2ª. — T. c. 12. — p̄ sen. q. 6. q̄ qn. vtrū a simpl'r simplicibus possit abstrahi aliqs cõceptus cõis i ſi. — cap 9° — cap. 3°. cap. 8°. — cc. t. c. cc. t. c. 8. — qli. 2. q. 2. arti. p̄ p̄ 2̄ Ge. cap. 26 — p̄. p. q. 5 ar. p̄ ad p̄m de v. q. 21. cap°. 7. vide ꝯ b̄ꝰ doc. poste. 6. i p̄e ē cc. m.

sunt bona: s3 nō est ens per essentiā suā. ergo nec bona: in quo pcessu vt fallacia equiuocatiōis vtit̃ : nō nisi de ente participatiue est p̃mo. Scḋo ex eo qḋ dicit: Id quo res formalr̃ est bona nō esse ens: qḋ dictū ḋ ente noīaliter falsum est: q2 esse actualis existētie: quo res est ens ⁊ bona: est ens noīaliter. Ens igit̃ qḋ ꝯuertit̃ cū bono qḋ ē trāscēdēs: diuisū in decē p̃dicamēta ē ens pticipatiue. ¶ S3 in entis noīe duo aspici pñt. s. id a quo nomē entis sumit̃ s. ipsū esse quo res est: Et id ad qḋ nomē entis ipositū est. s. id qḋ est. Supra. n. (in principio operis) dictū est: ens significare id qḋ est in quolib3 p̃dicamēto: ⁊ in hoc differre ab essentia que significat id quo res in predicamēto reponit̃. Vñ p̃mo physi. tex. cōmē. 13. Aristo. loco ly ens ponit ly qḋ est. Aui. ergo attēdēs ad id quo res ē: vnde nomē entis sumptū est: dixit simplr̃: ens esse p̃dicatū extra essentiā rei. s. Tho. vo ituēs id qḋ est: ad qḋ nomē entis ipositū est Aui. nō adhesit. Nāq3 ip3 qḋ ē non p̃dicat aliqd ex eēntiā rei. Insup aduertēa ꝙ ipsū quo res est. s. actualis existētia nō est extranee nāe ab ipo qḋ ē: s3 per p̃nª ꝓpria ipsi⁹ qḋ ē ꝯstituit̃ iter p̃dicata accidentalia: ens ānumerare noluit. B. n. nō pōt asseri de quocūq3 alio extra essentiā rei. Nihil. n. extra eēntiā rei per ꝓpria principia ipsius rei constituit̃ nisi rei existentia. Quodcūq3 enim aliud per p̃ncipia ꝓpria alterius generis cōstituit̃ s. genus ꝓpriū ⁊ differētiā ꝓpriam: ⁊ vniuersalr̃ propria illius predicamēti p̃ncipia. Ipsum aūt existere: non nisi per genus ⁊ dr̃iam ⁊ p̃ncipia ipsius qḋ est ꝯstituit̃. Et h̃ est ratio qua. s. Tho. arguit Aui. 4. metaph. vbi supra vnde ens p̃dicatū de aliquo puta homine. cū non trahat hominē extra ꝓpriū genus ⁊ ꝓpriā differentiā: nec rōne ipsius qḋ est: nec rōne ipsius quo est substantiale predicatū esse relinquit̃ cū Aristo. ⁊ Cōmētatore. vbi supra. l3 nō sit oīno eodē mō substantiale quo sunt p̃dicata illa que in diffinitione cadunt. ¶ His prelibatis. ad dubium dico ꝙ trāscendentia non sunt predicata propria nature s̃m suā absolutam cōsideratiōnē neq3 s̃m esse in singularibus: neq3 s̃m esse in intellectu: sed sunt p̃dicata cōia nature quomodolibet accepte: cōuenientia non solū concomitatiue: sed ⁊ causaliter. Et de natura quidē tā scḋo q̃3 tertio modo accepta p3. ex hoc eni ꝙ homo in singularibus inuenitur entis: vnius rei: ⁊ reliquoꝝ rōnem hab3. Similr̃ ex hoc ꝙ h3 esse in intellectu ens est aliquo mō indiuisum ⁊c̃. debet̃ enim sic sibi aliqḋ esse (l3 rōnis.) De natura autē p̃ modo sumpta: ex dictis patere p̃t: ⁊ ex eo ꝙ in quocūq3 inuenitur posterius trāscēdēs: inuenitur ⁊ prius. Manifestū est aūt de posterioribus trāscēdētib⁹: que sūt vnum: res: aliquid ⁊c̃. ꝙ ꝯueniūt nature absolute. Unde deb oīe absolute loquēdo. ista est vera. homo ē ens. Vñ ⁊. s. Tho. dicit super. 10. meta. vbi supra. ꝙ ens p̃dicat nature decē generū: s̃m ꝙ sunt actu vel potētia. ⁊ non tm̃ s̃m ꝙ sunt actu. ¶ Ad rōnem in dubio tactā qua dicebat̃. si sic. ergo trāscēdētia eēnt ponēda in diffinitiōe. ¶ Dicit̃ p̃mo ꝙ nō op3 oīa predicata essentialia poni in diffōne: sed ea tm̃ que explicant aliquē gradū eēntialem diffiniti: qualia nō sunt trāscēdētia: de q̄bus dictū est ꝙ eundem gradū p̃dicāt: quē genus vel differētia importat. Vñ. 8. meta. tex. cō. 16. dicit Aristo. ꝙ iō nec ens ponitur in diffōnibus. nec vnū: q2 ens statim ē vnūq̄dq3. diffō. n. cōpleta tūc est: cū oēs rei gradus explicant a p̃ª potētia vsq3 ad vltimū actū itrinsecū: qḋ fine transcēdentibus: que nullū gradū addūt: fit. ¶ Dicit̃ 2° de ente ꝙ q2 ens iportat aliquo mō ipsū esse: qḋ ptinet ad q̄ōnem an est: ⁊ nō ad q̄ōnē qd est: iō s p̃dicatis qditatiuis aliq̄liter declinat. ¶ Ad dictū. s. Tho. di ꝙ trāscēdētia duo habēt: ⁊ ꝙ i nulla diffōne ponant̃ rōne dicta: ⁊ ꝙ i quolibet cōceptu includant̃. vt dicit̃ de ente. 3. meta. tex. cō. 10. qḋ scḋm ideo dictū arbitror: q2 trāscēdētia quelibet gradū comitātur: ⁊ ideo cōceptui nulli desunt. Et sic di eo ꝙ ea que nāe absolute cōueniunt in cuius rōne cadūt cōueniūt rei in eo ꝙ talia. hō enim in eo ꝙ hō est ens: res aliqd ⁊c̃. Ex his diligens lector hēs vnde diuersa dicta sancti Tho. sane intelligere debeas. ¶ Quo ad p̃dicata negatiua vo dicit̃ breuiter ꝙ negatiōes ille pñt dupl'r accipi. formalr̃. s. ⁊ fundamētalr̃. Si formalr̃ falsum est ꝙ cōueniāt nature absolute. per opus enim intell'us attribuuntur ei. cū negationes entia rōnis sint. Si fundamentaliter. cū negatio super affirmatione fundet̃ ꝯcedit̃ esse p̃dicata qditatiua: sed sic sumpte: nihil aliud sunt q̃3 genus ⁊ differentia ꝓpria. Fūdamētū. n. negationū nāꝝ disparataꝝ de hoīe nihil aliud est q̃3 nā hoīs. ex hoc nāq3 ꝙ hō est aīal rōnale: nō est leo neq3 bos ⁊c̃. Q. ó. vj.

Ad 2m dubm de negatia p̃dicatis.

Dubium

2° est circa dictū. s. Tho. in littera in assignatione secūde differentie. quo dicitur ꝙ natura absolute sumpta nec vnitatē nec pluralitatem h3. ¶ Videt̃ eni hoc esse ipossibile cū id qḋ vnum nō est: diffinibile nō sit. vt dicit̃ 7° metap. tex. cōmē. 13. imo nec intelligibile. vt habet̃ 4° metaphy. tex. cōmē. 10. ¶ Et si vnitatē nature absolute h̃re ꝯcedat̃. q̄lis sit illa vnitas nō est facile assignare: cū nō numeralis sit (vt d̄claratū ē) nec specifica: nec generica: cū he ex intellectu fiant: nec analogica vt de se p3. homo enim nō est vnū analogice. Nec etiā facile quisq3 dicet. an vnitas illa sit realis: an nō. ¶ Ad evidētiā huius dubitatiōis quattuor facienda sūt. Primo vidēdū est qd sit vnitas quelibet. Scḋo vnde habeat vnitas realitatem. Tertio q̄uo vnitas quelibet sit extra aiam. Quarto r̄ndēdū est dubitationi mote. Quinto quedam obiectiones excludende sunt.

Optia ⁊ subriua. T. c. 13. T. c. 10. in expōne lr̃e.

Quo

ad p̃mū sciēdū est ꝙ cū vnum nihil addat supra ens: nisi p̃uationē diuisiōis: ita ꝙ vnū nihil aliḋ est q̃3 ens indiuisū: vt dicit̃ 4° metaphy. tex. cōmē. 3. Unitas quelibet nihil aliud est q̃3 rei indiuisio. Et quia quelibet priuatio per suum habitū cognoscit̃: ideo vnitas q̄ indiuisionē sonat: ex natura diuisiōis quā p̃uat: cognosci d3: ⁊ s̃m diuisiōis multiplicitatē: multiplicitatē vnitatis accipe op3. ¶ Cōsiderādū est igit̃ ꝙ diuisio ē duplex q̄dā est māl̃is p̃ p̃ncipia indiuiduatiōis causata. quedā est formalis que per eēntialia p̃n͛ fit. Et hec h3 latitudinē: q2 quedā est per eēntialia p̃nª ꝓpria. Quedā vo per p̃nª eēntialia cōia. ⁊ hoc iterū h3 latitudinē s̃m ꝙ p̃nª eēntialis cōia sunt magis ⁊ minus cōia. vbi gr̃a. Inter sortē ⁊ platonē est diuisio nūeralis ⁊ nō formalis: q2 nō cātur distinctio eoꝝ ex eēntialib⁹: sed indiuidualibus p̃ncipiis. Inter sortē vo ⁊ hūc leonē. dato ꝙ leo ⁊ hō eēnt sub eodē genere ꝓximo: ē diuisio formalis p̃ essentialia p̃ncipia ꝓpria: vltimas. s. d̃rias tm̃. Inter sortē vo ⁊ hāc plātā est maior diuisio formalis p̃ p̃ncipia. s. essentialis cōia sorti ⁊ multis aliis spēb⁹. s. sensibile ⁊ insensibile. Inter sortem vo ⁊ hunc lapidē est diuisio formalis adhuc maior per cōiora p̃nª. s. p̃ animatū ⁊ iaiatū. Et sic semp ascēdendo imēdit̃ diuisio formalis: adeo ꝙ inter sortē ⁊ hāc albedinē est maxima diuisio formalis: vtpote p̃ ꝓpria ⁊ cōissima principia eēntialia. s. substātiuū ⁊ dispositiuum modos entis p̃dicamentoꝝ ꝯstitutiuos. ¶ Silr̃ per oīa de vnitate dicēdū ē. Unitas. n. est duplex. Quedā nūeralis ⁊ q̄dā formalis. Unitas nūeralis attēdit̃ penes p̃uationē diuisionis nūeralis. Unitas aūt formalis attēditur penes p̃uationē diuisiōis formalis. ⁊ hec h3 latitudinē. Quedā eni p̃uat diuisiōe formali oīno cābili per p̃nª propria ⁊ cōia. ⁊ hec est vnitas formalis simplr̃. Quedā vo p̃uat diuisione formali nō simplr̃: sed taliter causabili. s. p̃ p̃ncipia cōia. ⁊ hec est vnitas formalis s̃m qd: ⁊ h3 latitudinem s̃m ꝙ diuisio p̃uata causabilis est a magis ⁊

T. c. 3.

minus cōibus ꝑncipijs essentialibus. vbi gr̄a. sortes est vnus numero: q2 nō est p māles differētias in se distinct⁹ Nō est simplr̄ vnus formalr̄: q2 nō cōpatit̄ secū diuisionē formalē quācūq3. Aial vō est vnū formaliter inquātum nō cōpatit̄ secū diuisionē per sensibile ⁊ insensibile: nō tn̄ h3 vnitatē simplr̄: q2 cōpatit̄ secū diuisionē per rationale ⁊ irrōnale. Corpus vō est minus vnū formaliter est enim vnū: q2 nō est in se diuisum per corporeū ⁊ incorporeū. Est aūt minus vnū q2 cōpatit̄ secū diuisionē formalē maiorē: sc3 per aiatum ⁊ inanimatū. Ens aūt minime vnū est. Unū gdē est pro quāto nō est in se diuisu3 ꝑportionaliter. Minime vō pro quāto tantā diuersitatem formalē cu3 sua vnitate cōpatit̄. Ex his p3 ꝑmu3: gd sc3 sit vnitas quelibet: q2. s. vnitas est īdiuisio. ⁊ talis vnitas est talis indiuisio. i. diuisionis priuatio: ita q nihil aliud est dicere. Sortes est vnus numero: nisi sor. est ens carēs diuisione numerali. Homo est vnus formalr̄: id est homo est ens carēs diuisiōe formali. hec de primo.

Quo ad scd̄m est sciēdum q ens reale duplr̄ accipitur. Uno modo vt distinguit̄ cōtra ens ab itellectu fabricatū. Alio mō vt distinguit̄ ꝯtra nō existens actu. Primo mō ōis res ꝑdicamētalis est ens reale siue sit siue nō. Secūdo mō id tm̄ qd̄ realiter existit extra causas suas est ens reale. Et q2 hoc ꝓprie est ens reale apud sanctū Thomā dicētē in questiōibus de potētia dei. q. 3. ar. 5. ad scd̄m. q res anteq3 existat est nihil. ⁊ est sn̄ia hec cōformis Aristoteli in ꝑdicamētis dicēti q destructis ꝑmis substātijs: īpossibile est aliqd remanere: iō vnitas sicut ⁊ cetera realitatē h3 ꝓprie loquēdo: ꝓ quāto ipsa existit actu extra aiam ⁊ causas suas. hec de scd̄o.

po². q. 3 ar. 5. 2ᵐ i predicamento sube.

Quo ad tertium pro tres ꝓpōnes. ¶ Prima est. quelibet vnitas supradicta ta3. s. numeralis q3 formalis existit extra animā. ¶ Secūda est: nulla vnitas cōmunis extra animā pluribus suppositaliter distinctis existit in reru3 natura. ¶ Tertia est: ōis vnitas formalis existēs extra anima3 multiplicatur realiter ad multiplicatione3 ipsarū rerum. ¶ Primis propositio est adeo manifesta q nullus sane mentis pōt eam negare. In sorte enim preter omnē intellectus operationē appa ret vtraq3 vnitas. Caret enim in seipso diuisione numerali ⁊ formali causabili per principia propria ⁊ cōmunia: ⁊ sic indiuisionem numerale3 ⁊ formalē habet. Unde in sorte non est sola vnitas numeralis sed formalis multiplex ꝑm multitudinem predicatorum quiditatiuorum: ⁊ sicut non sola indiuidualitas sortis est extra anima3: sed quodlibet eius predicatu3 quiditatiuū: ita non sola vnitas numeralis: sed quelibet eius vnitas formalis extra animam dicenda est esse.

ꝓbat̄ ꝑᵃ ꝓpō.

ꝓbat̄ 2ᵃ ꝓpō.

Ad intelligentiam vō secūde est notādum q res pōt intelligi cōis extra animam dupliciter. Uno modo positiue. Alio mō negatiue. Illa res est cōis positiue. que indiuisa manēs in pluribus suppositaliter distinctis inuenit̄. Illa vō est cōis negatiue que nulli supposito est ꝓpria. Primo mō rem cōe3 nullā recolo asserētē dari extra aiam nisi essentiam diuina3 ꝑm fidē christianā. Secūdo modo videtur a quibusdā poni res extra anima3 cōmunis de quibus sermo erit infra: ⁊ q2 hoc alienu3 a veritate mihi videtur ideo de tali cōitate intelligēdo scd̄am propositione3 probo dupliciter. ¶ Primo sic. nulla res exigēs quiditate3 solitarie inueniri extra aiam existit in rerū natura: sed vnitas cōis extra anima3: negatiue pluribus suppositaliter distinctis est res exigēs quiditatem solitarie inueniri extra animam. ergo nulla vnitas cōis extra animam pluribus suppositaliter distinctis existit in reru3 natura. Maior sic probatur. Nullum exigens ad suum existere aliquod impossibile inuenitur: sed quiditatē extra anima3 solitarie inueniri est impossibile. op3 enim ipsam esse in aliquo supposito. ergo id quod exigit ipsam solitarie inueniri nūq3 existit in rerū natura. Minor aūt probat̄ sic. Id quod exigit quiditatē nō propriā alicui supposito extra aiam exigit ipsam solitarie existērem. S3 vnitas cōis extra aiam pluribus suppositaliter distinctis exigit quiditatem nō propriam alicui supposito. ergo vnitas cōis extra animā pluribus suppositaliter distinctis exigit quiditatē solitarie inueniri in rerū natura. Huius ꝓallegati premisse note sunt ex terminis. maior quidē: q2 quiditas nō proprie alicui supposito necessario est solitarie. si eni3 nō est solitarie est in aliquo supposito: ⁊ si ē i aliquo supposito: est ꝓpria illi. Minor vō p3: q2 cōe ⁊ propriū sunt opposita: cōmune enim includit negationē proprii ⁊ ecōuerso. Statim eni vt res appropriata est alicui cōis negatiue esse definit: eo q negatiōe appropriatiōis caret: ⁊ statim vt cōis negatiua est appropriata alicui nō est: eo q negationē appropriatiōis h3. Oppositu3 ergo ꝑdicati infert oppositu3 subiecti in vtraq3 premissa. ¶ Preterea scd̄o probo sic. Ōis res existēs in rerū natura est res particularis. Nulla vnitas cōis extra aiam pluribus suppositaliter distinctis est res ꝑticularis. ergo nulla talis vnitas est in rerū nā. Maior est nota ex cōmuni peripatheticoꝝ sentētia. Minor probat̄ sic. Ōis res particularis est alicui vni supposito ꝓpria: aliter nō esset particularis Nulla vnitas cōis extra animā pluribus suppositaliter distinctis est alicui vni supposito ꝓpria. Hoc patet ex terminis. ergo nulla talis vnitas ē particularis. ¶ Tertia propositio ꝓbatur sic. Quotiēscūq3 aliqua duo sunt conuertibiliter idē realiter: multiplicato realiter vno multiplicatur ⁊ reliquū: sed res vna ⁊ vnū sunt cōuertibiliter idem realiter. ergo multiplicata realiter multiplicabit̄ realiter ⁊ eius vnitas. Sed pluralitas numeralis est realis. ergo plurificata re numeraliter plurificabitur ⁊ eius vnitas. vnde in sorte ⁊ platone sicut sunt due corporeitates aialitates ⁊ humanitates: ita sūt due vnitates formales sequētes corporeitates: ⁊ due sequētes aialitates: ⁊ due sequētes humanitates. Op3 enim ꝑm numerū predicatorum essentialium esse numeru3 vnitatum formaliu3 in quolibet indiuiduo. Sicut enim quodlibet predicatū quiditatiuū dat aliquid esse: ita dare oportet aliquā vnitatem. vnum enim ⁊ ens ide3 sunt. vt dicitur q̄rto metaphysice. tex. cōmenti. 3. ¶ Ex his p3 tertiū: quomodo. s. vnitates habeant esse extra aiam: q2 sunt nō cōmunes: s3 particulate ⁊ multiplicate numeraliter iuxta numerum indiuiduorum quorum sunt. Hec de tertio.

ꝓbat̄ 3ᵃ ꝓpō.

T. cō. 3.

Quo ad quartu3 dico q natura absolute sumpta h3 vnitatem quādā: vt efficaciter cōcludit ratio adducta: que est sancti Tho. in tractatu de nā generis. ¶ Et quādo queritur aut illa vnitas est numeralis aut specifica. Dico q est vnitas formalis que alia est a numerali: sicut diuisio formalis alia ē a materiali. Nec illa vnitas formalis ē specifica aut generica formaliter: s3 est fundamētu3 vnitatis specifice ⁊ vnitatis generice. He enim vnitates formaliter ab intellectu fiunt: illa vō oēm actū intellectus ꝑuenit. Qd̄ autē in littera dicit̄ q natura absolute sumpta: nec ē vna: nec ē plures: intelligēdum est de vnitate ⁊ pluralitate numerali. ¶ Ad id vō qd̄ dubitationi additur: an ista vnitas sit realis: aut non. dico q ꝑ3 se ē realis ꝑmo illorū modorū: quos (supra) posuim⁹: accipiēdo ens reale sicut ⁊ nā ips absoluta sūpta: ⁊ sicut natura ꝑm esse in singularib⁹ est ens reale secundo modo: ita vnitas illa que semper naturam comitatur in particularibus posita est realis vere ⁊ proprie. Idem enim est iudiciu3 de natura ⁊ eius vnitate. hec de q̄rto.

Rᵉ ad q. ꝑᵐ

ibi. 4

¶ Quo ad

Quo ad quintum duo dubia propria occurrunt. ¶ Primū est circa scdm ꝓpositionem in q̄ dictū est q̄ nulla est vnitas cōis extra aiaz. ¶ Secūduz est circa id qd̄ nūc dictū est: quã. s. alierate sit alia vnitas formalis a numerali in sorte. ¶ Cōtra primuz eniz insta tur sic. Quecūq; suppositaliter distincta sunt vnū forma liter extra aiam: habēt aliquā vnitatē cōem eis extra ani maz. sor. pla. sunt vnū formaliter extra animaz. ergo sor. ꝛ Pla. habent aliquā vnitatē sibi cōem extra aiaz. Ma ior ex eo vr̄ manifesta q̄ si aliqua suppositalr̄ disticta sūt vnū in eo in quo sunt vnū nō distinguunt: ꝛ sic illud vnū est cōe vtriq; extra aiam ex quo sic sunt vnū. ¶ P̄. huma nitas que est in sorte quātū est ex se. non est determinata ad sor. vel Pla. ergo vnitas formalis hūanitatis que est est in sor. quātū est ex se: est cōis negatiue sorti ꝛ Platoni ꝯñtia est nota: q2 etiam vnitas formalis nō est determia ta quātum est ex se ad sor. ꝛ Platonē. Antecedēs aūt de se est manifestū: datur ergo extra aiam aliq̄ vnitas cōis negatiue pluribus suppositaliter distinctis.

Circa 2m dubiuz vr̄ q̄ inter vnitatez formalē ꝛ vnita tez numeralē in sorte existentē sit alieras realis q2 quarūcūq; priuationū habitus distinguūtur realiter: ipse quoq; distinguunt realiter: sicut q2 visus ꝛ auditus distinguunt realr̄: cecitas ēt ꝛ surditas realr̄ differūt s3 vnitatis formalis ꝛ numeralis habit9 distinguūt realr̄. ergo ꝛc. p3 ista: q2 diuisio formalis ꝛ diuisio numeralis adeo distinguūtur q̄ in reb9 separatis a mā formalis si ne numerali inueniat: ꝛ i istis iferiorib9 īdiuidua eiusdē spēi numeralē diuisionē absq; formali habeāt. ¶ Ad op posita vo respiciēti apparebit q̄ sit alieras rōnis tm̄: q2 sicut se h3 nā formalis ad naturā indiuidualē: ita vnitas formalis ad vnitatē numeralē: s3 nā formalr̄ sumpta est eadē realiter nāe numeraliter sumpte: ꝛ non nisi rōne ab ea distinguit. ergo vnitas formalis est eadez realiter vni tati numerali: ꝛ non nisi ratione ab illa est alia.

Pro dissolutione primi dubij nota q̄ ali qua duo suppositalr̄ di stincta esse vnū formalr̄ ꝯtingit duplr̄. ¶ Uno° ꝓ hoc q̄ illa duo adueniēt in aliquo extra aiaz cōi vtriq; indiuiso in vtroq; illoꝝ. ¶ Alio mō ꝓ hoc q̄ illa duo habēt mu tuā negationē inter se diuisionis formalis. Exēpluz p̄mi nō inuenio in rerū nā: nisi (vt dictū est) s̄m fidē christianā in trinitate. Exēplū secundi: inuenit in oībus indiuiduis eiusdē speciei. Sor. eniz nullo itellectu cōsiderāte h3 hāc negationē. s. q̄ nō est diuisus a Platone formalr̄. ꝛ Pla to silr̄ nō est diuisus a sorte formalr̄: ꝛ q2 ad eos esse vnū formaliter nihil aliud reqrit q̄ esse indistinctos formali ter: io simplr̄ verū est sor. ꝛ Pla. eē vnū formaliter extra aiam. Cōmittitur ergo fallacia ꝯsequētis in argumēto a supiori ad suū inferius affirmatiue: esse eni vnū formalr̄ est supius ad habēna aliqd cōe indiuisuz i eis extra aiaz ꝛ ad habētia duas nās cū mutua negatiōe diuisiōis for malis. Nō enim est imaginādū sor. ꝛ Pla. esse vnū forma liter: q2 conueniāt in aliquo in quo nō distinguunt extra aiam: sed ideo quia vterq; negatiōe diuisionis formalis ab altero gaudet. Unū eniz formalr̄ nihil aliud est q̄ nō diuisuz formalr̄. Et qd̄ dicim9 de vnitate formali simplr̄ inter sortez ꝛ Platonē intellige de vnitate formali s3 qd inter sor. ꝛ hūc leonē: ꝛ hūc lapidē: ꝛ hāc intelligētiā ꝛc. Sicut eni q2 sor. ꝛ Pla. habēt duas nās inter quas non cadit diuisio formalis: ideo sunt indistincti formalr̄ sim plr̄ extra aiam: ita q2 inter sortis ꝛ huius leonis nās nō cadit diuisio foꝛalis: talis q̄lis nata est causari ꝑ sensibile ꝛ insensibile: ideo sor. ꝛ hic leo sunt indistincti formaliter s̄m gd: ita etiā q2 inter sor. ꝛ hunc lapidē non est diuisio formalis per corporeum ꝛ incorporeuz: ideo sor. ꝛ hic la pis sunt indistincti formalr̄ s̄m gd: ita quoq; q2 iter sor. ꝛ Gabrielē non est diuisio formalis: qualis nata est cau sari ꝑ modos entis. s. per se ꝛ in alio: ideo sor. ꝛ Gabriel sunt indistincti formaliter s̄m gd: ꝛ ꝯñter sunt vnum for maliter absq; oi ope intellectus. iaz enim pluries dictuz est: vnuz idē sonare qd̄ ens indiuisuz. ¶ Ad scd̄z dico q̄ aliud est dicere: nā humana existēs extra aiam s̄m se est cōis pluribus negatiue seu indifferēs negatiue. Et aliud est dicere: natura humana existēs extra aiaz est cōis plu ribus seu indifferēs negatiue. p̄ma eni est vera. 2a vo est falsa. Et veritas prime p3 ex supradictis: vbi dixim9 q̄ nā que est extra aiaz: puta nā sortis s̄m se. i. solitarie sum pta nō est determinata: neq; appropriata alicui: ꝛ ꝯñter est indifferēs seu cōis negatiue. Falsitas autē scd̄e p3 ex eo q̄ ois ꝓpositio est simplr̄ falsa: in qua p̄dicatū repu gnet subiecto rōne ꝯditiōis explicite iportate illo: sicut ista est simplr̄ falsa. Ignis nō approximat9 combustibili cōburit: q2 cōburere repugnat igni nō approximato pas so. Sed illa ꝓpositio scd̄a. s. nā existēs extra aiam est cōis pluribus negatiue: est hmōi. ergo ista est falsa.

i hac. q.

Ad euidētiam minoris scito q̄ cū dico natura s̄m se: seu natura absolute dico duo. s. nām ꝛ solitudinē ▪ eius cōditionē. Silr̄ cum dico nā existēs extra aiaz: dico duo. s. nām ꝛ particularez exi stētiā sibi cōiūctā ▪ eius ꝯditionē. Uñ aliquid ꝯuenit siue repugnat nature absolute rōne nature: ꝛ aliqd rōne solitudinis. Silr̄ aliqd ꝯuenit siue repugnat nature exi stēti extra rōne nature ꝛ aliquid rōne associationis eius ad particulare. Cū igitur cōmunitas negatiue que est p̄ dicatū in ꝓpositione nr̄a nō ꝯueniat nature absolute rō ne sui. s. nature: q2 nō est eius p̄dicatū qditatiuū: sed ꝯue niat ei rōne explicite ꝯditiōis per ly (s3 se) seu ly (absolu te) que est solitudo. Ex hoc eni nā est cōis negatiue: q2 so litarie accipit absq; d̄terminatōe ad hoc vel illud. Opor tet q̄ repugnet nature sub opposita ꝯditione sumpta ra tione illius opposite cōditionis. Explicat aūt cōditionē oppositā solitudini nā existens extra: eo q̄ explicat con iunctionē eius ad particularē existentiā: que solitudinez illius tollit. Et iō cōitas negatiue repugnat nature existē ti extra: nō rōne nature: sed rōne ꝯditionis explicite ꝑ ly existēti extra aiaz: ꝛ ꝯñter ꝓpositio illa in qua subiectuz erat nā existens extra: ꝛ p̄dicatū erat cōitas negatiue est simplr̄ falsa. Statim enim vt nā perdit solitudinē: cōita tez quoq; perdere cogitur. Amittit aūt solitudinē q̄ꝑri muz in alio est. ¶ Unde apparet rn̄sio ad argumētū q̄ l3 tam natura q̄ vnitas formalis qnātuz est ex se. i. soli tarie sit cōmunis negatiue. Ipsa tñ existēs (extra) nō est cōis: sicut ipsa: quātuz est ex se non est cum alio. Ipsa ta men existens extra necessario est cū alio: ꝛ sic nō licet in ferre. Ipsa quātum est ex se non est cū alio. ergo ipsa exi stens extra nō est cū alio: ita non licet inferre. Ipsa q̄tuz est ex se: est cōis negatiue. ergo ipsa existēs extra: est cōis negatiue. Utrobiq; enim idē peccatum accidit: ꝛ est s̄m fallaciā accidentis. Et si hoc intuitus fueris: videbis in quo differt positio Scoti in 2° sentē. dis. 3. q. p̄ma. a. posi tione nostra: ꝛ vnde in talem opinionez incidit. Dicit. n. ipse naturam specificam: puta humanitatem ratione sui sequi hec duo: scilicet vnitatem formalem ꝛ cōmunitatē negatiuā: seu indifferētiaz ad plura numero. Dicit nāq; in fine illius questionis: q̄ non oportet querere causam: quare nā sit cōis: q2 nā ipsa est cā sufficiēs sue cōitatis: sed hñ oportet querere cāz: quare sit singularis: q2 nō ex se est singularis: ꝛ ideo sicut extra aiaz inuenitur nā vna formalr̄: ita inuenit nā cōis pluribus. Nos aūt in primo nō dissentimus: sed in 2°. Dicimus. n. nām rōne sui sequi vnitatē formalē: s3 cōitatē negatiuaz fatemur non sequi

vt

Sco. 2. di. 3. q. i

caz rōne sui: sȝ rōne solitudis sue: sicut singularitatez seq cā diximꝰ rōne associatiōis eiꝰ ad extinā. ⁊ qꝛ ꝯditio soli tudinis nō ꝯuenit nature rōne sui: nec rōne ipsius eē: qđ hȝ ex aiaȝ: sȝ rōne itellectꝰ: qui natꝰ est adunata diuidere iō añ oēȝ actū itellectꝰ nulla cōitas i nā iuenit: ⁊ sicut q̄rēda est cā: vñ habeat nā eē solitariū: ⁊ eē extra: qꝛ de se neutrū hȝ: ita querēda est cā: vñ habeat nāȝ cōitatē ⁊ singularitatē: de se. n. neutrū hȝ. ¶ Cā aūt vñ falsitas i hac Scotica ꝓcessit opione: vł duplex. ¶ Prima est equocatio illiꝰ termini (ex se) seu (de se.) Pōt eni vtrūqȝ eoꝝ acci pi duplr. Uno mō positiue: ⁊ sic dicit aliquā habitudinē cause. Alio mō negatiue: ⁊ sic dicit solitudinē. i. nō cum alio. ⁊ p̊ mō intellexit nāȝ eē cōem ex se: ita ꝙ ipsa est sibi sufficiēs cā sue cōitatis: vt ex v̂bis eius ibi pȝ: cuȝ m̄ debuisset itelligere 2° modo: nā. n. ex se. i. nō cū alio est indifferēs ⁊ cōis: sicut qñ dī: nā ex se est sola. ly (ex se) nō dicit aliquā cālitatē: sed tm̄ negationē ꝯiūctiōis cū alio. ¶ 2ª cā est distātia iter ꝓpōnē negatiuā ⁊ affirmatiuā de p̄dicato ifinito: reduplicatiōe addita. Lȝ eni ex affirmatiua de p̄dicato ifinito sequaṫ negatiua: ⁊ ecōuerso. vt dī in 2° ꝑihermenias. qñ nō sunt reduplicatiue cū reduplicatiōe tm̄ lȝ ex affirmatiua de p̄dicato ifinito. sequaṫ negatiua d̄ p̄dicato finito: nō tm̄ ecōtra. Datū enim. hō i eo ꝙ hō nō est albus: nō sequiṫ ista: hō in eo ꝙ hō est nō albꝰ. Si. n. hō in eo ꝙ hō eēt nō albus: nūq̄ȝ hoi ꝯtingi possȝ albedo: qꝛ qđ cōuenit alicui ſm ꝙ ipsuȝ ꝯuenit ei semp necio ⁊ per se. Apparet aūt in hoc defecisse manifeste ꝓcessuȝ Scoticū: cū enim eē negatiue idē sonet ꝙ nō ꝓpriū argumētatꝰ est sic. nā: puta humanitas: inquātū talis non est ꝓpa alicui. ergo humanitas inquātū humanitas est nō ꝓpa: vbi expsse patet defectus p̄dictus. Et ꝙ sic ꝓcesserit: pȝ ex suo ꝓcessu. Cōclusio eni sua est affirmatiua de p̄dicato in finito cū cōcludat. ergo nā ex se est cōia. i. non ꝓpria. Antecedēs v̂o est negatiuū. s. nā non est de se h. i. ꝓpria alicui. Silr pȝ ex alio ꝓcessu quē ibi inducit. s. humanitati soꝛ. rōne sui nō repugnat esse in alio. ergo humanitas soꝛ. ex se est cōis: vbi aperte pȝ p̄dictus defectꝰ. Reduplicationē enim in p̄mo ꝓcessu sonat ly (ex se: seu d̄ se) in scđo ly (rōne sui ⁊c̄.) Et hoc est valde notādū i hac mā: ⁊ in mā de vlibus: eo ꝙ hinc oīa pendēt. Attētū ergo oportet esse ꝙ hec ꝓpositio. nā ex se ē cōis: si d ȝ eē vera: oportet ꝙ tam (ly ex se) q̄ȝ ly cōis) teneaṫ negatiue ſȝ viam nr̄am ⁊ veritatē: ⁊ tūc idē est: ac si dicaṫ. nā nō cum alio sumpta: est nō ꝓpria alicui: qđ pȝ esse veꝝ. Scđȝ v̂o Sco. (ly ex se) teneṫ positiue ⁊ male: ⁊ sensus est. Nā rōne sui siue inquātū talis est nō ꝓpa alicui: qđ est manifeste falsum. ¶ Attētioꝛ adhuc sis: ꝙ aliud ē dicere: nā puta humanitas: inquātū hmōi nō est ꝓpria alicui. Et aliđ est dicere humanitas: iquātū hmōi est nō ꝓ pria seu cōis qđ idez sonat in ꝓposito. Prima. n. est vera: qꝛ humanitati in eo ꝙ humanitas nō ꝯuenit ꝙ sit appropriata alicui. Secūdū v̂o pȝ esse falsum ex eadē radice: qꝛ humanitati in eo ꝙ humanitas nō ꝯuenit ꝙ sit nō appropriata alicui. Abstrahit enim ab vtroqȝ. s. ab eē ꝓpo: ⁊ ab eē nō ꝓprio. Si enim humanitas in eo ꝙ humanitas esset nō appropriata: nūq̄ȝ humanitas eēt appropriata alicui qꝛ vt dictū est ex p̄mo Posterioꝝ. qđ ꝯuenit alicui ſm ꝙ ipsuȝ p̄supponit de omni necessariū ⁊ per se. Qđ autem nature rōne sui nō cōueniat ista cōitas (lȝ supra indirecte ꝓbatū fuerit) vbi duabus rōnibus deducta est falsitas istius ꝓpōnis. vnitas existēs extra aiam est cōis pluribꝰ suppositaliter distinctis. Ad falsitatē. n. huius sequiṫ falsitas illius: qꝛ qđ nō ꝯuenit rei extra aiam non ꝯuenit ei rōne sui. Directe tm̄ nūc ꝓbo sic. Oē qđ sequitur aliquaȝ nām rōne sui: p̄dicaṫ simplr̄. i. sine aliqua additione de supposito illius nature: sed cōitas sequiṫ nām humanaȝ per te rōne sui. ergo cōitas p̄dicaṫ simplr̄. i. sine aliqua additione de supposito nature humane. Processus bonꝰ in 3° p̄me. ꝯclusio aūt est falsa. ergo altera p̄missaꝝ: non maioꝛ vt declarabiṫ. ergo minoꝛ: que est positio tua. Falsitas ꝯñis pȝ: qꝛ ista est simplr̄ falsa. soꝛ. est cōis pluribus ⁊ si addatur (ly ex se) adhuc est falsum dicere: soꝛ. ex se est cōis pluribus. Ueritas maioris declaratur sic. Quod sequitur nām rōne sui: aut est passio: aut modus: aut p̄dicabile per se: aut per accidēs: aut separabile: aut inseparabile. Modo oīa ista: si comitātur nām rōne sui: ita se hñt ꝙ sicut nā p̄dicaṫ eēntialr̄ de indiuiduo: puta hō de soꝛ. ita ista p̄dicanṫ denoiatiue in suo ordine de ipsomet indiuiduo: vt pȝ discurrēdo. ¶ Et cōfirmaṫ hoc: qꝛ in ꝓposito nr̄o nām humanā sequūtur vnitas formalis ⁊ cōmunitas rōne sui (ſm te.) Unde in eutrius est alia cā querēda nisi natura ipsa. ergo sicut vnitas formalis p̄dicaṫ simplr̄ de soꝛ. ista enim est simplr̄ vera. soꝛ. est vnus formaliter: ita cōitas p̄dicabiṫ de soꝛ. simplr̄ dicendo. soꝛ. ē cōia. Hoc est falsum. ergo ⁊c̄. Que nā est maioꝛ ratio de vnitate q̄ȝ de cōitate: ⁊ quare coꝝ que sequunṫ nām ratione sui: alis p̄dicenṫ de indiuiduis: alia nō. Non enim erit facile fingere rationes. Scoti: quas ibi facit: quia nō ꝯcludūt cōitatē dari ex aiaȝ: sȝ vnitatē: iō supfluū iudicaui adducere. Si q̄ aūt ex eis: aut ex positis ab eodē in 7° metaᶜᵉ. ad cōitatē ꝓbandā adducerenṫ: si erit difficile sumere rn̄sionem ex dictis ad duas illaꝝ hic inductas.

Ad secūdi dubij euidentiam sciendū ꝙ vnū cū dicat ens indiuisum: importat aliqđ positiuum: ⁊ aliqđ p̄uatiuū. Si loquantur de vnitate formali ⁊ vnitate numerali substantiali: quo ad propositū qđ important sic sunt idez realiter: ⁊ distinguuntur sola rōne. Sic idē realiter sunt soꝛ. ⁊ hō: ⁊ rōne distinguūtur: eo ꝙ eadē res est q̄ē vna formaliter ⁊ numeralr̄. Si aūt loquantur de his vnitatibus quo ad p̄uatiōes diuisionum importatas: sic dico ꝙ distinguuntur realiter: dūmodo non fiat vis in hoc ꝙ distinctio realis sit passio entis realis: eo ꝙ alia priuatio est priuatio diuisionis formalis: ⁊ alia est priuatio diuisionis numeralis. Sicut alia ē diuisio formalis: ⁊ alia est diuisio numeralis. Nec incōuenit in vno esse plures vnitates substantiales realiter distinctas: quo ad p̄uationes importatas: esset aūt impossibile in vno esse plures vnitates subales realiter distinctas quo ad res positiuas quas important. Unde vtriusqȝ rationis adducte conclusio cōcedenda est diuersimode loquendo: nec aliter respondere est opus.

Dubium est 3° circa assignationē quarte dr̄ie: non enim videṫ verū ꝙ natura absolute sit illa que p̄dicatur de indiuiduis: qꝛ natura absolute sumpta: nō est vniuersalis: neqȝ cōmunis. In hꝫ aūt ꝓpositionibus. soꝛ. est homo: ⁊ soꝛ. est aial: ⁊ silibus p̄dicaṫ vniuersale: ⁊ supius de particulari ⁊ inferiori. Similiter ēt cum queriṫ: an ista p̄dicatio: soꝛ. est homo: sit equalis de equali: vel inferioris de iferioꝛi: nō videṫ posse responderi: ⁊ tenēdo ꝙ natura absolute p̄dicaṫ cum illa: nec equalis: nec supioꝛ sit. ¶ Ad hoc dicenduȝ est ꝙ sicut in natura extra est ꝯsiderare ipsam rōnem agendi: ⁊ est ꝯsiderare ꝯditionē eius sine qua non opaṫ. Uerbi grā. in colore ꝯsideraṫ nā eius: ex qua est visibilis: ⁊ cōsideraṫ ꝑticularitas que est condirio sine qua non est visibilis. Ita in natura predicabili est cōsiderare duo. s. id qđ predicatur ⁊ attribuitur subiecto: ⁊ conditionem sine qua non attribuitur illi. Sicut in hac ꝓpositione soꝛ. est homo: id qđ attribuiṫ subiecto est ipsa nā hūana: ⁊ nihil aliud. Conditio v̂o sine qua ly homo. non p̄dicatur de soꝛ. est esse vl̄e superius cōe: vel aliud hmōi: vt. n. infra patebit: ⁊ habetur ab Aris. 7° metaphy. tex. cō. 46. Nulla res predicatur nisi

cā dupꝰ erroris pessimi Scotistarum

2°

Cap. i. Lec. 3.

T. c. ii.

i hac. q.

Ad 2ᵐ dubiuȝ.

Du" 3°

in fi. 6° capituli

T. c. 46

nisi vt habet esse in intellectu: eo q̄ predicatio ab intellectu depēdet. Uñ ad dubiū dico q̄ nā fm suā rōnem est id qd̄ p̄dicat̄ de ipso indiuiduo. Est.n. p̄dicatio rei de re. Supioritas vero ⁊ vlitas ⁊ cetera hmōi sūt ɔditiones ei⁹. Et iō ad iterrogationē an in illis p̄dicatōib⁹ sit p̄dicatio eq̄lis vel supioris: dico q̄ ē p̄dicatio supioris. ¶ Nec obstat q̄ supioritas nō insit nāe absolute q̄ p̄dicat̄: q̄m non dicit. s. Tho. q̄ nature absolute: put abstrahit ab oī eē ɔueniat hec ɔditio. s. p̄dicatio de indiuiduis: sed dicit q̄ res cui cōuenit illa ɔditio: est nā absolute ⁊ nō aggregatū ex nā ⁊ eē in intellectu seu in singulari. Nō. n. cū dico sor. est hō. est sensus. sor. est hō fm eē in intellectu: aut in singulari: aut supior: aut eq̄lis: sed sor. est hñs humanitatē. ¶ Uñ valde attēdēda est distinctio iter id qd̄ p̄dicat̄ ⁊ ɔditionē p̄dicati: qua nō attēta forte decepti sunt dicētes absolute ex hoc textu haberi q̄ ista: hō est aial: nec ē p̄dicatio supioris: nec iferioris: nec eq̄lis. Sensus ḡ lr̄e ē: nā absolute q̄ est p̄dicat̄. i. nā fm ɔditōēa sibi debitas rōne sui est id qd̄ attribuit̄ singularib⁹: ⁊ nō fm ɔditōēa sibi debitas ex eē in intellectu vel singulari cū quo stat: q̄ esse in intellectu vlitas ⁊ supioritas sint conditiones sine quibus natura ipsa non predicatur de singularibus.

¶ Nō tñ p̄t dici q̄ rō vl̄is ɔueniat nāe sic accepte: q̄z de rōne vl̄is est vnitas ⁊ cōitas. Nāe āt humane neutrū coꝝ ɔuenit fm suā absolutā ɔsiderationē. Si. n. cōitas eēt d̄ itellectu hoīs: tunc in quocūq̄ iueniret̄ hūanitas inueniret̄ cōitas: ⁊ hoc falsū ē: q̄z i sor. nō iuenit̄ cōitas aliqua: sed quicq̄d est in eo indiuiduatum est.

¶ Hic iā ponit̄ 4ᵃ ɔclō negatiua: eēntia sube cōposite absolute sumpta nō est vl̄is: vt species ⁊c̄. probat̄ sic. Uniuersale est vnū cōe multis: essentia sube composite fm se nō est vna cōis multis. ergo eēntia sube composite fm se non est vl̄is ⁊c̄. Maior est Arist. 2° Posterioꝝ. Minor vō p̄bat̄ ex eo q̄ si fm se eēntia sube cōposite esset vna ⁊ cōis: in q̄cūq̄ inueniret̄ illa eēntia esset vna ⁊ cōis multis qd̄ est impossibile. ɔñtia p̄z ex eo q̄ omne qd̄ cōuenit alicui fm se ɔuenit ei in q̄cūq̄ ponat̄: vt ex p̄ posterioꝝ apparet. Impossibilitas autē ɔñtis adeo est manifesta: vt Auic. dicat. 5° sue metaphisice q̄ nullus sane mētis p̄t oppositū illius opinari. Quis enim est adeo fatuus qui dicat essentiam sor. sibi cōmunem esse ⁊ Platoni.

Sed hic occurrit dubiū circa ꝓpōnē illā: supra qua fundat̄ totus ꝓcessus. s. omne qd̄ cōuenit alicui fm se ɔuenit ei in quocūq̄ ponat̄. vī. n. multas hr̄e instātias. Mot⁹ enim fm se est velocitabilis in infinitū. ex 6° Physicoꝝ. tex. cō. 15. Mot⁹ aūt in celo positus nequaq̄: sed est velocissimus: vt dī 2° celi. tex. cō. 28. ¶ Sil'r continuum fm se ex diuisibile in infinitum. ex 6° Physicorum. tex. cō. 3. Cōtinuum aūt in re nāli positū nō: cum omniū nā cōstantium determinata sit ratio magnitudinis: vt dī 2° de aīa tex. cō. 41. ¶ Sil'r motus fm se habet ɔ̄riū. ex 5° Physicorum. tex. cō. 8. ⁊. 14. Motus autem in celo positus caret contrario. p̄mo celi. tex. cōmē. 20.

Ad hec ⁊ silia dicit̄ p̄notando q̄ aliud est dicere. a. ɔuenit aliq̄d fm se. ⁊ aliud est dicere. a. non repugnat aliq̄d fm se. Ad veritatē enim p̄mi exigit̄ q̄. a. vē dicet sibi illud in p̄mo vel scd̄o vel quarto mō pseitatis. Ad veritatē secūdi sufficit q̄ ipsi. a. vt sic n̄ repugnet illud. Ad veritatē quoq̄ p̄mi seq̄tur illud cōuenire sibi i quocūq̄ ponat̄. Ad veritatē scd̄i nō. Multa. n. sunt que nō repugnāt aīali in eo qd̄ aīal: q̄ tñ nō inueniunt̄ in quolibet aīali. Quicq̄d aūt ɔuenit aīali in p̄ vel scd̄o vel q̄rto mō dicēdi p se inuenit̄ in oī aīali. Unde in ꝓposito di-

eo q̄ nulla instātiaꝝ adductaꝝ est ɔ̄ ꝓpositionē assūptā: eo q̄ oia que in illis dicunt̄: intelligēda sunt per nō repugnātiā ⁊ p cōuenientiā. ¶ Cum enim dī motū esse velocitabilē in infinitū: itelligimus motui vt sic nō repugnare velocitatē in infinitū. ¶ Sil'r cū dī ɔtinuū esse diuisibile i infinitū: itelligit̄ ɔtinuo: vt sic nō repugnare diuisibilitatē in infinitū. ¶ Sil'r cū dī: motū hr̄e ɔ̄riū: intelligimus motui vt sic nō repugnare hr̄e ɔ̄riū. ¶ Uł si hoc nō placet. dicito q̄ aliud est dicere. a. in eo q̄. a. ɔuenit aliq̄d: ⁊ aliud est dicere. a. in eo q̄. a. nō ɔuenit aliq̄d: vt p̄z. Et q̄ q̄cq̄d ɔuenit. a. in eo q̄. a. ɔuenit oī. a. Quicq̄d aūt nō cōuenit. a. in eo q̄. a. nō op̄z negari ab oī. a. Risibile enī nō ɔuenit aīali in eo q̄ aīal: ⁊ tñ nō negat̄ ab oī aīali. Conuenit enim aīali in hoīe. Et subiūgito q̄ oēs ꝓpositiōes in instātia adducte sunt itelligēde negatiue vt sit sensus. Motus est velocitabilis in infinitū. i. mot⁹ vt sic nō ē determinate velocitatis. Sil'r ɔtinuū est diuisibile in infinitum. i. ɔtinuū vt sic: nō est determinate diuisionis. Sil'r motus hz ɔ̄riū. i. motus vt sic: nō determiat sibi eē absq̄ ɔ̄rio: ⁊ sic fm vtrūq̄ modum en̄ dendi: remanet ꝓpositio assumpta vl'r vera. ¶ Posset tñ ⁊ aliter dici ad has instantias. Sed q̄z magis ad formam ꝓpositionis attēdo q̄z ad mām: ideo impresentiarum pertranseo.

¶ Sil'r etiā nō pōt dici q̄ ratio generis accidat nature humane fm illud esse qd̄ hz in indiuiduis: q̄z non inuenit̄ in indiuiduis natura humana fm vnitatē: vt sit vnum quid cōueniēs cuilibet quod ratio vniuersalis exigit.

¶ Hic ponit̄ 5ᵃ cōclusio negatiua. s. essentia substātie composite fm esse qd̄ habet in singularibus nō est vl̄is. ꝓbatur sic. Uniuersale est vnū in multis: eēntia sube composite fm eē qd̄ habet in indiuiduis: nō est vna in multis: s̄ diuersa in multis ergo essentia sube cōposite fm esse qd̄ habet in indiuiduis non est vl̄is: ⁊ ɔñter: nec sp̄es: nec genus: nec d̄ria que vniuersalitatem supponunt.

¶ Relinquitur ḡ q̄ rō sp̄ei accidat nature hūane fm illud esse qd̄ habet in itellectu. Ipsa. n. nā hz eē i intellectu abstractū ab oībus indiuiduātib⁹: ⁊ habet rōnē vniformē ad oīa indiuidua: que sunt extra aīā: p̄ut eēntial'r ē imago oīū: ⁊ iducēs in cognitionē oīū: in quātum sūt hoīes: ⁊ ex h̄ q̄ talē relationē hz ad oīa indiuidua: itellectus adinuenit rōnē sp̄ei: ⁊ attribuit sibi. vnde dicit Cōm̄e. primo de aīa. q̄ intellect⁹ est qui facit vl̄itatem in rebus. hoc etiā Aui. in sue metaphysice octauo dicit.

¶ Hic p locū a diuisione ɔcludit̄ 6ᵃ ɔclō affirmatiua d̄terminatiua q̄stē difficultatis. s. eēntia fm esse in intellectu est vl̄is. gen⁹. sp̄es. d̄ria ⁊c̄. ꝓbat̄ sic. Unū i mult̄ ⁊ d̄ multis est vl̄e. nā fm eē i itellectu ē vna in multis ⁊ de multis ḡ est vl̄e. Probatio minoris. Uniformiter se hñs ad multa: vt eēntialis coꝝ imago: est vnū in multis ⁊ de multis nā hz eē i itell'u ē hm̄: q̄z hz eē abstractū ab oī difformitate indiuiduoꝝ eēntial'r coꝝ cognitionē gignēs. ergo ⁊c̄.

Ad euidētiā hui⁹ ɔ̄nis ⁊ rōnis: q̄z termini multipliciter dicti fm Arist. doctrinā distinguendi sunt. Nota p̄ distīōnes terminoꝝ in ɔ̄ne positorum. ¶ Esse in itellectu ɔtingit dupl'r. Subiectiue ⁊ obiectiue. Esse in itellectu subiue est inherere ipsi sic accñs suo subiecto: vt albedo supficiei. Esse in intellectu obiectiue est terminare actū itellectus. ¶ Intellectus est du-

Cō.27 Cō.11 cō.15 cō.28 cō.3 cō.41 cō.8 14 cō.20

Cō.8.in medio.

Te.c.17.

plex in nobis: agēs ⁊ possibilis vt dī 3° de aīa. tex. cō. 17. Jtellectus agēs est ille qui abstrahit spēz itelligibilem a phātasmatibꝰ. Intellectꝰ possibilis est ille qui itellectionē recipit in se. ¶ Ulē est duplex. in repñtādo: ⁊ in p̄dicādo. Ulē in repñtando in ꝓposito est qđ repñtat rem non repñtādo ꝯditiōes eiꝰ indiuiduales. Ulē i p̄dicādo est illud qđ p̄dicatᷣ de multis differētibꝰ ſm eē. ¶ His visis scito ꝯnem illā. s. nā ſm esse in intellectu est vlis trifariaʒ verificari. ¶ Primo sic: nā ſm eē obiectiuū in itellectu agente: est vlis in p̄dicādo. ¶ 2° sic: nā ſm eē subiectiuuʒ in intellectu possibili est vlis in repñtando. ¶ 3° sic: nā ſʒ eē obiectū in intellectu possibili est vlis in predicando.

Sciēduʒ est 2° ꝙ res ex̄ ſm ꝙ est actu intelligibilis est obiectiue in itellectu agēte: sic eniʒ terminat eiꝰ actionē: q2 ad h̄ positus ē ab Ari. itellectꝰ agēs vt faciat rem itelligibilē in po°: itelligibilē in actu: vt Cō

Cō.18.

mē. dicit. 3° de aīa. cō. 18. Fit āt actu itelligibilis res extra ab intellectu agēte: nō per h̄ ꝙ recipiat: aut pdat aliquid ſm eē per illiꝰ actionē: ſʒ ex h̄ ꝙ eius spēs itelligibilis ꝓducitᷣ ab itellectu agēte. Per hoc. n. res ex̄ repñtatᷣ non repñtatis ꝯditionibꝰ idiuidualibꝰ: cū qbꝰ in po° itelligibilis erat nō in actu. Uñ ipsa ꝓductio spēi intelligibilis est factio rei ex̄ intelligibilis in actu. Habet. n. ratio illa duos terminos. Unū intra aīam. s. spēm itelligibilē que realr̄ ꝓducitᷣ de nouo in intellectu possibili. Et aliū ex̄. s. rem. cuiꝰ est illa spēs que nihil reale est hoc acqrit. ſʒ tm̄ denoīationeʒ extrinsecā. s. ꝙ est abstracta ab hoc ⁊ nūc: qđ est actu itelligibilis ⁊c̄. ¶ Nā autē ex̄ ſm ꝙ est actu itellecta est obiectiue in intellectu possibili: sic. n. terminat eius actionē que est intelligere. Fit aūt ⁊ est actu itellecta res ex̄: n̄ p hoc ꝙ aliqđ accipiat: aut amittat p actionē intellectꝰ possibilis: ſʒ ex hoc ꝙ ꝯceptꝰ eiꝰ formatᷣ ab itellectu possibili: tūc. n. res intelligitᷣ qñ eiꝰ cōceptū formamus. Uñ ipsa ꝯceptus formatio est factio rei ex̄ actu itellecte. Habet. n. ⁊ hec actio duos terminos. Unū itra aīam. s. ꝯceptuʒ qui realr̄ fit: qui nihil aliud est q̄ʒ expssa silitudo rei: rem p̄ñtē obiectalr̄ faciēs itellectui possibili. Et alteꝝ ex̄. s. reʒ que ex ꝓducto ꝯceptu extrinsece denominatᷣ actu itellecta. ¶ Ex his pʒ que sit dīa: ⁊ q̄ sit ꝯueniētia iter rē obiectiue in intellectu agēte ⁊ itellectu possibili. Dīa siqdē est. q2 ex hoc ꝙ obiectiue in intellectu agēte fit: ⁊ est actu intelligibilis: nō aūt actu itellecta. Ex h̄ vo ꝙ est obiectiue in intellu possibili que iaʒ erat actu itelligibilis: fit actu itellecta. Cōueniētia aūt est: q2 tam ex h̄ ꝙ est obtiue in itellu agēte: q̄ʒ ex h̄ ꝙ est obtiue in itellectu possibili hʒ ꝙ fit repñtata absq̄ʒ indiuidualibus ꝯditionibus: ⁊ ꝯñter ꝙ fit abstracta ab hoc ⁊ nunc ⁊c̄.

cap. p̄.

Sciēduʒ est 3° ex Aui. 5° meta^ce. cap. p̄. ꝙ vl̄e i p̄dicādo: est id qđ in itellectu nō est ipol̄e p̄dicari de multis. Et h̄ tripl̄r pōt se hr̄e. ¶ Primo ꝙ illa multa sint actu in rerū nā: sicut hō obiectꝰ intellectui est vl̄e respectu so2. ⁊ pla. ¶ 2° ꝙ illa multa non sunt: possint tn̄ eē: sicut domus eptāgula obiecta itellectui: est vl̄e respectu pluriū eptāgulaꝝ que nō sunt: pñt tn̄ eē. ¶ 3° ꝙ illa multa. nec sunt: nec possint esse: sicut luna obiecta intellectui est vl̄e respectu pluriū lunaꝝ quas ipossibile ē eē. Et Gabriel obiectꝰ intellectui est vl̄e respectu pluriū Gabrieliū: q̄ʒ iplicat ꝯdictionē eē. Uniuersale p̄mo mō vocatur a. s. Tho. p̄a pte. q. 13. vl̄e ſm rem ⁊ ſʒ rōneʒ: q2 res

1 p. q. 13. ar° 9. c.

illa realr̄ est in pluribꝰ: ⁊ non solū vt obiecta intellectui. Ul̄e 3° mō vocatᷣ ibidē vl̄e seu cōe ſm rōneʒ tm̄: q2 res illa nō inuenitᷣ realr̄ in pluribꝰ: sed vt obiecta intellectui tm̄. Ul̄e 2° mō ibi nō distinguitᷣ ꝯtra vl̄e p̄ modo. Posset cū noīe ꝓprio dici vl̄e ſʒ rōneʒ ⁊ ſm rem in po° tm̄. Nec solum noīa ibi iponuntᷣ a. s. Tho. Sʒ ⁊ dictoꝝ ratio assignatᷣ valde subtilis que sup̄ q̄tuo2 ꝓpōnes fundatur.

¶ Prima ē. vlitas ⁊ p̄dicabilitas non cōueniunt rei ſm se: nec ſm eē qđ hñt extra aīaʒ. pʒ illa ex dictis. ¶ Scđa est. res mālis que sola p ꝓpriā spēm cognoscitᷣ a nobis ſm ꝙ est in intellectu nr̄o obiectiue repñtatᷣ absq̄ʒ cōditionibus indiuidualibꝰ. pʒ illa etiā ex dictis. ¶ Tertia est. res imālis etiā deus ipse ſm ꝙ est in intellectu nr̄o obiectiue repñtatᷣ per modū rerū mālū. s. nō repñtatis ꝓꝓetatibꝰ indiuidualibꝰ. Patet illa: q2 res ille nō cognoscuntur a nobis ſm ꝙ in seipsis sunt: sed per modū rerū mālium: nec per ꝓprias spēs: sed per spēs rerū mālium.

in h̄ ca°.

¶ Quarta est. res oīs vt repñtata absq̄ʒ ꝯditionibꝰ indiuidualibus: non magis respicit vnū q̄ʒ plura indiuidua. Patet illa: q2 vt abstracta est: equalr̄ ad vnū ⁊ multa se habet. Nihil. n. fingi pōt: vñ abstractū vt abstractuʒ vnū magis respiciat q̄ʒ plura: vel ecōtra. (Uñ ⁊ notāter Aui. apposuit in diffōne vlis illā pticulaʒ ſm ꝙ est in intellectu.) Multa. n. sunt vlia qbꝰ tam ſm eē ex̄: q̄ʒ ſʒ propriā rōnē repugnat p̄dicari de pluribus: vt de itelligentiis dicetur. Nulli aūt vli ſm ꝙ est in intellectu repñtatū absq̄ʒ ꝓpa ⁊ pticulari exñtia seu ꝓꝓetate hypostatica repugnat p̄dicari de pluribꝰ. Ex qbꝰ formatᷣ talis ratio. Res q̄libet ⁊ sola equalr̄ se hñs ad vnum ⁊ plura indiuidua est vlis in actu in p̄dicando. res quelibʒ sola vt represen-

ca. 5. q. 9

tata intellectui nr̄o: est equalr̄ se hñs ad vnuʒ ⁊ plura inferio2a. ergo res q̄libet ⁊ sola: vt repñtata itellectui nr̄o est vlis in actu in predicando. Maio2 pʒ ex diffōne vlis assignata ab Aris. p̄mo perihermenias. Mino2 vō quo ad secundam partem patet ex prima propositione: quo ad primam autem partem ex reliquis tribus.

ca. 5. ar° ca p̄m°.

Ex his co2relarie elicio ꝙ ad hoc ꝙ aliqđ fit vl̄e in actu in p̄dicando nō exigitᷣ actualis relatio nāe obiecte ad pticularia: sed sufficit ꝙ res ipsa fit in ea dispōne ſm quā itellectus ad libitū possit illaʒ relatiōeʒ sibi vere attribuere: nihil addēdo p̄ter ipsaʒ actualē relationē. ¶ Istis p̄libatis: iam patere pōt ꝯclō itēta ſʒ oēs tres sensus assignatos. ¶ Et pro p̄ qdeʒ sensu argui pōt sic. Id qđ itellectu nō est ipol̄e p̄dicari de multis: seu (vt Ari. v̄bis vtar) aptū natū est p̄dicari de multis: est vl̄e i p̄dicando: sed res ſm eē obiectū in intellectu agente est hmōi. ḡ res ſm eē obiectiuuʒ in intellectu agēte ē vlis in p̄dicādo. Maio2 pʒ ex Aui. ⁊ Ari. Mino2 vō ꝓbatᷣ sic. res abstracta a cōditionibus indiuidualibꝰ vt sic: ē apta nata p̄dicari de pluribus: res ſm eē obiectiuū in intellectu agēte: est abstracta a cōditionibus indiuidualibꝰ. ergo ⁊c̄. Premisse omnes ex dictis sunt manifeste.

p° sensu

Ex his pʒ quā male dixerit Sco. 2° sen. di. 3. q. p̄a in respōsione ad p̄m: dicēdo ꝙ nā añ actū itellectus possibilis nihil hʒ: nisi ꝙ ꝯuenit sibi ex̄ aīaʒ. Pʒ. n. iaʒ ꝙ ſm sniaʒ Ari. est actu itelligibilis abstracta ab h̄ ⁊ nūc: ⁊ ꝯñter vlis in actu añ actuʒ intell's polis. ¶ Pro 3° sensu arguere aliter nō ē opus: eo ꝙ eodē mō ꝓcedēdū eēt.

2. dist. 3. q. 1. Ad p̄m

¶ Scđs aūt sensus itelligētibꝰ terminos ex rōnibus terminoꝝ clarus est. Nā nāq̄ʒ ſm eē subiectiuū in intellectu possibili: nihil aliud est q̄ʒ silitudo imālis sui representatiua in illo existens. Silitudo aūt imālis a singularibus abstracta reʒ vlr̄ necesse est representet: eoipso ꝙ abstracta est. Si. n. rem vlr̄ non repñtet: sed pticularibus ꝯditionibꝰ imixtā: ⁊ nō a mālibus ꝯditionibꝰ abstractā: non eēt vlis. ḡ in repñtādo est vlis res ipsam ſm ꝙ est subiectiua in intellectu possibili. i. spēs seu silitudo ipsius nature pro quāto repñtat nāʒ ipaʒ nō repñtatis ꝯditioibꝰ indiuidualibꝰ. ¶ Et nota ꝙ q2 nā ipsa hʒ duas silitudines in aīa. s. spēz intelligibilē ⁊ ꝯceptū. siue spēz impssā: ⁊ spēm expssam: ideo ſm vtrāq̄ʒ spēm est vlis in repñtando. (Quare aūt oporteat duas spēs ponere: ⁊ qñ ꝯtū deꝰ ꝯcesserit nobis vitā alibi dicetᷣ.) Ꝯuis aūt ꝯclusio scđa

2° sensus

possit

possit oibus modis dictis verificari: attamē pmus τ ter-
tius sunt ad ꝓpositū lr̄e. Intēdimus.n. hic de vl̄i in p̄di-
cādo qḋ intētionē logicā sonat: τ nō de vl̄i in repn̄tando
qḋ nulla intētione scḋa logica dr̄ vl̄e: sed ex eē ꝓprio qḋ
fm rem sortit̄. ¶ Lr̄am sic glosare potes. Ipsa.n. nā ha-
bet eē in intellectu agēte vel possibili tā obiectiue q̄z sub-
iectiue abstractū ab omnib⁹ indiuidualib⁹ ꝯditionibus:
Et habet rōnem vniformē (obiectiue in p̄dicando: subie-
ctiue in repn̄tando) ad oia indiuidua que sunt extra ꝑut
eēntialr̄ est silitudo oium obiectiue in eēndo: subiectiue
in repn̄tando inducēs in cognitionē oium inq̄ztum sunt
hoies: q: vt sic assimilant̄. Et ex hoc ꝙ talez relationē.s.
vniformitatis τ silitudinis essentialis vel repn̄tatiue ha-
bet nā ad oia indiuidua itellectus adinuenit rōnē spēi.i.
scḋam intētionē que est spēs: τ attribuit ipsi nature vni-
formiter se habēti ad indiuidua ex hoc ꝙ representatur
absq̄z omni indiuiduantium difformitate.

Circa dicta est q̄stio non modica. An vl̄ia in actu sint ex̄ aiam. An fiant per opus itellect⁹ quēadmo-
dum dcm̄ est. In hac q̄ōne p̄mo declarabit̄ titulus. Se-
cūdo ponet̄ opinio Scoti. Tertio ponet̄ opio.s. Tho.
Quarto r̄ndebit̄ ad argumenta in oppositum.

Quo ad p̄ᵐ. q: hec q̄stio diuersimode itellecta: diuer-
sis modis a Phis determinata est: in p̄ntiarum
pipatheticam sniam supponēdo.s. ꝙ vl̄ia nō subsistāt ex̄
singularia declaranda est q̄uo intelligat̄. ¶ In noie vl̄is
tria intelligimus. Primo vl̄itatem que est relatio rōnis.
Scḋo rem que denoiat̄ vl̄is ab illa vl̄itate. Tertio apti-
tudinē ad eēndum in multis que est qd mediū inter illa
duo τ est fundamētū ꝓximū: q̄re res suscipiat illā relati-
uam denoiationē. ideo.n. rei itellect⁹ attribuit relationez
vl̄itatis. Quia res illa apta nata est eē in pluribus. Non
vertit̄ in dubiū: an illa relatio que vocat̄ vl̄e formalr̄ fit
ex̄ aiam: cū.n. oēs ab itellectu fieri dicūt. Nec querit̄ an
illa res que denoiat̄ vl̄is que vocat̄ vl̄e obiectiue in po-
tētia sit ex̄ aiam. Cōis.n. snia est ꝙ q̄nq̄z res illa est extra
aiam: q̄nq̄z nō. Si.n. res illa est res realis: puta hō bos τ
hui⁹: ponit̄ extra aiam. Si aūt res illa sit ens rōnis non
ponit̄ extra vt subiectuz: p̄dicatū: ꝓpositio: syllogismus
τ silia. Sz dubitatio est an (aptitudo ad essēnduz in mul-
tis) sit extra aiam: ita ꝙ absq̄z omni ope intellectus inue-
niat̄ res apta nata eē in multis que vocatur vl̄e in actu
obiectiue. An solū ex̄ aiam sit res. Aptitudo aūt ad essen-
duz in multis insit rei per opus itellect⁹. Et q: aptitudo
illa cōplet rōnem vl̄is in actu obiectiue sumendo vl̄e: s̄z
nō formalr̄: ideo querere an extra aiam inueniat̄ totum
hoc.s. res apta nata esse in pluribus: est querere an sit ex-
tra animam vniuersale in actu obiectiue.

vle'se-
quatur,

Et debes scire ad euidētiam terminoꝝ ꝙ sicut al-
bum accipit̄ dupl̄r.s. formalr̄ τ subiecti-
ue: ita vl̄e accipit̄ dupl̄r.s. formalr̄ τ subiectiue. Subie-
ctiue.n. accipi nō pōt: eo ꝙ vl̄itas in nullo est subiectiue
cum sit ens rōnis. Uniuersale formaliter est ipsa vl̄itas
que relatio rōnis est. Uniuersale obiectiue. subdiuiditur
in vl̄e obiectiue in actu: τ in vl̄e obiectiue in potētia. Ul̄e
obiectiue in actu est totū hoc.s. res vna apta nata esse in
plurib⁹. Uniuersale obiectiue in potētia est res ipsa vna
formalr̄ nō adiungēdo sibi aptitudinē ad eēndum in plu-
rib⁹. Ex his pz in quo stat difficultas: τ pz in quo qd no-
minis terminoꝝ in titulo q̄ōnis positoꝝ. Intēdimus eni
nō de vl̄i formalr̄: nec de vl̄i obiectiue in potētia: q: i his
ꝯuenimus: s̄z de vl̄i obiectiue in actu. Propterea cū loq-
mur de vl̄i in actu absq̄z additione obiectiue itelligi volu-
mus ne in equiuoco laboremus. Hec de primo.

Sco.7°
me'.q.

Quo ad 2ᵐ Sco. sup 7ᵐ meta^ce. q. 16. sequendo funda-
menta sua: ꝙ.s. nām ex̄ aiam sequant̄ vnitas for-
malis τ cōitas: opinat̄ rē vnam aptā natā eē in pluribus
dari extra aiam. Et per h̄ dicit vl̄e in actu eē in rerum nā
absq̄z oi ope intellectus. Adducit quoq̄z ad h̄ multas rō-
nes: q̄s in mediū afferre eēt limites intētionis nr̄e exce-
dere: ꝓpterea eas affer ā: ex quaꝝ solōne reliquaꝝ debi-
litas innotescit. ¶ Arguit p̄ per locū a diffōne ad diffini-
tum sic. Circūscripto quocūq̄z actu itellect⁹ res est apta
nata eē in plurib⁹. ergo dat̄ vl̄e in actu ex̄ aiaz: tenet ꝯn̄a
q: vl̄e obiectiue in actu: vt distinguit̄ ꝯtra singulare τ p̄-
dicabile diffinit̄ (p̄ pihermenias.) Ul̄e est qḋ aptū natuz
est eē in plurib⁹. Añs ꝓbat̄. q: si nō: ergo aptitudo ad es-
senduz in plurib⁹ repugnat sibi: nec ꝯferri sibi posset sal-
tē ab itellectu: q: tūc pari rōne posset dare sorti talē apti-
tudinē. ¶ 2°. vl̄e in actu est ꝓpriū obiectū intellect⁹: igit̄
p̄cedit actū itellect⁹. tenet ꝯn̄a. ex 2° de aia. vbi dr̄ ꝙ obie-
ctū est p̄us actu. ¶ 3°. obm̄ scie realis est ens ex̄ animaz:
vl̄e in actu est obiectuz scie realis. igit̄ vl̄e in actu est ens
extra aiam. ¶ 4°. relatio mēsure est realis (5° meta^ce.) s̄z
illa fundat̄ in aliquo vl̄i: ꝓbat̄. q: opz eē aliqḋ vnū men-
suram aliaꝝ spēꝝ: s̄z non vnum nūo fm Arist. ergo vl̄e.
¶ 5°. opatio seu passio realis p̄ τ adequate inest vl̄i: vt i-
telligē homini. ex p̄ Posterioꝝ. igit̄ dat̄ vl̄e extra animā.
¶ 6°. ꝯtrarietas est oppositio realis: τ eius extrema sūt
vl̄ia non singularia. ergo dantur vl̄ia extra aiam. ¶ 7°. si
vl̄e fit ab itellectu q̄uo res predicatur de re: τ q̄uo vl̄e est
vbiq̄z τ semp icorruptibile τ eternum: τ q̄uo mā τ forma
ptinent ad q̄ditatē vl̄is physici: τ q̄uo vl̄ium tm̄ est diffi-
nitio: τ q̄uo gn̄a τ spēs: τ vl̄iter predicamenta sunt entis
extra animā. ¶ 8°. si nihil esset in re nisi singulare. nulla
eēt vnitas realis: nisi numeralis que est ꝓpria singulari:
consequens est falsum. ergo τc̄. Hec de secundo.

16. ex. 2.
di. 3. q. 1
p̄
Cap. 5.
Lec. 10.
2°
T. c. 33.
3°
4°
T. c. 20
5°
T. c. 35
6°
7°
8°

opio sci
Tho.

Quo ad 3ᵐ scito nos sequētes.s. Tho. ac p hoc cōem
pipatheticoꝝ doctrinā oppositā in hac re ꝓfer-
re sniam. Dicimus nāq̄z ꝙ illoꝝ triū que in vl̄is noie itel-
ligunt̄: vnū tm̄ q̄nq̄z est ex̄ aiam.s. res ipa vna formalr̄ re-
liqs duob⁹ opus itellect⁹ ꝯn̄tib⁹: qḋ τ ꝓbat̄ sili mō arguē-
do (quo supra argutū est.) Quicqd seqtur nām rōne sui:
simplr̄ p̄dicat̄ de indiuiduo illius nature. s̄z aptitudo ad
eēndum in plurib⁹ ꝑte seqtur nām: puta humanitatē rō-
ne sui. ḡ aptitudo ad eēndum in plurib⁹ p̄dicat̄ simplr̄ de
indiuiduo humane nature: igit̄ ista erit vera. sor. est apt⁹
natus eē in plurib⁹: quod est impoſe. Maior manifesta
fuit supra ex eo ꝙ oia que comitant̄ nām rōne sui: nō se-
parant̄ ab ea posita in indiuiduo: τ ꝯn̄ter p̄dicant̄ de eo:
q: (esse in) fundat dici de. ¶ 2°. ois aptitudo fluēs ab ali-
qua nā inuenit̄ in qualibet singulari nā inferiori ad illā:
sed aptitudo ista.s. ad eēndum in plurib⁹: fluit ab aliqua
natura: puta ab humanitate. ḡ aptitudo ad eēndū in plu-
ribus inuenit̄ in q̄libet nā humana. ꝓcessus bonus: τ cō-
clusio falsa. ḡ altera p̄missaꝝ. non maior que ex terminis
pz. ḡ minor que est ꝯclusio aduersarioꝝ. Falsitas ꝯn̄tis ꝓ-
batur sic. illa aptitudo attribuēda nō est cuilibet huma-
nitati: que in q̄libet hūanitate ipossis est reduci ad actuz.
pz ista: q: aliter ociose data eēt talis aptitudo. Aptitudo
eni est ꝓpter actū: sed aptitudo ad eēndum in plurib⁹ est
hmōi.s. ꝙ in q̄libet humanitate posita impossibilis est redu-
ci ad actum: q: impoſe est vt humanitas sortis actu sit in
sorte τ Platone: aut migret de sorte in platonē. ḡ aptitu-
do ad eēnduz in plurib⁹ nō est attribuēda cuilibet singlr̄
humanitati. Dicamus igit̄ rem vnam eē ex̄ aiam. Apti-
tudinē aūt ad eēndum in plurib⁹ ꝯuenire rei fm eē quod
habet in intellectu: q: ꝯuenit ei sub solitudinis ꝯditione
posite. Solitarie enim accepta nā apta nata est in multis
(saltē fm rōnē) esse. Solitudo aūt cum importet separa-
tionē nature a ꝓprietatibus indiuidualibus non ꝯuenit
rei nisi in intellectu agente vel possibili obiecte.

in h̄ co.
cap. q. 5
circa fi.

Beo.ca. q.5ª. ar ca ñ.

Et aduertas ad maiorẽ nr̃e positionis euidẽtiã
ꝙ hic accidit filiis defectus Scoto
illi qui positus est (supra.) Cum.n. aptitudo ad eẽndũ in
pluribꝰ sit idẽ qđ nõ repugnãtia ad eẽndum in pluribus:
arguit sic. Nature puta humanitati inq̄ztuz humanitas
nõ repugnat eẽ in pluribꝰ. ğ humanitati inq̄ztũ humani/
tas ꝯuenit aptitudo seu nõ repugnãtia ad eẽndũ in plu/
ribus: τ ꝯñter humanitas est vl̃is absq; ope intellectus.
Appet aũt manifeste pctũ in hoc ꝓcessu cum ex negati/
ua iferẽ affirmatiua de p̄dicato ifinito reduplicanõe ad/
dita. Prima.n. ꝓpositio que est negatiua ṽitatez habet.
Scđa ṽo que affirmatiua est: est impossis: qđ pȝ ex eo ꝙ
humanitas in q̄ztum humanitas abstrahit a repugnãtia
ad eẽndũ in pluribꝰ τ nõ a repugnãtia ad eẽndum in plu
ribꝰ sicut abstrahit ab albo τ nõ albo. Si.n. humanitas
vẽdicaret sibi inq̄ztũ humanitas nõ repugnãtiã ad essen
duz in pluribꝰ nullo pacto humanitati posset ꝯuenire re
pugnãtia ad eẽnduz in plibꝰ: τ sic nec per se nec p accñs
posset repugnare humanitati eẽ in pluribꝰ: qđ est mani/
feste falsum. Humanitati.n. sortis rõne adiũcte hecchei/
tatis repugnat eẽ in pluribꝰ: ꝯñtia tenet. qꝛ oppositũ eiꝰ
qđ ꝯuenit alicui (s̃m ꝙ ipm) nullo mõ põt inueniri in illo

T.c.11.

vt habes ex p̄ Posterioꝝ. Quãuis igit̃ nature rõne sui
nõ repugnet eẽ in pluribꝰ: nõ tñ vẽdicat sibi rõne sui non
repugnãtiã ad eẽndũ in pluribꝰ: τ cuz eã nõ vẽdicet sibi
s̃m eẽ qđ hȝ in singularibꝰ. relinquit̃ ꝙ vẽdicabit eã sibi
s̃m eẽ qđ in intellectu sortit̃. Et qꝛ ad h̃ ꝙ aliqđ sit vl̃e in
actu exigit̃ ꝙ vẽdicet sibi nõ repugnantiã ad eẽndum in
pluribꝰ: cuz in diffõne eius ponat̃: qđ.n. ponit̃ in diffõne
per se cõpetit diffinito: ideo res rõne sui nõ põt eẽ vl̃is in
actu: sed q̄zprimũ est obiecta itellectui agẽti vel possibili
fit vl̃is in actu: que vl̃is erat in potẽtia. Quõ aũt fiat hꝫ

in h̃ eo. cap̄

reductio potẽtie ad actum (iam dem̃ est.) s. ꝙ ab itellectu
agẽte fit p ꝓductionem spẽi itelligibilis: ab itellectu ṽo
possibili per formationẽ ꝯceptus. ℭ Qꝫ si aliqs finxerit
vl̃e in actu ꝯstitui per negationẽ repugnãtie ad eẽndum
in pluribus: τ nõ exigẽ affirmationẽ nõ repugnãtie: ad/
uertat se errare ꝓpter tria. ℭ Primo ꝓpter hoc ꝙ in dif/
finitione vl̃is affirmatiue cadit ipsa aptitudo seu non re/
pugnãtia ad eẽndum in pluribus. ℭ Scđo qꝛ si ad vl̃em
sufficit negatio repugnãtie ad eẽndum in pluribꝰ: ad sin
gulare quoq; sufficiet negatio repugnãtie ad eẽndum in
vno solo. Sicut enim vl̃e se habet ad multa ita singulare
ad vnũ tñ: τ si sic est: tũc humanitas inq̄ztuz humanitas
erit vl̃is τ singularis: de ea enim vt sic negat̃ vtraq; repu
gnãtia. ℭ Tertio qꝛ cum vl̃e in actu distinguat̃ ꝯtra sin/
gulare: sicut singulari repugnat eẽ in pluribus: ita vl̃i in
vno tñ: humanitati autem de qua negat̃ repugnãtia ad
eẽnduz in pluribus nõ repugnat eẽ in vno tñ. ğ negatio
talis repugnãtie non sufficit ad ꝯstituẽdum vl̃e in actu.
Et põt hec ratio formari ꝯtra p̄ncipale sic. Uniuersali in
actu repugnat eẽ in vno tñ: humanitati inq̄ztum huma/
nitas nõ repugnat eẽ in vno tñ: alr̃ non posset saluari in
vnico tñ indiuiduo. ergo humanitas vt sic nõ est vl̃is in
actu. Sil̃r dicas de quacũq; alia nã. hec de 3°.

Ad p̄m

Quo ad 4m rñdẽdum est argumẽtis in oppositũ. Et
p̄mi qdẽ negat̃ añs. Ad cuiꝰ ꝓbationẽ di negã/
do ꝯñam. Nõ.n. valet res circũscripto actu itellectꝰ: nõ
est genus. ğ sibi repugnat eẽ genus. Stat.n. ꝙ abstrahat
ab vtroq;: sic aũt est in ꝓposito. Nã.n. ipsa circunscripto
actu itellectꝰ abstrahit ab aptitudine ad eẽnduz in pluri

In.q. Ad 2m

bus τ a repugnãtia ad eẽnduz in pluribꝰ: vt ex dictis pȝ.
ℭ Ad 2m dupl̃r rñdet̃ τ vtroq; modo bñ. Primo negat̃
ꝯñia. si s̃mo sit de itellectu agẽte: qꝛ potẽtia actiua nõ p̄/
supponit obm suũ: sȝ facit illud. Si aũt s̃mo sit de itelle/
ctu possibili: ꝯcessa ꝯñia p̄ª nõ sequet̃. ğ vl̃e in actu est eẽ
aiam: qꝛ fit per actũ itellectꝰ agẽtis. Scđo di ꝙ cũ vl̃e in
actu noiet duo. s. rez τ aptitudinẽ τc. res ipa est obiectũ:
aptitudo aũt est modus obiecti seu cõditio sine qua res
non est obiecta. Sufficit aũt ꝙ res ipsa que est obm p̄ce/
dat actũ itellectꝰ: τ nõ opȝ ꝙ modus eius p̄cedat. Obie/

2. di. ar. t.cõ. 33.

ctũ.n. ait Ari. est p̄us actu nõ modus obiecti. Uñ ad for
mã argumẽti negat̃ ꝯñia: qꝛ τ si posterioritati añtis non
obstet aptitudinẽ eẽ mediũ obi: obstat tñ illationi ꝯñtia
ex eo. p̄oritas.n. modi nõ põt iferri ex posterioritate obti.

Ad 3m

ℭ Per h̃ idẽ rñdet̃ ad 3m: ꝙ. s. res obiecta scie reali est ex
tra aiam: nõ modus rei obiecte: vl̃e aũt in actu nominat
vtrũq;. s. rem τ modũ: τ ideo vniuersale in actu nõ sequit̃
eẽ extra animam: ex eo ꝙ res de qua est sciẽtia est extra.
ℭ Ad formaz argumẽti dicit̃ ꝙ vera existẽte maiore cũ
mittit̃ fallacia figure dictionis: mutatur enĩz res obiecta
in modum rei seu in rem cum modo.

p̄

Sed ꝯtra istas rñsiones instat Sco. ibi. Et p̄ ꝯtra pri/
mã sic. Quicqđ est per itellectũ agẽtẽ est p̄ª inten
tio. ergo nullũ vl̃e est in gñe substantie: τ ꝯñter nulla est

2°

p̄dicatio in qđ supioꝝ de inferioribus. ℭ P̄. vl̃e precedit

2. dist. 3. q. 1. i 5 via contra ad.

sensum vt al̃s ꝓbatũ est. ergo p̄cedit intellectuz agẽtem.
ℭ P̄. itellectꝰ agẽs τ possibilis sunt vna potẽtia: al̃s qli
bet hõ hñet duos itellectꝰ: sȝ vnius potẽtie est vnuz obie/
ctum: quare si p̄cedit actum vnius p̄cedit actuz alterius.

3°

ℭ P̄. s̃m hoc non eẽt gñatio vniuoca sine actione intelle
ctus agẽtis. ℭ Dicet̃ forte ꝙ nõ habeat aliquã vnitatez
realẽ gñans τ genitum: sȝ silitudinẽ. ℭ Contra. qꝛ proxi

T.c.20.

mum fundamẽtum silitudinis est vnum. 5° metaᶜᵉ. sȝ non
generans neq; genitũ. ergo aliqđ cõmune vtriq;.

Contra 2am ṽo rñsionẽ arguit: qꝛ nullo itellectu ꝯsi
derãte nõ erit vl̃e in actu: τ ita scia habitua
lis nõ eẽt obiecti vl̃is in actu. ℭ P̄. obm inq̄ztum est p̄us
actu non itelligit̃ sub h̃ modo. ğ vel sub nullo vel sub op
posito tuõ: sȝ nõ sub nullo. ğ τc. ℭ P̄. aut ille modus est
factus ab itellectu: aut nõ: si nõ: habet̃ intẽtũ. si sic. ğ non
est necẽius in obiecto: qꝛ p̄us obiectũ est intellectum sine
illo modo causato per intellectionem obiecti.

Ad has instãtias rñdet̃ p̄supponẽdo sepeiam dem̃
ꝙ vl̃e duo dicit: rem τ aptitudinẽ seu vl̃ita
tem. Uniuersale pro re posita in p̄dicamẽto est predicabi
le scibile obiectuz intellectꝰ: diffinibile τ hꝫ. Uniuersale
aũt pro aptitudine est modus seu ꝯditio rei p̄dicamenta
lis p̄dicabilis scibilis diffinibilis τc. neq; itellectꝰ agẽs:

Ad p̄m

aut possibilis facit rẽ: sed modũ tñ. ℭ Ad p̄mam ğ ꝯce/
ditur ꝙ vl̃e pro eo ꝙ fit ab itellectu agẽte nõ est in p̄dica

Ad 2m p̄ª 2ᵉ. q. 29. ar. 6.

mẽto s̃be: vlterioꝛ aũt ꝯñtia nullã hȝ apparẽtiam. ℭ Ad
2am negat̃ añs. visus enim τ si sit coloris vl̃r: vt habes a
s. Tho. p̄ª 2ᵉ. q. 26. artᵒ. 6°. non tñ est coloris vl̃is. ℭ Ad

Ad 3m T.c.17

3am sil̃r negat̃ añs. necẽium enim est vt dr̃ 3° de aia. textu
cõmẽti. 17. in aia nostra eẽ duos intellectꝰ. s. agẽtẽ τ pos
sibilẽ: qui nõ p̄nt eẽ eadẽ potẽtia: cũ potẽtia actiua τ po

Ad 4m

tẽtia passiua nõ sint eadẽ apud Arist. ℭ Ad 4am negatur
ꝯñtia. τ dicitur ꝙ rñsio illa ibi data est optima sane itelle
cta. Ad iprobationẽ eius dr̃ ꝙ silitudo fundat̃ supra res
ipsas: puta duas albedines vel humanitates tanq; fun/
damẽtũ: τ ꝙ vnitas nõ est fundamẽtũ silitudinalis: sȝ cõ
ditio fundamẽti: fundat̃.n. silitudo ꝓpe dicta supra duas
res hñtes illã ꝯditionẽ. s. mutuã negationẽ distinctionis
formalis. puta duas albedines: τ hoc modo itelligẽdus

T.c.20.

est Arist. 5° metaᶜᵉ. Et dato ꝙ vnitas eẽt fundamẽtũ: ad/
huc nõ sequeret̃ dari aliqđ cõe vnuz vtriq;: dicã enim ꝙ
silitudo nõ fundat̃ supra vnũ qđ est generãs: neq; supra
vnum qđ est genitum: sȝ supra vnũ qđ sunt generãs τ ge

in h̃ cap̄ q.5.

nitum. Jam aũt declaratũ est supra cõmitti fallaciã con/
sequẽtis si sic ꝓcedat̃: generãs τ genitum sunt vnum for
maliter. ergo habent aliquid vnum cõmune vtriq;.

Ad primum

Ad primum eorum que contra 2^m rationem adducunt dicitur quod proprie loquendo de intellectu possibili secatur vle quemadmodum scientia. ita quod scientia in actu est vlis in actu: scientia in potentia est vlis in potentia: et sciens in habitu est vlis in habitu: quod tunc accidit quando cum volumus ipm in actu facimus. Egrediendo autem ad intellectum agentem: dicitur quod nullo intellectu considerante: dummodo producta sit species intelligibilis: datur vle in actu: eo quod Pho dormiente tota: cuius species intelligibilis in illius intellectu conservatur: denominatur representata absque hoc et nunc actu intelligibilis et cetera. ¶ Ad 2^m dicitur quod obiectum vt prius actu nullum sibi vendicat modum: abstrahit enim ab omni esse et modo qualitas. ¶ Ad 3^m dicitur quod modus ille fit ab intellectu agente: et cum infertur. ergo non est necessarium: negatur consequentia: quia potentia activa non presupponit conditiones sui obiecti: sed facit. Dicitur 2° quod dato quod non fieret ab intellectu agente: fit ab intellectu possibili: et similiter negatur illa consequentia. Ad probationem dicitur quod falsum assumit. scilicet quod prius intellectus intelligit rem: deinde facit eius modum: simul enim vtrumque fit: intellectus. n. formando conceptam rem absque hoc et nunc apud se facit: neque potest imaginari quod prius faciat rem: deinde absque hoc et nunc. sicut sor. simul generat hominem hunc et non prius hominem: deinde hunc. ¶ Ad 4^m negatur quod relatio mensure fundetur in aliquo vli: fundatur enim neque in vli neque in singulari: vt sic. sed in natura vna formaliter que in singulari reperitur: et sic non est vnum numero: vt sic mensura aliorum. sed vnum formaliter. ¶ Ad 5^m dicitur quod nihil aliud concludit nisi quod vle pro re est extra animam: sic enim accepto vli inest primo passio seu realis operatio. homo enim est cui primo convenit ridere: non homo vlis: alioquin risibile non inveniretur in homine non vli: puta sorte. ¶ Ad 6^m dicitur similiter quod extrema contrarietatis sunt res ipse non res particulares vt sic: neque vles: aliter res non vles. scilicet hec albedo et hec nigredo non essent contrarie. ¶ Ad 7^m dicitur quod stant ista duo simul vle predicatur de rebus: et vle fit ab intellectu: eo quod vle pro re est id quod predicatur: et quo ad hoc non fit ab intellectu. vle autem pro aptitudine est conditio rei que predicatur: et talis fit ab intellectu: predicatio enim non debet rebus nisi habentibus conditionem aliquam intentionalem. Unde et Arist. 7° meta^ce. tex. com. 46. ait quod substantia non dicitur de subiecto: quia loquebatur de ea secundum suam naturam. In predicamentis vero vbi de substantia induta accidentia intentionalia loquebatur dixit substantiam dici de subiecto. ¶ Ad id vero quod ibi additur dicitur quod omnia illa verificantur de vli pro re: eius exponenda est affirmativa propositio negative. vt sit sensus: vniversalia sunt vbique et cetera. i. nature ipse denominate vniversales non terminant sibi locum neque tempus. Similiter dicitur ad id quod subiungitur quod forma et materia pertinent ad quantitatem vlis. i. rei physice que denominatur vlis. Similiter vlium tantum est diffinitio. i. rerum que denominate sunt vles. Similiter res denominate genera species et omne sunt extra animam: conditiones autem earum sunt per opus intellectus. ¶ Ad 8^m dicitur quod per ly singulare duo intelligere possumus: quandoque intelligitur ipsa singularitas: quandoque totum. scilicet res singularis. primo modo accipiendo singulare concedit consequentia: sed antecedens non est verum. 2° modo antecedens perpathericum est: sed consequentiam nihil valet (supra enim iam diximus) in singulari multas vnitates existere et non tantum numeralem.

¶ Et quamuis hec natura intellecta habeat rationem vlis secundum quod comparatur ad res que sunt extra animam: quia est vna similitudo omnium: tamen secundum quod habet esse in hoc intellectu vel in illo est species quedam intellecta particularis. et ideo patet defectus Commentatoris in tertio de anima. qui voluit ex vlitate forme intellecte vnitatem intellectus concludere: quia non est vlitas illius forme secundum hoc esse quod habet in intellectu: sed secundum quod ad res refertur vt similitudo rerum. Sicut etiam si esset vna statua corporea representans multos homines: constat quod illa imago vel species statue haberet esse singulare et proprium secundum quod esset in hac materia: sed haberet rationem communitatis secundum quod esset commune representativum plurium.

¶ In hac 2^a parte capituli huius Aver. errorem removere intendit qui in 3° de anima. com. 5°. ex vlitate forme intellecte voluit declarare vnitatem intellectus hoc modo. quod est vle suam vlitatem retinens est indistinctum numero forma intellecta. i. natura secundum esse in intellectu subiective est vlis suam vlitatem retinens. ergo est indistincta numero: igitur subiectum eius quod est intellectus possibilis non est distinctus numero: et sic vnus intellectus in omnibus hominibus concluditur. Maior videtur ex se nota. quia vlitati opponitur distinctio numeralis. Minor vero ex eo patet quod species intelligibilis representat vle. Hec ratio (et si alterius principium exigat pro sui dissolutione et pro sui probatione) contamen quantum presentis intentionis est ex dictis sic destruitur. Universale est aliquid duplex. scilicet in essendo et in representando. Universale in essendo esset si daretur natura hominis separata vt idea Platonis: et de tali vli vera est maior: sed falsa minor. Vera quidem maior. quia tali vli cum secundum esse vlitatem sortiatur secundum esse quoque repugnabit distinctio numeralis. vnde impossibile est imaginari plures homines vles. Falsa autem est minor quia species intelligibilis non est vlis in essendo cum sit in singulari subiecto. scilicet intellectu possibili qui individuum quoddam est (licet immateriale.) Universale vero in representando (vt dictum fuit) est quod rem vlem representat: et de tali vli falsa est maior: licet minor sit vera. et maioris quidem falsitas ex eo cognosci potest quod tale vle vlitatem non habet secundum suum esse quo respicit subiectum. vnde vnitas vel pluralitas numeralis in accidentibus dicitur: sed habet vlitatem secundum representationem que respicit obiectum: vnde non representat obiecta distincta numero: sed vnum et idem obiectum omnino representant omnes species cuiusdam rei: puta species humanitatis in te et in me: sicut eadem sortis facies a pluribus per plures species: idem omnino representantes videtur. Minoris autem sic intellecte veritas ex supradictis liquet: species enim intelligibilis representat naturam non representando conditiones particulares eius vt dictum est. hec est sententia littere in hac parte.

¶ Et quia nature humane secundum suam absolutam considerationem convenit quod predicetur de sorte: et ratio speciei non convenit sibi secundum suam absolutam. scilicet humane nature considerationem: sed est de accidentibus que consequuntur eam secundum quoddam esse quod habet in intellectu. ideo nomen speciei non predicatur de sorte. vt dicatur. sor. est species: quod de necessitate accideret si ratio speciei conveniret homini secundum esse quod habet in sorte: vel secundum suam absolutam considerationem. scilicet inquantum est homo: quicquid enim convenit homini inquantum est homo predicatur de sorte.

¶ In hac parte 3^a capituli huius talem obiectionem ex supradictis excludere intendit: quia quod predicatur de predicato predicatur et de subiecto: sed species predicatur de homine quod est predicatum respectu sortis. ergo species predicatur de sorte. et sic sortes erit species. conclusio est falsa. maior vera ex antepredicamentis habetur. Huius obiectionis peccatum vero oriatur ex suprapostita distinctione eorum que conveniunt nature manifestat simul ex hoc insinuans quod conveniens

Ad 4^m preci^le. — Ad 5^m — Ad 6^m — Ad 7^m — T. c. 46 — Ad 8^m — 5. c. 45 — Co. 5 — Co. 5. — B co. c.

tradita fuerit doctrina (cum ex ea difficultates accidētes dissoluunt.) Cum enim dcm̄ sit q̄ triplicia sunt que de natura predicant: quedam .s. absolute: et quedam sm̄ eē in intellectu: et quedam sm̄ eē in singulari: ea que conueniunt nature sm̄ eē in itellectu non cōueniunt ei absolute: neq; sm̄ eē in singulari: cū opposita sint. et ideo in p̄dicto processu error accidit. q2 denoiatio specifica homini sm̄ esse in itellectu conuenit: et ↄcludit de hoie sm̄ esse in singulari: dum isertur. ergo sortes est spēs. Ut autem ad formā argumēti dici possit inuit talem distinctionē. Predicari de p̄dicato cōtingit dupliciter. Uno modo vt p̄dicato. i. sm̄ id sm̄ qd̄ illud p̄dicatur de altero: sicut aial p̄dicatur de predicato sortis .s. hoie: sm̄ id sm̄ qd̄ homo predicat de sorte. sm̄ idē enim homo recipit p̄dicationē aialis. et predicat de sorte sm̄ suam nām. et hoc modo maior est vera: minor aūt falsa. Alio modo ↄtingit p̄dicari de predicato non vt p̄dicato. i. nō sm̄ illam rōnē qua illud p̄dicatum de suo subiecto p̄dicatur. sicut in ꝓposito: spēs non predicatur de hoie inq̄ztum homo est p̄dicatum sortis. i. nō predicat de hoie sm̄ illud esse quo homo p̄dicatur de sorte. eo q̄ homo p̄dicatur de sorte sm̄ suum eē q̄ditatiuum absolute. spēs autem p̄dicatur de hoie non sm̄ eius esse quiditatiuum: sed sm̄ eē qd̄ in intellectu habet: et h̄ modo maior est falsa. minor aūt vera semp. ergo altera premissaꝝ est falsa. Et hoc est qd̄ in lr̄a dicit q̄ ratio speciei non ↄuenit homini sm̄ suam absolutā ↄsiderationem sm̄ quam ↄuenit sibi p̄dicari de sorte: q2 sic oporteret etiā cōuenire sorti (vt supra dictum fuit.) sed ↄuenit ei sm̄ esse in intellectu sm̄ qd̄ esse p̄dicatur de sorte.

in B cap 9.5.fi.

Et tamē predicari cōuenit generi per se cū in eius diffōne ponatur. Predicatio enim est quoddam qd̄ cōpletur per actionē intellectus componētis et diuidentis: habens tamē fundamētum in re. ipsam vnitatē coꝝ quoꝝ vnū de altero dicitur. Unde ratio predicabilitatis pōt claudi in ratione huius intētionis que est genus que silr̄ per actionem intellectus cōpletur: nihilominus id cui intellectus intentionē predicabilitatis attribuit: cōponens id cū altero non est ipsa intētio gn̄is: sed potius id cui intellectus intētionem gn̄is attribuit: sicut qd̄ significat hoc nomine aial. sic ergo p3 q̄liter essentia vel natura se habet rōnem speciei: q2 ratio speciei non est de illis que cōueniunt ei sm̄ suam absolutā ↄsiderationem: neq; de accidētibus que cōsequunt ipsam sm̄ esse quod habet extra aiam: vt albedo vel nigredo. sed est de accidentibus que consequunt eam sm̄ esse quod habet in intellectu: et per hunc modum conuenit sibi ratio generis vel differentie.

In hac 4a parte capl'i huius r̄ndere intēdit cuidam tacite obiectioni que talis est. qd̄ per se p̄dicatur de speciebꝰ conuenit ipsis speciebꝰ: sed (ly genus) per se p̄dicatur de speciebus: puta hoie et boue. ergo ly genus ↄuenit ipsis speciebꝰ: et sic homo erit genus et silr̄ bos. Maior est ex terminis nota. implicat enim q̄ aliqd per se p̄dicetur de aliquo sm̄ quocūq; modo perseitatis et non cōueniat illi. Minor ꝓbatur sic. illud in cuius diffinitione ponit predicari de speciebꝰ per se p̄dicatur de illis. sed ly genus) est in cuius diffōne ponitur predicari de speciebus. ergo genus per se p̄dicatur de speciebꝰ. Maior syllogismi huius patet. ex eo q̄ quelibet pars diffinitionis in recto in p̄mo modo pseitatis ↄuenit diffinito. Minor aūt ex Porphyrio patet sic dicēte: genus est p̄dicabile de pluribus specie differētibꝰ. Similr̄ omo pōt argui de specie respectu indiuidui. cum etiam in diffōne speciei ponat predicari de indiuiduis: et sic videt q̄ male dictum sit: sortem non esse spēm. Huius obiectionis in littera motiuum m̄ tangit cum dicit: et m̄ predicari per se ↄuenit generi cum in eius diffinitione ponat. Rn̄sio aūt in residuo ponit in quo ad plenam materie huius discussionē duas distinctiones inuit. Prima est. p̄dicari dupl'r capit. s. formaliter et fundamētal'r seu mālīter. Secūda est. genus dupliciter accipit. s. formal'r et fundamētaliter seu mālīter. Et debes scire vt termino sitelligas q̄ in hac ꝓpositione. homo est aial. sunt tria. s. ly homo: ly est: et ly aial. que extra aiam nihil aliud sunt q̄3 nā humana importata per ly homo: et nā sensitiua importata p ly aial: et vnitas seu ↄiunctio eaꝝ inter se importata per ly est. hec enim tria itellectus app̄hendens in scd̄a sua opatione format hāc ꝓpositionē: homo est aial: qua formata reflectēdo se sup illa tria vt termināt actum sui componētis adinuenit et attribuit eis quasdā relationes: et (ly hō) attribuit relationē subiecti: et (ly aial) relationem p̄dicati: et (ly est) relationē predicationis. Un̄ predicatio formal'r est illa relatio adinuēta ab itellectu: fundamētaliter ꝯo. seu māliter est cōiunctio rei p̄dicate cum re subiecta. Simil'r cum intellectus apprehēdit nām sensitiuam et reflexerit se sup illam vt stat sub actu eius: videritq; eā vt sic indifferēter se habere ad spēs in qbus p̄mo inspexerat: nām illā saluari: attribuit nature sensitiue seu aiali obiecto relationē generis: et sic genus formaliter est illa relatio: genus autē fundamētaliter seu materialiter est natura ipsa: puta sensitiua: et sic patent termini distinctionum.

Cap de genere.

Ex his tria deducunt. Primū est q̄ cum genus fundamētaliter. puta aial non icludat in diffōne sua p̄dicationē fundamētalē: q2 in diffōne aialis nō ponitur ↄiunctio eius cū hoie vel boue. neq; p̄dicationē formalē: q2 in diffōne rei nō ponit res 2e itētionis: ↄsis est q̄ genus formal'r sumat q̄n diffinitur a Porphyrio.

Cap de genere.

Secundum est q̄ cū in diffōne generis formal'r nō cadat predicatio fundamentalis de specie: puta hoie: q2 relatio generica nō est coniuncta realiter rei que denoiat spēs: consequēs est q̄ predicari de pluribus positum in diffinitione generis sit accipiendum formaliter. s. pro relatione p̄dicationis. vna enim relatio potest cadē in diffinitione alterius: ita vt concepꝰ relationis que est p̄dicatio de pluribus &c. cadat in conceptu relationis que est genus. Et hinc habes q̄3 conformiter. s. Tho. dicant asserētes genus et speciem diffiniri pro secundis intentionibus in concreto.

Tertium deducēdum est q̄ aliqd dicit p̄dicari de specie dupl'r. Uno modo vt res denominata p̄dicabilis de speciebus: et sic aial p̄dicatur de homine et boue. Alio modo vt id quo res denominat predicabilis de speciebus: et sic genus in cuius diffinitione ponitur p̄dicari de speciebus p̄dicat de ipsius speciebꝰ. Sicut aliqd dicit disgregatiuū visus dupl'r. Uno modo vt res denoiata disgregatiua visus. hoc. n. mōn̄r dr̄ disgregatiua visus. Alio mō vt id quo res denoiat disgregatiua visus. quēadmodū albedo dr̄ disgregatiua visus: cū in diffōne eius ponat disgregare visum. Et sicut stāt ista duo simul. s. q̄ res diffinita per disgregare visum est albedo et non mīx. res aūt denominata disgregatiua visus est mīx et non albedo: ita p̄cise in ꝓposito stant ista duo simul scz q̄ res diffinita per p̄dicari de spēbus est relatio generica: et res

De B'ri de cōm. bꝰ doct. sr̄ Por. i cº ꝙ gn̄e in pn̄.

ricat: res autē denoīata predicabilis de speciebus est nā: que subest illi relationi: puta aīalitas ꝙ res diffinita per predicari ⁊c̄. est genus formal'r non mālit'r: res aūt denominata ꝑdicabilis est genus māl'r nō formal'r. Unde in lr̄a dī ꝙ ratio ꝑdicabilitatis claudit in hac intētione: que est genus: id tn̄ cui intellectus intētionē predicabilitatis attribuit non est ipsa intētio gn̄is sed res: cui etiam ipsa intētio generis attribuitur. ¶ Ex q̄bus pʒ rn̄sio ad obiectionem: q2 loquēdo de eo qd̄ per se ꝑdicatur de speciebus vt res denoīata ꝑdicari. vera est maior: sed falsa minor. loquēdo aūt de eo qd̄ p se ꝑdicat' vt ratio denominandi falsa est maior: lʒ minor sit vera. Un̄ cum semp alte ra ꝑmissaꝝ sit falsa nihil ɔcludit'. Hac distinctione nunc assignata in terminis simplicibꝰ sic vti poteris. ꝑdicabile de spēbus dupl'r: formal'r ⁊ denominatiue: qd̄ ꝑdicat' de hoīe ⁊ boue denoīatiue est aīal: qd̄ aūt ꝑdicat' formaliter de hoīe ⁊ boue est genus. de ꝑdicabili denominatiue falsa est minor. de ꝑdicabili formal'r falsa est maior. Hec dicta cum applicaueris ad spēm respectu indiuiduoꝝ ad differentiam: ꝓprium ⁊ accidens ⁊ reliqua hꝰ solues multas obiectiones ⁊ illucescet tibi veritas multaꝝ propositionum: que obscure apparēt. residuum capituli est epilogus. per se patent ⁊c̄.

Cap. v.

Hunc restat videre fm̄ quē modum essentia sit in substātijs separatis. s. in anima intelligētijs ⁊ causa ꝑma. Quāuis autem cause prime simplicitatem oēs ph̄i concedant: tn̄ cōpositionem materie ⁊ forme in intelligētijs ⁊ aīabus qdā nituntur ponere: cuius positionis fuisse dicitur Auicebron auctor libri fontis vite. Hoc autem dictis ph̄oꝝ reperitur esse ɔtrariū: q2 eas substātias a materia separatas nominat: ⁊ absq3 oī materia esse ꝓbant: cuius demonstratio potissima est ex virtute intelligēdi que in eis est. Uidemus enim formas nō esse intelligibiles in actu nisi fm̄ ꝙ separant' a materia ⁊ a ɔditionibus eius: nec efficiunt' intelligibiles in actu nisi per virtutem substāne intelligētis fm̄ ꝙ recipiunt' in ea: ⁊ fm̄ ꝙ agunt' per eam: vnde opʒ ꝙ in q̄libet substantia itelligēte sit oīmoda imunitas a materia: ita ꝙ nec hēat materiam partē sui: neq3 ēt sit sicut forma impressa materie vt est de formis materialibus.

¶ Hic icipit tractatus 2ꝰ huius opis intēdēs in duobꝰ capitulis tradē notitiā de essentijs substātiaꝝ simplicium quēadmodū tradita est de eēntijs subaꝝ cōpositaꝝ. Facit aūt sex in ꝑn̄ti cap̄. Primo declarat ꝙ eēntia in simplicibus nō significat cōpositū qd ex mā ⁊ forma: sʒ formaʒ tm̄. 2° cōparat illas eēntias essentijs subaꝝ cōpositaꝝ. 3° ostēdit tales subas esse cōpositas ex esse ⁊ essentia. 4° declarat intelligētias hic esse effectiue a deo. 5° ostēdit eas esse cōpositas ex actu ⁊ potētia. 6° de multitudine eoꝝ agit. Premissa igit' ꝑmo ɔcordi sn̄ia ph̄oꝝ de simplicitate oīmoda ꝑme cause: ⁊ q̄busdam dissentiētibus circa imaterialitatē intelligētiaꝝ adductis. Contra hos talem ɔnem ponit. Omnis substantia itellectualis est imālis. i. incōposita ex mā ⁊ forma ⁊ indepēdens a mā: quā sic ꝓbat. omne patiēs vel agens vel recipiens vel hn̄s in se intelligibile in actu est imateriale: oīs substātia intellectualis est patiēs vel agēs vel recipiens vel hn̄s in se itelligibile in actu: ergo oīs substātia intellectualis est imālis. Maior quo ad tres sui partes ex eodē medio ꝓbat'. s. ex hoc ꝙ itelligibile in actu opʒ eē imateriale. 3. de aīa. tex. cōmēti. 11. ⁊ 15. agens aūt rem imālem opʒ esse imateriale: eo ꝙ agēs non pōt eē ignobilius suo effectu. vt dī. 3. de aīa. tex. cō. 18. ⁊ tex. cō. 40. recipe quoq3 imāle nō pōt res imālis: vt patet. 3. de aīa cōmēto 5°. vnūq̄dq3 recipit' per modū recipiētis: ⁊ p idē inotescit ꝙ hēre nō pōt res imaterialis imateriale cognoscibile in seipsa. Minor autem ab oībus ɔceditur. Frustra. n. esset substātia intellectualis nisi aliq̄d intelligeret: cū vnūq̄dq3 sit ꝓpter suam operationem. vt dicitur 2° celi tex. cōmenti. 17.

T. c. 11.
T. c. 15.
T. c. 5.
T. c. 17

¶ Nec pōt dicere aliqs ꝙ intelligibilitatē non impediat mā quelibet: sed mā corporalis tm̄. Si enim hoc esset rōne materie corporalis tm̄ cum mā non dicat' corpalis nisi fm̄ ꝙ stat sub forma corporea: tūc oporteret ꝙ hoc haberet materia a forma corpalis. s. impedire intelligibilitatem. Et hoc non pōt esse q2 ⁊ ipsa forma corporalis actu itelligibilis est: sicut ⁊ alie forme fm̄ ꝙ a materia abstrahunt'. Unde in anima intellectiua ⁊ intelligentia nullo modo est compositio ex materia ⁊ forma: vt hoc modo accipiatur materia in eis sicut in substātijs corporalibus: sed est ibi compositio forme ⁊ esse. Unde in commento none propositionis libri de causis dicitur ꝙ intelligentia est habēs formam ⁊ esse: ⁊ accipitur ibi forma pro ipsa quiditate vel essentia simplici.

¶ Quia posset aliqs credē rationē factam recipe rn̄sionē: ideo intēdit hic excludē rn̄sionem que posset imaginari sufficiens. Ad hoc posset aliqs distinguē de materia corporali ⁊ materia simpl'r: ⁊ dicē ꝙ maior est vera de materia corporali: non aūt de mā simpl'r: ⁊ consequēter ɔcedere ꝙ oīs substātia intellectualis est imunis a materia corpali: non aūt a materia: q2 non mā: sed materia corporalis impedit intelligibilitatē in actu. ¶ Contra hāc fugam instat' ratione ducēre ad impossibile sic. Mā corporalis impedit intelligibilitatē per se. ergo forma corporalis est id vnde mā habet ꝙ impediat itelligibilitatem: hoc est impossibile: ergo a destructione ɔn̄tis ⁊c̄. ɔn̄a est nota ex terminis. Cum. n. mā corporalis duo dicat. s. ly mā: ⁊ ly corporalis: ⁊ ex ly materia fm̄ aduersariū non impedit' itelligibilitas in actu restat ꝙ hoc impedimētū fit ex ly corpalis. sed ly corporalis. nihil addit supra materiam nisi formaʒ corpeam. ergo ex forma corporali seu corporea oritur ꝙ mā impediat intelligibilitatē in actu. Falsitas autem ɔn̄tis probat' sic. Omnis forma non ɔcepta cum mā est actu intelligibilis: patet ista ex 3° de aīs. tex. cōmē. 11. Forma corpea est forma fm̄ se non cōcepta cum mā: accipit' enim distincta contra mām: ergo forma corporea fm̄ se est actu itelligibilis. Tūc vltra: nihil fm̄ se actu itelligibile ex se impedimētum ꝑstat intelligibilitati: forma corporea est hꝰ: ergo forma corporalis nō est id vn̄ materia impedimētum itelligibilitatis sumat: qd̄ erat ꝓbādum. Est igit' tam aīa intellectiua ꝙ intelligētia quelibet non composita ex mā ⁊ forma. Si accipiamus cōpositionē ex mā ⁊ forma vniuoce: put. s. materia ⁊ forma nomināt partes eēntiales rei: quēadmoduʒ dictū est substātias aliquas esse cōpositas (in precedentibus) sed

T. c. 11.
i cap. 2°

B eo.ca. Dub° se quenti. p°.q.10

est in eis aliud genus compositionis.s.ex forma et esse: de quo infra erit sermo: et sic habet prima pars intenti.s. q essentia in substātijs intellectualibus nō significat cōpositum quid ex materia et forma. Remanet ergo mō declarādum qūo significet formam tm̄. propterea subiungit.

¶ Et quo hoc sit planū est videre. Quecūq3.n. ita se hn̄t adinuicem q vnuz est causa esse alterius: illud qd habet rōnem cause pōt habere esse sine altero: sed non ɔuertit. Talis aūt inuenitur habitudo materie et forme q forma dat esse materie: et ideo impo.e est esse aliquā materiam sine forma: tn̄ non est ipossibile esse aliquam formā sine mā: forma enim non habet in eo q forma depēdentiam ad mām: sed si inueniantur alique forme que nō possunt eē nisi in mā: hic accidit eis fm q sunt distātes a primo pncipio qd est actus pmus et purus. Unde ille forme que sunt ppinqssime primo principio sunt forme per se sine mā subsistentes: nō enim forma fm totum genus suū materia indiget vt dcm̄ est: et huiusmodi forme sunt itelligētie: et ideo non opz vt essentie vel quiditates haruz substātiaꝝ sint aliud q3 ipsa forma.

¶ Intēdens in his vbis declarare qūo essentia in substantijs simplicibus significet formā tm̄ tali ratione hoc probat. Quecunq3 ita se habent q vnuz est cā esse alterius: et nō ecōuerso: illud qd hz rōnem cause: potest esse sine altero: sed forma et mā ita se hn̄t q forma causat esse māe et nō ecōuerso. ergo forma pōt eē sine mā: et mā nō sine forma. Tunc vltra. eēntia intelligētiaꝝ nō est composita ex mā et forma: et nō potest esse mā tm̄. ergo est forma tm̄.

Et nota q maior ppositio pōt dupl'r intelligi. Uno mō sic. q id qd est cā alterius etc. idez nūo possit esse sine altero: et sic nō assumit a nobis q2 est falsa et extra ppositum. Falsa qdem: q2 sbm causat eē proprie passionis et non ecōtra. et tn̄ sbm non pōt eē sine propria passione. Extra ppositum vo: q2 nolumus ɔcludē q forma que est in mā sit sine mā: sed q aliqua forma non exigit mām. ¶ Alio mō intelligit maior sic. q id qd hēt rōnē cause fm suum ordinē pōt esse sine altero .i. fm aliqd sui ordinis pōt reperiri sine altero. et sic est vera. et ad propositum. Uera qdem: q2 causa cū indepēdens sit a causato: ɔn̄s est vt aliqd ptinēs ad suum ordinē possit hic esse extra causatū. Ad ppositum vo: q2 intēdimus ɔcludere q forma fm suuz genus non depēdet a mā: ita q aliqua forma pōt inueniri separata. Unde et in minori notāter nō assumit forma mālis seu habēs esse in mā: sed forma sine additione aliqua ad insinuādum q loqmur de forma vt forma est: nō vt talis vel talis. Patet aūt minor illa ex 9° metaphysice. tex.cō.13.et.15. vbi habet q act⁹ est prior potētia simpl'r et indepēdens ab ea. Ex eo enim q forma essentialiter est actus: materia autē essential'r potentia: si actus fm totam suam latitudinē nō depēdet a potentia. ɔn̄s est q forma fm totum suuz ordinē non dependeat a mā. Mām aūt cum essentialiter sit potētia: necesse est depēdere a forma. sine qua actualitas non inuenit. et sic pz minor. q2 a forma absolute in eo q forma depēdet materia in suo esse: sicut potētia ab actu: et non econuerso. Quo alicui actui ɔueniat: q non inueniat nisi receptus in aliqua potētia. hoc est ex eius impfectione: et non habet hoc in eo q actus. et simil'r q alique forme non sint nisi

t.13.et.15

in materia. hoc habent ex sua imperfectione: que attenditur penes distātiam a primo principio deo glorioso: et propinqtatem ad pmam mām. vn̄ tales forme nō solum causant eē māe: sed et ipse causate sunt quodāmodo a materia. Cause enim sunt sibiinuicē cause. vt dicit .2. physi. tex.cōmē.30. Essentia igit substantiaꝝ intellectualiuz est imaterialis et forma tm̄.

T.c.30

Qō.viij.

Circa hāc partē occurrit questio. et hec est octaua. an mā possit eē sine forma. In hac qōne tria faciēda sunt. p° ponet Scoti opinio. 2° ponet opinio. s. Tho. 3° respondebit rationibus in oppositum.

Quo ad pmū Scotus in 2° sniaꝝ dis.12.q.2ª opinatur posse mām eē sine forma. Arguitq3 ad hoc pbandum multipl'r. ¶ Primo sic. nō minus dependet accn̄s a sba q3 mā a forma: sed accidēs pōt esse sine sba. vt pz in sacramēto altaris. ergo mā potest eē sine forma. ¶ 2°. absolutum distinctū et prius alio absoluto pōt esse sine illo absq3 ɔtradictione: mā respectu forme est hmōi ergo pōt esse sine forma. minor est euidēs. maior pbatur. q2 prius in eo q pus non depēdet a posteriori et accipit hic ex 5° metaphy. tex.cōmē.16. priora sunt que possunt esse sine alijs. alia non sine ipsis. ¶ 3°. quicqd absolutuz facit deus in creaturis mediante causa scda: que non est de essentia causati: pōt facere sine illa: sed mām deus facit mediāte forma que non est de eēntia eius. ergo pōt facere sine illa. ¶ 4°. quicqd deus imediate creat imediate conseruat vel conseruare potest. sed mām deus imediate creat. ergo imediate conseruare pōt. ergo sine omni forma. ¶ 5°. cum nihil deus extra se nečio velit ex hoc q vult mām esse nō est necesse q velit mām esse nisi ppter necessariam cōnexionem vtriusq3: sed inter mām et formā non est talis nečia cōnexio: ergo etc. Quod aūt non sit talis nečia cōnexio inter mām et formā pbatur: q2 tunc sequeret q materia determinaret sibi nečio aliquam determinatam formā. pbatio ɔn̄tie. qd determinat sibi genus forme determinat sibi aliquam spēm in gn̄e illo: et qd determinat sibi spēm determinat sibi esse in aliquo indiuiduo illius spēi. omne enim qd de necessitate est homo nečio est hic vel ille homo: ɔn̄s aūt est falsum. mā.n. nullā sibi determinat formaz: ergo relinquit q mā non determinat sibi genus forme ad hoc q sit. ¶ Confirmat. quicqd ɔtingēter se habet ad qdlibet generis absolute: ɔtingēter se hēt ad id genus absolutū: sed mā ɔtingēter se habet ad quālibet formā: ergo mā contingēter se hz ad genus forme. ¶ Probat adhuc q si mā sibi determinat de necessitate genus forme q ēt de necessitate determinat sibi vnū indiuiduū solū illius gn̄is: q2 vnum eēntiale et vnū singulare est impo.e depēdere a pluribus eēntial'r eiusdē gn̄is: materia aūt est vna essentialis et singularis: ergo impo.e est q depēdeat a plurib⁹ formis eiusdē gn̄is: et sic si nečio determinat sibi gen⁹ forme nečio quoq3 determinabit sibi aliquā vnam formā: qd falsum est. hec de primo.

Sco.2.d. 12.q.2.

2°

T.c.16.

3°

4°

5°

Quo ad 2m. s. Tho. in pma pte. q.66. arti. pmo. et in qōnib⁹ de potētia dei. q.4ª. art. p°. et in qli. q.3ª. ar. p°. ɔfirmat id qd hic dicit. s. mām nō posse eē sine forma duab⁹ rōnibus. ¶ Prima est ducēs ad impossibile sic. si mā existeret absq3 oi forma: mā simul non esset et non eēt: hoc implicat ɔdictionem. ergo. pbat ɔn̄tia quo ad 2m partē: q2 quo ad pmā ab aduersariis ɔcedit. Impossibile est effectum formalē separari a forma: sed existere est effectus formalis forme. sic.n. diffinitur: forma est que dat eē rei. ergo impossibile est ponē existētia sine forma. sicut eniz impo.e est esse albū sine albedine: ita eē in actu sine actu: actus aūt pmus cuius est dare esse idez est qd forma. Ex illa ergo propositione: mā existit absq3 oi forma. sequunt duo ɔtradictoria simul vt patet eo.n. q

p°.q.66. ar.1.et. pō.q.4 ar.1. qli.q.3

materia

materia existit sequitur q fit in actu. ex eo autem q est absq omni forma: sequitur q nõ sit in actu. Huic rõni dat Sco. quãdam rñsionem: que qr nõ nisi chimerica: 7 tanq̃ indigna de qua vba fiant: omittatur. quolibet. n. pferente ꝯria sollicitum esse stultuz est ait Ar. a quo didicimus in li° 9° metaphysi. quid sit actus 7 quotuplex. ¶ Scdã rõ. S. Tho. ad hoc idem est ista. oẽ indiuiduũ determinatũ ad genus cõpletuz vel incõpletũ in rex nã per se exñs est in aliqua certa specie per se vel reductiue: mã sola neq per se neq reductiue est in aliqua certa spe: ergo mã sola nõ potest esse indiuiduuz quõcunq in rex nã. Minor est ex se clara. nõ enim facile esset fingere in qua determinata spe esset mã sola. Maior pbatur ex eo q indiuiduũ oẽ tã cõpletum q̃ incõpletũ si per se existit in rex nã sepatuz (qd dico pp indiuiduũ generis: vt hec sba: hoc aial 7c.) nõ cõtinetur sub gñe per se vel reductiue imediate: sz mediante specie inter gña enim 7 indiuidua mediat species: 7 inter pncipia generis 7 pn̄a indiuidui mediant pn̄a spẽi pariformiter. ¶ Insuper hec maior põt pbari ad hoiem assumendo dicta Sco. 5. arguit. ibi eniz ipse expresse assumit q quicqd determinat sibi genus aliquod determinat sibi aliquam certaz spẽm illius gñis. ¶ Et potes ẽt ex dictis Sco. ibi arguere ad hoiem 7 pbare oppositum intẽti sui sic. Quicqd determinat aliqd genus determinat sibi aliquam certã spẽm illius generis: mã sola determinat sibi genus sbe. ergo determinat sibi aliquaz certaz spẽm sbe saltez reductiue. ergo mã sola esset in aliqua certa specie sbe. hoc est falsum: minor est oñm 7 processus bonus: ergo 7c. ¶ Hanc veritatez approbat Aristo. (vt ipse Sco. confitet) loco allegato. Sz qr dicit ex falso fundamento Ar. hanc ꝯnem tenuisse. s. ex hoc q deus nõ põt agere sine causis scdis: ostñdo in hoc Sco. errare ex dictis Commen. 2°. n. physicox cõmen. 12°. Auer. ex eodẽ pcise fundamento qd. S. Thu. adduxit in pa ratione tenet istam ꝯnem. vbi nullam fieri mentionem de ꝯnexione causalitatis prime cause apparet: sz tm̃ de actu 7 potentia: ita q ex natura actu 7 nã prime materie que est pura potentia cõcludit Auerrois q duo ꝯdictoria essent simul vera: vt deductum est 7c. ¶ Auicẽ. quoq in. 2. metaphysice sue. cap 3°. tenet ꝯnem Scoti esse impossibilez: 7 tñ posuit expresse mãm esse creatam. Unde hec tãq̃ destructiua metaphysicalium pncipiorum vitanda est. hec de scdo.

Marginalia (left): ꝓpo. cap. 9. T. c. 11. — 20. 3. q. 2° — Cõ. 12. 2. phy. c° 9. 70 — Ad pm

Quo ad 3m respondeo. Ad pm negatur antecedens. plus enim depẽdet potentia pura ab actu q̃ actus imperfectus ab actu perfecto. ¶ Sed contra hoc instat Antonius trombeta sic. magis depẽdet posterius a priori q̃ prius a posteriori: sed accidens est posterius sba: mã aũt est prior forma: ergo magis dependet accidens a subiecto q̃ mã a forma. ¶ Forte diceretur (ait) q materia nõ est prior: sed posterior forma. Contra: nam lz materia sit posterior forma ordine perfectionis: est tñ prior ordine gñonis: 7 consequenter prior simpliciter. vt arguatur sic: quandocũq sunt aliqui duo ordines: quox vnus simpliciter est prior altero: quicquid est in ordine prior est simpliciter prius quocũq existente in ordine posteriore: sz ordo originis 7 ordo perfectionis ita se habẽt q ordo originis est simpliciter prior ordine perfectionis (7 hoc in natura limitata.) ergo quicquid est prius origine est prius simpliciter quocũq pore ordine perfectionis: sed ita est q materia est prior origine forma: lz forma sit prior perfectione: ergo mã est simpliciter prior forma. processus bonus: 7 maior probatur: q. s. ordo originis est simpliciter prior ordine perfectionis. nam priora gñone sunt posteriora perfectione. natura enim semper procedit de imperfecto ad perfectum: ergo quicqd est imperfectius est simpliciter prius quocũq perfectiori: sed mã prima est imperfectior forma: ergo mã prima est simpliciter prior forma. Tunc vltra. est simpliciter por forma. 7 omne prius in suo pori põt esse sine posteriori: ergo 7c. ¶ Ad hec respondetur triplici responsione: ad insinuandum argumenti multiplicem defectuz. ¶ Primo dicitur q forma: lz sit posterior mã ordine gñationis: est tamen prior etiam ordine generationis materia existente. Magni enim refert dicere materiam 7 mãm existentem: sicut superficies est prior albedine: albedo tamen est prior superficie habente esse album. vnde in proposito cum sermo sit de materia existente: si enim poneretur mã sola in rerum natura oporteret ipsam existere. patet falsum assumi. ¶ Secundo dicitur q aliud falsuz ibi assumitur. s. q ordo generationis sit simpliciter por ordine perfectionis stando infra limites nãe finite. cum. n. actus sit prior potentia simpliciter: tam si ponatur deus finitus q̃ infinitus. vt patet ex. 9. metaphysi. textu cõmenti. 15. 7. 12. textu cõmenti. 30. 7 prioritas actus sit prioritas perfectionis. consequens est q ſm Aristo. 7 veritatem ordo perfectionis sit simpliciter prior ordine gñonis. Amplius id. quod est prius natura ratione 7 tpe est simpliciter prius. ordo perfectionis prior natura ratione 7 tpe ordine imperfectionis qualis est ordo gñonis qui se tenet ex parte cause mãlis: ordo igitur perfectionis est prior simplr. media quoq ppositio est Arist. 8° physicox tex. cõmẽti. 75. vbi expresse loquitur in nã finita ad pbandum. s. motum circularem esse pm. Unde ad pbationem: ꝯcessa q priora generatione sunt imperfectiora 7 q nã pcedit de imperfecto ad perfectum negatur ꝯñtia. ergo ordo gñonis est simpliciter prior: lz enim agens naturale prius attingat imperfectum q̃ perfectum: opz tñ prius agens in se perfectum esse: vt dicitur in. 12. metaphysi. tex. cõmenti. 40. ¶ Hic aduerte tu q opz mẽdacem esse memorẽ in qõne de primo cognito. Anto. Trõbeta quas impugnat propositiones has nunc assumit 7c. ¶ Tertio dicitur q dato toto processu vltima ꝯñtia nihil valet. falsum est eniz q omne prius possit ſm rem absolui a posteriori quolibet (vt ad 2m dicetur.) ¶ Sed contra primam rñsionem que ponit mãm non habere ppriam exñtiam: sed eã mendicare a forma instatur sic. Cuicũq ꝯuenit actu causare pro aliquo signo ꝯuenit 7 existere pro eodem signo: sed materie prime in pmo signo quo recipit formam: cõuenit causare. ergo pro tunc sibi ꝯuenit existere: sz pro illo signo non haber existentiam forme. ergo ppriam. ¶ Et confirmatur. quia mã aut causat compositum 7 recipit formam quando existit: aut qñ non existit. non quando non existit. ergo quando existit. ergo pro tunc conuenit sibi propria existentia: quia exñtia forme sequitur totuz compositum. ¶ Et cõfirmatur scdõ: quia causa nõ mendicat a suo effectu. mã autem causat existentiam compositi 7 forme. ergo non mendicat exñtiam ab eis 7c. ¶ Ad hec dicitur q sufficit cause pro quolibet instanti temporis quo actu causat habere existentiam: nec apparet necessarium q pro quolibet signo nature insit existentia sibi quo inest causalitas. ordo enim nature talis est in eodem instanti temporis: q. s. mã recipit formam: ex quibus resultat compositum cui iam esse actualis existentie aduenit: quo ipsum compositum pmo: forma scdõ: 7 mã tertio existunt. ¶ Ad formam aũt prime instantie negat maior. Ad primam ꝯfirmationem dicitur. q mã causat quando existit: quia pro omni instanti quo causat existit (quando) enim est terminus temporalis. ¶ Ad scdam confirmationem dicitur q lz causa vt causa non mendicet a suo effectu: tamẽ causa materialis mendicat a suo effectu q est eius causa in altero genere cause: eo q cause sunt sibiinuicem cause. quinto metaphysi. tex. comenti

Marginalia (right): T. c. 15. — T. c. 30 — T. c. 75 — t. c. 40. q. 1. vid — T. c. 2.

scđi. ¶ Oportet aũt has rñsiones a scotistis admitti: qȝ cum Sco. ponat 2° sniaꝝ. distinctione. 3. q. 3. existentiam esse vltimũ actum posteriorẽ tota coordinatione predicamẽtali: ꝫ nõ distinctũ realiter a re cuius est opȝ eẽntiam materie ex nã rei hẽre habitudinẽ ad suam existẽtiam vt potẽtiam ad actũ. Et sic põt argui sic: essentia mãe vt distincta ꝯtra suam existentiam causat ex natura rei in gñe cause mãlis suaȝ existẽtiam recipiẽdo eam. ergo sibi pro illo signo ꝯuenit existẽtia: ⁊ sic hȝ existẽtiam anteqȝ recipiat eam: silr stando in illo signo: aut essentia mãe recipit ex nã rei suam existẽtiam quãdo est aut quãdo nõ est ⁊c̃.

(2 dist. 3. q. 3.)

¶ Ad 2m ꝑncipale negaꝭ maior. Ad eius ꝓbationẽ dicitur. ꝙ non sola depẽdentia: sed nc̃ia cõnexio aliquoꝝ põt esse causa inseparabilitatis eoꝝ. Ad id qđ adducitur ex 5° metaphysi. dicit ꝙ vlis affirmatiua non cõuertitur simplr. ista eniȝ est vera: quecũqȝ possunt esse sine alijs ⁊ alia non sine ipsis sunt priora: sed non ꝯuertitur: quecũqȝ sunt priora possunt esse alijs: ⁊ alia sine ipsis.

(Ad 2m) (T. c. 4.)

Et nota ꝙ maxima illa scotica: omne prius absolutum ⁊c̃. non potest saluari (ẽt sequẽdo viã Sco.) qđ pro nunc ex duobꝰ manifestaꝭ. Primo ex eo ꝙ ptes eẽntiales simul sumpte sunt priores toto: ⁊ tñ apud Sco. non possunt eẽ sine toto. ¶ Scđo ex eo ꝙ predicamẽtum quãtitatis est absolutuȝ ꝑus ꝑdicamẽto qualitatis ꝑsertim quo ad quartam spẽm eius: ⁊ tñ non põt fieri quãtitas ꝯtinua sine figura. Si. n. quãtitas sine figura fieri dicaꝭ aut finita aut infinita: nõ infinita: qȝ illa nõ dabilis: ⁊ si forte imagineꝭ dari adhuc cum oporteat esse lineatã: aut ergo linea recta aut curua: ⁊ sic eẽt figura: si finita. ergo figurata: figura. n. est que termino vel terminis clauditur: ⁊ silr aut hȝ lineas rectas aut curuas: aut circulares ⁊c̃. ¶ Ad 3m qcqd sit de maiori: negaꝭ minor: forma enim ⁊ si non sit de eẽntia mãe: est tñ de essentia materie existẽtis. ¶ Ad 4m dr: ꝙ cum mediũ sit duplex effectiuum ⁊ formale: qcqd imediate deus causat effectiue põt absqȝ media causa effectiua ꝯseruare: non aũt absqȝ media causa formali quale mediuȝ est forma respectu mãe.

(Ad 3m) (Ad 4m)

¶ Ad 5m negatur ꝙ iter mãm ⁊ formam non sit nc̃ium cõnexio. Ad cuius ꝓbationẽ negaꝭ ꝯñia: cuius ꝓbationia falsa est maior. pet id aũt qđ addiꝭ. s. fm ꝙ nc̃io est homo: nc̃io est hic vel ille homo nihil aliud habeꝭ: nisi ꝙ qa mã necessario determinat sibi genus forme: id mã non põt esse sine hac vel illa forma: qđ est intẽtũ nostruȝ. Nõ. n. valet ꝯñia. a. nc̃io est homo: ergo. a. nc̃io est hic vel ille determinate: ꝫ vage. ⁊ sic cõcediꝭ: materia nc̃io determinat sibi formaȝ. ergo nc̃io determinat sibi hanc vel illam formã nõ determinate sed vage. ¶ Ad ꝯfirmatonẽ cum dr qcqd ꝯtingẽtet se hȝ ad qđlibet gñis absoluti: ꝯtingẽter se hȝ ad genus ipsum: eodẽ mõ tñdetur distinguẽdo ꝯtingentet se hẽre ad qđlibet determinate vel vage. Primo enim mõ falsa est maior. Scđo ꝟo falsa est minor: mã enim nõ ꝯtingẽter: sed nc̃io se habet ad quãlibet formã indeterminate ⁊ vage. ¶ Ad aliam ꝓbationẽ dicit ꝙ vnum eẽntialiter vnuȝ ⁊ singulare negatiue sicut est materia ꝑma: põt eẽntialiter depẽdere in esse a pluribus eiusdẽ generis indeterminate ⁊ vage fm ꝙ illa plura habent vnam rationeȝ cõmunẽ sicut in proposito oẽs forme conueniunt in hoc ꝙ dant esse actuale. Reflecte hoc argumentum contra Scotum de quantitate ⁊ figura ⁊ forte persuadebis sibi infirmitatẽ eius: quantitas enim continua determinat sibi genus figure: nullam tamen sibi figuram vendicat. hec de quarto.

(Ad 5m)

¶ In hoc ergo differt essentia substantie composite ⁊ substãtie simplicis: ꝙ eẽntia substantie cõposite: nõ tñ formam nec tñ materiam: sed complectitur formam ⁊ materiam. essentia ꝟo substantie simplicis est forma tñ. Et ex hoc causantur due alie differentie: ⁊ vna est ꝙ essentia substantie composite potest significari vt totum vel vt pars: quod accidit propter materie designationem. vt dictum est. ⁊ ideo non quomodolibet predicatur essentia rei cõposite de ipsa re composita. Non enim potest dici ꝙ homo sit quiditas sua. Sed essentia rei simplicis que est sua forma: non potest significari nisi vt totũ cum nihil sit ibi preter formã: quasi formam recipiens: ⁊ ideo quocunqȝ modo sumatur essentia substantie simplicis de ea predicatur. Unde Auicen. dicit ꝙ qditas substantie simplicis est ipsũmet simplex: quia nõ est aliquod recipiens ipsam.

(5° met. c. 5. post me.)

¶ In hac 2a parte capituli comparat essentias substãtiaꝝ simplicium eẽntijs substantiaꝝ compositaꝝ triplicẽ differẽtiam inter eas assignando. Prima differẽtia est ꝙ essentia substãtie simplicia significat formã tñ: essentia aũt substantie composite significat cõpositum qđ ex materia ⁊ forma. vtraqȝ pars differẽtie patet ex supradictis. Secunda differẽtia est. ꝙ eẽntia substantie cõposite potest significari vt totũ ⁊ pars: non aũt eẽntia substantie simplicis. Unde oritur ꝙ qa predicatum non debet habere rationẽ partis: ꝙ essentia substantie composite quandoqȝ predicatur de ea: ⁊ quãdoqȝ non. cuȝ. s. significaꝭ vt pars. Essentia aũt substantie simplicis: qȝ vt pars denotabilis non est: semper predicatur de eo cuius est.

Ad euidentiam huius differẽtie notãduȝ: qȝ ꝑmo aspectu appet falsa ex eo ꝙ sepȝ: ꝙ in positis nominibus substãtijs separatis possunt significari eaꝝ essentie in abstracto ⁊ in ꝯcreto: ⁊ ꝯñret vt totuȝ ⁊ pars: possum enim dicẽ gabriel ⁊ gabrielitas: deus ⁊ deitas ⁊c̃. Sed lȝ ita appareat: diligẽter tñ inspiciẽti oppositũ illucescit. ¶ Consideradum. n. ꝙ loqmur de eẽntijs rerum ⁊ ꝯditionibus eaꝝ: que eas sequũtur: ⁊ non de illis que ex solo ope intellectus fiunt. eẽntie enim substantiaꝝ compositaꝝ ex eo ꝙ duas partes realiter habẽt: seu ex eo ꝙ sunt forme in mã. ex se habẽt: vnde itellectus fundet in eis significationẽ per moduȝ partis ⁊ ꝑ modum totius. Cũ enim significat formã illam in habẽte seu deferẽte: significaꝭ: vt totum ⁊ ꝯcretum vt homo. cum aũt significat illam non vt in habẽte seu deferente: sed ꝑ se significat in abstracto ⁊ ꝑ moduȝ partis: vt humanitas. Essentie aũt substantiaꝝ imaterialiuȝ: qȝ dicũt formas non receptas in materia: ideo ex se non habẽt ꝙ significentur in cõcreto ⁊ in abstracto: vt totum ⁊ ps ⁊c̃. non enim est ibi deferẽs nec delatum. Sed qȝ intellectus noster intelligit res simplices ⁊ altissimas per moduȝ rerum compositaꝝ: ideo vt dicunt Cõmẽta. 12. metaphysi. cõmento. 39. ⁊. s. Tho. ꝑma parte. q. 13. fuit necesse vt in illis formaret abstractũ ⁊ ꝯcretum: ⁊ intelligeret eas per modum totius ⁊ partia. Differẽtia ergo posita hic est cũ additione intelligẽda: sic ꝙ eẽntia substantiaꝝ compositarum ex se habet ꝙ significabilis sit per modum totius ⁊ partis: essentia aũt simplicium ex se non habet ꝙ significetur ꝑ modum totius ⁊ partis: sed ab intellectu tñ. ⁊ ideo diuersitas que inter abstractuȝ ⁊ concretum in substantijs cõpositis est ex parte rei: ⁊ reduciꝭ ad distinctionẽ que est inter subiectum deferens ⁊ formam delatam.

(Co. 39. 1. q. 13. a. 1.)

Diuersitas

Diuersitas autem que est inter abstractum ⁊ concretum in substantiis separatis non est id ex parte intellectus: vt Cōmen. ibi dicit. Et propter hoc dicit Auicen. ꝙ quiditas simplicis est ipsum simplex: ⁊ quiditas compositi nō est ipsum compositum.

Circa hanc particulam est vnum dubium: an verum sit ꝙ in substantijs separatis idem sit quiditas ⁊ id cuius est. i. nā ⁊ suppositum. Est aūt ratio dubitādi: quia. S. Tho. in quolibeto. 2. q. 2. arti. 2. dicit ꝙ cū apud Aristo. 7. metaphysice. tex. cōmenti. 20. ⁊ 21. in his quibus admiscetur aliquod accidens: nā ⁊ suppositū distinguantur: ⁊ in intelligentijs alijs a p° aliquod accidens sit in omnibus excepta p°. natura ⁊ suppositum distinguuntur siue quiditas ⁊ id cuius est. ℭ Ex alia parte. 3. de anima. cōmento. 9. dicit in separatis a materia idē est quod quid est: ⁊ id cuius est. Et in prima parte. S. Tho. questione tertia. arti. 3. expresse hoc dicit quod ⁊ apparet hic auctoritate Auicenne.

Ad intellectum huius difficultatis est notandum ꝙ cū nomine nāe intelligatur id quod per diffinitionem signatur: nomine aūt suppositi indiuiduum habens illam quiditatē sm triplicē gradum substantiarum in vniuerso tripliciter inuenitur differentia suppositi a nā. ℭ In substantijs siquidem mālibus suppositum differt. a. nā dupliciter: sm rem: ⁊ vltra hoc sm rationē. Differt p̄mo modo intrinsece: qꝛ aliqd reale suppositum sibi intrinsecum includit qđ non includit natura. s. pn° indiuiduationis. Si enim sortes diffiniretur: in eius diffinitione poneretur hec mā que non ponitur in diffinitione nāe humane. Differt 2° extrinsece: qꝛ aliquid reale extrinsecum sibi includit suppositum. s. esse actuale existentie: quod non includit nā. existentia enim primo est actus suppositi: cuius est fieri: que tn̄ caderet in diffinitione sortis si diffiniretur. Differt 3° sm rōnem vt pꝫ. ℭ In substātijs aūt separatis alijs a p° suppositū differt a nā duobus modis tm̄. s. extrinsece sm rem ⁊ sm rationem. nihil enim reale intrinsecum sibi includit suppositum in eis quod non includat nā. quis nō indiuiduatur per aliquod positiuum ꝯhens naturam specificam quod sit velut differentia indiuidualis supposito intrinseca sicut est in substantijs mālibus. Sed quia in eis (vt patebit) exītia differt realiter a nā que p̄mo (vt dēm est) est actus suppositi: ideo suppositum in eis differt extrinsece a natura. addit enim extrinsece realitatē exītie. Differt 2° sm rationem vt patet. ℭ In deo ꝟo glorioso suppositum vno modo tm̄ differt. s. sm rationem: qꝛ nec natura diuina indiuiduatur per additum: nec existētia sua distincta est realiter ab eius essentia: vn̄ pꝫ ꝙ vtraqꝫ pars dubij est vera aliquo modo: ⁊ ꝙ in substantijs separatis differunt sm rem quod quid est ⁊ id cuius est: qꝛ extrinseca differentia differunt sm rem: ⁊ ꝙ sint idem: quia nō differunt per aliquam intrinsecam differentiam realem: hanc aūt esse mentem. S. Tho. diligenter intuenti dicta eius in locis allegatis facile innotescere potest.

ℭ Secunda dr̄ia est qꝛ essentie rerum cōpositarum ex eo ꝙ recipiuntur in mā designata. vel multiplicantur sm diuisionem eius: ꝯtingit ꝙ aliqua sint idem specie ⁊ diuersa numero. Sꝫ cum essentia simplicium nō sit recepta in mā nō pōt ibi esse talis multiplicatio. Et ideo non opꝫ ꝙ inueniantur plura indiuidua vnius speciei in illis substantijs. Sed quotquot sunt indiuidua tot sunt species: vt Aui. dicit expsse.

ℭ Hic ponit 3° dr̄ia in ordine vocata 2° inter eas que oriuntur ex p°: ⁊ dī ꝙ differunt etiam in hoc essentia sb̄e cōposite ⁊ essentia sb̄e simplicis. ꝙ essentia substantie composite est plurificabilis nūo in eadē specie sicut essentia humana distiguit nūo in socrate ⁊ platone. Essentia autem substantie simplicis. i. separate a mā: non est plurificabilis in plura indiuidua eiusdem speciei: sed quodlibet indiuiduum constituit vnam speciem ⁊ distinguitur specifice ab alio. Et fundamentum eius est in duabus ꝓpositionibus. Quarum p° est. Cum actus sit qđ diuidit ⁊ separat. 7. metaphy. tex. cōmen. 49. omnis diuisio aut est formalis aut quātitatiua: vt Aristo. inquit. 3. metaphy. tex. cōmē. 11. ⁊ Cōmētator p̄ physicoꝝ cōmēto. 6. ℭ Secūda est. forme specifice sunt indiuisibiles formaliter. Ex his eni deducitur ꝙ forme specifice que recipiunt in mā diuidantur ad diuisionem māe per quātitatē ⁊ sic fiunt multa indiuidua eiusdem speciei. Forma aūt specifica nō recepta in mā omni diuisione caret ⁊ formali quidem ex eo ꝙ species specialissima est: quātitatiua aūt ex eo ꝙ nō est recepta in materia quam sequitur quantitas: ⁊ ideo nō possunt esse multa indiuidua in eadem specie: multitudo enim diuisionem sequitur.

Qō. ix.

Circa hanc partem occurrit questio: an quelibet species substantiaꝝ separataꝝ vnū tm̄ habeat indiuiduum. In hac qōne tria sunt faciēda. Primo ponet opinio Scoti cum fundamentis. 2° ponetur veritas peripathetica. 3° respondebitur argumentis in oppositum.

Quoad p̄m Scotus 2° snīarum distin. 3. q. 7. opinat plures eē intelligētias eiusdē spēi talibus medijs. ℭ Primo sic. omnis quiditas quātū est de se est cōicabilis: intelligentia est aliqua quiditas. ergo qditas intelligentie est de se cōicabilis. ergo pōt inueniri in pluribus. Maior ꝓbatur. qꝛ si quiditas oīs nō esset cōicabilis: vel cōicabilitas repugnaret ei rōne perfectionis quiditatiue aut imperfectionis: nō rōne perfectionis: qꝛ cōicabilitas (sm fidem catholicam) ꝯuenit quiditati diuine que sūme perfecta est. Nec rōne imperfectionis: qꝛ cōicabilitas ꝯuenit quiditatibus substātiarum cōpositarum. que sunt imperfecte. Cum ergo rōne neutrius repugnet sibi: restat maior vera. ℭ Preterea. oīs quiditas intelligibilis sub rōne vlis absqꝫ ꝯdictiōe est plurificabilis nūo: quiditas separata est itelligibilis sub rōne vlis absqꝫ cōtradictione. ergo est plurificabilis nūo. Maior ꝓbatur ex eo ꝙ implicat intelligi sub rōne vlis. ⁊ eē de se hoc: est enim vlitas opposita heccheitati: sicut implicat intelligere essentiam diuinā sub rōne vlis. qꝛ est de se hoc. ℭ Preterea. deus pōt hunc angelum in hac specie ānichilare: isto ānihilato deus pōt spēm hanc repare in aliquo alio indiuiduo nō in eodem (sm istam opinionē) qꝛ sm istos homo nō posset resurgere idem nūo nisi aīa intellectiua remanente eadem nūo. ergo in eadē specie erunt plura indiuidua saltem successiue. ℭ Preterea. aīe intellectiue distinguūtur nūo in eadem specie: ⁊ iste sunt imāles. ğ ⁊c. ℭ Preterea. Augu. in enchiridion. cap. 29. dicit ꝙ quia tota natura seu species humana ruerat: nō misertus deus ad eam saluandam venit: nō autem venit ad saluandam nām angelicam: qꝛ tota non ruit. Ecce ꝙ Augustinus dicit totam nām angelicam non lapsam esse per peccatum qđ non pōt esse verum si tot sunt spēs quot sunt indiuidua: sic enim multe nāe angelice lapse total'r eēnt: humana aūt tm̄ vna: cum humana nō sit nisi vna. ℭ Preterea Damascen⁹ in elemētario. cap. 12. dicit ꝙ sm vnāquāqꝫ speciem fecit deus angelos. ℭ Preterea arguit ad idem in quolibet. q. 2. ꝙ predicta opinio est dānata Parisius in pluribus articulis. Primus est. si quis dixerit deum non posse multiplicare formas sine materia: error.

Scdo. si quis dixerit formam nõ recipere diuisionẽ sine mã: error. Tertius φ qr intelligentie nõ hñt mãm deus non possit eiusdez speciei facere plures: error. ¶ Et si dicatur inquit Anto. Trombeta φ ista snia nõ est damnata vbiqz daro φ Parisius sic fit. ¶ Cõtra. nã snia dãnata in aliqua vniuersitate famosa vbiqz est dãnata aut suspecta de heresi nõ solum auctoritate diocesani: sed ẽt auctoritate dñi pape (vt patet extra de hereticis. capitulo ad abolendam.) hec de primo.

Quo ad 2^m veritas peripathetica ab Ar. Cõmentatore z. S. Tho. accepta est φ qlibet intelligentia ɔstituat vnam spẽm: ita φ nõ possint ibi inueniri plura indiuidua eiusdẽ spẽi. Et. s. Tho. qd em in qõnibus disputatis de spũalibus creaturis. arti. 8. z in scdo contra Genti. cap. 93. z in p^a parte. q. 50. ar. 4. z alibi probat hoc multis rõnibus: quax duabus nũc vtẽdum est. ¶ Prima ex carũ imãlitate sumit: vñ oi p^m distinctiuo numeralr carẽt: z format rõ sic. Ois spẽs hñs plura indiuidua hz in se distinctiuũ numerale: intelligentia nõ hz tale p^m distinctiuũ. ergo minoris pbationez habes supra immediate añ qõnez. Et nota φ hec rõ est sumpta ex. 12. metaphysi. tex. cõmen. 49. vbi fit hec ɔñtia. Celum. i. p^m p^m est vnum specie z plura nũo. ergo est mãle: vñ expsse datur intelligi φ imãlitas est sufficiẽs cã nõ plurificationis nũalis. Sz qr Sco. expresse dicit loco pallegato. φ opĩo sua est ɔtra Aristotelez: iõ omittã auctoritates. ¶ Scda ratio. S. Tho. est sumpta ex ordine vniuersi fundata super tres ppõnes. Quax p^a est: vniuersũ hñs tres ptes. s. spheraz gñabiliũ z corruptibilium: corpa: celestia: z sbas imãles hz pro bono intrinseco ordinẽ. hec habet. 12. tex. cõ. 52. ¶ Scda ppositio est. φ ordo est duplex. s. per se z per accñs. Ordo per se iter eẽntialr ordinata: vt spẽs que sunt sicut nũi. 8. metaphy. tex. cõmen. 10. Ordo per accidens est inter indiuidua eiusdẽ spẽi: vt dĩ 3° metaphysice. tex. cõmenti. 11. ¶ Tertia ppositio est. φ ea pars vniuersi in qua est ordo per se purus est potior ea in qua est ordo per se admixtus ordini per accñs ex. 12. metaphysice. tex. cõmen. 52. vbi cõparat p^a pars vniuersi filijsfamilias quibus nihil ordinatum per accñs inest. Super his propositionibus fundat talis rõ. Id qd caret ordine per accidens nõ hz plura indiuidua eiusdẽ spẽi: suprema pars vniuersi caret ordine per accñs: ergo nõ hz plura indiuidua eiusdez spẽi. maior ex terminis pz. minor lz ex Arist. habeat loco allegato (qr isti tñ negant Aristo. in hac pte sicut z alibi) ratione pbat sic. Non minus excludit ordinem per accñs supma pars vniuersi φ media pars: cum suprema sit perfectior z bonitas vniuersi in ordine cõsistat: z ordo per accñs sit imperfectum quid z deficiens ab ordine per se: imo ordinatum per accñs est inordinatum: eo φ per accñs est ɔditio diminuens rõne ordinis: sed media pars excludit ordinẽ per accñs vt pz: corpora enim celestia nõ hñt plura indiuidua eiusdez spẽi: nõ. n. est nisi vnus sol vna luna zc. ergo suprema pars vniuersi a fortiori excludit ordinem per accidens. Hec de scdo.

Quo ad 3^m respondet argumentis Scoti. Et ad p^m quidẽ vt terminos theologicos admisceamus: qr argumẽtuz theologicũ est: dĩ φ cõmunicabilitas est triplex. Quedaz cum diuisione eẽntie: sicut vle cõmunicabile est particularibus. Quedaz 2° absqz diuisione aliqua eẽntie z esse per idẽtitatẽ: sicut eẽntia diuina cõis est tribus suppositis. Quedam per assumptibilitatez ad hypostaticam vnionẽ: sicut nã humana cõicabilis est oibus suppositis diuinis. Si in premissis Sco. assumit cõicabile pmo mõ falsa est maior. pz in eẽntia diuina. Si 2° modo falsa ẽt est maior: nulla. n. eẽntia creata est illo mõ cõicabilis. Si 3° modo falsa quoqz est maior. vt pz de essentia diuina. Si aũt accipiat cõmunicabile neutro illorum modox: sed pro cõicabili in cõmuni nõ descendẽdo determinate ad hoc vel illud cõmunicabile cõcesso toto argumento non ɔcludit φ quiditas angelica sit cõmunicabilis: sicut vle particularibus. Cõmittit. n. fallacia cõsequentis a superiori ad inferius affirmatiue. Vñ pbatio adducta nihil ɔtra nos facit. Cõmunicabilitas pmo modo repugnat intelligentijs pp earum perfectionem. Cõmunicabilitas 2° modo repugnat intelligentijs ppter earum imperfectionem. Cõmunicabilitas 3° modo conuenit eis ex earum imperfectione: qr esse distinguit realiter ab earum essentia. ¶ Ad 2^m dĩ distinguendo maiorem. Aliquid enim esse intelligibile sub ratione vlis conuenit dupliciter. Uno modo ex parte rei z intellectus (vt verbis. S. Tho. vtar.) Alio modo ex parte intellectus tñ. Primo modo maior est vera z minor falsa. Scdo mõ maior est falsa lz minor sit vera: cum enim vlitatis fundamentum ex parte rei sit inuẽtio illius quiditatis in pluribus indiuiduis simul vel successiue. Fundamentuz 2° ex parte intellectus sit representatio illius quiditatis nõ representatis ɔditionibus indiuiduationis vt sic: illõ est vle vtroqz modo. s. ex parte rei z intellectus: qd vtroqz fulcitur fundamento: sicut humana essentia est intelligibilis sub ratione vlis ex parte rei: quia ipsa est realiter diuisa z inuenta in multis: z ex parte intellectus: quia representatur absqz hic z nunc. Illud autem est vle ex parte intellectus tñ. quod altero tñ fulcitur fundamento. s. representatione zc. ita φ eius vniuersalitas ex hoc solo habetur φ obiectiue in intellectu ponitur: cui obijcitur res sm cõditiones quiditatiuas non indiuiduales vt sic: z hoc modo quiditas intelligentie est vlis. Lz enim indiuiduale z specificum esse ibi idem habeat p^m: quia tamen representatur vt talis res non vt hoc: quia nõ representatur sm φ in se est: sed sm modum rerum compositarum: in quibus aliud est nã z aliud est indiuiduuz illius nature: ideo est vniuersalis vt obiecta est tñ. Et hoc eodem modo est predicabilis quiditas intelligentie de pluribus scilicet nec actu nec aptitudine: sz vt obiecta est intellectui vt ab Auicen. habes. 5. metaphy. quinimo ipsa qditas diuina hoc modo cõmunis z vlis sm rõnem est. vnde z nũm pluralem apud grãmaticos habet. ¶ Ad probationem autem maioris sic negare patet responsio: cum enim dicitur φ implicat quiditatem esse de se hanc z vniuersalem z predicabilẽ de pluribus: hoc est verum accipiendo vle ex parte rei z similiter predicabile. Uniuersale enim sm rõnem tñ est vnum in multis: z de multis vt obiectum est tñ. Uniuersale autem ex parte rei est in multis sm rem: lz vnitatem habeat vt obiectum est. Hec si vis plene intelligere memento eox que dicta sunt in. q. de vniuersalibus. ¶ Ad 3^m dicitur φ in casu illo repararetur nescio idem numero angelus: ex eodem enim gabriel est hic z gabriel. Nec est veruz φ apud nos deus non possit idem nũo reparare: lz dicamus φ si in resurrectione non resumeretur eadem anima nũo que nõ ambilata esse debet: si resurrectionis ratio saluanda est: nõ eẽt idem homo nũo cum quo stat idem numero posse reparari a deo. ¶ Ad 4^m dicitur φ non est simile de intelligentijs z animabus intellectiuis quo ad hoc: qr anime sunt partes speciei corporibus vnibiles: nõ autem intelligentie: sed de his infra erit amplior sermo. ¶ Ad 5^m respondet. S. Tho. φ nã humana z angelica possunt dupliciter accipi. Uno modo sm esse nature: z sic natura humana est vna: angelica 2° o plures. Alio modo accipiuntur sm esse vie. s. vt viatrices ad beatitudinem supernãlem: z sic sicut natura humana est vna: ita tota latitudo angelicarum specierum est vna natura: eo φ sicut oẽs homi-

s. Tho. 1. q. 50. artic. 4.
T. c. 49
T. c. 52.
T. e. 10
T. c. 11.
T. c. 52.
Rñr ad argum. Ad p^m
Ad 2^m
1. q. 13. a. 9. c.
Cap. 1.
5. ca. 4. q. 7.
Ad 3^m
vid san. Tho. qh. 5. q. 5.
Ad 4^m
Ad 5^m
c. 6. q. 1. i. õ spiritualib' cf atur... q. vni. 8. ad p^m

nes vno modo tendunt ad patriam.s.per liberum arbitrium flexibile remediabiliter: sic oēs angeli vno modo tendunt ad beatitudinem.s.per liberum arbitrium flexibile irremediabiliter. semel eniz flexum reuerti amplius non potest. apprehendunt enim imobiliter. Et ppterea Augu. vt theologus loquens ad quem pertinet cōsideratio de hoie ꝛ angelis in esse vie ꝛ patrie vocauit omnes angelos vnius nāe. ¶ Ad 6ᵐ dicitur ꝙ Dam. forte opinionem illorum quoꝝ in hoc non sequimur imitans dixit illa verba. Uel per speciem intellexit spēm sub alternam nō spālissimam: ꝛ hoc mihi placet magis: cuȝ nō cōstet ipsum ꝯrie opinionis esse: ꝛ tunc large speciei nomen accipiendum est: si veritatem habere debet. ¶ Ad 7ᵐ dī primo: ꝙ argᵐ ꝓcedit ex malo intellectu articuloꝝ Parisiensium. illi enim sunt ꝯtra Auerroistas: qui aīam intellectiuam nō multiplicabilem nūo dicūt: qꝛ est forma immaterialis. vñ sensus ꝑmi articuli est. si quis dixerit dcū non posse multiplicare formas sine mā.i.sine dependentia a mā: error. Similiter scdi. si quis dixerit formas non recipere diuisionem sine mā.i.sine dependentia a mā: error. Similiter tertij ꝙ qꝛ intelligentie non habent māmꝛ deus non posset eiusdem speciei facere plures: error. nō habent mām.i.depedentiam a mā vel non posset.i.ex im pōtentia dei ꝓcederet. ¶ Uel dicaᷣ 2° ꝙ articuli Parisiēses inquantum tangunt vel tangere videnᷣ doctrinaȝ.s. Tho. reuocati sunt per dominum Stephanū episcopuȝ Parisiensem apud Bertiliacum āno domini.1325. die io uis ante sacras cineres vt patet in litteris que incipiūt. Magistra rerum experientia certis indicijs euidēter demonstrat. ¶ Dicitur 3° ꝙ cum sanctissimus Urbanus papa doctrinam sancti Thome approbauerit in extrauaganti que incipit (Laudabilis de⁹ in sanctis suis ꝛ in sui maiestate mirabilis.) mirum est quomō isti audeant contra romane ecclesie approbationem reducere articulos Parisienses. Sunt autem ꝟba domini pape in calce extrauagantis ad vniuersitatem Tholosanam: ista. Uolumus insuper ꝛ tenore presentium vobis iniungimus vt dicti beati Thome doctrinam tāꝗ veridicam ꝛ catholicam sectemini eamꝗ studeatis totis viribus ampliare datū apō Mōtem flasconē ꝛc. Hec ꝟba attēdant aduersarij: ꝛ videāt quāta temeritate ꝯtra mādatū sūmi Pōtificis catholicā sancti Thome doctrinā īpugnare nitunᷣ.

Ad 6ᵐ

Ad 7ᵐ de articulis parisiensibus

Reuocati sunt articuli parisiens. contrāgūt doctrinaȝ sci Tho. Uide de istis articulis Capreol. 2. dist. 2. q. 2. ad 3. ꝑmum

¶ Huiusmodi ergo substantie quāuis sint forme sine materia: nō tamen in eis est omnimoda simplicitas nec sunt actus puri sed habent permixtionem potentie: ꝛ hoc sic pȝ. Quicqd enim non est de intellectu essentie vel quiditatis hoc est adueniens extra: ꝛ faciens cōpositionem cum essentia. qꝛ nulla essentia sine his que sunt ptes essentie intelligi pōt. Omnis aūt essentia vel quiditas intelligi potest sine hoc ꝙ aliqd intelligatur de esse suo. Possum eniȝ intelligere qd est homo vel fenix: ꝛ tamen ignorare an esse habeant in rerum natura: ergo pȝ ꝙ esse est aliud ab essentia vel quiditate.

¶ In hac 3ᵃ parte capituli huius ꝓbatur sbas separatas esse compositas ex esse ꝛ essentia. ¶ Sȝ anteꝗ̄ ad ꝓbationem accedatur prenotandum est in substantijs mālibus inueniri 4ᵒʳ realiter distincta.s.mām: formam: essentiam compositam ex eis: ꝛ essentiam. In hoīe enim est considerare mām in qua recipitur eius forma: ꝛ formā ipsam que est illius māe actus: ꝛ essentiam humanam que nec est mā nec forma: ꝛ esse actualis existentie quo homo formaliter existit in rerum nā: vnde fit vt in istis substantijs due compositiones pertinentes ad genus sbe reperianᷣ. Quarum ꝑᵃ est ex mā ꝛ forma. Scdā est ex essentia ꝛ existentia que vocatur cōpositio ex esse ꝛ essentia. ¶ Conueniunt autem inter se ꝛ differunt he cōpositiones. ¶ Conueniunt quidem in duobus. Primo in hoc ꝙ vtraꝗ constat ex actu ꝛ potentia: mām enim ꝛ formā clarum est se habere: vt potentiam ꝛ actum: essentia aūt ꝛ esse ex eo liquet ꝙ se habent vt potentia ꝛ actus: qꝛ quiditas quelibet ex hoc ponitᷣ in rerum nā ꝙ existentiaȝ acqrit. ¶ Secundo conueniunt in hoc ꝙ vtriusꝗ extrema sunt in eodem gñe: tā enim mā ꝛ forma hois ꝗ̄ essentia ꝛ esse eius in gñe sbe ꝛ specie humana reponuntur. ¶ Differūt aūt quo ad decem. ¶ Primo. qꝛ extrema prime cōpositionis sunt partes sbe ꝛ non sunt sba ꝓprie loquendo: vt patet. Materia enim ꝛ forma non sunt in gñe sbe nisi reductiue: vnde predicationem sbe (que est genus gñalissimum) nō nisi in obliquo suscipiunt. Extremoꝝ ꝟo 2ᵉ cōpositionis neutrum est pars sbe: sed alterū est sba: essentia.s. que est in recta linea predicamētali: alteruȝ ꝟo extra sbam.s. existentia. ¶ Secundo differunt. qꝛ extremum illud qđ se habet vt potentia in ꝑᵃ cōpositione est ens pure potentiale: mā.s. Extremum ꝟo illud qđ se habet vt potentia in 2ᵃ compositione nō est pura potentia: sed ens in aliqua specie quiditatiue completum (essentia scilicet.) ¶ Tertio differunt. qꝛ extremum illud qđ se habet vt potentia in ꝑᵃ compositione non est id qđ est: nec qđ fit ꝓprie loquendo. Materia enim non fit: vt dicitur. 7° metaphysice. tex. cōmen. 27. eiusdem autem est esse: cuius est fieri: cuȝ fieri ad esse terminetur. Extremum ꝟo id qđ in 2ᵃ compositione se habet: vt potentia est id qđ est: ꝛ fit: cum ois factio ad compositum terminetur: vt ibideȝ dī. ¶ Quarto differunt. quia extremum illud qđ in ꝑᵃ compositione se habet: vt actus non est vltima actualitas rei: sed causat aliū vlteriorem actū: forma enim hominis que eius mām informat causando totum compositum complet propriuȝ receptiuum ipsius existentie: ꝛ sic eam causat que est vlterior actus. Extremum ꝟo illud quod in 2ᵃ compositione se hȝ vt actus est vltima actualitas illius generis: post existentiam enim sortis nihil sibi substātiale amplꝰ aduenit. ¶ Quinto differunt. qꝛ extremum illud quod in ꝑᵃ compositione se hȝ vt actus est ita actus: qđ tñ comparatur ad aliud vt potentia. Extremum ꝟo illud qđ in 2ᵃ compositione se hȝ vt actus est ita actus ꝙ ad nihil ipsius rei comparaᷣ vt potentia. Qđ patere potest aduertendo ꝓportionem que est inter formam ꝛ exñtiam. Est eniȝ ꝓportio forme ad esse actuale: sicut ꝓportio diaphaneitatis ad lumen: forma siquidem recipit exñtiaȝ ꝛ causat eam: sicut diaphaneitas lumen. Sicut nanꝗ aer in eo ꝙ aer non est capax luminis: sed opȝ ipsum diaphaneitate informari: vt ꝓpriū receptiuū luminis fiat: ideoꝗ neꝗ aer nec diaphaneitas: sed aer diaphanus est qui ꝑ luminosus est est: lȝ secundario tā aer ꝗ̄ diaphaneitas lumine clarearit: ita in ꝓposito mā sola non est capax exñtie: quia actus in ꝓpria suscipi dȝ potentia: sed opȝ in ipsa formaȝ recipi vt proprium exceptiuum existentia fiat: nō mā nec forma: sed compositum ex eis. Id enim quod primo existit est compositum: cuius primo etiam est fieri: tñ tam materia ꝗ̄ forma secundario actuatur illamet existētia: vnde sicut diaphaneitas est causa formalis aeri diaphano: ꝛ eius complementum formale ad hoc: vt proprium susceptiuum luminis fit: ꝛ cum hoc comparatur ad lumen adueniens: vt potentia recipiens: lȝ secundario ad actum: ita forma est causa formalis composito ꝛ cōplementum eius formale ad hoc: vt ꝓprium receptiuuȝ exi-

Conueniētia ꝛ differentia inter compōnē ex mā ꝛ forma ꝛ cōpōnē ex eēnᵃ ꝛ esse

Differentia ꝑma

2°

3°

T. c. 27 ꝛ. 12. me. t. c. 12.

4°

7. met. t. c. 27.

5°

nō optime hāc sbrīᵐᵃᵐ doctinā

stentie sit: ac per hoc comparat̃ ad ipsam exñtiã subseq̃n tem: vt potentia recipiens: secundario vero ad actum rece ptum: vnde fit vt ipsum esse actualis exñtie ad nihil aliud comparet̃: vt potentia ad actum: s3 sit vltima actualitas oĩs rei etiam ipsius forme.

6° ¶ Sexto differunt: q2 extremum illud qd̄ in p̃a cõpositione se h3 vt actus: est de intellectu: seu diffinitione rei intrinsece. forma eni3 s̃m oẽs intrinsece in diffinitione ↄcipitur. Extremum vero illud qd̄ in 2a cõpositione se h3 vt actus est extra q̃ditatem rei. diffinitio enim non sig̃t esse: vel nõ eẽ: vt dĩ p̃mo posterioꝝ.

T. c. 25.

7° ¶ Septimo differunt q2 ex extremis p̃e cõpositionis fit vnum 3m per se vnu3. Ex extremis vero 2e cõpositionis nõ fit vnum 3m per se vnum: neq3 per accidens ꝓprie loquendo. Et colligitur ratio huius dr̃ie ex supradictis. vnum enim per se nõ fit nisi ex duobus: quoꝝ vtrũq3 est ps sbe. nulla enim sba cõpleta facit vnum per se cum quocũq3 alio: ⁊ quoꝝ alterum est puta potentia. ex duobus enim actibus nõ fit 3m per se vnum: ⁊ quoꝝ alterũ est ita actus vt possit cõparari ad aliquid aliud vt potẽtia. partes. n. sunt mã totius 5e metaphysice. textu cõmenti. 3. Cum aũt in p̃a cõpositione oẽs iste ↄditiones salvent̃. in 2a vero nulla: sequitur q in 2a cõpositione non fiat vnum 3m per se: neq3 etiam vnum per accidens fit: quia vnum per accidens aggregat res diuersorum generum: cum his tñ stat q essentia per se adunetur cu3 esse.

T. c. 3.

8° ¶ Octauo differunt quia p̃a compositio est cõpositio ex his: ⁊ ideo fit ibi vnu3 3m. Secunda vero est compositio cum his. Nulla enim res datur que constet ex essentia: ⁊ existentia ꝓprie loquendo: sicut datur res constans ex mã ⁊ forma: sed essentia componit cum existentia ⁊ econuerso. ⁊ ideo dictu3 est q adunẽtur per se: non tñ componendo 3m.

9° ¶ Nono differunt. q2 p̃a compositio ad pauciora se extendit q̃3 2a. Extrema enim prime compositionis non inueniuntur nisi in rebus sensibilibus. eam nãq3 solam ex mã ⁊ forma constare supra conclusum est. Extrema vero 2e compositionis reperiũtur ⁊ in rebus sensibilibus ⁊ in rebus imaterialibus. habent enim intelligentie quiditatem ⁊ existentiam: vnde p̃a cõpositio infert 2am ⁊ non econuerso. omne enim compositum ex mã ⁊ forma est compositum ex essentia. ⁊ esse. sed non conuertitur.

ca. 2. c° 5. i pti°

10° ¶ Decimo differunt quo ad passiones suas: compositionem enim p̃mam quantitas: accidentia sensibilia: ⁊ trãsmutatio saltem localis sequitur. Cõpositionem aũt 2am neq3 gñо neq3 corruptio neq3 trãsmutatio aliqua physica sequitur: sed tñ recipere ⁊ recipi: perficere ⁊ perfici: q2 hec sequũtur actum ⁊ potentiam: illa vero mãm ⁊ formam. In littera igitur hanc 2am cõpositionez in omni ente citra p̃m inueniri probatur tali ↄne proposita. Omne ens aliud a primo est cõpositum ex esse ⁊ essentia. Ratio talis est oẽ hñs aliquid realiter sue quiditati coniunctum qd̄ est extra essentiam eius est cõpositu3 ex quiditate ⁊ illo additamento. i. essentia ⁊ esse: oẽ ens aliud a deo habet aliquid reale sue quiditati realiter cõiunctum extra essentiam eius. s. esse. ergo oẽ ens aliud a deo est compositu3 ex esse ⁊ essentia. Maior relinquitur s̃ sanctu Thoma pro manifesta. Et est modificanda ita q illud additum sit extra essentia3 rei particulariter sumptam (quod dico propter inferius cu3 sit extra essentiam superioris: non tamen componit cum illo) ⁊ etiam deseruit sic modificata propositio: quia esse est extra essentia3 sortis. non enim poneretur in eius diffinitione si diffiniretur. Relinquitur igitur manifesta maior: quia duo aduнata quorum neutrum est contrahens alterũ: ⁊ alterum se habet vt actus: ⁊ alterum vt potentia: non nisi per cõpositionem realiter sunt coniũcta. Minor autem patet ex sexta differentia. ⁊ Aristo. primo posteriorum dicente: q nulla diffinitio significat esse.

Format rõnẽ l̃re i tex. po sitam.

T. c. 25.

¶ Nisi forte sit aliqua res cuius q̃ditas sit suu3 esse: ⁊ hec res nõ potest esse nisi vna ⁊ prima: q2 impossibile est vt fiat plurificatio alicuius nisi per additionem alicuius differentie sicut multiplicat̃ natura generis in speciebus. Uel per hoc q forma recipit̃ in diuersis materijs: sicut multiplicatur natura speciei in diuersis indiuiduis. Uel per hoc q vnu3 est abstractũ ⁊ aliud in aliquo receptum: sicut si esset q̃dam color separatus esset alius a colore non separato ex ipsa sua separatione. Si autem ponatur aliqua res que sit eẽ tñ: ita vt ipsum esse sit subsistens: hoc esse non recipiet additionem differentie: q2 iam non esset esse tñ sed esse: ⁊ preter hoc forma aliqua. Et multo minus recipiet additionem materie: quia iam esset esse nõ subsistens: sed materiale. Unde relinquitur q talis res que sit suum esse nõ potest esse nisi vna. vnde oportet q in qualibet alia re preter eam sit aliud esse suum: ⁊ aliud quiditas vel natura: seu forma sua. Unde in intelligentijs op3 q sit esse preter formam: ⁊ ideo dictum est q intelligentia est forma ⁊ esse.

¶ Hic ponitur 2a ratio ad idem que inducit̃ per modu3 exclusionis tacite rñsionis: q2 aliquis posset dicere ad rõnẽ factam q aliqua res est: cuius quiditas est suũ esse: ⁊ illius diffinitio nõ abstrahit ab existere. Cõtra hoc inq̃3 inducitur 2a ratio ꝓbans q in vno solo ente. s. p̃o essentia est idem qd̄ existentia: ⁊ ↄñr in quolibet alio esse ⁊ essentia distinguũt̃ realiter. Ratiocinat̃ ergo sic. Oẽ plurificabile seu plurificatum altero triu3 modoꝝ multiplicat̃: vel per additionẽ dr̃ie formalis: vel per receptionẽ vtriusq3 in mã: vl' per receptione3 vnius in mã ⁊ alterius separationem: sed quiditas que est suum existere nullo istorum modoꝝ est multiplicabilis: ergo quiditas que est suũ eẽ nec plurificabilis: nec plurificata est: ergo est vna tñ: ⁊ sic omne aliud ab ea nõ est sua existentia: processus clarus. Maior vero declarat̃: qm̃ cum pluralitas sequat̃ diuisionem: diuisio alicuius fit per dr̃ias formales: sicut nã generica aĩalis multiplicatur in hoĩe ⁊ leone. Uel per differẽtias indiuiduales: sicut nã specifica multiplicat̃ in sorte ⁊ platone pp hoc q humanitas sortis est in alia mã signata ab illa in qua est humanitas platonis. Uel 3° mõ põt imaginari diuisio inter aliqua duo eiusde3 nãe pp hoc q alterum est oĩno separatum a mãlibus conditionibus. alterum vero concretum est illis: sicut homo separatus apd̄ Platone3: distinguitur ab hoĩe particulariter ꝓpter hoc q homo separatus est imaterialis. nã vero sortis est recepta in hac mã. Nec apparebit discurrenti per omnia predicamenta aliquis alius modus realis multiplicationis in vniuerso. Nec aliquis mihi obijciat q quãtitas ⁊ sba distinguũtur realiter: ⁊ tñ nõ per dr̃ias formales. nec ⁊c. Quoniam siue modis siue differentijs fiat diuisio non refert: dũmodo contrahens ad aliqua3 limitatam nãm trahat contractum. Minor autem declaratur quo ad oẽs eius particulas. Primo q nõ sit multiplicabilis per modum generis. patet ex eo q genus recipit additionem differentie: per quam trahit̃ nã generis ad determinata3 nãm specificam: ⁊ sic p̃dit genus puritatem ꝓpriam: ani

mal enim contractum ad humanam speciem non est purum animal: sed animal humanum. quiditas vero que est sua existentia est ipsum eē purum ꝛ nō coartatum. staꝫ enim ꝙ ꝯtraheretur perderet puritateꝫ: ꝛ eēnt ibi duo (eē. s. ꝛ quiditas) ad quam ꝯtractum eēt. Scḋa pars minoris clarius patet. qḋ enim recipit in alio nō est eē purum ꝛ per se subsistēs: sꝫ sustētatur in alio. quiditas aūt que est suū esse est pura: ꝛ ꝯñr per se subsistens: ꝛ nō alteri admixta in quo sustentetur. Per ideꝫ quoqꝫ patet 3ª para minoris si enim vna quiditas que est suum esse est separata: altera que est recepta ex hoc ꝙ est recepta nō poterit esse eadeꝫ sue existentie. vt enim dictum est esse receptum nō potest esse idem quiditati: ꝛ sic concluditur ꝙ quiditas que est suum esse est vna tm̄ que est prima causa omnium: ac per hoc cetera habent esse distinctum a suis essentijs.

¶ Omne autem qḋ conuenit alicui vel est causatum ex ꝑncipijs nature sue sic̄ resibile in homine: vel aduenit ab aliquo principio extrinseco sicut lumen in aere ex influentia solis. Non autem pōt esse ꝙ ipsuꝫ esse sit causatuꝫ ab ipsa forma vel quiditate rei. dico sicut a cā efficiente: q̄r sic aliq̄ res esset causa suiipsius: ꝛ aliqua res seipsam in esse produceret: qḋ est impossibile: ergo oportet ꝙ omnis talis res: cuiꝰ eē est aliud a natura sua: ꝙ habeat esse ab alio.

¶ In hac parte 4ª huius capituli declarat̄ intelligentias hēre esse a deo effectiue: in quo oīno idem est eē cum eēntia. ꝓ̄ᵐ hoꝝ in sua vḡ ꝯne hoc. s. oē aliud a pª cā est ꝓductū ab ipsa. ꝓbatur sic. oē hn̄s eē distinctum a sua quiditate est ꝓductum effectiue a pª causa: oē ens aliud a cā pª hēt esse distinctum a sua quiditate. ergo oē ens aliud a pª est effectiue ꝓductum a pª cā. Minor supponit̄ ex dictis ꝛ dicendis. Maior ꝓbat̄ sic. oē illud cui ꝯuenit aliqd distinctum a sua qditate: ita se hēt ꝙ vel ipsum est cā effectiua illius: aut hꝫ illud ab alio effectiue. nō. n. pōt imaginari 3ᵐ: risibilitas siqdem ꝛ albedo ꝛ quicqd aliud ꝯuenit homini: aut cāt̄ur ab ipso hoie effectiue: aut ab aliquo alio qḋ nō est hois qditas: sed impoꝛ̄e est vt aliqḋ ens efficiat suam ꝓpriam exn̄tiaꝫ. vt dī. 2. de aia tex. c. 47. ḡ opꝫ ꝙ illam hēat ab alio effectiue. Qꝫ aūt sit impoꝛ̄e: vt aliqd ens efficiat suam ꝓpriaꝫ exn̄tiaꝫ pꝫ ex eo qḋ sequeret̄ ꝙ illud esset añq̄ꝫ eēt. ex eo. n. ꝙ efficeret eēt. oē. n. efficiēs existit 3. phy. t. c. 17. ex eo vero ꝙ suuꝫ ꝓprium eē cāret suum existere eius causalitatem sequeretur. ꝛ sic esset añq̄ꝫ esset.

T. c. 47.

T. c. 17

¶ Et quia omne quod est per aliud reducitur ad id quod est per se sicut ad causam primam: ideo oportet ꝙ sit aliqua res que sit causa eēndi omnibus rebus: eo ꝙ ipsa est esse tm̄. alś iretur in infinitum in causis: cum ois res que nō est esse tm̄ habeat causam sui esse. vt dictuꝫ est. patet ergo ꝙ intelligentia est forma ꝛ esse: ꝛ ꝙ esse habeat a primo esse quod est esse tm̄: ꝛ hoc est prima causa que deus est.

¶ Hic declarat̄ 2ᵐ ꝓpositoꝝ hec ꝯclusio: scilicet essentia pᵉ cause est suum existere. tali rōne: oē qḋ est per aliud tale precedit̄ ab eo qḋ est per se tale: oē ens aliud a pª cā est ꝑ aliud tale. i. ens ergo precedit̄ ab eo qḋ est per se ens. qḋ aūt est ex se ens causa est oibus vt entia sint. vt dī 2ᵉ metaphysice. textu cōmenti. 4. pª ergo causa est ex se ens seu ꝑ se ens: ꝛ ꝯñr sua quiditas est ipsum esse: aliter nō eēt per se: sed per aliud a sua quiditate ens: ꝛ ꝯñr dependeret ab alio: vt añ posita ratione deductum est. Maior ꝓpositio ꝛ si habeat̄ 2ᵉ physicoꝝ. textu cōmenti. 66. ꝛ 8ᵒ textu commenti. 39. tū in littera ꝓbatur ex eo ꝙ aliter sequeret̄ ꝓcessus in infinitum in causis. si enim nō eēt deuenire ad vnū per se tale: sꝫ oia eēnt per aliud talia: qua rōne ante vnū est aliud: eadem ratione añ illud erit aliud: ꝛ sic in infinitum. Minor vero est ꝯclusio ꝓcedētis rōnis. Q ō. x.

T. c. 4.

T. c. 66.

T. c. 39.

Circa hanc partem dubitat̄ an intelligentie effectiue sint ꝓducte a deo. ¶ Et pro parte qdem negatiua arguit̄ sic. oē agens aliquid agit illud per motuꝫ: nulla causa substantiaꝝ imāliū agit eas per motum: ergo nulla causa earum est agēs eas. Maior est Aristotelis ꝑ de gn̄one. textu cōmenti. 45. ¶ Et ꝯfirmat̄: q̄r apō Aristotelem. 12. metaphysice. textu cōmenti. 12. ois ꝓductio exigit tria: a quo: ex quo: ꝛ ad qḋ: que in substantijs immaterialibus saluari nō possunt. ¶ 2ᵒ. ꝑ physicoꝝ. textu cōmēti. 33. cōmunis ꝯceptio philosophoꝝ est: ꝙ ex nihilo nihil fit: sꝫ si intelligentie sunt effectiue a deo sunt ex nihilo ꝛc̄. ¶ 3ᵒ. 4ᵒ celi. cōmen. ꝑ. nullum eternum inquit Auerrois habet efficiens vere nisi per modum forme ꝛ finis. Similiter. 12. metaphysice. cōmento. 44. reprehendit modernoꝝ moreꝫ dicēs: ꝙ in separatis a materia non est vere agere. ¶ 4ᵒ. nullum poꝛ̄e ex se est necium ex alio apud Cōmētatorem. 12. metaphysice. cōmento. 41. nisi motus: sꝫ intelligētie si sunt effectiue a deo sunt poꝛ̄es ex se. ergo nō sunt nec̄ie ex alio. ergo corruptibiles.

T. c. 45

T. c. 12.

T. c. 33.

Auerro. ca. 1. c°. 44. pᵒ me[illegible] 2ᵒ rō. Cō. 41.

In hac dubitatione: qm̄ nostra etate in hoc Patauino studio nō vertit̄ in dubium: an ita sit ꝙ deus creauerit intelligentias: sed an hoc sit ꝫm mentem Aristotelis ꝛ Cōmentatoris. ideo breuiter ꝛ incidenter persuadere volumus ꝙ omnes intelligentie sunt a deo effectiue ꝫm Cōmentatoreꝫ: ꝛ ꝯñr Arist. oēs etiā admittunt in hac re ꝯñtiam istam. Deinde quoniā multi in hac re querunt modum quo apud Cōmētatorem productio ista sit declarabitur ꝛ modus productionis. ¶ Primum declaratur sic: id quod est maxime ens ꝛ verum est causa entitatis ꝛ veritatis ī ceteris. 2. metaphysice. textu cōmenti. 4. deus est maxime ens ꝛ verum: ergo deus est cā entitatis in ceteris. ¶ Si dicatur ꝙ est causa finalis ꝛ nō effectiua. ¶ Contra. 12. metaphy. cōmento. 36. ꝛ. 44. q̄libet res separata a materia cuiuscūqꝫ est pn̄ᵐ finale est principium efficiens. ergo si deus est pn̄ᵐ finale intelligētiarum erit ꝛ principium efficiens earuꝫ. ¶ Dicitur forte ꝙ Cōmenta. non ponit illam ꝓpositionem vl'r sicut assumpta est: sed indefinitam. ¶ Contra Cōmentator ex separatione a mā seu ex imaterialitate rei ponit causalitatem effectiuam cōmitari causalitatem finalem respectu eiusdem effectus: vt patet ibi. ergo vbicūqꝫ reperitur immaterialitas cum causalitate finali respectu alicuiꝰ: opꝫ etiam reperiri causalitatem effectiuam respectu eiusdē. ¶ Confirmatur ex verbis Cōmentatoris in de substantia orbis capꝰ scḋo. vbi expresse dicit celum egere intelligentia non solum mouente: sed largiente in sua substantia permanentiam eternam. par autem est ratio de intelligentijs. ¶ Qꝫ si dicatur ꝙ loquitur de causa finali ꝛ formali exemplari. replica facta est. ꝛ adde ꝙ ibi dicit Commentator: ꝙ finis significat agens significatione necessaria (ꝛ sunt verba valde notanda.) Confirmatur adhuc q̄r Auerrois in. 12. metaphy. ꝛ nūcnunc declarabit̄: non solum ponit ipsas ꝓduci: sed etiam modum quo a pma causa omnes ꝓducuntur assignat. ¶ Modus aūt productionis ab ipsomet ponit̄. 44. cōmento. 12. metaphysi. vbi reprehendit Auicē. non q̄r ponebat intelligentias ꝓduci a deo: sed quia ponebat ꝙ deus causaret eas per modum nāe. s. ꝙ ab vno vnum tm̄ procedat. Posuit enim

T. c. 14

Ca°. 36. cō. meᵐ. ꝛ. 44.

Ibidē 3ᵒ forᵃ bal̄ nci ꝛc̄.

Ca. 2.

Ca. 44

Auicē. deum gloriosū qui pura actualitas est intelligendo se pducere pmam intelligentiam: que pducera intelligendo deum pducebat 2am intelligentiam. intelligendo aūt se sm id qd habet de actualitate pducebat aiam primi orbis. intelligendo aūt se sm id qd habet de potentialitate pducebat orbem pm. z similiter 2a intelligentia faciebat vsq ad vltimam: que presidet sphere actiuorū z passiuorū. Reprehendit ergo Auicēna de hoc q vnū tm procedere a deo imediate dicebat. vnde dicit: nō enim est illic pductius: neq psecutio neq actio ita q dicamus q vna actio sequit vnum agentem: vbi apparet q pptera apposuit (ly ita q vna actio) vt declararet modū pductionis se impugnare. Unde z vere pductionis modum subiungit in vbis sequentibus dicens. tm enim est illic causa z causatum sm q dicimus intellectū est cā intelligentis. Ubi scito ex Alberto. 12. metaphy. q ptemplatio intelligentiarum. si veritatē inuenire querit: in eas vt operatiuas nō speculatiuas tendat. sunt enim eēntialiter opifices vt earum infra corpa. s. z celestia pre se ferunt. Inter artes enim talis inuenit pcessus: q ars cōmunis z pncipalis spāles artes subseruientes causat exēplariter z effectiua (partialr saltim) put diuersis modis est imitabilis. vbi grā. ars militaris causat equestrem z frenefactiuam z alias hō vt sic. z sic z aliter imitabilis. oēs enim inferiores artifices intuendo artem pncipalem z cōmunem ad eius imitationem formant operationes suas pportionatas illi. deus aūt gloriosus est ars pma z cōmunissima imitabilis ab oibus artibus spālibus quales sunt oēs intelligētie. Unde ipsa ars diuina vt sic imitabilis puta per motum talem qualis est motus saturni causat artem intelligentie saturni: z vt alio modo imitabilis: puta p opōnes tales quales sunt iouis causat artem intelligentie iouis: z sic de alijs. causat dico nō solum exemplariter: sed effectiue z totaliter. Ars enim vlis in humanis ideo non causat nisi partialiter z exemplariter artes speciales: qr non potest nisi pcurrēte lumine intellectus agentis in alterius intellect9 fieri. Si nāq ars vlis eēt separata a mā per se subsistens ex se nō phiberet quin posset artes spāles sui imitatiuas effectiue pducere. Unū cum ars diuina sit per se subsistēs z sūme efficax non reqrit coagens: sed sola intelligendo se vt plibus modis imitabilē artes spāles orbium motiuas tanq pprior instrom pduxit: z qr artes ille nō sunt recepte in aliq: opz q sint subsistentes: z qd sit non solum forme intelligibiles sed intelligentes. Omnis enim res imālis si est subsistens est intelligēs sm doctrinam Arist. 3o de aia textu cōmenti. 16. vn cum deus imediate pducat plures artes spāles subsistentes: seqtur q imediate pducat plures intelligentias. ipse enim sunt essentialr artes: z sic ibi est tm causa z causatum sicut intellectum. i. ars cōmunis intellecta: est cā intelligētis artificis subseruiētis. ¶ Cōfirmant hunc sensum vba seqntia quibus ait: q nō est impoīe: vt id qd est per se intelligentia z intellectum sit causa plurium entiū sm qd ex eo intelliguntur multi modi. Ars enim diuina que est pura intelligentia z purum intellectum sm q intelligitur a se practice plurib9 modis imitabilis plures artes pducit. quarum cuilibet: qr qd pcipit de arte cōmuni: est rō operandi cum sumat pm sua ab il a. ideo subdit q aliud est qd cōcipit de pmo motore motor orbis iouis: z aliud quod concipit motor orbis saturni: z est causa in aia eius. s. q operetur. ¶ Cōfirmat quoq hoc idem pportio inter intelligentias assignata ab ipso Cōmen. ait enim in cōmento. 44. q habitudo intelligentiarū aliarū ad primā est habitudo actuum spālium ad cōem: ita q sicut artes spāles perficiūtur z causant a cōmuni in humanis: ita pportionabiliter intelligentie alie perficiunt z causant a pma.

vbi. 3. c. 44. par p9 pm.

Nō hāc diuinaz declarationem

T. c. 16. c. 15.

In eodē cōmen.

Ad primum in oppositum dr q agens dupliciter sumit. Qnq pprie pillo quod ex sua actione infert passionem que magis facta abijcit a sba: z sic sumit ibi ab Aristo. agens. sic enim opponunt agens z patiens. Alio modo pro oi eo qd in gnē cāe efficientis causat: z sic agens cōmunius est mouēte: vt pz ex 7o metaphysice cōmento. 31. ¶ Ad pfirmationem pmaz dr q z illud z similia intelligenda sunt de pductione physica. s. per motum z mutationem. ¶ Similiter dr ad 2m. ¶ Ad auctoritates Cōmentatoris adductas z similes sibi dr q loquuntur de agente proprio dicto z pductione physica: vel ptra positionē Auicē. q vnum ab vno emanat. ¶ Ad rationem 2m concessa maiore negatur minor. stat enim apud Aristo. Cōmen. z S. Tho. z veritatem aliquid esse ab alio effectiue: z tm esse necium ex se.

Ad pm.

Ad pfirma. pm. Cō. 31. ad rōnē

Ad 2m rōnem.

Ad cuius euidētiam notande sunt 4or propositiones. Prima est. Possibile ex se est id qd habet in seipso potentiam ad non eē. patet ista ex terminis ideo enim aliquid est in ordine possibilium z non in ordine necessariorū: qr habet in seipso potentiam ad nō eē. Si enim careret potentia ad nō esse impossibile eēt ipm non esse: z sic necessarium esset illud esse.

Secunda propositio est. Id solum habet in seipso potentiam ad non eē: cuius aliquid habet potentiam ad aliud eē. patet ista ex eo q nulla potentia per se primo appetit non eē: ois enim appetitus per se tendit ad aliquod eē: sed quia cum illo ad quod tēdit nō potest stare eē quod habet. ideo ex cōsequēti appetit nō esse quod est priuatio forme quam habet. Sicut mā aq per se pmo appetit formam ignis: sz qr cum forma ignis non pōt simul stare aque forma. ideo ex consequenti appetit priuationem forme aque quam habet. potentia ergo omnis appetens non esse prius natura appetit aliqd aliud esse. Notanter autem dixi in hac propositione (cuius aliquid hēt potentiam) quoniam non totum appetit aliud esse sed pars potentialis. non enim tota aqua appetit esse ignis sed eius materia.

Tertia propositio est: necessarium ex se est illud qd caret potentia ad esse z non eē. patet ista ex terminis 5 metaphysice. textu cōmenti. 6. Necessariū. n. est quod impossibile est aliter se habere. quod autem caret potentia ad esse z non eē impossibile est aliter se habere. omnis enim successio que dicitur sic. ad aliter se habere sit per posse hoc esse perdere z aliud acquirere.

T. c. 6.

Quarta propositio est q nec intelligentie: nec corpora celestia habent aliquid sui quod sit in potentia ad aliud esse. Ista quo ad intelligentias est per se nota: qr sunt simplices forme: q ad corpa celestia vo sm Auerroim similiter dicendum est: qr sunt sbe simplices apud ipsum. sm autem sanctum Thomam ex eo est vera q mā cuiusq eorū non est capax nisi forme quam hz. ¶ Ex quibus 4or ppositionibus succincte declaratis patere pōt q sm veritatem intelligentie z corpa celestia sunt necia ex se arguēdo sic. Omne carēs potētia ad esse z non eē est necium ex se: intelligentie z corpora celestia carent potētia ad esse z non eē. ergo zc. Cum hoc tamen stat q sint effectiue ab alio pōt enim vnum necessarium esse effectiue ab alio necessario. vt dicitur octauo physicorū. textu cōmenti. 15 z. 5 metaphysi. textu cōmenti. 6. Unde intelligentie z corpora celestia dupliciter sunt necessaria z ex se z ab alio. ex se quidem formalr z intrinsece: ab alio vo effectiue z extrinsece. ¶ Unū Cōmentator. 12. metaphysi. cōmento 41o dicit. q non potest eē aliquid possibile ex se. necessarium vo ex alio nisi motus: z non dixit impossibile est aliquid esse necessarium eē ex se z ex alio. z cum hoc inspexeris fugabuntur oēs dubi

T. c. 15. T. co. 6.

Cō. 41. Nō ma b ope

rationes inter dicta eius in de substantia orbis: ⁊ hic reputauit enim impossibile nisi in motu aliquid esse necessarium ex alio precise. pro nunc sufficiant hec.

¶ Omne autē quod recepit aliquid ab alio est in potentia respectu illius: ⁊ hoc quod receptum est in eo est actus eius. ergo oportet q̄ ipsa forma vel quiditas que est intelligentia sit in potentia respectu esse quod a deo recipit. ⁊ illud esse receptum est per modū actus: ⁊ ita inuenitur actus ⁊ potētia in intelligentijs: nō tñ forma ⁊ materia nisi equiuoce. vnde etiam pati recipere subiectum esse ⁊ omnia huiusmodi que videntur rebus ratione materie cōuenire equiuoce conueniunt substantijs intellectualibus ⁊ corporalibus. vt in tertio de anima Commentator dicit.

¶ In hac 5ª particula declaratur talis ɔclusio intelligentie sunt cōposite ex actu ⁊ potentia quo est ⁊ qđ est: sic oē qđ recipit aliquid ab alio effectiue est cōpositum ex recipiente potentia ⁊ actu recepto: intelligentie recipiūt aliquid ab alio: scilicet esse a deo. ergo intelligentie sunt cōposite ex potentia ⁊ actu. Maior ex eo patet q̄ nihil est in seipso. Minor aūt ex p̄cedentibus nota est. Et quāuis sic sit q̄ in intelligentijs inueniat̄ actus ⁊ potentia: nō tñ habent formam ⁊ mām. In plus enim se habent actus ⁊ potentia q̄ȝ forma ⁊ mā. vnde pati recipere ⁊ subijci ⁊ similia que sunt passiones māe equiuoce in inferioribus ⁊ superioribus reperiuntur. Alia enim est ratio recipiendi ibi ⁊ hic. ibi absq̄ȝ oī motu ⁊ materiali conditione. in istis xo non nisi cum motu ⁊ indiuidualibus conditionibus. vt ⁊ Cōmentator testatur. 3. de anima. cōmen. 14.

¶ Et quia vt dictum est intelligentie quiditas est ipsamet intelligentia: ideo quiditas vel eēntia eius est ipsum quod est ipsa: ⁊ eē suum receptum a deo est id quo subsistit in rerum nā: ⁊ propter hoc a quibusdam huiusmodi substantie dicuntur cōposite ex quo est ⁊ qđ est vel ex quo est ⁊ essentia: vt Boetius dicit.

¶ Assignat rationem. quare intelligentie dicunt̄ cōposite ex quo est ⁊ qđ est. oē cōpositū ex quiditate que est ipm suppositum ⁊ esse est compositum ex quo est ⁊ qđ est: intelligentie sunt composite ex quiditate que est ipsa intelligentia ⁊ esse quo subsistūt. ergo sunt composite ex quo est ⁊ qđ est. oīa assumpta ex p̄dictis sunt māifesta. Qō. x.

Circa supradicta due dubitationes sunt. ¶ Prima est an esse actualis existentie ⁊ essentia distinguantur realiter. ¶ Scđa est an intelligētie sint composite ex actu ⁊ potentia. ¶ Circa p̄mam tria agenda sunt. primo ponetur opinio Scoti. Secundo ponetur opinio Sācti Tho. Tertio eñdebitur argumentis in oppositum.

Quo ad p̄m Scotus in 3° sententiarum distinctione 6ª. q. p̄ª opinat̄ esse actualis existentia ⁊ essentiam rei esse idem realiter: lȝ distinguāt̄ ex nā rei. sicut modus intrinsecus ⁊ quiditas cuius est: sicut nec albedo distinguit̄ a suo mō intrinseco (gradu. s.) vt tria vel vt 4or. Ad p̄bandum aūt hoc lȝ adduci possent rationes Scoti: q̄ꝛ eā vnionem nāe humane cum supposito diuino cōcernunt: decem rationes inductas ab Antonio trombeta in quolibero suo nunc recitandas p̄mo censui. ¶ Primo arguit vt ipse dicit cōtra fundamentum Thome sic: manente eadem ratione manet idem effectus: sed tota rō quare ponitur ab istis essentiam differre ab esse est pp indifferentiam essentie ad esse ⁊ nō eē: nam vt dicunt lapis est in potentia vt sit ⁊ nō sit. ergo vbi talis indifferentia inuenitur ibi ponenda est talis distinctio: sȝ ita est q̄ est consimilis indifferētia esse ad eē ⁊ nō esse. eē enim rose in hyeme non est: in vere aūt est. ɔsimilis ēt indifferentia est eēntie ad essentiam ⁊ nō essentiaȝ. essentia nāq̄ȝ creature ab eterno nō est. ergo esse differt realiter ab esse: ⁊ eēntia differt ab essentia: qđ est ridiculū. ¶ Preterea. q̄ñcūq̄ȝ sunt aliqua duo essentialiter ordinata ⁊ realiter distincta: p̄us potest sine ɔ̄dictione fieri absq̄ȝ posteriori. sed essentia nō potest fieri sine exñtia. ergo. minor pȝ. q̄ꝛ eēntia p̄ticularis que sola fit nec̄io est exñs. ¶ Preterea. quecunq̄ȝ distinguuntur realiter se hñt sicut res ⁊ res: sed essentia ⁊ existentia nō se hñt sicut res ⁊ res. ergo ⁊c̄. pȝ ista: q̄ꝛ res proprie loquendo ɔuertit̄ cuȝ ente in actu actualitate existentie. ¶ Preterea. nulla res cōponit cum sua realitate. ergo nulla quiditas differt realiter a sua exñtia. tenet cōsequentia: q̄ꝛ exñtia est ipsa realitas rei. nihil enim aliud est dicere rem esse realiter q̄ȝ existere: ⁊ eȝ: antecedēs aūt est de se notum. ridiculum est enim dicere q̄ aliquid cōponat cum sua realitate. ¶ Preterea. hō verus non componit cum sua veritate: nec homo affirmatus cum sua affirmatione. ergo quiditas nō cōponit cum sua existentia. consequentia patet ex eo q̄ rei existentia nihil aliud est q̄ȝ positio veritatis ⁊ affirmatio eius. antecedens aūt oppositum nō videtur bene intelligibile. ¶ Preterea exñtia ⁊ essentia habent idem ɔ̄dictorium. ergo non distinguuntur realiter. ɔñtia est nota. antecedens xo manifestatur ex eo q̄ nihil est quod priuet esse quin priuet essentia: nec est aliud nihil priuans esse: ⁊ aliud nihil priuans essentia. ¶ Preterea. homo in potentia nō cōponit cum homine in actu. ergo essentia ⁊ exñtia non cōponunt: ⁊ consequenter non realiter distinguūtur. ɔñtia relinquit̄ per se nota: q̄ꝛ essentia est in potētia. exñtia xo est actualitas eius. Añcedens xo patet ex eo q̄ actus ⁊ potentia diuidunt ens: vt cōditio diminuens ⁊ perficiens: sicut verum ⁊ pictum diuidunt aial. vt Cōmentator dicit. 9. metaphysi. cōmento 7° homo ergo in potentia cum non sit homo simpliciter cum sit homo in actu solam conditionem distrahentem perdit positum sub conditione perficiente: ⁊ sic nullam compositionem habet cum homine in actu. ¶ Preterea. esse existentie si est distinctum realiter a quiditate non est sb̄a nec accidens. ergo probatur antecedens. q̄ enim non sit accidens vt concessum ponatur. Q̄ aūt non sit sb̄a. probatur: quia aut est mā: aut forma: aut compositum nullum illoruȝ est apud Thomam ergo ⁊c̄. ¶ Preterea. existentia ⁊ essentia distinguuntur realiter. ergo in qualibet g̃ñone substantiali sunt duo termini totales ⁊ duo termini formales. consequens est impossibile. ergo ⁊c̄. consequentia p̄batur quo ad vtranq̄ȝ partem supponendo duo. Primum est q̄ cōpositum per se vnum fit ex per se actu: ⁊ per se potentia ex octauo metaphysice. vbi nullam causam nouit Aristoteles. quare compositum substantiale est per se vnum nisi: q̄ꝛ mā est per se potentia. forma xo per se actus. Secundo supponit q̄ essentia est per se potētia. exñtia xo per se actus. Ex quibus concluditur q̄ id quod resultat ex esse ⁊ essentia est per se vnum. quo dato sequitur q̄ erunt duo composita per se vnitatem habentia: quoꝝ alterum erit compositum ex mā ⁊ forma: alterum ex esse ⁊ essentia: ⁊ cum vnūquodq̄ȝ per se vnum natum sit terminare generationem. ergo in generatione erunt duo termini totales: ⁊ sic patet prima pars. Erunt etiam: duo termini formales: scilicet existentia ⁊ forma substantialis: qđ etiam proba-

tur sic. terminus formalis gñonis est id quo aliquid gñatur: sed tã existia q̃z forma est id quo aliquid gñat̃ g̃ ⁊c. probatur minor sic. eo modo quo aliquid est ratio eẽndi est ratio gñandi: sed existentia est ratio essendi. ergo est ratio gñandi. Uel formetur sic ratio. eo modo quo aliquid gñatur eo modo est: sed per seipsum cõpositum nõ gñatur per esse sic ꝙ esse sit terminus gñonis. ergo nõ habebit esse per ipsum esse. ꝯña est falsum. ergo altera premissarum. nõ maior. ergo minor. ¶ Preterea. ex existia ⁊ essentia fit per se vnum. ergo datur ꝓcessus in infinitum in essentijs. consequens est impoẽ. ergo ⁊c. Antecedens patet ex precedenti ratione. ⁊ ꝓbatur sic. Naz sicut ex mã ⁊ forma resultat tertium per se vnum: q: illa est per se potentia hec per se actuans ita ex existentia ⁊ essentia: cum ẽt existentia sit per se actus ⁊ essentia per se potentia. eadez enim ratio est. consequentia autem probatur: quia si ex esse ⁊ essentia fit tertium per se vnum cum illud iteruz distinguatur a sua existentia componet cum ea: ⁊ ex eis fiet aliquod per se vnum: ⁊ iterum arguitur eodem modo de illo: ⁊ sic in infinitum. Hec de primo.

10°

Op. sci Tho. 2. Gen. cap. 52.

Quo ad 2m: opinio sancti Thome ab eo posita in 2° contra Gentiles. cap. 52. est ꝙ in oi creatura quiditas ⁊ eius esse actualis existentie distinguuntur realiter. ⁊ lz hec ꝯclusio nunc in textu ꝓbata sit: attñ ad pleniorem declarationem deducam tres ꝓbationes ex sancto Thoma ibi. ¶ Prima est: oĩa essentia creata habet aliquid sibi realiter ꝯiunctum preter suum esse: nullum esse irreceptum habet aliquid sibi ãnexuz preter se. ergo nullum esse irreceptuz est essentia creature: ⁊ ꝯñter esse ⁊ essentia non sunt idem. esset enim ipsum esse irreceptum si esset idem essentie: sicut ⁊ ipsa essentia irrecepta est: de substantijs loquendo. Maior est nota per se. sor. n. preter suum esse habet quantitatem albedinem ⁊ similia similiter sbe separate vt nunc supponimus habent aliqd accidens. (puta actum intelligendi saltem.) Minor ꝟo declaratur ex eo ꝙ si affirmatio est causa affirmationis negatio erit causa negationis: sed precisa causa. quare eẽ habeat aliquid preter se ãnexum est: q: esse est receptum in alio in quo potest recipi aliud: quod patet ex hoc ꝙ esse substantiale sor. ⁊ esse album eiusdem nulla alia ratione adunatur: nisi q: vtrunq; recipitur in sor. sunt enim tñ vnum in subiecto. cum ergo esse non erit receptum non remanebit aliquis modus quo potest habere aliquid sibi ãnexum. ¶ Confirmatur hoc: q: esse substantiale sortis: aut adunatur cum alijs preter se identice: ⁊ hoc est manifeste falsum. esse. n. substantiale sor. nõ est esse albũ. Aut sicut potentia ⁊ actus: ita ꝙ esse substantiale sit potentia ⁊ accidentale actus eius: ⁊ hoc nõ: q: nullum eẽ actualis existentie potest poni subiectum alterius cum sit vltima actualitas. remanet igitur ꝙ ea ratione adunẽtur: q: ambo recipiũr in tertio. ⁊ ideo sublato hoc ab ipso eẽ actualis existentie: ꝙ sit. s. receptum: aufertur ẽt ꝙ possit hẽre aliquid sibi ãnexum: ⁊ hoc est quod Boetius dicit in hebdomadibus: ꝙ ipsum quod est aliquid habet sibi p̃ter se ꝯiunctum: ipsum ꝟo esse nihil. ¶ Scđa ratio ad idem est. Omne esse irreceptum est infinitum simpliciter: nullum esse creature est infinitum simpliciter. ergo nulluz eẽ creature est esse irreceptum. g̃ distinguitur ab essentia ⁊c. minor est per se nota. maior ꝓbatur sic. omne purum esse est infinitum simpliciter: omne esse irreceptum est puruz esse. ergo omne esse irreceptum est infinitum simpliciter. Maior est nota ex terminis (esse enim ideo est limitatuz q: non est purum sed predicamentis mixtum.) esse enim limitatur per nãs predicamentales: a quibus si depuretur oi finitate carens infinitum oĩno restabit. Minor ꝟo ẽt patet ex precedenti rõne: ⁊ ex ratione facta supra in textu. ¶ Et adhuc exemplariter declaratur. albedo si ponatur non recepta in aliquo est pura albedo: ⁊ nihil haberet nisi se tñ: ⁊ esset infinita in specie albedinis: vt de se clarum est. non enim potest a sano intellectu imaginari albedo separata definita ad aliquem modum albedinis. omne enim quod est per se tale habet omnem perfectionez possẽm illi nãe: sicut homo separatus apd̃ Platonez haberet omnem perfectionem possẽz nãe humane. ¶ Nec valet id qđ Antonius Trõbeta ꝯtra hoc dicit sumptuz ex Scoto. 2. sententia. distin. 3. q. vltima: ꝙ si albedo esset separata: ⁊ haberet oẽm perfectionem possẽm tali spẽi: sequeretur ꝙ albedo esset infinita simplr̃: q: hẽret pfectionem infinitoꝝ indiuiduoꝝ possibilium esse sub specie albedinis. Hoc inq̃z nihil valet: qm̃ sicut infinita indiuidua albedinis etiam simul posita non sunt perfectionis infinite simpliciter cum sint limitata ad spẽm albedinis: ita nec albedo separata eoꝝ perfectiones habens erit infinita simpliciter: sed in tali specie. ¶ Tertia ratio est ista: id quod conuenit nãe specifice absq; oi causa effectiua distinguitur realr̃ ab eo qđ ꝯuenit illi nõ nisi per aliquam causam effectiuam: sed predicata quiditatiua ꝯueniunt rei absq; oi causa effectiua. existia aũt non ꝯuenit rei nisi per aliquod efficiens. ergo predicata quiditatiua ⁊ existentia rei distinguunt̃ realiter. maior est per se nota. Minor etiam quo ad 2m partez est clarissima. quo ad p̃m ꝟo declaratur sic. seclusa oi causalitate effectiua respectu rose: quero an ista sit vera rosa est sba corpea. si sic habeo intentum. si non: ergo rosa absolute sumpta nõ est in p̃to: ⁊ predicata primi modi possunt intelligi non ad esse rei: ⁊ diffinitio separatur a diffinito: que oia nõ sunt imaginabilia ⁊c. ¶ Videt̃ etiam hec opinio ab antiquis deriuata. Platone. s. Alpharabio. Auicẽna. Algazele. Boetio Hylario. Alberto ⁊ eoꝝ sequacibus: lz ab Aristotele nihil manifesti in hac re habeamus. Hec de secundo.

p̃a rõ

2a rõ

Ca. i. ꝓpõne. 4

2.d.3.q. 4.

3a rõ

Quo ad 3m respondetur argumentis in oppositum. Et ad p̃m dicitur premittendo ꝙ arguens non vidit. S. Tho. in fonte. vt enim apparet ex 2° contra gentiles: vbi ex intentione septẽ rationibus fundat suaz opinionem seu positionem. ratio assumpta ab arguente non nominatur inter illas: vnde peccauit imponẽdo nobis hoc esse totum fundamentum positionis nostre: lz illa ratio ex dictis sancti Thome p̃ sententiaruz. distinctione 8a questione 4a articulo 2° elici possit (vbi tñ de hac re non tractat) ⁊ est formanda sic ratio illa. essentia particulariter sumpta est indifferens ad esse ⁊ non esse: ergo distinguitur realiter a suo esse. ¶ Nec valet responsio sua dicens: ꝙ in antecedente opz addere ꝙ essentia habeat propriam realitatem aliam a realitate existentie (q: hoc est voluntarium.) Distinctio enim realis est inter mãm ⁊ formam: quas philosophi non dubitant habere eandez realitatem existentie: cum ex eis ponant vnum per se fieri. ¶ Ad argumentum ergo contra hanc rationem formã dicitur ꝙ falsum est: ꝙ esse sit indifferens ad esse ⁊ nõ esse ⁊ essentia ad essentiam ⁊ non essentiam. nihil enim est indifferens ad aliqua duo: quorum alterum sibi determinat in sua diffinitione: constat autem ꝙ esse est de intellectu esse: ⁊ essentia de intellectu essentie. Qꝫ autem esse rose in hyeme non sit sed in vere. hoc ideo est: quia essentia rose cui semp sua predicata quiditatiua adsunt ad actuz essendi non peruenit. ⁊ non ideo q: ipsum esse sit indifferens. Cum autem addit ꝙ essentia est indifferens ad eẽntiam ⁊ non essentiam: quia non est ab eterno: non videtur intelligere vocem propriam. Ex negatione eñi actus essendi ab eterno bene sequitur ꝙ rosa sit indifferens ad esse ⁊ non esse. sed non ꝙ sit indifferens ad rosam ⁊ non rosam. vt enim dicũt Alpharabius: Auicẽna: Algazel: ⁊ Albertus:

Videas hꝰ doc. ꝯme‾ i 2. post.° 6. cc. pñ. 2. ꝯ. Ge. ca. 52.

i. d. 8. q. 4. ar. 2.

et Albertus: siue rosa sit siue non sit: semper est rosa et semper est subа corporea etc. (si aliquo termino mensure in his vti licet.)

Ad 2m

¶ Ad scđm negatur vtraqꝫ p̄missa: et maior quidē supposita ostensa est eē falsa. minor ꝰo ostēdit in Christo: in quo humanitas absqꝫ creata existētia actualis est.

Ad 3m

¶ Ad 3m negatur maior ad intellectū arguētis. nō enim requiritur ad distinctionē realē ꝙ vtrunqꝫ eorū habeat propriam existētiam.

Ad 4m

¶ Ad quartum dicitur: ꝙ sicut eē est duplex. s. existētie et eēntie: ita duplex est realitas eēntie et existētie. et lꝫ nulla res componat cū sua realitate eēntie: tamē cū hoc stat ꝙ cōponat cū realitate existētie. vñ eēntia hominis absolute ī reali p̄dicamēto substantie. s. reponit. posita aūt in rerū natura fit realis realitate existētie.

Ad 5m

¶ Ad quintū dicitur eodē modo: qꝛ etiā verum cōuertitur cum ente et re. vñ simpl'r homo dupliciter est verus. s. veritate eēntie et existētie. homo verus veritate eēntie non cōponit cū tali veritate que nihil aliud est q̄ꝫ fundamētalis conformitas ad sua predicata quiditatiue. componit autem cum sua veritate existēte. i. cū eē quod fundat hāc veritatē: homo est simil'r dicitur de affirmatione.

Ad 6m

¶ Ad sextū negatur antecedēs: cuius probationis vtrūqꝫ assumptū est falsum. Cū enim quot modis vnum oppositorum dicitur tot dicatur et reliquū (in primo topicorum)

Cap. 12.

sicut ens dupl'r dicitur. s. ens quiditatiuum et exñtie: ita non ens seu nihil dicitur dupl'r. s. nihil q̄ditatiue et nihil existēter. homo enim absolute sumptus cum sit in p̄dicamēto substātie est ens quiditatiue: non tñ extra nihil oppositum actuali existentie: et iō aliud est nihil oppositū enti p̄dicamētali seu essentie: et aliud quod opponitur exñtie actuali etc. et similiter alia est negatio essentie: et alia est negatio existētie.

Ad 7m

¶ Ad 7m negatur ꝯñtia. non enim idem est dicere homo in potentia componit cuꝫ homine in actu: et eēntia componit cū existentia. p̄ma enim est falsa: qꝛ idem non cōponit cum seipso. scđa autē est vera: qꝛ extrema real'r distinguuntur. vnde non est eadem proportio existētie ad essentiā: et hominis in actu ad hominē in potētia. Inter prima eniꝫ est proportio potētie receptiue ad actuꝫ: et distinctio realis vtroqꝫ extremo posito extra causas suas: inter scđa ꝰo non: sed est proportio eiusdem ad seipsum fm diuersas sui dispositiones simul incōpossibiles. s. esse in potētia et esse in actu.

Ad 8m in 8 eo/dē cap.

¶ Ad octauū negatur antecedēs: existentia enim substātie est substantia: et existētia accidētis est accidens (et vt supra patet) existētia substantie non est mā nec forma nec compositum: sed actualitas oium eorū: et sic est reductiue in gñe substantie. ¶ Sed contra hoc instat arguens sic: omne quod est reductiue in gñe reponitur vt principiū ipsius. sed eē non est principiū substātie. ergo non est in gñe substātie reductiue. ¶ Ad hoc dicitur ꝙ cuꝫ eē sit vltima actualitas rei: et vltimū in gñatione sit primū in intētione: esse erit in gñe substantie vt p̄ncipium formale vltimatū ipsius substantie. per hoc eniꝫ res reponitur in gñe substantie: qꝛ est capax esse substantialis. etenim differētie in omnibus gñibus (vt infra declarabitur) sumūtur ab ordine ad ipsum esse

t. 8. p. 3.

Ad 9m

¶ Ad nonum negatur cōsequētia. Ad cuius probationē dicitur: ꝙ primum suppositum male intellectū adducitur: eo ꝙ

T. c. 15.

Ari. 8. metaphysice. textu cōmēti. 15. quē arguēs adducit nō dicit ꝙ ex per se potētia et per se actu resultet vnuꝫ tertium: sed ꝙ ideo res habēs partes est vna: qꝛ altera ē actus: altera ꝰo potētia: et intelligēdum est: sicut (supra declaratum fuit) si ad compositionem realē referatur. s. ꝙ altera pars est pura potētia: eo ꝙ ex duobus actibus non fit tertium per se vnum: modo quiditas rei et existentia eius nō se habēt sicut pura potētia et actus: nec sunt partes vt patet. vnde auctoritas illa non est ad propositum.

in 8 eo/dē cap.

Relinqtur ergo falsum eē ꝙ ex esse et eēntia fiat tertium per se vnū: et consequēter probatio ꝯñe quo ad primam parteꝫ nihil valet: qꝛ non sunt ibi duo composita. ¶ Ad probationē ꝰo ꝯñtie quo ad scđam partem dicit ꝙ non incōuenit gñationem habere duos terminos formales difformiter. vnū p̄mo: alterum scđario. terminus formalis gñationis primus est forma: scđarius aūt esse. sicut per oppositū creationis terminus formalis primo est eē: scđarius ꝰo forma. et hoc mō ꝯcedūtur argumēta. ¶ Q: si intēdat p̱bare ꝙ eē sit terminus gñationis p̄mo. rñdetur et dicitur ꝙ id qđ assumit. s. eo modo quo aliqd est ratio eēndi est ratio generandi: falsum est: lꝫ enim sit verū ꝙ id qđ est ratio eēndi sit ratio rei ꝙ gñetur: non tamen est verū ꝙ eo modo quo est ratio essendi sit ratio generādi. et ratio est: qꝛ res per gñationem non exit de non eē omnino ad esse: sed de priuatione ad formam. vt dicitur primo physicoꝝ. creationis enim est propriuꝫ vt res

t. c. 75.

trāsferat de non eē omnino ad esse: quo fit vt esse quod ē primo ratio eēndi: merito sit et p̄mo ratio prime productionis que est creatio. et forma que est secūdario rō eēndi: sit prima ratio secūde productionis: generationis. s. vñ et primo physicoꝝ principia generationis ponuntur forma et priuatio.

T. c. 66. et 67.

¶ Per idem pꝫ ad aliam formā eiusdem rōnis. falsa enim est maior. alius nanqꝫ est modus quo res generatur: et alius quo est. est enim per formaꝫ secūdario. per se autem primo: generatur ꝰo ecōuerso.

Ad 10m

¶ Ad 10m pꝫ rñsio ex dictis. falsum enim est añs.

2m dubm s. v. intel/lige sint ꝯposite ex actu et po.

Circa scđm dubium sciēdum est cōem philosophoꝝ sniam esse intelligētias alias a prima non esse actus omnino puros: sed admixtionē in se potētie habētes. verum diuersitas inter eos magna est de modo quo hec duo: actus scilꝫ et potētia eis īsunt. ¶ Et vt reliquos omittamus: ne limites intētionis nr̄e egrediamur.

op. sco. 1. d. 8. q. 2a.

Sco. in p̄mo sentētiarum. distin. 8. q. scđa. opinatur oēm creaturam esse compositā ex actu et potētia hoc modo: qꝛ q̄libet creatura cum non sit nihil: opꝫ ꝙ habeat aliquam actualitatē. et cum sit definita ad tale genus vel spēꝫ seu gradum perfectionis: opꝫ ꝙ habeat in se negationē alterius pfectionis possibilis repiri in latitudine entis: et sic fit possibilis. quicqd enim ē ens et caret aliqua pfectione in ente possibili est simpliciter possibile. et sic quelibet res est composita ex actu et potētia obiectiua: ex eo enim qđ est habet in se actum: ex eo ꝰo quod ē ens possibile habet in se potētiam: possibile nāqꝫ a potētia dicitur. Cum aūt solus deus sit actus non possibilis. i. non potēs terminare actionē alicuius agētis sm factiui: intelligentie apud ipsuꝫ erūt ꝯposite ex actu et potētia obiectiua tm̄: qꝛ nullā in earū substantia receptiuā formā ponit.

Sanctus Thomas aūt ex fundamētis in dubitatione p̄cedēte positis opinat intelligentias et quālibet creaturā eē compositas ex actu et potentia: sicut ex duabus reb' distinctis real'r: eē. s. et essentia. nec opꝫ repetere probationes: sed soluere rōnem Sco. quā ibidē facit cōtra hoc.

Rō sco. vbi. s.

Arguit eni sic: si in q̄libet creatura est cōpositio ex duabus rebus accipio alterā illaꝝ rerum componētiū: et quero an sit simplex: an cōposita. Si simplex: ergo nō quelibet res creata est cōposita. Si cōposita iterū queretur de partibus eius: et sic in īfinitū.

Rñdet.

¶ Ad hoc facillime respōdetur. p̄cedit enim arm ex malo intellectu positionis nostre. cū nāqꝫ dicitur ꝙ quodlibet aliud a deo est cōpositū (ly q̄dlibet) distribuit nō nisi pro his que vere sunt et proprie esse habent: que apud

7o met. t. c. 27.

Ari. et veritatē sunt sola subsistētia. omne ergo suppositum tā subale q̄ꝫ accidentale (si sic loqui licet) est cōpositum ex actu et potētia realiter distinctis: q̄ditate. s. et esse. formis eniꝫ q̄ditas vt declarauimus distinguitur real'r a

suo esse⁊ huius albi albedo distinguitur realr̄ a sua propria exn̄tia: vt ex dictis patere pōt. Non eniz sum⁹ adeo insensati vt dicamus oēm entitatē q̄litercūq̄ esse cōpositam. cōponētia eniz vltima in resolōne q̄s dubitat oportere eē simplicia. Dicimus igit̄ in proposito intelligētias cū subsistāt habere in se quiditatē ⁊ existētiaz adunatas vt potētiā ⁊ actū: ⁊ sic compositas esse ex duabus rebus realr̄ distinctis. Sco. autez sniam tenere pōt suam absq̄ alterius lesione: sed linguam coercere debet.

1.q.pce⁹

¶ Et quia in intelligentijs ponitur potentia ⁊ actus: Non erit difficile inuenire multitudinez intelligētiarū: qđ esset impossibile: si nulla potentia in eis esset. Vñ dicit Cōmē. in tertio de aīa: q̄ si natura intellectus possibilis eēt ignorata nō possemus inuenire multitudinē ī substantijs separatis. est ergo distinctio earū adinuicem s̄m graduz potentie ⁊ actus: ita q̄ intelligētia supior: que plus propinqua est primo h̄z plus de actu ⁊ minus de potentia: ⁊ sic de alijs. ⁊ hoc cōpletur ī aīa humana: q̄ tenet vltimū gradū in intellectualibus substantijs. vnde intellectus potentialis eius se h̄z ad formas intelligibiles sicut materia prima: que tz vltimū gradū in eē sensibili ad formas sensibiles. vt Cōmētator tertio đ anima dicit. ⁊ ideo Phs comparat eaz tabule rase: in qua nihil est depictū. Et propter hoc: q̄ inter alias substantias intelligibiles plus habet de potētia: ideo efficitur intātū ꝓpinqua rebus materialibus vt res materialis trahatur ad participādum eē suū: ita q̄ ex anima ⁊ corpore resultat vnū esse in vno cōposito: q̄uis illud eē prout est anime: nō sit depēdens a corpore: ⁊ iō post istam formā que est aīa: inueniuntur alie forme plus de potētia habētes ⁊ magis propinque materie: intantum q̄ esse earum sine materia nō est: in q̄bus etiā inuenitur ordo ⁊ gradus vsq̄ ad primas formas elementorū que sunt ꝓpinquissime materie. vnde nec aliquaz operationem habēt nisi s̄m exigentiā qualitatum actiuarum ⁊ passiuarum ⁊ aliorum: quibus materia ad formam disponitur.

c.mag⁹. cc.fi.

c.5.

3⁹ de aīa
T.c.14

¶ In hac sexta ⁊ vltima parte huius capli đ multitudine intelligētiaꝝ agēs ꝑ proponit duas q̄nes. ¶ Quaꝝ p̄ᵃ ē: q̄ s̄m fundamēta p̄dicta non est difficile īuenire pluralitatē itelligētiaꝝ. ¶ Scđa est: q̄ absq̄ talibus fundamētis impol'e est īuenire in eis pluralitatē. ⁊ hoc q̄dem nō nisi auctoritate Cōmē. 3. de aīa. cōmē. 14. Probatio ꝟo p̄me q̄nis est: q̄r q̄ncūq̄ est aliqđ medium per participationez vtriusq̄ extremi plurificat̄ penes maiorē p̄ticipationem vnius ⁊ minorē alterius. verbi grā. iponatur nomen colorib⁹ medijs ⁊ vocent̄. a. sic. a. q̄r est īter albedinē ⁊ nigredinē mediū p̄ p̄ticipationē multiplicat̄ in pl'es sp̄ēs: puta pallidū: croceū: citrinū: pp maiorē appropinquationē ad albedinē ⁊ recessum a nigredine: ⁊ ecōūᵒ. s̄z intelligētia ē q̄d mediū s̄m prehabita īter duo extrema. s.

actū puꝝ ⁊ purā potētiā: participās nām vtriusq̄: q̄r h̄z actū ꝯiūctū poᵃ q̄ itelligētias pl'es eē ex đ fūdamēto facile ꝑpendi pōt. s. ex eo q̄ sunt cōposite ex actu ⁊ poᵃ.

Ad horum euidētiam est sciēdū: q̄ in latitudine entis sunt duo extrema. s. deus gloriosus actus purus oīno: ⁊ materia p̄ma pura potentia oīno: reliqua oīa sunt intermedia: vtpote h̄ntia actum ⁊ potētiā: ⁊ attēdit̄ eoꝝ eēntialis seu specifica multitudo penes appropinquationē ⁊ elongationē ab extremis. q̄r eniz aliq̄d magis sapit nām actus q̄z aliud: ⁊ illud q̄z aliud: ideo plura sunt ⁊ dignitas in eis est penes maiorem appropinquationē ad extremū nobile. s. actū puꝝ. quāto enim res ē actualior ⁊ min⁹ potētialis: tāto nobilior. oēs igit̄ forme itermedie p̄ticipāt actū ⁊ potētiā. S̄z inter eas quedā tm̄ actualitatis sortite sunt: vt adeo ꝓpinque sint actui puro: q̄ p se absq̄ mā̄ subsistant vtpote ab ea valde elōgate: nō tm̄ sine admixtione potētie: cui⁹ puritas est ratio mā̄e q̄ sit extremū: ⁊ inter has tanta latitudo est s̄m maiorē ⁊ minorē participationē actus ⁊ potentie: vt vltima earuz tm̄ potētialitatis habeat q̄ mām informet (anima. s. itellectiua.) hec eniz iter oēs formas subsistētes elōgata est maxime ab actu puro: ꝓpter qđ cōtingit q̄ adeo appropinquat alteri extremo: vt mām ipsam recipiat: ⁊ ad eius esse trahatur. Alie autē forme tm̄ potētialitatis habēt: q̄ a mā̄ dependēt in esse ⁊ fieri: inter quas ē̄t magna latitudo inuenit̄: dum quedā quibusdam actualiores sunt. Qđ ex opibus cognoscere potes (operatio enim fecit cognoscere formā) vnde forme elementoꝝ que sunt maxime potētiaz habētes: vtpote materie propinq̄ssime nullius sunt p̄ncipia operationis nisi per materiales qualitates. s. caliditatez: frigiditatem. Forme ꝟo mixtoꝝ vtpote eleuatiores a mā̄ altiori modo operantur: sicut adamas trahit ferrū non ratione caliditatis aut frigiditatis: sed ex nature proprietate. Forme autē animalium longe actualiores dignoscuntur: cū seipsa mouere ⁊ alis discernere inuenimur.

Ex his non solum percipitur q̄z facilis sit aditus ad pluralitatē intelligētiarū cognoscēdam: sed ē̄t q̄ impossibile est fingere illā absq̄ hoc fundamento. Quō enim latitudo pōt inueniri in eo qđ actu ⁊ potētia caret? Cōe est nāq̄ oībus extremis. si extrema sunt: latitudinem in seipsis non cōpati. essent enim vltima ⁊ nō vltima: vt de se patet: ⁊ iō op̄z media eē illa in q̄bus latitudo q̄ritur q̄ vtriusq̄ extremi nām sapiant. Et q̄r intellectualē nāͫ: quā ex hoc q̄ intellectualis est: scim⁹ actualitatem habere: nō cognosceremus habere potētiam admixtam nisi videremus aīam nostrā illā habere: cuz potentia equiuoce dicatur de potētia reꝝ intellectualium: ⁊ de potētia rerū sensibiliū: ⁊ sine potētia non pōt intelligi multitudo subaꝝ intellectualiū. ideo Cōmentator ait: q̄ si nō esset nota natura itellectus possibilis: nō possemus itelligere pluralitatē in substātijs abstractis.

3⁹ de aīa
c.5.fi.

Notanda sunt in hac littera tria. ¶ Primum est hoc qđ ex dictis Cōmētatoris adducitur q̄ si non esset nota natura intellectus possibilis non possemus scire pluralitatez in substātijs imaterialibus. ¶ Secūdum est: q̄ sanctus Thomas non dicit animaz intellectiuā esse adeo potētie participez: vt forma mālis sit: sed vt materia trahatur ad participanduz esse ipsius anime. ¶ Tertium est: q̄r dicit anime ⁊ corporis eē vnū ⁊ idem esse: qđ est independens a corpore.

Primo dicto videtur obuiare ꝓcessus Aristo. 12. metaphysice. textu cōmen. 43. vbi ex pluralitate motuū pluralitatem intelligētiarum cōcludit: ⁊ nullo modo meminit actus ⁊ potētie. ¶ Sed đ recte itelligētibus nō obstat. Aliud est enim ꝯcludere numeꝝ

t.c.43

motoꝝ:

motorum: et aliud est concludere pl'alitatē subaꝝ intellectua lium: licet enim idē subiecto sint motores orbiū: et sube imateriales. differunt tñ rōne: adeo vt ad diuersas scientias ptinet fm Cōmētatorē. 12. metaphysice. cōmē. 6. et ideo ex pluralitate motuū quāuis pluralitas motorū vt sic concludi possit: non tñ pluralitas subarum intellectualiū vt sic. Intēdunt igitur Auerrois et sanctus Tho. q intelligentiarū inquātū intelligētie sunt multitudo nō nisi p notā nām intellectus polis discernit a nobis: lz earū inquantū motrices sunt orbiū ex suoꝝ effectuum numero pluralitas inferat. ¶ Uel dicito q venatio illa supposita notitia habita in libro de aia: vbi radicaliter innotuit pluralitas subarū intellectualiū polis q̄rit ex numero motuum quot sunt. Q; aūt ibi supponat motores pprios orbium hēre potentiā admixtā: pōt psuaderi ex eo qd supponit ibi. s. motores pprios orbiū eē pportionatos suis orbibus: ita vt vnus vnū tm̄ moueat orbē. Et si stella adderet vel nō moueret vel tardius. vt dr. 2. celi. tex. cō. 71. Talis. n. pportionis seu cōmēsurationis cū alterū extremū sit res mālis. s. orbis: reliquū extremū a pō'oio denudatū putādū nō est: immo a sano intell'u nō est itelligibile.

[margin: Cō. 6. / cō. 71.]

Propter fcōm intelligēdū est inueniri duplicē rerum ordinē in vniuerso: itelligibiliū. s. et sensibiliū. Ordo sensibiliū mālis est mām sibi necio vē dicans. oēs. n. sube sensibiles mām hñt lz diuersimode: vt dr. 8. metaphy. textu cō. 3. et 12. Ordo intelligibilium imālis est: et a mā non depēdēs. Intelligibile enī est vnūqōq; per separationem a mā. vt dr. 3. de aia. textu cō. 11. Cū ergo mā sit sub aliqua forma sensibilis ordis: cuiusmodi est ois forma hñs oēs vires suas sensibilibus organis affixas: nō egredit limites pprios. ipsa enī ad illud genus ptinet. Cū vo sit sub forma itelligibilis ordis: extra limites suos ascēdit: et trahi dr ad id qd capacitatē eius trāscendit. s. eē rei a se nō depēdētis: et q supremum infimi attingit infimū supmi fm doctrinā Dionysij in libro de celesti hierar. cap. 10. supremū inter sensibilia: hō. s. seu mā eius piungit infime forme itelligibilis ordinis. s. aie intellectiue: et eius eē participat. et propter hoc dr q mā trahit ad esse eius. eleuat enim mā ad superius.

[margin: cō. 3. et 12. et 14. / T. c. 11.]

Ad euidentiam tertij adducende sunt rōnes Scoti contra hoc dictuz sancti Thome: vt magis veritas elucescat. Sco. in quolib. q. 9. et 4. sen. distin. 43. q. pma. sex motiua contra hoc facit: quorū aliqua recitant ab Antonio Trombeta in. q. vtrū corruptū per potētiam diuinā possit idem numero redire: in qua raz ipse q̄z Sco. vbi supra. s. Tho. opinionem nō suā attribuūt de eo qd ibi querit. et hoc q2 locuti sunt nō tota lege pspecta: et iuxta Ari. ad pauca respiciētes de facili enūtiant. ¶ Arguit ergo pmo in proposito sic: esse anime et hois est idem. ergo anima coniuncta corpori non est pfectior seipsa extra corpus. pñs est contra. s. Tho. pma parte. q. 89. vbi dicit: aiam hēre pfectiorez statum in corpore q̄z extra. pñtia aūt probat: q2 nihil habens idē eē: ex hoc solo est pfectius q aliquid cōicat alteri: lz alterū pficiatur ex hoc. cōicare enim lz supponat perfectionē in cōmunicante: non tñ dat illam ei: nō anima in corpore si semp retinet idē esse: nihil in corpe plus habet: nisi q cōmunicat esse suū corpori: ergo ex hoc nō est pfectior seipsa separata. ¶ Et confirmatur: q2 ex hoc solo q causa non cōmunicat aliquid nullam impfectionem acqrit. ergo anima non est imperfectior separata: si idem esse retinet: nihil enim amisit nisi sui cōmunicationem corpori. ¶ 2°. anima habet idē esse cum homine. ergo homo non est perfectior in eēndo ipsa anima in essendo. Consequens est falsum: pñtia vo probatur: q2 quecūq; habēt omnino idē esse sunt eque pfecta in essendo: vel saltē id cui cōmunicatur illud eē nō est pfectius in essendo cōmunicante. ¶ 3°. homo vt hō est tertiū ens realiter distinctū ab vtraq; sui parte. s. ais et corpore. ergo homo hz proprium eē aliud ab esse partiū: et psequenter non est idē esse anime et hois. Tenet pñtia: q2 distinctū ens debet habere distinctū esse. ¶ 4°. esse hois in morte corrumpitur. esse aūt anime non corrumpitur. ergo esse anime et hois non sunt idē. consequētia plana est: et antecedēs probat: q2 sicut gñatio terminatur ad esse compositi. s. hois: ita corruptio ad nō esse ipsius. ¶ 5°. Hō post mortem nō manet. ergo nec esse eius. Tunc vltra. eē hominis nō manet post mortē. ergo eē anime et hois nō est idē: cum esse aie remaneat. pcessus totus clarus ē: excepta pma cōsequētia: que pbatur: ex eo q nullius actuale eē inuenitur: cū illud cuius est non inuenitur. ¶ 6°. in hoie est alia forma pter aiam: ergo in eo est aliud eē preter esse anime. psequētia est nota. q2 quelibet forma habet proprium esse. antecedēs vo al's probatum est.

[margin: Cōfir. / 2° / 3° / 4° / 5° / 6° / fec. aie / sit et ip- / sius cor- / poris. / Sco. qli. / q. 9. / 4. d. 43. / q. 1.]

Anteq; ad argumēta hec rñdeatur aduertas primo: fundamētū. s. Tho. vl'r esse: in oi cōposito non inueniri nisi vnum esse subale actualis existētie: de quo nūc sermo est: eo q vnā tm̄ formā substantialē in cōposito tz: ab vna enim forma nō est nisi vnū esse substāiale. ¶ Sed inter esse hois et esse alioꝝ hec diuersitas est: q lz tam esse hois q̄z aliorū sit primo actus suppositi (vt quod) in hoie: tamē totum cōpositū mendicat illud esse a forma: cuius est pmo actus vt proprii et cōpleti pncipii: in alijs vo compositis forma mēdicat illud a composito. Et est ratio disparitas: q2 in solo homine qui supremū tenet locū inter sensibilia: ordo inferior sensibilis. s. trahit ad ordinē superiorē intelligibilē et immālem. Unī eē hois cum ab aia intellectiua fluat: imateriale et altioris ordinis q̄z homo est: sicut et ipsa anima: et ideo hō mēdicat illud ab aia cui est propriū: vtpote ad suum pertinēs genus: et inde est q post mortē hois anima remanet. eē etenim propriū indepēdēs erat a cōposito corrupto: et sic illud retrahēdo ad se subsistit. Ceterorum vo eē cū sint eiusdē ordinis cum cōpositis qbus attribuūtur: sicut et forme a qbus fluunt: forme ipse mēdicant a cōpositis sicut et fieri: ita q tādiu illo gaudent q̄zdiu in cōpositis sunt. vnde corruptis cōpositis ipse (cū sine existētia remanere nō possint) desinunt statim.

[margin: 1. par. q. 76. a. 4. / q. 5. a. 9. / 9. ql. / q. 5. / 1. par. q. 76. a. 3. et 4. / po. dei. q. 3. a. 9. / nec; formē elementorum. / 1. q. 76. a. 4. / b Dra inter homines et alia composita malia.]

Aduerte scdo pro soſone argumētoꝝ tres propositiones. ¶ Prima est: q cū duplex sit pfectio rei: prima. s. et scda: res creata potēs cāre: et si non efficiatur pfectior fm pfectionē primaz: ex hoc qd actu causat: efficitur tñ pfectior fm pfectionez secūdam. pz h ex tribus. Primo ex eo qd est magis i actu res actu causans re in potētia causante: opatio enim est actus secundus cause. pfectio aūt actualitatē seqtur sicut impfectio potētialitatē. Scdo pz ex eo q vnūqōq; est pfectius coniunctum suo fini q̄z separatū ab illo: res autem actu operans coniuncta est suo fini intraneo: qui est operatio: iuxta illud secūdi de celo et mūdo. textu cōmē. 17. vnūqōq; est pter suā opationē. Tertio pz idez q vnūquodq; quāto est similius deo tanto pfectius est: res autem actu causans est similior deo q̄z nō actu causans: q2 nō solum assimilat deo fm hoc qd est: sed et fm hoc qd est cōmunicare se alijs. ¶ Scda ppositio est: res est pfecta simpliciter nō propter pfectionē pritiuā: sed propter vltimam. hoc traditur a Boe. in li° de hebdōibus dicēte: itueor in rebus aliud eē qd sunt. et aliud eē qd bona sunt: et declarat a. s. Tho. pmo parte. q. quinta. arti. pmo ad primū.

[margin: t. cō. 17. / li° de hebdomadibus / 1. q. 5. ar. 1. p° / 1. q. 6. ar. 3. c. 3° pfec. rei.]

Ad cuius intellectum nota q vt idem dicit prima parte. q. 6. ar. 3° triplex est pfectio rei. s. prima fm quā res cōstituitur in suo eē sicut pma perfe-

ctio hominis est esse suum substātiale. ¶ Scḋa vero est sm quā est potēs proxime ad suas perfectas operationes: sicut vires anime et habitus eas informantes: quibus homo in perfectam operationē pōt exire. ¶ Tertia aūt perfectio est sm quā cōniūgitur suo fini: sicut speculatio que hominē substāns separatis vnit. Manifestū est autē nō esse hominem simpliciter pfectum: qui sola nature bonitate gaudet: aut qui a pprio fine procul ē. vnde ordo entis simplr̄ ad ens sz quid oppositus est ordini pfecti simpliciter ad perfectum sm quid: sm nāqz esse substantiale homo ens simpliciter dicitur. pfectus autez sm quid. ideo enim qui nullam aliaz pfectionem habet: nisi q̄ est homo pfectus non asserit̄ simplr̄: sed cum additione dicimus q̄ est pfectus sm esse substantiale. Scḋm vero esse accidētale quale est habituū et operationū: ens sm quid homo dicit̄: pfectus aūt simplr̄. nihil enim tunc sibi deficit eorum que ad perficiēdū hominē exigūtur. Patet ergo intēta ppositio: q̄. s. res est pfecta simplr̄ ex vltima perfectione. ¶ Tertia propositio est ista. realis pars eēntie pfectior est in toto existēs q̄z separata: et declarat̄ sic: vnūquodqz est pfectius cuz est in cōplemēto sui esse specifici q̄z cum deficit ab illo. pars aūt eēntialis quādo est in toto: est in cōplementu sue spēi: ad cuius integritatē essentialiter ordinatur. cū aūt est separata ab eo. iam cuz esse cōpleto spēi nō est natura specifica materiā et formiā aggregante. pfectior igit̄ est in toto pars eēntialis q̄z separata. ¶ Ex quibus ad ppositū descēdēdo dicimus perfectiorem statū habere animā itellectiuā in cōposito q̄z extra: eo q̄ qn̄ est coniūcta corpori hz non solū pfectionem p̄mā que est esse: sed ēt perfectionē secundā influēdo vires suas corpori et cōmunicādo se: et sic similior ē deo q̄z separata: lz deus omnino īmaterialis et icōponibilis sit: sicut cor motū similius est deo q̄z non motum: lz deus sit oīno imobilis: pfectio enim eorum cōsistit in hoc. ¶ Est preterea pfectior in corpore: q̄r in eo habet cōpletum eē specificum qḋ non nisi partialiter obtinet separata: quāuis enim integrū esse existētie retineat separata qḋ in cōposito habebat: non tn̄ habet tunc integrū esse essentie cōpletum in specie eo mō quo nata est habere. s. vt pars in toto: ad qḋ tn̄ habēdum nō accidētal'r sed eēntial'r ordinatur. vnde falsum est animā separatā retinētē idez esse actualis existētie: nihil nisi sui cōmunicationē ex separatione pdidisse. amisit enim esse quiditatiui specifici integritatē quādoquidē in sua specie integra nō manet. vnde et Beatus Tho. i qōnib9 de anima. q. p̄a ad 16m. ait p̄ncipia eēntialia alicuius spēi ordinari non ad esse tm̄: sed ad esse huius spēi: lz igitur aīa possit per se esse: non tamen in complemēto sue spēi esse sine corpore.

op9 mo di ordo ētis simr et ordo p fectiōis simplr̄.

q. de. a. q. i. 16m.

Ad pm

Ad primum ergo argumētorum negat̄ cōsequentia. Cuius probationē pz ex pma propositione assumere falsum: lz enim cōmunicare supponat p̄mā pfectionē: an communicante tamē perficit ipsam pfectionē secunda qua res perfectior simpliciter dicitur imo apud Dionysium supremū qḋ participant creature de deo est: q̄ cōmunicatiue sunt. ¶ Dicit̄ scḋo q̄ etiaz minor probationis est falsa. s. q̄ anima separata hoc solo careat. s. cōmunicatione sui: vt pz ex tertia ppositione. caret enim integritate specifici sui esse. et hoc ē primum et p̄ncipale qḋ reddit imperfectiorē animā separatam: ideo nāqz caret pfectionibus secundis: q̄r caret integritate specifica et nō econuerso. ¶ Ad cōfirmationez pz ex prima ppōne: q̄r causa creata ex hoc q̄ causat. habet perfectionē secundā cuius priuatio imperfectio magna est. et in proposito aliquid plus est: q̄r anima separata nō solum desinit cōmunicare se et vires suas: sed est in statu tali in quo impeditur a sui et virium suarum cōmunicatione. et hoc est signum imperfectionis nō modice. et est ea quam diximus scilz separatio a completo eē quiditatiue sue speciei: vt expresse habetur a. s. Tho. in q. de spiritu. creatur. scḋa ad quintum. ¶ Ad secundum negatur consequētia. Ad probationē dicitur: q̄ cum eē sit duplex. quiditatiuum et existētie actualis. primū non remanet in anima nisi partialiter. homo vero habet illud integraliter: et sm tale esse homo est perfectior in essendo. Quo ad esse autē existentie potest dici homo perfectior quo ad modum habēdi hunc. s. q̄r habet illud vt suppositum. anima autem sm alium modū perfectior dici potest: inquantum. s. tale esse est sibi et non homini propriū (modo supra declarato) vnde se habent in hoc homo et anima sicut excedens et excessuz. ¶ Ad tertiuz negatur consequentia de esse actualis existentie loquendo: non enim res distincta realiter ab alia habet aliam existētiā ab illa: iam enim dictum est partes et totum habere idez esse. Conceditur autem consequentia de esse essentie: sed hoc nostro fauet proposito. ¶ Ad quartuz dicitur sicut ante: q̄ si in antecedente sit sermo de esse essentie: verum assumitur in prima eius parte: sed non in secunda: liquet enim ex supradictis: q̄ esse specificum completuz anime corrumpitur. ¶ Si autem sit sermo de esse existētie potest dupliciter intelligi. Primo q̄ esse actualis existentie hominis desinat simpliciter. et sic est falsum: retrahit enī anima illud ad se. Alio modo potest intelligi q̄ esse hominis in morte desinat esse hominis. i. desinat informare hominem. et hoc modo conceditur: sicut eniz de generatione hominis specialem sermonem facimus: et nō sic de ceterorum propagatione animalium. dicēte Aristote. (in secundo de generatione animalium. capitulo tertio.) q̄ intellectus tm̄ venit ex extrinseco. et ipse solus est diuinus: eo q̄ operatio sua non habet communicationē cum operatione corporali omnino: ita de corruptione eiusdem specialis sermo esse debet: dicente eodez. 12. metaphysice. tex. commēti. 17. q̄ in quibusdam nihil prohibet formam remanere post: vt si est anima talis: non omnis forsan: sed intellectus. ¶ Ad quintum negatur prima cōsequētia. Et ad probationē vtendo distinctione facta dicitur q̄ cum esse actuale hominis dupliciter sumatur. s. sm se seu simpliciter. Alio modo put est huius. primo modo remanet et nō ē impossibile corrupto homine. scḋo modo nō est intelligibile q̄ remaneat. nullius ergo rei esse actuale manet vt eius est quando id cuius est nō inuenitur. potest tamē simpliciter inueniri. et ratio est in proposito sepe iam dicta: q̄r id esse non est proprium homini sed anime. ideo opz q̄ inueniatur semper quando est id cuius est ppriū. et si desinat id cuius erat vt cōmunicatum. ¶ Ad sextum negatur antecedēs. Ad probationes vero alias factas sunt respōsiones als date. Relinquitur igitur verum eē de esse actualis existentie: q̄ vnū omnino est esse anime intellectiue et hominis: quod sm se indepēdēs est a corpore: vtpote non causatum ab illo: q̄r non est eductum de potētia materie: lz prout est huius. s. hoīs: nō nisi in corpore inueniri possit. Cap. vj.

q. de spi. cre. ar. 9. 3. 5m.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Cap. 3.

T. c. 17

Ad 5m

Ad 6m

His visis patet quomodo essentia inuenitur in diuersis. Inuenitur autē triplex modus habendi essentiaz in substantijs. aliquid eniz est sicut deus: cuius essentia est ipsum suum esse: et ideo inueniuntur aliqui philosophi dicentes q̄ deus non habet essentiam: quia essentia eius nō est aliud q̄z esse eius.

¶ Hoc est pn^m capituli sexti. qd diuidit i quatuor partes. In pma agit de eẽntia dei. In scda de essentia intelligentiarum & aie. In 3° ostẽdit quo ista se habeant ad intẽtiones logicas. In 4° replicatur de eẽntijs cõpositis. De essentia ergo dei positurus duas: conclusiones & exclusurus duos errores ponit primã pclusionẽ affirmatiuã talem. Essentia in deo significat ipsum eẽ eius. hãc conclusionẽ nõ aliter q̃ ex supradictis deducẽdo ponit. fuit nãq supra probata & ab oibus est pcessa. Est autẽ intellectus pclusionis q eẽ actualis existẽtie diuinũ est ipsa quiditas eius: ita q pdicatur de deo sicut pdicatũ pmi modi dicẽdi p se: ita q ista. deus est. est in p modo pseitatis: qd de nullo alio a deo cõis via fatetur: (dato ẽt q esse & eẽntia in creaturis teneat esse idẽ realiter: & q2 ipsũ existere est eẽntia) et ideo a qbusdam Platonicis. s. dicit q deus nõ habet essentiã quasi pura existẽtia sit.

ca. 5. in pri° cir ca me.

¶ Et ex hoc sequitur q ipse nõ sit in gñe: quia omne qd est in genere oportet q habeat quiditatem preter esse suum: cum quiditas aut natura generis aut speciei nõ distinguat sm rationem nature in illis quor est genus vel species: sed esse est in diuersis diuersimode.

¶ Hic ponit scda cõclusio & negatiua: deus nõ est in genere. probat in littera ex antedictis sic: omne qd est in gñe hz quiditatẽ pter suum esse: deus nõ hz quiditatẽ preter suũ esse. ergo deus non est in gñe. Minor est pclusio pcedens. Maior pbatur sic. omnia q̃ sunt in gñe indisticta sunt in essentia gñis vel speciei: distincta aũt per diuersimode habere eẽ illi⁹ nature genetice vel specifice, ergo eẽ nature gñice vel specifice est pter nãm ipsam gñicam vel specificã: & sic omne qd est in gñe hz nãm pter suum esse. Añs huius pñtie est de se notũ. homo eni & leo sunt indistincti in natura aialis. distinguũtur aũt inter se per hoc q diuersimode hñt esse animatũ: genus enim diuersum hz eẽ in spẽbus: sil'r sor. & plato indistincti sunt in nã humana. distinguũtur aũt inter se: q2 habẽt diuersum eẽ humanũ. nõ enim est intelligibile q homo habeat idem eẽ in sorte & platone. pña xo pz ex eo q nõ videt imaginabile q id quo aliqua distinguũtur non sit pter id quo aliqua cõueniunt. ¶ Et nota q ad intẽtum huius rõnis sufficit q eẽ sit pter eẽntiam. i. pter pceptuz quiditatiuũ: sic. n. sufficit differre pn^m cõuenientie a pncipio differẽtie: vt pz de gñe & differẽtijs: quor altero conueniũt: alteris differũt spẽs: & q2 in solo deo eẽ est de pceptu qditatiuo: iõ solus deus extra genus ponit. ¶ Sz qm eẽ: nõ est preter conceptum quiditatiuũ: q2 est distinctũ real'r ab eẽntia: & ideo est de pceptu quiditatiuo: q2 est idẽ real'r eẽntie: ideo ex hac radice. s. q eẽ & eẽntia sint idem real'r in deo procedere dicit q deus non sit in gñe. ¶ Nec te moueat q ratio ista digredi videtur ab eẽ actualis existẽtie ad esse quiditatiuum quãdoquidẽ in minore est sermo de eẽ actualis existẽtie. & postmodum in pbatione maioris: quã opz de eodẽ esse loqui: transitur ad eẽ quiditatiuũ cũ dicitur spẽs conueniunt in gñe & differunt in esse diuerso. hoc enim verificat de eẽ qditatiuo specifice accepto. homo nãq & bos conueniunt in animali: & distinguuntur differentijs specificis qbus animal in eis diuersum eẽ specificum acquirit. Propter h inquã nõ opz turbari: qm (vt in hoc patebit caplo) differẽtie nãm gñicam non diuersificant nisi in ordine ad diuersum esse actualis existie. & iõ mira subtilitate. s. Tho. digressus nõ est primam rõnẽ distõnis nãe gñice in inferioribus attẽdens. hoc aũt (infra) melius intelligetur cum cõmunissima regula assignabit. vnde sumant genus & dña.

pro° ẽ in gñe.

i6 co. c°

Ad euidentiam eius qd h supponit. s. q iõ esse est de pceptu qditatiuo. q2 est idez eẽntie: nota tres ppõnes. ¶ Prima est quiditas que est sua existẽtia actualis nõ est ad aliqd genus determinata. hoc dclarat breuiter vnico medio sumpto ex secundo cõtra Gẽtiles. ca. 25. sic. omnis qditas in gñe limitata est eẽntial'r designabilis p dñam a qua mẽdicat eẽ in actu: nulla quiditas eadẽ sue actuali extie est essentialiter designabilis per dñam a qua mẽdicat eẽ in actu. ergo nulla quiditas eadẽ sue actuali existẽtie est ad aliqd genus determinata. Maior notificatur inducendo. aial enim est essential'r determinabile per dñas. r õnale. s. & irrationale: & ab eis mẽdicat eẽ in actu cuz impossibile sit esse aial in actuali existẽtia nisi sit rõnale vel irrõnale. similiter color eẽntialiter est determinabilis per suas differẽtias: p quas existẽtiaz actualẽ sortitur. non enim põt inueniri color nisi albus vel niger &c. minor aũt itelligẽtibus terminos pz ex se: quomodo nãq extia actualis mẽdicabit eẽ in actu ab aliquo alio formal'r? Si. n. mendicat eẽ in actu ab aliqua dña formal'r: cum esse in actu nihil aliud sit q̃ hre existẽtiam actualẽ, sequet q extis actualis hẽbit extiam actualẽ formal'r per aliqd aliud a se: sicut animal per rõnale formal'r acquirit existẽtiam actualẽ. hoc aũt nõ videt intelligibile. ergo &c.

quo verũ sit q i do eẽ sit d pce^ta qdi^ue i^a 2. p Gẽ. ca. 25.

Secunda propositio est ista. existẽtia actualis ad nullum genus determinata: est purum eẽ. ista pz ex silibus. si nãq animal nõ sit determinatũ ad aliquam spẽm: purũ animal erit. & albedo si nõ sit coartata in aliquo subiecto: pura albedo erit. ita & eẽ ad nullius nature pdicamẽtalis capacitatẽ determinatũ: purũ esse necesse est: & si abstractio huiusmodi est p opus intellectus: ẽt puritas ipsa est sm rationem. Si autem fuerit sm rem: & puritas ipsa est sm rem: vt de se patet.

Tertia propositio est ista. eẽ est de cõceptu quiditatiuo puri eẽ tm. Patet ista quo ad vtrãq exponẽtẽ. & quo ad pmã quidẽ: q2 nõ est intelligibile q de puro eẽ non pdicet quiditatiue ipsum eẽ. Si enim de eo aliqd pdicari põt quiditatiue: illud opz eẽ ipsum eẽ: cuz purũ eẽ ponatur. Q aũt cetera nõ recipiãt eẽ in suis qditatiuis pceptibus ex eo pz q cũ eẽ nõ habeant in sua puritate sz suis qditatibus coaptatũ pñt sm suas quiditates absq eẽ & non esse diffiniri. Ex his deducit intẽtum sic. ideo existẽtia est de conceptu quiditatis rei: q2 res illa est purum eẽ. nõ aũt res illa est purum eẽ: q2 nõ est ad genus aliquod limitata: ideo autem res illa non est ad genus limitata: q2 est idẽ cũ sua existẽtia. igit de pmo ad vltimũ: iõ existẽtia est de cõceptu quiditatiuo rei: q2 res illa est eadẽ sue existẽtie. ¶ Et qm si affirmatio est precise cã affirmationis: negatio est cã negationis ex hoc q res creata non est eadẽ sue existẽtie: esse nõ est de eius cõceptu quiditatiuo. Vñ cũ deus gloriosus sit suuz eẽ ipse nihil est aliud q̃ ipsum esse sm rez separatum a naturis pdicamẽtalibus in sua puritate subsistens.

¶ Nec opz si dicimus q deus est esse tm vt in errorem eorũ incidamus qui deũ dixerũt esse illud esse vniuersale quo quelibet res formaliter est. Hoc enim esse qd deus est huius cõditionis est vt nulla sibi additio fieri possit. Vñ per ipsam suam puritatem est esse distinctum ab omni esse. propter qd in cõmento none ppositionis libri de causis dicitur q indiuiduatio prime cause que est esse tm est per purã bonitatẽ eius. Esse aũt cõe sicut in intellectu suo

non includit aliquam additionem: ita nec includit in intellectu suo aliquam precisionē additionis: quia si hoc esset nihil posset intelligi esse in quo super esse aliquid adderetur.

¶ Hic excludit primus quorundā error talis. s. deus ē cōe esse oīum. imaginati sunt isti q cum omnia cōueniāt in hoc q habēt eē ipsum eē oīum quo res formalr sunt in cōi seu in vniuersali sit ipse deus gloriosus. moti sunt aūt tali rōne: eē nulla additione specificatū est eē cōe: deus ē eē nulla additione specificatū. ergo deus est eē cōe. Sz peccat rō illa pp multiplicē maioris intellectū. duplr enim intelligi pōt eē a nulla additiōe specificari. Uno mō sm rē extra animā subsistēdo. Alio mō sm intellectus cogitationē tm̄. primo mō maior est falsa. minor aūt vera. 2° mō maior est vera. minor aūt falsa. eē nāqz cōe per intellectū in sua abstractione acceptū: nullam ɔtradictionez includit. sm ꝟo q est extra intellectū sine cōtractione nō inuenitur. omne nāqz eē est cōtractū ad substantiam vel accidēs: esse aūt qd ē quiditas diuina: est purum absqz omni additione sm rē et ex ipsa sua puritate: sm rem est distinctū ab aliorum eē et hoc. et nullo modo cōe sicut albedo separata ex hoc ipso q eēt pura albedo: esset distincta albedo ab alijs albedinibꝰ cū substātijs mixtis et nō esset albedo in cōmuni. ¶ Peccat scdō maior illa quia cōtingit adhuc duplr eē nulla additione specificari seu cōtrahi. Uno modo actu tm̄. Alio mō actu et potētia. pmo modo maior est vera. minor ꝟo falsa. scdō mō maior est falsa. minor aūt vera. Esse nāqz in cōi: lz nulla sit additione cōtractū est tm̄ cōtrahibile. aliter nulla res haberet esse: que aliqd addit supra ipsuz esse: et sic hō non haberet esse: cū vltima eē habeat humanitatē quantitatē etc. vnde eē cōmune actu tm̄ specificatione caret. eē ꝟo diuinū nullam specificationē habet actu: nec aliquaz hēre pōt: et ideo actu et potētia additione caret. Et hec est solutio quā in lra. s. Tho. ponit sub alijs verbis dicēs q oē cōe nec includit nec excludit additionē. i. non includit actu. potest tm̄ habere illā. Esse ꝟo diuinum nō solum non includit illā: imo excludit. i. non solū nō includit actu: imo nec potētia: et sic excludit illā: qd enim ipossibile ē cōuenire alicui excluditur oīno ab illo. De hia diffuse habea in primo contra Gētiles capitulo. 27.

Uid̄ p̄ ꝯ gē. c. 27

¶ Similiter etiaz quāuis sit esse tm̄ non oportet q deficiant ei relique perfectiones vel nobilitates: imo habet omnes perfectiones que sunt in oībus generibus propter qd perfectū simpliciter dicitur. vt phs et Commētator in quinto metaphysice dicunt. Sed hz eas modo excellentiori omnibus rebus: quia in eo omnes vnuz sunt. Sed in alijs diuersitatē habēt et hoc est quia omnes ille perfectiones conueniunt sibi sm suuz esse simplex. Sicut si aliquis per vnam qualitatem posset efficere operationes omnium qualitatum: in illa vna qualitate omnes qualitates haberet: ita deus in ipso esse suo omnes perfectiones habet.

exclud' 2ꝰ error

¶ Hic excludit scdōs error talis. s. deus non est simpliciter perfectus. Ratio aūt huius erroris in proposito est ista. Id qd habet eē tm̄ est imperfectuz respectu eius quod hz eē viuere et intelligere: sz deus habet esse tm̄. ergo deus est imperfectior alijs. Maior est ex se nota. Minor ꝟo ex dictis deducitur sic. qd est purum eē non est admixtum alijs: pnta viuere et intelligere. aliter eēt purum et nō purum. deus est purū eē. ergo non est admixtus alijs. s. viuere et intelligere. et pñter deus nō habet nisi eē: qd erat probādum. Defectus huius rōnis in littera non explicatur: sed in pmo contra Gēti. capitulo. 29. vbi declaratur q ex hac propositione: deus est purum eē subsistēs. sequitur deum eē vniuersaliter pfectissimum. Et ppterea notāter in tex. dicitur. (imo habet omnes pfectiones etc.) ac si dicat q ex hoc non seqtur deum aliqua perfectione carere: sed oppositū potius ex hoc concluditur. Est aūt modus ex illo fundamēto intētuz deducēdi talis: id cui conuenit eē sm totam virtutē seu potestatem ipsius esse: nulla perfectione seu nobilitate eēndi caret: sed esse purū subsistens est id cui conuenit esse sm totam virtutem seu potestatē ipsius esse. ergo esse puruz subsistēs nulla perfectione seu nobilitate eēndi caret. Maior declaratur ex eo q omnia pfectio cuiuscunqz generis nō nisi sm aliqd esse est. Non enim sapiētia perficit hominē nisi ea homo sapiens fit: nec iustitia perfectio hominis dici potest nisi ea homo iustus sit. Si igitur omnis pfectio attendit sm aliquod eē: id in quo tota plenitudo essendi reperit: omnem pfectionem patet habere. et sic repugnat q id habeat eē sm totā amplitudinē suam et aliqua pfectione eēndi careat. Minor ꝟo exēplariter notificatur: sicut enim si albedo separata inueniretur: nihil ei de virtute albedinis deesse posset (vt enim supra dictū est.) Ratio quare albedini huic non inest tota pfectio possibilis repiri in specie albedinis est: quia coaptata est receptiuo quod sm totum posse eius non recipit eam. ita esse ipsum si receptū est in alio: coartatū est ad nature illius recipiētis limites (substantiā scilz vel accidēs) et cōsequēter limitatuz ad illius generis nobilitatem. Si ꝟo puruz et non receptū in aliqua sit natura: illimitatum et infinitum simplr est: et omnes perfectiones possibiles in ente reperiri simplr p̄habet. ¶ Cū aūt audis q albedo si separata sit. omnez perfectionē possibilem sue spēi habet. non intelligas (vt veritatis emuli obijciunt) q negatio. s. receptionis eius in alio daret sibi illā pfectionē: sed sicut receptio albedinis est conditio ad suam reqsita imperfectionē: ita negatio receptionis est cōditio sue illimitate perfectionis comes. Unū efficax argumētū ex receptione et sepatiōe eius sumit tanqz a ɔditiōibꝰ necessarijs et inseparabilibus.

nō oppit

¶ Et quia hē pfectiones oīuz genez pōt intelligi duplr. Uno mō in seipsis. Alio mō in aliquo supioris ordinis: ideo ad declarādū quō ipse deus qui est ipsum eē essentialiter: habeat oēs pfectiones: dicit q deus non hz oēs pfectiones in seipsis. i. distinctas abinuicē in proprijs naturis: sicut hō hz sapiētiā: iustitiā: prudētiā etc. Sic enim in deo oporteret eē maximā cōpositionē. sed hz eas indistincte vnitas in suo esse simplicissimo. Illud qppe eē diuinū equalet oībus pfectionibꝰ oīuz genez et excedit singulas et oēs sil': vt pote res supioris et inaccessibilis ordinis. Cuiꝰ exēplū i luce solis hēs: q sola sol p̄t qcqd pñt oīa iferiora p tot varias qlitates. ppea a phō et Cōmē. (5° metaph. capꝰ de pfecto) dī q deus solus ē ens simpr pfectū vniuersitatē pfectionū in se hñs.

t. 2. c. 21.

Q̄o. xij.

Hic queritur

an pfectiones existes in ipso deo sint aliquo mō distincte absqz oī opere itellectus. ¶ In hac qōne qnqz agēda sunt. pmo declarabit titulus qōnis. 2° recitabit opinio Sco. cū fundamētia. 3° declarabit opi. s. Tho. 4° impugnabit opi. Sco. 5° rñdebit argumētis in oppositum.

de distīne pfcōnū attributalū ī diuīs.

Quo ad

pm: sciēdū p̄ pfectionē eē duplicē: qdā ē pfectio simplr: et qdā est pfectio in hoc vel illo. Perfectio simplr est illa que in suo pprio ac formali ɔceptu dicit pfectionē cum nulla imperfectione vt sapientia bonitas

Perfcō simplr qd sit.

tia bonitas ⁊ similia. Perfectio vero in hoc vel illo est que in suo proprio ac formali conceptu dicit perfectionē imperfectioni mixtā vt humanitas equitas ⁊ his similia. Dixi (in proprio ac formali conceptu) quia includere aliquā imperfectionē i cōceptu cōi sibi ⁊ alijs aut malī nō derogat sue perfectioni simpliciter. Sapiētia .n. lȝ in sui gñis conceptu: puta habitu seu qualitate imperfectionē dicat (potētialitatē .s.) aut depē/dentiā ⁊c. quia tñ in suo speciali conceptu h formaliter non includit: nō prohibetur quin perfectio simpliciter sit. Dixi (dicit perfectionem) propter relationē q in suo proprio ac formali conceptu eā nulla imperfectione nullā perfectionē sonat. ¶ Scito 2° quod perfectiones eē in aliquo cōtingit dupliciter. Uno mō formaliter. Alio mō virtualiter. eē formaliter in aliquo est esse in eo: vt forma est in hnte ipsam: sicut humanitas albedo quantitas ⁊ alia hȝ in hoīe sunt. Esse aūt in aliquo virtualiter ē eē in eo vt effectus ē in sua cā effectiua quēadmodū calor ē in sole. Poteris aūt cōprehēdere multū distare inter hos modos eēndi in aliquo ex hoc vno eorū effectu pro nūc: quod ea que primo mō insunt intrīsece denoīant suppositū tale. Ea aūt que 2° mō insunt non denoīant suppositum tale: vt pȝ in sole q luce dicitur lucidus. calore aūt non dicitur calidus. ¶ Amplius perfectiones eē in aliquo formaliter cōtingit 2r. Uno mō in suis proprijs naturis distictas ⁊ limitatas: sicut in hoīe est eē itelligere ⁊ velle ⁊c. Alio mō cōtingit eas esse formaliter in aliquo superioris ordinis vnitas ⁊ illimitatas: sicuti in solis luce sunt virtus calefactiua ⁊ desiccatiua ⁊ alia hȝ. ¶ Nec parū distāt isti duo modi iter se. Lōge nāque excellēnius est eē in aliquo 2° mō (vt in exēplo dato apparet.) ¶ Quū vnis igitur perfectiones oium generū excellentiori mō sint in deo quā in creaturis: quia nūquam perfectiones non simpliciter sunt in eo virtualiter tm̄ (eis enim nō denoīatur talis.) Perfectiones aūt simpliciter sunt in eo formaliter ⁊ nō in proprijs naturis limitate. sed vt in re superioris ordinis realiter indistincte ⁊ illimitate. Ideo vertitur in dubiū an perfectiones simpliciter exītes formaliter in deo cū reali idētitate sint aliquo mō absque omni ope intellectus distincte. hec de primo.

(in margine: in q̄stāt dist. 21.)

Quo ad 2m Sco. in primo sen. dist. 8. q. 3a opinatur perfectiones has esse distinctas precisō omni ope intellectus distinctione ex nā rei formaliter. Appellat aūt distinctionem (ex nā rei) que inascitur ex ipsarū rerū naturalitatis quod absque omni intellectus operatione est. Formalem vero addit: quia non ois distictio ex natura rei est formalis: sed ea tm̄ que ex quiditatibus seu rōnibus formalibus fit. Probat aūt intētum suum multis rōnibus quarū eas adducēdas cēsui: que ex puris naturalibus procedunt: quoniam theologiā nunc tradere non intēdimus ⁊c. ¶ Arguit ergo primo sic. sapiētia ⁊ bonitas absolute distinguuntur formaliter ex nā rei. ergo sapiētia infinita ⁊ bonitas infinita distinguuntur formaliter ex natura rei. antecedēs ē euidens. Consequētia aūt probatur: quia infinitas nō variat rōnē formalē eius cui additur. In quocūque enim gradu perfectionis sue latitudinis intelligatur perfectio aliqua semper retinet eandē rōnem formalē vt patet in omnibus. Si igitur sapiētie ⁊ sapiētie infinite est eadē ratio formalis. ⁊ ratio formalis sapiētie distinguitur ex natura rei a ratione formali bonitatis: necessario sequitur quod rō formalis sapiētie infinite nō includat ex natura rei rōnē formalem bonitatis. ¶ Preterea. distinctio precedēs rōnem primi distinctiui non est per tale distinctiuum: sed distinctio nature ⁊ intellectus precedit intellectionē que est primum distinctiuū fm rōnē. ergo ⁊c. probatur minor: quia si nulla distinctio earum precederet: nō magis distinguerentur intellectione vt intellectio ē quā ea vt nā est. Quicquid enim distinguitur intellectione vt est oino indistincta a nā distinguitur ēt nā. ¶ Preterea. illa que formaliter distincta intelligūtur intellectu intuitiuo. ergo hnt distinctionem vt existētē: sed perfectiones diuine intelliguntur formaliter distincte ab ipso deo itellectu intuitiuo. ergo hnt distinctionē vt exītē in eis. Talis non pōt eē distinctio rōnis. oporteret .n. intellectū diuinū sua intuitione cāre aliquā relationē rōnis in sua eēntia vt exītē: qd est absurdū. igitur talis distinctio est ex nā rei. Maior pȝ ex dīia iter intellectū intuitiuū ⁊ abstractiuū. Minor vero ē clara de se. ¶ Preterea. deus intelligit eēntiam suā vt verā: vult aūt vt bonam. ergo veritas ⁊ bonitas distinguūtur ante oēm actū intellectus. tenet cōsequentia. quia distinctio obiectorū preuenit distinctionē actuum sicut causa effectū. ¶ Preterea. bonitas ⁊ veritas in deo nō distinguūtur ex natura rei. ergo sunt formaliter synonyma. cōns est cōtra te. cōsequētia aūt probatur. quia bonitas ⁊ veritas nō significant nisi ipsas puras perfectiones in re nullo modo distinctas in ea. ¶ Preterea. inter perfectiones diuinas est ordo demonstratiuus: quo doctores vnā ex alia demōstrāt. est etiā distinctio inter predicationes formales ⁊ non formales. Dicitur enim quod sapiētia nō predicatur formaliter de bonitate. est ⁊ equalitas fm Augustinū. 15. de trinitate. igitur distinguūtur ex natura rei. Ut quid enī doctores implērūt tot quaternos si omnia sunt idē formaliter? ¶ Preterea. inter perfectiones diuinas ante oēm actū intellectus inuenitur cōtradictio: ita quod deus intellectu intelligit ⁊ non vult: voluntate autē vult ⁊ non intelligit. ergo inter perfectiones diuinas est distinctio ex natura rei. ¶ Preterea. (ad complementum doctrine) distinctio fundans distinctionem realē non depēdet ab opere intellectus: sed distinctio perfectionum diuinarū fundat distinctionem realē emanationum diuinarū. igitur est ex natura rei. ⁊ nō ex intellectus operatione ⁊c. hec de secundo.

(in margine: 2° ... 3° ... 4° ... 5° ... 6° ... cap. 3. ... 7° ... 8°)

Quo ad 3m pretermissa trinitate personarū declarande sunt tres propōnes: in quibus cōsistit sentētia .s. Tho. ⁊ veritatis. ¶ Prima est. In deo fm se nulla est distinctio actualiter. ¶ Scda est. In deo fm se est distinctio rōnis virtualiter seu fundamentaliter. ¶ 3a est. In deo vt terminat actum intellectus nostri est distinctio rōnis actualiter. ¶ Ad euidētiam prime propōnis sciēdū est quod aliud est iudicium de rōnibus formalibus rerū in proprijs naturis: ⁊ aliud est iudiciū de rationibus formalibus earūdē in re aliqua superioris ordinis formaliter existentibus. Res enim in proprijs naturis lō secluso omni opere intellectus distinguuntur formaliter: quia se mutuo nō includunt in suis formalibus rationibus. Ideo autē ratio formalis vnius nō est alterius: quia quelibet earum ita est ipsa quod non altera. verbi gratia. Ideo virtus calefactiua ⁊ virtus desiccatiua in proprijs naturis distinguūtur formaliter ex natura rei: quia virtus calefactiua ita est calefaciēdi primum quod non desiccandi ⁊ ecōuerso. Res aūt adunate in aliquo superioris ordinis: sicut in vna simplici re altiori inueniuntur: ita in illius vnica rōne formali formaliter adunatur: sicque distinctione formali ex natura rei necesse est careant: cū desit ibi talis distinctionis radix iā dicta (limitatio .s. illa qua quelibet earum ita est ipsa quod nō altera) neutra nāque earum cum sunt taliter vnite: est magis ipsa quā alia. Uerbi gratia. prosequēdo exēplū datū: virtus calefactiua ⁊ desiccatiua in luce solis formaliter inuente sicut in vna lucis natura adunātur: ita in lucis ratione formali indistincte formaliter sunt: ita quod assignata cōpleta solaris lucis diffōne: nō sit opus vltra earum quere re diffōnes. Completa enim diffinitio solaris lucis eā in sua celsitudine qua inferiora indistincte in seipsa preaccipit cū declaret propter adequationē que debet eē inter diffōnem ⁊ rē diffinitam virtutē eius calefactiuā ⁊ desiccatiuam manifestat quāquidē virtus eius calefactiua nō magis ē ipsamet quā sit lux ⁊ virtus desiccatiua ⁊ ecōuer/

so. Cū aūt fm Dionysiū 5 caplo de diuinis noibus. pfectiones simplr sint in deo nō ad proprias nās definite: sz ad ipsius cē illimitationē eleuate. 9ns est: vt sicut oēs in vna simplicissima re formalr adunātur: ita in illius simplicissima rōne formali indistincte formalr sint. Et sicut sapiētia dina nō magis est sapiētia q̄z bonitas z veritas z ipsum eē diuinū z ecōtra. ita rō formalis ipsius eē diuini nō magis includit ipsuz esse q̄z sapiētiam z bonitatez. (Si eniz adequata diffinitio illius rei simplicissime que deus est daret) in illa vnica rōne formali: quicqd ē de⁹ includeretur formalr. alr diffō celsitudinez diffiniti non adequaret: vnde z ipse deus gloriosus: qui seipsum per modū sui intelligit: vnicā eā rōnē formalē format. (verbum. s.) ℂ Potes ergo sup hec arguere sic. quecūq3 formaliter adunātur in vnica z adequata rōne formali ipsius dei nō distinguūtur formalr ex natura rei: sed pfectiones diuine secluso omni ope intellectus adunant in vnica z adeq̄ta rōne formali ipsius. ergo zc. pbatur minor: q2 nō magis adunātur virtutes qualitatuz inferiorū in luce solari q̄z pfectiones simplr in deo: sed ille adunātur formalr: vt ex se pz: z ab aduersarijs cōceditur. ergo zc. probat maior: q2 aliter diffō non adequaretur diffinito.

2^m rō

ℂ Scdo pncipalr pro pma propōne arguit sic. Omnis actualis distō ex nā rei fundatur sup actuali oppōne ex natura rei: sz inter pfectiones nulla est actualis oppositio ex nā rei. ergo maior habet ex. 10. metaph. tex. cōmē. 24. minor probatur inductione. q enim ibi nō sit oppositio 9dictoria neq3 pruatiua formalr. ex eo pz q vtriusq3 oppositionis alterū membrum est formalr negatio quā ponere in deo formaliter nefas ē. Nec sufficit q sit ibi negatio fundamētaliter: q2 m̄ distictio actualr exigit actualiter oppōnē. oppositio āt actualr exigit extrema actualiter: vt pz regulariter de omni oppositione. Q2 aūt non sit oppositio inter eas 9rie pz ex eo q alterū contrarioꝝ semper est defectiuum. 10. metaph. tex. cōmē. 16. Q2 v̄o nō sit oppositio relatiua inter illas ex se manifestum est.

t. cō. 24.

t. cō. 16.

ℂ Nec obstat q ex hoc seq videt q in deo nō sint multe pfectiones: sed vna eā puta deitas. verissimū eniz est q deus ipse nō est nisi vna pfectio illimitata: oino p̄habēs in se multiplicatas z multiplicabiles in alijs pfectiones oēs. ℂ Ad euidētiā tā scdē q̄z tertie ppōnis nota q (vt in quadā qōne supra diximus) sicut res illa simplicissima quā deū dicim⁹ est id cui assimilātur oēs pfectiones simplr in pprijs naturis existētes: ita est id cui assimilātur oēs conceptus formales earū cuz nihil aliud sint q̄z ipse pfectiones in esse intētionali. Ex hoc aūt q deus terminat conceptiones has vt obiectū in eis intellectū: necesse est deum ipsum oium earum correlatiuuz intelligi pluribus relationibus rōnis fm earū numerū: sicq3 distinctionē in se rōnis actualiter habere: ita vt deus obiectus pluribus 9ceptionibus seu rōnib⁹ formalib⁹ dicatur habere in se distōnē rōnis formalē actualr (obiectiue tamē) z ppter pluralitatē conceptuū formaliū: qbus obijcit. z ppter pluralitatē relationum rōnis: qbus refertur seu referri intelligit ad pfectiones p̄dictas: taz in esse naturali q̄z in eē intētionali. Ex eo aūt q in deo secluso omni ope intellectus est: vn̄ causare z terminare possit cōceptus p̄dictos: dicitur habere in se distōnez rōnis virtualr seu fundamentalr. Habet aūt hec deus ipse ex sūma z illimitata sui pfectione: cuius sicut nulla creatura est capax in esse naturali: ita nullus intellectus creatus in eē intētionali: qcunq3 eniz intellectus creatus (ēt vidēs deum per essentiā) impotēs est ad formandū conceptum vnum diuine adequatuz perfectioni. Unde pro secūda propōne argue sic. Omne habēs in se vnde causare z terminare ac verificare obiectalr possit distinctas rōnes seu 9ceptiones formales hz in se distōnem rōnis virtualiter secluso omni ope intellectus: deus gloriosus est hm̄. ergo. ℂ Pro 3^a v̄o ppōne argue sic. Oē terminās plures conceptus formalis hz in se actualr distinctionē rationis: deus est hm̄. ergo zc. hec de tertio.

ca.i.q.2 9ne p^a

9baf 2ª ppō.

pbaf 3ª ppō.

Quo ad 4^m arguit cōtra Sco. triplr. ℂ Et primo sic. Distinctio formalis ex nā rei est maior distinctio distōne reali. ergo pfectiones diuine nō distinguūtur formalr ex nā rei. 9ña tz. z aūs probaf sic. Distinctio p intimiora est maior ills que fit p ea que sunt extra intima rei. distinctio formalis ex nā rei est p maxime intima rei. distō autē realis p ea q̄ sunt extra intima rei. ergo zc. minor pz ex Sco. in p̄ sen. dist. 2 dicēte q distictio formalis ex nā rei fit per p̄dicata pmi modi q̄ insunt rei in pmo signo. distinctio aūt realis fit per ea q̄ isunt post. Maior probat. distinctio p aliqualr intima est aliqualr distinctio: distinctio p magis intima est maior distinctio. ergo distō p maxime intima est maxima distictio. Si. n. simplr seqtur ad simplr z magis ad magis: maximū necessario seqt ad maximuz zc. ℂ Scdo arguit sic. perfectiones diuine abstracte abstractione p̄cisissima: sunt formaliter infinite. ergo sunt idez formaliter ex natura rei. Aūs est Sco. in pmo sen. dist. 8. q. 3^a. in rūsione ad arg^m principale. 9ña probatur supponēdo fm duplicem infinitatem (in respōsione ad pmum declarādā) duplr posse intelligi illud aūs. s. de infinitate infra propriā rōnē: z de infinitate infra entis latitudinē: tunc sic: aut intelligis illud antecedēs verificari de infinitate prima. z hoc nō: q2 nullū prius includit formalr suū posterius. perfectio aūt diuina: puta sapiētia: est p̄or isinitate illa: q2 modus eius intrinsecus est zc. Aut intelligit de scda infinitate: z tunc seqtur intētum: q2 si sapiētia diuina precise z formaliter sumpta est ita infinita: q ad nullam entis perfectionez simplr est formaliter terminata: op3 q infra sue rōnis formalis ambitum omnē perfectionē simplr contineat: z q nullā s rōne sua perfectionem formalr excludat. z 9ñr q a nulla formalr distiguatur ex natura sua: statim. n. q ab alijs pfectionibus distingui ponit. coartata formalr infra entis ponit latitudinē: qd̄ est oppositum aūcedētis sic intellecti. ponit. n. talē z tantam entis pfectionez formalr iportare: ita q non oēm. Uerbi grā. ponit q sapiētia formalr ex nā sua eaz pfectionē ponit: quā enti sapiētis addit: ita q nō eam quā iustitia sua bonitas enti addit zc. ℂ Tertio sic. pfectiones diuine distiguuntur formalr ex natura rei. ergo inter eas est relatio realis. tz 9ña. q2 distinctio illa cum sit relatio existens in rerum nā necesse est q sit realis: sicut z qd̄libet aliud existens in rerū nā reale est. 9ñs autē est 9 Auic. dicētem q eiusdem ad seipsum non est relatio realis.

9 Scot. argū p^o.

i. dist. 2. q. 4. i solone p^e. qbi pposui. ēc. me.

2°

Sco. p^o d. 8. q. 3. p^m pri^e

3°

3. meta. ca. 10.

Quo ad 5^m pro rūsione ad pmum z destructionem Scoti fundamēti nota q aliqd eē ifinituz cōtingit duplr. Uno mō fm ppriaz rōnem. Alio mō fm q ens seu simplr. Illud est infinitū fm ppriaz rōnem qd̄ nullis sue pprie latitudis claudit terminis: lz sit ad talez entis gradum definitū: q nō oēm essendi perfectionē habeat. Illud v̄o est infinitum: fm q ens seu simplr quod nullis infra totius entis latitudinez terminis limitatur: sed oēm habet pfectionez essendi. Exēplū in quantitate molis. Quātitas si daret infinita: esset fm q̄titatis rationem infinita. esset. n. infinita q̄titas: non m̄ esset fm esse infinita. esset nāq3 ens finitū z limitatum ad q̄titatis genus. Similr in q̄titate virtutis Albedo si esset infinita intēsiue eēt infinita fm propriā rōnez. esset enim infinita albedo: nō m̄ esset infinitū ens: q2 ad spēm esset definita. ℂ Non parui aūt refert qua qs infinitate dicat eē aliqd infinitū. Prima enim infinitas cuz attēdat penes ea que infra

nō opt^r 2^r infinitas.

infra rei illius latitudinē sunt: rōnē rei formalē in ea qua inuenit formali limitatione relinqt: vt pʒ in exēplis datꝭ. Scḋa aūt infinitas q: attēdit penes ea ad q̄ totius entis latitudo se extēdit: r̄ē ⁊ eius rōnē formalē illimitat ⁊ ele uat ad hoc vt ipsa oīs sit pfectio i ente posiis ⁊ nō magis sit ipsa q̄ʒ quecūqꝫ alia pfectio simplr̄: ac p hoc distinctio nē ⁊ formalē limitationeʒ qua ab aliis formalr̄ ex nā rei absolute sumpta distiguebat eā comitari nō sinit. ℭ Ad ppositū ḡ descēdēdo dico q̄ lʒ sapiētie ⁊ sapiētie infinite pma infinitate sit eadē oino rō formalis: tn̄ sapiētie infini te scḋa infinitate est lōge altior rō formalis. Cōcludit. n. in sua rōne formali oēm pfectionē simplr̄. ⁊ sic cū in deo sint pfectiones oēs infinite scḋa infinitate: opʒ oium vnā eē simplicē rōnē formalē. ℭ Ad argumētū sub quacūqꝫ forma fiat: rn̄ deat: attēdēdo equocationē infinitatis: qm̄ vt dictuʒ est: infinitas pma est illa q̄ nō variat rationē for malē: ⁊ q̄ attēdit penes gradus pfectionales ,p prie lati tudinis rei: nō aūt scḋa. Vn̄ si pfectiones diuine non eēnt infinite nisi pma infinitate argumētum concludēt. q: aūt hn̄t scḋam an̄ oēm actum intellectus: iō nihil concludit. ℭ Nec obstat q̄ forte infinitas pma cuiuscūqꝫ pfectiōis simplr̄ inferat scḋam. Sufficit. n. q̄ rōne distinguant: vt aliqd scḋa fiat q̄ nō pma. ℭ Silr̄ nō obstat. si qs pfectio nes coīssimas puta esse bonitatē ⁊ siles ⁊c̄. vtrāqꝫ infini tatē hr̄e negaret: nesciēs in eis imaginari pmam: ppea q̄ ,p pria latitudine careāt. Hoc. n. magis nostro fauet ,p po sito: qm̄ si vtrāqꝫ infinitatē hn̄t (qḋ alibi discutiēduʒ est) distinctione supradicta opus est. Si aūt scḋam tm̄ absqꝫ distinctione aliq̄ negandū ē eē ⁊ eē infinitum habē oio eā dē rationē formalē: ⁊ sic ruit totū scoticū edificiū. ℭ Ad

opīo'fol
mtur
achilles
scoti

Ad 2m

scḋm loquēdo de distinctione actuali quacūqꝫ negatur minor. Et ad eius pbationē dr̄ negando oīa assumpta. Sufficit. n. ad hoc q̄ aliqua distinguant intellectione vt intellectio est: ⁊ nō n̄ ā: distinctio rōnis fundamētalr̄ iter nām ⁊ intellectionē. Vn̄ qn̄ dr̄. Quicquid distinguit itel lectione: vt oino indistincta ē a nā. distinguit ēt nā. distin gue (ly indistincta) actualr̄ vel fundamētalr̄. Et pmo mō dic eē falsum. Scḋo modo verum: sʒ tunc negato minorē subsumēdā. s. sʒ intellectio ⁊ nā sunt indistincte fundamē talr̄ an̄ oēm actum intellectus. hn̄t. n. distinctionē rōnis fundamētalr̄ (vt declarauimus.) ℭ Ad 3m negat minor.

Ad 3m

lʒ. n. deus intueatur pfectiones suas ab eterno distincte. nō tn̄ ab eterno distinctas actualr̄. Licet ponē distinctio nē rōnis actualr̄ causari p actum intellectus diuini: non sit a pbia alienum. ℭ Ad 4m negat ɔn̄tia. Sufficit. n. q̄

Ad 4m

obiecta intellectus ⁊ voluntatis p̄distinguant fundamē talr̄: nec est opus distinctione actuali ,p tūc: sicut nec intel lectus ⁊ voluntas dei ,p tunc distinguunt nisi fundamēta li distinctione rōnis. ℭ Ad 5m negat ɔn̄tia. Synonymei

Ad 5m

tas enim cum sit passio noīum: nō attēdit penes idētita tē rōnis formalis rei ſm se: sʒ penes idētitatē conceptus formalis seu mētalis. voces. n. sunt note eaꝝ q̄ sunt i aīa passionū. vn̄ cum vitas ⁊ bonitas dei hēant diuersos cō ceptus in nobis non sunt synonyma. ℭ Ad pbationē ḡ dr̄ q̄ lʒ significēt eandē rē formalr̄ ſm se: ⁊ solum illaʒ vt rē significatā: tn̄ significant ēt distincte cōceptus mētales vt rōnes significādi. ⁊ hoc destruit synonymeitatē (vt di ctum est.) ℭ Ad 6m dr̄ q̄ ex pte rei sufficit ad oia illa disti ctio rōnis virtualr̄ seu fundamētalr̄ cum distinctione rō nis actuali ex pte nostri. Loquimur. n. vt concipim⁹. For mamus aūt distinctos cōceptus: quoꝝ vnus ex alio ori tur: ⁊ de alio nō p̄dicat: ⁊ hʒ aliquā habitudinē quā ali⁹ nō hʒ. Et iō demrationes p̄dicationesqꝫ formales ⁊ idē ticas facimus. Neganiusqꝫ de deo sub vno conceptu: qḋ affirmamus de ipso sub alio. Implēt ḡ libros docto res balbuciēdo vt possunt excelsa dei humano more re

Ad 6m

sonantes simplicissimā illam rōnē formalē: oē qḋ in deo est formalr̄ complectētē: non nisi particularis cōceptib⁹ inspicē: tradēqꝫ potērēs: ⁊ nō ,p pter distinctionē q̄ ibi sit ex nā rei. Equalitas autē inter pfectiōes diuinas an̄ oēʒ actum intellectus non est nisi fundamētalis nō excessus inter se qui inter eas virtualr̄ tn̄ distictas saluat. ℭ Ad 7m dicitur q̄ q: an̄ oēm actum intellectus non inuenitur cōtradictio formalr̄: sʒ fundamētalr̄ tantum: quia alteꝝ contradictorium est formaliter negatio que non est nisi p opus intellectus: iō sufficit pro tunc inueniri distinctio nē rōnis fundamētaliter: quod cōcedimus: nec aliud eri gitur. vt pʒ de se. ℭ Ad vltimum dicitur q̄ emanatiōes diuine distinguuntur ⁊ realiter ⁊ formaliter. ⁊ lʒ distin ctionis formalis eaꝝ fundamētum sit distinctio intelle ctus ⁊ voluntatis: non tamē distinctionis realis eaꝝ. nō enim ideo processiones diuine distinguuntur realiter: q: altera est ab intellectu: altera a voluntate: sed quia ha bent realem oppositionē relatiuam (vt Boetius tradit.) Falsum ergo assumitur q̄. s. distinctio perfectionum diui narum fundet distinctionem realē emanationum diuina rum. Ad fundandam autem distinctionem formalem in ter eas sufficit distinctio formalis fundamētalis inter in tellectum ⁊ voluntatem: sicut etiam ipse processiones di uine non distinguuntur formaliter ex natura rei: seclusa distinctione reali: sed distinctione rōnis virtualiter tantū ante omne opus intellectus: ita q̄ absqꝫ reali oppositiōe relatiua non magis distinguūt ex nā rei q̄ʒ itellect⁹ ⁊ vo luntas. ℭ Potest autē breuius ad hoc ⁊ similia argumē ta dici: q̄ in diuinis est ante oēm actum intellectus distin ctio formalis non formaliter sed virtualiter. i. eminenter cōtenta hoc modo: q: quodlibet diuinum ,p pria exequi tur: ac si esset distinctum formaliter ab alio. Intellectus enim ita intelligit ⁊ nō vult: ⁊ voluntas ita vult ⁊ non in telligit: ac si esset distictio formalis formaliter inter intel lectum ⁊ voluntatē. ⁊ sic de aliis. Fundat autē talis mo dus habendi distinctionem formaleʒ supra deitatis emi nentem vnitatem formalem formaliter: ⁊ sufficit ad oia saluanda que per distinctionem formalem formaliter sal uanda inducuntur: q: illi eminenter equiualet.

Ad 7m

Ad 8m

De tri ca. 12.

alia so lutō bre uis ⁊ o ptima

ℭ Secūndo modo inuenit essentia in substan tiys creatis intellectualibus: in quib⁹ est aliud esse q̄ʒ essentia ipsorum: q̄ʒuis essentia sit sine materia: vnde esse earum non est absolutū sed receptum: ⁊ ideo limitatum ⁊ finituʒ ad capa citatem nature recipientis. sed natura vel qui ditas earum est absoluta nō recepta in aliqua materia: ⁊ ideo dicitur in libro de causis q̄ in telligentie sunt finite superius: ⁊ infinite infe rius. Sunt enim finite quantum ad esse suum quod a superiori recipiunt: non tamē finiunt inferius: q: earum forme non limitātur ad ca pacitatē alicuius materie recipientis eas: ⁊ in talibus substātiys nō inuenit multitudo indi uiduoꝝ in vna specie. vt dictum est. nisi in aīa humana propter corpus cui vnitur.

in ca. 5.

ℭ In hac scḋa parte capituli huius de essentiis substantia rum intellectualiuʒ creatarum que in secūdo ordine col locantur. quatuor propositiones colligit. ℭ Prima est. in substantiis intellectualibus creatis eē est aliud ab eēn tia. ℭ Scḋa. in eis non inuenitur materia. ℭ Tertia. eē eaꝝ est finitum. essentia auteʒ infinita. ℭ Quarta. nulla

ea⁊ multiplicabilis est numet aliter nisi vltima: aīa. s. humana. Prima τ secunda tanq̄ declaratis omissis (ternā explanat ratione τ auctoritate.

Ad rationis aūt euidētiā est notādū q̄ actus finitur p potētiā in q̄ recipit: τ potētia finit p actū quē recipit (diuersimode tñ.) Q̄d enim ē in potētia nō est determinatū: sed determinabile p actuz ad quē est in potētia. cū aūt ip̄m recepit ab eo formalr̄ finit. Silr̄ actus ꝯm eēntiam suā receptibilis est in hoc vl̄ illo: τ ꝯn̄r determinabilis ad hoc vel illud subiēctū. Cū v̄o receptus est in hoc iam nō remanet in eo amplitudo τ indefinitio ad hoc vel illud. est enim ad hoc determinatus. Est ḡ duplex finitas τ duplex infinitas. altera. s. ex parte act⁹. altera ex pte potētie. Sz infinitas ex pte potētie imperfectionē sonat: cū sit p carētiā actus potētiā finiētis. Infinitas aūt actu s pfectionē maximā dicit: cū sit p carētiam potētie actū finientis. In cuius signū forme ꝯm rez nō recepte in aliquo lōge pfectiores sūt formis receptis vt pz. Cū ḡ esse subā⁊ intellectualiū sit receptū in earum essentia ꝯn̄s est q̄ sit finitū eo mō quo actus finit p potentiā. vn̄ τ ꝯctū τ limitatū ē ad gen⁹ sui receptiui: nāe. s. cuius est. Quia v̄o eēntia ea⁊ nō est recepta in aliquo cuz sit forma nō recepta in mā. ꝯn̄s quoq̄z est q̄ sit infinita infinitate se tenēte ex pte act⁹: nō est enim determinata ad capacitatē alicuius mãe ipsa⁊ recipiētis sicut sunt forme re⁊ mãlium. ¶ His p̄libatis formet rō sic. Id cuius eē ē receptū: forma aūt irrecepta hz eē finitū: eēntia⁊ aūt infinitā: intelligētie sunt hm̄. ḡ. Et nota q̄ in rōne hac sermo est sempt de finitate q̄z de infinitate se tenēte ex pte actus. Tali enim finitate eē intelligētia⁊ finitū est: τ tali infinitate ea⁊ eēntia est infinita. Si enim loqui volum⁹ de finitate se tenēte ex pte potētie ea⁊ eēntia finita iuenit: eo q̄ potētia in eis est terminata p actū eēndi. ¶ Cōfirmat ēt hoc auctoritate libri de causis. vbi dicit q̄ intelligētie sūt finite superius τ infinite inferius. q̄ esse ea⁊ quod est supremū in eis est receptū. eēntia v̄o q̄d infimū ē nō ē recepta: τ q̄ eēntia ea⁊ vt respicit id q̄d est supra se formalr̄: ip̄z. s. actū eēndi ē finita recipiēdo ip̄z: vt āt respicit id q̄d est īfra se. mām. s. ē īfinita: vtpote nō recepta in ip̄sa τc̄.

Aduerte h̄ ad multo⁊ supradicto⁊ intelligentiā: τ vt euites errorē eo⁊: qui ho⁊ fundamentum non intelligentes: dicunt q̄ si esse ideo est infinitum simpliciter: vt supra diximus: q̄ in nullo receptū est: cū essentia tam substantiarum immaterialium q̄z compositarum in nullo penitus recepta sit: erit infinita simpliciter: quod est ridiculum. vnde ex irreceptione infinitatez arguere valde leue videtur. ¶ Scito igitur positionem hanc fundari super hac propositione. Omnis res ꝯz suū ordinē receptibilis in alio: realiter irrecepta ē infinita infinitate opposita finitati: quam res sui ordinis recepta cōtrahit. Dixi (ꝯm suum ordinem receptibilis in alio) ṗpter composita τ materiam que in tota sua latitudine irreceptibilia sūt. Dixi (est infinita infinitate opposita τc̄.) q̄ sicut nō quodlibet receptibile est in quolibet: sed quilibet actus hz ṗpriū receptiuū. vt habet in sc̄do de aīa. textu cōmento⁊. 24. τ. 26. ita non ex qualibet receptione sequitur q̄libz finitas: sed determinata ex determinata τ per oppositū ex tali irreceptione talis infinitas opposita. s. finitati: quā (si recepta esset) res illa contraheret. Verbi gratia. albedo cum sit receptibilis in subiecto si ponatur irrecepta erit infinita: nō quacūq̄z infinitate: sz ea q̄ opponit finitati: quā in subiecto hz. In ṗposito ḡ tam eē q̄z forma ꝯm suum ordinem receptibilis rōnē hz (neutri enim recipi repugnat) sed in alio τ alio receptiuo. receptiuum enim ṗprium ipsius eē: ē quiditas seu suppositū. forme v̄o ē mā. Et ideo sicut alterius rationis ē receptio forme in mā a receptiōe eē in eēntia (vt supra ostēdim⁹) ita alterius rationis est finitas forme per materiam a finitate esse per essentiam: lz conueniant in hoc q̄ vtraq̄z ē per modum quo actus finitur p potētiam: τ similiter diuersarum rationum oz eē infinitatē quā forma sortit ex hoc q̄ est irrecepta in mā. τ infinitatem quam eē sortit ex hoc q̄ in quiditate nulla ē receptum. Forma nāq̄z ex hoc q̄ recepta in mā infra ip̄sam clauditur: amplitudinē suā: qua ad hoc vel illud particulare est indefinita: amittit. τ ideo ex hoc q̄ separata a mā est: non aliter est infinita nisi quia ad nullius materie capacitatē coartata eius terminis caret. Esse autē quia ex hoc q̄ recipitur in aliqua quiditate ad illius genus τ spēm coartatur: si irreceptuz ponatur ad nullum genus definitum erit: τ ꝯn̄r cuiuslibet gn̄is terminis carens simplr̄ infinitum. ¶ Habea ḡ dubij solutionē ex hoc q̄ non dicimus oē irreceptum infinitum: sed rem ꝯm suum ordinē receptibilem irreceptā τ ex hoc q̄ non dicimus omnem rem ꝯm suum ordinem receptibilem irreceptam esse eodem modo infinitum: sz diuersimode. ex p̄mo. n. pz q̄ suba cōposita nullam infinitatem ex sua irreceptione hz. ex sc̄do v̄o q̄ eēntia intelligentie que clauditur in ordine forme cum sit pura forma separata a materia: τ non sit ipsum esse: ex sua irreceptione in materia est infinita. sed non simpliciter τc̄. τ q̄ eē diuinum quod sub ipsius eē ordine concluditur ex sua irreceptione in quiditate seu eēntia ē infinitum simplr̄.

Habes τ hinc vn̄ Scotista⁊ τ Scoti (eorum iudicio) peccatum dep̄hēdas in primo sen. di. 2. q. 2. vbi ab eis imponit. s. Tho. ratio vltimo ibi inducta ad concludēdam dei infinitatē: que ē talis. forma finitur per materiam. ergo forma que non est nata esse in materia est infinita. Jam enim nosti qualem infinitatem ratio h̄ cōcludat: τ q̄ infinitas dei altiores negat terminos ꝯz sanctum Tho. ¶ Unde aduertas triplex ibi peccatum. ¶ Primum est: q̄ ratio p̄dicta ad concludēdam infinitatem simpliciter assumpta a nobis dicitur: cum apud nos non concludat nisi infinitatē ꝯm quid. ¶ Sc̄dm est: q̄ ratio predicta ꝯm fallaciam consequētis sophisma asserit quia forma prius natura est finita in se q̄z finiatur p materiam: sicut illud (tertii physicorū) corpus finitur ad aliud corpus. ḡ si non est finitum ad aliud corpus est infinitum. Manifeste enim pz error. quia cum dicitur forma finitur p mām ly: per: denotat causam p̄cisam finitatis ꝯz quid supradicte. non enim forma ꝯm se est tali modo finita. cum ꝯm se sit indeterminata ad hanc vel illam materiam: τ ideo bn̄ sequitur. ergo forma que non est nata recipi in materia est infinita ꝯm quid. Si enim affirmatio est precisa causa affirmationis. negatio erit causa negationis. non est autem talis processus tertij physicorum: q̄ corpus nō finitur per aliud corpus causaliter: τ p̄cise. ¶ Tertium est q̄ inficiari conatur aliud supradictum. s. q̄ essentia intelligentie est finita superius per suum esse. Contra. inquit esse est posterius essentia: τ accidēs eius apud vos. ergo essentia intelligētie in primo signo nature vr̄ infinita intēsiue: τ ꝯn̄r nō finibilis p eē in sc̄do signo ¶ Ad hoc siquidē dicitur q̄ lz eē sit posterius eēntia ordine gn̄ationis τ accidens eius. i. extra conceptum formalem: tamen essentia in illo priori est finita simpliciter: per hoc q̄ est receptiua ipsius esse: τ non est ipsum suum eē τc̄. sicut enim p hoc q̄ essentia est ipsum eē est infinita simpliciter. (vt pz in deo ex dictis) ita per hoc q̄ essentia non est suū eē non est infinita simplr̄ iuxta maximā illam si affirmatio est causa affirmationis τc̄. Quia ergo in oi priori essentia intelligentie est fundamētalr̄ receptibilis ipsius esse. τ ab hoc abstrahi nō pōt: lz non in omni priori habeat illud: sequit q̄ sit simplr̄ finita per suū eē. i. p hoc

actus finit potētia: po⁹ finit actum

ṗbat³ ṗpō

T.c.24 τ.26.

ca.5.i 3° pte eius dē capl'i in ṗnc. h ime⁹ supra

T.c.31

vbi.s.

ṗ post. T.c.3

nō est suū eē: sed illo actuabilis vel actuata est ₇c. Sic. n. intelligit cū dī q̄ eēntia intelligētie finit p suū eē. ¶ 4ª ppositio quo ad pmā ptē supius discussa relinquat. Quo ad scdam ꝟo: q̄. s. aīa intellectiua q̄ est vltima iter subas intellectuales sit multiplicata nūalr eget magna ꝯsideratione. In textu aūt assignat p cā huius vnio eius ad corpus. oīa enim forma sic vnita corpori: q̄ dat ei eē forma liter: necessario multiplicat fz multiplicationē illi⁹: alio qn plura corpa hērent idē eē nūo. ab vna. n. forma nō puenit nisi vnū nūo eē subale: ₇ merito ex vnione ad corp⁹ aīa multiplicari numeralr dr: q₂ distinctio numeraliter cum non sit formalis opz q̄ sit fm q̄titatem (vt supra declaratum fuit) fm q̄titatem aūt esse non posset talis distinctio in aīa. si forma non esset rei quante (vt intelligentie ostendunt.) Efficax ergo ratio ad concludendam pluralitatem numeralem animarum est coniunctio ipsius aīe ad corpus numeraliter multiplicatum.

c. 5. q. 9. / c. 4. q. 5. / c. 5. q. 9.

¶ Et lz indiuiduatio eius ex corpore occasionaliter dependeat quantum ad sui inchoationē: q₂ non acquirit sibi esse indiuiduatū nisi in corpore cuius est actus: non tamen opz vt destructo corpore indiuiduatio pereat: quia cūz habeat esse absolutum ex quo acquisitū est sibi esse indiuiduatū ex hoc q̄ facta est forma hui⁹ corporis illud esse semper remanet indiuiduatum. ₇ ideo dicit Auic. q̄ indiuiduatio aīarū ₇ multiplicatio dependet ex corpore q̄tuz ad sui principium sed non nūq̄ ad sui finem.

¶ Hic obiectio quedam contra quartā ppōnē excluditur que talis est. Forma multiplicata ad multiplicationem corporis destructis corporibus nō remanet in sua multitudine: aīa humana est multiplicata ad multiplicationē corpis. ergo nō pñt remanē multe anime humane destructis corpibus ₇c. pcessus bonus. q̄ autē falsa est: ergo altera pmissarum. nō maior vt probatur. g̃ minor que fuit 4ª ppō. maior pbat ex eo q̄ remota cā remouet effect⁹. Si ergo causa multitudinis animarum est ipsa multitudo corpo₄: remota multitudine corpo₄ remouebit etiā multitudo aīa₄. Excludit aūt h̄ obiectio in littera declarādo formas duplr plurificari ad plurificationē corporum. s. cū dependētia a mā: ₇ sine dependētia ab illa. ₇ prime qdē destruunt destructis corpib⁹. scdē ꝟo remanent: eo q̄ non nisi occasionalr eo₄ indiuiduatio a corporib⁹ est. de harum aūt numero est aīa intellectiua.

Ad horum euidētiā nota p̄ q̄ idē est indicium de eē ₇ vnitate ₇ multitudine rei quo ad depēdētiā ₇ indepēdētiā. ita. s. q̄ cuius eē a mā nō depēdet: nec ei⁹ vnitas: nec multitudo a mā depēdet. Cui⁹ aūt eē a mā depēdet: taz vnitas q̄z pluralitas ei⁹ ēt ab illa depēdens ē. vnum. n. ₇ multa entis passiones sunt.

Nota scdo q̄ forme sunt in triplici dria. ¶ Quedaz fiunt in mā ₇ educūt de potētia materie vt forme males. ¶ Quedam fiunt in mā sed non educūtur de potentia materie: vt aīa intellectiua que venit de foris. ¶ Quedam nec fiūt in mā nec educūt de potentia mãe vt forme separate a mā: intelligentie. s. Non pōt aūt dari quartum genus ea₄ q̄ educant de potētia mãe ₇ nō fiāt in mā: q₂ implicat vt de se p₃. ¶ Et ille qdez que nec educunt de potētia mãe: nec fiunt in ea oīno indepēdentes ₇ separate sunt a mā ₇ in multiplicabiles numeralr (vt supra pbatum fuit.) ¶ Prime ꝟo ₇ scde: q₂ ꝯueniunt in h̄ q̄ fiūt in mā: hñt ₇ h̄ cōe q̄ op₃ vtrasq₃ eē coaptatas ₇ pportionatas suis receptiuis materijs in quibus fiunt. ppros enim actus op₃ in ppriis fieri materijs: vt dī scdo de aīa. tex. cōmēto₄. 24. ₇. 26. Forma nāq₃ leonis o₃ eē cōmēsurata corpori leonino: ita q̄ nō equino: ₇ huius leonina forma op₃ q̄ sit cōmēsurata huic corpi leonino ita q̄ non illi ₇c. Et ex hoc cōsequenter cōueniunt ita ī hoc q̄ vtrasq₃ o₃ simul multiplicari cū ppriis corporib⁹. Quecūq₃ eni o₃ eē inuicē coaptata ₇ pportionata sil'r recipiūt multitudinē ₇ vnitatē. vt p₃ in discurrēdo in singulis. sp enim multiplicationē forma₄ in vna spē comitatur multiplicatio corpo₄ in illamet specie ₇ eõ. alr vel vna forma esset in diuersis materijs: vel diuerse materie sub vna forma: quorum vtrunq₃ est impolē. ¶ Ex eo ꝟo q̄ pme forme educunt de potētia mãe ₇ nō scde differūt inter se ī h̄ q̄ pme hñt eē depēdēs a mā sicut a cā mālī ea₄ eē causante ₇ sustētante. Scde aūt hñt eē excedens totā mãe capacitatē ₇ indepēdēs ab ea: vtpote nō cāte ex illa. Et ex hoc ꝯñter differūt scdo: q̄ pma₄ tā vnitas q̄z multitudo a mā depēdens est sicut ₇ eē: ₇ ideo sicut destructis corporibus ipse destruunt: ita vnitas ₇ pluralitas ea₄. Secundarū ꝟo tam vnitas q̄z multitudo indepēdēs est a mā sicut ₇ esse: ₇ ideo sicut destructis corporibus earum esse remanet: ita vnitas ₇ pluralitas. Et hoc est quod hic intendit s. Tho. dicēs (diuiduationē aīe). i. vnitatez eius. Et similiter intelligendum est de pluralitate occasionaliter ex corpore dependere. Dependet enim hoc modo: q₂ fit in corpore: non autē ita q̄ educat de potentia corporalis materie: ₇ hoc est q̄d subdit (q₂ nō acquirit illud nisi in corpore) ₇ rōnem addit (q₂ cum habeat eē absolutuz. i. indepēdēs a corpore: corrupto corpe absq₃ illo remanere pōt: ₇ ideo Aui. dicit īdiuiduationē aīe ex corpore in sui initio depēdē: nō aūt in fine) q₂. s. nō fit nisi in corpe. Pōt autem esse ₇ de facto est post mortem sine corpe. Et sic soluta est obiectio facta: q₂ maior est falsa de scdo ordine formarū qualis est aīa humana. ¶ Ad pbōnem eius iam p₃ qd dōm: q₂ corpo₄ multiplicatio non est pprie cā: sed occasio ₇ nō nisi in fieri multitudinis aīarum: cessante aūt causa i fieri nō cessat effectus quo ad esse.

T. c. 24 ₇. 26.

Dñt inter se.

Questio. xiij.

Hic circa indiuiduationē aīe intellectiue: per q̄d. s. indiuiduet. In hac. q. faciēda sunt tria. Primo recitabit opinio Sco. Secundo declarabitur opinio. s. Tho. Tertio r̄ndebitur argumentis in oppositum.

De indiuiduatiōe aīe intellectiue

Quo ad primū Sco. in scdo sen. di. 3. q. vlt. ₇ i quolibe. q. 2. sequēs positionē suā de hecceitatibus tener aīam (sua ppria hecceitate) indiuiduari. Arguitq₃ sic cōtra. s. Tho. eo pmo quo aliqd est in actu ex cām ₇ intellectū eo pmo est hoc: sed aīa sicut ₇ quelibet entitas pcipue absoluta seipsa p̄ est in actu extra cāz ₇ intellectum. g̃ aīa seipsa p̄ est hec. Maior pbatur. quia vlitas siue eē nō hoc nō cōuenit rei nisi in intellectu. Minor p₃ ex eo q̄ res seipsa pmo recedit a nō esse. ¶ Itē. oīs distinctio formalis seu non per mām est specifica per te. aīe intellectiue distigunt formaliter seu non per mām. ergo distinguuntur specifice: cōclusio est falsa. ergo altera pmissa: nō minor. q₂ anime intellectiue separate carent mā. ergo maior: q̄ est fundamētū positionis tue. ¶ Et si dicas q̄ aīe hñt inclinationes ad diuersa corpora: ₇ per has distinguūtur. ¶ Cōtra. Anima prius nā ē terminus creationis: qui vt talis formalr est hoc q̄z vniat mãe. ergo prius natura aīa est hec q̄z vniatur materie: ergo aīa indiuiduatur: ₇ nō per vnionē ad corpus: antecedēs pbatur sic. prius est q̄d pōt esse sine alio: ₇ aliud non sine illo ex 5° meta^{ce}. tex. cō. 16. aīa nō soluz fm eēntiam: sed ēt fz existentiā pōt eē sine vnione ad mām: nō aūt absq₃ hoc sit terminus creationis ₇ h̄. ergo aīa est prius nā termin⁹ creationis ₇ hec q̄z sit in mā. ¶ Si dicat q̄ aīa nō ē hec

Sco. 2. d. 3. q. 7. i q. q. / Qli. q. 2. / Par. p⁹ / pu^{ta} / pma rō / scda rō

T. c. 16.

p actualē vnionē seu existētiam in mā: sed p aptitudinē eēndi in illa. ¶ Cōtra. hoc nō euadit difficultatē: qz nā absoluta est prius nā ipsa sua aptitudine: qz cui aīa est hec: nō hz hāc aptitudinē ad h z illi repugnat zc. vt arguaf sic. qd cōuenit vni z repugnat alteri eiusdē spēi nō cōuenit p se huic fm id qd cōe est istis: vel saltē pexigit eoz necessario distinctionē. s. huius ab illo: sed hec aptitudo cōuenit huic aīe: z repugnat illi. g necessario pexigit distinctionē huius ab illa: igif nō indiuiduanf aptitudibus. ¶ Cōfirmaf. rō aptitudis formalr loquēdo nō est ad se: nec est rō entis in actu. g nō pōt esse indiuiduatiuū pīm aīe. Añs pbaf p pma pte. qz si eēt ad se posset intelligi nō ad aliud vt ad terminū: qd est falsum. Pro scda parte quoqz pbaf qz qd necessario exigit aliqd nō exñs ipm est nō exñs in actu: aptitudo aūt est ad terminū non exñtē. g eius ratio nō est rō entis in actu. Oñria pz: qz distictio relatiua psupponit distinctionē absolutaz: qz. n. anima est hec: ideo hz hanc aptitudinē z non ecōtra. z qz hec aīa est singularis singularitate actuali siue in actu: nō est hec aptitudie ad hoc corpus. Hec sunt que isti in hac re sentiunt.

Nos autem pipatetica fundamenta sequētes aīam indiuiduari cōmēsuratiōe sbali ad hoc corpus dicimus z hāc aīam z illā distingui cōmēsurationib⁹ suis ad h z illud corp⁹: pbōnes aūt hui⁹ (supra adducte fuerūt cū deductū fuit distinctionē nūalē non nisi a quantitate originari posse.) Unde nūc sufficiet declarare quomodo sit hoc qd dicimus. ¶ Cōmensuratio dupl'r sumif. Uno modo pro relatiōe cōmēsuratiōis. Alio modo pro ipsa subali coaptatione rei. pmo mō cōmēsuratio est res respectiua eēntial'r: z in gñe relationis. 2° modo est res absoluta: z de pdicamēto rei conmēsurate: est enim idez eēntial'r qd ipsa: sed differēs ab ipsa solaratione: z similiter dico de inclinatione: aptitudine: coaptatione: sigillatione: z silibus q ad exp̄medū ppositū assumunf. ¶ Absolutū quoqz p nunc sumif dupl'r. Uno modo a termino: z sic dicimus subam quantitatē z qlitatez esse entia absoluta. Alio modo a receptiuo seu subiecto: z sic nullū pdicamētoz accñtium est absolutū: sunt enim eēntialiter receptibilia in suba. Cū ergo df q aīe suis cōmēsurationibus indiuiduāf: intelligēdū est cōmēsurationibus substantialib⁹ que sunt res absolute a terminis: z nō a receptiuis z nō cōmēsuratiōibus que sunt relationes zc. Sicut nāqz de eēntia aīe i cōmuni ē q eēntialiter sit pportionata corpori Phico organico: qd in eius diffinitione ponitur: ita de eēntia aīe humane est cōmēsurari corpori humano: est nāqz ita pfectiua corporis hūani q nō bouini: sic quoqz de eēntia huius aīe est cōmēsuratio ad h corpus: z sic cōmēsuratio ad corpus humanum nō sequif aīam iā humanā: sz cōstituit ipsam humanā. Per h. n. p differt aīa hōis ab aīa bouis: qz illa est ppus actus corporis hūani: ista vo bouini. (Cōstat aūt q idē est esse actū pprium corpis humane z esse subalē subalr cōmensuratā pfectionē eius.) Ita subalis commēsuratio huius aīe ad h corpus nō sequif aīam hāc: sed constituit ipsam hāc: ē. n. h aīa subal'r ppus actus huius corpis: vñ h aīa ab illa p differt: qz illa est ppus actus h⁹ corpis: illa vo ppus act⁹ alteri⁹: z h est qd. s. Tho. in scdo 3 Gēti. cap. 81. tradit (z in qōnibus de aīa.) z vbicūqz de hac re loqf. Est aūt cōueniēs ppositio ista pncipijs Arist. Docet eniz (in pmo libro de ptibus aīaliū) q ppe diie alicuius diuisi debent esse per se distinguētes illud in eo qd tale. verbi gratia. pprie diie aīalis non debent eē album z nigrū: q nō diuidūt aīal in eo quod aīal. Stat eni identitas aīalis cum illoz diuersitate: nec debent eē nauigatiuum z volatiuum: qz nō diuersificāt hec per se nām sensitiuam: sz debēt eē tale sensitiuū vel tale. Aīal enim in eo q aīa cū sensitiuo cōstet: non diuersificaf per se nisi per differētias sentiēdi. Uñ cuz anima in eo qd talis eēntial'r sit act⁹ corpis phici pprijs differētijs diuiditur p hoc q actus talis corporis vel talis: z itez actus talis corpis: puta humani p pprias differētias diuidif (mālibus tñ) per hoc q ē huius corporis vel illius. Indiuiduanf ergo ipse aīe cōmēsurationibus subalibus nō absolutis a receptiuis: sicut z ipe aīe essential'r sunt non absolute a pfectibilibus corporibus earum receptiuis. Et nō cōsiderare hoc ē cā erroris eoz qui de oibus volum eodem modo iudicare (vt sunt Scotiste) qbus dum nō cōsiderāt pprias rez nās: z res suis cōceptibus adequare volunt: accidit vt de oium idiuiduatione eandē pferant sniam z in eoz numero sint: d quibus dicitur scdo celi. textu cōmēn. 80. q querūt vsqz quo non habeant contradicere sibiipsis.

His visis ad solutionē argumētoz pcedēdū est. ¶ Ad pmū df q falsa ē maior. lz enim qlibet res posita extra intellectum z cām sit h: non tamen eodē pmo est: z est h. Est enim ipso esse pmo (Hec) autem hecceitate pmo: multa enim inseparabiliter sese comitanf: que non eodem pncipio habentur primo: sicut qolibet ens aliud a deo extra intellectum z causam est: z ē dependēs: nō tñ eodem pmo est z depēdet. Minor quoqz est falsa: res enim nō seipsa pmo: sed per existētiam actualez distinctam real'r a se extra nihil ponif (vt supra) declaratum fuit zc. ¶ Ad 2m negatur minor. Due enim aīe humane separate non distinguuntur formal'r seu p nām: lz sint pure forme a mā abstracte. Aliud enim est dicē: omnis distinctio formalis est specifica. aliud ois distinctio formarum. ¶ Distinctio enim formalis cum sit illa que ex pncipijs diffinitiuis cōstat specifica est: quecūqz enim habēt diuersas diffōnes specie differūt: cū saltem dias vltimas hēant non easdē: quacū diuersitas sufficit ad diuersitatē specificam: sed talis non ē inter aīam sor. z Pla. habent siquidē eandē diffinitionē. ¶ Distinctio aūt formaruz cū sit: vndecūqz inter formas diuisio accidat i duab⁹ aīabus separat. i. inuenif ex hoc q diuersis corporibus coaptate sūt. Uñ nō est similis ratio de eis z de alijs substantijs separatis: que corporibus vnibiles non sunt. Et sic respōsio ibi data est bona si sane intelligaf modo. s. ex posito q aīe inclinationibus substantialibus ad diuersa distinguuntur. ¶ Ad id qd pmo obycitur cōtra. Dicitur q nō cōcludit intētū. Cōcludit enim ergo aīa prius nā ē h. qz hēat actualem vnionē ad corpus: cum debeat concludere. ergo aīa prius natura est hec qz sit coaptata seu iclinata ad hoc corpus. Non enim dicimus aīam indiuiduari formal'r per actualē vnionē ad corpus: sed per coaptationem substantialem ad hoc corpus quam prius natura debē aīe: qz ipsam actualem vnionem: pz ex eo q oia h per se terminat creationem z nō aīa hoc existens: z ex eo q inesse psupponit eē: esse aūt particulari tam immediatior est qz inesse. Uñ responsio ibi reuuata est bona (cum grano tamē salis.) Dicimus enim aīam indiuiduari per aptitudinē substantialē seu commēsurationem formal'r: per vnionem vero actualē ad corpus cōditionaliter: id ē tanqz p conditionem (sine qua non) z qz prius natura inest rei ratio formalis qz conditio sine qua non. ideo zc. ¶ Ad argumētuz contra hoc pz responsio ex dictis. Assumit enim hoc falsum. s. q natura huius aīe sit prior aptitudine sua substantiali. Unde maior argumēti ibi formati pro scda parte disiunctiue est falsa. s. q qolibet conueniens vni z repugnans alteri eiusdē speciei pexigat distinctionem ipsorū: Stat enim q nō pexigat: sz faciat distinctionē ipsoz: sicut qd cōuenit vni spēi z repugnat alteri eiusdē generis: non opus est q pexigat illarum speciez distinctionē: sed stat q faciat eaz distinctionem. vbi

c. 3. q. 5.
c. 5. q. 9.

Quō cōmēsuratio indiuiduat aīam intellectiuam

2. d. a. t. cō. 6.

2. 3. Gē. cap. 81. qstio. 3. ad 15m
2. 3 Gē. cap. 74 z. 79. cs. 3. de pti. aīa.

Ad pm

c. 5 p. 4
Ad m

Distinctio formalis q sit

Distinctio formarum que sit

gfa. rōnale cōuenit homini ꝛ repugnat leoni: ꝛ irrōnale ꝯuenit leoni ꝛ repugnat hoi: ꝛ tñ rōnale ꝛ irrōnale nō ꝓ/ exigūt distinctionē hois ꝛ leōis: sꝫ faciūt. Uñ subsumas sub illa maiore: sꝫ hecceitas aie sor. cōuenit sibi ꝛ repu/ gnat aie Platonis. ergo hecceitates supponunt ipsas disti ctas: ꝛ sic suadebis Sco. vim argumēti sui ꝛc. ¶ Ad cō/ firmationē cū dr̄ ꝙ rō aptitudinis nō est ad se: dico ꝙ rō ap titudinis subalis de q̄ loquimur est ad aliud: sed non vt ad terminū: sꝫ vt receptiuū. Probatio aūt ꝯ h̄ nihil facit: ꝯce do enim ꝙ pōt intelligi nō ad aliud vt ad terminū: nō ām tñ ad aliud vt receptiuū: sicut q̄ntitas ꝛ q̄litas absolute sunt a termīo ꝛ nō a subo. ¶ Ad id qḋ 2° loco in āñte po/ nit. s. ꝙ rō aptitudinis nō est rō entis i actu. Dico p̄ ꝙ fal sum est. Aptitudo. n. ad ridēdū. s. risibilitas hꝫ rōnē entis in actu p̄: lꝫ poam ad actū 2m. Probōnia vō vtraqꝫ ꝓpū est falsa: ꝛ maior q̄dē. s. qḋ nc̄io exigit aliq̄d nō exñs: ipm ē nō exñs i actu q̄libet. n. po actiua i actu p̄ tñ exigit opa tionē suā nō existētē: ꝛ tñ ipsa est existēs in actu. Minor vō qꝛ aptitudo subalis aie ad corpus nō excludit corpus: sꝫ cōpositio ex ꝯrijs ē q̄ facit aptitudinē aie eē absqꝫ actua/ li vnione. ¶ Dico 2° ꝙ equocamus de aptitudine. Apti tudo. n. ista quā in aīa intelligimus nō nisi cōmensuratio seu subalis sigillatio ipsius aie ad hoc corpus: quā ꝯstat eē in actu: ꝛ dū est corpi vnita: ꝛ dū est separa ab eo: sicut in exēplo suprapositio de cera liquet. Argumētum autē procedit: ac si aptitudo ista eēt q̄d potētiale expectās ali quid quod reducat ipsaꝫ in actu ꝛc. Ad ꝯsequētiā patet quid dicendum sit: qꝛ non est talis distinctio relatiua: sed absoluta relatiue ad receptiuum ꝛc.

¶ Et qꝛ in istis substātijs q̄ditas nō est idē qḋ eē: iō sunt ordinabiles in p̄dicamēto ꝛ ꝓpter hoc inuenit̄ in eis genus spēs ꝛ dr̄ia: quamuis earum dr̄ie ꝓprie nobis occulte sint. In rebus enim sensibilibus etiaꝫ ipse dr̄ie essentiales no bis ignote sunt: vnde significant̄ per differen/ tias accidentales: que ex eētialibus oriunt̄: si cut causa significat̄ per suum effectuꝫ: sicut bi/ pes ponit̄ dr̄ia hois. Accñtia aūt propria sub stātiaꝝ immālium nobis ignota sunt: vnde dif ferentie eaꝝ: nec p se: nec p accidentales diffe/ rentias nobis significari possunt.

¶ In hac tertia pte capli huius declaratur. s. Tho. q̄ñ q̄ditatea subaꝝ sepataꝝ se hēant ad intētiōes logicas. s. genus specīe ꝛ dr̄iaꝫ ꝛc. Quatuor notatis se absoluit ex/ cludēdo post duas obiones. Proponit ergo p̄ ꝯnē taleꝫ Intelligētie sunt in p̄dicamēto. Probatqꝫ eā sic. omne id in quo differt eē ab eētia est in p̄dicamēto: intelligentie sunt h9. ergo ꝛc. minor supra ꝓbata est. maior vō ꝓbari pōt sic. omne hñs eē limitatū est in gñe. si. n. limitatum eē hꝫ ad aliquod genus definitum est. Qḋ ē. n. ad nullū gen9 de finitū est: ac p se subsistit: vnde aut q̄ño eē limitatum hꝫ: ꝛ omne aūt ens in quo eē distinguitur a sua eētia hꝫ eē li/ mitatum (vt supra declaratū fuit.) ergo omne tale est in p̄dicamēto. Ex quo correlarie ꝯcludit̄ ꝙ hñt genus spēꝫ ꝛ dr̄iam. Addit aūt q̄uis occulte sint nobis eaꝝ dr̄ie: ꝛ vt rñdēt dubitationi qua quis dicē posset: q̄ño scis in eis eē differētias: si illas ignoramus: stat. n. scire de eis q̄ñe an est: ꝛ ignorare q̄ñe quid est. nouimus n. q̄ dr̄iam eē in il lis: sed que sint ille latet: latent aūt intelligentiaꝝ dr̄ie fꝫ se: qꝛ cōe est oīb9 subantijs hēe occultas duas proprias fm se: ꝛ in hoc cōueniunt cum substantijs inferiorib9. la tēt ēt fm accñtales ꝓprietates que sunt eaꝝ passiōes: qꝛ

c.s.p.3. in pnci.

8 co. c° pte 2° in pum.

excedūt facultatē nāleꝫ intellectus humani: qui se hꝫ ad manifestissima in nā: sicut oculus noctue ad lumen solis: ꝛ in hoc differūt a sensibilibus substāis: quarum ꝓprie dr̄ie noibus suaꝝ ꝓprietatū significant̄: sicut cause noib9 suoꝝ effectuū: vnde oino immanifeste sunt nobis intelli/ gētiaꝝ dr̄ie quo ad q̄d sunt ꝛc. Questio. xiiij.

2° me tex. c. 1.

Circa hāc pticulā dubitat̄ an intelligētie sint a nobis q̄ditatiue cognoscibiles i hac vita ꝛc. In hac. q. septē agēda sunt. p̄ declarabo titulū ꝛ intētionē q̄ōnis. 2° adducet̄ opio Auerrois. 3° ipugnabit̄. 4° rñdebit̄ suis rōnib9. 5° declarabit̄ opinio. s. Tho. 6°. adducentur rō/ nes Joānis de Jādūno contra. s. Tho. 7° eis satisfiet ꝛc.

ō cog sbaꝝ se/ paraꝝ i hac vita

Quo ad p̄mū nota ꝙ aliud ē cognoscē q̄ditatē seu cognitio q̄ditatis: ꝛ aliud est cognitio q̄di/ tatiua seu cognoscē quiditatiue. Cognoscit enim leonis q̄ditatem quicūqꝫ nouit aliquod eius p̄dicatum eētia/ le. Cognoscit aūt q̄ditatiue non nisi ille qui omnia p̄dica ta q̄ditatiua vsqꝫ ad vltimam dr̄iam nouit ꝛc. Cum autē cognoscamus intelligētias esse substantias: ꝛ esse intelle ctuales ꝛc. liquet ꝙ earum quiditates cognoscimus. vñ hoc in dubium non vertitur: sed questio est an quiditati/ ue cognoscē eas possimus vt penetremus. s. vsqꝫ ad vlti/ mas earum differentias: ꝛ lꝫ hec questio habeat opinio/ nes plurimas: vt pꝫ 3° de anima. commēto. 36. qꝛ tamen non nisi cū Scotistis ꝛ Auerroistis hic agit̄. ꝛ Sco. opi nio in ꝯne non discrepat: vt pꝫ in primo snīa. di. 3. cū solo nobis disceptandum est Auer. Hec de primo.

dr̄nt co/ gni° q̄di tatis ꝛ cognitione q̄di tatiua

Quo ad scd̄m Auerrois in 3° de aia. cōmē. 36. sup/ posita fictione sua in cō. 5° opinat̄ ꝙ itell's possibilis: vt appropriatur a nobis adeptis oib9 intellectis speculatiuis: ac p hoc ꝯtinuatus intellectui agēti vt for/ me per illum intelliget substantias separatas: ꝛ ꝯsr nos qbus p hoc fiet intellectus agēs forma: sicut modo ē itel lectus possibilis: ita ꝙ sicut modo p intellectū possibileꝫ intelligimus mālia: ita tunc p intellectum agētē intelligi mus substātias separatas. ¶ Probat autē intētionē suā duabus rōnibus. ¶ Prima ratio fundat̄ supra duas ꝓ/ positiones. Quaꝝ p̄ma est: intell's ꝛ p̄ma intellecta spe/ culatiua se habēt sicut forma ꝛ mā. Probat̄ illa sic. illa q̄ rum est vna met opatio: ita ꝙ opatio vnius cōicetur alte/ ri se hñt: sicut agens ꝛ instr̄m vel sicut forma ꝛ mā. sꝫ in/ tellectus agētis ꝛ p̄moꝝ itellectoꝝ speculatiuoꝝ ē vna/ met opatio: ita ꝙ opatio intellectus agētis. s. facē intelle cta in actu cōicat̄ p̄mis intellectis speculatiuis. ergo itel lectus agēs ꝛ prima intellecta speculatiua se habēt sicut agēs ꝛ instr̄m: vel sicut forma ꝛ mā: pꝫ minor: quia intel lectus in habitu pōt nō solū intelligē: sed facē cōclusiōes intellectas in potentia intellectas in actu. vtrunqꝫ enim experimur in nostra eē potestate. s. intelligē ꝛ facē conclu/ siones actu intellectas mediantibus p̄mis intellectis: q̄ solo lumine intell's agētis fiūt intellecta in actu. In maio re vō notanter dr̄ (ita ꝙ ꝓpria opatio vnius cōicet̄ alte/ ri) qꝛ plures trahētes nauē ad eandē opationē cōcurrūt nō tamē sicut materia ꝛ forma: nec sicut agēs ꝛ instrꝫ: ꝓ pterea qꝛ alter alterius propriā opationē nō suscit. Cla/ rū ē aūt ꝙ cōicās opationē suam alteri cōcurrēdo ad idē se habet ad illud: sicut agēs p̄ncipale ad instrumētū quē admodū carpētarius scdis factionē serre cōicat: vel sicut forma ad māṁ: sicut calor calefactionē aque calide cōi/ cat. Et lꝫ vtraqꝫ pars disiuncti cūclusi sit vera: qꝛ tamē p̄ ma pars manifestior est ꝛ minus ad ꝓpositū: iō Cōmēta tor scd̄am partem declarat. s. ꝙ p̄ma intellecta specula/ tiua ꝛ intellect9 agens se habeant vt mā ꝛ forma: ꝛ hoc fa/ cit declarādo ꝙ intellectus agēs: ꝛ nō solum p̄ma: sꝫ aīa intellecta speculatiua se habent sicut forma ꝛ mā: mani/ festat aūt hoc sic. Quandocūqꝫ est aliqḋ receptiuum ali/

putaale xādi... phara/ bij auē/ pace ꝛ Themi. Sco. i. di. 3. q. 3 i solone dubij ibidem moti in e. q. cir/ ca med.

quorum duo⁊ ordinē inter ſe habētiū id qđ eſt pfectius ⁊ formalius eſt ſicut forma: id ṽo qđ eſt iperfectius ⁊ minus formale hʒ rõnē mãe: ſed intellectus poſis ē receptiuus intellecto⁊ ſpeculatiuo⁊: ⁊ intellꝰus agētis ordinem inter ſe hñtium: ita ꝙ intellectꝰ agēs ē pfectior ⁊ formalior intellectis ſpeculatiuis. ḡ intellectus agēs ⁊ intellecta ſpeculatiua ſe hñt ſicut forma ⁊ mã. Dicit aũt in maiori (ordinē iter ſe hñtiū) qꝛ alr ppõ nõ eēt ṽa: ſic pʒ de albedine ⁊ dulcedine lactis: qꝛ neutra ē alterꝰ forma. Cũ enim ordinata ſunt neceſſario verificat ppoſitio vt pʒ: cũ aer recipit colorē ⁊ lumē. Minor pʒ ex eo ꝙ itellectũ recipit i itelligēte. Intellectus aũt poſis intelligit ⁊ itellectũ agētē ⁊ intellecta ſpeculatiua ⁊c. ⁊ ſic pʒ pma ppõ.

2ª ppõ Auerr. ibidē cc par an te fines.

¶ Scđa ppoſitio eſt: intellectus poſſis vt appropriatus nobis: qñqꝫ recipit intellecta ſpeculatiua ⁊ intellectum agētē in potētia tñ: qñqꝫ partim in actu ⁊ partim in potētia: qñqꝫ totalr in actu. Iſta ppõ quo ad intellecta ſpeculatiua eſt clariſſima: intellꝰs nãqꝫ infantis eſt i pura potētia: ſicut tabula raſa in q̃ nihil eſt depictum: poſtmodũ ṽo recipit pmo⁊ pncipio⁊ notitiam: deinde multa⁊ ꝯñũ ſucceſſiue acqrit notitiam: ⁊ ſic ſm aliqd eſt in actu: puta ſm principia: ⁊ ſm aliquid i potētia: puta ſm ꝯnes: ⁊ poſtremo acqſitis oĩbus concluſionibus eſt totalr: ⁊ ſʒ ola in actu tam pncipia ꝗ̃ cõcluſiones. His ſi cõiũxeris primam ppoſitionē illuceſcet tibi hec ſecunda ppoſitio quo ad ſcđam partē. Si enim intellectus agēs eſt forma itellecto⁊ ſpeculatiuo⁊ eadē erit pportio ꝯiunctionis ad intellectũ agētē q̃ eſt inter itellectũ poſſibilē ⁊ itellecta ſpeculatiua quo ad h: ꝙ ſi totalr vni: totalr ⁊ reliq̃ ꝯiunctus erit: ⁊ ſi partialiter vni: partialiter ⁊ reliquo coniunctus erit.

formaf pª ratio Auer.

¶ His pmiſſis formatur pma Auer. ratio ſic. omne quod mouet ad acquiſitionē alicuius vt forme: illa pfecte acquiſita põt opari opatiõe ppria illius forme: ſed intellectus poſſibilis vt appropriatus nobis mouet ad acqſitionē intellꝰs agentis: vt forme. ergo illo acqſito põt opari opatione ppria illius. Sed opatio ppria intellectus agētis eſt intelligē ſubas ſepatas qditatiue. ergo intellectus poſſibilis poterit p illum intelligē ſubas ſepatas: ⁊ cum itellectus poſſibilis operatio noua noa denominet: ꝯñter nos per intellectum agētē intelligimꝰ ſubas ſepatas ⁊c. Maior pʒ exēplariter cũ aqua mouet ad formaʒ caloris: acquiſito illo poteſt calefacē: ⁊ ſilr appet in oĩbus. Minor ṽo pbat duplr. Primo ex duabus ppoſitionibus pmiſſis ſic: quãdocũqꝫ aliqd mouet ad aliqua duo recipienda ordinata inter ſe: ad id quod eſt formalius ⁊ pfectius mouet: vt ad formam: ex pma ppoſitione: ſed intellectus poſſibilis mouet ad intellecta ſpeculatiua: ⁊ intellectũ agētē: qꝛ qñqꝫ eſt in pura potentia: qñqꝫ partim in actu: ⁊ partim in potentia. ex ſcđa ppõne ordinem inter ſe hñtia: qꝛ mediantibus intellectis ſpeculatiuis recipit intellectus agēs: ⁊ intellectus agens ē formalior ⁊ pfectior. ḡ intellectus poſis mouet ad acqrēdũ intellectũ agētē: vt formã. ¶ Scđo pbatur illa minor ſic. intellectus poſſibilis mouet ad acqſitionē intellectꝰ agētis vt finis. ergo vt forme. antecedēs pʒ ex eo ꝙ ipſe intellectus agēs eſt efficiēs illius motus quo mouetur intellectus poſſibilis ad ipſum. in ſeparatis enim a mã idez ē efficiens ⁊ finis motus: vt cõmē. 36. 12. metaꝰ habet. ꝯſequētia ṽo pʒ ex ſcđo phyſico⁊. tex. cõmē. 70. vbi dicitur ꝙ finis motus ⁊ forma idē ſunt ⁊ hanc probationem tangit Auer. 12º metaꝰ. in fine commenti. 38.

Cõ. 36. t.c. 70.

Cõ. 38. 2ª ratio punci. ibidē cc tex.c. 1. 3.7.gē.

¶ Secũda ratio Auer. põitur ſcđo metaꝰ. cõmēto pmo. Si intelligētie non eēnt a nobis cognoſcibiles natura ocioſe egiſſet: conſequēs eſt falſum. ꝯſequētia probat. qꝛ feciſſet id qđ eſt in ſe nãliter intellectuʒ: nõ intellectũ ab alio: ſicut ſi feciſſet ſolem nõ cõprehēſum ab aliquo viſu. ¶ Et quoniã hec ꝯñtia cum ſua pbatione veriſibilis a. s. Tho. iudicatur. ppterea ꝙ fruſtra eſt qđ non põt ꝯſequi finē ſuũ: ⁊ intelligētia⁊ finis nõ eſt itelligi a nobis: dato enim ꝙ intelligi eſſet finis ea⁊: ſufficit ea⁊ intelligibilitati vt a ſeipſis intelligãtur: non enim ſequitur ab itellectu humano nõ intelliguntur. ergo a nullo: ſicut non valet: ſol non videt a noctua. ergo a nullo viſu.

ca. 45. pª medium. pº q. 88. ar ti. 1. Ad pmum. q. 37. pº medium.

¶ Idcirco Ioãnes de Sãdauo in tertio de aĩa. duplr pbat illam ꝯñtiam. ¶ Primo dicens ꝙ Cõmētato⁊ non ſupponit ꝙ finis ſubſtantiarũ ſeparatarum ſit intelligi a nobis: ſed ſupponit ꝙ intelligentie ex ſe ſint intelligibiles ab intellectu noſtro: cuʒ cõtineantur ſub eius obiecto pmo. ſ. ente: ⁊ tunc bene ſequitur. intelligētie ſunt ex ſe nãliter nobis cognoſcibiles. ergo intellꝰs noſter nãlr natus eſt eas intelligere: naturali enim actiuo quale eſt intelligentia debet correſpõdē naturale paſſiuum quale eſt intellectus: aliter potētia actiua eēt fruſtra in natura. ¶ Secũdo deducit ab eodē illa ꝯñtia: qꝛ etſi intelligentia⁊ finis pmarius nõ ſit intelligi ab intellectu noſtro: eſt tamen ea⁊ finis ſcđarius. Agunt enim pma intentione ppter ſe: ſcđario autem ppter alia: vt dr ſcđo celi. cõmēto. 21. ⁊ ideo ſequitur ꝙ intelligētie ſaltem quoad finē ſecundariũ eēnt fruſtra: ⁊ ſic nã feciſſʒ aliqd ocioſe. Propterea inquit ꝯñtia Cõmē. eſt vicina ppoſitionibus per ſe notis: ⁊ non eſt veriſibilis.

Cõ. 21.

¶ Põt adhuc tertio deduci illa ꝯſequētia ex dictis Cõmē. 3º de aĩa. cõmēto. 36. vbi examinans rationeʒ Themiſtij dicit ꝙ ſi intellectus noſter eſt inmãlis: ꝯñtia iſta tenet: intellectus noſter intelligit res ſenſibiles factas immãles. ergo intelligit res ſm ſe immãles. Et fundat hoc dictuʒ ſupra verbuʒ Ariſt. 3º de aĩa. tex. cõmēn. 7. dicētis. ꝙ intellectus excellenti intelligibili apprehenſo vigorat ad altius intelligendũ.

c. 36. aſſ me. col. 3. fi. 7. 4 in pncº T. c. 7.

Ex qbus habetur in ppoſito ꝙ inmãlitas eſt ſufficiēs cauſa vtri cognoſcitiue ꝙ intelligē poſſit ſubſtantias ſeparatas: vnde ſic pbat ꝯñtia. Intelligētie nõ ſunt ab intellectu noſtro cognoſcibiles. ergo a nullo alio ſunt cognoſcibiles. ergo fruſtra ſunt cognoſcibiles: ſicut ſol fruſtra eēt viſibilis ſi a nullo poſſet videri. pma cõſequētia tenet ex eo ꝙ ſi immãlitas non dat intellectui noſtro illas intelligere: nulli hoc dabit: qꝛ iam declaratum eſt imãlitatem eſſe ſufficientē cauſam huius: ſicut qꝛ ſenſitiuũ eſt ſufficiens cauſa ſenſus tactus: ſi poſitũ in vna ſpecie animalis non daret tactum: nulli alij hoc daret. Secunda conſequentia clara eſt exemplo. Quilibet ergo intellectus põt ſubſtantias ſeparatas cognoſcē ex ſua immaterialitate: plus tamen ⁊ minus ſm ꝙ plus ⁊ minus perfectionis habent. Hec de ſecundo.

Quo ad 3ᵐ arguitur cõtra hãc opinionē duplr. Et pmo pbatur. ꝙ talis continuatio poſita nõ pducat intellectũ poſſibilem: vt nobis appropriatuʒ ad intelligēdas ſubſtantias ſeparatas: id qđ cõtinuatur intellectui agenti nõ niſi vt forme intellecto⁊ ſpeculatiuo⁊ nõ põt p illum intelligē ſubſtantias ſeparatas qditatiue: ſed itellectus poſſibilis: vt appropriatus nobis cõtinuatur intellectui agēti non niſi vt forme intellecto⁊ ſpeculatiuorum. ergo itellectus poſſibilis vt approp̄iatus nobis p talē cõtinuationē nõ põt intelligē ſubſtãtias ſeparatas qditatiue.

Q̃ cõtinuatio intellꝰs agentis nõ pducat intellectuʒ poſſim ad cognitõeʒ qditatiuã ſubarũ immaliũ

Maior probat (ſupponēdo ꝙ intellectus agēs hʒ pportiones diuerſorum ordinum ad ſuperiora ⁊ inferiora ſubas immãles. ſ. ⁊ itellecta ſpeculatiua.) Ad ſuperiora enim cõparatur vt cõtēplatiuus: ⁊ non vt coꝑ forma. Ad iferiora ṽo vt factiuus ⁊ forma. hoc ſtãte pʒ vis maioris. Qñcũqꝫ enim aliqđ vnum habet diuerſi ordinis pportionem ad diuerſa: id qđ cõtinuatur ei ſm ꝙ habet pportionem ad inferiora: ex hoc non ꝯtinuat ſm ꝙ hʒ pportionē ad ſuperiora. Cõmittit eniʒ manifeſte fallacia accidētis ex vno aliud ꝯcludēdo. Id ergo qđ cõ

tinuatur intellectui agēti vt forme intellectoꝝ speculatiuoꝝ: nō ex hoc ꝯtinuat̄ ei: vt ꝯtēplatiuo subaꝝ immālū. Minor ꝟo ex cōmē. dictis bꝫ: nullū aliū modū ponētis in ꝓposito quo cōtinuet̄ possibilis cū agēte nisi ꝑ intellecta speculatiua: vnde dicit ꝙ cum est in pura potētia ad intellecta speculatiua ē ī pura potētia ad intell'ꝫ agētē cum ꝟo partim est in actu: ꝛ partim in potentia respectu illoꝝ ē etsicut respectu isti⁹: ꝛ cū fuerit total'r in actu ſm intellecta speculatiua erit total'r copulat⁹ intellectui agēti. ¶ Scđo ꝓbat̄. ꝙ posito ꝙ talis cōtinuatio ad hoc ꝑduceret intellectū possibilē: nunq̄ꝫ tñ nos ad hoc ꝑducere pōt: ꝛ arguo sic. Id qđ ꝯtinuat̄ intellectui agēti nō nisi vt coloratū lumini: ꝛ intellectui possibili non nisi sicut coloratū visui: nō pōt denoīari opans ꝓpria opatiōe luminis: vt visus seu intellectus agētis: aut possibilis: sed hō phātasiās hꝫ hꝫ cōtinuationē cum his intellectibus. ergo nō pōt denominari faciēs intellecta: ꝛ intelligēs sbas immāles que sunt opationes intellectus agētis: nec intelligēs res sensibiles que est opatio itellectus posīs. Maior est nota ex terminis. nō eniꝫ pōt ꝟe dici ꝙ coloratum illuminet: aut videat. Minor aūt pꝫ ex tertio de aīa. tex. cōmēti. 18. ꝛ. 30. Nec obstat aliquo mō similitudini date ꝙ hō ꝓprio actu cogitatiue spūalişat phātasmata. Coloratum ꝟo nō spūalişat colores. ¶ Quoniā si fingamus coloratum in seipso non posse obijci oculo: neqꝫ lumini: sed spūalişatum nisi in speculo ꝙ ꝓpria opatio spēm in se colorati spūalişaret: similitudo curreret quatuor pedib⁹: ꝛ tñ tale speculum obiectum lumini ꝛ visui non ꝟe posset denominari illumināas: neqꝫ videns: ꝛ hec ratio appet mihi demonstratiua: ꝛ al'a si deus cōcesserit nobis vitā: ei⁹ efficaciam plenius ostendemus. Hec de tertio.

po° q̄ intellect⁹ posīs intelligēt qditatiue sbas separatas ꝑ itell'ꝫ agētē si bi copulatū: ad hūc nos nō intelligerem⁹ ipas cō. 18. circa med. ꝯ. 30. i ꝑn. ꝛ cō. medi. considera ꝟitē h⁹ rōnis ꝛ ndebis ꝙtū valeat cōtra erroēm Auē.

Quo ad quartū. Ad ꝑmam rōnum Auerrois: dr̄ ꝙ maior est vl'r falsa si teneat̄ vt teneri debet ad hoc ꝙ intētū ꝯcludat. Pꝫ enim teneri vl'r ne dū subiecti sed et ꝑdicatū hoc mō. Omne qđ mouet̄ ad acqrēdā aliquā formā: illa ꝑfecte acqsita pōt opari oī opatione ꝓpa illius forme: aliter non ꝯcluderet. pꝫ aūt hāc esse falsam: ex eo ꝙ sufficit ꝙ id qđ acqsiuit aliquam formā ꝑticipet aliquā opationē illius forme: illam. s. q̄ ꝯuenit forme ſm id quo respicit receptiuū: ꝛ ratio huius ē assignata in prima ratione cōtra Auerroim facta: qꝛ. s. non opꝫ rem continuatam forme hñti diuersas ꝓportiones ad inferiora ꝛ superiora: ex hoc ꝙ ꝑfecte cōtinuat̄ ei ſm inferi⁹ ꝙ cōtinuet̄ ei ſm supius. Vñ ex hoc ꝙ intellect⁹ possibilis acqsiuit intellectū agētē vt formā: lꝫ sequat̄ ꝙ possit opari opatione intellectus agentis: vt est forma intellectorū speculatiuoꝝ: qꝛ vt sic acqritur. s. formare itellecta ī actu ꝛ extēdere se ad oīa intelligēdo: ad que se extendit intellectus agēs vt factiuus: nō tñ sequitur ꝙ possit oīa intelligere que respicit itellectus agēs vt cōtēplatiuus. ¶ Ad scđam rōnē r̄ndet̄ negata ꝯña: ꝛ ad ꝑmam ꝓbationem dicit̄ ꝙ cōmittit̄ fallacia ꝯñtis a superiori ad suū inferius affirmatiue: concesso enim ꝙ intelligentie sunt cognoscibiles ab intellectu nr̄o: qꝛ cōtinētur sub ei⁹ ꝓ obiecto nō sequit̄. ergo sunt a nobis intelligibiles qditatiue. Nō. n. omne ꝯtentū sub ente est qditatiue a nobis intelligibile: eo: ꝙ ens: licet sit obiectum adequatū intellectui nostro extēsiue: nō tñ est adequatū adequatione mutua intensiue: ꝛ est dicere ꝙ licet omne ens possit a nobis intelligi: nō tñ oē ens pōt a nr̄o intellectu penetrari vsqꝫ ad vltimas differētias. hoc enim mō qditas rei mālis est obiectū adequatū intell'e nr̄i. s. adequatione intēsiua. solā nāqꝫ eam ꝛ oēm intellectus noster natus est intelligere qditatiue. ¶ Ad scđm modū deducēdi ꝯñtiam sil'r r̄ndet̄. lꝫ eni dēt ꝙ intelligi a nobis sit finis scđarius intelligētiaꝝ: nō tñ valet. ḡ. intelligi qditatiue a nobis est finis scđarius: imo hoc est impo?e. ¶ Sil'r ad tertium modū dr̄. ꝙ lꝫ immaterialitas sit sufficiēs cā virtuti cognoscitiue ꝙ possit intelligere substātias separatas: nō tamē valet. ḡ ex immaterialitate habet ꝙ possit cognoscē eas qditatiue. ¶ Auctoritas autē Aristo. adducta cū recte intelligit̄ non obstat. Aduertēdū est enim sensum respectu excellētis sensibilis duo sortiri: ꝛ ꝙ. s. non ꝑfecte cognoscit illō: ꝛ ꝙ patitur passione corruptiua ab illo: intellectus autem respectu excellētis itelligibilis ꝑ^m tñ hꝫ. s. ꝙ ꝑfecte nō intelligit illud: passionis enim expers est: ꝛ ratio est: qꝛ scđm sequit̄ mātu: c⁹ act⁹ ē virt⁹ sensitiua. nō aūt intellectiua. ꝑmum ꝟo sequit̄ in ꝓportionē po^e ad obm que saluat̄ ita in ꝟtute imāli sicut māli. Sicut eniꝫ noctua ex sua specie visum improportionatum claro lumini hꝫ: ita homo ex sua nā itellectū iꝓportionatum claro intelligibili separato. s. ſm rem a mā. Cōueniunt ḡ intellectus ꝛ sensus in primo: ſꝫ differūt in scđo. Ex q̄ dīa Aristo. ibi dicit oriri ꝙ sensus post excellens sensibile sensatum debilitat̄: itellect⁹ aūt post excellens intelligibile intellectū nō alteratus magis pōt intelligē alia: qđ intelligēdū ē ſm moduꝫ sibi possibilē. Ex hoc aūt non lꝫ inferre. ergo potest qditatiue cognoscē substātias immāles: ſꝫ ergo non ꝓcedit ex eius alteratione ꝙ illas nō possit cōprehēdē: qđ grāꝫ ꝯcedimus: hꝫ. n. hō intellectū rōcinatiuū q dīt̄ ī vmbra intelligētie apud Isaac: ꝛ ideo ꝓportionatus nāl'r ad intuēdū itelligibile nō puꝝ ꝛ claꝝ: ſꝫ obūbratū mā: ꝛ: q̄le est qditas a sensibilibus abstrahibilis. hec de quarto.

Ad ꝑ^m. Ad 2^m

3. de aīa tex. c. 7

Quo ad quintū ponēda est opio. s. Tho. quā ex ꝑma pte. q. 88. ꝛ 3° ꝯ gēti. cap. 45. ꝛ 2° meta. assumo. Tenet ipse hāc ꝯnē. Aīa humana corpi cōiūcta nō pōt qditatiue cognoscē subas imāles: que ad presens dupl'r ꝓbatur. Primo sic. Intellectus existens in po^a nō nisi ad recipiēda intellecta abstracta ab intellectu agēte: nō pōt intelligē qditatiue subas imāles: intellectus hūanus ē hꝫ. ergo. maior ex terminis pꝫ: oppo^m enim ꝑdicati infert oppo^m subiecti: qđ. n. pōt intelligē subas separatas quiditatiue: nō ē tñ in po^a ad recipiēda abstracta ab intellectu agēte: quoniā substātie separate non sunt abstracte a mā ꝑ opationē intellectus agētis. Minor ex Arist. colligit̄ 3° de aīa. tex. cō. 17. vbi dicit̄ ꝙ intellectus agēs pōt oīa facē q̄ intellectus possibilis pōt fieri. ¶ Scđo ꝓbatur sic. Nullus effectus sensibilis pōt ducē in quiditatiuam cognitionē substantiarū separatarum. ḡ intellectus humanus cōiunctus corpori nō pōt quiditatiue illas cognoscē. ꝯñtia tꝫ. qꝛ nihil est in itellectu quin prius fuerit in sensu. Añs vero probatur ex eo ꝙ effectus dupliciter pōt in cognitionē quiditatiuam sue cause ducē. Uel per modum similitudinis: sicut effectu vniuoco cognito eius causam quiditatiue cognoscimus: ꝑpes qꝛ sunt eiusdem nature: ꝛ hoc modo clarum ē nullū sensibile posse ꝑducē ad subarum immālium nāa: eo ꝙ differunt non solū spēt sed gñe. Alio modo effectus ducit in quiditatiuaꝫ cognitionē sue cause: non ꝑ modum similitudinis: sed per hoc ꝙ demonstrat totā virtutē sue cause. Sicut intelligē ostēdit totam virtutē aīe intellectiue: ꝛ ideo ex tali operatione in eius qditatiuam cognitionē procedimus. Nec hoc modo sensibilia valēt ad cognitionē qditatiuam intelligētiarum nos perducere. Nullus enim effectus ꝑticularis adequat totam virtutē cause vlis: qđlibet aūt sensibile est effectus particularis vt māles conditiones eorum cuiusqꝫ oñdunt: igitur ꝑ nullū sensibile in qditatiuā cognitionē subaꝝ immālium q̄ cause vniuersalissime sunt peruenire possumus ꝛc̄. Hec de quinto.

op. san. T. i. pte q. 88. a. 1. ꝯ gē. cap. 45 2. meta. cō. t. c. i.

T. c. 17

Quo ad 6^m cōtra hāc determinationē arguit supradictus Joānes de Gādauo in 3° d aīa multipliciter. ¶ Et ꝑmo cōtra illā ꝑticulam in ꝯne positam

Joā. de Gan. q. 37. ante mediū parua

cōiuncta corpi. Nulla fo₂a ipedit͛ a sua nobilissima opa/
tiōe pp vnionē eius ad ꝓpriā māmꝫ: sed itelligē subaꝝ se/
paratāꝝ qditates ē nobilissima opatio aie hūane: vt pꝫ
ꝑmo ꝛ. 10. Ethicoꝝ. Corpus aūt humanū est eius ꝓpria

Cap. 9.
Cap. 8.
secūda

mā. ḡ aia humana pp vnionē ad corpꝰ nō impedit͛ a spe/
culatiōe subaꝝ imālium. ¶ ꝑ. ad idē. Aia humana aut
nata est intelligē subas sepatas p suā subam: aut p spēm
influxā: aut p spēm cāatam ex phātasmate. Si p suā subāꝫ
cū suba eius per vnionē ad corpus nō impediat͛ poterit
eas intelligē. Si p spēm a phātasmate sumptam vnio ad
corpus iuuabit. Si p spēm influxaꝫ: q̄ritur q̄uo vnio ad
corpus ipedit: aut nō ꝑmittit talē influxum fieri: h̄ enim
nō vr̄ rōnabile aliq̄ mō: esse q2 gn̄atio vnius spēi nō ipe/
dit͛ a corpe: nisi corpus hēat cōtrariā dispōnē dispōni re/
quisite ad eius gn̄ationē. Uerbi grā. q2 colo₂ exigit dia/
phaneitatē in aere: ad hoc vt recipiat͛ in eo: nullū corpus
impediet gn̄ationē spēi coloris: nisi hēat opacitatē: q̄ cō/
traria est diaphaneitati: mō corpus humanū nullā hꝫ dī/
spositionē ꝯrā dispōni quā exigit receptio spēi itelligibi
lis influēde: vt pꝫ. ḡ. ¶ Et cōfirmat͛ rō sic. Bonū simplici

ꝯfirmaͦ

ter alicuius nature nō ipeditur propter bonum simplici
ter eiusdē nāe. Quod enim impedit bonū simpliciter ali
cuius nature est illi malum simpliciter: sed intelligē sub/
stantiarum immālium qditates est bonū simpliciter aie
humane. ergo nō impedit͛ per vnionē ad corpus cum h̄
sit ei etiam bonum simplr̄. ¶ Tertio arguitur contra cō

tertia

clusionēꝫ ipsam ex dictis. s. Tho. sic. isti dicunt ꝙ cogno
scimus esse intelligentiarum nō quiditates: aut eē est idē
q̄ꝺ qditas: aut diuersum. Si diuersum: ergo vtrunq̄ꝫ sub
nostra cadit cognitiōe. Quicunq̄ꝫ enim cognoscit diuer/
sitatē aliquorum cognoscit extrema illius diuersitatis:
vt dicitur scđo de aia. tex. cōmēti. 146. Si idē. ergo cogni

t. c. 146.

to vno cognoscit͛ ꝛ reliquum. ¶ Si dicatur ꝙ cognosci/
mus illas qditates: sꝫ nō ꝑfecte. ¶ Cōtra. Primo q2 hoc
repugnat duobus dictis Thomistarum quoꝝ ꝑmum ē
ꝙ nos nō intelligimus qditates substātiarum separata
rum. Scđm est ꝙ cognoscimus eē illarum non quidita/
tes. Ex primo arguitur sic. homo non intelligit qditates
separatas. ergo nullo modo intelligit eas: tenet ꝯsequē/
tia p locū a toto in modo ad suā partē negatiue. Ex scđo
dicto arguit͛ sic. ea cognitio negatur de quiditate q̄ affir/
matur de esse: sed eē non cognoscitur a nobis: nisi imper
fecte: ḡ cognitionē ēt impfectam negare intēdunt de qdi/
tatibus. Si enim vtrunq̄ꝫ impfecte cognoscimus. quare
magis alteꝝ negat͛ cognosci: aut alterū affirmat͛ ꝛ Scđo
probatur. ꝙ respōsio in se sit falsa sic. Si impfecte cogno
scimus quiditates illas: aut hoc est: quia nescimus eas
ita pfecte: sicut a seipsis cognoscuntur: ꝛ hoc nō: q2 hoc ē
ridiculum vertē in dubium: aut q2 nescimus eas pfectio
ne debita nobis ꝑm nr̄am nām: ꝛ hoc est voluntariū: nul
la enim rōne hoc conuinci pōt: vnio nāq̄ꝫ ad corpus hoc
impedire non pōt: vt probatum est. Hec de sexto.

i. p. q. 88
art. i. ꝛ
q. 89. ar
ti. i. ꝛ. 2.
c.

Quo ad septimū pro respōsione ad hec argumēta
ꝑnotandū est. ꝙ ꝑm doctrinam. s. Tho. ꝑ/
ma pte. q. 88. ꝛ. 89. inter cognitionē aie ꝯiūcte ꝛ separate
hoc inter est ꝙ coniuncta: sicut hꝫ modum eēndi concer/
nēdo corpus: ita hꝫ modum intelligēdi conuertēdo se ad
phantasmata: ita ꝙ ex conformitate modi operandi ad
modum eēndi fit vt aia ꝯiuncta sit cōuersa ad phātasma
ta ꝑm itellectū possibilē: vt passiuū ad actiuū: adeo vt nō
nisi ab illis cum intellectu agēte recipere possit spēs. Se

dīnt aia
sꝑata ꝛ
ꝯiuncta
ꝑmo

parata aūt a corpore: sicut habet aliū modū eēndi absq̄ꝫ
corporis in formatione: ita habet ꝛ alium modū itelligē
di vt ēt ex cōformitate modi operādi ad modū eēndi fiat
vt anima separata cōuertatur ꝑm intellectū ad supiora
vt actiua: vt ab eis influxum spēꝝ recipiat: vt pote in mo
do eēndi sibi illis reddita ꝛ corpore relicto liberior quo
dammodo facta amplius phātasmatibus non alligata.
¶ Ex hoc aūt orit͛ alia dr̄ia: q. s. anima coniuncta nō pt

secūda

substantias immāles cognoscē nisi p spēs a sensibilibus
acceptas. Alligatus est enim eius intellectus phātasma
tibus. Sepata v̄o pōt illas per spēs ꝓpas cognoscē: cū
cōuersa iam sit ad supio₂a. ¶ Nascit͛ quoq̄ꝫ ex his tertia

tertia

differentia apud subtiliter speculātes aiam eē partē spēi
ꝛ vniri corpori pp melius: q2. s. cognitio quam habet ani
ma per spēs acq̄sitas ē cognitio distincta ꝛ qditatiua p/
tingens vsq̄ꝫ ad vltimas reruꝫ dr̄ias. Cognitio autē quā
separata ex speciebus influxis sortitur cōfusa est: ꝛ in cō/
muni res notificat. Cum enim anima nālr̄ sit pars hoīs
nālem modum intelligēdi ex ꝓpria nā sibi vendicat per
spēs acceptas a phantasmatibꝰ intelligere ꝛ nō per spēs
influxas: hic enim modus intelligendi nālis est intelligē
tijs ex sua nā: ꝛ ideo sicut intelligētie pfectam rerum no/
titiam per species influxas hn̄t: sic aia p species acq̄sitas
de sensibilibus notitiā hic pōt pfectā: spēs enim influxe
facultatē nālem intellectus eius excedūt. Est hic modus
superiori ordini connālis ꝛ ꝓprius: ꝛ aie nō cōuenit nisi
p quādam defectiuam pticipationē. Cum sit preterea ta
lis iter subas intellectuales ordo ꝙ quo ꝓximiores sūt
ꝑmē: oīa per solam suā substātiam intelligēdo penetrānt
eo p vl̄iores spēs reꝝ notitiam pfectam nālr̄ capiūt: vlti/
ma inter eas anima. s. intellectiua ex nā sua adeo deartī/
culatas exigit species vt singularum qditatum singulas
oporteat hēe silitudines: propter quod ꝛ corpori vnitur
vt eas inde accipiat. ꝛ ideo vis eius intellēus cum p spēs
superiores: quales sunt influxe: intelligē tētat: opprimit͛
quodammodo: ꝛ ꝯfusa tm̄ notitiam hꝫ: sicut discipulus
vl̄es cōceptus ꝑceptoris apprehēdē non valēs absq̄ꝫ dī
stincta cognitione remanet. Huius aūt signum est ꝙ iter
homines qui sunt pspicacis ingenij: statim propositis ꝑn
cipijs ad cōclusiones sese cōferūt: ꝛ ex eisdē pricipijs mul
tas conclusiones spāles deducunt. Habetes autem inge
nij nō nisi pricipijs applicatis a ꝑceptore ad singulas cō
clusiones ꝛ in forma syllogistica: ꝛ enim exēplis mālibꝰ
distinctam pcipiūt veritatē. ¶ Ex his iam potes intelli/
gere ꝙ aia nec cōiuncta: nec separata qditatiuam cogni/
tionem substātiaꝝ immālium hic nālr̄ pōt: ꝛ quod plꝰ
est: habes ex his ꝙ aia separata p spēs influxas: nec ho/
iem: nec leonem qditatiue cognoscit: sed oīa ꝑter suipsi
us naturam in cōmuni nouit. Ubicunq̄ꝫ autē alibi inue
nies a. s. Tho. dici ꝙ anima separata qditates substātia
rum immāliuꝫ nouit ꝛc. recollico ab ipso vocari cognitio
nē quiditatiuam cognitionē eam quam hꝫ de illis aia se
parata p ꝓprias spēs quam habere non potest.

Ad rationem igitur ꝑmā dicēdū est. ꝙ lꝫ intel/
ligere substātias immāles sit no

Ad ꝑm

bilissima opatio aie intellectiue: itelligere tamē eas qdi/
tatiue est operatio sibi impossibilis: nec Aristo. in ꝑmo:

Cap. 9.

aut. 10. Ethicoꝝ dixit oppositūꝫ: immo questio mota ab
ipso in tertio de aia. tex. cōmē. 36. nusq̄ꝫ soluta repit͛. Po/

Cap. 8.

suit enim felicitatem humanā in cōtēplatione substantia
rum separataꝝ nobis possibilē quecunq̄ꝫ sit illa. ¶ Sir̄

Ut ipse
met Jo.
testat͛ in
q. 37. 3.
de a.

dr̄ ad scđam ꝙ vnio aie ad corpus nō impedit cognitio/
nem qditatiuam substantiaꝝ immālium: quādo quidē il
la aie ꝑm oēm nature statum est impossibilis. ¶ Q. si he
due rōnes formentur ad cōcludendum aiam vnitā posse
habere talem notitiā substātiarum immālium qualēꝫ p
earum spēs separata habet. ¶ Respondeat͛ ad ꝑmā ne

Ad 2m
alia so
lutio.
Ad ꝑm

gando ꝙ itelligere substātias immāles tali modo sit no
bilissima simpliciter operatio aie. lꝫ sit nobilissima ꝑm
qd: maiorē enim pfectionē simpliciter ponit in anima in/
telligere substantias sensibiles distincte ꝛ quiditatiue: ꝛ
substātias

subas imales p effectus sensibiles et coia: q intellige ea in confuso: lz sit sm qd nobilior illa confusa itellectio: ex h q est p earu spes et imaliori mo. Unde dico q no incouenit aiam nostraz ipediri ab opatione nobilissima sm qd pp pfectione sibi nobilissima simplr acq̄reda ex vnione ad ppria mam: vn no sequit vnione esse pternale: sed naliss ima: vtpote pp pfectione sua simplicit: et psertim qr cognitio illa qua hz separata est sibi qsi pternalis: sicut et modus essendi quez hēt et c.

Ad 2m ¶ Ad 2m dicat q ipedit aia ex vnione ad corpus ad receptione talis influxus ex hoc q modu essendi in corpore sequit modus opandi no nisi p conversione ad phātasmata mālia enim conversio anime ad phātasmata est ipeditiua conversionis ad supiora. pbatio aute cotra hoc nihil facit: cotingit enim alio mo impedimetum dari: vt iam pz.

Ad confirmatōez ¶ Ad confirmatione dicit q minor est falsa. Intellige enim subas imales tali modo est bonu anime sm qd: et no simplicit: vnio vo ad corp cuz sequtibus ipsaz est bonu eius simplicit.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicit q siue esse et eentia distinguant: siue sint ide no variat propositum: in deo enim sunt ide: et in alijs intelligetijs distinguunt: et tame eande de vtrisq pferimus sniam dicētes q cognoscimus esse: no qditate. Responsio g ibi data vera est: qua dicit q cognoscimus qditatez impfecte. Nec hoc repugnat dictis Thomistaru. Non quide pmo. qa illud dz intelligi de cognitione qditatiua: et no de quacuq cognitione: vnde no valet. ergo nullo modo cognoscimus: sed ergo nullo mo cognoscimus qditatiue. ¶ Secundo aute dicto nullatenus aduersat. Cum enim dicimus q cognoscimus esse et no quiditate (assueti peripathericis sermonibus) intedimus q scimus de illis terminare questione an est que de esse querit: et q nescimus de eis terminare questione qd est q quiditatem scrutat: et si sm aliqd pdicatum quiditatiuu terminare illam noverimus noticia illam (qr et non quiditatiua) vocamus sequtea Aristo. vestigia: qui noticia rei per communia. notitia

1. post[ra] tex. c. 8.

qa. in posterioribus analeticis appellat. Et pp h ea notitia pportionalit negat de quiditate a Thomistis in pposito que affirmat de esse: qr notitia de ppria qone quiditatis no haberi dicit. noticia vo de ppria qone ipsius esse non caremus. ¶ Ad vltimum quo pbat q rnsio sit falsa in se. Dico q ideo dicit itellect noster impfecte substatias imales cognoscē: qr non qditatiue pot eas apprehēdē et magis impfecte in hac vita: qr per spēs aliorum. Et lz pmo modo eas cognoscē sibiipsis tm conueniat: et ridiculum esset dubitare an id qd conuenit solis intelligētijs conueniat alijs: necessariu tn est dubitare an cognoscere eas qditatiue sibi solis: an etiā aie nostre coueniat: qd scdo modo eas cognoscē sit nobis in hac vita ipossibile: no voluntarie: sed rone cogēte dicit. Corpus eni vnitu anime aiam ad sensibilia couertit vt declaratu est et c.

3a. qo.

¶ Hoc tn sciendu q no eode mo sumit genus et dria in illis substatijs et in substatijs sensibilibus. Quia in sensibilib genus sumit ab eo qd est materiale i re: differētia vo ab eo quod est formale in ipsa. Unde dicit Auicē. in pricipio libri sui de aia. q forma in rebus copositis ex materia et forma est differentia simpler eius qd constituitur ex illa: no autem ita q ipsa forma sit differētia: sed qr est principium differētie: vt idem dicit in sua metaphysica. et dicitur talis differētia esse differentia simpler: quia sumitur ab eo quod est pars qditatis rei. s. a forma. Cum autem substātie spirituales sint simplices quiditates: no potest in eis differētia sumi ab eo q est pars quiditatis: sed a tota quiditate: et ideo in principio de anima dicit Auicē. q differētia simplicem no habēt nisi species: quarum essentie sunt composite ex materia et forma. Similr etiam in eis ex tota eentia sumitur genus. modo tamē differēti: vna eniz substātia separata conuenit cuz alia in imalitate. Differunt autē abinuicem in gradu pfectiōis sm recessum a potētialitate et accessuz ad actū purum. Et ideo ab eo quod sequit illas iquātuz sunt imateriales sumit in eis genus: sicut intellectualitas vel aliquid huiusmodi. Ab eo autē qd sequit in eis gradum perfectionis sumitur in eis differētia. nobis tamen ignota.

metha. cap. 6.

In pri[n]

¶ Ponit hic 2m notatu: q vnde sumat dria: et vnde gen in substātijs imālib declarat opposita coparatione ad substātias sensibiles. ¶ Ad cui evidētiā scito q in reb copositis ex mā et forma qtuor itelligunt. s. mā que est altera pars copositi specifici: forma reliq pars: et tota qditas vt hēt rone pfectibilis vlteriori pfectione formali: et ipsamet tota qditas: vt hēt vltimā pfectione formalē. vbi g. in hoie potes considerare mām in q sua fma recipit: et formam in illa receptā. Aduertes etiā ipm hoiem inquantum est substātia: est enim ho suba: et vt substātia hz rone pfectibilis per corporeum: p ronale et c. Aduertes etiaz hoiem inquātum est ronalis nāe: que est vltima eius pfectio formalis. Hec aut quatuor ita se hnt ad gen et differētiam q et mā que est ps et ipm totu: et pfectibile fundāt genus diuersimode tn. Forma vo que est pars et ipm totu: vt posteriori pfectione formali pfectu fundāt driam diuersimode etiā. ¶ Cu eni genus potestate ptineat drias incompleteq ac in pōa rei nām explicet: totuq sm id q adhuc pfici pot iporter: radix aut potētialitatis in rebus sensibilibus sit mā: merito a toto sm q pot est formalr pfici: et a mā ipsa sumi dicit. ¶ Similr cum dicē sit diuidē terminare et actuare genus totuq sm posteriorē pfectione et actualitatē explicare: radix autē actualitatis et pfectionis sit forma: merito a toto sm q pfectum est: et a forma dria sumit. ¶ Diuersimode vo fundant genus et driam pres ipse rei mā. s. et forma: et qditas tota vt pfectibilis et pfecta. Sumit enim gen a tota eentia vt hēt rone pfectibilis tanq a re formalr significata seu denoiata ab ipso. A mā vo tanq a radice sui formalis significati. Similr dria sumit a tota eentia sm vlteriorē pfectionez tanq a re formalr significata seu denoiata ab ipsa: a forma aut vt a radice sui formalis significati: non enim mā que est pars hominis denoiatur eius gen: neq forma dria: sed ipse ho vt substātia vt animal gnis denoiatiōez sortit: vt corporeus vt ronalis drie denoiatione hēt. Et pp terea qr genus et driam radicalr fundāt mā et forma: ideo ab Aristo. 7° meta. tex. co. 33. dicit q sicut se habz tota ratio ad tutam rem: sic pars ronis ad partē rei. et 8° meta. tex. co. 9. inuenies genus sumi a mā et differētiaz a forma. ¶ D. et Come. scdo celi comen. 49. ait. q si corpora celestia conueniunt in gne et differut in specie sunt composita ex materia et forma. ¶ Inuenies quoq qr genus et dria a tota essentia sumunt vt a re significata noie pme intētionis: et denoiata noie secude intētionis: et no a parte illustres viros dicere quādoq q genus non sumit a

no i sba coia. 4. requiunt

gen sumit a toto cpo[sito] et parte mali

Dria sumit a toto cpo[sito] et parte formali

T. c. 33.

T. c. 9.

Co. 49.

mā: ꝛ ꝙ dĩa nõ sumit a forma: q̃rũ cum inuit⁹ fueris rõnes: suppliciter nõ aduersari videbis. ¶ Que cũ ita sint in substãtiis mãlib⁹ ad subas imãles ascẽdendo gen⁹ sumi nõ dicim⁹ a mã: nec dĩam a forma: qꝛ carẽt his ꝑtibus: vnde restat vt a tota eẽntia tã gen⁹ q̃ dĩa nõ solũ formalit: sed etiã radicalr in eis sumat. Propterea ꝛ Auic. (vt infra dĩ) assignat diuersitatẽ int dĩam subarum compositarum ꝛ simplicium dicẽs ꝙ dĩa in spẽbus compositis ex mã ꝛ forma est simplex. Dĩa ꝟo rerum non compositarum nõ: ꝛ vocat dĩam simplicẽ eã que nõ a toto radicalr: sed a parte eius exit que simplex est. Sumunt̃ ḡ ex tota essentia in substãtiis imãlibus gen⁹ ꝛ dĩa: sed differenter: qꝛ gen⁹ sumitur ex tota essentia ſm id quo essentia lit vna alteri assimilat̃: cõueniunt enim intelligẽtie in aliquo ꝑdicato quiditatiuo. Dĩa ꝟo sumit̃ a tota essentia ſm id quo vna differt substãtialiter ab aliis: ꝛ hic est certus formalis ꝑfectionis gradus indiuisibilis formaliter: quẽ quãto aliqua intelligẽtia ꝓximiori purissimo actui deo glorioso sortita fuerit: tãto ꝑfectior erit: per hoc eniꝫ differunt inter se. ꝙ vna altera propinquior est actui puro ꝛ plus a potentialitatis natura recedit.

genus ꝛ dĩa in simplicib⁹ sumũtur a tota quiditate

Ad maiorem

horũ intelligẽtiaꝫ altius exordiendum est. ¶ Sciẽdum est nãq ꝙ aliud est loq de gñe ꝛ dĩa simplr: ꝛ ſm ea que sibi accidunt ꝛ ꝑ se ꝯueniunt. Aliud est loq de eis ſm ꝙ ad tales nãs applicant̃. Si enim loq̃mur de eis ſm se: sic ad vtrũq (gñis. s. ꝛ dĩe) rõnem exigit̃ ꝛ sufficit ꝙ dĩa qdẽ explicet certũ ꝛ limitatum ḡdũ entis nõ ex̃ncẽ nãe a nã gñis: cui⁹ est diuisiua formaliter: genus ꝟo explicet certã nãm determinabilẽ formalr. Et ꝑmũ qdẽ horũ q̃ de dĩa dicimus: sequit̃ ex eo ꝙ dĩa adueniẽs gñi constituit spẽm: ꝛ ponit ipsam in determinato gradu entis: illo. s. quẽ explicat: vnde 8⁹ meta^{ce}. cõmẽ. 10. Spẽs numeris assimulant̃. eo ꝙ sicut numeros subtracta: aut addita vnitas variat: sic dĩa addita vel subtracta entib⁹ ipsa diuersificat. Secundũ autẽ sequit̃ ex eo ꝙ dĩa diuersificare gen⁹ dꝫ: ita vt nõ solum ipsa spẽs sit altera ab altera specie: sed nã generis in hac specie sit diuersa a nã gñis in alia specie: vt 10. meta^{ce}. tex. cõ. 24. habet̃. Unde in. xi. de aialibus ait Arist. ꝙ si debeat diuidi figura: dĩe eius nõ erũt hẽre angulos eq̃les duob⁹ rectis ꝛ hẽre angulos eq̃les multis rectis: qꝛ hec accñia sunt figure. Genus aũt certã nãm significare opꝫ vt trãscendẽtia excludant̃. Determinabilẽ ꝟo formalr: vt spẽalissima segregent̃. ¶ Si autem loquimur de gñe ꝛ dĩa vt applicant̃ ad subas mãles: sicut genus nõ solum explicat rẽ: vt determinabilẽ formalr: sed etiaꝫ radicaliter sumit̃ a mã: ꝛ dĩa silr nõ solum significat determinationẽ ꝛ actuationẽ gñis: sed sumit̃ radicaliter a forma. sed hec accidunt generi ꝛ dĩe ex eo ꝙ essentia eius sunt est cõposita ꝛ realr integrata ex duob⁹ ꝑncipiis: mã. s. determinabili ꝛ forma terminãte. Per se eni ꝯuenit aiali ꝙ significet nãm sensitiuã determinabileꝫ formalit̃ per rõnale. Sꝫ qꝛ nã sensitiua hꝫ ꝙ sit terminabilis per rõnale ex hoc ꝙ hꝫ mãm: ideo accidit huic gñi quod est animal (inquantum est genus) ꝙ sumat̃ a mã: vnde si nã sensitiua eẽt determinabilis per rõnale ꝛ nõ ratiõe mãe nõ minus aial eẽt genus. Silr rõnale per se hꝫ ꝙ significet ratiocinatiuã ꝑfectionẽ essentialr determinatiuã nãe sensitiue: sed qꝛ gradus intellectiu⁹ hꝫ ꝙ determinet sensitiuã ex eo ꝙ aĩa intellectiua est forma corporis: ideo accidit huic dĩe. s. rõnale inquãtum est dĩa qđ sumat̃ a forma. Nõ min⁹ eni rõnale esset dĩa si ꝑfectio rõcinatiua determinaret sensitiuã absq eo ꝙ informaret aĩa corp⁹. Propter h̃ cõiter dĩ ꝙ sumit̃ genus ab eo qđ est mãle potius q̃ a mã: ꝛ dĩa sumit̃ ab eo qđ est formale potius q̃ a forma. Illud ꝯuenit eis per se: hoc aũt ꝑ accñs: cuꝫ aũt substãtiaꝫ imãlium simplex eẽntia sit determinata ꝛ diffinita ad certũ ꝑfectiõis gradũ (cum isinite entitas nõ sit) cõsequẽs est vt in ea sit: vnde gen⁹ ꝛ dĩa sumi queãt. Ex h̃ enim ꝙ nã limitata est ex ipsa determinatiõe sumit̃ dĩa. Ex nã autẽ cõi que determinari intelligit̃: sumet̃ genus. Ex eo ꝟo ꝙ simplex est scipsa terminat̃: ita ꝙ nõ hꝫ duas partes reales: quaꝝ altera terminet̃ ꝛ altera terminet: sicut substãne sensibiles habẽt mãm ꝛ formam. ¶ Et sic in acceptione generis ꝛ differentie in substãtiis imãlib⁹ saluat̃ id quod est per se. s. ꝙ genus significet certã nãm formaliter determinabilem. Et differẽtia explicat determinatã ꝑfectionẽ subalẽ formaliter constitutiuam illius in certo gradu entis: lꝫ non saluetur id quod est per accidens. s. ꝙ genus sumatur a mã: differentia ꝟo a forma.

T.c.10

T.c.24

Nõ h̃ ꝑ fundatissima dcã ꝛ ꝑlchẽrima

Ad profundiorem

hui⁹ rei ꝑscrutationem notãde sunt tres ꝓpositiões. ¶ Prima est ꝙ oẽ indiuiduũ distinctũ realr a suo esse hẽt plura ꝑdicata q̃ditatiua: quoꝝ successiu magis ac magis appropinq̃t ad suũ esse. ¶ Scđa ꝓpõ est ista. Inter ꝑdicata q̃ditatiua supradicta talis est ordo: ꝙ tanto vnũqđq est actuali⁹ q̃ appropinq̃t ad eẽ: ꝛ tãto est potẽtiali⁹ quãto remoti⁹ est ab esse. Declarant̃ ꝑ exẽplarit: ꝛ deinde rõne ꝓpõnes iste. Sortes distinctus realit̃ a suo esse existẽtie habet plura ꝑdicata q̃ditatiua. s. substãtiã: corpus: viuum: aĩal: hõ: ꝛ certuꝫ est ꝙ sortes inquãtum substãtia valde elõgatur a sua existẽtia: exigit̃ eni ad hoc ꝙ sortes sit nõ solũ ꝙ sit suba: sed etiã ꝙ sit corpus: cum aũt accepis sortẽ inquãtum corpus vicinior apparebit ad existẽtiam habẽdum: lꝫ adhuc satis elonget̃ ab illa. exigit̃ enim ad hoc ꝙ sortes sit nõ solum ꝙ sit substãtia corporea: sed etiã ꝙ sit viuens: ꝛ cum consideraueris sortem vt viuuꝫ: videbis magis appropinq̃re ad esse: tamẽ adhuc remotum. Exigit̃ enim ad hoc ꝙ sortes sit nõ solum ꝙ sit substãtia animata: sed etiã ꝙ sit animal: ꝛ cum inspexeris ipsum inquãtum animal: ꝓximiorẽ ad essendum inuenies: adhuc tamẽ remotum ex eo ꝙ exigit̃ ad hoc ꝙ sortes sit nõ solum ꝙ sit substãtia aĩata sensibilis: sed etiam rationalis (nihil enim põt in rerum nã sub aliquo gñe contineri qđ nõ sub aliqua specie contineatur) cum autẽ consideratus fuerit vt substãtia aĩata sensibilis rõnalis: tũc iã esse actualis existẽtie suscipere põt: nihil eni aliud formale intrinsecum exigitur ad hoc ꝙ sit: lꝫ requirant̃ cause extrinsece ꝛ ꝓprietas idiuidualis: vt ꝯditio existẽtie. Patẽt aũt adducta ꝑdicata: ita se habere ꝙ semꝑ id qđ ꝓpinquius se hꝫ ad existẽtiam comparatuꝫ ad remoti⁹ se habet vt actuale ad potentiale: sicut hõ ad aial: aial ad viuũ: viuũ ad corpus: corpus ad subam. Et ex ꝯñti id qđ ꝓximius est ipsi esse est actualius: illud ꝟo qđ remotius est ab eẽ est potẽtialius: ꝛ sic pꝫ vtraq ꝓpositio exẽplariter. ¶ Rõne aũt ꝓbo. cuꝫ. n. eẽ sit actualissimũ omniũ que sunt in re: ꝛ tãte actualitatis: vt non nisi complete eẽntie actus ꝓprius sit: ad hoc ꝙ eẽntie eius receptiuũ fiat: opꝫ intrĩsece completã ꝛ determinatã eẽ: sic ad hoc ꝙ aer recipiat lumẽ: opꝫ ꝑus ꝙ ꝑficiat̃ a diaphaneitate: terminat̃ autẽ ꝑficit̃ ꝛ cõplet̃ suba his predicatis q̃ditatiuis: ꝛ iđ q̃to ꝑdicatũ q̃ditatiuũ erit magis eẽntie determinatiuũ magis approꝑabit ipsam ad h̃ ꝙ sit receptiuũ ꝓpriũ ipsi⁹ eẽ. Et ꝑ oppositũ q̃to ꝑdicatũ q̃ditatiuũ est min⁹ determinatiuũ eẽntie: tãto min⁹ eã approꝑat ad h̃ ꝙ capax sit ipsi⁹ existẽtie: ꝛ qꝛ vnũqđq quãto est ꝓpinqui⁹ actualissimo: tãto ẽ actuali⁹ ꝛ q̃to remoti⁹ ab illo: tãto ẽ potẽtiali⁹. Idcirco int̃ ꝑdicata q̃ditatiua talis est ordo ꝙ ꝓpinquus ipi eẽ ẽ actuali⁹: remoti⁹ ꝟo potẽtiali⁹.

ꝓbãtur rõe iste 2^{e} ꝓpositiones

His

duab⁹ ꝓpõnib⁹: post q̃ 3^{am} addideris. s. ꝙ genus sumit̃ ab eo qđ est vt potẽtiale. Dĩa ꝟo ab eo qđ est vt actuale: ꝯficiet̃ regula gñalissima: ꝙ genus ꝛ dĩa

Regula gñalis q̃ sumit̃ genus ꝛ dĩa.

in oibus

in oibus sumunt a tota eẽntia rei ſm elõgationẽ ⁊ ppinquitatẽ ad ipm eẽ exñtie. Dña eni vltima cũ sit constitutiua spẽi: ⁊ ppriũ illi int entia gradũ donet: vltim cõplemẽtũ ipsius eẽntie est: ad h ꝙ sit. Ultra eã enim (vt iã dictuʒ est) indiuiduũ nullũ aliud cõplemẽtũ itrinsecũ expectat vt sit. Genus qꝫ gñalissimũ cuʒ eẽntiã maxime determinabilẽ explicet: ab eo sumit: quo essentia ipsa ab exñtia magis est elongata: vtpote determinabilis ⁊ pfectibilis oibus differẽtijs ad h vt eẽ suscipe possit. Gña vo ⁊ dñe intermedie ab intermedijs sumunt (⁊ ppter h dr ꝙ diffinitio explicat diffinitũ a pmo po vsqꝫ ad vltimũ actum) includit siquidẽ pm genus qd sumit ab eo q pmo essentia ipsa pot dre eẽ: ⁊ oẽs dñas qb paulatim essentia determinat ⁊ actuat vsqꝫ ad vltimã dñam que est actus vltio determinãs ⁊ pficiẽs ipsaʒ: vt esse hẽat. ppea ⁊ Porphyri ait ꝙ ſm interi pscrutãtes dña est que ꝯducit ad eẽ. Nec pp h qd diximus intendim ꝙ genus ⁊ dña sumant ab eẽ actualis exñtie: scimus enim diffõnes abstrahere ab esse: sed intẽdim ꝙ genus ⁊ dña sumunt (vt vbis. s. Tho. vtamur) ab ordine ad eẽ actualis existẽtie. Ab ordine aũt dicim nõ relatione ordinis: sed fundamẽto ei ab eo. s. q eẽntia appropinqt vt receptiuuʒ ad ipm esse ⁊ ab eo q eẽntia elõgat ab ipso. Et ſm hoc habes vñ in intelligẽtijs: substãtijs mãlibus ⁊ accñtib sumant genus ⁊ dña: vt facile est cuilibet exercitato deducẽ in singulis. Et ppter hoc solus de caret gñe ⁊ dña: qditas enim sua cum sit sua existẽtia actualis: nõ pot concipi vt elongata ab existẽtia vel ppinq illi. Unde sufficiẽtissimaʒ cãm. s. Tho. in pncipio hui capli assignauit: qre de non sit in gñe ⁊ intelligẽtie sint in pdicamẽto: qꝛ ille est suum esse: istarum autẽ essentia distinguitur ab esse proprio.

¶ Nec opꝫ has dñas esse accidẽtales: qꝛ sunt ſm maiorẽ ⁊ minorẽ pfectionẽ: que nõ diuersificat spẽm. Gradus eni pfectiõis in recipiẽdo candẽ formã nõ diuersificat spẽm: sicut albius ⁊ minus albũ in participãdo eiusdẽ speciei albedinẽ: sed diuersis gradib pfectionis in ipsis formis vel nãis participatis diuersificat spẽm: sicut nã pcedit per gradus de plantis ad aialia per quedaʒ que sunt media inter animalia ⁊ plãtas ſm phm in libro de aialib.

¶ Hic excluditur pᵃ obiectio. dictum est enim ꝙ differẽtie in intelligẽtijs sumuntur a diuersis pfectionis gradibus quibus vna altera ppinquior est actui pmo. Cõtra hoc instatur sic. quecunqꝫ differunt ſm actum pfectum ⁊ minꝰ pfectum: differunt solum accidẽtalibus differẽtijs: intelligẽtie differunt non nisi ſm magis ⁊ minus pfectuʒ. g differunt solum accidẽtalib differẽtijs. pcessus bonꝰ. ɔclõ vo est falsa. g altera pmissarum. non maior vt pbabit. g minor: q est positio supdcã. Probatio maioris est: qꝛ magis ⁊ minus non variãt spẽm: albedo enim pfecta ⁊ minus pfecta vnius spẽi sunt. quecunqꝫ autẽ sunt eiusdẽ spẽi accidentalibus solum differẽtijs distinguunt: cũ in omnibus essentialib conueniãt. Hãc obiectionem excludit hac pulchra distinctione. Perfectius ⁊ minus pfectum possunt attẽdi vel penes modum hñdi aliquã formã vnã simpliciter: vel penes ipsas formas hñtas magis ⁊ minus. pmo modo nõ variãt speʒ: sed scdo modo. quecunqꝫ enim ita se hñt ꝙ ſm diuersos gradus perfectiõis athomã suscipiunt formã solo numero vt sic distiguunt: vt pꝫ de albo. vt. 4. de albo. vt. 6. Ea vero que diuersos gdus perfectionis non eiusdem forme sed plurium formarum suscipiunt essentialr seu specifice distingui necesse est: vt pꝫ de homine ⁊ boue. Unde pꝫ responsio ad obiectiones: ꝙ pmo modo minor est falsa. 2ᵒ modo maior. Cuius pbatio ideo videt sine additione vulgata. qꝛ cõparatio denotata per ly magis ⁊ minus non fit proprie nisi in athoma specie. vt dicitur 7ᵒ phys. in cõmen. 27.

¶ Nec iterum est necessarium vt diuisio intellectualium substantiarum sit semper per differentias veras: quia hoc est impossibile in omnibus rebus accipere vt philosophus dicit in vndecimo de animalibus.

¶ Hic excludit secũda obiectio. Obijcit enim contra ideʒ dictum sic. vbicũqꝫ sunt verum gen ⁊ vere spẽs ibi debꝫ eẽ artificialis diuisio illius gñis p duas veras dñas: sed in intelligẽtijs inuenit verum gen ⁊ vere spẽs. ergo ibi dꝫ esse diuisio per duas dñas veras. conclusio est ɔ diuisionẽ supra assignatã. qua dictum est: genus intelligẽtiarum descẽdit ad suas spẽs per magis pfectum ⁊ minus pfectuʒ: que non sunt vere dñe. Maior vo probat ex eo ꝙ vbi verum gen cũ veris spẽb inuenit opꝫ esse diuisiuas ipsius generis ⁊ spẽrum ɔstitutiuas dñas. ex eo autẽ ꝙ diuisio est ſm artẽ dꝫ eẽ bimẽbria: vt Boeti testat. Hãc obiectionẽ excludit. s. Tho. dicens maiorẽ esse vlr impossibilitatẽ ſm Aristo. sñiam in. ii. libro de aialibus.

Ad cuius euidẽtiã notãdũ ꝙ cũ ve dñe appellent dñe positiue nõ ẽxnee ɔ̃ie int se ɔuertibiles cum his qrum sunt dñe: vt ibi dicit Aristo. cap 3ᵒ. Genus illud qd plures duab spẽb cõtinet imediate nõ pot diuidi duab veris differẽtijs. ſʒ si veris dñja diuidẽdũ erit ptãtẽ eius eũantib. opꝫ ꝙ diuidat plurib duab: ⁊ sic diuisio nõ erit bimẽbris. si. n. diuisiõe bimẽbri ptiẽdũ erit: opꝫ alterã dñã esse nõ verã. erit eni cũ puatione accepta alteri. Sicut si aial imediate ɔtineat hoiem bouẽ ⁊ leonẽ: opꝫ trib veris dñtijs diuidi vel altera vã. puta rõnali: altera nõ vã sed puatiua cõi reliqs duab. puta irrõnali. Quia igit iueniũt aliq res in mũdo plẽs duab ɔtente imediate sub aliq cõi formalr diuisibili: iõ dr ꝙ ipoẽ est vlr ꝙ ois diuisio fiat p duas dñas veras: ⁊ h in pposito nrõ accli. Cũ. n. itelligẽti e carẽat gñe sub alterno: vt. s. Tho. in tractatu de nã gñis cap 5 testat. eo ꝙ pfectio eacum ex pluribus ɔiunctionib dñaʒ nõ cõsurgit: sicut pfectio spẽrũ in istis infrioib: qb nõ sufficit genus cõe ⁊ dña. oẽs imediate sub vno gñe ɔtinebũt. ⁊ sic gen eacũ si veris dñjs ad illas descẽdẽ dꝫ: opꝫ multimẽbrẽ fieri diuisionẽ nobis ignotã: ꝙ si bipartita diuisiõe ɔ̃bẽdũ erit: alterã simplr necesse est eẽ nõ verã: qꝛ puatiuã: alterã pp debilitatẽ intellectus nostri ad nullam ppriã earũ dñam ascẽdere potẽtis necesse qꝫ est esse nõ verã. Tales aũt fuerunt dñe in lrã assignate: scilꝫ magis pfectum ⁊ minꝰ pfectum. ¶ Ex his iã pꝫ rñsio ad obiectionẽ declarata ipossibilitate maioris vlr. Boetij vo dictũ nõ obstat. qꝛuis enim dicat diuisionẽ oẽm ad bimẽbrẽ reduci. nõ m dicit ꝙ omnis bimẽbris fiat p differentias veras inferiorũ per illam diuisionẽ accipiendoruʒ.

¶ Tertio mõ inuenit in substantijs cõpositis ex mã ⁊ forma in qbus ⁊ eẽ est receptũ ⁊ finitũ ppter qd ⁊ ab alio esse habẽt: ⁊ iterum natura vel quiditas earũ recepta est in materia signata: ⁊ ideo sunt finite ⁊ superius ⁊ inferius. ⁊ in eis iam propter diuisioneʒ mãe signate possibilis est multiplicatio indiuiduorũ in vna specie ⁊ in his substantijs qualiter se habeat eẽntia ad intentiones logicas supra dictum est.

Cap. de dña.

T. c. 27

Cap. 3ᵒ.

in li. de diuisionũ Cap. 3.

Cap. 5.

Cap. 4.

¶ In hac 4a & vltima parte hui⁹ capituli q̄tuor colligit de eentijs subarū cōpositarū. Pria est q̄ eē earū est limitatū: q2 hn̄t illud ab alio: vtpote distinctuz realr a se: & p h' p⁹ distinguit a p⁹ ente: cui⁹ esse est infinitū. & idē realr sue q̄ditati. ¶ Scōm est q̄ eentia earum est recepta in mā signata: sunt eni in h vel in illo: ad hic & nūc determinate: sicut formale per suū māle. ¶ Tertiū qd̄ ex istis duob⁹ correlarie sequit: est. q̄ sunt finite superius & iferius. Superius quidē. q2 habēt esse limitatū: & essentia earū p ip̄m esse qd̄ vt superius respicit terminat. Inferius vo q2 recipiunt earū forme in mā & ipse ad hoc & illud terminantur que respiciūt vt iferius: p hoc q̄ in his & illis cōditionibus mālib⁹ recipiunt tanq̄ in parte māli. ¶ Quartuz est q̄ eēntia earū est multiplicabilis numeralr in eadem specie pp māe signate diuisionē. Et p hec tria differūt ab intelligētijs in scdo ordine positis: que imunes a mā infiniteq3 inferius parē sibi non cōpatiunt. Et sic terminat tractatus secundus huius libri. Cap. vij.

ca.i.fi.

Nunc aūt restat videre qualiter essentia sit in accidentibus: quō antē sit in oībus substātijs. dictuz est. Et q2 vt dictū ē. essentia per diffōnē significatur: opz q̄ eo mō habeant essentiam quo h̄nt diffinitionē. Diffinitionē aūt habent incōpletam: quia nō p̄nt diffiniri nisi ponat subiectū. in eoꝝ diffinitione: & hoc ideo est: q2 nō habēt in se esse absolutū per se a subiecto: sed sicut ex forma & materia relinquit esse substātiale qn̄ cōponit: ita ex accidente & subiecto relinquit esse accidentale: quādo accidēs subiecto aduenit. Et ideo etiaz nec forma substantialis completā essentiam h3: nec materia: qa in diffōne forme substantialis opz q̄ ponat illud cui⁹ est forma: & ita diffinitio eius est per additionem alicuius: quod extra ei⁹ genus est: sicut & diffinitio forme accidētalis: vt etiam in diffinitione anime ponit corpus a naturali: qui considerat animā solum inquantum est forma physici corporis. Sed tamē inter formas substantiales & accidētales tm̄ interest: quia sicut forma substantialis nō habet per se esse absolutū sine eo cui aduenit: ita nec illud cui aduenit. s. materia: & ideo ex cōiūctiōe vtriusq3 relinquitur illud esse in quo res per se subsistit: & ex eis efficit vnum per se: ꝓpter qd̄ ex coniunctiōe eoꝝ relinquit essentia quedaz. Unde forma quāuis in se considerata nō habeat rationem completā essentie: tamē est pars essentie complete. Sed illud cui aduenit accidēs est ens in se completū consistēs in suo esse: qd̄ quidē esse naturaliter precedit accidēs qd̄ superuenit: & ideo accidēs superueniēs: ex cōiunctione sui cum eo cui superuenit non causat illud esse in quo res subsistit: per qd̄ res est ens per se: sed causat qddā esse scdm: sine quo res subsistens intelligi potest esse. sicut primuz potest itelligi sine secūdo vel predicatum sine subiecto. Unde ex accidente & subiecto non fit vnuz per se: sed vnum per accidens: & ideo ex eorum coniunctione non resultat essentia quedam: sicut ex coniunctione forme cum materia: propter quod accidens neq3 rationē complete essentie habet: neq3 pars complete essentie est: sed sicut est ens sm qd: ita & essentiā sm quid h3.

2. de. a. T. c. 6. dr̄ia iter formaz subalē & accidentalem.

¶ In hoc tractatu 3° (vnico cap̄ ɔtēto) determinat de accidētib⁹: vt nihil sub latitudine entis intactū remaneat. Diuidit aūt in tres ptes: in quaruz p̄° qd significat essen^a in accidētib⁹ declarat. in 2° vo diuersitas accidentium a substātia & int se. in 3° autē quomō se hēant ad intētiões logicas. Declarat g̃ p̄mū tali ɔne. Accidētia habēt eēntiā incompletā. Probat sic. quecunq3 hn̄t diffōnē incompletā hn̄t essentiā incompletā: accn̄tia hn̄t diffōnē incōpletam. ergo. Maior p3 ex eo q̄ essentia est id quod per diffinitionē significat (vt dictum fuit in principio libri.) Minoris ꝓbatio est: q2 quecunq3 diffiniunt necessario p aliqd̄ qd̄ est ex̄ eoꝝ essentiā hn̄t diffōnē incompletam. diffinitio enim talium non cōplet per intrinseca: sed eget extrinseco additamēto: sed accidentia diffiniunt necessario p aliqd̄ quod est extra eorum eēntiā. opz siquidē i eorum diffōne poni subiectum: vt dicitur 7° metaphy. tex. cōmē. 15. ergo accidentia habēt diffinitionē icompletā. ¶ Ad euidēter manifestandā minorē. s. Tho. in littera comparat accn̄tia formis substātialibus penes ɔueniētiā & differētiaz. inde enim clare patebit quomō accn̄tia hn̄t eēntiā incompletā. ¶ Couenire aūt accn̄tia cum formis subalibus in tribus. Primo in h q̄ neutruz eoꝝ hēt esse absolutū a subiecto indepēdēs a receptiuo: sed sicut ex forma subali coniūcta māe r̄sult eē cōmune vtriq3: ita ex coniunctione accn̄tis cum subto relinquit eē cōmune vtriq3. ex ɔiunctione. n. albedinis cum niue fit eē: q̄ & albedo est & nix est alba. ¶ Scdō ɔueniunt in hoc q̄ neutrum eoꝝ h3 eēntiā completā: q2 eēntia vtriusq3 eēntialr ad aliud refert vt receptiuū. forma siquidem subalis eēntialr est entitas pfectiua māe: & accidens eēntialr est entitas subiecti q̄lificatiua. ¶ Tertiū autē in quo ɔueniunt est: q̄ neutrū eoꝝ hēt diffōnē completā ꝓprijs terminis: sed p additamētum. sicut enim in diffōne accn̄tis opz poni suum subm: qd̄ est ex̄ eius genus: ita in diffōne forme subalis opz ponē receptiuuz: māꝫ scil3 que est extra eius gen⁹ ꝓprium. naz gen⁹ forme est actus: (vt p3 2° de anima.) māꝫ autē: cum ens diuidat in actum & potētiā: sub pōa contineri clarium est: & sic ēē ex̄ actum qd̄ est genus forme. huius signum est qd̄ fecit Arist. diffiniēdo aīaz: q̄ posuit in ei⁹ diffōne corp⁹ physicū organicū qd̄ ꝓpria mā est aīe: in eo qd̄ est corpus physici pfectio. Addidit autē hoc. ne mireris: q̄re in diffōne anime non ponit mā: cu3 sit forma subalis: sed corpus physicū. hoc enim ideo est: q2 physicus nō cōsiderat aīam vt formam subalē: sed vt aīam: que vt sic: corpus physicum preexigit tanq̄ ꝓpriā māꝫ. Hinc habes q̄ considerare aīam intellectiuā: vt sic sm suā completam quiditatē non est opus physici: vt etiā tradit Aristo. in libro p̄mo de partibus animaliū. cap̄ p̄mo. ¶ Differunt autez in quinq3. ¶ Primo q2 receptiuū forme subalis nō h3 esse per se sine eē forme. est enim in hoc cōforme sue forme: sicut enī forma substātialis nō h3 esse p̄ter suum receptiuum: ita nec suū receptiuū h3 eē p̄ter suam formā. receptiuuꝫ vo accidētis habet esse per se preter esse sui accidētis. Dui⁹ diie

ca.i.fi.

T.c.15.

ɔuenie^a for^s sba^lis & accn̄talis.

T.c.2. vt ibidē patet.

2. de. a. T.c.6.

Cap° p° dr̄ia iter formaz subalē & accidentalem.

differētie rō est: q2 receptiuum forme substātialis est ens in pura potētia. receptiuum vo forme accidētalis hz eē in actu. ¶ Scđo vo differunt. q2 ex coniunctione forme subalis ad suum receptiuum emanat esse illud quo res ipsa subsistit seu simpl'r est. Ex cōiunctione vo forme acc̄ntalis ad subm fluit esse: quo res fm qd est. Et hec differētia orit ex pma: ex quo enim receptiuum forme substātialis caret esse p se: illo esse qd ex forma fluit pmo ē. ꝛ p oppositum. ex quo subm accidētis ppzio eē gaudet: p adeptionē accidentis tale esse acquirit: ꝛ non esse simpl'r. hoc eniz phabz: ꝛ sic fm hoc pmum eē pōt intelligi eē sine scđo. pōt enim substantia ab accidēte separari. vt dicit. 7. metaphy. tex. cōmē. 4. ¶ 3° differunt: q2 ex compositione forme substātialis cum suo subiecto fit vnuz p se. Ex cōpōne aūt accidētis cum subo non fit vnum nisi p accidēs. Orit autē hec differētia ex scđa ex quo eniz ex forma subali esse simpl'r fit quo res p se est: opz q vnum simpl'r fiat quo res fit p se vna. ens. n. sequit vnuz. Ex eo vo q subm ꝛ accidēs duo esse habēt. vnum p se facē nō possunt eadē ratiōe: quia. s. vnum sequit ens: non enim pōt esse q vnum p se sequatur ens per accidēs. Quarto differunt: q2 ex coniunctione forme substantialis cū materia resultat eēntia quedam tertia. s. entitas. Ex coniunctione vo accidētis cum subto non fit aliqua essentia 3a. Oritur autem hec differētia ex 3a: cum enim eēntia sit id quod p diffinitionē significatur vt res diffinita. Diffinitū autē opz eē vnum p se fm Aristo. 7. metaphy. tex. cōmēti. 16. ex eo q ex accidēte ꝛ subo non fit vnum p se: habet q nec eēntia aliqua resultat. ꝛ p oppositū: ex eo q ex forma substantiali ꝛ materia: vnum p se fit: eēntia tertia resultat. ¶ Quinto differunt: quia forma substantialis ꝛ si non sit eēntia completa: est tamē pars complete eēntie. Accidēs vo non est essentia completa nec pars essentie complete. Sequitur autē hec differētia quinta ex quarta. si enim ex forma ꝛ materia fit essentia qdam 3a forma substātialis illius pars erit. Si autē ex accidēte ꝛ subiecto essentia nulla resultat: accidēs nullius complete eēntie pars poni pōt: ꝛ sic accidēs incompletum ꝛ fm quid est ens: ac consequēter incompletaz eēntiam ꝛ diffinitionē habz. ¶ Nec te moueat q formam substantialē non absolutam a receptiuo: ꝛ eē non habē sine materia modo dicatur: ꝛ supius dictum sit animam intellectiuaz independentē a materia ꝛ separataz ab illa fm rē remanē. hoc enim est simplicit verum. Ad verificationez autem eius quod modo dicimus: sufficit animam intellectiuaz eē eēntialit mãe informatiuam: ꝛ tali modo ab illa inabsolubilē fm esse quiditatiuum: vt eius diffinitio ostēdit: ꝛ q forma substātialis vt sic non hēat vnde fm eē actualis existētie a mã absoluat ꝛ indepēdēs sit: lz aliunde alicui forme substātiali hoc insit: puta ex hoc q est intellectiua. loquimur enim de forma partis substātiali: vt sic.

Circa hec supradicta multa sunt dubia. Circa scđam enim conueniētiam dubitat: an sit veruz quod ibi dicit. s. q eēntie accidētales essentialit non sunt absolute a receptiuo. ¶ Ex hanc dubitationez comitat alia: circa tertiā conueniētiam: an. s. accidentia necio p subm diffiniant. ¶ Occurrunt quoqz questiones circa differētias assignatas. ꝛ pma quidē hz dubitationē de vtroqz mēbro eum sua radice: an. s. forma substantialis pure potētie tm̄ actus sit. ¶ Et an forma accidentalis in ente in actu tm̄ recipiatur. ¶ Circa scđam differētiā est dubiuz an accidētia habeāt ppriam existētiam distinctam realiter ab existētia substantiali. ¶ Et iterum est ibi dubiuz: an substantia subiecta accidēti possit intelligi esse absqz omni accidente. ¶ Istas sex dubitationes si diffuse tractare vellemus: propositi limites exiremus. alterius. n. negocij est. sed ne omnino ieiuni transeamus de pluribꝰ earum dicetur ordine supradicto: fundamēta ꝛ nostra ꝛ aduersariorum adducēdo. Qō. xv.

Circa pmum dubium declarato titulo pmo adducet opinio Sco. 2°. s. Tho. 3° rñdebit argumētis in oppositum. ¶ Est igit sensus pmi dubij. an de eēntia accidētia sit depedētia ad subiectum: quod sub spālibus vocabulis dubitat ab alijs cum queritur an inherentia aptitudinalis sit de eēntia accidētis. ¶ Scotus in q̄rto sen. distin. 12. q̄stione pma. decidit hanc q̄stionē: quo ad accidētia absoluta. s. quātitatē ꝛ qualitatē: atqz tales: q hoc vertunt in dubium: qd nominis ipsius iherētie ignorare contētusqz est vnica rōne ad probādum q impossibile sit inherētiam quācunqz eē de eēntia accidētis absoluti: sic. Nulla relatio est de conceptu formali rei absolute: omnis inherētia est relatio. ḡ nulla inherētia est de conceptu formali rei absolute. ¶ Alit hec ratio formaf ab eodē: sic. id quod est eēntial'r ad se non includit in se eēntialiter respectum fm Augm. 7° de trinitate. capl'o 2°. sed accidēs absolutum est ad se. ḡ accidēs absolutum nō includit eēntial'r respectū. inherētia autē respectus est. ḡ. ¶ Ab alijs autē confirmaf eadē ratio sic. omne qd relatiue dicit est aliquid pter relationē: fundamētum enī relationis est aliud formal'r a relatione: sed accn̄s absolutum. puta qualitas relatiue dicit inherēs. ḡ est aliqd absolutum pter inherētiam. ¶ Preterea. inherētia aptitudinalis est de eēntia accidētis. ḡ quātitas ꝛ qualitas nō sunt gña gñalissima. tz conseq̄ntia ex eo q tunc a quantitate ꝛ qualitate ꝛ ceteris accidētibus posset abstrahi cōceptus cōmunis quiditatiuꝰ eiusdē rōnis in oibꝰ illis inferior conceptu entis: ꝛ supior illis nouē gñibus. s. (esse in) ꝛ sic cum omnis talis conceptus sit genus: nouē gña accn̄tiū gñalissima nō erūt. hērēt eni supueniens genus.

Thomistarum aūt sn̄ia est inherētiā aptitudinalē esse de eēntia accidentis. ꝛ eam non eē relationē. ¶ Sciēdū est enim aliquid esse absolutum vel respectiuum dupl'r. s. a subto ꝛ a termino. Absolutum enim a subto ens: est id qd non est natum recipi in alio vt substātia. Respectiuum ad aliud vt subm: est id qd eēntial'r natum est recipi in alio: vt omne accidēs. Absolutum a termino est id qd formal'r non respicit aliud pcise: vt terminum ad quē: vt substātia: quātitas ꝛ q̄litas. Respectiuum ad aliud vt terminum est id quod formal'r respicit aliud pcise vt terminum ad quē: sicut pdicamētum relatiōis. In hoc enim differt relatio ptinēs ad pdicamētum relationis ab alijs respectibꝰ ceterorum generū: qui a quibusdā trāscēdētes vocant: q respectus ptinens ad genus ad aliquid: essential'r est ad aliud: non vt receptiuum vel causam efficiētē aut finalē aut formalē: sed pcise est ad aliud tanqz terminum. vnuz enim relatiuorum nec est forma nec finis nec efficiēs alterius: sed terminus. Propter qd dicit magnus Albertus: q vnum relatiuorum nō est diffiniēdum p reliquū. sed ad reliquū: eo q ly p denotat causalitatē. Respectus autē aliorū gñm qui pp vocabulorū penuriam respectꝰ dicit: respicit eēntial'r aliud: sed vt subm vel mām vel formā ꝛ hmōi. sic eniz mã eēntial'r respicit formā: ꝛ ecōtra: vt de cōmēsuratione anime intellectiue (supra dictū est.) cum ḡ inherētia aptitudinalis iporter respectū ad aliud vt receptiuum: ipsam non de gñe relationis sed idētificatā cuilibet gñi: modo absolutū ens mō relatiuum significare dicimꝰ. Vñ non phibet inherētia aptitudinalis eē de eēntia absoluti accidētis ex eo q est respectus: imo ex hoc q accidēs absolutū non a subto est: lz a termino: sequitur q de eēntia eius sit eēntialis depēdētia ad subiectuz quā inherentia aptitudinalis explicat. ¶ Consona autē

Marginalia: T. c. 4. — T. c. 16. — c. 5. pt. 6 c. 6. p. 2. — 1m dubm — 2m — 3m — 4m — 5m — 6m — v. iherēa aptitudis sit de inherētia accn̄tis. — opi. sco. 4. dis. 12 q. i. — vnica rō Sco. — Confirio aliorū. — 3a cōfirio — opi. thomistarū — c. 6. q. i3

nostra positio rōni ořdiť: ex eo q̄ sicut esse ad constituit relatōnē: ita esse in. constituit accidēs vniuersale. Contrahitur enim ens p esse in. ad nouē genera accidētium: z ideo sicut ad. est de essentia relationis: ita in. est de eēntia accñtis. Unde simplicius in cōmēto p̄dicamētorum dicit. q̄ esse in. nullum ꝯstituit genus: sed omne accidēs circuit. ¶ Et ꝯfirmat ex eo q̄ nisi aptitudinalis inherētia esset de eēntia accidētis posset completa diffinitione ipsum accidēs concipi absq̄ aptitudinali inherentia in eius diffinitione posita: quod est impossibile. opꝫ. n. ipm in sua diffinitione hēre essentialē depēdētiam ad subm: quā inherētia aptitudinalis explicat. aliter subiecto nō esset opus ad diffiniēdum. Propterea in pluribus locis: ait. s. Tho. q̄ diffinitio accidētis est hoc: seu aliquid huiusmodi: res cui debeť eē in alio. hec de secundo.

Ad p[m] Sco. **Ad primum** autē in oppositū dicit q̄ minor p̄ma est falsa. z deceptus videť Scotus: q2 nō vidit differētiam inť respectum in. z ad. respectus enim in. z nō est relatio. nam lꝫ talis respectus terminetur ad subiectum: z ꝯñter subiectum sit terminus: tamē non terminat vt terminus: sed vt receptiuum illi⁹. z hoc opꝫ hic valde attēdē. aliud est enim dicē. a. est terminus talis respectus: z. a. terminat talē respectū vt terminus: vt ex dictis pꝫ. ¶ Et p hoc pꝫ rñsio tam ad scđaz q̄ ad tertiam firmam eiusdē rōnis. semp enim supponit aptitudinalē inherētiam esse relationē. ¶ Ad vltimum negatur consequentia: dicitur nanq̄ q̄ esse in. est diuersarū rōnū in p̄dicamētis: sicut z ens: est siquidē in. analogum ad nouē gñā accidētium sicut z ens ad omnia gñā.

Ad con firmationes.

Ex his pꝫ solutio scđi dubij in q̄ Scotus nobiscum ꝯcordat in 4° distinctione. 12. ita q̄ vnanimiter fatemur accñs nō posset cōplete diffiniri absq̄ additiōe subti vt nūcnūc est pbatū: q̄ plenius inferius patebit cū declaratū fuerit vñ sumant genus z dria in eis. testať z hoc Aristo. in 7° meta[ce]. tex. cōmētorum. 15. z. 17.

T. c. 15. z. 17. z. c. 4.

Tertia dubitatio: qm̄ nimis est ampla alibi discutienda relinquat. oporteret siquidē ad plenā illius resolutionē multos qnternos implē. Q. ō. xvj.

v. diffiniť iterate p̄cedat formas subali materia

Quartam vo q2 de accidētis natura est: cui⁹ tractatum agimus: non oino p̄termittendā duco. In q̄ tria agenda sunt. p̄ recitabiť opi. Auer. 2° poneť opi. s. Tho. 3° rñdebiť argumētis in oppositum. ¶ Sciēdus est quo ad p̄mū Auerroim in libro de suba orbis fundasse opi. nobis contrariā ponēdo in mā p̄ma q̄ est pura potētia accipi dimensiones interminatas. Ex hoc enim sequiť non omne accidēs esse subiectiue in ente in actu. ¶ Moueť aūt ad hoc opinandum rōnib⁹ plurisq̄ ducentibus ad impossibile. ¶ Prima est dimensio interminata non est in mā coeterna sibi. ergo corpus fit ex non corpore z dimēsio ex nō dimēsione. z tunc vltima sequiť. ergo forme corporales. i. dimēsiones sunt sibi inuicem contrarie z succedētes sibi inuicem in subiecto sicut sibi inuicē succedunt forme substātiāles in eadē materia. ꝯseq̄ns est impossibile. ḡ a destructione ꝯseq̄ntis zc. impossibilitas ꝯñtis pꝫ ex eo q̄ neq̄ motus neq̄ mutatio aliq̄ est ad quātitatē interminatā. Augmētatio enim est ad quātitatē terminatā. Pꝫ quoq̄ ex eo q̄ quātitati nihil est contrariū: vt diciť in p̄dicamētis. Consequētia aūt pbať ex eo q̄ oē q̄d fit ex suo contrario seu p̄uatiuo: vt diciť p̄mo phyſi. tex. cōmē. 64. z. 5. eiusdē. tex. com. 7. ¶ Scđa ratio est ista. quātitas iterminata nō est in mā. ergo mā nō pōt simul formas distictas specie aut numero recipē. ꝯseq̄ns est falsum ad sensum. ergo. ꝯñtia pbať ex eo q̄ diuerse forme nō pñt simul recipi nisi in diuersis partibus māe. mā vero diuersis partibus carer añ quātitatis receptionē. suba siquidē exclusa quātitate indiuisibilis est. vt diciť primo phyſi. tex. cō. 15. ¶ 3[a] rō est ista. quātitas non est in mā subiectiue. ergo forma nō diuidiť p diuisionē māe. tꝫ ꝯñtia. q2 forma recipiť in mā indiuisibili cum quātitate ponať carere. tunc vltra. ḡ forma recepta in mā nullam diuisionē hꝫ. tꝫ ꝯñtia. q2 ois diuisio forme mālis p̄exigit diuersitatē partium māe. tūc vltra ḡ forma recepta in mā est eterna z carēs contrario. tꝫ cōseq̄ntia. q2 tēporalitas forᵉ corruptibilitatē eius sequiť. corruptibilis autē non est forma aliqua nisi receptiuum eius hēat diuersas partes: quarū alterā ipsa: alterā forma alia informet: cū oporteat cōicari in mā ea q̄ inuicē corrūpunť: vt p̄mo de gñatione. tex. cō. 53. dr. z tūc vltio sequr q̄ nullā nisi p̄mā formā mā recipiat. opꝫ. n. corruptionē vnius eē gñationē alterius: vt dr in p̄mo de gñatione. tex. cō. 17. z ꝯñr caret ꝯrio. z hec de p̄mo.

in p̄dicamentis. T. c. 64. z. 47. T. c. 7. z[a] ratio.

opi. auē ro. 3 de orbis. c. cor. c. 63. 4. phi. c. 15 3[a] ratio.

T. c. 15. 3[a] ratio. T. c. 53.

Hanc opi. z si in qbusdā suis libris sequať. s. Tho. p̄pria tñ snia oppositū vltimo determinauit in p̄ma pte. q. 76. ar. 6. vbi tali rōne vtiť ꝯ Auer. positionē quandocūq̄ aliquid est in potētia ad actum oēm. ordie quodā p̄us recipit actum p̄mum simplr z demuꝫ sequētes. sed mā p̄⁹ fm se est in potētia ad oēs actus substāntiales z accidētales ordine quodā. ḡ prius recipit actū p̄orē simplr. deinde posteriorē. sed p̄mus actus simplr ctiā ordine gñationis est eē. ḡ primum quod intelligiť recipi in mā ē eē. sed eē māe est eē subale z nō nisi a forᵃ subali. ḡ pri⁹ recipiť in mā forma subalis q̄z qōcūq̄ accñs. z sic omne accidēs sequēs aduenieť enti in actu. Q2 primus actus simplr sit eē: pꝫ tum auctoritate libri de causis in p̄ncipio. Tum quia eē quātum p̄supponit eē: z similr eē quale p̄supponit eē. z sic de alijs. ¶ Sequunť p̄terea ad hāc positionē multa incōueniētia: q̄. s. ens fm quid p̄cedat eē simplr. Et q̄ ens p accñs sit prius ente p se. Et q̄ mā maiorē cōnexionē hēat cū forma alterius gñis q̄z cū forma p̄prii gñis: ex quo a qualibet forma substantiali est denudabilis z non a qualibꝫ forma accidētali. Et q̄ subē gñabilis sint non solū tria: sed quatuor principia. s. mā forma p̄uatio z quantitas interminata. nō enim pōt fingi quin sit p̄ncipium saltim p accidēs: cum sit coniuncta p̄n°p se: sicut de p̄uatiōe diciť. z sic debuit cōnumerari ab Aristo. Tenēda est igitur opi. s. Tho. q̄ omne accidēs est subiectiue in ente in actu. z p hoc differt a forma subali q̄ est subiectiue in ente in pura pōa. z hec de scđo.

T. c. 17. 3. ph. t. c. 13. Opi. s. t. 4. d. 13. q. 1 a. 2. q. 4. ité. 4. dist. 44 q. 1. a. 1. questiuncula 1 item 4. contra ge. c. 8 fm. in tractatu de nā māe rō Auer.

p̄. ph. 65 z. 66.

Ad p[m] **Ad primam** rōnē Auer. diciť q̄ ꝯñs p̄mum illarum hꝫ multiplicez sensum z qñq̄ verum z quādoq̄ falsum. z ideo distinguēdum ē. si nāq̄ (ly ex) dicat habitudinem cause mālis verum ē. corpus enim fit ex mā q̄ non est corpus z indiuisibilis in actu: lꝫ sit corpus z diuisibilis in potētia. si autē (ly ex) dicat habitudinē termini a quo: falsum est. neč est enim mām ex qua fit corpus imediate ante illud instans habuisse corporeitatē: z vlť in omni instanti tēporis neč est ipsam eē sub dimēsionibus. z hoc modo intelligēdum ē quod Aristo. 3° celi. tex. cōmētorum. 29. z. 64. dicit. q̄ impossibile est corpus fieri ex non corpore. i. post non corpus. ¶ Amplius ē distinguēdum (ly fit) corpus enim seu dimēsionē fieri intelligi pōt dupliciť. Uno modo terminatiue. i. vt fiat tanq̄ terminus alicui⁹ motus vel mutationis. z hoc modo ē impossibile fieri dimēsionē. Alio modo cōcomitatiue. i. vt fiat tanq̄ aliqō consequēs ipsum terminum motus seu mutationis: z hoc modo verum ē corpus fieri. neq̄. n. gñatio neq̄ alteratio neq̄ motus localis ad quātitatē terminať vt quāntas est: lꝫ augmētatio termineť ad quantitatē p̄fectam. sed quando gñatio terminatur p se p̄mo ad compositum substātiale: generātur consecutiue eius accidētia inseparabilia: de quoruꝫ numero est quātitas; q̄ substāntialē corporeitatē sequiť.

T. c. 29. z. 64. 2[a] R°.

Peccatū

Pe̅tm ergo accidit in p̄ma rōne Auerrois: q2 concessa p̄ma consequentia pro quāto infert consequens in sensu vno: nō tz scd'a consequentia q̄ supponit dimēsiones fieri nō cōcomitatiue: ⁊ p accidens: sed terminatiue. de illis. n. que fiunt vt termini mutationū: v̄ificat: q̄ corrumpunt a cōtrario: ⁊ q̄ succedunt sibi inuicē se mutuo expellentia. ⁊ non de illis que fiunt ꝯsecutiue: ⁊ de quorum numero est quātitas interminata.

Ad 2m

¶ Ad scd'az rōnē negatur ꝯñtia. Et ad ꝓbationē dicitur q̄ diuersas formas p̄exigē diuersas partes in mā pōt intelligi dupliciť. Uno modo vt (ly pre) dicat ordinē tēporis: ⁊ sic verum est quascūq3 duas formas simul recipiēdas in mā p̄exigē eam esse distictaz in plures partes imediate añ illud instās: in quo ille forme inducunť. eadez. n. pars mā̄e non pōt simul ad duas formas alteratione sufficiēte disponi: sed talis distinctio partium mā̄e p̄exacta non op3 q̄ fiat p interminatas dimēsiones ipsi mā̄e inherētes sed fit p dimēsiones p̄cedētium compositorum. Alio modo pōt intelligi vt (ly pre) dicat ordinē necc'itatis: ita q̄ in instanti introductionis formarū necc'e sit mām h'ē p̄us nā diuersitatē partiū: ⁊ post formas distictas: ⁊ hoc est falsum. op3 enim p̄us natura mām eē: q̄3 distinctā eē: in illo ḡ ⁊ pro illo instāti exigunt due forme distictas ptes mā̄e sed nō p̄exigunt.

Ad 3m

¶ Ad 3m di q̄ formaz diuidi p diuisionē subti pōt intelligi dupliť. Uno modo vt ideo forma diuisionē h'eat ex subiecto q2 in mā p̄ diuisa recipitur. ⁊ hoc modo quomodo sit veruz ⁊ quomodo sit falsum nunc nūc declaratuz est. Alio modo vt ideo forma diuidať ad diuisionē subti. q2 forma h3 talē diuisionē rōne sui subti. ⁊ hoc modo verum est eo q̄ diuisio quātitatiua conuenit forme substātiali ex hoc q̄ est in mā ratione cuius compositum est quantū: sicut enī qualitas sequiť compositum rōne forme: nō ita tamē q̄ ipsa qualitas p̄sit in ipsa forma subiectiue: ita quātitas inest composito ratione mā̄e non ita q̄ p̄sit in mā: quia ergo diuisio quātitatiua forme non conuenit nisi ratione mā̄e in qua recipitur vt forme a mā separate ostēdunt: iō formas diuidi ad diuisionē subiecti concedimus. non tamē diuisionē istam p̄cedē formam sed comitari. Unde p3 responsio ad totum processum rationis: quoniam ruit (fundamēto falso innitēs.) fundatur enim super hoc q̄ ex positione nostra sequitur formas non diuidi ad diuisionem subiecti: quod patet non sequi.

Qnīti dubij solutio.

Quinta dubitatio p̄termissis argumēť s3. s. Thome doctrinam h'et partē affirmatiuam veram. Cum enim ab omni forma fluat aliquod eē: q2 forma est q̄ dat eē rei: necc'e est a forma accidētali fluere accidētale eē: sicut ab albedine eē album: ⁊ a dulcedine esse dulce. ¶ Q3 autē eē quod fluit a forma accidētali nō est idē quod esse substantiale ex ꝓpriis rationibus substantie ⁊ accidētis notissimum est. esse nanq3 substantiale est esse simpliť s'm se indepēdēs ⁊ primū. esse autē accidētale est esse s'm quid in alio depēdēs a subiecto: ⁊ posterius. Nec esse solum actualis existētie accidētis distinguitur realiť ab esse subiecti actualis: sed etiam ab ipsa essentia forme accidētalis a qua est. Jam enim (supra ꝓbatū est) q̄ nulla quiditas creata est suum esse existētie. Uñ existētia albedinis nec est ipsa albedo nec existētia subiecti nec receptio albedinis in subiecto: sicut nec existentia forme substantialis est ipsa forma aut mā aut receptio forme in mā. sed quēadmodum forma substātialis recepta in mā p̄ficit ipsam vt vtraq3 existētiaz recipiat: ita albedo recepta in subiecto p̄ficit ipsum vt esse album recipiat. ita q̄ sicut forma est ratio mā̄e ⁊ composito substantiali q̄ esse habeat: ita albedo est ratio subiecto composito ex albedine ⁊ subiecto q̄ habeat tale esse: album scil3. ⁊ sicut tot esse substantialia in aliquo oportet esse quot sunt forme substātiales: ita s'm nūm formarū accidētiū multiplicať eē accñtale. Aliud est siqdē eē album ⁊ aliud est eē dulce.

Accñs h't ꝓp̄ā exñā3 distinctaz ab exñā subiecti c̄ 5. q. ii.

¶ Errant propterea qui sancto Thome imposuerunt opinionē recitatam a Sco. in 4° sen. dis. 12.

q. i. i p̄n° c.

Sol'o 6' dubij.

Circa sextam dubitationē: an scil3 distantia accidenti subiecta possit intelligi eē sine omni accidente. declaranda est p̄mo s̄nia sancti doctoris. Error deinde q̄dam elidēdus. ¶ Ad p̄cipiēdum primum distinguēdum est q̄ de substantia ⁊ accidēte dupliciť loqui possumus. Primo modo vt sic. i. de substātia sub rōne substantie ⁊ de accidēte in eo q̄d accidēs. Alio modo contingit loqui de substātia ⁊ accidēte sub rōne talis substātie ⁊ talis accidētis. p̄mo mō sub̄a est separabilis ab omni accidēte: eo q̄ esse sub̄ale: vt sic: nullam cōnexionē necc'iam h'et cū eē accidētali: alioquin omnis substātia eēt accidēti subiecta. Scd'o modo substantia non pōt separari ab omni accidēte: q2 nō a ꝓpria passione ꝓpter cōnexionē necessariam q̄ est inť subiectum ⁊ propriaz passionē: non propter hac q̄ sub̄m depēdet a passiōe. Propterea. s. Tho. in questionibus disputatis de sp̄ūalibus creaturis. q. vltima. ad septimū: ⁊ in q̄onibus de aīa. q. 12. ad septimuz ait q̄ subiectum esse sine ꝓpria passione non est possibile nec intelligibile. Jn littera autē loq̄ns de esse substantiali ⁊ accidentali: vt sic: ait subiectum posse esse sine accñtali forma sibi aduenīēte. Ostēdit autē natura demōstrationis subiectum esse non posse sine passione. op3 nanq3 conclusionē q̄ inherētiam passionis in subiecto concludit necc'iam esse ⁊ impossibile aliter se h'ere.

q. d' sp̄ūali. creatu. q. ii. q. de a. q. 12. 7m

Error aūt intolerabilis hic cauēdus est positus ab Antonio Trombeta in quolib3 suo dicēte: q̄ q2 s'm. s. Tho. ⁊ eius sequaces subiectum non est nisi cā mālis respectu passionis: ⁊ passio est accidēs: ex quo necessario sequiť subiectum posse esse sine propria passiōe. Fundamētum autē huius consequentie est: q2 omnia potētia passiua est potētia cōtradictionis: sed sub̄m est solū in passiua potētia respectu passionis. ergo est in potētia contradictionis. ergo pōt h'ere ipsam ⁊ non ipsam. Maior habetur ex 9° metaphysice. textu cōmē. 17. ⁊ probať etiam ratione sic. passiones entis distincte sunt tales: q̄ vna includit negationē alterius. ergo potētia icludit negationē actus: ⁊ p consequens potētie vt potētia est nō repugnat eē sine actu: ⁊ ex altera parte pōt eē i actu. ergo omnis potētia est potētia contradictiōis. ¶ Propterea ad idē. possibile est medium inť necc'ium ⁊ impossibile. ḡ cum necc'ium respiciat eē solum: ⁊ impossibile non esse solum: possibile respicit eē ⁊ non eē: ⁊ sic omnis potētia cū ab ea dicatur possibile est potētia ꝯtradictionis. ¶ Preterea ad idem. ideo potentia passiua est ad esse: quia potest ab alio recipere esse. s. ab agente. si autem ab alio recipit esse. illo circunscripto quantum est in se est sub non esse. Si ergo potentia passiua ex se est sub non esse: ⁊ ab agente potest habere esse: necessario sequitur q̄ est potētia contradictionis. s. ab esse ⁊ non esse.

An. trōbe. i q̄l3 meta[11]

T. c. 17

Accidit aūt error hic ⁊ in p̄ncipijs ⁊ in conclusiōe. Jn p̄ncipijs: q2. s. Tho. i p̄ma parte. q. 77. arti. 6° t3 ex intētione. ⁊ ꝓbat subiectum eē causam sue ꝓprie passionis in triplici gn̄e cause. s. mālis effectiue ⁊ finalis. vnde p3 error minoris. Maior autē l3 sit Aristo. est tamē male intellecta ⁊ ꝓbata. potētia enim mālis est duplex. q̄dam est receptiua tm̄: q̄dā v̄o non solum receptiua: sed ēc passiua extēso nomine passiōis ad omne genus transmutatiōis. Potētia receptiua tm̄ est necc'io coeua suo actui: eo q̄ si eēt añ suum actu3 oporteret q̄ p aliquā trāsmutationē illum reciperet: ⁊ sic non eēt receptiua tm̄ respectu illius. Potētia aūt passiua necc'io nulli actui coeua est respectu cuius est passiua: eo q̄ oēm actum p

i. q. 77. ar. 6. c.

vbi. s. 9 meta.

T. c. 17

trāsmutationē acquirit: τ pñter p transmutationē pdit. oē enim gñabile est corruptibile. vt dicit p̄ celi. Propositio ḡ illa. oīs potētia est pōa contradictiōis: est intelligēda de pōa passiua: τ nō de receptiua tm̄. Hanc glosam τ sensus ipse τ textus Aristo. conuincunt. Ad sensum eniz pz in celo esse potētiam receptiuam sue figure: τ tm̄ in eo talis pōa non est pō contradictiōis: celum. n. non est in pōa ad aliaz figurā. Arist. vō tex. allegato 9° metaphy. ait celum nō esse in pōa ad motum: sed ad terminos eius tm̄: τ tamē constat celum hēre pōam receptiuaz sui motus. vnde ex hoc insinuauit φ de potētia passiua loqbatur. ea. n. celum est in pōa ad terminos motus. Uñ cum subm nō hēat potētiam passiuā sed receptiuā tm̄ respcū pprie passiōis. nulla. n. mutatio mediat int̄ subm τ passionē: opz subm non esse in potētia contradictiōis respectu passionis: τ sic cōclusio deducta fuit falsa.

(T. c. 10; 26. 27. τ 28.; T. c. 17)

Ad rōnes Trōbe. — Ad rationes aūt quibꝰ arguēa nititur illam ppositionē de omni pōa receptiua pbare rñdet. Et ad pmā dicit φ passiones entis distictas esse tales φ vna includit negationez alterius verū est: qz vna nō est alia formalr: pōa. n. nō est actus formalr: sed ex hoc nō sequit: ḡ quibz pōt esse sine alia. Nā non valz: hoc nō est illud. ḡ hoc pōt eē sine illo.

Ad 2m. — Ad 2m dr̄ φ possibile vt distinguit ꝯ necīuz τ ipolē sumit a potētia passiua τ non a potētia receptiua tm̄: τ iō ex hoc nō sequit nisi pōam passiuam eē pōam contradictionis: cum tm̄ arguēs debeat pbare: φ omnis pōa receptiua sit pōa contradictionis.

Ad 3m. — Ad 3m dicit φ ppositio pma ibi adducta. s. φ ideo potētia est ad eē: qz pōt recipe esse ab alio. s. ab agente: in vno sensu est vera: τ in alteto falsa. si enim (ly pōt) dicat posse distinctū ꝯ impossibile. Aristo. dicit eā esse falsam. est eni sensus φ ideo potētia est ad eē: qz nō est ipossibile ipsam recipe eē ab agēte: τ sic celum esset in pōa ad motum cum recipiat ipsuz ab alio. Si aūt (ly pōt) dicat pōam vt distinguit cōtra rē in actu: tūc ppositio est vera. ideo enim aliquid est in potētia ad esse: qz pōt recipe esse qō adhuc nō hz: sicut ideo aliqd est in pōa ad non esse: qz pōt hēre nō eē quo caret: sed cum omnis actus possibilis hēri ab aliqua potētia non nisi p transmutationē acqrat: ad nostram positionē redit. φ. s. pōa passiua sola sit ad esse. Alias rationes quibus separabilitas sbstātie ab omni accidēte a scotistis pbat ex supradictis facile est soluē. Assumunt siquidē ppositiones: quarum falsitas est superius declarata.

Sed quia illud quod dicitur maxime τ verissime in quolibet genere est causa eorūz que sunt post in illo genere: sicut ignis qui in fine caliditatis est causa caloris in rebus calidis. vt in secundo metaphysi. dicitur. ideo substātia que est principium in genere entis: maxime τ verissime essentiaz habens oportet φ sit causa accidentium que secundario τ quasi sm quid rationem entis participant.

(T. c. 4.)

In hac scda parte capituli diuersitatē accidētiū inter se declaraturus pmittit cām accn̄tiū q̄ sit: vt causas diuersitatis eoꝝ insinuet tali conclusione. Substātia est cā accidētiū: quā pbat sic. maxime τ verissime ens est cā reliquorū entiuz: substātia est maxīe τ verissime ens. ḡ suba est causa alioꝝ entiū: sed talia sunt accidētia. Minor vō ex 7° metaphy. in pncipio pz. Maior vō ex 2° metaphy. tex. cōmēti quarti habet. vbi dicit φ vniuersalr id qō est maxime tale in aliquo ordine: φ est cā oīum aliorū in illo ordine: vt sic: sicut ignis q in ordine calidoꝝ est maxime calidus: oīum calidorū est cā vt sint calida. Uerū autē noīe gñis in lra: sicut Aristo. vtitur ibi vniuocatione: eo φ ad veritatem huius ppositionis exigit φ causa cōcet cum effectu in noīe τ rōne: lz analogice eadē. nō enim sequit celum est causa omnium calidorū. ergo celū est maxime calidum. qō tamē sequeret: si celo calidi nomē non equiuoce conueniret. qz igit substantia τ accidēs in nomine τ rōne entis analoga tamē conueniunt: τ suba maxime est ens: ideo causa est oīum aliorum vt entia sint.

(T. c. 2.; T. c. 4.)

Nō tamen diuersimode contingit: quia eni partes substantie sunt materia τ forma. ideo quedam accidentia principaliter consequuntur formam τ quedam materiam.

Quia accidētia causant a substantia in qua sunt τ effectuum diuersitas ex causis puenit: assignat diuersitatez inter accidētia a priori ex diuersitate partiuz substantie a qbus fluūt accidētia. τ ponit tres distictiōes. Quarum pma cum suis diuisionibꝰ talis est. Accidentiū alia sequunt pncipaliter formā: alia sequunt pncipalr māz. Accidentiū sequētiuz formā: quedā cōmunicant materie: quedā vō sunt separata a mā. Accidētum autē sequentiū mācharacterm: quedā sequunt eam in ordine ad formā gñalē: τ quedā in ordine ad formam spālē. Est autez ratio pme diuisionis: qz cuz vnūqōqz opet p qō est actu τ semp spēs aliqua mouē τ agē existimet. vt dicit 3° physicorū. tex. cōmē. 17. opz formā sequi operationes τ operatiuas virtutes. similr cum patiat τ transmutet vnumqōqz rōne māe: opz plura accidētia eam sequi: vt ea que pp māe diuersam cōplexionē insunt: τ ipsam motui subijciunt τc. Apposuit aūt in pma diuisione (ly pncipalr) vt distinguit contra totalr. nullum. n. accidēs est solius forme aut solius māe: sed oīa sunt compositi. etenim ad ipsam quoqz intellectionē non solum aīa cōcurrit: sed totū compositū ex mā τ forma. sortes. n. est q pmo intelligit. est ergo sensus diuisionis φ accidētiū qdā sequunt formā nō vt cām totalē: sed pncipalē: qdam similr sequunt mācharacterm vt cām pncipalē nō totalē. Cū. n. oīum accidētium cā sit id qō vere est. i. substantia completa: omnium causa est compositum ex materia τ forma: sed aliquoꝝ pncipalis radix est forma aliquoꝝ vō pncipalis radix ē mā. Sicut. n. in artificialibꝰ aliqd cōuenit cōposito rōne forme: τ aliqd rōne māe: queadmodū scindē conuenit serre rōne forme: duritiès aūt rōne māe: ita τ in naturalibus aliquid ouit in composito rōne forme: τ aliquid ratione materie: queadmoduz in sorte sentire τ intelligē est rōne forme: masculinū vō ratione māe. Que autem sit regula ad discernēdum accidētia seqntia formam ab accidentibus seqntibus materiam (infra) assignabitur.

(accª aliq̄ sequūtur forª aliq̄ materiam. T. c. 17)

Forma autē inuenit aliqua cuius esse nō dependet a mā: vt aīa intellectualis. Materia vō nō habet esse nisi per formā. vnde in accidētibus que sequunt formam est aliquid qō non habet cōmunicationē cum mā: vt intelligere qō non est per organum corporale sicut pbat phylosophus in tertio de aīa. Aliqua vero ex consequentibus formam sunt que hñt communicationē cum mā: vt sentire: sed nullum accidēs sequit materiam sine cōicatione forme.

(in B caª; T. c. 6)

Hic ponit pꝰ subdiuisio cū eiꝰ cā. Cū eni pprie vtutes τ pprietates τ opatiōes formaꝝ ipsis formis pportiōari deant: ita φ si eēntia ipsiꝰ forme sit depēdēs a mā: virtus τ opatio eiꝰ (rū nō sint ipa forma a q̄ fluūt pfectiores) depēdē opz a mā. Et si essentia forme est indepēdēs a materia:

teria: virtutē aliquā opz habere a materia īdepēdētē. alioquin ociose fecisset natura formā indepēdētē. fecisset siquidem naturā eleuatā supra māni vt sic nō posset operari. ⁊ cōsequēter nec finem ꝓpriū cōsequi. vnūquodqz enim est ꝓp suaz operationē. vt dicit' 2° celi. textu cōmē. 17. Quia ergo inuenitur duplex genus formarum substantialium dependentium scz a materia vt sunt oēs forme materiales: ⁊ indepēdētiū ab ea vt est anima humana. ideo inuenitur duplex genus accidētiū sequētiū formā. ¶ Quedā enim fluūt a forma depēdēte a mā: ⁊ hec ita fluunt ab ea ꝙ tamen recipiunt' subiectiue in cōposito: ꝓpterea dr ꝙ hñt cōmunicationem cum mā vt sentire vegetare ⁊ hm̄. ¶ Quedam vō fluūt a forma indepēdente a materia vt sic: ⁊ hec ita fluunt ab ipsa forma: ꝙ recipiuntur in sola forma subiectiue: ⁊ propterea dicuntur non habere cōmunicationem cum materia: vt intellectus ⁊ volūtas: intelligere velle ⁊ huiusmodi.

T. c. 17. Accñia quedaz sequūtur formaz dependētes. aliq formaz idepēdētē a mā.

Nec arbitreris nos imemores ꝯdicere supius nūc dictis. vtrūqz.n. est verū ꝙ s. oē accñs est ꝯpositi vt supra diximus: ⁊ ꝙ aliqd accidēs est solius forme: vt mō dicimus. Accidēa eni esse alicuius pōt intelligi dupl'r. Uno mō vt cōpleti ꝑncipij elicitiui ⁊ receptiui. Alio mō vt suppositi. hoc scđo mō oē accñs ē cōpositi cuius est eē ⁊ fieri. vñ aia nō intelligit vt suppositū qd operaf: sed sortes p aiam. Primo vō mō aliqd accidēs est ipsius aie: ⁊ aliqd est cōpositi: vtus enim itellectiua nō est subiectiue in aliq pte corporis ꝯposita ex mā ⁊ forma: sz est subiectiue in sola eētia aie. vñ in 3° de aia textu cōmēti. 4. dicit: ꝙ itellect' nulli' corporis est act'. Uirtutes aūt sensitiue nō sunt subiectiue in sola aia: sz in determinatis corporis ptibus cōpositis ex mā ⁊ forma substātiali. Simil'r cōpletū elicitiuū ꝑnm sensationis nō ē sola potētia aie: sed cōpositū ex organo corporali ⁊ virtute aie. Intellectiōis aūt ꝑncipiū elicitiuū cōpletū est ipsa sola vtus itellectiua: ⁊ cū opatio imanēs sit subiectiue in suo elicitiuo ꝑncipio: itelligere erit in solo itellectu sicut in subiecto. Propterea. s. Tho. alibi dicit: ꝙ aia itelligit sicut oculus videt: videt vt cōpletū ꝑnm elicitiuū. oculus enim noiat cōpositū: ex organo corporeo ⁊ virtute aie. nō ergo cōtradicūt ista: oē accidēs est cōpositi vt suppositi: ⁊ aliqd accidēs est solius forme vt cōpleti ꝑncipij elicitiui ⁊ receptiui. Et lz totus sermo sit de accidētib' substātiaꝝ materialiū: ex his tñ innuit' natura accidentium substātiaꝝ separataꝝ. opz enim ea esse de ordine illorū accidētiū que sequunt' formā idepēdētē a materia. ¶ Et nota ꝙ anteqz ponaf alterius mēbri subdiuisio: assignat' cā in littera. quare nō fit talis subdiuisio de accidētibus sequētibus mām: qualis facta est ō his que sequunt' formam vt dicaf: accidētiū sequētium materiā: quedam cōmunicant' forme ⁊ qdā nō: ⁊ causa est ista: quia nō inuenit' duplex materia: altera dependens a forma ⁊ altera non sicut inuenitur duplex forma. nulla enim materia potest esse sine forma. vt probatum fuit.

T. c. 4.

c. 5. q. 8.

¶ In his tñ accidētibus que materiā cōsequūtur inuenitur quedā diuersitas. Quedā eni' accidētia cōsequūtur mām ꝭm ordinem quē hz ad formaz specialē vt masculinū ⁊ femininū i aīalibus. quorum diuersitas ad materiā reducitur. vt dicitur in decimo metaphysi. vnde remota forma animalis: dcā accidētia nō remanent nisi equoce. Quedā vō cōsequūt' materiam ꝭz ordinē quē habet ad formaz generalem: ⁊ ideo remota forma speciali adhuc in ea remanent: sicut nigredo cutis est i ethiope ex mixtione elementorū ⁊ non ex ratione anime: ⁊ ideo post mortem in eo remanet.

T. c. 25.

¶ Hic ponit' alterius mēbri diuisio talis: accidētiū sequētiū mām: quedā sequunt' eā in ordine ad formā gñalē: quedā in ordine ad formā specialē. Illa accidētia dicunt' sequi mām in ordine ad formā generalē: que indiuiduo generis altioris cōueniūt rōne magis sue materie qꝫ forme: sicut hoc mixtū hz cutis nigredinē nō ex rōne forme mixti. sz quia mā sua talis passa est: puta in tali climate: vbi calor solis abūdat. Illa vō dicunt' ⁊ cōsequi mām in ordine ad formā spālē: que īdiuiduo iferioris generis vel speciei cōueniunt magis rōne materie qꝫ forme: sicut hoc aial est masculinū nō rōne aie ꝑncipaliter: sz quia mām ad aiaz dispositā talis passio comitata ē: puta quia mā plene dñio actus vigorosi seminis subiecta nō fuit. Signū aūt ꝙ talia accidētia se habēt. s. ꝙ sequunt' materiā ꝭm ꝙ respicit formā altioris vel inferioris gñis est ꝙ aliq coꝝ eiusdē rōnis remanēt cōposito corrupto: ⁊ qdā nō remanēt nisi equoce. nigredo siqdē hois viui ⁊ mortui eiusdē rationis est: masculinitas aūt nō. cā aūt hui' nulla est alia: nisi quia masculinitas seqf' aial rōne sue ꝓprie mãe: ⁊ ppea corrupto aiali ⁊ nō remanēte nisi equoce: opz masculinitatē in cui' rōne ponitur aīal: equiuoce remanere. Albedo autē quia mixti materiā sequitur: in cadauere remanētis: ꝭm eādē diffōnem nō equoce remanet. Qō. xvij.

Signū dñe assignate.

Circa ea que hic dicunt' accidit dubium. Utrum nigredo cutis in ethiope viuo ⁊ mortuo sit vna ⁊ eadem numero. ⁊ vniuersaliter vtrum sit idem numero accidens i genito ⁊ corrupto. In hac dubitatiōe tria agēda sunt. primo recitabitur opinio quorūdā. scđo ponet' opinio. s. Tho. 3° respondebitur ad obiecta.

U. eadē accñtia numero sint i genito ⁊ corrupto.

Quo ad ꝑmum quidam opinanf accidētia cōia genito ⁊ corrupto eē eadē numero in vtroqz inter quos aliqui quibusdam verbis Auerro. innixi tali distinctione suā ꝯmunt imaginationem. Accidētia cōmunia genito ⁊ corrupto habēt duplicē moduz essendi. terminatū. s. ⁊ iterminatū. Accidētia interminata vocāt essentias accidētiū absqz limitatione ad talem vel talem gradū. Accidentia vō terminata dicūt essentias accidentium limitatas ad hūc vel illuz gradū. accidētia interminata ponunt eadem numero esse i genito ⁊ corrupto: nō autē terminata. vñ sicut quātitas interminata cōmunis expresse a Cōmēta. ⁊ eadē in oib' ponitur: ita calor iterminatus cōis: ⁊ idē est in aere ⁊ igne. ¶ Cōfirmaf autez opinio ista auctoritatibus ⁊ rōnibus. Aristoteles eniz p̄ de generatione. textu cōmēti. 23. dicēs: in his autē si aliq manent in genito ⁊ corrupto: puta quando ex aere ⁊ aq̄ si ambo diaphana aut humida ⁊c. ostendit nō esse incōueniēs ꝙ aliqd idē accidēs sit in genito ⁊ corrupto. Et in scđo de generatione. textu cōmen. 25. vult expresse ꝙ in habētibus symbolū est facilior trāsitus: quia est facili' corrumpere vnū qꝫ duo. ¶ Auerrois quoqz in libro de substātia orbis. nō longe a ꝑncipio dicit nō solū dimēsiones interminatas quas simplices vocat remanere easdez in genito: sz vniuersaliter qualitates oēs cōmunes genito ⁊ corrupto. ¶ Ratio aūt prima ad hoc est: quia si qualitates disponētes mām rei corrūpende ad nouā formā corrumpunt': querit' quid educit formā generādam nō pōt dici ꝙ illud sit agēs extra: quia hoc non pōt facere nisi per qualitates medias itroductas in mā. qualitates autez ille corrūpi dicunt' ab aduersario ante inductionē forme. ergo remanet ꝙ nihil sit qd educat formā: qd est impossibile. ¶ Preterea. qualitates symbole querit' quo corrūpunt' cū nullū ꝯriū appeat: ⁊ frustra corrūpi res cēsea

auerroistarū q̄rūdam op.

i ō subs orb. c. 1. ⁊ 1. phy si. 66.

T. c. 23.

T. c. 25.

Cap̄ p̄.

2°

tur in aliquo instāti in quo eādem opꝫ generari. ¶ Preterea. figura cadaueris. organizatio ⁊ cicatrix ⁊ si q̄ sunt huiōi si nō remanēt eadē: queritur a quo generant. ⁊ cū nō possit dici a quo generantur ꝑ modum sequele: opꝫ ꝙ nullū sit generās. Q. aūt nō generent ꝑ moduꝫ sequele. ꝓbat. Accidētia enim aliq̄ iō cōsecutiue generant: quia dans formā dat ɔsequētia ad formā: mō ista accidētia repugnāt forme magis ꝙ̄ sequant eā: cuiꝰ signū est: q2 sub forma cadaueris ad corruptionē tēdūt. Et hec de pmo.

Op. thomistaꝝ.

Quo ad 2m: sciēdū est Thomistaꝝ esse opinionem: nullū accidēs esse idē numero in genito ⁊ corrupto. Sequit eni hoc necessario ex nostris pncipijs. Nā si nullū accidēs est subiectiue i mā: ⁊ nō dat nisi vna forma substātialis in cōposito: ipoſſe ē idē accidēs remanere idē numero. migraret siqdē accidēs de subiectu in subiectū: ⁊ eēt idē ⁊ nō idē. Nec rōnes pnūc ad hāc conclusionē afferaꝫ. q2 opꝫ ad hoc efficaciter ꝓbādū ꝓbare illud pncipiū. s. ꝙ in cōposito est tm̄ vna forma substātialis. Sꝫ declarabo quō hoc sit poſſe: ⁊ quō defendēda est ab aduersarijs positio nr̄a. ¶ Sciendū est igit accidens quadrupliciter corrūpi. ¶ Primo ꝑ alterationē oppositā suo cōtrario: vt frigus a calido. ¶ 2° ad absentiā ɔseruatiui agētis: vt lumē in aere desinit sole recedēte. ¶ 3° ad corruptionē subiecti vt risibilitas corrūpitur hoie mortuo. ¶ 4° ad corruptionē termini: vt similitudo desinit cō simili perempto. Et q2 quot modis dicit vnuꝫ oppositorū tot modis dicit ⁊ reliquū: accidēs generat q̄drupl'r. ¶ Primo ab agente sibi simili ꝑ trāsmutationē: sicut aq̄ calefit ab igne calido. ¶ 2° ad presentiam agentis in fieri ⁊ esse: vt lumen in aere fit a sole presente. ¶ 3° ad gnātionē subiecti: vt risibile generat hoie genito. ¶ 4° ad generationē termini: vt sorte solo albo existēte statim ad alterius albi generationem ɔsurgit in sorte similitudo. Et lꝫ oibus istis modis cōtingat accidens sm totā latitudinē corrumpi: nullus tn̄ illoꝝ modoꝝ ɔuenit accidētibus oibus nisi tertius. Cōmune nāq3 est oibꝰ accidētibꝰ corrūpi eoꝝ subiecto corrupto: cū accidentis esse sit inesse. ⁊ iō sufficiēs causa corruptionis accidētiuꝫ reddit qn̄ subiecto corruptio assignatur. Vn̄ cū ex aere fit ignis: lꝫ non oporteat corrūpi calorē aeris: sed potius intēdi: q2 tamē aer qui subiectū illius est corrūpitur: necesse est ipsuꝫ quoq3 calorē corrūpi absq3 cōtrario ad solū subiecti defectuꝫ. ¶ Propterea apparet qual'r pecēt peccato fallacie cōsequētis argumēta ea que qualitates symbolas ⁊ dispositiones ꝓ forma introducēda faciētes: q2 carent cōtrario corrūpēte: remanere iferūt. ¶ Et notādū ꝙ qn̄ accidens generatur ad generationē subiecti vel corrūpitur ad corruptionē subiecti: tūc cum eadeꝫ actio terminetur ad vtrūq3: ad subiectū per se: ⁊ ad accidēs cōsecutiue nō opꝫ querere aliud generās vel corrūpens nisi generatiuuꝫ vel corruptiuū subiecti. idem. n. est agens qd̄ vtrūq3 simul ⁊ eadē opatione facit: sicut cū ignis ex aere ignē generat: alterādo aerē in fine alterationis aerē corrumpit ꝑ se ⁊ cōsecutiue calorem introductū: ⁊ vl'r oia accidentia que in aere subiectiue erāt ea cōsecutionis necessitate: q2 accidēs sine subiecto proprio remanere nō pōt ⁊ in eodē instanti generat ignē per se: ⁊ calorē cōsecutiue absq3 alia media alteratione similem calori ante illud instans existenti. Simile autē est iudicium de quātitate ⁊ figura ⁊ alijs dispositionibus ⁊ accidentibus similibus in genito ⁊ corrupto: omnia enim ista cōcomitatiue producuntur. ⁊ ideo non oportet querere generans nisi ꝙ subiectum generat. Et cum supradicta inspexeris videbis ꝙ simile a suo simili concomitatiue ⁊ per accidens qn̄q3 corrumpitur. ⁊ per oppositum a non simili cōcomitatiue per accidēs generari cōtingit ipsū accidēs. Arist. ergo quotiēs dicit eadē remanere in genito ⁊ corrupto: eadeꝫ specie nō nūo aūt: ⁊ hoc per accidēs. variat. n. vnitas nūalis nō pp gnātionis vim: sꝫ subiecti corruptionē. Facilior q̄ꝫ trāsitꝰ i hñtibꝰ symbolū nō ex idētitate nūali symboli accidētis: sꝫ ex nō repugnātia illiꝰ in agēdo vl' patiendo ꝓuēit. ⁊ ex hoc ꝙ forme subales a qbꝰ fluūt similes q̄litates sunt similiores. ex effectibꝰ. n. nā cause innotescit. Auerrois aūt (si saluari oꝫ) eodē modo gloset.

Ad pm

Ad rōnem aūt opposite opinionis dicitur. Et ad pmam quidem ꝙ educēs formā in vltimo instanti est generās extra: nō ꝑ aliquā actionē quā in illo instāti eliciat: sed in termio actionis nudā materie essentiā attingēs. Unde cū dicit: agēs extra nō pōt educere formā nisi ꝑ qualitates medias itroductas: verū est duꝫ agit: nō aūt cum est in termino actionis. sufficit. n. ⁊ exigit alterasse ad māe expoliationē ⁊ dispōnē. ¶ Ad 2m

Ad 2m

di: ꝙ qualitates symbole ⁊ filia corrūpunt ꝑ accn̄s ad corruptionē subti a corrūpēte ꝑ se subꝫ: nec frustra in eodem instanti est pm non esse eaꝝ: ⁊ pm eē sibi filiuꝫ: sꝫ necīo necessitate māe. vt dcm̄ est. ¶ Ad 3m

Ad 3m

di: ꝙ figura ⁊ cicatrix ⁊ hꝫ ꝓducunt ɔsecutiue: ⁊ ꝑ accidēs a generāte corpus subm. s. cadauer: nec est veꝝ ꝙ sola illa accidētia generētur ɔsecutiue q̄ sequunt formā: sꝫ mlt̄a accidētia sequūt ɔpositū ex necītate māe: q̄ sūt: lꝫ nō icōpossibilia: aliqualiter tn̄ opposita ipsi forme vt pꝫ de se. ⁊ iō dico ꝙ figura ⁊ filia sequūt cadauer ex necītate māe: q2. s. agēs nāle nō pōt tā cito dispōnes ꝑ tot trāsmutatiōes radicatas corrūpere total'r. ⁊ iō filēs dispōnes sequūtur: ⁊ q2 nō sunt faciētes pro forma geniti. iō ad corruptionē properatur.

¶ Et quia vnaqueq3 res indiuiduatur ex materia ⁊ collocat in genere vel spē per suaꝫ formam: ideo accidentia que cōsequuntur materiam sunt accidētia indiuidui: sm que etiaꝫ indiuidua eiusdem speciei differunt adinuiceꝫ. Accidentia vo que consequunt formaꝫ sunt proprie passiones vel generis vel speciei. vnde inueniuntur in omnibus participantibus naturam generis vel speciei: sicut risibile consequitur in homine formam: q2 risus contingit ex aliqua apprehensione anime hominis.

¶ Hic ponit 2a diuisio accidētiū que talis est. Accidentiuꝫ alia sunt acciñtia idiuiduis: alia sunt acciñtia generis vel spēi. ¶ Duplex aūt inter ista dr̄ia ponitur. Prima est. ꝙ accidētia indiuidui cōsequunt cōpositū ratione materie pncipaliter. Accidētia vo spēi vel generis sequuntur cōpositū rōne forme. Scd̄a est. ꝙ accidētia indiuidui sūt ea penes que attēdit differētia inter pticularia eiusdem spēi. Acciñtia vo spēi siue gn̄is sunt cōia necessario oibꝰ indiuiduis illius spēi vel generis. Exēplū: masculinuꝫ ⁊ femininū sunt accidētia indiuidualia. sequunt. n. māꝫ ⁊ penes ipsa differūt sortes ⁊ berta. Risibile aūt ē accidēs specificū: sequitur. n. intellectiuā apprehēsioneꝫ ⁊ oibus hominibus necessario cōuenit. Assignatur quoq3 radix prime differentie: cū dicitur: ꝙ materia est pncipiuꝫ indiuiduationis. forma aūt est per quā res in genere vel spē collocatur. Ex hoc enim ꝙ materia est causa esse indiuidualis vt sic: sequit ꝙ sit etiā radix accidētiū cōsequētium ipsum esse indiuiduale: ⁊ per hoc accidētia indiuidui sunt que ɔsequunt mām. ex eo autē ꝙ forma est pncipium esse generici ⁊ specifici opꝫ ꝙ ēt sit cā ꝓprietatum ⁊ accidētiū cōsequētium spēm vel genus: ⁊ sic accidētia speciei siue generis sequūtur formam. Scd̄e vero differentie ratio

nie ratio est: qꝛ cũ tam in forma specifica q̃ generica conueniant oia contenta sub eis: opꝫ etiam ꝓprietates earũ oibus eẽ cões. Cũ aũt penes mãm differãt idiuidua: accidẽtia quoq3 mãlia opꝫ eẽ ea ſ3 q̃ ipſa pticularia iter ſe differũt: vt effect⁹ ꝓportionabilr ꝓpriis rñdeãt causis.

Accidunt hic duo dubia circa litteraʒ. Primũ est: qualiter sit verũ ꝙ accidẽtia sequentia materiã sint ea penes que differũt indiuidua in eadẽ specie: qñ qdẽ quãtitas sequit mãm: ⁊ tñ est cõis oibus idiuiduis corporis ⁊ iferiorũ. ℭ Secũduʒ dubiũ est: qualiter verificet ꝙ accidẽtia sequẽtia mãm nõ sint passiões generis vel speciei: cũ masculinũ ⁊ femininum sequatur mãm: ⁊ tñ passiões sũt aialia: vñ ⁊ aial in eoꝝ diffõne ponit: sicut subum in diffõne passiõis: vt. 10. metaph. textu cõme. 25. habet. Similr quãtitas videt esse passio corporis de predicamento substantie: ⁊ tñ sequitur materiam.

T. c. 25. 7. metᶜᵉ t. cõ. 17. quõ penes accidẽtia seqntia mãm individua

Ad euidẽtiam pmi scito vba illa. s. accñtia sequẽtia mãm sunt ea ſm que indiuidua differũt: nõ esse intelligẽda vniformiter: sed difformiter. Indiuidua enim differũt penes accñtia mãlia dupl'r. Uel qꝛ vnuʒ eoꝝ habet vnũ ⁊ reliquũ aliud. Uel qꝛ vtrũq3 hꝫ ideʒ: sed alio ⁊ alio mõ. verbi gra. sortes ⁊ berta differũt penes masculinũ ⁊ femininũ: ex eo ꝙ ille hꝫ masculinitatem: illa femininitatem. Differunt quoq3 penes suas quãtitates: non ex eo ꝙ ille sit quãtus ⁊ illa non: sed ex eo ꝙ non eodem mõ sunt quãti. nunq̃ enim inueniuntur duo quãta oino similia: sitibus siquidẽ proprijs differre necesse est. Quãtitas ergo l3 sit cõis oibus indiuiduis: qꝛ tñ nõ vniformiter eis cõuenit: est ſm quã indiuidua inter se differunt 2° modo: ⁊ hoc sufficit.

passiões generũ 2ᶜᵉ

Ad intelligẽtiam secũdi notanduʒ ꝙ passiones generũ sunt duplices. Quedaʒ ꝯueniẽtes eis rõne forme generice: ⁊ quedam rõne materie. Ille que sequunt formã vocate sũt hic passiones generũ: ⁊ non ille que sequunt eoꝝ mãm: ꝓpterea qꝛ natura generica ex sua forma est talis ⁊ nõ ex mã: aial enim est aial ex sua forma ⁊ nõ ex sua mã. Unde cuʒ in ꝓposito aialis passio rõne forme sit sensibilitas: ⁊ rõne materie masculineitas vel femineitas: diuersis rõnibus moti Arist. i metaphysica: ⁊ s. Tho. hic: diuersimode locuti sunt. Quia enim est passio aialis rõne materie: ideo vocata est ibi passio: qꝛ autem nõ rõne forme: ideo hic nõ est dicta passio. ℭ Similr dicẽdum est de quãtitate: qꝛ sequitur corpus rõne materie: seqtur enim ipsuʒ ſ3 id quo est in potẽtia diuisibile: qd non est nisi materia vt indiuisibilitas rerum imaterialiũ oñdit. Et nota ꝙ hec 2° diuisio accñtium nõ differt a prima per mẽbra diuidẽtia: eadeʒ enim sunt huius ⁊ illius mẽbra: sed ſm rõneʒ: qꝛ illa diuisio accepta est penes primas earum radices: mãm. s. ⁊ formaʒ. ista aũt penes subiecta quibus appropriantur. s. genus: speciem: ⁊ indiuiduum.

10° metᶜᵉ T. c. 25. 7° metᶜᵉ t. cõ. 17. ⁊ 19.

ℭ Sciendum etiã est ꝙ aliquando accidentia ex principijs essentialibus cãntur ſm actũ pfectũ sicut caloꝛ in igne qui semp actu est calidus. Aliquãdo vo ſm aptitudineʒ tñ: ſ3 complemẽtuʒ accipiunt accidẽtia ex agẽte exteriori: sicut diaphanẽitas in aere que cõplet p corpus luciduʒ exterius: ⁊ i talibus aptitudo est accidẽs insepabile. ſ3 cõplemẽtũ qd aduẽit ex aliquo pncipio qd ẽ ex̃ eẽntiã rei: vl' qd nõ intrat ꝯstõnẽ rei: ẽ sepabile sic moueri ⁊ hmõi.

ℭ Hic ponitur 3° diuisio accidẽtiũ. Quedã cãntur ex pncipijs eẽntialibus subiecti ſm actuʒ pfectuʒ: qdaʒ ſm aptitudinẽ tñ. Illa accidẽtia vocat causari ſm actũ pfectuʒ ex essentialibus pncipijs que ſm suas actualitates ex intrinsecis pncipijs subiecti in ipso fluũt: vt caloꝛ in igne. Illa vo dicit causari ſm actũ impfectuʒ seu aptitudinem eiũ que nõ ſm suas actualitates: ſ3 ſm quasdaʒ inchoationes ex pncipijs essentialibus subiecti in ipso fluũt: vt moueri sursuʒ in igne ex pncipijs eius cãtur ſ3 sui ichoationẽ: puta leuitatẽ. Differũt aũt: qꝛ prima ⁊ ſm suas aptitudines: ⁊ ſm se inseparabilia sunt a subiectis. 2° vo ſ3 se qdẽ sunt sepabilia: ſm aũt suas aptitudines nõ pñt separari. Ab igne. n. neq3 aptitudo ad calorẽ: neq3 caloꝛ ipse separi põt ipso remanẽte. motus aũt sursum nõ semp inest igni: ſ3 aptitudo ad motũ sursuʒ: puta leuitas est insepabilis ab ipo. ⁊ cã hoꝝ ẽ: qꝛ i illis ipa actualitas accidẽtis ex solis pncipijs eẽntialib⁹ fluit. in istis vo aptitudo tñ ex solis pncipijs eẽntialibus fluit. ipa aũt actualitas aliũde expectat ex aliq. s. extrisece ꝯcurrẽte vl' agendo vl' nõ ꝓhibẽdo. vt pꝫ i exẽplo dato de motu sursuʒ qui nõ iest igni nisi aliq ꝯcurrẽte extrisẽco: remouẽte. s. ꝓhibẽs: ⁊ diaphaneitas nõ ẽ actu i aere nisi ꝯcurrẽte extrisẽco illuminãte. lumẽ. n. est act⁹ diaphani ſm actũ. vt dr 2° de aia. tex. cõ. 69. ℭ Profũdiorẽ aũt hui⁹ diuisiõis cãm elicio ex pª 2ᵉ. q. 10. ar. 5. ad 2ᵐ. ꝙ. s. iõ aliq accñtia oriunt ex pncipijs eẽntialib⁹ insepabilr ſm actũ cõpletũ. aliq ãt sepabilr ſm actũ cõpletũ: ⁊ isepabilr ſm aptitudinẽ: qꝛ illa sequũt rei actualitatẽ: ista vo potẽtialitatẽ. Qd sic intelligo: qꝛ vnũqdq3 agit ſm ꝙ ẽ actu. patit aũt ſ3 ꝙ ẽ in poª. ex sufficiẽte rei actualitate ꝓcedit ꝙ accñs i se cõplete ꝓducat. ⁊ p oppositũ ex insufficiẽte actualitate ⁊ ꝯñr potẽtialitate: ex q̃ oia insufficiẽtia ẽ: ꝓuenit ꝙ res hꝫ accidẽs in se ſ3 aptitudinẽ tñ: ⁊ ꝙ ab illo expectet actualitatẽ: seu ꝙ accñs sepabile sit ſ3 actualitatẽ: qd idem est. ℭ Ampli⁹ cũ eẽ ⁊ bonũ actualitatẽ seqnt: ⁊ nõ eẽ ⁊ malũ potẽtiã: ex actualitate rei ꝓuẽire necesse ẽ eẽ accñs pfectũ ⁊ isepabile ſ3 actũ ⁊ aptitudinẽ: ⁊ p oppositũ ex rei potẽtialitate ꝓcedere opꝫ i cõpletionẽ accñtis: ⁊ sepabilitateʒ ei⁹ ſm actũ. est. n. sepabilitas ipsa qdã nõ esse: cũ nihil aliud sit q̃ negatio necessarie seqle sui esse cõpleti ad eẽ subiecti. Intellige aũt hic. vt supra. s. ꝙ ex actualitate subiecti aptitudo est: ex potẽtialitate aũt sepabilitas accñtis ſm suã actualitatẽ. ℭ Aduertendũ vo est ꝙ. s. Tho. passiões q̃ dicũt aptitudinẽ nõ colocauit simplr inter accñtia ex eẽntialibus pncipijs fluẽtia: ſ3 posi⁹ ipsaꝝ passionũ ⁊ aptitudinũ actus: quos ſm incõpletuʒ eẽ aptitudines vocauit. Fecit aũt hoc: qꝛ aptitudo de se nõ hꝫ rõnẽ alicuius a p se ꝓducti seu ꝓducibilis. nullũ enim nãle ꝓducẽs intẽdit aptitudinẽ: ſ3 actũ illius. non est nãq3 opus risibilitate: nisi vt rideat. vñ ⁊ risibilitas ichoatio qdã risus est. ꝓpea igit iter effect⁹ eẽntialiũ pncipiorum aptitudo nõ est simplr posita: ſ3 act⁹ qꝛ nõ ipsa: sed eius actus est qui a pncipijs ꝓductiuis intẽdit: ⁊ qꝛ aptitudo nihil aliud est q̃ ichoatio qdaʒ: inchoatio aũt est act⁹ impfect⁹. iõ accñtia ſ3 actũ icõpletũ aptitudines vocant.

T. c. 66. pª 2ᵉ. q. 10. a. 5. 2.

Anteq̃ terminemus tractatum de diuersitate accidentium: querit an omne accidens habeat aliqd subiectum ꝓpriũ: aut aliqua accidentia sint ita cõmunia: ꝙ nulli ꝓpria. ℭ Est auteʒ ratio dubitandi: qꝛ si oẽ accidẽs est ꝓpriuʒ alicui cum ꝓpriuʒ ꝯueniat omni: soli: ⁊ semp: nullũ accñs erit separabile ab eo in quo est. Inesset enim soli ⁊ semp ꝓprio subiecto. ℭ Amplius sequeret semp corruptionẽ cuiuscũq3 accñtis comiteʒ fieri corruptioni substãtie sicut corrupto risibili corrũpitur homo. pꝫ ꝯña: qꝛ corrupto ꝓprio necesse est corrũpi illud cuius est ꝓpriuʒ: alr nõ ꝯueniret ei semp. hec autem exponunt eẽ falsa: vt pꝫ in accñtibus cõibus ⁊ actibus secundis. ℭ Ex opposito aũt cum omne accidẽs sit diffini

bile z in diffinitione cadat subiectū: de quo accidēs per se predicatur: vt pz primo posteriorū. z. 7° metaphysice opz q̄ omne accidens habeat propriū z per se subiectū per se nāq; supponi de omni semper z necessario.

T. c. 9.
T. c. 4.
z. 17.

Ad huius dubitatiōis euidentiā sciēdū est q̄ cū apud. s. Tho. in q̄ōne de v̄tu. q. prima ar. 3. subiectū habeat triplicē habitudinē ad ꝓpriū accidēs. s. sustētantis ad sustētatum: potētie ad actū: z p̄ncipij ad p̄ncipiatū: sicut calor ignis nō hz esse nisi sustentetur in igne: z est forma accidētalis eius: z orif ex ipso. ſm aliquid participat istas cōditiōes: pōt dici accidētis subiectū. z ſm q̄ ab istis habitudinibus recedit: pōt negari accidētis subiectū. Uñ ꝓp defectū p̄me que p̄ncipalior est: dicit in p̄mo posteriorū: q̄ nullū accidēs est subiectū in alio accidēte. qr videlz nullū accidēs pōt sustētare aliud: sz sola substātia q̄ est ens per se: aliis fulcimētum prebet essendi. Quia aūt aliqd vnū accidēs pōt cōparari ad aliud vt potētia ad actū: z q̄nq; vt ꝓximū p̄ncipiū ad principiatū: z ideo cōcedit etiā vnū accidēs eē subiectū alterius: queādmodū superficies dr̄ subiectū coloris: qr est in potētia respectu coloris: z dulcedo esse in calido z humido: qr causat ex calido z humido. ¶ Pōt ergo quadruplicē intellectū hēre dubitatio mota. Primo pōt itelligi: vt querat an oē accñs hēat ꝓprium subm vt sustētatiuū. 2° an habeat ꝓpriū subm vt potētiā. 3° an hēat ꝓpriū subm vt principiū. 4° an habeat proprium subiectum vt sustētatiuū potentie z principium simul.

q. d̄ v̄tu tib⁹. q. i. a. 3. c.

T. c. 35.

Si questio fit ſm p̄mū sensū rīdetur negatiue: q̄. s. nō oē accidēs hz ꝓpriū subiectū in rōne sustētātis: vt ꝓbāt rōnes p̄mo inducte. multa. n. sunt accñtia que nullū ꝓpriū sustētās sibi vēdicāt: sed cōiter multis insunt: vt eorū separatio ostendit. separant nāq; a suba sustētāte: ea nāliter remanēte: qd̄ de ꝓprijs accñtibus dici nō pōt. Eadē q̄ppe suba absq; sui mutatione ꝯria sustētat: vt dr̄ in p̄dicamētis. ¶ Si autē iuxta 2ᵐ sensum dubitet. rñdet affirmatiue: q̄. s. oē accñs habz ꝓpriū subm in rōne ꝓprie potētie: eo q̄ q̄libz actus respicit ꝓpriā potētiā. sicut enim actus respicit potētiā: sic talis actus talē potētiā: z actus specificus potētiā specifice. accñs autē oē actus qdā est: igit oē accñs hz ꝓpriā potētiam cuius est actus. ꝓp qd̄ 3° physicorū. tex. cō. 10. dr̄ potētia ad infirmitatē est alia a potētia ad sanitatē: eo q̄ sanitas est aliud ab īfirmitate: z. 12. metaphy. longo ꝓcessu ꝓbat p̄ncipia p̄dicamētorū esse eadē ꝓportiōabilr: qr cuilibz actui ꝓpria rñdet potētia. ¶ Si aūt 3° sensu inq̄ratur respōdet negatiue: q̄. s. nō oē accidēs hz aliqd subiectū ꝓpriū in rōne p̄ncipij ꝓprij: eo q̄ habere subz proprium in rōne p̄ncipij includit fluxū illius accidēris a tali subiecto in genere cause efficiētis: eo modo quo duorū effectuū ordinē inter sese hñtiū prius est cā effectiua ei⁹ qd̄ necessario p̄mi ꝓductionē sequr: siue istud subiectū sit receptiuū accidētis: vt quo: siue vt qd̄. pz q̄ nō oē accidēs fluit a suo receptiuo effectiue: sed multa sunt respectu quorū receptiuū pure passiue se hz: vt patet cū spēs rei sensibilis recipitur in medio: siue in sensu. ¶ Si autē quarto modo intelligatur questio patet quid dicendum sit. negatiue enim respondere oportet.

in p̄nto sube.

T. c. 10.

a. t. c. 19. vsq; ad t. c. 28.

Sed aduertēdū est q̄ hec que diximus itelligi debēt de accidētibus ſz seorsum acceptis actibus: z seorsum aptitudinibus: loquēdo nāq; de accidētibus: vt sanctus Thomas in littera loqtur. s. nō iudicādo actualitates accidētiū seorsum ab aptitudinibus: dicerē q̄ oē accidēs ſm suā radicalē aptitudinē hz aliqd subiectū ꝓpriū in rōne sustentantis potētie z p̄ncipij: lz nō ſm suā actualitatē: eo q̄ aptitudo ad tale accidēs nō ē nisi a tali gradu substātiali fluat mediate vel imediate: z ꝯsiter nisi in tali gradu subiectiue sustenteť imediate vel mediate. vbi grā. lumē ſm suā actualitatē z substātiā: lz sit ab extrinseco: z sit accidens separabile: tñ ſm suā inchoationē seu radicalē aptitudinē: puta diaphaneitatem est inseparabile: z fluit a certo gradu substātiali cōi superioribus z inferioribus. Et similiter sedere lz sit accidēs ꝑ accidēs: tñ ſm suā aptitudinem est propriū: z nō natum ꝯuenire nisi certo enti: puta aiali tali zc̄. fluit enim aptitudo ad sedēdū ex suis p̄ncipijs. Simil'r z videre lz sit accidēs separabile: radicalis tñ aptitudo ad vidēdū separari a tali aiali nō pōt. ¶ Ex his pz q̄ūo ad vtrāq; partē rōnes adducte verū ꝯcludūt diuersimode. Nā loquēdo de accidētib⁹ ſm suas eēntias z actualitates: ꝯclusio rōnū primo adductarū cōceditur accipiēdo subiectū in rōne sustētantis z principij. ¶ In rōne autē potētie falsa est cōclusio vt dictū est. Nec ꝓbatio ꝯ hunc applicata sensum valet: eo q̄ cū dr̄ q̄ propriū cōuenit soli oī z semp: intelligit de ipso ꝓprio nō ſm suā actualitatē: sz ſm aptitudinē. ¶ Et silr cum dicit q̄ ad corruptionē ꝓprij desinit subiectū: intelligit si corrūpitur ſm aptitudinē: nō aūt ſm actū vniuersalr loquēdo. Uel dicat q̄ iseparabilitas z hmōi nō ꝯuenit accidēti: vt respicit subiectū in rōne ꝓprie potētie: sed vt sustētatiuū z principiū. Loquēdo autē de accidētibus ſz suas aptitudines: pz q̄ūo rōnes peccāt. Dico enim q̄ nullū accñs est separabile ſm aptitudinem radicalem saltem: sed coeuū subiecto necessario: z q̄ corrupto accñte ſm talem aptitudinem oportet subiectū corrumpi. Ratio autem in oppositum adducta cōcludit q̄ omne accidens habet subiectum: de quo per se predicatur ſm se vel ſm suam aptitudinem. Cum enim eius sit actus: cuius est potētia (vt dicitur in somno z vigilia) idem subiectū erit quod cadit in diffinitionem accidētis ſm aptitudinē z ſz actū: sicut homo debet poni non solum in diffinitione risibilis sed risus. Stant ergo ista duo simul q̄ accidens ſm suā actualitatem non habeat proprium subiectum: cui vniuersaliter soli z semper insit: z tamen habeat proprium subiectum per quod diffiniri debeat: qr ad hoc secūdum sufficit q̄ ſm se vel ſm suam aptitudinem ꝑ se de illo subiecto predicetur. Ad primum v̄o sufficit accidens ſm se tantum non predicari per se de subiecto.

Lec. i.

¶ Sciēdū est autē q̄ in accidētibus alio modo sumuntur genus differentia z species q̄z in substantijs: quia enim in substantijs ex materia z forma substantiali fit per se vnum: vna quadam natura ex corū coniunctione resultante: que proprie in predicamēto substātie collocatur: ideo in substātijs nomina concreta que compositum significant proprie in genere eē dicūtur: sicut genera vel species: vt homo vel aīal: non autem forma vel materia est in predicamento hoc modo nisi per reductionem: sicut principia in genere principiatorum esse dicunť. Sed ex accidēte z subiecto non fit vnū per se: vnde non resultat ex corū coniunctione aliqua natura: cui intentio generis vel speciei possit attribui: vñ noīa accidētiū ꝯcretiue dcā nō ponūť in p̄dicamēto: sic̄ spēs vel gn̄a: vt albū vl' musicū: nisi ꝑ reductionē: sz solū ſz q̄ abstracta significantur: vt albedo z musica.

¶ In hac

¶ In hac tertia parte capituli huius determinatur quo accidentia se habeāt ad intētiões logicas: ⁊ primo quō se habēt ad esse i pdicamēto: deinde vn̄ sumātur in eis gen⁹ ⁊ dr̄ia. Quo ad primū ponit duas ɔclusiones. s. Accidētia in cōcreto non sunt proprie in predicamento. Et accidentia in abstracto proprie sunt in predicamento.

Ad quarum euidentiam sciendū est: ꝙ accidētia habent vnum moduꝫ essendi. s. esse in alio: nō eni͂ sunt nisi insint alicui. Habēt autē duos modos itelligēdi: eo ꝙ itellectus est natus ea q̄ sunt aduͣnata in re diuidere. Intelligunt̄ eni͂ qn̄qꝫ cointelligendo sibi subiectuꝫ cui insunt: ⁊ intelligūtur p modū accidētis: eo ꝙ accidēs esse est in alio eē. Qn̄qꝫ vͦ intelligunt̄ solitarie nō cointelligendo. s. eis subiectū cui fm̄ rem insunt: ⁊ tunc intelligūtur p moduꝫ substāie: eo ꝙ esse per se. i. solitarie soli substātie cōuenit. Accidētia eniꝫ semper comite egent. Cū autē modus significādi non fundetur super modo essendi sed intelligendi: sicut habēt duos modos intelligendi sic habēt duos modos significādi. Unde significantur quādoqꝫ cōsignificādo subiectuꝫ: ⁊ tunc significātur per modum accidētis: ⁊ vocatur significata in cōcreto: vt album: nigrū ⁊c̄. Quādoqꝫ vͦ significātur ipsa sola absqꝫ. s. subiecti cōsignificatione: ⁊ tūc significātur per modū substātie: ⁊ vocantur significata in abstracto: vt albedo ⁊ nigredo. Abstractuꝫ enim ⁊ cōcretuꝫ in accidentibus: lꝫ differāt in modo significādi. i. penes cōsignificare subiectū ⁊ nō cōsignificare illud: cōueniūt tn̄ in significatione ipsius forme accidentalis. Albū eni͂ puram qualitatem significat (sicut in predicamentis dicitū) sicut ⁊ albedo: sed album significat albedinē in subiecto albedo autē significat albedineꝫ absqꝫ illo. Quia igitur accidēna in concreto totuꝫ cōiunctuꝫ importāt: puta sicut albuꝫ albedineꝫ in subiecto: cōiunctum aūt hoc non est vnū per se: sed vnum ⁊ ens per accidēs. id auteꝫ qͦd in predicamēto reponitur debet īportare vnuꝫ ⁊ ens per se cum p̄dicamēta diuidāt ens per se. 5ͦ meta. text. cō. 14. iō accn̄na in cōcreto nō ꝓprie reponūtur in predicamēto. Et hec est rō quare in littera prima cōclusio ꝓbat̄: que sic formari pōt. Nullum nomē īportans ens ⁊ vnū per accidens: est ꝓprie in predicamēto: cōcretum accidētale importat vnuꝫ ⁊ ens per accidēs. ergo nomē cōcretum accidentale nō ponitur in predicamēto ꝓprie ⁊ per se. Ad declarationē minoris ponitur dr̄ia inter cōcretuꝫ accidētale ⁊ substātiale in hoc ꝙ cōcretū substātiale īportat cōpositū ex mā ⁊ forma: ⁊ tale est vnuꝫ per se: ⁊ ideo reponitur in predicamēto: vt genus vel spēs: accn̄tale vͦ importat ex subiecto cōpositū ⁊ accn̄te: qͦd ē vnū p accidēs ex accidēte. n. ⁊ subto nō fit nisi vnū p accn̄s: vt dr̄ 7ͦ meta. ⁊ iō nō oꝫ poni in p̄ito nisi reductiue: eo mō quo res īpura ad sue puritatē nāe reducit̄. ¶ Et sic remanet 2ª ɔ̄ vera: ꝙ accidētia. s. in abstracto: in p̄nto spēi ⁊ gn̄is p̄dicationē suscipiūt: alr̄ oino a p̄ntis accn̄tis sūt excludēda.

T. c. 14

T. c. ii. ⁊ 14.

in p̄nto sube.

Cum aūt audis abstractū solaꝫ formā importare: nō ideo h̄ dictū putes ꝙ abstractuꝫ subm̄ forme a se oino excludat: hoc eniꝫ falsūꝫ est. sed iō q͛ abstractum ex mō suo sigñandi quo solo differt a cōcreto nō includit subm̄ p̄ncipal'r sed scd̄ario: ⁊ ex ɔ̄n̄ti. ¶ Quod ex cōueniētia ⁊ dr̄ia iter ea ex mō sigñandi p̄suaderi pōt. Cōueniūt enim in hoc ꝙ tā abstractū q̄ꝫ cōcretuꝫ ex mō significandi īportat duo. s. qͦd ⁊ quo: seu subm̄ ⁊ formā. Idē eni͂ importat diffō ⁊ diffinitū lꝫ alio mō. Diffinitio aūt vtrūsqꝫ īportat vtrūqꝫ dictoꝝ: vt exēplariter pꝫ. symmitatē enim dicim⁹ curuitatē nasi: ⁊ symmū nasuꝫ curuū. Qꝫ aūt hoc fit ex mō sigñandi ex eo clarū ē ꝙ tā abstractū q̄ꝫ ɔcretū purā formā sigñat: vt in p̄ntis testat̄ Arist. ¶ Differūt āt abstractū ⁊ cōcretū ex varietate modi sigñandi in hoc ꝙ ɔcretū īportat ex mō sigñandi p̄ncipal'r subm̄: ⁊ secūdario formā. Abstractū vͦ p̄ncipaliter īportat formā ⁊ ex ɔsequēti subiectū. ¶ Aduertēdū nāqꝫ est ꝙ ɔ̄rio ordine se hn̄t subm̄ ⁊ forma ad significationē nois ɔcreti ⁊ eius modū significādi. Importat. n. ɔcretuꝫ rōne sigñationis primo formā: ⁊ subm̄ nō nisi ex ɔ̄n̄ti copula. Quo ad modum vͦ sigñandi p̄ subm̄: ⁊ ex ɔ̄n̄ formā īportat. Cuius signū est ꝙ in diffōne cōcreti exprimit̄ primo subm̄ tāq̄ꝫ genus qͦd p̄ma pars est diffinitī: ⁊ forma secūdo loco ponitur quasi dr̄ia. Dicimus nāqꝫ ꝙ symmū est nasus curuus. Abstractuꝫ vͦ ⁊ ex sigñatione ⁊ ex mō sigñandi primo formā īportat: secūdario aūt ⁊ ex ɔ̄n̄ti subm̄. In cui⁹ signū in ei⁹ diffōne forma ipsa prio exprimit̄ vt gen⁹: subiectum aūt scd̄ario loco dr̄: vt pꝫ cū dr̄. symmitas ē curuitas nasi. Oritur aūt hec dr̄ia ex eo ꝙ ɔcretū īportat habitudinē inter subiectū ⁊ formā: q͛ incipit a subiecto ⁊ terminatur ad formā. Abstractū vͦ īportat habitudinē inter formā ⁊ subꝫ: q͛ īcipit a forma: ⁊ terminat̄ ad subiectum: vt in exēplis datis apparet. Ex hoc. n. ꝙ habitudo īportata p cōcretuꝫ īportat̄ ex mō significādi: vt incipiēs a subiecto: sequit̄ ꝙ p̄mo īportet subiectū a quo incipit. ⁊ sil'r ex hoc ꝙ habitudo īportata p abstractū īportatur ex mō sigñandi: vt incipiēs a forma: ɔsequēs est vt p̄mo īportet formā a qua incipit. Cā aūt huius diuersitatis est: q͛ ɔcreta ad cōposita significāda sunt inuēta. Cōposito aūt a subiecto orit̄. Abstracta vͦ inuēta sunt ad significādas formas apͦd nos inuētas simplices qdeꝫ: sꝫ a qb⁹ denoiatio ad subiecta deriuat̄: vn̄ ⁊ ɔcreta cōpositū qd sonant: abstracta vͦ formas: vt cadētes tn̄ ad subiecta. Nō igit̄ ꝓpea dictū est ꝙ abstractū solā formā importet: q͛ nullo modo copulat subiectū: sed q͛ ex modo significādi cōpositū nō sonat. nec p̄ncipal'r importat ipsū subiectuꝫ: quēadmoduꝫ cōcretum: sed extrinsece tn̄ terminum habitudinis forme significate.

dr̄ia cōcreti ⁊ abstracti accidentiu͂

Aduerte hic ꝙ de abstracto ⁊ cōcreto quō sunt in predicamēto aliter metaphysicus: ⁊ aliter logicus iudicabit. Cū eni͂ apud metaphysicū qui res fm̄ suas essentias cōsiderat ⁊ nō fm̄ modos intelligendi vel significādi abstractū ⁊ cōcretuꝫ nō differāt: eo ꝙ eadeꝫ res abstracte ⁊ cōcrete sint sigñata: dicet ipse sicut abstractuꝫ: ita ⁊ cōcretū in gn̄e eē: res enim p suā eēntiā ingreditur vel egredit̄ genus metaphysical'r sumptū. i. reꝫ gn̄is: ⁊ nō p modū sigñandi: vn̄ nō dicet metaphysic⁹ album ens p accidēs: sed hoc albū: vt pꝫ 5ͦ meta[4]. tex. cō. 13. ⁊ 14. ⁊ 7ͦ eiusdē tex. cō. 16. Logicus aūt qui nō res fm̄ suas nās. sed secūdas intētiones adiunctas primis itellectis ac significatis cōsiderat: dicet abstractū eē in gn̄e. cōcretuꝫ vͦ nō: q͛ res noīe abstracto sigñata pōt denoiari spēs: vt albedo ⁊ gen⁹ vt color: cōcretuꝫ vͦ nō pp alietatem modi sigñandi: vt dictū est. ¶ Cā autē quare alietas modi sigñandi hāc veritatē logico p̄beat: est q͛ modus sigñandi preuenit scd̄as intētiones ⁊ fundat quodāmodo ipsas. lꝫ enim tā modus sigñandi q̄ꝫ scd̄a intentio cōueniāt in hoc ꝙ sequātur rem: nō fm̄ se sed vt itellectā prius tn̄ reꝫ vt intellectā seqtur modus sigñandi q̄ꝫ scd̄a itētio: eo ꝙ modus sigñandi nihil aliud est q̄ꝫ signū modi itelligēdi: sicut vox significās est signū rei itellecte. vn̄ sicut vox sigñatiua prius seqtur rē itellectā q̄ꝫ scd̄a intētio ita eius modus sigñandi modū itelligēdi: vt tot⁹ ordo ptinētiū ad noīa p̄me intētionis p̄cedat ordinē eoꝝ que ptinēt ad noīa secūde itētiōis. Quia igit̄ scd̄e itētiōes res vt itellectas ⁊ sigñatas denoiāt ⁊ nō absolute: iō stat eādem rem diuersimode itellectā ⁊ significataꝫ denominari spēm ⁊ nō spēm: ⁊ ɔ̄n̄ter eē directe in predicamento ⁊ nō eē directe in eo: sicut eadem nā humana sigñata noīe hoīs spēs est. significata vͦ noīe humanitatis spēs

apͦd metapysi. qd sit in genere

T. c. 13.

T. c. 16.

Apͦd logicū qd i gn̄e ponatur.

nō est: sed speciei ꝑncipiū. vñ in ꝓposito apud logicū res illa que albedinis noīe itelligit̄ diuersimode significata in ꝑdicamēto eē affirmatur ⁊ negatur. Si eniꝫ in abstracto signetur cū sic spēi ꝺenoīationē habeat i predicamēto reponit̄. Si aūt in cōcreto significetur cū sic spēi vl' generis ꝺnoīationē nō habeat: qꝛ rē extraneā ex mō signandi includit in ꝑdicamēto ꝺirecte eē negat̄. Et qꝛ intētio sancti Thome est ꝺeclarare qūo accidētia se habeant ad intentiones logicas: ⁊ nō ad cui⁹ genetia rē ꝑtinentia iō concretuꝫ accidētale a predicamētis separauit.

Cum his oībus aduertas ꝙ aliqd facit reꝫ reponi in predicamēto ꝺupl'r. Uno mō vt rō reponēdi ipsuꝫ in ꝑdicamēto. Alio mō vt cōditio sine qua nō. Rō reponēdi reꝫ in gñe siue spē taꝫ apud logicum iꝙꝫ apud metaphysicuꝫ est eēntia illius rei. res enim ꝑ suaꝫ eēntiā ad genus ⁊ speciē ꝺiffinit̄: cōditio aūt sine q̄ nō est modus ipse significādi. Et in predicamēto qdē substātie cōditio sine qua res nō suscipit generis vel spēi ⁊c. ꝺenominationē: est modus significādi in ꝯcreto. Jn ꝑdicamētis aūt accidētiū ꝯditio sine q̄ nō est modus significādi in abstracto. ꝓpea cū ꝺictū est ꝯcretū accidētale nō ꝺirecte reponi in ꝑdicamēto apud logicū: intellige hoc ꝓp ꝺefectum cōditionis sine qua nō: ⁊ nō ꝓp ꝺefectū rōnis reponendi. Et sil'r cū ꝺī ꝙ humanitas ⁊ vniuersal'r abstractū substantiale nō est in genere substantie: intellige propter ꝺefectum ꝯditionis sine qua nō: ⁊ nō rōnis reponendi.

Et qꝛ accidētia nō componūtur ex materia ⁊ forma: ideo non potest in eis sumi genus a materia: ⁊ differentia a forma: sicut in substātiis cōpositis: sed opꝫ vt primū genus sumat̄ ex ipso modo essendi: ꝭm ꝙ ens ꝺiuersimode ꝭm prius ⁊ posterius ꝺe ꝺecē generibus predicatur: sicut ꝺicit̄ q̄ntitas ex eo ꝙ est mēsura substātie: ⁊ q̄litas ꝭm ꝙ est ꝺispositio substantie: ⁊ sic ꝺe aliis ꝭꝫ Phm in. xi. metaphysice.

Hic ꝺeclaratur vnde in accidētib⁹ sumant̄ genus ⁊ ꝺifferētia ꝓpositionib⁹ tribus. Pria est. genus ⁊ ꝺr̄ia nō sumūtur in eis ex mā ⁊ forma. Scḋa est. primū gen⁹ sumitur ex ꝓprio mō essendi quo ꝑdicamētū ipsum pars entis cōstituit̄. Tertia est. ꝺr̄e sumūtur in accidētib⁹ ex ꝺiuersitate ꝓpriorū ꝑncipiorꝫ. Prima pꝫ sic. icōpositū ex mā ⁊ forma nō pōt hr̄e genus sumptum a mā: ⁊ ꝺr̄iaꝫ a forma: sed accidētia sūt incōposita ex mā ⁊ forma: igit̄ non potest in eis sumi gen⁹ a mā: ⁊ ꝺr̄ia a forma: sicut fit in substātiis cōpositis: qḋ qual'r intelligēdum sit (supra ꝺictum est.) Scḋa pꝫ sic. ꝑmū gen⁹ opꝫ explicare eēntiaꝫ ꝭm ꝓpriā potētiā q̄ est in ea: sicut vltia ꝺr̄ia ꝺꝫ explicare eēntiam ꝭm vltimū actuꝫ: sed essentia accidētia ꝭm modum illum quo pars entis cōstituit̄ hꝫ propriam potentiam: ergo ex illo modo sumendum est genus primū.

Intelligendum est hic ꝑ ens ꝺiuidi ꝑ quosdaꝫ modos in predicamēta: sicut quodāmō genus in spēs ꝑ ꝺifferentias: ita ꝙ sicut spēs per id quo generis partes efficiunt̄ in esse specifico. ꝯstituūtur: ita ꝑdicamēta per id quo ptes entis fiūt in eē gñalissimo cōstituūtur: ⁊ iō modi ꝓprij qbus ensꝫ ad qḋlibet predicamētuꝫ ꝺescēdit sunt illi: penes quos prima gña cōstituta sūt. Sūt āt isti modi ꝑ substātiuū: mēsuratiuū: ꝺispositiuū: ꝛlatiuū: actiuū ⁊c. vt ꝺī 5ͦ meta. tex. cō. 14

Notandum est secūdo ꝙ cū genus sumatur a re ꝭm id quo hꝫ rōneꝫ ꝺeterminabilis primū genus sumēdū est a re ꝭm id quo ꝑ hꝫ rōnē ꝺeterminabilis. ꝑ aūt hꝫ rōnē ꝺeterminabilis res ꝭm ꝑmū sui gradūꝫ cōcepta: primus aūt gradus rei is est quē res ex mō illo sortitur quo ꝓpriū sibi locū iter ptes entis vēdicat: ⁊ iō ꝑmuꝫ genus sumptuꝫ ab illo mō entis importat reꝫ: vt primo ꝺeterminabilē: ⁊ ꝓpea ista se consequuntur sumi a re ꝭm propriam potentiam eius. i. ꝭm id quo primo habet rōnem ꝺeterminabilis: ⁊ sumi a re ꝭm moduꝫ illum quo entis pars fit. Et sic pꝫ assumpta ratio.

Differētie ꝟo in eis sumūtur ex ꝺiuersitate principiorum ex quibus causantur: ⁊ qꝛ proprie passiones ex propriis principiis subiecti causantur: ideo subiectum ponitur in ꝺiffinitione eorum loco ꝺifferētie si in abstracto ꝺiffiniātur: ꝭm ꝙ sunt proprie in genere: sicut ꝺicitur ꝙ symmitas est nasi curuitas. Sed econuerso esset si eoruꝫ ꝺiffinitio sumeretur ꝭꝫ qḋ cōcretiue ꝺicūtur: si enim subiectum in eoruꝫ ꝺiffinitione poneretur sicut genus: qꝛ tūc ꝺiffinirētur per moduꝫ substātiarum compositarum in quibus ratio generis sumit̄ a materia: sicut ꝺicimus ꝙ symmū est nasus curuus. Similiter etiaꝫ est si vnū accidēs alterius accidētis principium sit: sicut principiuꝫ relationis est actio ⁊ passio ⁊ q̄ntitas: ⁊ ideo ꝭm hec ꝺiuidit Phs relationē in q̄nto metaphysice.

Hic ponit̄ tertia ꝓpositio. s. ꝙ ꝺifferētie sumūtur in accidētib⁹ ex ꝺiuersitate ꝓpriorꝫ ꝑncipiorꝫ ⁊ ꝺeclarat̄ a posteriori. Signū eniꝫ ꝙ ꝺifferētie sumantur ex ꝺiuersitate ꝓpriorꝫ ⁊ ꝑncipiorꝫ est ꝙ in ꝺiffinitione accidētiū in abstracto que ꝓprie hn̄t genus ⁊ ꝺr̄ias subiectuꝫ ponit̄ loco ꝺifferētie. hoc enī nō eēt nisi accidētia ꝺifferrēt penes sua ꝓpria ꝑncipia. ꝓpea enim ꝓprie passiōes ꝺifferūt inter se: qꝛ ꝑncipia subiecti: ex qbus causantur: iter se ꝺifferūt. Et qꝛ possꝫ aliqs signū hoc inficiari ꝺicēs ꝙ subiectuꝫ ꝓpriuꝫ qñqꝫ ponitur in ꝺiffōne ꝓprij accidētis loco gñis ⁊ nō ꝺifferētie: ideo ad hāc obiectionē excludēdam subditur (ꝫ ecōuerso esset ⁊c.) ⁊ vult ꝺicere ꝙ ꝫ ita sit ꝙ qñqꝫ ponatur subiectuꝫ in ꝺiffōne ꝓprij accidentis loco generis ⁊ nō ꝺr̄ie: qꝛ tn̄ hoc non fit nisi cū accidēs in concreto ꝺiffinitur: qḋ vt sic nō est in genere: iō hoc non obstat nostre sn̄ie: qua accidētia ꝺifferētiam ꝭm ꝙ in predicamēto est: vñ sumēda sit ꝺeclarauimus. Cā eniꝫ quare in ꝺiffōne accidētis in cōcreto subiectū ponit̄ loco generis: nō est ipsa nā accidētis: ita ꝙ subiectuꝫ eius eēntia pro genere sibi vēdicet: ꝫ est modus ei⁹ significādi: qꝛ. n. cōcretū ex modo significādi importat totum cōiunctū. s. accidēs ⁊ subiectū: iō ꝑ moduꝫ rerū ꝺiffinitur cōpositarꝫ in qbus gen⁹ sumitur a mā ⁊ ꝺifferētia a forma: ⁊ ꝓpea subiectū cuꝫ se habeat: vt mā loco generis ponit̄: ⁊ nā accidētis cum se habeat vt forma: loco ꝺifferētie ponit̄: ⁊ ꝺr̄ symmū est nasus curuus: nō sic autem est cū ꝺiffinitur accidēs in abstracto: tūc enim ponitur vt genus id qḋ essentia ipsius accidēntis ꝺeterminat sibi vt genus: ⁊ ponit̄ loco ꝺifferētie id a quo accidēs ꝭm nām suaꝫ specificam ꝺifferentiam trahit. s. subiectum ꝓpriuꝫ: ⁊ ꝺr̄ symmitas est curuitas nasi. Manifestuꝫ quoqꝫ fit hoc. s. ꝙ ꝺifferētie accidentium sumunt̄ ex ꝺiuersitate principiorum propriorum nō solū quādo accidēs imediate causatur a substātia: sed etiā quādo vnuꝫ accidens est alterius ꝑncipiū propriuꝫ: tūc enim ꝺifferētias sortiuntur accidētia cāta penes ꝺiuersitatem accidentium causantium: vt patet ꝺe relationibus: quarum ꝺifferentia attenditur penes sua

fundamēta

C.C p.5.

T.c.14.

T.c.20

fundamēta seu cās: puta actionē passionū ⁊ quātitatē: vt pȝ ex diuisione relatiuorū facta ab Arist. 5° metaphy. tex. cō. 20. Et per hoc excluditur obiectio alia que possȝ fieri de secūda ⁊ tertia passione eiusdē subiecti. Possȝ. n. aliqs obiicere q̄uo alia est dr̄ia secūde passiōis a differētia prime: si ex pncipiis ex qbus fluūt passio: dr̄ia sumit: q̄nqdem eadē sunt principia a qbꝰ fluūt pria ⁊ scd̄a. Exclusa eniȝ est hec obiectio per hoc q̄d dictū est: qꝫ qñ vnū accidēs est pncipiū alteriꝰ: differētia posterioris accidētis nō ex diuersitate remotoꝝ pncipiorū: sed ꝓprioꝝ attēditur. ⁊ iō cū pria passio sit pncipiū secūde non sunt eadem propria ⁊ imediata principia prime ⁊ secūde.

T.c. 20

¶ Sȝ qꝛ propria pncipia accidētiū nō semper sunt manifesta: iō q̄nqȝ sumimus differētias accidētiū ex eoꝝ effectibus: sicut cōgregatiuū ⁊ disgregatiuū visus dicitur dr̄ie coloris: que causant ex abūdātia ⁊ paucitate lucis: ex q̄ diuerse species coloris causant. ¶ Sic ergo pȝ quomodo essentia est in substātijs ⁊ accidentibus: ⁊ quomodo in substātijs compositis ⁊ simplicibus: ⁊ quomō intentiones logice vniuersales in eis inueniunt: excepto primo principio quod est infinite simplicitatis: cui nō cōuenit ratio generis vel speciei: ⁊ per cōsequēs nec diffinitio propter suam simplicitatem: in quo sit finis ⁊ cōsūmatio huius sermonis.

¶ Quia posset tertio aliquis dubitare de hoc q̄d dictum est. s. qꝫ differētie accidētium sumūtur ex eorum proprijs pncipijs: ex hoc qꝫ q̄nqȝ sumimus eorū differētias ab effectibus: sicut albedinis ⁊ nigredinis differētias dicimꝰ cōgregare ⁊ disgregare visum: ideo ad hāc dubitationē tollendaȝ dixit qꝫ hoc ɔtingit nō ex natura ipsoꝝ accidētium: sed ex nobis qbus propria pncipia accidētium occulta cum sint: opus est ex effectibus notioribus differētias sumere: que differentias veras quodāmodo nobis insinuēt (sicut in exēplo proposito liquet) albedo enim ⁊ nigredo differūt a priori ex abūdātia ⁊ paucitate lucis. lux enim in opaco corpore existēs aliqualiter obūbrata albedinē cōstituit. valde autē offuscata nigredinem a posteriori auteȝ differunt cōgregatione ⁊ disgregatione visus: ex hoc enim contingit disgregate: qꝛ ibi est satis de luce ⁊ non ecōuerso. ⁊ qꝛ abūdātia ⁊ paucitas lucis non ita nobis manifeste sunt: sicut congregare ⁊ disgregare: ideo loco propriarum differentiarum: congregatiuum ⁊ disgregatiuum ponimus dicētes. albedo est color disgregatiuus visus: nigredo vō congregatiuus.

Hic aduertas qꝫ nō dixit subiectum esse differentiam accidētis: sed poni loco differentie: habent enim proprium genus: ⁊ propriā differētiam sui generis: que tn̄ absqȝ subiecto nō possūt explicari complete: ⁊ ideo oino opȝ subiectuȝ ī diffinitione accidentis cadere: vt dictū est. Ultimo epilogus fit eorum que dicta sunt: in quoꝝ explicatione meā opinionē ita prolatam esse volo: vt vbi veritati cōsentanea inuēta non fuerit: ⁊ ingenio ⁊ etati venia detur (adolescentiam enim adhuc ago.) Ubi autem veritatis tramitem secuta videbitur: gratiarum debite actiones diuo Thome habeantur: a quo quicquid veri est didici.

¶ Expliciunt cōmētaria fratris Thome de Uio Caietani sacre theologie ac ordinis Predicatoꝝ professoris dignissimi in Romana Curia eiusdē ordinis Procuratoris in libellum diui Thome Aquinatis de ente ⁊ essentia.

¶ Incipit tractatus de Analogia nominum Reuerēdi Patris magistri Thome de Uio Caietāi ordis fratrū Predicatoꝝ: In Romana Curia eiusdē ordis Procuratoris dignissimi

¶ Quotuplex est analogia cum declaratione primi modi. Cap. j.

Analogie vocabulum ꝓportionē: siue ꝓportionalitatē (vt a grecis accepimꝰ) ī proposito sonat. Adeo tn̄ extēsuȝ distinctūqȝ est: vt multa noīa analoga abusiua dicamus: ⁊ multaꝝ distinctionū adunatio si fieret cōfusiōes pareret. Nec tn̄ rectū obliqui iudicij priuet: ⁊ singularitas in loquēdo accuset: vnica distinctiōe trimēbri oīa cōprehēdemus: ⁊ a minus ꝓprie analogis ad ꝟa ꝓcedemꝰ. ¶ Ad tres ḡ modos analogie oīa analoga reducūt. s. analogiā ineq̄litatis: analogiā attributionis: ⁊ analogiā ꝓportionalitatis. (Quāuis sȝ verā vocabuli ꝓprietatē ⁊ vsuȝ Arist. vltimus modus tn̄ analogiaȝ ɔstituat. pmus aūt modus ab analogia alienꝰ oino sit.) ¶ Analoga sm̄ ineq̄litatē vocātur: quoꝝ nomē est cōe ⁊ rō sm̄ illud nomē est oino eadē: inq̄lr tn̄ pticipata: ⁊ loquitur de ineq̄litate pfectiōis: vt corpꝰ nomē cōe est corporibꝰ supiorib' ⁊ iferiorib': ⁊ rō oiuȝ corpoꝝ (inquātū corpa sunt) eadē est. Querēti. n. qd est ignis inq̄ȝtū corpꝰ dicet: sub a trine dimēsiōi subiecta. Et silr q̄rēti qd est celum inq̄ȝtū corpus ⁊c̄. Nō tn̄ sȝ eq̄lē pfectionē rō corporeitatis est in inferiorib' ⁊ supiorib' corporib'. Hmōi āt analoga logicus vniuoca appellat. Phs vō equoca: eo qꝫ ille intētiōes cōsiderat noīuȝ: iste aūt nās. Uñ ⁊ in. 10. metaphy. tex. cō. vlti. Arist. dicit qꝫ corruptibili ⁊ incorruptibili nihil est cōe vniuocū: despiciens vnitatē rōnis seu ɔceptus tn̄. Et in. 7. physi. tex. cō. 31. dr̄. iuxta genera latere equocatiōes: qꝛ hmōi analogia cū vnitate ɔceptꝰ tñ dicit vnā nām simplr: sȝ multas cōpatit sub se nās: ordinē inter se habentes: vt pȝ īter spēs cuiuslibȝ generis: spāliss imas ⁊ subalternas magis. Oē enim genus analoguȝ hoc mō appellari pōt (lȝ nō multū ɔsueuerint: nisi ḡnalissima ⁊ his ꝓpinq̄.) Hāc analogiā. s. Tho. i. i. d. 19. vocat analogiā sm̄ esse tn̄: eo qꝫ analogata parificātur in rōne sign̄ata p illud nomē cōe: sȝ nō parificātur in esse illius rōnis. pfectius eniȝ hȝ esse in vno q̄ȝ in alio cuiuscūqȝ ḡnis rō (vt in metaphysica pluribꝰ locis pȝ.) Nō solum enim planta est nobilior minera: sed corporeitas in planta est nobilior corporeitate in minera: ⁊ sic de alijs. Perhibet quoqȝ huic analogie testimoniū Auer. i cō. 2. 12. meta. d. cū vnitate ḡnis stare ꝓoritatē ⁊ posterioritatē eoꝝ que sub genere sunt. ¶ Hec pro tāto analoga vocātur: qꝛ cōsiderata ineq̄li pfectione inferiorū: p prius ⁊ posterius ordine pfectiōis de illis dr̄ illud nomē cōe: ⁊ iaȝ in vsum venit: vt quasi synonyma dicamus aliquid dici analogice: ⁊ per prius ⁊ posterius. Abusio tn̄ vocabulorū hec est: qm̄ dici p prius ⁊ posterius supius est ad dici analogice. Jn hmōi autē analogis: quomodo inueniātur vnitas: abstractio: pdicatio. cōparatio. demōstratio: ⁊ alia hȝ. nō opȝ determinare. qm̄ vniuoca sunt sm̄ veritatem: ⁊ vniuocorū canones in eis seruandi sunt.

T.c. 31.

i. d. 19. q. 5. ar. 2. ꝓm

Com̄. 2.

¶ Analogia attributionis quid: ⁊ quot modis fit: ⁊ que eius conditiones. Cap. ij.

Analoga autem sm̄ attributionē: sūt quorum nomē cōe est: ⁊ ratio sm̄ illud nomē est eadē sm̄ terminū: ⁊ diuersa sm̄ habitudines ad illū: vt sanum cōe

nomen est: medicine: vrine: ⁊ animali: ⁊ ratio omniuz inquātum sana sunt ad vnū terminū (sanitatem. s.) diuersas dicit habitudines. Si quis enim assignet: qd est aial inquātū sanuz: subiectuz dicet sanitatis: vrinā vo inquātum sanā signū sanitatis ⁊c. Ubi clare pz rōnem sanī esse neqꝫ oino eādē: neqꝫ oino diuersam: sed eādē ꝫm quid: ⁊ diuersam ꝫm quid. Est eni diuersitas habitudinū ⁊ identitas termini illaruz habitudinuz. ¶ Quadruplr autez fieri potest hmōi analogia ꝫm quatuor genera causaruz (vocādo pro nūc cām exēplarez formalē.) Contingit siquidem multa ad vnū finem: ⁊ ad vnū exemplar ꝫm aliquā vnā denoiationē ⁊ attributionē diuersimode habere: vt pz per Aristo. 4. metaphy. textu cō. 2. Deficienti fitiali ⁊ mali cā ad exēplarem demuz analogia boni: vt in primo ethicoꝝ. cap. 7. ¶ Attribuuntur autē huic analogie multe cōditiones: ordinate se cōsequentes. s. ꝙ analogia ista fit ꝫm denoiationē extrinsecaz tm̄: ita ꝙ primum analogatorum mī est tale formaliter: cetera autē denominātur talia extrinsece. Sanū eniz ipsuz aial formaliter est. Urina vo medicina ⁊ alia hmōi: sana denoiant nō a sanitate eis inherente: sed extrinsece ab illa aialis sanitate: significatiue vel cāliter vel alio modo. Et similr idem est de medicatiuo ⁊ de substātia que sunt formalr talia in pmo: in ceteris vo denoiatiua significatione denominātur: ⁊ extrinseca. boni quoqꝫ ratio in bono per essentiaz saluata: quo exēplariter cetera denoiatur bona: in solo primo bono formalr inuenitur: reliqua vo extrinseca denoiatione ꝫm illud bonū bona dicūtur. ¶ Sed diligēter aduertendum est: ꝙ hic hmōi analogie cōditio. s. ꝙ nō fit ꝫm gen⁹ cause formalia inherētis: sed semp ꝫm aliqd extrinsecuz est formalr intelligēda ⁊ nō mālr. i. nō est intelligēduz per hoc ꝙ oē nomē qd est analogū per attributionem sit cōe analogatis: sic ꝙ primo tm̄ ꝯueniat formalr. ceteris aūt extrinseca denoiatione: vt de sano ⁊ medicinali accidit. Ista enim vlis est falsa: vt pz de ente ⁊ bono. (Nec pt haberi ex dictis nisi mālr intellectis) sed est ex hoc intelligendū: ꝙ oē nomē analoguz per attributionē (vt sic vl inquātū sic) analoguz cōe est analogatis: sic ꝙ primo cōuenit formalr: reliqs autē extrinseca denoiatione: hoc siquidē verū est ex formali intellectu precedētium: ex eisqꝫ manifeste sequit. Ens eni quāuis formalr ꝯueniat oib⁹ substātijs ⁊ accidētib⁹ inqꝫtū tm̄ entia oia dicūtur ab ente subiectiue: vt sic sola substātia est ens formalr: cetera autē entia dicūtur: qꝛ entis passiones vel generationes sunt: lz ens formalr alia rōne dici possint. Et silr ē de bono: lz enim oia entia bona sint: bonitatibus sibi formalr inherētibus: inquātū eā bona dicūtur: bonitate prima effectiue: aut finaliter: aut exēplariter oia alia nō nisi extrinsecā ꝯnoiatiōe bona dicūtur: illamet bonitate: qua deus ipse bonus formaliter in se est. ¶ Et ex hac ꝯditione statim infert alia: scz ꝙ illud vnū ad qd diuerse habitudines terminātur in hmōi analogia est vnū nō solū rōne: sꝫ numero. Qd duplr pōt intelligi ꝫm ꝙ analogata duplr sumi pnt. s. vniuersalr ⁊ particulariter. Si enim sumātur analogata particulariter illud vnū numero est vnū nūo vere ⁊ positiue. Si autē sumātur vniuersalr illud vnum nūo est vnū numero negatiuē. i. nō numeraf in illis analogatis vt sic: qꝛuis in se sit vle qdā ⁊ non vnū numero verbi. g. Si sumātur: hec vrina sana: hec medicina sana: ⁊ hoc aial sanū: hec oia dicuntur sana a sanitate q̄ est in hoc aiali: quā cōstat vnaz numero vere esse. Hoc. eni dicitur sanus: qꝛ habet hāc sanitatē: medicina vo qꝛ illā facit: vrina qꝛ eādē significat. Si autez sumātur. aial sanuz in cōmuni ⁊ vrina sana in cōi ⁊ medicina sana i cōi: sic formaliter loquēdo sanitas a qua hmōi sana dicūtur nō est vna numero in se: eo ꝙ cause vniuersales effectibus vniuersalibus cōparāde sunt: vt 2º physicoꝝ dicitur. ⁊ simile est de signis ⁊ istrumētis ⁊ alijs: sed ē vna numero i istis analogatis negatiue. nō enim numeratur sanitas in aiali. vrina ⁊ dieta: qm̄ nō est alia sanitas in vrina: ⁊ alia in aiali: ⁊ alia in dieta. Et seqtur cōditio ista ex pcedētib: qm̄ cōe ꝫm denoiationez extrinsecaz nō numeraf: id. s. a quo denoiatio sumif in denominatis: sicut vniuoca multiplicātur in suis vniuocatis: ⁊ pp hoc dicūtur vnuz rōne tm̄ ⁊ nō vnū numero i suis vniuocatis. Alia est enim aialitas hominis: ⁊ alia equi: ⁊ alia bouis: animalis nomie adunate i vna rōne. ¶ Ex hac autē cōditiōe ifertur alia: ꝙ. s. primū analogatū ponitur in diffōne ceteroꝝ ꝫm illd nomē analogū: quoniā cetera nō suscipiūt illd nomē nisi per attributionē ad primū: in quo formalr saluatur eius rō. Cadit siquidē i rōne medicine ⁊ diete ⁊ vrine ⁊c. inquātum sane sūt: aialis sanitas: sine qua intelligi cetera sana nō possūt: ⁊ simile est de alijs iudicijs. ¶ Ex his autem sequitur vlterius ꝙ nomē sic analoguz vnū certum significatum cōe omnibus partialibus eius modis seu oib⁹ modis analogatis nō hz. ⁊ cōsequēter ꝙ nec cōceptū obiectiuuz: nec cōceptuz formalē abstrahētem a cōceptib⁹ analogatis hz: sed sola vox cū idētitate termini diuersimode respecti cōmunis est: ita ꝙ cū in hac analogia sint tria: vox. s. terminus: ⁊ respectus diuersi ad illuz. nomen analogum terminū quidem distincte significat: vt sanum sanitatem. respectus autez diuersos ita indeterminate ⁊ cōfuse ipoztat: vt primū distincte vel quasi distincte ostēdat: ceteros autez cōfuse ⁊ per reductionez ad primum: sanuz enim respectus multos ad sanitatē: puta habētis significātis: cāntis ⁊c. sic in vna voce sanitatem distincte importāte cōfundit. vt respectū primū. s. habētis seu subiecti distincte signat. Sanū enim absolute dicimus sanitatem hñtem: vt subiectuz. ceteros autē respectus indeterminate importat: ⁊ per attributionē ad primuz: sicut pz ex dictis: ⁊ pp hoc tria de hmōi analogo dicūtur: scz ꝙ cōmune est oibus analogatis ꝫm vocem tm̄: ⁊ ꝙ simplr prolatum stat pro primo: ⁊ ꝙ nō est prius primo analogato in quo tota sua rō formaliter saluatur. primuz quidem peculiariter significat: ⁊ super oia analogata: superius significatum nō hz. ¶ Diuidif autē analogia hec: i analogiā duorū ad vnū tertium: vt vrine ⁊ medicine ad aial sanum: ⁊ in analogiam vnius ad alterum: vt vrine ⁊ medicine ad se inuicē. ¶ Nec habet ista diuisio alia mēbra a supradictis: quoniā hec circuit analogiā ꝫm oia genera cāꝝ. sed ad hoc facta est: vt ostēdatur differēter suscipi nomē analogum: quādo ponitur primuz analogatum ex vna pte: ⁊ cetera ex altera parte. ⁊ quādo secūdo tum analogatorum: vnuz hinc: alterum inde ponetur: sꝫ qdcūqꝫ genus cause analogie fiat. Primo enim ⁊ ceteris sic cōe est analogū: vt nihil eis prius ponat aut significet ⁊ pptea vocatur analogia vnius ad alterum ponēdo oia alia a primo loco vnius: secūdis autē analogatis sic cōe est nomē analogū: vt aliquid eis prius ponat (primū. s.) ad quod oia secūda attribuūtur. ⁊ vocatur analogia duorū ad tertiuz: vel multoꝝ ad vnū: quia non inter se est attributio: sꝫ ad primū. Appellātur autem analoga hec a logico equiuoca: vt in principio predicamētoꝝ pz ibi. aial equiuocū dicif ad aial veruz ⁊ animal pictū. Animal. n. pictuz nō pure equoce: sed p attributionē ad aial veruz: animal dicitur: ⁊ in rōne eius inquātū aial: manifeste pz animal verum accipi. Querēti enim quid est animal pictum in eo ꝙ animal. Respondebitur imago animalis. A philosophis vo grecis: noia ex vno: vel ad vnū aut in vno: ⁊ media iter equiuoca ⁊ vniuoca dicūtur (vt phes i metaphysica pz. (Et expresse in pmo ethicoꝝ huiusmodi nomina contra analoga distinguuntur (vt infra amplius

T. cō. 2
Cap. 7.
1ª cōditio analog' attributionis.

2ª cōditio hº analogie

T. c. 39

3ª cōditio hº analogie.

4ª cōditio

Diuisio analog' attributionis.

In diffinitione equocorum.

mar'. 2. met. c. 2

cap. 7. lo.19.q. 4.ar.2. p^m

plius dicetur) a latinis aūt vocant analoga seu equoca a psilio. ¶ Hanc aūt analogiā. s. Tho. in p senten. dist. 19. vocat analogiam sm intētionē ꝛ nō sm esse: eo ꝙ nomen analogū non sit hic cōe sm eē. i. formalr: sed sm intētionem. i. sm denominationem. Ut enim ex dictis pz: in hac analogia nomen cōe non saluat formalr nisi in pmo. in ceteris aūt extrinseca denoiatione dī. Hec ideo apud latinos analoga dicunt: qꝛ pportiones diuersas ad vnū dicunt extēso pportiōis nomine ad omnem habitudinē. Abusiua aūt locutio hec est: ꝗuis longe minua ꝗ pma.

quō de istis analogis sit scientia

¶ Quō autem de hꝰ analogis sit scia: ꝛ pdictionea ꝛ demonstrationes: ꝛ pnter: ꝛ alia hꝰ ex dictis ꝛ cōsuetudine Arist. pz. oportet enim significationes diuersas prius distinguere propter qd ambigua apud arabes hec dicunt: ꝛ deinde a primo ad alia procedere: sicut a centro ad circunferentiam diuersis proceditur vijs ꝛc.

¶ De analogia proportionalitatis quid sit: ꝛ quotuplex est: ꝛ ꝙ sola proprie analogia vocatur. Cap. iij.

Ex abusiuis ergo dictis: ad proprie analogiaz ascendendo dicimus analoga sm pportionalitatez dici: quoꝝ nomen est cōe: ꝛ ratio sm illud nomen est pportionalr eadē. Uel sic. analoga sm pportionalitatē dicunt quoꝝ nomen cōe est. ꝛ ratio sm illud nomē est similis sm pportionē: vt vidē corporali visione: ꝛ videre intellectualr cōi nomine vocantur vidē: ꝛ sicut intelligē rem anime differt: ita vidē corpori animato sensibili. ¶ Quāuis aūt proportio vocet certa habitudo vnius quātitatis ad aliam: ꝛ pportionalitas dicat: dicit similitudo duaꝝ pportionuz: trāstulerunt inde phi proportionis nomen ad oēm habitudinē conformitatis cōmēsurationis: capacitatis ꝛc. ꝛ pnter proportionalitatem extēderunt ad oēm similitudinē habitudinum: ꝛ sic in pposito vocabulis istis vtimur.

ꝗt modis fit h analogia

¶ Fit aūt duobꝰ modis analogia hec. s. metaphorice: ꝛ proprie. metaphorice quidē: qn nomē illud cōe absolute vnam hēt rōnē formalē que in vno analogatoꝝ saluat: ꝛ per metaphoram de alio dicit: vt ridere vnam sm se rationē habet: analogum tn metaphorice dō risui ꝛ prato virēti: aut fortune successui. sic enim significamus hec se hēre queadmoduz homo ridens. Et hꝰ analogia sacra scriptura plena est: de deo metaphorice notitiam tradens. ¶ Proprie dō fit qn nomē illud cōe in vtroqꝫ analogatoꝝ absqꝫ metaphoris dicit: vt pncipium in corde respectu aialis: ꝛ in fundamēto respectu domus saluat. Quod (vt Auerrois in. c. 7. pmi ethiᵒʳ) ait. pportionabilr de eis dicitur.

p ethiᵒʳ c.7. dignitas hꝰ analᵉ re aliorā moꝝ

¶ Preponitur aūt analogia hec ceteris antedictis dignitate ꝛ nomine. Dignitate quidē: qꝛ hec fit sm genus cause formalis inherētis: ꝛ qm predicat ea que singulis inherēt. Altera aūt sm extrinsecam denominationē fit. Nomine autem: qꝛ analoga noia apud grecos (a qbus analogie vocabula habuimus) hec tm dicunt: vt ex Aristo. etiā colligitur: qui (in metaphysica) nomina que dicimus analoga per attributionē ex vno ad vnum: vel in vno vocat: ve pz in 4ᵒ ꝛ in 7ᵒ. tex. cō. 15. In 5ᵒ autē metaphysice caplo de vno. textu. com. 12. diffinēs vnum sm analogiam: vt synonymis vtit vnum analogia ꝛ vnuz pportione: ꝛ diffinit ea eē quecunqꝫ se habēt: vt aliud ad aliud: aperte insinuās illam eē proprie analogoꝝ diffinitionē quam diximus.

4. meᵗᵃ tex. c. 2. 7. met. tex. c. 15. T. c. 12.

Quod tn clarius habetur in arabica trāslatione vbi dicit: illa que sunt vnum sm quātitatē. s. pportionalem sunt quoꝝ pportio est vna: sicut pportio alicuius rei ad aliam rē. Ubi Auerrois exponens ait. ꝛ illa dicuntur vnum: que sunt vnū sm pportionalitatē: sicut dicitur: ꝙ proportio rectoris ad ciuitatē ꝛ gubernatoris ad nauez est vna.

2. poste. t. c. 24. cap. 7.

In 2ᵒ quoqꝫ posterioꝝ. cap. 11. huiꝰ nomina proportionalia: analoga vocat. Et qd plus est: p ethicoꝝ. caplo. 7. distinguit pdicta nomina ex vno ad vnum contra analoga: dum loquēs de cōitate boni ad ea que bona dicunt ait. non assimilant a casu equocis: sed certe ei qd est ab vno ēē vel ad vnum ptēdere vel magis sm analogiam: ꝛ subdēs exēplum analogie dicit: sicut eniz in corpore visus: in aia intellectus. in qbus verbis diligenti lectori nō solū nomē analogie hec que diximus sonare docuit: sed preferēdam esse in pdicationibus metaphysicis hanc isinuauit analogiā (in ly magis) vt. s. Tho. ibidem per supradictam rōnē optime exponit. Scimus siqdem sm hāc analogiam teꝝ intrinsecas entitates: bonitates: veritates ꝛc. qd ex priori analogia nō scitur. Un sine huius analogie notitia pcessus metaphysicales absqꝫ arte discunt. Accidit hꝰ ignorātibus: qd antiquis nesciētibꝰ logicam (vt in 2ᵒ elenchoꝝ dī.) Nec fuit forte ab Aristo. tpe tam periculosus casus iste: sicut modo apud nos: qm blasphemare fere videt: qui metaphysicales terminos analogos dictos sm pportionalies rē cōmunes exponit.

cap. vltᵒ Nō bū.

Cum tn Auerrois dicat sup predicto textu. Est dignius his tribus modis: vt sit nomē boni dictum de eis sm viā que dicit de pportionalitatibꝰ. Uocat quoqꝫ. s. Tho. vbi supra. analogia sm esse ꝛ sm intentionem: eo ꝙ analogata ista: nec in rōne cōis nois: nec in esse illius rōnis pparticipant: ꝛ tn tam in rōne illius nominis ꝗz in eē eiusdem proportionalitatis cōueniunt. ¶ Sed qm (vt dictū est) obscura valde ꝛ necessaria res hec accurate distinctequ dilucidanda est per plura capitula.

7. ethiᵒʳ cap. 7. i. d. 19. q. 5. art. 2. p^m

¶ Quomodo analogum nomen ab analogatis distinguitur. Cap. iiij.

Quoniam aūt analogia media est inter equocationē purā ꝛ vniuocationē ex extremis: mediū nā declaranda est. Et qꝛ in nominibꝰ tria inueniunt. s. vox: pceptus in aia: ꝛ res extra: seu pceptus obiectiuus. Ideo singula perlustrādo: dicēdum est quō analogum ab analogatis distinguat. Et a rebus incipiēdo: qꝛ priores pceptibus ꝛ nominibꝰ sunt: dicimus ꝙ nomine vniuoco: ita diuerse res significāt. ꝙ vt sic ad rem simpliciter vnā abstractā ꝛ pcisam in eē cognito ab eis adunantur. Analogi aūt nomine res diuerse ita significāt ꝙ (vt sic) ad res diuersas sm pportionē vnam vniunt.

Diuersimode res adunātur in vniᶜᵒ et analogo

Uocatur aūt in pposito res: nō solum nā aliqua: sed qcunqꝫ gradus: quecūqꝫ realitas: ꝛ quodcūqꝫ reale in rebus inuētum. Un inter vniuocationē ꝛ analogiam hec est differentia: ꝙ res fundātes vniuocationē sunt sic adinuicem similes: ꝙ fundamētum silitudinis in vna est eiusdem rōnis oino cum fundamento silitudinis in alio: ita ꝙ nihil claudat in se vnius rō: qd non claudat alterius ratio: ac per hoc fundamētum vniuoce silitudinis in vtroqꝫ extremoꝝ eque abstrahit ab ipsis extremis. Res aūt fundantes analogiā: sic sunt siles ꝙ fundamētum silitudinis in vna diuerse est rōnis simplr a fundamento illius in alio: ita ꝙ vnius rō nō claudit id qd claudit ratio alterius: ac per h fundamētum analoge silitudinis in neutro extremoꝝ opz esse abstractū ab ipsis extremis: sed remanent fundamēta distincta: silia tn sm pportionē: ppter qd eadē pportionabilr vel analogice dicunt. Et vt possint oibus pdicta patere: declarant exēplanter in vniuocatione huius nois aial: ꝛ analogia huiꝰ nois ens: homo: bos leo: ꝛ cetera aialia: quis hnt in se singulas nās sensitiuas seu pprias aialitates: quas pstat diuersas sm rōnē eē ꝛ mutuo siles: sic ꝙ in quocūqꝫ extremo puta hoie aut leone psiderat sm se aialitas que est silitudinis fundamētū: ꝛ inuenit eqliter abstrahēs ab eo in quo est: ꝛ nihil includēs in vno qd nō in alio. Ideo ꝛ in rerum nā fundāt sm

suas aialitates similitudinē vnitatē que idētitas generica vocat᷑ ⁊ in esse cognito adunant᷑:non ad duas vel tres aialitates:sed vnā tm̄ que aialis noie in ɔcreto per se primo significat᷑ ⁊ vniuoce vocant᷑ cōmuni noie aial. Oium siqdem eoꝝ sm̄ ꝙ nās sensitiuas hn̄t indistincta oino est ratio:ab oib⁹ abstracta:que illius rei:quā aialitatē vocamus:adequata est diffinitio. Substātia aūt quātitas: q̄litas ⁊ cetera: q̄ non hn̄t in suis qditatibus aliqd taliter modo abstrahibile:puta entitatē(qm̄ supra substantialitatē nihil aliud restat)ideo nulla substātialē vniuocationē inter se cōpatiunt᷑. Et q̄ cum hoc ꝙ nō soluz eoꝝ quiditates sunt diuerse:sed et p̄mo diuerse:retinēt silitudinē in hoc ꝙ vnūqđqꝫ eoꝝ sm̄ ꝓportionē habet eē:ideo ⁊ in rerum nā:nō sm̄ aliqua eiusdē rōnis in extremis.sed sm̄ ꝓprias qditates:vt cōmēsuratas suia ꝓprijs esse fundāt analogiam.i.ꝓportionalē similitudinem:⁊ in intellectu adunant᷑ ad tot res:quot fundaméta ꝓportionis silitudine vnitas significatas (ꝓpter illam silitudinē) entis noie ⁊ analogice cōi noie vocant᷑ ens. Differēter ergo res adunant᷑ sub noie analogo ⁊ vniuoco. ❡ Conceptus quoqꝫ mētalis nō eodē mō inuenit᷑ in vniuocis ⁊ analogis: qm̄ nomē vniuocū ⁊ oia vniuocata (vt sic) vnum tm̄ ɔceptuz in mēte hn̄t ꝑfecte ⁊ adequate eis correspōdētem:q̄ fundamētum vniuoce silitudinis qđ signāter formale est nominis vniuoci vnius oino rōnis est in oib⁹ vniuocatis.ac per hoc in vno representato oia repn̄tari necesse est. In analogis ṽo.qm̄ fundaméta analoge silitudinis diuersarum rōnum sunt simpl'r:⁊ eiusdē sm̄ qd.i.sm̄ ꝓportionē: opꝫ duplicē analogi mētalem ɔceptum distinguere:ꝑfectum ⁊ imꝑfectum: ⁊ dicē ꝙ analogo ⁊ suis analogatis rn̄det vnus ɔceptus mētalis imꝑfect⁹:⁊ tot ꝑfecti quot sunt analogata. Q̄: sia enim vnuꝫ analogatoꝝ (vt sic) sile est alteri.ɔn̄s est ꝙ ɔceptus repn̄tans vnū representet alteꝝ:iuxta illā maximā:quicqd assimilat᷑ sili: vt sic:assimilatur et illi cui illud tale est sile. Q̄ oia ṽo talis silitudo sm̄ ꝓportionē tm̄ est:que diuersam rōnē in altero fundaméto habet:ɔceptus ꝑfecte representās vnum analogatoꝝ a ꝑfecta repn̄tatione alterius deficit. ⁊ per ɔn̄s alterius analogati alteꝝ adequatum ɔceptum esse opꝫ. Un̄ ⁊ analogū vnum hēre mētalē ɔceptum ⁊ plures hēre veꝝ est diuersimode (quāuis simpl'r loquēdo magis debeat dici analogi esse plures ɔceptus) nisi loquēdi occasio aliud exigat. Dico aūt hoc:q̄ cum sm̄ dicētes analoga oino carere vno ɔceptu mētali sermo est vnū eoꝝ ɔceptū absolute dicēnō est rep̄hendēdum:ꝓpter qđ oportet sollerti discretione lectorē vti.qn̄ inuenit᷑ scriptū:ꝙ analogata ɔueniūt in vna rōne:⁊ qn̄ inuenit᷑ dictum alibi ꝙ analogata nō ɔueniunt in vna rōne. Est ḡ diam iter analogiam ⁊ vniuocationē quo ad ɔceptū mētalem: ꝙ vniuoci ⁊ vniuocatoꝝ vt sic vnus est ɔceptus ꝑfecte ⁊ adeq̄te eis rn̄dens vt de ɔceptu aialis pꝫ. Analogi ṽo ⁊ analogatoꝝ vt sic plures nec̄io sunt ɔceptus ꝑfecte ea representātes:⁊ vnus est ɔcept⁹ imꝑfecte representās. Nō tm̄ ita ꝙ sit vnus ɔceptus adeq̄te rn̄dens nomini analogo ⁊ inadeq̄te analogatis:qm̄ sm̄ veritatē nomē illud vniuocuꝫ eēt:sed ita ꝙ ɔcept⁹ vnus repn̄tās ꝑfecte alteꝝ analogatū vt sic imꝑfecte repn̄tet reliquuꝫ. Quo ad vocem aūt nō est inter analoga ⁊ vniuoca diia. ❡ Ḣis ꝑlibatis interī facile patere pōt.quō.s.distinguit᷑ analoguꝫ:puta ens ab analogatis:puta sba quātitate ⁊ q̄litate. Uniuocum.n.puta aial distinguit᷑ ab vniuocatis: puta hoie ⁊ leone quo ad rē significatā seu ɔceptū obiectiuuꝫ ⁊ quo ad ɔceptū mētalem:sicut vnū simpl'r abstractū a multis simpl'r. Analogū ṽo quo ad rē seu ɔceptū obiectiuū distinguit᷑ sicut vnū ꝓportione a multis simpl'r. Uel (⁊ idē est) sicut multa vt silia sm̄ proportiones a multis abstracte. ṽ.g. ens distinguit᷑ a substātia ⁊ quātitate:nō q̄ significat rē quādam eis cōem:sed q̄ sba qditatē tm̄ substantie importat:⁊ sil'r quātitas qditatē quātitatis absolute significat. Ens aūt sigt ambas qditates vt sil'es sm̄ ꝓportionē ad sua esse.⁊ hoc est dicē vt easdeꝫ ꝓportionabil'r. Quo ad ɔceptum aūt mētalē adequatū hoc quoqꝫ eodē mō distinguit᷑. ❡ Scđm ṽo ɔceptum mētalē imꝑfectuꝫ q̄uis distinguat᷑:sicut vnum simpl'r a multis simpl'r:non tm̄ sicut vnum abstrahēs in representādo ab illis multis: quēadmodū in vniuocis ɔtingit:qm̄ (vt ex dictis pꝫ) conceptus ille:puta q̄litatis inq̄ꝫtum ens alterius analogati.i.ipsius qualitatis sm̄ ꝙ se hēt ad suum eē est adequate repn̄tatiuus ⁊ a qualitatis qditate nō abstrahēs.ceteroꝝ ṽo.puta quātitatis ⁊ substātie imꝑfecte tm̄ est representatiuus inq̄ꝫtum eis similis est ꝓportionabiliter.

❡ Qualis est abstractio analogi ab analogatis. Cap.v.

Oportet aūt ex p̄missis ondē qualiter analogū abstrahat ab his q̄bus cōe sm̄ analogiā d:puta qual'r ens abstrahat a sba ⁊ quātitate. Insurgit siqdē difficultas quedā in re hac.⁊ ex pte rerum ⁊ ex parte ɔcept⁹. Ex parte siqdē reꝝ:q̄ videt᷑ analogi nois res significata eodē abstrahibilis ⁊ abstracta modo quo res vniuoco noie significata. Qm̄ cum vt in 5° meta^ce d:vnuꝫ in q̄litate faciat sile.nulla appꝫet ratio cur a q̄busdā similib⁹ sit vna res abstrahibilis:⁊ a q̄busdam nō:lꝫ euidens ratio sit cur ab his silibus Sor.⁊ Pla.abstrahibilis sit res magis vna:⁊ ab illis:puta homine ⁊ lapide min⁹ vna.vnde si sba ⁊ quātitas assimilant᷑ in hoc: ꝙ vtrunqꝫ est ens ⁊ ɔn̄ter in eis est aliqd vnum:qđ est fundamētum illius silitudinis:qd vetat ab eis abstrahi rem vnā vtriqꝫ cōem? Ex parte ṽo ɔceptus:q̄ videt᷑ eodē modo conceptus analogi abstrahere ab analogatis:sicut vniuocum ab vniuocatis:eo ꝙ analogū nomē importat in confuso singulas ꝓportiones analogatoꝝ:⁊ distincte nō significat nisi ꝓportionē in cōi. ṽ.g. Ens nō significat hn̄s se ad esse sic vel sic:puta vt substātia ⁊ quātitas:sed si ꝓportionale nomē est significare videt᷑ hn̄s se ad esse sm̄ aliquaꝫ ꝓportionem quecūqꝫ illa sit.hoc aūt constat eē eque abstractū a substātia ⁊ qualitate:⁊ per ɔn̄s ꝑ modum vniuoci in analogis abstractio ɔceptus apparet. ❡ Ut aūt euidens fiat huius ambiguitatis determinatio. Sciendūz est:ꝙ lꝫ (abstrahere) diuersa significet:cū dicimus intellectum abstrahē ab hoie:equo:⁊ boue:eo ꝙ tūc significat ipsam itellectus oparionem attingētem in eis vnuꝫ ⁊ nō alia.nunc ṽo significat extrinsecam denominationē ab illa itellectus operatione:qua res cognita abstracta denominat᷑:in vnitū tm̄ ⁊ idē semper tēdit:qm̄ semper sonat itelligi vnum nō intellecto altero: ideoqꝫ nihil aliud est agē de abstractione analogi ab analogatis q̄ꝫ inquirere ⁊ determinare q̄uō res significata analogo nomine intelligi possit nō cointellectis analogatis:⁊ q̄uō ɔceptus habeat᷑ absqꝫ conceptibus istoꝝ. Cum igitur ex supradictis ⁊ ex ipso analogie vocabulo pateat ꝙ analogo nomine nō simpliciter vna res:seu res ꝓportione vna significatur.tale aūt idē est ꝙ res diuerse vt similes ꝓportionabiliter:facile pōt deduci:ꝙ res analoga pōt quidē intelligi non cointellectis analogatis : ⁊ ɔn̄ter abstrahere ab eis:sed non sicut in vniuocis res vna:puta nā sensitiua seu animal intelligit᷑ nō cointellectis oino natura humana ⁊ bouina vt sic:sed sic due res ꝓportionabil'r similes intelligunt᷑: nō cointellectis ipsis inter duabus rebus sm̄ suas ꝓprias naturas:ita ꝙ analogi abstractio nō cōsistit in cognitione vnius ⁊ nō cognitione alterius:sed vt vnius ⁊ eiusdē intellectione:vt sic ⁊ non itellectione ab^ts. ṽ.g. Entis abstractio non ɔsistit in hoc ꝙ entitas apprehenditur

Diuersimode ɔceptus i vniuocis ⁊ analogis. Uniuoca vnuꝫ ɔceptuꝫ solū hn̄t

ib cap

T.c.20 ... infra t.cō.15 16.

cap.8 ⁊ cap.

henditur: & substātia aut quantitas nō: sed in hoc q substantia aut quātitas apprehēditur: vt sic se habēs ad ꝓprium eē. In hoc enim similitudo ꝓportionalis attēdit̃ & nō apprehēditur substātia aut quātitas absolute. Et simile est de alijs rebus analogis quales sunt fere omnes metaphysicales. Unde ꝯcedi pōt rem analogam abstrahere & nō abstrahē ab analogatis diuersimode. Abstrahitur qdem pro quāto abstrahit ab eis queadmodū res: vt sic. i. vt res similis alteri ꝓportionabilr̃ abstrahit a se absolute sumpta. Non abstrahit ̾ro pro quāto res vt sic accepta seipsaȝ necessario icludit: & absq; seipsa intelligi nō potest: qd̄ de vniuocis dici non potest: q2 res vniuoca absq; alijs qbus est vniuoce cōmunis intelligit̃: sic q res in suo itellectu nullo modo actualiter icludit ea qbus est cōmunis: vt patet de aiali. ¶ Obiectioni aūt in oppositū adducte ex analoge similitudinis nā facile satisfit dicendo: q cum vnū multiplr̃ dicatur: nō oportet oēm similitudinē attēdi sm̃ vnum simplr̃: sed quādoq; sufficit q vnū sm̃ ꝓportionē faciat simile. Unum aūt ꝓportionabiliter nō est simplr̃ vnum: sed multa similia sm̃ proportionē: a quibus ideo nō potest abstrahi res vna simplr̃: q2 similitudo ipsa ꝓportionalis eīn est. & fundamētum nō est vnū nisi ꝓportionalr̃. De rōne siqdem vnius ꝓportionaliter est habere. 4. terminos (vt 5° ethicoꝝ dicit̃) qm̄ ꝓportionabilitas cum similitudo ꝓportionalis sit inter. 4. ad minus que duaꝝ ꝓportionum extrema sunt necio est: & consequēter vnum ꝓportione nō vniuocat̃ simpliciter: sȝ ui stinctionē retinēs vnum pro tāto est & dicitur. pro quāto proportionibus dissimilibus diuisum nō est. Unde sicut nō est alia ratio quare vnum ꝓportionabilr̃ nō est vnum absolute: nisi q2 ista est eius ratio formalis: ita nō est que rēda alia causa cur a similib⁹ ꝓportionabilr̃ non pōt abstrahi res vna. hoc ideo est: q2 silitudo ꝓportionalis talē in sua ratione diuersitatē includit & vlterius accidit procedētibus vt querant id qd̄ sub qōne non cadit: vt quare homo est animal rōnale. ¶ De abstractione quoq; conceptus eodē modo est dicēdum. abstrahit enim ꝯceptus analogi nois nō sicut vnum simplr̃: sed sicut vnum ꝓportionabile seu simile sm̃ proportiones a multis absolute. ¶ Sed q2 in obijciēdo tāgitur de abstractione ꝯceptus analogi a specialib⁹ ꝯceptibus illius analogi & abusiue analogata ibidē vocātur partiales analogi rōnes: ideo diligēter cauēdum est ne apparētia in obijciēdo tacta in illum errorē ducat qui ibi tāgitur. Sciēduȝ siqdem est q lȝ in analogia sm̃ attributionē in hoc ois analogata conueniant: q eādem formā oino respiciant: ita q nō solum ꝯueniunt in vno tertio: sed in hoc qd̄ est respicere illam. Erroneum tn̄ est analogi per attributionē ꝯceptū vnum respectus in cōi ad illum extremū per abstractionē a tali & tali respectu attribuere. V. gr̃a. Animal inq̃ztum sanuȝ vrina inq̃ztum sana & medicina inq̃ztum sana: lȝ ꝯueniāt & in sanitate tanq̃ȝ termino cuius aial est subiectū: vrina signū: & medicina causa: & ꝯueniant in hoc qd̄ est respicere sanitatē: quodlibet enim eoꝝ sanitatē respicit lȝ diuersimode: ab his tn̄ specialibus respectibus non abstrahit̃ respectus in cōmuni ad sanitatē importatus noie sani in cuius ꝯceptu omnes speciales respectus ad sanitatē cōfuse & in potētia claudant̃. Falsum enim est: q sanū respiciat hoc qd̄ dico respiciēs vel aliqualiter se habēs ad sanitatem. Tum q2 sic sani nomē vniuocū vere esset ad vrinam & aial: vt pȝ ex vniuocoꝝ diffinitione. Tum q2 hoc est ꝯtra intētionem dicētium vrinam aut dietā sanā. Percūctantibus siqdem qd est vrina inq̃ztum sana: nō respōdetur respiciēs sanitatem: sed oēs respectum illum specificant dicētes signum sanitatis: & similr̃ de dieta respōdetur q est ꝯseruatiua sanitatis &c. Tum q2 ꝯtra oēs phos & logicos (hucusq; a me visos) hoc est. ¶ Sicut autē in predictis analogis ꝓdictus cauēdus est error: ita in analogis sm̃ ꝓportionem (que sola simplr̃ analoga sunt) similis cauēdus est error: ex simili causa apparētie sienitatem trahēs. Quia enim analogata conueniunt in hoc: q vnumqd̄q; eoꝝ cōmēsuratum seu ꝓportionatuȝ est (lȝ diuersimode) eredi pōt. q ab his specialibus ꝓportionalibus abstrahat̃ ꝓportionatum in cōmuni: & nomine analogo significet̃: ac per hoc analogum habeat conceptum vnum in quo confuse & in potētia claudātur omnes speciales ꝓportiones analogatoꝝ. V. g. Ut quia substantia est ꝓportionata suo esse: & similiter quātitas & qualitas (lȝ diuersimode) ideo a substātia qualitate quantitateq; diuersimode ꝓportionatis suis esse abstrahatur res seu quiditas ꝓportionem habēs ad esse qualitercūq; sit illa ꝓportio: & hoc sit entis primariuȝ significatū in quo oēs speciales proportiones: substātie qualitatis: & quantitatis ad sua esse confuse claudant̃ & in potētia. ¶ Sȝ hoc falsissimuȝ est. Tum q2 hoc. s. q res proportionata ad h̃ non est res vna simpliciter & in esse obiectiuo nisi chimerice. Tum q2 ꝓportionalia nomina vniuoca eēnt: vt patet ex vniuocoꝝ diffinitione: & per consequēs periret proportionabilitatis ratio: que extrema vnum simplr̃ eē nō compatitur: & essent ꝓportionalia & nō proportionalia: qd̄ intellectus capere nullo modo potest. Tuȝ q2 contra Aristo. auctoritatem in. 2. poste. adducēdam: & adductā ex primo ethicoꝝ. & s. Doctorem & Auerroim: & Albertum expresse est. Unde confusio qua analogum tam sm̃ attributionem q̃ȝ sm̃ ꝓportionē importat speciales habitudines aut proportiones non est ꝯfusio plurium conceptuum in vno cōmuni conceptu: sed est cōfusio significationis in vna voce (lȝ differēter) qm̄ in analogia attributionis vox analoga ꝓmum distincte significat. cetera autem cōfuse. in analogia ̾ro ꝓportionabilitatis nomē analogum ad oēs suas significationes indistincte se habere permittitur.

[t. cō. 24 & 26. cap. 7.]

Cautum tn̄ & atēntum hic oportet esse: q2 cum analogi rationes dupliciter sumi possint. s. sm̃ se: & vt eedem: & ipse vt eedē propter identitatis ꝓportionalis naturam nō abstrahant a seipsis: tamē aliquid cōuenit eis ratione idētitatis seu inq̃ztum eedem sunt: qd̄ non ꝯuenit eis ratione diuersitatis (vt patet de cōmunib⁹ et⁹) videtur q duo incōpossibilis sm̃ apparētiaȝ analogi rationibus ꝯueniāt. s. q ipse vt eedem non abstrahant a seipsis: & ipse vt eedem aliquid causent & habeāt qd̄ nō vt diuerse: reduplicariq; possint nō reduplicatis vt diuerse sunt. hec enim nō solum compossibiliter: sed necessario sibi simul vendicat identitas proportionalis: qm̄ extrema vniri oino nō patiens ab eis abstrahi omnino nō permittit: & extrema aliqualiter idinisa & eadem ponēs vt eadē ea ꝯsiderabilia & reduplicabilia exigit: sicq; fit vt in analogo sm̃ idētitatem in se clausam ad diuersitatem rationum in se quoq; clausam comparato. abstractio quedaȝ que nō tam abstractio q̃ȝ abstractionis modus inueniatur: ꝓpter quam nō solum ab analogatis: puta substantia & quantitate analogum: puta ens abstrahere dicit̃ vt supra diximus: sed ab ipsis eius rationibus seu a diuersitate ipsaꝝ rationum eius: puta rationis entis in substantia & rationis entis in quātitate: non q2 quādam rationē eis cōmunem dicat: q2 hoc est fatuum: nec quia ille rationes sint oino eedem: aut eas omnino adunat (q2 sic non esset analogum sed vniuocum.) Sed q2 eas ꝓportionabiliter adunans & vt easdem ꝓportionaliter significans: & vt easdem ꝯsiderandas offert: annexa inseparabili diuersitate quasi seclusa & idētitate ꝓportionabili vnit & ꝯfundit quodāmodo diuersitatem rationis.

[in ca. 5 eodem.]

¶ Sicq; nō sola significationum in voce confusio analogo ꝯiungitur: sed

confusio quedam ꝯceptuum seu rationum (lꝫ in identitate eorum ꝓportionabili) fit tamē: vt non tam ꝯceptus ꝙ̄ eorum diuersitas ꝯfundant. Et qꝛ analogum talem identitatem precipue importat a tali ꝯfessione frequēter vtimur analoga nomina ab omni rōnū eius diuersitate abstrahere dicētes. ipsum cōfuse pro omnibus supponere: ipsum pluries exponimus: ideo nō mediocri opus est vigilantia ne in vniuocationem labi ꝯtingat. Abstragit ergo analogum a suis analogatis: puta ens a substantia ⁊ quantitate: sicut vnum ꝓportione a multis seu sicut sibi proportionabilr̄ a seipsis absolute: tam quo ad ꝯceptuꝫ obiectiuum ꝙ̄ mētalem (siue sit sermo de abstractione totali seu formali.) He enim abstractiones non differunt in eodē nisi fm̄ precisionem ⁊ nō precisioneꝫ (vt alibi declarauimus.) Unde nihil aliud est dicē ens abstractuꝫ a naturis predicamētoꝝ abstractione formali ꝙ̄ dicere naturas predicamērales ꝓportionales ad sua esse vt sic p̄cise a specialibus autē siue singulis analogie rōnibus extremis nō tertio ꝯceptu simplici: sed voce cōmuni ⁊ idētitate ꝓportionabili eandem quodāmodo abstrahit.

in eorū. sup̄ d̄ ente ⁊ eēntia in ꝓhe. q. 1.

Qualis sit p̄dicatio analogi de suis analogatꝭ. Ca. vi.

Videbitur autē forte alicui ex his ꝙ predicatio analogi de suis analogatis puta entis de sub̄a aut quātitate aut forme de aīa aut albedine sit sicut p̄dicatio equoci de suis equocatis: ita ꝙ nō sit predicatio supioris de suis inferioribus: nec cōmunioris de minus cōi nisi sola voce: sed eiusdē de seipso. non est eniꝫ analogo vna res significata que in vtroqꝫ analogatoruꝫ saluet. Absqꝫ hoc aūt p̄dicatio supioris aut cōmunioris non inuenit fm̄ intrinsecā denoiationē seu existētiā. Sic enim analogū fm̄ ꝓportionalitatē cōe esse dictuꝫ est. Fouere aūt potest nō parum opinionē hanc ꝓcessus (iuxta p̄mum topicoꝝ) aut. s. analogum est p̄dicatum ꝯuertibile aut incōuertibile seclusa vocis cōitate. ⁊ cum ꝯstet nō esse incōuertibile: qm̄ sub̄a vt sic se hn̄s ad suum eē ꝙ ens de substātia dictum p̄dicat ꝯuertit̄ cum sub̄a: ⁊ silr̄ quantitas sic cōmēsurata suo eē cum quātitate ꝯuertit̄: ⁊ sic de alijs. ꝯn̄s est. ꝙ analogū tanqꝫ supius de analogatis predicari non possit. Supioris enim intētionē suscipe nō potest: qd̄ ꝯuertibile esse ꝓbat̄: ⁊ quam fm̄ veritatē analogum: vt supius p̄dicatur de analogatis: ⁊ non sola voce cōe est eis: sed ꝯceptu vnico ꝓportionabilr̄: cuius vnitas ad hoc ꝙ p̄dicetur aliqd̄ supioris rōnem habeat: sufficit ꝙ supius nihil aliud sonat ꝙ̄ vnum p̄dicatum ad plura se extēdens: vnuꝫ aūt nō per accidēs neqꝫ aggregatione: sicut aceruus lapidum: sed per se ꝯstat eē vnum ꝓportione. Ideo ad huius veritatis claritatē ex extremis ꝓcedēdo. Sciēdum est ꝙ qa analogum medium est iter vniuocum ⁊ pure equocum ꝯn̄a est ꝙ analoguꝫ aliquo modo idē ⁊ non idē aliquo modo de suis p̄dicetur analogatis. Et qꝛ p̄dicat aliqd abstrahens aliquo modo a suis analogatis: vt ex premisso pꝫ caplo. ꝯn̄s est ꝙ comparet̄ ad sua analogata vt maius ad minora: seu vt supius ad inferiora: lꝫ non oino vnum fm̄ rōnē sit: qd̄ in eis ponit. Qd̄ vt clarius pateat figuralr̄ declarat̄ sic: taꝫ in vniuocis ꝙ̄ in equocis ꝙ̄ in analogis quatuor inueniunt̄. s. due res ad minus equocate vniuocate aut analogate: ⁊ due res seu rerum rōnes equocationem aut vniuocationem aut analogiam fundātes. v. g. In equocatione canis h̄ quatuor inueniunt̄. s. canis marinus ⁊ canis terrestris: ⁊ ratio illius ⁊ ratio istius fm̄ canis nomē. in vniuocatione quoqꝫ aīalis quatuor inueniunt̄. s. homo ⁊ bos ⁊ natura sensitiua hois ⁊ natura sensitiua bouis: que aīalis vniuocationē fundant. in analogia similr̄ entis quatuor sunt. s. substātia ⁊ quantitas: ⁊ substātia inq̄ꝫtum cōmensurata suo esse: ⁊ quātitas fm̄ ꝙ suo esse ꝓportionatur. ⁊ lꝫ prima duo. s. equiuocata vniuocata ⁊ analogata eodē modo quātum ad ꝓpositum spectat in oibus his distinguant̄: qꝛ vbilibet ꝯdistincta sunt: altera tn̄ duo vniuocationem equiuocationē ⁊ analogiam fundātia diuersimode vnita aut distincta sunt. in equocis nāqꝫ rōnes ille: puta canis marini ⁊ terrestris sunt oino diuerse fm̄ rationē: ⁊ ꝓpter hoc id qd̄ p̄dicat canis de marino cane nullo modo p̄dicat de terrestri ⁊ ecōuerso. ⁊ ideo sola voce cōmune aut maius equocatis dī ⁊ est. In vniuocis ꝟo res ille puta aīalitas in boue ⁊ aīalitas in leone. lꝫ ⁊ numero ⁊ specie diuerse sint: rōne tn̄ omnino eadē sunt. Ratio enim vnius est oino idem qd̄ ratio alterius: ⁊ ꝓpter hoc id qdem quod p̄dicat animal de hoie. idem p̄dicat oino de boue: ⁊ vniuoce dicit̄ ⁊ superius hoie: asino: leone: boueqꝫ. In analogis ꝟo analogiam fundantes puta quātitas vt sic se hn̄s ad eē: ⁊ substantia vt sic habēs esse: lꝫ diuerse numero sint ⁊ specie ⁊ gn̄e. ratione tn̄ eedem sunt: non oino sed ꝓportionabiliter: qm̄ vnius ratio ꝓportionabiliter eadē est alteri. ⁊ ꝓpterea id qd̄ p̄dicat analogū puta ens ⁊ quātitate. illud ideꝫ p̄dicat de substātia ⁊ ecōuerso. est. n. illudmet ꝓportionabilr̄ id qd̄ in sb̄a ponit: ⁊ ecōuerso. Et ꝓpter hoc analogū puta ens: non sola voce maius aut supius analogatis est: sed ꝯceptu (vt dcm̄ est) ꝓportionat̄ vno: ita ꝙ analogū ⁊ vniuocū ꝯueniunt in h̄ ꝙ vtrūqꝫ inferioris ⁊ supioris rōnem hꝫ. Differūt autē in hoc ꝙ illud est supius analogice seu ꝓportionabilr̄. hoc ꝟo vniuoce: ⁊ h̄ merito: qꝛ fundamētū supioritatis vtrobiqꝫ saluat̄. vniuocationes aūt non. fundat̄. n. supioritas sup idētitate rōnis rei sig̃te. i. sup h̄ ꝙ res significate ueniuntur nō in hoc nisi lꝫ illamet nō numero sed rōne inuenit̄ in alio. Uniuocatio aūt supra modum idētitatis oimoda. s. idētitatis entis rei. i. sup hoc ꝙ ratio rei significate in h̄ ⁊ in isto est eadē oino. Quāuis. n. in analogis hic identitatis modus non ueniat̄ qui in vniuocis inueniri (pluries dcm̄ est) idētitas tn̄ ipsa rōnum iuenit̄. Est nāqꝫ idētitas ꝓportionalis idētitas quedā: ⁊ ideo nō minus analogū puta ens est p̄dicatum supius ꝙ̄ vniuocuꝫ puta aīal: sed alio mō. Analogū enim est supius ꝓportionabilr̄: qꝛ fundat̄ supra identitate ꝓportionabili rōnis rei significate. Uniuocū aūt precise ⁊ simplr̄: qꝛ supra oimoda idētitate rōnis rei significate eius supioritas fundat̄. Propter qd̄ s. Tho. supioritatis fundamētuꝫ aspiciēs dicit: ꝙ ens est supius ad oīa sicut aīal ad hoiem boueqꝫ. Unde obiectiones ad oppositū adducte in hoc peccāt ꝙ iter idētitatem ⁊ modū idētitatis nō distinguūt. Fatendum enim est ꝙ ad hoc ꝙ aliqs terminus denominet̄ supior aut cōmunior oportꝫ vt rē vnā ⁊ eandē in vtroqꝫ ponat: lꝫ sophisma ꝯn̄tis cōmittit̄ inferēdo ex hoc. ergo oꝫ ꝙ dicat rē vnam ⁊ eādem oino. Et est semp sermo de idētitate fm̄ rōneꝫ seu diffinitionē. idētitas. n. ⁊ vnitas ꝯtinēt sub se nō solū vnitatē ⁊ idētitatem oimodam sed ꝓportio[lem] que in analogi nois rōne saluat̄. Negādum est igit̄ ꝙ in analogis nō predicet̄ idē de vno ⁊ de alio analogato: qm̄ vnum ⁊ idē ꝓportionalr̄ de oibus analogatis dī. Et ꝓpterea iter predicata nō ꝯuertibilia numerari dcm̄ est. Quantitas eniꝫ lꝫ adequet ens de quātitate verificatū fm̄ rōnē oino eandē: non tn̄ fm̄ rōnē illam ꝓportionalr̄: qm̄ entis ratio nō alia ꝓportionabilr̄ ad quātitatē ⁊ sb̄am se extēdit. Uerū qꝛ analogū sonat idētitatē ꝓportionabilē. ideo h̄ rōnibus formalr̄ rn̄dēdo. nullo modo ꝯcedēdum est cōuerti analogū cum analogato aliquo. Ad mām tn̄ descēdēdo pōt intrepide dici ꝙ qꝛ analogū rōnē vnam tn̄ ꝓportio[e] predicat: ⁊ vnum proportio[r] plura esse proportionibus similia manifestum est: duplr̄ pōt fm̄ singulas rōnes ad analogata cōparari. Uno mō absolute ⁊ sic fm̄ singulas rōnes

s. cap. 5 cap. 6.

5 meta. c̄ō. t. cō. 14. vltime[m].

rõnes cum singulis analogatis ꝯuertitur: q2 nulla oĩno vna analogi ratio in duobus analogatis īuenitur. Alio modo ſm idētitatem ꝓpor[tionalem] quam habet vna cum altera: ꝛ ſic cum nullo analogato ꝯuertitur: qm̄ oēs analogi rationes indiuiſe ſunt ꝓportio[naliter] ꝛ vna eſt altera ꝓportio[naliter]. Et q2 vt dictum eſt analogum hanc ſonat identitatem ideo formaliter ꝛ ſimpl'r loquēdo analogum incōuertibile ꝛ cōius ṗdicatum ꝯcedēdum eſt eē. Non tñ aut proprium aut ſpēs aut diuiſio aut dñia: aut accidens vl'r eſt. Nec tñ Ariſto. diminutus fuit aut Porphy. qm̄ ṗdicabile q̄d eſt vnum ſimpl'r edocebāt: ac per hoc inter equoca analoga noiant. ¶ Ex ṗdictis autē manifeſte pꝫ: ꝙ analogum nō ꝯceptum diſiunctū: nec vnum ṗciſuꝫ ineq̄liter participatū: nec vnū ordine: ſꝫ ꝯceptum vnuꝫ ꝓportione dicit ꝛ ṗdicat. ¶ De ordine tñ in analogis icluſo iferius tractabit. vnde cuꝫ dī de hoie: aut albedine: aut quocūqꝫ alio ꝙ eſt ens nō eſt ſenſus ꝙ eſt ſubſtātia vel accidēs: ſed ſic ſe hñs ad eſſe. vtoꝛ (ly ſic) qm̄ de proprijs nominibus ꝓportionum ad eſſe in actu exercito eas importantibus diſputare nolo ad preſens qm̄ metaphyſici opus hoc eſt: ꝛ exe[rci]te h̄ de ente loqmur. Simil'r ſiqdem eſt de actu: potētia: forma: mā: ṗn°: cauſa: ꝛ alijs h[uiu]ꝰ. ꝛ idē iudicium.

ca.7.p[ri]me.

i topicis i ṗdicabilib[us].

¶ Qualis ſit analogatoꝝ ſꝫ analogi nomē diffō. Ca. vij.

Apparere aūt alicui poterit ꝙ in rōne vni[us] analogati ſm analogi puta entis nomē alterius analogati puta ſubſtātie vel quātitatis ratio ſm idem nomē analogi tradere debeat: ſicut in analogia attributionis ꝯtingere demū eſt. Fundamētum aūt idē apparētia hec ſumet: q2 ratio vnius analogati vt eadē proportionabiliter eſt alteri abſqꝫ illa altera exprimi nequit cōplete. dictum eſt aūt ꝙ analogo nomine rōnes he importantur vt eedeꝫ ꝓportionabiliter ſunt. ¶ Et ꝯfirmat hoc expoſitio ipſa analogie ab Ariſto. Auer. ꝛ. s. Tho. in p̄ ethi. poſita. Exponunt. n. bonuꝫ ſeu ṗfectio analogice dī de viſu ꝛ intellectu: q2 ſicut viſus in corpe[ri]ta intellectus in aīa ṗfectio eſt. ꝯſtat autem ꝙ nō eſt itelligibile hoc ſe habere: ſicut illud niſi vtrūqꝫ extremoꝝ ṗcipiat. neceſſario igitur videt vnuꝫ analogatoꝝ ſm analogi nomē per aliud diffiniēdum eſſe. ¶ Ut aūt liqueat huius ambiguitatis ſolutio recolēdum eſt analoga hec dupl'r iueniri. ſ. proprie ꝛ metaphorice. Diuerſimode. n. hec ſe habēt ad ꝓpoſitam qōnem. In analogia ſiqdem ſm metaphoram opꝫ vnum in alterius rōne poni nō indifferēter ſed ꝓprie ſumptum in rōne ſui metaphori[c]a ſumpti claudi neceſſe eſt: qm̄ impoſſ'e eſt intelligere quid ſit aliqd ſm metaphoricum nomē: niſi cognito illo ad cuius metaphoram dī. Non enim fieri pōt vt itelligam qd ſit pratum in eo ꝙ ridens niſi ſciam qd ſignificat riſus nomē ꝓprie ſumptuꝫ: ad cuius ſimilitudinē dī pratum ridere. Eſt aūt huiuſ ratio radicalis: q2 analogum metaphorice ſumptum nihil aliud ṗdicat q̄ꝫ hoc ſe habere ad ſilitudinē ali[us] qd abſqꝫ altero extremo itelligi nequit. Et ꝓpter hoc h[uiu]ꝰ analogata prius dicunt de his in qbus proprie ſaluant: ꝛ p poſterius de his in qbus metaphorice ineniunt: ꝛ hñt in hoc affinitatē cum analogis ſm attributionē: vt pꝫ. In analogia ṽo in qua nois ſaluat proprietas nullum analogi mēbrum per alteꝝ diffiniri opꝫ: niſi forte gr̄a materie: vt s. D. in. 2. q. diſt. 5. a. 11. docuit. ſunt. n. analogatorū rōnes ſm analogi nomen quodāmodo medie inter analoga ſm attributionē ꝛ vniuoca. In analogis eni ſm attributionem ṗmum diffinit reliqua. In vniuocis ṽo neutrum alteꝝ diffinit: ſꝫ vnius diffinitio eſt cōpleta di° alterius: ꝛ eꝯ. In analogis aūt neutrum alterum diffinit: ſed vnius di° eſt alterius di° ꝓportionabil'r. Et loqtur ſemp de rōne ſm nomen cōe. ṽ. g. In diffinitione cordis ſm ꝙ ṗncipium aialis non ponit fundamētum ſm ꝙ ṗncipiū domus nec ecōuerſo. ſed eadem ꝓportionabiliter eſt ṗncipij ratio vtrobiqꝫ: vt Cōmē. vbi ſupra dicit. ¶ Duab[us] aūt opus eſt diſtinctionib[us] vti in hac re. Ea. ſ. que in logica traditur de actu ſignato ꝛ exercito. Et ea que a metaphyſico vtpl'm tractatur de ordine rerum ſub vno nomine ex parte rei ꝛ ex parte impoſitionis nois. Ex ṗma ſiqdem diſtinctione ſcimus duo. ṗ[rimu]m eſt ꝙ ſicut aial dictuꝫ de hoie ꝛ de equo importans vniuocationē in actu exercito non ṗdicat de hoie totum hoc. ſ. nām ſenſitiuā eadē oīno ſm rōnem nature ſenſitiue equi bouiſqꝫ: ſed nām ſenſitiuam ſimpl'r. quam tñ ad hoc ꝙ vniuoca ſit predicatio opꝫ oīno eē eandē ſm rōnem nature ſenſitiue bouis ꝛ aſini. Ita ens importās ꝓportio[nalitatem] in actu exercito non ṗdicat de quātitate totum hoc. ſ. ſe habēs ad eſſe ſic ꝓportionabiliter ſicut ſubſtātia aut qualitas ad ſuum eſſe: ſe habens ad eſſe ſic abſqꝫ alia additione: qd tamē oportet ad hoc ꝙ analoga ſit predicatio idem ꝓportionabiliter eſſe cum altero ſic ſe habere ad eſſe qd de ſubſtātia aut qualitate ens predicat. Scdo ꝙ ſicut ex determinatione qua manifeſtat aial eſſe vniuocum: q2 dicit vnam ꝛ eandē oīno rationem in oībus: non fallimur neqꝫ ꝯfundimur: nec vagamur: circa hois bouiſqꝫ ſm aialis nominis rationē: ſed quieſcimus intuētes ꝙ animal exercet qd vniuocoꝝ diffinitio ꝛ expoſitio ſignificat. Ita ex hoc ꝙ declaratur ens aut bonum aut qdcunqꝫ aliud eē analogum: q2 dicit rōnes plures eaſdem ꝓportio[naliter] ꝛ importat hoc ſe habere queādmoduꝫ ꝓportio[naliter] illud ſe habet ad eſſe vel ad appetitum: nō debemus turbari ꝛ inquirere in analogi nominis puta boni ratione ſignificationē iſtaꝫ: ſed ſat ſit diſtinguēdo inter actum ſignatū ꝛ exercituꝫ iſpicere ꝙ analogi nominis ratio id exercet qd analogi ratio ꝛ decla[rati]o ſignificat. ¶ Ex his aūt duobus patere iam pōt intētum: ꝙ. ſ. non oportet vnū analogie mēbrum per alteꝝ diffinire: ex eo ꝙ analogum ſignificat ea aut eas ꝓportio[naliter]: qm̄ hec in actu exercito ſignificat. Ex 2° ṽo diſtinctione ſcim[us] nō ſolum ꝙ ṗpoſterus eſt ordo rerum ꝛ ſignificationum q̄ꝫ ſub nomine analogo ita ꝙ prioꝛ ſm rē ratio poſterioꝛ interduꝫ ſignificatione eſt vt de ente bono ꝛ alijs huiuſmodi cōmunibus deo ꝛ creaturis accidit. Ratio eni quā in deo quodlibet eoꝝ ponit ſignificatione quidem poſterioꝛ. re aūt prioꝛ eſt: ꝛ ꝙ ꝓpter alterum hoꝝ dicit analogum predicari de ſuis analogatis ſm prius ꝛ poſterius: ſm ipſam analogi rōnem. ſed etiam ſcimus ꝙ quādo ratio quam ponit analoguꝫ in vno ex rōne quam in altero ponit exponit: non ideo ſit: q2 vnum in alterius rōne cadit: ſed q2 vnius ratio poſterioꝛ altera ſignificatione ꝛ p prioꝛē vtpote notioꝛē declarat: vt. s. Tho. in 2° ar. q. 13. ṗme partis fecit declarans ꝙ dicēdo. deus eſt bonus. ſenſus eſt. ratio quam bonitatē in creaturis dicimus preexiſtit in deo ꝓportio[naliter]. Et eadem intelligēdum eſt rōne fieri: ſi poſterioꝛ ſm rem per prioꝛē declararet. Nō diffinit ergo analogū ſm vnam rōnem ſeipm ſm alteram: lꝫ exponat ꝛ declaret. ¶ Obiectionib[us] aūt in oppoſitū (quāuis ex dictis ſatiſfactū ſit) formal'r rn̄deri poteſt: ꝙ cognoſci aliqua vt eadem ꝓportio[naliter]: ſeu hoc ſe hēre ſicut illud dupliciter ꝯtingit. Uno modo formal'r. i. quo ad relationes idētitatis ꝛ ſilitudinis: ꝛ ſic abſqꝫ extremis cognitio hec haberi non poteſt. Alio mō fundamētal'r ꝛ ſic in ratione vnius nō cadit reliquū: ſed ratio vnius eſt rō alterius dīno vel ꝓportionabil'r. Cōſtat aūt analogum nomē puta ens aut bonum nō relationē idētitatis aut ſilitudinis ſignificare ſed fundamētum. Et rō. obiectiones que iuxta ṗmum ſenſum ꝓcedūt nihil ꝯcludūt ꝯtra itētum. Patet aūt facillime hec eſſe va exēpla de vniuocis ponēdo ꝛ applicando ad idētitatem vniuocationis. Significat nāqꝫ

1. p. q. 13. a. 2. i. c. & ſi.

Ad ar[gumen]ta.

nomen vniuocum plura inquātum eadem sunt ⁊ vniuoce seu scḋm ratione omnino. Et identitatis relatio in nullo extremorum absq̧ altero intelligibilis est.

¶ Qualis est in analogo comparatio. Cap. viii.

Difficultas etiā nō parua que multos iuasit ac supauit de cōparatione in analogo: dilucidāda est. Creditū. n. est a qbusdā ꝙ non possit (analogia posita) fieri cōparatio nisi debeat extorte exponi quo vnum analogatū aut pfectius tale scḋm analogi nomē diceretur. V. g. Substantia est magis aut pfectius ens q̄ q̄ntitas. Moti sunt autē ex eo ꝙ cōparatio in vno cōi vtiq̧ faciēda est: etiam scḋm grāmaticos: qḋ in analogo nō inuenit. Et pōt formari ratio pro eis talis. Aut cōparant analogata in vna cōi eis rōne: aut in suis rōnib⁹: nō in ratione cōi: q̄r illa analogum caret: nec in rōnibus ppriis: q̄r tunc falsum est substātiā magis eē ens q̄ quātitatem. Nō minus enim aut ipfectius quātitas est sua ratio quā ens in ea ponit: q̄ substātia sua nullo modo. Ergo videt cōparationem cū analogia saluari posse. Succumbit aūt difficultati huic: q̄r pprium cōparationis fundamētum non ɔsiderat. fundat enī supra idētitate seu vnitate rei in qua fit cōparatio ⁊ non supra modo idētitatis aut vnitatis: sicut de intētione supioritatis pdictum est. Unde cum analogū ex dictis ɔstet rem vnam (lz pportionabiliter) dicere: nihil phibet in ipso cōparari analogata: q̄r lz nō eodē modo quo vniuoca fit cōparatio. Ad cōparationem siqdem enim reqrant ⁊ suffi iant h tria. s. distinctio extremoꝝ ⁊ idētitas eius in quo fit cōparatio ⁊ modus eēndi illius in extremis. s. eque vel magis vel minus pfecte: sub idētitate autem seu vnitate: pportionalis vnitas seu idētitas ɔtineatur ɔñs est: ꝙ si in diuersis idē pportionaliter eque vel magis: aut minus pfecte esse habet: cōparatio scḋm illud pportionale fieri possit cōparatione nō vniuoca: sed analogia: sicut enim q̄r natura sensitiua est in boue: ⁊ illa met oīno scḋm rōnem est in hoie: ⁊ pfectius esse hz in hoie q̄ in boue: homo pfectius animal boue dr̄ vniuoca cōparatione: sic quia sic se habere ad eē est in substātia: ⁊ hoc idem pportionabilr̄ est in quātitate ⁊ impfectius esse habet in quātitate q̄ in substātia: dr̄ substātia magis ⁊ pfectius ens q̄ quātitas analoga cōparatione. Unū. s. Tho. in 7° ar. q. 7. de potētia dei. Tripliciter cōparationem fieri docēs duos modos analogice cōparationis ponit apte: ex hoc insinuās comparationē non solū supra idētitate numerali specifica: aut generica fundari: sed etiā pportio^{n}. Modi aūt cōparationis ibidē traditi sunt hi. s. scḋm solam quātitatem rei pticipate eiusdem oīno scḋm rōnē: siue ista ratio sit generica: siue specifica. Ut calidū magis calidum altero dr̄: ⁊ homo perfectius aial leone est. Scḋs modus attendit scḋm ꝙ res aliqua in vno inuenit participatiue: in altero v̄o per essentiam (quēadmodū homo Platonicus) lōge pfectior homo eēt nobis: ⁊ abstractione intellectus vtendo: quēadmodum bonitas melior est quolibet bono: qḋ participatiue bonū dr̄. Tertius aūt modus attēdit scḋm ꝙ res aliqua in vno formalr̄ ⁊ scḋm se: in alio aūt eleuatione ad rē supioris ordinis: quēadmodum dr̄ ꝙ sol est magis calidus q̄ ignis: vel ꝙ calor pfectius habet esse in sole q̄ in igne. Nec est dubium hos duos modos vniuocam cōparationē impedire: vt. s. Tho. dicit (ibidem.) Et Aristo. p^{o} Ethicoꝝ. de p^{o} modo testat: vbi bonum cōe non vniuoce: sed scḋm pportionalitatē dicēdum docet bonitati separate ⁊ bonis ceteris per participationē. Patet igit ex his eadem pportionalr̄ esse cōparabilia: q̄uis phīce loquēdo in sola specie: aut gñe cōparatio fiat. ¶ Ad obiectiones aūt in oppositū dr̄: ꝙ vtroq̧ modo in analogis cōparatio fit. Cōparant siqdem analogata: puta substātia ⁊ quātitas: in rōne vna ⁊ cōi pportionalr̄ q̄ analogi nomē: puta ens dicit. Et addit supra analogata (vt ex dictis pz.) Et cōparant scḋm suas rōnes: scḋm tñ analogi nomen que coꝝ sit pfectior scḋm ꝙ dicimus substātiam eē pfectius ens quātitate: q̄r ratio entis in substātia pfectior est rōne entis in quātitate. ita ꝙ iuxta istam comparationē est sensus: substātia habet scḋm entis nomē pfectiorem rōnem q̄ quātitas: ⁊ non ꝙ substātia sit magis: aut pfectius suba q̄ quātitas sit quātitas: vt qdam somniare vidētur: vñ cōparatio ista extēditur vsq̧ ad analogata scḋm attributionē: lz in tali analogia: nō nisi abusiue cōparatio fieri possit. Dicimus. n. ꝙ ens reale est magis ens ente rōnis: qḋ per attributionē ad illud ens dicit in quarto meta^{ce}. tex. cōmēti. 2. q̄r ens reale habet scḋm entis nomen perfectiorē rationē: iuxta quem modum (si vsus admitteret) diceremus aial esse magis sanum q̄ vrinam: q̄r perfectiorem scḋm sani nomē rationem habet.

¶ Qualis est analogi diuisio ⁊ resolutio. Cap. ix.

Qualiter aūt analogū diuidēdū sit ex dicēdis manifestū est. Siqdē pōt analogi diuisio trifariā intelligi. Primo ꝙ diuidat vox in suas significationes. Dictū est. n. ꝙ analogū plura significat imediate: ⁊ hec diuisio ɔuenit sibi inq̄tū equocum qḋdam est. Scḋo ꝙ diuidat signū eius q̄si in mēbra eius: eo mō quo eius qḋ pportionalr̄ est vnū est: sic ⁊ sic pportionatū: mēbra dici possunt. Deñ est. n. ꝙ analogū nō ita diuersas rōnes significat qn significet vnam rōnē pportionabilr̄. omnes nāq̧ rōnes analogo noīe imediate significate eedē pportio^{r} sunt. Ratio aūt pportio^{r} enim ɔstituitur ex pluribus rōnib⁹ pportionabilib⁹ in eas secari pōt. Hec aūt non est diuisio analogi in sua analogata: q̄m rōnes he in ipsius analogi rōne itrinsece claudunt: ⁊ analogata ea sunt in qbus rōnes ille saluātur: nō ipse rōnes: entia. n. analogata sūt substātia ⁊ quātitas: ⁊ nō rōnes entis in sba ⁊ quātitate. Rōnes enim (vt deñ est) analoge sūt. Uñ 3° modo pōt diuidi analogū diuidēdo significata eius in sua analogata ipsa p diuersos modos qbus analogi rōnē pportionalē analogata diuersimode suscipiunt: ita ꝙ diuisum est signū vnū pportionalr̄: diuidētia sūt modi fundātes ⁊ faciētes in analogatis pprias pportiones scḋm quas fit analogia: ɔstituta aūt p diuisiones: vt partes subiectiue analogata sunt ipsa. Uerbi grā. qñ ens diuidit in subam ⁊ quātitatem diuisum est ratio entis noīe significata: que oēs in se entis noīe significatas rōnes claudit: vtpote vna pportionabilr̄. Diuidētia sunt substātiuū ⁊ mēsuratiuū seu p se ⁊ in alio: sicut ex qb⁹ suba ⁊ q̄titas hñt ꝙ diuersas entis rōnes subintrēt. Partes aūt substātiue sunt sba ⁊ q̄titas que in entis rōne analogant. Et q̄r hec est ppa analogi diuisio idcirco distincte explicādum est: quo differat h diuisio ab vniuoca. Triplr̄ siqdem differūt. Primo ex parte diuisi: q̄r diuisione vniuoca vnū oīno scḋm rōnem secat: hic aūt vnum pportionabilr̄. 2° ex parte diuidentium: q̄r dr̄ie secātes genus extra genus sunt. Modi aūt secātes analogū in ipsius analogi rōne claudūtur: quēadmodū ipsa analogata (vt in caplo de abstractione declaratū est) ppter qḋ 3° meta^{ce}. tex. cō. 10. ens genus esse negat. 3° ex pte ipsaꝝ ptium substātiaꝝ que p diuisionē fiūt: q̄r ptes diuisionis vniuoce: lz ordinē hñt scḋm se ⁊ originis: vt dualitas est prior trinitate: ⁊ perfectionis: vt albedo est pfectior nigredine: tñ scḋm diuisi rōnē: puta numeri aut coloris neutro altera prior: aut posterior est: sed oēs equalr̄ in diuisi rōne cōicāt. Analogata v̄o que analoga diuisione ɔstituūtur nō solū scḋm se: sed etiā in ipsius analogi qḋ diuidit ratione ordinē hñt: ⁊ aliud prius aliud

posterius

cap. 8. [margin]

D po^{a} di q. 7. ar^{o} 7. ad 3^{m} [margin]

cap. 7. [margin]

T. cō. 2. [margin]

S. ca. 4. [margin]

ibiḋ. ca. 4. [margin]

Dr̄ia iter diuisionē analogam et vni^{cam} [margin]

ca. 5. [margin]

T. c. 10 [margin]

posterius est adeo vt in vno eoꝝ tota ratio diuisi saluari dicitur: in alio aūt impfecte ⁊ ſm quid. Qδ non est sic intelligendum quasi analogum habeat vnam rōnem que tota saluetur in vno ⁊ para eius saluet in alio: qm̄ puerile est hoc. Sed cum totuz idem sit qδ pfectuz: ⁊ analogo noīe multe importanf rōnes: quoꝝ vna simpl'r ⁊ perfecte constituit tale ſm illud nomē ⁊ alie impfecte ⁊ ſm quid: ideo dr̄ ꝙ analogum sic diuidif ꝙ nō tota ratio eius in oībus analogatis saluaf: nec perfecte participant analogi rationem: sed ſm prius ⁊ posterius (cum grano tn̄ salis accipiēdum est analoguz simpl'r saluari in vno: ⁊ ſm qd in alio.) Sufficit.n. hoc verificari vel absolute: vt patet in diuisione entis in sbam ⁊ accidens. Illa.n. absolute loquendo dr̄ ens simpl'r: hoc aūt ſm qd vel in respectu: vt patet in diuisione entis in deum ⁊ creaturam: vtrūqz eniz lz ens simpl'r sit ⁊ dr̄ absolute loquēdo: creatura tn̄ in respectu ad deum ens ſm qd ⁊ quasi nō ens est ⁊ dr̄. ¶ Circa resol'onem aūt analogatoꝝ sciēdum est: ꝙ cum vl'r p̄m in cōpositione sit vltimuz in resol'one: ⁊ per diuisionez in ea que actu in aliquo sunt resol'o fiat eodem mō resoluēda sunt analogata in suuz analoguz quo cetera resoluuntur. s. p̄dicta que vocaf diuisio in partes eēntie vel rōnis ⁊ a posterioribus ſm ɔstitiam ad p̄ora p̄cedendo: si lōga esset resol'o faciēda ad rōnem aūt analogicum deuētum fuerit singulis analogatis in suas rōnes ſm analogi nomen resolutis: cum illa analogi ratio ex multis ɔstituaf rationibus ordinem inter se ⁊ p̄portionabilē silitudinez habētibus vel ordinate ad p̄m resolutio fiat veniēdo semper ad similius ⁊ p̄pinquius p̄rime: ⁊ id in quo dissimilitudo est relinquendo: vel si non sic ordinatas inter se cōtinens esse rationes illas ad p̄mam oēs modo predicto reducende sunt. Ordinem.n. ad p̄mam nullum subterfugere pōt. Nec refert in p̄posito an fiat resol'o ad rationez primam significatione vel ſm rem. Intelligēda eniz sunt hec in suo ordine. s. significationis aut rerum.

¶ Qualiter de analogo fit scientia. Capl'm. x.

Visum est aūt qbusdaz de analogo scientiam esse nō posse: nec quēadmodum de equiuocia scientia: eo ꝙ plures rūnes dicatilz similes: imo fallaciam equiuocationis cōmitti in syllogismis in qbus analogo pro medio sumpto certum analogatuz subsumitur nisi forte gratia mãe bonus esset p̄cessus. Astruunt ex eadem ratione: nec posse ex vnius analogati rōne ſm analogi nomen concludi alterum analogatum tale formaliter esse: sed semper predictum incidere vitium rōne predicta confirmant. verbi gratia. Si ponamus sapientiaz esse analogice cōmunem deo ⁊ homini ex hoc ꝙ sapiētia in homine inuenta ſm formalem rationem precise sumpta dicit perfectionem simpliciter nō potest ɔcludi. ergo deus est formaliter sapiens: sic arguendo. oīs perfectio simpliciter est in deo: sapientia est perfectio simpliciter. ergo ⁊c. Minor enim distinguenda est: ⁊ si ly sapiētia: p̄ ratione sapientie que est in hoīe stat argumentum est ex quatuor terminis: qꝛ in ɔ̄ne sapientia stat pro ratione sapientie quam ponit in deo cum ɔcluditur. ergo sapiēna est in deo. Si aūt pro ratione sapientie in deo stat in minori nō ɔcluditur ex perfectione sapiētie create deum eē sapiētem cuius oppositum ⁊ Phi ⁊ Theologi oēs clamant. Decipiuntur aūt isti Scotum (cuius est ratio hec in. q. 1. dist. 3. primi sequentes: qꝛ in analogo diuersitatez rationuz inspiciētes: id quod in eo vnitatis ⁊ identitatis latet nō ɔsiderant. Rationes enim analogi (vt superius etiam diximus) p̄nt dupliciter accipi. Uno modo ſm se inq̄ztum adinuicez distinguūtur ⁊ ea que ɔueniūt eis: vt sic seu ex hoc. Alio modo inq̄ztum eadem sunt p̄portionabiliter. Primo modo accepte vitium equocationis inducerent: si quis eis vteretur: vt patet. Scd̄o aūt mō eis vtēdo petm̄ nullum incurrit: eo ꝙ qcqd ɔuenit vni ɔuenit ⁊ alteri p̄portionabil'r: ⁊ qcqd negaf de vna: ⁊ de altera negaf p̄portionabil'r: qꝛ qcqd ɔuenit sili in eo ꝙ sile: ɔuenit ēt illi cui est sile p̄portio^le semper seruata. vn̄ si ex imālitate aīe ɔcludif eam esse intellectualem ex imālitate p̄portionabil'r posita in deo optime ɔcluderef deū eē intellectualem p̄portionabil'r: vt q̄ztum imālitas illa excedit istam tātum intellectualitas illa excedit istam: pp̄ qδ. S. Tho. in. q. 2. de potentia dei. art. 5. analogata oīa sub vna analogi distributione cadere dixit. Et merito: qꝛ vnitas analogi enō esset in coordinatione vnitatum numerãda: nisi vnum p̄portionabiliter: vnum esset affirmabile ⁊ negabile: ⁊ ɔ̄nr distribuibile ⁊ scibile: vt sbm ⁊ medium ⁊ passio. ¶ Un̄ ad obiecta in oppositum dr̄ (vt in scd̄o Elēchoꝝ) dicitur: equiuocatio latēs in hꝫ p̄portionabilibus p̄itissimos etiam latet. ideo oportet hꝫ analogia noībus vtēdo ex parte vnitatis moduz p̄portionalitatis subintelligi: aliter in vniuocationem lapsus fieret: nisi enim p̄e oculis haberetur p̄portionalitas. cum dicitur imāle oē esse intellectuale tanq̄z vniuoce dictum acciperetur: ⁊ latens equocatio nō visa obreperet: p̄portionalitate aūt seruata de analogis scientiaz esse: ⁊ Diui Thome p̄cessus de bono ⁊ vero ⁊ alijs hꝫ: ⁊ quotidianuz cōuincit exercitium. Testaturqꝫ demōstratiue artis pater Aristo. 2° Posterioꝝ. cap. x1. incipiēte (Ut habeamus āt proposita vel p̄bleumata) analogum cām adequatā per se alicuius passionis ⁊ in medium oportere qn̄qꝫ a demōstratore assumi: dum venationem p̄pter quid docēs inqd. Amplius alius modus est ſm analogiam eligere vnuz. Idem enim est accipere quod opꝫ vocare sepion: ⁊ os: ⁊ spinam. Sunt aūt que sequuntur: ⁊ hec tanq̄z nã vna hꝫ exn̄te.) Et in sequenti cap° ait (Scd̄m aūt analogiam eiusdem ⁊ medium se habet ſm analogiam.) in qbuꝫ verbis nō solum docuit analogū: vt medium assumi: qn̄qꝫ in demonstrationibus: sed etiam ipsum nō esse vnum in se expressit. ⁊ cum hoc hr̄e passionem adeq̄tam: ac si vnius esset nãe. Nec impedit analogia hec p̄cessum formalez ad concludendum de deo ex creaturis predicatum aliquod eis cōmune: qm̄ accepta sapientia rōne: ⁊ segregatis ab ea per intellectuz eis que sunt impfectionis: ex hoc ꝙ id quod est sibi p̄priuum formaliter sumptum perfectionem absqꝫ impfectione claudit. Cōcluditur. ergo sapiētie ratio (nec oīno alia: nec oīno hec: sed hec p̄portionabiliter) est in deo: qꝛ silitudo inter deum ⁊ creaturā nō est vniuoca: sed analoga. Nec pari rōne pōt ɔcludi deum esse lapidem p̄portionabiliter: qꝛ ratio lapidis formal'r sumpta quātumcūqꝫ expoliata impfectionem aliquam claudit que p̄hibet tam ipsam per se: q̄z ipsam p̄portionabil'r in deo reperiri: nisi metaphorice quēadmoduz deū est. Petra aūt erat christus: vnde cum sit hꝫ p̄cessus oīs pfectio simpliciter est in deo. Sapientia est perfectio simpliciter ergo ⁊c. in minori sapientia non stat pro hac vel illa rōne sapientie: sed pro sapientia vna p̄portionabiliter. i. pro vtraqꝫ ratione sapientie non ɔiunctim: nec diuisim: sꝫ inquātum sunt indiuise proportionabiliter: ⁊ vna est altera p̄portionabiliter: ⁊ ambe vnam p̄portionabiliter ɔstituunt rationem. Significant enim analogo noīe inquātum eedem sunt: vnde non oportet analogum distinguere ad hoc ꝙ contradictionem fundet: ⁊ enunciationis subiectum: aut predicatum stat: sed ratione identitatis proportionabilis in se clause ⁊ quam p̄ncipaliter dicit ex se ad hoc sufficit. Cōtradictio enim dr̄ ɔsistere in affirmatione ⁊ negatione eiusdem vniuoci de eodez vniuoco. Identitas siqdem tam rerum q̄z rōnū: vt pluries replicatū est:

Sco. p̄ di. 3. q. 1 ⁊c me^m. c. 6. i. fi.

in δ po^a dei. q. 2. ar^o. 5.

Ad 6^m

2. Elen^o

T. c. 22

T. c. 24

T. c. 26.

ad identitatē pportionalē se extēdit. Ex hoc aūt appet Sco. in p̄ dis. 3. q. 1. vel male exposuisse conceptum vniuocum: vel sibiipsi contradicere dum (volens vniuocationem entis fingere) ait: conceptum vniuocum voco qui ita est vnus q̄ eius vnitas sufficit ad cōtradictionem affirmando ꝛ negādo ipsum de eodē: ꝛ sic vniuocū vult eē ens. Si enim idētitas sufficiens ad contradictionem vniuocatio est: constat q̄ ponendo ens esse analogum: ꝛ s̄m proportionalitatem nisi vnū satisfiet vniuocationi: q̄d Scotice doctrine aduersaē tenēti ens hr̄e conceptum vnū simpl'r ꝛ nō indiuisum (vt de vniuocis diximus.) Si aūt nō oīs talis identitas sufficit ad vniuocationem: nō recte igit̄ vniuocatio conceptus declarata est: esse eā que ad contradictionē sufficit q̄si pportionabilis identitas ad hoc nō sufficiat.

scō. 1. d. 3. q. 1. i r̄nsione p̄n'' cc p̄n^m

s. ca. 4. ꝛ. 5.

De cautelis necessarijs circa analogorum nominum intellectum ꝛ vsum. Caplm Ultimum.

2. Elen'

Uia v̄o Aristo. in predicta ex Elenchis auctē doctissimos viros circa horū nominum conceptus errare dicit ob latentem veritatis modum: idcirco necessarium fore duximus in fine huius tractatus: cautelas quasdam tradere quibus possit se quis ab errore multiplici in re hac preseruare. Cauendū est igitur in primis ne ex vniuocatione ipsius nominis analogi respectu quorūdam credamus simpliciter ipsum esse vniuocum.

p̄ cau'

Omnia enim fere analoga pprie prius fuerunt vniuoca: ꝛ deinde extensione analoga cōia proportio' illis qbus sunt vniuoca: ꝛ alijs vel alij facta sunt. Sapientie enim nomen primo impositum est humane sapientie ꝛ vniuocum oium hominum sapientum erat. Deinde ad diuine nature cognitionem ascendentes pportionabilē q̄ similitudinem inter nos ꝛ deum contemplātes: sapientie nomen extenderunt ad id in deo signādum: cui nostra sapientia pportionabilis est. Sic q̄ vniuocum nobis analogum factum est nobis ꝛ deo: ꝛ sil'r de alijs accidit. Falli aūt facil'r contingit ex hoc: q̄ illa ratio prior vtpote notior ꝛ familiarior ꝛ prior quo ad nos semper pfertur ab illustribus viris ꝛ ab eorum sequacibus, cū analogi significatio queritur: ꝛ dicitur esse tota analogi ratio pro qua simpliciter prolatum stat ꝛ omnia analogata illam participare: vt patet cum Sapientie ratio redditur. Assignatur enī differentialis eius conceptus pro ratione s̄m quā communis ponit̄ deo: ꝛ creaturis: ꝛ similiter est in alijs. Creditur enim ex hoc q̄ illa sit ipsa analogi ratio ꝛ incaute vniuocatio acceptatur. Non enim ista ratio est ratio analogi: sed eius origo quo ad nos: quoniam non illa: sed illa proportiona' in altero analogato inuenit̄ (vt ex dictis innotescit.) Cauendum secundo est: ne nominis vnitas: aut diuersitas rationum analogam vnitatem obnubilet.

s. 1. c. 4. 2' cau'

Hoc enim tanq̄ quoddam accidens in re hac suscipiendum est. Nihil enim minus analogice idem sunt sepiono: ꝛ spina vnum non habentia nomen q̄ si vnicum nomen haberent: ꝛ tamen si cōmuni nomine ossa vocarentur: ita q̄ defectu vocabulorum vel rerum propor'' similitudine ossis nomen ad cetera extensum esset: crederemus eiusdem esse nature ꝛ rationis: ossa sepion ꝛ spinas: presertim quia (vt dictum fuit) ad ea que sunt pportiona' eadem consequuntur passiones tanq̄ si eorum esset vna natura. Cauendum est tertio ne vocalis vnitas rationis analogi nominis mentem inuoluat ex eo nāq̄.

s. cap. 10. 3' caute.

Uerbi gratia, q̄ principium dicitur esse id ex quo res fit: aut est: aut cognoscitur: ꝛ hec ratio in omnibus que principia dicuntur saluatur: principij nomen vniuocum creditur. Erratur autem, q̄ ratio ipsa nō est vna simpliciter: sed proportione ꝛ voce. Uocabula enim ex quibus integratur analogia sunt: vt patet: neq̄ eni fieri: neq̄ eē: neq̄ cognosci: neq̄ (ly ex) vnius omnino est rationis: sed proportionabilis. ꝛ propterea ratio illa in omnibus vt proportionabilis saluatur: sic ꝛ principij nomen pportiona' cōmune dicitur. Cauendum demum est: ne diuersa doctorum dicta de analogis nos perturbent. Considerandum quippe est: q̄ quia analogum mediū inter vniuocum ꝛ equiuocum est: ꝛ medium extremorum naturam sapiens ad alterum comparatum alterum induit: adeo vt quando medio s̄m id quod de vno extremo habet vtimur: illius extremi conditiones ei attribuamus (vt quinto Physicoꝝ tex. cōmenti. 6. ꝛ. 52. patet. Ideo plerūq̄ doctores vtētes analogo ex parte vnitatis quā ex vniuocis participat vniuocorum non solum conditiones: puta abstractionem indistinctionem: sed etiam nomen ei attribuunt. Utentes v̄o analogo ex parte diuersitatis quam ex equiuocis trahit: conditiones quoq̄ supradictis oppositas ꝛ nomen illi imponunt equiuoci. ꝛ vt de multis pauca dicantur Aristo. 2° metaphy. tex. commenti. 4. ens ꝛ verum vniuoca vocat: q̄ ex parte identitatis illis vtitur: vt pcessus suus aperte ondit. S. Tho. quoq̄ pluries dicit̄ in ratione alicuius analogi: puta paternitatis cōmunis diuine ꝛ humane paternitati omnia contenta esse indiuisa ꝛ indistincta: ꝛ q̄ paternitas, verbi causa abstrahit a paternitate humana ꝛ diuina: q̄ vtitur analogo ex parte identitatis. Nec tamen false sunt: aut abusiue predicte vtriusq̄ locutiones ꝛ similes: sed ample potius ꝛ large: quēadmodum pallidum nigro contrarium est ꝛ dicitur. Saluatur siquidē in analogis identitas nominis ꝛ rationis in qua (vt ex dictis patet) non solū analogata: sed etiā singule analoge rationes vniunt̄ ꝛ quodāmodo confunduntur: vtpote abstrahente aliqualiter ab earum diuersitate. Rursus pater Aristo. (p̄mo Physicorum.) ex parte diuersitatis ente vtens contra Parmenidē ꝛ Melissum multiplex seu equiuocum: ꝛ vt ipsemet illum textum sic exponendum specialiter in 2° Elenchorum tradit: vnde Porphyrius Aristo. dicere ens esse equiuocum accepisse videtur: vtēs ente ex parte diuersitatis. Quod tamen Sco. in primo dist. 3. q. 3. in logica Aristo. non inueniri ideo dixit: quia predictos textus non coniugauit: propter quod ibidem quoq̄ contra textum glosauit: principium Aristo. contra Parmenidem p̄ Physicorum tex. cōmenti. 13. vt in Elenchis (vt dictum est) clare pater. S. Tho. etiam ens prius non esse primo analogato: nihilq̄ deo prius s̄m intellectū dixit pluries: vtens analogo ex parte diuersitatis rationum eius: quelibet siquidem eius ratio s̄m se: quia proprium analogatum in se claudit: ꝛ in sui abstractione illud secum trahens cum illo conuertitur: vt supra diximus: ideo prior s̄m consequentiam: aut abstractior suo analogato negatur ac per hoc primo analogato ꝛ deo nihil est prius: quia eius ratio s̄m analogi nomen que ipso prior s̄m se non est: s̄z conuertitur ceteris p̄or est rationibus. Cum his tamen stat q̄ ratio illa in deo vt eadem est proportio' alteri rationi s̄m idem nomen superior: ꝛ s̄m consequentiam prior logice loquendo sit: vt ex dictis patet. Unde si quis falli nō vult solerter sermonis causam cōiectet ꝛ extremorum conditiones medio applicaturum se recolat. Sic enī facile erit oia sane exponere ꝛ veritatem assequi que a p̄° est veritate: cuius cognitio ex hoc exaltet̄ opusculo. Amen.

4' cau'

t. c. 6. ꝛ t. cō. 52.

T. c. 4.

t. c. 13. 2. Elen' ꝫ scot. i. di. 3. q. 3 i solone argumē toꝝ isi.

i. p. q. 3. ar°. 5.

ca. 5.

Laus Deo.

¶ Questio de Subiecto philosophie naturalis Magistri Thome de Vio Caietani ordinis Predicatorum.

QUeritur An ens mobile sit subiectū in philosophia naturali. Et videtur quod nō. Primo quia aut ens mobile significat substantiam mobilem: aut accidens mobile aut 3m cōmune vtrique. Si primum: cū substantia mobilis et corpus mobile sint idem cōuertibiliter: sequitur quod poneretur subiectum corpus mobile subiectum philosophie: quod est contra tenentes ens mobile. Si 2m hoc est manifeste contra oēs et veritatē. Si 3m tūc sequeretur quod ens diceret 3m conceptū abstrahibilē a substantia et accidente: quod est contra Thomistas. ¶ Secundo sic. Subiectum scientie debet esse vnius rōnis formalis: aliogn nō haberet quod quidest: et consequenter nec esset principium scientie: quia vt dicitur in primo de anima. t.c.11. principium omnis demonstrationis est quod quidest: nec haberet aliquam per se passionem: quia ei quod nō est in se nā vnum: quecunque per se vnum conuenit: cōuenit rōne partium: et consequenter nulla passio cōueniret ei primo. Ens aūt mobile dicit aggregatū ex duabus rōnibus formalibus. ergo nō est subiectum. ¶ Si dicatur quod illa duo ponuntur ad circum loquendum vnā rōnem formalē. quemadmodum moris est ponere passiones loco differentiarum. ¶ Contra. Rō subiecti in scientia debet esse prima et maxime nota in scientia: eo quod tota scientifica cognitio ex illa pendet: sed si circūlocutione eget nō esset huiusmodi. Implicatio siquidem est in adiecto dicere quod est rō formalis in scientia: et quod circūloquimur illā passionis nomine vtpote occultā. ergo etc. ¶ 3o si ens mobile esset subiectum philosophie naturalis: aut philosophia naturalis esset pars metaphysice: aut esset subalternata illi: vtrumque est falsum. ergo. Tenet consequentia: quia aut mobile addit supra ens conditionem per se diuidentem ens: aut accidentalem enti. Si primo modo: sequitur quod ens mobile a metaphysico considerandum est: quia primo posteriorum. c.22. dicitur quod eiusdem scientie est considerare subiectum aliquod et partes subiectas per se: et consequenter esset philosophia naturalis cui ascribitur ens mobile pars metaphysice. Si secundo modo: sequitur quod philosophia naturalis metaphysice subalterneretur eo quod vt dicitur primo posteriorum. c.8. Descendere de genere in genus subiectum quid. i. subiectum conditionem accidentalem (vt cōmuniter exponitur) est solius scientie subalternate conditio ab Arist. tradita. ¶ 4o sic. Subiectum in scientia debet esse illud ad cuius rōnem formalem oēs resoluuntur passiones et conclusiones illius scientie: vt de se patet: sed passiones et consequenter conclusiones philosophice resoluuntur vltimo in philosophia naturali ad quod quidest substantie seu corporis naturalis: eo quod oia accidentia physica causantur ex substantia naturali. ergo substantia naturalis seu corpus naturale ponendum est subiectum. ¶ In hac dubitatione primo distinguam opiniones. 2o declarabitur opinio sancti Tho. 3o simul ipsa cōfirmabitur: et contra alias opponetur. 4o respondebitur argumentis ad oppositum. ¶ Quo ad primum sciendum est de subiecto adequato philosophie naturalis: de quo hic est sermo: quosdam loqui in hac re naturaliter quosdam vero innaturaliter: propter quod hi a nostra resecandi sunt disputatione: quam inter philosophos agimus. Supponunt enim intelligentias mobiles esse et philosophiam naturalem infra sensibilia nō artantes: cōe aliquid sensibilibus et separatis a materia quatinus mobilia sunt: subiectum philosophie dicunt. operiuntque errorem suum theologice pietatis nomine. Contra hos. n. nō oportet naturalem disputare: apud quem indubitatum primum est substantias abstractas imobiles esse et terminum considerationis physice esse aiam humanam parum abstractam et parum non. vt dicitur 2. physico. tex. 26. Et vltimum quod potest de intelligentijs naturalis attingere. est declarare: quia sunt vt Auerrois dicit primo physico. cō. vltimo. Quanta aūt sit quorūdā hominum merita silentio inuoluendum nō est: cum presumant propriam opinionem theologicam asserere: sicque theologice facultatis expertibus in philosophia tamen tritis: deridendi theologiam occasionem prebēt. Non est ex sacra scriptura: neque ex theologis sanctis: ab ecclesia approbatis traditum: quod angeli sic moueantur vt motus continuum subiectum sint: sed potius oppositum vt in theologia discussum a sanctis est. Vnde si peripatheticos arguendos censenti gloriantur ex Scotica officina: hos errores deprehenderent non ex theologia. ¶ His ergo omissis ad naturales trāseamus: quorum opinio nō est vna: dum alij mobile: alij ens: alij vtrumque ex subiecto physice resecādum putāt. Et illi quidem qui neutrius nomen recipiunt. 2a et 4a rōne ad opposita facta mouentur: et sensibilē seu naturalem substantiam subiectum fore censent. Qui vero ens tantum abijciunt: corpus mobile subiectum philosophie ponunt. Et hi adhuc diuisi sunt dum quidam ly mobile passionem significare cōcedunt: quidam aūt rōnem formalem corporis physici supponere contendunt. Mobile aūt tantum abijcientes sunt qui ens naturale subiectum dicunt. Sunt ergo quinque opiniones naturaliter loquentium. s. Thomistarum tenentium ens mobile. et Alberti dicentium corpus mobile: et modernorum multorum dicentium substantiam naturalem seu sensibilē: et quorūdam etiam modernorum asserentium corpus physicum seu naturale. Et eorum qui ens naturale subiectum credunt. hec de primo. ¶ Quo ad 2m cum ens mobile cōplexionem quandam notionum contineat singula distinguenda sunt. et primo quidem circa ly mobile triplici opus est distinctione. ¶ Prima est quod cum mobile motum respiciat: sic motus sumitur dupliciter. s. proprie vt distinguitur contra mutationem in. 5. physi. et ad tria tantum genera esse dicitur. Et cōmuniter vt continet in se et motum proprie dictum: et mutationem. s. generationem et corruptionem. Ita mobile dupliciter sumi pōt. In quone tamen ista sumitur cōmuniter prout idem est quod mutabile physica mutatione. ¶ 2o quod aliquid pōt dici mobile dupliciter. s. subiectiue: quod. s. est subiectum motus: et terminatiue: quod. s. est terminus alicuius mutationis. Et quamuis prima facie mobile sonet subiectum motus. si tamen astandum est in proposito magis tenēdum est terminatiue quam subiectiue: vt ex dicendis apparet. Iudicio tamen meo indistincte tenendum est nō ea rōne: vt sit cōe ad oia quecunque mobilia contineatque vt partes materiam et formam etc. quia hoc est contra. S. Tho. primo physi. supra tex. cō. 6. vbi in diuisione litere expresse dicit quod in primo libro phy. agit de principijs intrinsecis entis mobilis. s. de materia et forma. Ex hoc aperte insinuans ens mobile quod est subiectum philosophie non esse totum vle respectu materie et forme: sed totum integrale seu essentiale. Sed ea potius rōne: vt. s. illa notissima sui acceptione supponatur quā ex sensu suppone oporteat. prohibēt aūt nobis sensus mobilis ēē an aūt subiectiue: an terminatiue mutentur ea que moueri videntur rōne magis discernitur quam ex sensu habeatur etc. ¶ 3a est quod mobile equiuocū nomē est: ad aptitudinē ad motū: et ad fundamentū illius aptitudinis. sicut risibile significat aptitudinē ad ridēdū: et rōnalitatē que est eius fundamentum. Quid aūt mobile in proposito significet difficile est hac sola questione elucidare: quamuis enim impossibile sit subiectum et passionem simul accipi pro subiecto in aliqua scientia. sic quod totum aggregatum subiectum sit: quia oportet subiecti esse vnam rōnem formalem et ex quo quidest subiecti: et quid est passionis: vna rō formalis constitui nequit: nihil tamen prohibet aggregatum ex subiecto et passione subiectum sic constitui: vt passionis quod quidest sit rō formalis subiecti in illa scientia: et hoc modo intelligi potest mobilem passionē significare in proposito: ita quod mobilitas que est passio sit ratio formalis enti vel corpori quod sit subiectum philosophie naturalis. vnde solet fieri reduplicatio supra (ly mobile) dicendo ens aut corpus mobile in quantum mobile est subiectum physice. Suadetur autem in proposito sumi mobile ex subiecto mathematice. Sicut enim physica est de entibus in eo quod mobilia: ita mathematica est de entibus in eo quod quanta. Cōstat aūt mathematice sic esse subiectum ens quantum: vt quantitas ipsa: que substantie materialis passio: seu proprium accidens est: ratio formalis subiecti mathematice sit. Erit ergo physice subiectum ens aptum moueri: sic quod aptitudo ad motum ratio formalis subiecti

2m argm

T.c.11.

3m

T.c.43

4m

Opinio Scotistarum. Quod hec opinio non sit naturalis.

T.c.26.

cō.83.

Quod hec

opinio nostra sit theologica.

Auerroistae aliq. Alberti sequaces et Egidij

Quinque opiniones naturales sunt de subiecto naturalis adequato.

2m

Prima distinctio.

T.c.8.9.10.

Quod mobile sumitur et mouetur dupliciter dicitur.

Secunda distinctio.

Quod mobile sumatur hic cōiter.

Quod mobile dicatur subiectiue et terminatiue.

Quod mobile potius intelligatur terminatiue quam subiectiue.

tertia distinctio

Quod mobile sit equiuocum.

Quod mobile passionem hic significat.

sit. Cōfirmaturq; hoc magni Alberti auctē: q i pn° phy. distinguens corpus in meta^{ca} mathematicū z physicū mobilitatem quā rōnem formalē subti dicit posteriorem corpe quāto naliter dicit. Nec obstat q eiusdē scie est ɔsiderare de passione z sbo eius: qm hoc intelligit qn tractatur de passione vt passio est. nō aūt qn passio pⁿ sbti locū tenet: vt pz de quātitate in mathe^{ca} que de sbalib' pncipijs sbti ei' a quo fluit nō se impedit. ℭ Silr nō obstat q pfecta cognitio de re nō habet vsq; ad qd qd est subti: hoc. n. nō est sic accipiēdum: vt ois cognitio citra illaz sit imperfecta: ita q nō sit euidēs z sciētifica: sz vt absq; qd quidest sbti ɔsumata oimodaq; notitia de re haberi non possit: qd physice accidē nō incōuenit: qm hoc meta^{ce} conuenire certum est. Mathe^{cus} eni ignorat an q̄tuz sit sba vel accñs: z quātitatia subm zc. z tñ certissimus est oiuz vt in. 2. meta^{ce}. tex. z cō. vltimo dī. ℭ Sz ɔtra hāc viā est q fm eam ad phm nālez nō ptineret ɔsiderare aliqd predicatum quiditatiuū cuiuscuq; sbe: nisi forte aliq̄ sba sit: de qua predicaret aptitudo ad motum: z ɔñr pha nālis non esset de sba: sz eēt de accñte quēadmodū mathe^{ca}. Si enim mobilitas est. i. aptitudo ad motuz: que passio ponitur entium nālium: rō formalis sbti physice acceptat: non licebit physico de rōne adeq̄ti sbti eius disserere: qz illa prior est: ac si hoc descendendo a mobilitate in cōi ad talem vel talē mobilitatez in spālibus partibus phie nālis: non licebit ad qd qd est talis vel talis sbti descendere. Sz quēadmodū adeq̄ti sbti mobilitatis qd qd est omissuz fuerat: pari rōne speciali qd qd erat esse sbtoꝝ taliū mobilitatum omittēda sunt: qm nulla pars alicuius scie tractat de aliquo priori ppria rōne formali. Nec video quō possit huic rōni satisfieri: nisi tenēdo q meta^{ce} est ɔsiderare qd qd est in particulari. Qd qz nō credo veruz: idcirco melius puto tenē q mobile in pposito nō sigt ipsaz aptitudinem ad motuz si passio est: sed eius fundamētuz cuz ista aptitudo: quā mobilitatis nomen sonat: quibusdam entibus repugnet: scilicet separatis a mā: z quibusdam non. s. mālibus: z de entibus mālibus puta hoie z boue: non reputet predicari sbaliter: ɔñs est q aliqd precedat in eis ex quo ipsam aptitudinem hāc sortiant: z hoc fundamentuz mobilitas est. Notāter aūt dixi nō reputatur: qz cōmuni voci satisfacere volēs distinctionem hāc mobilitatis pertractaui in. 10. siqdem meta^{ce} tex. vltimo sub dubio relinqtur an corruptibile sit substātia an in sba. i. sit de sba rei: aut eam seq̄tur: vt exponit Auerrois. Corruptibilitas aūt quedaz mobilitatis spēs est vel mobilitas ipsa: fm illd. 8. physi. tex. cō. 25. in oi motu corruptio est S. Tho. z ibidem inter sbalia predicata corruptibile ponere videtur. ℭ Aristo. quoq; in p° physi. tex. 8. idez sentire videtur dum dicit. q ad nālem nō spectat pbare mobilitatem. hoc nō esset veruz si mobilitas esset passio preuenta a formali rōne sbti phie nālis. Posset enim per illam rationem a nāli pho pbari nisi forte quis dicat dcm Aristo. nō esse verum per se: sz per accñs: qz. s. est passio notissima: sed hoc nō est tutum: tum qz nō est sermo p accidens consuetus Ari. pro tex. 8. pmi. imo. 21. Sed huic videtur obstare expositio. s. D. supra tex. illo. z. 8. huius tex. cōmen. pmi. z. 22. vñ dici pōt ad hoc: q qz est idez syllogismus quo demrātur aliqua ɔclo: z ɔdicit negāti. ió sicut per se notum nō pōt pbari: ita neq; defendi. vñ qz q̊ ad nos nihil in scia nāli est notius q̄ᵹ motus sit vt videt: sicut neqt pbari: ita neq; defendi: imo phs in. 8. tex. cō. 22. z D. S. tex. cō. 21. p° huius volunt q motus supponat in scia nāli: nō solum qz est notum fm sensum. lz etiam qz ponitur in diffōne nāe z rō inuitur qz suppositio est scie nālis nāe diffinitio sicut cuiuslibet scie diffō subti. z qz remota diffōne tollit diffinitum: ió remoto motu remouet

Cōmē. 16. Obtio.

T. c. 26.

nā. tum qz saltem defendere mobilitatem pertineret ad phm nālem: z nō ad meta^{cum}: sicut z quālibet passionem pprij sbti quilibet artifex defendere dz. nec obstat q sit passio per se nota de adequato sbto: qm per se notum: z non per se notum faciūt quidem diām quo ad pbari vl nō pbari posse aliqd. vt pz. 2. physi. tex. cō. 6. nō tñ faciūt diām quo ad defendere vel nō defendere: qm si occulta tuenda sunt manifesta magis sunt tuēda. mō nō sint pn^a: sed ex pncipijs qualis est mobilitas si passio ponit. Quicquid aūt de hoc sit. Mobilitas que est rō formalis subiecti physice nō passio. sed qd qd erat esse est entium nāliuz z preuenit nālitatem z mobilitatez passionē eoꝝ si cōcedatur. Illam qdem qz relatiua pprietas est: istam vo qz passio dī. ℭ Circa vo (ly ens) hoc tm̄ distinguere opz: q dupl'r entis noie vti ɔsueuimus. Primo p oi eo qd eē hz quocūq; mō. z sic h nō capit. 2° p eo qd pprie esse dī. hoc aūt in his que fiunt est id qd pprie fit eius siqdem est ppe esse cuius est fieri. Id aūt qd pprie fit. vt in. 7°. meta^{ce} tex. 27. z. 28. pz: est cōpositum siue sbale: vt hō: siue accñtale: vt homo musicus: z sic sumit in pposito: vñ colligēdo dicta ad hoc q aliqd sit pars subiectiua entis mobilis qd fm physice dicimus: exigit etiam q sit pprie ens: z q sit mutabile physica mutatiōe: z ppterea nec mā p^a nec forma sbalis: aut accñtalis ens mobile est: sed entia mobilis pn^r hec oia sunt. Est ergo ens mobile cōmunius q̄ᵹ sit corpus mobile: z q̄ᵹ sba nālis seu sensibilis: qz ɔtinet sub se oia nālia cōposita: que sola mutabilia sunt. siue sint sbalia: siue accñtalia: siue fm formam abstractam: siue fm vbi. Est z ens mobile abstractius quid quocūq; predicatorum: qnāto ens aliquem gradum comitās pus est illo: daro etiam q ad cōposita accñtalia nō se extenderet. Nec obstat ɔctio per ly mobile: qm sicut sba rōnalis abstractius qd est q̄ᵹ aial rōnale: sic ens mobile abstractius z prius quid est q̄ᵹ sba mobilis: q̄ᵹuis enim ex pte ly mobile equa sit abstractio: ex parte tñ ly ens. z ly sba: abstractius est ens mobile. Unde quēadmodum ɔcedēs sbam rationalem: adhuc disputandi locum haberet an illa rōnalis suba esset corpus: aut aial zc. z ɔtinue ab abstractiori ad minus abstractum quō descenderet: dum a suba rationali ad corpus rōnale: z a corpe ad corpus animatuz zc. veniret sic sub ente mobili: questio remanet an illud sit sba: aut corpus zc. Cum igitur in re mutabili cōsiderari possit: z q sit corpus mutabile: z q sit suba mutabilis: z q sit ens mutabile. Diui Thome sententia est: nālia sbti phie nālis induere pmo non quatenus sunt corpa mutabilia: aut sube mutabiles: sed quatenus sunt entia mutabilia: ita q ens mobile lz complexionem nominuz contineat: incomplexuz tñ z per se vnum quod quid est sigt: sicut ens per se. Quēadmoduz. n. diuisio entis in per se: z in alio si simplicibus vocabulis careremus: subam ens per se noiaremus: z accñs ens in alio. z tñ vnaz formalem rōnem sigremus: non aggregatum ex pluribus. ita diuisio ente in trāsmutabile: z in intrāsmutabile carētes simplici vocabulo: ens trāsmutabile seu mobile vocamus alterum mēbrum qd vnius est qditatis: z illud sbm phie nālis adeq̄tum esse dicimus. Hec de scdo.

ℭ Quo ad 3^m pncipale cum ens mobile duo nois cōplectatur: z vnuz sigt: p° oñdendum est q eius sigtuz est adequatum phie subm. deinde q his noibus cōuenientissime sigtur. p^m pbatur tripliciter. ℭ Primo sic. Adequatum subm pmaꝝ passionum nāliuum: est adequatuz subz phie nālis: sed ens mobile z nō suba: aut corpus nāle seu mobile est adequatum subiectum pmaꝝ passionum nāliuum: ergo maior est per se nota. Minor vo pbat accipiendo trāsmutabilitatē: seu q idez est mobilitatem pro prima passione physica: vel saltem vna de pmis: aut eis

equiualente

quō accipiat. ens.

Q. ens dupl'r sumat.

Quid exigat ad h q aliqd sit ps sbria entia mobil.

Q. ens mobile sit cōius corpore mobili z suba nāli.

Q. ens mobile sit abstracti' q̄ᵹ cor' mobile z q̄ᵹ nāl'

Q. ens mobile sit per se vnum.

3^m pn^le

Pria rō

Q. ens mobile sit cōuenientissime sbm nālis phie.

equiualente: vt ab oibus supponit. Tunc sic. Adeq̄tum
subiectum trāsmutabilitatis hʒ māz formam ꝛ ꝑuatio/
nem pro adequatis ꝑncipiis. Sed tm̄ ens mobile hʒ hec
pro adequatis ꝑncipiis. ergo nihil aliud ab ente mobili
est sbm adequatum trāsmutabilitatis: ꝛ ꝯn̄r ꝑmax pas/
sionum nālium: qḋ erat ꝓbandum. Maior huius ꝓsyllo
gismi est ex eo euidēs: q: opʒ ista tria in oi mā eē adeq̄ta
sibyinuicem. s. passionem ꝛ sbm. ꝛ ꝓpria passionis ꝑn̄a: vt
patet de risibilitate ꝛ hoie ꝛ aiali rōnali ꝛc̄. Cōstat autē
ex ꝑ phys. per lōgum ꝓcessum trāsmutabilitatis ꝑn̄a pro
pria esse māz: formam ꝛ ꝑuationē: opʒ igit̄ eius ad qḋ
tanq̄ʒ adequatum sbm ꝑ seq̄tur trāsmutabilitas: esse ade
quata ꝑn̄a māz: formam: ꝛ ꝑuationem. Minor pʒ ex his

a.t.c. 19 vsq ad t.cō. 24

que in. 12. meta. a. tex. 19. vsq̄ʒ ad tex. 29. dicitur. s. q: mā
forma ꝛ ꝑuatio ad genus sbe ꝛō attinātur: sed mā forma ꝛ
priuatio generis sbe sunt ꝑn̄a ꝓpria sbe mutabilis. ꝛ m ā
forma ꝛ ꝑuatio in gn̄e quātitatis sunt ꝓpria ꝑn̄a quanti
mutabilis: ꝛ mā forma ꝛ priuatio in gn̄e qualitatis sunt
principia ꝓpria qualis mutabilis. ¶ Si dicat̄ q: quem/

Obie//ctio.

admodum ꝑn̄a ꝓpria sbe: continent ꝓpria ꝑn̄a ceterorū ge
nerum: q: sunt cause eorū vt ibidem docet Aristo. sic sba
mobilis continet oē q̄ʒtum ꝛ quale mobile. ꝛ trāsmutabi
litas sbalis oēm aliam: ꝛ ꝓpterea lʒ mā forma ꝛ ꝑuatio
excedant sbam mobilem formal̄r nō tm̄ v̄tualiter. hoc. n.
lʒ sit subtil̄r dictum: vim tm̄ rōnis nō excludit ꝓpter duo.

Contra ar.

¶ Primo. quia falsum est q: ꝑn̄a ꝓpria sbe mutabilis sint
principia ꝑncipiorū ceterorū generū mutabiliū. Quāuis
enim sit verum ꝛ expressum in 2o metaphysi. cap. supradi
cto. q: per se ꝑn̄a essendi in gn̄e sbe sunt ꝑn̄a ꝑncipiorū essen
di in ceteris gn̄ibus. i. q: mā ꝛ forma sbe sunt cause māe
ꝛ forme in quantitate ꝛ qualitate ꝛc̄. Ueritati tm̄ aduer/
satur q: per se ꝑn̄a trāsmutabilitatis sbalis sint principia
principiorū trāsmutabilitatis aliorū generum. Priuatio
in genere sbe que est per se principium non sbe: sed trans/
mutationis substātialis non est sil̄r ꝛ ꝯn̄r nec per se ꝑn̄m
priuationis: que est ꝑn̄m transmutationis accidentalis: vt
in corpore celesti patet. vbi ens mobile ꝑm locum hʒ oia
propria ꝑn̄a. s. māz formam ꝛ priuationem. Celum aūt
substantialiter non habet nisi duo ꝑn̄a que sunt eēndi per
se principia: siue ibi sit mā que est pura potentia siue sim
plex corporeitas pro mā: ꝛ intelligētia pro forma. Nul/
lo enim mō est ens mobile sbaliter. ¶ 2o quia dato q: es
set talis inclusio v̄tualis adeq̄tum tm̄ subiectum trāsmu/
tabilitatis: ꝛ sil̄r adequatum ꝑn̄m ex mā ꝛ forma ꝛ priua
tione esse: nō sba mobilis sed ens mobile: q: q̄n aliqua
proprietas vl̄is ꝑm predicationem habet sbm adeq̄tum
ꝑm predicationem in quo reperit̄ cā ꝑm quam inest qui
buscūq̄ʒ ꝓprietas illa: illud tale est eius sbm ꝑm q: ipsuz.
nec est regrendum pro ꝑmo subo illius illud ad qḋ per
viam resolōnis ꝓprietas illa ꝛ eius ꝑn̄a reducūtur. Alio
quin periret doctrina tradita in libro posteriorū. cap. de
vl̄i. Docemur enim ibi sistere q̄n adequatū sbm ꝑm pre
dicationem inuenimus: ꝛ cām in eo per quam sibi cete/
risq̄ʒ illa passio inest. Nulla etiam posset poni ꝓprietas
cōis alicui analogo ad sbas ꝛ accidentia: cum acc̄ntia ꝛ
eorū ꝓprietates ꝛ ꝑn̄a in subis v̄tualiter claudātur. nisi
ergo velimus abuti vocabulis ꝛ rōnibus eorū: qḋ illius
est subiectum adeq̄tum trāsmutabilitatis: in seipso ade/
quate claudit ꝓpria ꝑn̄a trāsmutabilitatis. Sed nec suba
mobilis nec corpus mobile claudit in se illa: q: ꝓpa ꝑn̄a
trāsmutabilitatis: vl̄is seu in cōi sunt mā forma ꝛ priua/
tio in cōi: que genus sbe transcendūt. enti aūt mobili ade
quantur. Quicqd eniʒ ex mā forma ꝛ ꝑuatione ꝯstat ens
mutabile est: ꝛ eē eo q: ꝑuatio machinat̄ ad malum. Ens
igitur mobile est ꝓpriuum ꝛ ꝑ mobilitatis sbm. ¶ Scḋo

2a ratio. Qḋ cor/

probatur ꝓpositū: ꝛ directe arguit̄ ꝯtra ponētes corpus
mobile sic. Cōiunctio oīs mobilis cum rōne corporeita/
tis: non supponit̄ in nāli phia. Sed in 6o physi. ꝓbat̄. er/
go nō corpus mobile sed ens mobile est sbm phie nālis.

pus mobile nō sit sbm.

Aīis patet in tex. 32. 6. physi. vbi ꝓbatur q: oē mobile est
corpus. ꝯn̄tia ꝟo pʒ. Tum ex eo q: si corpus mobile po
nitur adeq̄tum sbm opʒ suppon̄i mobilitatem esse ꝯiun/
ctam corpi aut vt rōnem formalē: aut vt passionē. Tuʒ
ex eo q: opʒ supponi corpus coextēdi ipsi mobili. aliogn̄
nō supponeret̄ sbm adeq̄tuʒ scie: vtrūq̄ʒ aūt horū impol̄e
est supponi ignorata vl̄i ꝯiunctione ipsius mobilis cum
corpe: vt de se pʒ. ergo. ꝛ hec est rō. S. Tho. in ꝑ physi.
nunq̄ʒ enim dixit ipse q: phs nālis ꝓbet corpus mobile
esse vt cōiter sibi imponit̄. q: nō intelligit̄. Corpus enim
mobile esse qui dubitat non eget medio sʒ sensu quo vel
seipsum moueri percipiat. Sʒ dixit q: ꝓbat oē mobile eē
corpus. Et vt plenius vis rōnis huius percipiat̄. ¶ Ad
uertendum est ꝑ q: sbm adeq̄tum scie resoluētis suas cō/

ꝑ Notādum Opʒ q: sbm adequatū sit sbm ꝑmarū passio//nū.

clusiones in ꝑn̄a per se nota: qualis est phia nālis. opʒ ꝛ
q: sit sbm ꝑmarum passionuʒ: ac per hoc sit ꝑn̄m essendi. ꝛ
ꝯn̄r cognoscendi ꝑm nām ceterorū. ꝛ q: sit ꝑn̄m cognitio/
nis in nobis: siue ad latētes ꝓperates ꝛ occulta ꝑn̄a a po
steriori siue a ꝑori ꝓcedatur: q̄m subiecti cognitio oibus
presupponitur. Et vt dicit Auerrois nec a ꝑori nec a po/
steriori ꝓbari pōt in scia: ꝛ inatum est nobis q: opʒ semꝑ
a notioribus nobis ꝓcedere. vt in ꝑ physi. cō. 4. dr̄. Sicut
ergo ꝑa ratio supius facta ꝓcedit ex ordine nāe. sic ista pro
cedit ex nr̄o ordine cognoscendi. ꝛ ꝓpterea. S. Tho. di/
xit q: ad audiētes ꝓbatur oē mobile eē corpus: innuēs
per hoc cognitionis magis q̄ʒ rei ordinem. ¶ Aduerten

Nō 2o. Aliō est oēz mobilitatē.

dum est scḋo q: quāuis aliud sit oēm mobilitatem eē con
iunctam corpori: ꝛ aliud cognosci oēm mobilitatē esse
coniunctam corpori: ad ꝟm tm̄ q: corpus mobile ponat̄ su
biectum adeq̄tum nihil refert qḋ horū deficiat. Q̄m sicut
deficiente ꝯiunctione illa ꝑm rem corpus mobile ꝓhibe
retur ex parte rei esse sbm: ita deficiente coniunctione il/
la in esse cognito ex parte cognitionis que ꝓbari dʒ im/
peditur. Non sufficit aūt presupponi aliquod mobile eē
corpus. qḋ ad sensum patet. sed opʒ supponere oē mobi
le esse corpus. tuʒ q: ad hoc q: cōplexum aliqḋ vel cōple
xe sigtum induat rōnem subti adequati in scia: opʒ id qḋ
est vt formale: ꝛ sit: ꝛ supponat̄ per se ꝯiunctum alteri: vt
passio vel ratio formal̄. Aliogn̄ frustra de māli parte cō
plexi illius questio fieret: cum ea per accn̄s variabilia ꝛ
extra qōnes scibiles sint: hoc aūt sicut impol̄e est esse: ni/
si oē tale illi insit: ita impol̄e est supponi nisi oē tale illi in
esse supponatur: q̄m oia hec sicut in nāe ordine ꝑexigūt
de omnitate ꝛ in cognitionis ordine. vnde si nālis scien/
tie sbm est corpus mobile: opʒ in hac scientia que de mo
bili in eo q: mobile tractat supponē mobile qḋ vt forma
le se habet: ꝯiunctum esse corpi per se vel vt passionē vl̄
vt rationalem formalem. Neutrum aūt horū fieri potest
nisi supponat̄ oē mobile corpori ꝯnexum esse. Imagina/
ri enim nō pōt vt ꝓpria passio: aut ratio formalis credat̄
esse alicuius id qḋ cōmunius illo dubitat̄. Tum q: ad
hoc vt aliqḋ cōplexum vel cōplexe sigtum habeat rōnē
adequati subti alicuius scie: nō minus opʒ id qḋ vt for/
male ponitur adeq̄ri scientie: q̄ʒ id qḋ vt māle sumit̄ co/
extendi illi formali. Aliogn̄ si māle rōnē formalem cō/
traheret: tn̄ scia que adequate rōnem formalem resp icit su/
biectum suum excederet. Nihil aūt refert extēsionem ta
lem nō esse aut nō supponi. Si igit̄ corpus mobile in eo
q: mobile adeq̄tum sbm ponit̄ phie nālis opʒ phūʒ que
de mobili in eo q: mobile est supponere corpus euacua
re mobile. Aliogn̄ adequatum sibi sbm q̄ʒuis haberet:
non tm̄ supponeret. ꝛ ꝯn̄r subti rationem nō haberet. hoc
autē impossibile est supponi: q̄ʒdiu nescit̄ an omne mo/

Formatio rōis S.Tho.

bile ſit corpus: vt oē ſe pz. ℂ Potes aūt rōnem hanc iuxta. S. Tho. ſic colligēdo formare. Nulla ſcia habēs ſbm complexum: aut cōplexe ſigtum ꝓbat eam ꝯiunctionem partium ſubiecti ſine qua cōplexum illud ſbti rōnem induere non pōt. Aliogn ſcia conſtitueret ſibiipſi ſbm: qđ de nulla ſcia ſpeciali dicere licet. hec. n. maior equiualet maiori. S. Tho. breuius aſſumentis nulla ſcia ꝓbat. i. cōſtituit vel componit ſibiipſi ſbm. Loquendo. n. de ſubiecto cōplexo equale ē dicere. Nulla ſcia cōponit aliquod vt ſit ſuum ſbm: ⁊ dicere nulla ſcia ꝓbat ſuū ſbm: apō formaliter terminos ſpeculātes. Sʒ phīa nālis: ſi corpꝰ mobile ponit̃ ſbm ꝯſtitueret ſbm ſuū: ergo pz minor ex dictis q: ꝓbat vlēm ꝯiunctionē motoris cum corpe: ſine q̄ corpus mobile ſbti rōnem habere nō pōt. Omiſſa aūt ῡborum ſollicitudine directe ſyllogiʒādum eſt ſic. Nullum cōiunctum cuius de oi ꝯiunctio ꝓbat̃ in aliqua ſcia: eſt ſbm adequatum illius. Corpus mobile eſt ꝯiunctū cuius de oi ꝯiunctio ꝓbat̃ in phīa nāli. ergo corpus mobile nō eſt ſbm in phīa nāli. Maior iam pz ex eo ꝙ oē ꝯiunctū qđ ponitur ſbm adequatū: ſupponit̃ etiā per ſe ꝯiunctum: ſaltem ex parte formalis: ⁊ coextēſum rōni formali adequanti ſciam. Sed cuius ꝯiunctio dubitat̃ de oi nō ſupponitur ꝯiunctum per ſe: nec coextēſum rōni formali. ergo minor ex. 6. phyſi. pz tex. cō. 32. vbi ꝓbat̃ vlis ꝯiunctio mobilis cum corpe ⁊ ꝓceſſu phīe nālis: maxīe in. 2. phyſicoꝝ tex. cō. ⁊. 2. tractatu ꝑmi de celo. Unī habet̃ vlis cōiunctio corpis cum mobili: ſed remanent due ꝯtra rōnē hanc obiectiones excludende.

Obō pª

ℂ Prima qꝛ nō videt̃ verum ꝙ in. 6. phyſicoꝝ. ꝓbetur omne mobile eſſe corpus: eo ꝙ in tex. 32. ꝓbatur tm̄ oē mobile eſſe diuiſibile. Conſtat aūt ꝙ ſi ꝓbat̃ paſſio alicuius de mobili: nō ꝓpterea probatur ratio formalis illius paſſionis. Sic aūt ſe habent diuiſibilitas ⁊ corporeitas vt patet.

Obō 2ª

ℂ Scđa eſt: qꝛ videtur hec ſcđa ratio aduerſarij prime. In hac ſiquidem dr̄ omne mobile eſſe corpus. In illa ῡo dr̄ ens mobile cōius eſſe: ⁊ corpore: ⁊ ſbā mobili.

Ad pᵃᵐ

ℂ Ad ꝑmam dicendum: ꝙ qꝛ nō cadit in intellectu humano ꝙ aliqđ ſupponat̃ eſſe corpus: de quo dubitet̃ eſſe diuiſibile niſi apud antiquos attributos errores ponētes corpora indiuiſibilia. Tum qꝛ diuiſibilitas ipſa ſicut comes eſt corporeitatis: ⁊ in eſſe ⁊ in cognoſci. vt prius abſq; poſteriori nunq̄ʒ cognoſcat̃. experimur. n. nō aliter nos cognoſcere: aut ſupponere corpus niſi vt q̄ʒtū qđdā quantitate molis. ideo ſi in phīa nō ſupponit̃ oē mobile eſſe diuiſibile a fortiori ſupponi nō pōt eſſe corpus: qꝛ ꝯiunctio mobilis cum corporeitate dum dubitat̃ cum diuiſibilitate nō pōt cognoſci niſi rōne: aut ex ſenſu. ex ſenſu aūt conſtat ꝙ nō habet̃. ratio aūt ante illam nulla inuenit̃. Et ſi ex demōſtratione illa. 6. phyſi. nō acceptat̃ ꝓbatum ſaltem tanq̄ʒ nectio ꝯñs ꝯñem formaliter ꝯcluſam relinqtur magis incōueniens: ꝙ. ſ. oē mobile eē corpus lōge remotius eſt a phīe pn̄º: vtpote. 3. celi. ⁊ ꝑ de gn̄one. Peripathetici tñ ibidem vtrāq; ꝯcludi ꝓpoſitionē indiſtincte intelligūt. Unde Auerrois in ꝑ celi. cō. 5. dicit. Probatum eſt in. 6. phyſico. ꝙ oē mobile eſt corpus ⁊c̃. Iſta ſo. pº eſt de mente. S. Tho. ꝑ ꝯtra Gen. c. 13. vbi de mente phī facit talem conſequentiam. Si in motoribus ⁊ motis ꝓcedit̃ in infinitum. opʒ oīa huius infinita corpa eſſe: qꝛ oē quod mouetur eſt diuiſibile ⁊ corpus: vt ꝓbat̃. 6. phyſi. hec ille. ꝓbatur aūt. 6. phyſi. lec. 5. ⁊. 12. nec obſtat ſi quis dicat non ſequi. eſt diuiſibile: ergo corpus. ſuperficies enim eſt diuiſibilis. ⁊ tñ nō eſt corpus: qꝛ ſequit̃ eſt diuiſibile trina diuiſione. ergo corpus.

Ad 2ᵃᵐ obonē.

ℂ Ad 2ᵃᵐ ῡo ꝙ lʒ ens mobile ſit cōius corpe: qꝛ de multis predicat̃ qditatiue. de quibus corpus nō predicat̃ qditatiue: nō tñ eſt ſic cōius ꝙ alicui inſit cui corporeitas ꝯiuncta nō ſit. oē. n. ens mobile eſt corpus vel claudit in ſe corpus. pōt etiā. 2º dici lʒ in idem redeat. ꝙ in. 6. phyſi. ꝓbat̃ oē mobile eſſe corpus. i. corporeum aliqđ. ꝓbando enim mobile eſſe diuiſibile nihil aliud ꝓbat̃ q̄ʒ mobile eſſe ens corporeū: ſiue illud ſit corpus: ſiue corporeū aliqđ. Corporeū aūt ꝯuertit̃ cū ente mobili dato ꝙ corpus cū eo nō ꝯuertat̃. Et eodē modo poteſt argui dupl̄r ponētes ſbam nālem: aut mobilē. oē enim mobile: aut nāle eē ſbam cū oporteat ſupponi: aut haberet̃ ex ſenſibus: aut ex nāli phīa: aut ex metaphyſica. Ex ſenſu qdem nō habet̃. ex nāli aūt phīa ſi haberet̃ ꝯcluderet hoc nō poſſe ſupponi in ipſa. Si aūt a metaᶜᵃ tractat̃: vt Auerrois dicit in. 2. phyſi. cōmē. 4. etiā hoc ꝯcludit illud nō poſſe eſſe ſbm in phīa nāli: que ſcia ex ſe eſt euidens: ſiue metaᶜᵃ. hʒ enim ſbm ⁊ pnª ꝓpria ex ſenſibus per ſe nota: ⁊ nō accipit ea pōne q̄ʒuis a metaphyſico defendi debeāt ſi impugnent̃: vt in ꝑ phyſi. tex. cōmē. 12. dr̄.

3ª pbō ab auctoritate

ℂ Tertio ꝓbat̃ idē auc̄te. ⁊ ꝑ Ariſt. in. 3. phyſico. vbi in diffinitione motus nō poſuit corpus: aut ſbam: ſʒ ens in potentia ⁊c̃. ex quo arguit̃ ſic. Id eſt ſbm phīe qđ ponit̃ in diffinitione prioꝝ accn̄tium nālium: qꝛ tale eſt ꝓ priū ſbm eoꝝ: vt patet in. 7. metaph. tex. 15. Sed nō corpus: nec ſba: ſed ens in potentia ſm ꝙ in potentia: quod idem eſt qđ ens mobile: vt pz in. 3. phyſi. tex. 6. ⁊ ꝯſ̄o ponitur in diffinitione primoꝝ accn̄tium nāliū. ſ. motus ⁊c̃. ergo ens mobile eſt ſbm philoſophie naturalis.

ℂ Et ꝯfirmat̃ hoc idem ex ꝑ phyſi. tex. x1. vbi ſupponēdū dr̄ in phīa: oia aut quedā moueri: ⁊ nō oia: aut quedam corpa ⁊c̃. ℂ Scđo auc̄te Auerrois qui lʒ nō ſollicitus de vocabulis in. 3. metaphy. cōmē. ꝑ ens mobile. ⁊ in. 12. eiuſdem cō. 5. corpus mobile. ⁊ in ꝓheº phyſi. res ſenſibiles: ſbm phīe noīant: ⁊ ꝓpterea nō ῡba ſua in hac re: ſed ſenſum pōderari voluerit. In. 2. m̄ phyſi. exp̄ſſe docet aliquid ꝑus corpe ſbm eſſe phīe nālis dum dicit in cō. 3. ⁊ ſciendum eſt ꝙ ſbm iſtius libri eſt nā ⁊ pnª nālia cum ſint cōia oibus rebus nālibus. Et ideo in hoc libº nō diffiniuit corpus: neq; alia: de quibus ꝯſiderat nālis ſicut fecit in pnª celi ⁊ mundi. Ex quo habet̃ ꝙ apud ipſum ꝯſideratio de corpe mobili differt̃ vſq; ad librum de celo ⁊ mundo: vbi ab eius diffinitione inchoat̃: vt pz in tex. cōmē. 2. Et rurſus habet̃ ſbm phyſice eē cōmune corpi ⁊ alijs de quibus ꝯſiderat nālis: vt in ꝑº rōne aſſumpſimus. nō ergo corpus mobile: ſed aliqđ ꝑus eo cōmune oibus nālibus eſt ſbm phīe: qđ ens mobile eſſe ex ꝑº rōne liquet. eſt igit̃ ſigta ratio per ens mobile ſbm phīe nālis. nō aūt ſigta ꝑ ſbam: aut corpus nāle vel mobile vel ſenſibile.

Qꝛ ſbm phīe nālis ꝯuenienter noie ens mobilis ſigtur

ℂ Qꝛ aūt illis vocabulis ꝯuenientiſſime ſignificet̃ ſic patet. Mobilis vocabulum in ꝑmia ꝯuenientius ſumit̃: q̄ʒ ſenſibilis qm̄ admiſſo ente ſenſibili. adhuc nō eſt nālis phus liber ab inuectione Parmenidis ⁊ Meliſſi. Cōcedentes enim ens ſenſibile negabāt mobile. ſuppoſito aūt ente mobili pnᵃ phīe incōcuſſa manent. Similiter ꝯuenientius eſt q̄ʒ nālis noᵐ: tum qꝛ redit idem incōueniens. Nam ſuppoſito ente nāli. adhuc phs nālis liber non incedit niſi mobile addat: vt ipſe Ariſto. teſtat̃ in ꝑ phyſi. tex. x1. cōtra Parmenidem ⁊ Meliſſum ꝯcedentes ens nāle. ſubdens nobis aūt ſubiciant̃ oia: aut quedā nālia moueri. Tū qꝛ ſbm notiſſime debet ſupponi: ⁊ ꝯſtat diffinientia notiora eſſe diffinito. Unde cum motus nām diffiniat: qđ clare ſigtur per ens mobile obſcure importat̃ per ens nāle. hoc enim ſi declarandum eſt ad motum oportet venire. Tum quia nominibus vtendum eſt vt pluries. 2. topicorum. vſitatiſſimum aūt eſt ⁊ nāe noᵐ ad cuiuſq; rei quodquideſt. ⁊ nāle ad omne nō artificiale: ſiue de genere mobilium ſint ſiue non: ⁊ propterea ſi ens naturale ſupponeretur: ens non artificiale intelligeretur ſbm in phīa nāli: quod eſt falſum: ⁊ ſic inficiationi locum daret vocabuli

equiuocatio

equiuocatio. Quod si distinguendum est .i. his in se primum motus supponendum cur non potius absque glosa et distone ens mobile a primo dicis: clarius exprimendo: presertim cum .2. physicorum primum anticipandum est: vt glosa illa itelligef. Entia autem noie clarius proposito seruire ex dictis patet. ¶ Nunc 4° superest argumentis in oppositum satisfacere. Et ad primum quidem dicitur quod ens significare 3m quod commune secundum analogiam substantie et accidentis non est contra .s. Tho. nisi secundum analogie naturam ignorantes. vnde nullum inconueniens est ens mobile commune esse secundum rationem formalem: non vnam simpliciter: sed vnam analogice entibus mobilibus omnibus. s. substantijs quantis et qualibus et ceteris: quamuis etiam ratio ad oppositum non concludat contra tenentes ens mobile extra substantiam non inueniri. quia hoc ipse inquantum ens mobile aliud est a seipso inquantum substantia mobilis. et propterea non sequitur. ergo ponendo ens mobile subiectum ponitur substantia aut corpus mobile: quoniam differunt formali ratione. ¶ Ad 2m dicitur dupliciter. primo quod mobilitas communiter sumpta vt de ea in hac loquimur questione non est passio sed substantiale predicatum: sicut et materiale et potentiale iuxta ea que supra adducta sunt: que possit etiam ratione confirmari: ex eo quod potentiale substantiale predicatum est entium a materia sumptum. Non enim hoc est ens potentiale propter aliquam proprietatem ipsum consequentem: sed per intrinseca sua. Mobilitas autem apud naturalem idem sonat quod potentialitas apud metaphysicum vt exercitatis in istis scientijs: non in auctoritatibus notum est. Sed quia hoc non est a predecessoribus discussum: et nouum non facile acceptabitur sic debiliter firmatum: ideo 2° dicitur quod si mobilitas sit passio adhuc subiectum philosophie concedit esse vnius rationis formalis circumloquiue per ly ens mobile. Et ad instantiam contra hanc responsionem respondetur tripliciter: primo quod quamuis in scientijs a priori procedentibus: subiectum debeat esse primum et maxime notum quo ad quid rei: non tamen hoc oportet in scientijs a posteriori doctrinam facientibus: qualis naturalis philosophia: vt Commentator dicit in prohemio. et i commento primi physicorum. commento 2. Sufficit enim quod sit primum et maxime notum quo ad artem: et quid nominis: vt ex primo posteriorum patet. huic autem nihil obstat talis circumlocutio. 2° dicitur quod notitiam subiecti debere esse maximam potest dupliciter intelligi. Uno° respectu cognitionum possibilium haberi de illo. potest enim idem cognosci probabiliter et demonstratiue per communia et per propria et cetera. et hoc modo de subiecto non oportet supponi a nobis maximam cognitionem: vt patet inductiue etiam in metaphysicis. Alio modo respectu aliarum cognitionum que in illa scientia acquiruntur. et hoc modo est verum et conceditur quod cognitio ista quam habemus de illa ratione formali in isto circumlocutio: est maior omni cognitione quam acquirimus in philosophia naturali. ¶ Et si contra hoc instetur: quia multorum notitiam acquirimus in philosophia naturali que per intima eorum cognoscimus et nominamus: perfectior autem est cognitio per intima: quam per passionem: sicut ro illa cognoscitur. Respondetur quod perfectio cognitionis de qua est sermo in primo posteriorum. vnde sumitur quod cognitio debet esse maxima: non attenditur penes aliud quam euidentiam. vnde magis et minus in cognitione in proposito penes euidentie latitudinem attendere oportet. et propterea aliud est cognosci intimius: aliud euidentius. Cum enim omnis cognitio acquisita in scientia siue perigat ad intimis alicuius quantitatis: siue non habeat euidentiam ex cognitione subiecti sicut ex principio necesse est cognitionem subiecti esse euidentiorem: et consequenter maiorem ceteris: et vere sic est in proposito: quia cognitio entis mobilis: quam circumloquendo supponimus est ex sensibus euidens: quecumque autem alia acquisita est discursu syllogistico ex istius euidentia certa. propter quod autem vnumquodque et illud magis est: vt dicitur primo posteriorum. 3° dicitur quod si philosophia haberetur a nobis sub perfecta ratione scientie que est in se: procul dubio subiectum oporteret omnino esse primum et maxime notum: vt arguendo dicitur: quia autem non sic est tantum imperfectionis scientie nostre admiscetur quantum cognitio subiecti compatitur: ex hac enim incompleta cognitione subiecti minus plena est cognitio subsequentium: difficultasque in soluendis questionibus non parua. ¶ Ad tertium dicitur negando consequentiam

quecumque via teneatur. Non enim eiusdem scientie est considerare aliquod subiectum: et per se partes eius subiectiuas: aut per se modos quoscumque: sed eos tantum qui genus scibile illius subiecti non egrediuntur. mobile autem extra genus scibile metaphysice est: quoniam a materia sensibili non abstrahit. Accidentalem autem conditionem entia mobilitatem esse: vt subalternatio requirit nullo° est possibile vt ex his que scripsimus super cap. 13. primi posteriorum patet: quia accidentalitas illa per seitatem: et extraneitatem simul respectu illius subiecti exigit: quod respectu entis non est possibile quoniam nihil extraneum est ab ente. vt dicitur .3. metaphysice. tex. 11. nec mihi obijciatur quod in tractatu de natura generis a. s. Tho. dicitur philosophiam naturalem propter accidentalitatem huius subalternari metaphysice: quoniam tractatum illum nunquam forte vidit. s. Tho. Stilus enim eius non est: et multa ibi sunt que doctrine eius non consonant. ¶ Ad 4m quod plus requiritur ad hoc quod aliquid sit subiectum quam ad ipsum fiat resolutio. Alioquin principia subiecti ad que fit vltimo resolutio essent subiectum: oportet ergo quod ad eius rationem formalem fiat resolutio tanquam ad adequatum primarum passionum subiectum. Ad substantiam autem mobilem non fit mobilium resolutio sicut ad adequatum motoria subiectum: sed sicut ad primum clausum in adequato motoris subiecto quod est ens mobile. Post resolutionem siquidem passionum omnium in analogum subiectum potest analogum ipsum in se resolui: postea eius in primus reducendo: vt in tractatu de nominum analogia diffuse diximus. Et sic sit finis huius questionis.

¶ Tractatus de Cambijs fratris Thome Caietani ordinis Predicatorum et sacre Theologie professoris ad Venerabilem predicatorem et priorem Brixie fratrem Andream brixiensem eiusdem ordinis.

Concessum mihi his diebus ocium venerande amantissimeque pater ad edendum promissum paternitati tue tractatum de cambijs inuitans post auditos campsores perlectasque diuersorum de his opiniones ac diutissimam meditationem ad scribendum tandem impulit. Tanta siquidem est rei huius obscuritas et inuolutio vt hinc consuetudine non absque fautoribus: et inde doctoribus plurimis modernis tamen sistentibus. antiqua siquidem proposita difficultas non hec fuit tacendum potius videretur. Uerum vbi plures dies lectioni meditationique iam deduxissem: et mihi fidelis promissionis reatus occurreret diuina fretus ope tria de cambijs tractanda censui. Discernenda sunt primo dubia a certis. Adducende sunt deinde opiniones aliorum de dubijs. Firmandumque demum quod mihi videtur de his sentiendum.

¶ Capitulum primum de tribus generibus cambiorum.

Cambiorum modi quamuis multi sint quo ad differentiam: tamen certi vel dubij trifariam ea diuidere sufficiet. Quedam siquidem sunt quorum iustitia clara est. Quedam vero quorum iniustitia similiter aperta est. Et quedam media que an sint iusta vel iniusta in dubium inter doctores vertitur. Justificata siquidem sunt que fiunt his tribus modis. Primo cum in cambio minuto campsor moderate lucratur secundum patrie consuetudinem. Uocatur autem cambium minutum cum campsor pro aureo ducato monetam dat in patria illa consuetam expendi vel equo aliquid minus dando quam recipiat. Hoc enim continet naturalem equitatem ex eo quod industrie et ope campsoris rò habenda. Cum enim ceterarum artium ministros liceat in commutationibus proprijs laboris industrieque mercedem componere campsoribus que commutationibus

numismatū desuiūtiō quoqȝ licē nō est dubiū. Propter qđ nō irrōnabil'r dicūt opinātes tale lucrū cāpsoꝶ tm̄ licitū. Ita ꝙ ꝑuatus hō si cābiare dȝ ducatū aureū nihil lucrare dȝ. Cōmutatio nāqȝ numismatū ꝑ se nō negaf q̄ ad valorē queadmodū cete cōmutationes: ſȝ determinata est. puta ꝙ ducatus aure⁹ valet. 12. marcellos: ⁊ sicut in ceteris cōmutationib⁹ eq̄litatē violare iniustū est: ita in cōmutatione numismatū. Uñ nihil vl'r ꝓp mercedē seruitij nō in nūandopecuniā vt qdā putāt: qm̄ cōtingit sepe nūare cāpsorē q̄ȝ accipiētē ⁊ actus nūandi nō est ꝓpe mercēnari⁹: ſȝ solitus gratis cōcedit vt vsus libri. Et nūationi cāpsoris r̄ndet nūatio dātis aliā monetā. Sȝ i arte cāpsoria reipub. ministrādo: vel ꝓp incōmodū quē quis incurrerēt ex ablatione talis gn̄is pecunie a se vel q̄ntatem numismatū: vt infra declarabit: non ȝ plus in cābio minuto accipere q̄ȝ datur. Quorum nullum locum hȝ vl'r in singulis hominibus non campsoribus.

Scđo cū cāpsor moderate lucratur ex eo ꝙ Petr⁹ h̄ns certā summā pecunie Mediolani dat eam campsori qui faciat equali summa rome sibi dari vel alteri. Si enim ex hoc campsor mercedē exigit iusta est exactio. Cāpsor. n. translatoris in hac parte locum tenet nec est equum: vt merces suo seruitio subtrahatur.

Quando campsor lucraf ex eo ꝙ monetā alicubi min⁹ valentē cōgregatam in locū transfert vbi plus valet. hec enim est negociatio numismatuȝ ex qua ꝑmo ortum habuisse videtur ars campsoria: vt đr in ꝑmo poli. ⁊ est licita sicut cetere negociationes ad augendas opes licent.

Iniusta v̄o absqȝ dubio cābia illa sunt q̄ his duob⁹ modis fiunt. Primo cū cāpsor lucrari: aut lucrari intēdit ex eo ꝙ Petro egēti Mediolani dat certā sumā pecūie sub noie cābij de Lugduno vel Lōdreȝ. ⁊ m̄ ſm ꝟitatē ibidē restitutio faciēda vtrinqȝ scil' siue fiat l'r̄e cābij ⁊ nō ꝑsentēt: siue nō fiat l'r̄e iteruenit fiqdē hic solo noie cābium: ⁊ ſȝ rē mutuū cū lucro: aut spe lucri ſȝ ꝙ diuersimode fit. Scđo ⁊ in idē redit cū cāpsor vt lucref dat Mediolani Petro egēti cētū ducatos recepturus ab ipso Petro ibidē hinc ad mēsem tantum q̄ntū valebūt tūc Venetijs ſm cursuȝ cābioꝝ decē libre grossoꝝ q̄ equalēt. 100. ducatis regulariter ſm cursum cābioꝝ Venetijs q̄nqȝ excedunt q̄nqȝ excedūf. Hic. n. ſm ꝟitatē est ꝯct⁹ mutui cābij noie palliatus ⁊ fit cū spe lucri ꝯ illō Luce. 6. Mutuū date ⁊c̄. Et celebraf cōiter cū ꝓbabili cōiectura ꝙ erit ibi lucruȝ: qꝛ cōiter solēt tūc valē plus decē libre grossoꝝ: q̄ȝuis q̄n qȝ: ſȝ raro min⁹ valeāt: ⁊ ꝓpea est hic vsura: ⁊ nō pōt excusari nisi in casu: in q̄ Petr⁹ egeret illis cētū ducatis: ⁊ cāpsor habēt ī ꝓmptu veꝝ cābiū agēdū cū illis cētū ꝓ Venetijs illo n. ōr ⁊ ad istātiā petri illos sibi eo pacto daret: ⁊ ħ si ꝯctus talis cambij est licitus: de quo ifra erit ſmo.

Dubia aūt cābia q̄dā sunt ex pte cāpsorum: q̄dā ex parte accipiētiū cābia. Ex pte qdē cāpsoꝝ sūt q̄ sic fiūt: aut. s. appciādo numisma eꝝneū de quo restitutio fiēda est minus q̄ȝ valeat cōiter in loco vbi dȝ fiet restitutio. Aut appreciādo numisma qđ daf magis q̄ȝ valeat cōiter i loco vbi restitutio dȝ fieri. Ad hos. n. duos modos q valde ꝓpiqui sunt: ⁊ i idē redeūt oīa cābia sicca reducūf ꝓ qbuscūqȝ locis fiāt. Ad ꝑ᷑ᵐ. n. modū spectat cābiū Lugduni: in q̄ Petro idigēti marcha auri q̄ cōiter valet ibi. 60. scutos: cāpsor Mediolani dat. 60. scutos nō ſm valorē scuti Lugduni: sed cū ibi cōiter valeat scutus. 30. grossos appreciaf hic. 28. ⁊ sic dat sibi tātā sumā pecunie q̄ ascendit ad. 66. scutos ad rōnē. 28. grossoꝝ ꝓ scuto. Ad 2ᵐ v̄o modū spectat cābiū tā Lōdrēse q̄ȝ brugēse in q̄ Petro egēti Janue dat cāpsor ianue. 1000. ducatos nō ſm valorē ducati currētē Brugis: aut Londris: ſȝ cū ibi valeat ducatus. 50. grossos appciaf Janue. 52. ita ꝙ ꝓ quolibet ducato tenef accipiēs cābiū restituere Brugis vel Lōdres 52. g̃ssos. Cetera āt cābia ex pte cāpsoꝝ licita sūt. Nec fiat vis si in istis exēplis v̄a q̄ȝtitas monetaꝝ nō recitaf: qm̄ exēpla ponimus vt adiscētes itelligāt. Auget aūt cābiorū ꝑdictoꝝ ambiguitateȝ iserta tpis rō. fatef. n. cāpsores ꝙ q̄ȝto tp̄s restitutiōis est distantius: tāto minus appciatur moneta in ꝑmo mō: ⁊ tāto magis in scđo mō.

Ex pte aūt accipiētiū cābia sex modis variant cābia ſȝ dr̄iam eiusdē vel diuerse monete: ⁊ dr̄iam certi vel dubij: aut acc'ntis lucri: hec. n. v̄ir aliquaȝ ꝑ se dr̄iam in cābijs facere. Cōtingit ḡ ꝑ. ꝙ Petrus dat Mediolani cāpsori. 100. ducatos florētinos aureos: ⁊ vult totidē florētinos Florētie. Contingit scđo. ꝙ Petrus ꝓ dictis ducatis vult Florētie monetā argēteā: puta grossos florētinos: sed tot ꝙ equaleant Florētie duc. 100. florētinis aureis. Contingit tertio ꝙ Petrus pro dictis ducatis vult bonā monetā aureā vel argenteā Florētie ſm ꝙ tp̄e solutionis. puta in nūdinis cābia valebūt Florētie ⁊c̄. ⁊ q̄libet hoꝝ cōtigit dupl'r fieri. s. simpl'r vt ꝓpositū ē ⁊c̄. ⁊ cū adiūcto aliq̄ certo lucro: ita. s. ꝙ Petrus vult nō solū ꝑdictos. 100. ducatos Florentie mō dicto: ſȝ vltra hoc vult sibi dari alios quatuor ducatos. Et qm̄ de his nō ꝑncipal'r est qō: ſȝ de illis q̄ se tenēt ex pte cāpsoria cōiter. ideo de illis erit sermo diffusus: de istis aūt in fine tractatus dicef. Et ne vagatio aut equiuocatio qđ accidat legentibus vocenf in sequētibus cābia nunc discutiēda cambia realia quāuis a multis cābia sicca aut per litteras nuncupentur.

Capitulum. 4ᵐ de opinionibus dicentium in cambijs realibus esse mutuum.

Quoniam aūt ſm diuersa ꝑsupposita diuersimode inueniunf doctores locuti de h⁹ cābijs ⁊ ex alijs ꝑncipijs ꝓcedūt supponētes h⁹ cābia mutui ꝯctū sape ⁊ ex alijs ꝓcedūt negantes hic mutuū interuenire. iō sigillatim discutiende sunt singuloꝝ rōnes. Uñ eoꝝ occurrunt ꝑmo opiniones q asserunt aut suscipiūt ꝯctus cambiorum realiū ſm veritatem esse contractus mutui: licet cambia vocenf. Sūt aūt ꝯ ea hoꝝ opiones: dū qdā dicūt talia cambia eē iniusta ⁊ vsuraria. Quidā v̄o ꝙ sunt licita ⁊c̄. Et illi qdē q asserunt vsuraria: ȝ multis rōnibus moueanf: hoc tm̄ ꝓ fundamēto h̄nt: qꝛ vsurariū ē mutuare sub spe ⁊ pacto ꝟisilis lucri. vt pȝ. Cōstat aūt oēs cāpsores spe lucrādi hec cābia exercere. ⁊ ideo pacta supradicta inducē vt verisiliter lucruȝ euenire possit: quāuis nō sp̄ eueniat vt ipsimet fatēf. vsurariū est igif hec cābia facē. Qđ āt sic supponaf vere eē mutuū ꝓbāt ex eo ꝙ ꝯctus iste dat pecuniā q̄ est iuendibilis cū trāslatione dn̄ij ⁊ recipit pecuniā. Has aūt cōstat eē cōditiones ad mutui ꝯctū sufficiētes ⁊c̄. Muniturqȝ opio hec auctē Gofredi ⁊ Hostiēsis in summis de vsura. ⁊ Archiepi florē. in. 2. ⁊. 3. pte summe vbi ēt dicit multos viros doctos ⁊ timorosos fuisse hui⁹ opionis ⁊c̄. Acceptātes aūt mutuū hic eē: ⁊ tm̄ absqȝ vsura cābia fieri fundanf sup rōne interesse ⁊ opaꝝ locataꝝ ⁊ quo ad interesse qdē: qꝛ ēt in ꝯctu mutui ȝ seruare se indēnē. cōstat aūt ꝙ mutuās Janue. 100. ducatos aureos dānū incurreret si Brugis restituunf sibi totidē aurei vl' eis equalens ibi ꝑcise. Tū qꝛ plus daret q̄ȝ recipēt: ex eo ꝙ ducatus aureus plus valet Janue q̄ȝ Brugis. Tū qꝛ opȝ ipsum subire expensas delatoꝝ pecunie vt Janue rehabeat vbi ꝯctus mutui celebrat⁹ est. ḡ licitū est extimare ducatū aliquid plus vt mutuans nulluȝ dānū incurrat ⁊ hoc in istis cābijs accidit. Quo ad locatas v̄o operas: qꝛ cū nullus dēat ꝓprijs stipēdijs militare: ⁊ cāpsor ⁊ ministri publice vtilitati deseruiāt in ope licito. s. i mutuis faciēdis pietatis oꝑs est ꝙ ꝓpriaȝ mercedē reportare debēt. queadmodū ministri mōtis pietatis. ⁊ qꝛ industrie

strie accedētis operi licito nō h̄nda ē: aliqd ēt mercedis
dari dz. Quo fit vt oibus pēsatis talis exercēcia sit lici
ta. ¶ Sz reuera neutra hax opinionū vitatez assequtur.
Pme eni fundamētū cuitat: qm̄ vt ifra patebit hic nō est ꝯ-
ctus mutui. 2ª aūt falsū assumit ꝛ ꝯnr nō loqtur. Falsū
qdē assumit dū dicit i his cambijs illud plus sumi vt vi-
tetur iteresse. H̄ enim cāpsores testātur eē falsū: ꝛ dicūt
ꝙ nō vt damnū cuitēt: sz vt lucrent h̄ꝰ cābia istitūt: ꝛ ꝙ
si accipiētes cābia obligarēt se ad restitutionē: ꝛ p̄cise ꝙ̄
tum accipiūt ꝛ in loco vbi accipiūt ipsi nō mutuarēt: qꝛ
lucri gr̄a hāc artē exercēt. ꝛ ex hoc pz ꝙ nō p̄ro interesse
stipēdij ministroꝝ plus sumit. Si enim cāpsores ex cam
bijs nihil aliud quererent ꝙ̄ se indēnes seruare cambia
nō aggrauarētur: sz pecunias suas secū tenerent aut alr̄
exponerēt vt ipsimet testātur. Cōsequēter aūt nō loqui-
tur: qm̄ nō est licitū artē mutuatiuā in ciuitati bꝰ erigere
ꝛ ministros statuere ꝛ laboꝝ idustrieqꝫ rōne habita: ide
ēt sustētatoriū lucrū q̄rere: qm̄ h̄ eēt vsurariā artē facere
moderatā: vt pz. Ministris autē montis pietatis qūo ꝛ
qualr̄ liceat mercedez reddi ꝛ a qbꝰ dz reddi in tractatu
sp̄ali de h̄ diffuse diximus. hic aūt satis sit nosse ꝙ nō est
sil̄e. qꝛ in cambijs atēdit lucrū ꝛ ꝙ experiētia teste non
licet artē facere mutuatiuā vt operarū, periculoꝝ ꝛ idu-
strie rōnem h̄ndo plus sorte recipiat vn̄ ipse cū familia
sustētetur sicut in artibꝰ ꝛ negociationibus licet. Est igi-
tur vsura in his cābijs si ꝯctū mutui implicāt: ꝑpter qd̄
Gofredus ꝛ Hostiē. sub mutui noie casum tractantes:
qn̄. s. mutuat vt restituatur alterius gn̄is monete cū spe
lucri vsurā esse dixerunt. ꝛ sic pz 2m caput.

¶ Capitulum 3m de opinionibus dicentiū in cambijs rea
libus esse contractum permutationis.

Emersit ḡ ꝑpp̄dicta forte alioꝝ opinio dicē-
tium in his cābijs nō esse ꝯctū mutui sed in-
noiatū. s. do vt des. vel sin oiari dz eē ꝯctum
ꝑmutationis: ꝛ hoꝝ ꝯrie queqꝫ sunt opinio-
nes: alijs asserētibꝰ hec cābia licita ꝛ alijs li
cita. Et illi quidē qui dicūt esse licita studiū suū adhibēt
nō tā approbādo coꝝ iustificationē ꝙ̄ eorum nāni extra
mutui rōnem esse: ꝛ q̄uis multiplicet rōnes: ex tribꝰ tn̄
ꝯdictionibꝰ sepat cābia hec a mutuis. p̄ ex piculo: mutui
.n. nā piculū mutuate sortis i accipiētē mutuū transfert.
Cābiū v̄o reale dāni piculū cāpsori relinqt si minꝰ sorte
ꝯtingat accipe vt qn̄qꝫ lz raro cōtingat. 2° ex diuersitate
rei restituēde ꝛ loci ꝛc̄. Nā mutui rō exigit vt eiusdē ge-
neris: ꝛ bonitatis restituat: ꝛ ibidez nec sufficit reddere
equalēs. auꝝ. n. pro auro. ꝛ triticū pro tritico restituēdū
ē. ꝛ adducat ad h̄ textus iuris ciuilis. ff. de soluc̄. l. pau-
lus. In cābijs āt realibꝰ fit ꝑmutatio monetaꝝ diuersoꝝ
generū: ꝛ in diuersis locis. 3° ex mō ꝯctꝰ: qꝛ i cābijs reali
bus est vēditio vel ꝯctus silis vēditiōi: dū ducatꝰ vendit
52. grossis flādrēsibꝰ: ꝛ extimat vna moneta cuz alia: qd̄
licere pz ex̄ de cens. c. olim cām. ꝛ c. eū canonicis. In me
dio aūt nihil hoꝝ fit ꝛc̄. Cū igit mutui ꝯctus nō sit: sz ꝑ-
mutatiōis ꝛ negociatiōis pro licito relinqt. spes. n. lucri
i his nō dānat: ꝛ idustrie laboꝝ piculoꝝ expēsarūqꝫ rō
h̄nda est: dicētes v̄o cābia hec nulloº licere: ꝛ tn̄ mutuū
nō iplicare: q̄uis nō inueneri. ex dictis tn̄ ab his q absolute
cābia hec dānāt: aut dubitāt illicita eē triplex rō col
ligit. p̄° ex eo ꝙ cābia hec i fraudē vsuraꝝ introducta vi
dētur: cū ꝑmutationē monetaꝝ cāpsor nō itēdat: sz necessitatibꝰ
idigētis nolēs gratis mutuare noie ꝑmutatiōis
monete mutuū palliat vt lucret: ꝛ p̄sertiz cū plerūqꝫ cō-
tingat i eadē fieri moneta restōnes: ꝛ h̄ in cābijs ifra Ita
liā ꝛ periculū qd̄ raro accidit pōderādū nō sit i cōmuta-
tionibꝰ q̄ regulāde sunt cōiter eueniētia. 2° ex eo ꝙ rō tē-
poris ēt in ꝯctu emptionis ꝛ vēditiōis h̄ri nō pōt. In h̄ꝯ
autē cābijs vt pz in casu posito q̄to distātius est solonis
tp̄s tāto plus solui paciscit cāpsor. 3° qꝛ ēt in ꝯctu vendi
tionis vēdere plus ꝙ̄ nūc: aut hic valet nō ē licitū nisi vē
dens itēdebat vsqꝫ ad tp̄s illud seruare: vt in. c. nauigāti
de vsuris. aut itēdebat ad illū locum deferre: vt dicunt
Rai. i sū. ꝛ Jo. an. ꝛ Jo. cal. Cāpsores aūt nō itēdūt serua
re: aut trāsferre pecuniā: sed paratā ad h̄ꝯ cābia tenent.
Quid aūt de his sentiēdū sit in decisione manifestū erit.
Nūc aūt ad aliā properādū est opinionem.

¶ Capitulū 4m de opinione singulari circa cambia.

Ost p̄dictas opiniones egregij cuiusdā do
ctoris i theologia opio singulis occurrit te
nens h̄ꝯ cābia eē licita: ꝛ tria singulr̄ dicēs.
Primū est ꝙ ꝯctꝰ iste quē inoiatū vocāt no-
men h̄z: qm̄ vt. s. Tho. dicit. i. 22. q. 77. ne-
gociatio 3r fit: aut cōmutādo res pro rebus: vt vinū pro
tritico: aut res pro pecuniā. aut pecunia ꝓ pecunia. ꝛ cū
p̄mꝰ ꝯctꝰ vocet vulgo baratto. 2ꝰ vocat vēditio ꝛc̄. ꝛ ter
tius cābiū. Ita ꝙ cābiū est ꝑmutatio pecunie pro pecu
nia. 2m est ꝙ in cābijs nō ꝯsiderat pecunia vt pecunia seu
vt mēsura est: sz vt res q̄dā est. Constat. n. s̄m oēs vtroqꝫ
mō posse accipi pecuniā: vt pz de locātibus pecuniā ad
ostētationē: ꝛ ꝙ cāpsores pecuniā vt rē considerent ex. s.
Tho. aucte ꝓbat i. 2. de regimie p̄nm dicētis ꝙ numisma
pōt accipi duplr̄: ꝛ vt mēsura ꝛ vt res q̄dam est. ꝛ h̄ mō
vtūtur eo cāpsores: fabricatqꝫ sup hoc fundamēto do-
ctor ille vēdibilē eē pecuniā a cāpsoribꝰ: vtpote rē quā-
dam ꝛ eiꝰ p̄cia variari sic aliaꝝ reꝝ iuxta tēpoꝝ locorū-
qꝫ varietates ꝛc̄. 3m ē singularissimū ꝙ licitū est cāpsori-
bus plus accipe qn̄ tp̄s solonis distātius ē. Distiguit si-
qdē plus accipe rōne tp̄is dilati 2r. vnoº ꝙ sola tp̄is dila
tio excessum p̄cij opet: ꝛ hoc dicit eē vsurarium. alioº ꝙ
res in dilato tp̄e ꝯsiderata p̄ciū augeat in cōmutatiōibꝰ: ꝛ
ꝛ h̄ dicit eē licitū. Et dat exēplū in emptiōibꝰ rerū in fu-
turo assignādarū. Si qs eni hyeme emit lanas assignā-
das sibi in vere minus ꝙ̄ valeāt hyeme: eo ꝙ lane tēpo-
re veris credūtur minus valere iuste emit: eo ꝙ res in tē
pore illo sumpta p̄ciū minuit. Si aūt minus emeret: qꝛ
nūc anticipat solutionē vsurā cōmitteret: qꝛ ꝑp solā tem
poris morā p̄ciū variat: subditqꝫ cāpsores nō plus acci
pere rōne dilati tp̄is: sed rōne rei i dilato tp̄e cōsideratē
qm̄. v̄. g. marcha auri soluēda in nūdinis January: non
iō minus emit a cāpsoribus Mediolani mēse octobris
ꝙ̄ nouēbris: qꝛ lōgius distat s̄m tēpus: sz qꝛ marcha illa
ꝯsiderata in tali tp̄e minus extimat cōiter a negociatori-
bus: ꝛ magis in tp̄e proximiori. Et merito vt dicit: qꝛ cū
negociatoris finis sit cōmutando lucrari: nec iō emat vt
empta habeat: sz vt iterū cōmutet cū lucro licitū est sibi
ꝯsiderare q̄to tp̄e pecuniā occupatam in re empta tene-
re opz. Carius. n. emit qd̄ cito distrahitur ꝙ̄ qd̄ oporte-
at lōgo tp̄e retinere ne pecunie mortue teneātur. Signū
aūt ꝙ cāpsores nō rōne tēporis dilati: sed rei in tp̄e habe
ant: est ꝙ nō semp s̄m tp̄is approximationem preciū cre
scit: sed qn̄qꝫ instantibus nūdinis cōtingit preciū minui:
adeo vt minus tunc vendatur marcha auri in proximo
assignanda ꝙ̄ fuerit vēdita tribus mensibus an̄.

¶ Sz hec opinio cū bona venia multiplr̄ a veritate defi-
cit: q̄uis bono zelo ad veritatē accedere conet. Primū
in primis dictū 2° consonat: qm̄ noia formalr̄ sumpta in-
telligi opz: vt in. 4. meta tradit Aristo. Alioquin periret
certitudo a locutione: qm̄ extra formalē significatū infi-
nita sunt vt ibidē dr̄. vn̄ si cambijs pecunia ꝯsideratur vt
res nō vt pecunia (vt dicit) ꝯctus iste nō dz ꝑmutatiuus
pecuniarū vocari: nec dz in 3° loco ꝯctuum a. s. Tho. di
ctorū reponi: sed p̄. 2m dictū verū nō sonat r. s. Tho. ver-
ba male iterpretari videt. Verba siquidē eius in 2° de re-

gimine pncipiũ.c.14.sunt ista. Numisma q̃uis sit mẽsura ⁊ instrm̃ in pmutationib⁹: tñ p se aliqd esse põt: puta si cõficeret aliqd: videlȝ auꝝ vel argẽtũ: q̃ semp nõ ordinatur ad pmutationes: ⁊ hoc et hȝ veritatẽ in alijs spẽbus pecuniarũ. Immo amplius vt in cãpsoria q̃ nõ pprie ordinatur vt sit mẽsura rerũ venaliũ: sed magis ad pmutatiões numismatis. Ex qbus verbis nõ habet q pecunia cõsideretur a cãpsoribus nõ vt mẽsura: sȝ vt res: sȝ hĩ q pecunia nõ vtitur cãpsorea vsu pmario: ppter quẽ ẽ inuenta. s. vt mẽsura seu pciũ sit rerũ venaliũ: sed vsu secundario ad quẽ est trãslata: inq̃tũ tñ pecunia. s. vt pmutet cũ alia pecunia. Vterq̃ siqdẽ vsus conuenit pecunie per se: ⁊ scda cãpsoribus cõuenit: vt infra patebit ex p poli^s. Quid aũt de tertio dicto sentiẽdũ sit in decisione dicet. Hec igitur que de cambijs dicta sunt.

Capitulum 5^m de natura artis campsorie.

Tã aũt nã cambioꝝ realr ⁊ facilr pcipi possit tali ordine pcedendũ credimus: vt. s. p de ipsa arte cãpsoris dicatur: ⁊ qd sit ⁊ q̃ licita sit: deĩde de pditionibus reqsitis ad ei⁹ act⁹ rectitudinẽ tractet. Demũ ad cãbia pdicta descẽdẽdo videat an artis sit cãpsorie: ⁊ qd i eis licitum: aut illicitũ ẽ obiones factas soluẽdo ⁊c. Sic. n. sermone de hĩ cãbijs cõpleto ad alia pposita pcedi libere poterit. Prim^m aũt ad declarandã cãpsoriã opȝ sumere ex p polit^s eius vestigia sequẽdo. Sciẽdũ ẽ est q rei vsua p se ẽ duplex. s. pprius ⁊ cõis seu pmari⁹ ⁊ scdarius. Est ãt pprius cuiuscũq̃ rei siue nãlis siue artificialis vsus ille ad quẽ ex ipsa rei nã p ordinat vt vestit⁹ ad vestiẽdũ: panis ad esum: ⁊ vinũ ad potũ ⁊c. Cõis ãt siue scdari⁹ ẽ: q res inq̃tũ talis alteri tñ a p sine applicat: vt pmutatio respectu calcei: aut tritici: ⁊ alioꝝ hĩ. Calceus. n. cũ vẽdit inq̃tũ calceus psideratur. nõ eni pro simplici pelle venditur: nõ tñ pp vẽditionẽ ẽ calceus: sȝ pp calceationẽ: ⁊ sic de singulis. Quẽadmo^m g ceteroꝝ sic ⁊ numismatis 2^x est vsus vt ibidẽ dĩ. pm⁹ ẽ cõmutatio pro reb⁹ venalib⁹ necijs. s. ad vitã humanã. s. tritico pãno ⁊ ardatibus ⁊c. Propter hĩ. n. cõmuta^nes numisma inuẽtũ esse pstat dũ ea q̃ vni patrie desunt aliũde hñi nõ possent nisi datis pro eis equalẽtib⁹. ⁊ multũ icõmodi eẽt rea semp trãsferre equalea. Ob h. n. auꝝ argẽtũ es ⁊ qcqd hĩ ẽ facile portatile ⁊ vtile statuerũt cõmutandis reb⁹ adeq̃tũ iri. Et ppterea numisma dĩ mẽsura reꝝ venaliũ. Refert. n. ad naturalia ad vsum necia vt mẽsura ⁊ mẽsurata. pp qd caractere insignitũ est in testimo^m q̃litatis ⁊ põderis: sic ⁊ ceteris mensuris publicis psueuit sig^m iprimi testãs earũ rerũ iustificationẽ ⁊c. 2⁹ aũt numismatis vsus est cõmutatio p alio numismate vt ducati aurei pro carlenis. Nõ eni pp h factum ẽ: ⁊ tñ hãc cõmu^nẽ^m subijt nõ inq̃^m auꝝ aut es absolute: sed inq̃tum numisma vt ptinua expientia docet.

Orta aũt vĩ hec cõmutatio ex ineq̃lr^e numismatũ: dũ vl ad supplẽdã rei nãlis eq̃litatẽ ad numisma mai⁹ puulo numismate addebant vel hñt mai⁹ minora erant cõmodiora aut eꝫ. Lucꝝ ãt ex numismatũ cõmuta^ne. p qdẽ: vt phs ibidẽ dĩc casu euenisse vĩ dũ accidit aliqd puta aureum numisma plus alicubi extimari: sicq̃ p illo pl̃a erea dari ibi q̃ detur ibi. vñ ouetũ fuit. Humana deide industria artificiose circa hĩ numismatũ cõmutationes lucri vias cõposuit: sicq̃ ars cãpsoria pfecta ẽ. vñ nihil aliud cãpsoria ẽ q̃ negociatio in cõmu^ne numismatũ. Mã sigdẽ ⁊ act⁹ ⁊ finis ei⁹ sufficiẽter in h explicant: vt pȝ.

Q̃uis ãt a pho cãpsoria vitupet ⁊ rõne mãe: qz tñ numismata tractat a proprio numismatũ vsu diuertẽs ⁊ rõne finis: qz lucri gr̃a qd fine caret ⁊ vtriusq̃ simul: qz pecunie vt instrm̃ iconomice ⁊ politice hñde q̃rẽdeq̃ sunt nõ pp se: sicut nec qd cũq̃ aliud organũ pp se appetitur.

Sĩ tñ ex hois cãpsoris fine honestat vtpote ad familie ⁊ stat⁹ sui decẽtẽ sustẽtationẽ ordinata licita ẽ: quẽadmo^m ⁊ alie negociatiões. Põt. n. id qd solitarie psideratũ psonũ nõ vĩ ex adiũcto fine honestũ reddi. vt pȝ de hois occisione: q̃ abso^te repellẽda ẽ: si tñ addit pp iustitiã ⁊c. pcipiẽda ẽ sic eꝫ. Ars honestissimũ finẽ hñs vt medicina sanitatẽ vitupabilia ex fine medicãtiũ reddi põt: dũ lucri cã medent. Cũ g expiẽtia teste pateat q mlta necia ciuitatib⁹ plinius deẽnt nisi mercatores eẽnt: ⁊ ipsi nõ cõmode possint cõmode absq̃ cãbijs negocia sua exercere: necessariũ ⁊ honestũ est cãpsoriã in ciuitatib⁹ eẽ. nõ q̃tenus pure cãpsoria est: sed q̃tenus iconomice politiceq̃ ministra est: vt ex dictis pȝ. ⁊ sic campsores mũc dum pñt sustinare se indẽnes: sȝ et lucrari ⁊ industrie rõnẽ hĩe cuȝ negociationi licite ⁊ vtili reipublice illaȝ apponãt ⁊c.

Cap^m 6^m qũo opȝ numismatum commutationes faceret vt rectitudo seruetur.

Non solũ aũt opȝ declare q rectitudo cãbiorũ in cõi exigit: sȝ in spãli qũo i h vel illo mõ rectitudo suãda sit dõm ẽ. Omissis tñ singularib⁹ q̃ sciẽtifice determinatiõi nõ sub sunt. Cũ g cãpsoria circa numismatũ cõmu^nes versetur nece ẽ iustine cõmu^ne canones i ea seruari: sic ⁊ in ceteris cõmu^b⁹. Ex 5° lĩo ethi^c pȝ q vlis regula cõmu^num est vt seruet eq̃litas rei ad rẽ: vt. s. equale sit datũ accepto: ⁊ eꝫ. Vñ si cõmutatio numismatũ iusta eẽ dȝ: eq̃lia valoris opȝ eẽ cõmutanda numismata. Et qm̃ h plimis modis ptingit seruari fm̃ diam numis^um ⁊ locoꝝ ⁊ tẽpoꝝ: ideo põt eq̃litatẽ salua lucrũ puenire cãpsorib⁹: q̃ qũo cõtingat videri põt si pdictas dias diligẽter scrutati fuerim⁹. Numisma igit cũ vbiq̃ 2^x eẽ psueuerit. s. expendibile ibidẽ ⁊ nõ expẽdibile ibidẽ ptigit 2^r cãbiũ fieri: aut dãdo numisma expẽdibile p nõ expẽdibili: aut pro expẽdibili: ⁊ vtrũq̃ boꝝ ptigit 2^r. Aut dãdo numisma meli⁹ cõmodi⁹ ⁊ magis amatũ cõiter p min⁹ bono cõmodo ⁊ amato vt aureũ p argẽteo vili vel ereo aut eꝫ. ⁊ qdlȝ rursus boꝝ põt fieri p eodẽ vel alio loco. ⁊ silr pro eodẽ vel alio tpe. Et qz simplicia pora ⁊ certiora cõpositis sunt a pmis inchoãdũ ẽ: nulla locoꝝ aut tẽpoꝝ diuersitate admixta: sȝ in sola taliũ numis^um cõmuta^ne sistẽdo. Si igit cõmutandũ ẽ vnũ numisma expẽdibile cũ alio expẽdibili q̃^m ẽ ex pte cõmuta^nis opȝ numis^a cõmutanda eq̃lis valoris esse: qm̃ vtrũq̃ lege aut psuetudine certũ hȝ pciũ. Nec saluaretur in cõmu^ne eq̃litas: si ex aliq pte eẽt excessus. Cõtingit tñ ex pte q̃litatis numismatũ in se vel in ordine ad cãpsorem q sit h mutatio iusta numisma minoris pcij abso^te dãdo: ⁊ h est qñ cãpsor dat bonã monetã pro mala non falsa aut defectiua vt ducatos aureos pro argẽteis: que vix argẽti nomẽ merent. Tũc. n. lȝ cãpsor det min⁹ i aurea pecunia q̃ accipiẽs det in illa moneta: eq̃litas tñ seruatur ex eo q. 100. ducati i moneta sic bona ⁊ portatili equalẽt. 102. s. vbi. g. in moneta tã vili: vt pȝ. si pflãda essent numismata. Et ex vtilitate q̃ põt ex illis pcipi in faciẽdo ex illis vasa: ⁊ ex vtilitate expẽsionia fm̃ locuȝ ⁊ tẽpus. bona. n. numismata q̃uis antiq̃ aut exnea libenter accipiant: ⁊ ex piculo: qm̃ male monete vtputa exose facile pñt a pncipibus inexpendibilea reddi: ⁊ de facto in puincijs bñ ordinatis ⁊ nõ orbatis redduntur. Nec obstat determinatio valoris monetaꝝ per legeȝ: qm̃ illa respicit numisma quo ad p se p^m vsum ei⁹ q ẽ cõmutatio p venalib⁹: lege siqdẽ vel psuetudine statuit q aure⁹ ducatus ⁊. 90. solidi in cõmutationibus iconomicis ⁊ politicis equaleãt in qb⁹ pecunie p reb⁹ cõmutant. Cõmutatio ãt numismatũ arbitrio sapiẽtiũ iuxta eoꝝ eq̃litatem aut abũdãtiã ⁊c. diminuit vt experiẽtia testat. Silr quoq̃ seruat eq̃litas si qs cõmutans nomis^a min⁹ dat pro eo

q dãda

q̄ dãds a se numismata cõmodiora sibi erãt: sic ẽt lʒ vẽde
re rem cari⁹ q̃ʒ absote valeat ex eo q̄ vẽdẽti cõmodior est.
Vñ hoīs ducatũ aureũ si a nolẽte cõmutare pua3 mone/
tam p illo solidũ vnũ exigat: q2 ille sibi cõmodior nõ pec
cat. Qui tñ nõ vult absq3 lucro cõmutare ducatos iãuen
ses p alijs ducatis eque p̃ciosis ⁊ sibi cõmodis: q2 petẽti
cõmutationẽ3 cõmodiores sunt ianuẽses ad deauranda
sua vase peccare vr: eo q̄ vẽdit alterius cõmodũ. Et q2 in
istis nõ ex cãpsoꝝ expẽsis aliqd plus accipit̃ s3 aliũde vt
p3: nõ cuilibet ex istis cais lʒ in hꝰ cãbijs min⁹ pecunie da
re q̃ʒ accipe. Cãpsori aũt vltra hec licitu3 est in cãbio mi/
nuto ẽt si meliorẽ ⁊ cõmodiorẽ monetã recipiat q̃ʒ det ali
quid plus accipe pp expẽsas ⁊c. vt supius dcm̃ est. ¶ Si
aũt fiat cõmutatio numismatis expẽdibilis p nõ expẽdi
bili notabile põt inde lucrũ puenire ex eo q̄ nõ solũ hẽri
põt ratio mãe ⁊ cõmodi: sed ẽt cẽneitatis qua fit vt tales
pecunie in tali cõmutatione mltũ a numismatis rõne de
clinãtes q̃si vt res q̃da3 cõmutent̃. Eteni3 exñte p̃cio nu/
mismatis. s. inquãtum est talis res puta aucu3 ⁊ inquan/
tu3 numisma ⁊ 2° excedẽte p̃m. Ex hoc q̄ aliq̃ pecunia ali
bi inexpẽdibilis est numismatis p̃ciu3 ibi pdit magisq3 vt
res quedã cõmutãda venit: quã tñ cãpsor in locis vbi nu
mismatis p̃cium obtinet pcurãs hẽre ipsa3 cõmutãdo mlt
tum lucrari põt ⁊c. Et qm̃ p̃cia reru3 prudẽtum arbitrio
relinquũtur erit in hac cõmutatione eq̃litas fuanda pen
sata q̃titate cẽneitatis ⁊ alijs ꝯditionibꝰ vt sapiẽs deter
minabit. Loci aũt dña duplr põt oibꝰ p̃dictis cõmuta ꝰ
admisceri. Cãpsor. n. exñte ⁊ dãte suas pecunias medio/
lani ⁊ recipiẽte alias alibi aut ꝯctus mutua m fit p medio
lano aut p alio loco vbi accipiẽs cãbiũ h3 pecũias: puta
Lugduno aut p vtroq3 sil. Si ꝯctus fit p̃ mõ. s. mediola/
ni ⁊ p mediolano. tũc cum accipiẽs cãbiu3 ex vitalis cõ/
tractus teneat̃ mediolani dare pecũias q̃s cõmutat nul
la diuersitatis locoꝝ rõ hñda est: s3 tãq̃ʒ cãbium manuale
ꝯgẽdu3 est: eoꝝ que supra dicta sunt rõne hñdo. Ex eo tñ
q̄ accipiẽs cãbiũ vult se libare ab obligõne ⁊ onẽ ⁊ picu
lo deuehẽde pecunie ex loco vbi h3 mediolanũ. Et cam/
psor vult h̃ subire licitu3 est mercedẽ exigẽ: sed h̃ potius
ad ꝯctus ꝯductionis spectat ⁊ locationis q̃ʒ cãbij. Et iõ
iux̃ eoꝝ canones regent̃ sic acci dat: qđ tñ credo raro eue
nire. Si vo ꝯctus fit 2°. s. mediolani qdem sed p Lugdu
no: tũc mediolãi nulla rõ hñda est: sic nec in ꝯctu emptio
nis quo absentes merces p loco in quo sunt emunt̃. Op3
enim loci sic ⁊ tpis p quo ꝯctus fit rõne3 hẽe: nõ in quo
fit. s. p alio loco aut tpe tñ ꝯctus fit vt nũc pponit̃: ⁊ hoc
siue certificet̃ mediolani cõmutatio ꝯiectãdo vĩsile p̃ciu3
loci p quo fit siue incerta relinq̃nt̃ vt sciat̃ p̃ciu3 currens
in loco p quo fit. Et q̃uis talis modus cãbij nũq̃ʒ forte
fiat: fieri tñ posset hoc mõ q̄ petro habẽti venetijs vene/
tam monetã ⁊ egẽti mediolani. 100: ducatos cãpsor me/
diolani dat. 100. ducatos aureos recepturus de illa mo/
neta venetijs tãtũ q̃tu3 venetus p illis cõmutat̃ in cãbio
manuali ⁊ nõ in cursu cãbioꝝ que fiũt p locis distãtibus.
Sicut ẽt triticũ exñs in villa emit̃ ab his qui sunt in ciui
tate tãti q̃ti vẽdit̃ in villa vbi assignat̃ ⁊ nõ q̃ti vẽdit̃ as
signãdu3 mediolanai ⁊c. Si aũt ꝯctus fit 3° vt cõiter ac/
cidit. s. mediolãi p mediolão ⁊ Lugduno sil. tũc vtriusq3
loci sil: ac per h̃ distãtie eoꝝ piculoꝝ expẽsarũq3 interce/
dentiu3 adhibẽda est rõ sic ⁊ in ꝯctu emptiõis. Cõstat. n.
q̄ aromata alexãdrie assignãda ianue empta atq3 soluta
vt ianuã deuehãt̃ lõge min⁹ valẽt q̃ʒ si manualr̃ ianue as/
signarent̃: q2 res ꝯducẽda a tãta distãtia cũ tot piculis ⁊
expẽsis ⁊c. lõge minor ẽ ianuẽsibꝰ scipsis ꝯducta ⁊ a tot pi
culis expẽsisq3 libã. Et h̃ mõ in ꝯctu cõmutatiõis numis/
matu: p locis diuersis celebrato numismata ipsa sic op3
adeq̃re vt loci ꝯditiones in ordine ad alium locũ ex vna
parte cõputentur. sicq3 fiet vt si. 100. ducatis aureis me/
diolani. 300. argẽtei lugdunẽses adeq̃rent̃ Lugduni assi
gnati. 290. forte adeq̃tent̃ ꝯcurrentibꝰ ⁊ alijs suppositis
rõnibus ⁊ forte pauciores. Viliora siqdẽ sunt ꝯducenda
cum piculis ⁊ expẽsis q̃ʒ manualr̃ habita. Nec obstat q̄
cãpsor mediolanẽsis h3 frẽ3 aut factorẽ lugduni: aut oio
erat lugduni tãta3 sũmã pecunie expẽsurus p alijs suis
negocijs: h̃. n. oia p accñs se hñt ad nãm ꝯctꝰ: in cuiꝰ eq̃li
tate iustitia ꝯsistit. Quid. n. ad ꝯctus cõmutatiõis: i qbꝰ
eq̃litatem rei ad rem fieri op3: si ex industria mea aut ca/
su ego affines hẽo in diũsis locis aut ministros forte gra/
tis inuenio ⁊ eride viaꝝ ministroꝝq3 expẽsas lucrare di
ues fio: dũmõ reꝝ ꝯditionibꝰ pẽsatis eq̃ fiat cõmutatio.
De tpis ãt dña bimẽbris tñ diũõ ꝯsideranda est. s. pñtis
tñ aut futuri tñ. vtriusq3. n. sil' rõ hita nullã iustã diũsita
tem p̃cij in cõmutatiõibꝰ facit vt infra patebit. pñt ğ in cõmutatiõe
numismatum iux̃ tps ꝯctꝰ eq̃litas sumi: ⁊ h̃ siue fiat manuale
cãbiu3 siue nõ. Et si siue in eodẽ loco sit equalẽs redden
dum siue alibi: locoꝝ tñ rõne hita. Vñ põt cãpsor dãs au
reos ⁊ recepturus aliã monetã vl' eã certificare q̃titate3
reddẽde pecunie ac si tũc mãualr̃ cõmutatio fieret. Põt ẽt fu/
turi tpis quo. s. assigñtio reddẽde pecunie erit rõnẽ hẽe. ⁊
hoc 2r. Aut incerte cõmutationem relinquẽdo: vt. s. p. 100. au/
reis nũc datis teneat̃ accipiẽs post duos mẽses dare tot
argẽteos q̃t pꝰ illos duos mẽses equalebũt. 100. aureis.
Aut certificãdo cõmutationẽ: vt. s. hito rũ ad futuras cõ/
mutationes post duos mẽses stabiliat̃ nũc cõmutatiõ cõmẽ
surationis illis: ita q̄ paꝝ plus aut paꝝ minꝰ vĩsilr̃ credat̃ cõmu
tanda eẽ talia numismata. vt si credit̃ q̄ hinc ad duos mẽ
ses hñ assignãda erit pecunia ab accipiẽte cãbiũ. 100. au
reis equalebũt. 1000. argẽtei vl'. 1000. 2. põt ex nũc certi/
ficari cõmutatio q̄ p. 100. aureis datis teneat̃ accipiens
assignate tũc. 1010. argẽteos siue pl's siue minꝰ tũc ꝯtin/
gat cõiter assignari ⁊c. Patẽt ãt h̃ ex alijs cõmutatiõibꝰ vt in
ꝯctu emptionis rei assignãde futuro tpe. Manifestum est vt
hĩ expsse eẽ de vsuris. c. nauigãti. in 2° casu. In istis. n. cõ/
mutatione numismatũ tps assignãdu3 numismati attẽdi
tur. nec aliqd plus aut minꝰ sumi dixim⁹ ex eo q̄ p̃us cã/
psor sua numismata dat. Vtriusq3 ãt tpis sil' dña nullam
diũsitatẽ vr in qbuscũq3 cõmutatiõibꝰ facẽ sic vtriusq3 loci qm̃
res in futuro tpe dãda nõ est deterioris ꝯditionis ex hoc
q̄ absñs a pñti ⁊ reducẽda ad pñs: sic res in locco distãti
ex hoc q̄ reducẽda ad locũ pñtem: nec subiacet piculis ex
pẽsis industrie aut ministris vt pñs fm tps fiat: sicut fm
locu3. nisi qs dicat q̄ subiacet piculo pditionis: q2 potest
mori debitor aut interi3 paup effici. S3 h̃ picula p nihilo
in cõmutatiõibꝰ reputari p3. tũ ex eo q̄ aut ta3 rara sunt q̄ i cõ
silio nõ subsunt vt de statꝰ deiectione di ĩfra tã breue tps.
Aut talia sunt q̄ ẽt si acciderẽt tuti eẽnt creditores vt de
morte ⁊ de hꝰ p3. Tum q2 ex mutuis ⁊ alijs cõmutatiõibꝰ ex
perientiam testẽ p3 hꝰ picula nõ ꝯsiderãda esse. Non. n.
qui mutuat aut vẽdit licite aliqd plus exigit pp hꝰ picu
la que in tpis dilatione pñt accidẽ vendendo ad tps aut
mutuãdo. ⁊ q2 breuitas ⁊ plixitas tpis dñe sunt tpal' di/
stanti e ꝯñs est q̄ nec in cãbijs nec in alijs cõmutatiõibꝰ ex q̃ti/
tate tpis aliqua ꝯditio rei cõmutande accedat per se ex q̃
possit vilior aut preciosior extimari iuste. Notanter aũtẽ
dico per se: q2 m̃ per accñs ꝯtingit eq̃lia bonitatis res eo/
dem tpe assignandas diuersa notabilr̃ hẽre p̃cia ⁊ iuste.
Vt si triticum assignãdu3 mẽse iulij ianuario precedente
emat̃ iuxta extimationẽ cõem p̃ tpe assigñtionis tpe futuri
⁊ deinde mẽse martij subitis exceptis bellis eredat̃ mul/
to plus vẽdendũ fiet aliõ p̃cium p eodẽ tpe ab alijs emẽ
tibus. Et si mense maij cõtinget bella augeri aut spinas
grandibus peruti ⁊c. augebit̃ p̃cium p illo met tpe. S3 h̃
non opat̃ tpis plixitas aut breuitas: s3 euentus incidẽtes

ex qbꝰ res extimaṫ vilioꝛ aut ꝑciosioꝛ vt de se pꝫ. Un̄ sin-gl'aris illa opinio dicē͂s in cōmutationibꝰ ꝓlixitatis tpis rōnē͂ hn̄ posse nō tonē tpis: sꝫ q2 res in tpe ꝓlixiori cōsi-derata minꝰ valet ⁊c̄. a xitate deuiat in h: qm̄ res nec ex eo ꝙ in tpe nec ex eo ꝙ in tāto tpe sūpta cōmutaṫ extima-tur vilioꝛ aut ꝑciosioꝛ: sꝫ ex tali euētu i tpe. puta bello pe-nuria aut abūdātia ⁊c̄. Ex h xo ꝙ pecunie diutiꝰ occupa-te sunt tenē de i hac cōmutatione res cōmutāda nec ꝑcio-sioꝛ nec vilioꝛ cōi ꝑcio reddiṫ: vt. s. Tho. expsse dicit in 2ᵉ 2ᵉ. q. 78. ar. 2. ad pᵐ. asserē͂s ꝙ mercatoꝛ vēdēs aliquā rez ad tps nō pōt vēdere plus cōi ꝑcio ex h ꝙ pecunias suas mortuas tāto tpe tenebit. ⁊ si hoc licituz diceret mēsura nō esset dāda in vēditiōe ad tps ⁊c̄. Qꝫ aūt merces cariꝰ emanṫ que citiꝰ cōmutāde sunt ꝓposito nō obstat: qm̄ ce-lerioꝛ venalitas extimata a maiori vsu aut neciitate illiꝰ rei ꝓcedit. Res aūt quāto magis vsitata aut necia alicui tanto ibi est ꝑciosioꝛ: ⁊ ideo merito ibi cariꝰ a p vendiṫ ⁊ a mercatore emiṫ reuendēda. In rem igiṫ cōmutādaz re-dundātem ꝯditionē aliquā sub tpe ex qua res cōiter pre-ciosioꝛ aut vilioꝛ extimeṫ ⁊ nō ꝗzto tpe pecunia occupeṫ cōmutationuz nā pēsat quā eq̄litatez rei ad rez exigit sic lōgissimo adiūcto tpe ac si manual'r cōmutatio pficereṫ: pp qd̄ cāpsoribus nō licet mēsurare tpa meᵐ inter datio-nem ⁊ acceptionez aut rem aut pecuniā ꝓlixiori tpe dan-dam vilius extimare: ꝗuis liceat in dādo eq̄litatē cōmu-tationis statuere iuxta p̄ntem extimationē de futuri tpis cōmutationibus que ꝓm diuersos euentus tpis diuersis varia est: sicut ⁊ in ceteris commutationibus.

¶ Capᵐ 7ᵐ an cābia ꝓpoᵗᵃ sint vere cābia ⁊ iustificata.

Facile aūt est ex p̄dictis vidē an p̄dicti ꝯctus a cāpsoribꝰ nuꝑ inuenti de qbus qd̄ p̄ns est. sint xe cābia ⁊ iuste fiāt. Cuz. n. cābij ꝯctꝰ cō-sistat in cōmutatione numismatū ⁊ in ꝓposi-tis casibꝰ nulla alia cōmutatio nisi numisma-tum fiat: p̄ns est ꝙ p̄dicti ꝯctꝰ ex sua forma xe cābia sint diuersoꝝ tn̄ graduū. Quadrifariā nāqꝫ numismatū ꝯmu-tatio in hꝫ cābus fit: aut total'r vt fit in cābio Brugensi ⁊ Lōdrēsi: in quo total' alia est moneta data ab accipiē͂da: aut ꝑtial'r vt fieri ꝯtingit: ꝗuis nō sp in cābio Lugdunē-se in quo marcha auri accipiṫ i tribꝰ monetis. s. scutis au-reis aut argēteis ⁊c̄. Et ꝯtigit ꝙ dās dat ēt scutos. Aut q̄ si nihil vt fieri ꝯtingit in cābijs infra italiā: in qbꝰ numis-ma datū ab accipiē͂do paꝝ aut nihil q̄nqꝫ dit pp primi-tatem locoꝝ ⁊ cōicationē in numis. Aut oīno nihil vt fie-ri ꝯtingit ēt in italia: ⁊ forte ex q̄n nulla rōne hita q̄litatis nūismatū: sꝫ sola ꝗtitate date ⁊ accipiē͂de pecunie i alio loco pēsata ⁊ cābiuz dī fieri. Et cū petro hn̄ti rōme pecu-nias suas ⁊ egēti Mediolani. 100. ducatis campsoꝛ dat Mediolani. 1000. ducatos p. 1010. xbi gr̄a. assignādis si-bi rome ⁊c̄. Et in p̄mis qdē tribꝰ modis cū cōmutatio nu-mismatū sp interueniat: lꝫ plus ⁊ minꝰ ꝯctꝰ cābij saluanṫ. In 4ᵒ aūt mō cābij nomē nō nisi equoce saluari vꝫ. Nul-la siqdē numismatū cōmutatio in pactū duciṫ. Et mani-feste pꝫ ꝙ ꝯctꝰ cōmutatiōis numismatū nō est q si manua-liter fieret nullā numismatū cōmutationē reqreret: sicut nec ꝯctꝰ vēditiōis est reꝝ distātiū ille q si manual' cōmu-tatio fieret vēditio nō eēt. vt pꝫ. Cōstat āt ꝙ si cāpsori me-diolani p datis. 1000. ducatis dareṫ. 1010. ducati nulla eēt cōmutatio numismatū: nisi q2 alij nūo eēnt dati ab ac-ceptis qd̄ ē ex ꝓpoᵐ. Propter qd̄ vꝫ ꝙ ꝯctꝰ ille mutui fit: sꝫ cābij noīe palliatꝰ ac p h nō licet lucrari cāpsori ex eo: sed se tm̄ suare idē͂nē vt supꝰ de mutuāribꝰ ꝓ locis remo-tis declaratuz est. Si qs tn̄ diligēter ꝯctū hūc ꝯsideret vide-bit nec mutui nec cābij ꝓpe ꝯctuz eē: sꝫ ꝯctū q̄si emptiōis ⁊ vēditionis p quādaz analogiā ad cābia ꝑtinētē. Quis enim in ꝯctu h numisma ꝓ numismate nō cōmuteṫ: com-mutaṫ tn̄ numisma p̄ns cū numismate distāte local'r ⁊ nu-misma in hac cōmutatione mal'r ⁊ vt res q̄dam accipiṫ. Cōmutaṫ. n. vt res tān ꝑcij p̄ns cū re eq̄li distāte habita vtriusqꝫ rōne loci. Cōstat aūt ꝙ res distās a mediolāo vi-lioꝛ est mediolanēsibꝰ se ipsis Mediolani sita pp expēsas ⁊ ꝑicula ⁊ cetera ad vehēdū ipsaꝫ reqsitā. Un̄ quēadmo-dum emiṫ pecunia in naui fluctuāte ꝯstituta minꝰ q̄ȝ ab-solute valeat: q2 nō emit in q̄ztū pecunia: sꝫ in q̄ztū res tan-ti ꝑcij sub tali ꝑiculo ꝯstituta. Et sic pecunia debita ioan-ni a malo debitore emiṫ a petro minꝰ q̄ȝ valeat: q2 est res sub tali labore possidēdi ꝯstituta: sic pecunia absens iq̄ȝ-tum res subiacēs ꝑiculo ⁊ expēsis delationis emiṫ minꝰ q̄ȝ absolute in se valeat: ⁊ ꝓpea nec mutui nec cābij ꝯctus iste est ꝓpe: sꝫ ad cābiuz q̄dāmō reduciṫ p ꝗzto res p̄ns ⁊ res abs̄ns que cōmutanṫ numismata sunt. Et q2 h ꝯctꝰ ꝓ modū ꝯditionis oībꝰ supradictis adest nō pēsandus est i ceteris. ¶ Justitia xo in his cābijs tūc erit q̄n nec exces-sus fiet in extimādo: sꝫ pēsatis ꝯditionibꝰ numismatū ex q̄litate ⁊ distātia ⁊ alijs ad rē facientibꝰ ⁊ industrie rōne-bita eq̄ fiet cōmutatio. Seruabiṫ aūt h q̄n ꝓm rectā exti-mationez cōmutatio regulabiṫ aut sapiētū in h arbitrio limitatuz fuerit. Nec tpis ꝓlixitas aut breuitas pēsabiṫ: sꝫ semꝑ in veri extimatione ꝑcij stabiṫ siue cito siue tarde pecunia assignāda sit. si. n. h defuerit vsura est rōne iplici-ti mutui: sic in vēditione plus iusto ꝑcio ad tps. Si āt pᵐ deesse ꝯtigerit vsura qdez nō est: sꝫ iniustuz lucrū ⁊ restō-ni obnoxiuz: sic q̄n res plus iusto ꝑcio vēdiṫ. ¶ Un̄ ꝓpo-sita cābia si suatis his duabꝰ ꝯditionibꝰ nec̄ia ad iustifi-cationez ēr ceteraꝝ cōmutationū celebrāṫ iuste fieri p̄nt. Ex his aūt pꝫ nō licere cāpsoribus aduenietibꝰ nūdinis Brugēsibꝰ vel Lōdrēsibꝰ debitori. tūc ex accepto ꝓus cā-bio dilationē soliōnis ꝯcedere vsqꝫ ad seq̄ntes nūdinas: ⁊ ex h plꝰ recipe q̄ȝ ꝓus debēt: aut pacisci sibi deberi: sic in sequētibꝰ nūdinis cābia curret. Hic. n. est ꝯctꝰ mutui cum spe lucri solo cābij noīe fultꝰ: ⁊ ꝓlixitatis tpis ratio manifeste hꝫ. Cāpsoribꝰ q̄ȝ p Lugduno vel alio loco iux ꝓlixitatē aut breuitatē tpis medij inter dationē ⁊ acce-ptionem marcham auri aut reddēdaz quācūqꝫ monetā plus ⁊ minꝰ extimātibus ⁊c̄. Naz ex h paraṫ dānatio vt puta vsurarijs. ¶ Nota tn̄ diligēter h i loco ꝙ sufficiens signuz iniusti ꝯctꝰ nō est minꝰ dare p cābio mul'to interia-cente tpe vsqꝫ ad nūdinas ⁊ plus dare q̄n ꝓxime sūt nūdi-ne: q2 ꝯsuetudo hec q̄zuis p'facie introducta videaṫ pro-hn̄da rōne tpis medij quo accipiēs pecunias mediolani redditurus in nūdinis Lugduni vtiṫ illis pecunijs acce-ptis. Perspicaciꝰ tn̄ scrutātibꝰ occurrit ꝙ ꝯsuetudo hec introduci potuit pp inuētionez aut nō inuētionē cāpsoꝝ tenētiuz loca q̄si vēditoꝝ vel pp mltitudinē aut paucita-tem coꝝ. Propter qd̄ sciēdū est ꝙ in hꝫ cābus accipiētes mediolani pecunias p assignāda marcha auri Lugduni in nūdinis: q sunt q̄si vēditores marche auri absentis lo-co ⁊ tpe cōiter cuz suo dāno cābiuz h faciūt sciētes semꝑ q̄ztuz dāni ex tali vēditione icurrerēt. Ex h āt ꝓuenit ꝯtr ꝙ nullus simpl'r loq̄ndo inueniṫ q̄si vēditoꝛ in hꝫ cābijs sic nec in q̄cūqꝫ alia cōmutatione in q̄ certuz est vēditorē dānificari. Nec ꝓpterea cēsenda est illicita cōmutatio: q2 .s. vēditoꝛ nocumētuz icurrit: q2 dūmō res absens vl' p̄ns vendaṫ iusto ꝑcio ꝯctꝰ est licitꝰ: quecūqꝫ ps inde nocumē-tum incurrat ⁊c̄. Ex hac q̄ȝ radice ꝓuenit ꝙ tūc tm̄ inue-niunṫ q̄si vēditiōis in istis cābijs q̄n mercatores egēt pe-cunijs: ⁊ volūt poriꝰ tales subire vēditiōis ꝯctꝰ cū aliq̄li dāno q̄ȝ a maioꝛi lucro abstinere vl' cōmō qd̄ est accepta pecunia patum vel acqrēdum spant. Un̄ nisi eēt hꝫ idigē-tia pecuniaꝝ cū intermedio tpe aũo negociationibꝰ suis ꝓuidere ex acceptis pecunijs possent illi q sunt q̄si vēdi-tores nullus vtiqꝫ inueniret q̄si vēditoꝛ in istis cambijs.

Quēadmodū

Quēadmodū ergo tps itermediū est occasio q̄ ueniant q̄si vēditores: ita multū tps itermediū est occasio multoꝝ vēditoꝝ cōiter ⁊ paucū tps multoꝝ emptoꝝ. Ac p hec nil/to iteriacēte tpe pp abūdātiā vēditoꝝ rōnabilr min⁹ dat a soluētib⁹ qui sunt q̄si emētes marchas absentes modi/do iteriacēte tpe pp abūdātiaꝫ emptoꝝ plus ab eisdē q̄si emētib⁹ soluit. Adeoq̄ꝫ dicunt abūdare q̄nq̄ꝫ emptores ppe nūdinas vt nihil lucrent. Immo cū dāno suo cābia faciāt: q2 nō ueniunt vēditores: ⁊ h̄ ɔtigit q̄n friget nego ciaria ars. vn̄ cū ɔ̄ctus cābioꝝ h9 abstracta ista dr̄ia tem poꝝ liciti sint: vt ex dcis ⁊ dicēdis patē pōt: ⁊ h̄ tpis dr̄ia dānari nō possit: q2 p̄dicto mō saluari pōt. restat q̄ si pen sata loci absentia al's iuste fiat talis nūmismatū cōmuta/tio iniusti iudicari nō debēt ɔ̄ct⁹ tales. Q̄d si plenius vis ɔspicē finge lanā vel q̄lꝫ aliā rē absentē loco vēdi ⁊ emi: in h9 ɔ̄ctib⁹. videbis. n. clari⁹ ꝟitatē. Q̄m cū nūmisma/tū cōmutatio tractet iter nūmos hic ⁊ idē mēs posita sp ad mutui ɔ̄ct⁹ declinare ɔsueuit. Utꝝ aūt de facto mode/ratū sit lucrū q̄d ex h9 cābijs reportat sciētifice nō subest decisiōi q̄ ad singlia nō descēdit. Illud rn̄ rōni ɔsentaneū vr̄ q̄ moderatū cēsendū sit lucrū q̄d cōis ɔsuetudo appro bat: vt. s. cābia fiāt ſm q̄ tūc currūt p locis illis cōit. Pē/sanda aūt diligēter ⁊ applicāda subtilr h̄ sunt cābys per Bruges ⁊ Lōdres. Nec obstāt p̄dictis rōnes ad opposi/ta in 3° ca° adducta. Falsūꝫ qdē supponit p̄ q̄ cābia h̄ fiāt in fraudē vsuraꝝ: imo p cōi bono mercatoꝝ sunt itrodu cta. Nec ex eo q̄ petr⁹ nō nuutuaret pecuniā q̄ cōmutare pp spem lucri est pat⁹: peccat q̄n nec op⁹ nec itētio defor/mitatē ɔtinet: q2 nō tenet ad mutuū ⁊ iustis cōmutatiōi/bus vacat. 2ª ꝟo rō ɔcludit nō illicitos ɔ̄ct⁹: sed illā tpis ɔditionē nō posse apponi sine vsure vitio: sic ēt in vēditio ne ad tps. Tria aūt cābia hec subtilr nō seruat: q̄m cam psor emētis rē in futuro assignādā magis q̄ꝫ vēdētis reꝫ ɔseruādā aut etāsserēdā locū teneti vtroq̄ꝫ mō cābij: q̄m etsi in 2° mō videat vēdere ducatū ex h̄ q̄ extimari pꝫ 52 b9 grossis: ſm tn̄ ꝟitatē emit tot grossos Flādrēses Brugis assignādos vno ducato. Illa siqdē extimatio ducati con/currit ibi vt modus cōputādi facilius q̄ātitatē ducatorū ⁊ grossoꝝ cōmutādoꝝ: ⁊ nō vt ducati Uenetis p̄ciū. est aūt iterp̄tatio hec merito admittēda ex eo q̄ ipsi ɔ̄ctum realis seu veri cābij dicūt se facē q̄ tali mō interp̄tādus est vt iustitiā ɔtineat. cābij siqdē nomē sensūꝫ hūc admit tit. Quid ergo de cābijs his ⁊ de recitatis opinionib⁹ sentiē dū sit ex dictis manifestūꝫ est. Nūc ad reliqua cambia ex parte accipiētium p̄posita transeamus.

¶ Capitulum 8ᵐ de alijs cambijs propositis ex parte ac/cipientium cambia.

Reliq̄ igit in fine p̄mi capli p̄posita cābia exa/minādo distinguēdū vr̄: ⁊ d'ōꝫ q̄d de facto fit ⁊ q̄d possit fieri. Aliter siqdeꝫ hec cābia fieri ex eo ꝟbis p̄cipiūt: alr fieri possent. Cōside/rādo ergo q̄d fit. Oīa illa cābia ex pte nō cāpso/rum: sꝫ petri dātis pecuniā cāpsori alibi sibi assignādam iniusta eē videnf p se loquēdo. Cū. n. cāpsor non accipiat pecuniā a petro i fauorē sui: sꝫ petri cui assignāda est ali/bi nulla eq̄tas cēset cāpsorē ex h̄ dānū aliq̄d pati. Patere tur aūt in his cābijs dānū ad min⁹ duplex. Primūꝫ est q̄ seruitiū suū quo pecunias Mediolani acceptas Floren/tie p̄inde ac tuto delat⁹ assignat ieremuneratū remaneat ⁊ tn̄ seruitiū mercēnariūꝫ est. 2ᵐ est q̄ plus dat aut dabit cāpsor vt sperat petr⁹ q̄ꝫ accepit. Q̄m ducati florētini mi nus valēt Mediolani vbi dant cāpsori q̄ꝫ Florentie vbi assignant. vn̄ cāpsor si se idēneꝫ quo ad h̄ fuare dꝫ: debēt mittē eos Florētiaꝫ: ⁊ sic expēsaꝝ dānū maius icurreret. Alioqn expēdēdo eos ex Florētiā ɔstat q̄ plus dat q̄ꝫ ac cepit: ⁊ hec duo in trib⁹ p̄mis modis locum h̄nt. In alijs autem trib⁹ in qb⁹ vltra p̄dicta petrus vult quatuor du/catos vltra illos. 100. 3ᵐ dānū cāpsori adiūgit. Dixi aūt hec eē illicita ſm q̄ fiūt: q2 h9 hoies exigūt hec a cāpsori bus vt dr̄ pp vsum pecunie quē debeāt in tpe medio a da tione vsq̄ꝫ ad assignationē. Dicūt. n. cāpsori tu lucraberis interim cū istis pecunijs ⁊ negocijs tuis eas accōmoda/bis: ⁊ p̄pterea volo ⁊ ego aliq̄d cōmodi. Sicq̄ꝫ lucrū ex industria cāpsoris nō ex pecunijs p̄ueniēs iniuste pēsan/do lucrari nolūt nō absq̄ꝫ vsura. dixi aūt p se loq̄ndo: q̄m p accn̄s ɔtinget absq̄ꝫ culpa hec fieri vt in 3° casu q̄busdā videt. Si petrus ex abusione mercatoꝝ ⁊ cāpsoꝝ nesci/re pōt q̄ātū ducati sui Florētie valēt: ⁊ egēs pecunijs suis ibi ɔiectat iustū p̄ut cābia valebūt: tūc nō ex spe lucri. Et si ɔsueuerint ad p̄mā petētiūꝫ vocē cāpsores seruitiū suū gratia impēdere: ne forte volētes trāsferre pecunias cā/bij ɔ̄ctum secū velle inire deposcāt: ⁊ sic eq̄lē p̄mittūt flo rētie pecunie sūmā. ⁊ videt posse trāsire. Quāuis eniꝫ h̄ faciāt cāpsores pp vsum pecunie: q2 tn̄ eoꝝ seruitiū i his onerosum nō est: q2 oīno mittūt pro alijs negocijs ⁊ cam bijs ⁊ ministros soluūt paꝝ: ⁊ ɔsuetū pro nihilo hēri vr̄: sic de vsu libri in pign⁹ dati. a. Tho. dicit. Si aūt de cam bijs his loquamur vt fieri pñt: q2 si petrus posset emere Mediolani a cāpsore. 100. ducatos florētinos assignan/dos Florētie: vel cōmutare nūmismata attēta q̄litate nū mismatū ⁊ distātia locoꝝ vt de ɔ̄ctibus cāpsoꝝ diximus. Tunc oīa cābia p̄dicta iustificari possunt. q̄m ɔtingit in/terduꝫ 102ᵒʳ alibi emi. 100. vt ex dictis pꝫ. Nec obstat q̄ petrus nō intēdat pecuniā abn̄tē p̄n̄tē facē: sꝫ poti⁹ p̄sen/tem absentē: q̄m ex īdustria petri h̄ ɔtingit q̄ absentatu/rua pecuniā suā exponit eā tali cōmutationi nūmismatū aut ɔ̄ctus emptionis rei assignande in loco illo vt sic vbi cū dāno suo a me trāstulisset simplr p talē negociationeꝫ trāsferat eā cū lucro. Nec est hec industria dānabilis tan q̄ꝫ in fraudē inuēta: sꝫ laudabilis tanq̄ꝫ inuētiua viaꝝ iu staꝝ ⁊ vtiliū simul. vn̄ ⁊ Prouerb. 11. dr̄. Simulator deci pit amicū suū: iustus aūt liberabit simul. Et q̄m multos ɔtingit eē volētes trāsferre pecunias suas de loco ad lo/cum: ⁊ audiētes alios ex h9 trāslatione lucrari saltē p̄pt varietatē monetaꝝ: ⁊ nesciētes distinguere iter ɔ̄ctū sim plicis trāslationis ⁊ h9 ɔ̄ctum cōmutationis ⁊ ɔfuse in/tendētes licite lucrari nō ex vsu pecunie quē dat cāpsori: sed ex cambio ex quo credūt alios lucrari nō videt q̄ isti sint dānandi: sed q̄ in meliorē ptē eoꝝ potius ɔ̄ctus sine interp̄tandi. Ex h̄ eni q̄ ex cābio dicūt velle lucrū iā con tractū quē nesciūt se velle inire isinuare vident: p̄sertim si arguāt. ideo se h̄ lucrū velle: q2 si ipsi cāpsores ɔ̄ctuꝫ tn̄ eꝫ cum ipsis facerēt maius lucrū exigerēt. Ex h̄ manife/ste pꝫ q̄ ɔ̄ctus cāpsoris supradictis inire intēdūt: ⁊ tāto iustius quāto mitius q̄ꝫ cāpsores. Accedit ad h̄ q̄ nō vi detur veꝝ q̄ de facto cōiter volētes suas pecunias tran/sferre cuꝫ lucro dicāt se h̄ pro vsu pecunie velle: sed forte aliq̄d mali sunt hoc dicētes: vel q̄d verius puto ꝟba illa ignorāter cum q̄busdā dicunt credentibus se rōnabilem cām assignare. Et siqdē ignoranter assignātes h9 rōnē in tēdant ɔ̄ctum cambij inire: ⁊ p̄pter h̄ lucrū referri q̄uis in rōne assignāda errēt iniustum tn̄ nō faciūt. Sicut siqs credat se in ɔ̄ctu vēditionis ⁊ emptionis licite lucrari p/pter tēpus quo pecunias suas occupatas tenet: ⁊ tn̄ non vēdit nec emit nisi iusto p̄cio. Signum aūt ad cognoscē/dum q̄ sunt ignorātes isti qui hoc intēdūt: pōt accipi du pliciter. P̄ᵐ est si in animo h̄nt nullo pacto vsurarijs ɔ̄cti bus se imiscere. 2ᵐ ꝟo est si assignāt aliam rōnē tangētē ɔ̄ctum licitum: puta q̄ ita eis licere credūt sicut campso/ribus ⁊c̄. Et hec de cambijs dicta sint.

Mediolani in conuentu. s. Marie gratiarum. Anno sa/lutis. 1499. Die. 9. Decembris.

Finis.

Tabula

¶ Tituli .Q. pertractatarum a Thoma Caietano in Predicabilibus Por.

¶ Tituli questionum Thome Caietani in predicabilia Porphyrij finiunt.

¶ Eiusdem tituli .Q. in predicamenta Aristotelis.

¶ Q. in predicamenta tituli finiunt.

¶ In primum posteriorum Thome de Vio Caietani index incipit.

Tabula

¶ In primo posteriorum Thome de Vio index explicit: incohat secundi.

Venetijs Impensis nobilis viri Luceantonij de giunta florentini. die. 9. mensis Julij. 1519.

Registrum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V
Omnes sunt quaterni preter T V qui sunt terni.

frangit deus omne superbum

Bocaccio

Amador coffea

quando el noble Rey

Queriendo yo señor. amj cus [illegible]

Queriendo yo señor

queriendo

MVI NOBLE

amador coffea dize ansi

amador coffea

por mandado

quiem quisiere

assen dar

Como yo alonso

Como yo alonso

martin de lepia

Magnanimus non facit parua;

Desine grandiloqui, frangit deus omne superbum;

amiseñora doña leonor.